

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია

ქართული სამართლის ძებნები

ტომი IV

სასამართლო განჩინებანი
(XVI—XVIII სს.)

ტექსტები გამოსცა, შენიშვნები და საძიებლები
დაურთო პროფ. ი. დოლიძემ

ბავოვცემლობა „მეცნიერება“
თბილისი
1972

34 (c 41) (09)

34 (47.922) (09)

j. 279

წიგნის ბეჭედი

სასამართლო აქტებს, ვითარცა მოქმედი სამართლის წყაროს, პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა აქვს ყოველი ხალხის სამართლის ისტორიის შესწავლისათვის. «სწორედ დაუფასებელი განძია ეს უკანასკნელი წყარო იმით, რომ იგი მოქმედი სამართლის ეთარებას გვისურათებს და პირუთვნელ საბუთს წარმოადგენს» (ი. ვ. ჯავახიშვილი).

ჩვენი დიდი მასწავლებლის ნაანდერძევის მიხედვით, ქართული სამართლის ძეგლების წინამდებარე მეოთხე ტომში იბეჭდება XVI—XVIII სს. ჩვენამდე მოღწეული სასამართლო განჩინებები, რომელთა მნიშვნელოვანი ნაწილი ხანგრძლივი ძიების შედეგად მოპოვებულია ხელნაწერთა საარქივო ფონდებში და პირველად ქვეყნდება. მომდევნო მეხუთე ტომში, რომელიც უკვე წარმოებაშია, დაიბეჭდება XVIII საუკუნის მიწურულისა და XIX საუკუნის პირველი მეოთხედის სასამართლო აქტები.

ქართული სასამართლო განჩინების უძველესი და უმნიშვნელოვანესი ნიმუში XI საუკუნეს განეკუთვნება. ეს არის ჩინებული სიგელი ბაგრატ IV-ისა ოპიზართა და მიჯნაძორელთა სამამულე დავის გამო, რომელშიც მკაფიოდ ასახულია სასამართლო პროცესის მთელი მსვლელობა, ხოლო თვით განჩინება შედგენილია საკანონმდებლო აქტის — სიგელის სახით (ქართ. სამართ. ძეგლები II, № 5).

უწყველია, სამეფო თუ სხვა სასამართლოები ძველ საქართველოში განჩინებებს დიდი ხნით უფრო ადრეც ადგენდნენ, მაგრამ უამთა სიავის გამო ასეთებს ჩვენამდე არ მოუღწევია. საბოლოოდ დაკარგულად უნდა ჩაითვალოს აგრეთვე ის სასამართლო განჩინებებიც, რომლებიც შედგენილი იყო XII—XV საუკუნეების განმავლობაში. ამ პერიოდის არცერთი სასამართლო აქტი შემონახული არაა.

ძველი ქართული იურიდიული ტერმინები განაჩენი და განჩინება ქართულ დიპლომატიკაში XII საუკუნიდან მკვიდრდება. განჩინება უკვე ჩამოყალიბებული ტერმინი ჩანს რუისურბნისის ძეგლის წერაში (1103 წ.). რაც შეეხება განაჩენს, თუ არ ვცდებით, ჩვენამდე მოღწეულ საბუთებში პირველად თამარ მეფის 1188 წლის შეწირულებების სიგელში იხსენიება და ჭიბრის შეწირულების დაწერილის

თამარისეული დამტკიცების ხელრთვაშიც გვხვდება. მაგრამ ეს ტერმინები აქ სასამართლო აქტის მნიშვნელობით არ იხმარება.

გ ა ნ ა ჩ ე ნ ი და გ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა ფართო მნიშვნელობის ტერმინები იყო და ეწოდებოდა ყოველგვარ საკანონმდებლო აქტს (სიგელი, გუჯარი, დაწერილი, სამართლის წიგნი. სჯულდება, განგება, განწყობება და სხვ.). ასეთი მნიშვნელობა ამ ტერმინებმა XIX საუკუნემდე შეინარჩუნა. მაგრამ უკვე XVI საუკუნიდან, თუ უფრო ადრე არა, განაჩენი სასამართლო აქტებსაც ეწოდებოდა და ნიშნავდა ყოველგვარ სასამართლო გადაწყვეტილებას, რომელიც გამოტანილი იყო სისხლისა თუ სამოქალაქო სამართლის საქმეზე. XVII საუკუნის ბოლოდან კი ამავე მნიშვნელობით ტერმინი განჩინებაც იხმარებოდა, რომელიც XVIII საუკუნის მეორე ნახევრიდან საბოლოოდ დამკვიდრდა.

ს ა მ ა რ თ ლ ი ს ქ მ ნ ა, ე. ი. მართლმსაჯულების განხორციელება ფეოდალურ საქართველოში სხვადასხვა სასამართლო დაწესებულების მეშვეობით ხდებოდა. უმაღლესი იურისდიქცია საერო და სასულიერო ხელისუფლების მეთაურებს — მეფესა და კათალიკოზს ეკუთვნოდა. ამასთან ერთად სადავო საქმეებს ბატონიშვილები, მთავრები და თავადებიც არჩევდნენ. მაგრამ მართლმსაჯულების ფუნქციას უმთავრესად მეფის მოსამართლეები — მდივანბეგები და მდივნები ახორციელებდნენ. სასულიერო საქმეებს სპეციალური სასულიერო სასამართლო დაწესებულება — დიკასტერია იხილავდა, ხოლო მოქალაქეთა საქმეებს — მელექმამასახლისისა და ქეთხუდების სასამართლოც. ამას გარდა ზოგიერთი ნაკლებმნიშვნელოვანი საქმის განხილვა შეიძლებოდა მოურავს, მამასახლისსა და მოთემესაც დაეისებოდა. სადავო საქმეებს შუაკაცთა სასამართლოც არჩევდა, რომელიც XVIII საუკუნის მიწურულისა და რუსეთის მმართველობის დამკვიდრების შემდეგ მდიატორეთა სასამართლოს სახით მოქმედებდა.

ზემოთ ჩამოთვლილ თანამდებობის პირებსა თუ სასამართლო დაწესებულებებს განხილულ საქმეებზე შესაბამისი განჩინებები გამოჰქონდათ. საქმის შინაარსის მიხედვით განჩინებები სხვადასხვა სახისა იყო. ტიპიურად შეიძლება ჩაითვალოს სასისხლო საქმეებზე და ყმა-მამულებზე დავების გამო დადგენილი განჩინებები. მაგრამ ამასთან ერთად სასამართლო აქტებს მიეკუთვნება აგრეთვე გაყრის, მორიგების, სისხლის ზღვევის, გარდაწყვე-

ტილობის, ფიცის განწყევლებისა და არზა-განჩინების წიგნებიც. გაყრა, როცა დავის გადაწყვეტაში სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენელი მონაწილეობს, წარმომადგენს არა კერძო-უფლებრივ გარიგებას, არამედ სასამართლო განჩინებას. იგივე უნდა ითქვას იმ მორიგებისა და გარდაწყვეტილობის წიგნების შესახებაც, რომლებიც თუმცა მოდავე მხარეთა სახელით აწერება, მაგრამ საქმე მეფის ან მის ხელქვეით მოხელეთა მონაწილეობით და მეშვეობით ირჩევა და წყდება. ასეთი საბუთები, როგორც განჩინების სახეები, შეტანილია წინამდებარე ტომში. ამასთან გაყრის საქალაქო წესის ზოგიერთი მხარის გათვალისწინების მიზნით ტომში რამდენიმე სომხური წარმოშობის საბუთებიც შევიტანეთ.

სასამართლო განჩინებებს გარდა ტომში ორიოდ ს ა კ ა ნ ო ნ - მ დ ე ბ ლ ო განწყევლება (საბ. № № 105, 409, 488), რომელთაგან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ის 1765 წლის ცნობილი განწყევლება შინამოსულ ტყვეთა ყმობიდან განთავისუფლების შესახებ.

ქართული დიპლომატიკისა და საპროცესო სამართლებრივი კულტურის თვალსაზრისით ქართლის სამეფოს სასამართლო განჩინებათა ნიმუშებს წარმოადგენენ განჩინება სვიმონ II-ისა დიდმოუხრავისა და ქაიხოსრო ჭავჭავაძის შვილის სასისხლო საქმეზე (საბ. № 10) და განჩინება როსტომ მეფისა ციციშვილების სასისხლო საქმეზე (საბ. № 25). რაც შეეხება კახეთის სამეფოსა და განსაკუთრებით დასავლეთ საქართველოს სამეფო-სამთავროების სასამართლო განჩინებებს, ისინი იურიდიული ტექნიკისა და მდივანმწიგნობრული კულტურის თვალსაზრისით შედარებით ნაკლებადაა დამუშავებული და დახვეწილი.

წინამდებარე ტომში გამოქვეყნებულ ყოველ საბუთს, რომელიც შემონახულია დედნის სახით, დართული აქვს მოკლე ლეგენდა. რომელშიც აღნიშნულია დაწესებულების სახელწოდება, ხელნაწერთა ფონდი, საბუთის ნომერი, მასალა, ზომა. აწინდელი მდგომარეობა, დამწერლობა, განკვეთილობის ნიშნები და ორთოგრაფიული თავისებურებანი. ლეგენდაშივე ჩართულია საბუთის დათარიღებისა თუ სხვა ცნობების შემცველი მოკლე შენიშვნები. აქვე მითითებულია პუბლიკაციები მხოლოდ იმ საბუთებისა, რომელთა დედნები ან პირები დაკარგულად ითვლება. რაც შეეხება იმ საბუთებს, რომლებიც მოღწეულია პირების სახით, ლეგენდებში საბუთის ზომა,

განკვეთილობის ნიშნები და მართლწერის თვისებები აღნიშნული არ არის.

სასამართლო განჩინებათა ხელნაწერების საგრძნობი ნაწილის ტექსტი მეტ-ნაკლებად დაზიანებულია. ჩვენს მიერ აღდგენილი ტექსტი კავებშია ჩასმული. ქარაგმები ყველგან გახსნილია. ბევრი უთარილო საბუთი პირველად თარიღდება. არზიანი განჩინებების თარიღად აღნიშნულია არა არზის დაწერის, არამედ განჩინების გამოტანის თარიღი. ტექნიკური მიზეზების გამო დედნების ბეჭდების ფორმა ვერ შევინარჩუნეთ, ვაქვეყნებთ ბეჭდის ლეგენდებს იმ თანამიმდევრობით, როგორც საბუთს უზის ბეჭდები. ამასთან რამდენიმე სამეფო თუ სხვა სამოხელეო ბეჭდის დღემდე წაუკითხავი ვრცელი ლეგენდები პირველად იხსნება და იბეჭდება (ი ე ს ე მ ე ფ ი ს ა, თ ე ი მ უ რ ა ზ II-ისა, მდივანბეგებისა, მდივანებისა და სხვათა). რაც შეეხება საბუთების პირებზე გადამწერთა მიერ კვადრატულად მოხაზულ ბეჭდებს, ისინი იმავე ფორმით ქვეყნდება.

სომხური წარმოშობის ხელნაწერი საბუთები, უმთავრესად გასამყრელო წიგნები, მათი სინტაქსური და ორთოგრაფიული თავისებურებების გამო გაუმართავად იბეჭდება.

აქ გამოქვეყნებული მასალებით ცხადად დასტურდება ჩვენს მიერ დიდი ხნის წინათ გამოთქმული მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ ვახტანგ VI-ის სასამართლის წიგნთა კრებულში შეტანილი ყველა ეროვნული და უცხოური სასამართლის ძეგლი მოქმედ სასამართალს წარმოადგენდა საქართველოში რუსეთის მმართველობის დამკვიდრებამდე.

წინამდებარე ტომში დაბეჭდილი სასამართლო განჩინებები შეიცავს მდიდარ მასალას სახელმწიფო, სისხლის, სამოქალაქო, საოჯახო, მემკვიდრეობითი, საპროცესო სამართლისა და სასამართლო წყობილების, განსაკუთრებით სასამართლო დამამტკიცებელი საბუთების ისტორიისათვის. განჩინებები ახალ ცნობებს გვაძლევს დღემდე უცნობ მდივანბეგთა შესახებ და აზუსტებს უკვე ცნობილ მდივანბეგთა მსახულობის თარიღებსა და ქრონოლოგიურ რიგს. ამასთან ერთად ამ მასალის მნიშვნელობა ფასდაუდებელია ფეოდალური სახლებისა და გვარების წარმოშობა-განვითარებისა და განდიდება-დამცრობის ისტორიისათვის. თავისი შინაარსით ეს საბუთები იმდენად მდიდარი და მრავალფეროვანია, რომ საქართველოს ისტორიის ვერცერთი დარგის მკვლევარი მათ გვერდს ვერ აუვლის.

ტომს ერთვის პირთა, გეოგრაფიულ სახელთა და ტერმინთა აბაძიებლები.

1. განჩინება ღვით x-ისა გარათაშვილთა გაყრის საქმეზე

1528 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1299. ჟღანი. ქაღალდი. 83,7×15,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. დაზიანებული. თავი აკლია. დაცულია აგრეთვე საბუთის ორი პირი — Hd 3329 და 11630. დედნის ხარვეზები აღდგენილია პირების მიხედვით.

[ზე აღიდნეს ღმერთმან მეფეჲა] მეფობა [პატრონისა დავითისა, რომლისა ბრძანებითა [დავსხედით ჩუენ ბარათაშვილთა] სახლისა და მამულისა გასაყოფლად: თუით პატრონი მეფეთა მეფე დავით და პატრონი ლუარსაბ, ამილახორი თაყა, ციციშვილი მერაბ, ბარათიანნი იარალი და ორბელი, თურმანისძე როსტევეან, ტფილელი ანტონი, სოლადაშვილი შალვა, წითელაშვილი გიორგი, ქავთარასძე შალვა და შატბერაშვილი ბურნაშ — გუგუნასა, ქუმსისა და გერმანოზისა, თაყასა, გოსტასაბისა, ფალავანხოსროსა საქმისა გასაჩენლად.

[1. გუგუნასა და ქუმსის წილი]

გაუჩინეთ და მივეცით გუგუნასა აზნაურისშვილებისაგან საუფროსოდ: სააკასძე როსტევეან და გიორგი მათითა მამულითა, ასრე რომე დედასა მათსა ელენეს ნასოფლარი მძოვრეთი აღეშენა იმას გარეთ; და მიხუდა არეშიშვილი ამზამისითა¹ მამულითა.

საგინაშვილისა ასრე გაუჩინეთ: მისი სწორი აზნაურისშვილი მამულითა არა ჰყვანდა. რომე შეგუედარა; და აწერტმან ს[ა]გინაშვილმან გუგუნასა და ქუმსის მსახუროს; და ორთა საგინაშვილთა გერმანოზს და მისთა ძმათა მსახურონ. და თუ საგი-

¹+მისითა.

ნაშვილნი გაიყარნენ, მესამედიოთა მამულითა — გუგუნასა და ქუმ-
სი[ს] და ორით წილითა მამულითა. — გერმანოზს და მისთა ძმათა.

[2. გერმანოზისა და მისთა ძმათა წილი]

აწ მიხუდა¹ გერმანოზს და მისთა ძმათა აზნაურიშვილები:

ერთ წილად შუხიბიშვილი, სუნდუღიშვილი და
სულთამამაშვილი;

ერთ წილად ბაამან და ზაალ; აბრამისძე და მა-
ხუილასძე ბაამანს და ზაალს დავადევით;

ერთ წილად ორნი ბერძნიშვილი;

ერთ წილად ამზას გარეთ სრულად არეშიშვილი;

ერთ წილად არდაზიანდიშვილი;

ერთ წილად ზურაბ და სპანდიერი;

ერთ წილად სალმირევანის მამული სალმირევანიანად,
მამულა მისითა მამულითა;

ერთ წილად ბუქდუღაშვილი კუჩრიკაშვილიანად; მა-
მულა პატივაშვილი ბაზლითა და კობალითა.

[ენაგეთს]

მიხუდა ენაგეთს: ერთ წილად დათონაშვილი, კი-
დევე დათონაშვილი;

ერთ წილად ასათაშვილი;

ერთ წილად ჯანიაშვილი;

ერთ წილად კიდევე ენაგეთს: ფარილუსაშვილი.
დაგუიდებია ზედა ველიჯანა;

ერთ წილად თომიაშვილი, დაგუიდებია პავლიაშვი-
ლი;

ერთ წილად ყარაგოზაშვილი. დაგუიდებია ქოშ-
ტამა;

კიდევე ენაგეთს: ყურშიაშვილი, დაგუიდებია თა-
გუისკუდაშვილი;

კიდევე ენაგეთს: მახტუმაშვილი; ერთ წილად მემ-
შუილდიშვილი;

კიდევე ენაგეთს: არუწა, დაგუიდებია ზედა მჭედელი;

კიდევე ენაგეთს: ავატამაშვილი, დაგუიდებია მუ-
რად ბახშა და სადუნაშვილი და ისელაური მამული.

¹— მიხუდა.

[ახალშენს]

ახალშენს: ერთ წილად ყუღიაშვილი, დაგუილებია ზედა თაქორშა და ველიჯანა და ხეჩუმა;

ერთად ჩიჩინაქაშვილი, დაგუილებია ზედა მანუქაშვილი, მულრიაშვილი სოლომა.

[ერტისს]

ერტის[ს]: ერთ წილად მახარებელი იმარინდო, ივანა და ფოცუია;

კიდევ ერტის[ს]: ოქრია, იმედა, ნასყიდა და მახნია.

[ტბისს]

ტბის[ს]: ერთ წილად აბრამაშვილი, ბეგიაშვილი, დაგუილებია ბედიანაშვილი, მამისთუალაშვილი მირიჯანა;

ერთად ტბის[ს] დილენჯაშვილი რევანდა მისითა მამულითა, დაგუილებია ივანაური და ვაშაყმაშვილი და ზურაბა.

[თაფანს]

ერთ წილად თაფანს: წატურაშვილი, დაგუილებია ზედა ძამუნა აბირმუსაშვილი; კიდევ ცახრადინა, ამილბარა და ნადირა;

კიდევ თაფანს: ერთ წილად ქუაბულაშვილი. დაგუილებია ზედა მიხითარაშვილი; კიდევ ილამაშვილი, ხოშნადარაშვილი, აკოფაშვილი, გოზალაშვილი¹, ტალია.

[ლისთა]

ლისთა: ერთ წილად მირზაშვილი, ამიკიდაშვილი. ევანეზაი; ერთ წილად ნავროზაშვილი, დაგუილებია ზედა ორნი ხუცესნი, სიამონა.

[თევდორწმიდათა]

თევდორწმიდათა: ერთ წილად მიტიჩაშვილი. დაგუილებია ზედა გრიგოლა და ბეგიჯანა, მანანა, ველიჯანა; ერთ წილად ავეტიზაშვილი, დაგუილებია ზედა

¹+შვილი.

ველინჯანა და ბუნიათა; უსეფა; იალიშა, აჯაბნუ-
შა, სააკა.

[ერწო]

მიხუდა მთას მამული და სოფლები გერმანოზს და მისთა:
ძმათა თაყასა, გოსტასაბს და ფალავანხოსროს: ერთ წილად¹ ერწო;
ერთავად დვალთა.

[თაკუი]

კიდევ მთას ერთ წილად თაკუი, დაგუიდებია ზედა ხო-
ზეთი, აზიკუნი, ცხურისი; იმედა, კახი, გიორგა-
შვილი.

[ცხნარი]

ერთ წილად ცხნარი, დაგუიდებია ზედა ლიპნი, გუ-
ბრეთი, ამლევი.

[3]. ზურებსა და ხუდაბუნებსა და მიწაზედა ირჩოდეს. მისი
ასრე გავაჩინეთ: გაზომონ ვენაგები და მიწები, და ათისაგან ერთი
საუფროსოდ გუგუნასა და სხუა შეაწილონ. და ერთი წილი გუგუ-
ნასა და ქუმსი[ს]; და ორი წილი გერმანოზს და მისთა ძმათა.

[4]. აგრევე სახლის ჭურჭელი, თასები, ჭიქები, ჩინურები, ქუა-
ბები, თეფშები, ბარქაშები, ორხავები, სახლის ჭურჭელი, რაცა მა-
მისა მათისაეული იყოს, ათისაგან საუფროსო გუგუნასა. და სხუა
რაცა მამისეული იყოს, ყულა ძმურად გაიყონ.

და ერთი თასი დედაბრისა ელენესი იყო, და იმას არავინ
რას ემართლების.

[5]. ბეთენის სახლისაგან ერთი წილი გუგუნასა და ქუმსის.
და ორი წილი გერმანოზს და მისთა ძმათა;

[6]. ერთ წილად მიხუდა გერმანო[ზ]ს და მისთა ძმათა: სპან-
დისძე, გუდასძე; ზედა დაგუიდებია ყურდი და შვილი,
ქუბაშვილი, თანდრიყულაშვილი, ჯანიბეგაური;

კიდევ ერთწილად პეტრი; დაგუიდებია გამგებელი, ამბა-
ლაშვილი. როდინასძე, ხიზანაი. ჯანაზიზაური მამული,
ნიკოლოზაური.

[7]. სასახლისა ასრე გაუჩინეთ, ორნივე ერთსა სასახლეშიგა
ვერა დაეტეოდეს, და მისი ასრე გაუჩინეთ: ტბური სასახლე გუგუნა-

¹ აერწილად.

სა და ქუმსის; და ენაგეთისა სასახლე გერმანო[ზ]სა და მისთა ძმათა. ასრე რომე, თუ სასახლისა საუფროსო ყოფილიყოს, პაპატიონი კაც-ნი სხუანიცა გაყოფილან*, მოკითხული ქნან და ნუ დაუჭირვენ; და თუ არა ყოფილიყოს, გუგუნა ნუ სთხოვს.

ჩუენ სასახლეები ვერა დავიარეთ და ვერა გავსინჯეთ: მოასხნენ მათისა სასახლისა მცნობელნი კაცნი და შეადარონ ერთმანერთსა და გაყონ; და მისგან ერთი წილი გუგუნასა და ქუმსის და ორი წილი გერმანოზს და მისთა ძმათა. და რომელიცა¹ მეტი იყოს, თუ გლეხითა და ანუ ვენაჭითა და მიწითა, რათაცა იქნებოდეს, ერთმანერთსა შეუთავონ.

[8]. აგრევე სადაცა ტბის[ს] მისსა კერძსა მამულშიგა გერმანოზ და მისნი ძმანი დასახლდენ, გუგუნა და ქუმსი ნუ გამოენახვიან.

და აგრევე სადაცა ენაგეთს მისსა კერძსა მამულშიგა გუგუნა და ქუმსი დასახლდენ, გერმანოზ და მისნი ძმანი ნუ გამოენახვიან.

[9]. მამისა მათისა აბჯარზედა ირჩოდეს. და გერმანოზ ასრე ისარჩლა: «მამამან ზემმან მისსა სიცოცხლეშიგა მე მომცაო».

მისი ასრე გავიჩინეთ: თუ გერმანოზ მოწამე იშოვოს და შეაფიცოს ასრე, რომე მამასა მათსა აბჯარი და აბჯრისა იარაღი გერმანოზისთუის და ანუ უმცროსისა ძმისათუის მიეცეს, თუ შეაფიცოს², სხუანი ძმანი ნულარა სთხოვენ. და თუ ვერ შეაფიცოს, მამისა მათისაეული არის, და ისიცა ძმურად გაიყონ.

[10]. ქუმსი ამბალაშვილსა ირჩოდა. თუ ამბალაშვილმან დაიფიცოს, რომე ქავთარს ეაზატებინოს, კაცი — ქუმსის. და თუ ვერ დაიფიცოს, ქუმსი ჩამოეხსნას.

[11]. ყორღანაშვილნი ციხიას ირჩოდეს. აწ ყორღანაშვილმან დაიფიცოს, რომე ციხია მათსა პაპასა და მამასა ჰქონებოდეს, და არცა ქავთარს წაერთმევინოს. თუ დაიფიცენს, ციხია — ყორღანაშვილსა.

[12]. და ეშუის-წყაროსა ირჩოდეს. კაცები — თაყასა; და რაცა იმაშიგა სახასო მამული დარჩეს, სწორად ძმურად გაიყონ. და რაცა მათსა ყმებსა წასყიდები მამულები ჰქონდეს, იმას ერთმანერთსა ნუ მოუშლიან.

[13]. აწ ამას უკანის რაცა მათსა მამულშიგა დამალულნი ნასო-

1 რომელიცა. 2 შეაფიცოს.

* „საპატიონი კაცნი სხუანიცა გაყოფილან“ სტრიქონს ზემოთ სწერა.

ფლარი, გლეხები და მიწები გამოჩნდეს, ისრევე სწორად ძმურად გაიყონ.

[14]. მათსა მოსხმულსა კაცებზედა ირჩოდეს. და აწ რომელმან-ცა დააფიცოს, რომე მისი მოყვანილი იყოს, კაცები — მათ; და მამუ-ლი სწორადვე გაიყონ.

[15]. ჯოეშვილსა თურქისტანიშვილი სამკუიდ-როდ ირჩოდა ასრე, რომე: «ბაპისა ჩუენისა და მამისა ჩუენისა ჟამ-შიგა ჩუენი ყმა იყო და მე არცა მამაჩემი მახსოვს და არცა პაპაჩე-მი, და ყაბალას რომე ყოფილან, მაშინ მამა ჩემსა ჰხლებია გიორგი მეფისა ჟამშიგა».

აწ მისი ასრე გვაგინეთ: წამოდგეს თურქისტანიშვილი ორითა მისითა მემკუიდრითა ყმითა და დაიფიცნეს ასრე, რომე მტეცის-ძესა ელენესთუის მიეცეს; და ელენეს თურქისტანისშვილისა-თუის მიეცეს, და თურქისტანისშვილსა ხლებოდეს¹, მაშინ თურქის-ტანიშვილისა არის ჯოეშვილი. თუ ვერა დაიფიცოს, ჯოეშვილისა მოყვანასა ორნივე ირჩოდეს და ძმურად გაიყონ.

და ნაძარცუი თუ არა შეაქციონ, ისიცა სწორად გაიყონ.

დაიწერა გაჩენილი ესე ქორონიკონსა სია, კელითა კათო-ლიკე მცხეთისა საყდრისა ქადაგისა მარკოზისაითა.

[16]. იოვანას საქმე ასრე იქნა: დაიფიცოს ერთმან ენაგელ-მან კაცმა, რომე² არა ამოღებულ იყოს და დათუნაშვილზედა დადებულ იყოს, გერმანოზს და მისთა ძმათა მიხუდეს.

და თუ ვერ დაიფიცონ, გაიყონ.

ბეღრთევი: დავით. ტფილელი. ლუარსაბ.

2. განჩინება ლუარსაბ I-ისა იოთამ და ორბელ ბარათაშვილთა გაჟარის საქმეზე

1537—1588 წწ.

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 11. საბუთი № 112. პირი. საბარათიანოს ამ დიდებულ საბუთში, რომლის დედანი დაკარგულია, ბევრი საკუთარი სახელი გადამწერთა მიერ დამახინჯებული ჩანს. საბუთი თარიღდება ლუარსაბ I-ის მეფობის მეათე ინდიქტიონით.

[100v] ღმერთ-მთავარმან სახიერმან, მიუწოდომელმან, კაცთმოყ-ვარემან ქრისტემან, უფლად, ღმრთად და ძედ ცნობილმან და მხო-ლოდ შობილმან და ვიდრე ცამდინ აღმავალმან, უფსკრულთა გა-

¹ სახლებოდეს. ² რომო.

მომკვლეველმან და სივრცესა სოფლისასა გარეშემცველმან, ქვეს-
კნელთა მიმართ გამოძიებულობისა შთამომავალმან, მრავალგზის
ზეციერთაცა საკვირველებათა წვლილადითა მოგონებითა გან[101]-
მცდელმან და ბუნებისა ღმრთაებითა გარეშემცველმან და არა დამ-
ტეგებელმან, სახეთა ამიერ ჩვენთა შემსგავსებულმან და კაცთა შო-
რის საღმრთოსა განგებულების მომღებელმან და ჩვენისა სახიერეთ-
სა მშვენიერებით ყოველთავე ზიარქმნილმან, სიმდაბლისა ჩვენისა
მომართ შე[ერ]თებულმან და კეთილთა თვისთაგანა მონათესავედ
გამოჩინებულმან;

ჩვენ, მეფემან საჩინომან და ჯელმწიფემან წარჩინებულმან, უძ-
ლეველმან და ყოვლად ძლიერმან შჯულმან ამოსიანმან, წარპარტეზა-
მან არონიანმან, სიმხნემან ი[ეს]სიანმან, გულკეთილობამან დავითიან-
მან, სიბრძნემან სოლომონიანმან, ნათესავკეთილობამან იესიანმან,
სიპართლემან ეზეკიასამან, ცხებულებამან სამოელიანმან, ლხინება-
მან ფინეზიანმან და ჩუენ, ღმრთივ-დადგინებულმან მეფეთ-მე-
ფეთმან პატრონმან ლუარსაბ;

და აწ ესენი ერთგულნი და თანამკვიდრნი პალატისა ჩვენის[ა]-
ს[ი] ბარათაშვილი იოთამ გიორგი შვილი და ორბელი
იყრებოდეს;

დაუსხით დარბაისელნი და თავჩინებულნი თავადნი: ერის-
თავი ბაინდურ, ციცისშვილი ქაიხოსრო, ამირე-
ჯიბი ქუცნა, [V] მაჩაბელი ქაბულ, გაბაშვილი გო-
დერძი; და ასრე რომ სხვაც მრავალი გაესამართლა და აწ ესეებიც
ასრე გაეყარეთ ღმრთისა შიშ ქვეშ და ჯელმწიფის სამართლის ქვეშე.

[ერგო იოთამს]

ერგო იოთამს საუხუცესოდ ჩაჩიკაშვილი მამა-
ც[ა], დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის. ხელრთვა: ლუარსა-
ბ.

მიხუდა იოთამს წილად ჯანიაშვილი როსტევან,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის. ხელრთვა: ლუარსაბ.

[დმანის ციხეში]

მიხუდა იოთამს დმანის ციხეში სასაფლაოდ დმა-
ნისათა ღმრთისმშობლის ნახევარი და კარისბრკე.

მიხუდა იოთამს დმანის ციხეში საუხუცესოდ დემე-
ტრე დეკანოზი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სომღულაშვილი ივანე, ზედ დაგვიც გრიგოლა,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხ უ ც ე ს ი ი ო ა ნ ე, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
მ ა ზ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ხ ო ჯ ა ა ზ ი ზ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხ ო ჯ ა მ ა რ ქ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
გ ა ლ ი ჯ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
შ ა ლ ლ ბ ა თ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონ[102]ებელი არის.

მ ი რ ი მ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ფ ი რ ა ზ ი ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ა ს ლ ა მ ა ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის
წილად მოხუდა ი ო თ ა მ ს ხ ი ზ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ე ლ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ბ ე რ უ კ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
თ ა მ ა ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ბ ე ე ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ს უ რ ა მ ე ლ ა, დღეს რისაც მამულის [მქონებელი არის].
თ ო ფ ჩ ა შ ვ ი ლ ი მ ი ქ ე ლ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გ ი ო რ გ ი ს ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ა დ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

კ ა კ უ ტ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მ ე მ ა რ ნ ი შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

უ ს უ ფ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ა ს ა ტ უ რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ა ლ ა ვ ე რ დ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბ ა რ ა მ ი შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ი ა კ ო ბ, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხ ა რ ა ზ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხ ო ჯ ა მ ა რ ტ ი რ ო ზ ვ ე ლ ი [V] ჯ ა ნ, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ო ქ რ ო მ ქ ე დ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ფ ა რ ს ე ლ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მ უ ს ე ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

შ ი ხ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მ ი ტ ი ჩ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეგელი არის.

ფ ი რ ა ი ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეგელი არის.

ხ ა ნ დ ა მ ა ს შ ვ ი ლ ი ს. სახლი, შიგნითი სახლი, სათორნე ერთი, მარანი ერთი. ქვევრი დგას სხვილ-წუერილი თერთმეტი. საჯინიბო, კარაბნი, ეზოსახდელი. ამისის ყმის ყ ა რ ა გ ო ზ ა ს სახლ[ი], კიდევ შიგნით სახლი, ბოსელი, დერეფანი, ეზო და სათიბური¹.

მიხუდა ი ო თ ა მ ს ციხეში თათარი ა ლ ი ბ ე გ, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ი ს მ ე ი ლ ა, დღეს რისაც² მქონეგელი არის.

ი ბ რ ე ი მ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

შ ა ყ უ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი. დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა მ ა დ ფ ი რ ა ჰ ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ყ ა ზ ი ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

მ ო ლ ა ა ს ა ნ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

მ ო ლ ა ა ჯ ა ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა მ ა დ ყ უ ლ ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

[103] ა ლ ა ყ უ ლ ა ს შვილები, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

შ ა ვ ე რ დ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა ლ ა ვ ე რ დ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ნ ა ზ ა რ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ხ ა ნ ყ უ ლ ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ს უ ლ თ ა ნ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ო რ უ ჯ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა ლ ი ხ ა ნ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

დ ე მ უ რ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა მ ი რ ი ზ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ს ა ფ ა რ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

მ ა ხ ს უ დ, დღეს რისაც მქონეგელი არის³.

ფ ი რ ა დ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

უ ს უ ფ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ს კ ა ნ დ ა რ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა ს ა ნ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ს ე ი დ ი, დღეს რის[აც] მქონეგელი არის.

ნ ა ვ რ ო ზ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ა მ ი რ ვ ე ლ ი, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

ბ უ დ ა ხ ა, დღეს რისაც მქონეგელი არის.

¹ სათიბური] სამი ბური. ² მამული. ³ აარის.

ყ ა ს უ მ ა, დღეს რისაც მქონებული არის.

ე მ ი ნ ა, დღეს რისაც მქონებული არის.

დ მ ა ნ ი ს ი ს ნახევარი და საუხუტესო საბაჟოს ნახევარი და საუხუტესო.

[მანაკერტს]

ქ. მიხუდა იოთამს მ ა ნ ა კ ე რ ტ ს საუხუტესოდ სასახ-
ლე კომლი.

გამგებელი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული [v] არის.

მ ა ხ ა რ ე ბ ე ლ ი, დღეს რისაც [მა]მულის მქონებული არის.

ე ვ ა ნ ე ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

დ ა თ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მ ი ტ ი ჩ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

სხვა წილად მიხუდა ვ ა რ თ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონე-
ბელი არის.

ქ მ ს უ ა, დღეს¹ რისაც მამულის მქონებული არის.

მ ა რ ქ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ნ ა ვ რ ო ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ფ ი რ ა ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

გ ზ ი რ ი ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ნ ა დ ი რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ჯ ი მ შ ე რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ა კ ო ფ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

თ ა ნ დ უ ღ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის* მქონებული
არის.

თ ე ვ დ ო რ ე, დღეს რისაც მქონებული არის.

ა მ ა ს ა, დღეს რისაც მქონებული არის.

პ ა ტ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ა მ ა თ ო ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის².

ვ ა რ თ ა ნ, დღეს რისაც მქონებული არის.

ნ ი კ ო ლ ო ზ, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

სხვა ნახევარი და საუხუტესო.

[აკაურთს]

ქ. მიხუდა იოთამს [104] საუხუტესოდ ა კ ა უ რ თ ს კომ-
ლი გამგებელი.

ზ უ რ ა ბ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

¹ დრეს. ² მამულის მქონებული არის.

* „მამულის“ წაშლილია.

ხეჩუა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ვართანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ფეტვერა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ტერტერა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სხვა წილად მიხუდა როსტომაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ავაქა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ივანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბაროქა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

აბულვართა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ფიჩიაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ალადა დადა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ასანბეგა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

დევალა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სხვა ფეტურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

არღანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ახოკა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხუდუმა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

კოსტანტა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხოციკა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი [V] არის.

ამეჩუა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ამაშვარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ზაალა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ოსამანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ანანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბაინდურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სარიკა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ამირზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

იარაზიზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ყაზანას შვილები, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ფარსელა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მუსეზას შვილები, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

აკუფის ამარა ჩაოამ ჩამოივლის წყაროამდის, ჰანდარს იქით
წმიდის გიორგისაქენ ავრან ბეგაული ეენახი წყაროს თავს, ბახჩის
ნახევარი, აკაურთის ნახევარი და¹ ს[ა]უხ[უ]ცესო.

[ფიტარეთს]

ქ. მიხუდა იოთამს საუხუცესოდ ფიტარეთს თავ-
საყდრის ნახევარი ზეითი მხარი, გარეთ ორამოცთ [106] ეკლესია.
სხვა წილად ვაჟინაშვილი ნიკოლოზ, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონებელი არის.

წამალაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

კიდევე სხვა ვაჟიკაშვილი, რისაც მამულის მქონებელი
არის.

გოგოჭასვილს გარდა[ა]ის ნახევარი და საუხუცესო.

[გომარეთს]

ქ. მიხუდა იოთამს გომარეთს იორდანეხუცე-
სი, დღეს რისაც მქონებელი არის.

გიორგი გამგებელი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ფარსილაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ქამსა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სვიმოწა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გოგია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გულისადებო, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

იოვანე, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მახარებელი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ამიქუა, დღეს რისაც მამულის* მქონებელი არის.

სამანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ნადირა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მამისიმედი, დღეს რისაც მამულის მქო[V]ნებელი არის.

მკედლისშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ვარქიელაშვილი. დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

მიტიჩა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გომარეთი, მისის მთითა და ველით.

ლიპარიტისამა, მისის მთითა და ჭალითა.

[სიქიშხანს]

ქ. მიხუდა იოთამს სიქიშხანს ოქროშქედელი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

* „მამულის“ ხაზგადასმულია. •

იონაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
აზართელა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
აშეკაშვილი, დღეს რისაც მქონებელი არის.
ამირა, დღეს რისაც მქონებელი არის.
ავაქა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ასაღანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ალექსა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ამისის მთითა და ველითა და ყოვლითა შესავალითა.

[ანგარევანს]

ქ. მიხუდა იოთამს ანგარევანს¹ მკედლიშვილი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის
ნუურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ხოჭუმაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ევანეზა, დღეს [106] რისაც მამულის მქონებელი არის.
ფირიჯანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ამირანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ასატურაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ტერტერა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის
ფირყულა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
პოლოზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ანგარევიანი, მისის მთითა და ველითა.

[ჩინჩხაურს]

ქ. მიხუდა იოთამს ჩინჩხაურს ამლუზისშვილი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ლაზახაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ამალუაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[დიღმაშენს]

ქ. მიხუდა იოთამს დიღმაშენს ტერტერაშვილი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
სარგისასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
აზართელა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ჩარგაზასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
ქარებაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

¹ ანგარევანს.

როსტევიანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ნახევარი და საუხუცესო.

[მუტვისს]

ქ. მიხუდა იოთამს [v] მუტვისს საუხუცესოდ ფი-
ჩუაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

წილად მიხუდა ერაჯასშვილი, დღეს რისაც მამულის
მქონებული არის[.]

ვართეკანასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული
არის.

[კარშაგარს]

ქ. მიხუდა იოთამს საუხუცესოდ კარშაგარს მირუა,
დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

იარამაშა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ყაველიასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ამირხანა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის¹.

ნასყიდა, დღეს რისაც მქონებული არის.

სხვა წილად ვართეკანა, დღეს რისაც მამულის მქონებული
არის.

სულხანა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ნანუა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მხითარა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ასატურა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

ხეჩატურა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მურადა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მამა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

გრიგოლა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

[107] ევანეზაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული
არის.

მხითარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მამუკა, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

მარქარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებული არის.

¹მამულის მქონებული არის.

პ ე ტ რ ო ზ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

დ ო ლ მ ა ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ა მ ი რ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულისმქონებელი არის.

პ ა პ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ე ლ ი ს ბ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ი ო ა ნ ე ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბ ე ჟ ი ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ფ ი რ ა ი ზ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მ ა ნ დ ო ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მ ა ხ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მ ი რ ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ო ა ნ ე ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

კ ა რ შ ა გ რ ი ს¹ ნახევარი და საუხუცესო.

[ქვაბევანს]

ქ. მიხუდა ი ო თ ა მ ს ქ ე ა ბ ე ვ ა ნ ს საუხუცესოდ ხ ა რ ე-
ბ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამული[ს] მქონებელი [v] არის.

ქ ი ნ ძ ი კ ა ს შ ვ ი ლ ი. დღეს რისაც მამულის მქონ[ებ]ელი
არის.

ს ა ლ უ ყ ა ზ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებე-
ლი არის.

შ ა ლ ვ ა ს შ ვ ი ლ ი. დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სხვა წილად მიხუდა ი ო თ ა მ ს თ ე ვ დ ო რ ა, დღეს რისაც მა-
მულის მქონებ[ელ]ი არის.

დ ა თ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ფ ე რ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

შ ი რ ვ ე ლ ა ს შ ვ ი ლ ი, [დღეს] რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ქ ი ტ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ო ს ე ფ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ი შ ნ ა ო რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი ა[რის].

ხ ი ზ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ლ ო ს ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბ ე რ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ი ო კ ი მ ა, დღ[108]ეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

¹ ვარშაგრის.

თ ა ნ დ ი ლ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის [მქონებელი არის].
ქ ვ ა ბ ე ვ ა ნ ი ს ნახევარი და საუხუცესო.

[ვანო]

ქ. მიხუდა იოთამს ვანო დურსუნაშვილი, დღეს
რისაც მამულის მქონებელი არის.

ლომეიასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ლორაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

შალამბარასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ტოქასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

იოანესშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მისის მთითა და ველითა და ყოვლითა შესავლითა.

[შაგთგოზს]

ქ. მიხუდა იოთამს შაგთგოზს გულისადები,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მახარასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

კარაპეტასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

მირზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გელუა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მისის მთი[თა] და ველითა და ყოვლითა შესავლითა.

[მარაბდას]

ქ. მიხუდა იოთამს მარაბდას მუშელასშვილი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი [v] არის.

პარპარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მისის მთითა და ველითა და ყოვლისა შესავლითა.

[უკანგორს]

ქ. მიხუდა იოთამს უკანგორს მისიდასშვილი,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხუცია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[ქვემოთაგუთი]

ქ. მიხუდა იოთამს ქვე[ე]მოთაგუთი, მისის მთი-
თა და ველითა.

ქ. ხული, მისის მთითა და ველითა.

ქ. ლო რ ა შ ე ნ ი, მისის მთითა და ველითა.
 ქ. შუ ლ ა ნ ი კ ა შ ვ ი ლ ი, მისის მთითა და ველითა.
 ქ. ყ ა ე ს კ ე ტ ი, მისის მთითა და ველითა.
 ქ. ფ ა რ ა ჭ ე ქ ი ს ნახევარი, მ ა ლ ა მ ზ ს უ დ ი ს ნახევარი..
 ქ. გ ე ლ დ ი გ ი ლ ს ნ ი ს ნახევარი.
 ქ. ა ლ ლ მ ა რ ე, მისის ციხითა, მისის მთითა და ველითა.
 ყ ა რ ა შ ი ს ნახევარი.
 ქ. ქ ე დ ი ს ეკლესიის ნახევარი.
 ქ. ი ა ლ ლ უ ზ ი ა, მისის მთითა და ველითა..
 ქ. ს უ ლ გ ე დ ი ა ნ ი ს ნახევარი.
 ქ. გ ე ლ ა ს სოფლის ნახევარი.
 ქ. ქ ე თ ი ლ ა შ ე ნ ი ს ნახევარი.
 ქ. ხ ა ნ ბ ო ძ ო ა ო რ ი ს ნახევარი.
 ქ. ჩ ი რ გ მ ე შ ე ნ ი ს ნახევარი.
 ქ. ქ ე რ ა ნ დ ე ნ ი ს ნახევარი.
 ქ. კ ო ტ ჩ ა წ ე გ ლ ე ც ი ს ნახევარი.
 ქ. ქ ე რ ა ნ დ ე ნ ი ს ნახევარი, მისის მთითა და ველითა.
 ქ. ყ ა მ ი შ ი ს სოფლის ნახევარი.
 ქ. ს რ უ ლ ა დ ლ ო ქ ი ს მ თ ი ს ნახევარი და საუხუცესო.

[მიჯას]

ქ. მიხუდა იო თ ა მ ს მ ი ჯ ა ს თათარი [199] ი ბ რ ა ი მ, დღეს
 რისაც მქონებელი არის.
 ა ლ ა ბ ა ბ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 შ ა ბ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ა ჯ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მ ა მ ა დ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ფ ი რ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 უ ს ე ი ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ა ხ ვ ე რ დ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ა ლ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ნ ა ზ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 შ ა ქ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მ ო ლ ა შ ი ხ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 შ ა ვ ე რ დ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ფ ი რ ყ უ ლ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ა მ ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ფ ი რ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ყ უ ლ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ქ. ყ ა დ რ უ ყ ე ლ ი ს ნახევარი, ა ვ ა ნ ხ ე ე ი, მისის მთითა და ველითა.

ქ. ყ ა რ ა ქ ი ლ ლ ი ს ი ს ნახევარი.

ქ. გოგალჩელის ნახევარი.

ქ. ქვემო ოროზმნის ნახევარი.

ქ. ზემო ოროზმნის ნახევარი.

ქ. უ ზ ე მ ა [V] ფ ი რ ა მ ა დ ი ს სოფელი, მისის მთითა და ველითა.

შ ა ვ ს ა ყ დ ა რ ი, მისის მთითა და ველითა.

ქ. ბო ს ლ ე ბ ი ს ნახევარი.

ქ. ტ ა ნ ძ ი ა, მისის მთითა და ველითა.

ქ. წ ი თ ე ლ ი ე კ ლ ე ს ი ა, მისის მთითა და ველითა.

ქ. თ ა ნ დ რ უ ლ ა ლ ი ლ უ კ ე ნ ი ს საყდრამდის, იქიდან ს ა მ ა გ ა რ ი ს ა კ ო ხ საყდრამდის.

ქ. ს ა მ ა გ ა რ ა, მისის მთითა და ველითა.

ქ. ქვემო შინდლარა, მისის მთითა და ველითა.

ქ. თ ე ვ რ ს ნახევარი.

ქ. ხ ა ტ ი ს სოფლის ნახევარი.

ქ. ტ ნ უ ს ი ს სოფლის ნახევარი.

ტ ა მ ა ლ ა, მისის მთითა და ველითა.

ქ. ს ა კ ა რ ი ს ი ს ნახევარი.

[გულეულს]

ქ. მიხუდა იოთამს გულეულს ფარეჯანის შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

შოშიტას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბასილას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[ჯანაზიანში]

ქ. მიხუდა იოთამს ჯანაზიანში საუხუცესოდ შაუმაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მირიაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

არაქელას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სხვა წილად ყათაშვილი, დღეს რისაც მამულ[110]ის მქონებელი არის.

ტ ე რ ტ ე რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ხ ო ჯ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ს ა ფ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ნ უ რ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ტ ე რ ა ზ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ჯ ა ნ ა ზ ი ა ნ ი ს ნახევარი და საუხუცესო.

[რატევანს]

ქ. მიხუდა იოთამს რატევანს ფირიჯანა, დღეს
 რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ვ ა თ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 დ ო ლ მ ა ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მ ხ ი თ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ჯ ა ნ ყ უ ლ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 წ ა ტ უ რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ხ ო ჯ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ბ ი რ ი ნ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ა ს ლ ა მ ა ზ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ვ ა რ თ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მ ე ლ ი ქ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 რ ა ტ ე ვ ა ნ ი. მისის მთითა და ველითა და ყოვლითა შესავა-
 ლითა.

[იფნობს]

ქ. მიხუდა იოთამს იფნობს [v] ოქრომკედლის-
 შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ი ვ ა ნ ე, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 ა ბ უ ლ ვ ა რ დ ა, დღეს რისაც მამულის [მქონებელი არის].
 ვ ა რ დ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მ ა ხ ა რ ე ბ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
 არის.
 ა მ ი რ ი ძ ე. დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.
 მ ა ნ ვ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
 არის.
 მ ა ნ ვ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
 არის.
 ო ქ რ ო ბ ი რ ი შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
 არის.
 ბ ე რ უ კ ა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[მირტაშენს]

ქ. მიხუდა იოთამს მირტაშენს ლომია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გოგია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

პეტრეს შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

პაპანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სულხანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

როსაბას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ქიტი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ნაეროზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ასლამაზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მარქარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ორყულა, [111] დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მიტიჩაური მამული, საბაჟო და მისი შესავალი.

[ბალახაურს]

ქ. მიხუდა იოთამს საუხუცესოდ ბალახაურს ჩეკურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მარუშიანი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ევანეზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მარქარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ვართან, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სხვა წილად ქრისტესია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

შაველა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

თამარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ყუჩია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სადირაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

დოვლათა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხოჯია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ნადირა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბალახაურის ნახევარი და საუხუცესო.

[მუგუთს]

ქ. მიხუდა იოთამს მუგუთს სურამელაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[V] ქარას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

თ ე რ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 გ ო გ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 გ ო გ ი ჩ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ზ ა ქ ა რ ი ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 გ რ უ ჩ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 თ ე კ ლ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 მ ა ნ დ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ბ ა რ ნ ო შ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

[გუდარეკს]

ქ. მიხუდა იოთამს გუდარეკ[ი]ს¹ ნახევარი და საუხუცესო.

[ცოვრეთს]

ქ. მიხუდა იოთამს ცოვრეთს საუხუცესოდ ტყაპუნაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ჯ ა ნ ი ბ ე გ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 მ ი რ ი ჯ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 მ ა ტ ა ბ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 სხვა წილად ფერისიძე, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 სხვა მატაბაშვილი ზურაბა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 მესამე მატაბაშვილი, [112] დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ყ ა ზ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ტ ე რ ტ ე რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ტყაპუნაშვილი ივანე, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ო ქ რ ო მ ჭ ე დ ე ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ბ ე გ ი ჯ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ი ა რ ა ა ზ ი ზ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 მ ჭ ე დ ე ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 პ ა პ ი ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
 ც ო ვ რ ე თ ი ს ნახევარი და საუხუცესო.

¹ - გუდარეკს.

[კრეფას]

ქ. მიხუდა იოთამს კრეფას ფარიკაკნ[ა]ს შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბერიძე, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ივანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ყალაბა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ჯანსაოშა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ასატურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მჭედელი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხარაზი, დღეს რისაც მამულის მქონე[V]ბელი არის.

შავერდა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

იარალა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მათოზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ნარიშანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ყულიჯანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ჯავახის შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ძამა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მამულა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

აღდგომლის შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მხითარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ფარსელა¹, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

კრეფა, მისის მთითა და ველითა, ჩალის ციხითა და ჭაობითა.

[ავაზანს]

მიხუდა იოთამს ავაზანთ საუხუცესოდ ხაბელა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

იანვარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

წილად პეტრია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

დათონა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

სხვა იანვარა, დღეს რისაც მამულ[113]ის მქონებელი არის.

ხარეხას შვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ვაჟინაური მამული, ფაცრის ნახევარი, ავაზანის ნახევარი და საუხუცესო.

¹ ფარსელა.

[დარბასჭალას]

ქ. მიხუდა იოთამს დარბასჭალას თავდარბაზი სამი-
საწოლი კომლი გულისადები, დღეს რისაც მამულის
მქონებელი არის.

აბესალამაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ბასილისშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

- დარბასჭალის ნახევარი და საუხუცესო.

ჩინასჭალის ნახევარი.

სულუტის ნახევარი.

ქ. ლევისუბნის ნახევარი.

ქ. ყაზნარასშვილის სოფლის ნახევარი:

წნორის ნახევარი.

[საკირეს; კრცხილას და წარუთს]

ქ. მიხუდა იოთამს საკირის სოფლის ნახევარი და საუ-
ხუცესო კრცხილას ნახევარი.

ქ. წარუთის ნახევარი და საუხუცესო. ხელრთვა: ლუარსაბ.

[მუგუთს]

აზნაურშვილის მამაცას მამული მუგუთს...*

ანანი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ყარამანაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ასატურა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ბერიკა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ხოჯია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

[მირტაშენს]

ქ. მირტა[v]შენს მამაცას მამული; გიუა. დღეს რი-
საც მამულის მქონებელი არის.

თევდორო ხუცესი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

მაზარებელი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

ვართევანასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
არის.

ბაირამასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის.

* დატოვებულია ერთი სიტყვის ადგილი.

გ უ ლ უ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ა მ ზ უ ა, დღეს რისაც [მამულის] მქონეებელი არის.
უ მ ე კ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის
ს უ ლ ი ნ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

[ირდასუბანი]

ქ. მიხუდა მ ა მ ა ც ა ს ნასოფლარი ი ა რ დ ა ს უ ბ ა ნ ი, მისის ველითა, ქალითა და ყოვლითა შესავლითა.

[ქვემო აბანოს]

ქ. მიხუდა ჯ ა ნ ი ა შ ვ ი ლ ს რ ო ს ტ ე ვ ა ნ ს ქ ე ე მ ო ა ბ ა -
ნ ო ს დ ა თ ო ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
შ ა ლ უ ტ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ი ვ ა ნ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
მ ი ქ ე ლ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.
ქ ე ე მ ო ა ბ ა ნ ო, მისის მთითა და ქალითა წმინდის მარინეს
საყდარამდისინ და მისითა ყოვლითა შესავლითა.

[გულეულს]

მიხუდა ჯ ა ნ ნ ი ა [114] შ ვ ი ლ ს ა რ ო ს ტ ე ვ ა ნ ს გ უ ლ ე -
უ ლ თ მ ხ ი თ ა რ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონე-
ებელი არის.

მ ი რ უ ა შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

ზ ა ქ ა რ ა, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

გ ი ო რ გ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

მ ა ზ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

მ ე ლ ი ქ ა ს შ ვ ი ლ ი, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი არის.

ქ.¹ დაიწერა სიგელი ეს[ე] ქორონიკონს რ ო (?), ინდიკტიონსა
მეფობისა ჩვენისასა ათხა, მზის მოქცევასა, კრვასა, მთვარის მოქცე-
ვასა თხუთმეტსა, მარიაშობისთვესა თექვსმეტს, ჟამსა დღისასა მე-
ათერთმეტსა, ზელითა მდივანთუხუცესისა თ უ მ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს
მ ი რ ვ ე ლ ი ს ი თ ა.

[სომხითს]

ს ო მ ხ ი თ ს ბ ო ძ ო რ ა ს ს ო ფ ე ლ ი, დღეს რისაც მამულის
მქონეებელი იყოს, მიხუდა ი ო თ ა მ ს.

¹ ქ.] იესოს ქრისტესითა.

[სა]ხელითა ღმრთისათა მეფეთ-მეფე ლუარსაბ ვამ-
ტკიცებ. დედოფალთ-დედოფალთა ნაწარ.

მინაწერი

ასლიდამ თანასწორ არს ჩაწერილი 'სოვეტნიკი თავადი თე-
იმურაზ ბაგრატიონი.

[V] ასლი სიგელი მივიღე თავადი დავით იოთამის შვილი
ბარათოვი.

3. ბანინება ლუარსაბ I-ისა ბარათაშვილთა ბაჰრის სამეფო
1543 წ. 20 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10381. პირი. ქალაღი. მხედრულა.

ქ. ძალითა და ბრძანებითა ღვთისათა დავსხედით ჩვენ მე-
ფეთ-მეფეთ პატრონი ლუარსაბ, დავვისხდეს გვერთა ბატო-
ნი კათალიკოზი, ბარათაშვილი ივანე, და ქსნის ერის-
თავი ბატონი შანშე, და ამილახვარი ბატონი¹ თაყა, და
ღიასამიძე ბატონი ვარამ, და მაწყვერელი ბატონი
ქრისტეფორე, და ფავლენის შვილი ბატონი დავით,
და ჯავახის შვილი ბატონი ჯავახი, და სააკაძე ბა-
ტონი ივანე — ბარათაშვილის ბატონის ფარიშატ-
ისა და გიორგის და ამათ მამათ მამულის გასაყოფლად.

და მიხვდა სამართლითა ფარიშატს და გიორგის:

აზნაურიშვილი სარჯასტან მისის სამართლიანის მამუ-
ლითა;

და სამკვიდრო სოფელი სხალნარი;

და ჭიტაანთ დმანისი გუგუნას წილს გარდაისად;

და სოფელი კლდელისა;

სოფელი სამადაანთ კარაქა;

სოფელი ფაზაანთ კარაქა;

და ტბისს ოთხი საკომლო მამული და ზვარი, რაც ნათესავ-
თაგან რგებოდა;

და ენაგეთს რვა საკომლო მამული;

ნახევარი ჩხიკვთა²;

და ბარგვის ქვეს ნასყიდი ზვარი;

¹ ბატონი. ² ჩხეკეთა.

და ქალი გენს ყარაშვილი მისის მამულითა;
ერთისს გოგაძე მისის მამულითა;
და კვესეთს ვაზნაძე მისის მამულითა;
ცხვრისს ორი საკომლო;
და ზას ექვსი საკომლო;
ახალშენს ტყაბუნასშვილი მისის მამულითა;
და ქვემო საბუზარას ნასრადლასშვილი მი-
სის მამულითა;
და თაფანს იარალისშვილი მისის მამულითა;
მძოვრეთს ერთი საკომლო;
და ვანქსა ოთხი საკომლო ნასყიდიათ;
და ნასოფლარი მარაბდა ქაცაბანდიანით, მისის სამარ-
თლიანის სამძღვრით;
და ნასოფლარი ნაქალაქევი მისის სამართლიანის სამ-
ძღვრით;
და ნასოფლარი ქუჩათი;
ნასოფლარი ბაბია;
კიდევ დიდი ბაბია;
და ნასოფლარი ყურისტევი;
და ნასოფლარი კოია;
და ნასოფლარი პატარა მარიამნი;
და ნასოფლარი კოხტა;
და ნასოფლარი დადვალეთი;
ნასოფლარი ქუჩა მონასტერი;
და ნასოფლარი თალა;
ნასოფლარი ჭაობი;
ნასოფლარი მოდამნახე;
ნასოფლარი გვირგვინეთი;
და ნასოფლარი კვირიკეთი;
ნასოფლარი კვანტასლისი;
და ნასოფლარი სარკინეთი;
ნასოფლარი ხორიხები და ცორვეთი და გუდა-
რები ვითამც ორბელიანთაგან გაცვლილი იყოს, მისთვის
უწილოთ გამოჰყვა.
და ღორიეთი აბაშიშვილის დავითისაგან მო-
სყიდული იყო, მისთვის უწილოთ გამოჰყვა.
და რევაშენი აბაშიშვილის ზაქარიასაგან
მოსყიდული იყო და მისთვის უწილოდ გამოჰყვა.

და ნასოფლარი აკუროსი ზაქარია აბაშიშვილისაგან გამოცვლილი იყო და მისთვის უწილოდ გამოჰყვა.

და აწე გიბრძანებთ, კარისა ჩვენისა ვეჟილ-ვეზირნო და სხვანო მოსაქმენო, ვინ გინდა ვინ ბრძანებისა ჩვენისა მორჩილნი იყვნეთ და ან დღეის წალმა იქმნებოდეთ.

და ესე ასრე გაგვირიგებია და თქვენცა ასრე დაუმტკიცეთ. არაოდეს მოიშალოს არა ჩვენგნით და არცა შემდგომათ სხვათ მეფეთა და მეპატრონეთაგან.

დაიწერა ბრძანება და წიგნი ესე ქორონიკონს სლა, თვესა აპრილის კ, ჭელითა კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნობრის ათილასშვილის სუშმათისათა.

მიხვდა კიდევ ბეთენიას ნადიკაშის მამული და საბიაშვილის მამული და დეონას მამული და მეექვსედი უკუდარი.

ხელრთვა: ლუარსაბ.

4. განჩინება ლუარსაბ I-ისა პატრონ ჟეჟალისა და ბარძიხ

ამილახორის მამულის საქმეზე

1527—1558 წწ.

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რკვეული № 14, საბ. № 10. პირი. საბუთი თარიღდება ლუარსაბ I-ის ზეობის წლებით.

[5] [ზე აღიდ]ნეს ღმერთმან მეფეთ-მეფობა პატრონის ლუარსაბისა.

...[დაესხედი]თ ბრკენი: თვითან მეფე პატრონი ლუარსაბ, [ტფილელი] დომენტი, პატრონი ვახტანგ, ციციშვილი ბა[ა]დურ, ფავნელიშვილი როინ, მაჩაბელი ქობულ და სოლდაშვილი შალვა.

პატრონი ერეკლე და ამილახორი ბარძი[მ] სამთავისისა და ოკმურს სამზღუარზედა ირჩოდეს. ამას წინათაც კურთხეული ბატონი ბაგრატ და კურთხეული ამილახორი თაყა ამავე სამზღუარზედა გაბრჭობილ იყუნეს. ნაბრჭობი წიგნიც მოიტანეს; და, დია, საბატონი კაცნი სხდომილ იყუნეს. ოცი გლეხიკაცი შეეგდო მოფიცრად ამილახორისათვის. და გაჩენით ეს არ ეწერა, თუ სადამდი დაეფიცა, ვერ დაწყობილ იყუნეს და არც ფიცსა დაჰყოლოდეს ერთმანერთსა.

ამილახორი ასრე ირჩოდა, თუ: «საცა ოცმან კაცმან ჩემ-[მ]ა მოფიცარმან ჩაიაროს, იმას აქათი მე დამრჩეს».

ბატონი ერეკლე ასრე უპასუხებდა და ალაგიც გვიჩვენა

თუ: «ამაზედ გაუჩნდა ფიცი, და ცოტა მოფიცარი იმისთვის დას-
დევს».

ამილასორი ბრინჯის ხეცსთანა დადგა და ასრე თქუა
თუ: «ამაზედ ჩავიარ და დავიფიცავ ჩანგილართ სამზღურამდი».

ჩუენ ღაზედღეთ, ალაგი გუედიდა — მინდორი და მთა, და მო-
ფიცარი გუემცრო. მისი ასრე გავაჩინეთ: ამილასორსა იმაზედა ფი-
ცი არ ეკადრებოდა და მისთვის ვერცა ჩუენ შევავდეთ; შეაფიცოს
ამილასორმან ბატონს ერეკლეს და ნასიძეს გულბადს ოთხი
ნასიძის სწორი კაცი, ორი მისი აზნაურისშვილი, რომელიც უკეთესი
იყოს, თორმეტი გლეხი სამთავისელი, სხვილოსელი და იგოელი, რო-
მელიც მემკუიდრე თავი გლეხი იყოს.

დაიფიცოს ასრე: «ამისმან ძალმან, ამისმან სახელმან, ამისმან გა-
მაცხოველებელმან ქრისტემან ღმერქმან, გულბად ნასიძეც, როდეს
მამაჩემ[მ]ე ამილასორმა თაყამან ოკამი შენ მოგცა, მა-
შინ ამა ბრინჯის ჯეცსა და რაც ამას იქით ჩავიარ ჩანგი-
ლარის სამზღურამდინ, ამას ქუეშეთი შენ მოგცა; [V] და ამას იქი-
თი მამან ჩუენმან დაიჭირა, საოკმო არის; სასამ[თავისო არ არის]...»*

5. პანჩინება ლუარსაბ I-ისა გოშფარ და როინ ჯანაფიშვილების

გაჟრის საქმეზე

1527—1558 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 605. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი.
105,5×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთო
თარიღდება მასში მოხსენიებული ისტორიული პირების (გოშფარ, რო-
ინ) და ლუარსაბ მეფის სავარაუდებელი ხელრთვითა და საბუთის
ხელით.

...[როინ]ს და მისთა ბიძაშვილ[თა] საჭირნახულოდ დაუ]-
დევს, ასრე, რომე ხუხულანთ ნახევრის სანაცლოდ მიწა მისცეს.

ამას გარეთ რაც მათი მამული არის, საუფროსო და ნახევარი
გოშფარს გაუჩინოს. და ნახევარი როინს და მისთ ბიძაშვილთა
ამა განაჩენზედ გაუყავით:

[მიხუდა გოშფარს]

აილო გოშფარ, აზნაურიშვილს გარეთ რაც მათი მამული
არის, მისად საუფროსოდ ქუეშელის ციხე; აზნაურიშვილისაგან მი-
ხუდა საუფროსოდ: ფირყაით მისით მამულითა; მიხუდა წილ-
შიგა ბეჟანისშვილი აბუღვარდი და თათარაი მა-
თით კერძით მამულითა; კიდევ მიხუდა წილშიგა ოქრა მისით
მამულითა. ლიპარიტა მისით მამულითა, ლაგარასძე

* ბოლო აკლია.

მხთისია მისით კერძით მამულითა, გიორგი მისით ნახევრით მამულითა, სამნია მისით მამულითა, მახუილასძე ღამ-ბარა მისით მამულითა, სურამელას მამულს გარეთ.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

აზნაურიშვილები: ბეჟანიშვილი სამანა და უჯარ-მელი მათით კერძით მამულითა, ჯორსიაშვილი მისით კერძით მამულითა, ეროწილად ზაზა მახუილასძე და მის-ნი ძმანი მათით კერძით მამულითა, გეგა მისით კერძით მამუ-ლითა, მახუილასძე როსტია მის[ით] მამულითა, მახუი-ლასძე სურამელა მისით მამულით.

მიხუდა გლეხისაგან გოშფარს

სკრას: ნიორასძე, მშუდიდომასძე შალვა და დავითაი მთელით მამულითა, მახატელაშვილი სულია ნახევარ მამულითა, თიბელაშვილი ოქროპირი მისით მა-მულითა, პეტრიაშვილი კუირიკა მისით მამულითა, სამ-სონაშვილი იმედა მისით მამულითა, ფუტურაული მამუ-ლი, ორნი განაყოფნი ილარაშვილნი მათით მამულითა, მა-ხარაშვილი ნაევარი იანაყმაურითა, თანდილა, არჯანა მისით კერძით მამულითა, ზაქიტა ოსიაშვილი მისით მა-მულითა, იმარინდო მისით მამულითა, ჯანია მისით მამუ-ლითა, მამუჩა მისით კერძით მამულით, ლიპარიტა ბაცი-ცაშვილი მისით მამულითა, გულია დოლასძე მისით მა-მულითა, ცხადია სააღაპოს გარეთ მისით მამულითა, დედი-სამას ნაოჯარი სააღაპოს გარეთ, მარკოზას ნაოჯარი, კაკა-შვილი გიორგი ბეშქენას მამულზედა, მამისასშვი-ლი, თეგასძე ნარიმანას მამულითა, ყაზანურის მამულზე-და გიორგი.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

სკრას: იტყულიაშვილი მისით მამულითა, გორგა-მიკისძე ოქრუა ნახევარ მამულითა, დავითაშვილი მისით მამულითა, გიორგი სპანდიერაშვილი მისით კერძითა და კარაპეტ[ი]ს მამულითა, პეტრიაშვილი შოშია

მისით მამულითა, თი ბე ლაშვილი გაბრიელა და მაისა
მისით მამულითა, მინდიაშვილი შოშია მისით მამულითა,
სამსონაშვილი მახარა, მახატელაშვილის ნახე-
ვარი მამული, ნონია მისით მამულითა, სტეფანაშვილი
მისით მამულითა, იარაზი მისით კერძით მამულითა, ოსიყმა
ოსიაშვილი მისით მამულითა, საზუერელი მისით მამუ-
ლითა. ივანე მისით მამულითა, გოგიჩა მისით მამულითა,
მახარა დუღასძე, კაკაშვილი მისითა მამულითა, ვა-
რასას მამული, როსტეფანაშვილი, ზამთარასძე.

მიხუდა გოშფარს

ჰ!

ძმაორაშვილი მისით მამულითა და ქიქუა უმამუ-
ლოდ.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

ხოვლეს: ზაქიტა ტარიკასძე, მჭე[დ]ლიშვილი
მახარა, კუბრაული მამული, ბეგაშვილი სურხანა, კა-
ნიაშვილი სურხანა, ოორდანაშვილი იოვანე. უა-
მიერაშვილი აბრამაი, მამულაი, ხახულა და მუნ-
ჯური მამული, ანანია, ყაჯალაშვილის გაბრიელას მა-
მული.

მიხუდა გოშფარს

ხოვლეს: ხარებასძე მახარა, ბასილაური მამული,
ორნი წერეთელაშვილნი, ბადრიას მამული, დამბა-
რა კაკნიაშვილი, მჭედლიშვილი ამილბარა, ბა-
კურაშვილი მახარა, ამირა, ფოცხუერა, მესხი-
შვილი მამისა, ნარიმანის მამული დვალთა, ქო-
ჩიაური მამული, ლომის მამული, ცხადაშვილი იმედა,
ტატია ლულაურის ნახევრითა.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

კრკონის მონასტერს: დეკანოზი გორგასძე იო-
ვანე საღაპოს გარეთ, გორგასძე ზოსიმე საღაპოს გა-
რეთ, კაზიშვილი იოვანე, გაბრიელაშვილი იაგუ-
ლაი, შვილობულისძე მიქელა ნახევრით მამულითა.

ესაიაშვილი; გარგალს: იანვარაშვილები, დე-
ვიაჭელი.

სენაკები და საბოსტნევეები, ჭურები რაც სახასო იყოს, სას-
წორივო არის, შუა გაიყონ.

მიხუდა გოშფარს

კრკონის მონასტერს: გორგასძე ოქროპირი სააღაპოს
გარეთ, კოშასძე შიო. სთუელიაშვილი გიორგი მი-
სით ძმებითა, მანასე ქვენაიკის მამულს გარეთ, ავგაროზა,
პანგასძე ნადირა, ბუჩაშვილი, ბართლომაშვი-
ლები ნახევრით მამულითა; გარგალს: ივანა, ირემა, კეი-
რისა, დვალის ოკერი.

სენაკები, საბოსტნევეები და ჭურები, რაც სახასო იყოს, შუა
გაიყონ.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

საყავარეს: გიორგი. შიოური მამული, აბულა, კუირი-
კაულის ნახევარი, გულიაშვილი სთთა ნახევრით, მამუ-
ლითა.

ზაკუს: ვირიკა დვალურით მამულითა, მისით სავენაჭი-
თა, სუიმონასშვილები თევდორა ნახევრით მამულითა,
ჟამიერა ფაჩუიაურითა, მელაური მამული.

ფიცეს: ბელიაშვილი, კოშასძე ორი განაყოფი, წა-
რიაშვილი გულისადები, ყიზილა, სამეგრეოს მამუ-
ლის ნახევარი.

მიხუდა გოშფარს

საყავარეს: მოურავი, კუირიკაულის ნახევარი, ესმინა-
შვილი ძაბილა მისით მამულითა, ქაგანაშვილი შა-
ლიკა, გულიაშვილი დუინია ნახევრით მამულითა.

ზაკუს: ბახტასძე მიქელა და ბასილა ნახევარით
მამულითა, ნადიმაშვილი მთელითა მამულითა.

ფიცეს: კოკუაშვილი, ტატუიშვილი, წარიაშვი-
ლი ამილბარა, ფერისაშვილი, სამეგრეოს მამულის ნა-
ხევარი.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

სიონთა: მირუანაშვილი, ჯანდილაშვილი, ბაბა ჯანგაბა, თანთანა და თუმანა, ქაიყუბათა და ნახევარი ახალშენი.

მიხუდა ხანდაკს: ნარიმანა, ზურაბა გოგნიაშვილი, სულიაშვილი მახარა, შავშიშვილი ნავეროზა და გიორგა, სულმამაშვილის მამულზედა დედანაშვილი სააღაბოს გარეთ, მჭედლიურის მამულის ნახევარი ტარიელის კაცს გარეთ, შავშიშვილი ზაქაი.

მიხუდა გოშვარს

სიონთა: აბრამაშვილი აღაი, ასანაი, სკანდარა, ამირაი, სარუბაბა, საგიხა, ხუგასაური მამული, ცარსია, ნახევარი ახალშენი.

მიხუდა ხანდაკს: გულია, შავშიშვილი მეტეხელა, ბეჟანაშვილი ზაქა, საპონაშვილი ნადირა, იოსებაშვილი ცხადურით მამულითა, გოგორაული მამული, არჯევანაშვილი, ვირშელაშვილი, მჭედლიურის მამულის ნახევარი, ტარიელის კაცს გარეთ.

მიხუდა როინს და მისთა ბიძაშვილთა

ქუენადრის[ს] და მელეს: ნანიტაშვილი ივანაი, მამისბედაი, ვარამიშვილი მისით მამულითა, ოსია, გახაბაზდაშვილი ნადირა, ჭყუაბიაშვილი მახარა.

მიხუდა ოძის[ს]: გულია და მისნი ძმანი მისი განაყოფი, იმარა, გოგილა, კბილაშვილი, მანაგასძე მახარებელი მისით მამულითა, კაჯაშვილი ნადირა, ხიშრაული მამული, ღორიჭედაშვილი გოგია, მაჩხაურის ნახევარი, ნიორაულის მამულის მეოთხედი და წამალი.

მიხუდა ახალშენს-და ცხირეთს: ჯორჯასძე ივანაი, დავითაი და ნახევარი თეგაური მამული, ტაბარჯანაული მამული, მალაცისძე ესტატაი მისით კერძით მამულითა, ნადირაშვილი მისით მამულითა, სუიმონას კერძი მამული, გოგორაული მამული, მალაცისძის იმედას კერძი მამული, სუთია მისით კერძით მამულითა, ქაფქაური მამული.

ქუენადრის[ს] და მელეს: ღორიჭედაშვილი
მხთისია, მისი განაყოფი მამისაი, ესმინდაური მამული ნა-
რიმანა, ნიკოლოზაშვილი მისით მამულითა, დარის-
პანა ნანიტაშვილი.

მიხუდა ოძის[ს]: ბაღანაშვილი ასპანაი და მისნი
ძმანი და მისი განაყოფი კაჯაშვილი ნარიმანა, ნახევარი
ნიორაული, დავითულიანი მისითა მამულითა, კაჯაშვილი,
გრიგოლაშვილი მახარაი, სუიმონაშვილი გოგო-
ტაურის მამულითა სააღაპოს გარეთ, მაჩხატრის ნახევარი, ნიორაუ-
ლი მეოთხედი.

მიხუდა ახალშენს და ცხირეთს: ბასილა და ძა-
ბილა, ზაქარაი. ნახევარი თეგაური მამული, ონიაური მამული,
კახაკისძე მამია მისით კერძით მამულითა. სიქანელი
ტატ[ია] მისით კერძით მამულითა, ნასრაული მამული, მახაუ-
რი მამული, ფასაური მამული, ქუბიაური მამული და დევნი-
ლისძე.

ხელრთვა: ლუარსაბ (?)

6. განიინება ლუარსაბ I-ისა აფხრუსი შიჰაძისა და ჟაბულ თორელის სარგოს თაობაზე

1558 წ. 8 აპრილი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 6. საბ. № 101. პირი. ქალაღი: მხედრული.

[87v] ესე განაჩენი განუახლეთ ჩვენ მეფედ-მეფე მან
ლუარსაბ ამას ზედა, რომელ: ჯვარისმტვირთველნი კარისა ჩვე-
ნისა შესარჩლენ მიქაძე ამბროსი და თორელი ქა-
ბული.

თორელმა იჩივლა: ბოლნისთა სახასდრო და მემალობრს
სარგო საერთო არისო.

ამაზე მიქაძემ ძველთა მეფეთა სიგელნი წარმოადგინა, რომელ
საკუთარი მისი იყო. აგრევე ღიდმა მნათობმა კათალიკოსმა
ზებედემ უწამა გუჯართა განჩევეით და გამოძიებით.

ამისთვის ჩვენც ესრეთ დაუმტკიცეთ: ყოველი საჯვარისმტვირ-
თველო სარგო საერთოდ ედვასთ. და ბოლნისთა ათეული საკუთრად

მიქაძე ამბროსი დეკანოზისათვის დაგვიც. რადგან ძველადვე ესრედ ვანწყებულა. ჩვენც [88] აგრევე დაგვიმტკიცებია და ეგრედმცა ჰკიან უცვალებელად ყოველთა შემდგომთა მეფეთა და მეპატრონეთაგან.

დამტკიცდა აპრილის 3, ქორონიკონს სმვ.

**7. განჩინება ლუარსაბ 1-ის კათალიკოზისა და გერმანოზ ბარათა-
შვილის მამულის საქმეზე***

1527—1558 წწ.

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება H 13.
პირი. ამჟვე საბუთის პირი დაცულია აქვე — E 73. საბუთი თარიღდება ლუარ-
საბ 1-ის ზეობის წლებით.

[19] ბატონი კათალიკოზი და ბარათაშვილი გერმანოზ
ყორანთის და რატევის სამზღუარზედ ირჩოდეს.

მოვედით ჩუენ, მეფე [v] პატრონი ლუარსაბ, ფალა-
ვანდიშვილი ფეშანგი, მაჩაბელი ქობულ, ფავე-
ნელიშვილი თმოგუელი, გაბაშვილი სამადავლე
და წითელაშვილი გიორგი.

მათი სასარჩლო ალაგი თავით ბოლომდის დავიარეთ და გავ-
სინჯეთ. პირველად დიდის ბარათასაგან შეწირული იყო
და სიგელი ბატონს კათალიკოზსა ჰქონდა და იმა სიგელშიგა ასრე
ეწერა, ვითა: «ყორანთა მისითა სამართლიანითა მზღურითა ასე გა-
გისამზღურეთ და დაგანებეთ, დისველი ძველითგანვე¹ გასამ-
ზღრული იყო და მოლიო შემოუვლის რატევის კალით, რასაც სა-
წისკვილო და ზემო დიდნი მუხანი გამოიტანენ, მას ქვემოთ და წის-
კვილიცა თქუენ დაგრჩეს».

ჩუენ მივდეგით ზედა, ვერცა ძველი სამზღუარი შევიტყევით და
ვერცა მახსოვარი კაცი ვიპოვეთ. ბატონი კათალიკოზი ზემოთ ირ-
ჩოდა და გერმანოზ ქუემოთ. გერმანოზ კელიც დასდუა, ვითა: ნაწის-
ქვილევი ესე უოფილაო.

¹+ძველითგანვე.

* გერმინდელი სათაური: „განაჩენი მეფის ლუარსაბისა ყორანთისა“.

ჩუენ მისი ასრე ჯავაჩინეთ: წარსდგეს გერმანოზ ერთით შვილითა და ოთხით მისით აზნაურიშვილითა და ექუსით მემკვიდრით გლენითა ანდრიელი და თაფნელი, ასრე დაიფიცოს: «როდეს ჩუენ-მან გუარის კაცმან დიდმან ბარათა მცხეთას ყორანთა შესწირა, სამ-ზღუარნი და წისქვილნი სიგელშიგა რომ სწერია, და ეს არის სამ-ზღუარი; ამას იქით შეუწირავს და ამას ზემოთ არ არის შეწირული».

საცა ჩამოიაროს და დაიფიცოს გერმანოზ, დარჩეს რატევანსა და დაესხნას ბატონი კათალიკოზი. და რაიც ვერ დაიფიცოს, [20] დარჩეს ყორანთასა და დაესხნას გერმანოზ. საჩვენო განაჩენი ეს არის, ამის მეტი არ არის.

8. განჩინება ლუარსაბ I-ისა კათალიკოზისა და წილანელის მამულის სამეფო

1527—1558 წწ.

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტრუქტის ლენინგრადის განყოფილება. E 73. პირი. საბუთი თარიღდება ლუარსაბ I-ის ზეობის წლებით.

[9] ზე აღიდნეს ღმერთმან მეფეთ-მეფობა და პატრონობა მეფისა ლუარსაბისი. დაესხედით ბრჳენი ჩვენ, მეფე პატრონი ლუარსაბ, პატრონი მთავარეპისკოპოსი გორგინე, პატრონი ტფილელი დომენტი, ბატონი მრუელი გედეონ, პატრონი ალექსანდრე, ერეკლე, ციციშვილი ბეგა, ფარსადან, გოსთამიშვილი მირიან, გაბაშვილი სამადავლე, ნასიძე გულბად¹ და მიწობელი.

და პატრონი კათალიკოზი და მცხეთიონი და საყდრის შვილნი და ბატონი წილ[ს]ენელი ეპისკოპოსი და წილენელი მუხრანის სამძღუარზედა ირჩოდეს.

მოვიტანეთ მცხეთისა დიდი გუჯარი და წარვიკითხეთ და გავსინჯეთ. იმაშიგა დიდი გორა შუა შარა შარაფხანამდისინ ეწერა. ჩვენ ესინჯეთ და დღეს შუა შარა რომე არის, ამის მეტი სხუა შუა შარა ვერა ვიპოეთ და არც იყო. აგრეთვე შარაფხანაზედა რომე იცილებოდეს² მცხეთელნი, ნარეკუავის პირსა დაქცეული საყდარი არის, იმას იტყოდეს შარაფხანად და წილენელი ლიის პირს შარას აქათ ადგილსა გვიჩუენებდეს, ვითა: შარაფხანა ეს არისო.

¹ გულბად] გუაბა ად. ² იხილებოდეს.

ჩვენ მოკითხული ვქენით¹ მახსოვართაჲ კაცთაგან და განვსინჯეთ. ნარეკვავის პირსა დაქცეული ეკლესია რომე არის, შარაფხანა ის ყოფილა და არის. ამას წინათაც გაბრჭობილ იყუნეს და მცხეთელთა ფიცი შეგვარდნოდა და ვერ დაწყობილ იყუნეს. [10] ჩვენ ამისი ასრე გავაჩინეთ და გარდაუწყვიტეთ, რომე: ზემო შარაზედა დიდი გორა რომ არის, იმას აქათ შუა შარა რასაც შარა-შარა ჩამოივლის ცოტას გორამდისინ, აგრევე ცოტას გორას გატანებით შარაბზნანის ეკლესიამდისი პირმართლად იმას გასწორებით და იმას ქუემოთი დარჩა მცხეთასა უსარჩლელად და გამოუცილებლად.

აგრეთვე შარაბზნანის ზედათი ცოტას გორას ზედათი შარას შიგნითი დარჩა წილკანსა უსარჩლელად და შემოუცილებლად. და შარაბზნანა დასტურად ნარეკუავისკენ დაქცეული ეკლესია რომე არის, ის ყოფილა და დღესაც ის არის.

9. განიხილა ლეონ მეფისა ჩოლოყაშვილთა შავ-მამულის საქმეჲ

1514—1578 წწ.

ცსა. ფ. 1449. საბ. № 248. პირი. ქალაღი. მხედრული. საბუთი თარიღება ლეონ კახთა მეფის ზეობის წლებით.

ზე აღიდო[ს] ღმერთმან მეფეთ-მეფობა პატრონის ლეონი. მათითა და მათ შვილთ ბრძანებითა დავსხედით ბჳენი ღმრთისა. შიშსა ქვეშე: ჯ ა ზ დ ა ნ, რ ე ვ ა ზ, შ ე რ მ ა ზ ა ნ, დ ა ვ ი თ, რ ო ს-ტ ე ვ ა ნ, ლ უ ა რ ს ა ბ და კ ო ზ მ ა ნ — ჩ ო ლ ო ყ ა შ ვ ი ლ თ ა ზ ა ა ლ ი ს ა, გ უ რ ა ს პ ი ს ა, ყ ა ნ დ უ რ ა ლ ი ს ა და ა ნ დ ე რ მ ა ნ ის საგანაყოფოსა საქმისა გასაჩენლად. სარჩელი ორთავე[სი] გავიგონეთ.

1.* ს ა რ ჩ ლ ა ზ ა ა ლ გურასპის ყანდურალს და ანდერმანს. ვით: მამის ჩემისა და თჳევენგან დადებული საფიცრის წიგნი გამიტეხეთ და სათავისოდ მამული იშოვეთ და ბატონისაგან ნაქადები ჩვენთვის სამოცი კომლი კაცი დამიკარგეთ. თუ შენ ბ ა ს ი ლ ი ს უ ბ ა ნ ი არ გეშონა, ბატონი ამას არ დამიკარგავდა.

ამისი პ ა ს უ ხ ი ს ა რ ჩ ლ ა ყ ა ნ დ უ რ ა ლ, გურასპი და ანდერმან: როდესაც მამათჳენსა და თჳევენ საფიცარი წიგნი მოგეცა, არც ის წიგნი და ფიცი გამიტეხია და არც სათავისოდ მამული მიშოვნია და არცარა სათავისოდ მდომებია; საცა რა არა მქონებია, ყველა საერთოდ მდომებია მანამდის, სადამ[დ]ის თჳევენ ფიცით არ გამიტეხეთ და ასე ნება დამრთეთ: «თუ სათავისოდ მამული იშოვო. ფიცის,

¹ ვიქენით.

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის..

გამტესად არ დაგიჭიროთ»; მოვე, შევეხვეწე ბედნიერს ბატონს, ბოქოულთხუცობა დაუდევ, ქრთამი მივეც და შემიწყალა და ბასილის უბანი მიბოძა.

ჩვენ ამისი ასე გაუჩინეთ: დაიფიცოს ყანდურალ, გურასპანი და ანდერმან, საცა ზაალ აფიცოს, ასრე რომე: რა სურხანისა და მის შვილთათვის საფიცარი წიგნი მიეცეს, არც ის გაეტეხოს და არც სათავისოდ მამული გამოეთხოვნოს. ერთი უმტერო აზნაურიშვილი, ვინც ზაალ შეუგდოს, რომელიც სამართალშია ყანდურალის¹ გვერც სდგმეოდეს, შეაფიცოს.

თუ ყანდურალი და მისთა ძმათა ასრე იფიცონ, ბასილის უბანი გაიტანონ უწილოდ; და ამას გარეთ მკვიდრი ნასყიდი დასახლებული დაათვალონ, ყველაზედა საუფროსო ზაალს მისცენ და სხვა ოთხ წილად ძმაზედ გაიყონ. და თუ ვერ დაიფიცონ, ზაალ ერთი ნასყიდი კაცი და ერთი ნასყიდი ვენახი არბუხს გარეთ საცა უნდოდეს, გამოირჩიოს კაცი, საცა ზაალს უნდოდეს, იქი გამოირჩიოს; ფიცის გატეხის გულისათვის გავაჩინეთ.

აგრევე ბასილის უბნითა საუფროს[ო] ზაალ აიღოს და სხვა ყველა ოთხ წილად ძმაზედ გაიყონ. საუფროსო ზაალ ასრე აიღოს, რომე გრემს ქვემოთი არბუხი აბჟეტზედ მიაღვას და გრემს ზემოთი მატანზედა მიაღვას და საუფროს[ო] ისრე აიღოს; რომლითაც სოფლით არ გათავდებოდეს, სხვას სოფელზედ მიაღვას და ისრე აიღოს.

რომელსაც ღარიბი კაცი ახლდეს ასრე, რომე არც მამულზედ სახლებულიყოს, არც დღეს ესაზლოს, არც ცოლშვილი ყვეს და არც მკვიდრის კაცის შვილი იყოს, ისრე თავისთვის ახლდეს.

ნიკოლოზას შვილი და სხვა რამ რიგი კაცი, რომელიც მამულზედ სახლებულიყოს, იმ რიგი კაცი გასაყოფრად დაგვიდგია. უმამულოსა და უცოლშვილოს კაცზედა ზაალ საუფროსოს ნუ აიღებს. საუმცროსო ყანდურალიმ რომელიც სასახლე უნდოდეს, საწოლებს გარეთ გამოირჩიოს ეზოს შიგნით სახლებითა და ქვევრ-მარნითა. ახალუბნური სასახლე თხრილს შიგნით მისით ქვევრ-მარნითა და მიხოვრა იშხნასეულით მამულითა აბჟიტურის სასახლის გულისათვის ზაალს მივეცით.

და აბჟიტური სასახლე თხრილის შიგნით საჯინიბოთა საწოლებს გარეთ ქვევრ-მარნითა გურასპის, ანდერმანს და ყანდურალის მივეცით.

¹ ყანდურალის.

ამას გარეთ საცა სასახლე და ქვეერ-მარანი ჰქონდეს, გურასპი ოთხ წილად შეადაროს და ზაალ გამოირჩიოს. ვენახი, ნასყიდი და სახასო სახნავები, ბახჩა საცა იყოს, წისქვილები გრემს ზედათ და გრემს ქვემოთ, ყველა ოთხ ძმაზედ გაიყონ.

2. სულაღზედ ირჩოდეს. ზაალ ერთი კაცი შეაფიცოს ყანდურალის, რომ დედის მისისა ყოფილიყოს, საერთო არ იყოს, ისი იმას დაანებონ. თუ ვერ დაიფიცოს, მართლით სამართლით სულაღზედ გაუყონ.

3. სხვა ამას გარეთ ძველი და ახალი პური, ქერი და ფეტვი ისრე სულაღზედ გაიყონ. და ღვინო ძმაზედ გაიყონ.

4. პირუტყვი ვისცა სათავისოდ ჰყვანდეს, ისრევე იყოლიონ. სხვა ალავერდლისეული და შაქური ცხვარი და თეზური ძროხა და ღორი რაცა ჩნდეს, ოთხად ძმაზედ გაიყონ. და რაც არა ჩნდეს, ერთ-მანერთს კაცები შეაფიცონ და შეიჭვირონ.

5. აგრევე საერთო სახლის იარაღი და საქონელი რაცა ჩნდეს, ოთხ ძმაზედ გაიყონ. და თუ ერთმანერთს დახარჯვას რასმე უღებდენ, ერთმანერთსა მოლარე შეაფიცონ.

6. ამას გარეთ ბევრსა რასმე ირჩოდეს და რჩოდეს; და თავს ვერ გაუვიდოდით და მათის დაწყობის გულისათვის ყველა გავაცუდეთ და გარდაუშვით.

7. სხვასა მოხელეებისა და მსახურებისასა ჩიოდეს. ერთად ყოფაშიგა ქნილიყო და ის კაცებიცა მაშინვე დაეწყო, მისთვის გარდუშვით და არა ზედა-აც.

ჩვენი განაჩენი ამას წინათ არ არს. რომელმაცა ესე არა დაიჯეროს, მისი კერძი მამული ბატონმა თავისთვის დაიჭიროს. ჰა¹ ვისაცა დაეჭიროს, თავისთვის ჰქონდეს.

10. პანჩინება ელია მაჰაპარიანისა და კოსტანტინის

სახისხლო საქმეზე

1505—1588 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1797. დედანი. ქაღალდი. 83×15,2 სმ. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამ-წერტილი. ა და ი მეტ-ნაკლული. საბუთი თარიღდება გიორგი იმერტა მეფის ზეობის წლებით.

ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი მეფეთ-მეფეობა [პატ]რონისა გიორგისა.

დავსხედით მათისა კარისა ბრქენი და მოურავნი ღმრთისა შიში-

¹ კაა.

სა ქვეშე: ბოქოულ-უხუცესი წაალ და ამილახორი ფარსადან, მასხარაშვილი ელიაი, და ლორთქიფანიძე დემეტრე — სარჩელსა კოსტანტილეს და [მისი] ყმის ურიაყოფილისასა და მაჭავარიანისა ელიაისა და მისი ყმის ურიაყოფილისასა.

1.* სარჩლა ელიამან და მისმან ყმაშან ურიაყოფილმან კოსტანტილეს და მის ყმას ურიაყოფილს, ვითა: ურიაყოფილმან გვენეტაძე მოკლა; და მოვიდა გვენეტაძის მოსამართლენი და ასრე უთხრა გვენეტაძემან, თუ: მე არ დავრჩები და წადით და ურიაყოფილი დაწვით. და წავიდა ლაშქარი ურიაყოფილის დასაწვავათ. და იქ შალვა მაჭავარიანი დახუდა. ის ველარ დაწვეს და ჩემი ყმა უბრალო ურიაყოფილი დაწვეს. და ანაწერი წიგნიც მოიტანეს, რომე ამდოსა ი[ს] ერთი ალაფი ხელთა აქუს.

მისი ასრე უპასუხა კოსტანტილეს, ვითა: ჯერეთ ბედნიერსა ბატონსა ჰქონდა, მერმე ქათალიკოზსა ჰქონდა, მერმე ბატონსა დედოფალსა ჰქონდა და იქიდანმან მე ვიშოვე; და იმ ყველასა ბატონისა ჟამშიდან არ გისარჩლია და არცრა გადაგიწყვეტია და ჩემსა ჟამშიდან არცრა ქნილა და არცარას მემართლები.

მისი ასრე იქნას: ჰკითხონ ბატონსა, და თუ იმ დროს საქმე სასაქმოთ ჩაუგდოს, მაშინ წამოაყენოს მაჭავარიანმა ელიამან მისი კაცი, და მისი ანაწერი ნუსხა ხელთ დაიჭიროს. რასდენიცა მოფიცარი მოუნდებოდეს, იშოშიერთი მოფიცარი წამოაყენოს, ნახევარმან ნაბნითა და ნახევარმან ხელშეხრით ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ამისმან ძალმან, ამისმან გამაცხოვრებელმან ქრისტემან ღმერთმან, კოსტანტილეს და მისი ყმა, რაცა ამ ნუსხაშიდან მიწერია, ამშოშიერთი დაწვითა და წაღებითა შენისა ყმისა ბედზედ წამლებია, და არცრა გარდაწყვედილა».

თუ ბატონმან მაშინდელი საქმე ასაქმოს და დაიფიცოს და მართალი გამოვიდეს, მისი უკლებათ მისცეს კოსტანტილეს და მისმან ყმაშან.

არადა ვერ დაიფიცოს, ან ფიცმან ამტყუნოს და ან ბატონმან მაშინდელი საქმე სასაქმოთ არ ჩააქედოს, მაშინ არა ზედ-აც.

2. სხვას ნამეკობრავსა სარჩლიდეს ერთმანერთსა. და მისი ასრე იქმნას: ხევისთავი მიაჩნია და რა რიგადაც იმათ ისამართლონ, ისრე უყონ ერთმანერთსა.

3. და სხვას პარტახტებს და ადგილებს სარჩლიდენ ერთმანერთ-

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

სა. და მისი ასრე იქმნას: რაც ბატონს რამაზისათვის მიეცეს და დაეთვალოს, იმას მაჰავარიანი ელიაი ნურას ეცილებს; და აგრევე რაც ბატონს არ მიეცეს და არ დაეთვალოს, იმას კოსტანტილე და მისი ყმა ელიასა ნურას ეცილებს.

4. სარჩლა კიდევე მაჰავარიანმან ელიამან, ვითა: შენმან ყმამან ურიაყოფილმან და ჩემ[მ]ან ყმამან ერთმანერთსა...* [უქად]რულობა უ[თხ]რეს. ამაზედან შეყარა ლაშქარი შენმან] ყმამან ურიაყოფილმან და ზედა მ[ოასხა საშულრათ ჩემზედა]...* და ჩემსა ყმასა. და მერმე შიოშ ალა[ვიძე] მიუგზაქნე, თუ: გაუკითხვათ კაცსა ნუ ამოგვიწყვეტ. ამზედან შიოშს მოციქულობა აღარ აცაღეს და დაუშინეს ისარსა სროლა; და როგორც ისარს დაიწყეს სროლა, იმაზედან ჩუენცა მიგსცინდით და დაგვიშინეს; და მე თავსა შემომკრეს და თავი გამიბეს და კბილები დამილეწეს და სიძე დამიჭრეს და ხელი გაუტუდეს, და ჩემსა ყმასა შინაცა ჩაუხდეს.

და მისი ასრე უპასუხა ურიაყოფილმან: ამოროს ღმერთმან, რა დაპირება მივეცი ჩემს განაყოფს, არც მომისხამს საშულრათ ლაშქარი შენზედა და ჩემსა განაყოფს ზედან და არცა ჩავხდომივარ შინა. და სადამდის ზედა არ მომიხე და ფარიცა არ დამაჩეხე თავს და კიდეც არ დამჭერ, მანამდის არცა ისარი შემომიტყორცია შენთვის და არცრა მიკრავს.

მისი ასრე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავათ ურიაყოფილი და ცხრამეტი კაცი სხვა, ვინგინდავინ იყოს, ნახევარმან ნაბნითა და ნახევარმან ხელშეხრით ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ამისმან ძალმან, ამისმან გამაცხოვრებელმან ქრისტემან ღმერთმან, მაჰავარიანო ელიაო, რა დაპირება მივეცი ჩემს განაყოფს, არცა მამისხამს ლაშქარი მისდა საშულრად შენზედან, არც ჩავხდომილვარ შინა, სადამდის ზედ არ მომიხე და ფარიცა არ დამაჩეხე თავს და კიდეც არ დამჭერ და მანამდის არცა ისარი შემომიტყორცია თქვენთვის, არცრა მიკრავს».

და თუ დაიფიცოს და ფიცმან ამართლოს, არა ზედ-აც. და რაცა მაჰავარიანის ურიაყოფილს ნაცარცვი ჰქონდეს, უკლებად მისცეს; ამისთვის, რომე თავიცა უმართლებია და შინ ჩახდომილი და დაჭრილიც არის. და მაჰავარიანმან მისი დაკოდულობა და მისი მოსამართლისა მის თავს დააბრალოს.

თუ ვერ დაიფიცოს, და ან ფიცმან ამტყუენოს, მაშინ მოიტანოს

* აკლია რამდენიმე სიტყვა.

მაჭავარიანმან მისი სიგელი და რა რიგათაც იმ რიგის გერშის დღის ეწეროს, ისრე დაუ[უ]რგოს ურიაყოფილმან.

5. სხვას მოსამართლე[ე]ბის დაკოდილობასა ჩივოდენ¹ იქითაც და აქეთაც. და ქნან მოკითხული და რა რიგათაც ლიხთ-იმერით ყოფილიყოს, ისრე უყონ ერთმანერთსა.

6. ს ა რ ჩ ლ ა ე ლ ი ა მ ა ნ კოსტანტილეს, ვითა: ბიძაშენი დავითი ცოლშვილიანათ შინ ჩამომიდგა და ერთი ზამთარი ჩემსა დაყო და ერთი ცხვარი მომცა. და როგორც დავითი² წავიდა, შემომიძახა რამაზ კაცი შინა და სახლისკარი შემომიღეწეს, ცოლსა ფერხი მომიღეწეს და შვილსა ლოყა მომიტეხეს და ცხვარიც წამართვეს.

მისი ასრე უ პ ა ს უ ხ ა კოსტანტილე: აშოროს ღმერთმან, არცა მოუცემია ბიძაჩემს³ შენთვის ცხვარი, რაც ხელის ძალით არ წავგვართვი და არცარა გვიწყენია შენის ცოლ-შვილისათვის, რაც ჩუენი ცხვარი ჩუენ არ წამოვიყვანეთ.

მისი ასრე გავაჩინეთ: წამოაყენოს კოსტანტილე ერთი აზნაური-შვილი და სულხანაი⁴ და ორი გლეხი. და აზნაურიშვილმა და ერთმან გლეხმან ხელშეხრით, და სულხანმან და ერთმან გლეხმან ნაბნითა ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ამისმან ძალმ[ან] და ამისმან გამაცხოვრებელმან ქრისტემან ღმერთმან, მაჭავარიანო ელიაო, არცა მოუ[ცე]მია დავითსა და მის ყმასა შენთვის ცხ[ე]არ[ი], რაც ძალითა არ წა[ა]რთვი და არცარა ჩ[უ]ენ მიერ შენ[სა] ცოლ-შვილსა ფერხსა და [ლოყასა] კირს რა. რაცა ჩუენი ცხვარი ჩ[უ]ენ არ გამოვიყვანეთ».

თუ დაიფიცოს და ფიცმან ამართლოს, არა ზედ-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, და ან ფიცმან ამტყუენოს, რვაასი თეთრი კოსტანტილემ[მ] მაჭავარიანს ელიას დაუ[უ]რგოს.

7. აგრევე კოსტანტილე მამიდის უპატიობას ჩივოდა.

და მისი ასრე უპასუხა ე ლ ი ა მ ა ნ, აშოროს ღმერთმან, მამიდა-შენისათვის არცა ცხენი შეგვიძგერებია და არცარა უპატიობა გვიკადრებია.

¹+და. ²+წავითი. ³ და. ⁴ სურხანაი.

მისი ასრე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავათ ელიაი და სამი მისი კაცი. ელიამან და ერთმან გლეხმან ხელშეხრით და ორმან გლეხმან ნაბნითა ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ამისმან ძალმან და ამისმან გამაცხოვრებელმან ქრისტემან ღმერთმან, კოსტანტილე თქვენ რომე მამიდათქვენის უპატიობას მწამობდი, არცა შეგვიძგებრებია ცხენი და არცა უპატიობა გვიკადრებია».

და თუ დაიფიცოს და ფიცმან ამართლოს, არა ზედ-აც. არადა ვერ დაიფიცოს და ფიცმან ამტყუენოს, მაშინ მაჰეაგარიანმან ათასი თეთრი¹ მიართვას და კოსტანტილეს შე[ე]ხვეწოს.

საუპატივო ამისთვის ვერ გავაჩინეთ, რომე ვერც გარდაისდიდა და არც იქნებოდა.

ფიცის ბორჯალი თხუთმეტი დღე იყოს. ხატზედ ასეთ ზედან დაიფიცოს, რომე სხვას კაცსაც ეფიცოს.

ჩვენი განაჩენი მას იქით აღარ არის.

ხელრთვა: დე მ ე ტ რ ე (?)

11. გარდაწმებლობის ფარვანა სვიმონ 1-ისა ღავით ღავითაჟვილის და ხარხაულობის მამულის საჰმეჟე

1596 წ. 1 პარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 597. დედანი. ქალაქი. 17,5x15. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ საწერტილი.

წყალობითა ღმრთისათა. ქ. მ ე ფ ე მეფეთა ს უ ი მ ე ო ნ გი-ბრძანებთ*: ესე გარდაწყუეტილობისა ფარვანა გიბოძეთ ჩუენ, ღმრთის გუირგუინოსანმან მეფეთ-მეფემან, პატრონმა სუიმეონ და ძემა ჩუენმან, პატრონმან გ ი ო რ გ ი მ თქუენ, და ვ ი თ [ი] შ უ-ი ლ თ ა...** და ვ ი თ ს ა მას ჟამთა, ოდესც თქუენ და ქ ე რ ქ ე უ-ლ [ი] ძ ე უ ლ ზ ე და შეიცილენითა.

და ვქენით მოკითხული და სამკუიდროდაცა თქუენი ყოფილიყო და სიგელიც თქვენ [ე]ქმონდა. ნული ისრევე თქუენვე გიბოძეთ.

აწე ამასა იქით ვინ-გინდა-ვინ შემოგეცილოს, ამა ჩუენგანით ნაბოძურმან ფარვანმან გა[ა]ცუდლოს.

ქორონიკონს სად, მარტის ერთსა.

¹ ათასი თეთრი] ათასის თეთრი.

* აჟამდე ნაწერია სინგუზით.

** აქლია რამდენიმე სიტყვა.

12. ბანჩინება ბატონ ბაგრატისა და ათანასე აზგარშიშვილის ვაშლის საქმეზე

XVI ს. II ნახ.

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება. E 73.
პირი. საბუთი მიწერილია ლუარსაბ I-ის განჩინებაზე (იხ. № 3). ამის გამო
აქ მოხსენიებული ბაგრატი უნდა იყოს ლუარსაბის შვილისშვილი, დაეუბნა-
ნის ძე, რომლის მიხედვითაც თარღდება საბუთი.

[10] ღმრთის შეწევნით, ამისი ასრე გარდასწყდა. ჩ ი ქ უ ნ უ რ-
თ ა სამზლუარსა ზედა ბ ა ტ ო ნ ი ბ ა გ რ ა ტ და ქ ბ რ ა მ ი ს შ ვ ი-
ლი ა თ ა ნ ა ს ე ი რჩოდეს. და ათანასეს მეფის ბატონის კ ო ს-
ტ ა ნ ტ ი ნ ე ს სიგელი ჰქონდა და პატრონის ბაგრატის კელიც [V]
ერთო იმ სიგელშივა.

ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს თვითან ათანასე, ერთი მცხეთი-
შვილი სხვა და ორი მუხელი კაცი, დაიფიცოს ასრე, რომე: ამა სიგ-
ლითა მეფის კოსტანტინესგან აქამდისინ მამცემია. რაც დაიფიცოს,
დარჩეს ათანასეს და ჩამო[ე]ხსნას პატრონი ბაგრატი. და რაც ვერ და-
იფიცოს, ჩამოეხსნას ათანასე.

ამას წინათი ნაბრკობი ბატონს კათალიკოზსა! აქეს და ბატონს
ბაგრატს აქეს, დაგლიჯონ ის წიგნი; და თუ გამოჩნდეს, გაცუდებელი
არის. მართალი გარდაწყუეტილი ეს არის.

13. ბანჩინება ფინაზისა და ასლაგაზის შვა-ვაშლის საქმეზე

1556—1600 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1025. დედანი. ქალაღი. 38×15,5 სმ. მარცხე-
ნა კიდე ალაგ-ალაგ ჩამოცრეცილია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად
ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება სეი-
მონ მეფის ზეობის წლებით.

ზე ადიდნეს ღმერთმან ძლიერი¹ და უძლეველი კელმწიფობა ბა-
ტონის ს ვ ი მ ო ნ ი ს ი. მათითა ბრძანებითა ღმრთისა შიშსა ქუეშე
[დ]ავსხედით ბრჭენი და მოსამართლენი ს ო ლ ა ღ ა შ ვ ი ლ ი ა რ დ-
ა [შ] ე ლ და გ ა ბ ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი — ფ ი ნ ე ზ ი ს ა და ბი-
სის ძმის ა ს ლ ა მ ა ზ ი ს საქმისა გასაჩენლად.

1.* ი ჩ ი ე ლ ა ფ ი ნ ე ზ ა ს რ ე: წაველ ჩემის მამულილადმან,
არათფერი არა გამყოლია რა — არც ყმა და არცა საქონელი. რაცა მა-
მული და ანუ საქონელი იყო, ჩემის ძმისთვის დამიგდია. როდესცა

¹ კ¹ზსათა, ² ძრიელი.

■ ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

მივედით ყაენის კარშიგან, ყაენმან შეგვიწყალა და გამოგვიშვა. რაცა ჩემი მონაგარი იყო, ზოგი ქრთამად გამომიღია და ზოგითა მამული მიყიდა. ჩემს ნასყიდს მამულთანა გელი არავის აქუს.

ასლამაზ ასრე უპასუხებდა: რაცა [ან ყმა დაგრჩა ანუ საქონელი. როდესცა თქუენი მოსულა შევიტყუევით, ყმაცა და საქონელიცა თქუენთანა მოვიტანეთ. რაცა ხანმან მამული მოგუცა, ისიცა საერთოდ გვიბოძა, რაცა მამული ვიყიდეთ ანუ ვიქრთამეთ, ყუალა საერთო იყო.

2. ფინეზ ასრე სარჩლობდა: აშოროს ღმერთმან, არცა საერთოდ მამული მოგუცემია, არც მამის ჩუენის საქონელი ქვქონია, სადაცა მოვედით, კიდეცა მეწყინა და ტყუეებისაგან და სიკუდილისაგან მეშინოდა; რაცა მამული მიშოვნია და ან მიყიდა, ჩემის ნაშოვნით საქონლითა მიშოვნია, სამკუილრო მამულისა არა გამომიღია რა.

ჩუენ ბრჳეთა ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ფინეზ მისით ორით მსახურითა, ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან და ძალამან და ამისმან გამაცხოვლებელმან ქრისტემან ღმერთმან, რაცა მიყიდა მამული, ჩემის კელფერკით მონაგრით საქონლითა მიყიდა, საერთოს საქონლითა არა მიყიდა რა».

თუ დაიფიცოს და წიგნიცა მოიტანოს და ასლამაზ შიგ არ ეწეროს, ასლამაზ არას ემართლების. და თუ ვერ დაიფიცოს ფინეზ და არცა წიგნი ჰქონდეს, ნახევარი და საუფროსო ფინეზს და ნახევარი ასლამაზს, ისრევენ სამკუილრო მამული გაიყონ. ვისცა სამკუილროს მამულზედან კაცი დაესახლო[ს], კაცი — იმას; და მამული გაიყონ.

3. ფინეზ სარჩლობდა: ორმოცდათექუსმეტი თუმანი ქრთამად გამამიღიაყო, მამული და კაცი მიშოვნიაო, ან უნდა მამული და კაცი მქონდეს და ან ჩემი თეთრი.

ასლამაზ ასრე უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, შენ ქრთამით არა გიშოვნია რა, არცა რა ქრთამი გამოგიღია.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ასლამაზ ერთის შესახებ-ლებულის კაციითა, რომელიც კაცი ფინეზ შეუსახელოს, ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან, ამისმა[ნ] ძალამან და ამისმან გამაცხოვლებელმან ქრისტემა ღმერთმან, რასაცა შენ თეთრსა იტყვი, ქრთამად არ გამოგსულია».

თუ დაიფიცოს, ისრევენ სწო[რ]ად გაიყონ. თუ ვერ დაიფიცოს, მამული ფინეზს და[ანებოს, რაცა მი[სგან ნაქრთამევი იყოს.

4. კიდევე ერთმანერთსა ბევრსა სარჩლობდეს. ის[ეები] ერთმა-

ნერთსა შეუდარეთ: ფინეზ კმალსა სარჩლობდა. ისივე თავისი [კ]მლის ნატეხი მოსცეს ფინეზს მისით იარაღითა. კიდევე ასლამაზ ძროხა[ს] სარჩლობდა. რაცა ფიციტა თქუას, გაიყონ.

5. ფინეზ ამას ჩივოდა: ბატონმან ტყუე[ე]ბი მიაბარა. ასლამაზ ქრთამი აიღო და გა[ა]პარა. იმისთვის ბატონმან კელთ დამიჭირა, ბევრი ავი მიყო და კიდეც გამცარცა¹.

ასლამაზ ასრე უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, ჩემს თავზედან. და ტყუე[ე]ბის გაპარვაზედან ბატონი შენ არ გაგწყრომია, რაცა პირველი დანაშაულები არ გიძლუებოდა.

წადგეს ასლამაზ ასრე დაიფიცოს: «ამისმან მადლმან. ამისმან ძალამან და ამისმან გამაცხოვლებელმან ქრისტემან ღმერთმან, ჩემს თავზედან, არცა ტყუე[ე]ბის გაპარვაზედ, ფინეზ. ბატონი შენ არ გაგწყრომია». თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. თუ ვერ დაიფიცოს. საქონლის შესამედი მოსცეს.

6. ასლამაზ წიგნი მოგვიტანა ფარემუზის მამულისა, მე მიანდერძაო. ჩვენ ის წიგნი წაკიციოხეთ. არცა ეწერა მოწამე და არცა ვისცა დაეწერა მისი სახელი.

წადგა ფინეზ და ასე ისარჩლა, რომე: ჩემს შვილსა უნდერძაო და მოწამეცა მოიყუანა.

ჩუენ არცა ერთისა ლაპარაკი არა დავიჯერეთ, ისრევენ საერთოდ დავდევით.

7. ფარემუზის მუახლე ორს ძროხასა ჩივოდა ასლამაზისაგან. ერთი მოსცეს და ერთმან ჩაიაროს.

ასლამაზ ფინეზის ყმასა კმალი მოსცეს. ასლამაზ მოქალაქესა მისი ვალი სთხოვოს. ბატონის გაწყრომის უკანა რაცა სულადი მიხუდებოდეს ასლამაზს, ისიცა მოსცენ. რაცა ასლამაზს პური დაეხარჯოს, ისიცა გაია[ნ]გარიშოს, გამყოფელს კაცსა ჰკითხონ, როგორცა ისულღმერთოს, ისრე ქნან. ასლამაზს თამაზას ცხენი დაუქარგავა, არას ემართლების; ცხენი უზლოს.

ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის. ვი[ნ]ცა ამას არ ჯერ იყოს. მამული ღმერთმა ბატონს უალოს.

საქარქო(?) ფინეზ გამაიღო*† †.

¹ გამცარცა.

* ეს სამი სიტყვა მიწერილია სხვა ხელით.

14. განჩინება ბაგრატ VII-ისა თეიმურაზ მუხრანაბაგონისა და ნუგზარ არაგვის ერისთავის მამულის საქმეზე

1616—1619 წწ.

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რეგული № 3. საბ. № 34. პირი. საბუთი თარიღდება ბაგრატ VII-ის ზეობის წლებით.

ქ. ოდეს მოგვიდგეს კარსა დარბაზისა მეფობისა ჩუენისასა მუხრანის ბატონი თეიმურაზ და ძმა მისი ბატონი ქაიხოსრო და არაგვის ერისთავი პატრონი ნუგზარ და შვილი მისი პატრონი ბაინდურ. მუხრანის ბატონები და ერისთავი ერთმანერთა ბევრსა რასმე უჩიოდნენ.

დავსწდით ჩუენ, მეფე პატრონი ბაგრატ და შემოვისხით გარე დარბაზის ერნი ჩუენი და ქელიერთად შევედგით ქუეშე სამართალსა უფლისასა ჩუენისასა და დავდევიო დიდი შიში ღლისა იმ ღიდისა, რომლისა განიციოთხებიან სამართლითა ცრუნი და მართალნი. ამაზედან შემოვჰკრიბეთ საჩივარნი მათნი და მოგვარებულნი ვჰქენით, ვითა მლაშისა სოფელზე და სარჩლობდეს.

თუ წადგეს ერისთავი პატრონი ნუგზარ და პატრონი ბაინდურ თორმეტის აზნაურშვილითა და ასრე შეჰფიცოს მუხრანის ბატონებსა, რომე: «მლაშე სამუხრანო არ ყოფილიყოს და საერისთო ყოფილიყოს», დაუდვას მუხრანის ბატონებმან ერისთავსა.

და თუ ერისთავმან ვერ შეჰფიცოს, წადგეს პატრონი თეიმურაზ და პატრონი ქაიხოსროვ თორმეტის აზნაურშვილითა და ასრე შეჰფიცოს, რომე: «მლაშე საერისთო არ ყოფილა, მუხრანის ბატონისა ყოფილა». ერისთავი არას ემართლების, და დაუდვას მუხრანის ბატონებსა.

კიდევ რაც ერთმანერთისა ნაცარცი¹ და ნაქურდალი მათსა მამულშიგა იყოს, ჩუენ ორნი საბატიონი კაცნი უჩინოთ, რაცა ჩნდეს, ის უკლებად ერთმანერთსა შეაქცევინონ. და რაცა არა ჩნდეს, რა რიგადცა იმ ორმან საბატიომ კაცმან უთხრას და გაუჩინოს, იმ რივად გარდასწყვიტონ.

რომელიც ამ პირობას გარდაჰდენ, თავადამც ღმრთისა და ბედნიერის ყენისა შემცოდე იყოს და მერმე ჩუენისა მეფობისა და ჩუენთა დარბაზის ერთა მტერია.

¹ ნაცვარცი.

15. განიხილავ სვიმონ II-ის დიდი მოურავისა და ქაიხოსრო ჯავახიშვილის სახისლშო საქმეშ

1820 წ. 15 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6259. დეჟანი. ქალღლის გრაგნალი 8 კეფაღ.
275X21,3 სმ. პირველ კეფზე ტექსტა არ არის. მხედრული. განკვეთილობის
ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

ქ. ზე აღიდნეს კელმწიფეობა ბედნიერის შაჰ[ა]ბასისა
და მეფობა პატრონის სულიმეონისა.

დავსხედით ბრკენი[ნი] და მოსამართლენი ღმრთისა შიშსა ქუეშე
ჩუენ: დივანბეგი პატრონი ბეჟან, ბარათაშვილი
პატრონი გიორგი. მეღუინეთუხუცესი დაზნე-
ლიძე პატრონი დაზნელი, კარის მდივანი თუმა-
ნისშვილი ნასარი — ბატონის მოურავისა და ჯავახიშვი-
ლის ქაიხოსროსა საქმის გარდასაწყუეტლად.

ერთმანერთისაგან ბევრს რასმე ჩიოდეს. სარჩელი და საჩივარი
ორთავესი გავიგონეთ.

1.* სარჩლა პირველად ბატონმა მოურავმა ნ. რო-
მე: ღმერთმან იცოდესო, მე ქაიხოსროს მოყურად და მოსამართლედ
გამოველოდიო: შუილურად ბერუკა გავხარდეთ, ის კელიდამა
გაუშუიო და ქაიხოსროს კელი მოვკიდეთ.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა, რომე: ღმერთმან უწ-
ყოდესო, ბატონს მოურავს მოყურადაც გამოველოდიო და მოსამარ-
თლელადაცო.

პირველად მოყურობის თავზედა ბევრი რამ იუბნეს. სარჩელი
და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ. პირველ ნალაპარაკევი ერთმა-
ნერთს შეუდარეთ და ჩავარონინეთ.

2. კიდევ სარჩლა ბატონმა ნ. მ[ოუ]რავმა ნ. რომე:
ქაიხოსრო მოყურადაც იყო, ქალიც მთხოვო და კიდევ დავმოყვრდი-
თო; და ჩემის საქმითა და მოყრობით სამს წელიწადს ასრე შევინა-
ხეთ, არცა ვის წასაყდენლად და გასაგდებლად დავანებეთ.

რა მე წამაყდინესო, ქაიხოსრო აქ დარჩათ, და მე რას შემართ-
ლებოდაო, რომე ან ისეთნი უკაცრავლი მკადრაო და ან მესისხლედ
ამიჩნდაო. თუ რამ ცალქალამნიძემ აწყინაო, ცალქალამნი-
ძეს მამულიცა ჰქონდაო, საქონელიც ჰქონდაო, ცხენი და პირუტ-
ყუიცა ჰყუანდაო, ისრევ იმას გარდავაგდევინებდით; ცალქალამნიძის

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

გულისათვის რას ისთენს სიკუდილსა და უკაცრავლს მემართლებოდაო.

ახლა კიდევ ამ ბრკობაზედა ქაიხოსროსი ასთენიერთა სათნო დავიჭირეო და მოყურადაც გამოველოდიო, რომე არაგუის ერისთავი, მუხრანის ბატონები, ქსნის ერისთავი, ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი ს შ ვ ი ლ ი, ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ი, ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი და სრულად ქართულნი ჩემი მოყურაენი და მოსამართლენი იყუნესო, დღეს ამისთანას საქმეში ყუელანი უნდა¹ მამდგომოდესო; კიდევ ქაიხოსროს სათნოს გულისათვის არც ერთი მოვიყენეო და მარტო ჩემის ყმით გავებრკვეო და ჩემი მოყურაე და მოსამართლე არც ერთი ვინდომე ამ საქმეზედაო.

ქ ა ი ხ ო ს რ ო ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ დ ა: მე ცალქალამნიძე ვერას დამაკლებდაო, მაგრა ბატონის მოურავის სახლი გამიწყრომაო, მისი ყმანი გუერც მოიყენაო და რაც დამემართა, ყუელაქა ცალქალამნიძის ქნილობით დამემართაო. ჯალაბით ბატონის მოურავის კოშკშიგა² და სასახლეში იდგაო და ჩემგან იქ უკაცრავლი არ იკადრებოდა რაო.

3. კიდევ ს ა რ ჩ ლ ა ბ ა ტ ო ნ მ ა მ ო უ რ ა ვ მ ა ნ: ქაიხოსრო. მაგას შენგან არ მოველოდიო, რომე ეს ყუელა უკაცრავლი მიყავო; რაც დამემართა, ყუელა შენის ქნილობით დამემართაო.

ბ ე რ უ კ ა შვილსავეთ გავზარდეო და ორჯელ-სამჯერ დაქარგული მოვიყუანეო, შუილურებ უყურებდიო. რა ეს შეიტყო ბერუკამაო, რომე ქაიხოსრო³ მოურავს მოყურად დაუჭირავესო, გარდამიბრუნდა და ბ ა ტ ო ნ ს ლ უ ა რ ს ა ბ თ ა ნ ბეზღობა დამიწყო, ამის გულისათვის, რომე ქაიხოსროს დამოყრებიზარო: თუ არადა⁴, ბერუკაზედა ბევრის კარგის მეტი არა მიმიძლოდა რაო. და ესე თქო ბერუკამა, რომე ქაიხოსროს გულისათვის დამკარგა და წამაქდინაო.

ამაზედ ჩამამეკიდა ბერუკა და ჩემი მწყალობელი ბატონი გამიწყრომა და ამ ალაგიდამა ცოლითა და შვილით დამკარგა, სასაფლავო და მონასტერი დამკარგუინა და რჯულიდამ შემცუალა. სახელი, კარი და საქონელი, რაც პაპა-მამათავან და ან ჩუენი მოგებული იყო, ყუელა წამიღდა და დამიფორაქეს, და ამოკრეს.

თუ მე ქაიხოსროს არ მივდგომოდი, ეს არცერთი არ დამემართებოდა.

ბატონს დედაჩემს ყოვლი კაცი იცნობთ, ფეგშიშველა შვილი-

¹ უნდოდა. ² კოშკშიგა. ³ ქაიხოსროვ. ⁴ თუ არადა] თუარედა.

თა, მუახლე[ე]ბითა, მოსამსახურე[ე]ბითა: ლეზთ-იმერით გარდამიგ-
დეს და დამიკარგეს.

ბერუკა, შვილისავეთ გაზრდილი, ჯელიდამ გაუშუი და ქაიხოს-
რო მოყურად დავიჭირე, მერმე გამწირა და ბერუკასა მიუდგა.

და ეს ყუელა უკაცრავლი და სიკუდილი და ამოწყუეტა, ყუე-
ლაკა ქაიხოსროსაგან დამემართა:

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: ამოროს ღმერთმან,
ჩემის გულისათუის არცარა დაგმარცხებია, არც ჩემის საქმობით წა-
მგდარხარ, არც ჩემს თავზედ ავი რამ დაგმართებია, არც ბერუკას
ჩემის თავისათუის უგმიხარ, რაც შენი მამული არ უქადეს და მის-
თუის არ გიყუეს.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ქაიხოსრო თუითან თავის
თავითა, სამის შესახელებულის უმტეროს მოურავის ყადარის კა-
ციტა და ოთხის შეუსახელებელის კაციტა და ასრე შეჰვიცოს: «ბა-
ტონო მოურაო, ამისმან მადლმან¹, ამისმან ძალმან და ამისმან გან-
მაცხოვლებელმან ქრისტემან ღმერთმან, არც წამკდარ[ხარ] ჩემის
მოყრობის გულისათუის, არცარა ჩემს თავზედ შენ რამ ავი დაგ-
მართებია და არცარა დაგმარცხებია და ჩემის საქმითა და ქმნილო-
ბით კურთხეულს ბატონს, თქუენს ძმასა, სიკუდილით არა დამარ-
ცხებია რა».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, ან დაუდ-
ვას რვა კუამლი გლეხი და ან მიართოს ოთხმოცი თუმანი თეთრი.

4. კიდევე თავსი დვა ქაიხოსრო, რომე: დასტურად
მინდორიდამა ნოსტური, ახალშური და სომეხთ ნახირი ჩემის ქმნი-
ლობით წამოვასხიო.

ჩუენ მოკითხული ვქენით; და არც ნოსტის სასახლეს მიჰდო-
მოდა და არც სოფლიდამ წამოესხა. მინდორიდამ იყო წამოსხმული.
მესამეს დღეს წაზდგომოდეს ბატონის მოურავის ყმანი, რაც ამათი
პირუტყუი ქაიხოსროს წამოესხა და ხოვლეს მიესხა, ბატონის
მოურავის ყმათა თავისივ წამოასხეს და ქაიხოსროს ყმისაც თან გა-
მოუტანებია.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: პირველად ქაიხოსრო მიჰდომოდა
და მინდორიდამ სამის სოფლის ნახირი წამოესხა; რაც მაშინ ქაი-
ხოსროს ყმის პირუტყუი ამათ პირუტყუს გამოჰყოლოდეს, ჩაგუი-
რონინებია; ამისთუის, რომე პირველ ქაიხოსრო მიჰდომოდა და თა-
ვის ჭკუას აბრალოს.

5. კიდევე ქაიხოსრო ამას ჩიოდა: საქონლისა წაჰდო-
მასა და პირუტყუის წამოსხმას. არა ვჩივიო; მამიჰდეს სასახლეშიო.

¹+მადლმან.

ცოლი და შვილი დამითრივესო, სასახლე თავს დამაქცივესო; თუ რამ ჩემი საბადულობა იყო, ყუელაკა ჩემის სახლიდამ გამოიტანეს და დამიდგორაქესო, ძლივ ცოლი და შვილი ფეკშიშველა და დაცურცილნი გარდევასუეწეო. წამამიდგა ცალქალამნიძე სასიკუდილოდ; და ღმერთმან და თქუენმავე ბედნიერობამ მამარჩინა და ცოლი და შვილიც ძლივ გარდევასუეწეო და ფეკშიშველა დაცურცილნი მესამეს დღეს ვერეს ვიპოეთო. ამისთანა უკაცრული გამოთრევა და სიკუდილი ცალქალამნიძემ მიყო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ, რომე: ქაიხოსროს დიდი სირცხული და უკაცრული დამართებოდა ასეთის კაცის ქელითა, რომე იმ ქელის კაცის სახლსა ისეთნი უკაცრული არ უნდოდა ჰკადრებოდა. და ბატონმან მოურავმან საუკაცრაოდ ორმოცდაათი თუმანი მიართოს; და რაც ქაიხოსროს სახლიდამ საქონელი გამოსულიყოს, რაც ქაიხოსროს ორმა შესახელეებულმან მსახურმან გამოიფიცოს, მისი საქონელიც მისცენ და არას ემართლებიან.

მ. სარჩლა კიდევ ბატონმან მოურავმან, რომე: სასაფლაოზედ მამიგდესო, ესტაწმიდური ნახირი წა[ა]სხესო და ეს ყუელა უპატიობა და უკაცრული ჩემს სასაფლაოვსა და ჩემს მამულს უყუესო.

ქაიხოსრო ესტაწმიდს მიგდომისასა და ნახირის წამოსხმისასა ამას უპასუხებდა: ბედნიერი ყაენიც აქ ქართლს იყო, ბერუკაც აქ იყო და მისავ აქ ყოფაში ნახირი წაასხესო და არცარას მის საქმეს შუა ვარო და ნახარიც ისრევ უქლებლად შეაქცივესო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: ბერუკას დანაშაუვები სხუა ქაიხოსროსათუის არა გუიკითხავს რა და არც ეს გუიკითხავს; ბერუკას ნაქმარი იყო და იმასვე ეკითხუის.

კიდევ თემის პირადამა ქაიხოსროს შეკითხულობით მანა ვაძქესა ორი პირი ცხუარი ბატონის თამარისა წამოესხა, რაც იმ ცხუარს დაჰკლებოდეს, ქაიხოსრო ისრევ შეაქცივოს. ბატონის თამარის უკაცრული სხუაც არის და მისის უკაცრულის პასუხსა ერთპირად მოვაჩსენებთ.

7. კიდევ ბატონი მოურავი ფელის დარბევას ჩიოდა, რომე: ჩემი ციხე და სიმაგრე ის იყო და ქაიხოსრო გამოიტეხა და დამირბივაო.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: გორგაძე ბერუკას ყმა იყო. ფელელთ იმისი ცხენი ემართათ, წავიდა გორგაძე და მისი ცხენი წამოიყუანაო. სხუა არა შემეცოდებია რაო. ბერუკას

¹ უფასუებდა.

საქმე არცაა სხუა გუიკითხავს, მისის ყმის ნაქმარი იყო და მანვე იგადოს.

8. ს ა რ ჩ ლ ა კიდევე ბ ა ტ ო ნ მ ა მ ო უ რ ა ე მ ა ნ, რომე: სხუას ნაწყენს არ დამაჯერა ქაიხოსრომ¹, ხუთი ჩემი მსახური და აზნაურისშვილი და[ა]ბეზლა ბატონს თე ი მ უ რ ა ზ თ ა ნ ა: ერთი ც ა ლ ქ ა ლ ა მ ნ ი ძ ე, მეორე ჩ ი ვ ა ძ ე მ ა ხ ა რ ე ბ ე ლ ი, მესამე ხ ო ს ი ტ ა, მეოთხე ა დ ო ლ ა და მეხუთე ქ უ ლ ი ვ ი ძ ე მ ა თ ი ა; და[ა]ჭირვინა ცოლითა და შვილითა და და[ა]ტყუებინა და, რაც ებადა, წა[ა]კრთმევინა.

ქაიხოსრო ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ და: აშოროს ღმერთმანო, არც ჩემის საქმობითა და არც ჩემის სიტყუის მომსმინოს კაცის პირითა ამ ხუთს მსახურსა და აზნაურისშვილსა არცაა დამარცხებია, და არც მე დამიბეზლებია, და არც ჩემის საქმობით ისინი დაჭირულან; რაც ა რ და შ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ნ არ დაიჭირაო და მისის საქმობითაც იქნაო. ავად ვიყავო, არდაშელისშვილს დავებოვვეო, შინ გამამიშო და კ ა ე თ ი ს კ ე ე ვ ა მ დ ი ს თ ა ნ გამაჰატანაო, კავთისცევს მოვასხიო. იმ ღამეს ყუელანი თავის სახლში მივიდესო. დილას ჩივადემ კარგი სადილი მაჰამაო, მე შინ წაველო, ისინი ჯ უ ლ ფ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ს მივებარეო და იმან ბატონთან წა[ა]სხაო. სხუას ამათ საქმეში მე არასფერს შუას არა ვარო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: მოკითხული ვქენით და იმ მსახურებსა არცაა სიკუდილითა სჭირდა და არცაა გახეიბრებითა. წა[ა]ყენოს ქაიხოსრო[მ] ექუსი მისი შესახელებული მსახური — ორი ცალქალამნიძისათუის და ოთხი იმ ოთხისათუის და შეაფიცოს, რომ არასფერს შუა არ ყოფილაყოს.

თუ დაიფიცეს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცეს, ასი მარჩილი თარჯიმანად მიართოს.

9. ს ა რ ჩ ლ ა კიდევე ბ ა ტ ო ნ მ ა ნ მ ო უ რ ა ე მ ა ნ, რომე: შუილსავით ბერუკა გავზარდევო. ქაიხოსრო[მ] ბერუკას მოყრობიდან გამყარაო, ქალი მთხოვა და მივეცო. აწე ქაიხოსროს თავის შუილსათუის ცოლი უთხოვნიაო. სხუას სიკუდილს არ დამაჯერაო და დღეს ქალიც დამიგდოო.

ბევრი საბატოს კაცის შუილი სხუაც წავიდა ბედნიერს ყაენთანო, დღესცა სრულ საბატოს ქართულთ კაცის შვილებიც იქ არიანო. თუ ყაენთან წასულის გულსათუის დამიგდო, ვისაც აქ ცოლი და დანიშნული ჰყუანდაო, ისიც იქ გაუგზავნესო. ყაენთან წა-

¹ ქაიხოსროვ.

სულის გულისათვის ქალი რატომ დამიგდო, ან ჩემი სისხლი რატომ შეიღვაო. დღესც ისრევ უქმროდ არისო.

ქ ა ი ხ ო ს რ ო¹ ქალის დაგდებისას ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ დ ა, რომე: ღმერთმან ჩემან გამიგონოსო, რომ კახის ბატონისა, ქართულის ბატონისა და იმერლის ბატონის ქალიც ჩემის შვილისათვის ვისმე მოეცაო, მაშინც ბატონის მოურავისა ქალი მერჩივნაო და მისის მოყრობის მონატრეც ვიყავო.

ერთხელ ბატონი ა ღ ა თ ა ნ გ ი მიუგზავნეო და ქალი ვთხოვეთო; და ასრე ებრძანა, რომე: ბატონს დედაჩემსა და შინ ვჰკითხავო და მის პასუხს მოგახსენებო. გამოვიდა ხანო და არა პასუხი მამივიდაო.

მერმე კიდევ ბატონი ალათანგი ბატონს თამარს მიუგზავნეო და მართალი პასუხი ვერცარა იქიდალმა გამოვიღეო.

მერმე ერისთავთან წაველ და იმას შევეხუეწეო, რომე: მოურავს ქალსა ვთხოვო და ამას გეხუეწები, ჩემის შვილისათვის ქალი მოაცემინო. ერისთავმან ასრე მიპასუხა: ჩემს სიძეს შევეყრებიო და თუ ის მოგცემსო, არც მე დაუშლიო და კიდევ მოვიჭირებე, რომ მოგცესო. იმ უფროსის ქალისა გარდასწყდა და გა[ა]თხოვეს.

ერთი-ორი წელიწადი გამოვიდა და ჩემს შვილს ქალი უთხოვე და ჩივადეს მახარებელს შევეხუეწე და უთხარ: ორჩიავ, ის უფროსი ქალი არ იქნა და თუ სხვა უმცროსი ქალი ჰყავს, მეც უმცროსი შვილი მყავსო და იმას მოსცესო, დიდად წყალობად დავიჩენო. ჩივადემ აღარც პასუხი მამიტანა და აღარცრა. მე მოვახსენე: ეგების ჩემი მოყრობა აღარ ეპრიანებოდესო. მას უკან თუ ან ჩემთვის მოეგზავნოს ვინმე და ან ებრძანოს რამე, მიბრძანოს და პასუხს მოვახსენებო.

ბ ა ტ ო ნ ი მ ო უ რ ა ვ ი ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ დ ა: ჩუენ შუამოციქული ბატონი ალათაგანი იყო, იმას ჰკითხეთო, თუ ქალიც არ მიმეცესო და კიდევ არ დავმოყვრებოდეო და მართლად მისი მოყრობაც არა მდომოდესო, მაშინ კიდევ მევე გამამტყუენეთო. მას უკან კიდევ ჩივადე მახარე მოეგზავნაო, რომე თქვენი ქალი ჩემის შვილისათვის მამეცო; და ჩემის ყმის პირითაც ასრე შეუთვალეო, რომე ქალი მამიციემიაო და არც დავიჭირავო. მე ასრე შემითულია და თუ ჩემს ყმას არ უთქომსო, პასუხი იმან გასცესო.

ქ ა ი ხ ო ს რ ო ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ დ ა: თუ მართალი პასუხი შემეტყო, ნეტარ ღმრთისაგან. მის უკეთესი რა დამემართებო-

¹ ქაიხოსრო.

დაო, რომე ბატონს მოურავს თავისი ქალი ჩემის შვილისათვის მოეცაო.

ამაზედ აღათანგი გავიკითხეთ და აღათანგიმც ასრე მოახსენა, რომე: უპირთული ქართული ბატონს მოურავს ჩემთვის არა უბრძანებია რაო, და არც მიუცემლობა უთქომსო, და არც ეს დაუბარებიაო, რომ მადლი გარდასჭდევინეო.

მერმე ჩივაძე გავიკითხეთ და ქაიხოსროს ასრე უთხრა, რომ: შენს სახლში მოველო და ბატონის ჩემისა ეს პასუხი მოგიტანეო, თუ: ბატონს ჩემს შენს უკეთესი ერთი მოყუარე არა ჰყავსო და არც შენსა მოყუარე ურჩევნიაო და გულმართლად ქალსაც მოგცემსო და ერთი ურემი პურიც მაჩუქეო.

კიდევე ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: პურიც მის ბარობაზედ მოგეცო, რომე მისი თავი და მოყრობა მინდოდაო, მაგრა ვერც წინათ და ვერც უკანით მართალი პასუხი ვერა შევიტყვეით რაო. და ამისი აშორო თქუა.

ჩუენ მოკითხული ვქენით. და ქაიხოსრო ბევრგან ცდილიყო და მართალი პასუხი ვერ ეშოვნა. არც იყო მადლგარდაცდილი და არც ნიშანშებმული; და ვერც ასეთი კაცი ვიშოვეთ, რომ დასტური დაეცა.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ქაიხოსრო თავის თავითა და ასრე შეჰფიცოს, თუ: «ამისმან მადლმან, ამისმან ძალმან და ამისმან განმაცხოვლებელმან ქრისტემან ღმერთმან, ბატონო მოურავო, არც მოგიცემია ჩემის შვილისათვის ქალი და არც დამიგდია».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, რაც მოურავის სახლის ქალის სისხლი ყოფილიყოს, ის ქაიხოსრომ გარდაიკადოს.

10. კიდევე სარჩლა ბატონმან მოურავმან, რომე: ქაიხოსრო ჩემს წაქდენასა და მესისხლეობას ძალი მისცაო და არაოდეს არ მამისუენაო, მე მისის მოყრობისათვის წამაჭდინაო და ის ჩემის მტერობის გულისათვის წაქდაო.

ზურაბ ჩემი მოყუარე იყო, შეუდგა ზურაბს ქუეშეო და მოყრობიდამ გამყარაო, იმისი ქალი ითხოვაო და ჩემი ქალი დამიგდო. ეს ყუელა უკაცრაული და მტერობა მისგან მჭირსო. რა მე ბედნიერის ყაენიდამა მოველო და ეს ყუელა ავი ქაიხოსროსაგან მჭირდაო, იმას ასრე ეგონაო, რომე წაუტყდენელს არ გაუშვებდიო, აიყარა და სურამისაკენ წავიდაო; მივსწივე ბიძინა უკანო და ისრევე დავაბრუნვე და ცოლითა და შვილით მოვიყუენე და სრულ საციცის-შვილო კელთ ჩაუგდე. და მისი მამული განაღამც დაიჭირა, მისის ავკაცობისა და მტერობის სანაცვლოდ კიდევე ასთენი მოყრობა და

კარკაცობა უყავ. აწ ქაიხოსროს თქუენ ჰკითხეთ, თუ მე მაზედ რა დამიშავებია, რომ ჩემზედ ეს ყუელა მტერობა გამოიჩინაო.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმანო, ვერც მართლად ბატონის მოურავის ქალის მოცემა შემეტყოსო და არც ბატონს მოურავს ქალს დაუგდებდიო და არც დამეგდოსო; და თუ მართლად შემეტყო, რომ ქალი მოეცა, არც მოურავის უკეთესი სხუა მოყუარე მნდომოდა.

ამ ორს აშოროზედ ფიცი გაუჩნდა. ეს ორი აშორო ერთი იყო. თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს. რა რიგადაც გაგუეჩინოს, სისხლი მისცეს.

11. კიდევ სარჩლა ბატონმან მოურავმან: ბატონი თეიმურაზ რომ ქართლს ჩამოვიდაო და სურამს იდგაო, მე ბედნიერის ყაენიდადმან წამოველო და ჩემს მამულში მოველო. ჭერ ეს არამ კაცმან არ იცოდაო, თუ ქართუელის ბატონის საყმოდ მოსულიყავო თუ ბედნიერის ყაენის საყმოდო. ჩემს მამულში ვიყავო და არავისთვის რა შემეცოდაო.

წავიდა ქაიხოსრო და ფარსადანთან მივიდაო, რომე მოურავი თავის მამულში ნოსტეს მოსულაო, ლაშქარი მამეცო, წავაღ, თავს დავესხმიო და მოუკლავს არ გაუშვებო. ფარსადან სამასი კაცი გამოატანა და ჩემად სასიკუდილოდ წამოვიდა. ღმერთიმც შეეწევის ერთს ჩემს მოკეთეს კაცსა, მოვიდა და შემატყობინა, რომე ამაღამ¹ გულმართლად ქაიხოსრო თავს დაგესხმისო და მოგკლავსო.

ავდეგ, გავეცალე და ხანდაკს ჩამოველ. და ღმერთმან და ყაენის ბედნიერობამ მამარჩინა, და იმ ხანად ველარ მამკლა. ისთენიერთა ავი და უკაცრაული ქაიხოსროსაგან მჭირდა, და ახლა სიკუდილს რაღას მემართლებოდა; და ან ჩემს მამულში მოსულისათუის რატომ მამკლევდა?

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმანო, რასაც დროსა და ყამსო ფარსადანთან ლაშქრისათუის მისულიყო ან ბატონის მოურავის თავს დასხმა და სიკუდილი გამამერჩიოსო, და ან მისად სასიკუდილოდ წამოსულიყო, თავადამც ღმრთის შემცოდე ვიქნებო და მერმე სრულად ქართუელთაო; რაც ამაზედ არ წამოველო, რომე თუ რამ ჩემი დარჩომილიყო, ზოგი დამემალა და ზოგი წამამელო.

ქაიხოსრო[მ] ამაზედ კმალი გა[ა]გდო, რომე: მაგისი მოპირე კაცი მოვიდესო, რომ მაგ საქმის მქნელი ვიყო და მა[ს] სამართალზედა ერთმანერთს კმალი ვჰკრათო.

¹ ამაზამ.

თუ ღმალი გაგუეჩინა; შუაზედ სისხლი იქნებოდა: ან ერთი მოკუდებოდა და ან მეორე. გაგსინჯეთ და აშლილი ქუეყანა იყო და შუაზედ არცარა ქნილიყო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს ქაიხოსრო თუითან თავის თავითა, ორის შესახელუბულის უმტეროს კაციტა და ორის შეუსაწელებლის კაციტა, ასრე შეკუთიცოს: «ბატონო მოურაო, ამისმან მადლმან, ამისმან ძალმან, ამისმან. განმამკ[ხოვ]ლებელმან ქრისტეჲმან ღმერთმან. არც წამოსულვარ შენად სასიკუდილოდ, არც თარსადანისათუის შენად თავს დასასხმელად ლაშქარი მიტხოვნა».

თუ დაიფიცოს, არა ზედ-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, ან დაუღვას ხუთი კუამლი გლეჩი და ან მიართოს ორმოცდაათი თუმანი თქმისათუის. ამის მეტი ვერა გავაჩინეთ რა.

12. კიდევე ს ა რ ჩ ლ ა ბ ა ტ ო ნ მ ა მ ო უ რ ა ვ ე მ ა ნ, რომე: მე გაგდებული და დაკარგული ვიყავო. ერთი შვილი მყუანდაო და ლიხთ-იმერით ტყუედ იყო; აზნაურისშვილნი, ყმანი და მსახურნი დაცურცილნი, გაუკაცრავებულნი და დატყოვებულნი მყუანდეს.

ადგა ქაიხოსრო და ბატონს თეიმურაზს კაცი მიუვზავნა, რომე: მოურავისაგან ბევრი ძალი მჭირსო, ამას გეხვეწებო, რომე ბატონის მოურავის დედა გამაბრჭო. ბატონმან თეიმურაზ ბატონს დედაჩემს მ ა ნ უ ჩ ა რ მიუვზავნა, რომე ქაიხოსრო თქუენის შვილისაგან ბევრსა ჩივისო და გაებრჭეო.

ბატონმან დედაჩემ[მ]ან ასრე მოახსენა: დასტურად ბევრსა ჩივისო, მაგრა ასრე გასული და ასრე გამქდარი ჩემგან მაგისი ბრჭობა როგორ იქნებისო; და ან თქუენი რა საკადრისი საქმე არისო, რონე ამ დროთ დედაკაცი ლაშქარში საბრჭოდ ვიარებოდეო. ადგეს და ჩემ[მ]ან ქიშპმან კაცებმან გამოურჩიევს, რომე თუ არ გაებრჭოსო, კელთ მივსცეთო. და როგორაც ერჩივნოს, მისი საქმე იპრივად გარდუწყუიტოსო.

ღმერთიმც შე[ე]წევის ბატონს მ ი ტ რ ა მ ო ლ ი ტ ს ა, შე რ მ ა ზ ა ნ ს და ნ ო დ ა რ ს, აღარ დაქანებეს, რომე ეგ როგორ იქნებისო, ახლა ერთი საბატიო დედაკაცი დაგუეჭიროსო და სატყოდ კელთ მიგუეცესო. ამაზედ დაიშალეს და აღარ მისცეს.

ეს ყუელა უკაცრაული და სიკუდილი მჭირდა ქაიხოსროსაგან. იმას არ დამაჯერა და კიდევე ეს საქმე მიყო. ღმერთმან იცოდეს, არც ახლა გავებრჭობოდი და არც მოვიგონებდი, მაგრა თუ ბატონს დედაჩემზედ ტაროსი იპოვა, ვინ იცის, საბოლოო[ო]დ საქმე რა რიგად მოჰქდების და ახლა მისთუის გავებრჭეო, რომე საბოლოო[ო]დ ჩემთ შვილთ საყარყაშო საქმე აღარა დარჩომოდო.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმანო, არც ბატონის თეიმურაზისათვის კაცი მიმიგზავნიაო, რომე ბატონი თამარ გამაბრკეო და არც მაშინ მაგ საქმეში გარეუღვარო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წა[ა]ყენოს ქაიხოსრო თავისი უფროსი შვილი და ასრე შეაფიცოს: «ბატონო მოურაო, ამისმან მადლმან, ამისმან ძალმან და ამისმან გამაცხოვლებელმან ქრისტემა ღმერთმან, არც მომისხენებია ბატონის თეიმურაზისათვის ბატონის დედის თქუენის გაბრკობა და არც მიმიგზავნია კაცი».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, ბატონის თამარის ცხუარიც წამოესხმევიანა და იქიც უკაცრაული ეკადრებინა. და იმისთვის და ამისთვის ან დაუდვას ერთი კუამლი გლეხი და ან მიაართოს ორასი მარჩილი, რომ უკაცრაული უკადრებია.

კიდევე, რაც ბატონის მოურავის ყმათ გამოფიცონ, რომ ქაიხოსროს და მის ყმათ ჭელთ იყოს, ბერუკას ყმას გარდაისად, ის საქონელი და პირუტყვი მისცენ.

13. კიდევე. ცალქალამნიძე და ოთხი მოურავის მსახური ამას სარჩლობდეს, რომე დაგუაბეზლა და მისის ენით წაგუაქდინა და ასთენი საქონელი წაგუიჭდა.

ამაზედ ფიცი გაგუიჩენია: თუ ქაიხოსრო თავისი ყმანი შეაფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ და[ა]ფიცონ, რაც წაჰჭდომოდეს მოურავის აზნაურისშვილსა და მსახურსა და გამოიფიცოს, ნახევარი უზლოს და ნახევარი ჩაგუირონინებია, ამისთვის რომე მის ჭელთ არა არის რა.

ღმერთმან უწყოდეს, რაც ჩუენის ჭელიდამ და გონებიდამ იქნებოდა, და მოვიჭირვეთ და ვეცადენით და ამის მეტი ვერა გავაჩინეთ რა.

დაიწერა განაჩენი ესე ქორონიკონსა ტმ, აპრილის იე.

ხელრთვა: ს უ ი მ ო ნ .

თაჟში სხვა ხელით:

სეიმონ მეფის განაჩენი მოურავისა და ჯავახიშვილის ქაიხოს-
[როსი].

16. გადაწყვეტილობის წიგნი დიდი მოურავისა ქაიხოსრო

ჯავახიშვილისადმი

1020 წ. 15 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14424. დედანი. მარცხენა ზემო კუთხე მოხუ-
ლია. ქაღალდი. 26×14.7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სი-
ტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

[ესე გარ]დაწყუთილობის წიგნი და ნიშანი მოგახსენეთ ჩუენ, მოურავმან პატრონმან გიორგი და ჩუენთა შვილთა თქუენ, ჯავახიშვილს ქაიხოსროს და თქუენთა შვილთა,

ასრე, რომე ჩუენსა და თქუენ შუა სასამდურაო და სალაპარაკო საქმე იყო.

ჩამოუ[ი]დეს ჩუენ შუა საბატიო კაცნი: ბარათაშვილი პატრონი ბარათა, ქუთაქევის წინამძღუარი* პატრონი ზაქარია, ხერხაულიძე დივანბეგი პატრონი ბეჟან, ბარათაშვილი გიორგი, მელქიანეთუხუცესი ღაზნელიძე ღაზნელი და კარის მდივანი ნასარი. და ჩუენი საქმე ასრე გადაწყუიტეს, რომე ჩუენ შუა ძმობისა და მოყრობის მეტი აღარა დარჩარა, სამუდამოდ და საზოლოვოდ ასრე შევირიგდიოთ და შევიწყუენით; ჩუენ შუა საყარყაშო საქმე აღარა დარჩარა.

ქორონიკონსა ტჳ, მკათათუეს იე. †

17. განჩინება თეიმურაზ I-ისა თამაზ სააკაძისა და საბინაშვილების მამულის საქმეზე

1606—1612 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1564. დედანი. ეტრავი. 28,5×14 სმ. მხედრული. ტექსტი ალაგ-ალაგ გადასულია და ძნელად იკითხება. განკუეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება თეიმურაზის ქართლში მეფობის წლებით.

ქ. ჩვენ, მეფეთ-მეფე პატრონი თეიმურაზ მივედით მონასტერს გუდარ[ე]ჭისასა, ჩვენსა სალოცავსა შიგან, მრავალი ჭირნახულობა და განაკეთები ვიხილეთ მათ შინა ძველთა მეფეთა და მეპატრონეთაგან, დიად, მრავალი შეწირულობა და ნახარჯი იყო.

ბძანდებოდა ჩვენთან ბატონი მეფე ალექსანდრე, გვახლდენ თან მრავალი თავადნი იმერელნი, ქართველნი და კახნი. დავსხედით სამართალს ქვეშე:

საკადძე¹ თამაზ და საგინაშვილები ჩიოდენ ხოფი სის სოფელზედა. გავსინჯეთ ჩვენცა მათი საჩივარი. საგინ[ა]სშვილებს ხოფიზედ კელი არა ქონდა: აბელის მონაჰერი ბოლო იყო. ვითაც რომე ამოვარდნილის უნდილაძის წილი ყოფილიყო. მათ უნდილაძეს ცოტა ოდენი თეთრი დაეხარჯა წმინდის სამებისა.

ახლა ჩვენ ასე გავარიგეთ: არც საგინასშვილს ეტელყო და არც სა[ა]კაძეს თამაზს. ამოვარდნილის კაცის წილი იყო და სამ საკომლოთ გავსინჯეთ: ერთი ღაღაძე, ერთი მესხი ვარძიელა, ერთი [იო]სეფასშვილი, სამივე კომლი კაცი გუდარეკის

¹ საკაძეს.

* ამ სიტყვაში ჩასმულია წინამძღვრის ჯვარი-ხელრთვა: „წინაძღარი“.

მლთისმშობლისათვის შეგვიწირავს, და ვინც წინამძღვარი გუდარეკს მლთისმშობელს მუშ[ა]ობდეს და მსახურებდეს, მისი კელადებული იყოს და მონასტერს ამსახუროს წმინდის სამებისა.

ეს დაგვიტ, რომ რაც დიდმარხვაში საწვავი ზეთი მოუნდეს და სანთელ-საკმელი, წინამძღვარმა დახარჯოს და ჩვენთან აღაპს გარ-დიტდიდეს. კვირა-ცხოვლობის სამშაბათსა მივიდეს წინამძღვარი ცხრა ზუციტა და მთავარ-დიაკვნიტა, მიიყვანოს¹ ერთი ძროხა, ორი ცხვარი, ერთი საპალნე ღვინო, ოთხი კოდის ნამცხვარი პური, ჩვენად სასულიაროდ² და სამლოცველოდ დახარჯოს. აგრევე მლთის-მშობლობას გუდარეკს მონასტერში, აგრევე გიორგობასა, ჩვენთვის აღაპს გ[ა]რიტდიდეს ჩე[ენ]დ[ა] სამლოცველოდ. სხვას კაცს კელი არა ქონდეს.

აწე ყოველტავე გიბძანებ, ვინცა ვინ ჩვენი სიტყვის მორჩილი ბძანდებოდეტ, თქვენც აგრე და[ა]მტკიცეტ მონასტრის სამსახური, რომ ლოცვა ყონ ჩვენთვის.

ვინცა ესე საქმე მოშალოს, ანუ მეფემ, ან დიდმა, ანუ მცირ[ე]მა, ანუ წინამძღვარმა, მასამც რისხ[ა]ვს სამება და ერთარსება. ჩვენის ცოდე[ი]სა პასუხ[ი] მან მისცეს.

ქორონიონს საა(?), [თ]ვეს ოკდ[ომ]ბერსა ბ.

ხელრთვ: თეიმურაზ

13. ბანიინაზ თაიშურაჲ I-ისა ზანაზი ერისთმისა და იოთაჲ

ამილახორის შვა-მამულის სამხეჲ

1000—1082 წწ.

ცხსა. პ. კარბეღაშვილის პირადი ფონდა. № 1461. რეგული № 14. საბუთი № 29. პირი. საბუთი თარიღება თეიმურაზ I-ის ქართლში ზეობის წლებით.

ქ. ზე აღიღნეს ღმერთმან მეფეთ-მეფობა პატრონისა თეიმურა-ზისა. დავსხედით ბრტენი და მეშუალნი: თვითან მეფეთ-მეფეთ პატრონი თეიმურაზ, არაგვის ერისთავი პატრონი ზურაბ, სახლისუხუცესი პატრონი რევაზ, სუფრაჩი პატრონი ბიძინა, კიდევ სუფრაჩი პატრონი ზაალ, ბოქოულუხუცესი ჯაზდან, ჯორჯაძე მერაბ. ციცოშვილი მანუჩარ, ჯაფახი-შვილი როინ, მდივანი ლაზარე და მდივანი ავთან-დილ — ერისთვის შანშესა და ამილახორის იო-

¹ წყევანთა. ² სასულაროდ.

თ ა მ ი ს საქმისა და საჩივრის გასაჩენლად. მეზობლობაში ერთმანეთთან ბევრი რამ სადაო საქმე ჰქონდა. სარჩელი და სამიჯარი ორივესი გავიგონეთ.

1.* ამილახორი ერისთავს უგანაძეს ესარჩლოდა. რომე უგანაძე მიზღღეჩი ჩემი და ჩემის სახლის სამკვიდრო ყოფილაო.

ერისთავი ამას უპასუხებდა: უგანაძე რარიგაცა გარეყანიძე, ფურცელაძე და უთნევიშვილი ჩვენის სახლისა ყოფილა, ისრევე უგანაძე ჩვენი არისო.

ჩვენ ამისი ასრე გავაჩინეთ. ერისთავმან შანშე ორი შესახელე-ბული თავისი აზნაურიშვილი და ორი შეუსახელებელი აზნაური-შვილი ასრე შეაფიცოს, რომე: «ერისთვის სახლისაც ყოფილიყოს და არც უტელმწიფოს კაცისაგან წართმეოდეს».

თუ შეაფიცოს და ფიცმა ამართლოს, დარჩეს ერისთავსა და ამილახორი ნულარას ეცილების. და თუ ვერა შეაფიცოს და ან ფიც-მა აბრალოს — დარჩეს ამილახორსა, და ერისთავი ნულარას ეცი-ლების.

2. აგრევე მახისურს მიწებსა და ქალასა ერისთავი ამილა-ხორს ეცილებოდა. მოკითხული ვქენით; წიგნებშიაც ამილახორს ეწერა და ერისთავი ტყვილად ეცილებოდა; დაანებოს ამილახორსა და მახისურს ნულარას ეცილების.

3. კიდევ ამილახორი ამას ჩიოდა, რომე: ჩემის სახლის საქონე-ლი ორიანობაში სულა ჩუენს გამდელსა ჰქონდა და ბოლს ხიზ-ნად იყო. შეუყენა ერისთავმან ქურდები და გამდელი გაგვიცარ-ცვევინა. მერმე იმ ქურდებს ჩვენის სახლის საქონელი სულა თვი-თან გამოართვაო.

ერისთავი შანშე ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, არც ჩვენის საქმით ქურდები შეგვიყენებია და არცარა იმისი საქონელი ჩუენ გუნდომია და ვინცა ქურდები არის, ამილახორს კელთ მივ-სცემო.

თუ ქურდები მისცეს ერისთავმან ამილახორსა და ქურდები ამი-ლახორმა ამაზედ გატეხოს, რომე იმ საქონლისაგან ერისთავს დარ-ჩომოდეს რამე, რაც დარჩომოდეს — მიართვას ამილახორსა. თვარა-და. რაც ქურდებისათვის გამოერთმევენოს და ისრევე ამილახორის სახლში გაეგზავნოს — ამილახორი აღარას ემართლება.

თუ ერისთავმან ამილახორს ქურდები ვერ მისცეს, ერთი შესა-ხელებული თავისი აზნაურიშვილი ასრე შეაფიცოს, რომე: «არც

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

შანშეს თავის საქმით ქურდები შექცეუნიდნენ და არცა იმ საქონლისაგან დარჩომოდეს». და ამილახორი აღარას ემართლება.

4. აგრევე ყ ა ნ ჩ ა ე ლ ი ო თ ა რ ა თავის დარბევასა და გაცარცვასა ჩიოდა. რაც ე რ ი ს თ ა ვ ს ი ე ს ე ს წაერთმევიანა, იმისას შანშე არას შუა არის. და რაც შანშეს თვითან წაერთმევიანოს, თუ ოთარამ ასრე დაიფიცოს, რომე: «არც ბატონისა და არცავის უფროსის კაცის ბძანება არა ჰქონია და შანშეს თავისის საქმით გაეცარკოს». რაც თვითან წაერთვას, ისრევე ოთარას შეაქციოს შანშემან.

თ ე ი მ უ რ ა ზ .

19. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა ღვათი და რამაზ ღვათიანის შიშისა

1634 წ. 23 ოქტომბერი

ხელნაწერია ინსტიტუტი. Qd 9254. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ჩვენ, მეფეთ-მეფეთ-მან, პატრონმან როსტომ და თანამეცხედრემან ჩვენმან, დედოფალთ-დედოფალმან, პატრონმან მარია, ესე ამიერიით უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და შეუშლელ-შეუცვალელებელი, სამკვიდროთ და საბოლოოდ გასათავებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალებ და გიბოძებთ თქვენ, ჩუენსა ერთგულსა და მრავალფერად ერთგულობით და თავდადებით ნამსახურსა ყმასა დავითის შვილს ბოქაულთხუცესს დავითს და შვილთა თქვენთა კოსტანტინეს და ელიზბარს და შვილთა და ჩამომავალთა¹ სახლისა თქვენიისათა ყოველთავე, მას ყამსა, ოდეს მოგვიდევით კარსა ჩვენსა და თქვენი ძმისწულის რამაზის გარდაწყვეტილობის წიგნს გვიჯენით.

ჩუენცა ვისმინებთ აჯა და მოხსენება თქვენი. მამულეზზედ თქვენ და რამაზ ისარჩლებოდით. საბრჭოთ და სასამართლოთ დავსხედით ღმრთისა შიშსა ქვეშე თვით ჩვენ, მეფეთ-მეფეთ, პატრონი როსტომ და ქართლის კათალიკოზი ბატონი ევდემოზ², ერისთავი ზაალბეგ და ამილახორი იოთამ და ბარათაშვილი დივანბეგი ყაფლან და ბარათაშვილი სარდარი ზურაბ.

სამართლიანის საქმით ფიცი დავითს შევაგდეთ. გაუმძღვანეთ დავითს საფიცრათ ეფისკოპოზი საგინაშვილი ბატონი ტფილელი ელისე. ჩვენი ბოქაულთხუცესი ჯავახიშვილი

¹ ჩამომავლობათა. ² ევადემოზ.

როინ და მაჩაბელი ქაიხოსრო. სააკაძე ატენის მოურავი გიორგი.

მიჰყვა რამაზ მისის შვილებითა და დავით დააფიცეს; გამოიფიცა დავით და გამოიტანა ფიცითა: თვისი ნაშოვნის პელმწიფეთაგან აზნაურშვილები ერთობით ტატიანი მათის მამულითა; სოფელი ბროწლეთი, მათი კერძი; სოფელი თიბრევი; სოფელი ღვერთეთი, მათი კერძი და სასახლითა; სოფელი აბანო; სოფელი სატივე, ამირეჯიბიანთაგან ნასისხლი; სოფელი წაბლოვანა, სოფელი სტკოცა და რიკაძეები მათის მამულითა.

გიორგი ამირეჯიბიან და დავით ერთმანერთს სამართალი უნდა უყონ.

ესეები უკლებრივად დავით გამოიფიცა და იმას დარჩა; ასრე, რომე არც რამაზსა და მისთა შვილთა და სახლისა ჩამომავალთა რამაზისთა, დავითსა და მისთა შვილთა და სახლის ჩამომავალთანა, უკუნისამდე ჯელი აღარა ჰქონდესთ.

ასდენერთს დარბაისელითა მოწმობითა ესე საბოლოო გასათავებელი გარდაწყვეტილობის წიგნი და სიგელი უბოძეთ.

აწე ყოვლის კაცისაგან უცილებლათ, შემოუსარჩლებლათ გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა შიგან. არაოდეს არ მოგეშალოს არც ჩვენგან და არცა შემდგომად მეფეთა და მეპატრონეთაგან.

და ვინ იცის, რომე ამას წინანდელი და ან ამას უკანანდელი ამ გამოფიცულის¹ მამულების წიგნი და ნიშანი გამოჩნდეს, იგი ყოველივე სიგლითა ამით გაგვიცუდებია; მტკიცე და უცვალებელი წიგნი ესე არის. ესე ბძანება და ნიშანი თქვენც ასე დაუმტკიცეთ.

კარისა ჩვენისა ვეჟილ-ვეზირნო და მდივანო და სხვანო მოსაქმენო, დღეს ვინ-გინდა-ვინ იყვნეთ და ანუ დღეის წაღმა ვინ-გინდა-ვინ იქნებოდეთ, მერმე ესე ჩვენგან ნაბოძები გარდაწყვეტილობის წიგნი და სიგელი თქვენცა ასრე დაუმტკიცეთ და დაუმკვიდრეთ, რომე რაც ამა ჩვენგან ნაწყალობევს გარდაწყვეტილობის ფარვანში ეწეროს, და ნურაოდეს ნუ მოუშლით და შეეცდილებით, თანდგომისა და შეწევნისაგან კიდე.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონსა ტაბ, თვესა ღვინობისთვის კა-სა ჯელითა მდივანმწიგნობრისა ყორღანაშვილისა ზურაბისითა.

¹ გამფიცულის.

29. განჩინება თბილელისა და ურდანაშვილების მამულის საქმეზე

1835 წ. 14 ნოემბერი

ცხსა. ფ. 1449. საბუთი № 2449. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ზეადიდნეს ღმერთმან პატრონობა მეფის როსტომისი. ბრძანებითა მათითა დავსხედით ჩუენ ბრჭენი და მოსამართლენი ღმრთის შიშსა ქუეშე: დივანბეგი ბარათაშვილი ბატონი ყაფლან, ქალაქის მამასახლისი ამირა, მკერვალთუფროსი აბუღა — საგინაშვილის ბატონის თბილელი — სა და ყორღანაშვილის მერაბისა და მისთა ძმათა სასამართლოდ. სარჩიელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

ბატონი თბილელი ამას ჩიოდა: ფიცხისის ნასოფლარი სათბილელო არისო, დიდის ლუარსაბის ძმის რამაზისაგან შეწირულობის წიგნი კელთა გუაქუსო, ქმარისა და ცოლის კელი ურთავსო.

და მერაბ და მისთა ძმათა ეს უპასუხეს თუ: დიდი ღალაფაშა რომ ჩამოსულაო, არდაზიანდის შვილები გიორგი და პაპუნა ლისი და ღმრთისა რომე აყრილან შავთ ხიზნად მოსულან. შავნი, მოქარისი და ფიცხისი მეფის სუიმონისაგან უშოვნია. შავთა გოშტაშაბის შვილი იოვანე და ამილღამბარ შემოსარჩლებიან და ფასი მიუცემიაო და იმათგანც უყიდიო. მას ჟამს ბატონის რამაზის შვილი ბაგრატ საბარათიანოს სარდარიც ყოფილაო. მას ღღეს აქათ მრავალი თბილელიც გამოცულებიაო, არდაზიანდის თესლს კაცსა არა თბილელ არ შემოცილებიაო და არცავის გაუგონებიაო, იმათი შვილი შიომ მეფეს ლუარსაბ რომე გაჰყუაო, იმათის სახლის კაცი შიოშის მეტი არავინ იყო, მამული ოკრად იყო; მას უკან ოკერს მამულს დაპატრონებიაო²; აწე ვითარცა იმათი სამამულო აღარავინ დარჩა, კელმწიფემან საღაც იმათი მამული იყო, ანუ მთასა და ანუ ბარსა, ჩუენ გუთბოძა სამკუთხედოდ და სამამულოდო, რასაცა ოკურობითა და ჟამთა ვითარებითა არ დასჭიდებიაო³ ფიცხისთან ჯელი არა გაქუთო.

მაგისი ბატონმა თბილელმა და ღოღოვნელთა აშორო თქუეს. ფიცხისი არას დროსა და ჟამსა არდაზიანდის თესლს კაცს არა ჰქონებიაო — არც გიორგის და პაპუნასა და არც მის შვილს შიოშსაო.

¹ გოშტაშაბის შვილი. ² დაეპატრონებიაო. ³ დასჭიდებიაო.

ჩუენ, დევანბეგმა ბატონმა ყაფლან და მამასახლისმა ამირამა და აბუღიმ ამისი ასრე გაუჩინეთ: ვითაც მერაბს არდაზიანთ გამოღმა ჰქონდა, კელმწიფეთაგან მოსცემოდა, სიგლები კელთა ჰქონდა, წამოდგეს ბატონის თბილელის ყმა ლოლოვნელი¹ ბ ა ტ კ ო ა შ უ ი ლ ი მ ა ხ ა რ ო ბ ე ლ ი, წ ი ნ ა რ ე კ ს უ კ უ წ ი რ ი ძ ე თ ე ვ დ ო რ ე და ქალაქს ტ ო ტ ო ა შ უ ი ლ ი დეკანოზი ბ ა ს რ ლ ი. ეს სამნი სამის მოფიცრითა. რომელიც უმტერო კაცი მერაბ შეუსახელოს, ერთი სთონელის გ ო ვ ნ ე ლ ა ს შ უ ი ლ ი ს ი ო ვ ა ნ ე თ ა და ერთის ზ ი ზ ა ნ ა შ უ ი ლ ი ს ჯ ი მ შ ე რ ა თ ა და ერთის წუვერელის ა ხ უ ს ი ა შ უ ი ლ ი ს ხ ა ტ ი ს ა ს შუილითა დასუენონ ხატი და ეს წიგნი კელთ დაიჭირონ. და მოწამეთა და მოფიცართაცა უმოწმონ: « ყ ო რ ლ ა ნ ა შ უ ი ლ ო მ ე რ ა ბ და მისნო ძმანო, ამისმა მადლმა და მისმან ძალმან და ამისმან გამაცხოველებელმან ქრისტემან ღმერთმან. ფიცხისის ნასოფლარი არას არდაზიანდის თესლს, კაცს — გ ო რ გ ი ს და პ ა პ უ ნ ა ს არც იმათს შუილს შ ი ო წ ს ეს ფიცხისი არა ჰქონებოდეს. ე ს ბ ა ტ ო ნ ი ს რ ა მ ა ზ ი ს ა გ ა ნ შეწირულობა წიგნი რომე გუაქუსო, დასტურად და მართლად რამაზისაგან მოცემული იყოს. თუითან ბატონის რამაზისა და მისის თანა მცხედარისა კელი ერთოს ამ წიგნშია».

თუ ამ რიგად დაიფიცონ თბილელის ყმათა და მოფიცართ უფიცონ, რაც რომ ჩუენ გაგუიჩენია, ყორდანაშუილები აღარას ემართლებიან და ფიცხისი დარჩეს თბილელსა. და თუ ვერ² დაიფიცონ, ფიცხისი კელმწიფესაც უბოძებია, მერაბსა და მისთა ძმათა დარჩეს.

დაიწერა ესე წიგნი ქორონიკონსა ტკგ, გოორგობის თუესა იდ. მე მოქალაქეს დ ა ნ ი ე ლ ა შ უ ი ლ ს ა ნ ე შ ე ლ ა ს დამიწერა და დამხდურიცა ვარ ამ საქმისა.

21. პანინება შავრდა არდაზელაშვილისა და სხვათა მამულის საქმეზე

1638 წ. 20 მარტი

ცსსა. ფ. 1449. № 846. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. მე, ა რ დ ა შ ე ლ ა შ უ ი ლ ი შ ა ვ ე რ დ ა³ შემოგეცილე დ ი - ლ ა რ გ ე თ ი ს შ უ ი ლ ი ს ა გ ა ნ ჩუენზედ მოსყიდულთ და ჩუენ-გან თქუენ მ ე ქ ე უ ა ბ ი ს შ უ ი ლ ს ა მ ი რ ა ს ლ ა ნ ა ს ა და ბ ე -

¹ ლოლოვნელი. ² + და თუ ვერ. ³ შავერად.

რინასა, აღმურაშუილს როსტომასა და ბაის [ფ]უ-
ლსა ზედ მოსყიდულს [მა]მულს. შემოგესარჩლენით და ს[ა]დივნოთ
შეგვექმნა საქმე.

მოვედით კელმწიფის კარზედა. ჯელმწიფის ბრძანებით მდი-
ვანბეგი როინ ბრკეთ დაგუი[დგა] და ქალაქის მამასახლისი
ამირა, [მარტირო]ზაშუილი სუფრაჩი გურგენ. ღმერ-
თმან და სამრთალმან და დივანბეგმან თქუენივ ნასყიდი მამული
თქუენვე დაგანარჩუნა¹.

არის ამ საქმის დამხუდომი და ღარდ[ა]მწყვეტი დივანბეგი ჯა-
ვახიშვილი ბატონი როინ და ქალაქის მამასახლისი ამირა და
სუფრაჩი გურგენ, კრწანისის მამასახლისი ბერინა, ჯანუაშვი-
ლი [მკრ]ტიჩი, ხუდად[ა]შუილი არაქელა.

მე, კელმწიფის კარის მდივანს ყორღანაშუილს მე-
რაბს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამ საქმისა და სიგლის მოცე-
მისა.

ქორონიკონსა ტკვ, მარტსა კ. + + +

22. ბანინება როსტომ მეფისა პაატა ელიზბარის შვილისა და

გლურჯიძეების მამულის საქმეზე

1038 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10128. დედანი. ქაღალდი. 39,3×15,5 სმ. და-
ზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ
ნახმარია სამი წერტილი. ა. მ. გ. ტი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და ბრძანებითა ჯელმწიფი-
სა როსტომ მეფისათა და[ვსხე]დით ღმრთის შიშს ქუეშე
ბრკედ ჩუენ: ბატონი კათალიკოზი, სახლისუხუცესი მანუჩარ.
სუფრაჩი ვახტანგ. თურმანიძე თურმან და ბოქოულთ-
უხუცესი ხოხონა.

პა[ა]ტას ელისბარის შვილისა და ზაქარიას შვილის პაპუ-
ნასა და იმის ბიძაშვილების მამულის სადაო საქმე გავაბრკვევით.
ამას წინათ [ელისბარს სამკუდირო მამული წართმეოდა, წყალობათ
ზაქარიას მისცემოდა, პა[ა]ტა სამკუდირობით ირ[ჩო]და და ზაქარია[ს]
შვილი ნაწყალობევათ.

ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგომილიყო და რომელიც
შეგდებული და შესახელებული ასეთი კაცი შეეფიცებინა პაპუნასა,
რომე პა[ა]ტასა გული შესჯერებოდა და ასრე დაეფიცა: «ამისმა

¹ დაგნარჩუნა.

მადლმა ამისმან განმაცხოვლებელმან ღმერთმან, როდესაც მე და ჩუენის სახლისკაცი გაყრილან, ეს ჭ ლ ა ჭ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი და მ ა ჩ ა - ბ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ჩუენი წილად მოხდომილი არის.

თუ ასრე დაეფიცა, ასრე უნდოდა პა[ა]ტას პაპუნასათეინ დაე-
ნებებინა. ვერც ასეთი მოფიცარი იშოვა, რო[მ] პა[ა]ტა დაზჯერებო-
და; და თეითან წავიდნეს და წმიდის გიორგის არტენის წინა და გე-
ლარ დაიფიცეს.

ბოლომ კიდევ პა[ა]ტას ძალი უყავით; და რომელსა კაცებსაც
ეცილებოდა იმას გარდაის, რომელიც ამ პა[ა]ტას უნდოდა, და ორი
კუამლი კაცი მივაცემინეთ: ს ა ს ი რ ე თ ს მ ა მ ი ს ი მ ე დ ი, მისის
მამულითა. და ზედა ქ ს ო ვ რ ი ს [ს] შ ა თ ი რ ი, მისის მამულითა.

აწე ასრე ფავასამართლეთ, რომე: არც ზაქარიაშვილსა და არც
მის ბიძაშვილებს, არც სხუას გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე ე ბ ს ამასთან ქელი
არა ჰქონდეს, არც ჭლაჭიშვილებთანა და არც მაჩაბელაშვილთანა
ქელი არავის ჰქონდეს.

პა[ა]ტას სამკუილრო იყო და ისრევე პა[ა]ტასათეინ და მისთა
ძმათათეინ დაგვინებებია.

ქორონიკონს ტკვ.

დაიწერა ბრძანება ესე კელითა მდივანწიგნობრისა მ ა რ ტ ი -
ლ ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ი ს შ ა ლ ე ა ს ი თ ა.

ხელრთვა: რო ს ტ ო მ . მ ა ნ უ ჩ ა რ .

23. ზანდინება სპატიცხოვლისა და ზაჲან ამილახვრის მამულის საქმეზე

1639 წ.

ცსსა. ფ. 1449. № 1758. პირი. ქალღღი. მხედრული.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან მე ფ ე რ ო ა ტ ო მ. ბრძანებითა მი-
სითა მოვედით ჩვენ ბოქაულთუხუცესი ს ო ლ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი
ე ლ ი ს ბ ა რ და თოფჩიბაში¹ პ ა პ ი ა.

ბატონი კათალიკოზი და ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ბ ე ქ ა ნ და ზერ-
ტელნი და კუარხელნი მიწის სამქლურებსა და ალაგებზედ ცალობ-
დენ. ბატონმან ფიცი ზერტელთ დაადვა: ს ა ხ ლ თ ხ უ ც ე ს ი პ ა -
პ უ ა გაუძღვეს და ქარსიძე თამაზაო, საცა გაიარონო,
დაანებეთო. გუჯარი მოართვეს, როგორც ამაში ეწეროს, იმ რი-
გადაო.

მოვედით კ ვ ა რ ხ ი თ ს ა. ამილახორმა ბ ი ძ ი ნ ა ყ ა ნ ჩ ა ე -
ლ ი გამოგვატნა და ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ჩ ი კ ო ტ ი ძ ე. მოვასხით გა-

¹ ფაფჩიბაში.

რეშემის მასწავარი კაცი ამილახორის ყმა და ერისთვისა და თუშანიშვილებისა. ყუალანი ზერტელთ ამართლებდენ. დი-
ციც ედგა. გაიარეს ლაგამას ქევს გამოსწორ და სოფელში
ხუცის სახლზედ შედგენ. ერთი სამანი ამ სახლში ატანიაო და კი-
დეც იყო სამანი.

შანაშვილები წავიდნენ ამილახორთანა, ჩვენ აქ აღარ
გვედგომინებისო, დავიკარგებითო. ამილახორს კაცი ებოძა ჩვენ-
თვინ და კათალიკოზის სახლთხუცისათვინ: თუ ჩვენი თავი გინდათ,
მაგ ერის ძირს აზნაურშვილს ნუ ამიყრით და ნუ დამიკარგავთ და
ნურც ახლა მაგ სოფელს დამიფანტავთ და ნურცარას მაგ სოფელ-
ში მისცემთ, თვარემ და ეგ სოფელი აღარას არგებს ჩვენს აზნაურ-
შვილსაო. თუ ჩემი თავი გინდათ, მაგის სიკეთეს თქუენც გიზამთო.

დაფიცებული იყო და გათავებული. მაგრამ რადგან ამილახორს
ისე მოჭირვებით ებძანა, შამოვედით შუა ჩუენცა და ბიძინა ყანჩა-
ელი და თაყა თუშანიშვილი და ვინც ვინმე ჩუენთან იყ-
ვენს ყუალანი.

იუარეს სახლთხუცესმა და ზერტელთ, რადგან დაფიცებულნი
იყუნენ, უმართლენიც იყუნენ. მაგრამ არ დავესხენით. სოფელში
ხუცის სახლში სამანი იყო, იმაზე კელი ავალებინეთ.

და სოფელს ზეით გამოვედით და სოფელს ზეით ჩავსვით სა-
მანი. ერთი სამანი ქსნის ერისთვის ხვადაბუნის ბოლოს ჩავ-
სვით ვარდის გორასთანა ჩასწორ ლაგამას ქევისაკენ. გავსამძღურეთ
და გავარიგეთ ლაგამის ქევამდი.

ამ სამნებს ქვემოთ ბატონს კათალიკოზსა და ზერტელთ კელი
აღარა აქუს და ამ სამნებს ზემოთ ამილახორსა კუარხელთ ერთმა-
ნერთთან კელი აღარა აქუს. და სოფელში რომ სამანი ჩნდა, ჩუენ
გავაცუდეთ. ერთმანერთში სალაპარაკო და საცილობელი არა დარ-
ჩომილა რა.

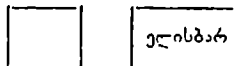
ასე გავარიგეთ ბატონის ბძანებითა. და რომელიც ამ ჩვენს გა-
რიგებულს საქმეს იუარებს და არ დასჯერდება კელმწიფის შემცო-
დე იქნენის.

ქორონიკონს ტყ.

სათიბი ეწერა გოჯარშია. ბატონის ბძანება ვეკონდა. მოკითხულ
ვექენით. კირპალელი ზა[ა]ლიშვილი ამბობდა: ქორის ბადე
მდგომდა და საბადურობით ირჩოდა, მაგრამ ტყუოდა; საბადურობით
მამული არ დაიჭიროდა. ერისთავის ყმებიც ამბობდა: ჩუენია. და
მოკითხული ვქენით და არცერთს ხელი არა ჰქონდა. როგორც გუ-

ჯარში სწერია. იმ წესით ისევ სვეტს ცხოველს დარჩა. სხვა არავის
ხელი აქვს.

მე. მ რ ე ვ ლ ი შ ვ ი ლ მ ა ზ ა ა ლ დავსწერე და მოწამეცა
ვარ.

24. გაეჩინება ლევან ღაღინას გაბუნების საქმეზე

1628—1629 წწ.

ს. კაკაბაძე. დასაქმებული საქართველოს საეკლესიო საბუთები. I, 51—52.

ეპა, შენ უზადომსა ნათლისა ზესთ ტრფიალო მქნეო, შორის
მოწამეთა უძლეველო გიორგი, განმშუენებელო ხონისაო. [მ]ვედრე-
ბელთა შენთა მსწრაფლ თხოვისა მიმფენო და არაწმიდათა სულთა
მდევენლო, მეფეთა წინამბრძოლო, ღუაწლით შემოსილო, დიღო
მოწამეთა თხემო.

ჩუენ მსასოებელმან თქუენმან და მონდობილმან ფარვა-მცუე-
ლობათა თქუენთამან და დიანმან ლევან და თანამეცხედრე-
მან ჩუენმან დედოფალმან ნესტარ-დარეჯან, მას ჟამსა ოდეს
აღსდგეს ვინმე შვდგზის პირუელ წყეულნი და უკუნისამდე წყევად-
ნი მტერნი წმიდათა ხატთანი და შეურაცხისმყოფელნი პატიოსანთა
ეკლესიათანი გაბუნები მივიდეს და მრავალი უპატიოება
ჰკადრეს: პატიოსანთა ხატთა შემუს[რ]ვა, სამღრთოთა იარაღთა, იმ-
ფორისა და საიდუმლოთა სამკაულთა გამოხუება და არაწმინდება
ქმნეს, ვითარცა იტყვის მეფსაღმუნე დავით: «ღმერთო, შევიდეს
წარმართნი სამკვდრებელსა შენსა და შეავინეს ტაძარი წმიდაჲ
შენი»*.

აწე განუჩინეთ მათ უღოთა სასჯელი, ვითარცა ბრძანებს წმი-
დაჲ სჯულისკანონი. ბრძანებითა საქეთმპყრობელისა თქუენისა კა-
თოლიკოსის მალაქიასითა. რათა არღარავინ იკადროს
ეკლესიისა ამის ქრისტიანეთა შორის ესევეითარი უწესო და უმ-
სგავსო.

ხოლო უკეთუ ვინმე იკადროს ეკლესიისა ამის უპატიოება, შეი-
ჩუენოს¹ იგი, ვითარცა სვმონ მოგვ პეტრე მოციქულისაგან; წყეულ,
კრულ და შეჩვენებულ ქრისტეს დაუსაბამოს ღმრთისაგან, ათორ-
მეტთა წმიდათა მოციქულთაგან, შვდთა კრებათაგან და ყოველთა
წმიდათა მოციქულთაგან ნათესავითი ნათესავადმდე, ამინ.

¹ შეიწიხუენოს.

* ფსალმ. 78, 1.

აწ დაუდევით საუპატიოდ, რისაც მქონებელი იმ ხატის ქელად შემდეგი კაცი ყოფილიყო და დამნაშავე: კ ა ც ი ა გ ა ბ უ ნ ი ა . მ ა - მ ა გ ა ბ უ ნ ი ა და ჯ ა შ უ შ ი ა გ ა ბ უ ნ ი ა დასარჩობად; მისი სახლისკაცი ბ ა ხ უ ე ლ ა გ ა რ ჯ ღ უ ე ლ ა ; მესამე სხუა მომირთმე-ვია მოსახლე კაცი თ ო ლ ი ო რ ქ ო პ ა პ ა ვ ა ; მეოთხე მოსახლე გ ო ჩ ი ა , მათითა ყოვლისფერითა უკლებლად, რისაც მქონებელნი იყუნენ; ხახუს შვილის კაცი მ წ ყ ა ზ ა რ ი ა გ ა ბ უ ნ ი ა სარჩო-ბად; და სხუა რისაც მქონებელი იყოს, სახლკარიანად მისის ყოვ-ლისფერითა უკლებლად და საუპატიოდ; კიდევ მოსახლე კაცი ჯ ა - ტ უ ე ი ფ ა ნ ც უ ლ ე ი ა მისის ყოვლისფერით უკლებლად, სახ-ლობით; გ ა მ ს ა ხ უ რ დ ი ა ს კაცი ნ ა ს ყ ი დ ა ი ნ ო დ ი ა და-სარჩობად. ექუსი მოსახლე კაცი ხ ო ნ ს დასასახლებლად მოგვხსე-ნებია.

გამომწირველისა მისისა ნაწილი და სამკვდრებელი დეოკლო-ტიანეს თანა იქმნების. და ვინც ეს გამოსწიროს, აქასა ამას მცირესა სოფელსა მწუხარებასა, ურვასა, ტირილსა, ტყეებასა და გოდებასა და აღმოწყუდითთა აღმოიფხურას ყოვლით სამკვდრებელით მისი-თურთ. და მუნ საუკუნოდ ქრისტეს ჯუარისმცემელთა თანამც დაის-ჯების.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა, ამინ. ამინ. ამინ.

არიან ამისნი მოწამე თავად ღმერთი; და კაცთაგან: თავად პატ-რონი ჭ ყ ო ნ დ ი დ ე ლ ი , მეფის ბოქოულთ-უხუცესი კ ა ც ი ა , ჩ ხ ე ი ძ ე ს ჯ მ ო ნ . ჩუენი ბოქოულთ-უხუცესი ჯ ა ვ ა ხ ჭ ი ლ ა -ძ ე , შე დ ა ნ ჩ ხ ე ი ძ ე . წ უ ლ უ კ ი ძ ე პ ა ა ტ ა , მეფის მდივანი მ ა მ უ კ ა და სხვანი კარის ჩუენისა გამგენი, უსესთაენი და უქუენაენი.

25. განჩინება როსტომ მეფისა მანუჩარ და პაპუნა ციციშვილების. სასისხლო საქმეზე

1840 წ. 21 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1030. დედანი. დაზიანებული. თავი აკლია. ქაღალდის ვრაგნლი. 187×22,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამწერტილი.

[ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა დავსხდით ჩუენ, მე-ფეთ-მეფე პატრონი როსტომ, ქართლისა კათალი-კოზი პატრონი ქრისტეფორე, ერთობილნი ბჳენი და მოსა-მართლენი, კარის ჩუენის მდივანი თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი] ბ ი რ თ უ -

ელი და სალაროს მუშრები ფირალი — ციციშვილის სახ[ლთხ]უცის პატრონის მანუჩარისა და მისის განაყოფის პაპუნას საქმის გასა[რჩევათ].

ერთმანერთის სისხლსა და სიკუდილს უდებდენ. სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ.

და უცხო ფერის მრავალი უპატიური და ავი საქმე დამართებოდათ ერთმანერთისაგან, მას ქამ[სა] ოდეს ბედნიერი ყვე[ნი] შაჰა-ბაზ [ქა]რთლს მობრძანდა, მეფე პატრონი ლუარსაბ თან წაიტანა და ქა[რ]თუელნი უპატრონოდ დარჩენ: და ამასობაში ერთმანერთს გარდაჰკიდებოდენ და მრავალი საქმე და უპატიურობა იჩივლეს.

და რომელიც ჩასარონინებელი იყო ერთმანერთს შეუფარდეთ და ჩაეარონინეთ. და რომელსაც ფიცი და სამართალი დაედებოდა, იმას მისი სამართალი და საქმე გაუჩინეთ.

1.* აწე პაპუნა და ხოხონა ამასა ჩიოდეს, რომე: სამწევრის[ს] ბებიაჩემი ერთს სახლში იდგაო და ბა[ა]დურ ცეცხლი შეაყრევინა და კიდევ გამოათრევინაო: რასთვის შენ კიდევ აქ შენობას ეკიდებო.

სახლისუხუცესმან მანუჩარ, ბა[ა]დურ და ყაიამან ასრე უპასუხეს: აშოროს ღმერთმანო, ჩვენ ეგ არ გვიკადრებიაო.

აწე ჩუენ ამისი ფიცი დავდევით. და წადგეს ერთის შეუსახელე-ბელის მის სწორის კაცითა სახლისუხუცესი მანუჩარ და ასრე შეჰფიცოს, [რო]მე: «არც ცეცხლი შეგვეყაროს ბებია თქვენისათვის და არც უპატიურად მიგჰპყრობოდეთ».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჰფიცოს, ორასი მარჩილი მიართოს და და[უ]ურვოს.

2. სახლისუხუცესი მანუჩარ, ბა[ა]დურ და ყაიამან-სა ჩიოდეს, რომე: ქაიხოსრომ მცხეთას ზედათი ლაშქარი შეიყარაო და ლეთეთს მოგვიკდა, თავს დასხმა გავგიბედდესო, შევიტყვევით, გარდავეხუწენით და ამით მოურჩითო.

პაპუნამ და ხოხონამ ამისი აშორო უთხრეს.

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს პაპუნა ორის შეუსახე-ლებელის მისის სწორის კაცითა, სამი მიწი აზნაურიშვილი და ექვსი მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეჰფიცოს, რომე: «შენი თავს დასხმა და ლალატი მაშინ არ გამოგუერჩიოსო».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს ან მიარ-თოს [ხუ]თასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდოს სამი კუამლი გლეხი.

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

3. კიდევ პ ა პ უ ნ ა და [ხ ო ხ ო] ნ ა ამასა ჩ ი ო დ ე ს. რო-
მე: ნ ი ჩ ბ ი ს [ს] ვიყუენით სამნივ ძმანი, ბ ე ბ ე რ ა ჩუენი და
დედა თან გუიანლნეს და ბა[ა]დურ თავს დაგუესხაო და ძლივ მოურ-
ჩითო.

სახლისუხუცესმან აშორო უპასუხა.

ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს სახლისუხუცესი მანუჩარ
ორის მისის სწორის შეუსახელებელის კაციტა და სამი მისი აზნაუ-
რიშვილი და მსახური ექუსი თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეჭფიცოს:
«შენ რომ ნიჩბის[ს] თავს დასხმასა გუწამობო, არც დაგსხმოდეთ და
არც გუელალატებინოსო».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჭფიცოს, ან მიაჩ-
ნოს ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდვას სამი კუამლი გლეხი.

4. კიდევ სახლისუხუცესი ბ ა [ა] დ უ რ და ყ ა ი ა ამასა ჩ ი-
ო დ ე ს, რომე: გარდახუეწილნი და დაბალთულნი ბ ა რ ა თ ა ს ა ს
ვიყუენით, ორი მოღალატე კაცი შემოგვიყენესო, თოფის წამალი და
ნავთი შემოგვკაპარესო შემოსაყრელად და ჩუენთუის ამოსაწყუეტ-
ლადო. ჩუენ შევიტყევეთ, ერთი კაცი დავიჭირეთ და მეორე გარდა-
გვებუეწაო. თუ არ შეგვეტყო, კელიერთ პირობით დამწუარნი ვიქ-
ნებოდითო.

პ ა პ უ ნ ა მ ა და ხ ო ხ ო ნ ა მ ა ნ ამისი აშორო თქუეს.

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს პაპუნა ორის მისის შეუ-
სახელებელის სწორის კაციტა და სამი მისი აზნაურიშვილი და ექუ-
სი მსახური თან მი[ი]ტანოს.

თუ დაიფიცოს და თავი იმართლოს არა ზედა-აც. და თუ ვერ
შეჭფიცოს, ან მიაჩნოს ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდონ სამი
კუამლი გლეხი.

5. კიდევ პ ა პ უ ნ ა და ხ ო ხ ო ნ ა ამასა ჩ ი ო დ ე ს, რომე:
ბა[ა]დურ ლაშქარი შეიყარა და თავს დასხმა გაგვიბედაო, ჯაშუშად
დივანაშვილი ნ ა ზ ა რ ა გამოეგზავნა და] მამა ჩემ[მ]ან ქ ა ი-
ხ ო ს რ ო შეიტყო და ჯელით დაიჭირაო, თორემ სულ დაბოდებულ-
ნი და ამოწყუეტილნი ვიქნებოდითო.

სახლისუხუცესმან მ ა ნ უ ჩ ა რ, ბ ა [ა] დ უ რ და ყ ა ი ა მ ა ნ
ამისი აშორო თქუეს.

ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ, რომე: წადგეს მანუჩარ სახლის-
უხუცესი ორის შეუსახელებელის მისის სწორის კაციტა და სამი
მისი აზნაურიშვილი და ექუსი მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეჭ-
ფიცოს, რომე: «თქუენდა საღალატოდ იმ ხანად ლაშქარი არ შეგვე-
ყაროს».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ არადა, ვერ შეჭფიცოს, ან

მიართოს პაპუნას ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდვას სამი კუამლი გლეხი.

6. კიდევ სახლისუხუცესი მ ა ნ უ ჩ ა რ , ბ ა [ა] დ უ რ და ყ ა ი ა ამასა ჩ ი ო დ ე ს . რომე: ჩუენს მემკვიდრეს ბატონს მივზღვედით, ქაინოსრომ მისი მოყუარე მიწო ბ ლ ი ძ ე და მისი საყმო შეიყარაო. და ჩუენ მაძნე კაცი მოგვივიდაო, ჩუენ გარდავეჩუენით და ნასადგომარს დაესხნესო, ჩუენ ამოწყუეტასა და სიკუდილს მოუჩრითო. და თუ რამ საქონელი გვიახლა, ყუელა კელთდარჩა და აიფორიაქესო.

ამისი პ ა პ უ ნ ა მ ა ნ და ხ ო ხ ო ნ ა მ ა ნ აშორო თქუეს.

ჩუენ ეს გაუჩინეთ, რომე: წადგეს პაპუნა ორის მისის შეუსახელებელის სწორის კაციოთა და სამი მისი აზნაურშვილი და ექუსი მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეჰფიცოს, რომე: «იმზანად არც თავს დაგსხმოდეთ და არც გუელალატებინოსო».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც, და თუ ვერ შეჰფიცოს, ან მიართოს ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდონ სამი კუამლი გლეხი.

7. კიდევ პ ა პ უ ნ ა და ხ ო ხ ო ნ ა ამასა ჩ ი ო დ ე ს , როდესაც მამა-ბიძანი დაგვიკოცესო, იმას არ დამაჯერესო და წ ა ვ კ ი ს [ს] თავს ლაშქარი დამასხესო. დედა ჩუენი თუეში იდგაო და ჩუენ სამნივ ძმანი თან ვიახელითო. და თუ ქალაქს არ ჩავსწრებოდით, ამოწყუეტელნი და დაბოლოებულნი ვიქნებოდითო.

სახლისუხუცესმან ამისი აშორო თქუა.

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ, რომე: წადგეს სახლისუხუცესი ორის მისის სწორის კაციოთა და სამი მისი აზნაურშვილი და ექუსი მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეჰფიცოს, რომე: «არც თავს დაგსხმოდეთ და არც ლაშქარი მოგუეკდუნებინოს».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცოს, ან მიართოს ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუდვას სამი კუამლი გლეხი.

8. კიდევ სახლისუხუცესი, ბ ა [ა] დ უ რ და ყ ა ი ა ამასა ჩ ი ო დ ე ს , რომე: შავარდნებისათეინ ვიყუენითო და პაპუნამან მის ყმას კ ო კ ო ლ ა შ ვ ი ლ ს თოფით ჩუენი მოლა[ლატ]ეობა და სიკუდილი პპატიჯაო. და ეს საქმე იმავ კოკოლაშვილმან გა[ა]მჟღავნა და ჩუენთან მოვიდაო. და თუ არ გაემჟღავნებინა მკუდარნი ვიქნებოდითო.

პ ა პ უ ნ ა მ ამისი აშორო უპასუხა.

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს პაპუნა ორის მისის სწორის შეუსახელებელის კაციოთა და სამი მისი აზნაურშვილი და ექუსი მსახური თან მი[ი]ტანოს.

თუ ამრიგად დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჰფიცოს. ან მიართოს ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუღვას სამი კუამლი გლეხი.

9. კიდევ **პ ა პ უ ნ ა** და **ხ ო ხ ო ნ ა** ამასა **ჩ ი ო დ ე ს**, რომე: ბებია ჩუენი და ხოხონა **ს ა მ წ ე ვ რ ი ს [ს]** იყუნესო, თავს დას-ხმოდესო. ბებია ჩუენი გამოეთრიათ და ხოხონა თორნეში დაუმა-ლავთ და ამ საქმით მორჩომოდათო.

სახლისუხუცესმან ამისი აშორო უპასუხეს.

და ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ, რომე: წამოდგეს სახლისუხუ-ცესი ორის შეუსახლეებელის მისის სწორის კაციოთა და სამი მათი აზ-ნაურიშვილი და ექუსი მსახური თან მი[ი]ტანონ და ასრე შეჰფი-ცონ, რომე: «არც ჩუენ და არც ჩუენის სახლისკაცსა ბებია თქუენი გამოეთრიოს და არც ხოხონა სასიკუდილოდ გუეძებნოს».

თუ ამგუარად დაიფიცონ, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჰფი-ცონ, ან მიართონ ხუთასი მარჩილი თეთრი და ან დაუღონ სამი კუამლი გლეხი.

10. კიდევ სახლისუხუცესი **მ ა ნ უ ჩ ა რ**, **ბ ა [ა] დ უ რ** და **ყ ა ი ა** ამასა **ჩ ი ო დ ე ს**, რომე: ჩუენის ძმის ბა[ა]დურის ღალატის საქმით ჩემს რძალს — ზაზას ჯალაბებს ვაჟუედ მუცელი გაუცუდ-დაო. თუ ის უდიერი არ დაგუმარებოდა, ღღეს ყაიას ტოლი იქნე-ბოდაო.

პ ა პ უ ნ ა მ ამისი აშორო უპასუხა.

და ჩუენ ამისი ეს გაუჩინეთ, რომე: წადგეს პაპუნა ორის მისის სწორის შესახლეებელის კაციოთა, ორის შეუსახლეებელითა და ხუ-თი მისი აზნაურიშვილი და თორმეტი მსახური მი[ი]ტანოს და ასრე შეჰფიცოს, რომე: «იმხანად არც ჩუენის საქმით თქუენს რძალს ზა-ზას ჯალაბებს ვაჟუედ მუცელი წაჰკდომოდეს და არც იქ ყოფილ-იყოს».

თუ ამგუარად დაიფიცოს, არა ზედა-აც. და თუ ვერ შეჰფიცოს, ან ათასი მარჩილი თეთრი მიართონ და ან ექუსი კუამლი კაცი დაუღონ.

11. კიდევ **პ ა პ უ ნ ა** და **ხ ო ხ ო ნ ა** ამასა **ჩ ი ო დ ე ს**, რო-მე: ჩუენს სიკუდილსა და ამოწყუეტას არ დაგვაჯერესო, ნიადაგ ჩუ-ენად სასიკუდილოდ და ამოსაწყუეტლად უკან დაგუ[დ]ევდენო, ამ ქუეყანას აღარ დაგუაყენაო. ყიზილბაშთაყენ გაგუყარესო, ერთი ჩემი ძმა და ერთი და თან გავიტანე და გავღარიბდიოთო, გზაზედ ძმა მომიკლაო.

სახლისუბუცესმან მ ა ნ უ ჩ ა რ , ბ ა [ა] დ უ რ და ყ ა ი ა მ ა ნ ასრე უ პ ა ს უ ხ ა თ და ა მ ო რ ო უ თ ზ რ ე ს .

და ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ, რომე: წადგეს სახლისუბუცესი მანუჩარ ორის მისის სწორის შესახელებულის კაცითა და ორის შეუსახელებელითა და ხუთი მათი აზნაურიშვილი და თორმეტი მსახური თან მი[ი]ტანონ და ასრე შეპფიცონ, რომე: «ჩუენის ძმის ბა[ა]დურის და ჩუენის ძალდატანებით არც შენ ყიზილბაშ[ში] წასულიყო და არც ჩუენის საქმით ძმა მოგკდომოდესო, რაც შენის ნებაყოფლობით არ წახველო».

თუ ამ გუარად შეპფიცონ, არა ზედა-აც. და თუ ვერ დაიფიცონ, ან მიართონ ათასი მარჩილი თეთრი და ან დაუღვან ექუსი კუამლი გლეხი.

12. კიდევე სახლისუბუცესი მ ა ნ უ ჩ ა რ , ბ ა [ა] დ უ რ და ყ ა ი ა მ ა ნ ს ა ჩ ი ო დ ე ს , რომე: როდესაც ჩუენი განაყოფი ქაიხოსრო ყე[ე]ნიდამე მოვიდაო, თუ რამ ერთმანერთში სალაპარაკო და ან ავი რამ საქმე ქნილიყო, კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ს ბ ა ტ ო ნ ი ს ზ ა ქ ა რ ი ა ს შუამავლობით შევრიგდით და შევიფიცენით სუეტს ცხოელზედაო და საფიცარიც მივეცით ერთმანერთასო და ამ საქმით გულიც გაუერთეთ. და მესამეს დღეს შინ დაგუპატიჯაო და მისავ ჭამაზედ ჩემს ძმას ბა[ა]დურს უღალატაო, დაუშინეს და მკუდრის ბარობაზედ გაუშვესო, იმათ მოკლეს, მაგრამ მისმან კერძმან ღმერთმან მოარჩინაო, მკუდარ-ცოცხალი ჩუენთავ ყმათ მოიპარესო და ტყისაკენ გა[ა]ცალესო.

აწე პ ა პ უ ნ ა მ მისი ასრე უ პ ა ს უ ხ ა , რომე: რაც მართლის გულით არ დაეპატიჯოსო, მამა ჩუენს მისი სიკუდილი და ღალატი არა ზდომებოდესო, რაც იმავე ბა[ა]დურის მოყუარის ქართულით შუღლი და ავი საქმე არ გამოჩეოდესო, ჩუენ სხუას არას შუა ვიყუენითო.

აწე თუით ჩუენ ჯელმწიფემან, ქ ა რ თ ლ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ და ერთობილთ ბჭეთა და მოსამართლეთა ამისი საქმე მართლა და კარგად რიგად ვიწურილეთ და გამოვეჩითხეთ; და რადგან ქაიხოსროს შინ ეწვია და დაეპატიჯა, ამ საქმეზედ სხუა აღარა გაეწყობოდა რა და ღალატიც ქაიხოსროს შევაცნივეთ და ამ ღალატის პასუხიც უნდა პაპუნამ სახლისუბუცეს[ს] გასცეს.

13. კიდევე პ ა პ უ ნ ა და ხ ო ხ ო ნ ა მ ა ნ ს ა ჩ ი ო დ ე ს , რომე: აჰას წინანდელს სიკუდილსა და ავს საქმეს არ დაგვაჯერესო და მოჰკდომოდენ მამა ჩუენსა და ბიძა ჩუენსა. თავს დასხმოდენო შეყრილნი მოყუარით თავამდინ და მძინარენი დაეგოცათო.

სახლისუბუცესმან, ბა[ა]დურ და ყაიამან ამისი უარი ვერა თქუეს რა. რადგან თავის სახლში დაგუპატიჯა, ფიცი და პირობა გაგუთივნესო და გუილაატესო, მას უკან ჩუენი სიკუდილი და ამოწყუეტა ველარ დავითმევით და ჩუენი სიკუდილი და წაჲდენა მოვიკითხეთო და კიდეც დაგუტოკეთო.

და აწ ამისი ჩუენ ასრე გაუჩინეთ, რომე: ვითაც პირველ ქაიხოსროს ელაატებინა და სასიკუდილოდ გაეშოთ, ბა[ა]დურის ღალატი და ქაიხოსროს სიკუდილი ერთმანერთს შეუფარდეთ, ამისის გულისათვის, რომე ქაიხოსროს ჩუენს სასაფლაოზედ შეფიცა და ფიცი გაეტეხა. ორთავესი საქმე ერთმანერთს შეუფარდეთ და ამ საქმით ჩავარონინეთ. და მერაბის სისხლი სახლისუბუცეს[ს] დაედო, მისის თორმეტის თუმნის სამარხითა.

14. კიდეც სახლისუბუცესი, ბა[ა]დურ და ყაიამან ჩიოდეს, რომე: იმ დღეს ჩუენს ძმას ბა[ა]დურს რომ უღალატესო, ჩუენც იქივ ნიჩბის[ს] ვიყუენით და ჯალაბები კუერცხიშვილისას გუიდეგათო, ჩუენის ძმის სიკუდილსა და ამოწყუეტას აღარ დაგვაჲერესო, მეც იქ ვეგულეგებოდიო, ჩემად სასიკუდილოდ და შესარცხუენელად ჯალაბებში მოგუთიკდენო და თავს დაგუესხნესო, მე სასიკუდილოდ გამომი[მე]ტესო და ჩუენს სიკუდილს ჩუენის ჯალაბების თრევა და უპატიურობა უარ იყო, ვითაც იმათ თავისით ამოგუწყუიტესო და კიდეც დაგუტოკესო. ნეტამც სულ ჭელიერთ პირად ამოგუწყუიტენითო და ჩუენის ჯალაბების თრევა და სირცხვილი ჩუენის თუალით არ მოგუენახათო. ნიჩბისით ჟუსეფრიანამდისინ ფეკშიშველათ გუდიეს და ჩუენს ჯალაბებს მეტის უკაცრულისა და ურიგოს საქმით ფეკთ ფრჩხილები გასუცივდათო.

პაპუნამ და ხოხონამა ამისი ასრე უპასუხეს: აშოროს ღმერთმან, რაც ბა[ა]დურის საქმე იმგუარად არ მოჲჲდაო, არც მანუქარის სიკუდილი გამოერჩიოს მამაჩემსაო და არც ჯალაბებს მიჲჲდომოდენო.

აწე ჩუენ ამ აშოროსთვის ასრე გაუჩინეთ: წადგეს პაპუნა ნახევრის მათქის სისხლის მოფიცრითა ექუსის მათის სწორის შესახელებულს კაცითა და ექუსის შეუსახელებელითა და ექუსი მისი აზნაურიშვილი და თორმეტი მსახური თან მი[ი]ტანოს და ასრე შეჲვიცოს.

და თუ ამგუარად გული აჲეროს, მერაბის მთელი სისხლი და თორმეტი თუმანი სამარხა დსახლისუბუცესმან, ბა[ა]დურ და ყაიამან პაპუნასა და ხოხონას დაუ[უ]რვოს.

და თუ ვერ შევფიცო[ს], ნახევარმან მერაბის სისხლმან და ნახევარმან სამარხმან სახლისუბუტისა და მათი ჯალაბების საუბატიუროდ ჩაიაროს; და ნახევარი სისხლი და სამარხი დაუდევან.

15. აწე ამათ სისხლის საქმეზედ მოკითხულობა კქენით. და ძუელითგან და ერთობისა სამასი კუამლი გლეხი ყოფილიყო სისხლად გაჩენილი. აწ ვითაც ამათი სახლი მრავლად გაყრილიყუნეს და ჟამთ ვითარებისაგან მამულზედაც დამცრობილიყუნეს, ახლა ჩუენ ამათი მთელი სისხლი ოთხმოც კუამლ კაცად გავაჩინეთ და თორმეტი თუმანი თეთრი სამარხად.

16. და რაც ბა[ა]დურისა და მანუჩარის ღალატში საქონელი წაჰკდომოდეს, ამაზედ სამი აზნაურიშვილი და ხუთი მსახური პაპუნას შეაფიცონ. და რაც გამოიფიცონ, მისცეს პაპუნამან.

17. და რაც ქაიხოსროსა და მერაბის ღალატში წაჰკდომოდეს, ისრევ სამი აზნაურიშვილი და ხუთი მსახური პაპუნამ შეაფიცოს. და რაც გამოიფიცონ, მისცეს სახლისუბუტესმან.

18. სხუა თუ რამ ნაძალადევი სამამულე საქმე ჰქონდეს გარდასაწყუეტი, ორი ჩუენი საბატიო კარის კაცი გუიბოძებია და სამართლიანის საქმით გარდასწყუეტიონ და ფიცით ამაზედაც დაშველდენ.

სხვა ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის. და ვინც ამ პკობასა და სამართალს გარდავა, თვითო კარგი სოფელი კელმწიფეს დაუდონ.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი და სამართლის გაჩენა ქორონიკონსა ტკჴ, თიბათუეს კა.

ხელრთვა: რო ს ტ ო მ

26. განჩინება მახარებელ სულხანაშვილისა და მერაბის მამულის საქმეზე

1842 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 496. დედანი. დაზიანებული. ქალაღი. 20,5×13,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

ქ. მერაბ და წოდორელი სულხანაშვილი მახ[არებელი] წოდორე[ლ] ... ბურის ნაქონის მამულის ორის დღის ნავენაკობზედ სარჩლობდეს.

და მერაბ ეს უპასუხა, რომე: ეგ ნავენაკობი ორის დღისაო მიწაო ნაქურდლად გაქსაო და არას მემართლებიო, აქამდისინაც ნაქურდლად ქონებიაო.

და სულხანას შვილებმან ამისი აშორო თქუეს, თუ: აშოროს

ღმერთმან, ეგ ორის დღის მიწა მემკუიღრის ბატონის ჯავახისშვი-
ლისაგან მიყიდიო და გათავებით ფასიც გამოგუიდიო. და ქაიხოს-
როვც შემოგვესარჩლო და იმასაც გარღუწუიტიეთო; და ჩუენზედ
ალარა დარჩა რაო იმ მიწის სადაო.

აწ ჩუენ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა ნ ბატონმა ოოინ ამისი ასრე გა-
უჩინეთ: წამოდგეს სულხანასშვილი მახარებელი და მისის ლისე-
ლის ცოლის ძმით აზარათ და მერაბს ამ რიგად შეჰფიცოს, რა
რიგადაც ამ წიგნში ეწეროს; მერაბ მამული დაქანებოს.

და თუ ვერ შეჰფიცოს, მამული მერაბს დარჩეს.

ქორონიკონს ტკთ.

მე, ბ ა ი დ უ რ ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ თუ მ ა ნ ს-
შ ვ ი ლ ს ა.

ბეჰელი: რ ო ი ნ

27. სამართალი როსტომ მეფისა თურქისტანისშვილის შმის მამულის საქმეჲ

1044 წ.

ხელნაწერა ინსტიტუტი. Hd 4158. პირი. თავი აკლია. ქაღალდი. მხედრული.

... შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა მას ჟამსა, ოდეს
თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს¹ თქვენი სამკვიდრო მამული ეულობით
ეშოვნა; და მის შვილთა აკუურისს ორი საგლეხო მამული მიწა-
წყლითა, ვენახითა და ყოვლის ფერითა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს ა და მათს
ძმათ ყმათათვის ფ ა ლ ა ვ ა ნ ხ ო ს რ ო ს ყმისათვის და გ ო ს ტ ა-
შ ა ბ ი ს შ ვ ი ლ ს ყმისათვის მიეყიდა.

და ჩვენ ამისი სამართალი ექენით² და ასრე გავარიგეთ, რომე:
რაც იმ თქვენის მამულეების სამუქუო მამული თქვენთვის დაედვა და
ხელთ გეჰირათ, ის ისრევ თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ თ დავანებეთ.
და თქვენი მამული აკუურისს ისრევ თქვენ დავანებეთ.

და მონასყიდეს კაცთ თურქისტანისშვილთ პასუხი გასცენ და
შეიჯერიონ.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან და არაოდეს არ მოგე-
შალოს.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონს ტლბ, ხელითა
კარის ჩვენისა მდივანმწიგნობრის თუ მ ა ნ ს შ ვ ი ლ ს ბ ი რ-
თ ვ ე ლ ს ა თ ა.

ხელრთვა: რ ო ს ტ ო მ.

¹ +ტს. ² ექვენიო.

28. განიხილავთ ალიხანასა და ალავერდის შვილს საქმეზე

1645 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 131. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[101] ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი¹ მეფობა პატრონის როსტომისა. ბძანებითა მათითა გაუსამართლეთ და გაუსინჯეთ ჩვენ, დივანბეგმან ჯავახიშვილმან პატრონმან რო[ი]ნ.—შალიკაშვილის ალიხანასი და ალავერდის მათი საცილობელი საქმე. ერთს კვამლის სირუნას შეილის ევანეზასა და ვართევანაზედ სარჩლობდენ. ბოლომ სამართლიანის საქმით გაუსინჯეთ და მოკითხული ვქენით. ალავერდა ცუდუბრალოდ ესარჩლებოდა. კაცი ალიხანასი და მის ძმათა იყოს. აწ ეს სირუნაშვილი ალიხანას დარჩა. ყოვლის კაცის უცილებრად ამ წესითა, რომე ამას უკან ხელი აღარავისა ჰქონდეს.

ქორონიკონს ტლგ.

29. განიხილავთ როსტომ მეფისა სოლოლაშვილების შაჰ-შაჰულის

1

საქმეზე

1646 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 744. დედანი. ქალაქი. 34X15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სატყვის შემდეგ სამწერტილი.

ზე აღიდნეს² ღმერთმან მეფეთ-მეფობა პატრონის როსტომისა.

ბძანებითა მისითა დაესხედით ღმრთისა შიშს ქუეშე სასამართლოდ ჩუენ: სახლთხუცეს[ი] ციციშვილი ბატონი მანუჩარ, კიდევ სახლთხუცესი ბარათაშვილი ბატონი ყაფლან და მდივანი თუმანიშვილი ბირთველი — სოლაღაშვილის შიოშის შვილის დათუნასა და თაქაზისა და ბიძინას სასამართლოთ.

სარჩელი ორთავესი გავაგონეთ და გავსინჯეთ:

ამას წინათ, ბატონის ბაგრატის ჟამში, შიოშს ბიძინა შე-[ე]ყარა; და შორს განაყოფი იყო ბიძინა³ შიოშისა. რაც ბიძინას თავისი სამკუი[დ]რო შიოშთან შეჰყოლ[ო]და, ასე დავანებეთ, რომ შიოშის შვილებს იმასთან ჯელი არა ჰქონდეს.

¹ უძლეველითა. ² აღიდნოს. ³ ბიძანა.

მასდა გარდაისად ამოვარდნილის, თავიანთ განაყოფის ს უ ჯ ა-
დ ი ნ ი ს წილს მამულზე სარჩლობდეს. და შიოშის შვილებს მ ე-
ფ ი ს პ ა ტ რ ო ნ ი ს ბ ა გ რ ა ტ ი ს, წიგნიცა ჰქონდა.

ვითაც მამულის წიგნი ჯელთა ჰქონდა, ჩუენც¹ ფიცი დავითსა,
მის ძმებს დავსდევით. ს ა [ა] კ ა ძ ე დ ა თ უ ნ ა აღანდარი შეაგდო
ბიძინამ მოჟიცარათ. წადგეს სამნი ძმანი ერთის ბიძინას შეგდებუ-
ლის მოფიცრითა და სამის მსახურითა, გამოიფიცეს და დარჩა ტ ა-
ბ ა ხ მ ე ლ ა ს:

მ ა მ ი ა კუამლი ერთი,

ე ჯ უ ბ ა კუამლი ერთი,

ჭ რ უ მ ა შ ვ ი ლ ი ს უ ხ ი ა კუამლი ერთი,

ჭ ვ ი ა შ ვ ი ლ ე ბ ი კუამლი ერთი,

თ უ ხ ტ უ ა და ა ნ ე ზ ა კუამლი ერთი,

ა რ ა ქ ე ლ ა კუამლი ერთი,

ჭ რ უ მ ა ს გერი წ ა ტ უ რ ა კუამლი ერთი.

ეს ასე გაგუირიგებია და გაგუიყუია. ამასთან ბიძინას კელი
აღარა აქუს, ნურცა რას შე[ე]ცილება.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონს ტლდ, კელითა
მწიგნობრის ყ ო რ დ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ს შ ა ვ ე ლ ი ს ა თ ა.

ესე ასე გაგუითავებია.

ხელრთვა: რ ო ს ტ ო მ

კიდებ:

ქ. ჩვენ, მ ე ფ ე თ-მ ე ფ ე ს, [პატ]რონს ი ე ს ე ს, ეს სულბრწყინ-
ვალის მეფის ბძანებით განაჩენი ასრე დაგვიმტკიცებია, როგორც [ამ]
განაჩენში სწერია.

მარიამობისთვის იბ, ქორონიკონს უგ.

ხელრთვა: ა ლ ი ყ უ ლ ი ხ ა ნ

30. განჩინება ბოტუაშვილუგისა და აჯაგნუხას შვილუგის მამულის სამეზუ

1648 წ. 22 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 503. დედანი: ქალღლი. 49×21.5 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და ბძანებითა დედოფალთა
დ ე დ ო ფ ლ ი ს ა პ ა ტ რ ო ნ ი ს მ ა რ ი ა მ ი ს ა თ ა.

დავსხედით ჩვენ: სახლისუხუცესი ბატონი ყ ა ფ ლ ა ნ, სუფრა-
ჯი ბატონი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ი, მდივანი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ქალაქის მე-

¹ჩუენც.

ლიქი ენალ, მამასახლისი ასლამაზ, ქალაქის უფროსი და აფააკაცი მანდენაშვილი მანდენა, ფარყუხათაშვილი რამაზა, სოდრუაშვილი პაპია, ფეთხ[ა]იმის მღრღელი ტერ-გრიგოლ და მისი შვილი სერაპიონ, ამბროსი-შვილი მახარობელი, გედუაშვილი მღრღელი¹ იოვანე, ბეგკლიკაშვილი მერაბა, ხოსინაშვილი მკედელი პაპოა.

და ტოტუაშვილი მაზარობლის შვილი ბასილი, მისი ძმა გარსევან და იოვანე და აჯაბნუშას შვილები ყულა და მისი ძმები სახლისა და მარნის ალაგზედა ცილობდეს.

მივედით, გავსიხვეთ, გავასამართლეთ და მახსოვარი კაცები მოვასხით. პირველად დარფუნ ზურაბაშვილის სუთუასაგან ეს ადგილი ტოტუაშვილს მახარებელსა და იმის შვილებს ეყიდა. მერმე მანდენას მამა-ბიძანი შემოსცილებოდეს. მისულიყვნენ მახსოვარი კაცნი: ძველი მამასახლისი ამირ, ძველის მელიქის შვილი შერმაზან, ჰროშიკ მხითარა მოეყვანა მახსოვარათ. მოკითხული ექნათ ამ შემოცილებაზედა და მანდენაშვილი მანდენა გამტყუენებულიყო და კელახლა მანდენასაგან მისის ძმისა და მისის ბებიქის, ლომუას ცოლყოფილის, გარდაწყვეტილობის წიგნი აეღო, რომ იმ ადგილთან მანდენას ნათესავს კაცს კელი აღარა ჰქონდა.

ჩვენ კიდევ მოკითხული ვქენით. დარფუნ ზურაბას შვილი სუთუა ბერიკაცი იყო და კიდევ ცოცხალი იყო. ის მოვაყვანინეთ და ვავიკითხეთ. იმან კიდევ დაიფიცა და კიდევ ისულდმერთა, რომე ის ადგილი იმისგან ტოტუაშვილის მახარებლისა და მისის შვილებისათვის მისყიდული იყო და აჯაბნუშა და მისი შვილები ტყუილად ეცილებოდეს.

აწუ, რაცა დარფუნ ზურაბას შვილის სუთუას მიცემულს სიგელში უწერია. ქალაქის სამართალშაცა და ჩვენმა სამართალშაც ამ ტოტუაშვილს ბასილსა და ამის ძმებს² დაანარჩუნმა. ბატონის ბძანებითა ჩუენც ამ[ა]თ დავანებეთ. ასრე რომე არას მოქალაქესა და არას ადამის მონათესავეს კაცსა ამ ალაგზედა კელი არა აქუს.

არის ამის მოწამენი სრულად ჯელმწიფის კარისკაცნი. და მე, ბატონის დედოფლის მდივანს მართროზიშვილს შალვას დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

¹ მღრღელი. ² ძმეებს.

დაიწერა წიგნი და განაჩენი ესე ქორონიკონსა ტლვ, მაის[ს]
ოცდოორსა.

ხელთვა: მ ა რ ი ა მ

ქ. ეს ბრძანება ასრე უნდა გათავდეს.

ოთხი ბეჭედი:

1. ყ ა ფ ლ ა ნ

2. ა რ ი რ ე ვ ა

3. ა ვ თ ა ნ დ ი ლ

4. თ ა ნ ი ა

31. გარდაწმუდებლობის წიგნი როსტომ მეფისა ღალატში გარეულ ზურაბ სააკაძისათვის საცოლეს წართმევის შესახებ

1648 წ. I ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14419. დედანი. ქაღალდი. 33,5×20,2 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ჩუენ, ღმრთივ-გუირგუინო-
სანმან მეფეთ-მეფეთმან კელმწიფემან პატრონმან როსტომ
და თანამეცხედრემან ჩუენმან, დედოფალთ-დედოფალმან
პატრონმან მარიამ, პირმშომან და სასურველმან ძემან ჩუენმან
პატრონმან ვახტანგ ესე გარდაწყუეტილობისა და წყალობისა
წიგნი და ნიშანი შეგიწყალებ და გიბოძეთ თქუენ. ჩუენთა ერდგულ-
თა და წესისებრივ მრავალგუარად თავდადებით ნამს[ა]ხურსა ყმასა
ბარათა შუილს ყლიჯყორჩს, პაპუნასა, ქაიხოს-
როს და თქუენთა შუილთა.

მას ჟამსა, ოდეს თქუენი და სა[ა]კაძის ზურაბისა-
თუის ნახსენები იყო და საყუ[ე]ნოდ ჩამოვიყუანეთ; ამისთუის,
რომე ჩუენზედ მრავალი ავი საქმე მოინდომეს და ღალატში გაერივ-
ნეს. საყუ[ე]ნოდ სხუა ძმა გამოვართუით; და ვითაც ჩუენის ორგუ-
ლისა და ღალატში გარეულის სა[ა]კაძის ნახსენები იყო, იმას წავარ-
თუით და ჩუენგან გაზდილს მაჩაბელს ქუაბულს შევრთე-
ვით ამ საქმითა, რომე: დღეს და დღეის უკან სა[ა]კაძის ნათესავთა და
სახლის კაცთა კელი აღარა ჰქონდეს და ვერცავინ უსაყუედუროს
ეს ჩუენგან გარიგებული და გარდაწყუეტილი საქმე.

აწე გიბძანებთ კარისა ჩუენისა ვეჟილ-ვეზირნო და სხუანო მო-
საქმენო და წინამდგენო: თქუენცა ასრე გაუთავეთ და ნურა ქორც-
შესხმული კაცი ამის საქმეში ნუ გაერევით, რომე ჩუენგან გარიგე-
ბული საქმე არის.

ვინცა და რამანცა კაცმან ამას საქმეში გარევა მოინ[დ]ომოს, თავადამც რისხავს დაუსაბამო ღმერთი და ყოელნი მისნი წმიდანი ზეცისა და ქუეყანისანი, კორციელნი და უტორცონი.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ქორონიკონსა ტლვ, ლუინობის-თუის ა.

ხელრთვა: როსტომ.

**32. ბარდაყუაუბილოზის წიგნი როსტომ მეფისა თაზიშვილები:
მამულის საჰმეო**

1050 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 25. საბ. № 145. პიზი. ქალაღი. მხედრულა

[155] ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ჩუენ, მეფეთ-მეფეთ-მან ხელმწიფემან პატრონმან როსტომ და თანამეცხედრემან ჩუენმან დედოფალთ-დედოფალმან პატრონმან მარიამ, პირმშომან და სასურველმან ძემან ჩუენმან პატრონმან ლუარსაბ ესე საბოლო[ო]დ გასათავებელი წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგიწყა-ლეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერთგულთა და ნამსახურთა ყმათა-თაზიშვილს ზა[ა]ლს, პა[ა]ტას. გივის, ბეჟანს, ელიზბარს, ლევანს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა-ყოველთავე.

მას ჟამსა, ოდეს სარდარი ციციშვილი პაპუნა ცუდ-უბრალოდ თქუენს მთას შემოგეცილა, მოგვიდევით კარსა და თქვენი-სიმაართლე გავვასინჯვინეთ.

მოკითხული გიყავით და არას დროს და ჟამს არა ციციშვილი-არ გცილებოდა და თქუენი მკუიდრი და მოუდევარი მამული იყო. ამ წესითა და საქმით ასრე დაგიმკუიდრეთ, რომე ვერც ციციშვილი და ვერც ელიოზიძე გედავანი [V] შვილი შემოგეცი-ლოს. ვინც ამ თქუენს მკუიდრს მამულს მოგედავება, ჩუენდა შეცო-დებად მოვჰკითხავთ.

აწე გიბძანებთ კარისა ჩვენისა ვეჟილ-ვეზირნო და სხუანო მო-საქმენო, თქუენცა ასრე დაუმტკიცეთ და ნურაოდეს ნუ მოუშლით და შეეცალებით.

დაიწერა ბძანება ესე ქორონიკონს ტლმ.

როსტომ. მარიამ. ლუარსაბ. კათალიკოზი.

33. ჯარდაწყვეტილობის წიგნი ჟრისხაფორა კათალიკოზისა ნიწოწიწიწიწიწი და თვალებითა მამულის საჩეხე

1651 წ. 29 მაისი

ცხსა. ღ. 1449. საბუთი № 2657. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოელისა საქარ-
თველთა დიდმან მამათ-მთავარმა ქართლისა კათალიკოზმა
პატრიარქმან, პატრონმან ქრისტეფორე ესე უკუ-
ნისამდე ჟამთა გასათავებელი გარდაწყვეტილობის წიგ-
ნი და პირი დავდევიტ.

ასრე, რომე: ნინოწმიდელნი და თვალელნი საჯოჯბის ჭალაზედ
ცილობდენ და ბძანებითა როსტომ ნეფისათა შემოვიყარეთ
ერთობილნი უფროსნი მცხეთის შვილნი და მოვედით თვალზედ და
შემოვიყარეთ ნინოწმიდელი მაყასშვილი ზაქარია და
ერთობილნი წმიდის ნინოს ყმანი და გავასამართლეთ.

და მას წინათაც მრავალი შუღლი, ყარყაში ყოფილიყო; და შე-
გავდევიტ თვალელთ ფიცი; და შემოვიყარენ ერთობილნი თვალელ-
ნი და აისვენეს ხატი წმიდის ნინოსი და წავგიძღვენ საჯოჯბის ჭალას;
და ქუემო საცილობელი იყო კარგა გზას ქვემოთ; და დავდევიტ სა-
ცილობელს ალაგზედა, სადამდისაც ცილობდენ. და დაიფიცა გულ-
ბათის შვილმა და ერთობილთ თვალელთა და ამოიარეს; და
დაიფიცა დრეიძემ ბეჟიტამა; და მივედით შუაზედა და
დაიფიცა ეთიბერას შვილმა; და მივედით ნაწისქუილევთანა
და [დაიფიცა] ორმა ქურუხულმა და ამოვედით თავსა ქვეის
პირსა და დაიფიცეს ერთობილთ თვალელთა, და სულ საჯოჯბის ჭა-
ლა ასრე გამოიფიცეს, რომე მკვიდრათ და შეუცილებლათ სვეტის-
ცხოვლისა და თვალური იყოს.

და ასრე გავასამართლეთ და გარდავწყუიტეთ, რომე: ვერა ნი-
წოწმიდელი და ვერა მისი ყმა ვერ შემოეცილოს საჯოჯბის ჭალასა,
რომელიც ჩვენ გავვესამართლებინოს.

ანე ვინცა და რამანცა კაცმან: ანუ მეფემან, ანუ დედოფალმან,
ანუ მღელთ-მთავარმან ესე ჩვენგან გასამძღრული და გაფიცული
საქმე მოწალოს, რისხავსმცა ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი,
ზეცისა და ქუეყანისანი, კორციელნი და უჯორკონი; შე-მცა-ედების
ვეთრი გეზისა, შიშთვილი იუდასი, წარწოლა კეენისა, მეხდატეხილო-
ბა დიოსკორესი, ცოცხლივ დანთქმა დათან და აბირონისა, მატლთ-
დასხმა ეროდესი; და ნესტორ და ორიგენესთანამც დაემკვიდრების
ნაწილ და სახსენებელი მათი; და ნურათამცა სინანულითა ნუ იხს-
ნების სული და სახსენებელი მათი.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისი მოწამენი და შუა დამხდურნი: მოუთავისუფ-
რაჯი ბიძინა, სამცხეთოს სარდალი გედეონის შვი-
ლი პაპუნა, მაღალასშვილი სახლთუხუცესი პა-
პუა, ქარციძე მესტუმრე დავით, მელვინეთუხუ-
ცესი შიოშ, სუეტისცხოვლის კანდელაკი შიო, ერთობილნი
მცხეთელნი, ნაცვალი შავერდი, ძნელასშვილი თა-
მაზა და ნაცვალი ხოსიტა და ერთობილნი გარეჯელნი.

დაიწერა წიგნი და ბძანება ესე ქორონიკონსა ტლთ, მას ჟამსა,
ოდეს მეფემა როსტომ რომ სანადიროთ შირაქზედ გაი-
ლაშქრა, თვესა მაისსა ოცდაცხრასა, ღღესა ხუთშაბათსა.

ხელრთვა: კათალიკოზი ქრისტიფორე. ზაქარია

34. ბანინება როსტომ მეფისა ბარათაშვილების მამულის საქმეზე

1051 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 30. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[12v] სახლისუხუცესი ბარათაშვილი ყაფლან და მა-
თი განაყოფი იოთამას შვილები რომე აბანოსა და ტანძიას ზე-
დათ მიწებზედ იცილებოდეს, ჩვენ, მეფე მან პატრონმან როს-
ტომ და დედოფალმან პატრონმან მარიამ სახლისუხუცესი
დივანბეგი როინ, ვეზირი აღამოიან და კარის კაცები
დაუსხით, მოკითხული ვქენით.

იმ მიწების საქმეზედ ამაჲ წინათ ნესტან-დარეჯან დე-
დოფალსა თავისი სახლისუხუცესი შიოშ და ბოქოულთუხუცესი
აღათანგი გაეგზავნა, იმათ ენახა და გაესინჯა და გაესამართლა.
და ერთხელ ის მიწები იოთამისაგან გამოფიცული ყოფილიყო, მაგრა
ვერ შეჯერებულიყვნეს და ხელახლა კიდევ იოთამ დაეფიცებინა.

ახლა კიდევ ჩვენს კარზედ შეისარჩლნეს. ჩვენ ეს დარბაისელნი
უჩინეთ და მოკითხული ვქენით, და რადგან ორჯერ გამოფიცული
იყო, ყაფლან აღარას ემართლებოდ[ა] და აღარც მესამე ფიცი დაე-
დებოდა. რაც მაშინ იმათ გაუსამნავს და გაუსამძღვრავს, ის მიწები
ჩვენცა სამკვიდროდ და საბოლო[ო]დ იოთამას შვილებისათვის გვი-
ბოძებია. ყაფლანს და მის შვილებს იოთამას შვილებთან ქელი აღარა
აქუს.

ქორონიკონს ტლთ, მარიამობისთვის ღ.

ხელრთვა: როსტომ. მარიამ

1652 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1805. დედანი. ქალაღი. 52,3×24,2. მარჯვენა კიღე ალაგ-ალაგ მოხეულა. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი.

ქ. ზე ადიდნეს ღმერთმან ძლიერი ღა უძლეველი ორისავე საბა-ტ[ონ]ოსა ქართლისა ღა კახეთისა მპყრობელი მეფეთ-მეფ[ო]ბა პატ-რონისა როსტომისა.

დავსხედით ღმრთის შიშს ქვეშე ბჰედ ღა მოსამართლედ ვეზირი აღამოინ, დივანბეგი ჯავახიშვილი პატრონი როინ, ამირეჯიბი გი[ორ]გ, მარტიოზიშვილი [მღ]ივანი ავთანდილ, თუმანიშვილი მღივანი ბირთუელი, [ქ]არის მწერალი ფირალი — ზევდგინიძის გივისა ღა სუიმონის სისხლის გარდასაწყუეტელად; სარჩელი ღა. საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ.

ნათესაობაში ერთმანერთხედ მრავალი შენ[ა]ცოდარი ღა საჩხუბარი საქმე ჩამოვარდნოდათ ღა ეშმაკის [სა]ფრკითა სუიმონის მამას ავთანდილს გივის პაპა იმარინდო მოე[ქ]ლა. ღა მას ღღეს. აქათ ერთმანერთხედ მოსისხარი ღარჩომილიყუნეს ღა მრავალი ავი საქმე მომგდარიყო.

სუიმონ ამას ჩიოღა: პირველი გიუნას სახლისკაცს ჩემი სახლისკაცი მოუქ[ლავ]სო ღა ბებერა ჩემი პაპა შენს ძალად გაუწილებია ღა მასუქან[ს] კელმწიფის კარხედ გასამართლებულანო, სისხლი ღა საუპატიო გაუჩენიათო, ის აღარ მიუცემიაო ღა იმათი შეგოცა ღა სიყუდილი ამაზედ მომგდარაო.

გივმან მისი ასრე. უპასუხა: რასა ჰქუიანო, [ა]რც ჩემის სახლისკაცს შენი სახლის კაცი მოუქლავს ღა [არ]ც ბებერა შენი პაპის ჩემისაგან გაწილებულაო, რაც ცუდუ[ტ]რალოდ პაპაჩემი იმარინდო მამაშენმან არ მოკლაო. ღა თუ რომელიმე შენი სახლისკაცი ჩვენმა სახლისკაცმა მოკლა სახელი გვა[ნ]იშნეთ. თუ რა რქმევიაო, ღა მას უკან ამის პასუხს სამართლიანის [სა]ქმიო ჩვენ გაცევთო.

სუიმონ ამისი ეს უპასუხა: ძუელი განაჩენი წიგნი მქონდარ, ღა დამეკარგა, თორემ აზდენ-აზდენი გლეხი ღა საქონელი გარკვევით შიგ ეწერა, რომე პასუხი უნდა¹ გავეცათო; ღა ამისი

¹ უნდოდა.

ფიციც შემძლიაო, რომე ჩემი სახლისკაციც მომკუდარიყოს [თქ]ენის სახლისაგანო და ბებერა ჩემიც ძალად გაწბილებულიყოსო.

ა[წე], რადგან განაჩენი წიგნი არა ჰქონდა, თვითანვე ფიცს შე-მოიძლიე[ა], ასრე შევკფიცაო, რომე: სახლისკაციც მაგათის კელით მკუდარი მყუანდესო და სხუარიგადაც ბებერა ჩემი გაწბილებული იყოსო. და რაც ამ საქმეზედ სისხლი და საუპატიო გაგუჩენოდეს, ის აღარ მოეცეს, ეს სიკუდილი იმაზედ მომკდარიყოსო.

აწე ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: ორი შესახლებული საბატიოს კაციშეილი უმტერო, ორი სხუა რომელიც თუითან უნდოდეს იმის-თანა კიდეც საბატიოს კაციშეილი თან მი[იტან]ოს სუიმონ და ასრე შეკფიცოს: «ამისმა მადლმან, ამისმან გამაცხორებელ[მა]ნ ქრისტე-მან ღმერთმან, გიო, ჩემო განაყოფო, ეს მამული, ამდენი საქონელი ნასისხლად და საუპატიოდ გაგუჩენია».

თუ შეფიცოს და ფიცმან ამართლოს, რაც გასჩენოდეს, ვითაც გივის პაპა იმარინდო მკუდარია და თა[ნ] გორავს რარიგადაც ამას წინათ ამათის სახლისკაცს სისხლი [გა]სჩენოდეს, ისრე უნდა გარკვე-ვით გარდასწყდეს. და რაც სუიმონის სახლისკაცისათუის სისხლი და საუპატიო გაუჩენიათ, იზდენი იმარინდოს სისხლში გაითვალონ და სხუაზედ სუიმონ უნდა სისხლი მისცეს და გარდაუწყვიტოს.

და თუ ვერ შეკფიცოს, ვითაც რომ ჩამამავლობით დიდნი კაცი არიან, ნამეტნავიც უნდა¹ გასჩენოდა, მაგრამ დღე[ს] მამული მოკ-ლედ იყო და მისმეტს ვერ შეიძლებდა; და უნდა დაუდოს ნასისხლად ოცდაათი კუამლი გლენი, თორმეტი თუმანი თეთრი, ერთი გუთანნი ქარი, ხუთი ჭაკი ცხენი, სამასი კოდი პური, [ორ?]ასი კოკა სთუელ-ზედ ტბილი სამარხოდ.

ამისი საქმე ასრე გავარიგეთ. ვითაც გათავებით სისხლის საქმეს ვერ შეიძლებდა, ზოგი ვაპატიეთ ჭუარხატთა, ზოგი მეფესა და დე-ლოფალთა, ზოგი ჰკეთა და მოსამართლეთა; და ექუსი კუამლი კაცი აკკ[არ]გად სუიმონს დავდევით და უნდა დაუდოს და გივსა მოა-ბარონ.

ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის; და ამგუარად გარდაგვიწყვეტია.

ქორონიკონს ტმ

ხელრთვა: რ ო ს ტ ო მ

¹ უნდოდა.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14671. დედანი. ქაღალდი. 32,2×21,2 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტო.

ქ. ზე¹ აღიდნოს ღმერთმან მეფეთ-მეფე პატრონი ქარ-
თლის, კახეთისა, ორისავე [საბატ]ონოსა პატრონი როსტომ.

ჩვენ, სოლბათიასაული შანშეს შვილი. პაპია, მივედით მათის-
ბძანებით. გუდარეკელნი და ღორისთველნი ბედენზედ
სამძღვარს შესცილებულიყვნენ.

ახლა გერმანოზის შვილს ოთარსა და პა[ა]ტას
ფიცი დ[ა]ედვა თავებით ყმით. გუდარეკელთა ასრე შეფიცონ: ამ
გზასა რასაც ღორისთვის გზ[ა] რომ შეივლის, ნათლისმცემლის
ქვეით², ღორისთველს კაცს კელი არა ქ[ო]ნდეს.

ქვეშეთ დიდი შარა რომ გ[ა]ივლის ბედნისა, იმას ქვეით ტყემ-
ლარური და გორას სათიბი არის, — ცოველთ დარჩა.

იმას ზედათ რასაც წყალი გორას სათიბისაყენ დ[ა]იქცევს, დი-
დის კლდის გამოტანებით, სერ-სერი რომ შემოსდევს, ნათლისმცე-
მლის ძირში, აქ[ე]თ ყვირაღას ნასახლებამდისინ, მინგულს სათიბი და
შუა დიდი კლდე რასაც შეიტანს წყარომდის[ი]ნ, იმას გასწორათ სა-
მი გორა რომ არის, დაბალი გორა, იმას ქვეშეთ ჭიკჭიკის წყალი რომ
არის, რასაც წყალი ტ[ყ]ემლარსაყენ[ნ] და გორას სათიბისაყენ დ[ა]იქ-
ცევს, ღორისთველს კაცს კელი არა აქს, გუდარ[ე]კელთა [არის].

რაც წყალი ნათლის-მცემლ[ი]ს ქვეშეთ წირა მთისაყენ დ[ა]იქ-
ცევს, ღორისთველთა [არის].

და წირამთულა მაღალი გორები, ისიც წირამთულა, ნათლის-
მცემლის გასწორათ უკან რომ წყარო არის, ჭ[ი]კჭიკის სათ[ა]ვე, იმას
გალმით კელი არავის აქ[ს]. კაძის არის.

ჩვენ ასრე გაგვირგებია ჯელმწიფის ბძანებითა. რომ ფიცი
აღარ მოვაქდინეთ, ასრე გავაშველეთ.

ბძანდებოდა ბატონი ზურაბის შვილი შანშე, მეჩინიბეთ-
უნუტესი პაპუა, რატის შვილი თულას შვილი ხუცა, ან-
ჯიყაფას შვილი ბაგრატ, შემეზას შვილი გიორ-
გი, დათუა, სულ ერთ პირობით არეშანი, ნამორაძე
ოქროპირი.

¹ ზიე. ² ვიეით.

ვ[ი]ნცა ამ პირობასა და წიგნს გარდავიდეს, კ[ე]ლმწიფემ უეის-
და შეცოდებათ მოკითხოს.

ქორონიკონსა ტმზ, მკათათვეს ათს.

სპარს.

**37. ზამოფიცულობის წიგნი ჰრისტოფორე კათალიკოსისა
სვაბიცხოვლის მამულეზის საქმეზე**

1654 წ. 2 იანვარი.

ცსსა. თ. 1449. საბუთი № 2658. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. შემოგვეცილნეს ჩუენ, წინსაგარეკოველთ, მთის სამძღვარსა
ქ ა ვ ქ ა ვ ა ძ ე მ ა მ უ ჩ ი და მისი ძმისწული გ ი ო რ ვ ი და
გ უ ლ ბ ა ა თ და ი ა ს ო ნ მისი განაყოფი.

ჩუენც მოსარჩლენი და მახსოვარნი კაცი მოვახსენით და ფი-
ცი ჩუენვე შემოგუჟარდა. აწე მობძანდა ნებითა ღმრთისათა და ბრძა-
ნებითა კელმწიფისა მეფისა პატრონისა რ ო ს ტ ო მ ი ს ა თ ა.

დავიფიცეთ ჩუენ, ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ს მ ა ნ პატრონ-
მან ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე მ და საგარეჯოს მოურავმან ჯ ა ნ დ ი ე-
რ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ნ რ ო ს ე ბ; და ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი ს შ ვ ი ლ ი მო-
ნაზონი ნ ი კ ო ლ ა ო ზ და ფ ა ნ ვ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ი ქ ე ი ხ ო ს რ ო
მოწამედ თან გუიახლნეს.

და სრულ სამცხეთონი აზნაურის შვილნი დავაფიცეთ: გ ე დ ე-
ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ჯუარისმტვირთველმან ქ ე ი ხ ო ს რ ო მ, ქ ა დ ა-
გ ი ძ ე მ ს ა ხ ლ თ უ ხ უ ც ე ს მ ა პ ა პ უ ა მ, კ ა ნ დ ე ლ ა კ მ ა ნ
შ ი ო მ, იმფორის მოლარემ გაბრიელის შვილმან თ ა-
ნ ი ა მ, მ ე ღ ვ ი ნ ე თ უ ხ უ ც ე ს მ ა ნ შ ი ო მ, ლ ა ზ ი ს შ ვ ი ლ-
მ ა ნ პ ა ა ტ ა მ, ქ ა რ ა ს ი ძ ე მ ა მ ი ლ ლ ა მ ბ ა რ, მ ე რ ი ქ ი-
ფ ე თ უ ხ უ ც ე ს მ ა ნ შ ე რ მ ა ზ ა ნ და სრულად მცხეთელთა და
წინსაგარეჯოთა ასე დავიფიცეთ.

და მივედით შ ა შ ი ა ნ თავსა, მთავარანგელოზთა დავიფი-
ცეთ და მივედგით მ ა რ მ ა რ ო ვ ა ნ თ ა სამძღუარამდის და მივე-
დით მ ო დ ა მ ნ ა ხ ი ს ც ი ხ ე ზ ე დ, და თვითან მოდამნახის ციხე
სამძღვარი არის, და მივედგით გ ი გ ო ა ს წ ყ ა რ ო თ სამძღუარამ-
დის, და იქით დ ე ვ თ ნასახლარზედა და დევთ ნასახლარადაღმე
ო მ ნ ი ა შ ვ ი ლ ი ს სასაფლაომდის; ეს სამძღურები გ ო მ [თ]-
წ ყ ა ლ ზ ე დ მივიდა და სადაც გომთ წყალი ქ ე რ ე მ ი ს წ ყ ა ლ ს

¹ სასაკლამდის.

შეერთვის აქამდის: და ამას ზემოთი ამაზედ გათავდა. და რაც და-
გვიწერია, ეს სრულ ჩუენ გამოგუიფიცავს.

არის ამისი მოწამე და თან გუხლებია კელმწიფის ყაფჩი ყ ა ვ-
რის შვილი გ ი ო რ გ ი, არის ამისი მოწამე რ უ ს ი შვილი
ჰერემელი პატრონი ე პ ი ფ ა ნ ე, გ ი ჯ ი ყ რ ე ლ ი ა ვ თ ა ნ-
დილ, მიწობლიძე დათუნა, კელმწიფის ნაცვალი მამა-
და და ჩუენი ნაცვალი ხ უ ც ი ა.

დაიწერა წიგნი ეს ქორონიკონსა ტმზ, თვესა იენვარსა ორსა,
ქელითა ჰერემელ ეფისკოპოზისათა ე პ ი ფ ა ნ ე ს ი თ ა.

კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ქ რ ის ტ ე ფ ო რ ე.

38. სამართლის წიგნი ჰრისტოფორე კათალიკოზისა სვბიცხოვლის

ბაჟულის საჰაჟე

1054 წ. 2 იანვარა

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1799 და 2213. პირები. საბუთის თაენაკლული პირი
დ:ცულა ხელნაწერთა ინსტიტუტშიც Hd 8389.

ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათმთავარმა ქართლისა და
კახეთი[ს] მაკურთხეველმა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ქ რ ის ტ ე ფ ო რ ე მ
ესე უტყუარი. მართლის გულით გამოფიცული სამარტლის
წიგნი და პირი დაგიდევით ასრე, რომე: წინსაგარეჯოელთ შემო-
ეცილნეს მთასა და სამძღურებსა ჰივჰივადე მამუჩი, მისი
ძმისწული გ ი ო რ გ ი და გულებათ და მისი განაყოფი იასონ
და ცოტა რამ ქართული ვაჩნადიანთაც ილაპარაკეს. ჩუენ
გელმწიფეს მეფეს როსტომს მოვახსენეთ და ფიცი ვთხო-
ვეთ. მეფემ როსტომ კახეთის სარდალს ერისთავს ზ ა [ა] ლს უბრ-
ძანა და ყორჩიბაშს ბარამსა და სუფრაქს ბიძინასა. სამარ-
თალი იმათზედ დაადევს გელმწიფის ბძანებითა.

სამართალი გვიყვეს და ფიცი ჩვენ¹ დავადევს. და ეს ჰივჰივა-
ძენიც დასჯერდენ. წავდექით, დავიფიცეთ ჩუენ, ბატონმა კათალი-
კოზმან ქრისტეფორემ, საგარეჯოს მოურავმა ჯანდიერი ს-
შვილმან გივმან და მისმან ძმამან როსებ, ოხიაყო-
ჩი შვილმან დავით, ფალავანდის შვილმა მლუდელ-
მონაზონმა ნიკოლოზ, ფავნელის შვილმა ქაიხოს-
რომ და მცხეთელთ სახლთხუცესმა პაპუამ, ჯვარისმტვირთ-
ველმან გედავანის შვილმა ქაიხოსრომ, ომფორის მო-
ლარემ გაბრიელის შვილმან თანიამა, კანდელაკმა შიომ, თა-
ზის შვილმა პაატამ, ქარსიძემ ამილღანბარ და

¹ ჩვენზე.

სრულად მცხეთელთა და წინსაგარეჯოელთა ერთ პირობითა; უკან-
საგარეჯოელთა: ნაცვალმა მან ელაშვილმა თამაზამ, ბუ-
ტულაშვილმა ლაზარემ, ზუკაკისშვილმა მაზი-
ტამ, დრეიძემ იასემ და საჩინომ. ჯიმითელნი და ახაშ-
ნელნიც თან გვასლდენ, დაიფიცეს.

მოვედით შაშინთ თავსა მთავარ ანგელოზთან და დავიფიცეთ.
მივედით მარმაროვანთა სამზღურამდინ და მივედით მოდამნა-
ხის ციხეზე და, დავიფიცეთ. თვითან მოდამნახის ციხე სამძლუ-
არია.

და მივედით, წავდექით გოგასწყაროსთ სამზღურამდინ
და იქით დევთ-ნასახლერზედ და დევთ-ნასახლარიდამე ომანი-
შვილის სასაკლაომდინ, ეს სამძღურები გომთ-წყალზედ
მივიდა და სადაც გომთ-წყალი ჰერემის წყალს შეერთვის,
იქამდისი მთა და ბოლო სრულ გამოგვიფიცავს. ვანთა, ბუშატი
სვეტისცხოველის სახასო სოფელია, ასრე გამოგვიფიცავს: არც ვან-
თასა და არც ბუშატს, არც მთასა, არც ბოლოსა და არც სოფელში
მიწასა და წყალზედ სამამულედ არც ჯანდიერისშვილისა აქუს კელი.
არც ვაჩნაძესა და არას კაცს. მამული სახასო კათოლიკოზისა[ა], სა-
მოურაო — ჯანდიერისშვილისა.

იქით კისისტეველნი ხოდაშნელთ ცოტას ალაგს მთაზედ ცი-
ლობდენ. მოვიდნენ მთაწმიდის მამა ბატონი გერმანე, მოლარე
ბახუტა, მისი შვილი გაბრიელ და კისისტეველნი, ვილაპარა-
კეთ. და ერისთავმან ზა[ა]ლ; ყორჩიბაშმა ბარამ და სუფრაჩმან ბიძი-
ნამ კისისტეველნი გაამტყუნეს. ისიც ფიცით გამოვიტანეთ, და საგა-
რეჯოს მთა საგარეჯოს დარჩა. სალაპარაკო აღარა დარჩა რა. ხოდა-
შნელთ წინანდლის სამძღურამდი ბოლო და სადგომის ალაგი
და ბაღთ-კარი გამოვიფიცეთ, ფიცით დაგვრჩა.

ყველა ასრე სამართლით და ფიცით გარიგდა და გარდასწყდა
ქელმწიფის მეფის როსტომის ბრძანებითა, ერისთვის ზა[ა]ლის ბრძა-
ნებითა და გარიგებითა.

ყორჩიბაში ბარამ არის ამისი მოწამე, სუფრაჩ[ი] ბიძინა და
სრულ კახნი. რუსისშვილი ჰერემელი ბატონი ეპი-
ფანე მოწამეცა ვარ, დამხვედრიცა.

დაიწერა ესე წიგნი თვესა იანვრის ორსა, ქორონიკონს ტმზ ხე-
ლითა ჰერემლისა ეპიფანესითა.

ხელრთვა: ქრისტეფორე ჰერემელი

ზალ ერის-
თავი

ყორჩიბაში
ბარამ

სუფრაჩი
ბიძინა

39. განიხილეთ როსტომ მეფისა ნახილუჩაღთა და თავმჯრუალელთა მამულის საქმეჲ

1654 წ.

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება. E 73.
პირი. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ხელნაწერთა ინსტიტუტშიც
Hd 4170.

*ზე აღიდნეს ღმერთმან უძლეველი მეფეთ-მეფე ჩუენი
პატრონი როსტომ. ბრძანებითა მათითა ჩუენ, დავითიშვი-
ლი ბოქაულთხუცესი ელისბარ მოვედით.

ნაჭიდურ[ელ]ნი და სუეტისცხოვლის ყმანი თავმჯრუალელნი მი-
წებზედ ცილობდენ.

მოვედით და მოვასხით იმ ჯეობის მახსოვარნი. გავსინჯეთ სამ-
ზღურები, რაზედაც ცილობდენ, მახსოვრის საქმითა, მოგუარებუ-
ლის საქმით გარდაუწყვიტეთ.

სუეტისცხოვლის ყმანი: გედეონიშვილი პაპუნა,
ძმისწული მისი ქაიხოსრო, მალალასშვილი გედეონ,
დეკანოზი ქაიხოსრო, სხვანი აზნაურიშვილნი და მსახურნი მო-
ვიდნენ, ჯვარი და ხატი მოიტანეს და ფიცზედ იდგნენ.

ჩუენ არც სუეტისცხოვლის ყმანი დავაფიცეთ და არც ნაჭიდუ-
რელნი და მოგუარებულის საქმით გარდუწყვიტეთ: თავს კვირა-
ცხოვლის ბოლოს რომ აბაშიშვილის ნაზურევი რომ არის.
იმის ბოლოს რასაც ქუაყრილი გაიტანს, ქუემო ქალაქის შარა რომ
გაივლის იქამდი, იმას იქით დოლოვნიის სამზღურამდი, იმას
იქით კვირაცხოვლისაკენ ნაჭიდურელთ. დარჩა; და თავმჯრუალელთ
ჯელი ნუ აქუთ.

და იმას იქით სუეტისცხოველს დარჩა და ნაჭიდურელთ ჯელი ნუ
აქუსთ. და არცა რას ემართლებიან.

რადგან მახსოვრები იმავე ძუელს სამზღუარზედ გაგვიძღუენ და
სამზღუარი გვიჩუენეს, ჩუენც ასრე შევატყვევით, რომ ძუელი სამ-
ზღუარიც ის იყო და ჩუენც იმაზედ გარდავსწყვიტეთ.

დაიწერა ქორონიკონს ტმზ.

ჩუენის ბრძანებით ნაჭიდურელთა და თავმჯრუალელთ საცი-
ლობელი ასრე გარდასწყდა. და დღეის უკან საქმე ნულარავის აქუს;
და ნურცავინ სუეტისცხოველს შეეცილება.

მეფე როსტომ.

¹ იმას იქით იმა საქმით.

* მერმინდელი სათური: „განაჩენი თავმჯრუალისა“.

40. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა თურქისტანიშვილთა და სოლალაშვილთა მამულის საჩუქვზე

1050 წ. 8 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4421. დედანი. ქაღალდი. 37,5×18,3 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ჩუენ, ღმრთივ-გუირგუინო-
სანმან მეფეთ-მეფეთაჲ კელმწიფეთაჲ პატრონმან როსტომ
და თანამეცხედრემან ჩუენმან, დედოფალთ-დედოფალმან პატრონ-
მან მარიამ ესე უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი,
მტკიცე და უცვალებელი წყალობისა და გარდაწყუეტილობ-
ის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალებთ და გიბოძებთ თქუენ, ჩუენთა
ერდგულთა და ნამსახურთა ყმათა თურქისტანიშვილთა
ბერუქასა, სეხნისასა, თამაზს, ბეჟანს, ბახუტასა.
ბავრატს, ზა[ა]ლს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენი-
სათა ყოველთავე.

მას ქამსა, ოდეს კუმისის ბატონი სოლალაშვილი და-
ვით, იორამ და გამდლის საყმონი კოდაათადაჲ მუხათ მიწებს
შემოგეცილნეს და სალაპარაკო საქმე შეგექნათ.

ჩუენის კარით სახლისუხუცესი ციციშვილი ყაია, დი-
ვანბეგი ჯავახიშვილი როინ, მდივანი მარტილოზი-
შვილი ავთანდილ და თუმანიშვილი მდივანი ბირ-
თუელი სამძღურისა და ალაგების დასასინჯვად და შესარიგებლად
გავგზავნეთ. და ჩუენის ბძანებითა გარეშემო სოფლების უფროსნი
და მახსოვარნი კაცნი ჩამოესხათ* და ყუელა გაესინჯათ. მახსოვართ,
დიაღ, ემართლებინეთ: არას დროსა და ქამს ცილობა არ გაგონი-
ლო.

ბოლოს!** უფიცრად ვერ გარდაეწყუიტათ. და მოფიცარი
ითხოეს: ერთი ბარათაშვილი, ვინც თქუენ გეშოვნა, და ან
ერთი გაბაშვილი. ერთს მოფიცარს აღარ დაგჯერდეს, და
თქუენის სიმართლისათვის ორნივე უშოვნეთ და ფიცზედ წაზღვგით.
და ვითაც რომ შეიტყვეს მართალნი არიანო, აღარ დაგაფიცეს.

და მამული ისრევ უცილებრად თქუენ დაგანებეთ და ასრევ
გარდაუსწყუიტეთ, რომე: დღეს და დღეის უკან კუმისის მებატო-
ნეს კაცს თქუენთა[ნ] კელი აღარა ჰქონდეს; და თქუენდა უნებურად
კუმელმან კაცმან იქ მიწა ველარ მოგნას.

ქორონიკონსა ტმდ, იანვარს გ.

ხელრთვა: როსტომ

¹ ბოლომ.

* აქ უზის სპარსული ბეჭედი.

** აქ უზის ბეჭედი: „როინ“.

41. ბანკინება ანდერმანისა და კახთ შრის საჰმეზო

1050 წ. 1 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 26. საბ. № 78. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[72v] ხელმწიფის როსტომ მეფის ბრძანებითა ჩვენ, ბ[ო]-
ქაულთუხუცესი პატრონი ედიშერ და ბაინდურ კახთ საყ-
რელად დავიღოდით. ანდერმანს კახნი ედავებოდეს რევაზა-
სა და მამუქასა.

ორთავ ქართული და ლაპარაკი გაუსინჯეთ. და ანდერმანს
შა[პა]ბაზ უ[ა]ენის ქაშში ეშოვნა და მას დღეს აქათ ვერცავინ
შესცილებოდა და ვერცვის აეყარა. და ახლაც სამართლიანის საქმით
დარჩა ანდერმანს, რომე არას კაცს ხელი აღარ ჰქონდესლე ერთის
ღმრთისაგან მეტს.

ქორონიკონს ტმდ, მაის[ს] ა დაიწერა.

42. ბანკინება როსტომ მეფისა გლორჰელთა და სარქისაშვილთა მამულის საჰმეზო

1050 წ. 28 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14657. დედანი. ქალაღი. 39×14 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახპარია ორი ან სამ-
წერტილი.

ქ. ჩუენ, დივანბეგმან ჯავახიშვილმან პატრონმან როინ
და მდივანმან თუმანიშვილმა ბირთუელმან ჯელმწი-
ფის მეფის პატრონის როსტომის ბრძანებითა ბარათას
აზნაურისშვილის ბლორძელი მამუქასა და მათ ძმათ სა-
სამართლოდ და გარის პარუნ სარქისაშვილმან ბის საქმე-
ზედ დაუსხედით ღმრთის შიშს ქუეშე. სარჩელი და საჩივარი ორთა-
ვესი გავიგონეთ.

პარონ სარქისაშვილები და გარისელნი მიწაზედ ესარჩლებო-
დეს. აქამდი შეუტყობრად ვიყუენითო; ახლა კაცმა გუიამბო: ეს მი-
წები საგარისო ყოფილაო და ორთაშუისა არ არისო.

ამასობაში მოვიგმეთ გარეშემოს ბარათაშვილნი და ჩა-
ჩიკაშვილი ასლამაზ და არეშიშვილი პაპუნა და
ყარაიგიო და თემის მახსოვარნი გლეხნი კაცნი, ღმერთსა და
სულზედ შევაგდეთ.

და უცხოფერი ფიცი თქუეს: კამყოლოს სა[ა]კაძეს, ზურაბს, ბაბაშოშს, ალიყულიბეგს და ქაიხოსროს ჰქონდა ორთაშუა და ცილობა არ გაგუიგონია გარისელთანო.

რადგან ამდენი კაცი მოწმობდა, ფიციც აღარ უნდა¹ დაგვედვა გარისელთათვის და ისრე უცილებრად ორთაშუელთათვის უნდა¹ დაგუენებებინა, მაგრამ კიდევ ბარათას აზნაურიშვილნი მამუკა და მისნი ძმანი ამაზედ ჩამოვაყოლეთ. რომე ფიცი დავანებეთ პარუნ სარქისაშვილებსა და გარისელთა.

სამი მემკუიდრე მოდებული კაცი მოფიცრად დაედევით; გარეშემოს მეზობელი ეშოვნა და ზემოგარისელი მემკვიდრე შეგდებული კაცი. და თუ ეფიცა, სადაც გაეგლო, დაეჭირათ. მაგრამ ცილ[ი]სწამება იყო და ველარ დაიფიცეს და ვერც მოწამე იშოვნეს.

აწე ესე[ი]ში ყულელა კელმწიფემ გასინჯა. და რადგან არც ამას წინათ ყოფილიყო ცილობა და ვერც მოფიცარი იშოვნეს. კელმწიფემაც გა[ა]მტყუენა, ჩუენცა და სულ თემის კაცმა. და დარჩა ბარათას აზნაურიშვილთა და ორთაშუელთა.

დღეს და დღეის უკან ბარათას მეტეს სხუას ბარათაშვილთა ამათან კელი არა ჰქონდეს, და არცავის სხუას თემის კაცსა. ალაგი და მიწაც ორთაშუის არის და გლეხნიც თავისი დაუსახელებია. დარჩა მამუკა ბლო[რ]ძელსა, გიორგის, ოტიასა და გულბათს ამ წესითა, რომე ვერავინ ესარჩლოს.

ქორონიკონსა ტმდ, თიბათუის კმ.

სამი ბეჰელი

1. ქ. ყაენის ფეცთა მტუერი როსტომ მეფე ვამტკიცებ.
2. როინ.
3. ბირთველი.

კიდევ

ქ. გარისი დამ პარუნ სარქისაშვილები ბროლძელს ორთაშუა მიწებს შესარჩლებოდენ.

მოვიდენ ჩუენთან, ვალაპარაკეთ: ბროლძელმა ეს განაჩენი წიგნი მოიტანა, ბატონს უჩვენეთ და ბატონმაც ეს სამართალი აღარ მოშალა. ჩუენც ესევ სამართლით ორთაშუა მიწები ბროლძელს დავანებეთ ყოვლის კაცის უცილებლათ.

ქორონიკონს ტნით, თიბათუის ა.

ბეჰელი: მოსავი ღთისა მდივანბევი [როინ]

¹ უნდოდა.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1562. დედანი. ეტრათი ორ კეფად. 49×17 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი
წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ესე წიგნი მოგე მე, ხიზანმა შენ, ბიძაჩემს მეღისა და
შენს შვილს გიოსა და ქიტისა.

და ასრე, რომე: ერთი ეშმაკის ცთუნებითა შენი შვილი მამუ-
ლა შემომაკუდა. და მერმე დამიჭირეთ, და სამდივნოთ საქმე გა-
მიჭდა, და სიკუდილს მიპირებოდეს.

და მერმე ნეფესთან რომ სასიკუდილოდ წამაყენეს, ბატონი ქა-
თალიკოზი და ბატონი თბილელი, და სახლთუხუცესი ყაია, და
გოსტაშაბის შვილი პაპუნა, და სულად საქართველოს
ეფისკოპოზნი, და ჭელმწიფის კარის მდივანი შუა შემოვიდნენ და
ალარ მომკლეს. და ჩემი კერძი მამული და დედული მკუდრისთვის
სა[ა]ლაზოდ დაღუეს. წინ-წინ გავისამართლენითა და ამგუარად გაგვი-
რიგეს.

და მერმე გოსტაშაბიშვილი პაპუნა შუა ჩამოგვიგდეს. ბატონმა
და მისმა ჯარმა და ბატონმა თბილელმან და ქ[ა]თალიკოზმან გოსტა-
შაბიშვილს უბძანეს: «თუ შენ გა[ა]ურბიგე, დამხდომი შენ ხარ».

და მერმე დავსხედით და გავიპრჭუნეთ და სამართალი ვქენით.
ერთი სისხლი და ნახევარი კიდევ დამედო, ამიტომ, რომ სახლს ცეცხ-
ლი შე[ე]უკიდე ბიძის ჩემის ჯავრითა, შიგ მინდოდა დამეწო მეღია და
მისი ცოლი და შვილი.

არიან ამისნი ბრკენი და მოსამ[ა]რთლენი და გარდამწყუეტელ-
ნი: საბაშვილი აღდგომელი, მათეშვილი ბერუა,
გოსტაშაბისშვილის ყმა¹ იმარინდო, კახიშვილი მათე და
სრულად აკურელნი; არიან კიდევ ელფიელნი და კარგული-
შვილი მახარა, ივან იმისი გან[ა]ყოფი, და სულ ელფელნი,
ხიზანს კერძი კაცი იაგულაშვილი ნადირა.

სუთანს კერძს მამულ გარეთ ყვ[ე]ლა დავანებე ჩემი კერძი მთი-
თა და ბარითა.

არის ამისი მოწამე ინაშვილი გიორგი, ახალდაბელი
მღდელი ზოსიმე: ერთობით ბალიანი, საღორელი ორბელა.

¹ ყაზ.

და ვინცა და რამანც გუარმა კაცმა ეს მოგიშალოს, თავად პირ-
ველადამც ღმერთი პრისხავს და მერე მისნი წმიდანი, და რაც
ღმერთს სჯულის სალოცავი გაუჩენია.

დამიწერია მე. თუ რ მ ა ნ ბ ე გ ი ს კარის მდივანს გ ი ო რ-
გ ი ს და მოწამეცა ვარ. დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ტმე.

44. ბანძინება აბაში ბარათაშვილისა და ზურაბ ელიოზიშვილის მამულის სამეფო

1057 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 2153. დედანი. ქაღალდი. 33X16 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შენდევ ორი ან სამი წერტილი.

[ქ. ჩუენ]. ბ ა ტ ო ნ ი შ უ ი ლ მ ა ნ პატრონმან ვ ა ხ ტ ა ნ გ,
მდივანბე[გ]მან პატრონმან რ ო ი ნ და მდივანმან ბ ი რ თ უ ე [ლ-
მ ა ნ] კელმწიფის მ ე ფ ი ს პატრონის რ ო ს ტ ო მ ი ს ბძანებო-
თა აბაშისა და სუეტისცხოვლის აზნაურისშვილის ე ლ ი ო ზ ი ს-
შ უ ი ლ თ ზ უ რ ა ბ ი ს ა და მა[თ] ძმათ საქმე გაუხინჯეთ.

ამას წინათ დიდს ბ ა ტ ო ნ ს ლ უ ა რ ს ა ბ ს თავად სუე-
ტის ცხოვლისათუის შე[ე]წირა ა ხ ო ტ ი და მისი გარეშემოს [ნ]-
სოფლარები და მერმე კიდევ ელიოზის შვილთათუის საჯილდაოდ
ებოძებინა.

მოკითხული უყავით და ბ ა რ ა თ ა შ უ ი ლ ი ა ბ ა შ ი ნასოფ-
ლარებს რომე ეცილებოდა. უსამართლოდ ეჭიდებოდა და ახოტისა
ნასოფლარი და ღ ა ნ ი, მ ე ძ ლ ე თ ი, გ ო გ ა ს-გ უ ე რ დ ი, ს ა-
ხ უ ე ვ ა ნ ი, შ ე ხ უ ე ტ ი ლ ა და ღ ა ნ ი ბ ა ნ ი — ესე[ე]ბი ყუე-
ლა ახოტისა იყო და ტყუილად ეცილებოდა.

ასრე ამათ დავანებეთ. რომე: არას ბარათაშვილის ამ ალაგებ-
თან კელი არა ჰქონდეს, სუეტისცხოველსა და ელიოზისძეს ზურაბსა
და მის ძმათ დარჩა მათის სამართლიანის საქმითა, მთით ბარამდი
ყოვლითური.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონსა ტმე.

ძუელი სიგელიცა ჰქონდა და ამათ არავინ რას ემართლებოდა.

ორი ბეჭედი: 1. ვ ა ხ ტ ა ნ გ
2. რ ო ი ნ (?)*

* ბეჭდის ლეგენდა არ ირჩევა.

45. **განჩინება როსტომ მეფისა შაჰლან ბარათაშვილისა და
ისახან სულთანის სამამულო ღაჰის გავო**

1657 წ.

ცხსა. ფონდი 1450. დავთარი № 15. საბუთი № 14C. პირი. ქალღმ. მხედ-
რული.

[152v] ნებიტა და შეწეწენიტა ღმრთისათა, ჩვენ, ღმრთივ-აღმარ-
თებულმან და ღმრთივ-დამყარებულმან, ორისავე ტახტისა და საბა-
ტონოს მპყრობელ-მქონებელმან, მეფეთ-მეფეთმან ხელმწიფე-
ბან პატრონმან როსტომ და თანამეცხედრემან ჩუენმან დედო-
ფალთ-დედოფალმან პატრონმან მარიამ, პირმშომან და ძემან
ჩვენმან პატრონმან ვახტანგ ესე უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა
გასათავებელი მტკიცე და უცვალებელი წყალობისა წიგნი და ნიშა-
ნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერთგულთა და წესი-
საებრ მრავალფერად თავდადებით ნამსახურთა, ჩვენთან აღზრდილ-
შეზდილთა და ჩუენის მორკმა-გადიდებისათუის დიდად მომჭირნე-
სა და ძალის მიმცემთა ყმათა ბარათას შვილს სახლთუხუცეს
პატრონს ყაფლანს, შვილთა თქუენთა პაპუნასა, ასლანს,
ვახტანგს, თამაზს, გი[153]ორგის და ბიძაშვილთა თქუენ-
თა გიორგის, ბეჟანს, გივსა, ერასტის და მომავალთა
სახლისა-თქუენისათა ყოველთავე.

მას ჟამსა, ოდეს სულჟურთხეულის ბატონის პაპის ჩუენის მე-
ფის ლუარსაბის ჟამში თქუენის სახლისკაცი დიდი ორ-
ბელი და იოთამ გაყრილიყუნენ და ტაშირს რაც თქუენი
მამა-პაპათ სამეუიდრო მამული ყოფილიყო, ყუელა გაგეყოთ და გა-
ნაყარის წიგნი და კელმწიფეთ ნიშანიც ხელთ გეჭირათ*; და ამას
წინათ ვინცაჲ ლორეს მჯდომი ხანი და სულთანი ყოფილა, ვერ-
ცავის ეხსენებინა და არც გაგონილიყო.

ახლა ხანად ბორჩაღუა¹ ისახან სულთან წამოგე-
დავთ. ისინიც ჩუენს კარზედ მოვიხმეთ; არაგვის ერისთავი, ქსნის
ერისთავი, ამილახორი, ციციშვილნი, ჯავახიშვილი დი-
ვანბეგი როინ და სულ ქართუელნი დარბაისელნი დივანში და-
ვ[ი]ხუედრეთ; თქუენი განაყარი წიგნებიც გავიკითხეთ; და ისახან
სულთანს სანათი და ჰოქმი არაჰქონდა და კიდეც გამტყუნდა.

¹ ბოსჩაღუა.

* განჩინება იოთამ და ორბელ ბარათაშვილების გაყრის საქმეზე იხ. აქვე.
საბუთი № 2.

და არც კულავ ლორიდამე ამ ალაგების ცილობა ქნილიყო.
და არც ხელი ჰქონებოდა.

და თქუენს სიგელსა და განაყარს [v] წიგნშიაც გიწერიათ ტა-
შირს შირჩა პატი, წითელ[ი] ეკლესია, დელუ ყუ-
ლიჯანის სოფელი, აკოფას სოფელი, ჭუკის სოფელი, ყო-
შა ქილისა, შიშთაფა, დიაკუნის ქვა — სომხურად
მონდაქარი ჰქუიან, სოფელი ჯილდი და ჯილის წყალი
რომ ჩამოვარდება იმას აქათი სამართლიანის საქმითა, მთით ბარამ-
დისინ, ყოვლის მათის სამკმოთა; ავდარასა და ბარქდარა
შუა საქარავნო დიდი შარა რომ გაიარს, მარჯუნივ საბარათაშვილო-
საკენ საბარათიანო არის და მარცხნივ ბარქდარა დარჩება, ის სალო-
რო არის. ყანლუჯას გზა რომ შეიარს, იმას ზედანთი საბარათა-
შვილო არის. რასაც ლელვარი გარმოხედავს და სასომხითო არის,
იმას გარდაის ლორისა არის და ნურავინ ეცილების.

რა რიგადაც ამას წინათ ბედნიერს ბატონს პაპა ჩუენს მეფეს
ლუარსაბს თქუენის მამულის განაყარი წიგნი და სიგელი დაუ-
დებია, ჩუენცა იმავე წესითა სამკუიდროდ და საბოლო[ო]დ დაგვი-
მკუიდრებია მთით ბარამდისინ.

[გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩუენსა ერდგულად სამ-
სახურშია და არაოდეს არ მოგეშალოს, არა ჩუენგან და არა სხუათა
მეფეთა და მეპატრონეთაგან.

აწე გიბრძანებთ კარისა ჩუენისა ვექილ-ვეზირნო [154] და
სხუანო მოსაქმენო, თქუენცა ასე დაუმკუიდრეთ და ნურაოდეს ნუ
მოუშლით და შე[ე]ცილებით თუინიერ შეწევნისა და თანადგომისა-
გან კიდე.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონსა ტმე, ხელითა კა-
რისა ჩუენისა მდივანმწიგნობრისა ბირთუელის თუშანი-
შვილისითა.

როსტომ. მარია მ.

ექვსი სტრიქონი სპარსული ტექსტი.

ხელნაწერია ინსტიტუტი. Qd 8584. დედანი. თეი აკლია. ქალაღი. 34,5×15,3 სმ. მხედრული. განკვეთალობის ნაშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. საბუთი თარღდება როსტომის მეფობის წლებით

...ქსახლისუხუცესი გივი, ფავ[ნ]ე[ლი]შვილი...“ მა-ჩა]ბლისძე იესე ჯავახიანთ როინისა, ელიზბარის შვილთა და ივანეს საქმის გასაჩენელად, მას ჟამსა, როდესაც ბარათიანთა და იმათ შუა სასისხარი საქმე ჩამოვარდა.

ივანე იმ საქმეზედა თავსა უბრალოდ სდებდა.

სარჩლეს ელიზბარის შვილთა, ვითა: მოსდვა კელი საჯავახიანოსა და ჩემი კერძი და თავის ასრე დაარბივა, რომ არა გაუშო რაო. მივიდეს ბატონსთანა დაცურცილი გლეხები და იჩივლეს და თავს ცეცხლი მოიღვეს. და მერმე ამ საქმის გულისათვის ბარათაშვილი მოურავად დააყენა ბატონმან და რაც მოჰკდა ჩუენ შიგა და ბარათან შიგა, ყუელა იმ საქმეზედ იქნა.

ივანე ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, ბატონსა ჩემის გულისათვის არ დაუყენებია მოურავად და არც თქუენი კერძი ყმა დამირბევიდა და არც ეგ საქმე ჩემს თავზედა მომკდარა.

კიდევ სარჩლეს ელიზბარის შვილთა, ვითა: ბახუტა და ივანე მამულების თავზედა და სამძღურებზედა აიშალნეს და შემომძღურდეს. მერე მოვიდა ივანე და პირველად ერთსახლობაზედა გუელაპარაკა; და თუ ერთსახლობა აღარ იქნას ამაზედა შევიფიცნეთ: «მტერზედა მტერნი ვიყუნეთ და მოყუარებდა მოყუარენი; გავღარიბდეთ, ერთად გავღარიბდეთ, და თუ დავდგეთ, ერთად დავდგეთ, ზიანი და სარგებელი სწორი იყოსო».

ჩუენ რომ არც ერთი გუეწადა, სამს დღეს სხუაგან ვიმაღენით. მერე მოვიდა ივანე კიდევ და არა აჯა გვყო და ამაზედა შეგვიფიცა და შემოგუფიცა: «მტერზედა მტერნი ვიყუნეთ და მოყუარებდა მოყუარენი; ჩუენი გაკეთება და წაღდენა, სიკუდილი და სიცოცხლე, ზიანი და სარგებელი სწორი იყოსო».

და ჩუენი ყმანიც ასრე დავარიგეთ: თუ ჩუენ შინ არ ვიყუნეთ, უსიკუდილოდ ნურავის რას დაანებებთ. ჩუენი ფიცი და საქმე ამრიგად გარდასწყდა და დავიწყვენით.

¹ +და.

* აკლია ერთი სიტყვა.

ამას უკანის სანახევრო კარი ჰყვანდა ბახუტასა. და ივანეს ასრე უნდოდა: ან ორი ცხუარი ივანეს მიეცა და კარი წამოეყვანა და ან ორი ცხუარი გამოერთო და ჯარი ბახუტასა ჰყოლოდა. მერმე კარი ივანემ წამოიყვანა და ცხუარი აღარ მისცა. ივანე ბატონსთან წამოვიდა და ჩუენ ასრე დაგუ[ი]ბარა: თუ ბახუტამ კარი წაიყვანოს, ჩემად მოსულამდი ნურავის დაანებებთ.

ამასობაშიგა ჩუენ ჩუენს ადგილს ვიყავით: და ივანეს კაცი მოვიდა, თუ: ბარათიანთ კარი წაიყვანეს, ფიცნი ხართ ბატონის ჩემისანი, ნუ დაანებებთ, გუიშუელეთო. წაუდევით უკანა, მივეწივენით და რაც საქმე მოჰქდა და დაგუმართა, ყუელა იმ საქმეზედ მოჰქდა და დაგუმართა.

ივანე ამას უპასუხებდა: აშოროს ღმერთმან, არც ჩემის გულისათუის და არც ჩემის კარის გულისათუის წაჰკიდებოხართ და არცარას შუა ყოფილვარ: რაც კაკაბასძის დასარბევლად არ მისდიოდით და შეიყარენით ერთმანერთზედ¹, გულავად იყვენით და გარდიკიდენით² და რაც საქმე მოჰქდა, მე არას შუა ვარო.

ელიზბარის შვილი ამაზედ იღვა: რაც დაგუმართა, ყუელა ივანეს თავზედა დაგუმართა და იმისის გულისათუის ექენით.

ივანე ყუელაზედა თავს უბრალოდ სდებდა, თუ: ეგ საქმე არც ჩემის გულისათუის დაგმართებია და არცრას შუა ვარო.

ჩუენ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წადგეს თუითან ივანე ორით შესახელებულით მისით სწორით კაცითა უმტეროთა, სამით — შეუსახელებელით აზნაურისშვილითა ვინგინდავინ იყოს, სამის მსახურითა. რომელნიც ელიზბარის შვილთ შეუსახელონ: სადაც ელიზბარის შვილთ შეუსახელონ. წადგეს და ასრე დაიფიცოს: «ამისმა მადლმა და ამისმა განმაცხოველებელმა ქრისტემა ღმერთმან, ელიზბარის შვილო, არც ბარათაშვილის სიკუდილსა და გავდებაზედ შემომიფიცავ[ს] და არც იმ ღღეს ჩემის კარისათუის წასდგომიხარ, არც ის საქმე ჩემს საქმეზედა მომგდარა და არც ბარათაშვილი ჩემის გულისათუის მოგიკლავს».

თუ დაიფიცოს, არა ზედა-აც, რასაც თავისით კარკაცობით არ მოეგმარვის და არცარას ბარათაშვილი ემართლების. თუ ვერ დაიფიცოს, რაც სისხლი და სანახშირე იყოს, მეხუთედი ივანემ გამოილოს და გარდაიკადოს.

ვინც ეს ნაბჭობი არ გაათავოს, ხუთ-ხუთი კომლი კაცი ბატონს დაუურვოს. ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის.

ხელრთვა: როსტომ(?)

¹ ერთმანერთზედ. ² გარდიკიდენეთ.

47. განიხილავთ რეალურშილებისა და ოსიას სასიხლო საქმეზე

1082—1086 წწ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2788. დედანი. ქალღი. 37,5×19,5 სმ. დაზიანებული. თავი აკლია. მარჯვენა კიდე ჩამოცრეცილია. მხედრული. განკვეთილების ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი, სამი ან ოთხი წერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომის ზეობის წლებით.

[ჩუენ. მდივანბეგმან პატრონმან როინ და მდივანმან ბირ-
თველმან ჯელმწიფის ბძანებითა რჩეულაშვილებისა და
ოსიას სალაპარაკო საქმე გავსინჯეთ.

ამას წინათ რომ ამათი მამა [სეხნი]ა მისმან ნაყმევმა კაცმა
მოკლა, იმისი ძმა ცოლითა და შვილით ჯელმწიფემ რჩეულაშვილებს
საყმოდ [უბო]ძა. ამისთვის კიდევე უფრო რომე, მკულელი კაცი გარ-
დახვეწილიყო, და ძმა იყო, და ბატონმა ცოლშვილით უბოძა.

ვითაც ოსიას ნაყმევი იყო, დამოციქულებოდა რჩეულაშვი-
ლებსა, რომე ეგ კაცი დამასხნევინეთო.

ამათ ასრე შეეთვალა: რადგან ბარათა და მამუკა ბლო-
[რძე]ლი შუა [ა]რიან, ხუთი სული თქუენთვის მოგვირთმევია
და გვიპატიებიაო; და ერთი ბიჭი რომ მ[ოგვეცემ]იაო, ამისი სახსა-
რი მოგვეცითო და სხუას ყუელას ისრევე ბარათას მოვართმოდ და
ვპატიებთო.

ოსიას ამას დაველაპარაკეთო: ან მოგუეც ერთი თუმანი თეთრი
და ან შენი თოფიო. ესე[ე]ბი აღარც ერთი აღარ მიყო; ამისთვის,
რომე ბატონიშვილისაგ[ან] ღმერთი გაგვიწყრაო, დრო მიპოვნაო,
ჩემს მესისხლეს ბირება დაუწყო და იმის ჯავრზედ კიდეც მოვჰკალო
და ცოლშვილიც დაუჰარგეო.

აწ უბატონოდ ჩუენ ამისი ვერა გაუჩინეთ რა. და ბატონთან ეს
ქართულები ყუელა ვთქვით და გავასინჯვანეთ. და ეს მოახსენეს: სა-
ბათიოს კაცის სიკუდილი ყმისაგან არა ჯამსო და ნურც დაწესდები-
სო. ოსიამ სეხნიას სისხლი შვილებს მისცესო; და ამ კაცის სიკუდი-
ლი და ცოლშვილის დაფორიაქება რჩეულაშვილებმან გარდაიქა-
ღონო.

ჯელმწიფემ ესე ბძანა და ამაზედ გარდასწყვიტა: ოსიამ სისხლი
გარდაუჰადოსო და მათ კაცის სიკუდილის სისხლივე მისცენო. და
ცოლშვილი სადაც დაჰარგოს ან ისინი გამოიხსნანო და ან იზდენი
ტყვე სხვის თათრისაგან დაიხსნან და ოსიას მოსცენო.

თუ უნდოდეს, ასრე ქნან: და თუ არადა, მადლი და ცოდვა რჩეულაშვილების ყელს იყოს. და ამათ[ო]ნ ამას უკან ოსიას კელი ნულარა აქუს¹.

ორი ბეჭელი

1. ყაენის ფეკთა მტუერი რ ო ს ტ ო მ მეფე ვამტკიცებ.
2. რ ო ი ნ

48. **განჩინება როსტომ მეფისა ბარათაშვილთა შაჰ-შაჰულის
საჰმეჟი**

1632—1655 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 794. დედანი. ქაღალდი. 47×20,4 სმ. მხედრული. განკეთილობის ნიშნად ნახშირია ორი ან სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომის ზეობის წლებით.

ქ. თუით კელმწიფემან პატრონმან რ ო ს ტ ო მ, ჩუენი ეფის-კოპოზნი [ბატონი] თ ბ ი ლ ე ლ ი, სახლისუხუცესი ც ი ც ი შ უ ი ლ ი პატრონი ყ ა ი ა, ბოქაულ[თ]უხუცესი დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი პატრონი ე ლ ი ზ ბ ა რ, ჯ ა ვ ა ხ ი შ უ ი ლ ი მდივანბევი პატრონი რ ო ი ნ და თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ჩუენის კარის მდივანი ბ ი რ თ უ ე ლ ი გუერც შემოვისხით ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს სახლისუხუცესი ყ ა ფ-ლ ა ნ ი ს ა, მეჩინიბეთ-უხუცესი პ ა [ა] ტ ა ს ი და პ ა პ უ ნ ა ს სა-საფლაოსა და სამამულის საქმე ყუელა გაუსინჩეთ ღმრთის შიშს ქუეშე.

ერთმანერთს² ბევრს ხაცილობელს საქმეს უჩიოდენ.

აწე ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: რადგან სახლისუხუცესი ყ ა ფ-ლ ა ნ ამას ამბობდა, ფ ი ტ ა რ ე თ ს თავს სასაფლაოსთან კელი არა გაქუთო და რომელიც თქუენი ეკუდარი არის, იმას არას გეცილებითო.

ამაში პ ა [ა] ტ ა მ ა და პ ა პ უ ნ ა მ ასრე უპასუხეს: ტყუილად ამბობო, თორე ყუელგან კელი გუაქუსო და სასაფლაოც სასწორიოდა გუქონებიათო.

ამაზე ყაფლან სახლისუხუცესმან აშორო უპასუხა: თქუენ ერთის ეკუდრის მეტი არა გქონებიათო.

აწე ჩუენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს ყაფლან ხუთის თავი-სის შესახელებულის აზნაურისშვილითა და თხუთმეტის შესახელებულის მსახურიტა, რომელიც სასწაული პ ა [ა] ტ ა მ ა და პ ა პ უ ნ ა მ

¹—ამათანა. ² ერთმანერთს.

მოუსვენოს და ასრე შეჰფიცოს: «ამისმა მადლმა, მისმა გამაცხორებელმან ქრისტემან ღმერთმან, პა[ა]ტავ და პაპუნავ, ფიტარეთს რაც თქუენი ეკუდარი არ არის და გლეხი, მის მეტი საქმე თქუენ თავს სასაფლაოში კელი არა გაქუს. და შინდნარსა და ჯაბას რომ გუეცილებით, ისიც ერთობის დროს ამ მონასტრისა და სასაფლაოსათვის შემოწირული იყოს და თქუენ კელი არა გქონებათ».

თუ ამგუარად შეჰფიცოს არა ზედა-აც; და დარჩეს სახლისუხუცეს[ს] თავი სასაფლაო და შეწირული ნაოჭარი. და თუ ვერ შეჰფიცოს, რაც სამართლიანი მათი კერძი იყოს, პა[ა]ტასა და პაპუნას დაანებონ: და სახლისუხუცესი ყაფლან ნულარ შე[ე]ცილების.

კრეშს გლეხებსა, ხოდაბუნსა, ირაგელს კაცსა სავანელს, ერთს გლეხსა დარბაზისა, თაწმიდისა და ბრუტიანის მთასა შაყმაშვილის ნასყიდს ვენაქსა და ნასოფლარს სარკინეთს სახლისუხუცესი ყაფლან რომ ეცილება, ამისი ფიცი პა[ა]ტასა და პაპუნას დაედევით.

ხუთი შეგდებული მათი აზნაურიშეილი და თხუთმეტი მათივე შესახელებული მსახური, ორთავ თან მოიტანონ და ასრე შეჰფიცონ: «ამისმა ძალმა, ამისმა გამაცხორებელმან ქრისტემან ღმერთმან, სახლისუხუცესო, პატრონო ყაფლან, რაც საძალოდ არ მოგვინდომე ეს მამულები ჩუენთ მამა-პაპათაგან დაგურჩომოდეს და ჩუენთან არცარა საქმე გქონდეს და არც თქუენის სახლის კაცისა იყოს».

თუ ასრე შეჰფიცონ, არა ზედა-აც და დარჩეს პა[ა]ტასა და პაპუნას. თუ ვერ გამოიფიცონ, რომელზედაც გამტყუვნდენ, დარჩეს სახლისუხუცეს[ს]; და პა[ა]ტა და პაპუნა ნულარ ეცილება.

აგრევე ამას გარდაისად სახლისუხუცესი ყაფლან და პაპუნა ერთს საწისქუილოსა და ლიყურეთს ორის დღის მიწაზედ რომ იცილებიან, თუ ესეც ფიცში თან გამოატანონ, ყაფლან ნულარ ეცილება, და დარჩეს პაპუნასა; და თუ ვერ შეჰფიცონ, დარჩეს სახლი[ს]-უხუცეს ყაფლანს.

ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის. და ვინც ამას გარდავა, თუით სოფელი თარჯიმნად უნდა დაგუიღონ.

49. განიხიება შულაპრისა და თამარი სოფლის მამულები და

წულის საჩვეუბა

1632—1658 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 484. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 26×17,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომის ზეობის წლებით.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი მეფეთმეფობა პატრონის როსტომისა.

ბძანებითა მათითა ჩუენ, სუფრაჩი პატრონი პამზაბეგ და თუმანიშვილი მღვანი ბირთველი მოვედით შულავრისა და თეთრის სოფლის საცილობრის მამულის გარდასაწყუეტლად. მოკითხული ვქენით და რაც მამა-პაპათ ჟამში გლუხს კაცს მამული ჰქონებოდა, ისიები ისრევ უცილებრად დარჩაო.

და მას გარდაისად რაც სხუა საერთოდ საგნავი მინდურის მიწა იყო, იმისი ასრე გავაჩინეთ და გარდასაწყუეიტეთ, რომე: რაც თეთრის სოფლის კაცმან სამის გუთნით ან ანეული მოგნას ან ქერი ან ბამბა და ან ფეტუი, იმის ღალას . ბატონიშვილი იორამ თავის-თუის ა[ა]ლებინებდეს. და ნურა კაცი ნუ ეცილების.

და ამას გარდაისად რაც სხუა მიწა მოიგნას ან შულავრელის კაცისაგან და ან სხუის თემის კაცისაგან, იმისი ღალა მედიქ ყორსამაზ ა[ა]ლებინოს. და ნურავინ შეეცილების.

აგრევე წყლისა და რუს საქმისა ასრე უნდა ქნან: რა რიგადაც ამას წინათ ერთობაში რიგით ჰქონებოდეს, ისრევ სამართლიანის საქმით სასწორო[თ] იგმარონ. ყოველს წელიწადს ორს მერუეს შულავრის მამასახლისი და[ა]ყენებდეს და ერთს მერუეს თეთრის სოფლის მამასახლისი და მამულისა და სარწყავისა გორად გაიყოფდენ და [ამ რიგით იგმარებდენ: და ე]რთმანერთზედ უსამართლოსა და ძალას ნუ მოინდომებენ.

ჩუენი განაჩენი ამას იქით არა არის.

და ვინც ამას გარდავიდეს, ჯელმწიფეს სამი კომლი კაცი თარჯიმნად დაუდოს. თუ ამ გარდაწყუეტილობის საქმეზედ ბატონიშვილის კაცმან ტყუილად იჩივლოს და ან მოიგონოს, ცოლი და შვილი ჯელმწიფემ უ[ნ]და ბარათში გაუცეს.

სპარს.	სპარს.	სპარს.
--------	--------	--------

50. განჩინება როინ და პაატა ჯავახიშვილის მამულის გაყოფის საქმეზე

1832—1858 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14691. დედანი. ქალღა. 23×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამწერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომის მეფობის წლებით.

ქ. ჩვენ, მერიქიფეთუხუცესი ქალაქის მოურავი მანუჩარ და თუმანიშვილი მღვანი ბირთველი მეფის როსტომის ბძანებით ქუიროს მოვედით დივანბეგის როინისა და მისის განაყოფის ფარეშთუხუცის პა[ა]ტას მამულის გასაყოფლად.

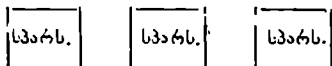
და კელმწიფის ბძანებით ე ლ ი ა ზ ა რ ა ს მამული, დღეს რი-
საც მამულის მქონებელი იყოს, უკლებრივ საუფროსოდ პა[ა]ტას
დაუდევით. და ამას გარეთად, რაც ან ვენაჯი, ან მიწა-წყალი, სასახ-
ლე და ჭურ-მარანი იყოს, სწორად გაიყონ. და ორი გლეხი როინს
დარჩა მსახლობელი და სხუა პა[ა]ტასა.

და კიდევ რაღასაც ყარადაჯელთ პა[ა]ტა მამულს ეცილებოდა,
რომე ესეც საჰვიროსო არისო. ჩვენ იმისი ფიცი დივანბეგის ყმათ
დავდევით, ასრე უნდა: ერთი აზნაურიშვილი და ორი ყარადაჯელი
თავი კაცი ასე შეაფიცოს, რომე: როდესაც ყარადაჯი ჩემის სახლის
კაცს რგებია, ეს ალაგიც მაშინ თან შეჰყოლიაო.

თუ დაიფიცონ, პა[ა]ტა არას ემართლების; და თუ არადა ვერ
შეჰფიცონ, ისიც შუა უნდა გაიყონ სამართლიანის საქმითა.

და რაც თავ-თავის სახლის კაცს მამულები დაეყიდოს, ისიც
ერთმანერთს შეუფარდონ და ასრე დაშველდენ. ვისაც გლეხები
დარჩა, მას უკან თავ-თავის მამულები უნდა მისცენ.

ქალაქის მამასახლისი ას ლ ა მ ა ზ ა ც ამ საქმის დამხდური
არის.

51. განჩინება როსტომ მეფისა პაატა და რომიკა ჯავახიშვილავის მამულის საქმეზე

1632—1658 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 795. დედანი. თავი აკლია. ქალაღი.
20,6×19 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამი
წერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომის ზეობის წლებით.

... [ნ ი] ო ნ ჯ ე ს ი რ ჩ ო დ ა, რადგან მდივანი თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი-
ლი ბ ი რ თ ვ ე ლ ი და ყაფიჩიბაში დ ო ნ მ ა ზ ა დასაშველებ-
ლად მოვედით და ამისი ასრე გაუჩინეთ:

წამოდგეს ბ ე ს ა ლ ა შ ვ ი ლ ი ი მ ე დ ა და თუ ასრე შეჰფი-
ცოს, რომე შ ა მ შ ე ს მიეყიდოს, პ ა [ა] ტ ა ნულარ ეცილება; და
დარჩეს რ ო ჭ ი კ ა ს ა.

ნ ა ც ი ხ ვ ა რ ა ს სასახლის საქმეზედა თუ პა[ა]ტამ კაცი შე-
აფიცოს, როჭიკა ნულარ ეცილება; და თუ ვერ დაიფიცოს, დარჩეს
როჭიკასა.

ი ტ ყ უ ი ლ ა შ ვ ი ლ ი ს სასახლის საქმეზედა თუ როჭიკამ ერ-
თი სკრელი მემკუიდრე კაცი შეაფიცოს პა[ა]ტასა, ასრე რომე: სკრას
ყოფნაში არ მიეყიდოს და გაგდებია რომ ყოფილიყოს, მაშინ მოე-

უილოს, პა[ა]ტა ნულარ ეცილება; და თუ ვერ შეაფიცოს. როჭიკამ დაანებოს.

ს ა ბ ა ტ ი ს საქმეზედ თუ გიორგიმ დაიფიცოს, რომ მისი იყოს, პა[ა]ტა ნულარ ეცილება; და თუ არა, დარჩეს პა[ა]ტასა.

ს ა ლ ა პ ო ს მიწისა პა[ა]ტამ უკეთ იცის, როგორც ერჩივნოს, ისრე გა[ა]რიგოს.

პა[ა]ტას საჯინიბოსთან რომ ქ ე ბ ა ძ ე სახლობდა, ის ალაგი დარჩა პა[ა]ტასა.

კ ო კ ა ზ ა რომ სახლობს, იმისი საცილობლის საქმე ასრე გავარიგეთ: წადგეს ბ ე ჟ ი ტ ა ო ქ რ ო პ ი რ ი ძ ე მისის შვილითა; თუ დაიფიცოს, დარჩეს როჭიკასა. და თუ ვერ დაიფიცოს, დაანებოს პა[ა]ტასა.

საერთოს ჭალისა, ჭაობისა და ჭ ე ნ ჭ ე ხ ი ს საქმე გასაყოფად დავდევი, და როგორც სამართალი იყოს, ისრე გაიყონ და იმაზე-დაც ასრე დაშველდენ.

ხელრთვა: რ ო ს ტ ო მ

verso

ქ. ამ წიგნში ნ ა ც ი ხ ვ ა რ ა ს ი, ს ა ბ ა ტ ი ს ა, ნ ი ო ნ ჯ ე-ე ი [ს] საქმე დარჩომილა, სხვა გარდაწყვეტილა. ამისი როგორც ფიცი ედვას, ისრე იფიცონ და გარდასწყვიტონ. სალაპოს მიწისა ჯახიანთ იციან.

ბეშელი სპარსულ-ქართული ლეგენდით: გ ი ო რ გ ი

მარცხენა ზემო კიდეზე ბეშელი: ბ ი რ თ ვ ე ლ ი ს

52. ბანინება ნონია მახანაშვილისა და იორამ ოქრომეშელის

ჟმის საქმეზე

1632—1658 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 31. საბ. № 211. პირი. ქალაღი. მხედრელი. საბუთი თარიღდება როსტომის მეფობის ულებით.

[149v] ერთი დვანელი* მემკვიდრე კაცი დ ვ ა ნ ი დ ა მ აყრილიყო ბ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ბ ა დ უ ჟ ა, ამილახორის ყმას მ ა ხ ა ნ ა-შ ვ ი ლ ს მისულოდა და ცოტა რამ ხანი იქ დაეყო. და ამ ბელა-შვილის ბადუჩას მამული ოქრომეშედელს ი ო რ ა მ ს ჰქონდა. მახანაშვილი და იორამ იმ კაცზედ შესარჩლდენ.

ჩვენ მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა რ ო ი ნ, თ უ რ მ ა ნ და ა ვ თ ა ნ დ ი ლ მოკითხული ვქენით. ის ბადუჩა დვანელი მემკვიდრე იყო და ისრევე იმავე თავის სამკვიდროზედ მისულიყო. და ესეც ასრე მართლა შევიტყევით, რომე მახანაშვილს იმ კაცზედ არა დაეხარჯა რა.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ერთი-ორი სიტყვისათვის.

ბატონის ბძანებითაც სამართალმაც იორამს დაანარჩომა. ასრე რომე, მა ხ ა ნ ა შ ვ ი ლ ს ნ ო ნ ი ა ს ა ბელაშვილს ბადუჩასა და მის შვილთან ჯელი არა ჰქონდეს. ჩვენ ამრიგად გარდაგვიწყვეტია.

მეფე
როსტომ

53. ბანინება როინ ჯავახიშვილისა და გლურჯიძის სასისხლო საქმეზე

1682—1058 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14659. დედანი. ქალაღი. 24,5× 11 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახპარია ორწერტი-
ლი. საბუთი თარიღდება როსტომის მეფობის წლებით.

ქ. ნებითა, შეწევნითა ღმრთისათა დავსხედით ჩუენ პქენი: ბა-
ტონი ქ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი, ბატონი ა მ ო ლ ა ხ ო რ ი და ბოქაულთ-
უზუცესი დ ა ვ ი თ¹ ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ს და გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე თ²
სასამართლოთ.

ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი რ ო ი ნ მრავალს ჩიოდა გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე-
თ ა გ ა ნ.

და ამისი ასრე გავაჩინეთ: თუ დაიფიცოს გლურჯიძემა თორმე-
ტის თავის ამხან[ა]გის აზნ[ა]ურიშვილითა, ექვსის² შესახელებული-
თა, რ ო ი ნ ს ჯ ა ვ ა [ხ ი] შ ვ ი ლ ს იმ[ას]თ[ან] ჯელი არა ჰქონდეს.

თუ ვერ დაიფიცოს, საქონელი უზღოს. და სისხლისა ბატონმან
იცის.

ვინც ამ ბძანებას გარდვიდეს, რ ო ს ტ ო მ მ ე ფ ე ს შემცოდე
იქნების.

ბეჭედი: რ ო ი ნ + +

**54. ბანინება იასე მურვანისშვილისა და გრძელაშვილისა
წიქვილის საქმეზე**

XVII ს. შუა წლ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8155. დედანი. დაზიანებული. ქალაღი.
23×11 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვას შემდეგ ორწერტილი. უთარიღო.
საბუთი თარიღდება სახლთუხუცეს პაპუას მიხედვით.

ქ. ი ა ს ე მ მ უ რ ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ მ ა და გ რ ძ ე ლ ა შ ვ ი ლ ე ბ-
მ ა საწისქვილოზედ ილაპარაკეს.

ნახევარი გრძელაშვილებს გამოეფიცა და იასეს მთლივ ეჭი-

¹+ლა. ² გრურჯიძეთ. ³ ექვსუის.

რა...* და რადგან გამოფიციული იყო ამათი ნახევარი იასემ და...* ფქვას და ნახევარი გრძელა[შვი]ლებმა; და წისქვილი ო[რ]თავე ერ-
თა[დ] აკეთონ და ერთად და[ა]ბრუნონ და სანახევროდ ფქვეან იასემ
და გრძელაშვილებმა.

ჩვენ, ბატონს, სახლოთხუცეს პაპუას ასე გავვირიგე-
ბია: ნახევარი იასეს და...* და ნახევარი გრძელაშვილებს საერთოთ.

გიორგი მეფის წიგნი აქონდა გრძელაშვილებსა, ის ენა-
ხეთ და იმ წიგნით დავანებ[ეთ] ნახევარი გრძელაშვილ[ებს] ერ-
თობით.

55. ზანიწება თუგანიშვილების მამულების გაყიდვის საქმეზე

1692—1698 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14665. დედნის თანადროული პირი. ქალა-
დი. 105X20,5. მხედრული. ყოველი სიტყვების შემდეგ სამწერტილი. საბუ-
თი თარიღდება როსტომის მეფობის წლებით.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან მეფეთ-მეფე, პატრონი როს-
ტომ და სასურველი და საყუარელი ძე მისი, პატრონი ვახტანგ.

ბრძანებით მისითა ჩვენ, სახლო-უხუცესი ჩოლოყასშვი-
ლი პატრონი ბიძინა, თბილელი ეფისკოპოზი პატრონი
ელისე და მდივანი ყორფანასშვილი მერაბ მივე-
დით ქელთუბანს თუმანიშვილის თაყასი, მდივნის
ბირთველისა, მორჰდრის მანუჩარისა და ჯ[ა]მში-
ტას მამულის გასაყოფლად.

სარჩელი და საჩივარი ყუელას გაუსინჯეთ და ღმრთისა შიშსა
ქუეშე რასაც მიუხდით, სამართლიანის საქმით გავჰყარნეთ და მამუ-
ლი გაუბარათეთ.

და მივეცით მანუჩარს და ჯ[ა]მშიტას საჭირნაზოთ:

ქალაქს: მაშანასშვილი მხითარა, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონებელი იყოს;

კიდეე დარბას[ს]: ლომიტაშვილები. დღეს რისაც
მამულის მქონებელი იყოს;

მიხუდა ქელთუბანს: ფირუასშვილები, მათის მამუ-
ლითა, ბერი და პაპუნა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
იყუნეს;

* აკლია ერთი სიტყვა.

ჩოგურასშვილები მათის მამულითა;
გოგლია გოგოლაური მისის მამულითა;
ხუცისშვილი და მაქანდარა, რისაც მამულის მქონე-
ბელი არის;

ეზია მისის მამულითა; ღალამასშვილები მათის მა-
მულითა და ზედ დავადევით დათუას რომ თორტიზის
მქრისაყენ მიწა გამოვართვით;

ამირასშვილები მათის მამულითა;

კაცი მისის გერებითა, რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

ბოგანო მგელია და ძამელა მათის მამულითა;

პა[ა]ტასშვილი თავის ბაგითა და მიწის ბოლოთა;

მიხუდა ორთავ ახალდაბას: ხოსროასშვილი ბე-
რია, კავკოზასშვილის ვენახი რომ ეჭირა იმითა და დე-
მეტრაულის მამულითა, დღეს რისაც მქონებელი იყოს;

იქივე ხოსროასშვილის პა[ა]ტას შვილები მათის მამუ-
ლითა, კაკოზასშვილის მესამედის მიწის მამულითა;

ავბეწვასშვილი მისის მამულითა;

ელიასშვილი ბასილა, რისაც მამულის მქონებელი არის
და ფშანთ შუა შვიდის დღის მიწითა;

ასაფა მისის მამულითა;

მამასახლისი ოთია, რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

ყუბათასშვილები, რისაც მამულის მქონებელი არიან;

მურადასშვილები, რისაც მამულის მქონებელნი არიან;

ნაცვალი გოგია მისის მამულითა;

ხუცესი დავით მისის შვილითა და მამულითა;

გარეჯვარს: ლელუასშვილი ნადირა და ქრისტე-
სია მათის მამულითა;

ეჭუბა მისის მამულითა;

სოლთანასშვილები მათის მამულითა;

დედებრისშვილი ბაინდურა თავის მამულითა;

შოშიტა მისის მამულითა;

მამასახლისი პა[ა]ტა მისის მამულითა;

საქილა მისის მამულითა;

ბერი მურადა მისის ვენაჟითა, ორი მურადას მიწა და ძა-
მას მიწა სამად უნდა გაიყონ თაყამ, ბირთველმა და ჯამ-
შიტამ;

რეხას: ანდრია და ეზია მათის მამულითა;

წყალობას შვილი გიორგი მისის სახლკარით, ბაგითა, უმიწით;

მიხუდა გორს: ასატურას შვილი პაპინა მისის კერძის ყმითა და მამულითა;

წატურასი შვილი როსტომი მისის ყმითა და მამულითა;

არუთინა მისის ძმითა და მამულითა;

ბარილუსა მისის მამულითა;

ალეხანა მისის მამულითა;

მურდასანგა მისის მამულითა;

ქარუა მისის მამულითა;

იქივ გორს ნაზურევის მეოთხედი, ახალციხიდან მოყუანილი ნურალა მისის მამულითა;

ორი თვალი წისქული, იქივ გორს მეწისქვილე ივანე მისის მამულითა;

მიხუდა დარბას[ს] წილში მამული, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

აბრამას შვილები მათის მამულითა*.

56. განჩინება შანანავა მფვისა კათალიკოზის, ძნის პრისტავის

ელიზბარისა და გივი ამილახოვის მამულის საქმეზე

1050 წ.

ხელნაწერია ინსტიტუტი. Hd 2113. დედანი. ქაღალდი. 32,8×18,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

ქ. თვით მეფეთ-მეფე პატრონი შაჰნავაზ, არაგვის ერისთავი ზა[ა]ლ, ბატონი მთავარებისკოპოზი, დივანბეგი ჯავახიშვილი როინ, ბოქაულთუხუცესი ედიშერ, თუმან-იშვილი მდივანი ბირთუელ და მეჩაპ — ბატონის კათალიკოზისა, ქსნის ერისთავის ელიზბარისა და ამილახორის საცილობლის მამულის გასასინჯავად კერნაკის სამძღურებზედ მივედით. სამლაშეზედა და საცნავეს მიწებზედ ისარჩლებოდეს.

ბატონი კათალიკოზი და ქსნის ერისთავი ამას ამბობდენ: ჯევის გაღმა ჩვენც კელი გუაქსო და საბატარასაც იქ მამული ჰქონებიაო.

ამისი ამილახორმან გივმან აშორო უპასუხა: რასა

* verso: „პაპის ჩვენების გაყრის ნუსხა არის. მოსამართლეთაგან დაწერილი განაჩენის პირია. თავი განაჩენი ვეჭობ, ოთარს ჰქონდეს“.

ჰქუიასო, რასაც ტყუილად არ ისარჩლებით, თქვეს ქელი არა გქონებიაო.

რადგან აშოროზედ დაადგენ, განაჩენის წიგნში რაც იმ დღეს ამილახორს მოდებული მათი აზნაურიშუილები ქ ა რ უ მ ი ძ ე [ე] - ბ ი და ყ ე ნ ჩ ე ლ ე ბ ი შევაგდევიტ, ისინი ბატონმან კათალიკოზმან და ქსნის ერისთავმან პატრონმან ელიზბარ და მისმა ძმამ შ ა ლ - ვ ა მ დააფიცეს.

და რადგან ფიცმა ამართლა და კიდევ შეჰფიცეს, დღეის უკან ამილახორთან ამ საქმეზედ გელი აღარა ჰქონდეს. და ქსნის ერისთავი ნულარას ეცილების, რომე ფიცით გაიტანა და საბოლო[ო]დ დარჩა ამილახორსა.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქორონიკონსა ტ მ ზ, ინდიკდიონსა მეფობისა ჩვენისასა ერთსა.

და საშლაშეც ამილახორისა არის.

ხელრთვა: შ ა ნ ა ვ ა ზ.

57. განჩინება პაატასა და ამბრიას გაჰრის საჰმეზა

1661 წ.

ხელხაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1687. დედანი. ქალღდი. 26X19 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, ბატონმა მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა რ ო ი ნ და შვილმა ჩვენმა ქ ა ი ხ ო ს რ ო და წინამძღვარმა დ ა ვ ი თ და რ ე ვ ა ზ დავსხით ბრჭები. ჩვენ არას გავერეინით, ორნივე ჩვენი ყმანი იყუნენ, დავსხედით.

ი ვ ა ნ ა მ და ა მ ბ რ ი ა მ — ამბრიას მამინაცვალე მ ა ღ ა ც ი - ძ ე პ ა [ა] ტ ა ივანამ თავის ბრჭეთ დასვა, და გ უ ლ ი ა შ ვ ი ლ ი ქ უ რ ც ი კ ა ამბრიას ბრჭე იყო.

პა[ა]ტამ ასე უთხრა ამბრიასა: მე ჩემი სული შენსაც მირჩევნია და ერთი შვილი მყავს და იმასაც.

ამისი სამართალი ვქენით ღმრთის შიშს შუა და გავაბრჭევით: ამბრიას სასახლე არა შეუშალებთ რა. ივანას მივეციტ ამისი ნაქონი ნაფუძარი სახლის მაგიერად, აქათ გარდმოვედით, ივანას დერეფანს ზედ ეკრა, ამბრიას სათორნეს უკან, სრულ ბოსტნებს ზედათ. ამბრიამ ასე უთხრა: მე ქელი აღარა მაქუს, სრულ შენთვის დამინებებია.

წამოვედით, ვენახებში ჩამოვედით. ორი საწნეხელი ორის თაღრით უწილოთ დავანებე. იმ საწნეხელს წინ სიგძით ერთი საბელი განი უწილოთ დავანებე. სამი საბელი ახალშენში მერგებოდა, მაგ-

რამ უწილოთ დავანებე. ერთი საბელი ძველს შენში იყო. და ესე[ე]ბი ყუალა უწილოდ ამბრიას დავანებე.

ჩამოვედით. ჩემს ვენახებს შუა იმისი ვენახი არის, ისიც წყლის მამული არის. გავზომეთ, ექვსი საბელი გამოვიდა. ნახევარი მე მერგო და ნახევარი ამბრიასა. იმაში მეტი მოვიდა და ისიც ამბრიას მივეცი.

ამისთვის¹ ჩამოვჰყევ ამბრიასა, კაცის სიკუდალშიაც ერი და ძმობისა და მოყურობის მეტი არა იყოს რა.

სხვა მინდრის მიწა, მთა და ბარა, წყალი, წისქვილი — ნახევარი ივანასა და ნახევარი ამბრიასა.

არიან ამისი მოწამენი: **ო რ ჰ ე დ ა შ ვ ი ლ ი ლ ო მ ი ტ ა, მ ა მ ი ს ბ ე დ ა შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ნ ა, ნ ა ნ ი ტ ა ს შ ვ ი ლ ი პ ა ჰ უ ნ ა.** მეღეს **ტ ყ ა ჰ უ ნ ა შ ვ ი ლ ი ხ ა ტ ი ს ა,** სრულა სოფელი ჩავიყენე, ამბრია მისის შვილითა და მისის ბიძაშვილებით და სულა სოფლითა და ლხინი ვაჩვენე.

ეს ასე გარდავსწყუიტეთ. ამას **ტ ა ტ ი ს შ ვ ი ლ ი ს** მანგლელის დროსაც ლაპარაკობდენ და ერ[თი] წიგნი მაშინ მე დავსწერე. და ახლაც გაშველების წიგნი მე, კელმწიფის დეკანოზმა **დ ა ვ ი თ** დავსწერე და მოწამე ვარ.

ქორონიკონს ტმთ.

რამანც კაცმან ეს მოშალოს, მასამც რისხავს დაუსაბამო და დაუსრულებელი ღმერთი მამა, ძე და სული წმიდა: მასამც რისხავს სვეტიცხოველი და წმიდა ესტატე სასწაულთ მოქმედი, ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი, ზეცისანი და ქვეყანისანი, გორციელნი და უკორცონი.

... **შ ვ ი ლ ს ა ს ლ ა მ ა ზ ს...** და მოწამეც არის.

ეს წიგნი ასე დავვიწერიებთა ბატონი **ქ ა ი ხ ო ს რ ო** და ბატონი წინამძღუარი **დ ა ვ ი თ** და ამბრიას ბრძე.

58. ბანინება ბარათაშვილთა და არაშვიანთ მამულის საქმეზე

1601 წ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3266. დეკანი. დაზიანებული. ქალაღი. 28,2×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტელი.

ქ. ზე აღიდნეს² ღმერთმან ძლიერი და უძლეველა მეფეთ-მეფობა პატრონის **შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ ი ს ა.** ბძანებითა მათითა დავსხედით მო-

¹ ამისთი. ² აღიდ[ე]წე.

სამართლედ და გასარიგებლად ჩვენ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ი პატრონი ე დ ი შ ე რ და მდივნები.

და რომელსაც ალაგზედ ბ ა რ ა თ ა შ ე ი ლ ი გ ი ო რ გ ი, მი-ს[ი] ძმა ბ ე ქ ა ნ, ე რ ა ს ტ ი, გ ი ვ ი და ვ ა რ ხ უ ნ ი დ ა მ ე ა რ ე-შ ი ა ნ ი ცილობდენ სამძლუარსა და მიწაზედა, ყველა გავიგონეთ. ძველი განაჩენი წიგნები უნახეთ ი ო თ ა მ ი ს შვილთა და, დიად, გარკვევითა და გარიგებით ეწერა.

არეშიანთ ამისი საპასუხო წიგნი ვთხოვეთ და არა ქონდა. და [რაც] რამ ძველის წიგნით გარიგებულა, მას დღეს უკან ამათ ჰქონე-ბია და სამკვიდროც ამათი ყოფილა ელიას ქუას აქათი. ახლაც ასრე სამკვიდროდ დანებდა, რომ ვერა ვ ა რ ხ ო ნ ი ს მეპატრონე კაცი, ვერც ბარათაშვილი და ვერც სხვა კაცი ვერ შემოეცილოს და არცა-ვის კელი ჰქონდეს კრეფელს კაცთანა; და სამკვიდროდ დარჩა.

ქორონიკონს ტმთ.

ბეჟალი: ყენის ფეჭთა მტვერი შ[ა]ნავ[ა]ზ ვამტიყებ.

59. განიინება კაცია ღიასამიძისა და იორამ ოპროშვილის

მამულის საქმეზე

1630—1661 წწ.

ცსსა. ფ. 1456. დავთ. № 31. საბ. № 201. პირო. საბუთი თარიღდება მღაენ-ბეგ როინისა და მდივნების აეთანდლისა და პირთველის მსაჯულობის წლებით.

[142v] ჩვენ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა ნ რ ო ი ნ და მღაენმან ა ვ-თ ა ნ დ ი ლ, ბ ი რ თ ვ ე ლ მ ა ნ დ ი ა ს ა მ ი ძ ი ს კ ა ც ი ა ს და ოქრომჭედლის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ.

და ღიასამიძე კაცია ი ო რ ა მ ს დ ვ ა ნ ს¹ ჩაკიდულაში ხოდა-ბუნსა და ნათლისმცემელისა ტყესა და საბუდარსა ეცილებოდა.

და მოკითხული ვქენით და ი ო რ ა მ ი ს მამულისა ყოფილიყო. და ღიასამიძეს ხელი არა ჰქონდა, რაც ცუდად არ შესცილებოდა. და ხელმწიფის ბრძანებითა და სამართლითა და იორამისათვის დაგვინე-ბებია თავისივე მამული. აწე ამასთან ხელი ნურავისა გაქუთ, ნურც დიდსა და ნურც მცირესა. ამ რიგად გარდაგვიწყვეტია ვანაჩენი და ცილება ესე.

¹ ღაენი.

60. ბანჩინება ბარათაშვილთა მამულის საჩვენა

1602 წ. 20 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 4. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[2] ჩვენ, დივანბეგმან პატრონმან ედიშერ და მდივნებმან ბარათაშვილების საცილობელი საქმე ამ რიგათ გავსინჯეთ.

ამას წინათ დივანბეგს როინს და მდივნებს სამართალი ექნათ და ფიცი აბაშიშვილებზედ შეეგდო და ბოქოულთხუცესი ბარათაშვილი ზაალ გაეტანებინა. მისრულიყვნენ და აბაშიშვილებს ველარ დაეფიცა. მაშინ მოსრულიყვნენ და ბატონს დედოფალს¹ იოთამიშვილებისათვის წიგნი ებოძა და გარდაეწვიტა.

მას უკან მოვიდნეს და ჩვენთან იჩიელეს. ჩვენც მოკითხული ვქენით; და რომელსაც ტერტერას ხატი მოესვენა, იმასაც ეკითხეთ ფიცის საქმეზედ. აბაშიშვილები გამტყუვნებულ იყვნენ. რა ჩვენ ისიები ვნახეთ და გავსინჯეთ, საცილობელი მიწები იოთამიშვილებს დარჩომოდა.

და ჩვენც ასრე დავანებეთ რომე, რარიგადცა ბატონის დედოფლის წიგნში გასაზღრქულია, იმ წესითა ამ იოთამიშვილებისა არის და აბაშიშვილებს კელი აღარა აქუს. ამ სამძღურითა: აკურთი-დამე რომ საქალაქე შარა გამოვა, ავაზნის წყაროს ძირს გამოივლის და დისუელის პირს მოადგების. გზას ქუეთი იოთამიშვილე[v]-ბისა არის და გზას ზედათი აბაშიანთი.

დაიწერა ესე წიგნი ქორონიკონს ტნ, მაისის ოცსა.

61. ბანჩინება საუბატაშვილისა და გოგინაშვილის მამულის

საჩვენა

1664 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13141. დედანი. ქალაღი. 29,7×21,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

ქ. ნებითა ღთისითა, ჩუენ, ამილახორმან პატრონმან გივმან: საუბატაშვილი და გოგინაშვილი იცილებოდენ სასახლის აღაგზედ და ჩუენ გორს ვიყუენით და გოგინაშვილის როსტომ მეფის წიგნი ჰქონდა და საუბატაშვილი სამკუიდრო-

¹ ბატონის დედოფალის.

ბითაც იჩეშებდა და საყდარიც ჰქონდა და საყდართან სასახლის ალა-
გი ჰქონებოდა და შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ მ ე ფ ე ის წიგნიც ჰქონდა და კიდევ
იფიცებდა საუბატაშველი; და გოგინაშვილმან აღარ აფიცა.

და ჩუენ მივედით იმ საცილობელსზედ და სულ ერთობით გო-
რელები მოვასხით და რაც რომ ისულებს, ისრე შევარიგეთ და დავა-
ჟერეთ.

და აღლობით გაუზომეთ: სიგძე ადლი ოცდათხუთმეტი და განი
საყდრიდამ დაჭირული მ ი რ ი ჯ ა ნ ა ს ყმის სახლის მიდგამდის
ადლი ოცდარი, ადლი ყენისა ადლით, თავი ქულბაქამდის და ბო-
ლო გზამდინ.

და ეს ასრე შევარიგეთ და აღარც ვაფიცეთ და არც როსტომ
მეფის წიგნი გავამტყუენეთ და არც შაჰნავაზ მეფისა.

არის ამისი მოწამე მამასახლისი გოდერძი, ხითარაშვი-
ლი როსტომა, ოსინა ამირაღაშვილი, დავით მი-
რიანაშვილი, ფარსადანა, 'სულ ერთობილნი გორელნი.

და მე, ალაღაღაშვილს ესტატეს დამიწერია და
მოწამეც ვარ.

ქორონიკონს ტნზ.

ჰქედო: ამილახორი გივი

62. ბანდინება შაჰნავაზ მეფისა ურბნელისა და რუისელთ მამულის

საქმეზე

1668 წ.

ცხსა. ფ. 1449. საბ. № 2639. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ჩუენ, მეფეთ-მეფე მან, კელმწიფემან პატრონმან შ ა ჰ -
ნ ა ვ ა ზ ურბნელისა და რუისელთ სალაპარაკო საქმე გავსინჯეთ.
რაც ურბნელი წმინდარსისა და წმინდის სტიფანეს მიწა რუისელთ
მოქნან, ურბნელს ჰკითხევდენ; ამისთვის, რომე ხატის მამული არის.

ურბნელი ნურც ქრთამსა და ნურც ძღვენს ნუ სთხოვს. და ნურც
რუისელნი ღალასა დაუმაღვენ. რომელიც ამ ჩვენს ბრძანებას გარ-
დავა ჩუენად შეცოდებად მოვიკითხავთ ქორონიკონსა ტნდ.

ხელრთვა: შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ

კიდზე:

[რა] რეგადაც ამ წიგნში სწერია, ჩუენც ასე გაგვეითავებია.

ხელრთვა: გიორგი

1887 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9292. დედანი. ქაღალდი. 48,5×19 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნებითა და შეწვევითა ღმრთისათა და ბძანებითა მეფეთ-
მეფის პატრონის შაჰნავაზისათა ღვთისმეტყველებით ჩვენ, მდი-
ვანბეგი ბატონი ედიშერ და მდივნები შანშიაშვილის
პაპიასა და მისის ძმისა დოღმაზას გასაყრელად და გა-
საქალაქებელად.

ერგო დონმაზას:

საუმცროსოდ სასახლე მისის მარნითა, რასაც თავისი ეზო
შემოიტანს სრულობით.

წილში ერგო საკუნდარსა ერთ კუამლად მარტ[ი]-
როზაშვილი თუმანა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი
იყოს;

იქივ საკუნდარს ერთ კუამლად მახანა, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონებელი იყოს;

იქივ ერთ კუამლად დემურა ბაინდურაშვილი, დღეს
რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ბორი სოფელში ერგო დონმაზას: ხეჩივართშვი-
ლი ავეტიზა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

და ერთ კუამლად იქივ ვართაიზაშვილი ავეტიზა,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

იქივ ერთ კუამლად ყარახანაშვილი კირაკოზა,
დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს;

და იქივ ჰანესაშვილი მურადა, დღეს რისაც მამულის
მქონებელი იყოს;

ავეტიზაშვილი კირაკოზა, დღეს რისაც მამულის
მქონებელი იყოს.

ბოლნის[ს] ერგო დონმაზას: ამირაიზა მისის სახლ-
კართა, რისაც მქონებელი იყოს;

და ბოლნისის ზუარი კელშეუალად ერგო დონმაზას;

და საკუნდარს მამის ვენაჭი ერგო დონმაზას;

საკუნდარს გამდლიშვილი ველია, ვითაც დონმაზას
გამდლის შვილი იყო, უწილოდ ერგო დონმაზასა, რისაც მქონებელი
იყოს.

ამას გარეთად კალო-საბძელი დონმაზასა.

[დონმაზას და პაპიასა]

და სხუა სახასო და ან ნასყიდი მიწა და წყალი ჰქონდეთ, ორი წილი დონმაზასა და მესამედი პაპიასა.

დონმაზა რომე დედის ზითვით ნასყიდობას ამბობდა, არა ვჰქენით. პაპიას მესამედი ნასყიდის წილი დაუდევით.

ამას გარდაისად რაც საერთოდ მოგებულნი რჩომა და ყოფა ჰყუანდეთ, ორი წილი დონმაზასა და ერთი წილი პაპიასა.

ეს ასრე გაგვირიგებია და გაგვიცალცალვეებია.

და ვინც ამ განაჩენს გარდავა, კელმწიფემ თავისად შეცოდებად მოჰკითხოს და თორმეტი თუმანი ჯარიმა ბატონისათვის გამოილოს.

დაიწერა ბძანება ესე ქორთონიკონს ტნე.

ბეჰელი: ყაენის ვეზირი მდივანბეგი ედიშერ

64. ბანჩინება ცაგერის ბაძრისა და ლეხანელთა მამულის სამხეზი

1669 წ. ახლო

ს. კაკაბაძე, დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები, I, გვ. 73.

ქ. მამა ჰქონდი დელი ცაგერელი მოგახსენებ ჩემს შემდგომს ეფისკოპოსს და საცაგერელოსა და საყუქეიდოს აზნაურსა და გლეხს.

ლეხანელი შემომეცილენ და დაბლა ჰქალას და შუაბის ზურგს აქეთ ფერდს. ასრე მითხრეს: «ფულარიანის ცაგერლის ხელშიდ გავრიგებულვართ და საზღვარიც ასვიანო».

მე ასრე უპასუხე: «აშოროს ქრისტემან ღმერთმან, კუჰაიძის მეტი მესაზღვრე ცაგერისა ღმრთისმშობელს არ ყოლოდეს. თავი ყვედრები არის და ბოლო ნაშკაშური. და შუაბის ზურგს აქეთ ლეხანელი კაცი ცაგერისა ღმრთისმშობელს სამართლით არას ემართლება. აწ ამაშიდ, ვინ იცის, ცაგერელმან კაცმან თუ ლეხანელს კაცს საყანე ალაგი ან მიჰყიდა, ან ვალშიდ მისცა, ან სისხლშიდ დაუღურვა, მაგისი არ ვიცი, თვარემ სხვა ხელი არა აქვს რა, აშოროს ღმერთმან».

ახლა ლეჩხუმის ბატონი ხოსია ახვლედიანი არის და იმისი სავალობისათვის დავანებეთ ლეხანელს ჰქალის ბოლოს რომ გზა გაიარს, იმას დაღმან.

სამართლის დღემდის ჩვენსა და ლეხანელს შუა თუ კიდევ საცილოდ საქმე გახდეს. ამ წიგნზედ დაიფიცოს ცაგერელმან და საცაგერლომ კაცმან.

ბეჰელი

1670 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 534. დღიანი. ქაღალდი. 51×19,5 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტალი.

ქ. წყალობითა ღმთისათა ჩუენ, მისგანვე დიდებით საფარველ-
მოვლინებულმან, ორისავე ტახტისა და საცელმწიფოსა თვით-პყრო-
ბით მტკიცედ მქონებელმან, შეწეენითა ღმთისათა ძლიერმან და არა-
ვისგან ძლეულმან, ღმთივ-აღმატებულმან და ღმთივ-დამყარებულ-
მან და ღმთივ-გვირგვინოსანმან, მეფეთა მეფემან, კელმწიფემან,
პატრონმან შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ, მოვიკმეთ სრულიად საქართველოსა მა-
კურთხევეელი ქართლისა და კახეთისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი, ბატონი-
შვილი ბატონი¹ დ ო მ ე ტ ი, ბატონიშვილი პატრონი გ ი ო რ გ ი,
ბატონიშვილი პატრონი ლ ე ვ ა ნ², მთავარეპისკოპოზი ჩ ხ ე ი ძ ე
ბატონი ნ ი კ ო ლ ო ზ, ამილახორი ბატონი გ ი ვ ი, ბატონიშვი-
ლი ბატონი ა შ ო თ ა ნ, სახლისუხუცესი ბატონი ზ ა ზ ა, ტფილელი
ბატონი ი ო ს ე ბ, ბოვნელი ბატონი ი ო ს ე ბ, ჩ ხ ე ი ძ ე ბ ე ჟ ა ნ.
ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი მეჩინიბეთ უხუცესი პ ა ა ტ ა, რ ა ტ ი შ ვ ი-
ლი მეჩინიბეთ უხუცესი პ ა ჰ ო ა.

და დავსხედით ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს ბატონის ყ ა ფ ლ ა ნ ი-
ს ა და მისის შვილების: პ ა ჰ უ ნ ა ს ა, ა ს ლ ა ნ ი ს ა, ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი-
ს ა, თ ა მ ა ზ ი ს ა და გ ი ო რ გ ი ს ა და ვ ი რ შ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ს
პაპუნასი, შანშესა და მათის შვილის ასლანისა, ზურაბისა და რევა-
ზის სასამართლოდ. სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ.

ბატონი ყ ა ფ ლ ა ნ ვ ი რ შ ე ლ ი შ ვ ი ლ ე ბ ს ბევრს რასმე
მტერობასა და წყენას უჩიოდა. ჩუენ გაუგონეთ და გავსინჯეთ. ჭე-
ლად სიკუდილი და სასისხარი არა იყო რა. და თუ რამ მომკდარიყო,
ენის საქმით დაშავებულიყო.

ვითაც მოყუარენი და მეზობელნი იყუნენ, ზოგი წყენა და და-
ნაშაული ერთმანერთს შეუფარდეთ და ისრე ჩავარონინეთ.

და ზოგისა საუპატიოთ გაუჩინეთ ბატონს ყაფლანს და მის შვი-
ლებს ვირშელიშვილის პაპუნასა და შანშეს მამულისაგან:

სოფელი ა ბ ა ნ ო თავისის მსახლობელის გლეხითა, მიწა-წყა-
ლითა, მამულითა და ყოვლის მისის სამართლიანის სამძღურითა
სრულობით;

¹+და. ² ლევან.

სოფელი სენეხის თოფრაყალა, გოშპარიშვილის კერძს გარდაისად, მისის გლეხითა მიწა-წყლითა და მამულითა და ყოვლის მისის სამართლიანის სამძღურითა;

და ნასოფლარი ბაღჩაღარი ყოვლის მისის მიწა-წყლითა და სამართლიანის სამძღურითა. ესეები მათის მართლის სამართლიანის სამძღურებითა: მიწითა, ველითა, ვენაკითა, მთითა, ბარითა, საძებრითა, უძებრითა, საჯნავითა, უჯნავითა, ტყითა, სათიბითა, წყლითა, წისქვილითა, საყდრითა, სასაფლაოთა დავანებებინეთ და მივაცემინეთ ვირშელიშვილს პაპუნასა, შანშესა და მათ შვილებსა საუპატიოდ ბატონის ყაფლანის და მისი შვილებისათვის ყოვლის კაცისაგან უცილებ-უსარჩლელად.

ასრე გავარიგეთ და გარდავწყუთითეთ რომე: რასაც ერთმანეთს ან მამისა და პაპის საქმესა, ან თავეთს ჟამში თავეთსა და თავთავის შვილის საქმეს უდებდენ, ყუელასათვის ბოლო მოგვიღია; ამ წესითა, რომე დღეს და დღეის წალმა ერთმანერთთან ძმობისა და მოყრობის მეტი კელი არა აქუთ რა. არცა რა მამულისა და არცა რა სხვის ნაწყენის და ნამტერალის საქმისა. ყუელა გარდაგვიწყვეტია და ჩაგვირონინებია და ბოლო მოგვიღია.

აგრევე რაც ერთმანერთის გლეხი ჰყუანდეს, ბატონის მოსაქმემ აუყაროს. თუ რამ ვალი ერთმანერთში ყმისა ემართოს, მიატე-მინოს.

ციხის ქურდობას რომე ბატონი ყაფლან პაპუნას ყმისა სწამობდა, ის კაცი თავისის ცოლ-შვილით ყაფლანისათვის დაგვინებებია.

თუ რამ ნარბევი და დატაცებული იყო, ერთმანერთისათვის შეგვიფარდებია და ჩაგვირონინებია.

დაიწერა ბძანება ესე ქორონიკონსა ტნშ, ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუენისა იბ, კელითა კარისა ჩუენისა მდივანმწიგნობარის შანშეიან მარტიროზიშვილის ბეგთაბეგისათა.

ხელრთა: შაჰნავაზ. კათალიკოზი.

66. განჩინება ალიშულა ზაუმიშვილისა და ხოსროვ დალაღა- შვილის მამულის საქმეზე

1871 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 137. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[104v] მეფის კელმწიფის შაჰნა[ო]ზის ბძანებით დავსხედით ჩვენ, პატრონი ჩხეიძე ბეჟან და მდივანი როსტევეან. ზაუმიშვილის ალიყულასი და დალაღაშვილის ხოსროვის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ.

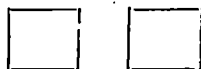
ხო ს რ ო ვ ა ს ზაუმის შვილის ბეჟანისაგან წისქვილი და ბაღჩა ეყიდა. და წისქვილს ქვეშეთ ჭალას სცილობდა, ესეც ბეჟან მომყიდაო.

ა ლ ი ყ უ ლ ა მ აშორო დაიდვა: ჩემს ძმას წისქვილის და ბაღჩის მეტი არ მოუყიდიო და გაყრაშიაც წისქვილს ქვეშეთი ჭალა ნაწის-ქვილევი გზამდინ მე მერგო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ. ალიყულამ აღეკიდამ თავის სამი მემკვიდრე კაცი ასრე შეაფიცოს: «შენ რომ წისქვილი და ბაღჩა იყიდე, იმის ქვეითი ჭალა ჩემის ძმისაგან გაყრაშიაც მე მრგენია და არც ჩემს ძმას ბეჟანს შენთვის მოუყიდია».

თუ ასრე იფიცონ, ქვემო ჭალა გზამდი დარჩეს ალიყულას. და [თუ] ვერ შეაფიცოს, დარჩეს ხოსროვას.

ქორონიკონს ტნთ.

67. გაყრილობის წიგნი. ნასუიდასი, ბაღდასარასი და ჯანუასი

1072 წ. 8 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 34. დედანი. 28,8×22,4 სმ. ქალღღი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებიტა, შეწვენიტა და მლთის უწინ მლთის თავდებობიტა და პირობიტა და შუამდგომლობიტა¹ და წმინდის ზეცის ძალთა თავარ-ანგელოზთა მიქელ გაბრიელისათა მათის პირობიტა და თავდებობიტა და წმინდის მახატის მასატებისა და წმიდის გიორგისა და რაც რომე სინაქუსარში სწერიან მათის თავდებობიტა და პირობიტა ეს გაყრილობის წიგნი მოგეც მე, ნ ა ს ყ ი დ ა მ ა და ბ ა ლ დ ა - ს ა რ ა მ ა შენ, ჩუენს უფროს[ს] ძმას ჯ ა ნ უ ა ს ა ასე და² ამა პირ-სა ზედა, რომე:

ძმათ ვიყავით, გავიყარნეთ. აწე რაც მამის ჩუენის მამულის, სახლის, კარის ჩუენი კერძი და წილი სრულ ყულა თქუენზედ მოგყიდეთ და ავიღეთ ყვასი, რითაც ჩუენი გული შეჭირდებოდა და ღმრთით ასრე გებედნიეროს, როგორც თქუენი გული გინდოდეს.

გათავდა, გავიყარენით, ჩუენში აღარა დარჩა რა არას ფერისა სადავო და საყარყაშო ძმობის მეტი.

და თუ რამ სახლის კეთილი იყო ან სპილექური და ან სხუა რამე, ყულა შუაჩი გავხყავით. დღეს იქით არც ჩუენ თქუენთან ჯელი ჭონდეთ და არც ჩუენი შვილები თქუენს შვილებსა.

¹ შუამდგალობიტა- ² ასე და] და ასე.

და ამას უკან რომ კაცმან ერთმანერთსა მეორეთ შილთახი უყოს, უწინ მლთის შემცოდე იყოს, მერმე ყოვლის წმიდისა ზეცისა და ქუეყანისა და მისი სულიმც ნუ იხსნების იუდას სახერითა და კაენისა. ამინ და ამინ.

არის ამის მოწამე თავად ღმერთი და მისნი წმინდანი და ხორციელნი და უხორციონი; კაცთაგან: მე ლ ი ქ ი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ. ბეჰედო: მე ლ ი ქ ი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ და მამასახლისი გიორგი. ბეჰედო: მამასახლისი გიორგი და იავან გულთა გარსუა და ოსინა და ყარყაშა, პაპუა და მელიქანთ ვართან. და მე, ოპანას დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა ქორონიკონს ტნი, მარტის 5. † †

68. ბანჩინება ციციშვილების ბაჟრის სამეფოზე

1664—1673 წწ.

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 5042. დედანი. თავი აკლავ. ქაღალდი. 183,5×14,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-ნაკლული. 1664 წ. ციციშვილები გაუყრელნი არიან, ხოლო 1673 წელს გაყრილნი ჩანან. (დოკ. საქ. სოც. ისტ. I. გვ. 41 და 50).

... [დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

[ფარსადან] მისცა საუარესოდ [ქაიხოსროვს] მწყენეთს ბა... დღეს რისაც მამულის [მქონე იყოს].

ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქაიხოსროს [სრომ] მწყენეთს მიქელაშვილი, დღეს რისაც მამულის [მქონე იყოს].

ქ. ფარსადან მისცა საუარესოდ ციცი და ქაიხოსროვს ნიჩბის [ს] ქიტეტა ხიმშიასშვილი, დღეს რისაც მქონე იყოს მამულისა.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცი და ქაიხოსროს დოეს [ს] ტერტერა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცი და ქაიხოსროვს დოეს [ს] ელიზბარა ბერიას განაყოფი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსროვ საუფროსოდ ნიჩბის [ს] მამასახლისი ხიმშიასშვილი გოგია, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსროვ დოეს [ს] თოხჭამას-შვილი ბერია, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსროვ საუფროსოდ ავკეთს სახ-

ვისას შვილი ბერუას სახლი[სკაცი] ხახუტა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან ციცის და ქაიხოსროვს ავეკეთეს ხიკაროძე თევდორა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს საუარესოდ.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქ[ა]იხოსრომ ვერეს პატარა ამირა ხეჩვას შვილი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს ი[ი]სციხეს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქ[ა]იხოსრომ საუფროსოდ ბარმეთუბანს ბარამის შვილი მაზიტა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან¹ ბარმეთს სიბიტაშვილი მჭედელი, ღღეს რისაც მამულისა მქონე იყოს ციცის და ქაიხოსროს.

ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქ[ა]იხოსროვ ხედეურეთს გაფშუტის შვილი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქაიხოსროვ ხედეურეთს ჩაისერას შვილი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან ციცის და ქაიხოსროს ხედეურეთს სუხიტაშვილი ბაზიერი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყო[ს].

ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან ციცის და ქაიხოსროს ხედეურეთს ბატიყვლეფაშვილი ივანა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქაიხოსრომ ღუვის ხევს რობმის შვილი იასე ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ღუვის ხევს თეკლიას შვილი ყანდია ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო საუფროსოდ ციციმ და ქაიხოსრომ თრეხს ქიქნაძე ინდუა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს თრეღვს ჭაგურიძე ხუცესი, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსროვ საუფროსოდ სამწევრის[ს] მაზმანის შვილი ვარძულა, ღღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

¹+საუარესოდ.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს კეხის-
ჯვარს ეხტიბერიშვილი პაპინა, დღეს რისაც მამუ-
ლის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო საუფროსოთ ციცი[იმ] და ქაიხოსროვ გოგიტას-
შვილი ალექსი სანებლის[ს], დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო საუფროსოთ ციციმ და ქაიხოსრომ სანებლის[ს]
გოგიტასშვილი ელიკა, დღეს რისაც მამულის მქონე
იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს კრო-
ბანს პაატა მეგრელი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს კრო-
ბანს მამუკა ლოლია დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოდ მძოვრეთს.
ფაფერაშვილი პაპუნას გარდა მისის ცოლშვილითა და
თავის კერძის საქონლითა, პაპუნას ძმები ვაძია და ბიძ[ი]ნა,
დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს, ნასყიდითა და უსყიდითა ციცის
მიეცა.

და პაპუნა მისის ცოლშვილითა ფარსადანს მიეცა; რაც საძმო
საქონელი ჭონდეს, ის უნდა თან გაეყვეს.

ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან ციცის და ქაიხოსროს გოგი-
ხასშვილი მირველა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს
მძოვრეთს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ მძოვრეთს პაპინა,
დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან მძოვრეთს საუარესოდ ციცის და ქაი-
ხოსროს მექუაბისშვილი პაპია, დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციცი[იმ] და ქაიხოსრომ მძოვრეთს საქინა და
ძურადა, მამუკა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან მძოვრეთს საუარესოდ ციცის და ქაი-
ხოსროს წამალაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღომ ციციმ და ქაიხოსრომ მძოვრეთს საფარა-
შვილი ივანა მისის სახლისკაცითა, დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან მძოვრეთს ციცის და ქაიხოსროს საუ-
არესოდ ბეგ[ი]ნასშვილი მამუკა, დღეს რისაც მამულის
მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ მძოვრეთს ურია ჯინჯიხასშვილი მათვალა თავის ძმებითა და სახლისკაცითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან მძოვრეთს ციცის და ქაიხოსროს ურია შაქარაშვილი დავითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ გვეძინეთს ლოლადე ბერუა მისის სახლისკაცითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს მძოვრეთს ძმისწული შალია, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ გვეძინეთს სისაური მამუქა თავის სახლისკაცითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს ლოლადესულხანა გვეძინეთს, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო საუფროსოთ ციციმ და ქაიხოსროვ ბოსლეთს კოპადე ნარიმასშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს ლომიტაშვილი ხუცესი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს ყენეთს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოდ ცუქითს კაველიძე, დღეს რისაც მამულის მქონეებელი იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს ცუქითს დიაკვანი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს ზოსიმას შვილიცა.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოთ მიწობს თეკლიაშვილი ნადირა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს ქარელში გოგლიაშვილი პაატა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოთ თაგოეთს ტეტიაშვილი გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს ხალეზს ზოსიმასშვილი ქურციკა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოთ ქუენაფლაზს იოვანესშვილი ბერუქა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოთ ციცის და ქაიხოსროს ძიძის მონასტერს ხახუა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ ყი[ნ]ცვის[ს] საუფროსოდ ზუზაბას შვილი ნიკოლოზ მისი ძმებითა, დღეს რისაც [მა]მულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა საუარესოდ ფარსადან ციცის და ქაიხოსროს კაკას-შვილი კაკილა ყი[ნ]ცვის[ს], დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოდ არადეთს მუჩათიძე ბეჟუნ და გიორგი აბულვარდი მისის სახლისკაცითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს რუის[ს] ყაზუას შვილი გოგია, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ საუფროსოდ ბაბონას ბაბლიძე მახარა თავის სახლის კაცითა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციცის და ქაიხოსროს* თავლათუბანს ბას[ი]ლაშვილი ბერი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ კოდმანს კვირიკას-შვილი გოგინა, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ციც[ი]ს და ქაიხოსროს მთიულის შვილი გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონე იყოს.

ქ. ამოიღო საუფროს[ო]დ ბოგანოებისაგან ციციმ და ქაიხოსრომ ახალსოფელში სვიმონა და ბიას შვილი თავის სახლკართა უმამულოდ.

ქ. მისცა ფარსადან საუარესოდ ბოგანო უმამულოდ აფნის[ს] კახის შვილი შემაზა.

ქ. ამოიღო ციციმ და ქაიხოსრომ უკაცო მამული გვეძინეთს მარაქლის მამული, დღეს რისაც მქონე მარაქელი ყოფილიყოს.

69. განჩინება ტატიშვილების გაყრის საქმეზე

1074 წ. 11 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 607. პირი. საბუთს უზის ქორონიკონი ტბ, რომელსაც ექ. თაყაიშვილი სამართლიანად ასწორებს ტ[მ]ბ-ად.

ქ. ნებითა და შეწყენითა ღმრთისითა და ბძანებითა ხელმწიფის შანაოზ მეფისათა და ბატონისშვილის გიორგისათა მოველით ჩვენ, ციციშვილი ბატონი ციცი და ბატონისშვილის

* აქ ტექსტში ხელრთვა, არ ირჩევა.

სახლბუცესი შიოშ ზედგენიძე ტატიშვილების გასაყოფლათ. რომელიც¹ ჩვენს ჰკუას და მცნებაში მოვიდა და მივხედვით, სამართლიანის საქმით სამართალი არ დავაკელით და გავუყავით.

და ერგო პაპუნას საუნცროსოდ სასახლე მისის შესავალ-გასავლითა და ნაშენითა, ხილნარითა.

ნაშენის წილად ხოსიასთვის ორის დღის მიწა მივაცემინეთ პაპუნასა. ნაშენი დიდი არა იყო რა.

პაპუნა, ვითაცა დაჭრილი და ნაჭირნახულევი იყო, მიხვდა საჭირნახულედ: დულარიძე დემეტრა მისის სახლის კაცებითა, რითაც მქონებელი იყო; ზემო მძევლებით: ჩაჩანიძე პაპუნა, ზურაბის გამონაყარის სასახლითა, ჭერითა; ბერუაშვილი, რისაც მქონებელი იყოს; ქვემო მძევლებით: ელია ძაგნიძე, რისაც მქონებელი იყოს; გოგილა დულარიძე, პაპუნას შვილი, რისაც მქონებელი იყოს; გარაქანა მისის მამულითა; იმას გარდა ქიტეტაშვილი, რისაც მქონებელი იყოს დღეს; სასაფლაო კარისაკენ ერთი ადლი, განზე — მესამელი; ეკვდრისაგან, კოშკი რომ აეშენებინა პაპუნას, ორი ეკვდერი.

თამაზასა და ხოსიასა: საყდრის გვერდით ბოსტნის მესამელი, ქვემო კერძი; ჭურისაგან კოშკს, ჭურისაგან სანუქფო სხვაგან მიეცა ყმაწვილებსა, ხოსიასა და თამაზასა.

მარნებისა და სადაც სახასო ჭურები იყო, სამ წილად გაგვიყვია, მესამელი პაპუნასთვის მიგვიცია.

მოსამსახურე ბიჭები იყო გასაყოფი. პაპუნას მიხვდა ხარშილადიძე მამუკა, მისის ცოლ-შვილითა; და თამაზას — გულთვერდაშვილი დათუნა, და ხოსიას — ხარშილადეს ძმა ბერი.

კაცის მეფარიძეს ეცილებოდა პაპუნას. და კაცია წადგა და თავისი თავი გამოიფიცა და პაპუნას დარჩა მისის ცოლ-შვილითა.

სახასო მიწები რაც იყო მძევლებთებმა გავყავით, თვითონ ჩვენ გავყავით, მესამელი პაპუნასა სასახლის სანაცლო მიწა მივეცით; თამაზასა და ხოსიას — აქათ სალბუცესი მიდგმამდინ, ზეით გზამდინ, ქვეით კილო გზამდინ, ქვემო დათუნას მიწის მიდგმამდინ; დვერთეთს. ჭიჭინაძე, რისაც მქონებელი იყო; სახასო ზვრის მესამელი, ზეით კერძი ახალშენი იყო, ცოტა მისის კორდითა, მესამელი.

ზვრის გზა ასრე გაგვიჩენია: ნეხვისა და მუშის დროსა; სეხნიას ყმის სამძღვარს აქეთ შეიაროს, თამაზმა და ხოსიამ ვერ დაუშალოს² და სიმწიფის დროს თავისის კერძის ღობილამ იაროს.

¹ რომელიც. ² დაუშლის.

საწნახელი ოცდა[ათ] მარჩილათ დავაფასეთ თაღრიანათ, ფასი ხოსიამ გაიღო.

სხვა ჭერი სამად უნდა გაიყონ; იქა გვერდის ვენახი მესამედი უამიერაშვილისაჲ, თორმანეულს გვიმრადისეული ვენახი სამ წილად უნდა გაიყონ, სეხნიას ტატიშვილის მამული, ხოსიტა მისის მესამედის მამულითა, პაპუსა ძმა დათუნა მისი მამულითა, რისაც მქონებელი იყოს. პაპუა მუხასთან ზოდაბუნითა, გრძელი ვენახითა, ბეგოშვილი, რისაც მქონებელი იყოს დღეს. ნადირაიანტბელაძე მისის კერძის მამულითა სახლიდამ გაეყენება, და ორის დღის მიწა, საცა უნდა, მისცეს, სახასო მიწა მესამედი სახასოს ზვრის მესამედი, საწნახელს ზედეთ.

სახლის იარაღი გაუყავით სულა, სალაპარაკო აღარა დარჩომილა რა. სპილენძის იარაღი წონით მესამედი მიგვიცია. ამათში სალაპარაკო აღარა დარჩომილა რა ძმობისა და მოყრობის მეტი.

რომელიც ამას იქით დააშავებს რასმე, ხემწიფე თავის შეცოდებათ მოგკითხამს.

ამისი მოწამე და დამხდური: ნიქოზელი ნიკოლოზ, კოზმან, ცლესარი¹ ებიტა, სრულ ერთობით საციციშვილო აზნაურიშვილები, ერთობით სადავითიშვილო აზნაურიშვილები. ფარსადანის შვილი ავთანდილ, იალღუზიშვილი ელიზბარ, გამყრელიძე ავთანდილი.

დაიწერა წიგნი ესე ხელითა ბედისმწერალისათა იოანესათა.

ქორონიკონს ტ[ფ]ბ.

კიდებ:

ქ. მემეკვიდრე ამათი, ბატონიშვილი დავით აქა ბძანდებოდა, ვითაცა რომ ყმაწვილი იყო, მისის გულისათვის გვიბძანეს ამათი გაყოფა.

70. ბარდაწჳპაბილოზის წიგნი ტაბიშვილების სასისხლო საქმეზე

1674 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3235. დედანი. დაზიანებული. ქალაქი. 39x16,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. სახელითა სახიერისა არსება დაუსაბამოისა და] დაუსრულე-ბელისა ღმრთისა მამისა, ძისა [და სულ]ისა წმიდისათა; თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ყოვლად

¹ ცალსარი.

წმიდისა უბრწუნელისა უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა;

თავდებობითა და მინდობით ძლიერებითა ცხოველისყოფელი-სა პატიოსნისა ჯვარისათა, რომელსა ზედან განიპყრნა უბრწუნელნი მკლავნი თვისნი კსნისათვის ჩვენისა:

თავდებობითა [და მი]ნდობითა წმიდათა მათ უტორცოთა ზეცისა ძალთა: ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელ-სათა;

თავდებობითა და მინდობითა წმიდათა მოციქულთა პეტრესითა და პავლესითა და სხვათა მოციქულთათა, წმიდათა წინასწარმეტყუ-ელთა, მღდელთ-მოძღვართა, მოწამეთა ქალწულთა, მამათა, მამათ-მთავართა, ქალწულთა მეუღაბნოეთა და ერთობით ყოველთა წმი-დათა ღმრთისათა:

რაოდენიცა წმიდანი სათნო ეყუენეს უფალსა. ჩვენსა იესოს ქრისტესა და აწცა კუალად სათნო ყოფად არიან, ამათითა თავდე-ბობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ესე გარდაწყუეტილო-ბისა ფიცი, პირი და წიგნი მოგეც მე. ტ ა ტ ი შ ვ ი ლ მ ა ხ ო ს ი ა-მ ა და ძმამა ჩემ[მა] ბ ე ე ა [ნ მ ა] შენ, ბიძა ჩემს პ ა პ უ ა ს ა და შვილსა შენსა ო თ ა რ ს ა, ი ო თ ა მ ს, ჯ ა ზ დ ა ნ ს და ა თ ა ნ ა-ს ე ს ასრე და ამა პ[ირ]სა ზედან, რომე:

შ ა ნ ა ო ზ მ ე ფ ე მ ბ ა ტ ო ნ ს ც ი ც ი ს უ ბ ძ ა ნ ა ჩ ვ ე ნ ი გაყრა და ბატონი ციცი მობძანდა და შ ი ო შ ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე და გაგუ-ყარეს. და ემშაქის საფრკითა ცოტა რამე საქმე იყო ჩვენში, რომე დამქერ მე. და ბატონმა ციციმ ჩემი კრილობის სისხლათ მარკოზ მღდელი და...* და შეგჯერდით ამასა.

აწე დღეს და დღეის იქით ამ ჩემის კრილობისათვის არც მე. არც ჩემ[მა] შვილმა და არც ჩემ[მა] ძმამა და მისმა ძმამა არა გისა-ყუედუროს რა და არცარას ამ ს[ა]ქმეზე ჩვენ თქვენ აღარას გელა-პარაკნეთ ძმობისა და მოყურობის მეტსა.

ამისად გასათავებლად და დასამტკიცებლად მოგვიცემია ღმერ-თი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყანისანი, კორცი-ელნი და უტორცონი და ეს ზემო წერილნი.

და საქართველოს კელმწიფემ თავისად შეცოდებად მომკითხოს, თუ ეს ასრე არ გაგითათო ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა გ ი ო რ გ ი და მათ დარბაისელთა ერთობით და ბატონმა ჩემ[მა].

არიან ამისნი მოწმენი და გარდამწყუეტნი: ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ბ ა-

* აკლია ორი სიტყვა.

ტონი ციცი, ზევდგინიძე სახლთუხუცესი შიომ, ცლესარი ელიზბარ, ბატონი ციცის აზნაურშვილები ერთობით და სრულა სადავითიშვილო.

მე, ბელი[ის] მწერლიშვილს იესეს დამიწერია და მოწმეცა ვარ.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ტა[ბ].

71. განიხილა ღოგინი III-ისა იასე ჰარაშლის შვილებისა და ზაქარიას გაჰრის საქმეჲ

1675 წ. 5 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 2. საბ. № 177. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[175v] ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქართველოსა დიდი მამათმთავარი ქართლის კათალიკოზი ბატონიშვილი პატრონი დომენტი და ერთობილნი მცხეთელნი გვიახლენ, დავსხედით და ქარმ[ა]ული იასეს შვილები და ზაქარია გაეყარეთ, სამართლიანის საქმით თავ-თავისი წილი მიეცეთ.

ზაქარიას თავის წილად ერგო და ჩვენც უბოძეთ: მცხეთის სასახლის ნახევარი; სამკვიდრო კარსანს¹ სოლომონ შვილი, რისაც მამულის დღეს მქონებელი იყუნეს; ფონთხელაზედ რაც მიწები აქვსთ, იმისი ნახევარი; თელის მიწის სანაცვლოდ პატასა და ონანას კერძსა ორის დღის მიწა იქივ ფონთხელაზედ ზაქარიას მიეცეთ; ვენახის სანაცვლოდ ერთის დღის მიწა ფონთხელაზედ ზაქარიას მიეცეთ; ზაქარიას ნაშოვნი ძველი სვეტისცხოვლის ზვარი, ზვრის ბოლოს ზოდაბუნი, ნიგოზათ მიწა ჭაობში, ორის დღის მიწა დევანას შვილის ნონიას შვილები. დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყუნენ; ბროწლეთს კათიაშვილები ზაქარიას ნაშოვნი ივანა და გიორგი, რისაც მამულის მქონებელნი იყუნენ იმითა, ალაიანის მოურაობა — ესე[ე]ბი წილმაც მისცა და ჩვენც შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ყოვლის კაცის მოუღევარი და უცილებელი.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა და ჩვენისა საყდრისა სამსახურსა შინა. ესე ასრე გაგითავდეს და არა მოგიშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომთა [170] სხვათა მეპატრონეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს.

¹ კარსინს.

არიან ამისნი მოწამენი და შუადამხდურნი: სახლთხუცესი პ ა ვ უ ა გ ე დ ა ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი, ქ ა რ ს ი ძ ე დ ა ვ ი თ. დეკანოზი ზ ა ქ ა რ ი ა, კანდელაკი დ ა ვ ი თ, მეღვინეთხუცესი შ ი ო შ, დეკანოზიშვილი რ ა მ ა ზ, გაბრიელის შვილი თანია და ერთობილნი მცხეთელნი.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე კარისა ჩვენისა მღივანწიგნობარის რ ე ვ ა ზ ი ს ი თ ა ხელითა. დაიწერა თიბათვესა ხუთსა ქორონიკონს ტნიგ.

ხელთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი დ ო მ ე ნ ტ ი

72. განჩინება გოფხარისა და მისი განაყოფის მამულის საქმეზე.

1658—1675 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 62. დღიანი. ქალაღი. 16,3X13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილო. საბუთი თარიღდება შაჰნავაზის მეფობის წლებით.

ქ. გო[შ]ფარ და მისი განაყოფი მიწებზედ სარჩილობდეს. ერთს მიწას სამებელი ნასყიდობით ირჩოდა: მამაშენს მამის ჩემსათვის მიუყიდაო. და მეორე მიწაზედ რომ ლაპარაკობდა, ის მიწა საგლეხოები იყო.

და ჩვენ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა ჯ ა მ ა ს პ ი მ ასრე გაუჩინეთ:

სათემო მიწები შუა გაიყონ. და ნასყიდობით რომ მიწას სარჩლობდა, იმ მიწაზედ გოშფარ თუ ვ ი მ რ ი ა შ ვ ი ლ ი ლ ა ზ ა რ ე შეაფიცოს, რომ მამას იმის არც მიეყიდოს და არც მოეცეს, სამებელი აღარას ემართლების.

და თუ ვერ დაიფიცოს, დარჩეს მიწა სამებელსა და რ ო ს ა ბ ს.. ამრიგად გარდაგვიწყუეთია.

ბაჰმი: ყენის ფეჰთა მტვერი შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ ვამტკიცებ

73. განჩინება ნახიდურალთა და თავმგრგუალელთა მამულის.

საქმეზე*

1658—1675 წწ.

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება. E 73 და H 13. პირები. საბუთი თარიღდება შაჰნავაზის ზეობის წლებით.

[22] ჩუენ, დ ა ვ ი თ ა შ ვ ი ლ მ ა ნ ბ ო ქ ო უ ლ თ ხ უ ც ე ს მ ა ნ ბატონმა ე ლ ი ს ბ ა რ ესე განაჩენისა და გარდაწყუეთილობისა წიგნი გაუჩინეთ თავმგრგუალელთა და ნახიდურელთა.

* შდრ. 1654 წლის განჩინებას ამავე საქმეზე. (საბ. № 39). მერმინდელი-სათაური: „განაჩენი თავმგრგუალისა“.

ასე, რომე: თავმგრჯალელთ სამზღუარზე ცილობდენ და მე-
ფე მ რო ს ტ ო მ [V] მათი სამართალი გვიბძანა. წავედით და სამ-
ზღუარი გავსინჯეთ და ფიცი თავმგრჯალელთ გაუჩინეთ და ფიცით
გარდაწყუეეტაზედ შევაპირეთ. და ერთმანეთისათვის არ დაეჯერებო-
ნა და ვერ შერიგებულყუნენ.

აწე კელახლა გელმწიფის მე ფ ი ს შ ა მ ნ ა ვ ა ზ ი ს დროსა
სარჩელი შეექნა ბატონიშვილის კათალიკოზის დროსა; და მაშინ
ჩუენგან გასამართლებული საქმე ჩუენსავე კელთ ჩამოაგდეს და
ჩუენ მაშინდელივე სამართალი გაუჩინეთ. და ფიცი თავმგრჯალე-
ლთავე შევაგდევით; და ნახიდურელთა¹ არტემის ხატი მოუდვეს სა-
შოვნელათ და იმაზედ ფრიც შეუგდეთ და ხატიც იშოვნეს და მოფი-
ცარიცა.

და ჩუენ არა ვქენით, ამასობაში ჩამოვარდით შუა და მოგუარე-
ბულის საქმით ასრე შევარიგეთ თავმგრჯალელნი და ნახიდურელ-
ნი; ასე, რომე: ჩაღ ა თ ა შ ე ი ლ ი ს საორაგულე არის, რასაც ის
საორაგულე შეიტანს წუერამდი, იმას ზეითა თავმგრჯალელთ და-
ვანებეთ და იმას ქვევითი ნახიდურელთა, საორაგულე ჩაღათაშვილ-
სა; ამას გარეთ რასაც ზემოთი წუერ-წუერი წამოვლის, იმას ზემოთ²
თავმგრჯალელთა და იმას ქუემოთ ნახიდურელთა¹.

ქუაბები როგორც ჩაღათაშვილსა ჰქონია, [23] ისრევე იმას
ჰქონდეს. და როდესაც ხიზნობა შეიქნას, არც ნახიდურელთ დაეჭი-
როსთ სახიზრათ.

ჩუენ, მე ფე მ შ ა მ ნ ა ვ ა ზ ასე დავამტყიცეთ.

74. გარდაწყუეილობის წიგნი ბერიშვილებისა და თუშანიშვილების სამშაუბო

1070 წ. 3 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1013. დედანი. ქაღალდი. 37,2×22,7 სმ.
მხედრული. ყოველი სიტყუის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ნებითა [და] შეწევნითა ღუთისითა ესე გარდასაწყუეეტი წიგ-
ნი და პირი მოგეცით ჩუენ, ატენელმა ბე რ ი ს შ ე ი ლ მ ა ლ ა ზ ა-
რ ე მ, ნ ო ნ ი ა მ, ზ ა ზ უ ტ ა მ, ქ ი ტ ი ა მ ა ნ, თ ა მ ა ზ ა მ და
ბ ე რ უ ა მ ა სახლისა მომავალმა ჩვენისამან თქუენ, თ უ მ ა ნ ი-
შ ე ი ლ ს ზ უ რ ა ბ ს, ს უ ლ ხ ა ნ ს და ყ ა ლ ა ნ დ ა რ ა ს ა, სახ-
ლისა მომავალთა ყოველთავე, ასე და ამა პირსა ზედან, რომ:

¹ ნახიდურელთა. ² ზემოთ.

თქუენი ძმა ყალანდარა საურზედ გორგასლის შვილს
ბეჟანს ახლდა. ჩუენს ძმას ეზიას და თქუენს მსახურს ლეკს ჩხუ-
ბი გამორეოდა. ლეკს ჩვენის ძმის ეზიასათვის ჯოხი გარდეკრა. იმ
საბაბით ეზია ერთ [თ]ვეს უკან მოკუდა.

მოვედით და ჩუენის ძმის სისხლს წამოგედავენით.

ჩუენი მოურავი მაღალას შვილი გედევან, ლაზარე
მღრდელი შუა შემოგუივიდეს და იმათის შუამავლობით გარდა-
გიწყუიტეთ და ავიღეთ ჩუენის ძმის სისხლი, რითაც ჩუენი გული
შესჯერდებოდა.

აღარა დარჩა რა ჩუენსა და თქუენს შუა სადო და საყარყაშო.
რაც გუარი კაცი ამ საქმეზედ წამოგედოს. პირისა და პასუხის გამ-
ცემა ჩუენ ვიყუნეთ.

არის ამისი მოწამე ჩუენი მოურავი გედევან, მღდელი ლა-
ზარე, სახლთუხუცესი პაპუა, ბეჟან. ნიკოლოზ, მამა-
სახლისი ოქრუაშვილი ივანა, ციცის მამასახლისი ანდ-
რიას შვილი ანდრია, ოქრუაშვილი ლომიტა, დარ-
ჩიას შვილი თევდორე, ოქროპირას შვილი ზაქარა.

მე, მღივანს როსტევანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

ბეჟელი: როსტევან

დაიწერა ესე წიგნი ქორონიკონსა ტნიდ. ქრისტიშობის გ.

+++++

ორი ბეჟელი: 1. სახლისხუცესი პაპუა

2. არ ირჩევა

ქ. ამირახორიშვილის გიორგისათვის ბატ-
კუას ეცა; ბიძა რომ მომიკუდა, ბატონიშვილის გიორგისათვის
ჩემს გან[ა]ყოფს გიორგის ავ[ა]დ გე[ე]სინჯვინა ჩემის ქიშპობითა; კა-
ცი დამ[ა]ყენეს და სამოცი მარჩილი ბატკუასა და მისის ძმებისათვის
გამიღია. ვინ რას მემართლება, მაგრ[ა]მ მეორედ ამდენი ფასი გამი-
ვიდა*.

ბეჟელი: ქადაგი ნიკოლოზ

* სათაური სხვა ხელით: „ქ. ატმანელი ბერისშვილი რომ ლეკს ფათერკად
შემოკლდომოდა, იმისი გარდასაწყვეტის წიგნია. ქკს ტნიდ“.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 535. დედანი. ქალაქი. 49,5×22,7 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. საბუთი
თარიღდება შაჰნავაზის ზეობის წლებით.

*... ესე აუარებელი და მიზეზშემოუღებელი, უთუო, უთუმცო,
გულის წმიდით, პირითა და ენითა მიერ უტყუარი ფიცი, პირი და
საფიცარი მოგართვით ჩვენ, აბაშიძემა გიორგიმ, შვილმა
ჩემმა ფინეზ, შვილმა და მომავალმა ჩვენმან, თქვენ, აბაში-
ძესა ბატონს პა[ა]ტასა, შვილთა და მომავალთა თქვენთა,
ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

გამირისხდა ღმერთი და მომივიდა ამ რიგი საქმე და კურთხე-
ლი ბატონი მამა თქუენი მოკალ. და კურთხეული ბატონისშვილი
ბატონი დედა თქუენიც [დავ]კოდეთ; და ბევრი ავი საქმე გქენ.

სიკუდილსაც მემართლებოდით და წაჰდენასაცა.

[ამას] წინათ კურთხეული ბატონი როსტომ [მ]ეფე და კურ-
თხეული ბატონი მეფე ალექსანდრე და სულა იმერელნი და
ქართველნი შუა ჩამოვიდნენ და არა ჰქენით და ვერ შეგვარიგეს.

და ახლა თავათ თქუენის ღვთის გულისათვინ და მერმე კურ-
თხეულის ბატონის მამის თქუენისა და დედის თქუენის სულისათ-
ვინ, და მერმე ბატონი შანაოზ მეფე და სულა დარბაისელნი
შუა ჩამოვიდნენ, მოიბრუნეთ გული და ჩვენის ამდენის დანაშაუების
პასუხი არ გუიყავით და ჩვენი შერიგება მოინდომეთ.

ჩვენ ბატონის მამის თქუენისა და დედის თქუენის სისხლის მო-
ცემა როგორ შეგვეძლო, მაგრამე თქუნს ღმერთს მიმადლეთ.

მოგართვით ნასისხლად:

ჩხერის ციხე; იქავე გოგიჩაშვილი მისის მამული-
თა, ივანა ნიყუაძე მისის მამულითა და სახლის კაცითა,
დათია ბლუაშვილი მისის მამულითა; **

უბისას სეზისკვერაძე *** თევდორე მისის შვილი-
თა და მამულითა. ნასყიდა კაპანაძე მისის სახლის კაცითა
და მამულითა, ზაქუტა მაქაძე მისის სახლის კაცითა და [მა]-
მულითა;

ილეშ მამუკა გორგაძე მისის სახლის კაცითა და მა-
მულითა.

* გრძელი ღვთისმეტყველური შესავლის შემდეგ.

** „მისის მამულითა“ ჩაწერილია სტრიქონს ზემოთ სხვა ხელით.

*** „სეზისკვერაძე“ ჩაწერილია სტრიქონს ზემოთ სხვა ხელით.

ეს რა თქუენის სისხლის სანუქბო არის! მაგრამე ამას გარეთ ჩემი თავი, ჩემი შვილი და მამული თქუენს კელად მამიგდია. და რაც აქ პარტაქსუდ კაცი დაასახლოთ, ისიც ნასისხლათ მოგუირთვევია, ასრე რომე, არც მე, არც ჩემს შვილს და სახლს კაცს იმასთან კელი არა ჰქონდეს.

რადგან თქუენ ჩვენზედ ამდენი სიკეთე ჰქენით, დღეს და დღეის იქით არცა სიტყუვითა, არცა საქმითა, არცა მოყურითა და მოყურისმოყურითა, არცა ჩემის ყმითა, არცა თქუენის ყმითა შემოჩენილობითა, არცა ღალატითა, არცა მოწამლვითა, არცა ჟამთა ვითარებითა და დროს შემოგდებითა, არცა ჩხუბითა და არას მიზეზითა ჩვენ და ჩვენმა შვილმა თქუენზედა და თქუენს შვილზედა არა ვსტყუოთ რა.

და რაც საფიცარი მოგართვით და ამ წიგნში სწერია, გულის სიმართლითა ამისი გამთავე ვიყოთ. და რაც ღვთისაგან და კაცისაგან კარგათ მოგიგდებოდეს. იმის მომჭირნე ვიყოთ და თქუენი ავი მწეეთ გვეწყინოს. და თუ რამ თქუენი საზიანო გაევიგონოთ, კიდეც მოგახსენოთ.

თუ ამაში გიტყუოთ რამე და ან. რაც ამ საფიცარში სწერია, ეს საფიცარი გაგიტეხოთ, ამა ზემო წერილთ მადლმ[ა] მამის თქუენისა და დედის თქუენისა ცოდვა და თქუენი ცოდვა მას მეორედ მოსულას მე მკითხოს.

ვინც ამაში გაგიმტყუნდეს, მასამცა ჰკითხავს დაუსაბამო. დაუსრულებელი ღმერთი, მამა, ძე და სული წმიდა; წყეულ, კრულ და შეჩვენებული იყოს სული და გორცი მისი; ამა სოფელსამცა ადრე სიკუდილით ეკითხვის და მას საუკუნოს წაწყმედიტა.

და კელიც ასრე ჩაგუირთავს, რომ ამისი გათავეებისა და სიმართლის მეტი ჩვენ თქუენზედ არა ვსტყუოთ რა. ✝

76. ბანინება გიორგი სალარიძის შრომის საქმეზე

1677 წ. 1 მარტი

ცხსა. ფ. 1448. № 5067. დედანი. ქაღალდი. 30,3×16,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა პატრონმა ვ ა ხ ტ ა ნ გ და მდივნებმა გ ი ო რ გ ი მ და ს უ ლ ხ ა ნ ეს სამართალი ვქენით.

ამ[ი]რე ჟიბს როსებს და ზა[ა]ლს სალარიძე გიორგი გაეყიდა ზუენუზნელს ევაზაზე. და ის გიორგი იქილამ გამოპარულიყო და აქ თავის ძმასთან მოსულიყო. სამი თუმანი და ერთი ჯორი გამოეტანა. შვიდი წელიწადი გამოსულიყო, რომე ის გიორგი [თ]ავის ძმასთან მოსულიყო.

მას უკან ის მსყიდველი თათარი მოვიდა და სამართალში ვალა-
პარაკეთ; და სამართლითა გიორგი თათარს მიეცა, ნასყიდობით თა-
თარს დარჩა.

გიორგის ძმამ ნასყიდამ და მისმა შვილებმა სახსარი ვერ
იშოვეს და თავის ძმას არ გაეყარა. თავისი თ[ა]კი ნასყიდამ, გიორგიმ
და მისმა შვილებმა ნასყიდათ დადვეს; და სახლთხუცესმა პაპუამ
და მისმა შვილმა ნიკოლოზ, რევაზ, ადამ და ზურაბ ფა-
სი მისცეს და დაიხსნეს. და ჩვენც ასრე ნასყიდობით დავანებეთ და
მივეცი, ყოვლის კაცის მოუდევრად და უცილებლად დარჩათ სა-
ბოლო[ო]თ და სამკუიდროთ. არას კაცს კელი არა ჰქონდეს.

დაიწერა წიგნი ესე მარტსა ერთსა, დღესა ზუგაბათსა, ქორონი-
კონსა ტნიე.

ბეჰელი: ვახტანგ

კიდზე:

მართალია, ასე გარდასწყდა ესე.

ბეჰელი: გიორგი მირზა

77. განჩინება ზურაბ თუშმალისა და ირისკოპოზის სოფელთა

გაგულის საჩხეზი

1670 წ. 10 ივნისი

ესსა. ფ. 1450. დავთ. № 28. საბ. № 6. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[6] თუშმალი ზურაბა და მისი ძმისწულები და სან[ა]ი-
ნის ეფთისკოპოზი ჩხიზნისა და ირისკოპოზის სოფლის მიწების
სამძღვარზედ¹. შეცილებულიყუნენ და ბატონს შემოსჩივლეს.

და ბატონმა ჩუენ სულსა და ღმერთს ქვეშ შეგვაგდო, იმ მიწე-
ბის გასარიგებლად გამოგუგზავნა. მოვედით ჩვენ, მდივანი
როსტევეანა და ყორღანაშვილი ყაფიჩი ბეჟან მი-
წების სამძღვარზედა [V] მოწმე[ე]ბი მოასხეს და თავიანთ სულსა და
ღმერთს ქვეშ შევეყარეთ.

და ყათულიამ იმოწმა: ერთხელ ბატონის ბაგრატის დროს
სამიოდ-ოთხის დღის მიწის ღალა ავიღეთო და ჩვენს სოფელში მი-
ვიტანეთო და სხვა სრულ ტყე იყო და პ[ა]რონტერმა გა[ა]ყენ[ა]ო.
მას უკან ყველას პ[ა]რონტერის სოფელი სჰამსო.

პარონტერმა სხვა მოწმე[ე]ბი მოასხა. იმათ ასრე იმოწმეს: ეს

¹ სამძღვარდელ.

ალაგი დიდი ტყე იყო და იმ ირისკობოზის სოფლელთ გაქცენესო და ესენი სჭამენო. სხვა ცოლება არ გაგვიგონია.

და ვითაც დიდის ხნის საქმე იყო და ტყეც პარონტრის ყმათ გე-
[ე]ყენებინათ და აქამდისაც ამათ ეჭამა, იმიტომ გარეშე მოწამე არ
შეუგდევით.

ჩვენ იმისი ასრე გაუჩინეთ¹ ათი თუშმალისაგან შეგდებული
პარონტრის ყმამ ასრე შეჭფიცოს, ჰადაც გაიაროს: «ეს ალაგი ჩვენ
გაგვეყენებინოს და ჩვენც გვეჭამოსო და არც ვინ ამ ალაგს [7] ჩვენ
გუცილებოდესო». თუ ასრე იფიცონ, რომელსაც სამძღვარზე გაი-
არონ, დარჩეს ირისკობოზის სოფლელთა. თუშმალის შვილები არა-
ემათლებიან. და თუ ვერ იფიცონ, სახლთან რომ წყალი ჩამოვარ-
დების, იმას იქით დარჩეს თუშმალისა შვილებსა.

ამისი ასრე გარიგდა. და ჩვენსავე იქ ყოფნაში სან[ა]ინის პარონ-
ტერმა სანანის² ყოვლაწმინდის ხატი და სამების ხატი მოასვენეს და
სრულ ერთპირად სოფელი შეიყარა და ფიცვედეს. და თუშმალმა და
შავერდამ არ აფიცეს. მიწები იმავე ეფისკობოზ[ს] დარჩა.

დაიწერა ქორონიკონს ტნიჴ, თიბათვის ი.

78. პანჩინება გიორგი XI-ისა სიციხოვილუბის გამჟღისა და სხვა საღაშო საქმეებზე

1679 წ. 5 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1218. დედანი. ქაღალდი. 41×17.5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩუენ, თვით კელმწიფემან მეფეთ-მეფემან პატრონმან
გიორგიმ ეფისკობოზნი, მდივანბეგი ბატონი ეახტანგ
და დარბაისელნი გუერდს ვიახელით ციციშვილების ქაი-
ხოსროვ[ი]ს, იასეს და მანუჩარის და მისის განაყო-
ფის ზა[ა]ლის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ.

ერთმანერთს მამულისას და ზოგ-ზოგს წანართმევს უჩივოდნენ;
ვითაც ამას წინათ ერთმანერთისათვის საფიცარი მიეცათ, იმის გუ-
ლისათვის ზოგ-ზოგი ერთმანერთში წანართმევი ერთმანერთს შეუ-
ფარდეთ.

მანგლულს მიწას ზა[ა]ლის ყმა ნასყიდობის წიგნით ცი-

¹ გუჩინეთ. ² სანანის.

ლობდა. ქაიხოსროვის ყმას ერთი მოფიცვით ფიცი დაედვა; რაც ფიცით გაიტანოს. ქაიხოსროვის ყმას დარჩეს.

კუერცხიშვილმა პაპუნა ხუცესმა თავის საცილებელი¹ მამული ერთის მოფიცვით გაიტანოს. სუთიამ² თუ იფიცოს, ღვინო კუერცხიშვილისათვის მივალებია, მისცეს. თუ ვერ იფიცოს და სათემოთ დახარჯულიყოს, სათემოთ მისცენ.

სუთიასათვის ზაზას ერთი ტივი ზე წაურთმევია, ზა[ა]ლ მისცეს.

ზაზას ერთი ძროხა დაუკლავს და ხევისთავზედ ბარათი მიუცია. თუ ის ძროხა არ მისცემოდეს, ზა[ა]ლ მისცეს.

ზაზას ღალის თავზედ ერთი კარი წაურთმევია, ზა[ა]ლ მისცეს.

ბეჟან გუდაბრელიძისაგან ძროხის, ცხურის ტყავის და ღარტის წართმევა იჩივლა. მოსაქმემ ალაპარაკოს და გაურიგოს.

ზა[ა]ლს ერთი კარი წაურთმევია, ისევ მისცეს.

ბეჟან მწყერაძე ბერუკას კარსა და ფურს ეცილებოდა. ბერუკამ თუ ასრე იფიცოს: «შენისაჲ ყმის სულის საქმეზე დაკლულაო»³, ბეჟან არას ემართლება. და თუ ვერ ფიცოს, მისცეს.

ბეჟან მწყერაძეს ყმის ცოლის გასყიდვას სწამობდა. რაც იარაღის, პა[ა]ტას და ავთანდილს სამართალი ექნას, ორნივე დასჯერდეს.

მეზურისათვის ზაზას ცხრა ცხუარი რომ წაურთმევია, ზა[ა]ლ მისცეს. ამავ მეზურისათვის ზაქარია ხუცეს[ს] ერთი ცხუარი და ექუსი შაური თეთრი წაურთმევია, ისევ ზაქარიამ მისცეს.

ზა[ა]ლ მეზურნეს სამი ძროხა უნდა მისცეს.

ვენახისას, ფეტვის და ყანისას რომ ჩიოდენ, მოსაქმემ გაურიგოს.

რაც ქაიხოსროვის კერძი მარანი ნიჩბის[ს] დაექციოს, ისევ ზა[ა]ლ აუშენოს.

სასახლის გარეშემოსას ჩივოდენ, ბატონი ნახავს და გა[ა]რიგებს.

ალავერდამ და კუერცხიშვილმა თავიანთ პრკვე მოასხას, ილაპარაკონ, ვისაც რამ დასდებოდეს, მოსაქმემ მიაცემინოს.

ტერტერას და მეკარვიშვილის ცხენი ერთმანერთს შეუთარდეთ.

ამ ჩუენს ბძანებას ვინც გარდავა, ჩუენად შეცოდებათ მოვკითხავთ.

ქორონიკონს ტნიჴ. მარიამობის ე დაიწერა.

ხელრთვა: გიორგი

¹ საცილებერი. ² სუთუამ. ³ დაკლურათ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 149. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[113v] გემწიფის მეფის გიორგის ბძანებითა დავსხედით ჩვენ მდივანბეგი ბატონი ვახტანგ და მდივნები. ზაქუმას შვილთ ზაქუმის და შალიკას შვილის სარჩელი [და] საჩივარი ორთავესი გავსინჯეთ.

ზაქუმას[ს] შვილები¹ და შალიკას შვილები ზემო ჯახობს მიწებზე და ტყეს შეცილებულიყვნენ. ზაქუმას შვილებს ფიცი დაზდებოდა. მოფიცრები შე[ე]ყარა და ალაღაშვილი ბაინდურა და ველასშვილი გასპარა და ნასრიას შვილი შან[ა]ზარას — ამათ ემოწმათ და მოფიცრათ მოყოლოდა და ეფიცათ. მოვიდნენ გელმწიფის კარზე მოფიცრები. ეს ილაპარაკეს, ტყვილათ გვაფიცათ, ფიცმა გვან...^{*}იანო.

ამისი ზაქუმას შვილმა ეს უპასუხა: ქრთამი მოგეცით და გეფიცეთო.

რაც საბუთი უყოს ზაქუმ მოფიცრებს, უნდა ისევ მოსცეს. რაც მიწა და ტყე როსტომ მეფის სამართლითა მაშინ გამოფიცულყოს შუა უნდა გაუყონ — ნახევარი ზაქუმის შვილებს და ნახევარი შალიკას შვილებს. ტყისა და მიწისა თუ ბეჟანის კერძათ გაყოლოდეს, იმ გამოფიცულის მიწებისა ათაბეგის შვილმაც უნდა დაუღვან.

ბერუკავ თურქისტანიშვილო, ასე გაქარიგე.
ქორონიკონს ტნიზ.

მოფიცრებს შალიკაშვილმა ფიცი უნდა აუხსნას

გელმწიფის ნეფის გიორგის ბძანებით თურქისტანშვილი ყაფიჩიბაში ბერუკა გავგზავნეთ ზაქუმას შვილების და შალიკას შვილების მიწისა და ტყის საქმეზედა.

არის სამძღვარი: წყალი გაღმა ელის შარა წყალს რომ ეცემა, გამოღმა კლდე; იმას ზეითა ბულდანგეთურის მიწის ნახევარი, იმის გამოსწორ შალღყოცის სერის თავს ქვები რომ არის, ქვიტკირის ორმო რომ არის; სერს იქით ზაქუმის შვილებისა და სერს აქეთ შალიკას შვილებისა არის. აზარიას ახო რომ არის, ნახევარი [114] მიწა

¹ შვილების.

^{*} ორი ასო ამოფხეკილია.

იმის პირდაპირ წითელი კლდე იმაზე დათგორულის სამძღვარ მაღლა დიდი თელა რომე არის, რაც ბეჟანის კერძი ათაბეგის შვილის ქონდეს, იმა[ნ]ც უნდა დაუდვას ამ სამძღვრებს აქათ.

ეს გარიგება ასე უნდა გათავდეს.

ხელრთვა: გ ი ო რ გ ი

80. განჩინება გიორგი XI-ისა ღვაპთ ბაბისშვილისა და სხენია სამაღანისშვილის მამულის საქმეზე

1680 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 756. დედანი. ღაზიანებელი. ქალაქი. 22X21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტალი.

ქ. ჩუენ, თვით კელმწიფემან, მე ფ ე თ-მ ე ფ ე მ ა ნ, პატრონმა გ ი ო რ გ ი მ დარბაისელნი ვიახლეთ, და ვ ე თ ი ს შ ვ ი ლ ი ს და-
ვ ი თ ი ს ა და სამაღანი შ ვ ი ლ ი ს ს ე ხ ნ ი ა ს სარჩელი და
საჩივარი ორთავესი¹ გავსინჯეთ.

დავით ილაპარაკა: როდესაც ჩემის სახლის [კაცებს მეფისაგან
ნ უ ლ ი ს] წყალობა დაემართათ და ნ უ ლ ი მ[აშინ სამწყალით]ა
მისცემია ნულელთაო.

ამისი ასე [გავაჩინეთ: წადგეს და ვ ე] თ ტ ა ტ ი ს შ ვ ი ლ ი ნუ-
ლულებითა. თუ ასე შეიფიცოს: «ოდესაც ნ უ ლ ი მომცემოდესო,
სამწყალით მომცემოდესო»; რომელიც ეფიცოდეს, თუ ასე და-
იფიცოს, დარჩეს დავითსა; თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს სენიას.

ქორონიკონს ტნიშ.

ხელრთვა: გ ი ო რ გ ი

81. განჩინება ჯაალ და თაჟა ბარათაშვილების შმის საქმეზე

1682 წ. 24 იანვარი

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 2. საბ. № 145. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[142v]. ჩვენ, თვით ხელმწიფემან მე ფ ე თ-მ ე ფ ე მ ა ნ პატ-
რონმან გ ი ო რ გ ი მ ბარათას შ ვ ი ლ ი ს ზ ა [ა] ლ ი ს მისის
ძმისწულის თ ა ყ ა ს ი სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავსინჯეთ.

როდესაც ზ უ რ ა ბ ს გ ე რ მ ა ნ ო ზ თავისი ქალი შესწამაო,
ქ ა ი ხ ო ს რ ო ვ ილაპარაკა და სულკურთხეულის მამის ჩუენის მე-
ფის შ ა ნ ა ვ ა ზ ი ს განაჩენიც ქონდა, ქაიხოსრომ სუფრაჰმა თქუა,

¹ ი. ბოლოვესი.

მამა[14:]ჩემი რომ მოფიცრად მიყუაო ფ ა ლ ა ე ა ნ ხ ო ს რ ო ს
შვილებსაო — ზა[ა]ლსა და თაყასა, ორს კუამლს კაცს დამპირდაო
ტ ბ ი ს [ს] გ ე რ გ ი ძ ე ს ა ო და ა ნ დ რ ი ა ს ხუცეს[ს]აო. ამებ-
საო თავის მამულითაო.

ამის სასამართლოდ სულკურთხეულს მამ[ა]ჩვენ მეფეს შანავაზ-
თან ელაპარაკათ ქაიხოსროვ სუფრაჩს და ზა[ა]ლსა: და თაყასათვის
და მათ შვილთათვის ფიცი დაედვა. ასე უნდა შე[ე]ფიცა ქაიხოსრო-
სათვის: «ამისმა მადლმა, ამისმან განმაცხოვრებელმა ღმერთმან,
არც ჩუენს ძმას ზურაბს გერმანოზის ქალთან სცოდნიარაო და არც
ტყუილად გვეფიცებინო, არც ჩუენს მოწმობაზე ფიცს დაეჭირო».

ჩვენც, როგორც მამის ჩვენისგან გარიგებულ იყო, ისე დაფი-
ცებას უპ[ი]რებდით ზა[ა]ლს და თაყას თავის შვილებითა. ზა[ა]ლ
ჩვენთან ილაპარაკა და მოვახსენე: ვერ გვეფიცვის და კიდეც დაე-
პირდითო.

ამ ქართულს უკან ზა[ა]ლს წიგნი მიეცა თაყასათვის: თუ ფიცს
იშოვნო, გვიფიცავო. რადგან თაყამ ზა[ა]ლისაგან მიცემული წიგნი
მოგვიტანა, უმართლე გამოვიდა.

ანდრიას ხუცესი თავის მამულითა ისევ თაყას და მის შვილს
ბ ა რ ა თ ს, თ ა მ ა ზ ს, ზ უ რ ა ბ ს, დ ა თ უ ნ ა ს, ი ა ს ე ს, შვილთა
და მომავალთა მათ[თ]ა დევანებთ სამართლითა.

არც ქაიხოსროს და არც ქ ა ვ თ ა რ ი შ ვ ი ლ ს და არც ხ ე რ -
ხ [ე] უ ლ ი ძ ე, არც თაქალთოიანის ბ ე ე ა ნ ს — ამათ, რადგან მო-
ფიცრები იყუნე[ნ], თაყასთან ამ საქმეზე[ვ] ხელი არა აქთ.

ანდრიას ხუცესი თავისი მამულითა დარჩა თაყას და მის შვი-
ლებს. ტბის გერგიძე და ანდრიას ხუცის სამუქფო ზა[ა]ლ უნდა მის-
ცეს სუფრაჩს ქაიხოსროს.

ქორონიკონს ტო, იანვრის კდ.

ხელრთვა: გ ი ო რ გ ი .

82. ბანძინება იოსება თგილელისა და შანთიქიების ბაგულის საჩხეუ

1882 წ. 24 აგვისტო

ცსსა. 1449. № 2679, პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მეოხებითა სიონისა
ღმრთისმშობლისათა, ესე წიგნი მოგართვით ჩუენ. შ ა ნ თ ი ძ ე ე ბ -
მ ა: ზ ა ა ლ ა მ, ა ბ უ ლ ა მ, პ ა ტ ა ტ ა მ და ბ ე რ ი ა მ, შვილთა
ჩუენთა: ი მ ე დ ა მ, პ ა ტ ა ტ ა მ, ს ი ყ მ ი ა მ, გ ი ო რ გ ი მ და გ ა რ -
ს ე ვ ა ნ, შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩუენისათა, თქუენ, სიონ-
თა ღმრთისმშობელსა და თ ბ ი ლ ე ლ მ თ ა ვ ა რ ე ფ ი ს კ ო პ ო ზ -
ს ა ი ო ს ე ბ ს.

ასრე, რომე: ალგეთის პირზე ხეკორძის ბოლოს სასალტოას მიწა გუეპირა ჩუენა. თქუენ წამოგვედავენით და გელმწიფესთან სამართალში მიგვიყვანეთ, ფიცი შემოგვაგდეთ და ჩუენ ვერ შემოგფიცეთ და თქუენი მკუიდრი მამული თქუენვე დაგანებეთ. ვერა ჩუენი გუარი და ნათესავი ველარ წამოგედლოს და არცარა კელი ჰქონდეს მაგ მამულთან.

არის ამისი მოწამე: მდივანბეგი ორბელიშვილი ვახტანგ, მდივანი სულხან, მდივანი როსტევეან და მდივანი ოთარი, ნაზირი ზალინა, ჩუენი მეზობლები: ხიზანაშვილი გაბიტა, ხიზანაშვილი აღდგომელა, მერაბაშვილი ბერიკა.

დაიწერა წიგნი ესე ქორნიკონს ტო, აგვისტოს ოცდამოთხს.

++++

83. განჩინება დომენტისა და ზაქარია თურმანიძის ვალის სამეფო

1682 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8479. დედანი. ქალღდი. 20,5×10,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, ფავნელიშვილმა სახლთუხუცესმა შიოშ, დიასამიძემ დიასამ, სააკაძემ გივმა და შალვამ, დომეტის და თურმანიძის ზაქარიას საქმე გავარიგეთ, ლევან ბატონისშვილის ბძანებითა.

დომეტის თეთრი ზაქარიას ემართა, ბატონიშვილი შუა ჩამოვარდა და ზაქარიას რომ დომეტის თეთრი ემართა, ბატონისშვილმა იასეს საქორწილოში გაუბარა. ახლა ის თეთრი ხუთი თუმანი იყო. ერთი თუმანი დომეტიმ იასეს შეაწია და ოთხი თუმანი, თუმანი თვეში აბაზად, იასემ უნდა მისცეს დომეტის, რასაც ხანს იასეს კელში დაყოს.

ამის მოწამენი ჩვენ ვართ. და კიდემ იასემ დომეტის თავისი მსახურები: ნარიმანაშვილი ზურა[ა]ბა, ტაველაშვილი შერმაზანა და ერაპეტაშვილი ზურა[ა]ბა, ესენი, თავდებით მისცა, რომ საქორწილოდამ მოგვკრეფ და ამათის კელით მოგცემ გაურჯელადო.

მე, გაბრიელ მგალობელს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. ქორნიკონს ტო.

ქ. დომენტიმ კაცის თეთრი ჩემს სახელზე მივეც, ეს თეთრი კაცის უნდა მიეცეს ი[ა]სესგან გაურჯელად.

ხელრთვა: დომენტი

84. ბანჩინება პრისბუტორა წინამძღვრისა და მაღალაძეთა

მამულის საჩუქე

1683 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8939. დედანი. ქალღდი. 32,5×14,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. კემწიფეს მეფეს გიორგისთან შელაპარაკდეს ქვა-
თაქევის წინამძღვარი ქრისტეფორე და მაღალაძენი —
ნიკოლოზ სახლისუხუცესი, რევაზ და ადამ, სეხნია და
მათნი ნათესავნი ქვათაქევს სასაფლაოსა, სენაკსა და ბაღჩა საბოს-
ტნეს ცილობდეს.

მაღალაშვილი ილაპარაკეს. და ქვათაქევისა ღმრთისმშობლის
დეკანოზსა, კანდელაკსა და კავთიაშვილს მამითასა
ასე უნდოდა, რომ დაეფიცა, მაღალაშვილი არ ყოფილიყოს და სხვა
სენაკისა და ბაღჩა ბოსტნის ალაგი მისცემოდა.

ამისი გარჩევა და სამართალი ჩვენ, თბილელ ეფისკოპოსს
იოსებს გვიბძანა კემწიფემა.

მივედით ქვათაქევს და გავსინჯეთ. საბოსტნესა და ბაღჩის
ალაგს ვერ ფიცევდეს; და სახლზე ფიცი მოინდომეს. ჩვენ აღარ და-
ვაფიცეთ და ერთმანეთის ნებაწყალობით შევარიგეთ, რომ წი-
ნამძღვარიც დასჯერდა და მაღალაძენიცა.

სასაფლაო დანებდა მაღალაძეთა. პალატის ხარო რომ არის იმის
კუთხიდან, ის სენაკის კუთხი რომ არის აქიმი და იმ პალატის
გვერდი ბოლომდი, ისრე ქევის პირსა ჩატანებით, ის გვერდა ნასახ-
ლარები და ის საბოსტნე და საბახჩე — ესე[ქ]ში დარჩა მაღალაძეთა.

არის ამისი მოწამე საგინაშვილი გორჯასპი, მგალო-
ბელი იორამ. და მე თვითან ტფილელს გარდამიწყუეცია, დამიწე-
რია და მოწამეცა ვარ.

ქორონიკონს ტოა. ხელრთვა: იოსებ

85. ბანჩინება ნიკოლოზ მაღალაძის შვის მონასტრის საჩუქე

1684 წ. ახლო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5071. დედანი. ქალღდი. 15×13,9 სმ. მხედრული. გან-
კვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. სა-
ბუთი თარიღდება ნიკოლოზ მაღალაძის მიხედვით (ლოკუმენტები, I. ნ. ბერ-
ძენიშვილის რედაქციით, გვ. 74).

ქ. ნიკოლოზ მაღალაძემ და მისმა ძმებმა და ჯაჯა-
ნამ მონასტელიძის ხაჩანასა და მის შვილებზე ილაპა-
რაკეს. ის მონასტელიძე ჯაჯანას უწინ რჩეულაშვილის შერ-

მ ა ზ ა ნ ი ს ა თ ვ ი ს მიეყიდა და მერმე გასყიდული ნიკოლოზს] და მის ძმებს დაეხსნა და ეყიდა.

ჩვენ ასე სამართალი უყავით: მონასელიძე თავის შვილებით ნიკოლოზს და მის ძმებს დარჩა, რადგან ეყიდა; ჯაჯანას და მის ძმას კელი არა აქვს.

86. ზანჩინება ხოლუაშვილების ვალის საქმეზე

1675—1685 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 89237. დედანი. ქალღღ. 23X16,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი: უთარიღო. ა-ნაკლული. საბუთი თარიღდება პაატა აბაშიძის მიხედვით (დოკუმენტები I, ნ. ბ ე რ ძ ე ნ ი შ ვ ი სის რედაქციით, გვ. 431).

ქ. ხოლუაშვილები გაიყარენ, ბატონთან იჩივლეს, ვალზედ დეობდეს და ხოსიკა აღარ მიუდგა, ასე უთხრა: «ჩემი და ქიოტიშვილს ყავსო და ჩემი კერძი ვალი იმაშიდ გამიბარებია, ვალს აღარ გადავიხდი».

და ეს ბატონმა უწყინა ხოსიკასა.

ახლა ამ ძმებმა უთხრეს ხოსიკასა, მამუკამა და გიამამა: ეს გოგო სწორეთ გამოვიყვანოთო და ვალიც სწორეთ გადავიხადოთო. და ხოსიკამ აღარ ქნა: «ჩემ კერძს ვალშიდ ჩემი და მიიციემა».

ახლა ხოსიკას უბძანა ბატონმა პაატა აბაშიძემ: «ცოდვა და მაღლი შენი იყოს შენი დისა».

ახლა დავსხედით ბატონის ბძანებით ქიოტი სახ[ლთხ]უცესი. გიორგი, ორთავ ზურაბ ასისტ[ავი], ხანა მამასახლისი, გიორგი მღდელი. ბატონის ბძანებით და ღმრთითა ეს ასე გავვი-სამ[ართლებია: ვალი სამა[თ] გადავახდევინეთ და მამული ოთხათ გავვიყვია.

ახლა თანდილამ უჩივლა: «ოცდაცამეტი მარჩილი ჩემი ნაშოვარი დამიხარჯამს სახლსა და კარზედ, ამაშიდ არცარა სახლი-კაცისა ურევია, არცარა ძმისა».

ახლა ჩვენ მოსამართლე[ე]ბმა გავაშვებინეთ თანდილასა, ასე უთხარით: «შვილიანი კაცი ხარ, კიდევ ღმერთი შეგაძლებინებს, ჩვენ დავგივითმევია». მაინც თუ წამოგესეოს ვინმე, ოცდაცამეტი მარჩილი თანდილას უნდა მიეცეს.

ჩვენ. მოსამართლე[ე]ბმა ეს ასე გავარიგეთ. და ვინც ეს შეშა-
ლოს, ჯერ ღმერთმან შეშალოს, მერმე ოთხმა პატრიარქმა.

ახლა არი[ს] ამისი გამრიგეც და დამწერიც და მოწამეც ზუ-
რ ა ბ ასისტავი.

87. განჩინება პარათაშვილების მამულის საქმეზე

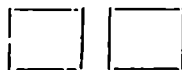
1697 წ.

ცსსა. ფ. 1450 დავთ. № 38. საბ. № 18. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[7v] ბატონიშვილის მდივანბეგის ბძანებათ მოვედით ჩვენ, მ დ ი-
ვ ა ნ ი ბ ე გ თ ა ბ ე გ და ჩემი ბიძაშვილი ფ ა რ ს ა დ ა ნ. იოთამი-
შვილი მოვიდა, მისი ძმისწულები ავთანდილი შვილს ქ ა ი ხ ო ს-
რ ო ს ა და აბაშიშვილს დავითსა და მერაბი შვილს შ ე რ მ ა ზ ა ნ ს
და მის ძმებს დიურს მიწას ნასყიდობით ესარჩლებოდნენ. და ფი-
ციც იოთამი შვილებს დაედვათ, მაგრამე ამათ აღარ აფიცეს.

და ისრე უფიცრად ყმისა თუ თავეთი ნასყიდი ზეით რუს პირს
რომ ორი საწნახელი დგას, ის იოთამი შვილებს დარჩა. და ქვეშეთ
რომ მეორე საწნახელი დგას, იქითის პირიდან ისე ჩატანებით მა-
შ ა ე რ ი ს პირამდის ჩასამქლრული და აქეთ ა კ უ რ. თ ი ს ა კ ე ნ
რასვანის შვილებს რომ ნასყიდი მიწები აქვს იმას მიდგამდის, დარ-
ჩა იოთამას შვილებსა, გივსა და მის ძმისწულებსა. ამასდა გარდა
იქაურს მიწებზედა სხვა საცილო აღარა აქვს რა.

ქორონიკონს ტოე

88. განჩინება იოანესა და მაკარი მღვდლის მამულის საქმეზე

1688 წ. თებერვლის დამღევს

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 34. საბ. № 191. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[141v] სიონთა მღთისმშობლის ყმას ი ო ა ნ ე ს და მის ძმას
მღვდელს მაკარის ნ ო რ ი ი ს უბანში ო ი ტ ა ძ ი ს მამული
ეყიდათ, იმ მამულზედ დასახლდნენ. ყ ო რ ო ვ ა ნ შ ი ნაკელციხ-
ლებს ქვემოდად მიწებს ფ ო დ ი ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ქ ი ტ ა და მისი ძმა
რ ა მ ზ ა შეეცილენ.

ჩვენ მარტყოფის ნაცვალს გ უ დ უ ა, ფ ა რ ს მ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი
რ ა მ ა ზ ა, და თ უ ნ ა პ ა პ ა ჩ ა შ ვ ი ლ ი, უ ლ უ ლ უ რ ი ნ ა ს-
ყ ი დ ა, ს ტ ე ფ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ნ ა ს ყ ი დ ა, კ უ რ ა ტ ა ს შ ვ ი ლ ი
მ ღ თ ი ს ი ა, ქ უ რ ც ი კ ა შ ვ ი ლ ი ი ე ს ე, ა ზ ი რ ა შ ვ ი ლ ი გ ი-

ორგო დავსხედით, გაუშინჯეთ. ქიტაძისა ყოფილიყო. იოანეს
და მის ძმას მღვდელს მაკარის მივეცით¹.

ნუკრადეს აბრამს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა თებერვლის დამდექს, ქორონიკონს ტოვ. † † †

89. განჩინება გიორგი მიქალაძისა და პაპუნა გოცაშაგისუვილის

საქმეზე

1688 წ. 21 იანვარი

საქართველოს სიძველენი I. ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით,
გვ. 77—78.

ქ. ესე წიგნი მოგართვი მე, მიქალაძემ გიორგიმ.
თქუნენ, გოსტაშაბისშვილს პაპუნასა, შეილთა თქუნენ-
თა გოსტაშაბს, ნიკოლოზსა, თამაზს ასრე, რომე: პირ-
ველ ერთმანერთს შევრიგდით და ერთმანერთს საფიცარი მივეცით.
და მამულის საქმეზედ გავრიგდით; და ცოტას საქმეზედ ავიშა-
ლენით.

და ბატონის ბძანებითა ბატონი სახლთუხუცესი ქაი-
ხოსრო, მდივანი ბეგთაბეგ, მდივანი ზაქარია —
ესენი დავგისხდნენ, ამათ გვიყვეს სამართალი ასრე, რომე: მოძღვ-
რის შვილის წისკვილი მისის გარეშემოთი თქუნენ დაგანება; ამ წესი-
თა კელი აგვიღია და მიგვირამევია, რომე: რაც ჩუენი იქ დასაფქვა-
ვი პური მოვიდეს და იქ ჩუენთვის დაიფქვას, თქუნენ იმისი მინდი არ
უნდა გვთხოვთ.

დურმიშხანს ალგეთზე რომ წისკვილი ეჭირა, ის წის-
კვილი მისის გარეშემოთი დაგვინებებია; სადამდი ამ ქვეყანას ვი-
ყო, ამ წისკვილის სანაცლოდ თქვენის ქალის ნასყიდი ნახევარ ზეა-
რი მოგვეცით.

არის ამისი მოწამე და დამხდური ბატონი ციცი, მოლა-
რე ბეჟუა, აგრეა წინწყაროს მამასახლისი.

ქორონიკონსა ტოვ, თიბათვის კა.

90. განჩინება იოანესა და მაკარი მღვდლის მამულის საქმეზე

1688 წ. ახლო

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 34. საბ. № 183. პირი. ქაღალდი. მხედრული. სა-
ბუთი თარიღდება № 88 საბუთის მიხედვით.

[128v] ქ. ჩვენ რუ[ისის] მთავარეპისკოპოზმა ნიკო-
ლაოზ ორბნის მიწის სამართალი ასრე ვქენით, რომ: ეშხიანის
შვილისაგან ნასყიდი ყოფილიყო. ის ეშხიანის შვილის მამული და

¹ დაიწერა.

საქუომლო მეფეს თეიმურაზს სიონთა მღთისმშობლისათვის შეეწირა. თბილელს თავისის საყდრის შემკვიდრე ყმა იოვანე და მღვდელი მაკარი დაესახლებინა და მიწას კოპარტელნი შესცილებოდეს.

მოკითხული ვქენით. ნასყიდი იყო და არას ემართლებოდეს; იოვანეს და მის ძმებს დავანებეთ, სხვას კაცს კელი არა აქ[ე]ს, ამისთვის მიგვიცემია.

ხელრთვა

91. განჩინება ერეკლე I-ისა ბარათაშვილების მამულის განაჩენის

1680 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 33. პირი. ქალაქი. მხელრული.

[14] ჩვენ, მეფეთ-მეფემან პატრონმან ნაზარალ-იხან გვერთ ვიახელით მდივანბეგი ბარძიმ და მდივნები. იოთამიშვილის შერმადინისა და მისის სახლის კაცებისა და არეშიშვილების სარჩელი გავიგონეთ. იოთამიშვილების სოფელი კრეფელნი და არეშიშვილებას სოფელი ვერხუნელნი ერთმანერთს სამძღვრებზედ ეცილებოდნენ.

მოკითხული ვქენით. და იოთამიშვილებმან ორი განაჩენი მოიტანეს. ერთი ლუარსაბ მეფისაგან გარიგებულნი, რომე კრეფელთ ფიცით გამოეტანა და იმ ძველს განაჩენში სამძღვრები, დიახ, გარჩევით ეწერა. და დღესაც ის სამძღვრები თვა[ვ]ლით ჩნდა.

ამასდა გარდა კიდევ შაჰნავაზ მეფის ქაშში შეცილებულიყვნენ და იმათაც რომ ეს ძველი განაჩენი ენახათ, სხვას ახლის განაჩენით ედიშერ მდივანბეგის გარიგებით როგორც ძველის განაჩენით გარიგებული ყოფილიყო, ისე დაემტკიცებინათ.

ამას უკან შანავაზ მეფე რომე ერასტის გასწყრომოდა და მოეკლა და ის კრეფა სახასოთ დაეჭირა, მაშინ ვითაც განაჩენის პატრონები ბატონ-გაწყრომილი რომე ენახათ, არეშიშვილები წამდგარიყვნენ და იმ სამძღვარზედ შანავაზ ნუფისაგან ფიცი ეშოვნათ და სხვა განაჩენი აეღოთ და ამითი ეჭიდებოდნენ.

რადგან მას უკან იოთამიშვილებს თავეთი მამული ეშოვნათ, ამ მამულებს და სამძღვრის გარდამავლობას არეშიანთ არ ანებებდენ და ამას ეუბნებოდნენ: ჩვენ ბატონ-გაწყრომილნი და მამულწართმეულნი ვ[ი]ყვენიით, ჩვენ განაჩენები ვერ წამოვყენეთო და ეგ თქვენი განაჩენი მაშინ აიღვეითო.

ამისი ჩვენ ეს სამართალი უყავით: ვინათგან მეფის ლუარსაბის

ჟამში კრეფელნი ამ საქმეზედ დაფიცებულნი იყვნენ და შანავაზ ნე-
ფის განაჩენიც ამით უფრო მართებულად ჰქონდათ, ფიცი არ უნდო-
დათ¹, მაგრამე ფიცი ისრევ კრეფელთ დავადევით.

თუ წადგნენ კრეფელნი და ასრე იფიცონ, რომე: «მეფის ლუარ-
საბის განაჩენით კიდეც გამოგვიფიცავს და შანავაზ ნეფის განაჩენი-
თაც ჩვენ დაგვრჩა, რაც ბატონ-გაწყრომილნი არ ვიყვენით და ჩვენი
განაჩენები ჩვენ კელთ არ იყო, დროს დაცემით თქვენ ეგ განაჩენი
არ აიღევით, მას გარდა ჩვენთან ჯელი არა გაქვთ² რა. და ეს და ეს
სამძღვარი ჩვენიც არის».

თუ ასე იფიცონ, ძველის სამძღვრის განაჩენით სამძღვრებით
დარჩეს კრეფელთა და არეშიშვილების განაჩენიც გაცუდდეს. და
თუ ვერ იფიცონ არეშიშვილებს დარჩესთ.

კ რ ე ფ ა ს ა და ვ ა რ ზ უ ნ ა ს შუა სამძღვარი, ელის ქვა რო-
მე ამართული არის და სწორეთ გვართისი ბოლომდინ ყორე გარი-
გებული მიზდეც. ის არის. და ძველის განაჩენ[ში]ც ასე სწე[15]რია

ქორონიკონს ტოზ.

92. განჩინება ერეკლე I-ისა საამ სახლთუხუცესისა. და

ზაალისშვილების მამულის საქმეზე

1090 წ.

ცსსა. ფ. 1430. დავთ. № 6. საბ. № 76. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[81] კელმწიფემ მეფემ პატრონმან ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ზ ა ნ, მ დ ი-
ვ ა ნ ბ ე გ მ ა ბ ა რ ძ ი მ ყაფიჩი თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი
ბ ა გ რ ა ტ გავგზავნეთ და ის მიწა, წყარო და სასარე გაეშინჯა და
ენახა, სატბისო ყოფილიყო.

სალთუცესი ს ა [ა] მ და ზ ა [ა] ლ ი [ს] შვილები ვალა-
პარაკეთ და სამართალი გაუსინჯეთ. და ის ალაგი სა[ა]მისა ყო-
ფილიყო და ფიცი ამას დავადევით და ისევ ტბელები მოფიცრებადა
შევაგდევიტ: მოფიცრებიც უშოვნა და ზა[ა]ლის შვილებს საფიცრად
კარზედ მიდგომოდენ. და ამისთვის აღარ დაეფიცებინა, ის ალაგი
სა[ა]მისა ყოფილიყო, ის მიწები, ის წყარო და ის სასარე სამკვიდრო
სა[ა]მისა იყო.

და დღეს უკან ვერც ზა[ა]ლის შვილებსა აქვს ხელი და ვერც
არავინ [v] სხვა კაცი წაედავება და შეიცილების. ამის იყო და ჩვენ-
ცა სამართლით ამას დავანარჩუნეთ. ეს ჩვენგან გასამართლებული და
გარიგებული საქმე არაოდეს არ მოშალოს.

ქორონიკონს ტოზ.

¹ უნდო. ² გვაქვთ. ³ კრეფელსა.

ცსსა. ფ. 1448. № 3268. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 36,3×20,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, მეფე მან და ჯელმწიფემან პატრონმან ნაზარალიხან გვერთ ვიახელით კათალიკოზი ბატონი იოვანე, მთავარეპისკოპოზი ქრისტეფორე, არაგვისერისთავი გიორგი, ამილახორი გივი, სარდალი თამაზ, მდივანბეგი ბარძიმ, სხვანი ჩვენი დარბაისელები და მდივნები.

მოურავი შვილის თარხნის გიორგისა და მისის ძმის მეჩინბეთუხუცის ავთანდილისა, ზურაბისა, ქოთაჯევის¹ წინამძღვრის ეფთვიმესი, მაღალაძის სახლთუხუცის რევაზისა, არქიმანდრიტის ნიკოლოზისა, ადამისა, ზურაბისა, იასესი, სეხნეასი და ხუცოს საჩქელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ.

მათი დავებ[ი] და ლაპარაკი ბევრი რამ იყო, მაგრამე, რომელიც სათქმელი და სასამართლო იყო ვალაპარაკეთ და სამართალიც ვქენით. და რომელიც სათქმელი არ იყო, არ გაუგონეთ და არც გავ[ა]სამართლეთ.

თარხან[ი]მან მაღალაძეთაგან ერთი უთქმელი, უჭამსი და ურიგო სიტყვა და საჩივარი [თქ]ვა, პაპუნას სიტყვით ტყუილი იყო და ისრევ ტყუილად გავარონინეთ.

მთასა და მთის საძოვარზედ ლაპარაკი შეჰქნოდათ. მოკითხული ვქენით და სამძღვრით ასრე გავარიგეთ: თბოლს კლდეს აქათ² სასთლოს ღელემდინ გაბრიელის სადგომი, ისეები მაღალაძანთ დანებდა. ამასდა გარდაისად სხვა სულ მოურავის შვილისა არის. უკარ[გ]კაცოთ მაღალა[ა]ნთ კელი ნუ აქვსთ.

ნასოფლარს ვარდისუბანს და მუხათზედ ლაპარაკობდნენ, მაღალაშვილებს დარჩა.

ოჩლაურზედ ლაპარაკი შეექნათ, მაღალაშვილებს დარჩა, არას ემართლებოდენ.

ორბეთს ქვემოთ წინამძღვარი და მაღალაძენი საწისქვილო-

¹ ქოთაჯევისი. ² აქათ.

ზედ ცილობდენ. თუ კ ა ვ თ ა შ ვ ი ლ მ ა ნ თავკაცად იფიცოს, რომე საქვათაგეო იყოს, დარჩეს წინამძღვარს; და ნაშენის ფასი კი მაღალაქანთ მიეცეს. და თუ [ვე]რ დაიფიცოს, როგორც აშენებული ყოფილა, ისრევ აუშენონ და მაღალაქეთ დარჩეს.

კიდემ ხუცოს რომე ერთს მოუგონებელს ალაგს წისქვილი აუშენებინა, რუებისათვინ სამარცხებელი იყო და თემისკაცს დაექცია. შენობის ფასი დამქცევთ მისცენ და ხუცო [წი]სქვილს ნულარა ააშენებს და სამამულედ ხუცოს ნუ გამოერთმევის.

ქვათაგევს სასაფლაო, ბალი, ბოსტანი როგორც გ ი ო რ გ ი მ ე ფ ი ს სიტყვით თბილელის გარიგებულს წიგნში ეწეროს, ისრე უნდა იქნას.

მაღალაქებისა და თარხნის აზნაურშვილებს ც ა ლ ქ ა ლ ა მ ნ ი ძ ე ე ბ ს ა და გ ო გ ი ბ ე შ ვ ი ლ ს ზ ე რ ბ შ ი, კიდევ [ს]ხვებში ჩხუბი მომკდარიყო წინადადგომ[ილ] იქით-აქათ, ორგნითვე ჭრილობები ბევრი რამ მომკდარიყო, მაგრამე ერთმანერთს შეუფარდეთ და გაუსწოროთ.

მამამთავარს ნიკოლოზს შეეკითხოდენ, ვისიც თქვას, ის წავიდოდეს მესამე წელიწადსა და დრამასა და საკანონოსა, რომელიც სა[მარ]თალი იყოს, იმ წესით ნიკოლოზს ააღებინებდეს. ყუალანი მამათმთავრობას ნუ დაიწყებენ. ამ წესით გამირიგებია. სხვა ერთმანერთთან სა[ლ]აპარაკო არა დარჩომილა რა.

ქორონიკონს ტოთ.

ხუთი ბეჭელი:

1. ყაენის ფეხთა მტვერი მეფე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ ვამტკიცებ
2. კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ი ო ა ნ ე
3. . . . ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე
4. მონა ლთისა მდივანბეგი ბ ა რ ძ ი მ
5. ლ უ ა რ ს ა ბ

კიდებე:

ქ. ჩვენ, ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძე, ი რ ა კ ლ ი მ ე ო რ ე მეფე საქართველოსი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. იანვრის ე, ქორთნიკონს უაზ.

ნაშთი ბეჭდისა: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე-

1692 წ. 15 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10068. პარი. საბუთის პირი დატულია აგრეთვე ცსსა. ფ. 1450. დავთ. 28. საბ. № 238. საბუთი წარმოადგენს საამილახვროს ერთსახლობის გარიგების წიგნს.

ქ. ნებიტა და შეწევნიტა ღმრთისათა ჩვენ, ღმრთივ-ალმატებულ-მან, ღმრთივ-დამყარებულმან, ღმრთივ ზეცით გვირგვინოსანმან იესიან, დავითიან, სოლომონიან პანგრატოვანმან მეფეთ-მეფეთმან კელმწიფემან პატრონმან ნაზარალიხან და ჩვენი ძმა იმერეთის მეფე პატრონი ალექსანდრეც ჩვენ სახლში ბრძანდებოდა, ამ ორთავე კელმწიფეთა გვერთ ვიახელით კათალიკოზი პეტრონი იოანე, მთავარეპისკოპოზი ქრისტეფორე და სხვანი ეპისკოპოსნი და სამღთოგანნი, დარბაისელნი: არაგვის ერისთავი ბატონი გიორგი, მუხრან ბატონი აშოთან, ქსნის ერისთავი დავით, ორბელის შვილი ასლან, ციციის შვილი ქაიხოსრო, მდივანბეგი ბარძიბ, სარდალი თამაზ, სახლბუცესი პაპუა, ყულარალასი ლუარსაბ, სხვანი ჩვენი დარბაისელნი, კარის გამრიგენი.

მდივანბეგი ამილახორის გივისა და მისის ძმისწულისა იოთამისა და ავთანდილისა და სხვათა მისისა ძმისა და ძმისწულების სარჩელი და საჩივარი და რომელიც სალაპარაკო ჰქონდათ ყველა გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

ამას წინად მეფის გიორგის ჟამში ერთმანერთში ლაპარაკი და სამღურავი ჩამოვარდნიყოთ და იმათვე შეერიგებინათ, მათგან გარიგების წიგნებიცა ვნახეთ.

მას უკან კიდევ ერთმანერთში ბევრი ჩხუბი და ავი ენის ტარება შექნილიყო, ზოგი მტრისაგან და ზოგი ყმისაგან დიდი სამღურავი და ასაშლელი სიტყვა ჩამოვარდნიყოთ, ასე რომე მათის სახლის-კაცობა დაეშორებინათ.

პირველზედ ვეცადენით, სახლისკაცოდ ერთმანერთს ველარ მოვკიდეთ და ვერც ერთსახლობალა ეაქნევინეთ, გაყრაზედ დასდგნენ და არ დაიშალეს.

გასაყრელად ვალაპარაკეთ და გაყრის სამართალი უყავით. რომელიც საქართველოში გაყრის წესი და რიგი იყო, ისე გაუჩინეთ.

საუფროსო როგორც სხვას ქართველს დარბაისელზედ აღებულა, იმგვარად იოთამს ამილახვარს მრავალი ჭირნახული ექნა და საჭირნახულო კარგი, უმცროს[ს] — საუმცროსო და სხვა ძმებს, რომელიც ერგებოდა სამუშალო, ესეები უბჰვეით.

აწ ამაში არც ჩვენ გვინდოდა ამათის ოჯახის მოშლა და დამცრობა. და თვითონაც დაინახეს, რომ დიდი ზიანი და თავენთი წახდენა იქნებოდა. და ამისთვის ჩვენ ვიგულებოდგინეთ და თავად მეფენი შუა ჩამოვედით და ჩვენი ეპისკოპოზნი და დარბაისელები შუა ჩამოვაყენეთ და მათი გაყრა აღარ მოვახდინეთ და ისევ ერთობა და ერთსახლობა მოვანდომებინეთ და ასე გავაერთეთ და ამ წესით შევარიგეთ, რომე:

ამილახვარი გივი როგორც უფროსი ყოფილა, ისევ უფროსი იყოს და მისი ძმისწულები და ძმანი მისი მორჩილნი და ნებისყოფელები იყვნენ; მისი შეუკითხავსა და გარდასრულსა ნუ იქმონენ; ნურცა აზნაურშვილსა და ნურცა მსახურსა და გლეხსა ნუ დაურბევნენ; მისად შეუკითხავად ნურცა აზნაურშვილსა და ნურცა მსახურსა ნუ გამოიყვანებენ. ნურც მხლებელს გამოიყვანენ; ნურც მამულის მოსავლისასა უდასტუროდ და შეუკითხავად დაუხარჯვენ.

როცა ამილახვარი შინ არ ბძანდებოდეს ყმის სამართალსა ან იოთამ და ან ყორჩიბაში იქმოდეს; რომელიც სამართლიანად ყმისაგან გამოვიდოდეს, ქარხანაში მიატანინებდნენ და საერთოდ დაიხარჯოდეს.

ამილახვარმან ამრიგი უფროსობა უყოს სახლში, რომელიც შეეძლოს, იმრიგად ნურას დააკლებს და კელი შეუწყოს. რომელიც სახლისკაცი ჩვენთან იქნებოდეს, მართებულად ნუზლისას გაუერიგებდეს და ჩვენთან დგომას შეაძლებინებდეს. იოთამსა და ავთანდილს ყოველს წელიწადს ოცდახუთს თუმანს მისცემდეს.

მახარაღაჯის სოფელი ბატონს ანა ხანუმს უწინაც ეჭირა და ახლაც დავანებეთ. სადამდის ცოცხალი ბძანდებოდეს, იმას ეჭიროს და სჭამოს და საქორწილოს მეტს ამილახვარი ნურას გამოართმევს.

რახან სოფელმან მისი არ დაიშალოს და ბატონი ანა ხანუმ აღარ ბძანდებოდეს, ის სოფელი სახასოდ დაიდევას და მისთვინ ამილახვარმან იოთამს და ავთანდილს სხვა სარჩო მოუმატოს. და სხვას ძმებსა და ძმისწულებს როგორც ჯამაგირი ჰქონებოდეს, თუ უნდოდეს, ისევ თეთრად აძლიოს; და თუ არადა, თითო სოფელი რამ დაუდევას და თეთრს ნულარ მისცემს.

რახან სოფელმან მისი არ დაიშალოს, ამილახვარი აღარ იყოს, რომელიც ამილახვრად დაჯდეს, ამირახორის გივის შვილს ან დუყაფარს ასე გაურიგონ. თუ ყვენის ჯამაგირი ჰქონდესთ, როგორც ახლა იოთამისა არის გარიგებული, ისე სოფელიცა და ჯამაგირიცა ანდუყაფარს გაურიგოს. და თუ ყვენიდამ ჯამაგირი აღარა ჰქონდეს, ასე სოფლით არჩინონ.

ამილახვარი ყმათა წახდენას და გაკეთებასა და მამულის გაყე-
მასა სახლისკაცთა შეკითხულობით იქმოდეს და მართებულად
ქრთამს ამათთვისაც მოაცემინებდეს და მშოველი შეიჭვრებდეს.

აზნაურშილმან და მსახურმან იქითაცა და აქათაც ზოგ-ზოგნი
ავად დარჩნენ და სიტყვეს, მაგრამე ყველა ჩავატარეთ. და სახე-
ლოებს ნურცერთს მოუშლიან, იმსახურონ და ნურცა რას უსაყვე-
დურებენ.

იოთამ დემეტრეს დარჩენა მოინდომა და ჩვენც შუა ჩამოვედით,
დავარჩენინეთ. კიდეც იოთამმა ორიოდ სამის კაცის დარჩენა მოუ-
დვა და როგორც შეეფერებოდა და მართებული იყო, ვარჩინეთ.

აშლას უკან რაც ამილახვრისაგან ან იოთამისაგან მამული მის-
ცემიათ ვისმე, ორნივე ერთად დასხდნენ. და ერთმანერთს შეკითხუ-
ლობით დაამტკიცონ. და რაც პაატას მამული მისცემია, იმას კი ნუ-
ღარ მოუშლიან და ნურც უხსენებენ.

გოჩიასშილის მამულსა ასე იქნას: სახლის კაცნი ერთად შე-
იყარნენ, თუ გასაცემი იყოს — გასცენ. და თუ არადა, გასაცემი არ
იყოს — სახასოდ დაიჭირონ.

ეს ასე გაგვირიგებია. რომელიც ან სახლისკაცში ჩვენ გელმწი-
ფთაგან, ებისკოპოზთა-დარბაისელთაგან მტკიცედ გარიგებულს
ერთობისა და ერთსახლობის მოშლასა და გარდასვლას მოინდომებს,
ანუ უარშიობასა და გაყრის სიტყვას მოგვახსენებს და იტყვის, ჯერ
დამბადებელისა და შემოქმედისა ღმრთისა შემცოდებად მოვიკი-
თხავთ, მერე ბედნიერის ყეენის ნამაჰბიარამი იყოს და ხაინად დარ-
ჩომილი და მისის ოჯახის სისხლად ჩვენ მოვკითხავთ.

კვალად იგივე, რომელმანცა ამილახვრის სახლისკაცმა და ან
ამილახვარმან, ან მისმან ძმისწულმან, ძმამან და შვილმან ამ გარიგე-
ბის მოშლა პირად გამოიღოს, ან გაყრა თავის ოჯახისა, დამცრობა
მოინდომოს რომელმანმე, ღმერთო ჩვენო, ჰყვენ იგინი კრთარცა
ლერწამი წინაშე პირსა ქარისასა; აღედვას ცეცხლი თავსა ზედან
მათსა, ვითარცა თივათა და მწვანეთა ველისათა; მტერთა მათთა კე-
ლითა დაითრგუნვენ, ვითარცა თიხა უბნისა, იყვნენ გზანი მისნი
ბნელსაცთომელ; ბრძანებითა საუფლოთა ცოცხლივ შთახდნენ ჯო-
ჯოხეთად, და იყვნენ სავანე მათი ცეცხლი დაუშრეტელი და მატლი
დაუძინებელი; ანგელოსმან მალღისამან ძლიერად აჭირონ მათ; შე-
მცა-ედების ძრწოლა კაენისა, კეთრი გეეზისა. ცოცხლივ დანთქვა
ფარაოსი დათან აბირონისი, ქრისტეს ჯვარისმცემელთანა და გამ-
ცემლისა იუდასა და მარცხნივ ჯვარცმულისა ავაზაკისათანამცა,
მატლსა მას დაუძინებელსა და ცეცხლსა დაუშრეტელსა შინა იყოს
ცხოვრება და მოქალაქობა სულისა მისისა.

ხოლო დამამტკიცებელმან ამა წიგნისა და განჩინებისა ესევე-
თარისა წყევისაგან განარინეს სული მისი.

დაიწერა წიგნი და განაჩენი ესე ყოვლითურთ უნაკლულო, ყო-
ველთაგან შეუცვალელებელი ბძანება და ნიშანი ესე ერთსახლობისა
ქორონიკონს ტპ, მარტის იე, კელითა კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნო-
ბისა თუ მ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს გ ი ვ ი ს ი თ ა.

თუ რომე ერთმანერთში სახერხო წიგნები გამოჩნდეს, სიგლითა
ამით განგვიცუდებია, მტკიცე ესე არს.

რასაც პ ა ა ტ ა ქ ა რ თ მ ი ძ ე ს ა და ან სხვათა ყმათა და ან
ერთმანერთსა ეწამებოდნენ და უდებდენ რასმე, კველა ჩავატარეთ
და ჩავლილი არის.

საუფლისწულო ყორჩიბაშს ა რ ქ ა უ ნ ი მივეცათ და რ ე ვ ა ზ ს
შ ა ი ს უ ლ ე მ ი და რახან ქორწილი ჰქნას, ერთი უმცროსი სოფე-
ლი ბ ე ქ ა ნ ს ა ც დაანებონ.

რვა ბეჭედი:

1. მეფე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ
2. კათალიკოზი ი ო ა ნ ე
3. ხელრთვა ალექსანდრე მეფის
4. მონა ღთისა ერისთავი გ ი ო რ გ ი
5. დ ა ვ ი თ ე რ ი ს თ ა ვ ი
6. სახლთხუცესი ქ ა ი ხ ო ს რ ო
7. მონა ღთისა სარდალი თ ა მ ა ზ
8. თათრული ბეჭედი
9. ლ უ ა რ ს ა ბ.

ამ ხემაწიფეთაგან ებისკოპოზთა და დარბაისელთ გარიგებისა
და ბძანებისა¹ ჩვენც დაჯერებულნი და გამთავენი ვართ. თუ ამაში
ვიმტყუნოთ, ეს ღვთის წყრომაც და ბედნიერი ყვე[ენ]ისა და ხელმწი-
ფისაც ჩვენზედ მოვიდეს*.

ამილახვარი
გივი

ყორჩიბაში
პატა

რევაზ

¹ ბძანებისთ.

* ეს მინაწერი Hd 10068-ში დაცული არ არის.

95. განჩინება იოანე კათალიკოსისა და გივი ამილახორის

რუბის სამეფო

1692 წ. 8 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1251. დედანა. დაზიანებული. ქაღალდი.
30,5×11,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

[ჩუენ], დიასამიძე კათალიკოზი ბატონი იოვანე და ამილახორი ბატონი გივი ზერტულასა [და სობ]ისის რუებზედ შევლაპარაკდით.

მოკითხული ვქენით და ძველთაგანაც ასრე ყოფილიყო. ზემო სათემო რუ ხუთად უნდა გაიყოს: სამი წილი ამილახორსა და სობელთა და ორი წილი კათალიკოზსა და ზერტელთა. ქვემო რუ ნახევარი კათალიკოზსა და ზერტელთა და ნახევარი ამილახორსა და სობელთა.

რომელმაც მერუემა და სოფლის კაცმა ნამეტნავი წყალი მოინდომოს ან მოიპაროს და ან ნამალევად გასცეს, [სამართ]ლიანი ჯურუმი გარდაიხადოს და კათალიკოზმა და ამილახორმა თავის შეცოდებად მოკითხოს. თუ მერუემ იმტყუნოს, [მ]ერუეს გარდაჯდეს. და თუ სოფლის კაცმა იმტყუნოს, სოფლის კაცს გარდაჯდეს.

უამილახორის მოუხსენებლად ზერტელ კაცს ნურავინ და[არ]ბევს.

არის ამისი დამხდური და მოწამე: ყანჩიელი წინამძღვარი იოსებ, სახლთხუცესი ქარუმიძე პაპუა, ბოქაულთხუცესი ჩიკოიძე დათუნა, ყანჩიელი უთრუთ, ყანჩიელი შიოშ, შანაშვილი ვივი, ერთობილი სა[ა]მილახრო, წინამძღვარი მადალაძე ნიკოლოზ, გოშტაშაბიშვილი ნიკოლოზ, სახლთხუცესი რევაზ, კარმეული პა[ა]ტა, დეკანოზიშვილი არდაშელ, გედევანიშვილი გედევან, სულ ერთობილნი მცხეთელნი.

მე, მარტიოზიშვილს ფარსადანს მდივანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

ქორონიკონს ტბ, მაისის გ.

- ორი ბეჭედი: 1. კათალიკოსი
2. ამილახორი გივი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6052. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი-
38x22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ამ უხნოს სოფლისაგან ოთარი გერ[მანოზისშვი-
ლი] უშვილოდ დარჩომილიყო. თვისი წილ[ი] მამული სრულ თვი-
სის ძმისწულებისათვის საფიცრით მიეცა. ამას გარდის, სხვათა მა-
მულისაგან ერთი ვენაჟი ეყიდა; ზოგი თვისის ცოლის, ბატონის მარ-
იამის, ზითევი მიეცა ფასათ და ზოგი სხვა ფასი. და მას უკან ია-
ნასყიდი ვენაჟი ცოლისთვის საფიცრით სამკდროთ და საალაპოთ
მიეცა. კიდევ¹ გერგიძეს ოთარის მხლებელი გეტანა და
სისხლით ვერ ასლოდა; და მოსამართლე[ე]ებს ის გერგიძე² ოთარის-
თვის საუპატიოთ მიეცათ.

ამაზე ოთარის ძმისწულები და ბატონი მარია მ სარჩლობ-
დენ.

მე, ორბელისშვილს, სარდალს³, ბატონს თამაზს
გვიბძანა მეფემ ერეკლემ მათი გარიგება. მიველ, გავშინჯე
და წიგნებიც ვანახე.

ჩვენ ასე უსამართლეთ, რომე: რადგან ოთარს თავისი სამკვიდ-
რო მამული ძმისწულებისთვის[ი] დაეგდო და ნასყიდი ცოლისთვის
საფიცრით სამკდროთ მიეცა, ისევ ბატონს მარიამს დავანებეთ; და
გერგიძე[ე]ებიც თვისის მუახლის საუპატიო იყო, და ისიც მას დავა-
ნებეთ.

ამას გარდის ბატონის მარიამის დედისა თორმეტი თუმანი
ოთარს ვალათ აეღო და თორმეტი საპალნე ღვინოც სულ სასახლოთ
დაეხარჯა. ამისი განაჩენ[ე]ები სხვა მოსამართლე[ე]ებისაც ქონდა, მი-
საცემს იყო.

ამისიც ასე გავსინჯეთ, რომ ვარისი ეს ბატონი მარიამ იყო და
ამას დარჩებოდა დედის ქონება. მაგრამ თუ სულ მიგვეცემინა, პა-
პუას ძალი დაემართებოდა; სარგებელი აღარ ვათხოვნინეთ, თვი-

¹ კიდევყო. ² გერგიძე. ³ ორბელისშვილს სარდალს] ორბელისშვილმა სარ-
დალმა.

საგანც ნახევარი დაუკლევით და ექსი თუმანი თეთრი და ექსი სა-
პალნე ღვინო კიდევ ბატონს მარიამს უნდა მისცეს! პაპუამა გერმა-
ნოზისშვილმა.

ეს ასრე უნდა გარიგდეს.

ქორონიკონს ტპ, თვესა თიბათვეს ნახევარსა.

ბეჭედი: მონა მლთისა თამაზ

97. ბანძინება ოთარ გერმანოზიშვილის ცოლისა და ქმინაშულების უკან-გამშლის საქმეზე

1002 წ. ახლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 15059. ღედანი. თავი აკლია. ქაღალდი.
34×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობას ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ
ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება № 96 საბუთის მუხედვით.

...[სას]ამართლოთ ბატონთან შევიყარენით. მათი სარჩელი გავი-
გონეთ.

ოთარ გერმანოზიშვილის ცოლყოფილმა მარი-
ამ ბატონს არზით მოახსენა: თავის სიცოცხლეში ოთარმან თავისი
ნასყიდები საფიცრით მე მომცაო, სანამ ცოცხალი იყო, შენ გქონდე-
სო; და რახან სოფელმან მისი არ დაიშალოს ორთავესთვინ სააღაპოთ
დაიდვასო. ეს ნასყიდი ალაგი ვენაჭი¹ ერ[თ]-ოთხი არეკალია: ორა
არეკალი ულაპარაკოთ ბატონს მარიამს დანებდა; ერთს არეკალს
მანგლელი ცილობს და მის სამართალს ცალკე [უყოფთ; და ერთს]
არეკალს გერმანოზიშვილები პაპუა და გუგუნა და
მისი ძმანი სარჩლობენ: მამის ჩვენის ნასყიდი არიო, ამას არ დაგა-
ნებებთო. ამ ერთს არეკალზედ თუ პაპუამ ერთი იმისგან შეგდებუ-
ლი კაცი შეაფიცოს, რომე პაატას ნასყიდი იყოს, დარჩეს პაპუას;
თორემ ისიც ბატონს მარიამს დანებდეს.

ესეები, სანამ ბატონი მარიამ ცოცხალი იყოს, როგორც ეპრია-
ნებოდეს, ისე მოიქმაროს. და რახან სოფელმან მისი არ დაიშალოს,
ოთარისა და მარიამის სააღაპოდ დაიდვას.

კიდემ გერგიძეზედ ულაპარაკობდენ. მარიამ მოახსენა:
ჩემი მხლებელი და რაგინდარა გაიტანაო და მისად საუპატიოთ მე
მომეცა, ჩემი არისო.

პაპუამ იჩივლა: თავად მხლებელი შენი არ იყო, მამიდის ჩემისა
იყო: და მერმე არის და ეს გერგიძე არას რეულოო, სხვას გაგიტეხსო,

¹ მესცეს. ² ვენაჭი] ვენჭა.

მქნელი ვინც არიო, მხლებელი მისაც რომე არ ყოფილიყოს, რა იქნების¹? საქონელი მაინც მარიამისა გაუტანია. მაგრამე თუ ამ გერგიძემ მქნელი სხვა უპოვნოს და გაუტეხოს, ამასთან გელი ნუ აქვს. თუ არადა, ესეც მარიამ დარჩეს.

კიდეშ ამასდა გარდაისად ერთი თამასუქი მოიტანეს, თორმეტის თუმნისა და ათი საპალნის ღვინისა, რომე ოთარს თავისის სიღედრი-საგან ვალად აედო.

ამისი პაპუამ აშორო თქვა. ტყუილი არისო. თუ წააყენოს პაპუამ ერთი აზნაურშვილი და სამი მსახური და ასრე შეაფიცოს, რომე: «მაგ თამასუქისა ოთარს არ აუღია და არც დაუხარჯავს», არას ემართლების. და თუ ვერ შეაფიცოს, რაც თამასუქში ეწეროს, თავნი თეთრიცა და ღვინოც მისცეს.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ორი ბეჭედი:

1. მონაღთისა მდივანბეგი ბ ა რ ძ ი მ

2. ბატონიშვილი სახლთუხუცესი პ ა პ უ ა

ხელრთვა: გ ა ბ რ ი ე ლ

98. პანჩინება პრაქლე I-ისა რევაზ-ბეგისა და არღუთაშვილის

გაგულის საგნება

1693 წ. 1 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8763. საბ. № 3. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ა რ ღ უ თ ა შ ვ ი ლ ი ბ ა ნ დ უ რ - ბ ე გ ე დავებოდა პატიცე-მულს რ ე ვ ა ზ - ბ ე გ ს კ ა რ ა პ ე ტ ი ს სოფელსა და ა ხ პ ა ტ ე - ბ ი ს ბაღების ნახევარს.

მოვიდნენ ჩუენთან და ჩიოდნენ. უწინდელი ყარაბაღის ბეგ-ლარ-ბეგი აქ დაგვესწრა. ვალაპარაკეთ და გავშინჯეთ.

რომელზედაც ჩიოდნენ, რევაზ-ბეგისა და მისი მამისა ყოფილა; ასე რომ, იმის წარჩინებამ, ბ ო რ ჩ ა ლ ო ს მეპატრონემ თ ა მ ა ზ ყ უ ლ ი ხ ა ნ მ ა გაძოაცხადა ჩვენთან, როდისაც იმისგან ჩამორთმე-ვიათ რევაზ-ბეგს და მის ძმისათვის მიუციათ, ახპატის მამულად ყო-ფილა და [ა]წ რევაზ-ბეგის ხელში არის. და ესეც გვიაგბო და უმოწ-მა, რომ: არასდროს არღუთაშვილებისა არ ყოფილიყოს ის მამული და არც სკეროდესთ.

რადგანც ამისთვის ლ ო რ ე ს მეპატრონემ ასე იმოწმა, რომ

¹ რა იქნების] სრსიქნებას.

რევაზ-ბეგისა ყოფილა და არლუთაშვილებს და სხუთ იქ საქმე არა პქონიათ, და ა ს ტ უ ბ ა ნ დ ს ქვევით არლუთაშვილებს საქმე არა აქვთ რა.

ამისთვის ზემორე გამოცხადებული სოფელი და მამული სამართლით დარჩა რევაზ-ბეგს და იმისი არის. თუ შემდგომად არლუთაშვილებმა ანუ სხვამ ილაონ, ამათი სიტყვა ბათილი იქნება.

დაიწერა თვესა თათრულსა რაჯიბისასა, წელსა ჩრვ, რიცხუსა ლეინობისთვის ა, ქორონიკონს ტპა.

ბეჰელი: მეფე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ

99. ბანიჩინაბა ერაქლე I-ისა გურამ გურამიშვილისათვის სისსლის

ბანიჩინის შესახებ

1891 წ. 4 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. № 57. დედანი. ქაღალდი. 42X24 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

[ქ. ნები]თა და შეწევნითა [ლმრთის]ათა ჩ[უენ] გვირგვინოს[ან]-თა მეფეთა ძემან, თვით მეფე მან, ქე მწიფე მან პატრონ-მან ნ ა ზ ა რ [ა] ლ ი ხ ა ნ ესე განაჩენი წიგნი გიბოძეთ [თქუენ] ჩუენთა ერთგულთა და მრავალგვარათ თავდადებით ნამსახურთა ყმა-სა ჩუენსა გურამიშვილს ბოქოულთუხუცეს[ს] გურამს, ქაიხოსროს, მანუჩარს*, დურმიშხანს, შვილთა თქვენთა ზურაბს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთავე, ასე და ამა პირსა ზედან:

თქუენმა განაყოფმა გივმა და ფარემუზ გვიორგულა, მეფე გიორგის, არაგვის ერისთავს გიორგისა და ბარძიმს მიუეიდნენ; ბევრი ურიგო და უმართებელი საქმე-ები მოინდომეს ბედნიერის ყე[ენის] სამსახურზედაც — ჩუენსა და ყე[ენს]ა და ბეგლარბეგს აბაზ ყულიხანის [თავს]დასხმა და ყათლვი. ქართველნი უკვიგვიდგნენ, გიორგი მეფეს მოუდგნენ, ქალაქს ციხეს შემოგვადგნენ, საქმე გაგვიჭირეს, იმათთან დაემწყუდნენ, როდესაც უკუგვეყარნენ, კახეთილამ ხანი მობჟანდა, ერთად შევიყარენით.

აწე ხანისა და ჩვენის ბძანებით თქვენის განაყოფის მამულის დასაჭერლად და შემოსაყრელად გაგისტუმრეთ, გაქცა და ერისთვის

* „მანუჩარს“ ჩაწერილია სტრიქონს შუა სხვა ხელით.

შვილი ვამიყ და ავთანდილ დაგასხეს, ღმერთმან და ჩუენ-
მან ბედნიერობამ მოგარჩინათ და იქვე ქალაქს შემოგვეყარნით,
დიდად გვეწყინა.

მეორე კიდე თქვენი ძმა სეხნია ცოტა რამ თუშნი და კიზი-
გლნი გაუსივნეთ, დაჭერა და ავადმოპყრობა ყველა უბძანეთ. იმავე
პირველს მისულაზე იმათ დაეშნათ, სეხნია მოეკლათ, ერთი თუში და
ერთი თქუენი მსახური დაეჭრათ; ჩუენს გასეულს კაცთ ასე მოეპყრა.

რადგან ამდენი ერთი ავი საქმე ჩვენზე მოინდომა და ბევრ-
ფერად გვაწყენინა იმათის მამულისაგან სისხლის მოცემა და სამარ-
თალი მოვინდომეთ.

დასტურად მართებული ეს არის რომე, ორივე მოჩივარი ერთად
ჩიოდეს. მაგრამ თქვენ აქათ ჩუენზე ერთგულად დარჩით და ისინი
ქართველთ შერჩენ.

დავსხედით და ვიახლენით გვერც ქართლისა და კახე-
თის ქათალიკოზი ბიძაჩუენი ბატონი იოანე, ამბა ალა-
ვერდელი ნიკოლოზ, თბილელი, რუსთველი ჩო-
ლაყაშვილი ნიკოლოზ, კახნი და ქართველნი დარბაისელ-
ნი: სახლისუხუცესი პაპუა, ვეზირი ყიასბეგ, მოლა-
რეთუხუცესი ასლან, მისი შვილი ყულარაღასი ლუ-
არსაბ, ამილახორიშვილი ეშიკად[ა]სბაში ავ-
თანდილ, მოურავი აბელ, მოურავი ფირან, თუშთ
მოურავი მამუკა, სახლისუხუცესი დურმიშხან,
ენისელთ მოურავი ნოდარ, სუფრაჩი გიორგი,
ყორჩიბაში ბეჟან, ოხია ყორჩი პა[ა]ტა, მარტყო-
ფის მოურავი ზა[ა]ლ, ბოქოულთუხუცესი დემე-
ტრე, ჯანდიარიშვილი გარსევან; სხვანი ქართველნი და
კახნი დარბაისელნი ვინცავენ გვახლდენ, ღმერთს ქვეშ შევაგდევით
მართლის თქმისა და სამართლისათენ.

რადგან მაგდენის მამულის პატრონი არ იყო, არც ჯელშეუალად
უბოძებდით, გაუპკვეს მამულის სიმცროსათვის მცირე და უკადრისი
სისხლი: გლეხი კვამლი ჩვიდმეტი, ზვარი ერთ[ი], ხოდაბუნი ერთი;

წიწამურს: გოგოჯანაშვილი მამისიმედი, ფა-
რეშიშვილი ღარიბა, ჯაბჯაური გიორგი, გიორ-
გაშვილი თევდორა;

ღუროს: სტეფანაშვილი სურამელა, გამნია-
შვილი პეტრე, გამნიაშვილი გიორგი, ვარდანა-
შვილი ხიზანა და სოზია;

მეჟვას: ჩულუნაშვილი ზაქუტა, მამესწარა-

შვილი გიორგი, სურიჯანაშვილი, მაქარაძე, მჭედ-
ლიშვილი პატატი, ჯაბიაშვილი ბასილა, იორდა-
ნაშვილი მამულა;

შანკავერს: ჩაისელაშვილი მგელია, ჩაისელა-
შვილი ნაობა, მათის მამულით რისაც მქონებელნი იყვნენ...*

წიწამურს ზეარი და მყავას ხოდაბუნი ეს სისხლში გიბოძეთ.

სხვა რაც დარჩა ხუთად გავყავით: სამი წილი ყმა, მამული,
მიწა, წყალი თქვენ წყალობა გიყავით...** გქონდეს და გიბედნიე-
როს ღმერთმან ჩვენს ერთგულებასა და სამსახურსა შიგან.

დაიწერა თვესა მთიბათვესა დ, ქორონიკონს ტპბ.

ბეჭედი: მეფე ნაზარალიხან

ხელრთვები: ალავერდელი ნიკოლოზ. რუსთველი
ნიკოლოზ.

ცხრა ბეჭედი.

კიდებუ:

ჩვენ მეფეთ-მეფემან და თვით ჭელმწიფემან, მეფე [მ] იმამ-
ყულიხან რაც ამ მამის ჩვენის წიგნში ეწეროს თქვენის სისხ-
ლის საქმე¹, ჩვენც ასრე დაგვიმტკიცებია.

ორი ბეჭედი: 1. მეფე იმამყულიხან

2. მონა ხთისა ბატონიშვილი
თაიმურაზ

100. ბანჩინაზა ჯაპახიშვილებიანა და გოგიბადაშვილების მამულის

საქმეზე

1695 წ. 6 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3265. დედანი. ქალაღი. 19X15 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველა სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. შდრ. საბ. № 101.

ქ. ნებითა და შეწეენითა მღრთისათა ესე წიგნი მოგართვი თქვენ,
ჯავეახიშვილს ზურაბს და შერმაზანს მე, გოგიბე-
დაშვილმან ოთიამ და ძმამან ჩემან პა[ა]ტამ და ბად-
რიამ, შვილმან ჩემან მამუკამ, ასე რომე:

ბატონი მანგლელი დ^ა ფარემუზ მობძანდენ და ქვირო-
სის საქმე გაგვირიგეს.

¹ - წიგნში ეწეროს.

* აქლია ორი-სამი სიტყვა.

** აქლია ერთი სიტყვა.

ქვიროსს დაგანებე ჩემი ნასყიდი მკედლისშვილის სახლკარი და ქვევრები და წყარო. ესეები სულ დაგანებე. ნახევარი სასაფლაო და ნახევარი ნაფუზარი ჩემი არის და სხვასთან ხელი არა მაქვს. სოფლის წყარო დამინებებია. თელასთან მკედლისშვილის მიწა ჩემი ნასყიდი, ისევ თქვენთვის დაგვინებებია, დამინსნევენებია. მაზიტას ნაქონი წყარო სამი წილი ოთიასია ის, და მეოთხედი მკედლისშვილისა არის.

[არის] ამისი მოწამე და დამხდური: ბარათაშვილი ას-
ლან. წინამძღვარი გაბრიელ, ხელმოკლიძე ნასყიდა,
ანდერმანიშვილი ლიპარიტ, აბულვარდიშვილი
ბერი. მე, თუმანიშვილს დათუნას დამიწერია და მოწა-
მეცა ვარ.

ქორონიკონს ტპგ, დაიწერა აპრილის ვ.

ბექელი სპარსულ წარწერით.

101. ბანინება ჯავახიშვილებისა და გოგიბადაშვილების მამულის

საქმეზე

1095 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6021. დედანი. ქაღალდი. 22×11 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. მეფის გიორგის ბძანებით მოვედით ჩვენ ეფისკოპოზი
ჯავახიშვილი მანგლელი, ჯავახიშვილი ფარე-
მუზ და თუმანიშვილი დათუნა, ჯავახიშვილის
ზურაბისა და შერმაზანის და გოგიბედაშვილის
ოთიასი დამისი ძმების საქმე გავარიგეთ.

ოთიას ქვიროს მკედლისშვილის სახლკარი და მიწე-
ბი ეყადა, სამი წილი ეყიდა; ოთია წასულიყო და მაზიტას ქვეის
პირს სახლის ალაგი გქაქვრა. ზურაბს და შერმაზანს დაეშალა.

ჩვენ ესე ასე გ[ა]ურბეთ:

მაზიტას ნაქონი წყარო სამი წილი ოთიას დავანებეთ და მეოთხე-
დი მკედლისშვილს.

მაზიტას ქვეი რომ არის და ზეით თავს ბილიკის გზა რომ არის,
იმას ქვეით და სამების ჯეჴს შუა და ქვეითა სამნები რომ არის, ამათ
შუა ნახევარი რაც მიწა არის, ოთიას და მის ძმებს დავ[ა]ნებეთ.

ქვიროს სოფელში რაც სახლკარია მკედლისშვილისა, ოთიას

ეყიდა. სოფლის წყარო და ქვევრები მკედლიშვილს დავ[ა]ნებეთ; სა-
საფლაოს ნახევარი და ნაფუზრის ნახევარი ოთიას დავ[ა]ნებეთ; თე-
ლასთან მიწა ზურაბს და შერმაზანს დავანებეთ.

ქორონიკონს ტპგ.

ბეჰელი: გ ა ბ რ ი ე ლ

ხელრთვა: მ ა ნ გ ლ ე ლ ი

102. ბანჩინება დათუა სალხინაშვილისა და ხოსიტა მაგისაშვილის.

გამულის საქმეზე

1098 წ. 20 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 497. დედანი. ქალაღი. 25,5X19 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი.

ქ. ცხირელი სალხინას შვილი დათუა თუხარლის
ქმას მამისას შვილს ხოსიტას ვენახს მიედაეა, რომე
ზურაბ სა[ა]კაძის გა[ნ] ნასყიდი არისო.

ჩვენ ბატონმა მდივანბეგმა პა[ა]ტამ ორნივ სამარ-
თალში მოვსხით. თუხარელმან წიგნები მოგვართვა თეიმურაზ
მეფისა რომ იმ ზურაბ სა[ა]კაძის მამული ნასყიდი თუ უსყიდი ამ
თუხარელს ამათგნივ ჰბოძებოდა და ავთანდილ თარხნის-
შვილსაც ეს თუხარლის ყმა მამისაშვილი იმ ვენახის საქმეზედ
დაეფიცებინა, რომე სალხინასშვილი გამტყუნვებულყო და ავთან-
დილს უს[ა]მ[ა]რთლოდ დ[ა]ეფიცებინა*.

რადგან ამდენის ხელმწიფის წიგნი ჰქონდა თუხარელს და მამი-
საშვილსაც გამოეფიცა, ჩვენც სალხინაშვილს ხელი ავადებინეთ. ასე,
რომე დღეის წაღმა იმ მამულთან სალხინაშვილს ხელი აღარ აქვს;
და დაუმტკიცეთ ეს ვენახი და დავანებეთ მამისაშვილსა და მის სახ-
ლის შვილთა სამკვიდროდ და საბოლოოდ, ველარას მიედაოს.

ქორონიკონს ტპდ, იანვრის კთ.

და აღარც თარხანსა და მის ს[ა]ხლის კაცს აქვს ამ ვენახთან კელი.

ბეჰელი: მონა ღთისა მდივანბეგი პაატა

* „უსამართლოდ დაეფიცებინა“ ჩაწერილია სხვა ხელით ამოუხევილ ად-
გილას.

1896 წ. 25 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9350. დედნის თანადროული პირი. დაზიანებული. ქაღალდი. მხედრული. ა-მეტი.

ქ. ამას წინად ბატონიშვილის [ლევანის... მდივანბეგი... დოლმაზაშვილი] დოლმაზა და მისი ძმისწულ[ლი ნაზარა გაყრილიყვენ და რაც ყმა და] მამული ქონებოდათ, ზოგი ლევანს გაეყო და ზოგიც ნაზირი ბაინდურა და საჩინო გაეტანებინა და იქ გ[ა]ეყოთ. [და არცა ჩვენ] მოგვიშლია. და რაც ერთმანერთს ბარათით გაყოლია, ისეც [თავთავისი დაგ]ვინებებია.

ამას გარდა დოლმაზაშვილი ნასყიდა და მისი [ძმის წული ბიძაშვილის ნაზარას წამოედევნენ: ამას წინად რომ ბიძაჩემს ეყრებოდითო, მამაშენს ელიზბარს პაპია მამულის წილს არ აძლევდაო, მცველანი არისო და მამულს არ მიეცემო და სამკვდროს მიეცემო.

და მამაჩემმა დოლმაზამა მდივანბეგსა და კარის კაცს ძალუანი ქრთამი გამოიღო და მამიშენის კერძი მამული პაპიადამ ისე გამოიტანაო. რადგან ჩემი ძმობა აღარ ინდომეო და გამეყარეო, მამისჩემის გამოღებული ქრთამი მამეცო.

ჩვენ, სომხით-საბარათიანოს სარდალმა ლუარსაბ, თუმანიშვილს ოთარს, იმონათამიშვილს შერმადინს და წინწყაროს მამასახლის[ს] როსტომს უბძანეთ და ამის სამართალი ამათ ვაქნევინეთ.

და ამათის სამართლით დიად ბევრს თეთრს ადავებდა, დოლმაზაშვილისათვის რომ ფიცით გამოგვეტანიებინა, დიად, ბევრს ანბობდენ და ნაზარა ვერ აუვიდოდა.

და იმ ქრთამის სანაცლოდ ერთის დღის საწნახლის მიწა და ერთის დღის მუხის მიწა ნაზარას დავადებინეთ და დოლმაზაშვილებს მივეცით.

გამდღიშვილები გაყრაში ნაზირ ბაინდურს და საჩინოს საკირხახულოთ დოლმაზასთვის მიეცათ, ხელთაც ქონდა. და ჩვენც ის გამდღიშვილები, დღეს რისაც მამულისა და ალაგის მქონებელი არის, დოლმაზაშვილებს დარჩა.

ამირჯანას სახლის ალაგი დოლმაზასშვილებს დარჩა. და ხაშხებები რაც იყოს ხე და ქვა, ნაზარამ უნდა და[ა]ქციოს და წაილოს ამ ამირჯანაშვილის სახლების სანუქფოთ.

ბ ა ი ნ დ უ რ ა შ ე ი ლ ს შ ი ნ დ ი [ს] მიწაში ნაღობი ქონდა, ის
ნაზარას დაეანებეთ.

გაძ[დ]ლიშვილები თავისი ახოთი და ვენახით დოღმაზაშვილებს
დარჩა.

ქორონიკონს ტჰდ, მარტის კე გასულს.

ჩემო ხემწიფევ, მოსამართლევ, ბატონო! ეს განაჩენი ორ პირ-
ზედ დ[ა]ეწერათ, ქალაღიც სუსტი იყო, დიად, წამხდარ იყო. დე-
ჯექ და გარდაქ[ე]წერე, რაც ეწერა.

ლთისამც შემცოდე იყოს და იუღისაც კერძო იყოს, ქრისტესთან
პირშავი მივიდეს, ვისაც ამ წიგნში მრუდათ და მეტ[ნაკლ]ებობა ან
სხვა რიგათ სიხარბით დ[ა]ეწეროს რამ ბატონო.

104. განიხილავა შაშიაშვილების გაყრის საქმეზე

1696 წ. 1 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 16. საბ. № 59. პირი. ქალაღი. მხედრელი.

[71] ამას წინათ შ ა ნ ა ვ ა ზ მ ე ფ ი ს ქ ა მ შ ი შ ა შ ი ა შ ე ი ლ ი
პ ა პ ი ა, მისი ძმა დ ო ნ მ ა ზ ა და ე ლ ი ზ ბ ა რ ა გაყრილიყვნენ,
ს ო ს ნ ი ს ნასოფლარი გასაყოფარათ დარჩომოდათ და ზოგს რასმე
სხვასაც ერთმანერთს ედავებოდენ. ახლა ერთმანერთს ედავებოდნენ
და ვერ შეჯერებულყვნენ.

მოვიდნენ და ჩვენ — ს ა რ დ ა ლ ს ლ უ ა რ ს ა ბ თ ა ნ ილაპარა-
კეს და ორთავესი საჩივარი გავიგონეთ. ზოგი რაც რომ მაშინ გაყრა-
ში დარჩომოდათ, ახლა ჩვენთან იჩივლეს. ისიც სხვას განაჩენით გაგ-
ვირიგებია.

ა რ ლ უ თ ა შ ე ი ლ [ი] ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა, ზინდარი ვ ა ხ უ შ-
[ტ] ი და ყაფიჩი შ ა ნ ა ზ ა რ ა გავაჩინეთ და ეს განაჩენი ამით გა-
ვატანეთ. ასე, რომე მივიდნენ და სოსნის ნასოფლარი ავგვარად გა-
ყონ: ავკარგობით თავისთვი[ს] საუფროსოდ აიღონ და პაპიაშვილებს
დ[ა]ეწერებონ. სხვა რაც დარჩეს, სამათ გაიყონ. და როგორც სამ ძმათ
შვილები არიან, ისრე სამათ დაიჭირონ.

ქ. კიდევ პაპიაშვილი და დონმაზაშვილი ელიზბარაშვილს სა-
ჭირნახულოზედ ელაპარაკებოდეს სოსნისასა. ის ამ მოსაქმეთ სომ-
ხითის მოკითხული ქნას, როგორც სხვას ექნას, ამათაც ისრე გაუ-
რიგოს.

ქ. კიდევ პატარა სახუნდრული ახოები სამათ გაიყონ. დი[წ]ევან-
ხანა და საჩინიბო² დოღმაზაშვილებს დარჩა და ამირიეზას ქალი.

¹ პაპიაშვილებს. ² საჩინებო.

ქ. ამის ფარდათ ამირეზას სახლკარი ორის¹ დღის თავის ნაქონის მიწით და ორი დღის დავითაური მიწით ერგო ელიზბარაშვილს ნაზა-რასა.

რაც დოღმაზას ნასყიდობა ექნა, ელაპარაკა ნაზარა. მაგრამ სამართალში ვერას შეუიდა და ნასყიდობა დოღმაზაშვილებს დარჩა.

ქ. კიდევ სახუნდარს დოღმაზაშვილებს პაპიაშვილთან სახლისა, კალო-საბზლისა და ბოსტნებისა სალაპარაკო ჰქონდათ. მოსაქმემ გასინჯოს და გაურიგოს.

ქ. კიდევ ნასყიდას სახლი და ბოსტანი, მამუკას სახლი დოღმაზაშვილმა და ნაზარამ გაიყონ.

რაც ილაპარაკეს ამგვარად გავარიგეთ. და რაც დარჩომილა, კიდევ ილაპარაკონ და იმასაც გავარიგებთ.

ქორონიკონს ტპდ.

105. განჩინება ჯაალ ბარათაშვილისა და ხანისთელეთელთ

გამოსაღების საქმეზე

1601—1690 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1226. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 36,8×14,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახპარია წერტილი და ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ნ ი კ ო ლ ო ზ კ ა თ ა ლ კ ო ზ ი ს მეორედ-ზეობის წლებით. წ

ქ. ჩვენ, ამილახორიშვილმან კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ ბატონმან ნ ი კ ო ლ ო ზ და ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ ბატონმან [ი] ა ს [ე მ] [გვერთ ვიახელით მდიენები და სარდლიშვილი [ზ ა ა] ლ ი ს ა და ბატის-თელეთელთ საქმე ასრე გავარიგეთ:

ღალას ათზედ აიღებდეს. სააღდგომოთ ერთს უშობელს, ორს ცხვარს, ოთხს [ბა]ტყანს, ორმოცდაათს [კვერცხს] მოართმევდენ. საშობაო[თ შ]ვიდს [ცხვარს], კომლზედ თითო ქათამს და კვერცხს მიართმევდენ.

ვისაც ფური ჰყვანდეს, თითო ჩარექს ერბოს მოსცემდენ. მზითვის ფური და მშრალი რჩომა ვისაც ჰყვანდეს, იმაზედ ნუ სთხოვს. საყველიეროდ ასს კვერცხს მოართმევდენ.

იქიურს გლეხს კაცს ზაალისა ხენა არ აძეს. სამეხრეთო რაც მოიყვანონ, მოუშკონ, გაუღეწონ, ჩაუყარონ, ქალაქს ჩამოუტანონ.

გასამყრელო გლეხზედ, რაც გლეხს კაცს ძროხა და ცხვარი და ან

¹ არის.

ცხენი ჰყვანდეს, იმისი ოცისთავი ბატონს მოსცენ. სხვას ზაალ ნუ-
რას გამოეკიდების.

სასვ[ი]ანოსათვის ცხრას აბაზს ყოელს წელიწადს მოართმევდენ.
საქუროს როგორც მართებული იყოს, ისრე აიღებდეს.

ვინც მსახური იახლოს ბატონმა, თავისი გამოსაღები აპატიოს.
სათემოს საქმეზედ სოფელს ნუ გაეყრების მსახური.

მამასახლის[ს] და თარხანს და მსახურს ღალას ნუ სთხოვს. რო-
მელსაც თარხანს მოყალნის მიწა მოეხნას ხოლმე, ღალა ბატონს მის-
ცეს. და თუ მოყალნემ თარხნის მიწა მოხნას, ღალა თარხანს მოსცენ.

როდესაც ზა[ა]ლ თ ე ლ ე თ ს მიბძანდებოდეს, ორს ღდეს სო-
ფელი დახვდებოდეს და მერმე თავის ხარჯით დადგებოდეს.

ულაყის ქირას კომლისათვის წელიწადში თითო შაურს მოსცემ-
დენ. სხვარიგად ნურც ულაყს და ნურც ცხენს ნულარა სთხოვს.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

სამი ბეჭედი: 1. მოსავი ღთისა, ძე მეფისა, ბეჭედს რამტკი-
ცებ იასე.

2. არ ირჩევა

3. გ ი ვ ი მ დ ი ვ ა ნ ი

106. ბანინება გივი თუგანოვილისა და ავთანდილ კაპაძევილის მამულის საქმეზე

1697 წ. 20 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2268. დედანი. ქალაღი. 31,5×17,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. ა- მებტი.

ქ. ჩვენ, ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა ბატონმა ი ო თ ა მ თ უ მ ა ნ ი ს-
შ ვ ი ლ ი ს გ ი ვ ი ს და მათის სახლის კაცებისა და კ ა ჭ კ ა ჭ ა-
შ ვ ი ლ ი ს ა ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ა ს ი ლაპარაკი ორთავესი გავიგონეთ.

გივს თავისი ყმა გორელი წ ა ტ უ რ ა შ ვ ი ლ ი გაპაროდა, ინ-
დოეთს მიმავალეზულიყო. დაეჭირა და მერმე აშვებას უკან კიდევ
გაპაროდა და ინდოეთს წასულაყო. მიმავალს გ ა ნ ჯ ა ს კაჭკაჭაშვი-
ლი დახლომოდა, ფასი მიეცა და გორს ორთვალი წისქვილი წატურა-
შვილისაგან ეყიდა.

და აქ გივი მიედავებოდა: ყიზილბაშის ქვეყანას აქ[ა]ურის წა-
სულის კაცის[ა]გ[ა]ნ მამული არ გ[ა]ისყიდებისო.

ჩვენ გავსინჯეთ და ვინცავინ დარბაისელი ამ სამართალში აქ
ბძანდებოდენ, იმათის დამოწმებითა ეს სამართალი ვქენით:

თუ ყიზილბაშის ქვეყანას და ინდოეთში წასულის კაცისათვის მამული გაგვესყიდვინა, მრავალი ბედოვლათი და წასული მოქალაქე და გორელი კაცი იყო დაკარგული და იქ ისინიც დაუწყებდნენ სყიდვას; და ეს არ იქნებოდა. და მერმე არც კვლავ ქმნილიყო, რომე იქ გასყიდული მამული აქ დანებოდა ვისმე.

მეორე ესე: იმ წატურაშვილს ძმა და შვილი და სახლისკაცი არ ყვანდა. ერთი მარტო კაცი თავის ბატონ გაწყრომილი ინდოეთს მიმავალი იყო და ყიზილბაშში იმისგან მამულის სყიდვა კაჰკაჰაშვილს ავად ექნა.

წისქვილები ისევ თუმანიშვილებს დავანებეთ და სამართალმა და[ანარჩუნა. და კაჰკაჰაშვილმა თავისი თეთრი ვისვისაც მიუცია იმასა სთხოვოს.

ქორონიკონს ტპე, მარტის ოცსა.

ამილახორი
იოთამ

ქ. მე, ჩხეიძე ქაიხოსრო, დამხდური და მოწამე ვარ.

ქაი'ოსრო
ჩხეიძე

ქ. მე, ხერხეულიძე რევაზ, ვიყავ ამათი იას[ა]ული და დამსწრე და მდივანს დარჩება.

ხერხეულიძე
რევაზ

ქ. მე, მდივანს ფარეშუხს, დამიწერია და მოწამეც ვარ.

მდივანი
ფარეშ-ქ

ქ. მე, ავთანდილ, ამისი მოწამე ვარ.

ქ. მე, ეშიკადასბაში ავთანდილ, ამ სამართლის დამხდური

ვარ.

მონაღსა ეში
კალას ბაში
ავთანდილ

ქ. მე, ამირეჯიბი ქაიხოსრო, ამისი მოწამე ვარ.

ქაი'ოსრო
მელვინეთ
ხუცესი

ქ. მე, სუფრაჯი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, მოწამე [ვარ]. ავთანდილ

ყორჩიბაში
პატა

ქ. მე, ნ ი კ ო ლ ო ზ მ ა ლ ა ლ ა ძ ე, ამისი მოწამე [ვარ], ასე არის..

ნიკოლოზ
მალაძე

ქ. ეს გარიგება ჩვენც ასე დაგუიმტკიცებია.

ბეჭელი: მე ფ ე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ზ ა ნ

მინაწერი:

გორს წატურაშვილის წისქვილების განაჩენი კაჟკაჟაშვილი რომ გვეცილებოდა. ქორონიკონს ტპე. მ ა ნ [უ ზ ა რ ?].

107. ბანჩინება ჟამაჯანთ ბაღდასარასა და პასაჰის საჰმეზო

1897 წ. ახლო

ცსსა. ფ. 1448. № 4353. დედანი. ქალაღი. 42,3×16,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ა-მეტ-ნაყლები.

ქ. მელიქი აღის სიტყვით დავსხედით ჩვენ, მელიქი ზ უ რ ა ბ. და ტ ე რ ნ ი კ ო ლ ო ს ა მ და მოღნის[ის] ტ ე რ ი ს ა ი ა მ და ნ ა - რ ი მ ა ა ნ თ ო ს ე ფ ა მ და მ ა ნ დ ე ნ ა თ ფარემუზას შვილი პ ა - პ ა მ და შ ა ბ უ დ ა ლ ა ნ თ ე ს ტ ა ტ ე მ ყ ა მ ა ზ ა ნ თ მ [ი] ლ - დ [ი] ს ი ბ ა ლ დ ა ს ა რ ა ს ჯალაბისა და მ [ი] ლ დ [ი] ს ი ს ა ჰ ა - კ ა ს ჯალაბის სამართალშია. ასე ვნახეთ, რომა რაც ჩვენი ქალაქის წესია და ჯერია.

ესენი ძმანი არიან და ძმობის წიგნიცა აქვთ და არც არავის გაუყრია. და ახლა მ[ი]ლდ[ი]სი ბაღდასარასა ორიოთ ხუცით და ორიოთ კაცით ერთი თავისი ნასყიდი ბიჭი სულის შვილათ აუყვანია და სულის შვილის წიგნი დაუწერიათ. არც მოხელისთვის შეუტყობებია და არც თავისი ძმისთვის და არცა მოყრებისათვე[ი]ს. რადგან თავისი ძმისთვე[ი]ნ და მოხელისთვე[ი]ს არ შეუტყობებია, ახლა ამისთანა მალვით წიგნი ქალაქისთვე[ი]ს არა სჯობს.

და დიდი ტერმოსესას ბეჭედი სულის შვილის წიგნზედ ძეს. და ტერმოსესას ვკითხეთ, თუ ეგ ბეჭდის საქმე როგორ იყო და ტერმოსესამ თქო: ქვეხუდებისათე[ი]ს რომე ჩემი ბეჭედი თახჩაჩი იღ-ვა და მ[ი]ლდ[ი]სი ბაღდასარამ ჩამოიღო და თავისი ხელით დაბეჭდა.

და ერთიც ეს თქვა ტერმოსესამ, თუ: მილდისი საპაკამ რომე ინ-დ[ო]ქესა მიდიოდა, საპაკა და ბაღდასარა ორნივ ერთათ ჩემთან მო-ვიდნენ; მე, ტერმოსესათან ასე თქვეს, რომე: ჩვენ ძმანი ვართ, ჩე-ნი ხე[ი]რი და შარი ერთი არის, ჩემთან სულის შვილი არ უხსენე-ბიათ. და მას ამასობაში სულის შვილი არ იქნება. და თუ რამ მ[ი]ლ-დ[ი]სი ბაღდასარასი რამე დარჩომილა, მ[ი]ლდ[ი]სი საპაკისა და თავი-სი შვილისა ან საქონელი ან მამული ან ბიჭი ან გოგო.

სპარს.	სომხ.	სომხ.	ესტატე ქკს ტპე
--------	-------	-------	----------------

კილუზე:

ქ. იე ზ ა თ მ ე რ ა ბ ა მ ამისი დახტული (sic) ვარ და მოწამე. ეს ჩემი დახტუხათა (sic) †

ქ. მე, ნ ა რ ი ა მ ა ნ ა თ ო ს ე ფ ა მ ა ამ წიგნის დამხდური და შვაკაცი ვარ. †

ქ. მე, მ ა ნ დ ე ნ ა თ ფარემუზას შვილი პ ა პ ა ამ წიგნის დამ-ხდური და შვაკაცი ვარ. †

108. პანინება ბაღდინას შვილებისა და არაქელას ბაღისა და ვალის საქმეზე

1098 წ. ივლისის დამდეგს

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 6. საბ. № 173. პირი. თავი აკლია.

[201v] ...ასე, რომე: ამას წინათ ამირჯანას შვილს ბ ა ღ დ ი ნ ა ს მოურავის შვილის ს ე ფ ი ყ უ ლ ა ს ა გ ა ნ ბაღის თხუთმეტი წი-ლობა ეყიდა და პა[ა]ტას ცხრა წილობა პა[ა]ტასაგან დაეგირავებინა. მერმე მომხდარიყო და პა[ა]ტას შვილებისაგან ა რ ა ქ ე ლ ა ს ის ცხრა წილობა [ე]ყიდა.

და მერმე ჩვენ ქალაქის ფ ი რ ა ნ მ ო უ რ ა ვ თ ა ნ და მელიქ მამასახლისთან და ქეთხუდებთან ბაღდინას [205] შვილმა და არაქე-ლამ შემოგუჩივლეს. და ჩვენ პა[ა]ტას შვილები დავაძახვინეთ ა ს-ლ ა ნ და ა ვ თ ა ნ დ ი ლ და ვკითხეთ.

პა[ა]ტას შვილებმა თავიანთ პირით ასე ილაპარაკეს: მე მართა-

ლია, მამის ჩვენისაგან ბაღდინასთან დაგირავებული იყო და მერმე მასუკან ის ცხრა წილობა ბაღისა არაქელას მივეყიდეთო და ჩვენას ნებით და ხელით სიგელიც მივეცითო.

ა რ ა ქ ე ლ ა მ აშორო დაიდვა, თუ: სიგელი არა მაქუსო. და შვაში¹ სიგელი არ გამოაჩინეს, რათგან არაქელასათეინ უკანის დროს მივეყიდათ და² სიგელი შვაში დაკარგულიყო.

ჩვენ ამისი ასე გაუსამართლეთ, რომე: რათგან პა[ა]ტას ბაღდინასთან გირ[ა]ოდ დაედვა, ჩვენც ისევ ბაღდინას შვილებს დავანებეთ და ბაღდინას შვილებისაგან ექუსი თუმანი გამოეართვით და არაქელას მივეცით. არაქელამაც იმ ბაღისაგან ხელი აიღო, ბაღდინას შვილებს დაქანება.

თუ სადმე ის სიგელი გამოჩნდეს, ბაღდინას შვილის საქონელი შეიქნა, ამ ცხრა წილობა ბაღის ბარობაზედ არაქელას ბაღდინა-შვილთან ხელი არა აქუს. ერთმანერთ[თ]ან ხელი [v] არ აქუთ.

ექუსის თუმნის თამასუქი და ხუთის თუმნის თამასუქი პა[ა]ტასაგან მიცემული ორივე ბაღდინას შვილებს აქუს. ხუთის თუმნის თამასუქ[ი] ექუსის თუმნის წინათ იყო დაწერილი. ბაღდინას შვილებმა იციან ამ ორთ თამასუქის საქმე. პა[ა]ტას შვილებთან უნდა ილაპარაკონ და ერთმანერთ[ი]ს პასუხი ამან — პა[ა]ტას შვილებმან და ბაღდინას შვილებმან იციან, არაქელასთან ხელი აღარ აქუთ და არაქელას იმ ბაღთან ხელი არ აქუს. ერთმანერთს შესჯერდენ.

და ჩვენ ასე გაუსამართლეთ. არის ამისი მოწამე მელიქი ავ-თან დილ [] და მამასახლისი პაპუა [] და უმე-კანთ ზალინა [] და ყუზანანთ ბეჟ[უ]ა [] და ჩითახან გასპარა და შაუანთ ფარსადანა [] და დინიბეგანთ როსტომა ჟ, ურაქმაზანთ გასპარა და ალიხანას შვილი ზურაბა.

და მე, მანდენანთ საფარას შვილს ფარემუზას და-მიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა მკათათვია დამდექს ქორონი-კონს ტავ. []

¹ შვაჩი. ² და.

[206] არის ამისი მოწამე მელიქი ავთანდილ [] და
მირმანას შვილი ზურაბა + და ბასტამა + ნაცვალ ქაიხოს-
როეს მოწმობითა []

109. ბაჰრის წიგნი სარქისა და გასპარა ხითარას შვილებისა

1690 წ. 1 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 954. დედანი. ქალაღი. 60X22 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებითა, შეწვევნითა ღმრთისითა მამითა, ძისითა და სულის
წმიდისა, ამათის მინდობითა და შუამდგომლობითა და თავდებობი-
თა ესე გაყრის წიგნი დავდევი ღმრთის ქვეშე და მელიქ მამასახ-
ლისის და ქეთხულების სალაპათით¹ გავიყარენით ჩვენ, ხითარას
შვილებმან სარქისამან და გასპარამან ასრე რომე:

ერგო გასპარასა: უკან სათორნე ოთახი და დერეფანი და დერე-
ფნის წინა სარდაფი და კიდეც ოთახი და რაცა გარეთა დერეფანის?
ხიშანი დაგუდებია და წ[ი]ნთ ორი ქულბაქი და ქვემო ჭონის ქულბა-
ქი და ტახტი შუაში არის, ორთავე არის ოთხი თუმანი. უნდა ერთად,
უნდა ორთავ ძმათა მივცეთ ობლებსა და სამი თუმანი ერთს უნდა
მივცეთ, ერთი თუმანი ერთს ობოლს უნდა მივცეთ.

და რაც სახლის რიგი იყო, შუაში გავყავით. და დისა ოთხი მინ-
ლათ[უ]ნი გასპარამ უნდა მისცეს. და რაც ისპაჰანსა და ან სა-
დაც თამასუქები არის ან ვალი, იმისი ხერი და შარი საქუასია.

თუ საქუას ვალი გამოჩნდეს, საქუამ უნდა გასცეს პასუხი.

თუ გასპარას ასალები ან მისაცემელი აქუს ან ვალი, გასპარამ
უნდა მისცეს პასუხი. და ყალადრის თამასუქის პასუხი სარქისამ
უნდა გასცეს პასუხი.

ჩვენ შუაში გასაყოფი არა დარჩა რა, არც ერთი იოტის ფასი,
ძმობისა და კარკაცობის მეტი.

ვინც კიდეც ამას იქით ერთმანერთს ედავოს, უწინ იყოს მღთის
შეძცოდე, მერმე მისის ყველა წმიდისა და მერმე კელმწიფისა და
სამის თუმნის ჯარიმისა მიმცემი იყოს კელმწიფისა.

რამდემან კაცმან ხელი ყოს ამისის შლასა და ქცევასა, ისიმც

¹ სალაპათა. ² დერეფანის.

მოიშლების თავის სახისაგან და რჯულისაგან და მასმცა ედების კეთრი გეზისა, შიშთუ[ი]ლი [ი]ულისა, ძრწოლა კენისა და ნუმცა იხსენება სული მისი ჯოჯოხეთისაგან.

ამისის დამამტკიცებელი და გამთავებელი აკურთხოს ღმერთი. ამინ და ამინ.

არის ამისის შუამა დამხდომი და მოწამე თავად ღმერთი და მერმე მისნი ყველა წმინდანი და ხორციანი და უხორციონი; კაცთაგან: მელიქი გიორგი. ბეკელი: მელიქი გიორგი; და მამასახლისი პაპუა. ბეკელი: მამასახლისი პაპუა; და შაპუანთ ფარსადანა; და ჩითახანთ ფირუა; და ბებერყანთ ყაზარა; და ახალი ქეთხუდა არაქელა და სუქიზა და აბრუა, ნაღბანდი ნონინა და ბარათას ძმა გასპარა.

და მე, ყალუანთ სუთინას შეილსა მწერალსა მელქუასა დამიწერია და მოწამეცა ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი მარტის ა, ქორონიკონს ტპჳ +

110. ბანინება შარაჟან ჯავახიშვილისა და თუშანიშვილის

მამულის სამეფო

1699 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hld 9343. დედანი. ქალაღი. 50X14,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. თუშანიშვილს მდივანს ზურაბს და მდივანს სულხანს წოდორეთს სულხანაშვილებისაგან მამული ეყიდნა, იმ მამულის მეხუთედს ჯავახიშვილი შერმაზან დაეცილა: ჩემი ნასყიდი იყო, შენ რასთვინ იყიდეო. თუშანიშვილებს ნასყიდობის წიგნებიცა ჰქონდა და მეფეს გიორგის წყალობადაც ებძანებინა და წყალობის წიგნიცა ჰქონდათ თუშანიანთა.

ახლა მეფეს ერეკლესთან ლაპარაკი შეიქნა ჯავახიშვილმა შერმაზან იჩივლა: ეს ჩემი ნასყიდი მამული რასთვინ გიკირაო. რადგან ნასყიდიც იყო თუშანიშვილებისაგან და მეფის გიორგის ბძანება და წიგნიცა ჰქონდა, ჯავახიშვილი ველარას შეუვიდოდა. მაგრამე იმასაც ფასი გასლოდა და აღარც ფასი ეკირა და აღარც მამული.

მეფეს ერეკლეს მოახსენეს. მეფემ ერეკლემ ჩვენ, ყორჩიბაშს პაატას გვიბძანა, მროველს ფილიპეს, მეჩინიბეთხუცესს როსებს, ნიკოლაოზს მაღალაძეს, ბოქოულთუხუცესს ამილახორისშვილს რევაზს.

ჩვენ ამისი ასე გაუჩინეთ: სულხანიშვილებს ფიცი ედებოდა თუ-
მანიშვილებისა. ასე უნდა შეეფიცათ: «რაც ჯავახიშვილისა ნასყიდო
მამული არის, მეხუთედი არც მოგვეყიდნოს და არც იმისი ფასი აგ-
ველოს». სულხანიშვილების ქართული მართალსა ჰგვანდა, რომ მე-
ხუთედის მამულის ფასი არც არ აედოთ და არც გაეყიდათ. რაც
სულხანიშვილების მამული იყო, ხუთისავ ძმის წილი ოც თუმნად
დაფასებულყო.

ჯავახიშვილი ამბობდა: ნახუთალი რვა თუმნად ვიყიდეთ. მაგ-
რამე რადგან ოც თუმნად დაფასებულყო ის მთელი მამული, მე-
ხუთედის ფასი ოთხის თუმნის მეტი არ ერგებოდა. თუმანიშვილებს
რადგან კელმწიფის წყალობა ჰქონდა და ნასყიდობის წიგნიცა ჰქონ-
და, აღარას ვეშარტლებოდით.

მაგრამ რადგან სალაპარაკოდ გაქდა და მეხუთედის ნასყიდობის
წიგნი ჯავახიშვილსა ჰქონდა, ოთხი თუმანი და ნახევარი თუმანი-
შვილმა უნდა მისცეს ჯავახიშვილს, ოთხი თუმანი და ნახევარი უკ-
ლებლივ მისცეს გივმა მდივანმა და შიოშ.

ხასყიდობის წიგნი რომ აქვს ჯავახიშვილსა, ის წიგნი თუმანი-
შვილს უნდა მისცეს. სხვა ერთმანერთთან ჯელო და სალაპარაკო აღა-
რა დარჩომილა რა.

რომელიც ამას იქით ილაპარაკებს, მტყუანი იქნების.

ქორონიკონს ტაჴ.

ბებურის ნაქონს ნავენაჯობსა და ორის დღის მაწაზე რომ ლაპა-
რაკობდა გივი და შიოშ, იმისი სამართალი არა გვიქნია რა. ასე უნდა
მოკითხულ იქნას და იმისი მასუქან უნდა გარიგდეს.

სამი ბეჭელი:

1. ყორჩიბაში პ ა ა ტ ა

2. არ ირჩევა

3. ნ ი კ ო ლ ო ზ

კიდეზე:

ეს განაჩენი ჩვენც ასე გავვითავებია

ბეჭელი: მ ე ფ ე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ

111. განჩინება რევაზ ზურაბიშვილისა და სულხან ჟაფარიშვილის

მამულის სამკვეთ

1700 წ. 2 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4164 გ. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

რ ე ვ ა ზ ზ უ რ ა ბ ი ს შვილი თავისი ძმისწულებით, ს უ ლ ხ ა ნ
ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შვილი ვ ა ნ ე თ ი ს ა ხ ა ლ დ ა მ ა ს სამძღვრებზედ
ცილობდენ.

და მ ე ფ ი ს ე რ ე კ ლ ე ს ბძანებით წამოვედით ჩვენ, ი ა რ ა -

ლი ს შ ვ ი ლ ი მეჭინბეთხუცესი რო ს ე ბ და გ ა ბ ა ს შ ვ ი ლ ი ი ნ დ ი ა მ, ამათი სამძღვრები გაუშინჯეთ და სამართლიანის საქმით ასე გაუბრძოლეთ, რომ:

ნასახლარის სერი რომ დასდევს, ის სერი შუა გავყავით, რომ ნახევარი რევას დაევანებეთ და ნახევარი სულხანს დაევანებეთ.

და კიდევ ამებს გარდა წყალს გაღმა ღორისთული და ვანური სამძღვრები ვნახეთ და კიდევ სამართლიანის საქმით ესეც ასე გაუ-სამძღვრეთ: სერ-სერი ჩამოიტანს სახნავამდინ ძუძუნური, იმას ჩამოსწორ წყლის პირამდინ და საწყლის პირ დარჩა ს უ ლ ხ ა ნ ს. და სერს იქილამ და სახნავით წყლის პირამდინ დარჩა რ ე ვ ა ზ ს.

და ასე გავარიგეთ, რომ ერთმანერთან სალაპარაკო აღარ აქვსთ არა ძმობისა და მოყვრობის მეტი.

ვინც ამაში გამტყუნდეს¹, კელმწიფის შემცოდე იყოს.

დაიწერა თიბათვის ბ, ქორონიკონს ტაჟ.

112. განჩინება კაპაბელთა და შიბლიანელთა მამულის საქმეზე

1700 წ. ნოემბრის ნახევარს

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 52, საბ. № 56. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[42] ესე წიგნი დავდევით ჩვენ, ა მ ბ ა ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ მ ა ჩ ო ლ ა ყ ა შ ვ ი ლ მ ა ნ ი კ ო ლ ო ზ, ქისიყის მოურავმა რ ე ვ ა ზ, ყორჩიბაშმა ე ნ დ რ ო ნ ი კ ა შ ვ ი ლ მ ა ზ ა ა ლ, მოურავიშვილმა პ ა [ა] ტ ა მ, სალთხუცის შვილმა ე დ ი შ ე რ.

ასე, რომე: კაკაბელი და შიბლიანელნი მიწა-წყალზედ შულ-ლობდნენ. და მივედით და ენისელთ მოურავი ნ ო დ ა რ და ენისელთ მოურავიშვილი ზ უ რ ა ბ, ჯ ა ნ დ ი ე რ ი შ ვ ი ლ ი გ ი ვ ი მივიყვანეთ. ორნივე ვალაპარაკეთ. მთა და ბარი გაუშინჯეთ და ასე გაუყავით და შევარიგეთ:

ი ო რ ზ ე დ სახლთხუცის ობა რომ არის, ყოჯას პირდაპირ გზა რომ გამოვა, ის ჭალა შიბლიანელთ საწისქვილოთ დავანებეთ და წისქვილებს გარდა ჭალა სამჭმოთ კაკაბელთ დავანებეთ; იმას ქვემოთ ზარგრის ობას პირდაპირ² პატარა თუთა არის, ერთი სამძღვარი ის არის; იმის სწორათ პირდაპირ დიდი გორა არის, იმაში ერთი პატარა თუთა³ არის, ერთი სამძღვარი ის არის; იმის სწორად სამზირლის წვერის სწორათ რომ შავის ტყის მაღალი წვერი რომ წამო-

¹ + ვინც ამაში გამტყუნდეს. ² + პირდაპირ. ³ თუთა.

ადგება, ერთი სამზღვარი ის არის; იმას იქით ტყე სწორათ ჳამონ, სა-
ერთოდ იყოს.

ყანდაურიანი წყლითვე კაკაბელთ დარჩა. თუ შიბლიანელთ ბო-
ლოს საძოვარი ბალახი კაკაბელთ არ დაუშალონ, კაკაბელთ შიბ-
ლიანელთ წყალი არ დაუჭირონ. თუ კარგ[ვ]ვარათ მეზობლურად შე-
რიგდენ, ერთმანერთში ჳნვა და [v] თესვა არ დაუშალონ.

და თუ ვერ შერიგდენ მეზობლურად¹, თავთავისი სამძღვარი ამ
წიგნში როგორც სწერია, იმ გვარათ თავისას ჳელი მოჰკიდონ და იმ
წვერის იქით მთა ერთად ჳამონ.

არის ამი[სი] მოწამე თავად ღმერთი; კაცთაგან: ბ ა რ ა მ ი შ ვ ი-
ლი ბ ე რ ი ე პ ი ფ ა ნ ე, ა ლ ა. ვ ე რ დ ი ს მ ე ღ ვ ი ნ ე თ ხ უ ც ე-
ს ი ს უ ლ ხ ა ნ, კ ა კ ა ბ ე თ ი ს მ ო უ რ ა ვ ი ბ ა ი ნ დ უ რ ა შ ვ ი-
ლი ბ ე ჟ ა ნ, ბ ე ჟ ა ნ ი ს შ ი ლ ი კ ა კ ა ბ ე თ ს შ ე რ მ ა ზ ა ნ, ნ ა ც ვ ა-
ლი ო თ ა რ ი, შ ი ბ ლ ი ა ნ ე ლ ი ქ ე მ ხ ი შ ვ ი ლ ი თ ა მ ა ზ ა, კ ი ღ ე მ
ა ლ ა კ ა ს ქ ე მ ხ ა ჯ ი ც ძ ე ქ რ ი ს ტ ე ს ი ა, შ ი ბ ლ ი ა ნ შ ი კ ი-
ღ ე მ ქ ე მ ხ ა მ გ ე ლ ი ტ ა და იქივ მ ღ თ ი ს ი ა, კ ი ღ ე მ ა ლ ა კ ა ს ჯ ა ნ-
გ ი რ ა და ე შ მ ა კ უ რ ა.

და მე მოურავის ს ა ხ ლ თ ხ უ ც ე ს დ ა ვ ი თ ს დამიწერია და
მოწამეცა ვარ.

დაიწერა გიორგობისთვის ნახევარს გასულს, ქორონიკონს ტჰ.

ხელრთვა: ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ

113. პანჩინება იოანე კათალიკოსისა ჩივაქიების საქმეზე

1688—1700 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 35. საბ. № 183. პირა. საბუთი თარიღდება კათა-
ლიკოს იოანე დიასამიძის ზეობის წლებით.

[127v] გაუსიე, დავარბიეთ და ბევრი ავი საქმე გარდავახდევინე.

ჩაძოვიდა ბ ე ჟ ა ნ ჩ ი ვ ა ძ ე შემოგვიჩვლა. საჩივარი გაუგო-
ნეთ და მოკითხული ექენით. ასე თავი იმართლა და კიდეც შემოგვფი-
ცა, რომ: «არც იმ ტყვეში და არც სხვას იმის ნაავკაცევს საქმეში არ
ვერიოო, გაყრილიც იყოს და არც იმისი კერძი მამული მე მიწ-
დოდეს».

რადგან ასე თავი იმართლა, ეს რაც ჩვენგან წანართმევი იყო,

¹ +ღ.

ასე უბოძეთ, რომ საიასაულოც არ გვითხოვნი. რახან სამართლით და ფიცით ასე თავი იმართლა, ახლა ჩვენი ბჰანება არის: რაც ავკაცობა თ ა მ ა ზ ს ექნას, ან ემართოს ვისიმე — ქართველისა, დიდისა თუ ცოტასი, თათრისა, თუ სომხისა, თუ ური[ი]სა და რასაც რჯულის კაცისა, იმ თამაზს პირობაზე არას კაცს ბეჟანთან და მის ძმებთან კელი არა აქვს.

ჩვენ ეს ასე გაგვირიგებია და გაგვისამართლებია. ვინც ეს მოშა-
ლოს, წყეულიმც არის.

კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ს ი ვ ა ნ ე ს ამ ჩივაძების სამართალი უქნია და გაურიგებია. ჩვენც მეფე პატრონი [სამა]რთალს ასე ვამტკიცებთ

მეფე ნაზა
რალიხან

114. ბანინება ბააბა სახლთხუცისისა და მამუკა მაღრაძის

გავულის საჩუქარი

XVII ს. II ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 801. დედანი. ქალაღი. 13,8x12 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება მასში მოხ-
სენიებული პირების მიხედვით.

ქ. ჩვენ, ბატონი ციცი, არავის ერისთვიშვილი ნუ გზარ,
ჩხეიძე ქაიხოსრო და მისი შვილი თეიმურაზ, ქსნის
ერისთვის ბოქაულთხუცესი ჩერქეზი, აბაშიძის სახლ-
თხუცესი საეანელი თამაზა და ერთობილნი საციციანო აზ-
ნაურშვილები მოვედით ყრისის კ[ე]ვს.

სახლისუხუცესი ბააკა და მაღრაძე მამუკა ცილობ-
დენ მთასა. და ძველითგან მამა პაპათაგან ჩვენთა გაერიგებინა და
იძათს გარიგებულს აღარ დაჯერებულ იყუნენ; კიდევ ცილობდენ.
და ორნივ ფიცს იჭირვოდენ, ჩვენ არც ერთის ფიცი არ გვინდოდა
და მოგვარებულის საქმით შევარიგეთ.

ძველი სამანი იჯდა, იმას იქითა ახოს თავს სამანი ჩაუსვით, იმას
შესწორებითა ორი ნაძვი ღვას: ერთი ნაძვი მამუკასაკენ დარჩა, მეო-
რე ნაძვი სამანი არის, იმას შესწორ ღუდისაკენ მამუკას დარჩა. იმას
გარდმოსწორ თავოეთის მიდგამადის სახლისუხუცეს[ს] დარჩა.

ასრე გაგვირიგებია. ერთმანერთთან ძმობისა და მოყურობის მე-
ტი ჭელი არა აქუთ. ასრე გარდაგვიწყუეტია.

ბეჰალი: ციციშვილი ციცი

115. ბანჩინება ფალავანხოსროსა და გომარელთა მამულის სამკეზე

XVII ს. II ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9820. დედანი. ქალაღი. 34,6X 14 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. საბუთი თარიღდება ავთანდილ
ზღინის, ფალავანხოსროს და ზაალ ბარათაშვილების მიხედვით.

მე, მ დ ი ვ ა ნ მ ა ნ ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ჰელმწიფის ბატონის დედო-
ფლის ბრძანებითა, ფ ა ლ ა ვ ა ნ ხ ო ს რ ო ს ა და მის ძმისწულს
ზ ა ა ლ ს და გომარელთ დივანი უყავ.

გომარელნი ფალავანხოსროს მამულში ესახლნეს და ფალავან-
ხოსრო ბევრს წყენას უჩიოდა, მაგრა ამჟელი [ყ]უელა შეევანდობინეთ.
და ამას იქით არცა რა აწყინონ თავის ნებითა და არცა რა შესცო-
დონ. ამ ზამთარ გომარელნი კიდევ ფალავანხოსროს მამულში იყონ
და ფალავანხოსრო არცა რა შესცოდოს და არცა რა აწყინოს.

სამერმისოდ თუ აიყარნენ გომარელნი და დარუბანდს დასახლ-
დენ, იქიღამა რა ერთიც უნდოდეს ფალავან ხოსროს, მამული მისის
ნებაწყოფლობითა ჰამონ, არა დაუშალოს რა.

თვარადა, არ აიყარნენ და იქივე ყოფა მოინდომონ, ფალავან-
ხოსროსა და ზა[ა]ლის გული ასრე შეიჯერონ, რომე: არცა რა აწყი-
ნონ, არცა რა შესცოდონ.

და თუ რამ და[ა]შაონ და წა[ა]ჭდინონ, უზღონ და საზღაურად
დაიდვან.

ხელრთუა: რ ა მ ა ზ

ბეჰელი: თ ა ნ ი ა

116. ბანჩინება ბორტისა და მანუჩარ თუშანოშვილის მამულის სამკეზე

XVII ს. II ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14856. დედან. თავი აკლია. ქალაღი.
38,7X14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ
ნახზარია ორი ან სამი წერტილი.

... [დავსხედით ჩვენ... ა ვ თ ა] ნ დ ი ლ, ე ს ტ ა ტ ე და ტ ი მ ო -
თ ე — ბ ო რ ტ ი ს ა და მ ა ნ უ ჩ ა რ ი ს ა საქმა[ს] გასაჩენლად.
სარჩელი ორთავე გავიგონეთ. სამზღვარზედა შეცილებულ იყუნეს.
რო ს ტ ე ვ ა ნ და ციხისთავი მ[ო]ესხნეს და ვერა შეწყობილ იყუ-
ნეს. ორი სამზღვარი ყოფილიყო სასარჩლო: ერთი სოფლის თავსა
და ერთი სოფლის ბოლოსა. სოფელს ზემოთ ბორტის დაეფიცნეს და
ბოლოსა მანუჩარ აპირებდა დაფიცვასა.

მოვედით. სამზღვარიც უნახეთ და მახსოვარნიც გავიკითხენით,

რომე ჩუენ შევიტყევით ზემოცა უსარჩლელი ყოფილიყო და ქვე-
შოცა. და ახლა შესარჩლებულ იყუნეს. მისი ასე გავაჩინეთ: უსარჩ-
ლელისა დაფიცვა ბორტის[ა]ცა ავად ექნა და არცა მანუჩარს ფეი-
ცვოდა. და ბორტის ფიცი სრულად ვერ გაუტუდეთ. რაცა დაეფიცა.
დაფიცული შუა გაიყონ და ნახევარი დაფიცულისაგან მანუჩარს მია-
ნებოს ბორტი.

ვეხაქსა და მიწაზედა ირჩოდეს. დასტურად ღოღაბერის-
ძისაგან მისყიდული იყო თუ მანის შვილისათუის.
წიგნი და ნიშანიც ჰქონდა ნასყიდობისა. იგი მანუჩარს ვერ გაუ-
ტუდეთ.

ნასყიდისა მიწისა პირსა ბორტი საწისქვილესა ერჩოდა და არც.
მანუჩარს საწისქვილეს სიგელშიგა ეწერა. იგი საწისქვილეს ბორტის
მივანებეთ.

მანუჩარ ნაწინდსა მიწასა მიერჩოდა. ერთი კაცი შეაფიცოს,
რა ნივთიცა მიეცეს; და მოსცეს მისი თეთრი მიწისა ბატონმან მისი-
თა სამართლითა.

კიდევ მანუჩარ ბორტის წისქვილსა ეცალეზოდა. წააყენოს
მანუჩარ ოთხი თავისი ყმა შესახელებული, ვინცა ბორტი შეუსა-
ხელოს იქივ გარეჯურელი. თუ დაიფიცნეს, საწისქვილეს მანუჩარს
დარჩეს. და თუ ვერა დაიფიცნეს, ბორტისვე დარჩეს.

კიდევ ბოლოსა საწისქვილესა ირჩოდეს. მას ბორტი არას
ემართლებს; ამისთუის, რომე მანუჩარის მამულშიგა იყო.

მათოზას შვილისა ნასყიდსა მიწასა ირჩოდა მანუჩარ.
ორი კაცი შეაფიცოს, რომე ნასყიდი იყოს და მიანებოს ბორტი.

და წისქვილზედა თუ მანუჩარ ვერა შეჰფიცნეს, წყალი შუა
გაიყონ. წისქვილსა ნუცა მანუჩარს მოუშლის ბორტი.

ამას გარეთ ბორტი ნაწყენსა მიერჩოდა და მანუჩარ ჩუენთა-
ტელთა არა ჩამოაგდო, მისთვის ვერა გაუჩინეთ.

ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არის. და ღოღაბერისძის მისყი-
დულის მიწისა ერთი წიგნი ბორტიცა უბოძოს მანუჩარს.

მინაწერი სხვა ხელით: ბორტისა და მანუჩარის განაჩენი

117. განჩინება სამეფალ მაყაფილისა და ლუარსაჲ ჰსნის პრისთვის

ჰმის სამეფო

XVII ს. უკანასკნელი მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 612. დედანი. ქაღალდი. 16,6×15 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი. საბუთი თარიღდება
აშოთან მუხრან ბატონისა და გიორგი მღივნის მიხედვით.

ქ. ჩუენ ბატონის შვილმა აშოთან და მდივანმა
გიორგიმ სამართალი ვქენით.

მაყაშვილის სამეგლისა და ლუარსაბისა ასრე
უნდა: ოთხი შეგდებული კაცი იყალთოველი შიათიცოს ქსნის ერის-
თავსა, არც მემკუიდრე ყმა იყოს ერისთვისა და არც ახლოურის გვა-
რისა; მაყაშვილის მემკუიდრე ყმაც იყო გუევართ გაბიტაურიც
იყოს, ათანაშვილიც იყოს.

ამ კაცის საქმე ამ გუევართ გაგვირიგებია¹.

სპარს.

118. განჩინება მელიქის შვილუბის აბანოს საქმეზე

XVII ს. უკანასკნელი მეოთხედი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 54. საბ. № 210. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[165v] ჩვენ. მდივანბეგმან ბარქამ გვერთ ვიახელით
მდივნები. მელიქის შვილების თაყინასი, საფარასი, ბე-
ჯახასი, ქაინასი და როსტომის სარჩელი და საჩივარი გა-
ვიგონეთ. აბანოზედ ლაპარაკი შეჰქნოდათ.

ამას წინათ შანავეზ მეფეს ამათი აბანოს წყალი რომ
წაერთმია, ცარიელი აბანო ხარაბი შექნილყო და ნაოხრათ გამჭ-
დარიყო.

მასუკან კარგად ხანი გამოსულიყო და როსტომას იმ აბანოს
საქმე ჭელად აეღო და თავისის ცოლის მზითვით იმ დაქცეულისათ-
ვისაც შენება დაეწყო. და წყლის პოვნის ცდაში, დიად, ბევრი ხარ-
ჯი ექნა. ცოლის მზითევი დაეხარჯა. მასუკან ძმანი რომ გაიყარნენ,
აბანოს გაყოფისა და წილის დაღებას ელაპარაკნენ.

როსტომამ ეს უპასუხა: რაც იმაზედ ცოლის მზითევი დამეხარ-
ჯოსო, იმაზედ მომიდევითო და აბანოც ძმაზედ გავიყოთო.

ჩვენ ამისი სამართალი მელიქ-მამასახლის[ს] და ქალაქის ქეთ-
ხულაზედ მივაგდევით. [166] იმათ ელაპარაკებინათ და ნაშენობა და-
ეფასებინათ და ხარჯი ეანგარიშებინათ, ბევრი დამდგარიყო. ხარჯში
რომე ძმანი მისდგომოდენ, იმდენი აბანოს წილი არ ერგებოდათ.
და მოქალაქეებსაც ამ რიგათ: სამართალი ექნათ და ძმებსაც ასრე
წიგნი მიეცათ როსტომისათვის, რომე არც ხარჯში მოგიდგებითო
და არც აბანოს წილი გვინდაო. ამ რიგი წიგნი მოეცათ.

რადგან ამისთანა წიგნი და მოქალაქეთ გარიგება ვნახეთ, ჩვენც
ეს განაჩენი მივეცით და ამ რიგათ დავამტკიცეთ, რომე იმ აბანოსთან
სხვას ძმებს კელი აღარა აქვსთ.

¹ გაგვირიგებია.

როსტომას ცოლის ზითვით: აშენებული იყო და როსტომასა და მის შვილის დ ა ნ ე ლ ა ს ა და ე ნ ა ლ ა ს დარჩა. სხვათ ჭელი არა აქვსთ.

ამ რიგათ გაგვირიგებია. სხვა თუ რამე ერთმანერთ[თ]ან სადაო და სალაპარაკო ჰქონდათ, ყველაყაზედ დაგვიშველებია. დღეის წაღ-მა ძმობის მეტი ერთმანერთთან ჭელი არა¹ აქვსთ.

119. ბანჩინება კათალიკოსისა და ხიმშიაშვილებისა შაჰ-შაჰულს

სამეგრეო

XVII ს. ბოლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1791. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 33X15,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

... [დავსხედით... სახლთ]უხუცესი რ ე ვ ა ზ, რ ო ს ტ ე ვ ა ნ, ზ ა -
ა ლ და ა დ ა მ ბატონის კათალიკოზის ყმათა და ხ ი მ შ ი ა ს -
შ ე ი ლ თ საქმის გასაჩენლად.

სარჩელი ორთავესი გავიგონეთ. დეკანოზი რომე კაცს ესარჩლე-
ბოდა, მისი ასრე გავაჩინეთ: სარუვე შეწირული იყო და სამნი ძმანი-
თურთ დავანებეთ ბატონს კათალიკოზსა.

და კათალიკოზი დიდს ხუთშაბათს დღეს ამის სანუქფოდ ჟამის-
წირვას ნუ დააკლებს ხიმშიანთა.

ერთი ძმა ამათი რ ა მ ა ზ ს ა ყავს. და თუ დეკანოზმა მისი ძმა
დააფიცოს, რომე კათალიკოზს არ დაენებოს, ისიც დაანებონ ხიმში-
ანთ. და თუ ვერ და[ა]ფიცოს, არას ემართლების დეკანოზი.

ტ ო ხ ა ძ ი ს ა ასრე გავაჩინეთ: ტოხაქემ შეპფიცოს ასრე, რო-
მე: არც ამას და არც ამისთ ძმათ არ დაენებოს და კაცს არ ემართ-
ლებიან ხიმშიანი. და თუ ვერ შეპფიცოს, იმათვე ჰყვანდეს. და თუ
დაიფიცონ, რაც რამაზისეული ჰქონდეს იმ კაცს, გამოართვას. და
რაც იმ კაცს მოეგოს, იმითურ დაანებონ ტოხაძეს.

სუიმერნელის კაცის ასრე გავაჩინეთ: რამაზს რომე ყავს, წაღ-
გეს ს უ ი მ ე რ ნ ე ლ ი და ასრე შეპფიცოს, რომე: მცხი ყმა იყოს პი-
ტოვნელი. და რამაზ ის კაცი დაანებოს, რაც იმ კაცს მოეგოს მისია-
ნად. და რაც რამაზს მიეცეს, ის გამოართვას.

კიდევ სუიმერნელი რევაზს კაცს ეცილებოდა და რევაზს დავა-
ნებეთ ისრევე.

¹ - არა.

პ ი ტ ლ ო ვ ნ ი ს ა ასრე გავაჩინეთ: ხიმშიანი ასრე იტყოდეს, თუ: დაგვიფიცავსო. და იმ დაფიცულზე სამთავ ძმათ სადამდისცა დაიფიცონ, იქიმდისი დავანებეთ. და თუ ვერ დაიფიცონ კათალიკოზისა არის.

აგრევე ზ ე ვ დ გ ი ნ ი ძ ე ვ ა ხ ტ ა ნ გ სუიმერნელს ჩ ა ბ ა - შ ვ ი ლ ე ბ ს ესარჩლებოდეს. მისი ასრე გავაჩინეთ: პირველ ნაბჭობი წიგნიც ჰქონდა და ჩაბაშვილები ელმადათს ნასისხლად დავანებთ გ ი გ ნ ი ა, ბ ა ლ ა თ ა რ ა და მათნი სახლას კაცნი*.

აგრევე ნ ო ჭ ი ს კ ე ვ ზ ე ისარჩლებოდეს. მოკითხული ვქენით და ხიმშიანთ ყოფილიყო და ისრევე დავანებეთ.

ნოჯს ჯევეს გაღმართი ყ ა ლ ა ნ დ რ ი შ ვ ი ლ ს რომე მამული უყიდია, იმასთან მამულს ისარჩლებოდეს. მისი ასრე გავაჩინეთ: სადაძდისც სუიმერნელმან დაიფიცოს, დაანებონ ხიმშიანთა.

ჯეობისა ასრე გავაჩინეთ: ერთობილთ სუიმერნელანთ სადამდისცა დაიფიცონ, დაანებონ. და ვინც მოქნევდეს მის ლალას სუიმერნელანი აიღებდენ.

აგრევე ბატონი კათალიკოზი ცხენის სიკუდილსა ჩიოდა. და მისი ასრე გავაჩინეთ: ერთი მისთანა ცხენი დაუ[უ]რგონ.

აგრევე ბატონის კათალიკოზისაგან რ ა მ ა ზ და რ ე ვ ა ზ დარბევასა ჩიოდეს. და რაც იმათის ყმების ნარბევი ჰქონდეს ბატონმან კათალიკოზმან შეაქციოს.

აგრევე შიმშილობის წელს რამაზის კაცი ტოხასძეს მისულოდა. და იმას რამაზს არას ემართლების, ისრევე მოსცეს.

სხუას თუ რასმე ერთმანერთისაგან ჩიოდენ, მართლით სამართლით ერთმანერთს დაუ[უ]რგონ.

ხელრთვა

120. ბანჩინება ნიქოზელზე ფიცის ბანჯანების შესახებ

XVII ს.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 775. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 15×13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. არის ნ ი ქ ო ზ ე ლ ზ ე ფიცი [შეგდებ]ული. ასრე უნ[და], რომე ოთხი მოფიცარი იშოვნოს და მეხუთე თვითან. წადგენ და დაიფიცონ ასრე რომე:

«ამისმა მადლმან და ამისმან გამაცხოებელმან ქრისტემან ღმერთმან, დ ა ვ ი თ [ი] შ ვ ი ლ ო დ ა ვ ი თ დ ა ე ლ ი ზ ბ [ა] რ! თ ი ჯ - რ ე ვ ი შენის ძმის გ ი ო რ გ ი ს ა გ ა ნ მიყიდია და რითაც გული შეზჯერდებოდა, ფასიც გათავებითა მიგუეცეს, და წიგნიც იმისის

* ეს აბზაცი ჩაწერილია სტრიქონებს შუა.

ტელით მოგუცემოდეს და კელიც იმისი ერთის, და არც ჩვენგან ძალი დაპართებოდეს, და არც თქვენს ძმისწულს რამაზს ჩვენთვის დაეშალოს, თუ: ნუ იყიდითო».

აწე თუ დაიფიცოს ამ რიგად და ფიცმან ამართლოს, დავით არას ეპართლების და მამული ნამორაძე[ე]ბს დარჩეს]. და თუ ვერ დაიფიცოს, მამული დავითისა[ა] და და[ან]ებოს.

არის მოფიცარი შეგდებული: დედანაშვილი ქავთარ, ბერძენიშვილი შანშე, მუსხელაშვილი აზორ და მამაცაშვილი პაპუნა.

აწე პაპუნა ვერ იშოვნა და უნდა იმის მაგიერად იშოვნოს ან ერთი ოთარის სახლის კაცი ყანჩელი, ან ქარუმიძე ჯაჯანა, ან შიხმასურიშვილი თამაზა, ან სამაღანიშვილი გიორგი და ან შინდელის დავითისშვილი გიორგი. პაპუნას სანაცუ[ლოდ] ამ ხუთში ერთი უნდა იშოვნოს და შეპტიცოს.

რომელიც ამას გარდავა, ჩვენად შეცოდებად [მოვპკითხავთ].

ქორონიკონს ტ... [მკათა]თვის ზ.

ბორჯალი მოწმების შოებისა თუთხმეტი დღე დაგუი[დ]ია.

სათური: თიგრევის გარდაწყვეტილობის წიგნი.

121. განჩინება გურამისა და ფარემუზის სასისხლო საქმეზე

XVII—XVIII სს. მიჯნა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5499. დედანი. თავი აკლია. ქალაღი. 18,5x14,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. თარაღდება კახეთში ხანობის პერაოდით.

... თარაფისა ყუელა მობძანდენ და რასაც ჩუენი გუნება მისწუდებოდა სამართალი ვქენით.

გურამს რომ ფარემუზის კაცი მოეკლა, უნდა მისცეს გურამ მისად სანაცლოდ ფარემუზს ერთი ცოლიანი კაცი ყოვლის კაცისაგან მოუსარჩლებელ-მოუდევარი, რომე არას ადგილით არას კაცს კელი არა ჰქონდეს და ფარემუზს კიდეც რასმე გამოადგეს.

სხვაც ბევრი რამე იჩივლეს. საჩივარი გავიგონეთ და ერთმანერტს შეუფარდეთ და ჩავარონინეთ.

სხვა ამასწინანდელს გაყრაში თუ რამ ან მიწა და წყალი, ან ვენაკი აშენებული გაუყოფელი დარჩობოდესთ და ან ნაოქარი, ხანმან კაცი უნდა გაგზავნოს, საბატიოს კაცის შვილი, საქმე მართლად და

რიგიანად უნდა გაშინჯოს, გასაყოფელი გაუყოს, ასამართლოს, [ან] თუ დასაფიცარი ვისიმე იყოს, დააფიცოს; რომელ[მა]ნც ამაზედ თავი გაიხაროს, მოვიდეს და ხანს მოახსენოს.

და თუ რამ ერთმანერთში იმათ ყმებს შუა სამართალი და ან ნა-ქურდალი რამ იყოს, სამართლით გამოერთვას და მოსცეს.

ორი ბეჭედი:

1. ჩოლაყაშვილი ნიკოლოზ

2. სპარსული

122. ბანჩინება ღავითგარეჯის მამულუბის საჩუქრად

XVIII ს. დასაწყ.

ცსსა. ფ. 1448. № 565. დედანი. ქალაღი. 37,5X16,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ნიკოლოზ სამეხელი იხსენიება 1710 წელსაც.

ქ. ბატონის ბძანებით, ბატონის კათალიკოზის მამულუბის სასამართლოთ კათალიკოზს ვახლდით ს ა ხ ლ თ უ ხ უ ც ე ს ი ე დ ი შ ე რ და ს ა მ ე ბ ე ლ ე პ ი ს კ ო პ ო ზ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ.

ვ ა ნ თ ა ს დავით-გარეჯის მამულუბი იყო. ჯ ა ნ დ ი ე რ ი ს შ ვ ი ლ ი მდივანბეგი ელაპარაკებოდა და ედავებოდა. მოურაობით საქმე არა ქონდა. ა კ უ რ ა რომ ჯანდიერის¹ შვილს გაეყო, ის ვანთის მამულუბიც, მძმინ დაეყოთ, შეიტყობოდა. როგორც აკურა დავით-გარეჯისა იყო, ისე რომელიც ვანთას მამულუბი დაექირათ, ისიც დავით-გარეჯისა იყო. ბატონსაც უწინვე მოხსენებული და გასინჯული ქონდა თ უ თ ა შ ხ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა და ქ ო ქ ი ა უ რ ი, კ ო ნ ი ა უ რ ი ზვარი სამეზვრეთ.

დედარაული ეს მამულუბი აკურასთან ბატონმა ო ხ ი ა ყ ო რ ჩ ი ა ხ თ გამოართო და დავით-გარეჯისათვის დაიდვა და აწ წინამძღვარს მიეცა.

სამართლის ბძანება რადგან გექონდა, გავსინჯეთ და კელი არავის ქონდა. ბატონმა კათალიკოზმაც დაანება; უწინ ბატონისაგანც ხაბოძები ქონდა. ჩვენც დავანებეთ და გაუსამართლეთ; წმინდის დავითის არის, წინამძღვარს დავანებეთ, არას კაცს კელი არა [აქ]ქვს.

ბეჭედი: ქ. მონა მლოისა სახლთხუცესი ე დ ი შ ე რ

ხელრთვა: ს ა მ ე ბ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ

¹†ჯანდიერის.

XVIII ს. დასაწყ.

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 2935. დედანი. ქალღლი. 46,8×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ანუ ნაკლები.

ქ. კელმწიფის პატრონის შ ა ჰ ყ უ ლ ი ს [ა] ნ ი ს [ბ]ძანებით ზევნ, გ ო ს ტ ა შ ა ბ ი ს შ ვ ი ლ [მან ბ]ატონმან პ ა ჰ უ ნ ა მ მანგ-ლელმან, მდივანმან გ ი ვ მ ა ნ , გ ა ბ ა შ ვ ი ლ ი ს ი ნ ღ ო ს ი მ ა-თის ძმის ბ ე ჟ ა ნ ი ს ა და მათის ძმისწულის ზ ა ზ ა ს ი სახლის-კაცობის საქმე ასრე გავარიგეთ:

აყრილის გლეხების მამულები რომ სათავისთავოდ უჭირავთ, ის ისევე თავთავიანთების იმუშაონ და თავისთვის იქონიონ და ფასით იმუშაონ. რომელსაც აყრილის გლეხის ვენახი ბეჟანს უჭირავს, იმ გლეხისავე მიწები ბეჟან სათავისთოდვე ხნან, ფასით მოიმუშაონ.

სხვარიგად ინდო ბეჟანს პურს ნუ დააკლებს, კიდევ რომ არ მოუვიდესთ, ინდომ იშოვოს. ლეინოს ბეჟან თავისთვის გალო-ნიერდეს.

ყარ[ა]ის ჭალა ბეჟანს ებაროს, ერთი ინდოს კაციც ახლდეს; და რაც იმ ჭალიდამ მოსავალი მოვიდეს, ნახევარი ბეჟანს და ნახევარი ინდოს. გიორგის ვაჟი ზ ა ზ ა და მისი დედა ყარაის რუს სარგო და მოსავალი ინდოსია საკუთრივ; და წელიწადში ოცდაათს ლიტრას ბარაინძას (sic)¹ ინდო ბეჟანს მოსცემდეს.

დღეის იქით რაც მამულიდამ ან სასვინაო² ან საქვრიო ან გასა-მყრელო ან მამულის ქრთამი მოვიდეს, ოთხ წილად იქმოდენ: ორი ინდოსა, თითო ბეჟანსა და ზაზასა და მის დედასა.

მსახური თავიანთთვის ახლავთ, ერთმანერთს ნუ დაურბევენ, ნურც გაულახვენ. თუ სამუშაოზედ დააკლდეს, მოხელემ მართებუ-ლად რომ დაარბიოს, ნარბევს საერთო სამუშაოზედ დახარჯონ.

ინდომ სახლთუხუცათ ვინც უნდა და[ა]ყენოს.

ბეჟანის მეხრე გ ი ო რ გ ი წ ი ქ ა რ ა შ ვ ი ლ ი ს ა ასრე გვი-თქვამს, იმის ზენას ინდო დაეხსნას, ნურას ახენვეინებს და სხვა[რ]იგს მუშაობაზე ინდოს ნუ დააკლდების.

ვიხც ამ გარიგებას გარდავიდეს, ე[რთი] კომლი კაცი საბატო-ნოდ დადვას.

ხელრთვა: მ ა ნ გ ლ ე ლ ი

ორი ბეჟელი: 1. არ ირჩევა.

2. გ ი ვ ი მ დ ი ვ ა ნ ი

¹ ბრინჯს? ² სასვენო.

კიდეზე:

ქ. ჩვენ. მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ი ე რ ა ს ტ ი ა მ გარიგების მოწამე ვართ.

ბეჭდი: მონა ლთისა ყმა გიორგისა დივანბეგი ე რ ა ს ტ ი

124. ბანძინება რიკაძის ბაჟუაზის საჰმეზო

XVIII ს. დასაწყ.

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2424. პირი. ქალღლი. მხედრული.

ქ. რ ი კ ა ძ ე გ არეჯელს კაცს ტყუენების გასყიდვას წ[ა]მოზდა. ჩვენ ეშვიკალასბაჟმა ქ ა ი ხ ო ს რ ო შ და გ ა რ ს ე ვ ა ნ ეშვიკალას-
ბაჟმა ს[ა]ქ[ა]რთ[ა]ლი უყავით და სამი ტყვე გაუბრკვევით.

ერთი იმავე რიკაძემ ჩვენ ეშვიკალ[ა]სბაჟებს და მდივანს ჩვენს სარგლ[ა]ში მოგვცა. და ის ორი ტყვე რიკაძისაგან ნ[ა]თლისმცემლის წინამძღვარს ხ[ა]რიტონს დაეხსნა, ფასი მიეცა. ახლა ამ ჩვენის ს[ა]რგოს ტყვესაც წინამძღვარი შემოგვებევწა. და ჩვენც ჯელი ავი-
ლევეთ და ნათლისმცემელს შევსწირეთ; ასრე, რომე არას კაცს ჯელი არა ჟონდეს.

და ვინცა და რამმ[ა]ც ადამის მონათესავემან ეს ჩვენგან მიცემუ-
ლი და შეწირული ბიჭი იმ მონასტერს გამოსწიროს, რისხავსმცა ყოვლის მკყრობელი ცის და ქვეყნის შემოქმედი ღმერთი და ნურა-
თამცა სინანულითა ნუ იქნების ხსნა სულისა და ჭორცისა მისისა.

და დამამტკიცებელი ღმერთმან აკურთხოს.

არის ამისი მოწმე ბატონი ალავერდელი, ბ ო დ ბ ე ლ ი მიტრა-
პოლიტი ზ ა ქ ა რ ი ა, ს ა მ ე ბ ე ლ ი ეფისკოპოზი ბატონი ნ ი კ ო ლ ო ზ

მონა ლთისა • • •

მონა ლთისა გარსევან

მონა ლთისა გოთქასპი

125. ბანძინება ოთარ სახლთუხუცის შვილისა და ნიკოლოზ საშვალის ბაჟულის საჰმეზო

XVIII ს. დასაწყ.

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2435. პირი. ქალღლი. მხედრული.

ქ. ეს სამართალი ვქენით ჩვენ ო თ ა რ სახლთუხუცესის შვილ-
მა. ჩვენ და ბატონი სამებელი შევიყარენით, ა რ ა შ ე ნ დ ა ზ ე დ
ვცილობდით. თქვენ საწირავად და ნასყიდათ ისარჩლოდით და ვინ-
ცავე გედავებოდით, გამოვსხით, ღიცი დაგდევეთ, მოწმე[ე]ბი შამო-
გიგდევეთ: ბ ე დ ი ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ბ ა ს ი ლ ი ა ნ ე ს ტ ა ტ ე,
ჭ ი ა ბ რ ი ს შ ვ ი ლ ი, ნ ა ნ ი კ ა ს შ ვ ი ლ ი, გ ი ო შ ვ ი ლ ი, ო ქ ო ს-

შვილი, შინჯიკას შვილი. ხუთი შუგდებული უნდა მოიყვანონ და იფიცონ, საწირავად იყოს, ის ჩაიტანონ. ჩვენც ეს სამართალი დაგვიდვია და სოფელიც ყველა შეჭერებულია. არის ამისი მოწამე და დამწყვდევი სახლთუცის შვილი ედიშერ.

ოთარ	ედიშერ
------	--------

ხელრთვა: სამეხელი ნიკოლოზ

126. ბაჰრის წიგნი ზურაბა და ბასპარა მანანუას შვილებისა

1701 წ. 1 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 474. დედანი. ქალაღი. 29,5×21,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. ა-მეტო

ქ. ნებითა, შეწევნითა ღმრთისითა მამითა, ძისითა, სულისა წმიდისა; ამათის შინდობითა და თავადობითა და შუამდგამლობითა და უშეტესთა კურთხეულისა დედოფალისა ჩვენისა და ყველა წმიდა ღმრთისმშობლისა მარადისა ქალწულისა მარაამისითა და ძალითა და ძლიერებითა და ოხითა და ძეოხებითა და შინდობითა და შუამდგამლობითა და თავადობითა ესე გაყრისა წიგნი დაუღვევით ღმრთის ქვეშე.

და მელიქ მამასახლისისა და ქეთხუდების სალაჰ[თი]თა გავიყარეხით ჩვენ, გოზაჩი ოჰ[ა]ნ[ე]სა[ს] შვილები ზურაბა და გასპარა ასრე, რომე:

ერგო ზურაბას: დარბაზში ნიშანი არის კარამდ[ი]ნ, კარი ჰეახხისაქენ უნდა გა[ა]ლოს და სარდაფი ლელუმთასაქენ.

ერგო გასპარას: სათორნე და დარბაზს რაც ნიშანი ძეს კარამდი, კარიც ელიზბარის სახლისაქენ.

და სხვა რაც სახლისა რიგი იყო, ავი თუ კარგი, თუ ვალი თუ ასაღები, — ყველა შუაში გავყავით.

და დედასა სამარხს და დედა გასპარამ იკისრა. თუ დარჩეს, უნდა შეინახოს, თუ მოკუდეს უნდა დამარხოს.

კირაკოზას სახლი გირავოდ არის. ორის ძმისა არის. ჩვენ შუაში აღარა დარჩა რა გასაყოფი, არც ერთი იოტის¹ ფასი, ძმობისა და კარკაცობის მეტი.

ვინც ეს წიგნი მოშალოს, ისიმც მოიშლების თავის საქესაგ[ა]ნ და რჯულისაგან და მასმცა ედების² კეთრი გე[ე]ზის, შიშთული [ი]უ-

¹ ოტოსი. ² ჟედების.

დისა, ძრწოლა კე[ე]ნისა და სული მისი ისჯებოდეს გე[ე]ნში და ჯა-
რიმის მიმცემი იყოს კელმწიფის ორის თუმანისა.

არის ამისი შუამა დამხდომი და მოწამე თავად ღმერთი მერმე
მისნი ყველა წმინდანი და ხორციანი და უხორცონი; და კაცთაგან:
მელიქ გიორგი¹, მამასახლისი პაპუ² და ხოსროვსშვილი
არუთინა და მექვაბე ნასყიდა და მექვაბე გასპარა და
ქაიხოსროვანთ ელიზბარა.

და მე, ცლუანთ სუთინოს შვილს მწერარს მელიქუას და-
მიწერია და მოწამეც ვარ ამისი

დაიწერა ესე წიგნი აპრილის³ დამდექს ერთს, ქორონიკონს ტპთ.

127. ბანინება ციციშვილის შვა-შაშულის სამაშაო

1702 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 51. საბ. № 108. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[88v] ზე აღიდნეს ღმერთმა მეფეთ-მეფე პატრონი ერეკ-
ლე. ბრძანებითა მათითა მოვედით ჩვენ მაღალადე არქიმანდ-
რიტი ნიკოლოზ ციცის შვილის პაპუნასა და ედი-
შერისა და სარდლის შვილისა ზაალისა და უთრუთი-
სა, ზაზა და პაპუნა[ს] მამულებისა და აზნაურშვილისა მაღ-
რადეს იასესა და მისის ბიძაშვილის გიორგისა ლეთე-
თის და სამწყყარადეოს საქმეზედა.

მალრადეს ფიცი დაედვა და სამწყყარადეოზედ პაპუნასა და ედი-
შერს ფიცი ედვა და კიდევ მივიდნენ[ნ] საფიცრად და ჩვენ არ დავა-
ფიცეთ. მალრადეზედ და სამწყყარადეოზედ ხელი ავადებინეთ ზაალ-
სა და უთრუთს. და ნიჩბის[ს] მივაცემინეთ პაპუნასა და ედი-
შერსა.

და მივეცით მახარა ხიმშიაშვილი და შიო და ივა-
ნა დღეს რისაც მქონებელნი იყვნენ მიწისა, ვენახითა, მთითა, ბარი-
თა, წყლითა და ყოვლის მისის ქონებითა, ოხერს დემეტრა-
შვილის მამულ[ი]; და სახასოს მიწიდან უნდა დაუღვას პაპუნამა
სამის დღის მიწა, სადაც უნდოდეს ზომით.

ედიშერის კერძიდან [89] მივეცით შიოშაშვილი შიო და
სეხხია, დღეს რისაც მქონებელი იყოს მამულისა, შემატებული მი-
წითა, წყლითა, მთითა და ბარითა და ერთი საკომლო გოგიჩაური —

¹ ბეჟელი: მელიქ გიორგი.

² ბეჟელი: მამასახლისი პაპუა.

³ აპრილის.

ესეები მივეციტ და ერთის დღის წყალი და ერთის ღამისა პაპუნასი და ედიშერისა.

მეორე ესე, რომ ლეთეს ცილობდენ. ავთანდილის შვილს შიოს ბევრი მამული გაეყიდნა. ამისი ფიცი ედვა ედიშერსა და ვისაც ეყიდნა, ის მამულები უნდა დაეფიცა. მაგრამ ფიცემდე და ვერც ჰოფიცრები იშოვნეს და აღარ დავაფიცეთ. რაც ეყიდათ სახლკარი, მიწა-წყალ[ი], რასაც ჩემულობდენ, ნახევარი ზაალსა და უთრუთსა; რაც რომ ნასყიდი იყო, სასახლე, მიწა, ვენახი, წყალი, მთა თუ ბარი, ყველა შუა გაუყავით.

ერთი საგლეხო საკომლო ბატონს ანას მივეციტ და ავთანდილ-შვილის სასახლეს უთრუთს დავანებეთ; და სასაფლაო შუა გაიყონ.

ეს ასე გაგვირიგებია. და რომელიც ამას გადავა, მეფის შემცოდე იქნება.

რაც ზაალს და უთრუთს მიწა და რ[ა]ცა და ან ყანა ვისმე ედგა და ან [v] ფეტვი, სამართლიანის საქმით ღალა მისცეს და თავის კერძისა ვენახისა — კულუხი.

ქორონიკონს ტუ, სექტემბრის ათსა ასე გარიგდა.

ჩვენ მეფეთ-მეფემან პატრონმან ნაზარალი ხან ესე განაჩენი და გარიგება ჩვენც ამრიგად დაგვიმტკიცებ[ი]ა და არავინ გვიბძანებია ამის [მ]შლელად.

ქორონიკონს ტუ

მეფე ნაზარალი
ხან

128. განჩინება ბასილას რიჟმანაშვილისა და ზაზა ბაღურაშვილის მამულის საქმეზე

1702 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 73. დედანი. ქაღალდი. 17,3×11 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. რიჟმანაშვილს ბასილას ზაზა ბაღურაშვილის ყმა გელიაშვილი მოეტყუებინა და სასახლის წინდლე ნახევრის დღის მიწა მიეყიდა ზაზას შეუტყობრად და ნამალევად.

ჩვენ, ბარათაშვილს ბოქაულთუხუცესს სიამს საციციანოს სასამართლო და ოქმი გუქონდა გარიგებისა. მოვიდნენ ზაზა და მისი აზნაურშვილები, გაგვასინჯეს და გვაჩვენეს; ვნახეთ გავ-

სიხვეთ. და თუ ის მიწა იმ სასახლეს არა ჰქონებოდა, ის სასახლე ცუდი იყო, ვერც იქ დადგებოდა ზაზა.

რადგან ჩვენ ბატონის ბძანება და ოქმი გუქონდა, ასრე გაურიგეთ და გაუსამართლეთ. რიზმანაშვილს თავისი ფასი მისცენ, რაც მიეცეს ულაპარაკოდ და მიწა ისრევ ზაზასათვის[ს] დაგვრებებია, რიზმანაშვილს ჯელი აღარა აქუს მიწასთანა.

ქორონიკონსა ტუ. | სპარს. |

129. ბანჩინება მელიქ შერმაზანთ შვილშისა და გულასანთ

მანუჩარას სახლშის საძმეშ

1708 წ. 24 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 23. საბ. № 24. პირი. საბუთს უზის ქორონიკონ უმა, მაგრამ გადამწერის შეცდომაა, რადგან ამ დროს შაჰყულიხანი ცოცხალი არ არის.

[24v] შ ა ჰ ყ უ ლ ი ხ ა ნ ი ს ბძანებითა და ნაცვალი გოდერძას ისე ა[ს] სამართალში დავსხედით ჩვენ — მელიქი ს ა ჰ ა კ ა, მამასახლისი. პ ა პ ა და მ უ ნ თ ო ა ნ თ მამაჯანას შვილი მიკირტუმა ც, ეს ყაზარას შვილი შ ა ქ ა რ ა და შ ე რ გ ი ლ ა ნ თ არაქელას შვილი ნ ა ს ყ ი დ ა — მ ე ლ ი ქ შ ე რ მ ა ზ ა ნ თ შერმაზანას შვილი ა კ ო ფ ა ს, ზ ა ქ ა რ ი ა ს და გ უ ლ ა ს პ ა ნ თ მ ა ხ უ ჩ ა რ ს და ს ე ფ ნ ა ნ თ ხ ე ჩ ა ტ უ რ ა დავაშია ასე, რომე: მახუჩარ და ხეჩატურა მელიქ შერმაზანთ ზაქარასა და აკოფასა მენდის ღუქნების უკანა პირდაპირ სახლებს ედავებოდნენ.

და ძველი წიგნები და უწინდელი ძველი ბერაკაციებიც მოვსხით ანაშელანთ და პალანგდარანთ ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა და ზარაფი ყ ა რ ა ხ ა ნ ა და პ ა პ ა. ამით ვკითხეთ და ბერმა კაცებმა ყველაშა თქ[უეს]: ეს ალაგი მელიქ შერმაზანანთი გაგვიგონია და გვინა[ხაშს]. და იმ ალაგის ქირაც დღეს აქამდისინ მელიქ შერმაზ[ანთ] უჭამიათ, მანუჩარას და ხეჩატურას იმ სახლებთან [ხელი] არა აქვსთ, მელიქ შერმაზანანთი ყოფილა და არის. და მანუჩარას და ხეჩატურას ამ სახლების ბარობაზე წიგნები ჰამ [25] მოწმები მოვიდხეხ, რომ ის წიგნები გაქმტყუნეს და ის ბათლი თალი არის.

თიბათვის კდ, ქორონიკონს ტუა*.

ზარაფი ყარახანას დედას რომ და ხეჩატურამ ინდომეს, ისიც მოვიყუანეთ და ყარახანას დედამ ასრე იმოწმა, რომ ის ალაგი

* სელნაწერშია: „უმა“.

ძელიქ შერმაზანანთი გაგვიგონია და ერთხელ კიდეც წამოედანენ-
ნო, მაგრამ გაამტყუნეს, მელიქ შერმაზანანთი შეიქნაო, რომ მანუ-
ჩარას და ხეჩატურას სიტყვა არა აქვსთო, მელიქ შერმაზანანთი
არისო.

მე, მელიქ საპაკა ამ წიგნის გამრიგებელი და მოწამე ვარ

მე, მამასახლისი პაპა ამ წიგნის გამრიგებელი და მოწამე ვარ

და ზაქარას და აკოფას თავიანთ ძველი წიგნები ეთხოვეთ და
მოწმები მოიყუანეს, რომ ამათი წიგნები ლეკობას დაჰკარგვიათ, მე-
ლიქ ასლამაზა რომ მოუკლავთ მაშინ.

130. განჩინება ავილახორთა სახლისაჲთჳს საჰმეჲ

1708 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2142. დედანი. ქაღალდი. 21,5×15,2 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნ ე ფ ი ს ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ ი ს ბ ძ ა ნ ე ბ ი თ ა და მისის კარის
კაცების პირობით ბიძა ჩვენს ბატონს კათალიკოზს ვიანელით ჩვენ,
ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ბ ა ტ ო ნ ი ა ე თ ა ნ დ ი ლ, ჩვენი ბიძაშვილები: რ ე-
ვ ა ზ, ა ნ დ უ ყ ა ფ ა რ, ბ ე ქ ა ნ და ბ ა რ ძ ი მ და ჩვენის სახლის-
კაცობა ასრე გა[ა]რიგა, რომ:

რაც საამილახროს კაცისაგან და საამილახრო მამული, გლეხი,
მიწა თუ ვენაჯი, რაც ან მამის ჩვენისაგან და ან ჩვენგან. ნასყიდი
იყოს, ხუთთავ სახლის კაცებს ეს პირობა დაგვიდებია: რომ უნდა
სასახლოთ დაედვათ, აღარც გელახლა ვიყიდოთ. სა[ა]მილახროს
მიწა-წყლისაგან რაც გამსყიდველი ალავს იყოს, თავისი გასყიდული
თვითანვე დაიხსნას.

თუ აყრილი ან ამოწყვეტილი იყოს, სასახლოთ დაიდვას. თუ
პატრონი მოუვიდეს, რაც ფასი აელოს, ისრეც უნდა მისცეს.

ამ საქმის გარიგებაში დაგვესწრა სამთავნელი ყ ა ნ ჩ ე ლ ი ი ო-
ს ე ბ, სხვა ჩვენი აზნაურისშვილები: სახლოუხუცესი ქ ა რ უ მ ი ძ ე
ზ ა ა ლ, ჩ ი კ ვ ა ი ძ ე და თ უ ნ ა, ქ ა რ უ მ ი ძ ე გ ა რ ს ე ვ ა ნ,

ყ ა ნ ჩ ე ლ ი ფეშანგი და ქაიხოსრო, ქარუმიძე ზაზა და ოტია, ლაზ-
ნელი ლამარ, ქარუმიძე ჟამასპი.

ლაშიწერია მდივანს ვახუშტის. და მოწამეცა ვარ ამისი.

ქორონიკონს ტუა.

თუ ქალბატონებს და ან მხვლებელთ ეყიდოს, ისიც ასრე უნდა
გარიგდეს.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ხუთი ზეგელი:

1. ამილახორი ავთანდილ
2. მონა ღთისა ბოჭორულთხუცესი
3. მონა ღთისა რევაზ
4. ანდუყაფარ
5. ბარძიმ

131. ზანაინება წინამძღვრისა და შატბერაშვილების მამულის

საქმეზე

1698—1703 წწ.

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1869. პირი. საბუთი თარიღდება ერეკლე I-ის ქართლ-
ში მეფობის წლებით.

ქ. კელმწიფის მეფის ერეკლეს ბრძანებითა და მისის გა-
ხაჩენით შოვედით ჩვენ, არაგვის ერისთვისშვილი მოძღვართ-მოძ-
ღვარი ბატონი გრიგოლ და თუმანიშვილი მდივანი გი-
ვი და სველნეთს მამული რაც გასყიდულიყო მისად გასარი-
გებლად. ბატონი წინამძღვარიც აქ ბძანდებოდა და კელმწიფის გა-
ხაჩენიც გვეპირა. მოკითხული ვქენით და რაც ამ თუმანიშვილს და
ან მათს ყმათ ან გორელთ და ან სხვაგნებურთ ეყიდნათ, ყველა გარ-
ჩევით შევიტყვეით და ასრე გავარიგეთ:

რომელიც შატბერაშვილებს ან სათავისთაო მი-
წები და ან მისის ყმის მიწა ეყიდნა ვისმე, იმაზედ წინამძღვარი აღა-
რავის შევაცილეთ, რომ რადგან აზნაურშვილის მამული იყო, თა-
ვისი და თავისი ყმისა გაეყიდნათ, არას ემართლებოდენ. და მერვე
ქველი საქმე იყო, ვერც დაიხსნებოდა; და კიდევ დახსნილიყო წინა-
მძღვარს არა შეემატებოდა რა, ამიტომ რომე აზნაურშვილის... * შატ-
ბერაშვილებისა და მისის ყმების გასყიდული ვისიც ეყიდნათ, იმათ-
ვე დარჩა.

ამას გარდაისად სხვა რაც მიწები წინამძღვრის სახასოს გლეხს

* აკლია რამდენიმე სიტყვა.

უწინამძღვროდ გაეყიდნა, იმისი ნუსხა ამის ზურგზედ დაგვიწერია. ამისი ასრე უნდა იქნას რომე, ბატონის განაჩენშიაც ასრე სწერია, რომე: რომელმაც მონასყიდემ თუ წინამძღვარი შეიჯერა ან ღალითა და ან სხვარიგად, ის არის, წინამძღვარს ღალა მისცეს და მიწა ისრევ მონასყიდეს ეჭიროს. თუ არადა, ეს არავინ ქნას, რაც ამაში მიწები დაგვიწერია, მიწები წინამძღვარს დარჩეს და ფასი მსყიდველმან მომსყიდველს^ს ჰხადოს.

აგრევე ზოგიერთი მიწები წინამძღვრისაგან და შატბერაშვილისაგან გასაყოფი საერთო ვარდოვანში და სხვაგანც ზოგი ჩალაში და ზოგი სამთისწყაროსკენ შატბერაშვილებს გაეყიდნათ. ისეები ვიანგარიშეთ და რაც ორი წილი წინამძღვრის კერძი გასყიდულიყო, იმისთვინ შატბერაშვილებმან თავეთი კერძი ბარაქას ხოდაბუნი და თავეთი კერძი საბუზარას ხოდაბუნი იმისთვინ წინამძღვარს დაუდევს და საკუთრივ დაანებეს.

სხვა ხოდაბუნები სადაც არის, ორი წილი წინამძღვრისა არის და უჭირავს და მესამედი შატბერაანთია. სხვა რაც მიწა ან ლავამის ჭევეს ან ჩალაში ან ურწყავეში საღალოდ არის და იმისი ღალა მოვიდოდეს. ორი წილი — წინამძღვარს და მესამედი — შატბერა[ანთ].

ხელრთვა: გრიგოლ.

გივი მდივანი

ქ. უჭირავს სახასოს წინამძღვრის ყმისაგან მისყიდული ელიზბარაშვილს მაზანასა და მაზიტასა და ხუცის მისყიდული ერთი მიწა ქუარში.

ქ. აქვს ლომიტაშვილებს სათავის მიწა მასანაშვილის მისყიდული მელის ჭვრელში.

ქ. აქვს კონტოსაშვილს მაზიტას მისყიდული ხანაშვილისაგან — ბესიას[ს] შეილისაგან მიქელაური მიწა.

ქ. კოჩუას ბატტიას მისყიდული მელის ჭვრელში.

ქ. აქვს ჩოგურაშვილს მაჩანასაგან მისყიდული ლავაშში.

ქ. გძელაში ანაშელაშვილისაგან მისყიდული გოჩიაშვილს.

ქ. აქვს თაყასშვილს ანაშელაშვილის მისყიდული ვარდოვანში.

ქ. აქვს აკოფაშვილს მაზანას მისყიდული მელის ჭვრელში.

ქ. აქვს კიდევ ბახუტა თუმანიშვილს მაზანას მისყიდული წისქვილის მიწა.

ქ. აქვს გორელს კარაპეტას თანიასაგან მისყიდული მიწა.

ქ. აქვს ყანდი[ნ]აშვილს თანიასაგან მისყიდული მიწა, კიდევ თანიასაგან მისყიდული ყანდინაშვილისათვის ერთი სხვა მიწა. აქვს მესამე მიწა კიდევ ყანდინაშვილს თხილნარში თანიასაგან მისყიდული მიწა.

ქ. აქვს ზოჯაბეგაშვილს საქია ანაშელაშვილის მისყიდული ნაფუზარი.

ქ. აქვს გული შამბარაშვილს მაზიტას მისყიდული და ბატათიას მისყიდული ორი მიწა. ამისი ღალა წინამძღვრისა არის¹.

ხელრთვა: გრიგოლ

გივი მდივანი

132. ბანდინება ერაქლე I-ისა ტიცინოვილების მამულის სამხეზა

1698—1703 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14940. დედანი. ქალაღი. 16×12,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. უთარიღო. თარიღდება ერეკლე I-ის (ნაზარალიხანის) ქართლში მეფობის წლებით.

ქ. ზაზა ტიცინოვილი ედიშერ სახლთუხუცეს ხენგალში ვენაგს ეცილებოდა: ბიძის ჩემის მანგლელის ნასყიდი არიო. წიგნები ძველის მინასყიდობისა ბიძაჩემქმე მე მომცაო და ვენაგი შენის ძალით შენ დაიჭირეო.

ამისი ედიშერ აშორო უთხრა: არც ძალად დამეჭიროსო, ფასიც სრული მიმეცესო და ეს ახალი ნასყიდობის წიგნიც მანგლელმან მისის ნებით მომცაო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ ედიშერ წააყენოს წინამძღვრიშვილი ზაზალა და ამრიგად დააფიცოს, როგორც დაგვიწერია, ასრე დარჩეს ედიშერს. თუ ვერ დაიფიცოს ზაზას დააწილოს. მოსაქმემ ეს ასრე გაურიგოს.

ბეჭედი: ქ. ბედნიერის ყაენის ბანდა მეფე ნაზარალიხან
ვამტკიცებ

¹—არი.

133. ბანძინება მელიძ ავთანდილისა და უთრუთ ციციშვილის

გაგულის საქმეზე

1088—1703 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 51. საბ. № 81. პირი. საბუთი თარიღდება ერეკლე I-ის (ნაზარ, ლიხანის) ქართლში მეფობის წლებით.

[63v] სომხითის მელიქს ავთანდილს და ციციშვილს უთრუთს [ზ]ე[რ]ის სამელიქოს გამოსაღებსა და იქივ მელიქის ყმისაგან ნასყიდს ზეარზედ მეფეს ნაზარალიხანთან ელაპარაკნათ. დივლათ მეფეს ამათი სამართალი ექნა. განაჩენი დაეწერათ. [წ]ერაქველთათვის სამელიქოსათვის ფიცი დაედვათ და ზვრის მელიქის ყმათათვის ნასყიდობის წიგნი ეთხოვნათ.

ამ საქმეზედ ბაგრატი ურქისტანიშვილი ყოფილიყო. მელიქის ყმებს ვერც ზვრის ნასყიდობის წიგნი მოეტანათ და სამელიქოს გამოუღებლობისათვის წერაქველთ¹ კიდევ დაეფიცათ. ამრიგად გარდაწყვეტილიყო.

მაგრამე მერე მელიქი და უთრუთ ცუდს საქმეზედ შემდურებულყვენენ და კიდემ ბატონთან ელაპარაკნათ. ბატონს თავისი განაჩენი ჩვენთვეინ ებოძა: როგორც ამაში ეწეროსო, ისრე გა[ა]რიგეთო.

ჩვენ ხელახლავ პაატა შალიკაშვილი გავგზავნეთ და ამავე განაჩენით გავარიგეთ. ზვრის ნასყიდობის წიგნი ეთხოვეთ და მელიქის ყმათ ვერ მოიტანეს. და დარჩა უთრუთს.

აგრევე სამელიქოსი თე[ი]თან მელიქმან თქვა: მაშინ და[ი]ფიცესო და აღარას ვეშართლებიო.

მისი საქმეც ასრე გარდასწყდა, რომ აღარც სამელიქოსათვის და არც ზვარს რომ ირჩიან² იმისთვის, მელიქსა და მის ყმათა წერაქველ-

თან კელი აღარა აქვსთ რა, უთრუთს დარჩა.

134. ბანძინება აბელისა და ყაყა წინამძღვრიშვილის

გაგულის საქმეზე

1088—1703 წწ.

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 424. პირი. საბუთი თარიღდება ერეკლე I-ის (ნაზარალიხანის) ქართლში მეფობის წლებით.

ჩვენ, მდივანბეგმან ბატონმან ბარძიმ და მდივანებმა აბელისა და მისის ძმებისა და წინამძღვრის შვილის ყაყას მამულის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ.

აბელ იჩივლა: ამბრაულის ნახევარი წილში მე მერგო და

¹ წერაქველით. ² ირჩევენ.

ნახევარი წინამძღვრიშვილებს და ზაქარიას ერგო და წინამძღვარმა თავისი წილი მეოთხედი ამბრაულის მეოთხედი ვენაჩი ჩემის წილის უტიურის მიწების სანაცვლოდ მე დამანებაო და ახლა ისრევე იმას უჭირავსო.

ჩვენ ორთავე წინამძღვრის გარიგებულ და მისგან დაწერილი წიგნები გაუსინჯეთ და თავისამავე წიგნმან ვამტყუვნა, რომე პეტრეს შვილებისათვი[ს] დაედვა. მართალი იყო და აბელსა და მის ძმებს დარჩა წინამძღვრის წილი მეოთხედი ამბრაული ვენახი. ამბრაული მიწები რაგვარათაც წინამძღვრისაგან გარიგებულს წიგნებში ეწეროს, ისრე გაიყონ მინდვრის მიწაცა.

ა ბ ე ლ ი ჩ ი ე ლ ა, რომე: ნ ა მ ო რ ა შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ ვენაჩი ვიყიდეო, ხასყიდობის წიგნიც მე მაქვსო¹ და წინამძღვარმა წამართვაო.

ნამორაშვილს უნდა ჰკითხონ. თუ ნამორაშვილს პეტრესათვი მიეყიდოს, თავისი ნასყიდი ვენაჩი აბელს და მის ძმებს დარჩეს. წინამძღვრის გარიგებულს წიგნშიაც ასრე ეწერა: ნასყიდობა ვის ჰქონდეს, თავისათვი უნდა ჰქონდესო.

კიდევ ა ბ ე ლ ი ჩ ი ე ლ ა: ხ ვ ი თ ო დ ი დ ე ბ უ ლ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი მისის წილცდომილის მამულითა წინამძღვარმა ჩემს წილში შოძცაო და წიგნშიაც დამიწერაო. მასუჟან ისევე შემხეთაო (sic) და ზაქარიას მისცაო.

და წინამძღვრის შვილებმა ეს უპასუხა: წიგნი მამის ჩემის დაწერილი არ არისო.

თუ აბელ ასეო მოწმები იშოვნოსო, რომე წიგნი წინამძღვრის დაწერილი იყოსო, უფიცრად დანებდეს და შერიგდენ. თვარა თავკაცად აბელ და ან მის ძმამ ასრე იფიცოს, რომ: წიგნიც წინამძღვრის დაწერილი იყოს, კელიც მისი ერთოს და იმ დღეს დიდებულიშვილიც თავისის მამულით კიდევ ჩემთვიც დაედვას. თუ ასრე იფიცოს ყაყას ჯელი არა აქვს და აბელსა და მის ძმებს დარჩეს. და ამ დიდებულიშვილის სამუქფო ზაქარიას იოზ და ყაყამ უნდა მისცენ. თუ ვერ იფიცოს, რაგვარადაც ზაქარიას ჰქონია, ისრევე ზაქარიას ჰქონდეს.

ა ბ ე ლ კიდევ ი ჩ ი ე ლ ა: ბ ი ძ ა ჩ ე მ [მ] ა მ ო ს ე მ თავისი წილი უტიურის მიწა მოგვყიდაო; მიწა წინამძღვრის შვილებს უჭირავსო და ფასი მოსესო.

¹ +ნასყიდობის წიგნიც მე მაქვსო.

მოსეს შვილმა ეს უპასუხა: მოგყიდაო და ფასი კიდევ შემო-
გრჩაო ფასი შეუთაოს და მიწა აბელს დარჩა.

კიდევ აბელ წისქვილის დაქცევა იჩივლა¹. ვისაც დაექციოს
ან ეთავებინოს, იმანვე აუშენოს[ს].

მე ფე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ ყეენისა ფეტა მტვერი ვამტკიცებ.

135. განჩინება გერმანოზიშვილების გაყრის საქმეზე

1638—1708 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 577¹. დედანი. ქალაქი. 41×15,4 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ნაზარალი-
ხანის ქართლში მეფობის წლებით.

ქ. ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი მეფეთ-მეფე.
კელმწიფე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ!

ბძანებითა კელმწიფისაჲ დავესხედით ჩუენ, სარდალი, ბატონი
თ ა ძ ა ზ და მდივანბეგი გვერც ვიახელით, და გ ე რ მ ა ნ ო ზ ი ს-
შ ვ ი ლ თ ა პ ა პ უ ა ს ი და გ უ გ უ ნ ა ს ა და ბიძის მისის ვ ა-
რ ა ზ ა ს სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ. გაყრაში
რაც სალაპარაკო დარჩომოდათ, რომ ვერ გაეთავებინათ, ახლა ჩვენ-
თან ილაპარაკეს:

მ ა რ ა ბ დ ა ს გაუყოფარს მინდორსა და ხოდაბუნებზედ ირ-
ჩოდეს. ჩუენ ასრე გაუჩინეთ, რომ: რომელიც გლეხები გაყრაში
ბარათით: ერთსა და მეორეს ერთმანერთისაგან რგებოდეს, რისაც
მქონებელი გლეხი გაყრაში ყოფილიყოს, ის ისრევე გლეხს დარ-
ჩეს, ნურავინ ეცილება; ხოდაბუნი, რომელიც სახასოდ ყოფილი-
ყოს, ორი წილი პაპუას და გუგუნასა და ერთი წალი ვარაზასა.

სხვას მიწებზედ კიდევ ლაპარაკობდეს. რომელიც მიწა ან ბეგ-
რისა და ან სამეგრეოსათჳთ ოთხს წელიწადს მოეგნას, ის ისრევე
სამათ გაიყონ. და რომელიც გლეხის მიწა ერთ ორ-სამს წელიწადს
მოეგნას, ის ისრევე გლეხს დარჩეს.

რომ ნათხოვები ყოფილა ქალაქს სასახლე, ვარაზამ ერთი მსა-
ხური ასრე შაფიცოს პაპუასა, რომ საერთოს ფასით ვიყიდეთო. თუ
ასრე იფიცოს პაქატას ოდა რომ ცალკე ნასყიდი ყოფილა, იმისი
ფარდი უწილოდ პაპუას და გუგუნასა. და სხვა სამათ გაიყონ. და
თუ ვერ იფიცოს, და სრულ პაპუასა და გუგუნას დარჩეს; ვარაზას
ტელი არა აქვს. მოფიცარი მსახური ერთი ე[ხ]თიბრიანი მსახური.
შაფიცოს შეუგდებარი.

¹ იჩივლი.

ტ ბ ი ს[ს] მანგლელის ზვარზე სარჩლობდეს. ღამბარაშვილმა ასრე ოთარის ცოდვა საფლავზე შედგომით აიკიდოს, რომ: «საძმოს ფასით იყიდა და კიდევ ვარაზას წილი აქვსო». თუ ასრე ცოდვა აიკიდოს, ორი წილი პაპუასა და ერთი ვარაზასა. და თუ ვერ აიკიდოს, უწილოდ გუგუნას დარჩეს; ვარაზა ნუ მიერჩის. ცოდვაში ესეც ჩაიტანოს: გაყრაში ბატონმა და მოსამართლემ სამმოდ დად-ვეს თქო.

შ ა რ ა ბ და ს ერთი წყლით სამი საწისქვილო ილაპარაკეს: ორი პაპუასა და ერთი ვარაზასა*.

ზ ა ზ ა შ ვ ი ლ ი ს გოგო** და ბიჭი მოსაქმემ იკითხოს, თავისის სახლის კაცისა გაყრილი ყოფილა თუ არა. თუ გაუყრელია, ვარაზა არას ემართლება. და თუ გაყრილია, და სამათ გაიყონ.

გ ლ ი ნ ი ა ს ერთი გოგო რომ ფიტარეთს შეხვეწილა, ვარაზა-სი ყოფილა; და პაპუამ და გუგუნამ დაუხსნას.

ბ უ და ზ ა ზ ე დ ილაპარაკეს. გუგუნამ ბარათი მოიტანოს, რომ ჯავახიშვილის საკვამლოთ ქიტი იმათ რგებოდეს. თუ ამისთანა ბარათი მოიტანონ, ბუდაზა გუგუნას დარჩეს. და თუ ვერ მოიტა-ნონ, და სამათ გაიყონ.

ყ ა ზ ა ნ ა ს გოგოზე ილაპარაკეს. თუ და თ უ ნ ა მ, თავისმა ძმამ დაიფიცოს***, რომ ყაზანა ჩემი გაუყრელი არისო, გოგო პა-პუამ ვარაზას მისცეს¹. და თუ ვერ დაიფიცოს, და სამათ გაიყონ.

მ ა ს უ რ ა ს ბიჭი სამათ გაიყონ.

ვ ე რ ზ ე ნ ა ლ ა ს პაპუნას ახოების ფარდი მესამედი ტყე ვა-რაზამ გააყენოს. იქივ მამულას საკვამლო სამად გაიყონ:

რ ე ვ ა შ ე ნ ს ზაქარული მამული თუ ბარათში არ ეწეროს. სამათ გაიყონ. თუ ბარათში ეწეროს, ვისაც ბარათი ჰქონდეს, იმას დარჩეს.

ს ხ ა ლ ნ ა რ ს გოგიტაშვილის საკვამლო, დარბაისელმა ვარა-ზას ცოდვა თუ ასრე აიკიდოს, რომ გაყრაში ძ ა მ უ კ ა შ ვ ი ლ ს გაჰყავდო, თუ ასრე იფიცოს, ვარაზას კელი არა აქვს. და თუ ვერ აიკიდოს, სამათ გაიყონ.

ა კ უ რ ი ს თამაზას საკვამლო სამათ გაიყონ.

კ ო ზ ტ ა ს ფ ა ზ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ს საკვამლო სამათ გაიყონ.

იქივ ზ ა ზ ა შ ვ ი ლ ი ს საკვამლოზედ***, გაყრაში თუ ღ ვ ი-

¹ მისცეს.

* მარცხენა კიდზე: „მარაბდას. ვეთა ჰვეს და ქაცბანს გარდა, ყველა გაყვავით სარწყოთა; წისქვილის მესამედი უნდა მისცეს“.

** აქ სტრიქონს ზემოთ ჩამატებულია: „ეს გუგუნას დარჩა“.

*** „სულ ვარა[ზ]ს დარჩა“.
**** „პაპუას დარჩა“.

ნია სახლებულა, რომ სხვა არა ჰქონებოდეს, ღვინიას არას ემართლებიან; და თუ არადა, სამათ გაიყონ; მოსაქმემ ბარათი ნახოს.

ძამაშვილის შოშიტას ბარათი მოსაქმემ ნახოს*. თუ თვითან ბოგანოდ ეწეროს, სამად გაიყონ მამული; და თუ არა, ასრე ეწეროს, რომ დღეს რისაცა მქონებელი იყოს, არას ემართლებიან.

გერმანოზის სპილენძეული და ცხვარი, ან სამეგრეოს ირჩოდენ. არ ვალაპარაკეთ, ჩავატარეთ.

ქ. კიდევე ამბრაშვილის საქმე მოსაქმემ მოთემეს ჰკითხოს. თუ ბიძის გაყრილი ყოფილა, სამათ გაიყონ. და თუ გაუყრელი ყოფილა, და სულ გუგუნას დარჩეს.

მახარაშვილისა გოგიამ თუ იფიცოს, რომ ჩემი მისწული ჩემი გაუყრელი არისო, ვარაზას დარჩეს; და თუ ვერ იფიცოს, და სამათ გაიყონ.

ამირაშვილმა თუ იფიცოს ასრე, რომ კოტიაშვილი მე ზედ-სიძედ მყვანდაო, თქვენს გაყრაში მე გამამყვანო და არც ბატონმა და მოსამართლემ გასაყოფად დადგესო; თუ ასრე იფიცოს, ვარაზას დარჩეს. და თუ ვერ იფიცოს, და სამათ გაიყონ.

ანდრეას** აღდგომელაშვილი სამათ გაყონ.

საქორწილო ილაპარაკეს. ყაიხარამ და ებალამ იფიცონ, რომ: ამდონის თუმნის მეტი არ მომიკრეფია გუგუნასათვის. რაც ფიცით თქვას, რაც ვარაზას გლეხი რგებოდეს, იმას გარდა რაც გუგუნას გლეხი რგებოდეს, იმაში მოუკრიფონ და მისცენ, ვარაზამ თავისი მიუთვალოს.

ასრე გარიგდა.

ქ. კიდევე სასახლის ზვრის წყალზედ ილაპარაკეს. რვას დღეს ვუგუხას ეჭიროს; და ოთხს დღეს ვარაზასა.

136. ზანჩინაზა პრაქლე I-ისა ძინის პრისტავისა და მანუჩარ

მეითრის შვილუაზის შმის საქმეზა

1688—1708 წწ.

ზელნაწ. ინსტ. Hd 14906. დედანი. ქალაღი. 16,4×14,4 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. უთარაღო. საბუთი თარაღდება ნაზარალიხანის ქართლში მეფობის წლებით.

ქ. პაპუნა ფავენელიშვილს ერთი ბიჭი თამაზ მქედლიძე მანუჩარ მეითრისათვის მიეყიდა და ის თამაზ მომკედარიყო და იმას შვილი დარჩომიყო დავითა.

* აქ სტრიქონს ზემოთ ჩამატებულია: „ეს მამულით პაპქუას დარჩა“.

** აქ სტრიქონს ზემოთ ჩამატებულია: „ესეც გარიგდა“. ჩანართები განჩინების აღსრულებისას უნდა იყოს მინაწერი.

ეს დავით მეითრიშვილებს შემოსწყრა და ქსნის ერისთავთან მივიდა, რომ შენი ყმა ვარო და მეითრის შვილებს ჩემთან კელი არა აქვს რ[აო]. [ახლა] ჩვენ პაპუნა მოვყვანინეთ და იმ[ა]ს [კვითხეთ, რომ] ეს თამაზ თუ ერისთვის ყმა იყო, შენ რატომ მიყიდეო მეოჯარსაო. პაპუნამ ასე მოგვახსენა, რომ მართალია, ერისთვის ყმაც არისო და იმის ყმიშვილიცაო. მართალი თქვა თუ ტყველი, იმისმა სულმა იცის.

ახლა ჩვენთან ილაპარაკეს:

და რადღან ის თამაზ და იმისი შვილი დავითა ქსნის ერისთავს დარჩენ. და დიდი ხანი იყო, რომ მეითრის მანუჩარისა და იმისის შვილების ყმანი ყოფილიყვნენ, — ერთი ტლიკი ბოჭი ეყიდა და ამათ სახლში კარგ მორკმულიყო და ამათის წყალობით დუქნებით და ქონებით მორკმულიყო, რომ თავის სარჩო ყოვლის ნივთით ჰქონდა.

და ახლა, რადღან ეს კაცი ერისთავს დარჩა, რაც რომ ამათ კელში მოეგოს მამული თუ ქულბაქი, თეთრი თუ სარჩო, ცხვარი თუ ძროხა, თუ რაც რამ ფერი, — ნახევარი მეითრის შვილებს და ნახევარი თამაზას[ს] შვილს დავითას.

და ერისთავმა ის კაცი აყაროს და სადაც უნდოდეს იქ დაისახლოს.

ეს გაგვირიგებია და გარდაგვიწყვეტია.

ბეჭედი: მეფე ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ

137. განიხილა პირველი I-ისა ციციშვილების ყმა-მამულის საქმეზე

1701—1708 წწ.

ცხსა. ფ. 1450. დავთარი № 51. საბ. № 111. პირი. საბუთი თარიღდება ევდემოზ კათალიკოსის ზეობის პირველი წლითა და ერეკლე I-ის (ნაზარალიხანის) ქართლში მეფობის უკანასკნელი წლით.

[91] ჩვენ, მეფეთ-მეფემან პატრონმან ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ გვერთ ვიწყოფეთ დ ი ა ს ა მ ი ძ ე კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ბ ა ტ ო ხ ი ე ვ დ ე მ ო ზ, მთავარებისკობოზი ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე, ტფილელი შიტრაპოლიტი დ ო მ ე ნ ტ ი, ჯვარის მამა ა რ ს ე ნ, არქიმანდრიტი ნ ი კ ო ლ ო ზ, მუხრანის ბატონი ე რ ე კ ლ ე, არაგვის ერისთავი ბ ა ი ნ დ უ რ, ო რ ბ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ი სარდალი სახლთუხუცესი ლ უ ა რ ს ა ბ, ქსნის ერისთავი დ ა ვ ი თ, ამილახორი ა ვ თ ა ხ დ ი ლ, მდივანბეგი პ ა ა ტ ა, ეშკადასბაში ამირეჯიბი ქ ა ი ხ ო ს რ ო, სუფრაჯი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ და მდივნები ზემო ცი-

ცისშვილის პაპუნასა და მისი ბიძაშვილი სახლთუხუცესი ედიშერის გასაყრელად მათს საჩივარსა და ბარათის შეყრაში.

ქვემო ციციშვილი სარდლის პაპუნას^[1] შვილი ზაალ და მისი ძმისწული სარდლის ზაზას შვილი უთრუთ წამოდგნენ და ეს იჩივლეს: ოდეს თაობით ჩვენი სახლის კაცნი ერთობით ქვემო ციციშვილები მაგათს სახლს გამოვჰყრავართ და დავშორებულვართო, მაშინ აზნაურიშვილი მალრაძე, მამუკაშვილები და გიორგიშვილები და ზვედურეთს სამწყერადო თქვეხგან გამოგვეყოლიაო. და მერმე კიდემ ჩვენ რომ მანუჩარის შვილებს გავყრევართო, იმათგან ჩვენ გამოგვეყოლიაო და ამისი ფარდი იმათ ახლაც უჭირავთო ძალად და უსამართლოდ. ეს ჩვენი აზნაურიშვილი მალრაძე^[2] და ზვედურეთს სამწყერადო მაგათ დაუჰქერიათო, ჩვენსას ნუ გაიყოფენ, არას გვემართლებიან.

ჩვენ წიგნები ვთხოვთ და სარდლიშვილებს ამად აღარ ჰქონდათ, რომე: როდესაც სარდალი ზაზა მოკლესო, მაშინ შანავაზ შეფემ ჩვენი ჭონება აიკლო და სიგლები და მისი საპსუხო წიგნები მაშინ წაგვიხდაო. ერთი წიგნი კი მოიტანა ბოლნელისა და გერმანოზის შვილის განაჩენი, რომე ამაზედ ფაცი სრდლიშვილებს დასდებოდა.

მაგრამე სხვა ძველი და ახალი წიგნები ზემო ციციშვილებმა ხაც მოიტანეს, რომე ამათაც უწინაც ჰქონებოდათ და ახლაც ჭელთ¹ ეჭირათ და ჭერიც ითხოვს. ასრე ფიცი შეგვიძლიაო, რომე: «როდესაც ქვემო ციციშვილი ჩვენს სახლს გაჰყროდეს, არც მაშინ ეს აზნაურიშვილი მალრაძე² და სამწყერადო გაჰყოლოდესო და არც მანუჩარი შვილიდამ და ბადური შვილიდამ გაჰყოლოდესო, რაც ცოტას ხანში დროშემოგდებით არ გჰყროდესო, მის მეტი ხელი არა გჰქონდესო».

აწ ვითაც სარდლი შვილებისა წიგნები აღარ ჩნდა და ზემო ციციშვილს წიგნებიც ჰქონდა და ეს მამულიც დღეს ჭელთ ეჭირათ, ამიტომ ფიცი ამათი იყო.

თუ წადგეს პაპუნა და ედიშერი და როგორადაც ფიცი ეთხოვხოს, ისრე იფიცოს, დარჩეს მათვე. და თუ ვერ იფიცონ, სარ^[92]-დლი შვილებს უნდა დაანებონ.

ბოჭოულთუხუცესო საამ, ასრე გა^[ა]რავეთ.

¹ ჭელთ. ² მალრაძე.

1701—1703 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2004. დედანი. ქალღდი. 23×20,7 სმ. დაა-
წყისი აკლია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი ან ორი წერტილი.
უთარილო. საბუთი თარიღდება ევდემოზ კათალიკოზის ზეობის პირველი
წლითა და ნაზარალიხანის ქართლში მეფობის უკანასკნელი წლით.

...[ამილამბა]რს და დავითს რომ მოეკლათ და მისი სისხ-
ლი რომ გავაჩინეთ, იმისი განაჩენი სხვა არის. ორას ორმოცი თუ-
მანი გაუჩინეთ. იმისგან სხვა ყველა ზოგი ჩვენ, ზოგი დარბაისელთ
ვიპატიეთ და ზოგი იქით კრილობისა და მიკდომისათვის გავაშვებო-
ხეთ. ადგილს სამოცი თუმანი დარჩა. ამ სამოცს თუმანში მივეცით
ვარიანს უჯარმელაშვილი ხუცესი მისის ძმებით, კი-
დეგ უჯარმელაშვილი ბერუკა და ხუცო, ძარს
ტრამაკიძე მამუკა მისის ძმებითა.

ესენი დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს, ყოველისფრი-
თა; და ამ[ას] გარდა ოცი დღის მიწა ვარიანს ამილამბარის წილი-
დამ. ესეები მივაცემინეთ.

მიწა თუ ვარიანს არ აუტდეს, იასეულო, სხვაგნிடამ შეუთავე
და მიაბარე.

ორი ბეჭედი:

1. მეფე ნაზარალიხან

2. ქ. ბედნიერის ყაენის ბანდა, მეფე ნაზარა-
ლიხან ვამტკიცებ.

...[როგორც ამ განაჩენ]ში სწერია და გაგვირიგებია, იასეულო,
ეს ასრე ბიძინას და ღუშუიას ყმაცა და მიწაც ამ რივად დაანებე,
ხურავინ ეცილება. სისხლად ეს მისცემია. ამის მეტი განაჩენი თუ
სხვა გამოჩნდეს, ყველა ცუდი არის მ... ნურა მოსამართლე ამას ნუ
მოშლის.

ბეჭედი: მეფე ნაზარალიხან

ქ. ვამტკიცებ ჩვენ, ბატონი კათალიკოზი ევდემოზ
გ[ა]ნ[ა]ჩენსა ამ[ას].

ორი ბეჭედი:

1. კათალიკოზი ევდემოზ

2. ამილახორი ავთანდილ

verso: ქ. ვამტკიცებ ჩვენ, მთავარეფასკოპოზი ქრისტე-
ფორე წიგნსა ამ[ას].

ბეჭედი: მთავარეფასკოპოზი ქრისტეფორე.

[ქ. ვამტკიცებ წიგნსა ამას სარდალ-სახლთხუცესი ლუარსაბ.

ბეჭედი

139. განიხილეთ ლუარსაბ პანაძისა და დათუნა აგათოშვილის
სასიხლო საქმეზე

1704 წ. 31 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14026. დედანი. მარცხენა ქვემო კიდე მოხეუ-
ლია. ჭაღალდი. 39×21,8 სმ. მხედრული. განკეთალობის ნიშნად ყოველი
სიტყვის შემდეგ ნახშირია სამწერტილი.

ქ. ნებითა და შეწეებითა ღმრთისათა და ბძანებითა დიდის კელ-
მწიფის შ ა ს უ ლ თ ა ნ უ ს ე ი ნ ი ს ა გ ა ნ გაზდილის მეფის
შ ა შ ა ყ უ ლ ი ხ ა ნ ი ს ა თ ა და ამავე დიდის კემწიფისაგან გაზ-
დილის ბატონიშვილის შ ა ჰ შ ა დ ყ უ ლ ი ს ა თ ა დავსხდით ლუ-
არსაბ ვაჩნაძისა და აგათოშვილის დათუნას
სასამართლოდ და შესარიგებლად ჩვენ: მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ი დ ი-
მ ი ტ რ ი, ს ა ხ ლ თ უ ხ უ ც ე ს ი ნ ო დ ა რ, პ ა ა ტ ა ე შ ი კ ა ლ ა ს-
ბ ა შ ი, მ ე ი თ ა რ ი ფ ა რ ს ა დ ა ნ, ბ ო ქ ო უ ლ თ უ ხ უ ც ე ს ი
გ უ რ გ ე ნ, ბ ა ზ ი ე რ თ უ ხ უ ც ი [ს შ ვ ი ლ] ი გ ი ო რ გ ი, ქ ა ი-
ხ ო ს რ ო ვ ა ჩ ნ ა ძ ე და ბ ო ქ ო უ ლ თ უ ხ უ ც ე ს ი ჯ ა ნ დ ი ე რ.

მას ჟამსა, ოდეს ისპა[ან]ს ერთმანეთს წაედავნენ ლუარსაბ და
დათუნა, სამართალში მოვიდნენ და ილაპარაკეს. საჩივარი გაუგო-
ხეთ და უწინდელის სამართლის წიგნებიც გავსინჯეთ.

დათუნა აგათოშვილის მამა ბეჟან ლუარსაბის ძმას ყაფ-
ლანს მოეკლა ა ბ ა ზ ყ უ ლ ი ხ ა ნ ი ს ბატონობაში და იმავე აბაზ-
ყულიხანის ბძანებით დარბაისელნი დასხდომილიყვნენ და სამარ-
თალი ექნათ, სისხლი გაებჰოთ. რაც სამართლიანის საქმით სისხლი
დასდებოდა, ლუარსაბისათვის[ს] გამოერთმიათ და დათუნასათვის[ს]
შიეცათ. ჟამთა ვითარებისაგან და ქვეყნის აშლილობისაგან ერთმა-
ნეთის კმაგაუცემელნი და პირუცოცნელნი დარჩომილიყვნენ.

ვალაპარაკეთ და თუ რამ ერთმანეთში სასამართლო და სალა-
პარაკო დარჩომოდათ სამართლიანის საქმითა და ერთმანეთის რა-
ზით ასე შეეპირიგეთ და გავაშველეთ, რომ აღარა დაგვიგდია რა
ერთმანეთში სალაპარაკო და სადაო. ამ სისხლის საქმეზე ერთმა-
ხეთთან კელი აღარა აქვთ რა, ძმობისა და მოყრობის მეტი.

დაიწერა გარდაწყვეტილობის წიგნი ესე ივლისსა ლა, ქორო-

ხიკოსსა ტუბ, ჳელითა კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნობრის ყოღა-
ლაშვილის დემეტრესითა.

ორი ბეკელი:

1. მონა ღთისა დათუნა.

2. მონა ღთისა მდივანბეგი დიმიტრი

კიდეზე:

ქ. ჩვენცა ასე დავვიმტკიცებია და შეგვირიგებია. ერთმანეთთან
გელი აღარა აქვთ რა.

140. ბანჩინება შაჰმულისხანისა გიორგი არაგვის ერისთვისა და ბარათაშვილების მამულის სამეფო

1704 წ. 26 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1076. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი.
41×18 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარა წერტილი ან ორ-
წერტილი.

ქ. ჩვენ, ერანის მდივანბეგმან და საქართველოს ჯანიშინმან
პატრონმან შაჰყულხან და ძემან ჩვენმან პატრონმან ვახ-
ტანგ კათალიკოზებისკობოზთ და ჩვენთ დარბაისელთ არაგვის
ერისთვის გიორგისა და მათის სახლის კაც[თა] და აქეთ ბა-
რათაშვილის საამი შვილის ქაიხოსროსი, ქავთარი
შვილის მანუჩარისა და ფალანხოსრო შვილის ქაიხოს-
როსი[...]* ცილება [და ლაპარაკი] გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

მოკითხული ვქენით და ძველი წიგნი და ერთი ჩვენი ნაბოძე-
ბი სხვა...* წიგნიც გავსინჯეთ და ასრე იყო გარიგებული [და] ახ-
ლაც ასრევ გავარიგეთ:

რაც...** არის რუ და გუგუნას რუ რომ გაურარხს
ეძახიან, ისი და თურგანი რუ ორივ რასაც დაიტანს და იმაში[ო] მო-
სავალი მოვიდოდეს, ერთს მეღალეს ერისთავი და[ყენებდეს, ერთს
მეღალეს ბარათიანი. და რაც ღალა [მო]ვიდოდეს, ნახევარი ერა[ს]-
თავს და ნახევარი ბარათიან[თ].

რაც ერისთვის სამეხრეობმა მოხნას, და ან[უ] ბარათიანთ სამე-
ხრეობმა მოხნას, იმას ერთმა[ნ]ერთს შეუფუარდებდენ და ვისაც
მეტი მოვიდოდეს, ღალაში უანგარიშებდენ. ქაიხოსრო საამი შვილს

* აკლია ოთხი-ხუთი სიტყვა.

** აკლია ერთი სიტყვა.

*** აკლია ერთი სიტყვა.

თავის თათრებს არას ემართლებიან[...]* არც ბარათიანთ და არც ერისთავ[ს] კელი არა აქვთ.

ჭორონიკონს ტუბ, ენკენისთვის კვ.

დაიწერა ბძანება ესე ჭელითა კარისა ჩვენის მდივანის თ უ მ ა -
ნ ი შ ვ ი ლ ი ს გ ი ე ი ს ი თ ა.

ხელრთვა: შ ა ჰ ყ უ ლ ი ხ ა ნ

141. განჩინება შუაბოლნელთა და ზემობოლნელთ სასისხლო

საქმეზე

1703—1704 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 649. დედანი. ქალაქი. 42,6×27,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან
ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება შაჰყულიხანის (ლევანის) ჯანიშინობის
წლებით.

ქ. შუაბოლნელთა და ზემობოლნელთ სარჩელი და მათის ჩხუ-
ბის მოკდენის საჩივარი გავიგონეთ. შუაბოლნელნი შეყრილიყვნენ
ერთობით და ზემობოლნელთ სასარესა და ცოტას რასმე ყოვლდში
შეშის წამოსაღებად წასულიყვნენ. იმ მთაში მისასვლელი გზა შუა-
ბოლნელთ სხვაჲ ჰქონოდათ. მაგრამე ჩხუბის გულისათვის ზემო-
ბოლნისში შეეველოთ, მუქარა და იმ სასარის მოჭრის წამოღება-
დაექადათ და შეეტყობინებინათ.

ამაში ზემობოლნელნიც სიტყვით შეჰყულოდენ და ჩხუბი გა-
შორეოდათ, დაეშინათ ერთმანერთისათვის. იქ ბოლნელის კრებუ-
ლიც ყოფილიყვნენ და ორგნითვე ძალიანი ნაცემულობაები და
თავების დამსხვრევა მომჭდარიყო. მაგრამე ბოლნელის კრებულთ,
დიაღ, ძალა დამართებოდათ.

ეს ნაცემები და თავების დამსხვრევეები მომჭდარი ყველა გავ-
სინჯეთ და ერთმანერთ[ს] შეუწონეთ და შევაფარდეთ. და ნამეტნა-
ვი ეს მოვიდა ბოლნელის კრებულისა და ყმისა. ერთს ბოლნელის
მღრდელ-მონაზონს თავი ჰქონდა გატეხილი და გალახული იყო;
ერთს დიაკონს ოთხი კბილი ჰქონდა ჩაგდებინებული, და თავი გა-
ტეხილი; ერთს მსახურს თავზედ ცული ჰქონდა დაკრული და დაჭ-
რილი იყო.

ესეები გავსინჯეთ და ამათი სისხლი და საუბატიო ასრე გაუჩი-
ნეთ: მღრდელ-მონაზონის თავის გატეხისა და გალახვისათვის

* აქლია ერთი სიტყვა.

ოცდასუთი ძროხისა გაუჩინეთ. ამისგან ათი ძროხისა ვიპატივეთ და თხუთმეტი ძროხისა მისცეს.

ოთხის კბილის ჩაგდებინებისათვის და თავის გატეხისათვის ოცდაორის ძროხისა გაუჩინეთ. ამისგან ექვსი ვიპატივეთ და თექვსმეტი ძროხისა გარდაუქადოს.

ცულდაკრულის კაცისათვის ექვსის ძროხისა გავაჩინეთ, ორი ვიპატივეთ და ოთხის ძროხისა გარდაუქადონ.

ესეები შუაბოლნელთ ერთობით ბოლნელთ გაცემულმან, გაუცემელმან, თარხანმა და მოყალნემ — ყველამ ერთად გარდაიქადონ.

ბეჭდი: მონა ღთისა, ყმა გიორგისა, მდივანბევი ერასტი.

ქ. ამ ზემობოლნელთა და შუაბოლნელთ ჩხუბსა და წაკიდებაში ბატონი ბოლნელი იქ ბოლნისს[ს] ბძანებულიყო. ამ ჩხუბის დასაწელებლად და დასაწელებლად ისიც თურმე გამოძახნადა. ამაში შუაბოლნელთაგან უქადრისად მოკიდება რამე მომცდარიყო. ეს ბატონმა მეფემ შაჰყულიხან იწყინა და ამიტომ ჩხუბის თავი და მქნელი ფინეზაშვილი ფეშანგი კელშეკრული ბოლნელს მიაბრუნა.

შერამე ბოლნელთან ჩვენ, მდივანბევი და დარბაისელნი შუა ჩაძოვდით და ფინეზაშვილმან და მისმან ჩხუბის ამხანაგმან მამასახლისმა ნოდარამ და სამეხისამ ბოლნელს ფეშაშად ათი თუმანი მიართვეს: ოთხი ფეშანგიმან და სამი სამეხისამ და სამი მამასახლისმან. და ფეშანგი ისრევ საბატონოთ იყოს.

ბეჭდი: მონა ღთისა, ყმა გიორგისა, დივანბევი ერასტი.
თავი:

კარგად გაურიგებია და ასე უნდა იქნას.

ხელრთვა: შაჰყულიხან

142. განჩინება შაჰყულიხანისა აშხარბეგასა და დანიელას

აბანოს წაღის სამხრეთ.

1708—1704 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 22. საბ. № 66. პირი. საბუთი თარიღდება შაჰყულიხანის (ლეონის) განიშინობის წლებით.

[83v] ბებუთას[ს] შვილიშვილი აშხარბეგა და მელიქას შვილიშვილი დანიელა აბანოს წყალზედ ცილობდნენ. უწინც ლაპარაკებულ იყვნენ და ვერ გაშველებულ იყვნენ. და ახლა ჩვენთანაც ილაპარაკეს.

დანიელა აშხარბეგას პატარას აუზის წყალს ეცილებოდა: ეს წყალი მე მიპოვნიაო და არც ეს წყალი შენს აბანოში დენილაო.

ამისი აშხარბეგა ამორო უთხრა: ეს სათავეც ჩემის აბანოს

წყლისა იყოსო და ეს წყალიც ჩემის აბანოს პატარას აუზისაც იყოსო.

ამისი რადგან ბებუთა[ს] შვილიშვილმან ფიცი ითხოვა, ჩვენც ასრე გაუჩინეთ. თუ წადგეს აშხარბეგამ და ასრე იფიცოს: «მელიქის[ს] შვილო დანიელ! ეს სათავეც ჩემი იყოს და ჩემს მამა-პაპის უაშში კიდევ ეს წყალი ჩემს აბანოში პატარას აუზში დენილიყოს, არც ეს წყალი შენ გეპოვნოს». თუ ასრე იფიცოს, ხელი არავისა აქვს, აშხარბეგას დარჩების. და თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს მელიქის[ს]-შვილს დანიელას და მისი იყოს.

რა ეს ფიცი გაუჩინეთ და აშხარბეგას განაჩენი ხელთ მივეცით, წადგა წვერს წმინდას გიორგიზედ და თავისი აბანოს წყალი და სათავე გამოიფიცა და დარჩა [84] აშხარბეგას ყოვლის კაცის უცილებლად.

დღეს და დღეის წადმა ამასთან ამ საქმეზედ აღარც დანიელას და აღარც სხვას კაცს ხელი არა აქვს. ძველთაგანაც ამისი იყო და ახლა ფიცით გაიტანა.

ჩვენის ბძანებით ამ მღივანბეგის განაჩენის პირზედ წადგა ბებუთას შვილიშვილი აშხარბეგა და ამ რიგად თავისი წყალი და აბანოს სათავე ასრე გამოიფიცა და დარჩა. ძველთაგანაც ამისი იყო. რადგან ახლაც იფიცა, ჩვენც დაგვიმტკიცებია და ნულარავინ ეცილების

შ ა ყ უ ლ ი ხ ა ნ სპარს.

ნახევარი სტრიქონი სპარსული ტექსტი

ასლთან თანასწორ არის ეს ქართული. სოვეტნიკი თავადა დ ი მ ი ტ რ ი თ ა რ ხ ა ნ ო ვ ი.

143. განიხილავთ ჩოლოყაშვილების გახრის საქმეზე

1705 წ. 27 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5329. დედანი. ქალღლი. 61,5×32,3 სმ. დაზაანებული. მარჯვენა ზემო კუთხე მოხეულია და ალაგ-ალაგ ამოცრეცილი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. შეწვევითა ღმრთისათა და ბრძანებითა ირანის ყულარალასის [ი შ ა მ ყ უ ლ ი ხ ა ნ] ის ა თ ა ჩ ო ლ ა ყ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ს სამართალში მივედით, გასამართლებასა და...* თ, როგორადაც ბატონის

* აკლია ერთი-ორი სიტყვა.

ბრძანება მოაქდენდა და ან მართებული იყ[ო]...* ვეცად[ენით] ზეენ: ამა ალავერდელი ჩოლაყაშვილი ბატონი ნიკოლოზ, კახეთის ჯანიშინი მოურავი რევაზ, ბოდბელი მიტრაპოლიტი ზაქარია, სახლთუხუცესი ედიშერ, მოურავი მერაბ, თუშმოურავი მამუკა, ყორჩიბაში ბეჟან, სამეგრელი ეფისკოპოზი ნიკოლოზ, ნი[ნოწ]მინდელი ეფისკოპოზი იოსებ, ხარჭაშნელ ეფისკოპოზი პართენი, ენდრო[ნ]იკაშვილი [ყო]რჩიბა[ში] ზ[აალ], ნეკრესელ ეფისკოპოზი ნიკოლოზ, სუფრაჩი გიორგი, თარხანასლან, ენდრონიკაშვილი დავით, ბაზი[ერ]თუხუცესი [პაპ]უა, ეშიკაღასბაში გარსევან, მეჩინბეთუხუცესი ქაიხოსრო, ეშიკაღასბაში ზაალ, გურამი[შვილი] გურამ, ძაყაშვილი ქაიხოსრო, ძაყაშვილი ძაყა, ჭავჭავაძე რამაზა, ჯანდიერიშვილი მანუჩარ, ენდრონიკაშვილი ოთარი, ჯანდიერიშვილი გივი, ქიურთ მოურავი ქაიხოსრო, სამარ[თა]ლში დავსხედით.

ჩოლაყაშვილმა ქალაქის მოურავმა ფირან, მისმა ძმამ შეითარმა ფარსადან, ქაიხოსრომ და რევაზ, სახლთუხუციშვილებმა ოთარ, რამაზამ, ქაიხოსრომ და ავთანდილ[მა] იჩივლეს და [ილ]აპარაკეს; სახლისკაცები იყუნენ და მათი პაპანი ძმათაშვილები.

უკმა და დროთა ვითარებისაგან მომქდარიყო: მოურავს ფირანსა და მის სახლისკაცებს თავის სამკუთხედოს და შემატეხელსა და ან სხვის საქმით ნაშოვნს მამულში წილი აღარა ქონდა. უსამართლო[ბით]ა და ძალ[წა]მოტ[ან]ებით არ მოშორებოდენ, ბევრჯელ² შოვნდომებინათ გაყრა და გაშორება, მაგრამ ერთმანეთს ვერ შესწერებოდენ, ისევ გაუყრელნი და ერთმანეთის შოვნდომებელნი დარჩომილიყუნენ[ი].

ფირან მოურავის მამა და სახლთუხუცესი რევაზ ისევე სახლისკაცთა შეყრილიყუნენ, ვეღარც სახლისკაცთა შერიგებულყუნენ. გაყრილიყუნენ. მამული ისევე გასაყოფათ დარჩომილიყო. ამდენს³ ხანს თავისის სამკუთხედოთ გამოლარებულნი იყუნენ.

აწ რადგან ბატონის ბრძანებ[აც] აქენდა, ამათაც უნდოდათ სამართლიანის საქმით ერთმანეთის მოშორება. ამდენს⁴ ვეცადენ[ით]. რასაც შიქვ[ი]ვ[ლით], შეგვერიგებინა და გავვეყარა. მამული ერთმანეთს შეუდარეთ, გავაბარათეთ.

¹ საურაჲ. ² ბევრჯელ. ³ ამდენს. ⁴ ამთვენს.

* აქლა ერთი-ორი სიტყვა.

უჭარმა, რომელიც წილი ზედა, [ბ]არათით აიღო ოთარმა; საუფროსოც ამოირჩივა. კიდევ სოფლები გასაყოფი დარჩა, [უნ-და] გაგვებარათა. ოთარი სამართალში აღარ მოყუა, შეყრა თურმე უნდოდა.

ამაში მოსამართლეთ ზოგთ ვერა შევიტყეთ რა, პირობით შეყ-რილიყუნენ სახლისკაცობაზედ, აღარ გაყრილიყუნენ ამათ თაობა-ში. უწინდელი ერთმანეთში მიცემული მამა-პაპათ წიგნები დაეხ-ვათ და კელახლა სხვა წიგნები დაედვათ: ერთმანეთს სამკუიდრო თუ! შემატებული და ან რაც ნაშოვნი ქონდათ, გაე[ერ]თებინათ. ძველს სისხლსა და ვალს გარდა; ყოვლისფერით ასრე შერიგებუ-ლიყუნენ.

ცოტა ხანი და[ს]ცალდათ: ბატონს შე[ე]ტყო ყულარაღასს და იმამყულიხანს წყენოდა, ისპანით აბელ მოურავიშვილა ეშიკალასბაში² პაატა გამოეგზავნათ: გაყარეთ, მამული შემატე-ბული თუ სამკუიდრო ძმურათ გაუყავითო, საუფროსო ოთარს ააღე-ბინეთო და საუმცროსო [ფ]ირანსაო, ასე შეარიგეთო.

ფირანს გაყრა არ უნდოლა, მაგრამე ბატონს ასე რიგათ ებძანა, და გაუყრე[ლობა] არ მოკდებოდა[1].

ბატონის ბრძანებაც ისრევე მოგვივიდა და სამართალში დავ-სხედით ჩვენ: ჩოლაყაშვილი ამბა ალავერდელი ბა-ტონი ნიკოლოზ ზღრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ: კახეთის ჩანიშინი მოურავი რევაზ []; ბოდბელ მიტრაპოლიტი ზა-ქარია []; სახლთუხუცესი ედიშერ []; მოურავი მერაბ []; მდივანბეგი დიმიტრი []; ეშიკალასბაში პაატა []; თუშთ მოურავი მამუკა []; ყორჩიბაში ბეჟან, სუფრაჩი გიორგი, რუსთველი ქრისტეფორე. სამეხელი ნიკოლოზ, ნინო-წმინდელი იოსებ, ხარკაშნელი პარტენი, ენ-დროხიკაშვილი ყორჩიბაში ზაალ, ნეკრესელი ნი-კოლოზ, თარხანი ასლან, ბოქოულთუხუცესი დემეტ-რე []³; ეშიკალასბაში გარსევან []; ბოქოულთუხუცესი ქაიხოსრო [], კავკავაძე რამაზა, ენდრონიკაშვი-ლი დავით []; ეშიკალასბაში ზაალ, ბაზიერთუხუცესი პა-პუა, მეჩინიბეთუხუცესი ქაიხოსრო [ო] []; [ენ]დრონი-

¹ + თუ. ² ეშიკალასბაში. ³ + თარხანი ასლან.

კაშვილი ოთარი, ჯანდიერიშვილი [მ]ანუჩარ, გურამიშვილი გურამ, ისონიშვილი პაატა, [მ]აყაშვილი ქაიხოსრო, მაყაშვილი მაყა, ჭიაურთ მოურავი ქაიხოსრო, ვაჩნაძე ზურაბ, ვაჩნაძე ლუარსაბ []¹; ვაჩნაძე უზებარ, აგათოშვილი ზაზა. კისიყი[ს] ნაცვალ პაპუა, ასისთავი შერმაზან.

და ოთარი და მისი სახლისკაცი ვერ მოვიყუანეთ სამართალში, ბევრს ვეცადენით. რომელიც ოთარის უწინ წილში ნარგები აზნაურიშვილები იყო, ისინი დავიმწვიდივეთ (sic); რაც ბარათით გაეწილათ და შესჯერებოდნენ ერთმანეთს¹, იმავე საქმით გაუყავით.

საუფროსო, რომელიც ამ[ო]ელო ოთარს, ისივ მივეცით. სხვა რაც გასაყოფი იყო, შეუდარეთ და რომელიც ოთარის აზნაურიშვილებმა ილაპარაკეს და წილში ერგოთ, დავანებეთ, ბარათით გაუყავით. უსაძართლო არა გვიქნია რა, ყუელა სწორათ გაგვიყვია.

წიაბეთი არც უწინ ჩავგდოთ წილში და არც ჩვენ ჩავადევით; ამისთვის რომე, ბატონს — ბებია ამათს ეყიდა, წიგნი ქონოდა გამოღარიბებაში ნაყიდობისა.

კონდოლს ედიშასაგან ფირანის დედას ბატონს ლელუკას ერთი საკუამლო ეყიდა და კაცი ღონენა ხიმშიაშვილისაგან და [და]ესახლებინა, ისიც უწილო [ფი]რანს დავანებეთ, ოთარს კელი არა ჰქონდა.

თიანეთი და ჩეკური უწინ სამკვიდრო ყოფილიყო, მაგრამე დიდის...* გული ქონდათ და ბატონმა ფირანს უბოძა, ოთარს კელი არა აქვს. ამისთვის რომე, ბატონი თავის სახასოს ვისაც² ეპრიანების, იმას [მისცემს].

დღეს ამას იქით ერთმანეთში სალაპარაკო აღარა დარჩომიათ რა. თუ ერთმანეთში მიცემული წიგნი გა[მო]ჩნდეს, ამ წიგნმა გაამტყუვნოს. ეს ასრე გარიგდა და დაშტყიცდა.

ვინც და რამანც აღამის მონათესავემ კაცმან [ეს] ჩვენგან ნაქმარი სწორი და მართებული სამართალი მოშალოს, რისხავს ღმერთი. ყოველნი მისნი წმიდნანი კორციელნი და უჯორცონი, ზეცისანი და ქუეყნიერნი, ჩვენისაძე ცოდვით განიკითხების დღესა მას განკითხვისასა.

¹ ერთმანეთს. ² ვისიც.

* აკლია ერთი სიტყვა.

დაიწერა თვესა მარტის კჳ, ქორონიკონსა ტჳჲ, ჳელითა მდი-
ნის გო რ ჳ ა ს პ ი ს ა თ ა.

კოლეჲ:

ქ. ირანის ყულარალასის ბრძანებით მდივანბეგი დ ი მ ი ტ რ ი
ვამტკიცებ.

ბეჲელი: ყაენის ბანდა, ყულარალასი მე ფ ე ნ ა ჳ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ
ვამტკიცებ.

ქ. კახის ბატონის მე ფ ე ი მ ა მ ყ უ ლ ი ხ ა ნ ი ს ბძანებით
მდივანბეგი დ ი მ ი ტ რ ი ვამტკიცებ.

ბეჲელი: ბედნიერის ყაენის... ბანდა და მისგანვე გაზდილი...*

ქ. სამეხელი ნიკოლოზ ზეღრთვა: ს ა მ ე ბ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ჳ .

ქ. ამისი თავსმდევი მეფის კახის ბატონის იმამყულიხანის ბძანე-
ბით ეშვიკალასბაში პ ა ა ტ ა [ვამტკიცებ].

ბეჲელი: მონა ღთისა მოურავიშვილი პ ა ა ტ ა .

ქ. სახლთუხუცესი ნ ო დ ა რ ამისი დამხდომი [ვარ]. ბეჲელი: მონა
ღთისა სახლთუხუცესი ნ ო დ ა რ .

ქ. ამისი დამხდომი ჳ უ რ ა ბ კიაურთ მოურავიშვილი.

ბეჲელი: მონა ღთისა მოურავი ჳ უ რ ა ბ .

144. ბანჩინება მაღალაწვილავისა და ელიოზიწვილავის მამულის

საჲეჲე

1705 წ. მაისი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 29. საბ. № 114. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[143v] ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მეოხებითა ყოვ-
ლად წმიდისა უხრწნელისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელი-
სა მარადის ქალწულისა მარიამისითა, ძლიერებითა პატიოსნისა ცხო-
ველსმყოფელისა ჳვარისათა წმიდათა ანგელოზთა და მთავარანგე-
ლოზთა [და] წმიდ[144]ისა წინასწარმეტყველასა ნათლის მცემელი-
სათა წმიდათა და ყოვლად ქებულთა მოციქულთა, მღვდელთმოდ-
ღვართა, მოწამეთა წინასწარმეტყველთა და ყოველთა წმინდათა
ღმრთისათა ესე ამიერიოგან უყუნისამდე ყამთა გასათავებელი განა-
ჩების წიგნი დავდე[ი]თ ჩვენ მაღალაშვილმა ჳ უ რ ა ბ .
ე ლ ი ო ჳ ი შ ვ ი ლ ე ბ მ ა ს ე ხ ნ ი ა მ , ა ბ ი ა თ ა რ , ჳ ა ა ლ , ო ტ ი -
ა მ .

ასრე, რომე მოვედით ახ ო ტ ს და რაც ე ლ ი ო ჳ ი ს შ ვ ი ლ ს
ბ ა ხ უ ტ ა ს და დათუნას შვილს და პ ა პ უ ა ს რაც იმათი წი-

* რეკუთხა ბეჲელი სპარსულ-ქართული ლეგენდი.

ლი იყო ან ახოტს და ან ნასოფლარებში ყველა სახლთხუცისა და იმისის ძმებისათვის მიეყიდნა.

მოვედით ამის გასარიგებლად და დავსხედით ჩვენ მაღალაშვილი ზურაბ და ელიოზიშვილები და მრელიაშვილი მღვდელი დავით, მამულაშვილი ლომკაცა, ზერტის მამასახლისი ირემა და სულ კელერთობილნი ახოტელნი. ასე გავარიგეთ, რომე: ბახუტას წილი მიჰარიშვილი თავისის მამულითა, ნასოფლარებისაგან დოლაანი თავისის სამძღვრებითა, მთითა და ბარიითა; კიდევ სახვევი თავისის სამძღვრითა მთითა და ბარიითა; კიდევ შეხვეტილა თავისის მთითა და სამძღვრითა — ესე[ე]ბი სულ ყველა მაღალაშვილს სახლთხუცეს და მის ძმებს დარჩა, ასე რომე ელიოზიშვილებს ამაებში ჯელი არა აქვს.

ახოტის მთიდან რაც [V] სამთო გვერგოს, ის სამთო ასე გაიყონ: როგორც მამული იყოს გაყოფილი მაღალაშვილმა და ელიოზიშვილებმა მერმე რაც რაჟამაშვილებმა მამული მიჰყიდეს მაღალაშვილსა ან ახოტსა და ან იმას გარეშემო, ამაებში ელიოზიშვილებს ჯელი არა აქვს. ეს ასე გარიგდა.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი წმიდანი მისნი, კაცთაგან მრელიაშვილი მღვდელი დავით, მამულაშვილი ლომკაცა, მამასახლისი ირემა, მიქელაშვილი თამაზა და სულ ერთობით ახოტელნი.

რაჟამასშვილის ნასყიდობის წიგნში რომ სახლკარი და წისქვილი ეწერა, მაღალაშვილს ამის სანაცლოდ მახარას სახლკარი, ბოსელი, სათორნე, საბძელი, კალო[ს] წინ კალო-საბძელი აქვს ისა, მარიხდას წისქვილის ნახევარი, ფაზან სადგომის მიწა, იმ სახლკარის სანაცლოდ ესე[ე]ბი მიგვიცია მაღალაშვილისათვის.

კიდევ ლერწამაში კეზეთი დამ რომ გზა ამოვა, დიდი ფიქვი რომ დგას, იმ ფიქვს გამოსწორ ოთხი ლოდი ძეს რიგზე, იმ ლოდებს აქათ ერთი თეთრი ლოდი ძეს, იმ თეთრის ლოდიდამ ერთი სამძღვარი მოსდევს თრიალეთის შარამდის, შარა რომ ჩაივლის, იმის ქვეით [145] წყარომდი წყაროს წყალი რომ ჩაივლის. ბოლოს ჯევი რომ არის, ამაებს შუა წყლამდი ალგეთამდი რაც ტყე არის, ან სათიბი ან სახნავი — ესე[ე]ბი ყველა დარჩა მაღალაშვილს, რომ ელიოზიშვილებს ჯელი არა აქვს.

ამას გარდაის რაც საახოტო მთა არის, რაც გამოსავალი არის, როგორც მამული ეჭიროს, სარგოსაც ისრე გაიყოფდენ.

ამ წიგნს იქით ერთმანერთთან ძმობის მეტი ჯელი არა აქვს.

ქინჰარიანი ელიოზიშვილებს დარჩა, მაღალაშვილს ჯელი არა აქვს. ასე გარიგდა.

ერთი კიდევ ეს პირობა დავდევით ჩვენ მაღალაშვილმა ზურაბ და ელიოზიშვილებმა სეხნიაშ, ზაალ, აბიათარ, ოტიაშ და სულერთობილთ ახოტელთ: რაც კელმწიფის ბძანება მოვიდეს შავარდნის თავზე, როგორც მამული გვეჭიროს, ყველამ ისრე რიგით და სამართლით გამოიღოს შავარდნის ჯურუმში. ახოტელთ უნდა გასცენ პასუხი. ნასოფლარში თუ რამ სალაპარაკო შეიქნას, ყველასათვის სასწორიო იყოს ორისთვისე — მაღალაშვილისათვის და ელიოზისშვილისათვის.

სხვა სალაპარაკო აღარა დარჩომილა რა. ამ წესით გავრიგდით.

ქორონიკონს ტუგ დიწერა წიგნი ესე კელითა მღდელის მ ა ხ ა რ ე ბ ლ ი ს ა თ ა, მაისსა. † † † † †

145. განიხილა ღომენი IV-ისა ავთანდილ და ზაალ

თაზიშვილზის გამჟღის სამეფო

1705 წ. 6 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 25. საბ. № 142. პირი. ქალღღი. მხედრული.

[153] დავსხედით ჩვენ ბატონისშვილი კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი დ ო მ ე ნ ტ ი ს რულ ერთობილნი ეპისკოპოზნი და ერთობილნი მცხეთელნი გვერდ[ს] ვიახლენ.

თ ა ზ ი შ ვ ი ლ ი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ და იპისი ძმისწული ზ ა [ა] ლ სახელოზედ სარჩლობდენ. უწინ გაყრილ იყვნენ [დ] ი ა ს ა მ ი ძ ი ს ჟამში. ავთანდილისათვის კ რ წ ა ნ ი ს ი [V] სამოვრაოდ მიეცათ და ზაქალიისათვის შ ი ნ დ ი ს ი მიეცათ სამოვრავით. ზაალს შინდისი კელმწიფისაგან გამოართმეოდა და სოლადაშვილისათვის მიეცა.

რადგან კრწანისი ორთავესი სამეკიდრო იყო და არის. სამმოდ ერთი წილი ზაალისა იყო ამაში. სახელოს კი აღარ შევაცილეთ ავთანდილს ზაალ და ეს სამართალი უყავით: ყოველს წელიწადს ავთანდილ ზაალს ოცი მარჩილი თეთრი უნდა აძლიოს: უკლებრივ, ულაპარაკოთ მისცემდეს. ასრე გაგვირიგებია.

ენიც ამას მოშლის ჩვენ[ა]დ შეცოდებად მოვიკითხავთ.

ქორონიკონს ტუგ, თვესა ნოემბერსა ვ,

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი .

146. გასამყრელ წიგნი აბასალაშთ ქაიხოსროსა და ოსმეზისი

1706 წ. 3 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. № 1071. დედანი. ქალღღი. 58,8×21,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. სახელითა ერთარსება ღმრთისითა, მამისა, ძისითა, სულითა წმინდისითა და ჩვენის წმინდის დედოფლის, მარანდის ქანწულის მარიაძისითა; ზეცის ძალთა ანგელოზთა მთავარ მიქელ გაბრიელისი-

თა, მათითა თავდებობითა, შუამდგომლობითა; ათთორპეტ მოცი-
ქულთა პეტრე, პავლე, ანდრიესითა მათითა თავდებობითა და მინ-
დობითა; წმინდათ წინასწარმეტყველთა იოვანე მახარებელთა, იოვა-
ხე ნათლისმცემელთა, იოვანე ოქროპირისითა, რაც სუნაქსარ შიგან
წმინდანი სწერიან ანუ მოიხსენებიან, მათითა შუა მდგომლობითა;

ქ ა ლ ა ქ ი ს მ ე ლ ი ქ ი გ ი ო რ გ ი მელიქი
გიორგი, მ ა მ ა ს ა ხ ლ ი -

ს ი ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა მამასახლისი
ფარსადან და ქვეხულების მასლაპათითა
ეს საგამყრელო წიგნი მოგეცი მე, ა ბ ე ს ა ლ მ ა ნ თ შ ი ო შ ა ს
შ ვ ი ლ შ ა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ვ მ ა და ს ტ ე ფ ა ნ ა მ ა, შვილმა ჩვენ-
მა, სახლის ჩვენის მამავალმა შენ, ბიძიჩვენის შვილსა ო ს ე ფ ა ს ა
და პ ე ტ რ ე ს ა, შვილსა თქუენსა, სახლის თქუენის მამავალსა.

ასრე და ამ პირობით, რომ: გავიყარენით და გავშველდით.
[გ]ერგო მამისეული სახლკარისაგან თქუენ წილად ერთი დარბაზი,
კიდევ ერთი ღუქანი თავის ქუეშ ოთახი; იმ დარბაზს მიკრული
ერთი სათორნე, იმ სათორნეს იქით ერთი დიდი სახლი თავის ეზო-
თა. კიდევ ეზოში ერთი ოთახი, კარი შ ა ჰ ჰ ა რ უ ნ ა თ კართა ქუ-
ჩაში, თავისი შესავალ-გასავლითა.

დარჩა ჩვენში გაუყრელი ჩვენი მამისეული ყმები, ერთად გემსა-
ხურონ¹. კიდევ არის გაუყრელი ჩვენი მამისეული გაცემული თამა-
სუქები, რაც გამოვიდეს, შუა უნდა გაეყოთ.

თუ ჩვენი მამისეული ვალი რამ გამოჩნდეს, ერთად პასუხი გავ-
ცეთ. სხვა რაც საბადებელი გვქონდა², გავყავით, ჩვენში გაუყრელი
არა დარჩა რა, არც ერთი იოტის ფასი, ძმობისა და სიყვარულის მეტი.

ვინც ამას იქით ერთმან ერთს ედავოს, მასმცა რისხავს ზეით
ღმერთი და ყოველნი მისი წმინდანი; ნუმც იხსენების სული მისი
ჯოჯოხეთისაგან, ამინ. დამტკიცებული ამისი აკურთხოს ღმერთმან.

არის ამისი შუა დამხდურნი მოწამენი: ბ ა ი ნ დ უ რ ა შ ვ ი ლ ი
ა რ უ თ ი ნ ა, ს ო ლ ო ღ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე ყ ო ა, ე ბ ი ნ ა თ გ ა რ-
ს ო ა, ზ უ რ ა ბ ა შ ვ ი ლ ი ბ ა ღ დ ა ს ა რ ა, მ ა ნ გ ო ა, დ ა ნ ი ბ ე-
გ ა შ ვ ი ლ ი ვ ა რ თ ა ნ ა.

მე. გ ო მ შ ა ტ ა ლ ა ნ თ ს ა ფ ა რ ა ს დამიწერა და მოწამე-
ცა ვარ.

დაიწერა ესე წიგნი აპრილის სამს გასულს, ქორონიკონს ტუდ
+ +.

ორი პეპელი: 1. მელიქი გიორგი
2. მამასახლისი ფარსადან

¹ გასხურონ. ² გაქუუნდა.

147. განჩინება თუშმლიშვილებისა და სვიმონასოფლელთა გავულის სამძევად

1708 წ. 10 ივლისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 6. საბუთი № 89. პირი. ქალაქი. შხედრული.

[95v]...* პირველითვე ზეცით საქართველოს მეფედ განკუთვნილისა და აწ სასუფეველ ცათა შინა სულბრწყინვლად მანათობელის მეფის პატრონის პაპის ჩვენის შაჰნავაზ ხანის ჟამში ჩვენი სომხითის აზნაურშვილი თუშმლიშვილები ყუდროს სოფლიდამ და ამილახორის სოფლის სვიმონასოფლელნი მიწაზედ შეცილებულიყვნენ. მათი სამართალი მაშინ მეფეს და მისს დარბაისელთ ექნათ. თუშმლიშვილებს განაჩენი ხელთ ექირათ. ფიცი დასდებოდა, მოფიცრად აზნაურშვილები შევარდნოდა. თუშმლიშვილებს დაეფიცათ. სახელდობ სამძღვრები განაჩენში ეწერა და ისრე დარჩომოდათ. მაგრამე მასუკან სვიმონას სოფლელთ ჟამთა ვითარებით ის სამძღვრები მოეშალათ და ახლა კიდემ იმაზედ შელაპარაკდენ.

ჩვენ საგინაშვილი ყორიასეული ბეჟან გავატანეთ. იმ სამძღვრების საქმე ხელახლავ გავასინჯვინეთ და ამაზედ შეცილებულ იყუნენ: მაშინდელი გამონაფიცი სამძღვრები არა ეს არის და არა ესეო. ამ საქმეზედ ვერ გარიგებულებყუნენ. და კიდემ უფიცრად არ ხდებოდა.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგნენ თუშმლიშვილისა ორი სახლისკაცი და ასრე დაიფიცონ, რომე: «მაშინდელი ჩვენი სახლისკაცთ გამონაფიცი სამძღვარი, ეს დილდარის ტახტი, ზუმარას წისქვილი და წყარო და გუნუხოლის მიწის იქით მენძქორამდინ ესები იყო»; [96] და სადაც ფეხი და[ა]დგას, კიდევ ამას ერქვას, დარჩეს თუშმლიშვილებს და ამ ალაგებში. მოსაქმემ სამნები ჩაუსხას.

და თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს სვიმონასოფლელთ.

ქორონიკონს ტუდ, მკათათვის ი.

ეს განაჩენი რომ გავაჩინეთ, წამდგარიყვნენ თუშმლიშვილები და როგორც ამ განაჩენში ეწერა, ისრე დაეფიცნათ და ამ სამძღვრით ეს ალაგები დარჩა თუშმლიშვილებს, ნულარავინ ეცილების.

* თავი აკლია.

148. განიხილეთ პატანა VI-ის მარნეულელთა და პაპუნა

გოსტაზაგიშვილის მამულის საქმეზე

1706 წ. 28 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2392. დედანი. ქაღალდი. 37×20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ამას წინათ პირველითვე ზეით საქართველოს მეფედ განკეთებისა და აწ სასუფეველსა ცათა შინა სულ ბრწყინვლად მახათობელისა, პაპის ჩვენის, მეფის პატრონის შაჰნავაზის ქაში, მარნეულელნი გოსტაზაგიშვილს პაპუნას დოლოვნის ბოლოს მიწებს წამოსცილებოდენ.

მეფეს ვახტანგ მდივანბეგი და გიორგი მდივანი გაეგზავნა. პაპუნას წმინდის სამების ხატი ჩამოესვენებინა, თავისი ნათესავნი თან მოჰყოლოდენ, დაეფიცნა, მაგრამე ზოგიერთი მიწები მდივანბეგს პაპუნასათვის გაეშვებინა.

ახლა კიდემ მარნეულელნი იმ დაფიცებულს მიწებს წამოსცილებოდენ.

ჩვენ, საქართველოს ჯანიშინმან, ბატონიშვილმან პატრონმან ვახტანგ, ამის გასასინჯავად მდივანი გივი უჩინეთ, გავგზავნეთ, და გაესინჯა. პაპუნას არას ემართლებოდნო, მაგრამე ულაპარაკობისათვის პაპუნასათვის ეკლესიიდან გარდმოსავალს გზასთან ერთი დარგი მიწები კიდემ გაეშვებინებინა, და მარნეულელთათვის დაენებებინა, სამნები ჩაესხა და გაესამძღვრა. იმ სამნებს და გარიგებას იქით პაპუნას ჯელი ნუ აქვს.

და აქეთ მარნეულელთა ტყუილად მიწებს რომ წამოსცილებოდენ, პაპუნას რუს წყალიც მარნეულელთ მოენდომათ, მაგრამე შოკითხული ვქენით. რუსთან და წყალთან მარნეულელთ ჯელი არა აქვსთ და ნურც უხსენებენ, რაც საძოვრად ის მიწები არ დაენებებინათ, წყალთან საქმე არა აქვსთ რა.

ქორონიკონსა ტჟდ, მკათათვის კმ.

ორი ბეჭედი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.
2. მონა ლთისა, ყმა გიორგისა, მდივანბეგი ერასტი.

149. ბანჩინაბა ზარმანოვიშვილის ბუშისათვის მამულში წილის

დადების თაობაზე

1707 წ. 25 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2085. დედანი. ქაღალდი. 31×17,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. გ ე რ მ ა ნ ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ი პ ა პ უ ა უშვილოდ გარდაიცვალა, შვილი არ დარჩა, ერთი ბუში დარჩა. დასტურ საქართველოში ბუშს საწილოდ მამულში ჯელი არა აქვს, მაგრამ პაპუა თავის მამულსზე და სახლში ჭირნახული და დიდად გარჯილი კაცი იყო.

ამისთვის პაპუას ბუშს ბ ე ყ უ ა ს ეს წილი დაუდევით მ ც ო ვ რ ე თ ს: ქ. ზ უ ბ ი ტ ა შ ვ ი ლ ი გ ო გ ი ა კვამლი ერთი; ქ. ზ ა ქ ა რ ა შ ვ ი ლ ი ა ბ ი ს ო ნ ა კვამლი ერთი; ქ. იქივ ი რ ე მ ა შ ვ ი ლ ი ხ უ ც ი ს საკვამლო ერთი; ქ. იქივ ა ს ლ ა მ ა ზ ა შ ვ ი ლ ი ს საკვამლო ერთი.

ეს გლეხნი და სა[კ]ვამლო დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ, პაპუას ბუშს ბეყუას უბოძეთ; და გ უ გ უ ნ ა მ და ი ე ს ე მ დაქსებონ. და სხვას ამის მეტს მამულთან ჯელი არ აქვს საწილოდ, ისრევ ბიძებთან და ბიძაშვილებთან დადგეს, სხვასთან ნურვისთან წავა.

და როდისაც გუგუნა და იესე გაიყარნენ, საწილოდ და გასაყოფად ჯელი არა აქვთ.

და რომელთანაც ბიძასთან და ბიძაშვილებთან უნდოდეს, იმასთან მივიდეს და დადგეს, სხვასთან კი ნურავისთან წავა და ნურცა ვის ეყმობა; თუნდა გუგუნასთან იყოს, თუნდა იესესთან ამ სარჩოთა.

ქორონიკონსა ტუე, იანვრის კე.

ორი ბეჭელი: 1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვ ა ხ ტ ა ნ გ ვ ა მ ტ კ ი ც ე ბ მ ე ფ ის ძ ე ბ ი თ .

2. რ უ ს უ დ ა ნ .

კიდევ:

ქ. ჩვენ იესე და ჩემი ძმისწული და თუნა ასრე შევრიგდით ამ ბეყუასა, ასრე რომე: ზაქარაშვილი აბისონა თავის ნდობით დავანება ბეყუამა და ამის სანაცვლოდ ჩვენ პ ა პ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ს გ უ ტ ა ს და ე ბ ა ლ ა ს მამული დავანებეთ, ასრე გავრიგდით.

verso

ორი ბეჭელი:

1. მონა ღთისა, ყმა გეორგისა, დივანბეგი ე რ ა ს ტ ი .

2. მონა ღთისა სახლთუხუცესი თ ე ი მ უ რ ა ზ .

ცსა. ფ. 1448. № 713. დედანი. ორენოვანი. ქაღალდი. 38,5×12,3 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. ა-ნაყლული.

ქ. მეფის იმამყულიხანის ბძანებით. მოვედით ჩვენ.
მდივანი გორჯასპი და აჭი რამაზანშეილი ჯან-
გირა.

ყორნევი და ყორნევის გასადევარი მოურავ[ი]ს მამული
იყო და მუსტაფა-აღას ელი ესახლა. მოჰწევდენ თუ ფაგაბა-
ში, დღოგს თუ საბალახეს[ს] მოურავს აძლევდენ.

მოურავს ელი მეყუანდა, ადგილი არა ჰქონდა დაესახლებინა.
ბატონს მ[ო]ახსენა: ჩემს ადგილში მუსტაფას ელი სახლობსო და
ჩემს ელს ადგილი არ აქუსო. მაგრამ მუსტაფა-აღას ელს ადგილი
აქუსო ბატონისევე სახასო, რომე იქ დასახლდესო.

ბატონმა გვიბძანა: წადით, ის ადგილი ნახეთო და აღიღათი მო-
გვახსენეთო.

ჩვენ მოურავსა და მუსტაფა-აღაში სულვე მოვინდომეთ, რომე
ესეც რაზი ყოფილიყო და მუსტაფაც, რომ კიდემე ბატონისთვის
დარდისარი აღარ მიეცათ, ორნივე დავაჯერეთ; და მუსტაფამ ჯან-
მამადის ყიშლადი და ბეჯრუანის ყიშლადი მ[ო]ურავის
ელს დაუგდო და მოურავმა საცნავად.

ჯანმამადის ყიშლალს გზის ზ[ე]ვ[ი]თ ქვა ჩავვიგდია, — ამას
ზ[ე]ვ[ი]თ დაბალს თეფს გაივლის თავი დიდი თება, რომე იმას
დაბლა თეფას გვერდს წაუვლის, ღელეს გაივლის და ზემოთ მთის
ძირამდის; ზევით და ქვევით გზამდის ყოთორბულახისაკენ
ბაიამთლამ უნდა ჯნას და უშურ-ბარა თუ ფაგაბაში, თუთ[უ]ნ-
ჯაგი, საბალახე მოურავს უნდა მ[ი]ეცეს. და მზის ამოსვლისკენ მო-
ურავის ელს დარჩა.

გზას ქვევით და გზას ზ[ე]ვ[ი]თ ამ სარათს აქ[ე]თ კიდემე, რაც
ამას გარდა მოურავის მამულში რაც მუსტაფას ელი სახლობს, მი-
წას სამამულედ არც მუსტაფა ეცილებოდა, და რაც დღეს ელი არ
ესახლობს, სხვა ვეღარ მოუმატოს.

ფაგაბაში, თუთ[უ]ნჯაგი, საბალახე და უშ[ურ]-ბარა, როგორა-
დაც ეძლიოს, ისევე მოურავს მოსცემდეს. ვერც მუსტაფას ელმა
მოურავის ელს ძალი რა[მ] უყოს.

ბალი თუ ბალჩა, ნაჰნავი თუ რამე წააჰდინონ, ბატონთან იჩივ-
ლონ და ჩვენ გავამტყუნოთ. სხვა სალა[პ]არაკო აღარა დარჩო-
მიათ რა.

ქორონიკონს ტუჰ.

ოთხი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა მდივანი გ ო რ ჯ ა ს პ ი
2. მონა ღთისა მდივანი გ ო რ ჯ ა ს პ ი იგვე ბეჭედი
3. სპარსული
4. სპარსული

151. პასაშერალო წიგნი ამირჯანათ ბაღდინას შვილებისა

1708 წ. 15 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 8. საბუთი № 10. პარი. ქაღალდი. მხედრული.

[9] სახელითა ერთარსება ღმრთისათა, მამისა, ძისითა, სულითა წმინდისითა, ყოვლად წმინდის დედოფლის ჩვენის ღმრთისშობლის მარანდის ქანწულ მარიამისითა, მათითა შუამდგომლობითა, ეს საგაძყრელო წიგნი დაგიწერე და მოგეცი მე, მალდისი ამირჯანათ ბაღდინას შვილმან ოჰანმა და ბეჟანამა, შენ, ჩვენს ძმას ზაღინასა, შერმაზანასა, პაპასა.

ასრე, რომ: ჩვენი ნებაწადილობით გავიყარენით და გავშველდით. რაც საღებელი ქონება გქონდათ ხუთ ძმათ, ხუთ წილად გავყავით.

გერ[ვ]გო თქვენ, სამთ ძმათ, თქვენ წილად ჩვენი მამისეული სახლკარისაგან დარბაზი, ამას მოკიდებით ტულთანაჲკენ მარანი, კიდე დარბაზს მოკიდებით სათორნე, დარბაზს წინ დერეფანი, ამ დერეფნის ქვეშ სარდაფი, კიდე დარბაზის კარის მეორე გვერდო დერეფანი, ამ დერეფნის ქვეშ ოთახი, კიდე შარას კედლისაჲკენ მეთთარ მანუჩარის ოთახი თავის ეივნითა.

კიდე ამას გვერდით ოთახი ამ ნაშენების პირდაპირ თავის ეზოთი, გარეთ კიშქარმდინ¹, შუა საზიარო კედელი, მეორე ქვეით ბაღჩა, ახალი სამძღურის კედელი, ყარაფაჩანთ კედელი, ყულინათ გასპარას კედელი. ამისი შუათი ბაღჩა, ამ კედელს გარეთ მამიჩვენის ნასყიდი შაჰყულანთ სახლები და ამ კიშკარის შესავალ-გასავალითა.

იქნა ამ სამ ძმათ წილი: ნაშენი, ეზო, ქვეით ბაღჩა, კიდე შაჰყულანთ სახლები — გაზანდარ გაზი ათას სამას ცხრა ადლი.

კიდე ჩორსუში ჩვენი მამისეული ნასყიდი ნახევარი ღუქანი. ეს ნახევარი ღუქანი ხო ჩვენი, მეორე ნახევარღუქანი ზიდიჩვენის მელქოასია. ეს ნახევარღუქანი და რაც ამ სამ ძმათ ნარგები წილი სახლკარისაგან თუ შენობისა თუ ფასისა, რაც ნაშეტხავი იყო იმ ორ ძმათ ოჰანასა და ბეჟანის წილზე, ამ სამქმან

¹ კიშქარმდინ.

ძმებან იმ ორს ძმას გული შეაჯერეს, იყიდეს რაც მამის ჩვენის ასა-
ლები თამასუქი¹ არის, თავიანთ [10] ძმებთან რაც გამოვა, სწი-
წილი ზაღინასია, შერმაზანასია, პაპასია; ორი წი-
ლი ოჰანასია და ბეჟანასი.

რაბტაბზარის ღუქანი შაროანთაგან ნასყიდი ღედის ჩვე-
ნის სამარხი მოგვიცემია. ამ ხუთ ძმთ ერგო ოჰანასა და ბე-
ჟანას თავიანთ წილად ჰაუზხანა თავისი თალიანი ოთახითა, ზეით
თავისი ყავრულებითა. დარბაზის კედელზე ყავრულის კედელი რომ
დგას, მანმდისინ ყავრული არის, ეს კედელი არ მოიშლება. როსაც
ყავრული დაიქცეს, რაც ქვეით დარბაზის კედელი გაიტანს, ზეით
მალამდინ, — საზიაროა; ჰაუზხანის კედელი და დერეფნის კედ-
ლი რაც გაიტანს, ზეით თავამდინ — საზიაროა ჰაუზხანის წინ თა-
ვისი ბაღითა. ამ ბაღის ერთი გვერდი კედელი შაჰრისაყენ, მაზ-
მან გიქინანთაყენ, მეორე გვერდი ოთახ-ოთახ ასლამაზას
სახლისა და ყარფაჩანთ სახლის კედლის პირი, რომ ჩვენი სამძღვა-
რი არის, მესამე გვერდი ჩვენი სამძღვარი შუათი კედელი არის.
მეოთხე გვერდი ჩვენი შუა სამძღვარის კედელი არის.

ამ ორ ძმთ ნაშენის და ბაღის აღ[ა]გი გზანდარ გაზი რვაას
ოცდათორმეტი ადლნახევარი. სხვა ჩვენში გასაყოფი არა დარჩა რა,
ძმობის და სიყვარულის მეტი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი, კაცთაგან: მელიქი გი-
ორგი [□], მამასახლისი ფარსადან [□], ბიძა ჩვენი გას-
პარა [□], ფირყულ[ა]ნთ გიორგი, კუკუჯანათ
ბრლდასი ასლანა [□], [v] გარსოანთ მურადა
[□], შვენოანთ ოჰანა [□], ხუც[ა]ნთ ორეშტა.
შერგილ[ა]ნთ ზაქარა, მანდენათ ფარემუზა [□],
ოქოანთ ბეჟოა [□], ბასტამაშვილი სტეფანა.
ყ[ა]მაზ[ა]ნთ ბაღდასარა. მე, გომშ[ა]ტალ[ა]ნთ სა-
ფარას დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა ესე წიგნი თიბათვის ნახევრის გასულს, ქორონი-
კონს ტუჲ.

ჩვენ ხუთ ძმთ, ჩვენი ნება-წადილობით რომ დედა ჩვენს რაბ-
ტაბაზარში შაროანთაგან ნასყიდი ღუქანი სამარხი მიგვეცა, ამ
ღუქანს გარდა კიდევ ამ ხუთ ძმთ ჩვენი ნება-წადილობით დედას
ჩვენს მივეცი: ჩვენის დის ზითვის ფასი თეთრი ოცდაშვიდი თუმა-
ნი და ნახევარი.

მე, გომშატალანთ საფარას დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

¹ + ასალები თამასუქი.

ამ ოცდაშვიდი თუმანნახევრის ოცი თუმანი ჩვენის დის სარ-
ჩო და ზითევია. შვიდი თუმანი და ნახევარი დედის ჩვენის სარ-
ჩოა. ჩვენ დედას ჩვენს დასთან კელი არა გაქვს; იმათ ჩვენთან კელი
არა აქვს. □ □

152. განინება ჯავახიშვილების მამულის საჩუქი

1708 წ. 4 დეკემბერი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 19. საბ. № 109. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[162v] ფარემუზის შვილები ზაალ, ქაიხოსრო და გივი
თავის განაყოფს ზურაბს, ბაქარს და დავითს ლურო-
ულს ზვარს წამოესარჩლენ ამით, რომე ეს ზვარი როსტომ
ხეფეს ამ ზა[ა]ლის პაპის გივისათვის საჭირნახულოდ ამათ გაყ-
რაში მიეცათ და განაჩენიც ქონდათ. შეფეთ-მეფეს იმაჲყუ-
ლიხანთან სა[163]ჩივრები შე[ც]ქნათ.

და მათისავე ბძანებით ჩვენ მდივანბეგი პა[ა]ტა ამათთ
სასაძართლოდ აქ საგურამოს მოვედით. ამ ზა[ა]ლს ფიცი იქივ ბა-
ტონის სამართალში და[ა]დევს. იმ ზვრის ნახევარი ზურაბსა და იმის
სახლისკაცებს ექირა და ამავე ნახევრისაგან იორამის შვილს ლე-
ვანსაც ცოტა რამე ვენახი ქონდათ.

ახლა შემოუარა სრულ ამ ლუროულს ზვარს ზა[ა]ლ და იმისმა
ძმებმა და ასრე გაიფიცა: «ეს ზვარი თქვენსა და ჩვენს გაყრაში სა-
ჭირნახულოთაც მამცემოდეს და ამაში ჩემს მეტს კაცს ხელი არა
ქოხდესო». და ეს ზვარი ზა[ა]ლს და იმის ძმებს დარჩა. ამაში არას
ამის სახლისკაცს ჯელი აღარა აქვს. ამ სამართლით ზა[ა]ლს დარჩა.

და ორლობე რომ ჩივილის, ისიც ფიცით გაიტანა. საყდრის ყმა
ვარდი აშვილი არის, იმის მეტს ხელი არავის აქვს. იმა[ს] კ
ვერ დაუქერს გზას კიდე.

დაიწერა ქრისტიანობის დ, გასულს, ქორონიკონს ტუვ.

□ □ □ +

[v] ეს განაჩენი ჩვენის სამართალში მიყოლით გა[ა]რიგა
დივანბეგმა. ამაში პასუხი არა გვაქვს + + +

153. განინება დათუნასა და ოთარა ნავროზაშვილის საჩუქი

1708—1709 წწ.

სელანწერთა ინსტიტუტი. Hd 141. დედანი. ქალაქი. 23X14 სმ. მხედრული.
უოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს
ვახტანგის ჯანიშინობის წლებში.

ქ. ერთს ლიპარიტ თუმანიშვილის ყმას კოჩეა-
შვილს ფარემუზს ლიპარიტის მხლებელი მოეტაცნა და
კახეთს წაეყვანა.

იმის გამწეობას, წაყვანას და თავის სასახლის გატეხას ერთს

კანეთიდან მოსულს ბახუტას ყმას დათუნას სწამობდა. ამაში დათუნა გატყდა — ამაში რევა, თან გაყოლა და რევა და შამს-წეობა ვერ იუარა; მაგრამ ერთი სხვა ლიპარიტის ყმა ნავე-როზაშვილი ოთარა ამხანაგად დაიტანა. და კიდეც გაიტე-ხა, რომ ისიც ამ საქმეში რეულიყო. და ორთ[ა]ვ თავს დაიდევს.

აწე ამისი საქმე და საუპატიო გავსინჯეთ; ბევრი იყო, მაგრამ გლეხი კაცნი ვერ შეიძლებდენ, იმ მუხლის წამყვანის კაცისათვის კიდეც გარდაეხდევინებინა.

და ამ გამწეობისა და შიგ მრევის კაცების — დათუნასა და ნავე-როზაშვილის ოთარასთვის ორასი მარჩილი საუპატიო დაგვიდებია: ასი მარჩილი ნავეროზაშვილისათვის დაგვიდებია, ასი მარჩილი და-თუნასთვის დაგვიდებია.

და ამ ასის მარჩილისაგან ორმოცი მარჩილი ჩვენ ვიპატივეთ. და სამოცი მარჩილი დათუნამ ლიპარიტს მისცეს და გარდასწყვი-ტონ.

ორი ბეჭელი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახ-ტან გ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

2. მონა ღთისა ყმა გიორგისა მდივანბეგი ერასტი.

154. განჩინება ვახტანგ VI-ისა კახთ სახლთუხუცთოშვილებს ვალის

საქმეზე

1710 წ. 2 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3294. დედანი. ქალაღი. 25×15 სმ. მხედრე-ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. კახს სახლთუხუცის შვილებს ოთარს, რამაზსა, ქაი-ხოსროს და ზურაბის შვილებს ჩვენი მოქალაქის გრძელის გიორგისა თამასუქით ასათი თუმანი რომე ემართა, ყველა გიორგის თავნიცა და სარგებელიც, უკლებლად მოეცა. აღარაფერი ერთმანერთთან სალაპარაკო არა დარჩომილა რა. გიორგის რომე უმეკაშვილის თოთხმეტის თუმნის განაჩენი აქვს და გივი-ტახსაცმელი. ჯაჭვი, — ესეზიც გიორგიმ სახლთუხუცაშვილებს უნ-და მისცეს. ასრე გარდაწყვეტილი და გარიგებული არის.

ერთმანერთთან ღლეის წალ[მა ამ] საქმეზედ ჰელი აღარა აქვსთ რა.

თუ რამე ამ საქმის წიგნები ამას უწინდელი გამოჩნდეს, ამ წიგნით გაგვიტუდებია.

ქორონიკონს ტჟშ, თებერვლის 2.

ბეჭელი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 11. საბ. № 68. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[74]ზე¹ აღიდნეს ღმერთმან საქართველოს გამგე და პატრონი ბატონის შვილი ვახტანგ. ამათისა ბჰანებითა მე, მდივან შერმანდინ წაველ და სრულად სახასო სოფლების სამძღვრები, რომელიც გარეშემო სოფლების შუა სამანი დაედვით და ერთმანერთის შეჯერებით ეჭირათ, ყველა იმის ალაგებით და სამძღვრებით დაეწერე.

აგრევე ღურნუკს მოველ, იმ გრძლივ სამძღვარი სრულ დაეწერე: ზევით ღურნუკისა და ცხეკვის სამძღვარი, წინწყაროს ბოლოს ძყარალას წყაროს ზევით ბატონის ხოდაბუნის ბოლოს საქცევი, იმის გასწორ გორაზედ რომ გავა, იმის ჩასწორ მლაშეთ ხევის თავი რასაც ჩაიტანს, წყარო და ალგეთამდინ ზევითი [v] ცხეკისა არის. და ქვეთი მხარი ღურნუკისა² არის.

მაშინ ასრე დამაწერინეს. მაგრამ ახლა კიდევ ღურნუკელნი შესცილობდნენ, ამ სამძღვარს გადასულიყვნენ და ზევით ერთს ტანს შიწას ეცილებოდნენ. მოვიდნენ და ბატონთან ილაპარაკეს.

ამ უსწორომ დიდმა და კელმწიფემ ამათი გარიგება ისრევე მევე შიბრძანა. წაველ, გავსინჯე და იმ უწინდელს დაწერილს სამძღვარს ღურნუკელნი აღარ შესჯერდნენ და ვერც სხვა რიგათ მოგვარებულთ შევარიგე.

საქამის შვილმა ქაიხოსრომ ფიცი ითხოვა. და რადვან შიწა ქაიხოსროს ეჭირა და ისინი ეცილებოდნენ, ფიცი ქაიხოსროსი იყო. ბატონის სამართლის წიგნით მამულზედ მოფიცარი არ გაუჩნდა. ფიცი საქამის შვილებს დავანებე.

თუ წა[ა]ყენოს საქამის შვილებმა ორი თავისი ყმა ენაგელი მეძვეიდრე ეთიბრიანი კაცი ასრე ამ სამძღვარზედ, რომელიც მალა დაძიწერია, იმაზედ იფიცოს, რომ: იმ სამძღვარს ზევით ცხეკვისა იყოს და ღურნუკელთ ხელი არა ჰქონდეს, დარჩეს საქამის შვილებსა; და ღურნუკელნი ნულარ [მ]იედავებიან. თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს ღურნუკელთა.

რასაც მალლა ვაკეში ცილობდენ, მოფიცრად [75] ერთი ისრევე ცხეკვის მეძვეიდრე კაცი და ქაბუკაშვილი და ერთი ენაგელი თავისი ყმა ამათ შეუსახელონ და ასრე იფიცონ.

ქორონიკონს. ტჟშ, მარტის ნახევარსა |

¹ ჰე. ² ღურნუკისა.

156. ბანინება ზურაბ და ღურმიშხან პანაქიძისა და დათუნა
აფხაზიშვილის მამულის საქმეზე

1710 წ. 11 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6147. დედანი. მარჯვენა ზემო კიდე მოხეულია. ბოლო აკლია. ქაღალდი. 46,3×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია სამწერტილი.

ქ. ვ ა ჩ ნ ა ძ ე ბებურიშვილები ზურაბ და ღურმიშხან და დათუნა აფხაზიშვილი კარდანეჯის ბოლოს საქავეს მიწაზე შეცილებულიყუნენ. იმ მიწას ზურაბ და ღურმიშხან თამაზ მოურავის ხოდაბუნობით ანობდენ და დათუნა გოშფარისა და დავითის მიწობით ცილობდა; და ზურაბ და ღურმიშხან აშორს ანობდენ, და ვერ შერიგებულებყუნენ. და კემწიფის ბძანებით კახთ განაჩენი მიეცათ ზურაბისა და ღურმიშხანისათვის და ფიცი დაიდვათ და მაინც ვერ შერიგებულებყუნენ. და კიდევ კემწიფეს შესჩივლეს.

და ბძანებითა ბედნიარის კემწიფის მეფის იმამყული-ხანისათა, ჩვენ ქიზიკის მოურავიშვილი ეშოკალასბაში პა[ა]ტა ამ საქმეზე კარდანეკს მოვედით და ორნივე ვალაპარაკეთ. და ბედნიარის კემწიფისაგანაც ბებურიშვილებს ფიცი დასდებ[ო]და და ჩვენც თავს ვადექით. და [წა]დგა ზურაბ თავისის ყმითა და სა[ა]ნაგოს სამძლურამდ[ინ]*... ხატი ჩაუსვენეს კელში და ზურაბ დაიფიცა. დათუნას სიტყვით და ნუსხითა დღეს და დღეის იქით ზურაბსა და ღურმიშხანსა და მის ძმებს ეს მიწა ხოდაბუნათ დარჩა, დათ[უ]ნას კელი აღარა აქუს. ასე შერიგდენ.

არის ამისი დამხუდომი ვაჩნაძე გოშფარ, ანაგის ქევხაშერძაზან, ვარდიშვილი პაპუა, ქეჩუაშვილი ბეჟან და დარჩაშვილი თამაზა; ვაქირით: ნანობაშვილი ბერო და ნადაშვილი დათუნა; მაჩხა[ა]ნით: მანთეშაშვილები კემწიფის იასაულები მანთეშა და კუპრა; ანაგით: ოლვანიშვილი(?) სფირიდონ. დაიფიცეს და შერიგდენ.

მაისს თერთმეტს გასულს, ქორონიკონს ტუშ.

ზექელი: ქიზიკის მოურავიშვილი პა[ა]ტა.

* აქ მოხეულია.

კიდებუ:

... [რად]გან კემწიფის წყალობა ქონდა და ებოძა ფ ა თ რ ა თ ი -
შ ვ ი ლ ი ს მამული და დათუნამ ხატი ჩაუსვენმა ზურაბსა... ფაცში
ჩაიტანა: «კემწიფემ და მეფემ იმამყულისხანამაც წყალობა მიყო და
შამცაო და არც შენ [კე]ლი ქონოდეს... და ჩემი სანათესაოც ყო-
ფილიყოს», ესეც ფიცში ჩაიტანა. ამისიც ეს დამხდომნი მ[ოწ]ამენი
არიან.

ზეპუდი: ქიზიგის მოურავიშვილი პ ა [ა] ტ ა .

თავნი:

ქ. რა რიგად[ცა...* ეშკალა]სბაშს პა[ა]ტას გაერგებინოს და
ჯახაჩენი მიეცეს, ჩ[ვენ]ც ამრიგად დაგვიმტკიცებია, სალაპარაკო
ალარა დარჩომილა.

ზეპუდი: მ ე ფ ე ი მ ა მ ყ უ ლ ი ხ ა ნ

157. ზანჩინვაზ მანთის წმინდა ღვთის მამულების საჩუქარი

1710 წ. 1 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3175. დედანი. ქალღი. 54.8×22 სმ. მხედრული.
გახვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია სამწერტილი.
ა-ნაკლული.

ქ. ვ ა ნ თ ა ს წმინდის ღვთის¹ მამულები იყო და ჟამთა ვი-
თარებისაგან რა რიგადაც აკურა. ჯ ა ნ დ ი ე რ ი შ ვ ი ლ ე ბ ს
გაეყოთ და გაეწილათ, ბატონიშვილი კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ბატონი
დ ო შ ე ნ ტ ი თავის მამულებისა და სამძღვრების გასარიგად წაბძან-
და და ს ა მ ე ბ ე ლ ი ბატონი ნ ი კ ო ლ ო ზ, სახლთუხუცესი ე დ ი-
შ ე რ მოსამართლედ გავატანეთ.

ვახტას წმინდის ღვთის მამულები ქოქიაური, კონიაური,
ღვედარული, თუთაშხიაშვილის მამული, ნახვრევი და სამეზქვრეო
ესებიც ენახათ და გაეწინჯათ. მოსამართლეთაც დაენებებ[ი]ნათ და
კათალიკოზს ბატონს დომენტიცაც მიეცათ.

ჩვენ გავსინჯეთ და უბოძეთ და დაუმტკიცეთ თვისის შესავ-
ლითა, გასავლითა, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა, საცნავი-
თა და სათესითა ყოვლის კაცის უცილებლად მოუდევარ-მოუსარ-
ჩლელად. ეს ასე დამტკიცდეს და არ მოიშალოს არა ჩვენგან და
არცა შემდგომთა სხვათა მეფეთა და მეპატრონეთაგან² კათალიკოზ-
თაგან.

* აქ მოხეულია.

¹ ღვთის. ² ზგნ.

რარიგადაც აკურა წმიდას დავითს არ მოეშალოს, იმრიგად არც ეს მამულები მ[ო]ეშალოს.

დაიწერა კელითა კარის ჩვენის მდ[ი]ვანმწიგნობრის გორჯასპისათა. თქ[ი]ბათვის ა, ქორონიკონს ტუჴ.

რარიგადაც აკურაზედ კელი არავის აქვს არც მოურავს და არც სხვას, იმრიგად ვერც ვანთას მოურავმა და სხვარ[ი]გმა მოსაქმემ კელი ვერ დადვას წმინდის დავითის კერძზედ.

ორი ბეჭედი:

1. მეფედ ვზი დავით, ძირად მიდგს დავით, ვარ
ქემწიფისა გაზდილი და ვ ე ი თ, ი მ ა მ ყ უ ლ ი -
ხ ა ნ.

2. დ ე ღ ო ფ ა ლ ი ა ნ ა.

კიდეზე:

ჩვენ, სრულიად საქართველოსა და სხვათა მეფე ი რ ა კ ლ ი
მ ე ო რ ე ამ სიგელს ვამტკიცებთ. ოკდომბრის გ, ქორონიკონს უბ.

ბეჭადი: მე ფენთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ე რ ე კ ლ ე -

158. ბანჩინება რუისის საყდრის მამულის საჩუქარ

1708—1710 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. II d 2685. დედანი. ქალაღი. 26X12,6 სმ. მხედრული. ყოვე-
ლი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. უთარიღო. საბუთებში ნიკოლოზ მან-
გელი ამ წლებში იხსენიება.

ქ. ჩვენ, მ ა ნ გ ლ ე ლ ე ფ ი ს კ ო პ ო ზ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ რ უ -
ის[ს] მღთაების საყდრის გარიგების საქმეზედ მივედით მამულების
გასყიდულობაზედ და მოკითხული ვქენით.

და ცოტა რამ მამული გორელის თაყინასშვილის ყმას ი ვ ა -
ნ ა ს ეყიდა, და ჩვენ მოვიკითხეთ ბატონიშვილის ვახტანგის ბაძ-
ნებით და კელი აუმართეთ.

მოვიდა და თ უ ნ ა მ ა მ ა ც ა ს შ ვ ი ლ ი, ვკითხეთ და წიგნე-
ბი მოიტანა, რომ ის მამული ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა ზ ნ ე უ რ შ ვ ი ლ ი ს
კ ლ ი ძ ი ა ს შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ ეყიდა, ისრე მიეყიდა.

რადღან თაჲისი ნასყიდი გაეყიდა, ჩვენ კელი არა გვქონდა: და
არცავის კელი აქვს იმ ივანასთან, რომ ნასყიდი მამული უყიდია და
არც საყდრისა ყოფილიყო და კელი არავის აქვს ამასთან. ბატონთა-
ნაც ილაპარაკეს.

ხელრთვა: მ ა ნ გ ლ ე ლ ი

1711 წ. 30 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 19. საბ. № 54. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[71v]. ნებითა და შეწყენითა მლთისითა, მამისა და ძისითა, სულის წმინდის შუამდგომლობითა. მელიქ-მამასახლისისა და ქალაქის ქეთხუდებისა და გარეთუზნის უფროს-უფროსისა ახსაყალუების სალაით მოვიდნენ პაპუჩოშვილები, იჩივლეს და ილაპარაკეს პაპუჩოშვილმა სკანდარამა და მისმა ძმამა არუთინს, რომე: ამას წინათაც აქეთ კარი გუქონდა და ჩვენს უკან შარისკენო დახელს მარტიაშვილსა და მირზას სახლის პირდაპირო.

და ჩუენ მელიქი გიორგი, მამასახლისი ფარსადან მოქალაქეების სალაითა მივედით, გავსინჯეთ და უფროს-უფროსი ახსაყალ კაცები ბანები მივასხით და გავსინჯეთ და ყვე[72]ლამ დახელას მარტიაშვილსა და მირზას გაამტყუვნეს, რომ არას ემართლებითო. და ჩვენც დასტური მივეცით და ამათ პირდაპირ კარი გავახსხეინეთ სკანდარას, მის ძმასა და ამათს შვილიშვილს უნდა ქოხდესთ. დღესა და დღეის იქით ამათში სადაო და სალაპარაკო აღარა დარჩათ რა.

ვიხც და რამანც კაცმან ეს სამართალი და გზა ამ პაპუჩაშვილსა და შვილი შვილსა მოუშალოს, ისიმც მოიშლები მისის სახისაგან და მასამც ედების კეთრი გეზისი¹, შიშთუილი² იუდისა. ძრწოლა კე[ე]ნისა და ნუმცა იხსნების სული მისი ჯოჯოხეთიდანე. და კრულიმც არს ის კაცი, რომელმანც ეს მოგიშალოს. ამინ.

არის ამისი შუა დამხდური და მოწამე თავად ღმერთი და მისი ყუელა წმინდანი; კაცთაგან მელიქი ვიორგა [], მამასახლისი ფარსადანა [], ყამაზანთ ზურაბაშვილი მილდისი ბაღდასარა. ყახბარაშვილი გიორგი [], ნალბანდი უსტა ვართანა, ჩაიგანაშვილი გასპარა, ბელდარი ოჰანა, ბაყალი ალექსა, უსტა ვარძელა. უსტა აბაზა, კალატოზი უსტა ათბეგა, სურო გიორგი.

და მე, ზურაბ მიქელაშვილს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამიი

[]

დაიწერა მარტის ლ, ქორონიკონს ტუთ.

¹ კეთრი გეზისა] კავსრის გეზი. ² შიშთური.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 599. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. გარსევანაშვილები სვიმონ და მარკოზ და იასე და მისი ძმა ერთმანერთს ეყრებოდნენ. მოვიდნენ ჩვენთან, ვალაპარაკეთ. ჩვენ მოუწოდებდნენ ამილახვარ ბატონთან ავთახილ დავისწარით მდივანი დავით, გორის მამასახლისი ზურაბა და გორის ქეთხუდები და გორელნი, ვისაც ეკითხოდა, ყველა დავისწარით და ჩვენი ყმა¹ სამთავნელ ეპისკოპოზი კვიპრიანე, სალთხუცესი ზა[ა]ლ, ნაცვალის გარსევან და სხვა ჩვენი აზნაურშვილები და ამათი სარჩელი² და საჩივარი გავიგონეთ და ერთმანერთის ძმობა ველარ ვაქნევით და გავყარეთ და ერთმანერთს ნებაზედ შეურ[ი]გდენ, რომ უფროსმა საუფროსო არ ინდობა და უმცროსმა საუმცროსო; და რისაც მქონებელნი იყვნენ, ყმისა თუ მამულისა, თუ სახლისა და კარისა და თუ ქონებისა, ყველა სწორად და შუა გაუყავით.

ერგო სიმონსა და მის ძმებსა ყმისაგან. მგელიაშვილი ბაპუნა.

ქ. ერთ წილად უმცროსი წისქვილი, ამაზედ აქეს ერთი რკინის კერა(?) და ერთი ხარი, ერგო სიმონს და მის ძმებს უფროსის წისქვილის ფარდად. []

ქ. ერგო ჩემს ბიძაშვილებს სიმონსა და მის ძმებს იეთიძანთ გვერდზედ წერეთელანთ ეულის ნასახლარის ფარდად მგელიაშვილის სეხნიას ორი ბიჭი და ხუთი მინალთუხი თეთრი. სასაფლაო ნახევარი მარჯვნივ შიგნით და გარეთ ერგო ჩემს ბიძაშვილს სვიმონს*.

ქრისტიანობის იე, ქორონიკონს ტვთ. ++

ქ. ერთ წილად ოქუანთეული მიწა რუსკენ ერგო სვიმონს ნახევარი.

ქ. ერთ წილად რუს პირი თხილარში ნახევარი ერგო სვიმონს + საღალიშვილისეული მიწა[ა] ნახევარი[ი]*.

ქ. ერთ წილად დამპალაში ოსინანთ მიწისაკენ გზას იქით რიყიანზედ აქეს ქაობისაკენ, ფარდად ერგო ჩემს ბიძაშვილს სვიმონს. სამნებს აქეთ უნდა გზამ იაროს ჩემის მიწისაკენ +

¹ ყმან. ² არჩეული

* „სასაფლაო... სვიმონს“ ჩაწერილია სხვა ხელით აბზაცის დასაწყისში.

** ბოლო სამი სიტყვა ჩაწერილია სხვა ხელით.

ქ. ესე წიგნი მოგეცი მე, იასემა და გიორგიმა შენ, ჩემს ბიძაშვილს სვიმონს, მარკოზს და საბას ასე, რომ: თუ მურადასაქენ სასახლე შენ დაგრჩეს, ასე რომე რასაც სა[ა]ქას საბძლის კედელი ამოიტანს ზეით, ჩამოღარულს კლდე-დი ლელეთ რაც შეჰყვება, იმ ლელემდინ შეტანება თუ დაგრჩეს, ჩემთან კელი არა გქონდეს.

და თუ იმ ლელეს აქათ გაგაწვეინონ, რაერთიც იქით მაგიჰრან. იმისი საფარდო ნახევარი აქათ მე მოგცე. და თუ სალაპარაკოთ და საქრთამოთ გახდეს, სწორათ გაესარჯოთ და თითინას სახლი-დამ ზემო მარანში რაც ურმით მოიტანო, გზა დავანებო, და სამუდამო გზა მურადასაქენ უნდა გამოიღო.

არის ამისი მოწამე იესე, გაბრიელ ++

ქ. წილი ვყარეთ ღმრთის წინაშე და ერგო ჩემს ბიძაშვილს სვიმონს და მის ძმათა: თაყინაშვილისაქენ აქათ მარნის კარაძდი რასაც მარნის კედელი ჩაიტანს, გალავნის კედელში რომ ხათილი არის, იმაზედ რომ დასტაკი აკრავს, ის შუას კედელში უნდა შივიდეს. და ის კედელი სანახევროთ უნდა ავაშენოთ. და ზეით რაც მარნის კედელი შეიტანს ზემო მარნის მიდგმამდი ოთახის კიბეცა, ზემო მარნის გარეთ თითინას ნასახლარიცა ერთ პირათ. და რაც ურმით მოიტანებოდეს სულუხიდამ იმის გზას გარდა და კაქაქაური ქუევი არის, ორმოს ფარდათ ესენი ერგო იესეს და გაბრიელის მოწმობითა. ++

ქ. ერთ წილათ ბადაბეთის რუს გამოღმა ბაგა თავის საწნახ-ლითა და თადრითა და ბალის თავს მიწა ერგო სვიმონს და მის ძმათა; ხაბაღრისა და რუს გაღმა ნაფუარის ავთანდილანთ ვენახი-დამ აშირადანთ მიწამდი იმის ფარდად იქივ რჩომის ეზოს კედლის კუთხე რასაც გაიტანს ნადირაშვილისა და გი-ორგის სახლების შუა კედლის გატანება ბაგისაქენ, ერგო სვი-მონსა და მის ძმათა იმ იქითის ბ ფარდად. და წისქვილის სახლი-სა-ერთოა და გიორგის ნაბოსტნარიც იასესია. ეს ასე ერგო¹ ჩემს ბიძა-შვილებს. მე, იესეს მომიწერია ++

ქვემო ვენახის ნახევარი გოგიაშვილის ვენახისაქენ პა-[ა]ტას ნასახლარითა და ჭურმარნითა ერგო სვიმონს და მის ძმა-თა, შარისაქენ ნახევრის ვენახისა და მარნისა თავს ქვევრისა და საწნახლისა და ხუცის ნასახლარების ფარდად. ეს ასე ერგო ჩემს ბიძაშვილებს. მე, იეს[ე]ს მამიწერია. ++

¹ ორგო.

ქ. ერთ წილად ბასილა მეგრელის ძმისწული ერგო სვიმონს მეგრელი გიორგის ფარდად. []

ქ. ერთ წილად ბელელა და პა[ა]ტას ობოლი გოგო, ღლეს რისაც მქონებელნი იყვნენ, ერგო სვიმონს მაზმანი ესტატეს ფარდად. []

ქ. ერთ წილად მგელიაშვილი პაპუნა და მისი ძმა ბერი, ღლეს რისაც მქონებელნი იყვნენ, ერგო სვიმონს და მის ძმებსა გონგაბის მეგრელი შვილის გონგაძის ძმისწულის და პა[ა]ტას ობოლი ბიჭის ფარდად. []

ქ. გარეჯ[ვ]რ[უ]ლი პარკაძისეული ნახევარი სვიმონს და მის ძმებს*.

ქ. კიდევ პარკაძისეული ქვემო რეხს ერგო სვიმონს და მის ძმებს*.

ქ. მაჩაბლისეული თვისის წისქვილით გარეჯვარს ერგო სვიმონს და მარკოზს*.

მინაწერი

...**ბატონმა ნეხვის შეტანა ბძანა ზვარშია და თავს დგომს არ...*** და არ შეგიტანინებია, მეზვრები ბძანა და ვერ მოგიყენე-
[ბია], თუ ხასადარი ხარ...*** ბატონის ხათრი გიჯობს...*** თუ რამ
მაგ ზვარში წახდა, სულ შენ გარდაგზდება. აქამდი ეგ...*** სარგე-
ბელი რასთვის არ აიღეთ. სტეფანაშვილმან წიგნი [მოი]-
წერა და ვინც არ მოგცემს, ჩვენ მივალთ და როგორც მუშა არის.
მუშას გამოვართმევთ. რომელიც მეზვრე უარშიობდეს, შემიტყუე,
მე ვიცი და მაგანა []

161. ბანძინება ჯანდღარიშვილთა, ვანაძეთა და ახურელთა მამულის

სამკვეთი

1711 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 346. დედანი. ქალაქი. 29,5x21 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჯანდღარიშვილები, ვანაძენი და ახურელ-
ნი [საქნავს მო]წებზე შეცილდნენ.

მოვედით ბატონის ბძანებით სასამართლოდ ჩვენ, ჩოლაყა-
შვილი ანბა ალავერდელი ბატონი ნიკოლოზ, მო-

* მიწერილია სხვა ხელით.

** ერთი სტროქონი არ იკითხება.

*** ერთი სიტყვა არ იკითხება.

ურავი რევაზ, მოურავი მერაბ, სახლთუხუცესი ედიშერ, ხარკაშნელი ბატონი პართენ, მეითარი ფარსადან, მაყა ბოქოულთუხუცესი.

ალაგები ენახეთ და გავსინჯეთ. გუჯარი იყო ძველი წმინდის დავითისა, ბოლოს სამზღვარი სწორედ გამოჩნდა. აკურის ქევი რომ მღვრივეს ქევეს შეეყრების, ჩავლით ალანამდის, აკურელთ დარჩა.

ზემოთ აკურას ქევეს გაღმა სოფლის პირდაპირ ორი ახო გაეტეხათ ახურელთ: ზემო — უზუნაური და ქვემო — ნარბილი. ამაზედ შეცილდნენ.

და ბატონის ბძანებაც ასე გვქონდა, ფაცი არც ერთისა მომგდარიყო.

უზუნაური ახო ახურელთ დავანებეთ და დარჩა: და ნარბილის ახო ჯანდიერიანთ და ვაჩნაძეთ დარჩა.

ამ ორს ახოს საგუნდრის ღელე გაყოფს. ამ ღელეს ზემოთ ჯანდიერიანთ და ვაჩნაძეთ კელი არა აქვსთ. და ღელეს ქვემოთ ახურელთ არა აქვსთ კელი.

ამ გარიგებაში ბატონის ბძანებით დამწყვდეული მდივანი გორჯასი და დამწერი.

ქორონიკონსა ტუთ.

162. ბანჩინება დომანბი IV-ისა მიწოზლიქეთა და ბიწმელათ

გაგულის საჩამეზ

1711 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 2106. პირი. ქალაღი. მხედრული.

მიწოზლიქე პაატა და მისი ძმები და ბიწმელაანი მამულზედ ცილობდნენ. მოვიდნენ ჩვენთან, ილაპარაკეს. მათი საჩივარი ყველა გავსინჯეთ. ჩვენგან ფიცის დადება უწესო იყო, მაგრამ უფიცრად არ გარდაწყდებოდა.

და ჩვენ სვეტიცხოვლის დეკანოზი ათანასე, გედევანიშვილი დავით და მაღალაძე საამ თან გავიტანეთ. წადგა მიწოზლიქე პაატა, ზაალ, გორჯასი და გარსევან თავის შვილებით და რაც მათი ყმანი იყვნენ, თან ახლდნენ, ასე გაიფიცეს, რომ: «რა ჩვენ ბიწმენი გამოგვრთმევია, მას აქეთ რასაც ფოხოლაძის ღელე ჩაიტანს ყორემდი ჭათხევის ჩატანებით საქალაქო შარამდი, ჩვენი ყოფილიყოს და არც ბიწმენელს კაცს კელი ჰქონდეს და არჯავლის მამული და გასადევარიც იყოს; ვისაც ნასყიდი აქვს, წიგნი ექნება, ვისაც გირაოდ ექიროს, პატრონმა დაიხსნას».

ახლა რადგან ჯვარს პატიოსანზედ ამგვარად დაიფიცეს, ჩვენ ბატონისშვილმან საქართველოს მაკურთხებელმან პატრიარქმან პატრონმან დომენტიმ ესე გამოფიცული მამული ისრევ თავის მემკვიდრეს მიწობლიძეს დავანებეთ. დღეის იქით ბიწმენელი საცილებლად და სალაპარაკოთ ამათთან კელი არა აქვს და ნურც წამოედევბის.

ქორონიკონს ტუთ. ხელრთვა: კათალიკოზი.

**163. ბანჩინება ვახტანგ VI-ისა ციციშვილებისა და ჯაფარიშვილების
მამულის საქმეზე**

1708—1711 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 617. დედანი. ქალაღი. 35,5×21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ჯანიშინობის წლებით.

ქ. ჩვენ, საქართველოს ჯანიშინმან ბატონიშვილმან, პატრიარქმან ვახტანგ და ძმამან ჩვენმან, ბატონიშვილმან კათალიკოზმან. ბატონმან დომენტიმ, და ძმამან ჩვენმან, ბატონმან სვიმონ და თაიშურაზ გვერდთ ვახელით მუხრანის ბატონი ერეკლე, არაგვის ერისთავი გიორგი, სარდალი ლუარსაბ, ამილახორი ავთანდილი, მდივანბეგე ერასტი, შოურავი [ავთანდილ და სხვანი ებისკოპოზ-დარბაისელები და მდივნები.

ციციშვილის პაპუნასა და ვახტანგისა და იქით ჯაფარიშვილის ფარემუზისა, ზურაბისა. ხიკოლოზისა და გომპარის კვარებს სახორცეს ზეით ნასოფლარებზედ ცილების სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

ციციშვილები ამას ჩიოდენ: ამ[ა]ს წინათ მეფე გიორგიმ რომ გომპარის კერძი კვარები იყიდაო და მაშინ ნასოფლარების გასაყოფრად რატიშვილი, მთავარებისკოპოზი და მჩაბელი ალხაზ რომ გამოგზავნაო, საკორცეს ქვეითი ნასოფლარები გაუყესო და იმა[ს] ზეითი ნასოფლარები არც გაუყვიათო და კიდევ ჩვენს სახელზედ საჩვენოდ გაუშვესო.

ჯაფარიშვილნი ამას უპასუხებდენ: აშოროს ღმერთმან, რაც ჩვენ სახლისკაცთ ჩხუბი არ გამოგვერიაო და ერთმანერთს არ დაუშინეთო და გაყოფაზედ მით არ მოვიშალენითო. მის მეტად თქვენად სახელზედ არცა რა გავგიშვიაო და არც იმ

ალაგში ქელი გქონებიათ და არცა გაქვსთო, თორემ მთავარების-
კოპოზსაც დაჰკითხეთ, მასაც ახსოვსო.

ჩვენ მთავარებისკოპოზს ვკითხეთ. იმასაც ასრე მოეხსენებო-
ნათ: საკორცე და იმას ქვეითი ნასოფლარები რომ გაეჰყავითო და
იმას ზეით გასაყოფლად რომ მივიდოდითო, ჯავახიანი შელაპარაკ-
დენო, ჩხუბი გამოერიათო, დაუშინეს, მოიშალნენ და ბატონთან
წაშოვიდნენო და მისთენ დარჩაო, თორემ იქ ციციშვილის ცილე-
ბა არ გაგვიგონიაო.

ეს მოწმობა დასაჯერებელი იყო, მაგრამე უფიცრად ამათში
ჩხუბის გაძლიანებას ვხედევდით და არამც ერთი ურიგო რამე მო-
ექდინათ და არ სჯობდა, ფიცი უფრო გულის დასაჯერებელი იყო:

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგნენ ჯავახიშვილნი, ეს ოთხ-
ნი თავნი კაცნი ოთხის მათის აზნაურშვილითა და სადაც ჰყარების
თავს გარდიარონ და ასრე იფიცონ: «ამისმა მადლმან და ამისმან
გამაცხოვებელმან ღმერთმან, ეს ალაგი, ეს ნასოფლარები ამას აქეთ
კიდევ ჰყარებისა და საჯავახიშვილო იყოს და არც ციციშვილს ამა-
ში ქელი ჰქონდეს». დარჩეს ჯავახიშვილებსა. და თუ ვერ იფიცონ,
დარჩეს ციციშვილებსა.

ბაველი: რტოდ ვარ დავითის. მგელ-ლომად ვით ის, ვ ა ხ ტ ა ნ გ
ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

164. ბანჩინება ვახტანგ VI-ისა ავალიშვილების შვა-მამულის სამეფო

1703—1711 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავა. № 50. საბ. № 108. პირა. საბუთი თარიღდება ვახტან-
გის ქანიშინობის წლებით.

[74] ჩვენ, საქართველოს გამგებელმა ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ჰ ა
პატრონმა ვ ა ხ ტ ა ნ გ გვერთ ვიახელნით მთავარებისკოპოზი ე ვ -
დ ე შ ო ზ თბილელი, მიტრაპოლიტი პ ა ვ ლ ე, მანგლელი ნ ი -
კ ო ლ ო ზ, მუხრანის ბატონი ე რ ე კ ლ ე, არაგვის ერისთავი გ ი -
ო რ გ ი, სახლისუხუცესი პ ა პ უ ა, ქსნის ერისთავი დ ა ვ ო თ,
სარდალი ლ უ ა რ ს ა ბ, მდივანბეგი ე რ ა ს ტ ი, მოურავი ა ვ თ ა ნ -
დ ო ლ, ყულარაღასი ქ ა ი ხ ო ს რ ო და მდივნები. ა ვ ა ლ ი ს -
შ ვ ი ლ ი ს გ ი ო რ გ ი ს ა, მისი შვილის ლ უ ა რ ს ა ბ ი ს ა, იქით
ავალისშვილის ზ ა ზ ა ს ი, მისი ძმისწულებისა ავალისა შვილებისა
სარჩელი საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ და გავშანჯეთ.

უწინ გიორგი და ზა[ა]ლ გაყრილიყვნენ მამის მამული სამარ-
თლით: ბარათი გაეყოთ და თავთავისი წილი ექირათ. მაგრამე შემა-
ტებულის ს ა დ გ ე რ ი ამოწყვეტ[ილ]ის ს ა ლ უ ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს

კერძი მამული სალაპარაკოთ შექნოდათ. პირველ სადგერი სალუ-
ყაფლანის მამული გიორგის ეშვნა. გიორგის ჟამთა ვითარებით
წართმეოდა. და მერე ზა[ა]ლს ეშვნა, კიდეც წართმეოდა. მერე
ბედნიერის ყე[ე]ნის წყალობით ერთად ორთავ ეშვნა. მაგრამე ახ-
ლა საკუთრად ზაზას ექირა. ლუარსაბს ბედნიერის ყე[ე]ნისათვის
არზა მიერთმევინა, მამულის წილი მაკლიაო; ხემწიფეს რაჟამი
ეზოდებინა: როგორც საქართველოს სამართალი იყოს ისე ძმურად
გაუყავითო.

მათი სამართალი გავშინჯეთ. დასტურად პირველად სადგერი
სალუყაფლანის კერძი უწინ გიორგის ეშვნა და შე[ე]მატა. მაგრა-
მე ზა[ა]ლიც ბევრს გარჯილიყო, ისრე ეშვნა. ამიტომ გიორგის
სადგერისა და სალუყაფლანის წილში საუფროსო არ ავადებინეთ.
სადგერი სალუყაფლანის [v] კერძი აზნაურშვილი და მსახური გლე-
ხი და ყოველიფერი შვა გაუყავით. ზოგი სოფლად შევაფარდეთ,
ზოგი გლეხად. ვის რომელი ერგო, თავთავისი ბარათი ხელთ უქი-
რაეს.

რაც ლუარსაბს სასახლესა ზვარში წილი ერგებოდა, მისი მა-
გიერი მოსაქმე ლუარსაბს მ ა ჩ ხ ე ი ძ ი ს უკან რომ მიწა არის, იქ
მისცეს. მაგრამე თუ რამე საუარესო დ[ა]ედებოდეს, კიდეც დ[ა]დ-
ვან; ამიტომ, რომ ზვარისა სასახლისთანა არამც არ იყოს. აზნაურ-
შვილებისათვის რომე ზვარა სასახლეში მიწა რომ გამორთმევიათ
და შეუმატნიათ, იმისი ლუარსაბ არ ინდომა. იმას გარდა რაც იყო,
იმისი სანაცლო ითხოვა. და ის [რ]ომ დავვიწერია, ის უნდა მიეცეს
ზაზასა. საქ[დ]გერისა სალუყაფლანის მამულის შოვნაში ბევრის ქრთა-
მის გაღებასა, გარჯას ანბობდა და თხოულობდა. იქით ლუარსაბ
უწინდელს ქრთამის გაღებასა და ვალისაგან მამულის მოსავლის
ბევრს დახარჯვასა და კიდეც თავისის წილის მოგროვების თეთრის
დახარჯვას ამბობდა.

ესე[ე]ბი გავშინჯეთ ერთმანეთს შეუფარდეთ, ჩავვიტარებია.

ქალაქს თავეთის ყმის ი ე [ა] ნ ა ს სასახლეზედ რომ ლაპარა-
კობდენ, ზაზას იმისის პატრონისათვის ერთი თუმანი რომ მი[ი]უცე-
მია, იმაში ოთხი მინალთუნი ლუარსაბ ზაზას შეუბრუნოს; და ის
სასახლე¹ ნახევარი სალუყაფლანისა არის, ის შუა გაიყონ; და ქაი-
ნოსროს წილისაგან ორი წილი ზაზას, ერთი ლუარსაბს; სადგრის სა-
სახლე შუა გასაყოფი არის. ბ რ [ე] თ ი ს სასახლეც შუა გასაყოფი
არის.

¹ჭრ.

თუ რამე ზაზას კალატოზ[ზ]ედ ხარჯი ექნას ან თეთრი დაეხარ-
ჯოს, ლუარსაბ შეუბრუნოს. ქვევრი გასაყოფი არის.

[75] ტ ა შ ი ს კ ა რ ს ბ ი თ ა ძ ე ლ [უ]არსაბს დარჩა; მ ა რ-
გ ვ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ზაზას დარჩა. იქივ ფ ა ს ტ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი,
ო თ ა რ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ლუარსაბს დარჩა, მისი განაყოფი ზაზას დარ-
ჩა. შებაჟე გ ი ო რ გ ი, რისაც მქონებელი იყოს, მაჩხეიძეს დარჩა.
ნასოფლარი გ ო მ ა რ ე თ ი და ყ უ რ ი ს ი¹ შე[ა]ფარდონ და გაი-
ყონ. ამაში რაც გლეხები სახლობს — ზაზასია, თავის წილში და[ა]-
სახლოს.

მეორე ყურისი კ[ე]ც ხ ო [ვ] ე ლ ი ირჩის, ბარათში გამამ-
ყვო. თუ მოსაქმემ უფიცრათ გა[ა]რიგოს, ის არის, თვარემ კ[ე]ცხო-
ველი ძმითა და შვილით წადგეს, რომ ბარათში გაყოლოდეს, არას
ეშართლებიან. და თუ ვერ იფიცოს, გასაყოფი არაა.

მ ი ტ ა რ ბ ი ს [ს] რაც გლეხები არის, ზაზას მოყვანილი არის.
ადგილი, მიწა, მთა და მკედელი შუა გაიყონ. ან სადგრელი ან სალუ-
ყაფლანის წილი ბარათს გარდაის მიწა თუ ადგილი გასაყოფი იყოს
სადმე, შუ[ა] გაიყონ. უწინდელის ბარათისა ვისაც ან მიწა ან სამ-
ძღვარი დ[ა]ეკვიროს, მოსაქმემ ისევ თავის პატრონს და[ა]ნებოს ან
ჯერით გაატანინოს.

გალმა ძალათხევში ედიშერს მართებული სათივე მისცეს. ეს
ბატონის განაჩენის მუსავადა არის. ზაზას უნდა ჰქონდეს. []

ჩვენ, მოლარეთ უხუცესი ჩ ხ ე ი ძ ე ს ე ხ ნ ი ა ბატონის
ბრძანებით მოვედით, ესე გავარიგეთ. []

165. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ერისთავ პიორგისა და

თურქისტანიშვილების მამულის საქმეზე

1703—1711 წწ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 4. საბუთი № 209. პირი. საბუთი თარიღდება ვახ-
ტანგის წანიშინობის წლებით.

[106v] ჩვენ, საქართველოს გამგებელმან ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ-
მ ა ნ პატრონმან ვ ა ხ ტ ა ნ გ არავეის¹ ერისთვის გიორგისაგან
ხ ო შ ა ძ ე მ რ ი ს მიწებისა და თურქისტანიშვილებისაგან მ უ ხ ა-
თ ი ს მიწების ცილების სარჩელი გავიგონეთ.

თურქისტანიშვილები ამას ჩიოდენ: როდესაც ბატონისშვილ-

¹ ყიურისი. ² არავეის] ვის.

მან პატრონმან ლევან მუხათს მიწები მოსკრა და ხოშაძემრას მისცაო და სამძღვრები ჩაგვისხაო, ახლა იმაზე ხოშაძემრულნი არ დასჯერებიანო, სამძღვრები დაუგლეჯიათო და იმას ზეით შემდგარანო, მუხათისა ბევრი მიწა და სახნავი დაუქერიათო.

ერისთავი ბძანებდის: რომელიც მაშინ ბატონიშვილს ბატონს ლევანს გაურიგებიაო და ხოშაძერისათვის მიუციაო, იმას ზეით არცარას შემდგარანო და ტყუილათაც რჩით და არცარა ვის ის გარიგება მოუშლიაო.

ამის თურქისტანიშვილებმა აშორო უთხრეს: არც შილთაზით ეამბობდეთ და ვცილობდეთო და ბატონიშვილს ლევანსაც ამა და იმ ადგილს ჩაესამძღროსო და კიდევ ხოშაძემრელთ ის სამძღვარი დაეგდოსთო და ზეითაც შემდგარიყუნენო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: და წადგნენ თურქისტანიშვილი თურქისტან და კომლათ თვითო მათი სახლის კაცნი და ასრე დაიფიცონ, რომე: «როდესაც ბატონიშვილმან ბატონმან ლევან ხოშაძემრისა და მუხათის სამძღვარი რომ გაარიგა, ამა და ამ ალაგს გასამნა და სამძღვრად ეს გააჩინა»; სადაც გაიარონ, [107] იმ ალაგს სამნები ჩა[ა]სხან და ორნიც იმაზე დადგნენ და დასჯერდენ.

და თუ ვერ იფიცონ, სადამდინაც დღეს ერისთავს ეჭიროს. იქაძდინვე ჰქონდეს და თურქისტანისშვილი ნულარ ეცილებიან.

ფიცი აღარ მოეხადინეთ და ასრე გავარიგეთ, რომე: ქვემოთ რომ დიდი სამძღვარი ზის და იმას ზეით უფრო მომცრო ქვა სამძღვარი ზის, იმ ორთავ სამძღვარს შუა ორი ზომა უფრო ქვეით დავადგევით, ერისთავს მივარავით და ხოშაძემრელთ დავანებეთ, სამ[ა]ნი ჩაგვისვამს, იმას გასწორ ჩარზედ სამ[ა]ნი ჩაგვისუამს¹. კიდევ ამათ გასწორ ხევი რომ ჩამოვარდების, იმის ბოლოს სამ[ა]ნი ჩაგვისვამს. ამ სამნებს ზეით დარჩა მუხათელთა და თურქისტანიშვილებსა. და ამ სამანს ქვეით დარჩა ხოშაძემრელთა. ორთავე ნებაყოფლობით ასრე შერიგდენ.

რომელიც ამ გარიგებას გარდავიდეს, ხელმწიფემ თავის შეცოდებათ მოჰკითხონ.

¹ ჩაგვისუამს.

166. სამართალი ვახტანგ VI-ისა თუშანიშვილების ყმის საქმეზე

1708—1711 წწ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 708. დედანი. ქალაღი. 19,6×13,5 სმ. მხედრულ-ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. ა-მეტი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ჭანიშინობის წლებით.

ქ. ჩვენი ბძანება არის. მერე თუ მან იშვილი ფირან და მან უჩარ რომ გაყრილიყვნენ, ახლდაბას გოგება-შვილი თამაზას შვილები ფირანს რგებოდა და ბარათიცა ქობდა. მანუჩარ იმ გლეხს მიედევებოდა და იმ გლეხზედ ერთის ბარათით ლაპარაკობდა.

ჩვენ ამისი მოკითხული ვქენით. მანუჩარის ბარათი ტყუილი გამოდგა. ის გლეხი ისევ ფირანს დარჩა. როგორც ის გლეხი აქანოზამდის ფირანს სკეროდეს, ისევ ფირანს დარჩეს და არც მანუჩარს გელი აქვს. ის ბარათი ბათილი შეიქნა. ნურც იმის ბიძაშვილს ოთიას ძალით გაყრიან.

ხელრთვა: ვახტანგ

167. განჩინება დოდოელთა და მგალობლის მამულის საქმეზე

1712 წ. 9 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1270. დედანი. ქალაღი. 42,2×23,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, ბატონი ნინოწმიდელი იოსებ და წინამძღვარი ონოფრე ბატონის ბძანებით მოვედი: ნაცვლებს და თემის უფროს-უფროსნი კაცნი შემოვიყარეთ, მოკითხული ვქენით, დიდათაც მოვიჭირვეთ მართლის შეტყობასა.

ბატონის ბძანებაც ასე გუქონდა. მართლის გზითა და სამართლიანის საქმის მოკითხვითა დოდოელნი და მგალობელი და პეტრეს შვილები უნდა გაგვეშველებინა. ვეცადეთ ბევრის ცდითა, მგალობელი ვერც მოვიყოლიეთ, არც ბატონის ბრძანება გაიგონა, არც ჩვენი სამართალი, არც თემის კაცისა და ნაცვლების სიტყვა არა მოიკიდა რა.

ახლა ჩვენ ეს სამართალი გვიქნია: როგორათაც ბატონს მეფეს იმანყულებიანს დოდოელთათვის წყალობა ექნა, პაპის კერძი მამული: სახნავი, უხნავი, მთით, ბარით, ქვევრით დოდოელთ დარჩა. დათუნას კერძი მამული მგალობლისათვის ებოძებინა. ვენახითა, სახნავითა, ქვევრ-მარნითა, მთით და ბარითა მგალობელს დარჩა.

პაპის კერძს მამულსა ზოგი ნახევარს უზნობდენ და ზოგი მე-საძედსა, და მართალი გაკვეთილი ვერა შეგვატყობინეს რა.

ჩვესცა და თემის კაცთათა ასე ვამჯობინეთ: პეტრეს შვილებმა და მაგალობელმა თუ შეფიცოს მართლის მცოდინარეს კაცითა და მოწმითა, ორი წილი მაგალობელსა და პეტრეს შვილსა დარჩეს და მესამედი პაპის კერძი — დოდოელთა.

თუ არ ეფიცოდეს და ვერ დაიფიცონ და პაპია მენახევრე ყოფილიყოს, პაპის კერძი ნახევარი დოდოელთ დარჩეს. ბატონსაც პაპის წილი ებოძებინა. ჩვენც პაპის წილის მეტი არ დავგინებებია დოდოელთათვის.

ქორონიკონს უ, მა[ი]სის თ.

ხელრთვა:

1. ნინოწმინდელი ი ო ს ე ბ.

2. ო ნ ო ფ რ ე.

კიდუზე:

ჩვენ დედოფალთ დედოფალმან ანნამ და ძემან ჩვენმან კახეთის ჯანიშინმან გამგებელმან ბატონის შვილმან თეიმურაზ ასე დავამტკიცეთ, რაგვარადაც ბატონს ნინოწმინდელს და წინამძღვარს ონოფრეს სამართალი უქნია და ან ამ განაჩენში სწერია დოდოველთი და მაგალობლის სამართალი.

ორი ბეჭედი:

1. თ ე ი მ უ რ ა ზ

2. დ ე დ ო ფ ა ლ ი ა ნ ა

168. ბაჰრილოვის წიგნი უმეკანთ ზალინას შვილების მარტიროზისა და სტეფანასი

1712 წ. 8 ივნისა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13079. დედანი. ქალაღი. 59,5×23,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებითა, შეწევნითა, სახელითა მლთისითა, მამისითა, ძისითა, სულისითა წმინდისა, აწ და ჩვენის ყოვლის დიდოფლის მლთის-მშობლის მარადის ქალწულის მარიამისითა, ზეცისა ძალითა და ანგელოზითა, ოხითა და მეოხებითა, ამათისა შუამიზდგომობითა და თავდებობითა, ათთორმეტის მოწაფისა მოციქულითა პეტრისა და პავლისითა, იოვანეს ოქროსპირისა და იოვანეს მახარობლისა და იოვანეს ნათლისამცემისა, მთავარანგელოზისა მიქელ და გაბრიელი-სითა, რაშტითა და რაშტიელისითა, ამათისა შუამიდგომობითა და

თავდებობითა, ზეცისა ცხრას დასის ანგელოზითა, სერობენის და ქერობენისა და რაც ზეცაში წმინდანი ასვენია, ამათისა შუამიზდგომობითა და თავდებობითა, სამას სამოცდა სამას წმინდისა გიორგისითა, წმინდა გიორგისა არტენისა და წმინდა გიორგისა გორისჯურისა და წმინდა გიორგისა ბოქორისა და წმინდა გიორგისა სვეტისცხოვლისა და წმინდა გიორგისა ატოცისა და წმინდა გიორგისა თელეთისა და წმინდა გიორგისა მოლნისა, ამათისა შუამიზდგომობითა და თავდებობითა:

ესე უთქუო და უთამცაო, დროდაუღებელი და მიზეზშემოუღებელი, ყოვლის ილეთისაგან და ჩხუბისაგან და ყარყაშისაგან გამოსული და გამოწმენდილი, მკვიდრი¹, საბოლაოთ ხანთა, ჟამთა გასათავებელი ესე გაყრილობის წიგნი და სიგელი დაგიმტკიცეთ და ჰოგეცით ჩვენ, უ მ ე კ ა ნ თ ზ ა ლ ი ნ [ა] ს შ ვ ი ლ მ ა ნ მ ა რ ტ ი რ ო ზ ა მ, შენ, ჩემსა ძმას ს ტ ე ფ ა ნ ა ს ა, ასე და ამ პირობითა:

მამის ჩვენის მონაგარის გარდაისათ და სახელების გარდაისათ, გავეყარენით. დღეის იქით, თუ შენ ათასი თუამნი მრიგო, თუ ვალი ქნა, — შენი არის. და თუ ვალი ქნა, შენ უნდა პასუხი გასცე. და თუ თეთრი ჰოიგო, მე წილი არა გთხოვო. და თუ მე ვალი ვქნა, მე უნდა პასუხი გავცე. და შენ ვალთან ხელი არა გქონდეს. და თუ თეთრი ჰოიგო, ისიც შენია და შენ ჩემსა მონაგართან ხელი არა გქონდეს; და არც მე შენს მონაგართან ხელი არა მქონდეს.

ჩემი ხეირი და შარი ჩემთან არის და შენი ხეირი და შარი შენთან არის. და თუ ჩვენ თეთრი მოვიგოთ, ჩვენს უმცროს ძმებსა წილი მივცეთ. და თუ ვალი ვქნათ, ვალი ჩვენ უნდა გარდავიხადოთ და ჩვენი უმცროსი ძმები ვალთან ხელი არა ჰქონდეს.

და თუ მამისა ჩვენისა ან ვალა გამოჩნდეს და ან სადავო გამოჩნდეს რამე, ჩვენ ორთავე უნდა პასუხი გავცეთ: და სახლის ხარჯი ერთათ უნდა გავწიოთ. და რაც მამის ჩვენის მოსავალი იყოს, შინ უნდა დაიხარჯოს.

და ბატონისა და ყმისა ხარჯი ჩვენ ორთავე უნდა პასუხი გავცეთ.

და თუ მე ჩემს მოყვარ[ე]ზედ დავხარჯო რამე, ჩემის ქისილამ დავხარჯო და თუ შენს მოყვარ[ე]ზედ დავხარჯო რამე, შენის ქისილამ უნდა დავხარჯო.

და ვისზედაც სიმტყუნე და ნაქურდალი გამოჩნდეს, შვიდეულად პასუხი გასცეს.

და სახლების გარდაისათ და მამის ჩვენის მონაგარის გარდაისათ, აპრიგათ გავიყარენით. და ჩვენსა შუა სადავო და სალაპარა-

¹ კიდრი.

კო არა დარჩა რა: არცა ერთი იოტის ფასი, ძმობისა და კარკაცობის მეტი.

არის ამისი მოწამე: თავად ღმერთი და მერმე მისი ყველა წმინდანი ზეცისა და ქუეშისა, ხორციანი და უხორცო.

კაცთაგან: ქალაქის მელიქი ზურაბა¹ და მამასახლისი აშხარბე-² გამ³ და მდივანი ფარემუზ³ და მამასახლისი პაპუა⁴ და იავანგულანო მელქოამ⁵ და ფეთხაინის მღრდელი ტერ-სარქისამ⁶ და ჩვენი მოძღვარი ტერ-მოსესამ⁷ და ხუცის შვილი გაფრიელამ⁸ და ჩითახნთ არუთინა⁹ და ჩვენი განაყოფი პაპამ¹⁰ და პოქილთანთ მოსესამ¹¹.

და რამცა და ვინცა სურვიელმან კაცმან ხელი მიჰყოს ამ წიგნისა და საგლისა შლასა და ქცევას, თითონამც მოიშლების თავის ჯულის და ქრისტიანობისაგან. მასამც ედება შიშთული იუდისა და ძრწოლა კაენისა, კეთრი გეზისა და სული მისი ნუმცა იხსნების ჯოჯოხეთისაგან.

და გამტკიცებელთა აკურთხოს ღმერთმან, ამინ და ამინ.

და მე, ცოდვილი დალაქი არუთინს, დამიწერია და მოწამეცა ეარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი თიბათვის სამსა გასულსა, ქორონიკონს უ.

მარჯვენა კიდეზე:

და ერთი ამისთანა წიგნი სტეფანასა აქუს და ერთი წიგნი მარტიროზასა აქუს. და რაც ჩვენ ცალცალკე დუქნათ დავჯდომილ ვართ, ვისაც ვალი და ზიენი ქონდეს, თითონვე უნდა გარდიხადოს.

ორი ბეჭედი:

1. მელიქი ზ უ რ ა ბ ა

2. მამასახლისი ა შ ხ ა რ ბ ე გ ი

1 ბეჭედი: მელიქი ზურაბა

2 " : მამასახლისი აშხარბე

3 " : ნაზირა ფარემუზ

4 " : მამასახლისი პაპუა

5 " : აო ირჩევა

6 " : სომხური

7 " : სომხური

8 აღვილი ბეჭდისათვის

9 ბეჭედი: არუთინ

10 " : ... პაპა

11 ბეჭედი ამოჭრილია

1712 წ. 17 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1650. დედანი. ქალაღი. 33X20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. გიორგი სა[ა]კაძეს¹ კვანჭალა თავის მამულით: ხიდის თავს ზა[ა]ლისათვის მიეყიდა. მერმე შალვა წაშოზდავებოდა; ის ნახევარი მამული ფიცით გამოეტანა. ის გატანილი მამული ოთხის დღის მიწა შალვას პაპუნა² დოქიძისათვის შოეყიდა. მერმე ზალიაც მომკვდარიყო და შალვაცა.

მოვიდნენ ზალიაშვილები ჩვენთან, იჩივლეს. გიორგი სა[ა]კაძის მოცემული სიგელიც გვიჩვენეს. გიორგი სა[ა]კაძემც უმოწმა: მართალია, მე მიეყიდეო; მაგრამ შალვამ ძალი დამატანაო, წამართო.

რადგან გიორგიმ უმოწმა, ის კვანჭალას მამული ისე ზალიაშვილებს დაევანებეთ. პაპუნა დოქიძეს თავისის ნასყიდის სამუქფოთ იქივ ხიდისთავში ორის დღის მიწა ნაზრევი, ორის დღის მიწა კიდევ თელის მიწა იმავ შალვას მიწილამ — ესეც[ე]ბი დოქიძეს დევანებეთ.

მერმე შალვაშვილი მოკვდა. იმ ამოვარდნილი შალვაშვილის შაძული გიორგიმ იშოვნა. მერმე გიორგი სა[ა]კაძე წამოედავა პაპუნა დოქიძეს: მე ტყუილად უმოწმე ზალიაშვილებსაო, შენ შენს ნასყიდს შოკიდე კელიო, მე მაგის სამუქფოს ვერ დაგანებებო.

მოვიდნენ ჩვენთან, ილაპარაკეს, გავსინჯეთ. გიორგი სა[ა]კაძეს ზალიაშვილებისათვის მოეყიდა, კიდევ მოწმადაც მოყვა. ეს ს[ა]ქმართალი აღარ მოიშლებოდა. ის კვანჭალ[ა]ს მამული ისევ ზალიაშვილებს დარჩა. იმის მაგ[ი]არი დოქიძეს დარჩა. სხუას კაცს კელი არა აქუს.

ეს ასე გაგვირიგებია.

ქორონიკონს უ, თიბათვის იჴ.

ბეჰელი: კათალიკოზი(?)

¹—ზალისათვის. ² პაპუნასა.

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 23. საბ. № 8. პირი. ქალღმ. მხედრული.

[1v] სახლთუხუცესი ნოდარ და მოურავი მერაბ სასაფლაოზედ, ჭანდრის ქ[ე]უსა, კახის უბანსა, ჯვარსა, არბუესა, გრემსა, ალმატსა და გოჯანხევის — ამათს შიწასა და წყალზედ, მთას და ბარზედ შეცილდენ; ბატონთან იჩივლეს და ილაპარაკეს. ბატონმა ეფისკოპოზთა და დარბაისელთა შიშის სამართლები კარზედ უბძანა და ქნეს, განაჩენი დაწერეს სასაფლაოზედ, ჭანდრის ჭევეზე, კახის უბანზე, ჯვარზე, არბუეზე, ალმატზე, გოჯანხევეზე.

ამ ალაგებზე ფიცის სახ[ლთს]უცეს[ს] ნოდარს დაზღვეს და გრემის მთას და ბარზე მოურავს მერაბს ედვა.

სახლთუხუცესმა ასე ფიცა: სასაფლაო ბებურიშვილისა და ჯაჯანას წილს გარდა ნახევარი სასოფლო, [ნ] ჭანდრის ქ[ე]უსა და კახის უბნის მთისა და ბარის ნახევარი, ქორი თუ საგლეზე, ღალა თუ ბულამშის მულქნა, ამეზის ნახევარი, კიდ[ემ] ზოგი მიწები და ხოდბუნი უფიცრათ სახ[ლთს]უცეს[ს] დარჩა.

და ერთი საკუმლო ნაცვალშვილი რომ ესახლა, ეს ფიცით გაიტანა. ამეზის სამძღვრებითა და სახელდობრივი ცალკე ბარათი მიგვიცია.

ჯვარი, არბუეი ბებურიშვილის და ჯაჯანას წილს გარდა ნახევარი ფიცა და¹ გაიტანა.

ალმატის მთის გამოსავლის ნახევარი და სახნავის ნახევარი — ეს[ე]ც ფიცით გაიტანა. კიდემე ალმატში ზოგ[ი] აშენებული საკუმლო და ზოგი ნაოხარი ფიცით გაიტანა; და ამისიც ბარათები სახელდობრივ მიგვიცია.

ნოდარის სათიბი ქ[ე]ცხმელას აღმა მინდორი თავით ბოლომდის და იმწობას ბექუს დაბალი ჭალა ბოლოს გარდიგარდმო ყორე გარდ[ი]ვლის — ესები სახ[ლთს]უცეს[ს] ნოდარს დარჩა. მოურავს მერაბს ზელი არა აქვს.

გოჯანხევეზე¹ რომე ფიცის ედვა, მაგრამე მოკითხული ვქენით. მახსოვარსგანც შევიტყუეთ, რომე სამელელაშვილი ყოფილა. მოურავიც დაემოწმა და უფიცრათ ნოდარს დარჩა.

¹ ფიცა დაწიდა. ² ბაჯანხევე.

წმინდის ბარბარის საყდარი და საყდრის შეწირულობა მამული და მიწა რომელიც არის, ეს საერთოთ დარჩა.

ამის მოსარიგებლად მოვედით ჩვენ ქ ა ვ ქ ა ვ ა ძ ე მდივან-ბეგი რ ა მ ა ზ ა , ბოქოულთუხუცესი მოურავიშვილი გ ი ო რ გ ი , მდივანი გ ო რ ჯ ა ს პ ი .

ესები ბატონის [v] ბძანებით ამრიგად გარიგდა. რომელიც ძველთაგან ალშატს და გრემს არა ქონდეს, არ მოეშალოს; და რაც კაცი გრემს სახ[ლთხ]უცეს[ს] ნოდარს ეს[ა]ხლოს, ვერც გრემის მთის ჭამა დაუშალონ, ვერც საბალახე აერთოს და სამთოშიგაც წილი დაუღვან.

რომელიც გარიგდა, ერთმანერთში გან[ა]ჩინები და ბარათები მიგვიცია.

ქორონიკონს უ.

გიორკი

171. ბანჩინება სამეპლისა და გილდაშვილების მამულის საქმეზე

1712 წ.

ცსა. 1449. № 2700. პირი. ქალღი. მხედრული.

ქ. კახეთის გამგებელის ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს თ ე ი მ უ რ ა - ზ ი ს ბძანებით და ბატონის დ ე დ ო ფ ლ ი ს ა ნ ა ს ბძანებით მოვედით ჩვენ სალთხუცის შვილი ფ ი ლ ი პ ე ხ ა რ ჭ ა შ ნ ე ლ ი ბატონის სამეპლის სასამართლოთ, უ ტ ო ს საყდრის საკომლოს მიწების სასამართლოდ.

გ ი ლ დ ა შ ვ ი ლ ს საკომლოსა და მიწებს შეეცილა, წმინდის სამეპლისა არისო. იმათ ასე თქვეს: საყდარში წილი გვძესო, სასაფ-ლაოთ საკომლო და მიწები გვეფიცება, ჩვენი არისო. ფიცი დაიდ-ვეს, ს ა ჩ ი ნ ო ს შ ვ ი ლ მ ა ნ და პ ა პ უ ა ს შ ვ ი ლ მ ა ნ წადგ-ნენ საფიცრად; აწვე მახსოვრები მოვნახეთ, ვკითხეთ, უფიცრათ შერიგებას ვეცადენით, დაგვიჯერეს, ერთმანეთის რაზით ფიცი აღარ მოვახდინეთ, საყდარი სასაფლაოდ სწორეთ დარჩა. სასაფ-ლაოს გასყიდვაზე არც ერთს კელი არა აქვს. ქ ი ნ ქ ლ ა ძ ი ს მოს-ყიდულს საკომლოზე სამეპელმა კელი აიღო, ძველს ნაყორევს აქეთ საშეებელს დარჩა. სამძღვრები ჩავვისხამს: აქეთ გ ი ლ დ ა შ ვ ი - ლ ე ბ ს არა ხელი აქვს, ზემოთი მიწა სამეპელს დარჩა ო მ ა რ ა - შ ვ ი ლ ი ს ლობემდინ, გაღმა შარას ზევით მიწა მ ა მ უ კ ა ს შვილს ეყიდა, მიწა სამეპელს დარჩა და სამეპელი უნდა ს ა ი ქ ო ძ ე ს - თ ა ნ მიჰყვეს, რაც ფასი გილდაშვილს გაუღაა, იმ მიწაზედ კელი არა აქვთ. ორნიც ასე შევაჯერეთ, ერთმანერთთან აღარა საქმე აქვთ.

არიან მისი მოწმები: როშაქის შვილი პაატა, ანდერ-
მონის შვილი გოშპარ, ჯარის შვილი ზურაბ, გილდა-
შვილი პაპუა, ესიტაშვილი დათუნა, ქოჭილაშვი-
ლი ოტია, ტუშური ივანე, ხანაგის შვილი მახა-
რებელი, ქინქლაძე ბერუკა. ქორონიკონს უ.

კიდზე

ქ. ეს წიგნი ნათლისმცემლის წინამძღვარმა აბრამ გადავს-
წერე, სამებელის იოანეს მაყაშვილის ბძანებით. ეს წიგ-
ნი წამხდარი იყო და დაძველებული. სარწმუნო იყავით, როგორც ამ
ძველს წიგნში ეწერა, ასე გადამიწერია რომ მეტ-ნაკლები არ დამი-
წერია.

ავვისტოს გასულს, ქორონიკონს ულჳ. აბრამ

172. მორიგების წიგნი ბოსტაშაგისშვილებისა მღივანეების ქალ

გუჰასადში

1712 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტ. Hd 1903. დედანი. ქალღი. 41,8×19 სმ. მარჯვე-
ნა ზემო კუთხე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი
სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ, გოსტაშაბ[ის] შვილმა
თ]ამაზ ამილლაბარ და ყაფარბეგ თქვენ, [ჩვენ]
რძალს მდივანბეგის ქალს ბატონს გუქას ასრე, რო-
მენ: მ[ამა] ჩვენს დასკირებოდა და იბაშერისათვის ღო-
ლოვხას ერთი საკომლო მამული მიეყიდნა და მოურაობაც იმის-
თვის მიეცა. ახლა ჩვენის ნებით ჩვენ მოგახსენეთ და თქვენის ზით-
ვით დაიხსენით თხუტმეტ თუმნათ, რომ თუთხმეტი თუმანი, თეთრი
ძიეცით ამ წესით, რომენ როგორათაც იბაშერის წიგნში ეწეროს,
იმ რიგათ თქვენთვის მოგვიცემია ის ერთი საკომლო მამულიცა და
მოურაობაცა. და რახან თქვენი თუთხმეტი თუმანი მოგცეთ სასახ-
ლოთ, ის მამული ისრევ სასახლოთ და საერთოთ დაედვათ. ვინ იცის,
თეთრი ვერ მოგცეთ, ის საკომლოცა და მოურაობაც, რაგვარათაც
იბაშერს ქონოდეს, იმ რიგათ თქვენთვის მოგვირთმევია. არც შენ
თეთრის სარგებელი გვთხოო და არც ჩვენ მამულის ჭამასა და მოუ-
რაობას გეცილოთ.

არის ამის მოწამე იარაღის შვილი როსებ როსებ

ციციშვილი ბადურ ბადურ ქავთარის შვილი
სულხან* და სულ ჩვენი მსახურ-აზნეურიშვილნი ამის დამბ-
დურნი.

და მე ონოფრეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა ქორონიკონს უ.

ორი ბეჭელი:

1. გოსტაშაბის შვილი თამაზ

2. ყათარბეგ.

კიდეზე:

ქ. ამისი გამრიგებელი და მოწამე ჩვენ ბატონი მთავარ-
ეფისკოპოზი ნიკოლოზ. ბეჭელი: მონა ღთისა მთაეარების-
კოპოზი ნიკოლოზ.

ქ. მე მდივანი გივი ამისი მოწამე ვარ.

ბეჭელი: მდივანი გივი

173. ბანჩინაზ ლავარსაზ შიოშისშვილის საამეზო

1713 წ. 9 თებერვალი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 1236. დედანი. ქალაღი. 28X12,5 სმ. მხედრული. ყოვე-
ლი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ნებითა მღთისითა ესე წიგნი მოგეცა მე, გიორგი¹ შიო-
შის შვილმა², ძმამა ჩემმა³ ლავარსაზ, ძმისწულმა ჩემმა³
მერაბამ³ შენ, გურამის შვილს დურმიშხანს, ასე
რომე:

ჩემ ძმას თქვენი ცხენი მოეპარა და შეაჩ[ნ]და. აწე ავდექით,
სხვა საზღაური ვერ იმოვნა, შეილი წავართვით, შენი საზღაურში
მოგეცით.

არის ამისი გამრიგე და მოსამართლე ბატონი მეითარი³ ფარ-
სადა[ნ], დავით დივანი, ქაიხოსროვ გულისაშვილი,
ქუმსიკობიას შვილი.

მე, ჰოქილოათ ბაღდასარ[ს] დამიწერია და მოწამეცა
ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი თებერვლის ცხრას, ქორონიკონს უა.

 ++

¹ გიორგისა. ² +თქვენ. ³ მეიტარი.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 5577. დედანი. ქალღღი. 56,6×29,3 სმ. მხედრული.

ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი ან ორწერტილი. შდრ. საბ. № 175 და 176.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზმა-პატრიარქმან ბატონისშვილმან დომენტიმ ყოველნი მცხეთელნი აზნაურშვილნი თან ვიახელით და მაღალაქე სახლთხუცესი ამილბარ და მდივანი სოლომონ თავის ბიძაშვილებს პაპუას და სარიდანს და მათს ძმებს გავყარეთ.

და სამართლიანის საქმით მივეცით საუფროსოთ სახლთხუცეს[ს]ა და სოლომონს:

ციხედიდს: გელხაური დათუნა და ბასილა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ნიაბთ: კ[ა]რიჭაშვილი დემეტრა და ესტატე, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყვნენ.

თრიალეთზე ახალშენს ბოგველი სეხნია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს. იქავ ფადარსაშვილი შიო, სედაფაშვილის ნაქონის სახლკართა და მამულითა.

ციხებდავს: ხომიზური გიორგი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

მცხეთას: ხახუტაშვილი ივანე, დღეს რისაც სახლკარის მქონებელი იყოს.

დილოშს: კოპაძე ბერი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს. ესეები საუფროსოდ ერგოთ.

წილითა და ბარათითა ერგოთ ციხედიდს:

ბეთუაშვილი თომა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს; იქავ ციხედიდს გოშქოთელიანის სახლკარი, წინ ბაგა და ბალი და დებების მიწა და ოლის მიწა.

ძეგვს: ორივ შაშუტაშვილები, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყვნენ.

წიხარეხს: აღაპისშვილი ოთარა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ხიაბთ: სუთიაშვილი და ნაზარაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყვნენ.

ჩოჩეთს: სომეხი პაპია, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ციხებდავს: იოკიმეშვილი და მაისაშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ზერტს: ტერუნაშვილი გიორგი და ზუბიაშვილი თამაზა. თავის სახლისკაცებით, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

თრიალეთზე ახალშენს: მელაძე ლაზარე თავის სახლისკაცებითა და ბაკიძე პაპუნა თავის სახლისკაცებითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ; მამაგულაშვილი ივანე თავის ძმებითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს; ძმასარასაშვილი ნატრია დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს, ლუავი მამუკა და მუგუთელა, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ.

ქვემოთბანს: სახლკარი და ზემო სახდენია ნოქარი¹ და ქვევრი საუფროსო. რასაც ალაგს ქვევრი ჰქონდესთ, ათისთავი უნდა სახლთხუცეს[ს]ა და სოლომონს პაპუამა და სარიდან უნდა მოსცესთ².

და ამას გარდა სახელოები ერგოთ სახლისხუცეს[ს]ა და მდივანს სოლომონს: მდივან-მორდლობა, ჯადაგობა და სამამათავრო.

ამის სამუქფოთ პაპუას ერგო ციხედიდის მოურაობა და ახტანს რაც ნასყიდობა ჰქონდათ.

სარიდანს ერგო ამ თავის ბიძაშვილების სახელოების სამუქფოთ ზერტის მოურაობა.

ამ სამთავ ბიძაშვილებს ერთმანერთში ბევრი ლაპარაკი და საქმე ექნათ და ბარათებიც მიეცათ ერთმან[ე]რთისათვის და ისიები ყველა ჰოიშალა. მართალი და ჭეშმარიტი ეს არის გარიგებული და სამართალით გამოყოლილი.

უკეთუ ერთმანერთში ყმისა თუ სახელოსი ბარათი შერჩომოდესთ, წიგნითა ამით გაგვიცუდებია. მართალი ეს უკვე არს და ნუცავინ მკადრე არს მცირისა ბარათისა დარჩომისათვინ შლად და ქცევად გარიგებულსა ამას ჩვენსა.

სასახლე ესრეთ გაუყავით, რომ რაც პაპის ამათის პაპუას სალთხუცის დროს გალავანი ვლებოდა და ან შიგ სასახლე იყო და ყოფილიყო, ის სარიდანს და მის ძმებს მივეციოთ; ძველს საჩინი-ბოსთანა რომ ბალამწარა დგას, ძველი ჭისკარი იქ ყოფილიყო, იმის შემოტანებით რაც ის ამოიტანს, კოშკს³ წინ გაივლის, ალუჩა აქათ სოლომონს დარჩა; და იმას იქით რომ თუთა დგას, თითონ თუთა მარგილად უნდა იყოს, იმის ჩაყოლებით ჩასწვრივ რუს გამოლმა ცაცხვი რომ დგას, ზედ ლოზე იმას უნდა მიადგეს. ამას შიგნით სარიდანს დარჩა.

¹ ნოქარი. ² სახლთხუცესა და სალომონს. ³ კოშკს.

მაგრამე რადგან სოლომონს თავისი და თავის მამის აშენებული სასახლე და ძირის კოშკს მარანი და კოშკი ამას დარჩა; ამ კოშკს წინ ცოტა რამ ალაგი სარიდანისა იყო, ადამისა და ზურაბისა საწოლს უკან ღობე იქ გაავლონ და რაც ამაში ალაგი დარჩეს, მის სანუქფოთ ერთი დღის მიწა სოლომონ სარიდანს მისცეს. ეს ულაპარაკობისათვის მივაცემინეთ, თორემ მაგთენი გამოსაქიდებელი არა იყო რა.

სხვა რაც ჰიდის ამათის არქიმანდრიტის ნიკოლოზის ნასყიდი და აშენებული იყოს, სამად უნდა გაიყონ.

და ადამის შვილებს საჭირნახულოთ კ ა ე თ ი ს ხ ე ე ს კ ე ლ ა - პ ტ რ ი ს შ ვ ი ლ ი თ ა მ ა ზ ა მისის მამულით კელშეუვლად მივეციოთ.

და სასახლის ზომა ადგილი რაც სახლთხუცეს ამილბარს და მდივანს სოლომონს მიუციათ, იმას უნდა დასჯერდენ.

სხვა სალაპარაკო და საქმე და საღაო აღარა აქვთ რა ერთმანერთ[თ]ანა.

დაიწერა თვესა აპრილსა კე, ქორონიკონსა უა.

ხელთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ - პ ა ტ რ ი ა ქ ი დ ო მ ე ნ ტ ი ვ ა მ ტ კ ი - ც ე ბ ნ ე ბ ი თ ა ღ მ რ თ ი ს ა თ ა .

175. ბანინება ღომენბი IV-ისა მაღალაქეთა ბაჰრის საჰმეზა

1718 წ. იენისის ნახევარს

ხელნაწეროა ინსტიტუტი. Ad 1672. დედანა. დაზიანებული. ქაღალდი. 37×19,8 სმ. მჭედრული, ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საშუა გადამწერის ხელით უზის: ქკსა „უ“, ხოლო „ა“ მიწერილია შემდეგ კათალიკოსის ხელთვის მელნით. შდრ. საბ. № 174 და 176.

ქ. ნებითა ღმრთისათა ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ - მ ა პ ა ტ რ ი ა ქ მ ა ნ ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ნ დ ო მ ე [ნ] ტ ი მ და ჩვენ კრებულთ მცხეთელთ ერთ[ობილთ]ა გავყარეთ მაღალაქე სალთხუცესი ა მ ი ლ ბ ა რ, მისი ძმა ს ო ლ ო მ ა ნ, მისი ბიძაშვილი პ ა პ უ ა და ს ა რ ი დ ა ნ.

მივეციოთ საუფროსოთ სალთხუცეს[ს] ამილბარს:

ც ი ხ ე დ ი დ ს: გ ე ლ ხ ა უ რ ი დ ა თ უ ნ ა, დღეს რისაც მქონებელი არის, მისის მამულითა;

ნ ი ა ბ თ: კ [ა] რ ი ქ ა შ ვ ი ლ ი დ ე მ ე ტ რ ა მისის მამულითა, დღეს რისაც მქონებელი არის;

თ რ ი ა ლ ე თ ი ს ა ხ ა ლ შ ე ნ ს: მივეციოთ ბ ო გ ე ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ს ე ხ ნ ი ა, იქავ ფ ა დ ა რ ა შ ვ ი ლ ი შ ი ო, სულთაფას სახლკარი;

დიღომს: კოპაძე ბერი, დღეს რისაც მქონებული არის;

მცხეთას: ხახუტასშ[ვილი] ივანე;

ციხეზღავეს: ხომიჭური გიორგი. ეს საუფროსოდ ამილბარისათვის მიგვიცემია.

აღაძას შვილის პაპუასათვის მიგვიცემია საჭირნახულოდ:

კავთისქეცს: კელაპტრიშვილი თამაზა და პაატა მისის მამულითა, დღეს რისაც მქონებული არის.

ზურაბას შვილის სარიდანისათვის მიგვიცემია საუმცროსოდ:

ძველი სასახლე ქვეით საამას სამძღვრამდი, ზემო კოშკის ქვემო კუთხემდი, გვერდით იფნამდი, კევისაკენ ცაცხვამდი და კევაძდი, მესამედი კოშკი ძველი საჯ[ი]ნბოს მესამ[ე]დი, — ესე[ე]ბი სარიდანისა და ელისესათვის მიგვიცემია.

ერგო ერთწილად სარიდანს:

კავთისქეცს: კელაპტრიშვილი ბერია, მისი ძმები მისის მამულითა; იქავ კელაპტრიშვილი ესტატე მღვდელი და მისი ბიძაშვილი პაატა მისის მამულითა;

ნიაბთ: ხუდუაშვილი მჭედელი და პაპუა მისის მამულითა, მისი ბიძაშვილი ბერუა; იქავ მოურავის ნაქონი სახლი, კარი, ვენაქი, მიწები და საზენაქროდ ნახევარი შამშილა.

ჩოჩქოს: ტოიძე სეხნია მისის მამულითა, დღეს რისაც მქონებული არის; იქავ ხატიაშვილი გოდერძი მისის მამულითა, დღეს რისაც მქონებული არის, გელიაშვილი ბერუა.

ზერტს: მამულაშვილი პაპია და ქიტია მისის მამულითა დღეს რისაც მქონებული არის; იქავ ცარიელაშვილი მირექაშვილის მამულითა და სამის დღის მიწა ღვარიშია.

აღაიანში: ვარდიაშვილი იასე და ოთარა მისის მამულითა, დღეს რისაც მქონებული არის.

დიღომს: ფეიქრისშვილი ბერუა მისის მამულითა; იქავ დიღომს კოპაძე ივანე მისის მამულითა.

ახალშენს: დარბიაშვილი თამაზა და მისი ძმები, დღეს რისაც მქონებული არის; იქავ ახალშენს ტეტიაშვილი გიუა და იმისი ძმები თეგაძიშვილი გიორგა და თევდორ[ა], ჩხიკუკა და [დ]ემეტრა, მჭედ[ლ]იშვილი

ლი მხიარულა, იმისი განაყოფი ბერუა და გიორგი.
ძეხახირე პაპუნა; და ზერტი სამოყროდ და ვლონეთის
შოურაობა — ესე[ე]ბი სარიდანსა და ელისეს ერგო. ასე გაგვირი-
გებია.

დაიწერა თიბათვის ნახევარს ქორონიკონს უა.

ხელთა: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი

176. ზანჩინება ღოგენი IV-ისა მაღალაჲთა ზაჲრის საჲმეჲ

[1713 წ.]

ხელნაწერა ინსტიტუტი. Hd 8257. პირი. ქალღი. მხედრული. შდრ. საბ.
№ 174 და 175.

ქ. ჩუენ, ბატონის-შვილმან კათოლიკოზმან დომენ-
ტიმ და სრულებით მცხეთელთა მაღალაძე სალთხუცესი
აშილბარ და სოლომონ და სარიდან და პაპუნა გავ-
ყარეთ.

პაპუნას ერგო და იმის ძმებს: ციხედიდი არმაზით
ზერტის ფარდათ და მდივნობის ფარდათ. მამათმთავრობის
ფარდათ და კნოლეთის ფარდათ ქადაგობა პაპუნას და იმის ძმებს
ერგო.

საჭირნახულოდ: კავთიხევს: კელაპტრისშვილი მი-
ვეციით თამაზა, პაატა, გიორგი;

ხიაბათ: სალარიძე ბერა, ჯანუაშვილი ნასყი-
და და იმისი ძმები;

ჩოჩეთს: დაუწებავი გელია და იმისი ძმები;

კავთიხევს: მონასელიძე ელისბარ;

ზერტს: სადიაშვილი და ხეჩუაშვილი პაპუნა
და გიუნა; იქავ ზერტს ძამიაშვილი ბიძინა;

ალაიანში: მაისურაძე გიორგი, დათუნა, მასუ-
რა; იქავ ალაიანში გიშერა და სისვაური; იქავ კუტიმა-
ნაშვილი იორდანე;

ციხედიდს: გიგუტაშვილის მამული, ზოდებუნში
სამი დღის მიწა, რუსხმულის ძირზე ორი დღის მიწა;

ციხებდავს: იოკიმეშვილი მღვდელი ზებედე
თავისი ძმისწულებითა, მათიაშვილი ბერუკა და შიო
გუზადაშვილი;

ახოთს: ნონიაშვილი ზეიდალა და იმისი ძმები,
შალიაშვილი იასე და ოთარა;

ახალშენს: ბეგველისშვილი ზურაბა, კიდევ ბე-
გველის შვილი პაპუნა, იმისი ძმები, დარბიაშვილი სახ-

ლითა, ზაზუტაშვილი ბერია, ხუციაშვილი შემაზა, დათუა; იქავ გულუაშვილი ბერუა და ოქრუა, კოლუაშვილი ბერუა, შიო, კურდღელაშვილი პაპუნა და ოთარა;

ახოში: გელიაშვილი გიორგი. ესენი თავის სახლის კაცების წილის ფარდათ, ყმისა და სახელოს ფარდათ.

ნიაბს: ზუარი საქვენაქროთ სალარიძის ვენახისაკენ, საჯინიბო საწნახლის ალაგად მივეციოთ, სასახლე ქვემო კოშკის კუთხედმდე, იქით პაპუნანათ სირონამდინ, ზეით შარამდინ, იქით ქოთახევის გზა რომ მოვა და გაიყრება — იქიმდინ, აქათ გვერდით ქვეით ბალისაკენ ბალამდინ.

ესენი ყველა ასე გაგვირიგებია.

ხოდაბუნები თავთავის რაზით გაუყვიათ. თითო ოროლა პიჭი რაცა ჰყავთ ნასყიდი და თითონ უნდა მორიგდენ. ქორონიკონს უა.

ეს ძველის წერილის ქორონიკონი იყო და ახალი ესე ქორონიკონს უპჳ.

კათალიკოზ-პატრიარხი დომე [ნ] ტი.

ზემო კიდეზე

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრიარქი, ძე მეფისა ირაკლის მეორისა, ანტონი ვამტკიცებთ ძველის ასლის განაჩენის პირსა ამას.

ნომბრის თ დღესა, ჩყი-სა წელსა.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

177. ბანჩინება მაღალაქეთა მაჟულის სამეფო

1718 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1721. დედანი. ქაღალდი. 21,8×13,4 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ხუცია და საამ სახლთხუცეს[ს] ამილბარს ლარეზს ეცილებოდა ოჩიაურს ქევს გამოლმა.

ხუციმა და საამ თავისი კაცი შეაფიცა. გავყავით: ქევს გამოლმა სამანი ჩავსვით იქით თავს პატარას თელასთანა, იმ თელის გამოსწორ ღობესთან თელა; აქეთ ბაღში რომ ნიგოზი არის, ორი ნიგოზი, ერთი ზევით და ერთი ქვევით, ნასახლარი და ალაგი სულ ხუცის დარჩა.

ხუცის წინ რომ ნაბაგვარი არის, იმის ბოლოს წყლამდი რაც არის, სახლთხუცესი ეცილებოდა ხუციასა. თუ ბარათი გამოჩნდეს,

ის იქნება, თვარემ და აღაპიშვილი უნდა შეაფიცოს და ისე დარჩეს ეს სახლბუცეს[ს].

თუ ვერ დაიფიცოს, ისევე ხუციას დარჩეს. ნაბაგვარს ქვევით სახლბუცეს[ს] კელი არა აქვს.

არის ამისი მოწამე: მაღალაშვილი იესე, ერასტი, ელიოზიშვილი აბიათარ, ყანჩაელი შიოშ.

მე მახარებელს დამიწერია და მოწამეც ვარ.

ჭორონიკონს უა.

178. განჩინება კოდას-ლილოელთ საზღვრების საქმეზე

1714 წ. 15 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5196. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 31,9×22,7 სმ.
მგელრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვია შემდეგ ნახმარია ორ-
წერტილი.

ქ. ჩვენ, ქრ[ის]ტეს მიერ კურთხეულმ[ან] ქართლის მთავარეფის-
კობოზმან გოსტაშაბისშვილმან ბატონმან ნიკოლოზ
ეს გახაჩენი გიბოძეთ თქვენ, კოდასლილოელი ასე, რომენ: პატ-
როხს ვახტანგს სოფელი კოდა სიონთა ღმრთისმშობლი-
სათვის შეე[წ]ირა, მრავალმცა არიან წელნი ცხორებისა მათისანი.
ბატონი რომ ქვემოთ წაბწანდა, დიდი ღილო და ეს კოდა სამ-
ძღვრებსა და მიწებზედ შეცილდენ, მოვიდნენ გორს, ბატონს დე-
დოფალთან და ბატონისშვილს ბაქართან იჩივლეს და
კოდაველთ ფიცი დასდევს და განაჩენი უბოძეს. არ დაეფიცები-
ნათ. მოვიდნენ ბატონთან. ბატონმან თუ მანისშვილი ქაი-
ხოსრო გაგზავნა, [კოდას] ლილოს კაცნი ფიცში არ მისდგო-
მოდენ, მაგრამ ბატონის [ბ]აქან[ე]ბა ქონდა: და[ა]ფიცეო, ნუ ალაყ-
ბებო.

წასძლოლოდა ქაიხოსრო, სიონთა ღმრთისმშობლის ჯვარი პა-
ტიოსანი წაესვენებინათ, დამდგარიყვნენ, ობლიანი დამ რომ
გზა გამოვა იქ, კოდაელნი ასრე დაეფიცათ: ამას აქეთ დიდ ლილო-
ელთ კელი არა აქვსო.

იქიდან ნასახლარებთან გამოეველთ, შარამდის ჩამოეფიცათ,
ორი სამანი ჩაესვათ შარამდი, შარიდამ გამობრუნებულებიყვნენ, სერ-
ზე ერთი სამანი შარის პირს ჩაესვათ და ორი სერის ჩამოსწორ,
ნატბეურას თავი ორსავ გზას შუა გამოეფიცათ, მგურგლის

ტყის თავი, ნასახლარებთან სამანი ჩაესვათ, იქიდან გვერდის ჯაგნარის თავი ნაცხვრევის არხასთან ჩამოსწორ სამნები ჩაესხათ შარამდი, შარაზედ იმათ გაფიცულის მიწის სამქლვართან შარის პირს სამანი ჩაესვათ.

ესეც ფიცში ჩაეტანათ: თ ე ლ ა ს ღ ე ლ ე მ დ ი ჩეენი იყო, მაგრამ რადგან დაიფიცეს, დაგვინებებიაო, ვ ა რ ც ლ ა ს თავი გარდევლოთ, სამსავ პატარას გორაზედ სამნები ჩაესვათ, ფიცით ბატონის ხოდაბუნამდი მისულიყვნენ, შარის პირს სამანი ჩაესვათ, ხოდაბუნის გვერდზედ დიდის თელის ღელეში ჩაევლოთ, ჩაეფიცათ ჩ ა ლ ი ა ნ ი ს ჩასწორ, რაც წყალი ჩასდევს, ს ა ჩ ე რ ქ ე ზ ო ს შარამდი, იქ სამანი ჩაესვათ.

ეს ასრე კოდაველთ გაეფიცა ასრე, რომენ: როდესაც კურთხეულმახ მე ფ ე მ გ ი ო რ გ ი მ ამ კოდაზედ დავესახლაო, ეს მაძულიც აქამდის გვიბოძაო და აღარც მასუკან დღევანდლამდის გვცილებია ვინმეო, ასრე გამოეფიცათ, თავკედლობით ამ გამოფიცულში მოეკნათ და ამათთვინ დაგვინებებია კნულიცა.

დაიწერა კელითა ო ნ ო ფ რ ე ს ა [ა] კ ა ძ ი ს ა თ ა, ქორონიკონს უზ, მარიამობისთვის იე.

ბეჰელი: მონა ღთისა მთავარეპისკოპოზი ნ ი კ ო ლ ო ზ

მინაწერა:

ქ. განაჩენი კოდას-ლილოსი მთავარეპისკოპოსისაგან.

179. ბანინებაა მოსტაშაბიშვილებისაგანის საძმეშა

1711—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7587. პირი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს ვახტანგ VI ჰეფობის ზემო აღნიშნულ წლებში, როცა იესე მსაჯულად იხსენიება.

ქ. გ ო ს ტ ა შ ა ბ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ა მ ი ლ დ ა ნ ბ ა რ ი ს ა და მათის ძმების ბ ე ე ა ნ ი ს ა და გ ო ს ტ ა შ ა ბ ი ს ერთობა და ძმობა აღარ მოგდა, გაიყარნენ.

რომელიც საქართველოს წესი და რიგი იყო, ისრე გაგვიყრია; მაძული გაგვიყვია, ყველას ბარათი უქირავს: უფროს[ს] საუფროსო, საშუალს ბეჟანს საშუალო მივეცით; უმცროს[ს] სასახლის შენობა არა ჰქონდა რა, და იმისთვინ წ ე რ ა ქ ე ს ერთმ კომლი ბევთაშა მივეცით.

უწინ რომე თამაზისგან. სას[ახლი]ს ალაგა გამოჰყოლიათ, ის კი სამათ გაიყონ. სხვა სასახლის ადგილები გაუყოფრის მიწიდან ჯერ აძილახბარ, მერმე ბეჟან და მერმე გოსტაშაბ აიღოს.

სასაფლაო, ხატი, ჯვარი, წირვის იარაღი სასწოროდ იქონიონ; ზვარი, ხოდაბუნი სამად გაიყონ.

თავეთს დედას თავეთის წილის გლეხილამ თითო კომლი კაცი დაუდგან, სანამდინ ცოცხალი იყოს, იმას მსახურონ; მერმე თავთავისი გლეხი ისრევ დაიჭირონ.

ლოლოვნიც ვალს რომ ამბობენ მდივანბეგის მიცემულსა და კიდეც მდივანბეგს რომ გასამყრელოსთვინ ქრთამის გაღებას რომ ახზობს, თუ მართალია, უნდა სამთავ პასუხი გასცენ.

სხვა რომელიც სალაპარაკო ჰქონდეს, თუ მოსაქმემ იქ ვერ გაარიგოს, კარზე ილაპარაკონ.

ქოთიშსა, გუნანეთას, ერდოსა, წინანაურსა რაც საუფროსო ერგებოდეს ამილღაბარს, მოსაქმემ ათისთავი მისცეს; აგრევე რაც მთის სოფელი გაუყოფარი დარჩომილ იყოს, იმიცი ამგვარად საუფროსო მისცენ, მიწა, წყლისა და ნაოხრის სოფლებისა, ქვევრის საუფროსო — ამილღაბარს. და სხვა სამად გაიყონ.

ქ. რაც ამ ნუსხაში სწერია, რაც გაურიგო, ის არის, რაც არადა, ვერ გაარიგო, ლაშქრობილამ რომ მოვბრუნეთ, კარზე მოიყვანე, სამართალს უზამთ როსტომ შალიკაშვილო, ეს ასრე გაურიგე.

ბეჰელი: ღთის მონა, ვახტანგ მეფის ძმა, მსაჯულად მდგეი იესე.

180. პანჩინება: ელიზბარ ღავითიშვილისა და გიორგი რამაზიშვილის გამულის საქმეზე

1715 წ. 27 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1040. დედანი. ალაგ-ალაგ ამოხეულია. ქალაღი. 47,9×37 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირის ერთი ან ორი წერტილი. ხარვეზები აღდგენილია Qd 8236 პირის მიხედვით.

[ნებითა] და შეწევნითა ღმრთისათა, ჩვენ, ღმრთივ-აღმატებულ-მან, ღმრთივ-დამყარებულმან და ღმრთივ-ზეციით გვირგვინოსან-მან, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, ბაგრატოანმან, მეფეთ-მეფე მან და თვით კელმწიფემან, პატრონმან იესემ გვერთს ვიახელით ჩვენი ძმა ბატონიშვილი კათალიკოზი ბატონი დოშენტი, ჩვენი ძმა უფლისწული ბატონიშვილი ბატონი სვიმონ, მუხრანის ბატონი ერეკლე, არაგვის ერისთავი გიორგი, ქსნის ერისთავი დავით, სარდალ-სახლთუხუცესი ლუარსაბ, ამილახორი [ა]ვთანდილ, ეშიკაღასბაში ზუ-

რ ა ბ, სომხეთის მელიქი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ო რ ბ ე ლ ი ძ ე ე რ ა ს-
ტ ი, ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ზ ა ზ ა, ამირეჯიბი ქ ა ი ხ ო ს რ ო, ა ვ ა ლ ი-
შ ვ ი ლ ი ლ უ ა რ ს ა ბ, სუფრაჯი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ და სხვანი სა-
მეფოსა ჩვენისა ებისკოპოზ-დარბაისელნი და მდივნები.

ელიზბარიშვილის დ ა ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ე ლ ი ზ ბ ა რ ი ს ა
და მისის ძმის კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ე ს ი და იქათყენ რ ა მ ა ზ ი შ ვ ი-
ლ ე ბ ი ს გ ი ო რ გ ი ს ა და მისის შვილის კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ე ს ა
და მათის განაყოფის ლ ე ვ ა ნ ი ს ა და ხ ო ზ ო ნ ა ს ი სარჩელი
და საჩივარი ორთავესი გავიგო[ნეთ და] გავსინჯეთ.

ერთპირად ეს ყუელანი რამაზიშვილები დავითიშვილებს
ელიზბარს და კოსტანდილეს მამულებს ეცი[ლებ]ოდენ და ელაპა-
რაკებოდენ. და ამას ეუბნებოდენ ესე და ეს მამულები ერთობაში
ნაშოვნნი არისო და¹ ჩვენ წილი არ გვი[დევ]სო.

დ ა ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ნ ი ამას უპასუხებდენ: რაც დღეს მამუ-
ლები მიჭირავსო, ჩემთვის სათავისთაოდ მიშოვნაო და ფიც-
თაც გამომიტანიაო.

მოკითხული ვქენით. და ამ საქმეზედ ამგვარად ამას წინათ ბა-
ტონს ე რ ე კ ლ ე მე ფ ე ს თ ა ნ ა ც ე ლ ე ბ ა რ ა კ ნ [ა] თ და წამოსდავე-
ბოდენ. ელიზბარს თავისი წიგნები და განაჩენები აქ არ ჰქონებო-
და. მაშის იმისს ისპაანს ბედნიერის ყუენის მისართმეველად თურ-
მე წაეღო. ამაში ის წიგნები აღარ მოეცდევინებინათ, ველარ ენა-
ხათ. ამისათვის² მაშინ ბატონს და მოსამართლეთ სამართალი დაეკ-
ლოთ და ზოგიერთი მამულები დავითიშვილისათვის წაერთმევეინათ
და რამაზიშვილებისათვის მიეცათ.

შერმე როდესაც სულბრწყინვალე ერანის მდივანბეგი, მამაჩვე-
ნი პატრონი შ ა ჰ ყ უ ლ ი ხ ა ნ თავის სამკვიდროს საქართველოში
პატრონად მობძანდა, იმას საქართველოს ამბავი³ კარგად მოეხსე-
ხებოდა. მოკითხული ქნა; ეს უსამართლოდ გარიგებული და წანა-
რთმევი მამულები არ იყაბულა, ისრევ მოშალა და სამართლიანის
საქმით თავისი ნაშოვნი და გამოფიცული მამულები ისრევ დავი-
თიშვილს ელიზბარს და კოსტანდილეს უბოძა და კელთ ექირა.

გამოჴდა ხანი. ჩვენც ბედნიერს კელმწიფეს [ვიახელით, თოფ-
ჩიბაშათ ვიყვენით. შერმე ჩვენი ძმა ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი ვ ა ხ-
ტ ა ნ გ [ი] ც იქ კელმწიფეს იახლა. იქ რამაზიშვილებს [მოყვრით
და კერძის კაცის შუამავლობით ის] უწინდელი დავითიშვილებისა-
გან მამულები რომ წ[ა]ერთმევეინა და ცოტა ხ[ან]ს ჰქონოდა, ამასი

¹ + და. ² ამისთავინ. ³ ანბავი.

წიგნი ჩვენის ძმის ბატონიშვილის ვახტანგის[ავანაც აელო]; ჩვენ თოფჩიბაში ვიყუენით, მოიტანეს და ის წიგნი ჩვენც [და]უბეჭდეთ.

[აწ] როდესაც იპრია[ა] ღმერთმან და ბედნიერმა [კელმწიფემ ჩვენის სამკვიდროს] ქართლის ბატონობა წყალობა გვიყო, მაშინ ერთი რაყამი ამ რიგი გვიბოძა, რომე: რაც საქართველოს [რიგი და წესი იყოს, ისრე სამართლობდეთ და იმას იქმოდეთ. [განგებითა ღმრთისათა წამო]ვედით და ჩვენს ტახტსა და სამეფოში მოვბძანდით, ქვეყანა ჩვენდა ნებისად დავიპყართ. მაშინ / მ[ო]ვიდ[ენ] ამ საქმეზედ, რამაზიშვილებმან კიდევ ლაპარაკი შექნეს [და] [და]კითაშვილებს მამულებ[ი]ს ცილება დაუწყეს.

ამისთვის შემოვკ[რიბეთ ეს ჩვე]ნი [ეპისკოპოზ]-დარბაისელნი და სხვანი [მრავალ]ნი ჩინებულნი და ამათვინ ღმრთის შიშ ქვეშ დიდი ბჭობა [და სწორე სამართლის ქმნა] მოვინდომეთ. ვალაპარაკეთ, გამოვიქიქეთ, მოკითხული ვქენით, წიგნი და გამგონე ყუელა მოვიკმევით.

დავითიშვილ[ებ]მან ერთი მეფის როსტო[მ]ის განაჩენი წიგნი მოიტანა, ყოველი ეპისკოპოზ-დარბაისელნი შიგ ეწერა. ამას წინათ მათს ჟამშიაც რამაზიშვილები ადრე ამრიგად ბოქოულთუხუცესს დავითს მამულებს წასცილებოდენ, დავითისათვინ ფიცი დაედვათ. წამდგარიყო დავით [და ყოველი მისი მამული, სასაფლაო, სოფლები და აზნაურშვილები გამოეფიცა და ისრე დარჩომოდა.

აწ ჩვენ [რა] ეს როსტომ მეფის განაჩენი ამ რიგათ ვნახეთ, ამ საქმემ ასრე დაგვაჯერა და ასრე გავსინჯეთ. თუ ერეკლე მეფის ჟამში ის განაჩენი ელიზბარს აქ ჰქონებოდა დ[ა] მოსამართლეთ ეხახათ, არცარას ისინი გამოართმევდენ და არც ჩვენი ძმა ბატონიშვილი ვახტანგ წიგნს რამაზიშვილ[ებ]ს უბოქებდა, არც ჩვენ დაუბეჭდევდით.

ამა რადგან ის განაჩენი ვნახეთ, რომე დავითიშვილს ფიცით გამოეტანა სულ ერთპირად თავისი მამულები [რი]საც მქონებელი არის: ტატიშვილები ერთობით თავის მამულითა, სოფელი ბროწლეთი. სოფელი თიგრა[ე]ვი, სოფელი დეერეთი, სოფელი თორმანეული, სოფელი ნული ცინითა და სასახლითა, სოფელი აბანო, სოფელი ქინძათი, გოშპარიშვილები თავისის მამულითა, სოფელი სატივე. ამირეჯიბისაგან ნასისხლი სოფელი წაბლოანა, სოფელი სტკოცა¹ და რიკაძე მათის [მა]მულითა, სოფელი კლდის-

¹სოფელი.

წყარო, რუის[ს] სასაფლაო და რაზმიაშვილები —
ესეები ყუელა დავითისშვილს დარჩა. და რამაზიშვილები ველარას
შეუიღნენ ელიზბარსა და მის ძმას კოსტანდილეს; და მის მამუ-
ლებთან კელი აღარა აქუთ რა.

ამათი საქმე ასრე გარდაწყდა. რაც რამაზიშვილებს წიგნები
ჰქონდა ან ერეკლე მეფისა და ან ჩვენი ძმისა, ტყუილის მოხსენე-
ბით რომ აეღო, ყუელა ძველი და ახალი იმ როსტომ მეფის წიგნ-
მან გააცუდა. და მართალი ეს არის, რომ დაგვიწერია; და ჩვენც ამ
წიგნით გაგვიცუდებია. ეს წ[იგ]ნი და განაჩენი აროდეს არ მოიშა-
ლოს არა ჩვენგან და არა შემდგომთა ჩვენთა მეფეთა და მეპატრო-
ნეთაგან.

დაიწერა ბძანება და ნიშ[ანი] ესე ფეხერვალს კჳ, ქორონი-
კონს უგ. კელითა კარისა ჩვენისა მდივანშწიგნობარის თუმა[ნი-
შვილის] გივისათა.

ცამეტი ბეჭედი:

1. ქ. მლთით მეფე ცხებით იესე, თესლ-ტომად დავითიანი
2. საქართველოს გამგებელი, ბატონიშვალი სვიმონ
3. მონა ღთისა ერისთავი გიორგი
4. არ ირჩევა
5. არ ირჩევა
6. არ ირჩევა
7. არ ირჩევა
8. სპარსული
9. ამილახორი ავთანდილ
10. მონა ღთისა, ყმა იესესი, მდივანბეგი ავთანდილ
11. მონა ღთისა ნოდარიშვილი ზაზასცა¹
12. არ ირჩევა
13. არ ირჩევა

კიდევ:

[მეფის ბატონის] ჩვენის ძმის იესეს სიგელი და განაჩენი ჩვენ,
[ძმა მათი კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი [ეგრეთვე
ვამტკიცებთ].

ხელრთვა

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 31. საბ. 138. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[88v] ზ უ მ ბ უ ლ ი ძ ე მღუღელი გ ი ო რ გ ი, მღუღელი გ ი - ვ ი, ბ ა რ ნ ა ბ ე და სხვანი კიდეც ამათის სახლისკაცნი დეკანოზს და ხ ი ე ლ ს და იმის ძმებს უჩიოდენ ასე, რომე: ამაჲ მამა-პაპათა- ვან უსამართლო გეკირდაო¹, ახლა ამათგან უარესი გეკირსო, არა- ფრისთან არა დაგვანებეს რა ჩვენი სამკვიდრო: არც სადეკანოზო, არც ხიდის ბაჟიღამ, არც საღაც სამკვიდრო ჩვენი ყმა და მამული იყო საღმე ან საწყლისპირო.

ბარნაბეც ამას ჩიოდა: ოთხმოცდაათი მარჩილი მემართა გ ი - ო რ გ ი ს ა და ბ ე ლ ი ს ა; მთხოვდენ, არა მქონდა, რომ მიმეცა. ჩემი ბიძაშვილებიც იყვნენ; ავდექ, ძმათ [89] შევიყარე და [ანდერ- დის წიგნიც მივეციო ჩემის ყმისა და მამულისა: თუ ჩემი შვილები დაიზარდენ და თქვენ[თან] არ დადგენ, თქვენი ვალი თავის სარგებ- ლით მოგცენ და ყმასთან, მამულთან საქმე არა გქონდეთო. თუ მეცა და ჩემი შვილებიც აღარ ვიყვნეთ, სხვას ზუმბულიძეს ხელი არა ქონდეს თქვენს მეტსა, როგორც ანდერძის წიგნშია ეწეროს. არც ამას გვქანებებენო, ჩვენ მოგვეციო, ვალს ჩვენ გარდაგიწყევტო. ძ ე გ ვ ს ორი კომლი კაცი ამათი მამის სიტყვით გვაქვეს წართმე- ული, დავთარში ჩაწერილი, რა დანაშაულზე? ობლები დავრჩომილ- ვართ, თუ წილი გექონია², თქვენც წყალობა გვიყავით, თუ არა, ან დაგვკარგეთ ან ერთი გზით სამართალი გვიყავით ღმრთის გული- სათვინო.

ჩვენც მოკითხული ვქენით. ამათი ძველი სიგლები და ანდერ- ძის წიგნიც გავშინჯეთ. ღიად, უსამართლობა სკირდათ გიორგისა და ბელს. სხვაზედ წამეტნავად ძველთაგან ზუმბულიძეთ სამკვიდ- რო ყოფილა ხიდი, სვეტიცხოვლის დეკანოზობა, მცხეთის მოურაო- ბა. ძაგრამ წიგნები დაკარგოდათ. ამ გიორგის მამა-პაპათ ასრე ერთგულად უმსახურიათ მ ე ფ ი ს თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს თ ე ი ნ, სა- სიკვედინოდ თავი არ დაუზოგავთ იმის სამსახურზე, კიდეც დაჭრი- ლა, მსახურიც მოუკლავთ მებაჟის შვილი ხიღზედა. იმერეთს გარ- დავარდნილა, თან გარდაჰყოლია ამათი პაპა შ ა რ მ ა ზ ა ნ, იმას გაუახლებია სიგელი, ოდეს ამბაძანებულა მ ე ფ ე თ ე ი მ უ რ ა ზ, იმას უბოძებია; არც სხვა მეფეთაგან მოშლიათ, არც კათალიკოზ- თაგან, მეფე ე რ ე კ ლ ე ს ა ც და [v]ემტკიცებინა.

¹ გეკირდაო. ² გექონა.

ახლა რადგან ჩვენ[ნ]ც გავსინჯეთ ამათი საჩივარი, როგორც ძველათ ყოფილიყო ან ამ ბარნაბეს ანდერძის წიგნი მიეცა, როგორც ამაში ეწეროს, ისრე ჩვენც გვებოძებია და [ა]რ მოგვიშლია აბელი-სა და გიორგისათვის. როგორც ძველათ ყოფილა სხვა რომელიმე საერთო დეკანოზობა ან მოურაობა მცხეთისა ან ხიდის ბაჟი ან სამამამთავრო არაგვის პირისა, ერწოსი და იორის პირისა, სულ საერთოდ გაგვიხდია. სამი საოჩხე და ფილი ბატონს ზაზილასათვის ებოძებინა. ფილიც იმის ამოჭილი იყო. ამას გარდა სხვა რაც საწყლის-პირო იყოს, საერთო იყოს.

რ ა მ ა ზ დიდი უსამართლო კაცი ყოფილა, სულ თავისთვის მიუმძლავრია, სხვას ხელი არა ქონდესო. არადროს ძველათ ესე-[ე]ბი არ გაყოფიათ ზუმბულიძეთ, ამისთვის მამულათ და სამკვიდროთ აქვსთ მიცემული ამათ გვარს, რაც სვეტიცხოველი აღშენებულა. და არც ჩვენ გაუყავით.

ძ ე გ [ვ] ს ორი კომლი გლეხი უ ჯ ა რ ა შ ვ ი ლ ი, ფ ე რ ო ზ ა შ ვ ი ლ ი ა ზ ა რ ი ა თავისის მამულით გიორგის და აბელს უსამართლოთ ქონდათ წართმეული. ისინი ისევ უბოძეთ — უჯარაშვილი და ფ ე რ ო ზ ა შ ვ ი ლ ი თავისის მამულითა.

ეს ასრე გავასამართლეთ და გავარიგეთ, როგორც ძველათ ქონებოდათ ზუმბულიძეთა.

დღეს [და] დღეის იქით ერთმანერთში უსამართლო მოინდომეთ, ან გ ო მ თ ბარნაბეს კაცები ან მამული დაუქირეთ თავის სამკვიდრო და შევიტყევით, დიდათ გიწყენთ და აეთააც მოგეპყრობით, იცოდეთ.

ვინც ეს ჩვენგან გასამართლებული და გარიგებული განაჩენი ჰოუშალოს ამ ზუმბულიძეთ: ანუ მეფემან, ანუ კათალიკოზმან ანუ დიდმან ანუ მცირემან, [90] როგორც ჩვენ განვაწესეთ და გავარიგეთ, ვინც ასრე არ დაუმტყიცოს, ჩვენისამც ცოდვით განიკითხვის შეორეთ ჰოსლას სამართალშია. ამისთვის, რომ ამისთანას უსამართლოს ნურვინა იქს.

აღიწერა აპრილს ით, ქორონიკონს უგ.

გ ა რ ე თ უ ბ ა ნ ს კ ა ლ ო ბ ა ნ ი წმიდის გიორგის საყდრის თავისის მამულით საერთოდ ზუმბულიძეთ სამკვიდრო არის. მაგრამ იქ რომ თ ი თ ი ნ ი ს შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი, იმის ძმა თ ა მ ა ზ ა არის, ე რ ე კ ლ ე მ ე ფ ი ს ა გ ა ნ ნაბოძები ნაბერლისათვის

გაცვლილი, ნაბერალს ნასისხლში აქვს მოცემული, ამათთან¹ თქვენ საქმე არა გაქვთ, დეკანოზისა არის.

კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი

ჩვენ, ქართლის კათალიკოზ-პატრიარქმან ბატონმან ბესარიონ ესე მეფეთა და კათალიკოზთაგან ნაბოძები და განწესებული განაჩენი ჩვენც ასრე გიბოძეთ და დაგიმტკიცეთ, როგორც გაუწესებია[თ].

კათალიკოზი ბესარიონ.

182. ბანიინება აკოფჯანასა და ფასუას საქმეზე

1715 წ. 1 ნოემბერი

ესსა. ფ. 1448. № 153. დედანი. ქალღდი. 39,2×15,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ბატონის ბძანებით დავსხედით იეზუდვრელი აკოფჯანასა და ფასუას სამართალში ჩუენ, [მი]რჯანანთ უსუფაშამ და ფირყულაანთ გიორგიმა, ბასტამაშვილი სტეფანა, ყუნანანთ ბეჟოა, ყმაზანთ ოსეფა, დავსხედით და ამათი საჩივარი გავიგონეთ.

ის აბრეშუმი რომ ფასოას მოეტანა და აკოფჯანა ასე ანბობდა, რომ: ის საქონელი ჩემიც არისო და შენიცო.

მაგრამ ფასოა ასე ანბობდა, რომე: თეთრი მამიციემიაო და ჩემს თეთრში ამილიაო.

ჩვენ ასე ვთქვით, რომ: თუ მაგისი მოწამე გყავსო, წამოაყენეო.

აზლა ფასოამ მოწამე წამოაყენა, რომ ეს აბრეშუმო ფასოას თავის თეთრში მისცაო.

და ჩვენ ასე ვკითხეთ, რომე: შენ[ი] თვალთ დაინახეო, რომე ფასოამ თეთრი მისცა².

და მოწამემ ასე თქვა, რომ: თეთრის მიცემაშია არ დავწრებივარო.

რადგან ასე იყო, რომ აკოფჯანა ამ ქვეყნის კაცი არ იყო³, ფასოას ფიცი დავდევით, რომ წადგეს და ფასოამ ასე შეჰფიცოს, რომ: ის აბრეშუმი სამოცი ლიტრა ჩემს ოცდათხუთმეტი თუმ[ანი] თეთრი მიეცეს და იმაში გაჰოერთმეცინოს, იმ ორმოცდახუთს თუმ[ანს] გარდაის[ა]დ წამოეღოს.

¹ ამათთვინ. ² ქ-შენის თვალთ დაინახეო. ³ ჰადა.

და თუ ფასოამ ასე ამრიგად შეჰფიცა, აკოფჯანამ ხელი აიღოს. და თუ ვერ შეჰფიცოს ამრიგად, ფასოამ შვიდი თუმანი, ოთხი მიხალთუნი და ოთხი აბაზი ფასოამ აკოფჯანას უნდა მისცეს.

დაიწერა გიორგობის ა, ქორონიკონს უგ.

ოთხი ბეჰელი

183. ბანჩინება აკოფჯანასა და სოღრანთ ფასოას საქმეზე

1715 წ. 10 ნოემბერი

ცსა. 1448. № 318. დედანი. ქალაღი. 32X24,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ქორონიკონს უგ ი ა ს ე ბატონის ბძანებითა და მელიქ-მამასახლისის და ქევხუდების სამართლითა ი ე ზ დ ა ვ ა რ ე ლ ი ა კ ო ფ-ჯ ა ხ ა მოვიდა ქალაქს ს ო ლ რ ა ნ თ ფ ა ს ო ა ს ეღავებოდა თუ: ქ ა რ წ ა ნ ს შენმან სიძემ ვ ე ქ ი ლ ხ ა რ ჯ¹ გიქოა შვილმა შენთვის აბრეშუმი მოუცემია, ამ გიქოა შვილს ჩემი თეთრი მართებსო.

ფასოამ ასე პასუხი მისცა, რომ: ოცდათხუთმეტი თუმანი თეთრი მიმიცემია, ეს აბრეშუმი მიყიდია და მოწმე[ე]პიც ჰყუნდა.

ამოზ[ა]შ[ი] აკოფჯანამა ბატონს იჩიულა; ბატონმან ბძანა: ქევხუდები დასხდნენ, ამათი სამართალი ნახონ.

ორჯერ ქევხუდები დასხდნენ, ნახეს, რომ აკოფჯანა სტყუოდა, მოწმე[ე]პიც იმოწმეს და აკოფჯანა დიად ბეჰაიობდა. ამოზაში შვიდი თუმანი და ოთხი მიხალთუნი ამ ფასოაზე ფაცი შეაგდეს; და განაჩენი ბატონს მიაართვეს, თუ: ასე სამართალა ვქენით ჩვენ. ქევხუდებმან; ბატონმან იმ წიგნზე ხელი ჩაუთო². მერმე აკოფჯანა გამტყუნდა, ველარ დაფიცა, მალვით გაიპარა.

ახლა ფასოამ იმ თავის სიძისათვის ორმოცდახუთი თუმანი თეთრი მიეცა სათავენოდ, ეს თეთრიც დაიკარგა, თამასუქი ჩვენ ვნახეთ.

ახლა რადგან აკოფჯანა გამტყუნდა, გაიპარა, ტყუილად ეღავებოდა. ამას იქით აკოფჯანას ამ ფასოასთან კელი აღარა აქუს. თუ სადაც ეღავეს, ამ წიგნმან იმისი სიტყუას გაქამტყუნოს.

ლძრთის წინაშე ჩვენ ამისი მოწამენი ვართ: მ ე ლ ი ქ ი ა შ-

ხ ა რ ბ ე გ

მელიქი
ამხარბეგ

, მ ა მ ა ს ა ხ ლ ი ს ი ზ უ რ ა ბ

მამისახლისი
ზურაბ

¹ + ვექილ'არჯ. ² ჩაერთო.

ზოპრბეგიშვილი ოსეფა [სომხური], ყეზონათ ბე-
 ეუა*, ფირგულანთ გიორგი*, ჩითახანთ არუთ[ი]-
 ნაშვილი თაყინა [თაყინა], ოსეფა [სომხური], ლონათ
 ასატურა [ასატურა], სურგუნათ ოსეფა*. მე, გომშ-
 ტ[ო]ლ[ა]ნთ საფარას დამიწერია, მოწამეც ვარ.
 დაიწერა გიორგობის ათს გასულს.

კიდზე:

ამისი მოწამე გორელი ნაზარ [ნაზარ], ამისი მოწამე ფი-
 თონთ შკულა [შკულა], ამისი მოწამე ხეცოანთ მოსესი*,
 ამისი მოწამე ნარიმანთ არუთინა †, ამისი მოწამე ყა-
 მახახთ ოსეფა, ამისი მოწამე ზაქარანთ ბეროა
 [სპარსული], ამისი მოწამე იეზანთ მერაბა [სომხური].

184. ბანჩინება ლიპარიბ თუმანიშვილისა და ბაჟან ლაზარეშვილის პალის საჰმეზე

1703—1714 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 45. დედანი. ქალაღი. 12×11 სმ. მხედრუ-
 ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს
 ასე ბატონიშვილის გამეფებამდე.

ქ. ლიპარიტ თუმანიშვილისა სამი თუმანი მართე-
 ბოდა ლაზარესა. თამასუქი ურდოობაში დაჰკარგვიყო, სარგე-
 ბელი დიად ბევრი გაუჩნდებოდა, მაგრამ სხვა ყველა გავაშვებინეთ.

ჩვენ მოურავმან, ბატონიშვილმან იესემ, დარბაისელ-
 თა, მელიქ-მამასახლისმა ასე გაუჩინეთ: სამი თუმანი მთავნი და ერ-
 თი თუმანი სარგებელი.

ეს ოთხი თუმანი ლაზარეშვილმან ბეჟან ლიპარიტს
 მისცეს. სხვა ერთმანერთან კელი არა აქუთ რა. სამდივანბეგო და
 საიას[ა]ულოც ბეჟან მისცეს.

ბეჟელი: მოსავი ღთისა, ძე მეფისა, ბეჟელს ვამტყიცებ იასე.

* დატოვებულია ადგილი ბეჟელისათვის.

1710 წ. მარტის ნახევარს

ზელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1010. დედანა. თავი აკლია. ქალაღი.
52X25,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

... [პე]ტრე, პავლე, ან[დ]რიასითა; წმინდის წინასწარმეტყველის [და იოვანე] მახარობლის, იოვანე ნათლისმცემლის და იოვანე ოქროს პირისითა; დიდებულის წმინდის გიორგის სადგარის, წმიდის გიორგის გოგარის ჯვარის, წმიდის გიორგის მოღნიძნის, წმიდის გიორგის თელეთის მათით შუამოდგომლობითა და მელიქის და მამასახლისის და ქალაქის ქეთხუდების საჰლითა გავეყარენით ჩვენ, განდურას შვილებმან, არუთენამა და ჩემა ძმამა გიორგიმან.

რაცა რომა სახლის რიგი გვექონდა¹, შუა გავიყავით. და გიორგის ერგო: ყალმოათა საქოა რომე ზის, ის დუქანი; და გარეთა უბანში ზეითა ნაპირს ქჰნას დისწული რომ ზის, ის დუქანი; და ბალის ნახევარი; და ახალქალაქს ჯავახის შვილი ფარეშუ ზისა გან ნასყიდი წისქვილი; და შაპრნთაგან ნასყიდი სახლები; და ჩუხურეთს ყმა შერმაზანა, თავისი ერთი კაციითა და ერთის ქალითა და თავის სახლკართა; და კიდევ იასე, თავისის ძმითა და თავისის დედითა.

არუთენა² რომე დუქანში ზის, იმ დუქნის ფასი საერთო ოცი თუმანი ვალი ქო[ნ]დათ და არუთენამ უნდა პასუხი მისცეს. და კიდევ ბალის ნახევარიც გიორგის მივეციით.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი. კაცთაგან:

მელიქი აშხარბეგ ბეჰელი: მელიქი აშხარბეგ

მამასახლისი ზურაბ ბეჰელი: მამასახლისი ზურაბ

ჩითხათ ოსეფა ბეჰელი: არ ირჩევა

ზაქარათ ბეროა ბეჰელი: არ ირჩევა

ფოდოათ გრიქორა ბეჰელი: გრიქურ

სურგუნთ ოსეფა ბეჰელი: არ ირჩევა

ხუდინთ ნასყიდა ბეჰელი: ნასყიდა

ასლანბეგთ ავეტისა ბეჰელი: არ ირჩევა

მე, სოლალის შვილს თანდინას დამიწერია, მოწამეც ვარ. დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი მარტის ნახევარს, ქლონიკონს უდ. †

¹ ქოდათ. ² არუთენამ.

**186. ბანჩინება ვახტანგ VI-ისა ქსნის ერისთავის, თუშანიშვილებისა
და გორელების მამულის საქმეზე**
1703—1711 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2360. პირი. საბუთი თარღდება ბეჭდების მიხედვით.

ქ. ქსნის ერისთავი, თუშანიშვილები და გორელები კარალეთის ქალის საქმეზედ ლაპარაკობდნენ. ყველამ დათუნა მუსხალაშვილი იმოწმეს, რომე იმ ქალის ანბავი კარგად იცისო.

ჩვესც მოკითხული ვქენით და დათუნა მუსხალაშვილისაც ვკითხეთ და როგორათაც სულეურთხეულის პაპის ჩვენისა და ბიძის ჩვენის ჟამში ყოფილიყო, ახლაც ესენი იმავე რიგით გავარიგეთ.

ხაკოშკარსა და წყარო[ს] ზევით კარალეთისა ყოფილიყო და ერისთავს დავანებეთ. თუშანიშვილებსა და გორელებს ამათს ზევით ხელი არა აქუს.

და ამავე ხაკოშკარსა და ნეფის წყაროს ქვევით, როგორათაც უწინ თუშანიშვილებსა და გორელებს ჰქონდათ, იმათთვის დაგვინებებია.

დღეის და ამას უკან ყველანი ამ სამძღვრებსა და გარიგებას დასჯერდნენ და საცილებლად ნულარ გარდასცილდებიან.

ბეჭდი: რტოდ ვარ დავითის, მეგლ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

ქ. ეს ბატონის ჩვეის ძმის ბრძანება ჩვენც ასე დაგვიმტკიცებია.

ბეჭდი: მოსავი ღათისა, ბატონიშვილი სვიმონ.

187. ბანჩინება ნაპოვნი ნიშთის გაყიდვის საქმეზე
1703—1714 წწ.

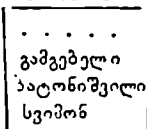
ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რვეული № 3. საბ. № 28. პირი. საბუთი თარიღდება სვიმონ ბატონიშვილის ბეჭდის მიხედვით.

ქ. სალთხუცის ლევანის მხევალს თავის ბატონის საყურები მიჰქონდა; გავარდნოდა, დაკარგულიყო. ერთს უცოდინარს საბრალოს კაცს ეპოვნა და ოქრომჭედლის პაპასათვინ იაფად მიეყიდნა.

ამაში კითხული შეიქნა. ოქრომჭედლებს მუჩალგა სთხოეს. პაპასაც მუჩალგა მოეცა: არა ვიცი რაო. იმ მუჩალგის მიცემაში საყურები თურმე იმას ჰქონდა და არა თქვა რა. რა[დგან] არა თქვა, ქურდულად ეზღვევინებოდა.

ამისი საზღაური და საუპატიო ოცი თუმანი გაგვიჩენია. ამ ოცის თუმნისაგან რვა გვიპატივე[ბია]; და თორმეტის თუმნისაგან ხუთი იმ შპოვნელმა კაცმა გამოიღოს, ამი[ტომ] რომე, რატომ არ დაიძახა — ვისი არისო? და შვიდი [თუმანი] იმ ოქრომქედ[ელ] პაპამ გამოიღოს, ამიტომ რომე. როდესაც მუჩალგა სთხოეს, რატომ არ თქვა?

ესეები სახლთხუცეს[ს] მიართვეან. საყურის ჯინჯილის ოქრო და თვლებიც მია[რთ]ევან. თვითონ სახლთხუცესმა გააკეთებინოს.

188. განჩინება ბაგრატ და ნოდარ ციციშვილების სასიხლო საქმეზე

1717 წ. 8 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2091. დედანი. ქალაღი. 37,7×23,7 სმ. თავ-
აქლია და კიდეები ალაგ-ალაგ ჩამოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშ-
ნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

... [ხუე]ნ ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ ბ ა ტ ო ნ მ ა ნ ს ვ ი მ ო ნ გვერო
ვიახელით მუხრანის ბატონი [ე რ ე კ] ლ ე, არაგვის ერისთავი გ ი -
ო რ გ ი, ქსნის ერისთავი სახლთხუცესი და ვ ი თ, ა მ ი ლ ა ხ ო -
რ ი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, მდივანბეგი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, ო რ ბ ე ლ ი შ ვ ი -
ლი ე რ ა ს ტ ი, ე შ ი კ ა ღ ა ს ბ ა შ ი გ ი ო რ გ ი, სხვანი ებისკო-
პოზ-დარბაისელნი და მდივნები. ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი [ს] პ ა [ა] ტ ა შ ვ ი -
ლ ი ს . ბ ა გ რ ა ტ ი ს ა და მისის განაყოფის ე დ ი შ ე რ ი შ ვ ი -
ლ ი ს ნ ო დ ა რ ი ს სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავეიგონეთ და
გავსინჯეთ.

ბაგრატ თავის¹ აზნაურშვილის ... ჩაძის ავთანდილის] დაპატიყე-
ბული ყოფილიყო, იქ გარტად[დ]ენს ნ ო დ [არ ი ს სახლთხუცესი]
მდგარიყო, ისიც დაეპატიენათ, ლხინი ენახათ ტკბილად და ძმურად,
[სამდუ]რავ[ი] არა ჰქონებოდათ რა. ბაგრატ, დიად, დამთერალიყო,¹
წამოსულიყო და ამას ნოდარის აზნაურშვილი წ ი ნ ა მ ძ ღ ე რ ი -
შ ვ ი ლ ი გამოჰყოლოდ[ა], მ[ო]მავალ[თა სიტყვა] გამოჰრეოდათ, ჩხუ-
ბი შეჰქნოდათ. იმათში რაც მომხდარიყო, იმისი განა[ჩენი ცა]ლქე
დაგვიწერია და ის ისრე უნდა იქნას.

მაგრამე ამ ბაგრატისა და [წინ]ამძღვრისშვილის ჩხუბი ნ ო -
დ ა რ [ი] ს ს ა ხ ლ თ ხ უ ც ე ს ს ბ უ ნ ი ა თ ი შ ვ ი [ლ ს] რომ გა-
ეგონა, გამოსულიყო, იმ თავის ბატონის აზნაურშვილის წინამძღვრი-

¹ დაეის.

შვილისათვის სიტყვით თუ საქმით ჭომაგი ექნა. ეს მთვრალს ბაგრატს სწყენოდა, ამისაც შელაპარაკებოდა და სიმთვრალით და გაუგებლობით, ეშმაკის საბრკით ბაგრატს ხანჯალი ჩაექანებია საშიშრათ თუ მართლის მონდომებით, ბექს ზეით კისერთან მოკლდომოდა და ამ ნაკრალობით ნოდარის სახლთხუცესი შემოჰკდომოდა.

მოვიღ[ნენ] ჩვენთან, იჩივლეს. ბაგრატს უწყრომეთ, მაგრამე იმისთვის რომე, ჩვენც რომე [სისრულით გა]რდაგვეხდევენებინა, არც მკვდარსა და არც მის პატრონს არა შეემატებოდა რა.

და მერმე ბაგრატ დანაშაულზედ თავი დადვა: ღვინით, უნდომლად, ეშმაკის საბრკით ფათერაქსავით მომიჯდაო, საშიშრად მოუღერეო, ღვინით ველარ შევი[მაგ]რეო, ცოდვ[ა] მეკითხა, შემომაკვდაო, რომელიც გეპრიანებოდეს, ის გარდამახდევენეთო.

რადგან ეს ასრე თავს იღვა, ღმრთისაგან ბრძანება არის შეცოდების სინანულად მოქცეულის მიტევება და შენდობა. ამიტომ ბევრი შეუხდევეთ და არც მკვდრის სისხლს ჩაგვიტარებ[ია] და ასრე გაუჩინეთ:

მე ფი ს პატრონის ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს სამართლის წიგნში ლ კარში შუას აზნაურშვილის მთელი სისხლი ოთხმოცდათექვსმეტი თუმანი გაჩენილი არის. მაგრამე ესეც იმისი ნაბძანები არის კგ კარში: თავადი თუ აზნაურშვილი გაუყრელი სხვაა, სხვა სისხლი სდის, გაყრილი სხვა არის, სისხლი დაუმცირდების.

ეს სახლთხუცესი რადგან გაყრილი იყო, შუას აზნაურშვილი[ს] სისხლი აღარა სდის. ამიტომ შუას აზნაურშვილზედ ოცდაექვსი [თ]უმანი დავაკელით; დარჩების სამოცდაათი თუმანი და ეს გაუჩიხეთ. ამისგან სამართლის წიგნში სწერია და დადებული არის: მესამედი უნდა მკვდრის პატრონმან გაუშვას, რომ იქნების კდ (ოცდაოთხი თუმანი); დარჩების ორმოცდა ექვსი თუმანი.

ამისგან, რადგან ბაგრატ თავს იღვა, დანაშაულზედ თავი დადვა, ფათერაკით მომ[ც]დარს გვანდა, ამიტომ თვით გამგებელმა, კათალიკოზმან და დარბაისელთ თე[რთმე]ტი თუმანი ვიპატივეთ; დარჩების ოცდათხუთმეტი თუმანი. ეს ბაგრატ სახლთხუცესის სისხლად მისცეს, როგორც სამართლის წიგნში ეწეროს, ისრე თეთრი, ვეჯი ღირებული, პირუტყვი თუ იარაღი, რაც რა ნივთი.

ქორონიკონს [უ]ე, თებერვლის 8.

ბექელი: რტო დავითისა, ძე ვარ მეფისა, ქართლის განმგებლად ბ ა ქ ა რ კმობილი, ქორონიკონი ჩიღბ.

189. განჩინება პაპუნა დოქიძისა და პაპანაშვილის წულის სამკეზა

1717 წ. 13 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1661. დედანი. ქალაღი. 26,5×12,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ტანისპირელი პაპანაშვილი და დოქიძე პაპუნა წყალზე ლაპარაკობდენ. ის წყალი პაპანაშვილისა და აბრამიშვილისა ყოფილიყო. პაპანაშვილს გუგუნაშვილისათვის მიეყიდა და აბრამიშვილს დოქიძისათვის მიეყიდა. ამაში პაპანაშვილსა და დოქიძეს ლაპარაკი შეეკნა.

ჩვენ, ზურაბ სალთხუცესმა და მდივანმა ნაზირმა ედიშერ დავსხედით ბატონის ბძანებით. ამის სამართალი გავსინჯეთ. კაცი გავგზავნეთ, მოკითხული ვქენით, პაპანაშვილი გე[ე]მტყუნებინათ.

ჩვენ კიდევ დოქიძეს, პაპანაშვილს ეს სამართალი უყავით: გუგუნაშვილს თავისთვის წყალი აქვს. იმისმა წისქვილმა უნდა იბრუნოს, არ დაუცდეს. ვინ იცის, წყალი დატოტადეს. ნახევარზე დოქიძემ აბრუნოს. ნახევარი — პაპანაშვილმა. თუ წყალი არის, ყველამ იბრუნოს.

ამაში რომელმაც ერთმანერთში უბრალოთ წყალი დაუწყევტოს, ბატონს სამი თუმანი ჭარიმა მიართოს.

ეს ასე გავგვირიგებია.

ქორონიკონს უე, მარტის ივ.

ორი ბეკელი:

1. მონა ლთისა სალთხუცესი ზურაბ
2. მონა ლთისა ედიშერ.

190. განჩინება შანშიაშვილებისა და ოფრეთელთა მამულის სამკეზა

1717 წ. 10 აპრილი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 6. საბუთი № 19. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[21v] მეფეთ-მეფისა პატრონის ვახტანგისა, დედოფალთ-დედოფლის პატრონის რუსუდანის და საქართველოს გამგებლის პატრონის ბაქარის ბძანებით მოვედით ჩვენ, დედოფლის ეშიკაღასი თავყელიშვილი ხოსიტა. სა[ა]კადეშანშიაშვილებისა და ელიარაშვილებისა და ოფრეთელთ სამძღვრების გასარიგებლად. შევყარეთ იმ ხეობის მამასახლისები, უფროსნი კაცნი და ქეთხუდები. მოკითხული ვქენით. რადგან ელიარაშვილებისა, შანშიაშვილების შუა ოფრეთელ-

¹ მეფეთ-მეფეთ.

ნი იყვნენ, მამულიც იმათი იყო. შუაში ოფრეთელისა და ოფრეთელთა და შანშიაშვილის სამძღვარი: თავს კაჭაჭკუტის გადუქიდამ რომ სომხითისაყენ გზა გარდმოვა, სომხითისა რომ გარდმოიხედავს, წინ ერთი სერი არის, სახელი ურაცთალა კეიან, იმას გაღმითაც ერთი სერი არის კაჭაჭკუტისაყენ. რაც ამ ორს შუა კევი ჩამოვარდება კიპეკის წყლამდის, რასაც კიპეკის წყალი ჩამოიტანს, მანამდის დამღალუს წყალში ჩამოვარდება, ამ ორის წყლის შესაყრის სისწორ სერი რომ შემოივლის თავს საბაჟოს ქვის ყრილობა, იმასთან ელის შარა რომ შემოივლის, გზის კლდე ნადავლეთის სამძღვრამდის დარჩა შანშიაშვილებს გაღმით. იმის გამოღმა დარჩა ოფრეთელთ.

ქორონიკონს უე, აპრილის ი გასულს.

191. ბანინება ჯავახიშვილების მამულის სამეფე

1717 წ. 25 ოქტომბერი

ხელაწერთა ინსტიტუტი. Sd 653. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 31×13.5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

[ესე მტკიცე და ყოველის ხლ]ათისა და ი[ლ]ათისაგან[ნ] გამო-
სული და მიზეზ-შემოთულებელი, [დ]რო-მოუდევარი ფიცი და პირი
მოგეცით ჩვენს განაყოფს ფარემუზიშვილ[ს] რ ო ი ნ ს, შვილსა
თქუენსა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, ჩვენ, ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ მ ა გ ო შ პ ა რ
და ძმისწულმა ჩემ[მა] ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ. ასე და ამა პირსა ზედა,
რომ:

რადგან მამულს გედავებოდი და ბედნიერმან ჯელმწიფემ მეფემ
შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ ჩვენი დაობისა და სარჩელის გარიგება და გასინჯვა
ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს, სახლთხუცეს[ს], ბატონს ე დ ი შ ე რ ს უბძანა, მი-
გვიყვანა, ორნივე გვალაპარაკა, რომელიც სამართალი იყო, ყველა
ჩვენი საქმე რიგიანათ გასინჯა.

და ამის მეტს ვერას შემოგივიდოდი; იმათაც სამართალში გი-
თხრეს და შენც დამანებე ა ბ ა ნ ო ს: გ ა გ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ა ბ რ ა -
ძ ა, იმისი ძმა ი ვ ა ნ ა და შვილნი და მომავალნი მათი; კიდევ
იმისი განაყოფი მ კ ე რ ვ ლ ი შ ვ ი ლ ი ი ე ს ე, იმისი ძმა გ ი ო რ -
გ ი, შვილნი და მომავალნი მათი; კიდევ იმისი განაყოფები, შ [ა] ლ -
ვ ი ა შ ვ ი ლ ე ბ ი გ ა გ ე ლ ა და ზ უ რ ა ბ ა; და კიდევ შვილნი და
მომავალნი მათი, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ, მისის
სამართალითა.

და დღეს და დღეის იქით, თუ ან სამამულეთ, ან რისაც დროს

შემოგდებითა კიდევ გედაო რასმე, ანლა შენთან ძმობისა და კარ-
კაცობის მეტი შენთან საქმე მქონდეს რამე დღესა და დღეის იქით,
ძტქერზე მტერი არ ვიყო და მოყვარეზე [მოყვარე] შენი, ჯერ ვიყო
ღმრთის შემცოდე და სვეტისცხოვლის დამქცევი და ქართველის
ჯელმწიფის შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ ი ს ა შემცოდე და ქათალიკოზისა და სულ
ქართველთ დარბაისელთი.

არის ამისი გამრიგებელნი და მოსამართლე სახლთხუცესი ც ი -
ც ი შ ვ ი ლ ი ე ღ ი შ ე რ¹, ამილახორისშვილი, ბატონი ოთარ²,
ბოქოულთხუცესი, ბატონი ჯ ა მ ა ს კ ი³.

მ ე ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს ნ ო დ ა რ ს⁴ დამ[ი]წერია.

დაიწერა ლეინობისთვის კე, ქორონიკონსა უე. † ბეჟელი

192. ბანჩინება ნათლისმცემლის წინამძღვარ ხარიტონისა და

სამეხლის ამა-მამულის სამეხე

1718 წ. თიბათვის გასულს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 331. დედანი. ქალაქი 37×18,2 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია სამ-
წერტილი. ა-მეტნაკლები.

ქ. დავითგარეჯის უდაბნოს ნათლისმცემლის წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ ა რ ს
ხ ა რ ი ტ ო ნ ს და იმის კრებულთ ხ ა შ მ ს ა და ყ ა რ ა ბ უ ლ ა ხ -
შ ი მამულებსა და გლეხის მამულზედ ბატონს სამეხელს ცილება და
ლაპარაკი შექნოდათ. და მოვიდნენ, მ ე ფ ე ს პატრონს ი მ ა მ ყ უ -
ლ ი ხ ა ნ ს შემოსჩივლეს. და ბატონმან ჩვენ, სახლთხუცესი ს ა ზ -
ვ ე რ ე ლ ი ო თ ა რ ამათ შესარიგებლად და მოსამართლედ გამო-
გვისტუმრა.

შოვედით მეფის პატრონის იმამყულიხანის ბჟანებით. და სა-
მეხელი და მისი ყმანი და წინამძღვარი ხარიტონ იმისი ყმანი ორნიც
ვალაპარაკეთ. მამულები ვნახეთ და ორისავე საჩივარი გავსინჯეთ.

და სამეხ[ე]ლი ამას ჩიოდა: ჩემის საყდრის მამულები ჩემისავე
ყმებისაგან წინამძღვრებს უყიდნიათო და ზოგი უსყიდლათ დაუჭე-
რიათო.

წინამძღვარმა ეს უპასუხა: რაც დღეს მიჭირავსო ან ნასყიდი
და ან უსყიდი, ყველა ძველთაგან კელმწიფეთაგან ნათლისმცემლი-

1 ბეჟელი: „მონა ღთისა სახლთხუცესი ედიშერ“.

2 ბეჟელი: „მონა ღთისა ამილახორისშვილი ოთარი“.

3 ბეჟელი: „მონა ღთისა ხერხეულიძე ჯამასპი“.

4 ბეჟელი: „მონა ღთისა ნოდარ“.

სათვის შემოწირული ყოფილაო. ვითარებისაგან¹ რომ უდაბნო მო-
ოხრებულიყო, ჩვენის მონასტრის მამულები ოხრებებით ვისაც
ჰქონდა, როდისაც მოვედით და უდაბნო მეორედ ავაშენეთ, ჩოლა-
ყას შეიღმა ამა ალავერდელმა ნიკოლოზ თავის
სამებლობაში მოკითხული ქნაო და, ვისაც ჩვენი მამულები ექირა,
დაადებინა და ჩვენ დაგვანებაო.

და ამას უკან მდივნის შეიღი ნიკოლოზ სამებლად
მჭადარიყო და რაც ნათლისმცემლის მამული იმის დროს გამოჩე-
ხილიყო, იმასაც კელი აეღო და ნათლისმცემლის წინამძღვრებისა-
თვის დაენებებინა და გუჯარიც დაედვა. და გუჯარშიც ასე ჩაუწე-
რია: რაც წმინდის სამების ყმებისაგან ნათლისმცემლის წინამძღვ-
რებს ეყიდოსო, ნათლისმცემლისთვის დამინებებიაო, არას სამებელს
ხელი აღარ აქონდესო.

რადგან იმ პატიოსანს კაცს სამებელს საწყევრის გუჯარი დაედვა
და ხასყიდიც იყო, წინამძღვრების ფასიც გაეღო, ნასყიდობის წიგ-
ხიც ქონდა, იმისი მოშლა აღარ იქნებოდა. ამებზედ აღარავინ შევა-
ცილეთ და ისევ ნათლისმცემლის წინამძღვარს და მის კრებულს დარ-
ჩა. შენობაც ბევრი ექნათ და ჩვენგან მოშლა არ იქნებოდა.

და კიდევ ზოგი რამ აქა-იქ თითო-ორი დღის სახნავი სამებელმა
ილაპარაკა. ნუსხა მოიტანა. იმ ნუსხის პირით წინამძღვარს შემო-
ეცილა.

და კიდევ წინამძღვარმა სხვა ნუსხა მოიტანა და ნათლისმცემ-
ლის მამულობით სამებელს შეეცილა.

ორისავე ცოტა რამ იყო, მაგდენი სალაპარაკოც არ იყო. ამაში
ორავე ერთმანეთს შესჯერდენ და თავთავათი ნებით ერთმანერთ-
ზედ ხელი აიღეს.

და რადგან ესენი ერთმანერთს შესჯერდენ, ჩვენც ამათ სიტყ-
ვაზედ დავდეგით, ასე გავაშველეთ. დღეის უკან მამულის საცილებ-
ლათ და არც საფიცრად ხელი აღარ აქვსთ ერთმანერთთან.

წინამძღვრის ყმები რომელიც ზემო ხაშმზედ² სახლობენ,
ისენი ჩიოდენ, ეულათ და უსამართლოთ გვეპყრობისო სამებელი
და მისი ყმებიო.

ამისი ასრე გავარიგეთ, რომე: თუ სამებელს ბატონი ესტუმროს
და ან სხვა სტუმარი მოვიდეს³, წინამძღვრის ყმებთან კელი არა
ქონდეს, წინამძღვარი თავის ყმებით ცალკე ემსახუროს ბატონს. და
თუ სხვა ხაშმზე მოძალე ვინმე მოვიდეს, როგორც სხვა ხაშმელი
კაცი გაისარჯოს, წინამძღვრის ყმებიც, ისე სოფელს მიუდგეს.

¹ ვითარე მისგან. ² ხაშმსზედ. ³ მოყვიდეს.

ბოსტნის და ვენახის იჩივლეს. სარწყავის წყლის მოკითხული ვქენით და ძველთაგანაც ასე ყოფილა: როგორაც სხვამ ზაშმელმა კაცმა სამებლის ყმამ მორწყოს, ისევე რიგით წინამძღვრის ყმა სახლობს, იმათაც რიგით წყალს უნდა მისცემდნენ და მორწყავდნენ. ეგრევე მინდვრის სარწყავი: როგორც სამებლის ყმა რწყევდეს, მისის გზით წინამძღვრის ყმასაც წყალი მიეცეს.

და დღეის იქით წინამძღვრები სამებლის ყმის მამულს სამებლის შეუტყობლათ ნუ იყიდიან. და თუ იყიდიან, მამული სამებელს დარჩეს და ფასიც დაეკარგოს. და არც სამებლის ყმამ, წინამძღვრის ყმამ იყიდოს.

დაწერა ესე წიგნი თიბათვის გასულს, ქორონიკონს უფ.

არი ზეჰელი:

70.

1. მონა ღთისა ს ა ზ ვ ე რ ე ლ ი

2. სასახლის უხუცესი(?) ოთარ(?)

მინაწერი: საზვერლის დაწერილი წიგნი.

193. ბანინაბა ივამულისხანისა ყარალაშვილბაის და საგინაშვილბაის მამულის სამეჯე

1718 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10152. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ა რ თ ა ნ ა ს მამულებზედ ყ ა რ ა ლ ა ს შ ე ი ლ ე ბ ი ს ა გ ი -
ხ ა 'შ ე ი ლ ს მამულებს შესცილებოდნენ და ამ ყარალაშვილებს იმ
საცილებელს მამულებზედ კარგი და ჩვენის ქვეყნის გამოსადეგა
'შეხობა ჩაეგდო და თვითონაც შიგ ჩასახლებულიყო.

მოვიდა და მაზედ საგინაშვილებმა ჩვენ შემოგვჩივლა და ორ-
ნივე ვალაპარაკეთ, მამულებშიგაც მოსამართლეთ ჩვენი სალთხუცეს
თუშთ მოურავი ს ა ზ ვ ე რ ე ლ ი და პ ე ტ რ ი ა შ ე ი ლ ი პ ე ტ -
რ ე ვ ბ რ ძ ა ნ ე თ. და ყარალასშვილები მარტო იმ ორთ სამართალს არ
'შეჯერდნენ და სალთხუციშვილი ო თ ა რ ი ც თვითან მერმე მოსა-
მართლეთ გამოითხოვეს. და ამისთვის სამნივე გავგზავნეთ. მისუ-
ლიყვნენ გაეშინჯათ და სამართალი ექნათ.

და კიდემე ყარალასშვილები იმ სამთავე სამართალს არ შეს-
ჯერდნენ. კიდემე თავი შეგვაწყინეს.

და მერედ ჩვენი მდიანბეგი პ ა ა ტ ა და ბატონის ალავერდლის
სალთხუცესი ს უ ლ ხ ა ნ გავგზავნეთ და იმათაც გაეშინჯათ და ენა-
ხათ. და ყველა ეს მოსამართლეები ერთათ შეეყარეთ — თიანეთის
მოურავი გ ა რ ს ე ვ ა ნ და სახლთუხუცესი ნ ო დ ა რ მათთანვე
თან ვიახელით და ღვთის წინაშე დავსხედით და ეს სამართალი უყა-
ვით, რომე:

ყარალასშვილის ჩადებულის შენობის მოშლა ამიტომ არ იქნებოდა, რომე ჩვენის ქვეყნის დიად საზიანო და დასაკლისი იყო. და რადგან ის შენობა არ მოიშლებოდა, ფაცი არ მოვანდინეთ და არც გაეწყობდა. საგინაშვილებს ზომე უსამართლო უყავით და ძალაც დაემართათ, მაგრამ ჩვენის ქვეყნის შემატებისა და დაუსაკლისობისა და მოვლისათვის ამის მეტი აღარ გაეწყობოდა. ასე შევარიგეთ, რომე:

შიაუშბეგის და მამუქას გალავანს ზევით გარდმოგარდმო ხატის მიწა რომ ძეს, იმას ქვემოთ შიოშბეგს, მამუქას იმათ ძმებს და ძმის წულებს დავანებეთ. გივიანის ყორესთან იულთისაკენ რომე გზა წავა, დიდი შარა გადივლის, იქ მიჯნა დაგვისვამს. და იმას ზემოთ როგორც დაგვიწერია, ასე ვაგვისამზღვრავს. ამას ქვევით ძიძიშვილის ვენახი რომე არის, ის ვენახი ყარალაშვილისაკენ დარჩა და იმ ვენახის ბოლოში სამძღვარი დაგვისვამს. იქიდანვე სამძღვარი ბრუდათ გაივლის დიდს ხევისაკენ, შარას შეეყრება და შარასთან სამზღვარი ზის.

შარას იქით ლოპოტისაკენ ყარალაშვილებს შიოშბეგს და მამუქას, მათ ძმებსა და ძმის წულებს დარჩა. და სანაიორის სამძღვრამდი და ბაბადიშის სამძღვრამდი საგინაშვილებს დარჩა და დავანებეთ.

თუ ღლეის უკან ჩვენი და სხვათა მეფეთა და მეპატრონეთაგან ნაბოძები წიგნი და სიგელი გამოჩნდეს, წიგნითა ამით გამტყუენდეს და ამ წიგნმა გააცუდოს.

დაიწერა წიგნი და ნიშანი ესე კარისა ჩვენისა მდივანწიგნობრის გურგენისშვილის ხელითა ავთანდილისათა.

ქორონიკონსა უვ.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა და სხვათა მეფე გიორგი ამ განაჩინებას ვამტყიცებთ.

მაისის ი, ქორონიკონს უპყ

194. განჩინება ბაჰარ მეფისა ჯავახიშვილებისა შამ-ბაჰულის საჰამუზო

1710 წ. 12 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 660. დედანი. ქალაღი. 31×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. სანამდისინ ფარემუზ ცოცხალი იყოს, უნდა ეჭიროს ჩვენგან მიცემული თავისთვის სამკ[ვი]დრო გლეხები. გასამყრელო გლეხები, ახლა რომე ავთანდილ და ერასტიმ და[ან]ებეს:

დ უ ლ ა ო ე ბ ა ს ი ლ ი, დალაქი პ ა პ უ ნ ა, ფარეში ზ უ რ ა ბ ა. —
ესენი თავეთის მამულითა. სამკვეიდროთ მიცეპული ზვარი, —
ესეები სანამდინ ცოცხალი იყოს ფარემუზ, იმსახუროს და ეკიროს.

და რახა[ნ]ც სოფელმან არ დაიშალოს და ფარემუზ აღარ იყოს.
ავთ[ან]დილ და ერასტიმ შუა გაიყონ, რ ო ი ნ ს ჯელი არა აქუს.

წყლისა ასე იქნას: რაც ეს ფარემუზს უჭირავს, ავთ[ან]დილ და
ერასტიმ უნდა შუადამ მოურწყონ. მას უკან შუა ძმათ შუა გაიყონ.
ფარემუზის ზვარი როინ და ამ ძმებმან უნდა მოურწყონ. მას უკან
სხვა ზურები მორწყონ. მერმე რაგინ მოსდვან, წყალს ნურავინ გა-
ყიდის.

მაისის იბ, ქორონიკონს უზ.

ძ ა თ ე ს შ ვ ი ლ ი ს ენახიც საერთოდ უნდა მოარწყევეინონ.
ბეჰელი: მე ფ ე ბ ა ქ ა რ

195. განჩინება ბაჰარ მეფისა მარიამელთა და ჩრდილისუბნელთა

მამულის საქმეზე

1710 წ. 8 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 465. დედანი. ქალღღი. 33.5×13.5. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. გ ო ს ტ ა ს ა ბ ი შ ვ ი ლ ი ს ა მ ი ლ დ ა ნ ბ ა რ ი ს ა და მის[ს]
[ს]ახლის კაცთ სოფელი მ ა რ ი ა მ ე ლ ნ ი და იქით ო თ ა რ მდიე-
ნის ყმანი, და ბ ე გ ა შ ვ ი ლ ი ს ყმანი ლ ო მ კ ა ც ი ს ა ჩ რ დ ი-
ლ ი ს უ ბ ნ ე ლ ნ ი მიწებსა და სათიბზედ ცილობდენ, და ჩრდი-
ლისუბნელთ ესარჩლებოდენ: ჩვენი არის, უბრალოდ გიჭირავსთო.

ამისი ჩრდილისუბნელთ აშორო უთხრეს: რაც უბრალოდ თქვენ
არ გვეცილებით, მის მეტი ჯელი არა გაქვსთ რაო.

ამათი საქმე გავსინჯეთ და უფიცრათ არა ხდებოდა და ასრე გა-
უჩინეთ: თუ წადგეს ბეგაშვილი ლომკაცი და ჩრდილისუბანს მს[ა]ხ-
ლობარი რვა მემკვიდრე გლახი და ასრე იფიცონ. რომე: «ესე და ეს
სამძღვარი თქვენსა და ჩვენს შუა რომ არის, ამას აქათ ჩრდილის-
უბნისა არის და არც არას გვემართლების», სადაც გაიარონ, დარჩე-
ჩრდილისუბნელთა. და თუ ვერ იფიცონ, დარჩეს მარიამელთა.

ამაზედ ო რ ბ ე ლ ი დაგვიყენებია. მოკითხული ქნას, გარშე-
მო მახსოვარი მცოდნე კაცნი მოიყვანონ, თუ იმათით სწორე სამ-
ძღვარი იპოვნონ და ორნივე შესჯერდენ, ის არის; თორემ როგორც
ეს ფიცო გავგიჩენია, ასრე დააფიცონ და ფიცით გაატანინონ.

თუ ვერ იფიცონ, რასაც მარიამულელნი ირჩიან, დარჩეს იმათა.
ხატი მარიამელთ იშოვნონ, ლომკაციმ და ჩრდილისუბნელთ დაიფი-

ცონ. თუ იფიცონ. რაც გოსტაშაბასშვილს ღალა წაუღია, ისევე მოსცენ.

ქორონიკონს უზ, მკათათვის თ.

ბეჰელი: მე ფ ე ბ ა ქ ა რ.

**196. ბანიწინა ბაჰარ მუჟისა ბოლელთა და ახალგორელთა
მამულების ნასყიდობის საძიებო**

1717—1719 წწ.

ცსსა. 1448. № 607. დედანი. ქაღალდი. 29,5×24 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი ან ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბაქარის ზეობის წლებით.

ქ. ჩვენ, მე ფ ე თ-მ ე ფ ე მ ა ნ პატრონმან ბ ა ქ ა რ გვერთ ვიახელით ჩვენი ებისკოპოზ-დარბაისელნი, მდივანბეგი და მდივნები და ამ ნასყიდობის საქმე ასრე გავარიგეთ.

ამილახორის სოფელი ბოლელნი და ქსანზედ ახალგორელნი ერთმანერთში ნასყიდობაზე ლაპარაკებულან და ცილებულან და ნიადაგ ამილახვარი და ქსნის ერისთავი ამაზედ მღერებულან და ჩხუბი და მტერობა ჰქონებიათ. ახლაც ეს ბოლელნი და ახალგორელნი კიდემ ამ ნასყიდობაზედ ლაპარაკობდნენ.

ჩვენ მოკითხული ვქენით. სამართლის წიგნითა და საქართველოს რიგით და წესით ასრე გავარიგეთ და დადებულიც ასრე არის: თავისის ბატონის უდასტუროთ ვერაქაცი მამულს ვერც იყიდის და ვერც გაჰყიდის და არც აყრილისა და წასულის კაცისაგან მამული გაისყიდების.

რადგან ეს რიგი ასრე არის, რაც ქსანს გაღმა ახალგორელთ ბოლური მამულები ეყიდოსთ ძველი თუ ახალი, ისრევ ბოლელთ დაანებონ; და რაც ბოლელთ ახალგორელი მამულები ეყიდოსთ, ისრევ ახალგორელთ დაანებონ, ფასები მსყიდველებს შეუბრუნონ იქითაცა და აქეთაცა.

თუ ვინ იცის, ფასზედ ლაპარაკი შეექნასთ, რომე არა ამდენიერთი მომიცემიანო, რაც გამოიფიცოს, ვისაც მამული რჩება, იმან იმდენი თავის ფასი შეუბრუნონ. ეს ავაშენე, ეს ხარჯი ვქენო ან აოხრდაო, ახლა დაფასდესო, ის აღარ იქნების; თაობით რაც მისცემია, ის უნდა გაძოართვან, სხვას ვერას გამოეკიდებიან.

აყრილს კაცს თუ ვისმე გაუყიდნია, ის ყაბული არ არის, მამული მეპატრონეს შემგვიდრეს დარჩეს, მსყიდველმან ფასი მომსყიდველს სთხოოს.

დღეის წაღმა ვინც იყიდოს, ფასი დაეკარგების, მამულს არავინ დაანებებს.

ქსანს გაღმა ბოლოსაკენ ახალგორელთ გელი ნუღარა აქვსთ რა: გამოღმა ახალგორისაკენ ბოლელთ კელი აღარა აქუსთ რა. ამრიგად გაგვიშველებია და გაგვირიგებია.

ამ გარიგებას და განაჩენს ვინც გარდავა. ჩვენდა შეცოდებათ მოვიკითხავთ.

თუ ამას იტყვიან: ამიშენებიაო, ამისთუნ ვერას ითხოვენ: ამიტომ, რომე თავად უდასტუროდ რატომ იყიდეს და მერმე ამდენი ხანი არის კიდევ უქამიათ, იმაში გაიაროს.

ნაშენობისა ასრე იქნას: უნდოდეს ახალგორელთ თავისი ნაშენობა დააქციონ და წაიღონ; თუ იმათ არ დააქციონ. ამილახორმა დააქციოს.

ბეჰელი: მე ფე ბ ა ქ ა რ.

197. განჩინება ბაჰარ მუჰისა ჯაჰანგიზილუგის წაღის სამეფო

1717—1719 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 659. დედანი. ქალაღი. 30,5×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბაჰარის ზეობის წლებით.

ქ. ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ფ ა რ ე მ უ ზ და მისი შვილნი რ ო ი ნ, ა ვ თ ა ნ დ ი ლ და ნ ა ბ ე რ ა ლ ი ხ ო ვ ლ ე ს წყალზედ ლაპარაკობდენ.

ფარემუზ ამას ანობდა: რადგან ჩემთვის სამკვიდროთ ექვსი კოშლი კაცი შვილებისაგ[ან] მოსამართლეთ მომცესო, იმისი წყ[ა]-ლიც უნდა გამირიგდესო, რომე ლაპარაკი აღარ შეგვექნ[ა]სო.

აწ ამისი ასრე გვიბძანებია: რაც ხ ო ვ ლ ე ს წყლის წილი ფარემუზიშვილებს ნ[ა]თესავებში ჰქონდეს, იმ თავეთის წილის წყლი-დამ ერთი დღე როინ, ორი დღე ავთანდილ და ნაბერალმან ფარემუზის ექვს გლეხს და[ა]ნებონ, რომე იმითი მორწყონ.

მერმე როინის საუფროსომ გლეხმან და მანთაშაშვილზედ რომ ვენახი დასდებია, იმდონი ვენახი მოირწყოს. მას უკან ავთანდილისა და ნაბერლისა გასამყრელო გლეხები რომ არის, იმათი მორწყონ. მას უკან ძმაზედ გაიყონ და ისრე იდინონ.

რა ხნ[ი]თ ვენახების რწყვა გათავდეს. მიწებიც ასრე ამრიგაჲ მორწყონ.

ბეჰელი: მე ფე ბ ა ქ ა რ.

1717—1719 წწ.

ცსსა. ფ. 1448. № 608. დედანი. დაზიანებული. ქალაქი. 77×19.7. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბაქარის ზეობის წლებით.

ქ. ჩვენ, მეფეთ-მეფეთ მან პატრონ[მან] ბაქ[არ] გვერთ
დასწრე[ბითა] ბიძის ჩვენის ბატონისშვილის კათალიკოზის
ბატონის დომენტი სითა და ბიძის ჩვენის სვიმონისითა
და ჩვენი ძმის ბატონიშვილის ვახუშტისითა გვერთ
ვიხსელთ: მ[უ]ხრანის ბატონი ლევან, არაგვის ერისთავი გი-
ორგი, ორბელი ს[შ]ვილი სარდალი ლუარსაბ, მდივან-
ბეგი ავთანდილ, ეშქალასბ[აში] გიორგი, სახლთუხუცესი
ვახტანგ, სხვანი ებისკოპოზ-დარბაისელნი და მდივნები.

თუშანიშვილის მდივნის გივის და მისის ბიძაშვი-
ლის მანუჩარისა და შიოშის შვილებისა ნიკოლოზისა
და გიორგისა, ყალანდარა შვილის ქარიშმისა, ლიპა-
რიტის შვილის ქიშ[ე]რის სარჩელი და საჩივარი გავიგონეთ და
გავსინჯეთ.

[ამათი] სახლისკაცობა და ერთობა აღარ მოხდა და გაყრა მოინ-
[დ]ომეს. და გავყარეთ, რომელიც საქართველოს წესი და რიგი იყო
იმ გზით, იმ საქმით მოვაშორეთ.

საუფროსო მდივნის გივისა იყო, აგვალებინებია და ბარათი
გაძორჩეულისა და საუარესოდ მოცემულისა[ც] კელთა აქვს.

აგრეთვე საუმცროსო სასახლე როგორც მიეცა ლიპარიტის
შვილს, ბარათი კელთა აქვს.

საშუალო მანუჩარს და ნიკოლოზს და ქარიშმას
რაც მოეცა. ბარათი კელთა აქვს.

გლეხნი ვის რომელი ერგო ან ზედ რა აძეს, ბარათი შეგვიყრია.
სამართლით ვის რომელი რგებია, ბარათი კელთა აქვს.

მდივანი გივი ბევრს რასმეს ნასყიდობას ამბობდა, ვიყიდე და
ჩავსწერ[ე]ო, მაგათი არა გასულა რაო.

ამისი მაგიერი ზოგი რამ მანუჩარცა თქვა, აგრე მამის ჩემის ნას-
ყიდიც არისო.

ამისი გავსინჯეთ და რომელიც მართებული იყო, სხვის განაჩენით და ბარათით მდიენისათვისაც განაჩენიც მიგვიცია და მანუჩარისათვის ბარათიც.

სხვა იმას გარდა რაც უბარათო არის, ოთხად უნდა გაიყოს; ქვევრის ათისთავი მდივანმა აიღოს; სხვა ოთხად გაიყოს.

ქ ე ლ თ უ ბ ა ნ ს შიოშის აშენებული სასახლე არის, ნაშენობა და[ა]ქციოს, შიოშის შეილმა წაიღოს. ქალაქს სასახლე ოთხად გაიყოს; თავისი ნაშენი მდივანმან და[ა]ქციოს, წაიღოს.

გ ო რ ს ორთვალი წისქვილი, ბ ე რ ბ უ კ ი ს წისქვილი ოთხად გაიყოს.

სასახლის ზომა მდივანმა მანუჩარ და ქარმიშამა¹ გაუყოფარი-დაშ, სადაც მართებული იყოს, მოსაქმემ ააღებინოს; უწინ მდივანმა ირჩიოს.

სასახლეს წინ გარეჯულს კალოს და მეგრელიშვილის ხასახლარს რომე ეძახიან, კიდევე ჭ ა ნ ა ვ ს კ უ ტ ს ა ქვემო ნ ა ვ - რ ო ზ ა ს შ ე ი ლ თ ა ნ რუს გაღმა ჭანჭრობი, საბოსტნეები და დ ა - ლ ა ქ ი შ ე ი ლ ს ვენახს აქეთ სანახირო მიწა რომ არის, რაც გლეხს უჭირავს დღესამდის, გლეხისა არის. და რაც დარჩეს, ეს ოთხად გაიყოს. საწნახელს ქვეით ქვემო ბაგა ოთხად გაიყოს. სხვა ხოდა-ბუხები, რომელიც ან გლეხს არ დასდებოდეს, ან მეტი არავისთვის მიგვეცეს, ოთხად გაიყოს.

აგრევე რაც სახასო მამულები ა ხ ა ლ დ ა ბ ა ს ქონოდესთ ან გ ა რ ე ჯ ვ ა რ ს, ბარათით არ გაეყოსთ, ესეც ასრევე ოთხად გაიყოს.

ვისაც ცხენი და იარაღი მსახურს თუ ვის გინდას ვისმე გაყო-ლოდეს, მოსაქმემ გამოართვას და თავ-თავის მოსცენ.

ბეჭედი: მ ე ფ ე ბ ა ქ ა რ

verso-ზე ხუთი ბეჭედი:

1. ვ ა ხ უ შ ტ ი
2. მონა ღთისა, ყმა იესესი, მდივანბეგი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ
3. არ ირჩევა
4. მონა ღთისა სახლთხუცესი ვ ა ხ ტ ა ნ გ
5. მონა ღთისა სახლთხუცესი ვ ა ხ ტ ა ნ გ
(იგივე ბეჭედი)

¹ ქარმიშამა.

199. განჩინება ბაჰარ მფჳის პაჰუაშვილებისა და ჯანალაშვილების

მამულის საქმეზე

1717—1719 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 662. დედანი. დაზიანებული. ქალაღი. 36×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. საბუთო თარიღება ბაჰარის ზეობის წლებით.

ქ ა ნ ა [ლ ა] შ ვ ი ლ ი ს ზ უ [რ ა ბ ი ს]... შეიღს ნ ა ზ ა რ ა ს, იე... ნაშვილის პ ა ჰ უ ა ს ყმის ა ხ ი ჯ ა ნ ა შ [ვ ი ლ ი] ს ბ ა ა დ უ - რ ა ს ა გ ა მ ორსა ალაგსა მიწები ეყიდნა და კარგა ხანი სჳეროდა: ეხნა, ლალა პაჰუასათვინ ეძღია. დღესამდინ ასრე ყოფილიყვნენ.

აწ პ ა ჰ უ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი სჳიდებოდენ: ეგ მიწები ჩემის ყმისაგან რომ ვიყიდნიაო, აყრილი ყოფილაო და მერმე მამა ჩვენს ფასიც: შემოუყრიაო და მიწები უსამართლოდ გიჳირავსო.

ამისი ჯ ა ნ ა ლ ა შ ვ ი ლ მ ა ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა: ეს მიწები რომ ვიყიდეთო, გ ი ო რ გ ი მ ე ფ ი ს ეამშიაც გვეყიდოს, ის. შენი კაცი არც აყრილი ყოფილიყოსო და არც მამა შენს იმისი ფასი. ჩვენთვინ შემოებრუნებინოსო.

ჩვენ ეს გაუჩინეთ: თუ წადგნენ ჯანალაშვილები ორნიც ძმანი და ასრე იფიცონ, პაჰუაშვილები არას ემართლებიან. და ლალას კი აიღებდენ ხოლმე. და თუ ვერ იფიცონ, მიწა პაჰუაშვილებს დაანებონ.

თუ იფიცა, პაჰუას კაცის თავის გატეხამ ჩაოაროს. და თუ ვერ ფიცა, მოსაქმემ თავისგასამტეხლო მიაცემინოს.

ბეჳადი: მ ე ფ ე ბ ა ჳ ა რ .

200. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ენალა მელიჳის შვილების აბანოს

საქმეზე

1717—1719 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 726. დედანი. ქალაღი: 34,5×19 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. უთარილო. თარიღება ბაჰარის ზეობის წლებით.

*მრავალეამ მ ე ფ ო ბ ა ვ ა ხ ტ ა ნ [გ ი ს ა].

ჳ. ბძანებითა [მ]ისითა ჩვენ [სახლთ-უხუ]ცესო ამილახორის შვილი ვ ა ხ ტ ა ნ გ, [მდიეა]ნბეგ[ი] არაგვის ერისთვის შვილი ა [ვ თ ა ნ - დ ი ლ] და მდიენები, ე ნ ა ლ ა მ ე ლ ი ჳ ი ს შვილების [აბ]ანოზედ და წყალზედ ცილება და სა[რჩელი] გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

• მარცხენა ზედა კუთხეში წერია: „[პა]ტრონს შაჳნავაჳს“.

ამას წინათ ტფილისის აბანოებთან ერთი დაუთხანის აბანო ყოფილიყო. მერმე ჟამთა ვითარებისაგან იმისი წყალი მელიქს ენალას წაქეყვანა და თავისთვის აბანო აეშენებინა და ქონებოდა. მასუკან კურთხეულს სამოთხეში მყოფს* მოკითხული ექნა. რადგან სახასო ყოფილიყო, ის წყალი წაქერთმევინა და კარის აბანო აეშენებინა და მოეყვანა. ის მელიქის აბანო ხარაბა შექნილიყო.

მას უკან მელიქის შვილს როსტომას აბანოებთან წყლის¹ ძებნა დაეწყო². ცოლის მზითვეი ბევრი დაეხარჯა და ერთი წყალი ეპოვნა და მოეყვანა და სხვა აბანო აეშენებინა და იქ ედინა იმ წყალსაცა. და სხვანი შემოსცილებოდენ და ფიცით გაეტანათ და წართმეოდა და დარჩომილიყო ის თავისის ცოლის მზითვით აშენებული აბანო ხარაბად და წყალუქონელი.

მასუკან მელიქის შვილი როსტომა ნაზარალიხანს შეხვე-
[წ]ოდა, სამეფოს კარის აბანოდამ ერთი თითი წყალი ეთხოვნა. იმა-
საც შებრალებოდა და ცოტა წყალი ებოძა და როსტომას ეს წყა-
ლი წაეყვანა და თავის ახალ აშენებულს აბანოში ედინებინა. ამ-
დენს ხანს კელთა ჰქონდა და არავინ სცილებოდა.

ახლა ბატონის მობძანებაზედ როსტომას ძმა ნაცვალის ქაი-
ხოსრო და მისი ძმისწულები კარაპეტა, დავითა, ბაღი-
ნა და ოსეზა როსტომას³ შვილს დანელას ეცილებოდნენ:
ჩვენის ნაქონის აბანოს წყლიდამ მოგეცაო. ჩვენც წილი უნდა და-
გვედვასო.

ჩვენ რომ გავსინჯეთ, ის წყალი სახელმწიფო ყოფილა, იმიტომ
წაუერთმევია. მერმე როსტომას თავისთვის მარტო გაყრიეს უკან
უშოვნია, ძმანი არას გარეულან, ქრთამი არა მოუღლიათ რა. წიგნში
როსტომას მეტი არავინ წერებულა, ამიტომ რომე სხვათ ელანათ
შვილთ და შვილიშვილთ ამ წყალთან კელი არა ჰქონდათ რა.

ნაზარალიხანს საკუთრად როსტომასათვის მიეცა და ამ
კელმწიფემა⁴ც არ მოუშალა. დანელამ ეს წყალი თავის ახალს აბა-
ნოში აღინოს და ნურავნ შეეცილების. ძველი მამათ-პაპათ სქარაბა
აბანო სამძოდ არის და ძმაზედ გაიყონ.

ხელრთვა: ვახტანგ

ბეჰედი: მეფე ბაქარ.

¹ წყალს. ² დაუწყო.

* დატოვებულია ადგილი მეფის სახელის ჩანაწერად.

1717—1719 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 140. დედანი. ქალაღი. 33X14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბაქარის მეფობის წლებით.

ქ. გორელი ხუდადაშვილები ბერაძე ღთისიას და ესტატეს ნასყიდობით ირჩოდნენ და ძველად ნასყიდობის წიგნიც მოიტანეს.

მაგრამე ბერაძეებმაც ხუდადასგან. თავდახსნილობის წიგნი მოიტანეს. და ხუდადაშვილებმა ის წიგნი არ იყაბულეს.

მაგრამე ბერაძეებმა აშორო უთხრეს: ეს წიგნი მართალია. და თქვენის სახლის კაცთაგანც თავი დაგვიხსნიაო, და როსტომ მეფეს რომე თუმანიშვილები გაუყრია, მაშინ და მას [აქეთ ჯიმ-შიტაშვილების ყმანი ვართო, რა შენგან თავი დაგვიხსნიაო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგეს ბერაძე ღთისია და ესტატე და ხუდადაშვილებს ასრე შეფიცონ, რომე: შენის მამა-პაპათაგან თავიც დაგვიხსენით და ეს წიგნიც მართალი არისო, ხუდადაშვილები არას ემართლება. და, რადგან ღღეს აქამღი თუმანიშვილის გივისა და მისი მამა-პაპათ ყმანი ყოფილან, ისრევე გივს დარჩეს, სხვას კაცს კელი არა აქუსთ. და თუ ვერ იფიცონ, ბერაძეები დარჩეს ხუდადაშვილებსა.

და, რაც თუმანიშვილისგანა მიცემული სახლკარი, თუ მამული აქუთ ბერაძეებს მიცემული, ის ისევ გივის მდიენისაქ].

და თუ რამ თუმანიშვილის ყმობაში მოუგიათ, საქართველოს სამართლის წესით შუა გაიყონ.

თუ შეფიცონ ბერაძეებმა ხუდადაშვილს, რადგან ამდენის ხნის ყმანი არიან თუმანიშვილებისა, თუნდა ისევ გორს დადგნენ, ვე-ლარას შეუვა ხუდადაშვილი.

სამი ბეჭედი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.
2. მეფე ბაქარ.
3. მონა ღვთისა, ყმა გიორგისა; დივანბეგი ერასტი.

202. ბანკინება ბაქარ გეფისა ელიზბარისა და ხატისკაცის მამულის საქმეზე

1717—1718 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14936. დედანი. ფრაგმენტი. 16.5×13 სმ. ქალღმერთი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმა-რია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ბაქარის ზეობის წლებით.

... [მო]კითხული ვქენით. საციხურელთ კელი არა აქვსთ. ელიზბარს თავისი ტყე ისევ ყოფილად ჰქონდეს.

კადევ მიწაზედ ლაპარაკობდენ. ელიზბარ კაცი შეაფიცოს. მიწა ელიზბარს დარჩეს. არც სიამარადი შეიღოს და არც ხატის კაცს კელი არა აქვსთ. თუ ვერ შეაფიცოს, ხატის კაცს დარჩეს.

მერაბ! ეს ასრე გაარიგე. როგორც დაედებოდეს. ფიცა ელიზბარის კაცს დაადევით და აფიცეთ.

ზეჰელი: მეფე ბაქარ

203. გასამხრელთ წიგნი ამირჯანსა და მოხანსა აკოფას შვილებისა

1720 წ. 10 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 106. დედანი. ქალღმერთი. $29,6 \times 21,8$ სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ნებითა, შეწეენითა ღმრთისა მამისა, ძისითა, სულისა წმიდისა აწდა ჩვენის კურთხეულის ყოვლის დედოფლის ღმრთისმშობლის მარადის ქანწულის მარიამისითა, ზეცის ძალითა და ანგელოზითა, ოხითა და მეოხებითა ათთორმეტის მოწაფის მოციქულებითა პეტრისა და პავლესითა, მთავარანგელოზის მიქელ და გაბრიელისთა, იოვანეს ოქროს პირისა და იოვანეს მახარობლისა და იოვანეს ნათლისა მცემისა, სამას სამოც და სამისა წმიდისა გიორგისითა, — ამათისა შუა მიზდგომობითა და თავდებობითა ესე გასამყრელს წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცი მე, მღვდელი ამირჯანთ აკოფას შვილმა ამირჯანმა შენ. ჩემსა ძმასა მოსესასა ასე, რომ:

ჩვენ ერთმანერთისაგან გაყრა მოვინდომეთ და გავიყარენით. არც [გვ]ქონდა ჩვენი მონაგარი, არც [გვ]ქონდათ მამისეული საქონელი და არც [გვ]ქონდა სახლი. თუ რამ ცოტადღენი ღთისაგან მოცემული [გვ]ქონდა რამე, გავიყავით და ერთმანერთს მოვშორდით. ჩვენში გასაყოფი და სადავო არა დარჩა რა. არც ერთის იოტის ფასი ძმობისა და კარკაცობის მეტი. დღესა და ღვთის იქითა ყველას

ხეირი და შარი თავისი არის. და თუ რამ მამისეული ან ასაღები და ან გამოსაღები გამოჩნდეს რამე, საერთო არის; ასაღებიც ორთავე ძმის არის და მისაცემიც ორთავე ძმათ ერთათ პასუხი უნდა გავცეთ.

დელა¹ მოსესასთან გავიდა. სანამდინ ცოცხალი იყოს, მოსესამ უნდა შეინახოს. და როდისაც მოკუდეს, მოსესამ უნდა დამარხოს.

და თუ დელამ მოსესასთან არ დადგეს, ამირჯანასთან წავიდეს, ამირჯანამ კიდევ უნდა შეინახოს და როსაც მოკუდეს, დამარხოს მისის წესითა.

და თუ დელამ არც ამირჯანასთან დადგეს და არც მოსესასთან დადგეს და თავისთვინ ცალკე გავიდეს, ხუთი მინ[ა]ლთუნი ამირჯანმან მისცეს დედის სამარხი და ხუთი მინ[ა]ლთუნი მოსესამ უნდა მისცეს დედის სამარხი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და მისნი ყველა წმინდანი, კაცთაგან: ქალაქის მელიქი ასლამაზ², მამასახლისი ზურაბ³, ვანქის ტერ-საქიოზა, ქოპნა ბაღდასარამ.

და მე. მწერალს არ უთინას დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი მარიამობის ათს გასულს. ეს წიგნი მოსესასია. ერთი ამისთანა წიგნი ამირჯან[ა]ს აქუს.

ქორონიკონს უშ

დელამ მოსესასთან უნდა იყოს, მოკუდეს — დამარხოს, დარჩეს — შეინახოს. ამირჯანას ხელი არა აქუს. თუ გავიდეს, მოსესამ ერთი თუმანი უნდა მისცეს.

ქორონიკონს უშ +

204. გასამარხოლო წიგნი ქანკიანთ ზალინასი და ასლამაზასი

1720 წ. 20 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 855. დედანი. ქაღალდი. 55×22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებიტა, შეწვევითასა ღმრთისა, მამისა, ძისა, სულისა წმინდისა, აწ და ჩვენის კურთხეულის ყოვლის დედოფლისა ღმრთის-მშობლის მარანდის ქალწულის მარიამისითა, ზეცის ძალითა და ანგელოზითა ოხითა და მეოხებითა ამათის შუა მიზღვრემობითა

¹ დელმ.

² ბექელი: მონა ღთისა მელიქი ასლამაზა.

³ „ მამასახლისი ზურაბ.

და თავდებობითა ათთორმეტის მოწაფის მოციქულითა პეტრისითა და პავლისითა¹, მთავარანგელოზის მიქელ და გაბრიელითა, იოვანეს ოქროსპირისა და იოვანეს ოქროს მახარობლისა და იოვანეს ნათლისა მცემისა, სამასსამოცდასამის წმინდის გიორგისითა, ამათისა შუამიზდგომობითა და თავდებობითა და ქალაქის მელიქის მამასახლისის სალპითა გავიყარენით ჩვენ, განაყოფები ბიძაშვილები **ყ ა ნ გ ი ა ნ თ ყ ა ნ დ ი ნ ა ს შ ე ლ ი ზ ა ლ ი ნ ა მ და ყ ა ნ გ ი ა ნ თ პ ა პ ი ნ ა ს შ ე ლ ი ა ს ლ ა მ ა ზ ა**. ასე რომე, ჩვენი პაპი-სეული კვიდრი სახლიკარი გვქქონდა და გავიყავით.

და ერგო ასლამაზას: ერთი შირვანული დარბაზი და ორი პატარა ოთახი. ერთი პატარა ოთახი რომე ზალინას გამოართვეს. დარბაზის განი ადლი ხუთი, ჩარეჟი ერთი: სიგრძე — ადლი შვიდი, ჩარეჟი სამი. და ერთი ოთახის სიგრძე ადლი ოთხი და ნახევარი და განი ადლი ორი ჩარეჟი, ორნახევარი. და ერთი ოთახის სიგრძე ადლი ოთხი, ჩარეჟი ერთი და განი ადლი სამი. დარბაზის ერთი გვერდი **ლოინათ ასატურას** სახლისკენ და ერთი გვერდი: **გზისკენ** და ერთი გვერდი **ჟანგიანთ არუთინას** სახლისკენ.

და ახლა ზალინას ერგო: ერთი დარბაზი, ერთი წინ დერეფანი: დარბაზის სიგრძე — ადლი რვა და ნახევარი და განი — ადლი ხუთი, ჩარეჟი სამი. დერეფნის სიგრძე — ადლი ხუთი, ჩარეჟი ერთი და განი — ადლი სამი და ნახევარი. კიდევე კუთხე ალაგი ადლი ორი. ზალინას სახლის ერთი გვერდი **ლოინათ ასატურას** სახლისკენ და ერთი გვერდი **გზისკენ**. დარბაზის ზეითი კედელი ასლამაზას კედელი სანახევრო: ერთი პირი ზალინასია, ერთი პირი ასლამაზასია. გზა მეიდნის პირდაპირ.

ამრიგად გავიყარენით. ჩვენში გასაყოფი არა დარჩა რა, არც სადავო, არც სალაპარაკო, არც ერთი იოტი² ფასი, ძმობის და მოყრობის მეტი.

ეს წიგნი ზალინასია. ერთი ამისთანა ასლამაზას აქს.

ვინც ამას შლა და და ქცევა ჰყოს ხელი, რისხავს თავად ღმერთი და ყველა მისი წმინდანი. ამინ.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი, მისი ყველა წმინდანი და ზეტის, ქვეშისა ხორციელი და უხორცო.

კაცთაგან: ქალაქის მელიქი **ასლამაზა²** და მამასახლისი

¹ პლვისითა.

² ბეჰელი: მონა ღვთისა მელიქი ასლამაზა.

ზურაბა¹ და ხეჩიკანთ მამაჯანა, და მეარყე ბაღდინას შვილი, მესანათლე არუთინა და ყურადათ მელქოა და კალატოზი ბაინდურა.

და მე. ზურაბას შვილი მწერალი ფარსადანს, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი გიორგობისთვის კ გასულს, ქორონიკონს უშ. + +

205. გასამუშაოლო წიგნი პასრათას შვილების სარქისასი და ზალინასი

1721 წ. დეკემბრის დამდეგს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13041. დედანი. ქალაღი 30X22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნებითა, შეწევნითა მლთის, ესე გასამყრელოს წიგნი მოგეცა მე. პასრათას შვილმა სარქისამ, შენ, ჩემსა ძმასა ზალინასა ასე, რომ ჩვენ ერთმანერთისგან გავიყარენით და თუ რამ ჩვენი ქონება იყო, ბევრი თუ ცოტა, ავი თუ კარგი, თუ სახლის აჯნასი, ყველა წორეთ გავიყავით და ყველამ წორეთ წილი ავიღეთ.

მერგო მე, ზალინასა: სახლისაგან სათორნე და დარბაზისაგან შუა დედაბოძს აქეთი დარბაზის ალაგი რომ თაროზედ ნიშანი დაგვიდებია, დერეფანის ნახევარი, ზეითი ნაშენი სახლი; იქნა ჩემის წილის ჯამი, სათორნითა და ყველა რაც მრგებია, გაზანდრის გაზითა. სამოცი ადლი და ნახევარი, განი და სიგძე.

ლუქნისგან საუფროსო ლუქანი უნდა დავაფასოთ: ოთხი თუმანი დედის სამარხია და რაც მეტია, ჩემი საუფროსო არის.

ამისი ფარდი ერგო სარქისასა: დარბაზის ნახევარი, სარდაფი და დერეფნის ნახევარი; იქნება ამისი ჯამი, დარბაზი, დერეფანი განი და სიგძე, გაზანდარის გაზითა, სამოცი ადლი და ნახევარი. და გარეთი ჭიშკარჩი ერთათ უნდა ვიაროთ.

ამრიგათ გავიყარენით და ერთმანერთს მოვშორდით. დღეის იქითა ყველას ხეირი და შარი თავისი არის. ვისის სახელით რომ თამასუქით ვალი იყოს, თითონ უნდა პასუხი გასცეს. ზალინას ნაქნარი ვალი ზალინამ უნდა მისცეს, სარქისას ნაქნარის ვალსა სარქისამ უნდა მისცეს. გოგო, სანამდინ დედა ცოცხალი იყოს, დედას უნდა ემსახუროს.

არის ამისი მოწმე თავად ღმერთი, კაცთაგან: ქალაქის მელიქა

¹ ბეჟელა: მამ:საქლისი ზურაბ.

აშხარბეგ¹ მამასახლისი ზურაბ², ასლანბეგანთ ფასოა, ფარყუზათანთ ავთანდილა, ნაცვალთანთ საფარას შვილი კარაპეტამ.

და მე, ქმწერალს არუთინასა, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი ქრისტიშობის დამდექს.

ეს წიგნი ზალინასია, ამისი ფარდი სარქისას აქუს.

ქორონიკონს უთ.

206. ბანჩინება ყიასა ვეზირისა და იმამვერდა ყაიხულაშვილის

აბანოს საქმეზე

1722 წ. 20 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 766. დედანი(?). ქალაღი. 35,3×23,3 სმ. მხედრული.

ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. ბეჭედი ან ხელრთვა საბუთს არ უზის.

ქ. ამას წინათ ვეზირი ყიასა ყაიხულაშვილს იმამვერდას და სუფრაჯის იმამყულის შვილს ბარხუდარას თავის აბანოზედ შეშარიქებოდა. ვეზირს თავისი წყალი ამათს აბანოში მოეყვანა და აბანოც გაეკეთებინა, რაც გაკეთება სდომებოდა; და ვეზირისათვის ნახევარი აბანო წიგნით მიეცათ. ხანი გამოსულიყო, ვეზირი ქვეით წასულიყო; ეს აბანო ვისაც სქე-როდა, იმრიგად გამოსავალი ელოთ.

აწ მოვიდნენ ყაიხულაშვილი იმამვერდა და სუფრაჯიშვილი* და ვეზირს ლაპარაკი დაუწყეს: მაშინ ძალი დაგვატანეო, შენგან ავად მოპყრობისა გვეშინოდა, ნაილაჯი გავცდიეთო, თორემ ჩვენა აბანო ორას თუმნად მეტად ღირსო, შენის წყლის მოტანისათვის და აბანოს გაკეთებისათვის ნახევარს როდის მოგცემდითო.

მოკითხული ვქენით. იმამვერდას მოწმე[ე]ბი ვსთხოვეთ. რომე ეს აბანო მაშინ ძალის დატანებით გაეშარიქებანა.

იმან ეს ციხის თათრები მოწმად მოიყუანა: აჯინაზირა, უსუფა, სადუზა, სუფანვერდა, ასკარა, მირჯათარა და ციხის ქეთხუდის ცოლები, კიდევ ხუთი ექვსი. ამათ ასე უმოწმეს, რომე: ჩვენ ამის დამხდურნი ვართო, რომე მაშინ წიგნსა რომ აძლევდაო ამხანაგობისასაო, იმამვერდა ჩიოდაო, ძალი მჭირ-სო, მეშინიანო, იმისთვის ვაძლეო ამ წიგნსაო, თორემ მე როდის მივსცემო.

¹ ბეჭედი: მელიქი აშხარბეგ.

² " : მამასახლისი ზურაბ.

* დატოვებულია ადგილი სახელის ჩასაწერად.

აწ ჩვენ მოკითხული ვქენით. ქალაქის მელიქ-მამასახლისი, ციხის ქეთხუდები და მოქალაქეები და ციხის კალატოზები გავგზავნეთ, აბანოც დავაფასებინეთ და ყიასას რაც რომე წყალი მოეტანა თავისი აბანოსი ისიცა; და, რაც აბანოს გაკეთებაზედ ხარჯი ექნა, ყველაყა გავსინჯეთ.

და დაფასეს ვეზირის წყალი ორმოც თუმნად; და რაც შენობაზედ ხარჯი ექნა იმ აბანოზედ, ოზდახუთ თუმნად ისიები დაფასდა, რომ იქნების სამოცდახუთი თუმანი სულ ერთპირად.

ეს აბანო სამას თუმნად დაფასდა. ამისგან ყიასას წყალსა და ნაშენებს რომ გამოვედით, ორას ოცდათხუთმეტის თუმნისა იმამვერდასი და სუფრაჯიშვილისა იქნებოდა.

მაშინ ძალი სჭირდა, ამათი ბევრი მოდიოდა, ნამეტანი; და ნახევარი გამოსავალი რომ მიქონდა, ღიალ, ძალი დამართოდათ.

ამისი ასე გავგირიგებია: რადგან ვეზირს მაშინ ესენი შერიგებოდნენ და ეყაბულოთ, ას თუმანს რაც ნაკლებია, მისთვის ამათ დავაკელით და ასე გავარიგეთ: ეს აბანო სამად გაყონ: ერთი წილი ვეზირსა, ერთი იმამვერდასა, ერთი ბ ა რ ხ უ დ ა რ ა შ ვ ი ლ ს ა, რომ იქნების თვითონ წილის ფასი ასასი თუმანი. თუ უნდოდეს, ასე სამწილად აბანოს გამოსავალი სკამონ; და თუ უნდოდეს, ერთმანერთს ფასით რაზი შექნან და ისე ერთმან დაინებოს.

კიდევ იმამვერდი ვეზირს თბილს წყალს ედავებოდა: ახლა რომ ვეზირის ნაოხარს აბანოში ჯამაქანში რომ მიდის, ეს წყალი რომ მოიყვანეო, ჩემი წყალი წამართვიო, შენთვის წაიყუანეო. ამისი საბუთი ვეზირის ვეჭილს სადუხას უყო, რომ თვითონ იმან თქვა: მართალიაო, ვეზირმან რომე თავის წყალი შენს აბანოში წამოიყვანაო, შენს წყალზედ მეტი იყოო, ამის მაგიერად ეს წყალი დაანებეო.

რადგან თავისის წყლის ფასი მთლივ დაუფასდა, მაშ იმამვერდას ის თავის წყალი ისევ დაანებოს, არას ემართლება.

ქორონიკონსა უი, მარიამობისთვის კო.

207. განჩინება იმამყულიხანისა მღივანავების, თარხნისა და

დავითგარეჯის ყმა-მამულის საგმევო

1703—1722 წწ.

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2023. პირი. ქალაღი. საბუთი თარიღდება იმამყულიხანის მეფობის წლებით.

ქ. მღივანბეგი რომ [ც]ილობს ოთი აშვილებს აკურას ღიდის ხნის დასახლებულია, იყოს, ნუ აყრის.

სპარ-
სული

ქ. კურდულაშვილი იმერეთიდან მოსულია. თუ მღი-

ვანბეგის სახლისკაცს არც უყიდია, არც ვისმე უჩუქებია, მდივან-
ბეგს კელი არა აქვს. ჭურგულაშვილმა დაითიცოს, როგორც გაუ-
სამართლონ. სპარ-
სული

ქ. მამულასშვილი დანუქს ნასახლებიან მდივანბეგ-
სა. შეიტყუევით, დანუქსაც იმისი ყმა ყოფილიყოს; თუ არ ყოფილა
იქ სახლებში, წმინდის დავითისათვის დარჩეს. თუ სახასია, ბატონ-
ნისა იქნება.

ქ. ღოღელიშვილი დიდის ხნის ნასახლებია, ბატონს
თეიმურაზს რომ გურიელის ქალი ყოლია, ნუ აყრიან. სპარ-
სული

ქ. გოგიაშვილის ოქმი ჩვენ გვინახავს. ქართველს ბა-
ტონს მიუცია. მდივანბეგს ხელი არა აქვს. სპარ-
სული

ქ. ქოილასშვილს ნასყიდობით ჩემობს მდივანბეგი. წიგ-
ნი აქვს, თათრული ბეჭედი უზის, პაპუა არის ბეჭედში. თუ წიგნიც
იმისია, მდივანბეგს დარჩეს. თუ არა — წინამძღვარს.

ქ. ნინიაშვილი ვარდის უბნით აუყრიათ. უწინც
მდივანბეგისა ყოფილა. მდივანბეგს დარჩეს. სპარ-
სული

ქ. თარხანი რომ ზითვის კაცებს ეცილებას დევდა-
რიანს ვაიწასა და იოსებს, თარხანს დარჩეს ეს სამი
კომლი. სპარ-
სული

ქ. მჭედლისშვილზე სამართალი გაუჩინონ. სპარ-
სული

ქ. ძიძისშვილზე სამართალი გაუჩინონ. სპარ-
სული

ქ. აბეხჩრისშვილის ნასყიდობის წიგნი თუ აქვს თარ-
ხანს, მისცენ. თუ არა კელი არა აქვს. სპარ-
სული

ქ. მოკლესშვილი თუ საიღამეც აყრილა, იქიც თარხნის

უმა ყოფილა, თარხნის არის. თუ არა, თარხანს კელი არა აქვს, პე-
დი ყარში ნასახლებია.

სპარ-
სული

ქ. ძიძის სიძესთან კელი არა აქვს.

სპარ-
სული

ქ. ძიძის შვილებისა გასიჩქეთ, ისე გაუსამართლეთ.

სპარ-
სული

ქ. სხვას ნაზითვს რომ ამბობს, თუ თან გამოტანებულია ან მას.
უკან ჩამოსულა, წიგნით მოუცია, თარხნისა არის. თუ არც თან გა-
მოტანებულია, არც წიგნი აქვს, წინამძღვარს დარჩეს. სხვა სალა-
პარაკო არა არის რა. ამაზე შეაჯერეთ, განაჩენი დასწერეთ და მო-
გვართვით.

მეფე იმამ-
ყულიხან

ქ. მდივანბეგი და თარხანი აკურას წინამძღვარს კაცებს ეცი-
ლებოდენ. რაც ამ სიაში სწერია, ჩვენთან ვალაპარაკეთ და ეფის-
კოპოზ-დარბაისელნი სამართალში დავსხით. მდივანბეგს დარჩა,
რომე უნდა აყაროს ნინიაშვილი და გორელი. სხვასთჳრ
კელი აღარა აქუს რა, წინამძღვარს დარჩა.

და თუ თარხანმა აყრა მოინდომოს, დევდარიანი იოსებ ხუცე-
სი და ვაიწო — ესენი აყაროს. სხვა წინამძღვარს დარჩა. თარხანს
კელი არა აქუს. თუ თარხანმა არ აყაროს და ისინიც წინამძღვარს
დარჩეს.

რაც ამ განაჩენში არ დაგვიწერია, სხვა სადაო და სალაპარაკო
აღ[ა]რა დარჩომილა რა. სამართალში გაიარა.

მ.ფე იმამ-
ყულიხან

208. განჩინება ღოგინიძე IV-ისა შირან და გიორგი მაღალაშვილები სახელსა საქმეზე

1724 წ. 1 მარტი

ცსა. 1448. № 864. დედანი. ქალღ. 37,3×14,7 სმ. მხედრული. ყოველი
სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმა დიდმან მა-
ნათ-მთავარმან კათალიკოზ-პატრიარქმან, ღმრთივ-გვირ-
გვინოსანთა მეფეთა შარავანდედმან, პატრონმან დომენტიმ
სრულიად მცხეთის შვილნი უფროსნი კაცნი გვერთ ვიახელით და
მაღალაშვილის ფირანისა და იმისის ძმის გიორგის
სარჩელი და ლაპარაკი მოვისმინეთ.

ასრე, რომე მეტეხის მოურაობაზედ სარჩლობდენ და ცილობდენ და გაყრაში განაჩენი ბარათი ასრე ქონდათ, რომე: სანამდი მაჟამათი ი ვ ა ნ ე ცოცხალი იყო, მეტეხის მოურავობა იმას უნდა ეჟამა და რახან მომკუდარ იყო, ამ ძმათ — ფ ი რ ა ნ ს, გ ი ო რ გ ი ს და რ ო ს ე ბ ს — სამთავ უნდა გაეყოთ; როსებ ხომ მომკუდარიყო.

და ფირანს და გიორგის ეს სამართალი უყავით და ასრე გაურიგეთ, რომე: მეტეხის მოურაობის სამუქფოდ ფირანისათვის გიორგის ს ხ ე რ ტ ა შ ი მივაკემინეთ ყ უ ა ვ ი ლ ა ძ ე თ ა მ ა ზ ე და დ ე მ ე ტ რ ა შ ე ი ლ ი ბ ე რ ი ა — ესენი თავის მამულითა, დღეს, რისაც მქონებელნი არიან და მეტეხს დარჩიას სახლკარი წინ ნაფუძარი თავისის გარეშემოთი და ნატამლითა, დღეს რისაც მქონებელი იყოს. და ამ სამისავ კომლის კაცის სამოურაოც ამოგვიკუეთია; და გიორგი სამოურაოზე ვერას წაქედავება, კელი არა აქვს რა.

და საჩვენო რომელიც ბეგარა სდებოდეს და ან სხვამ გაეცემულმა კაცმა გემსახუროს, იმათაც აგრევ გემსახურონ.

აწე დარჩა მეტეხის მოურაობა სამეკიდროთ და საბოლოოთ გიორგისა, რომე ფირანს კელი მოურაობასთან არა აქუს. და არც გიორგის ამ მეტეხის მოურაობის სამუქფოს კაცებთან საბატონყმით და არც სამოურაოთ კელი არა აქვს.

ჩვენ ასრე გაგვირიგებია და ასრე შეგვიჯერებია.

დღეს ამას იქით თუ რასმე ამ საქმეზედ შესარჩილდენ, ერთმანერთთან კელი არა აქვსთ რა. რაც ოდენ წიგნსა¹ ამას არა დაგვიწერია, მტკიცე ოდენი ესე არს.

არიან ამისნი მოწამენი და შუა დამხდურნი ჩვენი სახლობუცესი მაღალაძე ამილბარ, დეკანოზი დანიელ. მაღალაძე ერასტი და საამ, კანდელაკი პეტრე, ჭარმელუი ქაიხოსრო, გედევანის შვილი სარდარი გაბრიელ, გედევან და ზურაბ და თაზის შვილი პაატა და ყოველნი მცხეთის შვილნი ნების დამრთველნი და მოწამენი ამისნი.

თვესა მარტსა ა, ქორონიკონს უიბ.

დაიწერა წიგნი ესე კელითა კარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნობარ ქადაგ-მგალობლის მაღალაძის სოლომონისათა.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ - პ ა ტ რ ი ა ქ ი დ ო მ ე ნ ტ ი

¹ წიგნსა.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13129. დედანი. დაზიანებული. ქალაქი.
54X22.5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

[ქ. ნებითა, შეწვენითა ღმრთისა, მამისა, ძისითა, სულისა წმინდისა, აჲ ჩვენის [კუ]რთხეულის ყოვლის დედოფლის ღმრთის-მშობლის, მარანდის ქანწუ[ლ]ის მარიამისითა, ზეცის ძალითა და ან-გელოზთა ოხითა და მეოხებ[ითა] ათთორმეტის მოწაფის მოციქუ-ლითა პეტრისა და პავლისითა [და მთავარ]ანგელოზის მიქიელ და გაბრაელისითა და ქალაქის მელიქმამა[სახლის]ის და ქედხუდების სალაპითა გავიყარენით ჩვენ, ოქრომქედელი გ ა რ ს ო ა ს შვილმა მ ა რ ტ ი რ ო ზ ა მ და ა ფ რ ი ა მ ა მ და პ ე ტ რ ო ზ ა ს შვილმა ის ა ი ა მ.

ასე რომ ჩვენ ერთმანერთისაგან გავიყარენით და თუ [რამ] ჩვე-ნი ქონება იყო, ბევრი თუ ცოტა, ავი თუ კარგი, ვეჭი [თუ] ნადლი. თუ სახლისა აჯნასი, ყველა წორეთ სამს წილად გავიყავით] და ერთი წილი მარტიროზამ აიღო, ერთი წილა აფრიამა, ერთი წილი პეტროზას შვილებმა აიღო ისაიამა.

ერგო სახლისაგან წილი მარტიროზასა: ჩვენი მამისევეული კვი-დრი სახლები, გარეთუბნის ღუქანი თავისი ოთახითა, თავისის სიგ-ლითა; ხარაზხანის ღუქანი თავის სიგლითა, მეიდნის ღუქანი თავი-სი სიგლითა; მეზანდუქე[ე]ბთან პერინას შვილი რომ ზის, ის ღუ-ქანი თავისის სიგლითა: სახლების წინთ რომ ეზო არის, ქვეითი ნა-შენი საბძელი და შეშის ოთახი, ზეითი ეზოში ორი ადლი განი, რკა ადლი სიგძეზედ უნდა სათორნე ა[ა]შენოს. და სხვა რაც დარჩეს. [შ]აპრა არის, მარტიროზამ და აფრიამ ერთათ უნდა იარონ.

ამისი ფარდი აფრიამას ერგო: ალა სტეფანას[ა]გ[ა]ნ ნასყიდი სახლები, ნავრუზ[ა]ნთ[ა]გან ნასყიდი სახლი ფეთხანის ქვეშ კლდის სახლი, ცოცხალანთ ბაღის ქვეში სახლები, კიკოანთ ხატოასაგან ნასყიდი სახლი, წინ ბაყლის ღუქანი, მექვაბის ღუქანი, მეზანდუ-ქე[ე]ბთან ყარაშვილი რომ ზის, თბილელის ქარვასლის პირდაპირ. ღუქანი, თავიანთი-სიგლებითა.

პეტროზას შვილებს ერგო: მაჩკინთ[ა]გან ნასყიდი სახლები, რასტაბაზრის ღუქანი, ქაფანკანთ[ა]გან ნასყიდი მეზანდუქე[ე]ბის ღუ-ქანი, გაფრიელა რომ ზის, თავიანთი სიგლებითა.

ამრიგათ გავიყარენით, ერთმანეთისაგან მოვშორდით: ჩვენში

სადავო და სალაპარაკო არა დარჩა რა, საკეთისა და კარკაცობის მეტი. ღლეის იქით ყველას ხეირი და შარი თავთავისი არის.

ესე გასამყრელოს წიგნი მარტიროზასი არის. ამისი ფარდი ერთი ამისთანა წიგნი აფრიამას აქუს და ერთი წიგნი პეტრუზას შვილსა ისაიას აქუს.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და მისნი ყველა წმინდანი ზეცისა და ქვეშისა, ხორციელი და უხორცო. კაცთაგან: ქალაქის მელიქმამასახლი აშხარბეგ¹ და მირიმანთ ზურაბას შვილი გასპარამ², ნარიმანთ ბაღდასარას შვილი ოსეფა³, ოქოანთ მილდისი ნასყიდა⁴, შ[აბო]ანთ მელქოა⁵, ამირალანთ გიორგის შვილი ს[ა]პ[ა]კა და ანშელანთ მელქოა⁶.

და რამცა და ვინცა ადამისამა კაცმან ხელი ჰყოს ამ წიგნის შლასა და ქცევასა, თითონმც მოიშლებს თავის სახისა და ქრისტიანობისაგ[ან]; მასამც ედების შიშთული იჟდასა, ძრწოლა კ[ა]ენისა, კეთრი [გ]ეზისა. და სული მისი ნუმცა იხსნების ჯოჯოხეთისაგან. გამრიგებელ[თა კაც]თა აკურთხოს ღმერთმან. ამინ.

და კლდის ბაღის ალაგი რომ არის. ის სამთავე ძმებისა საეროო არის, თავისის სიგლებითა.

მე, მწერალს არ უთინას. დამიწერია და მოწმეცა ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი და სიველი აპრიელის დამდექს. ქორო-

ნიკონს უიბ.

--	--

 +

მარცხენა კიდეზე: ... ამისი მოწამე ვარ +

210. განჩინება აგოვაშვილის მამულის საქმეზე

1724 წ. 20 აპრილი

ესსა. ფონდი 1448. № 1290. დედანი. ქალღდი. 20,3×12,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტალი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ბატონს ჩვენ აღიყულებიუნ ქვემო ბოლნისის მოხელე[ებ]თან — მამასახლისი ბახუტას, სარდარი ტარიელთან და ქეთხუდებთან წიგნი ებოძა. რომე: ბიძინას ყმა აბო-

¹ ბეჭედი: მამასახლისი აშხარბეგ.

² " : გასპარა.

³ " : ოსეფა.

⁴ სომხური ბეჭედი.

⁵ ბეჭედი: მელქოა.

⁶ ბეჭედი: მონა ღთისა მელქოა.

[ვ] ა შ ვ ი ლ ი ს ტყე სა ი ბ ე გ ა შ ვ ი ლ ე ბ ს და პ უ ლ ი ა შ ვ ი ლ ე ბ ს გაუყენებიათო, წადითო და გაარიგეთო.

ჩვენ წავედით: ბატონის ბძანებით საიბეგაშვილებიც და პოლიაშვილებიც, სოფლის ქეთხუდებიც წაეასხით. გავშინჯეთ.

თითონ საიბეგაშვილმან საიბეგამ ისულა, ასრე თქო: სა[ი]დენც მე წავიდე, თქვენ დასამძღურეთ. იმისის სიტყვით, საიღამაც საიბექას უთქვომს, მოვჰკერით და აბოვაშვილს დავანებეთ.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი; კაცთაგან: მამასახლისი ბა-
ე უ ტ ა +, რუსი ს უ ლ ხ ა ნ ა +, კ ი ლ ა შ ვ ი ლ ი ი ა ს ე +, აბ-
დარი ს უ ლ ო ა და სოფლის ქეთხუდები.

მე, ზ ა ვ რ ა შ ვ ი ლ ს ტ ა რ ი ე ლ ს, დამიწერია; მოწამეც ვარ
ამისი, გამრიგეც ვარ.

დაიწერა აპრილის კ, გასულს, ქორონიკონს უიბ.

ბეჟედი: მონა ღთისა ტ ა რ ი ე ლ .

კიდეზე:

საიბეგამ რომ ისულა, ასრე თქო, რომე: მამა-პაპითგან ასრე
გამიგონია. რომე ეს აბოვაშვილის არისო.

211. ბანჩინება ვახტანგ VI-ისა ამილღამბარ და ფირან მაჩაბლების

სამეფე

1708—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8672. დედანი. ქალღდი. 24,7×14,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან
ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობის წლებით.

ქ. მა ჩ ა ბ ე ლ ი ა მ ი ლ ღ ა მ ბ ა რ თავის განაყოფს ბაადუ-
რი შვილს ფ ი რ ა ნ ს ნუსხის პირით კოშქ[ი]დამ ბევრს რასმე სა-
ქონლის წაღებას უჩიოდა.

ამისი ფირან აშორო უთხრა: ჩვენ შენი არა წაგვიღია რაო და
არც წაგვიღებინებიაო.

ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგეს ჟირან ერთის თავის ყადარის იმ კეობის უმტერ-უმოყვროს კაცით და ასრე იფიცოს, რომე: «შენი საქონელი არცაა წაგვე[ლ]ოს და არც წაგვეღებინოს», არას ემართლების.

და თუ ვერ იფიცოს, ნუსხით რასაც ჩივის, მისი პასუხი გასცეს. რომელიც ვერ იფიცოს, ის კი მისცეს და რომელზედაც ეფიცებოდეს, იმაზედ დაიფიცოს.

ბაადურიშვილი გლეხსა და მიწებზედ რომე ელაპარაკების, იმის სამართალს მერმე უზამთ.

ორი ბეჰელი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვ ა ხ ტ ა ნ გ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.
2. მონა ღთისა, ყმა გიორგისა, მღივანბეგი ე რ ა ს ტ ი

212. განჩინება ვახტანგ I-ისა ბაინდურაშვილების შიის საქმეზე

1708—1724 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 5149. დედანი. ქალაღი. 12,7×13,7. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობის წლებით.

ქ. ამას წინათ ნაზირის ბ ა ი ნ დ უ რ ი ს შვილები გაყრილიყვნენ. მაშინ თ ა ყ ა ს თ ვ ი ნ საუფროსო სწორად აე[ლო] და მერმე ეშილთახებინათ და ერთი გ[ლე]ხი ნ ი ნ ი კ ა შ ვ ი ლ ი წაერთმაათ და სამა[თ] გაეყყოთ.

ახლა ჩვენთან ილაპარაკეს: და თაყას [არას] ემართლე[ბ]ოდენ. [თუ რა]მ ნინი[კა]შვილს ან სახლი ჰქონდეს, ან რამთონიც ღლის მიწა ჰქონდეს, ან რამთონი ადლი იყოს, იმთონი და იმის ზომა შუათა თაყას ვენაკი მისცენ. რამთონი სული კაცი იყოს, იმ[თ]ონი სული მისცენ.

ორი ბეჰელი:

1. რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვ ა ხ ტ ა ნ გ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.
2. მონა ღთისა, ყმა გიორგისა, მღივანბეგი ე რ ა ს ტ ი.

1708—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14. დედანი. ქალაღი. 38×13.4 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობის წლებით.

[ქ. კ]ელთუბნელი დათუნაშვილი შიო და თავის მეზობელი ნავროზაშვილები ცოტა საქმეზედ შესარჩლებულიყვნენ და დათუნაშვილი ნავროზაშვილს ბანზედ მიჰქდომოდა და შუღლის მგზავსიერი მაღალი სიტყვები ჩაეძახნა. ამასობაში ნავროზაშვილიც შინადად გამოსულიყო და ორნივე ერთმანერთს გაგინებოდნენ. მერმე კელდაკელ შეყრილიყვნენ და ერთმანერთისათჳინ უიარაღოთ კელით ეცათ. მას უკან დაეშველებინათ.

მაგრამ სამსა-ოთხს დღეს უკან დათუნაშვილი შიო მამკედარიყო. სიკვდილზედ შიოს ეთქვა: «ნავროზაშვილმა რომ ქოჩორი დაჰწიაო, მეორემ ძმამ ბარი დამკრაო და იმით კვცდებიო».

მოვიდნენ ჩვენთან, ილაპარაკეს. ჩვენ მოკითხული ექენით დავერვინ ვინმე ვიშოვეთ მნახავი, რომ ბარის დაკვრა ენახა და არცა რა სხვა რამ ჰქრილობა და ნაკრაულობა აჩნდა. მაგრამ ის შიო იმა შუღლზედ მალე მამკედარიყო.

ნავროზაშვილმა აშორო ითხოვა: ჩემის ნაკრაულობით არ მომიკვდარაო. რადგან აშორო ითხოვა, ამისთანას გაურჩეველსა და მართალს შეუტყობარს საქმეზედ ფიცი მართებული იყო. მაგრამ ფიც[ი] ამისთვის აღარ მივეცი, რომ საეკვოდ ამბობდნენ და თუ ველარ დაეფიცა, უფრო გაუძნელდებოდა საქმე.

ვითაც თანდატანებით შუღლზედ მამკედარიყო. მაშ საბაბი ნავროზაშვილი იყო. სისხლად სამოცი ძროხა გავაჩინეთ: თხუთმეტი ძროხა დარბაისელთ იპატივეს, თხუთმეტი ძროხა ამისთვის ჩაუტარეთ, რომ ნავროზაშვილი შინ ყოფილიყო და დათუნაშვილი ბანზედ მიჰქდომოდა და თავისავ ბანზედ წაჰიდებოდა. და ოცდაათი ძროხა მისცეს ნავროზაშვილმა დათუნაშვილსა.

და, თუ რომ დათუნაშვილს ნავროზაშვილისათჳინ ემტერებინოს და ან ძროხა და ან სხვა რამ პირუტყვი წაერთმოს, ამ ოცდაათის მისაცემს ძროხაში გაუანგარიშოს. რაც დარჩეს, ის მისცეს.

ბეჟელ: რტოდ ვარ დავითის, მგელლომად ვით ის, ვახტანგ, ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

214. პანინიზა პახტანგ VI-ის აბაშიძისა და ჯვარის მამის ძმის

ვალის სავსეზე

1703—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6629. დედანი. ქალღმ. 26×13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობის წლებით.

ქ. დავითიშვილს კოსტანტილეს გლურჯიქე ჯვარის მამის ზაბულონისაგან თოთხმეტი თუმანი თეთრი ვალად აეღო. ჯვარის მამა ხომ მოკლეს და ის თეთრი კოსტანტილესე დარჩა.

ახლა აბაშიძე წამოედევ: ეგ თეთრი ჩემი არისო, ჯვარის მამას ჩემი თეთრი ებარა და ეგ ჩემი თეთრი მოგცაო. თამასუქი თავისი სახელზე გამოერთმევა.

ჯვარის მამის ძმა წამოედევ: მაგ თეთრთან აბაშიძეს კელი არ აქვსო, ჩემის ძმისა იყოო.

ჩვენ გავსინჯეთ და მოკითხულიც ვქენით. თეთრი აბაშიძისა ყოფილიყო. ჯვარის მამის ძმა ტყვილად ელაპარაკებოდა. თეთრი აბაშიძეს დარჩა. ჯვარის მამის ძმას ამ საქმეზე კელი არ აქვს და ნურცა რას მიდევების.

თამასუქისას უბნობენ, დაიქარგაო. თუ ვინ იცის გამოჩნდეს, ამ წიგნმა გაქმტყუნოს.

ხელრთვა: ვახტანგ

მინაწერი: ქ. განაჩენი ვახტანგ მეფისა ჯვარის მამისა და აბაშიძისა.

215. პანინიზა ვახუშტი ბატონიშვილის მანუარი და ბირთველ

თუხანიშვილების სასისხლო სავსეზე

1708—1724 წწ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3455. დედანი. ქალღმ. 35,2×10,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ამეტი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის ზეობის წლებით.

ქ. თუმანიშვილებს მანუჩარს და ბირთველს ჩხუბი გამორეოდან დახიზვნის საქმეზედ. ბირთველს ბატონის ოქმი ქონოდა, მოყად[ა]ლე ყოფილიყო, კელთუბნიდ[ა]მ ნუჩავის აყრიო. მანუჩარს სახიზრად რაგინდარა მიყოლებოდა, ბირთველს ის არ დაენებებინა, ერთმანეთისათვის ბევრი ეცათ. ამ ცე-

¹+თამასუქი თავის.

მაშიდ მანუჩარს ბირთველისთვის ორთითი დაეკრა და თ[ა]ვი, დიად, ძალიან გ[ა]ეტეხნა. მანუჩარსაც კელი ნატკენი¹ ქონდა. რადგან ბირთველ ჩვენი მოყად[ა]ლე იყო, მანუჩარ არ უნდა² შესარჩლებოდა.

ორისავ³ სარჩელი გავიგონეთ. ნაცემობა ერთმანეთს შეუფარდეთ, თავის ნატეხი გავაზომ[ი]ნეთ, ხუთის ქერის მარცვლი იყო. ქერის მარცვალზედ თორმეტი მინალთუნი⁴ სისხლი გაუჩინეთ: იქნების თუმანი ექვსი. ამისგან ერთი ქერის მარცვლის ზომა კელის ნატკენობაშიდ ჩაუტარეთ. დარჩა ოთხი თუმანი და რვა მინალთუნი⁴. ამისაგან თვრამეტი მინალ[ლ]თუნი ჩვენ ვაპატივეთ და სამი თუმანი მანუჩარ ბირთველს უნდა მისცეს: ნახევარი თეთრი და ნახევარი ვეჯი.

სხვა ამ საქმეზედ ერთმანეთთან კელი არა აქვსთ.

ბეჰელი: ვ ა ხ უ შ ტ ი

216. ბანჩინება ვახტანგ VI-ისა ღავითაჴვილუბის სასაფლაოს საჴმეჴი

1710—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6277. დედანი. ქალაღი. 39×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთის დაწერისას ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნი უკვე შედგენილი ჩანს. საბუთიც ამისა და ვახტანგის მეფობის მიხედვით თარაღდება.

ქ. რუისი ღვთ[ა]ების საყდარი და ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ი ს სასაფლაო ყოფილიყო და მ ა მ ა ც ა შ ვ ი ლ ე ბ ი და შე დ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ი მკუდრები შე[ე]ტანათ და შიგ საყდარში დაემარხათ. და და ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ე ბ მ ა შემოგვჩივლეს, რომ ჩვენს სასაფლაოში [მ]კვდრები დაგვიმარხესო.

მოვაყვანინეთ, ვალაპარაკეთ და მოკითხული ვქენით. და მროველსაც მოვაკითხვინეთ და გავასინჯეთ ამათი სამართალი. არცერთს წიგნი არა ქონდა და უბრალოთ [მ]კვდრები შე[ე]ტანათ, შიგ საყდარში დაემარხათ. მოვიდნენ უწიგნოთ, ე ლ ი ზ ბ ა რ ს ე ლ ა პ ა რ ა კ ე ს . და ელიზბარ აშორო უთხრა.

სამართლის წიგნით ფიცი ელიზბარისა იყო. და ელიზბარ წა[ა]ყენოს ოთხი აზნაურშვილი თავისი და შეადიცოს, რომე. «კიდევც თავიდამ საყდარი სასაფლაოდ შიგნით მთლიე ჩვენ მოგვცემოდეს და არას კემწიფისაგან თქვენ შიგ საყდარში სასაფლაოდ არას თქვენს სახლის კაცს არ მისცემოდეს, რაც დროთი ტყუევილად არ დამარხეთ».

თუ დავითისშვილის აზნაურშვილებმა ასე იფიცონ, ვისაც დაემარხოს, ის მკუდრები გამოიტანონ, სასაფლაოდ და[ა]ნებონ და

¹ ნატკენი. ² უნდოდა. ³ ორისვა. ⁴ მინათული.

საუპატიოც მისცენ. ამისთვის, რომე სასაფლაო უბრალოთ გაუკრიათ და დავითიშვილის [მ]კვდრები გლეხსთან სასაფლაოში და-მარხულა.

ხელრთვა: ვ ა ხ ტ ა ნ გ

217. განჩინება მახტანგ VI-ისა შარსადან ციციშვილისა და მისი რძლის სამონღოს გაჟოფის საქმეზე

1710—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1236. დედანი. დაზიანებულა. ქალაღრ. 46×15,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის წიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგ VI-ის ქეფოპის წლებით.

მრავალყამ მეფ[ობა ვახტანგისა]

ქ. ბძანებითა მისითა ასრე იქნა: ქვემო ციცი ს შვილი ფარსად[ან] [და] მისი ძმისწული იასე და ვახტანგ თავის [რ]ძალს, პაპუნას ცოლყოფილს, პაპუნას საქონელზე ელაპარაკებოდენ. და ნუსხა მოგვართვეს, რომე ამდენი ჩემის ძმის საქონელი დაგრჩაო¹, ჩვენ უნდა მოგვეცესო.

ჩვენ რომე გავშინჯეთ, პაპუნას თუ რამ ჰქონოდა, ბატონის სამსახურზედ და გარეთ სხვას ალაგს ეშოვნა, რომე თავის მამულისა და ალაგისა არა ჰქონებოდა რა.

და რადგან ქალიც დარჩომოდა ან ქალსა და ან იმის სამკვდროზედ რომე არ მოხმაროდა და არ დახარჯულიყო, მართებული არ იყო.

ამ საქონლისაგან ქალს — შვითევი და იმის ცოლს — სამკდრო და სარჩო და პაპუნას სამარხს — ამ[ა]ებს რომე გამოვედით. ძირს მაგდონი აღარა დარჩა რა. და ზოგიერთი პაპუნ[ა]ს სიკვდილზედ მის ძმებსაც წ[ა]ეკლოთ.

ახლა კიდევ ამ საკაცოს იარაღისაგან რაც რომე ძირს დარჩომილა, უნდა მიეცეს: დაფერული ხანჯალი, ჩახმახის თოფი, ცხენი, კარავი, კიდევ პატარა კარავი, საბაზიეროს კარაბადინი, ქარგადნის ფარი, ტაბლი, კიდევ ჩახმახის თოფი, ვერცხლის ხანჯლის ქარქაში, მოქედილი კულა და კულის ძაბრი, სათლი.

რაც თეთრის თამასუქები იყოს — ესე[ე]ები თავისმან უნდომ[მა] რძალმან ფარსადანს და მის ძმისწულებს მოსცეს. სხვარიგად ამ საქმეზედ და საქონელზედ სალაპარაკო არა აქ[ვე]ს რა.

რა გინდა რა თავისის რძლისა რომე წ[ა]ეკლოთ, იმაზედაც თავის რძალი ელაპარაკებოდა, მაგრამ ესეც ჩავვიტარებია, ერომანერთ[თან] ხელი არა აქვთ.

ხელრთვა: ვ ა ხ ტ ა ნ გ

¹ დაქაო.

218. განიხილეთ ღომანტი IV-ის სოლომონ და პაპუა მალაღაშვილების

სასახლის საქმეზე

1716—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 7015. დედანი. ქალაღი. 31,3×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგ VI-ის მეფობის წლებით.

ქ. ამას წინათ სასახლის საქმეზე მალაღას შვილს მღონას სოლომონს ადამის შვილი პაპუა და მისი ძმები ელაპარაკებოდნენ. და ბატონმა ჩვენმა ძმამ, მეფემ ვახტანგ და სულერთობით დარბაზის ერთა სამართალი უყავით.

და სოლომონს ადამის შვილებისათვის სასახლის ზომა ალაგი და სამუქუო მივაცემინეთ. სასახლე ულაპარაკოთ სოლომონს დარჩა.

ახლა კიდევ მეორეთ ადამის შვილს ლაპარაკი დაეწყო. და ამაში ადამის შვილს კელი აღარა ქონდა რა. და ბატონმან ჩვენმა ძმამ, მეფემ ვახტანგ [მ]ც სოლომონს უბოძა და დაანება თავისი სასახლე.

და ჩვენც ამისთვის გვიბოძებია. ადამის შვილს რაც სასახლის ზომად არ მისცემია რევაზ სახლთუხუცის ბაღი და ციხე დიდს მიწები, მის მეტი კელი აღარა აქუსთ რა; სოლომონს დარჩა სასახლე; რაც იმ დღეს ზაერაშვილს ბეჟანს გაუზომია და შემოუსამძღვრავს, იმას შიგნით სოლომონს დარჩა.

ხელრთვა: კათალიკოზი დომენტი.

219. განიხილეთ ვახტანგ VI-ის თუშანოშვილებისა და ქარაშიძეების

რუსა და წაღის საქმეზე

1716—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 858. დედანი. ქალაღი. 67,5×22,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგის მეფობის წლებით.

ქ. თუმანიშვილებისა და ქარაშიძეებისა კეთებუნი სა და თორტიზის რუსა და წყლის საქმეზედ სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ და მოკითხული ვქქენით.

ამას წინათ, როდესაც სასუფეველს ცათა შინა სულპრწყინვალეთ მანათობელთ ჩვენს გვართ მეფეთა და კელმწიფეთაგან თუშანიშვილებს ხევთუბანი ჰბოძებოდათ და წყალობა დამართებოდათ, მაშინვე იმისი წყალი რუ და სათავე მეჯური ს-კევი დამ მეჯუდის წყლიდამ ჰქონებოდათ. მაგრამე ის წყალი არ ჰყოფნოდათ

და კურთხეულს მეფეს როსტომს შეხვეწნოდენ და სხვას ალაგით სხვა რუ და სათავე და წყალიც ეაჭათ.

მეფეს როსტომს შეეწყალა, თვითან მიბძანებულყო, რუ და სათაო მოესაზრა, ქვეყნისთვი[ს] მუშა შეეწერა; დიდის ღიახვიდამ და პატარას ღიახვიდამ — ორითგანვე სათავე აეღო და წყალი წამოეყუანა და ერთ რუდ შეეყარა; და მარანა გაეთარხნებინა, მერუეთ დაეყენებინა; და ეს რუ და წყალი ყოვლის კაცის უცილებლად თუმანიშვილებისთვის კევთუბნის სარწყავად ებოძებინა. ძვე-რულთა: ტყიურელთა, კარალელთა, ორთავ გარეჭურელთა და თორტელთათვის თავეთი რუები ზოგი ზედ გარდაეტარებინა და ზოგი ქვეშ გაეძურენინებინა. ასრე ყოვლის კაცის უცილებლად ჰქონდათ.

მერმე ეს წყალი რუში მძიმედ დენილიყო. თუმანიანთ ქსნას ერისთვისთვის ფეშქაში მიერთმიათ და პატ[ა]რას ღიახუზედ სხვას ალაგს სათავე აეღოთ, რუ გამოეჭრათ და იმავ როსტომ მეფის რუში შემოერთოთ.

ეს ასრე მზად წყალი და რუ მომავალი რომ ენახათ ამ სხვას რუების პატრონს სოფლებს. თავეთის სათავისა და რუსათვის არ მოევიღოთ და არ ეკეთებინათ და ყველანი ამ თუმანიანთ რუს დასწოლოდნენ.

და ამ საქმეზედ თუმანიან[თ] შემოგუჩიელეს და ეს მოგვახსენეს: ყველამ თავის რუს უყურონო და ჩვენ წყალს დაგვეხსნანო.

ჩვენ ერისთავს დავითს დაეპკითხეთ და სხვა გამსინჯავი მოსაქმენიც გაეგზავნეთ და შევიტყუევით. თუმანიშვილებს თავად თორტელთაგან და მერმე სხვას სოფლებისაგან წყალსა და რუზედ დიად ძალი სჭირდათ.

აწ ამისი ასრე გვიბძანებია: ძევრას ზედგენიძეს ამ რუს წყლით რომ წისქული უბრუნავებია. ის ისრევ და[ა]ქციონ და მოშალონ. თუმანიან[თ] წყალთან კელი არავის არა აქუსთ. კარალელთ თავისი წყალი ღირით ქვეშ გააძურინონ. აგრევე გარეჭურელთ თავისი წყალი ქვეშ გააძურინონ, ხავიწათუბნელთ ფონთხელა თავისი წყალი ქვეშ გააძურინონ: იმას აქეთ თორტელთ ქვეშიდამ რომ რუ ჩამოდის, მდგნალიანის რუს რომ შემოერთვის, ის ღირით თუმანიშვილების რუზედ გარდა[ა]ტარონ თავითივ წყალი.

კიდევ თორტელთათვის თამარ დედოფალს რომ ქვეშური წყალი ბოგირის რუ რომ უბოძებია, იმისი წყალი თუმანიშვილების

რუს ქვეშ გააძეურინონ და თავეთი რუ გაიღონ; და თუმანიანთ სამ-
ძღურამდინ თავეთი მინდორი მ ე ჯ უ და ს გაღმა-გამოღმა იმ წყლი-
თა და თავეთის რუთი მორწყონ; თუმანიან წყალთან და რუსთან
კელი არა აქუსთ.

პეპადი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ
ვამტკიცებ მეფის ძეობით

სხვა ხელით: ქ. მეფის ნაბოძები რუს წყლისა განაჩენი
ხელთ უბნისა

220. ბანჩინაბა ელისაბარ და კოსტანტილე ღვინითიფვილუბის

ბაჟრის საჰმეზე

1710—1721 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2289. დედანი. ბოლო აკლია. ალაგ-ალაგ ტექს-
ტი გადასულია. ქალაღი. 43,5×18,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემ-
დეგ ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული. საბუთი თარიღდება ვახტანგ VI-ის მე-
ფობის წლებით.

ქ. მეფის ვახტანგის ბძანებითა და შენოზ ხანის
ბძანებითა მოვედით ჩვენ, ფარეშთუხუცესი ზა[ა]ლ, დავითის-
შვილების ელისბარისა და კოსტანტილეს სასახ-
ლისა და ზვრების და ხოდაბუნების გასაყოფლად.

და აბანოს სასახლე როგორც ბატონის განაჩენში ეწერა.
ისე კოსტანტილესთვინ დავგინებებია.

და იმისი ზომა სასახლის ადგილათ ელისბარ ზოგი იქივ აბა-
ნოს ნაკოშკარი და ცოტა რამ ადგილი მოიზომა; და სხვა თის-
რევეს ზარდიაშვილის ნასახლარი და ნაფუზარი მოიზომა.

და ნულის სასახლე ბატონის განაჩენში გასაყოფლად ეწე-
დეთ: კოშკი ორისავ ძმის საწილოთ დავდევი. და შუა დევხანა და
რა. მოვედით და დავიარეთ და გავსინჯეთ და ერთმანერთს შეუფარ-
იმის წინ პატარა საწოლი და პატარა აივანი და სალარო და დარბა-
ზი, ალაყაფის კარი, დაბლა ორი გომური სახლი — ელისბარს
დარჩა.

საყდარი ორთავესი საძმო არის.

საჯინბოს ნახევარი, ანბრის ნახევარი და მარნის ადგილი —
ესენი ელისბარს დარჩა.

და ქვევრები კი უნდა გაიყონ.

ზვრები შევაფარდეთ და აბანოს ზვარი და ქინძთის ზვარი
ელისბარს დარჩა და ნულის ზვარი — კოსტანტილესა.

და ღვერთული ზეარი შუა გაუყავით; ნიგვზები ცალს მხარეს დავადევით და საწნახელი ცალს მხარესა. ნიგვზებისაკენ ელისბარს დარჩა და საწნახლისაკენ — კოსტანტილესა.

და ზოდაბუნები ყველგან შუა გაგვიყვია; და ზოგი ურჩევითა და ზოგი ისე ნახევარ-ნახევარი დაუჭირავსთ.

ამისდა ფარდათ კოშკის წინ რომ დიდი სახლი არის, კიდეც კოშკის გვერდზე რომ ერთი გომური სახლი არის, ამ სახლს წინ დიდი აივანი გალავანს შიგნით, იქით გვერდის გზითა.

საყდარი ორთავესი საძმო არის. და საყდართან რომ კიბის გზა ავა, ამისკენ დარჩა; ამის ძირს გომური სახლი, ამ სახლს წინ საწოლი თვისის აივნითა, აივანს ქვეით სალარო, სალაროს გვერდზე სამხლებლო სახლი, ამისი კარი ვარდებთან უნდა გაილოს საცალფეხო გზა; კიდეც ერთი გზა კოშკის უკან მიეცით.

წინ რომ ანბრი არის, ორ სახლათ არის, ერთი ელისბარს და მეორე კოსტანტილეს საჯინიბოს ნახევარი.

და მარანს იქით რომ ნატამალი არის, უწინაც ქარხნები ყოფილიყო იმაზედა და ახლაც საქარხნეთ მიგვიცია კოსტანტილეს-თვინ.

აქეთ რომ სამზარეულო და სახაბაზო არის, ის ქვემო რომ ორი გომური არის, იმისთვის შეგვიფარდებია და სასახლეზედ დავვიდებო; და უნდა იქიდან აიღოს ეს სამზარეულო და სახაბაზო და იმ მარნის გვერდზედ დადგას; და იმ სამზარეულოს და სახაბაზოს ნაღამზე გზით უნდა იაროს.

იმ გზას ქვეით და მარანს ქვეით ნატამალი და ტყემლები ქვემო მოედნამდი ადგილი ელისბარისათვის შესავალ-გასავლით მიგვიცია.

და ქვემო მოედანი ორთავე შუა გაუყავით; გზა რომ ჩაივლის შუაზედ იმას ქვეით ქვეისაკენ ელისბარს დარჩა და თქვისის კალოს საბძელისაკენ — კოსტანტილესა.

ზეიდან რომ მარანთან ტყის გზა ჩამოვა საშეშე, როგორც კვლავ უზიდავს ელისბარს, ისრევ იმაზედ ზიდოს.

და ზვრები გაუყავით: ნულის ზეარი და ღვერთულის ზვრის ნახევარი საწნახლისკენ კოსტანტილეს დარჩა. და აბანოს ზეარი და ქინძთის ზეარი და ღვერთულის ზვრის ნახევარი ნიგვზებისაკენ ელისბარს დარჩა.

და ზოდაბუნები ყველგან [შუა გაგვიყვია და ზოგი] ურჩევითა

და ზოგი ნახევარ-ნახევარი [დაუჭირავსთ ალა]გი. და ზეარსა და ხოდაბუნში სალა[პარაკო არა აქვსთ რა].

ესეები ყველა ასე [გ]ვართ გავვირიგებია. აბა[ნოს სასახლის] ბარათი თავ-თავისთვის უჭირავს.

221. ბანჩინება ვახტანგ VI-ისა ელიზბარ და კოსტანტილე

დავითაშვილუბის გაყრის საქმეზე

1710—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2367. დედანი. ქალღდი. 49×25,5 სმ. მხედ-რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ვახტანგ VI-ის მეფობის წლებით.

ქ. ჩვენ. მეფეთ-მეფემან და კელმწიფემან პატრონმან ვახტანგ და ძემან ჩვენმან სასურველმან მეფემან პატრონმან შაჰნავაზ, ძმამან ჩვენმან პატრიარქმან ბატონიშვილმან ბატონმან დომენტიმ გვერთ ვიახელით ჩვენი ძმა ბატონიშვილი სვიმონ, სარდალი ბატონიშვილი ვახუშტი, მუხრანის ბატონი ლევან, არაგვის ერისთავი გიორგი, ამილახორი ავთანდილ, ორბელიშვილი ლუარსაბ, მდივანბეგი ავთანდილ, ეშიკალასბაში ამილახორიშვილი გიორგი, სახლთუხუცესი ვახტანგ, ციციშვილი ზაზა და სხვანი ებისკოპოზ-დარბაზის ერნი და მდივანები და დავითიშვილების ელისბარის და კოსტანტილეს სარჩელი და საჩივარი ორთავესი გავიგონეთ და გავსინჯეთ.

მათი სახლისკაცობა და ერთობა აღარ მოცდა და გაყრა მოინდომეს. რომელიც საქართველოს გაყრის წესი და რიგი იყო იმგვარად გავყარეთ და დავაშორეთ.

საუფროსო ელიზბარისა იყო. აზნაურშვილი და გლეხი რაც ერგებოდა, აგვიღებინებია. ბარათი კელთ აქუს.

აგრევე საუნცროსო კოსტანტილესი იყო. და მივეცით აბანოს სასახლე ერთპირად კელშეუალად, როგორც ბარათში უწერია სრულობით.

იმისი ზომა გაუყოფარის ალაგიდამ, სადაც უნდოდეს ვენახს გარდა, ელიზბარ აიღოს.

ნულის სასახლე შუა გაიყონ: ნახევარი ელიზბარს და ნახევარი კოსტანტილეს.

სასაფლაო, ხატი და ჯვარი, წირვის იარაღი, სამღთო წიგნები რაც იყოს, საერთო არის. თუ უნდოდესთ, გაიყონ. და თუ უნდოდეს, ერთად იქონიონ.

საჭირნახულო ელიზბარს უფროსი მიეცემოდა, მაგრამე ზოგი გავაშეებინეთ. და რაც მივეცი, ბარათი კელთა აქუსთ.

ქვევრის საუფროსო ელიზბარ აიღოს და სხუა შუა გაიყონ. ზეარი და ხოდბუნნი შუა გაიყონ.

ელიზბარ მამულეზზედ თავისას და თავისის სახლის ბატონი-შვილის როდამის საქონლის დახარჯვას და მამის ვალების გარდაკდაზედ ბევრის დახარჯვას ჩიოდა. ესეც უნდა ვალაპარაკოთ და რომელიც ამათი დახარჯოდეს, კოსტანტილე უნდა მიუდგეს.

რაც ძველი ვალი გამოჩნდეს მამისა, რომე მისაცემს იყუნენ, საერთოდ გარდაიხადონ. ან სხვა ვალი ემართოსთ, რომე მამულსა და სახლზედ დახარჯულიყოს, ისიც ერთად გარდაიხადონ.

ხელრთვა: ვ ა ხ ტ ა ნ გ. ბ ა ქ ა რ

ქ. ჩვენ საქართველოს პატრიაქი ვამტკიცებთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

222. ბანინება რამაზაშვილის სასახლო საქმეზე

1726 წ. 3 ივლისი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 473. დედანი. ქალაღი. 43,3×17 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ამას წინათ ა ბ ა შ ი ძ ი ს ვ ა ხ უ შ ტ ი ს აზნაურშვილი ბოქო რ ა ძ ე ზ ა ლ ფ ც ა ს სამსახურზე ყოფილიყო. რ ა მ ა ზ ა ს შვილს ფცელს, ლ ე ვ ა ნ რ ი კ ა ძ ი ს ყმას, შემოკდომოდა.

ბედნიერის ვეზირის ბძანებით ხ ა ლ ი ლ ა ლ ა ამ საქმეზე მუბაშირათ მოვიდა.

მოვედით ჩვენ, დ ა ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ი კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ე, იმისი ბატონი კი გარდამეხვეწა, თქვენ ა ბ ა შ ი ძ ე ს ბატონს ვ ა ხ უ შ ტ ი ს შემოგეხვეწე. ჩემის ნებაყოფლობით ხუთასი მარჩილი სისხლი გა[ა]ჩინეს, მაგრამე ოთხას შეგეჯერდა. ამ ოთხას მარჩილში თავათ ის მკვლეელი თავისის სახლის კაცებით და მიწა-ალაგით მოგართვით და ერთი მისი განაყოფე.

ეს ორი კვამლი კაცი დღეს რისაც მქონებელი იყოს, თქვენთვის ამ ოთხას მარჩილში მოგვირთმევია ფცას. როდესაც თქვენი ოთხასი მარჩილი მოგართვა, ეს ჩემი გლეხები ისევ მე უნდა დამანებოთ.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, კაცთაგან: მ რ ო ვ ე ლ ე ფ ი ს კ ო პ ო ზ ი¹ ე პ ი ფ ა ნ ე. ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე რ ე ვ ა ზ, წ ი ნ ა მ ძ დ ვ ა რ ი ი ო ვ ა ნ ე.

¹ ელფისკოპოზი.

მე, მდივანს ბ ე გ თ ა ბ ე გ ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.
დაიწერა კათათვის გ, ქორონიკონს უიგ.

ხუთი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ე
2. არ ირჩევა
3. არ ირჩევა
4. არ ირჩევა
5. არ ირჩევა

სხვა ხელთ: ფცის რიკაძის განაჩენი

223. ბანჩინება რაბიშვილუბის მამულის საქმეზე

XVIII ს. I მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2508 ა. დედანი. ქალაღი. 33,7×11,5 სმ. მხედ-
რული. უოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. საბუთი თარიღდება
რატიშვილების მიხედვით (ნ. ბ ე რ ძ ე ნ ი შ ვ ი ლ ი, დოკუმენტები I. №№ 173,
265, 269).

ქ. რ ა ტ ი ა ნ თ საქმეზედ მამულის გასარიგებლად მე, პ ა პ უ-
ნ ა ბ ე გ ს ა [ა] კ ა ძ ე ქილიფთარბაში¹ მოვსულვარ.

ზ უ რ ა ბ და ო თ ა რ და ო ტ ი ა ს შვილი ზ ა ზ ა სასახლეზედ
ლაპარაკობდენ ზოგიერთს მამულებზედ. სხვაზედ თავიანთ სახლის-
კაცები დაისხეს ფარეშთხუცესი ლ უ ა რ ს ა ბ, რ ა ტ ი შ ვ ი ლ ი
ო თ ი და ი ო ს ე ბ.

დაესხედით და ასე გაუყავით ოთარსა და იმის ძმას სასახლეთ
და საჭირნახულოთ:

სასახლეთ მივეცით თავს ძელყორის პირზედ ბოლო დიდ მუ-
ხამდინ ლუარსაბის გადასწვრივ რომ მუხა დგას რუს პირზედ,
იმას ჩამოტანება ოთის ღობემდინ. ამას გარდაისათ ბალის ადგილი
როგორათაც გაყოფილი აქვსთ, ოთარს ისე დარჩა.

ოტიაშვილი ზაზა არა სჯერდებოდა, ბალის ადგილი არა მაქვ-
სო. რადღან რომ ოთართან გასულა და ეს ძველი სასახლე მამა
პაპისა ზაზას რგებია, ქაიხოსროს გაკეთებული ბალი ამ სასახლისა
იქნება და ზურაბს დარჩა. რადღან რომ ამდენი ამისი სახლის კა-
ცებიც შუა არიან, ბალიც ამასვე უნდა ქონდეს. მანამ სასახლეში
ზურაბ დგას.

ზაზას აბანოს წინ რასაც აბანოს კარი გამოიტანს, ბალის ად-
გილად მივეცით. ამას ჩამოყოლება იმას გარდა, რაც რომ იმას, გა-

¹ ლიქიფთარბაში.

რეშემო ადგილი არის და [ა]ნ ნიგვზები, ის ზურაბს დარჩა. რასაც ლუარსამის ზვარი ჩამოიტანს, იმას გარდასწვრივ სულ ზურაბს მივეციტ ქსნამდინ. რადგან რომ ზურაბს სასაქლის ადგილიც არა ქონდა, საუფროსო აელო და ეს ადგილი თავისმა სახლის კაცებმა სასახლის ადგილობისათვის მისცეს.

სხვა თუ რამ ქონდათ, ბატონის ბძანებით გაუყავ და გავაშველე. სალაპარაკო აღარა დარჩომიათ რა.

რატიშვილი იოსებ და ოტია ამისი მოწამე [ვართ].

ბეჭედი: ++

224. ბანინება ბერუა და შიო ჟუბაშვილების წიგნილის საძეუბე

XVIII ს. I მეოთხელი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2071. დედანი. ქალაღი. 21X15,2 სმ. მხედ-რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტ-ლი. ა-მეტი. საბუთი თარიღება პაატას მღვანბეგობის დროით.

ქ. ქუბაშვილი ბერუა და გიორგი თავის განაყოფს შიოს წისქვილის ნახევარს ეღავებოღა.

შიოშ ასე უპასუხა: გაყრას უკან მიყიდიავო ის წისქვილიო. მესამედის მეტი არ არისო. შენო.

ჩვენ ასე უსამართლეთ: თუ წადგეს შიო ორის ბერუასაგან შეგდებულის უმტერ-უმოყროს კაციტა და ასე შეფიცოს: ის წისქვილი გაყრას უკან ეყიდოს და მესამედის მეტი წილი არა ქონდეს. ბერუასა და გიორგის კელი აღარ აქვსთ იმ წისქვილზე და მესამედის მეტთანა.

და კიდევ ბერუა და გიორგი ნუხსით რუმ უჩივოდენ შიოსა. საქონელი დაგვიხარჯევო, ის ნუხსაც კელთ დაიქიროს; რომელიც ეფიცოდოს, ის ფიცით გამოიტანოს. რომ არა ქონდეს რა და არც-რა დაეხარჯოს. კელი არ აქვსთ; და რომელიც არ ეფიცოდეს, ის მისცეს.

მოფიცარი ოთხი შეუგდოს და ორი უშოვოს და ორი შეუგდე-ბელი მიიქიტანოს და ოთხის კაცით შეფიცოს ასე.

ბეჭედი: მონა ღთისა მღვანბეგი პაატა.

225. სავარტალი სვიმონ ბატონიშვილისა ელიზბარ ელიზბარიშვილის

ვალის საქმეჲ

1091—1711 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14630 ა. დედანი. ქალაქი. 11,6×13,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ორწერტილი. საბუთი თარიღდება სვიმონ ბატონიშვილის ბეჭდის მიხედვით.

ქ. ბატონის კათალიკოზის ყმას მამუაშვილს არუთინასი ელიზბარიშვილს დავითიშვილს ელიზბარს ხუთი თუმანი თავნი სარგებლით ემართა. დიდი ხანი იყო [და] სარგებელი ბევრი შექნილიყო. ელიზბარს მიცემა არ შეეძლო; სარგებელი გავაშვებინეთ. თავნი უკლებლად მისცენ. სამდივანბეგო [ე]ლი[ზ]ბარ გამოიღოს.

ბეჭდი: მოსავეი ღთისა, ბატონიშვილი სვიმონ

226. განჩინება ალავერდელისა და ყორჩიბაჲ ზეჲანის მამულის საქმეჲ

XVIII ს. I მეოთხელი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 564. დედანი. დაზიანებული. ქალაქი. 33×13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. საბუთი თარიღდება პატა ჯანდიერისშვილის მდივანბეგობის მიხედვით.

[ბატონი ა]ლავერდელი და ყორჩიბაში ბეჟან კისისკევის კონდოლის [ბო]ლოზე ლაპარაკი შექნეს.

და ჩვენ მდივანბეგმა და მდივნებმა და დარბაისელთ სამართალი ვქენით. შამადგო[მა]ზე მე. მდივანბეგი კონდოლს ამ საქმეზე მოვიდე. და კონდოლის ბოლოს ფიცი ბატონის ალავერდლის კაცს დავადევით. და რასაც ბატონის ალავერდლის კაცები ფიცით გაიტანს, ედიშაშვილს კახაბარიშვილის მამულით ქონია წილი.

თუ უფიცრათ გარდაესწყვიტეთ, კარგია. თუ არადა, ის მამულები ვნახოთ და რა ერთიც მამული იყოს, იმთენის მოწმით უნდა დაიფიცოს.

კისისკევის მთისა ფიცი ბეჟან ყორჩიბაშის ყმას დ[ა]ედვა და მოწმით დაიფიცო[ს].

ორი ბეჭდი:

1. მონა ღთისა [ჯანდიერიშვილი?] მდივანბეგი პატა*.

2. ყორჩიბაში ბეჟან

ხელრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ

* რვაკუთხა დიდი მხედრული ბეჭედი პატა ჯანდიერიშვილისა.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 10:6. დედანა. დაზარანებული. ქალაქი. 21,5×19 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. საბუთი თარიღდება უთრუთ ციციშვილისა და გივი მდივნის მიხედვით.

ქ. სარდლის პაპუნას შვილი ზაალ და მისი ძმისწულის ზაზას შვილი უთრუთ ზემო ციციშვილსა¹ პა[პ]უნასა და ედიშერს მალრაძეს იასეს და მის ბიძაშვალს გიორგისა და სამწყერაძის მამულს ამ[ა]ებს შეცილქებოდნენ.

ამაზედ ფიცი პაპუნამ და ედიშერ იშოვნეს. ფიც[ს] რომე [იხმა]რებდენ, მოსაქმემ და შუაქამან ფიცი აღარ მოახდი[ნეს]. და ერთმანერთს ამგვარად შეჭერდნენ, რომე: მალრაძე და სამწყერაძიო მამული, ისევე პაპუნასა და ედიშერს და[ა]ნებეს.

და იმათ თავეთის წილის მამულიდამ ნიჩბის[ს] დაუდევს ზა[ა]ლსა და უთრუთს: მახარა ხიმშიაშვილი, შიო და ივანე; ოხერას: დემეტრაშვილის მამული, სახასოს [მ]ამულიდამ სამის დღის მიწა.

კიდევ ედიშერის წილიდამ ნიჩბის[ს]: შიოშაშვილი შიო და სეხნია შემატებულის მიწითა, ერთი საკომლო გოგიაური, ერთი დღე და ღამე წყლის დენა. — ესენი თავის მიწა-წყლით და მამულით პაპუნამ და ედიშერ დაუდევს და ზა[ა]ლსა და უთრუთს დარჩა.

ახლა ამ მოცემულის მამულის გაყოფა მოინდომეს. ზა[ა]ლსა და უთრუთს გაუყავით მისდა.

უთრუთს ნიჩბის[ს]: შიოშაშვილი შიო, ბეჟუა და ბერი, გოგიაური საკომლო და იმათგანვე მოცემული ერთი დღელამე წყალი, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ.

აგრეთვე ზა[ა]ლს ერგო [ნი]ჩბის[ს]: ხიმშიაშვილი მაქარა და შიო, მისის ძმისწულით: ოკერას: დემეტრაშვილის მამული და იმათგან მოცემული კოდაბუნიდამ² სამის დღის მიწა, — ესენი დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ, იმი[თ] ზა[ა]ლს ერგო.

ქრთამი და სამდივანბეგო ორი წილი უთრუთს გავალებინეთ და მესამედი ზა[ა]ლს.

ბეჟუა: გივი მდივანი

¹ +და. ²+მოცემული.

228. განიხილეთ ტაბულასვილის ღახრჩოვის საქმეზე

XVIII ს. I მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 203. დედანი. ქალღდი. 19,2×11 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება გივი
მდივნის მიხედვით.

ქ. ხელთუბნელს ნ ა ნ უ ს ა ს შვილს ტ ე რ ტ ე რ ა ს სობელი
ტ ა ტ უ ლ ა ს შ ვ ი ლ ი მოჯამაგირეთ ყოლოდა, ლ ი ა ხ ვ შ ი ურ-
მით შეგზანა, დამრჩეალიყო.

ტატულას შვილმან დავება დაუწყო.

რადგან მოჯამაგირე იყო, სხვას ვერას შეუვიდა; რასაც ჯამა-
გირს დაპირებია, მთლია მისცეს: ორი მარჩილო, ორი კოკა ღვინო,
ორი კოდი პური. ერთი ცხვარი და ერთი ბატკანი, სამარხი მისცეს.
სხვა ხელი არა [ა]ქვს ტერტერასთან.

ბეჭელი: გ ი ვ ი

229. განიხილეთ პაპუა საგინაშვილის შიშის მილიჩაშვილების საქმეზე

XVIII ს. I მეოთხედი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 26. საბ. № 80. პირი. საბუთი თარიღდება პაპუა საგინა-
შვილის მიხედვით (ნ. ბერძენიშვილი, დოკუმენტები... I, გვ. 165).

[73v] ამას წინათ ე რ ე კ ლ ე მე ფ ი ს ჟამში ერთი ბოგველო
ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ ი ს პ ა პ უ ა ს ყმა მე ლ ი ქ ა შ ვ ი ლ ი მე ლ-
ქ უ ა ძმების შემომწყრალი სანადაროში ჩამოსულიყო მექანარობა
ესწავლა, ყოფილიყო. ისრევ მალე გასულიყო, თავისავ ბატონებს
ხლებოდა და იქ მამკვდარიყო. ამაში ხანი გამოსულიყო. და ახლა კი-
დემ ერთი იმისი ძმა თ ე მ უ რ ა ჩამოსულიყო, მენადარების მოტ-
ყუებით სანადაროში მეც ვისწავლი აქ ვიქნებიო.

ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ მ ა მოგვახსენეს. მოკითხული ვქენით. ბარა-
თიც ხელთ ეჭირა. სახლით, მამულით პაპუა საგინაშვილის სამკვიდ-
რო ყმა იყო და არას ვეშართლებოდით.

აწ ჩვენც ამ წიგნით დავგიმტკიცებია და გვიბოძებია საგინა-
შვილის პაპუნასა და მისის შვილის ი ო რ ა მ ი ს ა და ზ უ რ ა ბ ი-
ს ა თ ვ ი ნ მათივ მემკვიდრე ყმა ბო გ ვ ს მე ლ ი ქ ა შ ვ ი ლ ი
თ ე მ უ რ ა და ბ ა ი ნ დ უ რ ა და თ ა ნ დ ი ლ ა მათის მამულითა.
სახლკარითა და ნასყიდითა, უსყიდითა. ყოვლის კაცის უცილებლად

ამათ დარჩა.

230. ბანჩინაბა მათიშვილთა და ზანშისოფლათ მამულის სამეფო

XVIII ს. I შეთხედო

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 7. საბ. № 29. პირი. საბუთი თარიღდება ერასტის მღივანბეგობის მიხედვით.

[28] მათიშვილნი შანში სოფლებს მიწებს ეცილებოდნენ. ჩვენ, სომხითის მელიქი ბატონი ავთანდილ მივედით და ვნახეთ. მოკითხული ვქენით და ძველადგან შანში სოფლისა ყოფილიყო. და ხევს აქეთ ისრევ შანშის სოფელთ დავანებეთ. მათი-

შვილთ იმათთან ხელი არა აქესთ.

□	□	□	მონა ლაისა ყმა გიორგისა მღივანბეგი ერასტი
---	---	---	--

231. გასამარალო წიგნი მამაჯანას შვილუბის პაპასი და არუთინასი

1726 წ. ივლისის დამდეგს

ცსსა. ფ. 1448. № 1109. დედანი. ქალაღი. 61X22,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებითა, შეწვენითა ღმრთისა, მამისა, ძისითა, სულისა წმინდისა, აწ და კურთხეულის ჩვენის დედოფლის ღმრთისმშობლის, მარ[ა]ნდის ქანწულის მარიამისითა და ზეცის ძალითა; ოხითა და მეოხებითა ათთორმეტის მოწა[ა]ფის. მოციქულთა პეტრე და პავლესითა¹, მთავარანგელოზის მიქელ და გაბრიელისითა და იოვანე ოქროსპირისა და იოვანე მახარობლისა და იოვანე ნათლისმცემისა, სამას სამოც და სამის წმინდა გიორგისითა;

ამათის შუამდგომლობითა და თავდებობითა და ქალაქის მელიქის და მამასახლისის და ქვეხუდების სალ[ა]ქითა ესე გასამარალო წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეცი მე, მამაჯანას შვილმა არუთინამ თქუნენ, ჩემ მამა პაპასა.

ასე, რომე: თუ რამ გვებადა, ცოტა ან ბევრი. ან სახლი, ან საჩლის აჯნასი, წორათ გავყავით. და ერგო პაპას თავიანთ სახლები ნახევარი დარბაზი და შიგნით სათორნე და დარბაზის წინა დერეფანი. და ამის მაგიერი ერგო არუთინსა წილად ნახევარი ჭალა თვისი რიგითა და იარაღითა და ერთი ჯორითა. და დედა ჩვენსაცა სამარხი მივეცით.

და თუ რამ მამიჩვენისა ასაღები გამოჩნდეს, ან მისაცემი, ერთათ უნდა პასუხი გავცეთ. და ჩვენში აღარა დარჩა სადავო. არცა სა-

¹ პლესითა.

ლაპარაკო, არცა ერთი იოტის ფ[ა]სი, ძმობისა და მოყრობას მეტრ. და ამას იქით ყუელას ხეირი და შარი თავთავ[ია]ნთთა.

და არის ამისი მოწამე თ[ა]ვთ ღმერთი და მისი ყველა წმინდა-ნი; და კაცთაგან: ქალაქის მამასახლისი აშხარბეგ

მელიქ მამა-
სახლისი
აშხარბეგ

და ნარიმანთ ოსეფა

და ოქო-

ანთ ნასყიდამ და ბაყალი აკოფანთ არუთი-
ნამ* და ლოინთ ასატურამ* და ხატკოანთ ესტა-
ტემ + და ჰედელი ბეუთას შვილი მამლოამ* და ახლო-
ანთ გასპარას შვილი სიმონამ + და ჯნოიანთ იე-
ნოქამამ* და ამსოანთ სუფამა + და მე, [მ]წერალს ფარ-
სადანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი კათათვის დამდექს, ქორონიკონს
უიღ + + + ეს წიგნი პაპ[ა]სია. ამისთანა ერთი წიგნი არუთინ[ა]ს
აქ[ელ]ს.

კიდევ:

ქ. გიორგას ხეივანში ვირი თავისი ს[ა]პ[ა]ლნითა უნდა გაიაროს.
გზა ის არის.

ქ. მე. ნაცვალის მამამა და აღამ, ამისი მოწამე ვარ.

სპარ-
სული

232. სისხლის ზღვების წიგნი წარმთლავისა აბაშიძეებისადმი

1727 წ. ახლო

ხელნაწ. ინსტ. Hd 2747. დედანი. ქალღი. 38,5×14 სმ. მხედრული. ყოვე-
ლი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. უთარიღო. საბუთი თარიღდება გვაჩას-
პი მღივნის მიხედვით (6. ბერძენიშვილი, დოკუმენტები... I, გვ. 459).

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთიასთა ესე წიგნი მოგართვი მე
წერეთელმა ზალ, ჩემ[მა] ძმამ გიორგიმ თქვენ, აბაში-
ძის ქალს ქეთავანს და თქვენს შვილს ბეჟანს, ასე დაამა-
პირსა ზედან. რომე: თქვენს კაცს გოგალაძეს მოუხდით და შვი-

¹ მოუხედა.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ზეკდისათვის.

დი მტყვე წავართვი და ორი კაცი დაუყოლდე. მერმე სამართალშიდ ჩავცვინდით და თეთრის გარდახდა ველარ შევიძელით.

და კოლბოულს ნინია მაქარაშვილი და მისი ძმა საქუტა მათის ძმისწულებით, მათისა ცოლშვილით, სახკარით, მამულით, ჰ[უ]რ-მარნით, ტყით, ველით, საწისქვილოთი და სასაფ-
ლოს ეკლესიათი, რისაც მქონებელი იყოს, საძებრით და უძებრით. მისი სამართლიანის საქმით [გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ყოვლის კაცის უცილებლათ. ვინც ამისი მოდევე კაცი მოგადგეს. პა-
სუხის გამცემი ჩვენ ვიყოთ.

აწ ამისად გასათავებელად თავდებათ მოგვიცემია თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყნისანი, ხორციელი და უხორცული; კაცთაგან ამის მაშუალი და გამრიგე და მოწამე: იო-
თამ ალექსიძე, ძაღლუა მაქავარიანი. ხოხონა
აბდუშელიშვილი.

მე, მდივანს გვაჯასპის, დამიწერია და მოწამეცა ვარ
ამისი. +

სხვა ხელით: ზაალ წერეთლისაგან გამოცემული წიგნია ქეთევან
აბაშიძის ქალზედ.

233. ბანჩინება იესა მფვისა ღვთით დოღმაჯაშვილისა და გოღარძი ელიარაშვილის მამულის საქმეზე

1714—1727 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 466. დედანი. ქალაღი. 30×15 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი. საბუთა
თარიღლება იესეს მეფობის წლებით.

ქ. ამას წინათ ამოწყვეტილის გოგობაშვილის მამული
ზიკრუტი ნახევარი ბატონს ვახტანგს დოღმაჯა-
შვილის დავითისათვინ ებოძებინა. ამ მამულისა სამის
დღის მიწა ელიარაშვილის¹ გოდერძის დაეჭირა, გო-
გობაშვილმან მამყიდაო. ერთი ნასყიდობის წიგნი მოიტანა,
არც ბეჭედი უჯდა და არც მაგვარი მოწამე ჰყვანდა.

დავითამ ეს უპასუხა: გოგობაშვილი შენი სიძე იყოო, და მე
რომე მომეცაო, იმისის გულისათვინ უბრალო² ცილება დამაწყევო.
ამისი ელიარაშვილმა აშორო უთხრა.

¹ ელიარაშვილის. ² უბრალოც.

ჩვენ ამისი ეს გაუჩინეთ: თუ წადგეს ორი გლეხი კაცი დავითისაგან შეგდებული და ასრე შეპფიცოს: «ეს მიწა კიდევ ეყიდოს. ფასიც მიეტეს და ნასყიდობის წიგნიც მართალი იყო[ს]», თუ ასრე იფიცოს, დარჩეს ელიარაშვილს. და თუ ვერ იფიცოს, დარჩეს დოლმაზაშვილს.

მოფიცარი იქივ გარეშემო უმტერ-უმოყერო ოთხი შეუსახელოს და ოთხში ორი უშოვნოს და ისრე იფიცოს..

ბეჟელი: ღთო, სასჯელი შენი მეფესა მიეც და სიმართლე შენი ძესა მეფისასა. ქკს უბ, [ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა ა, მეფედ აღმოვედ იე ს ე, ხე ნორჩად დავითიანი, ა ლ ი ყ უ ლ ი ხ ა ნ სახელ მძესა, ვამ[ტ]კიცებ დო[ვ]ლათიანი*.

234. ბანინაზა იესა მფისა ფარსადან მაჩაბლისა და ბაჟანის საქმეზი

1714—1727 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 698. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 21,5×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება იესეს მეფობის წლებით.

... რ ც ხ ი ჯ ა ნ ს სამსახურზედ ყოფილიყო. იქ ერთი მაჩაბლის ფარსადანის ყმის სეხნისას ხეს ქვეშ მდგარიყო და ბარგი და იარაღი იმ გლეხის სახლში ქონებოდა. როგორღაც მომხდარიყო, იმ სახლს ცეცხლი წაჰკიდებოდა და სახლიცა, და თუ რამე იმაში ბეჟანისა ყოფილიყო, ისიც დამწვარიყო.

აწ ბეჟან იმ სახლის დაწვას მაჩაბელს და მის ყმას სწამობდა: მაგათ ჩემის ჯავრით ქნესო და სახლიც დაწვესო და ჩემი ბარგი და იარაღიცაო.

ამისი მაჩაბელმან აშორო უთხრა: ჩვენის ნდომით და განზრახვით არ დამწვარიყოსო.

ამისი ჩვენ ასრე გაუჩინეთ: თუ წადგეს მაჩაბელი ფარსადან და მისი ყმა და ასრე შეფიცონ: «იმ სახლის ცეცხლის წაჰკიდება და დაწვა ჩვენის ნდომით და საქმით არც ყოფილიყოს და არც გვნდომოდეს, არცა რა იმ დამწვრისაგან ამის მეტი რამე გვეპოვნოს და გვქონდეს».

თუ ასრე იფიცა, ბეჟან არას ემართლების. და რაც ნამწ[ვ]ავიდამ ეპოვნოს, ის კი გამოართვას. და თუ ვერ იფიცა, მერმე მოვიდნენ

* ბეჟლის ლეგენდის ნაწილი მოხეულია.

და ბეჟანის საუბატიოს და საქონლისას მერმე გაუჩენთ და ისრე გარდაუხადონ.

ბეჟელი: ღმერთო, სასჯელი შენი მეფესა მიეც და სიმართლე შენი ძესა მეფისასა. ქკს უბ, ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა ა, მეფედ აღმოვედ იესე, ხე ნორჩად დავითიანი, ალიყულიხან სახელ მძესა, ვამ[ტ]კიცებ ღო[ვ]ლათიანი.

235. განჩინება იესე მეფისა ტფილელისა და დავითაშვილის

ჟმის სამეფო

1714—1727 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 776. დედანი. დაზიანებული. ქალაღი. 43×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თათო ან ორწერტილო. საბუთი თარიღდება იესეს მეფობის წლებით.

ქ. ციციშვილის ედიშერის შვილმან ნოდარ შემოგვიგულა: რუისს¹ ერთი კომლი კაცი ყვიჟინაძე ტფილელმან დომენტიმ მამა ჩემს მოჰყიდაო...*

[მოვაყვანი]ნეთ, ვკითხეთ [და იმან ეს გვიპასუხა: ტფილ]ელმან უსამართლოდ წამართვაო და გამიყიდაო; ჩემს გლეხს კელი დავსდევ, მევე მყავსო და მართალი არის, არ დავანებო.

ტფილელი მოვაყვანინეთ და იმანა ეს მოგვახსენა: ერთი სიონთა ღმრთისმშობლის მოქალაქე ვაჰარი ამოწყდაო, იმას თამასუქები დარჩაო, [იმ თამა]სუქის ვალი დავითიშვილს ემართაო, იმას ვთხოვდითო, და თვით[ან] მაგ დავითიშვილმა ელიზბარ გვიტხრაო, რომე ეგ ჩვენი ყმა ყვიჟინაძე ჩვენს თივილაზედ დავიდოდაო, იმას უნდა გარდაეკადაო, დაიჭიროეს და ყვიჟინაძე თავის მამულით საყდარს მოსცესო, მე ციციშვილს თექვსმეტ თუმნად მივყიდეო და იმ ფასით საყდრის სამჭრო გავაკეთებინეო.

დავითიშვილი ამას უპასუხებდა: თუ სამართლით მოგცემოდა ვისგანმე, განაჩენი გექნებოდა. განაჩენი ხომე არ იყო, მაგრამე მოწმები მოიყვანა ტფილელმა, რომე უმოწმეს: ბატონისა და მდივანბეგის სამართლით მოეცაო.

რადგან მოწმებმან ამ რიგად დაგვ[ა]ჩერებინეს, მაშ დავითიშვილს ელიზბარს სიტყვა აღარა აქვს რა.

თუ უნდოდეს, ციციშვილს ნოდარს თექვსმეტი თუმანი მისცეს და ყვიჟინაძე თვითან დაიჭიროს.

¹ რურის.

* აქლია რამდენიმე სიტყვა.

და თუ თეთრის მიცემა არ უნდოდეს, ისევ ყვეიწინაძე თავის ნას-
ყილით ნოდარს დაანებოს.

თუ ახლა თეთრის მიცემა არ შეეძლოს, წლამდინ ნოდარს ჰყვან-
დეს და წელიწადზედ თეთრი მისცეს და დაიხსნას.

მაგრამე რაც იმ ყვეიწინაძეს ღებულობა არ ჰქონდეს, მის მეტს
ნოდარ ნურას წაართმევს.

ბეჰადი: ქ. მლთით მეფე. ცხებით იე სე. თესლ-ტომად დავი-
თიანი.

verso: რუის ყვეიწინაძისა

236. ბანჩინება რუსიშვილებისა და ნაქარსელის

ყმა-გაფულის საქმეზე

1728 წ. 18 მარტი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1281. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. რუსის შვილს გუნასა და შერმაზანის შვილს აბიბოს
და ხოხონაშვილს რევაზსა და ელიზბარს რომ
შილდის მთა და ბარი და საღალო რომ ხელათ სჭერიათ, მოვიდ-
ნენ და ნეკრესლის ყმები მთისა და ბარის გამოსავალსა და სახნავებს
შემოეცილნენ, რომ მთასა და ბარში წილი გვიძევსო და ამაზედ ლა-
პარაკი შე[ე]ქნათ.

მოვიდნენ რუსისშვილები გუნა და ამის სახლისკაცი და რევაზ
და ამათივე ყმები შილდელნი და ნეკრესლის ყმები. მოვიდნენ ჩვენ-
თან, ილაპარაკეს. ორისავე საჩივარი გავშინჯეთ.

ნეკრესლის ყმებს გუჯარიც არა ჰქონდათ და მოკითხული ვქენით
და შევითყვეით რომ, დიახ, დიდი ხნის გარიგებული საქმე იყო ძველ-
თაგან ხელმწიფებისაგან შილდის მთა-ბარი და საღალო რუსისშვი-
ლებს და ხოხონაშვილებს საერთოთ მისცემოდათ და ხელთაც ეჭი-
რათ. არც ნეკრესლის ყმებს ხელი ჰქონებოდათ.

მერმე შერმაზან რუსიშვილი და ესენი ჩვენი, დიახ, ერთგულნი
ხამსაზურნი კაცნი იყვნენ, არც მოიშლებოდა. სამართალში ნეკრეს-
ლის ყმები ვერას შეუვიდნენ. ბარი რუსისშვილებს და ხოხონაშვი-
ლებს მისცემოდათ.

ჩვენც ისე გავარიგეთ და ხელახლა სამართლით დარჩათ: რო-
გორათაც ძველთაგან განსაზღვრული ბოლო ყოფილიყოს და მიჯნე-
ბი სხდომილიყოს, იმ რიგათ დაგვიმტკიცებია. რომ მთისა და ბარის
გამოსავალი როგორც რუსიშვილებს და ხოხონაშვილებს, სანახევ-
როთ ჰქონებოდეს, ესლაც იმ რიგათ გაუთრეგებდენ.

აწე დღეის უკან ნეკრესლის ყმებს ამათთან სალაპარაკოთ ხელი

არა აქვთ რა. ნურც არავინ ძველთაგან გარიგებულა და ჩვენგან გასმართლებულსა და დამტკიცებულსა ნურავინ მოშლით. არც არავისთვის გვიბძანებია ბძანებისა ჩვენისა წინააღმდეგად.

ქორონიკონს უივ, მარტის იჲ.

ამის ასლიდამ ეს შავად გადავსწერე მე, მდივანბეგმა ს უ ლ ხ ა ნ

ბ ე გ თ ა ბ ე გ ი ს ძ ე მ.

კიდეზე:

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ეამტკიცებთ ამ განჩინებას.

237. სამართალი კოსტანტინე მეფისა მაჟუკა ნაცვლისშვილისა და

გივი თარასშვილის წისპილის საქმეზე

1728 წ.

ცსსა. ფ. 1448. № 5632. დედანი. ქალაღი. 21×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნ ა ც ვ ლ ი ს შ ვ ი ლ ს მ ა მ უ ქ ა ს თ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ი გ ი ვ ი წაედავა წისქვილზედ და ჩვენგანც გივს წიგნი ქონდა. ახლა ნაცვლისშვილმან იჩივლა წისქვილზე და რადგან გივსაც ჩვენგან წიგნი ქონდა და აღარ დავაფიცეთ გ[ი]ვი, ასე სამართალი ვქენით, რომე: ნაცვლისშვილს ორი კვირა დავანებეთ და თარასშვილს ერთი კვირა ქონდეს. ეს წიგნი გიბოძეთ, რომე ერთმანეთშიგ ჩივილი და საღაო აღარ მოჲდეს რა. და სხვას კაცს ჯელი არავისა აქვს ამისგან კიდე.

ქორონიკონს უივ. ბეჰადი: მეფე კოსტანტინე

238. განჩინება ამსარქისანთ მაჟუკოს შვილებისა გაჰრის საქმეზე

1720 წ. ივლისის დამდეგს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6921. დედანი. ქალაღი. 51×20,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. გავიყარენით ჩვენ ამსარქისანთ მამუკოს შვილებმა ს ი ო ფ მ ა და ქ ი ნ ა მ ა და დ ა ნ ე ლ ა მ ა. თუ რამ გვებადა — ავიან კარგი, ვეჯი ან ნაღდი, სახლი ან სახლის აჯნსი — სამ წილათ გავიყავით.

და ს ი ო ფ ს ერგო: სახლის წილი შიგნითი მარა[ნი] და დარბაზის დედაბოძი რაც გაიტანს, საუფროსო. და ქინას წილი დარბაზიცა სიოფს ერგო და ქინას გული შეაჯერა.

და ქ ი ნ ა მ არც სახლი ინდომა, არც ვალი. ვალიცა და დედაცა სიოფამ იკისრა. დანელსა და ქინასა დედასთან ხელი არა აქს; სამარხი სიოფამ უნდა მისცეს.

და დანელას ერგო: სახლის წილი რაცა დარბაზის კარი გაიტანს ქუჩის კედლამდინ, კარის ძირში ნიშანი არის.

და ჩვენ ერთმანერთ[თ]ან ამრიგათ მოვშორდით. ჩვენში არა დარჩა რა სადავო, არცა სალაპარაკო ერთის იოტის ფასი, კარკაცობისა მეტი.

და ამას იქით ყველას ხე[ი]რი და შარი თავთავიანთია.

და თუ ძველი მამისეული ასაღები გამოჩნდეს ან მისაცემი, პაპ-თავ ძმისა არის.

და ბიჭი პეტრე დანელასა და ქინას ერგო და გოგო ფერაია სიოფს ერგო.

და ეს წიგნი დანელასია. და ერთი ამისი ფარდი სიოფსა აქს და ერთი ქინასა აქს.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინდანი: და კაცთაგან: თბილისის ქალაქის მელიქი მამასახლისი აშხარბეგ ბეჰელი: მელიქმამასახლისი აშხარბეგ. და მამასახლისი ზურაბ, და ჩითახანთ მელქოა, და ყამაზანთ მილდისი ბაღდასარა ბეჰელი, და ნარიმანთ ოსეფამ, და შიო-ანთ მელქოა ბეჰელი, და ლოინათ ასატურა, და ჩვენი ბიძა როსტომას შვილი პაპა.

და მე, ზურაბას შვილი [მ]წერალს ფარსადანას, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი, სიგელი [მ]კათათვის დამდექს, ქორონიკონს უიჴ. + + +

ქ. ამ სიგელში რომ დანელას წილი სახლი სწერია, რადგან დანელას შვილი კაკლოა¹ უძეოდ ამოვარდა და ამისმა მეუღლემ სხვა ქმარი შეირთო [თავის ქმრის] კაკლოას დისწული არუთინას მიეცა, რადგან თავის დედის მზითვისა იყო, ისევე ამ არუთინას მიეცა. სხვას არავის კელი არა აქვს ამ სახლთან.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და კაცთაგან: მელიქ-მამასახლისი ავეტიქ ბეჰელი: მონა ღთისა, ბანდა ირაკლისა, მელიქმამასახლისი ავეტიქ, ქამოანთ საყდრის დეკანოზი ტერ-გაფრიელა სომხური ბეჰელი, ვანქის ტერ-ბარსელა სომხური ბეჰელი, ჩითახანთ

¹ კაკლოამ.

პაპასშვილი ფარსადანა ზეპელი; მონა ლთისა ფარსადან, ბარათაანთ სტეფანა ზეპელი; მონა ლთისა სტეფან.

და მე, პოლოზას შვილს მწერალს ისაიას, დამიწერია, მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი მარიამობისთვის ივ, ქორონიკონს უნთ.

239. განჩინება როსეა ქავთარაძისა და დათუნა მახნიაშვილის

გაშულის საჩუქრად

1780 წ. ივლისის გასულს

ცსსა. 3. კარბელაშვილის პირადი ფონდი. № 1451. რვეული № 3.

საბ. № 40. პირი. ქალღმრთ. მხედრული.

ქ. როსე ბი ქავთარაძის ყმას თევდორაშვილს მახნიაშვილის დათუნასათვინ მიწა და წისქვილი გი-
რათ დაედვა.

ახლა როსეები ამას ეუბნებოდა: არც მიუცია, ტყუილათ და ქურ-
დულათ გიჭირავსო. დათუნამა მახნიაშვილმა მოწამეც მოიყვანა და
ნუსხაც მოიტანა — ამდენი მიმიციაო.

ჩუენ, მუხრანის ბატონმა მამუკამ, ეს სამართალი უყავით:
წადგეს დათუნა მახნიაშვილი და ასრე იფიცოს, რომე: რაც ამ ნუს-
ხაში ეწეროს, და გიორგი ნადირაშვილი იმოწმოს და ერ-
თი შაუგდებელი სხვა იმოწმოს და შაფიცოს როსეებსა. და ხელი ნუ
აქს როსეებსა და მახნიაშვილს დარჩეს.

თუ ვერ უფიცოს, როსეებს დარჩეს წისქვილიცა და მიწაც. და
რაც უხმარია, იმისი პასუხიც გასცეს.

დაიწერა მკათათვის გასულს, ქორონიკონს უიმ.

ხელთვა: მამუკა

240. გასამართლო წიგნი ქმეზის აბრამისა და ივანისი

1780 წ. 10 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. № 5142. დედანი. ქალღმრთ. 59,8×22,2 სმ. მხედრული. ყო-
ველი სიტყვის შემდეგ საწერტილი. ა-მეტ-ნაკულელი.

ქ. ნებიტა, შეწვენითა ღმრთისა, მამისა, ძისითა, სულისა წმინ-
დისა, აწ და კურთხეულის ჩვენის ყოვლის დედოფლის ღმრთის-
მშობლის მარადის ქანწულის მარიამისითა, ამათის შუამდგომლობი-
თა და თავდებობითა გავიყარენით ჩვენ ორნი ქმამ ივანემ და
აბრამამ.

თუ რამ გვებადა, ორწილათ გავიყავით. ჩვენი ვალი იყო ცამე-
ტი თუმანი, ამისი კაცის თავს ექ[უ]სი თუმანი და ნახევარი გვერგო

და სახლები ივანემ აიღო თორმეტ თუმანთ. აბრამს ფასი მისცა ივანემ ცხრა თუმანი, რომ აბრამამ თავისი ექ[უს]ი თუმანი ნახევარი გარდიხადოს ვალი.

და ჩვენში არა დარჩა რა გასაყოფი, არცა ს[ა]დ[ა]ვო, არცა ს[ა]ლ[ა]შ[ა]რაკო, არცა ერთის იოტის ფასი კარკაცობის მეტი.

და ამას იქით ყველას ხეირი და შარი თავთავისია. და თუ ძველი მამეული ასალები გამოჩნდეს ან მისაცემი — საერთოა. და ჩვენ ერთმანერთს ამ რიგათ მოვშორდით. და ეს წიგნი აბრამასია და ერთი ამისი ფარდი ივანესა აქ[უს].

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინდ[ან]ი; და კაცთაგან: თბილის ქალაქის მელიქა მამასახლისი

სი აშხარბეგ

მელიქ მამახალისი აშხარბეგ

 და ფითოანთ გიორგა და ჩითახანთ მელიქომა და ფითოანთ ელიზბარამ და ანაშელანთ ბაღდასარამ და ყორღანთ ბეჟანა და ხუდინათ ნასყიდა.

და მე, ზურაბას შვილი [მ]წერ[ა]ლს ფარსადანს, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი ქრისტიშობის ი, ქორონიკონს უიჲ. † †

ქ. ამისი მოწამე სიონის დეკანოზი გაბრიელ

ქ. და მღრდელი ესტატე

ქ. და კანდელაკი გრიგოლ

241. პანკინება მამულაშვილუაის გაჟრის სამეფო

1781 წ. 10 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 18. დედანი. ქაღალდი. 17×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. მამულაშვილები ერთმანეთს რომე ძმები გაეყარნენ, რაც ან სახლოსნობა, ან სისხლიანი საქონელი ყვანდათ და ან მამულები ქონდათ, ყველა ჩვენ, ბატონმა თქვენმან, მდივანს ულხან გაგიყავით.

და ამ ერთს ძმას ებალას ძალა დაემართა გაყრაში: საქონელი არა გაყვა რა და იმის სამუქფოთ, რადგან საქონლისაგან უწილო რჩებოდა, ბრალი იყო.

და წინ რომე საერთო ნაფუზარი ერთი დღის მიწა ქონდათ, ის ამ ებალას დავანებეთ. სხვებს ძმებს კელი არა აქვს, სამართლით ამას დარჩა.

დაიწერა იანვრის ი, ქორონიკონს უით.

ბეჰელა: მდივანი სულხან

242. მორიგების წიგნი შანუა ქსნის პრითსთავისა გივი ამილახორისადმი

1731 წ. 12 ხექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2146. დღიანი. ქალაქი. 60×21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისითა ესე წიგნი და პირი მოგეცით ჩვენ, ქსნის ერისთავმან შანუემ, შვილმა ჩვენმა იოვანმა, ძმამან ჩვენმა ყულარალასმა იასემ, რევან, შვილთა და მამ[ა]ვალთა სახლის ჩვენისათა, თქუენ ამირახორს გივსა, შვილსა თქუენსა ანდუყაფარს, ძმასა თქუენსა იოთამს, ბ[ი]ძას შვილსა თქუენსა დემეტრესა, იასესა, დავითსა, ოთარსა, თეიმურაზს, ედიშერს, აბდულბეგს, ერასტის, ამირინდოს, ბარამსა და ავთანდილს, შვილთა და მამ[ა]ვალთა სახლისა თქუენისათა, ასე რომე ჩვენსა და თქუენში მამულების სამძღუარზედ ლაპარაკი ჩამოვარდა, ჩვენის ნებით ასე გაგრიგდით:

ვისაც ჩვენს ყმას თქუენის ყმისაგან მეჯუდის წყალზედ მამული ეყიღნა, ისევ ხელი ავიღებინეთ, თქუენ დავანებეთ და თქუენ ფასი შეუბრუნეთ.

ჩვენს კაცს ხელთ უჭირავს ორბოძალი, რაც თქვენგან გამოფიცულია და სამძღუარი არის ნაქალაქევი. და ის სოფლები როგორც თქუენი ყოფილა, ისევ თქუენ უნდა გეჭიროსთ. ჩვენ იმაში ხელი არა გვაქუს.

კარალეთს რომ პაპის თქუენის ნასყიდი მიწა არის, ისიც თქუენი არის.

უსანეთის მესამედი და სადუკანოზო როგორც თქვენს კაცებს სჭეროდესთ, ისე ახლა ეჭიროსთ.

წოლადს რაც თქვენი წილი მამული ყოფილიყოს, ისე გქონდესთ.

ქსანზე ძვიმლეთი როგორც თქუენი ყოფილა და გვერით, ამ ალაგებს არც გეცილოთ. ვინც ჩვენმა კაცმა იყიდოს, მამულზედაც ხელი აიღოს და ფასიც დაეკარგოს.

ბოლოს ვენახები რომ არის ნასყიდი ახალგორელთაგან, ის უწინდელი ნასყიდი იყო და თქვენც დაგვითმევით, თორემ სამკუილ-რო თქუენი იყო.

რაც ძველთაგან ნასყიდია და ნასყიდობის წიგნი აქუსთ, იმას თქუენ ნულარ შემოგვეცილებით. რაც ახლა ჩვენს დროში ნასყი-დი იყოს, ისიც დაგვინებებია. ვისაც უსყიდლათ და უწიგნოთ ეჭი-როს და გ[ა]მტყუნოთ და ან გამოიფიცოთ, ისიც დაგანებოთ.

დღეის იქით ვინც ჩვენმა კაცმა ან ქსანზედ ან რეხუ-ლაზე ან მეჭუღაზედ ან სხვას სამძღურებში თქუენი მა-მული იყიდოს, მამულიც თქუენი იყოს და ფასიც დაეკარგოს.

თუ თქუენმა კაცმა იყიდოს ჩვენი მამული, იმანც ხელი აიღოს და ფასიც დაეკარგოს. რომელიც ჩვენი ან ყმა, ან მამული თქუენს სოფელში იყოს, ისევე ჩვენია, თქუენ ხელი არა გაქუსთ.

დღეს და დღეის იქით ჩვენში და თქუენში სალაპარაკო და სადაო არა არის რა ძმობისა და მოყრობის მეტი.

ვინცა და რამ[ან]ც კაცმან ან ღიდმან და ან მცირემან ეს წიგ-ნი მოშალოს, ისიმც შეიშლება თავისის სახისაგან; და მასამც არის-ხავს დაუსაბამო ღმერთი და ყოველი მისი წმიდანი ხორციელი და უხორციონი და ნურამც სინანულითმც[ა] ნუ იხსნების სული მისი ჯოჯოხეთისაგან, ამენ.

არიან ამისი მოწამენი თ[ა]ვით ღმერთი; კაცთაგან: ორბე-ლიშვილი ქაიხოსრო, ციცისშვილი ფარსადან, ბეჟელი: მონა ღმთისა ფარსადან, აბაშიძე ვახუშტი, თარხანი ლუარსაბ. ბეჟელი: ლუარსაბ, ხითარის-შვილი გიორგი ბეჟელი: გიორგი, კაქკაქასშვილი მანუჩარა ბეჟელი: მანუჩარ, ჩვენი სახლთხუცესი გი-ორგი, ბოქოულთხუცესი თექეთრმან, ჩერქეზისშვი-ლი სა[ა]მ, კორინთელი იასე, ნაზარი გიორგი.

მე, დავით მდივნის შვილს, გიორგი მდივანს, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. გო.რგი

დაიწერა წიგნი ესე გორს ენკენისთვის იბ გასულს, ქორონი-კონს უით.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 13810. დედანი. ქალაღი. 41×31,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. უთარიღო. საბუთი თარიღდება ალექსანდრე მეფის ზეობის პირველი ათწლეულთ, როცა ბეჟან დადიანი მასთან ჯერ კიდევ კარგ განწყობილებაში იყო (დაკუმენტები... I, ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით, გვ. 447).

ქ. დავსხედით ჩვენ, ბრძენი და მოსამართლენი თავად ბატონი მეფე ალექსანდრე, დადიანი ბატონი ბეჟან, აბაშიძე ზურაბ, გენათელი გაბრიელი, სხვანი დარბაისელნი და საბატოს კაც[ი]ს შვილნი სარჩიელსა პაპუნა წერეთლისასა და ზალისასა.

გიორგი აბდუშელიშვილი ბატონს აბაშიძეს გურიელისაგან დაუხსნია. და თუ არა სჯერან, ასე გავაჩინეთ:

წამოდგეს პაპუნა და ხუთასს მარჩილს რომ ეკადრებოდეს. იმდენი კაცი შეაფიცოს ზალს, რომ აბაშიძეს გიორგიში ხუთასი მარჩილი მიერთმოს გურიელისათვის.

თუ ასე დაიფიცოს, ისიც აბაშიძისათვის იქნება და მეორე ძმა კიდევ ომში დაურჩენიათ და ესეც აბაშიძის არის.

და რომელიც დახსნასა და დარჩენას აქეთ ან ხელით მოეწიოს და ან შვილი შოვნოდეს, აბაშიძისათვის იყოს; და ვისაც მისცემს, მისი იქნება.

და რომელიც დახსნასა და დარჩენამდის ჰქონოდეს შვილიცა და მამულიც, საერთოდ იყოს.

და თუ ვერ დაიფიცოს, გიორგიც საერთოდ იყოს; და დანარჩენი კაცი აბაშიძისათვის იქნება.

და ხოხონა უმაღ ზურაბის დახსნილი ყოფილა, მაგრამ მერმე კილინაშვილის თავდები აბაშიძეს დასდგომია და თავდებობიდგანაც გამტყუებებულა და თავად ზურაბს მის თავდებობაში აბაშიძისათვის მიუცემია.

აწ რომელიც კილინაშვილმა აბაშიძეს აწყინა თავდებობას აქეთ, თუ ის აბაშიძეს გარდაუხადონ, ხოხონა ზურაბს დარჩეს; თვარა ხოხონა მისის კერძის მამულიანათ აბაშიძეს დარჩეს; და ვისაც მისცემს მისი იქნება.

პატა აბდუშელიშვილს აბაშიძის შინაყმა შემოჰ-

კვდომია. ამაზედ დიდის შეხვეწნით პაპუნას ოთხასი მარჩილი მიუთმევია და გარდაუხდია.

აწ გავსინჯეთ და ამის მეტი ვერა მოვახდინეთ რა: ის პატა მისის ცოლშვილით, მისის კერძის მამულით პაპუნას ჰყვანდეს; და სხვა ძმები საერთოდ იყოს.

ქველანი იჩივლეს. მეფის კაცებს რომ ოუყრია, იმაზედ ყაფლანი დაკოდილა. რომელიც იმ წერეთლის წანართმევი კაცი ყაფლანისათვის მიეცესთ და ყაფლანს ხელში ჰყოლოდეს და პაპუნასათვის მიეცეს, ის პაპუნას დარჩეს. და რომელიც შინ დარჩომილიყოს, საერთოდ იყოს.

და თუ რამ პაპუნას ყაფლან გარდა[ა]ხდევია, პაპუნამ და მან იცოდეს.

პაპუნამ სამოცი მარჩილი ფირანს ვასესხეო და ცარციძე დამიწინდაო. ის კაცი პაპუნას დარჩეს თუ სხვას, თეთრი მაშინც პაპუნას გარდუხადონ ერთობით.

პაპუნამ იჩივლა: რევაზასა და მისი ძმების სამას ოთხმოცი მარჩილი მივეციო.

ზალ უპასუხა: არ ვიციო. და ამისთ[ვ]ის აშორო პაპუნას დარჩა, რომ თ[უ] არ იცოდა, რას უაშორებდა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს პაპუნამ სამი აზნოურისშვილი, ზალს შეაფიცოს, რომ: «ამდენი თეთრი გამეცეს». თუ შეაფიცოს, გინდა კაცი შეარჩინონ პაპუნასა და გინდა თეთრი მისცენ და კაცი საერთოდ იყოს.

და თუ ვერ დაიფიცოს და საერთოდ იყოს.

პაპუნამ ბატონის აბაშიძის ქალის საფუვისთაო შვიდი მტყვე იჩივლა: იმაში გლეხი მომეციო და საფიცარიც მოიტანა ამისი.

ზალ აშორო უთხრა და ერთის მტყვის დაპირებას გატყდა.

აწ გავსინჯეთ. აშორო ზალის იყო. მაგრამ წიგნი და მოწამე რომ ჰყვანდა, ამისთვის აშორო პაპუნას დარჩა. ალექსიძეს ვერ იზოვნის და სხვა მოწმე[ე]ები რომელიც იყოს, ასე შეაფიცოს ზალს: «ეს წიგნი არც ნატყუარი იყოს და შენ მოგეცეს, რომელიც ამ წიგნში ეწეროს, კიდევ ისე გავრიგებელიყოთ». თუ დაიფიცოს, ის გლეხი პაპუნას დარჩეს.

თუ ვერ დაიფიცოს, რასაც მაშინ დაპირებოდეს, პაპუნას მისცეს; და გლეხი საერთოდ იყოს.

ზალ ური[ი]ს გარდასახადი უჩივლა.

პ ა პ უ ნ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა .

აწ ასე გავაჩინეთ: როგორც იმ ური[ი]ს მართებული იყოს, იმდენი კაცი ასე შეაფიცოს პაპუნამ: «ამ ერთს მოსახლეს ურიაშიდ მამის ჩემის მეტს ხელი არა ჰქონდეს და არც არა ერიოს რა». თუ დაიფიცოს, არას ემართლება, პაპუნას ჰყვანდეს.

თუ ვერ დაიფიცოს, საერთოდ იყოს; და საერთოს ურიასათვის, [რო]მელიც გარდაეხდევინებოის, და ცოლზედ ზალს საერთო რამ დაეხარჯოს, გაუბაროს; თუ არა, მისი კერძი რომელიც ერგოს, ზალს მისცეს.

ც ი მ ა კ უ რ ი ძ ი ს ა გ ა ნ პ ა პ უ ნ ა მ კ ა ც ი ს დახსნა . ო ჩ ი ვ - ლ ი ა .

ზ ა ლ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა .

აწ ასე გავაჩინეთ: ზალ ერთი აზნოურისშვილი ასე შეაფიცოს: «შენ ის კაცი არც დაგეხსნას და არც არა გამოგედოს რა იმაში». თუ შეაფიცოს, ის კაცი საერთოდ იყოს. და თუ ვერ შეაფიცოს, პაპუნას ჰყვანდეს.

წ ა მ ო დ გ ა პ ა პ უ ნ ა და: «თაობისად ზალია გუდაბრელოძე მამაჩემა სამას მარჩილად აბაშიძისაგან დაიხსნაო».

ზ ა ლ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა .

წამოდგეს ზალ, ასე დაუფიცოს: «რაც თავად მან არ დაიხსნა მისი თავი, მამის შენის ქველის საკუთარი მაშიდ არა გაეცეს რა». თუ დაიფიცოს, საერთოდ იყოს. და თუ ვერ დაიფიცოს, ქველის დახსნილი ყოფილა და მას ჰყვანდეს.

კიდევ ქუთათისის ომზედ ოთია დაკარგულიყო, პ ა პ უ ნ ა მ ბ ო კ ე რ ი ს შ ვ ი ლ ი მივეციო, მე დავიხსენიო.

ზ ა ლ ა ს ე უ პ ა ს უ ხ ა : მართლა, არ ვიცაო. და ბოკერის შვილის გაცემა ვერ იუარეს.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს პაპუნამ თავათ ოთია და ერთი მისი ტოლი კაცი, ასე შეაფიცოს ზალს: «ოთია კიდევ ბოკერიათ დამეხსნეს და თუ რამ დავადევი, იმაში საერთო არა რეოდეს რა». თუ დაიფიცოს, ოთია პაპუნას დარჩეს. თუ ვერ დაიფიცოს, საერთოდ იყოს.

სხვა მრავალი ერთმანერთში დაწამება და ფიცები იყო და ანაწერიც მოიტანეს ერთმანერთში დანახარჯის, მაგრამ გასინჯა ბატონმა მეფემ და ბატონმა დადიანმა და აბაშიძემ, ჯარმა და დარბაისელმა. ეგებ ბევრი მართალიც იყო და ბევრი ტყუილი და ამდენი ფი-

ცი უარესი იქნებოდა. და ფიცები და ერთმანერთში დანახარჯი გაეა-
რონიეთ.

მკუდარს ხელადმქნელის შესაფარდი მაგიერი მისცეს. და ზალს
დაჭირვისათვის საუპატიოთ ორასი მარჩილი მისცეს და მისი იარა-
ლიც უკლისად მისცეს.

ორი ბეჭელი:

1. ღოთი ვიქმენ მეფედ მე მონა სახელად ალექსანდ-
რე, 1720.

2. დადიანი ბეჟან.

244. პანინეზა მიჰოანთ აგოვას შვილებზე გაჰრის საჰმეზ

1733 წ. მაისის დამდეგს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9217. დედანი. ქალღლი. 28,7×20,4 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი.

ქ. გავიყარენით ჩვენ, მიქოანთ აბოვას შვილებმა გას-
პ[ა]რამა და ს[ა]პ[ა]კამა; და თუ რამ გვებადა, ან სახლი ან
სახლის აჯნსი, ორ წილათ გავიყავით.

ს[ა]პ[ა]კას ერგო: სახლის წილი დარბაზი და წინ სათორნე და
მარანი და ოთახი და ოთახის კედლის რუქუმამდინ დ[ა]იჭირო[ს].
გასპ[ა]რას ოთახის კარამდინ შუა კედელი უნდა დ[ა]იდგას და ოთა-
ხის რუქუმის შიგნიდამ საპ[ა]კამ უნდა კარი გა[ა]ლოს. და ამ კარის
წინა ეზო არის, გარეთი კარამდინა საერთო არის, ერთათ უნდა
იარონ.

და გასპ[ა]რას ერგო: ამისი ფარდი სახლის წილი ბურჯისავენ
სამი ოთახი და წინ ცარიელი ალაგი; და საზიარო ეზოში გარეთი
კარამდინ ერთათ უნდა ვიაროთ.

და ჩვენში არა დარჩა რა სადავო, არცა ს[ა]ლ[ა]პ[ა]რაკო, არცა
ერთის ორტისა ფასი¹, კარკაცობის მეტი.

და ვისაც ვალი ქონდეს, თითონ პასუხი გასცეს და ერთმან-
ერთის ვალთან ხელი არა გვაქვს.

და თუ ძველი მამეული ას[ა]ლგები გამოჩნდეს ან მისაცემი, სა-
ერთო არის. და დედაჩვენსა მივეციტ სამარხი გარეთ უბნის სახ-
ლები.

და ეს წიგნი გასპ[ა]რ[ა]სია. და ერთი ამისი ფარდი ს[ა]პ[ა]კასა
აქვს.

¹ ფსა.

და ამას აქეთ ყველას ხე[ი]რი და შარი თავთ[ა]ვ[ი]ანთია.

და არის ამისი მოწამე თავთ ღმერთი და მისი ყველა წმინ-
დანი¹; და კაცთაგან: თბილისის ქალაქის მეღიქი მამასახლისი აშ-
ხარბეგ ბეკელი; მეღიქ მამასახლისი აშხარბეგ, და ჩითხ[ა]ნთ
მელქოა ბეკელი, შიოანთ მელქოა ბეკელი, და ლინთ
ასატურა და ხუღინთ ნასყიდა და ალადადს შვილი
მოსესა.

და მე, ზურაბას შვილი მწერ[ა]ლს ფარს[ა]დ[ა]ნს, დამი-
წერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი მ[ა]ისის დამდექს, ქორონიკონს
ჟაჰ +

245. პანჩინება თეიმურაზ II-ისა ყარაღაუზვილებისა და

ტარიელისშვილების სასიხლო საქმეზე

1733 წ. 15 აგვისტო

ცხსა. ფ. 1448. სპ. № 3604. დედანი. ქალღდი. 41,5×27,3 სმ. მეტად და-
ზიანებული. მარცხენა ქვემო მხარე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის
ნიშნად ყრველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორწერტილი.

ქ. ყარაღასშვილებისა და ტარიელისშვილებ-
ის მამა-პაპათ შუა, დიად, ბევრი ავი საქმე[ე]ბი მომკდარიყო.
ტარიელისშვილებისაგ[ა]ნ ეს ყარაღასშვილები² სიკედილით თუ
ტყვეობით, დიად, ძალდამართებულნი იყვნენ. უწინ რომ თიანე-
თი ჟამთა შლილობით³ ერისთავს დაეჭირა, ყარაღასშვილები თია-
ნეთიდან გამოსცლოდენ და ბატონს მამაჩვენს მეფეს ერეკ-
ლეს თუშეთს თან გადაჰყოლოდენ; და უწინც ბატონის თაი-
მურაზისათვის ამათ³ პაპას დიდათ ემსახურა და ჩვენს
ერთგულობაზედ ტარიელისშვილების[ა]გ[ა]ნ ბევრი ავი საქმე და-
მართებულნი იყვნენ.

მასუჟან სულბრწყინვალე ბატონი მამაჩვენი რომ საქართვე-
ლოში ბატონ[ა]თ მობძანებულებიყო, ყარაღასშვილებს და ამ ტარიე-
ლისშვილებს ლაპარაკი შექნოდათ და ბატონი და ქართველნი...⁴
[კ]ახნი...⁵ რომ ბრკობა და სამართალი კარგი სცოდნია, და ნიკო-
ლოზ მაღა[ლაძე] და კახნი გვერც დაუხსამთ ბქეთ და ტა-
რიელისშვილების მამული საცხოტლოს გარ[იგებული] რაც

¹ წმინდნი. ² ეს ყარაღასშვილები ამ ყარაღასშვილებს. ³ +თიანეთი.

⁴ აქლია ერთი სიტყვა.

ქონიათ. და უტოსა და ახმეტას რაც მამულები ქონებიათ-
სულ ნასისხრათ [ყარალაშვილების]თვის მიუციათ.

მასუკან ბატონს ჩვენს ძმას მეფეს მაჰმად ყულიხანს
ერთი ტარიელისშვილი...* და კახეთს რომ ბატონათ წამოძანებუ-
ლა, იმ ნასისხარის მამულ[იდან ერთი] მამული იმ ტარიელისშვი-
ლისათვის ებოძებინა¹ და აქ რომ მოძძანებულა, მა[შინ მო]ხსენებია
და ტარიელისშვილებისათვის გამოუერთმევია ისევ და ყარალასშვი-
ლები[სათვის ებო]ძებინა.

მასუკან ესე[ე]ბი რომ ამრიგ[ათ] მომკდარიყო, მოვიდნენ ყა-
რალასშვილი ქაიხოსრო, რევაზ, [ლ]უარსაბ და
ტარიელისშვილი ოთარი და გიორგი და ჩვენთან
იჩივლეს და ილაპარაკეს].

[ამათი] საჩივრები რომ გავშინჯეთ, ყარალასშვილებს ბევრი-
ავი სჭირდათ ტარიელისშვილებ[ისაგან სი]ც[ვ]დილით, ტყუეობით
თუ საქონლის წართმევით.

და დავბძნდით ჩვენ. მეფე ბატონი თა[იმურაზ და]
ჩვენი ძმისწული ბატონისშვილი მდივანბეგი ალიმირზა და კახ-
ნი ეფისკოპოზნი და [დარბაისელნი] გვერც დავისხით და² კელახლათ
სამართალი უყავით, რაც რომ მივეცით და გ[აუ]რჩეუ[ნ] ყარალასშვი-
ლებს, მართალი და მთელი სისხლი არ იყო, ამიტომ, ტარიელისშვი-
ლებს [მაგდენი არა ჰქონ]დათ საქონელი და არც მაგდენი მამული
რომ მართებული სისხლი გაგვეჩინა.

აწე [გაუჩინ]ეთ ტარიელისშვილებს აჩხოტს და მივეცით
ყარალასშვილებს: დვალის თავისის მამულ[ითა], [მახ]არე
დვალის თავისის მამულითა, მ[არტია] თავისის მამულითა ა,
ქსრაული თავისის მამულით[ა]...* და ან სხვა რაც აჩხოტში
მქონებელი ყოფილიყვნენ აბულეთ[ურს]**... სულ მთით, ბარით,
წყლით, წისქვილით, ყარალასშვილებს მიეცათ. კიდ[ემ]...* ტიეს-
შვილი(?) თავისის მამულითა ა.

ახმეტას ზვარი რომ ყარალასშვილებს სვიმონლი[ს-
შვი]ლის ზვარი და კიდემ ძებნი[ა]ური ს ვენაჟი — ესე[ე]ბი
ყარალასშვილებს მიეცა. ამას გ[არ]და უტო[ლა] და. ახმეტას ტარიე-

¹ უბოძებინა. ² და.

* აქლია ერთი სიტყვა.

** აქლია ორი-სამი სიტყვა.

ლისშვილებისაგან ნასყიდი იყო ზემო ნაზრევსა და აბულეთურს*...
სულ ყარალასშვილებს მივეცით.

სამართალში ამრიგათ გ[ა]ვ[ა]ბრკვევით და გავასამართლეთ.
დღეის უკან ყარალასშვილებს და ტარიელისშვილებს ერთმანეთ-
თან სალაპარაკოთ და სამტეროთ კელი არა აქვსთ რა; ძმობისა და
მოყრობის მეტი. ასე ამრიგათ გავგვირიგებია.

დაიწერა მარიამობისთვის იე, ქორონიკონს უკა. ერთი განა-
ჩენი ტარიელისშვილებისათვის მივეცია.

ცხრა ბეჭედი:

1. თ ე ი მ უ რ ა ზ
2. სპარსული
3. სპარსული
4. მონა ღთისა...
5. არ ირჩევა
6. მონა ღთისა ს ა ზ ვ ე რ ე ლ ი
7. ღთის მონა...
8. თ ა მ ა ზ
9. არ ირჩევა

ხელრთვა:

1. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ზ ა ქ ა რ ი ა
2. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ

246. განჩინება გიორგი შიოშაშვილისა და სვიმონ ჯავახიშვილის

სახისხლო სამეფო

1706—1733 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10405. დედანი. ქაღალდი. 22,3×14,3 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული. საბუთი თა-
რილდება სვიმონ ჯავახიშვილის მიხედვით (დოკუმენტები... I, ნ. ბერძენიშვი-
ლის რედაქციით, გვ. 132).

ქ. აველი შ ი ო შ ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს
ს ე ი მ ო ნ ს მამის სიკვდილს უჩიოდა: ვენაჟში მოხველო და გა-
ლაქეო და გალაკულობით მოკვდაო.

დაუსხედით ჩვენ, გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე ტ ა რ ი ე ლ და მ ა ნ უ-
ჩ ა რ და ვალაპარაკეთ.

სვიმონ აშორო უთხრა: რაც უბრალოდ არ მედა[ვ]ებო, მამა-
შენი ჩემის გალაკულობით არ მამკვდარაო.

ჩვენ ამისი ასე გაუჩინეთ: სვიმონ ხომ ერთის გლეხის კაცის
სიკვდილზედ ვერ დაიფიცევდა და არც მართებული იყო. თუ წა-

* აქლია ხუთი-ექვსი სიტყვა.

აყენოს სვიმონ თავისი სახლთხუცესი აბუღვარდიშვილი ზაალ და ოთხი თავისი მსახური მოწმად მიაყოლიოს და ასე შიადიცოს, რომ: «იმისის გალაქულობით არ მომკვდარიყოს, რაც უბრალოდ არ შედაქების». თუ ასე იფიცოს, შიოშაშვილი ნულარას მიედაქების.

და თუ ვერ იფიცოს, დადებულიც ეს არის: სამოცის ძროხისა გაგვიჩენია; ოცი გვიპატივებია და ორმოცის ძროხისა სვიმონ შიოშაშვილს გარდაუჟადოს, სხვას ნულარას მიედაქების.

იხე ხელით: ჩვენ ორთავე ასრე გაგვირიგებია

**247. ბანინება იესე მავისა ნოდარ სუფრაჯის შვილისა და
ვათიაშვილის წისკვილის სამაგავ**

1714—1727 წწ.

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 8784. დედანი. ქალაღი. 30,5×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება იესეს (ალიყულიხანის) მეფობის წლებით.

ქ. დავით სუფრაჯის შვილი ნოდარ სუფრაჯის ავთანდილის ყმას იფნარელს ვათიაშვილს ეცილებოდა ჩემის სოფლის პატარა ეგრისული მამული არისო, ჩვენს გარდავარდნას უკან უფლობით აგებრუნებია.

ამის ვათიაშვილმა აშორო უთხრა: არც შენის პატარას ეგრისის მამული იყოსო, როდესაც დიდი ეგრისი აბაშიშვილს სჰეროდეს, მაშინ ეს წისკვილი სამამულედ მე მომცემოდესო, ორსავე ბარათში მე გამომყოლოდესო და ავთანდილს ამით ვრგებოდეო.

აწ ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: წადგეს ვათიაშვილი ოთხის უმტერ-უმოყრო კაცით, ასრე იფიცოს, როგორც ზემო წერილი არის.

და თუ ასრე იფიცოს, დარჩეს ის წისკვილი ვათიაშვილსა. და თუ ვერ იფიცოს, ნოდარს დარჩეს წისკვილი¹. მოფიცარი იქივ გარეშემო თავისი ყადარი კაცი ოთხი შეუგდოს; და ორი იშოვნოს და ორი თან მიიქყოლიოს და ისრე იფიცოს.

ბეველი: ღთო, სასჯელი შენი მეფესა მიეც და სიმართლე შენი ძესა მეფისასა. ქკს უბ, ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა ა, მეფედ აღმოვედ იესე, ხე ნორჩად დავითიანი, ალიყულიხან სახელ მძესა, ვაშტკიცებ დოქლათიანი.

¹ წისკული.

248. ბანკინება ღებანო აბრამისა და მისი ძმების გაჰრის საჰმეზ

XVIII ს. I მესამედი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 830. დედანი. ქალაღი. 17,7×10,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება სახლთუხუცეს ამილბარ მალაღისა და ზუცის მიხედვით.

ქ. ჩვენ, სახლთუხუცესი ამილბა[რ], მიწობლიძე გაბრიელ, მალალაშვილი ხუციბა, იეზაშვილი ასლამაზა, ოქუაშვილი არუთინა ბატონის კათალიკოზის ბრძანებით დავსხედით და დეკანოზი აბრამ და იმისი ძმები გაეყარეთ, შუაში სალაპარაკო აღარასფერისთანა აღარა დარჩომილა რა.

თუ ამას იქით ერთმანერთს წაედონ¹ რასმე, ამ წიგნმა გაამტყუენოს. დღეის იქით ერთმანერთთან ძმობისა და მოყურობის მეტი კელი არა აქვსთ.

ორი ბეჰელი:

1. სახლთუხუცესი ამილბარ
2. ქ. მონა ლთისა გაბრიელ

249. ბანკინება მანგლელისა და მისი ძმების საჰმეზ

1724—1735 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5345. დედანი. ქალაღი. 57×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ოსმალბის პერიოდით ქართლში.

ქ. ჩვენ, იოვანე ორბელიანს, ამირახორს გივს, აბაშიძე ვახუშტის, პატარა ბატონს, თარხანს ლუარსაბს, მოლარეთუხუცეს[ს] სეხნისა, ციციშვილს ფარსადანს, იარალაშვილს როსებს, გოსტაშაბიშვილს ამირდაზარს ბედნიერმა ვეზირმა ისაყ ფაშამ აბა[ში]შვილი მანგლელისა და იმისი ძმის¹ ლევანისა, როსტომისა და გუგუნას სამართალი გვიბძანა.

დავსხედით ჩვენ ყველანი. ესენი ვალაპარაკეთ. ამათი საქმე გავსინჯეთ და შეეცტყევით. როსტომ და გუგუნა მანგლელსა და იმის ძმას საქონლის მიბარებასა და საღირაშენზე ქრთამის გაღებინებას ედევებოდა, ერთმანერთში დავა ბევრი ჰქონდათ. ყველა გავაშვებინეთ და ჩავატარეთ.

¹ წაედარონ.

ან დ რ ი ა ს მანგლელისათვის როსტომსა და გუგუნას გლეხები მიეყიდა: კ ა ც ი ა შ ვ ი ლ ი, ა ლ ი ა შ ვ ი ლ ი და ქ ი ტ ი ა შ ვ ი ლ ი. და რაც იმას მიეყიდა, იმ გასყიდულს კაცებზედ კელი ავალბინეთ მანგლელსა და ისევ როსტომსა და გუგუნას დავა-ნებეთ.

დღეის იქით ერთმანერთთან მოყრობის მეტი და სიკეთის მეტი კელი არა აქვსთ რა.

იოვანე	გივი	ვახუშტი	სპარსული
ლუარსაზ	როსუბ	მონა ღთისა ფარსადან	

250. ბანჩინება გურამ და ფარემუზ გურამიშვილების სასისხლო

საქმეზე

1780—1786 წწ.

საქართველოს სიძველენი III, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, გვ. 418.

გურმინათ გურამს და ფარემუზს ერთმანერთსთან საჩივარი და სარჩელი ჰქონდათ და ხანთან იჩივლეს. ხანმან ჩუენ, სახლისუხუცეს რევაზს და მდივან ონანას გვიბძანა, ერთს ალაგს დასხედითო, და ეფისკოპოსთა და თავადებსა და საპატიო კაცთა ზემო თარაფისა, ყუელა მობძანდენ და, რასაც ჩუენი გონება მისწულებოდა, სამართალი ექენით:

გურამს რომ ფარემუზის კაცი მოეკლა, უნდა მისცეს გურამ მისად სანაცლოდ ფარემუზს ერთი ცოლიანი კაცი ყოვლის კაცისაგან მოუსარჩლებელ-მოუდევარი, რომე არას ადგილით არას კაცს კელი არა ჰქონდეს და ფარემუზს კიდეც გამოადგეს.

სხვაც ბევრი რამე იჩივლეს. საჩივარი გავიგონეთ და ერთმანერთს შეუფარდეთ და ჩავარონინეთ.

სხვას ამას წინანდელს გაყრაში თუ რამ მიწა და წყალი ან ვენაქი აშენებული გაუყოფელი დარჩომოდეს და ან ნაოკარი, ხანმან კაცი უნდა გაგზავნოს, საბატიოს კაცის შვილი, საქმე მართლად და რიგიანად უნდა გაშინჯოს, გასაყოფელი გაუყოს სამართლით; თუ უნდა საფიცრით ვისიმე იყოს, დააფიცოს. რომელმანც ამაზედ თავი გაიხაროს, მოვიდეს და ხანს მოახსენოს. და თუ რამ ერთმანერთში იმათ ყმებს შუა სასამართლო და ან საქურდალი რა იყოს,

სამართლით გამოურთვას და მოსცეს.

რევაზ	სპარსული
-------	----------

251. მორიგების წიგნი ქაიხოსრო უსუზაგის შვილისა ამირან
შიფიანიშვილისადმი

1736 წ. 12 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9306. დედანი. ქაღალდი. 44,3×16 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორა
წერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, უსუზ ბეგის შვილმა ქაი-
ხოსრომ შენ, ყიფიანიშვილს ამირანს, ასე რომე:
თაკვს ჩემი მამული მოგციდე, ძველი და ახალი ნასყიდობის წიგ-
ნი მოგეც. მასუკან ჩამოველ, სარდალთან ვიჩივლე, ფასი თამამათ
არ მამეცაო. მოვედით. პრჭები დავისხით, ვილაპარაკეთ, გარდავ-
წყვიტეთ: ერთმანერთან ძმობისა და მუსეიბობის მეტი არა გვაქვს
რა: ღღეს და ღღეის იქით არც მე და არც მომავალი სახლისა ჩვე-
ნისა არ მოგედლოს.

და თუ სხვა ვინმე წამოგედლოს, პირისა და პასუხის გამცემი
მე ვიყო.

არის ამისი მოწამე თავათ ძვირუხსენებელი ღმერთი, ყოველ-
ნი მისნი წმინდანი; კაცთაგან მოწამე: გუგუნა გერმანოზი-
შვილი, ედიშერ ქავთარიშვილი +, ფარსადანი-
შვილი დურმიშხან +, თაყაშვილი ვახტანგ +.

მე, ყორღნიშვილს გიორგის დამიწერია ქ[აიხოს-
როს] დარიგებით და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა მაისის იბ, ქორონიკონს უკდ. მე, ქაიხოსროს დამი-
წერია, ყაბულიც მაქს ამისი +

მე, პა[ა]ტა ამისი მოწამე მონა ლთი-
სა პატა ქ. მე, ერ[ა]სტი ამი-
სი მოწამე.

ჟიღუზე: ქ. ჩვენ, ბატონმან სარდალმ[ან] ქაიხოსროვ
ეს ასე გავარიგეთ. ქაიხოსრო

252. განიხილეთ თეიმურაზ 11-ისა აშრაპ ნოდარისშვილისა და
ჩოლოყაშვილების მამულის საქმეზე

1736 წ. 17 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10205. პირი. კალაღი. მხედრული.

ქ. ნოდარისშვილის აშრაპს ბატონის თეიმურაზის საფიცარში ყ[უ]დროს¹ აღმოტელაშვილის მამული წყალობა ჰქონოდა. ახმეტას მამულებს ცილობდა¹ აშრაპ ამ გზით, რომე ნოდარ სალთხუცესს გაეყიდნა, აღმოტელაშვილს¹ მამულობით მიეყიდნა ჭიმშიტაშვილის დათუნასათვის, კიდეც სხვა მგელიაშვილისათვის და თაგვაურისათვის. ამნასყიდობ[ი]თ და იმის ფიცით, რაც კიდეც გასყიდვას მორჩ[ო]მოდა, ის მამული ზოგი რამ ორთავ ჩოლაყაშვილებს ეჭირა: ცილობა შეექნათ ნოდარისშვილს და ჩოლაყაშვილს. ესენი მოვიდხენ საჩივარში ჩვენ, მეფეს თეიმურაზთან; და ვალაპარაკეთ და მოკითხულიც ვქენით.

აშრაპ ამას ამბობდა: ეს მამული აღმატლისშვილის არის და მე წყალობა მჭირს, ზოგი გამიყიდიაო და ზოგი რაც მორჩომია, თქვენ ჩოლაყაშვილებს გიჭირავსო.

ჩოლაყაშვილები ამას ამბობდნენ, რომ: ეგ მამული ან რაც გაგიყიდნიაო და ან მე რაც მიჭირავსო, საბუშატლო და საჩოლაყნო არისო, რომ გავყრილვართო, წილში მომცემიაო. ორნივე ასე ლაპარაკობდნენ.

და ეს სამართალი დავადევით ჩოლაყაშვილებს, ასე უნდა გაიფიცოს, რომე: «გასყიდულიცა და ან მე რაც მიჭირავსო საბუშატლო იყოს და საჩოლაყნო; არც ა[ლ]მატლისშვილის ყ[უ]დროს ვენახი იყოს და არც ნოდარისშვილს კელი ჰქონდესო».

თუ ეს ასე დაიფიცოს ჩოლაყასშვილმან, ნოდარისშვილს კელი აღარა აქვს. თუ ეს ასე ვერც დაიფიცოს და ვერც კაცი შეაფიცოს, რაც ჩოლაყაანთ მამული ეჭიროს, ნოდარისშვილს აშრაპს დარჩეს, ჩოლაყაანთ კელი აღარ ექნება იმ მამულზედ.

ასე გვისამართლებია ჩვენ. მაისს იჲ, ქორონიკონს უყდ.

¹ ცდილობ.

253. ბანჩინება თბილისისა და მერაბის შვილის აბაშის საჰმეჯე

1786 წ. 20 მაისი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2714. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. თბილელმან და¹ მერაბის შვილმან აბაშმან უკან დაღეთს შავშის შვილზედ იჩივლეს. და თბილელმან გუჯრები მოიტანა ძველი ნასყიდობისა და ახალი შეწირულობისა. გავშინჯეთ სიგლები ჩვენ, სარდალმან ორბელიან-შვილმან ქაიხოსრომ და რადგან ძველი ნასყიდობისა და ახალი შეწირულობის წიგნები ქონდა და გუჯრები, აღარ მოიშლებოდა და ისევ სიონთა ღმრთისმშობელს და თბილელს დაეანებეთ. თვისის სახლით, კარით და მამულით. დღეს ამას იქით კელი აღარ-აქვს.

დაიწერა მაისის კ, ქორონიკონს უკდ

254. ბანჩინება ალექსანდრე მფვისა გეგურიშვილისა და ონანუშვილის სასისხლო საჰმეჯე

1787 წ. 21 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 385. დედანი. ქალაღი. 31×10,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ბებურის შვილი ასლან და ონანას შვილი ფარსადან ცოტას საქმეზედ წაკიდებულებენ და ერთმანერთი დაეჭრათ, მაგრამ ბებურის შვილი ასლან უფრო დაჭრილი იყო და ასლან შინ მიკდომილიყო ონანას შვილისა.

ახლა მოვიდნენ და ილაპარაკეს.

ჩვენ, მეფემ ალექსანდრემ და ბატონიშვილმა ერეკლემ და დარბაისელთ ეფისკოპოზმან, ეს ერთმანერთის დაჭრილობა და შინ მიკდომა გავშინჯეთ. რადგან ასლან ძალიან დაჭრილი იყო და ნათესავნი იყუნენ ერთმანერთისა, სისხლი მისთვის გაუმსუბუქეთ; და ოთხი კომლი კაცი გაუჩინეთ ასლან ბებურის შვილსა.

ამ ოთხს კომლს კაცში ორი კომლი იმის დაჭრილობაში და შინ მიკდომისათვის ჩაუროვინეთ. და ერთი კომლი კაცი ბატონმა და დარბაისელთ ვიპატივეთ; და ერთი კომლი კაცი თავისის მამულით ასლანს მივეცი.

¹+ლა.

და დღეის იქით ერთმანერთთან ძმობისა და მოყრობის მეტი სადავო და სალაპარაკო აღარა აქვთ რა.

დაიწერა იანვრის კა, ქორონიკონს უკე.

ის ერთი კომლი ასეთი მიეცით, რომ არც კარგი იყოს და არც მღარე.

შვილი ბექელი:

1. ძირმოდგმით დაეითიანი ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ვ ა რ ს ვ ი ა ნ ი .
2. ბატონიშვილი ე რ ე ქ ლ ე . ხელრთვა: ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი .
3. ლთს მონობით, მეფის ყმობით ენისელთ მოჰურავი დ ა ვ ი თ .
4. არ ირჩევა. 5. არ ირჩევა. 6. არ ირჩევა. 7. არ ირჩევა.

255. ბარდაწყვაბილოზის წიგნი მაღალაშვილებისა ვართანას

შვილებისადმი

1787 წ. ივლისის დამდეგს

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 925. დედანი. ქაღალდი. 43,3×16 სმ. მხედრულა. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. ა და ი მეტ-ნაკლები.

ქ. ნებითა ღმრთისათა ესე გარდასაწყვეტისა წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩვენ, მაღალასშვილის სარიდანის შვილმან ზურაბ და ელისუშან თქვენ, გორელს ვართანას შვილი გიორგის შვილსა ხუდავერდასა და შვილსა შენსა ისაიასა, გიორგისა, ძმასა და შვილსა და შვილისშვილსა თქვენისასა.

ასე, რომე: ჩემს ყმას ზერტელს მამულასშვილს ბეჟუას თავისი ძმა ბერუა მოეყვანა და შენთვის მოეყიდნა და სრული ფასი აედო. მასუკან ჩემი სახლისკაცი წამოგდავებოდნენ და, როდესაც ისინი ჩვენგან გაყრილნი იყვნენ და იმათ ხელი არა ქონდათ, ამისთვის რომა ჩემი წილი იყო. მოველ და წამოგდავე. როდესაც¹ ნასყიდობის სიგელი გქონდა და გამოიტანე და ბატონს² ამილახორსაც გამართლების წიგნიც მოეცა და ვედარცარას მე შემოგვიდოდო: მაგრამ ჩვენის მორიგებისათვისა ცოტა იყო თუ ბევრი, კიდევ ჩვენი გულიც შეიჭრეთ. და ჩვენც ხელი ავიღევით და დაგანებეთ.

გყვანდეს და გიბედნიეროს ღმერთმა რარიგათაც მრავალს ალაღს მონასყიდეს მართებდეს გასასყიდლათა, გასაზითვლათ, რაფერათაც მოსახმარათ გინდოდეს, ყოველგნევ ხელი გეწიფოდეს. არავინ არ შემოგეცილოს ერთ თვინიერ ღმრთის მეტი. თუ ვინმე შემოგეცილოს, ან მე ან ჩვენი განაყოფი ან ჩვენი სახლისკაცი, პირისა და პასუხის გამცემი ჩვენ ვიყოთ.

1 ამისთვისა. 2 რიოდისადაც. 3 ბტონსა.

თუ ვინმე ამა წიგნისა უარყოს და თქვენ გაგსარჯონ, ჯერმცა რისხავს თავად ღმერთი, ყოველნი მისნი წმინდანი ზეციერნი და ქვეყნიერნი, ხორციანი და უხორციონი. ამინ და ამინ.

არის ამისი დამხდური და მოწამე თავათ ღმერთი, ყოველი მისი წმინდანი; კაცთაგან ამისი მოწამე: გორის მელიქი თაყინას შვილი ბატონი ფარსადან და ხითარას შვილი გიორგი და მეითარი ქაიხოსრო, მამასახლისი როსტომი და მამასახლისი ზალია, მდივანი გორჯასპი გორჯასპი,

თაყინანთ გაბრიელა თაყინანთ გაბრიელა, დოლმაზანთ ზურაბა, მერაბანთ სააკა მერაბანთ სააკა

და მე, მენლარე ამირას შვილს ესტატეს დამიწერია, მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა მკათათვის დამდეგსა, ქორონიკონს უკე. ++

256. განჩინება ამირალანთ დოლმაზასა და გაბრიელას შვილ

ჰრისტესიას გაჰრის საჰჰეჰე

1787 წ. 23 სექტემბერი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 10193. დედანი. ქალღი. 39×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახარია ორწერტილი.

ქ. ღმრთით გაეყარნენ ამირალანთ დოლმაზა, იმისი ძმისწული — გიორგის ობლები თავათ ბიძასშვილს გაბრიელას შვილს ქრისტესიას ენკენისთვის ოცდასამს.

ისხდნენ ამ გაყარაში: გორის მელიქი თაყინანთ ზალუას-შვილი ფარსადანა, გორის ქეთხუდები. ამათი სახლი და კარი, მამული და დედული მიწა და წყალი, ყმა, წისქვილი, ღუქნები, რისაც მქონებელნი იყვნენ, ნასყიდისა თუ უსყიდისა, თეთრის თუ სახლის ავეჯულობის, სულ ყველა გავყავით სამწილათ, ერთმანეთს შევაფარდეთ ბარათით: ორი წილი დოლმაზასა და გიორგის ობლებს მივეცით ბარათებითა და ერთი წილი ქრისტესიას მივეცით ბარათებით.

შუადამ გიორგის რომ სამი ობოლი ქალები დარჩომოდა ოცდაერთი თუმანი დოლმაზას მივეცით, ამით ეს ქალები უნდა შეინახოს და რომ გა[]თხო[ო]ს, გაისტუმროს. ქალის თავს შვიდშვიდი

თუმანი მივეცით. დოღმაზა რომ მოჭირნახულე კაცი იყო, ჭირნახულობისთვინ მეგრელის შვილები ორი განაყოფი რითაც მქონებული იყვნენ სველნეთის მიწა, რუის[ს] რაც მამულ-დედული ქონდათ, დოღმაზას და გიორგის ობლებს მივეცით, რომ ქრისტესიას ამათთან ხელი არა აქეს.

დღეს და დღეის იქით ასე მოშორებულან, ერთმანერთ[თ]ან სადაო და სალაპარაკო არაფერი არა აქვსთ რა ერთმანერთის კაის-მდომობის მეტი. თავთავის ბარათი ხელში უჭირავთ.

არის ამისი დამხდური და გამრიგე თაყინანთ ზალუას შვილი გორის მელიქი ფარსადანა

მელიქი ფარსადან

 და ხითარანთ ბაირამას-

შვილი გიორგი

გიორგი

, თაყინანთ გოგინას შვილი გაბრიელა, მირიანანთ პაპუნას შვილი თამაზა, ამირაღანთ ამირას შვილი ზურაბა, სუხუნათ ესტატეს შვილი ბარხუდარა

, ამირაღანთ ბეჟანის შვილი ოჰანჯანა, საკასშვილი მანუჩარა, ლომინანთ ბერუას შვილი მესინა, ბარამანთ გიორგის შვილი ავთანდილა.

და მე ჯაშინანთ ასატურას შვილს ავთანდილას დამიწერია და მოწაშეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ენკენისთვის ოცდასამს, ქორონიკონს უკე. ერთი ამისთანა წიგნი ქრისტესიას აქეს.

რაც კიდევ სადმე ურწყავი მიწები ქონდესთ, ორი წილი დოღმაზას იმის ძმისწულებს ობლებისა არის და ერთი წილი ქრისტესიას.

ბეჟელი: მელიქი ფარსადანა

257. ბაღაწყვეტილავის წიგნი წამთელასშვილისა გიჰიკაშვილისაღი

1738 წ. 24 თებერვალი

ცსა. ფონდი 1448. № 5413. დედანი. ქალღლი. 16,3×13,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, ხოვლელი წერეთ[ე]ლასშვილ-მა ესტატემა და ძმამა ჩემ[მა] ბერუამა შენ ბიჭიკას-შვილსა ზაქარიასა, ძმასა შენსა გიორგისა.

ასე, რომა: ნასყიდს მამულს გეცილებოდი შენს კარზედა წაღ-

მა ნაფუზარსა. ასე რომა ბ ა ტ ო ნ ს ა ე თ ა [ნ] დ ი ლ თ ა ნ ვილა-
პარაკეთ და განაჩენიც მოგვცა. მეოთხედისა მესამედი პაპი ჩემის
მამული მე დამრჩა. და სხვა განაყოფებას წილი — გ ო დ ე რ ძ ა.
ზაალაშვილი ბ ე რ უ ა ს ი, დ ე მ ე ტ რ ე ს ი და ი ო ს ე ბ ი ს წი-
ლი — ესენი ბატონი ჩვენი ავთა[ნ]დილის ბძანებით შენ დაგ[რ]ჩა.
ამასთან ხელი და საქმე არა მქონდეს.

არ[ი]ს ამის მოწამე: ჩვენი ბ ა ტ ო ნ ს შ ვ ი ლ ი მ ზ ე ე ა-
ბ უ კ. ყ ო რ ჩ ი ს შ ვ ი ლ ი ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა, და მ ა ხ ვ ი ლ ა ძ ე.
ზ უ რ ა ბ ა და. თ ა თ ა რ ა, ხუცის შვილი! ყ ო შ ა ძ ე მ ა თ ი ა. და
მე. ძ ი ქ შ ე რ მ ა ზ ა ნ თ გიორგის შვილი შ ე რ მ ა ზ ა ნ ს და-
მიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი ფებერელის კდ გასულს, ქორონიკონს
შუკ + +

258. გასამართლო წიგნი სოლომონთ ოსმუხასი და მამაჯანასი

1738 წ. 14 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. № 202. დედანი. ქალაღი. 38,5×20,5 სმ. მხედრული. ყოვე-
ლი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამწერტილი.

ქ. გავიყარენით ჩვენ, ს ო ლ რ ო ა ნ თ ფ ა ს ო ა ს შვილმა
ო ს ე ფ ა მ და მ ა მ ა ჯ ა ნ ა მ. და მე მამაჯანამ ცარიელი გაველ.
არც მამული ვინდომე და არც ვალი: სახლიც მივე ოსეფასა და
ლუქ[ა]ნიცა და ვალიცა. მოვალეს მამაჯანასთან ხელი არა აქვს.

ვალი ოსეფამ უნდა მისცეს: სიძე ა ე თ ა ნ დ ი ლ ა ს ი ო ჳ (9
თუმანი, 5 მინალთუნი), მამხუტელი როსტომ[ა]სი ო (5 თუმანი),
ხ ა დ კ ო ა ნ თ გ ა ს პ ა რ ა ს ი ო (6 თუმანი), მ ა ხ ა რ ო ბ ლ ი ს ა ო
(2 თუმანი), ჩვენი მამილისა ო (1 თუმანი). წ[ე]რილი ვალი და ამა-
თი სარგებელი ო ჳ (6 თუმანი, 5 მინალთუნი). იქნა ჯამი ო (30
თუმანი).

ამას აქეთ ყველას ხეირი¹ და შარი თავთ[ა]ვ[ა]ნითა. ჩვენშო
არა დარჩა რა ს[ა]დავო, არცა ს[ა]ლაპარაკო არცა ერთის იოტის
ფ[ა]სი, კარკაცობის მეტი.

და თუ ძველი ასაღები გამოჩნდეს, ან მის[ა]ცემი, ს[ა]ერთო
არის. და ჰავლ[ა]ბარში რომ სახლების ალაგია, ნ[ა]ხევარი ოსეფა-
სია და ნ[ა]ხევარი მამაჯ[ა]ნასია. და ეს წიგნი ოსეფასია. ერთი ამისი
ფარდი მამაჯანასა აქვს.

¹ ხუცისა შვილამა.

² ხერაი.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინდა-
ნი: და კაცთაგან: თბილის ქალაქის მეღიქ-მამასახლისი
აღა მელიქ მამა-
სახლისისი აღა და ბაღდადანთ გიორგა გაორგა და
ყორყოანთ მ[ი]ლდ[ი]სი ფარემუზა სომხური და ბ[ა]სტ[ა]-
მა[ა]ნთ მ[ი]ლდ[ი]სი მეღქოა სომხური და შ[ა]ბუდ[ა]ლ[ა]ნთ ეს-
ტატე ესტატე
ქკს ტვე და შოდანთ არუთინა † და ხარ[ა]ტანთ
პაპა † და ხუდინ[ა]თ ნასყიღამ და ხადკოანთ
გასპარა. და მე, ზურაბას შვილს, მწერალს ფარსადანს
ღამეწერია და მოწამეც ვარ.

ღიწერა ესე წიგნი და სიგელი ქრისტიშობის იღ, ქორონიკონს
უკვ † †.

ბიჭი გიორგა ოსეფასია.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ამისი მოწამე ლოინთ ასატურა ასატურ

ქ. ბუღუნთ დათინ[ა]ს შვილი ოპანეზა ოპანეს

ქ. ავეტიქას შვილი ავთანდილა.

259. სისხლის ზღვაჲის წიგნი ალექსანდრე V-ისა პაპუნა წმინტელისადმი 1722—1786 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hid 14761. პირი. ქალაღი. საბუთი თარიღდება პაპუნა წე-
რეთლის მიხედვით (დოკუმენტები... I, ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით.
გვ. 456).

ბრძანებით მღვთისათა ესე წყალობის საბოლოოდ გასათავე-
ბელი წიგნი და პირობა მოგეცით ჩვენ. მეფემ ბატონმა
ალექსანდრემ შენ. წერეთელს პაპუნას და შენს
შვილსა და მომავალს, ასე და ამა პირსა ზედან, რომე:

ჩვენს ყმას მამუკას ზურაბიშვილს შენი ყმა აზნო-

ურიშვილი შემოაკვტა. გეიბჰვეთ და სისხლი დაედვა. მან გარდა-
სახადი ვერ შეიძლო და ის მამუკა, მისი ძმა და რისაც მქონებელი
იყოს, გლეხის თუ მიწა-ალაგის, ყოვლის ზერით თქვენის კაცის
სისხლშიდ მოგვიცემა.

ასე რომ, თუ შენის კაცის სისხლი ჩვენ მოგცეთ. ეს მამუკა და
მისი ძმა ისევე ჩვენ მოგვეცით, თვრამ გარდახტამდინ ის შენთვის.
იყოს.

არის ამისი მოწამე **ქ ყ ო ნ დ ი დ ე ლ ი¹ გ ა ბ რ ი ე ლ ი, ბ ე რ ი
ბ ე რ ე კ ა შ ვ ი ლ ი.**

მე, მდივანს **გ უ რ გ ე ნ ს** დამიწეროა და მოწამე ვარ ამისი..
მ ე ფ ე ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე.

260. სამართალი თამარ დედოფლისა ენდრონიკაშვილისა და სოლალაშვილის მამულის საქმეზე

1738 წ.

ცსსა. პ. კ ა რ ბ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ს პირადი ფონდი № 1461. რეგული № 12.
საბუთი № 1.

ქ. ჩვენის ბძანებით დარბაისელთ სამართალი უყვეს. ს ო ლ ა-
ლ ა შ ვ ი ლ ი და დ ა ვ ი თ ე ნ დ რ ო ნ ი კ ა შ ვ ი ლ ი მამულებზედ
ჩიოდენ. ნახევარი დავით ენდრონიკაშვილს დავანებეთ. ნახევარი
სოლალაშვილს. ასე სამართალი ჩვენის ბძანებით უყვეს: ერთმანეთ-
[თან] კელი არა აქვთ თათარ წყალში. ქ ო რ ო ნ ი კ ო ნ ს უ ჯ ვ.

ბაველი: ასულო ჩემო, დავით მრქუა, შენ იყავ ჩემი ამარი, ვაზ-
ტანგ მეფისა ასული და დ ე დ ო ფ ა ლ ი თ ა მ ა რ ი.

261. ბანჩინება თეიმურაზ II-ისა ენისელთ მოურავის დავითისა და სახლთუხუცეს აზრაკის სასისხლო საქმეზე

1739 წ. 14 იანვარი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 23. საბ. № 10. პირი. დაცულია ავრუთვე ფ. 1449.
საბ. 237.

[6] პირველ ყოველთაგან არსთა და არაარსთა არსებულ მნებე-
ბელმან და თვით ზეცით გამგებელის ღმრთის ძლიერებით და
მისგანვე მის მაგიერად ქვეყნად მოსამართლედ დადგინებულის.
ძლიერის და უძლეველის დიდის ხემწიფის ბედნიარის ყველენის
დავლათით და საფარველ-მოვლინებით კახეთის მეფედ დადგინე-
ბულმან წყალობა უხვად ბოძებულმან **მ ე ფ ე მ ა ნ** და თვით ხემ-

¹ კლოდიდელი.

წიფემან პატრონმან თეიმურაზ გვერც ვიახელით კახეთის ამბა
ალავერდელი ბატონი ნიკოლოზ, რუსთველი მიტ-
რაპოლიტი დომენტი, ხარკაშნელი ბატონი იოანე,
კარის წინამძღვარი ბატონი ანბაკო, დარბაისელი სალთხუცესი
გივი [v], თუშთ მოურავი ზურაბ, ჩერქეზიშვილი ქაი-
ხოსრო, რამაზ. აღდაღ და დემეტრე, ბაზიართხუცე-
სი დავით, მოურავიშვილი თამაზ, დათუა, ეშეკალასბაში
სულხან, ყორჩიბაში პაპუა, ჩოლაყაშვილი იორამ
და სუფრაჩი თადია, ბაზიართხუცესი [s] შვილა ზა [ა] ლ, ნაზი-
რი დავით, ჯანოშვილი დავით, სუფრაჩი გივი, გი-
ორგი ბოქოულთხუცესი, მორდალი პა [ა] ტა, შეითარი ნათანე-
ლი პავჰავაძე მელქისადე [კ], დავით ბოქოულთ-
ხუცესი და ჩვენ [ი] მდივნები და სხვანი დარბაისელნი აზნაურშვი-
ლი. გლეხი, ყუელანი ბძანდებოდნენ.

ენისელთ მოურავი და მისი სახლისკაცები ნოდარიშვილს
სალთხუცეს აშრაპს და მამუკას თავის ძმის ნოდარის
სისხლს ედავებოდნენ ამ გზით, რომე: ლეკის ჯარი ჩამოსულიყო,
შილდის გალავნს შემოხვევ[ე]ნოდა, ომი და სროლა შექნოდათ.
ენისელთ მოურავი შვილი ნოდარ შიგ დამწყუდოდა, თხუთმეტს
დღეს შილდის გალავანს სდგომოდნენ, ენისელთ მოურავის ძმა ნო-
დარ შიგ მოეკლათ ლეკებს.

ენისელთ მოურავი დავით და მისი სახლისკაცები ამას
უჩიოდნენ აშრაპს, რომე ლეკი საბუეს გარდადიოდაო, ნუხლსა
და ცუხლსა და სატეხს და ომში რომ ლეკები დაჭრილიყვნენ,
იმის სახლში დაწვენას, მოვლას აბრალებდნენ. ენისელთ მოურავი
და მისი სახლისკაცები ამაზედ აშრაპ სალთხუცეს [ს] უჩიოდნენ.

აშრაპ სალთხუცესი ამაზედ [7] დადგა, ამას ანობოდა, რომე: ბა-
ტონი ალიხანის კაცი მომდიოდაო და ყუელას ბატონის ბძანე-
ბით ვიქმოდითო; მინდოდა, რომ შევრიგებოდით და ჯარი უკუმეყა-
რაო და დამეშალო.

რადგან სალთხუცესი აშრაპ აშას იყო, ჩვენ ეს სამართალი უყა-
ვით: ფიცი დავადევით, სამოცი თავადიშვილი, აზნაურშვილი და მამა-
სახლისი სამოცი; ენისელთ მოურავს შეგდებული ოცდაათი უნდა
მოეყვანა. ამაში უფრო¹ ბევრი მოწამე შე[ე]გდებოდა. ჟამთა ვითარე-
ბისაგან კახეთი, დიად. დამცრობილიყო და თავადიშვილი ჩვენს ქვე-
ყანაში არ იყო.

ახლა აშრაპ სალთხუცესმან ამ შეგდებულის მოწმისაგან ოცდა-

¹ უფაჲო.

ათი იშოვნა და ასე შეფიცოს, რომე: «შენის ბიძის სიკვდილში არ ერევივარ¹ და არც მდომიანო, არც ენით მეთქვასო, არ საზიანოდ საქმით ლეკისთვინ ხელი არ მომემართოსო».

თუ ასე შეფიცოს, ხომ ენისელთ მოურავს და მის სახლისკაცს ხელი არა აქვსთ აშრაპსთან სიკეთისა და მოყრობის მეტი.

და თუ ვერ შეფიცოს, სისხლი უნდა მისცეს.

ერთი ესე, რომე აშრაპმან თუ ფიცს ხმალი ირჩიოს² და ძველათგანაც დადებული არის, ერთი თავისი ერდგული კაცი აშრაპ და ერთი ენისელთ მოურავმან უნდა იშოვნოს და ხმალში გა[ა]ტანონ. ამაში რომელიც ჩამოვარდეს, ის გამტყუნდეს.

ესე[ე]ბი რომე [v] ასე სამართალში ვქენათ, აშრაპმან ხმალი ირჩივა და ორთავე თავისი ერთგული კაცები გამა[ი]რჩივებს, საომრად შეკაზმეს³, მა[ე]მზადენ[ნ].

ამაზედ ეფისკოპოზ-დარბაისელთ მოშლა და ერთმანერთის შეუბმელობა უნდოდათ, რომე უფრო ავს შფოთს და შეჭირვებას მ[ო]ვ[ე]ლოდით.

ახლა ამ საქმეზედ აშბა ალავერდელმან ყამი წირა და ემინქე-რობინზედ ბარძიმი გამოასვენა, იესოს ქრისტეს სისხლი დ ხორცი⁴ შე[ე]რთებული.

ენისელთ მოურავს დაუჩოქა და შერიგებისა და ერთმანერთის უომრობით მორჩომა და პატივი ითხოვა ბარძიმი[თ].

ახლა ამაზედ ყოველი სული შეშინდნენ და ენისელთ მოურავ-მაც თაყვანი სცა წმინდას ბარძიმს და მაკურთხეველს პატივი დას-დვა. და ჩვენც და ყუელასაგან ამაებისაგან ხელი აიღო, აშრაპს ეს სამართალ-საჩივარი სულ აპატივა, ერთმანერთს პირს აკოცეს. ასე, რომე ერთმანერთთან ძმობისა და მოყრობის მეტი არა აქვსთ რა. ერთმანერთთან დღეის იქით არაფერი სალაპარაკო აღარა დარჩო-მიათ[თ] რა. ასე შერიგდნენ, გარდავსწყვიტეთ, ჩავარო[ნ]ინეთ.

დაიწერა ბრძანება და ნიშანი ესე ხელითა მდივნის ზ უ რ ა ბ ი -
ს ა თ ა იანვრის იღ, ქორონიკონს უკჲ. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი

ნ ი კ ო ლ ო ზ,
 ხ ა რ ჭ ა შ ნ ე ლ ი,

¹ ვარეუარ. ² ირიაოს. ³ შეკმზესი. ⁴ ხორჩი.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2705. დედანი. ქაღალდი. 29×21,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი დაწერილია მირობის შემოღების მეოთხე წელსა და კირილეს კათალიკოზობის დროს (1738—1739 წწ.).

წინარეკს ლეკიშვილი და ფერისაძეები ორივე ზაალს სოლომონისათვის მიეყიდა. ბედნიერმა ყუენმა საქართველო მირათ გახადა და მამულზედ თეთრი დაადვა; სამი წელიწადი არის, რომ ასე მოჰკდა.

დავით წამოდგა, სოლომონს უჩივლა: ორი წელიწადი იმ სამის კომლის კაცის მირი წელიწადში ორ-ორი თუმანი და ოც-ოცი კოდი პური და ქერი ვაძლიეთ, სოლომონ კელი აიღო.

სოლომონ ამისი აშორო თქვა.

რადგან აშორო ქნა, სოლომონ თვითან წადგეს, დავითს ასე შეპტიცოს: «ამ გლეხების მირის ანგარიში დავითს არაფერი არ გაელოს რა». და დავითს სოლომონთან კელი ნუ აქვს.

დღეს და დღეის იქით თუ სოლომონ აიღოს, მირიც სოლომონ აძლიოს, დავითს კელი არა აქვს. თუ სოლომონს არ უნდოდეს, დავით აიღოს ის მამული; იმისი მირიც დავით აძლიოს.

და როცა თავის მამული ყველას ქართველს კაცს დარჩეს, ის მამული ნასყიდობით სოლომონისა არის. და თუ რამ დავითს ამ ორს წელიწადში იმ გლეხებისათვის გამოერთმევეინოს რამე და სოლომონის კაცი იშოვნა, სამართალს უზამთ.

ბედნიერის ხანის ბძანებით ეს სამართალი ბატონმა კათალიკოზმან და ერისთავმან ბარძიმ, ამილახორმა გივმა უყავით.

ბეჭელი: კათალიკოზი კირილე

კლეზე:

ქ. ამისი მოწამე მე, ოთარი უსბაში ბეჭელი: ოთარი.

ქ. მე, ამილ[ა]ხორიშვილი ამირინდო ამის მოწამე

ბეჭელი: ამირინდო.

ქ. მე, ამილ[ა]ხორიშვილი თემურაზ ამისი მოწამე
მე ბეჭელი: თემურაზ.

ქ. მე, თარხანი მოწამე ვარ სპარსული ბეჭელი:

ქ. მე, სოლომონს ამისი ყაბული მაქვს. ეს მამული დაგანებე, სანამდის მირობა არის. და ქართლში მირობა ამოიკვეთებოდეს, სარგებელიც შენი იყოს და ზიანიც. როდისაც მირი ამოიკვეთოს ეს ფერიძე და ლეკის შვილი ისევ მევე დამრჩეს ნასყიდობით.

ბეჭედი: სოლომონ

263. განჩინება დომენტი IV-ისა იორან მოურავისშვილისა და ამილღაბარის ქალის განაძრფინების საქმეზე

1740 წ. 8 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2445. დედანი. ქალაღი. 45×30 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მოურავის შვილი თარხანი ლუარსაბ გოსტაშაბის შვილს ამილღაბარს მქაზლებიყო. ლუარსაბს თავისი შვილი იორამისათვის ამილღაბარის ქალი ეთხოვნა და დაეჭორწინებინა; თუცა ხანი დაეყოთ ქორწილს უკან. განა შფოთითა და სიძულელითა.

რა ერთმანერთისობა აღარ მოჰკდენოდათ, მოვიდნენ და ჩვენ, ყოვლის საქართველოს კათალიკოზს-პატრიარქს ბატონიშვილს ბატონს დომენტის მოგვახსენეს.

აწ ჩვენ ყოვლის საქართველოს მაკურთხეველმან კრება ვყავით და დავსხით: მთავარეპისკოპოზი ბატონი კირილე, ტფილელ მიტროპოლიტი ბატონი ეფთვიმე, და ყოველნი ქართლისა ეპისკოპოზ-წინამძღვარნი, და სამღვდელონი დასნი, აგრევე საქართველოს დარბაისერნი: სარდალ-მდივანბეგი ბატონი ქაიხოსრო, მისკარბაში ბატონი გივი, ამილახორი ბატონი ოთარი და ყოველნი საქართველოს დარბაისელნი.

გავსინჯეთ ამათი სიტყვა და საჩივარი, დიდი გამოწულილვით გამოვიკულიეთ და შევიტყეთ, რომ: რა ჯვარი დაეწერათ და შეერთებულიყვნენ, მაშინვე სიძულვილი და უყვარულობა სთვისებოდათ; და არც მას აქეთ ამათში ერთობა და საცოლქმროთ შეყრა ჰქონებიათ. ცხრა წელიწადი გავიდა ამათს ქორწილს უკან; მრავალს ცდილიყუნენ ამათნი დედ-[მა]მანი ამათის შეერთებისათვის, მაგრამ არას სიტკბოებით და არას სიმწარით ამათ ერთობა აღარ ექნათ.

ახლა რადგან თვითცა ერთმანერთისაგან მოშორების ნება ჰქონდათ და ჩვენც შენდობას გუთხოვდენ და ვხედვდით, რომელ სიძულულისა შინა მტრობა და კაცის კვლა მოჰკდებოდა და ესე ბოროტი უფროსად გავრცელდებოდა, ამისთვის ჩვენცა ჩვენთან შეკრე-

ბულთ ამათ პატოსანთა სამღვდელთა დასთათა და თანა მოწამე-
ბითა საქართველოს მთავართათა შენდობა მივეციტ, რომელ: თუცა
ვაუსა ენებოს ვისიცა ქალი, ცოლად შეირთოს, და აგრევე ქალმა..
ვინცა უნდეს, ქმრად შეირთოს.

ერთმანერთთან აღარა კელი აქუსთ და არცარა სადაოდ რამე.
სალაპარაკო გაგვიშვია.

ეს ასე გაგვირიგებია და დაგვიმტკიცებია.

ფებერვალს მ, ქორონიკონს უკმ.

ხელრთვა: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი ბეჰელი.

თავში:

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა პატრიარქი ასრე ვამტკიცებთ.
ვინც ეს ჩვენგან გარიგებული და კრებისაგან დამტკიცებული წიგნი
და გარიგება მოშალოს, წმინდის ეკლესიასა და ჩვენს წყევას ქვეშ
იყოს.

ბეჰელი: კათალიკოს-პატრიარქი დომენტი ქრისტეს აქეთ ჩლ[ე].

კიდებუ:

ქ. ჩვენ, ქართლისა მთავარეფისკოპოზი კირილე
ამის მოწამე ვართ. ხელრთვა: მთავარ ეფისკოპოზი კირილე.

ქ. ჩვენ, ტფილელი მიტროპოლიტი ეფთვიმე ამისი მო-
წამე ვართ.

ბეჰელი: მონა ღთისა ტფილელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი.

ქ. ჩვენ, ურბნელ ეფისკოპოზი ნიკოლოზ ამისი მოწამე
ვართ. ხელრთვა: ორბნელი ნიკოლოზ.

ქ. ჩვენ, ბატონი ამილახორი ოთარ ამისი მოწამე ვართ.
ბეჰელი: მოსავი ქრისტესა ამილახორი ოთარი.

ქ. ჩვენ, მიშქარბაში გივი ამისი მოწამე. ბეჰელი: წუთი. სოფ-
ლის დანგი ვიყავ.

264. ბანჩინება ბაჟან სახლთხუცისა და მისი ბიძაშვილის

ავთანდილის ბაჟრის საძმეზე

1710 წ. 21 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 377. დედანი: დაზიანებული. ქალაღუ.
32×10.7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. სახლთხუცესი ბეჟან და [იმისი] ბიძაშვილი ავსთან-
დილ [სახ]ლისკაცობაზედ ლაპარაკობ[დ]ენ.

ჩვენ, მილახეარბაშმა [ქა]იხოსრომ და ფარსადან ვა-
ლაპარაკეთ, რაც ერთმანერთთან სიტყვა ქონდათ, სულ ვათქმევინეთ.

უწინ ფარსადანის დროს გაყრილი ყოფილიყვნენ და ისევ ერთად შესულიყვნენ.

მერმე ოსმალობას ისევ გაყრა მოხდომოდათ და გარიგებულიყვნენ. ვ ე ლ ი ხ ა მ ა დ რომ მობძანდა, ისევ ერთგან შეყრილიყვნენ; და ახლა ვერ მოთავსებულებიყვნენ და ჩვენთან ილაპარაკეს.

ავსთანდილ ბეჟანის შემატებულს მამულსა და რჩომას ელაპარაკებოდა, რომ წილი უნდა დამიდვაო.

ბეჟან ასრე უპასუხა: რომ შევიყარენითო, არც რჩომის პირობა დამიცო და შემატებულს მამულში ბევრი დამხარჯვიაო.

ამისი ასრე სამართალი უყავით: ნასყიდობისა და შემატებულის მამულის სიგლები ბეჟან უნდა მოიტანოს, რაშიაც ავსთანდილ ეწეროს, წილი უნდა დაუდვას.

და ბეჟანისათვის რომ ამილახვარს თეთრი გადუხდევნებია, რა ერთის შამატებული მამული ავსთანდილ გაიტანოს, იმ რიგად იმ თეთრში ბეჟანს უნდა მიუდგეს. თუ იმ თეთრში არ მიუდგეს და შემატებულს მამულთან ავსთანდილს საქმე არ ექნება, თავსთავის მამ[ულ]ის ბარათი რომ ქონიათ, სხვა მამული ასევე ისრე თავთავითსვე მისცეს.

რჩომისა თუ ავსთანდილ ორი მოწამე იშო[ო]ს, რომ ბეჟანს პირობა დაედოს, როგორც მოწამე მოიყვანოს, ისრე უნდა წილი დაედოს. თუ მოწამე ვერ იშო[ო]ს და წ[ილი] არ ექნება სულადისა.

რაც [სუ]ლ თესლი მოუვიდესთ. [სრულა]დ უნდა გაიყონ...^{*} [და]იწერა თიბათვის კა, ქორონიკონს უკმ.

ორი ბეჭედი:

1. მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი.

2. მონა მლთისა ფ ა რ ს ა დ ა ნ.

265. განჩინება ღვთისმეტყველებისა და უსუბავიშვილის

მამულის საკმეზე

1740 წ.

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 3244. დედანი. ქალაღი. 32,5×19 სმ. მხედრული.

განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემემდეგ ნახარია წერტილი.

ქ. ბატონის მ ე ფ ი ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს ა. ბ ა ქ ა რ ი ს ა და ა ბ დ უ ლ ბ ე გ ი ს წიგნები ჰქონდა დ ა ვ ი თ გ ო ს ტ ა შ ა ბ ი შ ვ ი ლ ს ა, თვითონ უ ს უ ბ ე გ ი შ ვ ი ლ ი ს წიგნიცა ჰქონდა, ა ს ლ ა მ ა ზ ხ ა ნ [მ ა] ც რაყამი უბოძა, ვ ა კ ე და თ ა კ ვ ი და ვითსვე მისცეს.

^{*} მარჯვენა ქვემო კუთხე მოხეულია. შემორჩენილია ცალკეული სიტყვები. აკლია 12—15 სიტყვა.

რადგან ეს ძველი წიგნები ჰქონდა და ხანმაც რაყამი უბოჯა. ჩვენ. მ დ ი ე ა ნ ბ ე გ მ ა ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ ა ც ეს წიგნი მივეცით, რომ უსუბეგეშვილს ამ სოფლებში საქმე არა აქვს რა. უწინაც დავითისა უოფილა და ახლაც ამასვე უნდა ჰქონდეს.

იასაულო, როგორც ხანის ბძანება გაქვს, კელი აუმართე და ის კაცნი დავითს მოაბარე.

ქორონიკონს უკმ.

266. განჩინება ვახტანგ დოღენჯიშვილისა და ლასურის საჰმეზო

1741 წ. 20 აპრილი

ცსსა. ფ. 1-149. საბუთი № 2722. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. დოღენჯიშვილი ვახტანგ ლასურს ახალშენს ვენაქს ედავებოდა: შენ რომ ტფილელს მივყიდეო, ახალშენი ვენაქი არც შენი სამკვიდრო იყოვო და არც თან გამოგვიტანებიო.

ჩვენ, კათალიკოზის სახლთხუცესი გიორგი, მოღა-რეთხუცესი პა[ა]ტა და ქავთარიშვილი ედიშერ დაუსხდით სამართალში და ასე გაუსამართლეთ: თუ ლასურ-მა ან შეფიცოს და ან მოწამე უშოვნოს, დღეს აქამომდე ლასურს სპეროდეს და არ გამორთმეოდეს, ვახტანგს კელი არა აქვს ახალ-შენს ვენაქთან. და თუ ლასურმა ამაზე ვერ შეფიცოს¹ და ჭერი ვერ მისცეს, ვახტანგს დარჩეს ახალშენი ვენაქი. ჩვენ ასე გაგვისამარ-თლებია.

აპრილს კ, ქორონიკონს უკთ.

ხელრთვა: ედიშერ

სხვა ხელით:

ქ. ამ განაჩენისა მე, ვახტანგს, ლასურმა გული მაჭერა. დღეის იქით არც მე, არც ჩემს ძმას, არც ჩემს სახლისკაცს ხელი არა აქვს ვენახთან. ვინც წამოგედლოს პასუხი მე მივცე.

¹ შეფიცოს.

ქსა. ფ. 1448. საბ. № 1073. დედანი. ქალაღი. 51,5×19,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახპარია სამწერტილი. ა-მეტნაკლები.

ქ. გავიყარენით ჩვენ, ხუცთ სრაპიონას შვილებმა, ტერ-ოსეფამ და ფარსილამ და მ[ი]კ[ი]რტუშამ. თუ რამე ჩვენი ქონება იყო სამწილათ გავიყავით ან სახლი ან სახლის აჯნსი.

ტერ-ოსეფას ერგო: სახლის წილი ქვეითი და ზეითი სამი ოთახი და მთლივ ჰიშქარი, რაც ოთახის კედელი გაიტანს.

და ამისი ფარდი მიკირტუშას ერგო: სახლის წილი, დარბაზის უკან მარანი და სათორნე და პატარა ოთახი და გვერდით ცარიელი ალაგი თავისის კარიტა და გზითა.

და ამისი ფარდი ფარსილასა ერგო: დარბაზი და საკუქნავი დერეფანი და ეზო და ბაღია და თავლა კარიტა და დარბაზის გვერდითა ცარიელი ალაგი, რაც დარბაზის კედელი გაიტანს.

და ფარსილამ თავისი ქირილამ დარბაზისათჳს სამი თუმანი სართი მისცა. და ეს სამი თუმანი თავიანთ დედას სამარხათ მისცეს.

და ამას აქეთ ყველას ხერი და შარი თავთავიანთია და ჩვენში არა დარჩა რა სალაპარაკო და სადავო, არცა ერთის იოტის ფასი კარკაცობის მეტი. და თუ ძველი მამეული ასაღები გამოჩნდეს ან მისაცემი სამთავ ძმისა [არის].

და ეს წიგნი მიკირტუშასია. და ერთი ამისი ფარდი ტეროსეფასა აქვს და ერთი ფარსილასა აქვს.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინდანი და კაცთაგან: თბილისის ქალაქის მეღიქი მამასახლისი ალა

მელიქ მამასახლისი ალა და ბაღდიდანთ ნასყიდას შვილი გიორგა გიორგი და

ნარიმანთ ოსეფა [] , ყორყანათ ფარსადანას შვილი ზუ-

რაბა [] და ფარსილას შვილი მარტიროსა [] და

შაროანთ გასპარას შვილი ისაია და ტერ-საპაკას შვილი პაპა. და მე, ზურაბას შვილს ფარსადანს დამაწერია და მოწამევ ვარ.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი ქრისტიშობის კდ, ქორონიკონს უკთ. + + +

268. გარდაწყვეტილობის წიგნი დილმელუპისა გიორგი

უსუფაშვილისადმი

1742 წ. 7 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 418. დედანი. ქალღი. 31×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ნებითა ღვთისათა ესე გარდაწყვეტილობის წიგნი მოგეცით ჩვენ დილმელუმ: გი უ ტ ა შ ვ ი ლ მ ა ზ უ რ ა ბ ა მ და ი ვ ა ნ ა მ და ჯ ა მ ნ ა რ ა შ ვ ი ლ მ ა რ ა მ ა ზ ა მ, კ ა კ ი ა შ ვ ი ლ მ ა პ ე ტ რ ი ა მ და ჯ ა მ ნ ა რ ა შ ვ ი ლ მ ა ლ ა ზ ა რ ე მ შენ, პატარძელს უ ს უ ფ ა შ ვ ი ლ ს გ ი ო რ გ ი ს.

ასე, რომე: ჩვენი ნათესავი კაცი ფოთოლაშვილი ივანე შემოგაკვდა და სისხლი დაგედვა. მას უკან ჩვენ ლაპარაკი დაგიწყევით და შენ ამისი პასუხი გაგვეც და სისხლი გარდაგვიწყვიტე. დღეს და დღეის იქით არა ჩვენ, არა ჩვენს მონათესავეს და სახლისკაცს შენთან საღაო და სალაპარაკო არა ქონდეს რა, ძმობისა და მოყვრობის მეტი.

თუ ვინმე ამაზე წამოგედაოს და ლაპარაკი დაგიწყოს, პასუხის მიმცემნი ჩვენ ვიყვნეთ.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი; კაცთაგან დამხდური და მოწამე: კალატოზი სარქისა, მუჩიაშვილი ესტატე, გიოშვილი დემეტრე, მანველაშვილი ბერუა.

მე, ანდრიასა დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა თიბათვის ზ, ქორონიკონს ულ. † † † †

ამისი მოწამე სიონის მღვდელი ლაზარე.

269. განიხილავს დათუა დისაუსვილისა და ივანე აფხაზისშვილის

უმის საქმეზე:

1743 წ. 3 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 12. საბ. № 26. პარ. ქალღი. მხედრული.

[34v] დესპუასშვილი დათუნა აფხაზისშვილს ივანეს მაწევნელის როზიასშვილის იობას მამულზე ედავებოდა და ესენი ორნივე ჩვენ, ბატონისშვილმა ნაიბმა ისაყბეგ სამართალში ვალაპარაკეთ და წიგნები გაუსინჯეთ. სამკვიდროც ივანესი ყოფილიყო და ბატონების წიგნებიც ქონდა. რომ დესპუასშვილს დათუნას ხელი არა ქონდა. ეს როზიასშვილი თავისის მამულით [35] ისევ ივანე აფხაზისშვილს დავანებეთ. დათუნას ამასთან ხელი არა აქვს.

დაიწერა მარტის 3, ქორონიკონს ულა.

**270. განჩინება თეიმურაზ II-ისა გიორგი გოგნიასშვილისა და
ზაზა ჯანდიერისშვილის სასისხლო საქმეზე**

1743 წ. 14 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1421. დედანი. თავი დაზიანებულია. ქალღლი.
40,3×20,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ
ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

ქ. გოგნიასშვილს გიორგის და ზაზას ჯანდიერისშვილს ჩხუბი გამოსლოდათ. ასე ამაზედ მომკდარიყო ამათი წაკიდება: ერთის გლეხის კაცის [ლაგა]ში მოეკლა გოგნიასშვილს, საცა რომ ზაზა მდგარიყო იმ გალავნის კარზედ. ამაში თავის სახლიდამ გამოსულიყო ზაზა და ეს ლაგაში რომ მკუდარი ენახა, შემოეგინებინა, აქ კარზედ რატომ მომიკალო. ეს გი[ნე]ბა გოგნიასშვილს წყენოდა, კმალს კელი გ[ა]ეკრა და შე[ე]ტივა. ზაზას კელთ არა შერჩომოდა რა, ქვისათვის კელი დაეცლო და გოგნიასშვილისათვის გულში ეკრა.

ეს რომ ძალიან ტკენოდა¹, ორი მსახური ხლებოდა — ერთი საბანაძე და ერთი ყამიერა, მიესივა ესენი და გოგნიასშვილს ძალიან გ[ა]ელაქა ზაზა. გალაქულს კიდემ გოგნიასშვილისათვის თოფი [ა]ეყარა და შინ თავის სახლში შე[ე]ტანა. ამაში კიდემ გოგნიასშვილი ამ ორის მსახურით შინ მიკდომოდა, სახლის ბანიც ექცევით და ბანიდამ თოფიც ჩ[ა]ეკიდებინათ. ზაზა შინილამ აღარ გამოეშვათ.

მასუკან მეშველი მისულიყვნენ და გაეშველებინათ. ამ ჩხუბში გოგნიასშვილის ქორი ზაზას მოეკლა და კიდემ მეორეს დღეს გოგნიასშვილის კმალი სახლიდამ ზაზას გამოეტანა და გ[ა]ეტეხა. ეს თოფი, ეს კმალი და ქორი, ლაგაში არცერთი ამ მოჩხუბრებისა არ ყოფილიყო, სხვის ნათხოვარი ქონოდა გოგნიასშვილს.

ახ[ლ]ა მოვიდნენ და ილაპარაკეს, მოწმე[ე]ბიც ჩხუბში დამ[ს]-წრები თან მოასხეს. ამათი² ლაპარაკი და საჩივარიც შევიტყვევით და გავშინჯეთ, მოწმე[ე]ბი იქ დამ[ს]წრებიც ვალაპარაკეთ და ვკითხეთ [ს]წორი, ეს ჩხუბი ასე იყო.

ახლა ჩვენ, მეფემ თეიმურაზ, ეფისკოპოზთ-დარბაისელთ ეს სამართალი ვქენით და გაგიჩინეთ: ჯანდიერისშვილს ზაზას პირველათ რომ შენ შეგიგინებია³ და ამას კი კლმით შემოუტევია, შენ რომ ძალიანი ქვა გიკრავ[ს] გულის პირში, რადგან აზ-

¹ ტკენოდა. ² ამათი. ³ შეგეგინებია.

ნაურშეილი იყო, ისიც ჩაუგდევით. შენზედ რომ ეს ორი მსახური მოესივა და ძალიან გქაელაქე, საუპატიოთ ამ ორში ერთი მსახური, რომელიც გამოიმეტოს ცოლშვილით თავისის წილის საქონლით, მამულს გარდა, უნდა მოგცეს გოგნიასშვილმა. მამულიც გერგებოდათ, მაგრამე რადგან მამული სვეტისცხოვლისა იყო, ვერ გამოეწირევდით.

[შინ მოქდომისათვის ეს გაგვიჩენია, რომე შუაში არც სიკუდილი, არც კრილობა ყოფილა¹. ზედადასხმასა და² დედა-წულთ აფუშვისათვის და შერცხვენისათვის საბატიოს კაცის სისხლის ნახევარი — ექვსი ათასი თეთრი ამ შინ მოკდომისათვის დაგვიდვია.

რადგან გოგნიასშვილი დაბალი კაცი არის და ამ სისხლის მოცემას ვერ შეიძლებს³, კიდეც ნაპატივებს გარდაც თუ რომ ამ სისხლს არ დასჯერდეთ და არ იკადროთ ამისის სისხლის გამორთმევა; ეს ირჩიოთ ნიფხვითა ოდენ გაშიშვლებულად ზოლოთა შვილთა ბიჭთა ჩაქათრიონ და მის კაცისა მეტრემან სამი შოლტი უნდა ამოკრას, საწბილო არის ხალხში. ეს ორში ერთმანერთის ნებით რომელიც უნდა ირჩიონ.

გოგნიასშვილმა თუ ეს სასირცხო სამართალი ირჩიოს, ჯანდიერისშვილები მიეცნენ, რადგან დაბალი კაცი არის და სისხლის მიცემა არ შეუძლიან.

თოფი რომ გატეხილა, ის თოფი და ლაგაზი გოგნიასშვილმა პატრონებს უნდა მისცეს.

მეორეს დღეს კმალი გაუტეხია და ქორი მოუქლავსთ, ზაზამ უნდა მისცეს პატრონებს.

ეს სამართლები ასე გვიქნია.

დაიწერა თიბათვის იდ, კელითა მდივნის ო ო ა რ ი ს ა თ ა, ქორონიკონს ულა.

თვრამეტი ბეჭედი:

1. ქ. ლ¹თო, სასჯელი შენი მეფესა მიეც და სიმართლე შენი ძესა მეფისასა განშჯად ერისა შენისა სიმართლით, თ ე ი მ უ რ ა ზ.
2. სული შენი მომბერე კლებულს იესო, ე რ ე კ ლ ე.
3. არ ირჩევა.
4. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ.
5. არ ირჩევა.
6. მონა ღთისა თუშთ მოურავი სახლთუხუცესი ჯ ი მ შ ე რ.
7. მონა ღთისა ბაზიერთუხუცესი დ ა ვ ი თ.

¹ + შუაში. ² + და. ³ შეიძლოს.

8. ქ. მონა ღთისა მილახვარი...
9. მოსაეი ჭვარისა, მამა დავითგარეჯისა იოანე.
10. მონა ღთისა სახლთუხუცესი გრიგოლ.
11. მონა მღთისა, მსაჯული? მეფისა? მღევანბეგი რამაზ?
12. ნაზირი.
13. მონა ღთისა ყორჩიბაში პაპუა.
14. მონა ღთისა იორამ მოურავი.
15. მონა ღთისა მოურავის შვილი იორამ.
16. მონა ღთისა ეშიკალასი სულხან.
17. არ ირჩევა.
18. ქ. მონა ღთისა მღევანი თარ.

ქ. მე, რომანოზ როჭ[იკა?] შვილი ამისა მოწმე და

დამხდური ვარ.

კიდზე:

ქ. ჩვენ, დედოფალთ-დედოფალმან პ[ატრონმა]ნ[თ] თამარმან ასე რომე ამ გოგნიასშვილს გიორგის სისხლი დაედო ჯანდიერისშვილებისა ბატონის და ეფისკოპოზთ-დარბაისლით სამართლით; ე[ს] ერთი კაცი კი ჭელში მისცეს.

რადგან გოგნიასშვილი დაბალი კაცი იყო, ეს სისხლი რომ დ[ა]დ[ე]ვ[ს] ექვსი ათასი თეთრი, ამ ჯანდიერისშვილებმა გამორთმევა [არ ი]კადრეს.

და ეს მეორე, რომ ამ განაჩენში [ს]წერია სასირცხო ქვეყანაში სამართალი, ეს ირჩიევს ჯანდიერისშ[ე]ლ[ე]ბმა და ეს გოგნიასშვილი წაიყვანეს ზოლოთა შვიდთა¹ [ბიჭთა ჩა]თრევათ. მოვასხით ეს ჯანდიერისშვილები ზაზა, თარხან და ედიშერ და ვაპატივეთ ჩვენ გოგნიასშვილი სისხლის მიცემას და ჩათრევა[ს] ზო[ლო]თ შვიდთა¹ ბიჭ[თა] და სამისა მათრავის დაკვრასა.

დღეის იქით გოგნიასშვილთან სიტყვა და საქმე აღა[რ აქვ]თ, რადგან ჩვენ დიდი პატივი დაგვდეს და გვაპატივე[ს].

[თ]იბათვეს ივ, ქორონიკონს ულა.

ბეჰელი: ასულო ჩემო, დავით მრქუა, შენ იყავ ჩემი მამარი, ვახტანგ მეფის ასული და დედოფალი თამარი.

¹ შვითთა.

**271. ბანჩინება თეიმურაზ II-ისა ქაიხოსრო მაგატაშვილისა და
მერალიზე სიციშვილის უკის თაოზაუზ**

1744 წ. 17 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 337. დედანი. ქალაღი. 17,8×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. მ ა მ ა ც ა ს შ ე ი ლ ი ქ ა ი ხ ო ს რ ო ც ი ც ი ს შ ე ი ლ ს
მ ე რ ა ლ ი ბ ე გ ქ ა ლ ა ნ თ ა რ ს უ ჩ ი ო ლ ა: [მ] ღ ე ბ რ ა ს შ ე ი ლ ი მ უ-
მ ე ი ზ ი ს ა გ ა ნ თ ა ვ ი ს ი ს ნ ა ს ყ ი დ ი ს ა და უ ს ყ ი დ ი ს მ ა მ უ ლ ი თ ს ა მ-
როვლოზე სწერიოა და მერალიზე მღებრისშვილს თავისის ნასყი-
დობის ღალასა და კულუხს სთხოვსო და უსამართლოს გ[ვ]იშვრე-
ბაო.

ჩვენ, პატრონმან მეფეთ-მეფემან თეიმურაზ ესენი
ერთათ ვალაპარაკეთ და ამათი საჩივარი გავიგონეთ. და მღებრის-
შვილის ნასყიდობის წიგნები გავსინჯეთ და, დიოღ, დიდის ხნის
ამბავი იყო, რომ ციცისშვილის ყმას ეს მიწები გაეყიდნა, შვაზე
ასოცდათორმეტს წელიწადს გამოევიღო და ხელმწიფის მუმეიზ-
საც მღებრისშვილი თავისის მამულით სამროვლზე დაეწერა.

რადგან ასე დიდის ხნის ნასყიდობა იყო და მუმეიზისაგანაც
სამროვლოზე დაწერილიყო და ჯამი ამათზე იყო, მერალიზეგს ამ
ნასყიდობის ღალა-კულუხთან ხელი არ აქვს. მღებრისშვილი თა-
ვისის მიწების და ნასყიდის ღალა-კულუხს სამროვლზე მისცემდეს
ხოლმე.

დაიწერა ენკენისთვის იზ, ქორონიკონს უღბ.

ბეჟედი: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებუ-
ლი საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

**272. ბანჩინება ოპროპირ წართელისა და გიორგი ორჯონიძის
სასისხლო საქმეზე**

1758—1768 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. Hd 946. დედანი. ქალაღი. 16,5×11,4 სმ. მხედრული. ყო-
ველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. უთარიღო. საბუთი თარიღდება სო-
ლომონ I-ის ბეჭდის მიხედვით.

ქ. ო ქ რ ო პ ი რ წ ე რ ე თ ე ლ ი და გ ი ო რ გ ი ო რ ჯ ო ნ ი-
კ ი ძ ე გ ა ვ ა ბ ჰ ვ ე თ.

ო ქ რ ო პ ი რ მ ა უ ჩ ი ვ ლ ა: «დამხდი შენ და შენი ყმა, თო-
ფები ესროლეთ ჩემს ძმას, ჩემი ძმა დაიჭირეთ, გაყიდეთ და ერთი
ყმა».

ორჯონიკიძემ აშორო უთხრა.

აწ ასე გავაჩ[ი]ნეთ: წამოდგეს ორჯონიკიძე, თერთმეტი თავი-
სი ტოლი კაცი თან ჩაიტანოს, თავათ იმან და ოცდა თექვსმეტი
გლეხი კაცი ასე შეაფიცოს: «შენ რომ ძმისა და ყმის დახდომას
მეწამები, არც ჩემის რჩევით და განდობილობით დაჰვირუ[ლ]იყოს,
არც დაჰვირული კაცი ჩემთან მოეყუანოს, არც ის კაცები, ვინც
იმაში ერია, ჩემად ყმად მყოლებოდეს, არც დღეს მყავდეს, არც
არავისთვის შენის ძმის და ყმის გამოუშვებლობაში მე ქრთამი
მიმეცეს».

თუ ასე იფიცოს, არ[ა]ს ემართლება.

თუ ვერ იფიცოს, ან ფიცმა ამტყუენოს, ძმის სისხლი და ყმის
ორის სისხლი მისცეს ერთი ორათ.

თუ თვითან იფიცოს და ყმა ვერ იფიცოს, რომელიც ყმა რეო-
დეს, თუ შეიძლოს, სისხლი მისცეს, თვარამ ხელთმქმნელი ცოლიან-
შვილიანათ გაუყიდლობის პირობით, ამისი ნაცარცვი იმ დღეს რომ
დაკარგვია.

ბეჭელი: მონა მლთის[ა], ყმა ხონთქრისა, შეფე სოლომონ.

273. ბანჩინვაზ გირთვალ თუგანიშვილისა, გივი ბაგუარისშვილისა და ლუარსაზ გლურჯიძის საჩუქეზ

1736—1744 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 202. დედანი. ქალაქი 32,2x10,2 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარაღდება ხანჯალ-
ხანისა და ბარძიმ არაგვის ერისთავის მიხედვით.

ქ. ასანფაშა და დავრ[ი]შბეგ გორს ყოფილან და
ბი[რ]თველა თუშანიშვილი ყარაულათ დაეყენებინათ.

ბებურის შვილი გივი და ლუარსაზ გლურ-
ჯიძე მამაეალებულიყვნენ და ბირთველას დაეჰირა, გორს ფაში-
სათვინ და დავრ[ი]შბეგისათვინ მიეყ[ვან]ნ[ათ]; თუ რამ ქონდათ, ყვე-
ლა წაერთმევინათ.

ახლა ხანჯალხან რომ მობრძანდა, გლურჯიძემ ლუ-
არსაზ და ბებურისშვილმა ხანჯალხანთან ილაპარაკეს.

ახლა ხანჯალხან ჩვენ, არაგვის ერის[ს]თავს ბარძიმს
გვიბძანა ამათი სამართალი.

ახლა ჩვენ დავსხედით და ვალაპარაკეთ¹ და შევარიგეთ, რომ ერთმანერთთან სალაპარაკო აღარა დავგიგდია რა, ძმობისა და მუ-საიბობის მეტი.

არის ამისი მოწამე ამილახვარის შვილი ოთარი და იმისი ძმა ბარამ.

ბექელი ... ბ ა რ ძ ი მ

274. ბანინება ნიჟოზის ეკლესიის მამულების სამეზე

1744 წ. ახლოს

ცსა. ფ. 1449. საბ. № 2409. პირა. საბუთი თარაღდება ყიზილბაშობის ახლო დროითა და შიომ ფაგლენიშვილის შიხედვით.

ქ. მათის სიმაღლის ბძანებით მათის უწმინდესობის ქ[ა]თ[ა]ლი-კოზის პატრიარქისთვის და ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს მათის განათ-ლებულულების ძის გ ი ო რ გ ი ს თ ვ ი ს ეფისკოპოზთათვის და დი-ვანბეგებისათვის და დეკასტირი[ი]ს[ა]თვის შეკრებულთათვის ებძა-ნათ მ[ა]თს სიმაღლეს ნიჟოზი[ი]ს ეკლესი[ი]ს მამულების გარჩევა და მოკითხვა.

რომელიც ნ ი ქ ო ზ ე ლ ს ი უ ლ ი ო ს მოეხსენებინ[ა], ამა-ზედ სამართალი² და განაჩენი მოეც[ა]თ ჩვენ, ა მ ი ლ ა ხ ვ რ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს თ ვ ი ს და ს ა გ ი ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ბ ე ქ ა ნ ი ს ა თ ვ ი ს ებრძანათ: მიდით და ამისი საქმე გამოიძიეთ და სიმართლით და ჭიშ[მა]რიტებით მოიქეციეთ; ამაზედ პირის და სიტყვის შენახვა არავის იქნება³, თვარემ⁴ ამაზედა დიდს სიტყვას მიცემ[ა]დ თანა გატო სიტყვის მიცემა; და ისე გან[ა]ჩრიეთო, იმ ეკ-ლესი[ი]ს მამულების ვისაც ნ[ა]სყიდი აქვსო, თუ ოსმალს ყიზილბა-შობას იყოს ნასყიდი, მამული⁵ ეკლესიას მიაბარეთო.

ბატონი[ს] ბძანებით ჩვენ, ქაიხოსრომ ამილახვარის შვილმა და საგინასვილმ[ა] ბეკანმა ჭიშმარიტებით და სიმართლით განვარ-ჩიეთ: რომელიც ოსმალ-ყიზილბაშობის⁶ დროს იყო⁷ ნასყიდი, ეკ-ლესიას მიეპარეთ; და რომელიც მართლმადიდებლობაში იყო, ნას-ყიდის მამულება [მ]სყიდველებს დარჩა. და ჩვენც ბატონის ბძანე-ბით დაუმტკიცეთ, რომ იმათი მოშლა არას გზად არას მიზეზი[თ] აღ[ა]რ იქნება, რომელიც ჭიშმარიტებით მოწა[ს]ყიდენი იყ[უ]ნენ.

ქ. ფ ა ლ ვ ე ნ ი ს შ ვ ი ლ ს შ ი ო შ ს გ[ა]ეყიდნ[ა] ეკლესიის მა-მული ოსმალ-ყიზილბაშობას, კ ა ვ ა ნ ქ ა ს ძ ე ბ ს ექირ[ა]თ და ეკ-ლესიას მივაბარეთ.

¹ + და ვალაპარაკეთ. ² სამართალი. ³ იქნება. ⁴ თვამ. ⁵ + ეკლესია.

⁶ ოსმალ-ყიზილბაშობას. ⁷ იყოს.

ქ. კიდეც ფალგენის შვილს თეიმურას და იესეს ეკლესიის მამული ეჭირათ, თავის მეზ[ვ]რისათვის მიეცათ ვენახი და მიწები. ხელი ავმართეთ და ეკლესიას მივართვიტ.

ქ. ბიძინა ფალგენის შვილს ეჭირა ეკლესიის მამული, ვენახი და ნახევარ დღის ველოების მიწები. ხელი ა[ვ]მართეთ და ეკლესიას მივართვიტ. ზვარი ისევა ს[ა]ლაპ[არ]ა[კ]ოთ დაედევით ჟერა.

ქ. გრიტას შვილის ვენახი ეკლესიას დარჩა.

ქ. კასრაძის მიწა ხელი ა[ვ]მართეთ ეკლესიას დარჩა.

ქ. ცერაძეს მიწა ეკლესიას დარჩა.

მახარობლის ვენახი

ქაიხოსრო

275. ბანჩინება ღვთისმეტყველებისა და პაატა იმამშაშვილის

მამულის საქმედო

1744 წლის ახლოს

ცხსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რვეული № 3. საბ. № 25. პირი. საბუთი თარიღდება ქართლში ყიზილბაშობის ატო ხანით.

... [ბოქო] ულთუხუცეს პატ... ამილლა მბარა, ქავთარა-
ძე დავით და იმამშაშვილი პაატა ცოტას საქმეზედ
ყარყაშობდენ² რასმე.

და დავით ამას უღებდა იმამშაშვილს, რომე: ყუ[ე]ნობასაო დე ვ-
დარიანი მოიყვანაო და შინა ჰყვანდაო და ორი ჩემი ცხენი
მოაპარვინაო, კიდეც შეიტყო და არც გა[ა]მეღვენაო.

აწე იმამშაშვილმა ეს უპასუხა: აშოროს ღმერთმანო, არც ჩემის
ქნილობითა და შეტყობითა და არც გაცემითაო, და არც აზრით ხაბ-
რამდისინ მე ამისი არა ვიცი რაო და არც შემეტყობიაო.

აწე ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ, რომე: წადგეს იმამშაშვილი
პაატა ერთის თავისის ძმითა და ორის უმტეროს შესახელებულის
თავის მეზობლითა და ასრე შეჰფიცოს დავითს: «ამისმა მადლმა,
ამისმა გამაცხოველებელმან ქრისტემა ღმერთმან აზრით ხაბრამდი-

¹ ამილამბარ] ამითი ლამბარ. ² უარყაშობდენ.

სინ არცარა ვიცი და არცარა შემტყობია შენის ცხენებისა». თუ ასრე შეჰფიცოს და გული აჯეროს, დავით არას ემართლების. და თუ ვერ შეჰფიცოს, ქურდი არის და ქურდულად უნდა ზღოს.

ამას წინათ კიდევ დავითს და ერტს ფარსადანის ყმასა ერთმანერთისათვის საწისქვილო და მიწა შეუცვლია და მაშინვე გარდაუწყვეტელად და საყარყაშოდ დარჩომილა. და ის ფარსადანის კაცი ამოწყვეტილა. აწე დავითს ისრეე თავისი მიწა დარჩეს და იმაშაშვილს იმ კაცის ნაქონი საწისქვილო. და ვინ იცის, თუ საწისქვილოს მოდავე ვინმე გამოჩნდეს, პასუხის გამცემი დავით იყოს.

კიდევ ამას წინათ ბატონი შვილს ალექსანდრეს ქავთარაძის დავითის მამული წაუერთმევია და თვალთშეშობისათვის მიეცა. და იმ თვალთშეშობის იმაშაშვილისათვის ორის ღლის მიწა ქავთარაძის მამულისა მიეყიდა. და არას თავილდრისაგან მამული არ გასყიდულა. და ის ორის ღლის მიწა ისრეე დავითს უნდა [დარჩეს]. თვალთშეშობა პასუხი უნდა რომ იმაშაშვილს გასცეს.

**276. ბანჩინაბა თეიმურაზ II-ისა ჭრცხინვალელეებისა და ფაჰველი-
შვილების მამულის საკეჰე**

1745 წ. 1^ა ივნისი

ხელნაწ. ინტ. Ad 1934. დედანი. ქალაღი. 39X15,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო ან ორი წერტილი.

ქ. ქართველობაში ჭრცხინვალელს მურადაშვილს და იმის მეზობლებს ნიქოზს, რხვითს მამული ეყიდათ. იქილამ ამ თარიღამღი ამათ სჰეროდა. ამისი ბარა ჭრცხინვალის მალუჯათში ეძლიათ. ამ წელიწადს მოსულიყო ფაჰველიშვილი: ნიქოზი ჩემი არის. აქმ მამულის ბარას მე ავიღეფო. ძალათ წაერთმეათ.

მოვიდენ, სამართალში ილაპარაკეს.

ჩვენ მოკითხული ექენით. ჭრცხინვალელეებმა ქართველი და თათარი მოწამე მოიყვანეს. ეს მამული რა გვეყიდა, არც ქართველობაში. არც ურუმობაში, არც ყიზილბაშობაში თქვენ ბარა არ გამოგირთმევიათ, უსმართლობით წელს გამოგქვართვითო.

ფაჰველიშვილებსაც მოწმები ვსხთოვეთ. იმათ ვერ იშოვეს.

სამართლით ის მამული დარჩა ჭრცხინვალელთ. ფაჰველიშვილებს ხელი არა აქვთ. თუ რამ გამოურთმევიათ, ისევ უნდა ჭრცხინვალელებს მისცენ.

დაიწერა თიბათვის იგ, ქორონიკონს უღგ.

ბეჰელი: მე ქრისტეს მონა, ქვეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებულსი საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

**277. განჩინება სვიმონ და ავთანდილ ჯავახიშვილების შაჰ-
შაჰულის საქმეზე თეიმურაზ II-ის ოპიით**

1715 წ. 17 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2571. დედანი. ქაღალდი. 22×15,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი ნაიბი და სარდარ ქაიხოს-
რობეგ ჯავახის შვილების სამართალში დავსხედით და
ასე გავარიგეთ, რომე:

სვიმონს მამულის ხარჯის გამოღება არ შეეძლო და თა-
ვისი წილი მამული სულ ავთანდილს თ[ავის] განაყოფს და[ა]-
ნება, თ[ავის] სის ზვრისა და ხოდაბუნის მეტი და ორი ბახჩის მეტი
სულ ავთანდილს და[ანება].

ეს ორი ბიჭი — ერთი ოსებას შვილი ბასილა და
ლალისა შვილი თევდორა სვიმონისა უნდა იყოს. ამათთან სხვას
საქმე არავის არა ქონდეს, არც ჩვენს მოსაქმესა და არც სხვას კაც-
სა. და სხვის ამ მამულის ხარჯი ავთანდილ უნდა გამოიღოს.

და სხვა თუ სვიმონ მამული და მიწა იმუშაოს, რომე ბარა და
კულუხი მისცეს. და ეს ზვარი და ხოდაბუნი საერთოთ ორად გ[აი]-
ყონ ხოლმე.

ეს ნიფის თეიმურაზის ბძანებით გავკირიგებია.

ქორონიკონს ულგ, თიბათეის იზ.

ბეჰედი: სვიმონ

ეს მე, ავთანდილის ნება დართვით გარიგდა. ყაზული მიქნია.

ბეჰედი: ავთანდილ

ზემო კიდეზე

ქ. ჩვენი ბძანება არის: როგორც ამ წიგნით გაურიგებიათ, სვი-
მონს რაც ამ წიგნში სწერია, ეს ეჭიროს. სხვასთან საქმე ნუ აქვს.

თიბათეის იზ, ქორონიკონს ულგ.

ბეჰედი: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰისი, მეფედ ცხებუ-
ლი საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1091. დედანი. ქალაღი. 25,5×23,7 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარა ორწერტილი.

ქ. ნებთა ღმრთისათა გავიყარენით ჩვენ, მუშრიბი ნასქი-
დას შვილი მანუჩარა და ოსეფა. რაც ღმერთს ჩვენთვის
სახლის რიგი მოეცა, მანუჩარამ, ოსეფამ და ჩვენის ძმის ზურა-
ბას ჯალბმა ელენემ და იმისმა ქალებმა სწორედ სამად გა-
ვიყავით. სხვა არა გვქონდა რა, რომ გავეყყო სახლების მეტი.

ჩემი აღებული ვალი იყო **ნჳ ჰ** (ჩვიდმეტი თუმანი და ხუთი
მინალთუნი), ელენეს აღებული ვალი იყო **გ ჰ** (სამი თუმანი და
ხუთი მინალთუნი). ელენეს და თავის ქალებს მივეცი **ნჳ ჰ** (თორ-
მეტი თუმანი და ხუთი მინალთუნი), დედის სამარხი რომ არა გვქონ-
და მიგვეცა, დედის ოქროს ჯინჯილი დაგვეხარჯა სასახლოდ, იმისი
ფასი მივეცი **ფ ჰ** (შვიდი თუმანი და ხუთი მინალთუნი).

მე, მანუჩარას მერგო: სახლებისაგან ტერ-ფარსიელანთ მოსყი-
დული ჩარდახი, დარბაზი, ოთახები და ეზო და კარი ფარეშ ასლა-
ნანთ კარისავე თავის შესავალ-გასავლითა. ვალი მერგო ელენესი
და თავის ქალებისა **ნჳ ჰ** (თორმეტი თუმანი და ხუთი მინალთუნი)
და საპკას შვილი მანუჩარასი **ფ** (ხუთი თუმანი), კაჰკაჰანთ ზაზასი
გ (ორი თუმანი), ბლიაძისა **დ** (ოთხი თუმანი), პენტელანთ ანასი **ჲ**
(ერთი თუმანი) ჭოქილოანთ მარტიროსასი **ჲ ჰ** (ერთი თუმანი და
ხუთი მინალთუნი), ბებრისა **ჲ ჰ** (ერთი თუმანი და ხუთი მინალ-
თუნი), გიგელდას სიდედრისა **ჲ** (ერთი თუმანი), ნათლისმამისა **ჲ**
(ერთი თუმანი), შეიქნა **ქ** (ოცდაცხრა თუმანი).

ოსეფას გერგო: სახლებისაგან ხარაზი შებოასშვილი ესტატესი
და მელქოას სახლები, დარბაზი, სათორნე და პატარა ეზო და ჩარ-
დახს რომ ოთახი აკრავს, ის ზეით-ქვეითი კარი შებოანთავენ თავის
შესავალ-გასავლითა; ვალი გერგო: დედისა **ფ ჰ** (შვიდი თუმანი და
ხუთი მინალთუნი), ელენეს აღებული ვალი **გ ჰ** (სამი თუმანი და
ხუთი მინალთუნი)—რვა და [ა]მასი **ჲ** (ერთი თუმანი), შეიქნა **ნჳ**
(თორმეტი თუმანი). ელენეს და თავის ქალებს სახლებში წილი არა
აქუსთ, იმათი გული შეგვიჯერებია.

ამრიგად გავიყარენით. სხვა ჩვენში საღაო და სალაპარაკო არა
გვაქვს რა, ძმობისა და სიყვარულის მეტი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი.
 კაცთაგან: ქალაქის მელიქმამასახლისი ა ღ ა მელიქმამა-
სახლისი ალა, ბაღდა-
 დანთ ნასყიდასვეილი გ ი ო რ გ ი გიორგი, ტერ-შიმოვანას სვეილი
 ო ჰ ა ნ ა , ბასტამანთ მღდისი მ ე ლ ქ ო ა , აბესალა-
 მანთ პაპასვეილი პ ა ს რ ა თ ა მონა ლთი-
სა პასრაათა, ხუდინას სვეილი ნ ა ს-
 ყ ი დ ა , ფარეშ პასრაათას სვეილი გ ი ო რ გ ი გიორგი,
 შერგილანთ მელქოას სვეილი ს ა ჰ ა კ ა .

მე, დეკანოზის სვეილს მიქელს დამიწერია, მოწამეცა ვარ.
 დაიწერა ესე წიგნი იანვრის კ, ქორონიკონს ულდ.

შენ, ოსეფას რომ იჲ (თხუთმეტი თუმანი) სარმე გქონდა, იმი-
 სი ბადალი ვალი გქონდა. ის იმაში გავიდა. და თუ მამული ან
 ვალი გამოჩნდეს. ან ასაღები, ორთავ სწორედ უნ[დ]ა მივცეთ და
 სწორედ უნდა ავიღოთ.

მე, მუშრიბ ნასყიდას სვეილს ოსეფას ამისი ყაბული ვარ, ეს
 ჩემი ხელი და ბეჭედი მონა ლთი:ა
ოსეფა

მე, მუშრიბი ნასყიდას სვეილი მანუჩარს ამისი ყაბული ვარ
 და ბეჭედი არა მქონდა და ეს ჩემი ხელია ✝

279. მორიგების წიგნი აგილახორთა საბა ნინოწმინდლისადმი

1748 წ. 11 მაისი

ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე, ისტორიული საბუთები V, 65—66.

ქ. ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ, ბატონმა ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა ლ ი-
 მი ტ რ ი მ, ა მ ი რ ი ნ დ ო მ და რ ე ვ ა ზ თქვენ ნინოწმინდელს
 ს ა ბ ა ს ასე, რომე: ერთს კაცზე შევცილდით, დავიჩემეთ, რომ ჩვე-
 ნი ყმა არის. თქვენ, დიად, შორს დაგვიპირეთ და ასე ბძანეთ: ჩე-
 მის მონასტრის მემკვიდრე ყმა არისო.

¹ აგილახორმა.

მასუჲან ბევრი ვილაპარაკეთ იმ კაცის თაობაზე. თქვენც ბევრო მოწამე მაიყვანეთ თქვენის საყდრის ყმა და, ღიალ, ღიდალ შემოგფიციეს და ასე თქვეს: არას კაცს არ გვახსოვს მაგ კაცის მამის ჩამოსვლაო; რომლისაც სოფლისას ვამბობდით იმ კაცსა, იქიური უფროსი კაცები ჩვენც მოვიყვანეთ და ვკითხეთ და ვაფიცეთ საჯართაც და ცალკეცა; მაგრამ მართლა აღარავის ახსოვდა იმ კაცის თქვენს მამულში მოსვლა.

თქვენ ასეთი მოწმე[ე]ბი მოიყვანეთ, რომ სამოცის წლის ჩამოსული იყო თქვენს მამულში და თქვენს მამულზე სახლებულიყო, ყმაწვილი კაცი მოსულიყო თქვენს მამულში, სახელი ბერუარქმეოდა, ცოლიც თქვენს მონასტერში შეერთო; ორი შვილი ყოლოდა, უფროსს ღარიბა ერქვა და უმცროსს გელია.

საგარეჯოს თქვენს მამულში მომკვდარიყო ის ბერუა. და ეს ორი ბიჭი რომ დაობლებულიყვნენ, ქალაქს ჩამოსულიყვნენ. უმცროსი ძმა ამ ქალაქს მოკდომოდა, უფროსი ღარიბა აქ ქალაქს იყო.

ახლა იმ ღარიბაზე შეგვექნა ჩვენ ლაპარაკი. და რადგან თქვენ იმდენი მოწამე მაიყვანეთ და გული დაგვაჯერებინეთ, რომ სამოცს წელიწადზედ ნამეტნავი იყო იმ კაცის თქვენს მამულში მოსვლა, ჩვენც კელი ავიღევით და სამართალმაც თქვენ მოგცათ.

ახლა დღეის უკან არც ჩვენ და არც ჩვენს სახლისკაცსა და ნათესავს კელი არა აქვთ მაგ კაცზედ სალაპარაკოთ; სამართლით გავშველებულვართ ღმერთმან მშვიდობაში მოგაკმაროსთ თქვენცა და თქვენს მონასტერსაცა.

არიან ამისი მოწამენი და დამსწრები: ტფილელ მიტროპოლიტი ათანასი ბეკელი: ათანასი, ქოთაქევის წინამძღვარი. იოვანე ბეკელი, მღვიმის წინამძღვარი ბესარიონ, კათალიკოზის მოლარეთხუცესი პაატა ბეკელი. მე, სიონელს მღვდელს დემეტრეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

თვესა მაისსა ია ქორონიკონს ულდ.

--	--	--	--

1746 წ. 10 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1912. დღიანი. ქაღალდი. 42×14,3 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირითაა ორ-
წერტილი.

ქ. ფარსადან ციციის შვილს სასირეთს მაჩაბე-
ლას შვილის ნასახლები მამული გლურჯიძის ფრიდონ-
ისა და ამისის ძმისწულის უდარესაგან ნასყიდი ქონებო-
და. და ფარსადანს ეს მაჩაბელასშვილის მამული თარხნის შვი-
ლის ზაზასათვის მიეყიდნა. და ფარსადანის მიცემული ნას-
ყიდობის წიგნი ზაზას ხელთ ქონდა; და ძველი ნასყიდობის წიგნი და-
კარგულიყო.

და თარხნისშვილს ზაზას გლურჯიძე ელიზბარ წამო-
ედგა: ჩემის განაყოფის მამული ფარსადანს ტყვილათ მოუყიდნიაო,
ფარსადანისაგან ნასყიდი არ არისო; მართალია, ფრიდონს მიეყიდ-
ნაო, მაგრამ ისევ ფრიდონს დაუხსნიაო, და ფრიდონის მიცემული
ნასყიდობის წიგნი ფარსადანს ამიტომ აღარა ქონდაო, და უპატრო-
ნობით მიუყიდნიაო.

ამ ლაპარაკში ფრიდონ გლურჯიძე ჯავახეთს იყო და აქ არ და-
ესწრა. ცოტარამ ხანი გამოვიდა. თარხნისშვილმა ზაზამ ფრიდონ
ჩვენს წინ მოიყვანა და ფრიდონს ვკითხეთ და ასე მოგვახსენა: მაჩა-
ბელასშვილის მამული ფარსადანს ჩემგან მისყიდული ქონდაო და
აღარც დამიხსნია ფარსადანისაგან ის მამულიო; ფარსადანს თავისი
ნასყიდი მამული ზაზასთვის მიუყიდნია, ჩვენ ამ მამულთან ხელი
არა გვაქვსო.

და რადგან ასე ნასყიდი ყოფილიყო და ელიზბარ ზაზას უბრა-
ლოთ წამოსდავებიყო, მაჩაბელასშვილის მამული სამართლით ისევ
ზაზას დარჩა. თუ ელიზბარს ამ მაჩაბელასშვილის მამულის საქმეზე
ჩვენი წიგნი ქონდეს რამე, ამ განაჩენით გაცუდდეს.

დაიწერა მკათათვის ი, ქორონიკონს ულდ.

ბეჰალი: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებუ-
ლი საქართველოსი, 1744, თ ე ი მ უ რ ა ზ.

281. ბანძინება თეიმურაზ 11-ისა მანუჩარ ციციშვილისა და
ქაიხოსრო გერმანოზის შვილის მამულის საქმეზე

1746 წ. 16 სექტემბერი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 7224. დედანი. ქაღალდი. 48×13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ხუ რ და ყ უ ლ ა ს შ ვ ი ლ ს შ ე რ მ ა ზ ა ნ ს და შ ი ო ს ყ ა ფ ლ ა ნ ის შ ვ ი ლ ის პ ა პ უ ა ს ა თ ე ის და ამისის ძმის გ ო რ ჯ ა ს პ ის ა და ზ უ რ ა ბ ის ა თ ე ის თ ა ფ ა ნ ს ერთი საკომლო ო ს მ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ის მამული მიეყიდნა სულჟურახეულის ბატონის მამის ჩვენის ბატონობაში; და სიგელი მიეცა პაპუასათვის და ამისის ძმებისათვის.

და ამაში ხანი გამოსულიყო და მეფის ვახტანგის ბატონობაში პა[ა]ტა გერმანოზის შვილი წამოსდავებიყო; და მეფის ვახტანგის წიგნით ოსმანასშვილის მამული პა[ა]ტას დაეჭირა და სამკვიდროც პა[ა]ტას მამული ყოფილიყო და ბართში გამოყოლილი და პა[ა]ტა გერმანოზის შვილს ეს მამული ციციშვილის მანუჩარისათვის მიეყიდნა და სრული ფასი აეღო.

რადგან ყაფლანის შვილს ყაფლანსაც ამ [ო]სმანასშვილის მამულის ნასყიდობის სიგელი ხელთ ეჭირა და მანუჩარ ციციშვილსაც ნასყიდობის სიგელი ჭონდა, რომელიც დროს შემოივდებდა, ის დაიჭერდა ზოლმე და ამაში გლეხსაც უსამართლო სჭირდა და დავაც გაგრძელდებოდა.

ციციშვილმა მანუჩარ გერმანოზის შვილს პა[ა]ტას შვილს ქაიხოსროს თავის თეთრს თხოვნა დაუწყო: «მამა შენმა სადავო მამული მაყიდაო, მე სადაო მამული არ მინდა, რაც ფასი გიჭირ[ა]ვთ, მამეცი და შენ იცი და ყაფლანის შვილმა ყაფლანმაო».

პა[ა]ტას შვილმა ქაიხოსრომ თეთრის შოვნა და ამ საკომლოს დახსნა ვერ შეიძლო; და ექვსი თუმანი ყაფლანს მანუჩარ ციციშვილისათვის მიეცემინეთ და მანუჩარიც შესჯერდა. და ოსმანასშვილის საკომლო სამკვიდროთ ყაფლანს დარჩა და მანუჩარმაც თავისი ნასყიდობის სიგელი ყაფლანს მისცა.

დღეს ამას იქით ამ საქმეზე ყაფლანს ვერც ციციშვილი მანუჩარ და ვერც გერმანოზის შვილი ქაიხოსრო ველარას ედაოს.

ენკენისთვის იე, ქორონიკონს ულდ.

ბეჭდი: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰსი, მეფედ ცხებული საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

მინაწერი

მოყიდული თაფანს ოსმანასშვილის მამული წიგნი მეფის თეიმურაზისაგან რომ ჩვენ დაგვრჩომია.

**282. ბანჩინება ერაქლე II-ის გრიგოლ სახლთხუცისა და
გოგოლაურის სასიხლო საქმეზე**

1747 წ. 18 იანვარი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 2217. დედანი. ქალაღი 33×20 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია ორი წერტილი.

ქ. ეს განაჩენის წიგნი დაგვიდგია ჩვენ, მეფე ერეკლეს.

ასე, რომ: გრიგოლ სალთხუცესი გავგზავნეთ ფშავს; ჩვენი მოძმის კარზე იყო და ფშაველთ სტუმარი იყო. წამოსვლაში იმასთან გოდერძი იყო ასათაშვილი, დემეტრე ვედრაული, პაპა კუხრა ნაცვალი. გზაზე გოგოლაური ჩემჯდომოდა, თოფი რომ უნდა დაეკრა, სასხეპი მოსტყდომოდა, ველარა ექნა რა.

რადგან რომ მთის კაცსში სასტუმრო დადებული არის თექვსმეტი კარი, ეს ჯერ რომ თავადიშვილი იყო, მერმე ჩემი გავგზავნილი და მოძმის კარიდამ წამოსული იყო.

ახლა ჩვენ გავვიპკვია: სასტუმროც ის არის, ჩვენიც ჯარიმაც შიგ არის, — თოთხმეტჯერ თექვსმეტი კარი უნდა მოსცეს და, თუ ის კაცი ჩვენ ჩავიგდევით, იმისი კიდე ჩვენ ვიცით. ამ სალთხუცეს და [ა]მ კაცს სამართალს ჩვენ უზამთ და თუ სიტყვა ქონდეს კიდელქმ, ჩვენ მოგვახსენოს იმ გოგოლაურმა.

დაიწერა იანვარს იმ, ქორონიკონს უღე.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიხმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-ბულს, ერეკლე

სათური: ფშაველთ წიგნი

**283. ბანჩინება თეიმურაზ II-ისა ბესია მანაგლისა და ლევან
ბაჩანიშვილის შმის საქმეზე**

1747 წ. 4 მარტი

ხელნაწერა ინსტიტუტი. Qd 8707. დედანი. ქალაღი 22,3×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. მაჩაბელი ბესია შინდელს ბერძნის შვილს ლევანს თავის ყმას ვარიანელს ბუსხარიკიძეს ოთიას ედავებოდა, ჩემი მკვიდრი ყმა არისო.

ჩვენ, მეფე-მეფემან პატრონმან თეიმურაზ ესენი ჩვენს სამართალში ვალაპარაკეთ და ამათი საჩივარი გავიგონეთ.

ბერძნისშვილის ლევანის სიტყვა ეს იყო: მკვიდრი ყმა მაჩაბ-
ლისა არის ბუსხრიკიძე ოთიაო, მაგრამ სეფიხან რომ
საერისთო დალაშქრა, ეს ოთია ყიზილბაშის ხელში დატყვევდა და
მე ყიზილბაშისაგან დავისხენ, ჩემი ნასყიდი არისო.

და თვითონ ბუსხრიკიძემაც. მოგვახსენა: დატყვევებული ლე-
ვანამ მიყიდაო.

მაგრამ მაჩაბელმა ლევანს სამართლით დახსნილობის მოწამე
სთხოვა, რომ ასე უნდა მოწამე მოეყვანა ლევანს, რომ ბუსხრიკიძის
თათრისაგან დახსნაზე და ფასის მიცემაზე იქ დასწრებოდა. ლევანამ
მოწამე ვერ იშოვა.

და ჩვენ ეს სამართალი უბჟანეთ: თუ ლევან ბერძნისშვილმა
ბესია მაჩაბელს თავდათავ შეფიცა, რომ ბუსხრიკიძე დატყვევებული
დაეხსნას, ბუსხრიკიძე ლევანს დარჩეს, ბესიას ხელი აღარ ექნება.

და თუ ლევან ვერ დაიფიცა, ბესიას თავისი ყმა ბუსხრიკიძე
უნდა ლევანმა და[ა]ნებოს.

დაიწერა მარტის დ, ქორონიკონს ულუ

ბეჰდო: მე ქრისტეს მონა, ქუეყნად შაჰანშაჰასი, მეფედ ცხებუ-
ლი საქართველოსი, 1744, თეიმურაზ.

284. განჩინება არჩილ მეფისა ღვთისა და ბაჰან მოსტაშაჰისშვილების- შის საჰმეზა

1717 წ. 20 ნოემბერი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 3242. დედანი. ქალღლი 33×20,3 სმ. რესტავირებული-
ლი. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის
შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთს უზის ქორონიკონი ულუ, მაგრამ
შეცდომაა, რადგან ამ დროს ტახტი თეიმურაზისა და ერეკლეს
უქირავთ.

ქ. ჩვენ, მეფე არჩილთან გოსტაშაჰისშვილმა
დავით და ბეჟან ერწოს ამრუმლიშვილებზე ილა-
პარაკეს:

დავითი ამას ანობდა: მამაჩემმა საუფროსოდ აილოვო.

ბეჟან ამას ანობდა: ამილდაზარ რომ საუფროსოდ
აილო, იმისი განაყოფი იყოო.

თუ ამ ამრუმლისშვილმა სამეხისამ ბეჟანს შეფი-
ცოს, რომ ამრუმლიშვილის მამული ამილდაზარს საუფროსოდ
აელოს, ბეჟანს კელი აღარა ჰქონდეს, დავითს დარჩეს.

თუ სამეზბისამ ვერ შეფიცოს, ეს ოსიყმა თავის მამულთ, სამ-
თავ გასაყოფი იყოს: დავითისა, ბეჟანისა და ზაზასი.

გიორგობისთვის კ, ქორონიკონს უკე¹.

verso ბეჟანო: მე ფე არ ჩილ

ქ. ამ განაჩენით დავით ამილლაბარის შვილმა ამრუმელაშვილი
სამეზბისა მოფიცრათ მოიყვანა სამჯერ ბეჟანთან; და ბეჟან აღარ
და[ა]ფიცა. რახან² ბეჟან აღარ და[ა]ფიცა, მამულთა და კაცთ —
ო[ს]იყმე დავითს, ამილლაბარის შვილს, დარჩა.

გიორგობის კა, ქორონიკონს უკე¹.

ბეჟანო: მე ფე არ ჩილ

285. პანჩინება გვრიძიშვილისა და ღვთისმეტყველის უმის სამეზბე

1787—1747 წწ.

ცსა. ფ. 1449. საბ. № 2479. პირი. თეიმურაზ II ისპანს გაწვეული იყო
ორჯერ: 1737—1738 და 1746 წლებში. საბუთო ამ წლებით თარიღდება.

ქ. ერთი იკორთელი კაცი პატარძელს ჩამოსულიყო
[მე]არაყე(?) მამულა, ცოტა რამ მამული ეყიდა. ის კაცი უშვილო
ყოფილიყო. ის თავისი ნასყიდი მამული და თავისი თავი წმინდის
დავითისათვის შე[ე]წირა. ის კაცი მომკვდარიყო და ერთი იკორთე-
ლი იმისი ნათესავი კაცი საგარეჯოს ჩამოსულიყო და წინა-
მძღვერის შეუტყობრათ მალვით ის მამული გვრიძიშვილისა-
თვის მიეყიდა. წინამძღვარს შე[ე]ტყო და გვრიძიშვილისათვის არ
დაქენებებინა.

გვრიძიშვილს მეფეს ერეკლესთან ეჩივლა და ძალიანი
საფიცრით შეწირული ყოფილიყო; გვრიძიშვილი გ[ა]მეტყუენებინა,
განაჩენი წიგნი ებოძებინა წინამძღვრისათვის. ის მამული ისრევე
წმინდის დავითის სავენესთვის დაენებებინათ.

ბატონი რომე ისპანს წაბანდა, კიდევ გვრიძიშვილი
ბატონს დედოფალთან მოვიდა საჩივლელად. დედოფალს ბატონის
ალავერდლისათვის კახთ ეფისკოპოზ-დარბაისელთათვის სამართალი
ებანათ. ილაპარაკეს და ჩვენც ის სამართალი უყავით, რაც ბატონის
განაჩენში ეწერა. ეს მამული საფიცრით შეწირული იყო, ისრევე
წმინდას დავითს დავანებეთ. წინამძღვართან გვრიძიშვილს პასუხი
და საქმე აღარა ქონდა.

და თუ რამ იკორთელის კაცისათვის მიეცეს, იმ იკორთელმა

¹ უკე] ულუ. ² რახან.

კაცმა უნდა მისცეს. იმ კაცის წიგნიცა ქონდა: თუ მამულს¹ არ და-
გიდებდ², ენის ფასის მომცემი ვიყო. და ჩვენ ეს სამართალი გვიქ-
ნია. იმ მამულთანა წინამძღვართან ხელი არა აქვს გვრიძიშვილს.

ხელთვა: ა ლ ა ე რ დ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ

მონა ლთისა მდივანი გორჯასპი	ზაალ?		
-----------------------------------	-------	--	--

კიდებუ:

ეს სამართალი ჩვენც დაგვიმტკიცებია. ნურავინ მოუშლით.

დედოფალი ანწა		-
------------------	--	---

286. ბანჩინება ციციშვილების მამულის საქმეზე

1748 წ. 5 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5046. დედანი. ქაღალდი 139,2×10,2 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი
წერტილი.

ქ. ბატონის ჩვენის მეფე ერეკლეს ბძანებით ჩვენ, ნო-
დარისშვილი ალექსანდრე და სარდლის შვილი ფარ-
სადან — ედიშერის შვილის იოვანეს და ქალანთ-
რის და პაპუნას შვილის დემეტრეს გასარიგებლათ
[დავსხედით], რომ ერთმანერთს ყმასა და მამულზე ლაპარაკობდენ.

დემეტრე ელაპარაკებოდა ქალანთარს დიდქარელში ლა-
ლიმასშვილს მიწა-წყალსა. ლალიმას შვილის მიწა ან ნაფუზ-
ვარი ან ნასყიდი ან უსყიდი, რაც რომ მენახსოვრები მოვიდნენ და
გვიჩვენეს, ერთმანერთის რაზითა სულ დემეტრეს, სალთხუცეს[ს]
ნიკოლოზსა და იმათ აზნაურის შვილებს მივაბარეთ.

გონგლიასშვილის ნახევარს წისქვილს ელაპარაკებოდა
ნიკოლოზ, რომ: ნახევარი წისქვილი ლალიმასშვილს უყიდნიაო. ლა-
ლიმასშვილი კი აღარ იყო და აღარც წიგნი ჩნდა.

გონგლიასშვილი აშოროს ამბობდა, რომ ჩემს განაყოფს მიე-
ყიდნაო, მაგრამ მამაჩემ[მა] ისევ დაიხსნაო. ამაზე გონგლიასშვილი
ფიცებდა და აღარ დავაფიცეთ. და ჩარევი ერთი ლალიმასშვილის
მამულს დარჩა და სამი ჩარევი გონგლიასშვილს დარჩა. თუ რომ
ლალიმასშვილის ნასყიდობის წიგნი იპოვოს ნიკოლოზმა, ის ერთი
ჩარევიც ლალიმასშვილს დარჩეს. და თუ წიგნი ვერ იპოვნოს, ერთი
ჩარევის მეტი ხელი არა ქონდეს ნიკოლოზს. ქვეით საწისქვილოში.

ალექსანდრე

¹ მამული. ² დგდებდეს.

ქ. ქალანთარი ამას ჩივოდა, რომ: ბიძაჩემი და მამაჩემი რომ გაყრილან, ბიძაჩემს პაპუნას საუფროსო აუღია მამიჩემისათვის. რომ შეიდი კომლი¹ კაცნი საჭირნახულოთ გაუჩენიათ, ერთი კი მიჭირამსო ძოვრეთსაო, ექვსი კომლი² კი არ მიჭირამსო.

ჩვენც მოკითხული ვქენით და ექვსი კომლი² კაცნი ქალანთარს არ უჭირამს.

ამას გარდა კიდევ ლაპარაკობდა ქალანთარი, რომ სამი³ კომლი² კაცნი გასაყოფი არისო, რომ შუა უნდა გავაყოთო დოესს⁴ და ხვედურეთს არისო. ამის ფარდი ქალანთარს არ უჭირამს.

ჩვენც მოკითხული ვქენით, რომ ქალანთარს არ უჭირამს.

ნიკოლოზ სალთხუცესმა ეს უპასუხა ქალანთარს: უდემეტრეოთ მე ჟულაბს ვერას მოგცემო. ეს სამართალი ხელმწიფეზე დარჩა.

ალექსანდრე

ქ. ნიკოლოზ სალთხუცესი ქალანთარს კუპრადეს ელაპარაკებოდა.

ქალანთარმა ასე უპასუხა, რომ: ნოდარისშვილი და მე რომ გუჯართ⁵ გავეყავითო, ჩემს წილში ესახლაო და დღესაც ჩემი ყმა არისო.

ჩვენ მოკითხული ვქენით და მკვიდრი ნიკოლოზისა ყოფილიყო. ისევ ნიკოლოზს დავანებეთ თავისი ძმებითა.

ქ. ალექსიძე ვარდან ერთს კომლს⁷ კაცს ელაპარაკებოდა ქალანთარს: დევსაძე ჩემი ყმა არისო.

ქალანთარმა ასე უპასუხა, რომ: მამაჩემი და პაპუნა რომ გაყრილანო, დევსაძე მე მერგოვო ბარათითაო.

ჩვენ მოკითხულობა ვქენით და ქალ[ან]თარს ბარათით რგებოდა, ისევ ქალანთარს დავანებეთ. ალექსანდრე

ქ. კიდევ ალექსიძე ვარდან ერთს კომლს⁸ კაცს [ელაპარაკებოდა]: შატკერელასშვილი ჩემი ყმა არისო.

ქალანთარმა ასე უპასუხა, რომ: არცა ყოფილაო შენი ყმაო და არც არისო.

ვარდანს მოსტიბარი კაცი ვთხოვეთ; რომ ერთი კარგი მოსტიბარი კაცი მოიყვანოს, რომ შატკერელასშვილი სამკვიდრო ყმა ყოფილიყოს; მოწმობა უყოს, რომ სწორეთ შატკერელასშვილი იყოს.

¹ კომლი. ² კვებლი. ³ საბი. ⁴ დოეზს. ⁵ ჩვენს. ⁶ გუჯართი. ⁷ კვებლს. ⁸ კომბლს.

თუ რომ მოსტიბარი კაცი ვერ მოიყვანოს მოწმათ, ერთი შატ-კერელასშვილისთანა კაცი მოიყვანოს ვარდანმა, დაიფიცოს და შატ-კერელასშვილი ვარდანს დარჩეს.

თუ რომ კაცი ვერ მოიყვანოს და ვერ დაიფიცოს, ისევ ქალნთარს დარჩეს.

დაიწერა აპრილის ე გასულს, ქორონიკონს ულვ.

ალექსანდრე

ხოსროვ

*

287. პანჩინება ერეკლე II-ისა ჩოლანაშვილებისა და პანკელეზის მამულის საქმეზე*

1746 წ. 2 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 32. საბ. № 307. პირი. აგრეთვე დავთარი № 32. საბ. № 307.

[160v] ჩვენ, საქართველოს გამგებელმან და კახეთის არაგვის პყრობელ-მქონებელმან მე ფ ე მ ე რ ე კ ლ ე მ ამ განაჩენის წყალობა გიყავით თქვენ. ჩოლანაშვილს თუშთ მოურავს ჯიმშერს, ძმასა შენსა ჭიაურთ მოურავს ომანს, ზა[ა]ლ უზბაშს, ნაზირს ქაიხოსროს და ანდერმანს, შვილსა თქვენსა ადამს.

ასე, რომ: ბახტრიონზედ თქვენ და ჩვენი სახასო ყმანი ეობიასშვილები, სეხ[ნ]იასშვილები გლეხნი და აზნაურშვილები ცილობდით. მოხვედით და ჩვენს სამართალში ილაპარაკეთ.

თქვენ ამას ამბობდით, რომ ბატონებისაგან მოგვცემიანო და წიგნიც ზელთ გქონდათ.

ეს პანკელები ამას გეუბნებოდენ და ლაპარაკობდენ: მართალი არისო, მრგცემ[ი]ათო და ისევ ბატონებისაგან წაგრთმევიაო, თავის სახასოდ დაედვათო.

ჩვენ ეს ლაპარაკი და ერთმანერთის თქვენი მოღაობა გავსინჯეთ. თქვენ რო[მ] შაქისშვილებს ფიცი დაგადევით, წახვედით, ბახტრიონისათვის შემოგველოთ ილტოს შესაყრამდის, გალავნის კარზედ რომ სომხის [161] საყდარი დგას იქიმდის, და ბოლოს ჯანჯანანთ თავს რომ საყდარი დგას, ალაზნის პირამდის ისე ჩავლით შემოგველოთ და დაგეფიცნათ, ირგვლივ¹ შემოგველოთ ბახტრიონ-

¹ ივრგვლოვ.

* ბეჭედში გამოსახულა მხედარი.

ნისათვის: «ეს მოგვეცემიო ბატონებისაგანაო და არცაღა წაგვრთმე-
ვიაო».

ამ რიგათ თქვენ რომ დაიფიცეთ, ის ბახტრიონი თქვენ დაგრ-
ჩათ ყოვლის კაცის უცილებლად, რომ აღარას კაცს კელი არა
აქვს. ვინც რომ ვინმე მოხწევდეს, დასტური ღალა თქვენ მოგვეცე-
მოდესთ.

დაიწერა ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა წელსა მეხუთესა,
თვესა აგვისტოსა ზ, კელითა მდივნის ოთარისათა, ქორონიკონს
ჟღვ.

როგორც გაუმიჯნავთ და მიჯნები ჩაუსხამთ, ჩვენც ისე დაგვიმ-

ტვიცებია

288. განჩინება სიმოვანასა და ზურაბას ვალის საქმეზე

1748 წლ. ახლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 854. დედანი. ქაღალდი 21,6X16,3 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება სტე-
ფანას ბეჭდის მიხედვით.

ქ. დავსხედით დივან[ებეგის ბძანებითა ჩვენ, მონთოანთ
მ[ი]კ[ი]რტუშამა და ტერტერას შვილი შაქროამა და
ბარათანთ სტეფანამა, სიმოვანას და ზურაბას
საქმეზე.

და ზურაბამ ათი თუმანის რუსის თეთრის თამასუქი ქონდა-
რათგან სიმოვანაც კდარი იყო, ახლა რათგან მაშინაც რუსის თეთ-
რი ნაკლები იყო და ახლა ჰუზურჩიც არა იყო რა, და ცამეტი თუმა-
ნი ერთი წელიწადის უკან უნდა მისცეს. სახლები გირაოთ დაიწე-
როს და ოთხი თუმანი ახლა უნდა მისცეს, რომ შეიქნება შეიღმე-
ტი თუმანი.

ჩვენი ჰკეა ასე გაგვიჰრა, ბრძანება თქვენი არის.

სამი ბეჭელი:

1. სომხური ბეჭელი
2. მონა ღთისა შაქარა*
3. მონა ღთისა სტეფანა, 1748*

* ბეჭელს სომხური ლეგენდაც ახლავს.

289. ბანჩინება გიორგი ბანდურაშვილისა და გორალეზის

ვალის სამეფო

1749 წ. 27 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13096. დედანი. ქაღალდი 19,6×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი.

ქ. გორელებს ისევ გორელი ბ ა ი ნ დ უ რ ა ს შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ - გ ი სანთით ოცს თუმანს უჩიოდა.

გორის ქეთხუდები და გიორგი ბანდურასშვილი ჩვენ, ო რ - ბ ე ლ ი ა ნ მ ა მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა ნ ი ო ვ ა ნ ე მ ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ. ზოგი რამ ერთმანერთში სალაპარაკო ქონდათ გიორგისთან. და რადგან სალაპარაკო ქონდათ, ბანდურასშვილის ოცის თუმნის თამასუქი თხუთმეტს თუმნათ გაუჭერიოთ. გორელებმა თხუთმეტი თუმანი ახლავ გიორგის უნდა მისცენ და გიორგიმ თამასუქი დაუხიოს. ამ თამასუქზე სხვა სიტყვა აღარ აქვს რა.

ფებერვლის კ ზ, ქორონიკონს უღწ.

ბეჰელი: ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბქომი ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748.

290. ბანჩინება პაპა მარჩილასშვილისა და ჯაალ ბარამიშვილის

მამულის სამეფო

1749 წ. 8 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 2062. დედანი. ქაღალდი 14×13,6 სმ. ალაგ-ალაგ ამოხეული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვას შემდეგ ნახშირია წერტილი ან სამწერტილი.

ღმრთის წინაშე სამართალი ასე გავაჩინეთ].

ქ. ბატონის ბძანებით ჩვენ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ი [პ ა პ უ] ა დავ-ჯექით. მ ა რ ჩ ი ლ ა ს შ ვ ი ლ ი პ ა პ ა რომ ზ ა [ა] ლ ბ ა რ ა მ ი ს - შ ვ ი ლ ს სამის დღის საცნავეს მიწაზე უჩიოდა ამ რიგათ, რომ: ეს მიწა ჩემი არისო, ამ მიწაში ლ ა შ ქ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ს კელი არა ქონდაო და არც ლაშქარასშვილს ა[მ] მიწაზე დაუფიცნიაო. მარჩილასშვილი ამას ელაპარაკებოდა ზა[ა]ლს: არც კიდევ ეს მიწა ზ ა ზ ა ნ ა ბ ე რ ა ლ [ს] მოუყიდნიაო შენთვისაო.

ახლა მ[არ]ჩილასშვილს იმ მიწაზე ფიცი დავადევით; იმ მიწას უნდა შემოუაროს და პაპამ ასე შეფიცოს ზაზას: «არც ზაზასა მიეყიდნოს, არც ის მიწა ლაშქარასშვილის ყოფილიყოს».

თუ ასე შეფიცოს, მიწა მარჩილასშვილს დარჩება. და იმტოლი

მიწა ზაზამ ნაბერალმა ზა[ა]ლს უნდა მისცეს. თუ ასე ვერ დაიფიცა ზა[ა]ლს დარჩება.

ამისი იასეული მაყასშვილი ლუარსამ ელიადაჯი არის. თიბათვის 3 გასულს, ქორონიკონს ულუ.

ბეჰელი: მონა მლთისა, ყმა მეფისა, პაპუა

291. განჩინება აბიბო და ზაალ რუსისშვილების საქმეზე

1740 წ. 5 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. № 1658. დედანი. ქაღალდი 34,6×20,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ჩვენ, სახლთხუცესი აშრაპ და მდივანი ოთარ ბატონის მეფის ერეკლეს ბძანებით მოვედით შილდას და რუსისშვილები აბიბო და ზა[ა]ლ ერთმანერთს მამულის გასყიდვას ედავებოდენ. ბატონმაც ამათი სამართალი ჩვენ გვიბძანა. სულ შილდის უფროსი კაცნიც სამართალში დავიწარით, ბატონი ნეკრესელიც დავიწარით და მოურავი დავითიც. ვალაპარაკეთ ესენი ორნივე და ამათი საჩივარი ყოვლიფერი გავსინჯეთ.

აბიბო¹ გუნას გასყიდულს ორს ტყვეზედ ედავებოდა და გუნას კიდევ ამისი წილი ყმის შვილები გე[ე]ყიდნა; მეორეს ლეკობაში ერთს ხოდაბუნის ნახევარს. რომ ამისი წილი გუნას გე[ე]ყიდნა, ერთ ორის ღლის მიწაც გუნას გე[ე]ყიდნა, — ამე[ე]ებს აბიბო გუნას შვილს თხოვდა.

ეს გუნას შვილი ზა[ა]ლ აბიბოს თავის ზვარს თხოვდა, რომ აბიბოს გე[ე]ყიდნა, მალუჯათში გე[ე]ლო, ხუთი თუმანი ზა[ა]ლის წილის ყმის მაგიერ გე[ე]ლო და ხუთი თუმანი სულ საერთოს ყმის მაგიარად მალუჯათში მიეცა.

კარჭაულის ვალში გაღებული მამული აბიბოს საკუთრივ დავადევით. სხვა ამ გუნას გასყიდული ტყვე[ე]ებიც ორი, და რაც ხოდაბუნი და მიწები გე[ე]ყიდნა, ესე[ე]ები სულ ჩაუტარეთ, აბიბოს ხელი ავადებინეთ და ზა[ა]ლს იმ აბიბოს გასყიდულს ზვარზედ ხელი ავადებინეთ, ერთმანერთს გაუბარეთ. დღეის იქით ძმობის მეტი და ერთმანერთის სიკეთის მდომიხ მეტი ხელი აღარ აქვთ.

რაც ძველთაგან ბარათში წარგები ყმები თუ მამულები ქონდათ, თავთავისი წილი დარჩათ. ჰა[ა]ტას წილი მამული საბატო-

¹ აბაბო.

ნოთ დარჩა. იხტიარი ბატონისა არის; ვისაც უნდა, ბატონი წყალობას უზამს.

ამ რიგათ ესენი გავაშველეთ.

კათათვის ე, ქორონიკონს ულჳ.

ორი ბეჰელი:

1. ი ო ა ნ ე

2. ო თ ა რ (?)

292. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ღვით თარხნისუფლისა და

გერია ჯორასუფლის მამულის საქმეზე

1740 წ. 7 ივლისი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 3951. დედანი. ქაღალდი 28×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. თ ა რ ხ ნ ის შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს ჯ ო რ ა ს შ ვ ი ლ ის ბ ე რ ი ა ს ა გ ა ნ ამას წინათ ვენახი ეყიდნა და ბერიასაგან მიცემული ნასყიდობის წიგნი ხელთ ქონოდა.

და მას უკან დავითს ეს ვენახი ნ ა ზ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ის ბ ე ჟ ა ნ ა ს ა თ ე რ ს მიეყიდნა და ძველი და ახალი ნასყიდობის წიგნი ნაზარასუფილს კელთ ქონდა.

ბ ე რ ი ა ჯ ო რ ა ს შ ვ ი ლ ი წამოედგა: ეგ ვენახი ძალით წამართვაო, ისევ უნდა დამახსენებინო[ო].

ჩვენ მოკითხული ვქენით და ის ვენახი დავითს ძალით წართმეული არ ქონოდა და ბერიას თავისის¹ ნებით დავითისათვის მიეყიდნა და დავითს ნაზარასუფილისათვის მიეყიდნა.

რადგან ასე ყოფილიყო, ბერია შილთახით და უსამართლოთ ელაპარაკებოდა. ვენახი სამართლით ნაზარასუფილს დარჩა. ამას იქით ბერია ამ საქმეზე ველარას ედაოს.

მკათათვის ჳ, ქორონიკონს ულჳ.

ბეჰელი: ქ. დავითის ტომად, მკვიდრ ტახტზე მჯდომად, მყო საქართველოს ღმერთმან ცხებულად, მე ფ ე თ ე ი მ უ რ ა ჳ.

293. განჩინება ოთარ გერმანოვისუფლისა და ჯაალ ყორღანაშვილის

ამა-მამულის საქმეზე

1749 წ. 8 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6772. დედანი. ქაღალდი 44,5×15 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ამას წინათ სულკურთხეულის მე ფ ი ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს ბ ა ტ ო ნ ბ ა შ ი გ ე რ მ ა ნ ო ჳ ის შ ვ ი ლ ი ი ე ს ე და მისი ძმისწული და თ უ ნ ა გაყრილიყვნენ და ბატონს გასამყრელო აედო.

¹ თავითისის.

ამ გასამყრელს ნახევარი იესესათვის ებოძა ენაგეტს: მამუკაშვილი გოდერძა, ზედალასშვილი გიორგი, ხარტიასშვილი თამაზა — ესენი იესესათვის ებოძა. და ნახევარი დათუნასათვის.

იესეს თავისი ფეშქეში რომ არ ქონებოდა ბატონის მისართმევი, თავისის რძლის ოთარის ჯ[ა]ლბისათვის ზითვის საქონელი გ[ა]მოერთმია და ეს გლეხები იმით ექრთამებინა, ბატონის წიგნი რომ აელო წყალობისა.

რადგან ამ რძლის საქონელი მიერთმია, ოთარი დაეწერა წიგნში და უმცროსი შვილი გერმანოზ კი არ დაეწერა.

ახლა ოსმალუს დროს რომ საქმე გასჭირვებოდა, ოთარი სა[ა]-თბაგოში გადავარდნილიყო და გერმანოზ აქ დარჩომილიყო. საქმე რომ გასჭირვებოდა, ეს ენაგეტს სამი გლეხი ყორღანასშვილის ზალიასთვის და მანუჩარასთვის მიეყიდნა, ნასყიდობის წიგნი მიეცა.

ამაში ოთარი ისევ თავის ქვეყანაში მოვიდა. და ყორღანასშვილმა და ოთარმა ჩვენს სამართალში ილაპარაკეს.

ამათი სამართალი გავშინჯეთ. ყორღანასშვილს გერმანოზის ნასყიდობის წიგნი ქონდა, მარამე არც ოთარი ეწერა და არც ამ [მ]ამულის გასყიდვაში ოთარი ქართლში ყოფილიყო. ოთარმა ბატონის ნაბოძები წიგნი მოგვართვა, იმაში გერმანოზ არ ეწერა. ამათი სამართალი გავშინჯეთ. რადგან ოთარის ჯალბის ზითვის საქონლით იყო ნაქრთამი და არც წიგნში გამაეწერა, ეს ენაგეტს სამი გლეხი ისევ სამართლით ოთარს დარჩა და ამასვე უბოძეთ.

ოთარმა ყორღანასშვილებს ან რაც გერმანოზისთვის ფასი მიუცია, ის მისცეს ან არადა, საერთოს გაუყოფარის მამულიდამ გერმანოზის კერძი მამული მისცეს და იმით შეიჯ[ე]რიოს. ამ საქმეზე სხვა ერთმანერთ[თ]ან ხელი აღარ აქვთ.

დაიწერა [მ]კათათვის მ, ქორონიკონს ულზ.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. დავითის ტომად, მკუიდრ ტახტზედ მჯდომად, მყო საქართველოს ღწნ ცხებულად, მეფე თეიმურაზ.
2. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაჲს გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14524. დედანო ქაღალდი 32,5X20,2 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტა-
ლი. ა-ნაკლები.

ქ. ღმრით ცხებულს მეფეთ-მეფეს და თვით კემწიფეს.
პატრონს თეიმურაზს ჯავახიშვილების ავთანდი-
ლის და იმის ძმისწულის ქაიხოსროს, სვიმონის. სამარ-
თალი ებძანებინა ჩვენთვის.

დავსხედით ჩვენ, მუხრანის ბატონი სალთხუცესი კოს-
ტანტინე და ორბელიანი. მდივანბეგი იოვანე,
ესრე გაუასამართლეთ: რაც ხარაბა უწერიათ და ჭირნახული დგას,
იმის ღალა აიღონ და საერთოთ მისცენ. სურსათში სხვა რაც დააკლ-
დეს, რაცა ნუსხაში მსახლობელი კაცი არის და ნახნავი აქვს, იმათ
შეძლებით შეაწერონ და გამოიღონ. სურსათი ასე მისცენ.

და ამას იქით ვის როგორა მამული ეჭიროს, რაცა ეთხოვებო-
დესთ, მამულზედ გაიყონ და ისე მისცენ.

ჯარი თუ ეთხოვბოდეს, მსახლობელი წამოვიდოდეს.

სალიანს ასრე მისცემდენ: სამოცდაათ წილს ავთანდილა მის-
ცემდეს, თვრამეტს ქაიხოსრო, თვრამეტს სვიმონ, ხუთსა სალთ-
ხუცესი გიორგი და ხუთს ყორჩიშვილი.

მოსაქმენო! როგორცა ამ განაჩენში ეწეროს, ასრე გაარიგებ-
დეთ.

ხარვარნახევრით ჭვიროსი მიუღდეს ამა სურსათში. რაცა სა-
მანგლელოში ღალა მოვიდეს, სურსათში მიიყენონ წრეულობით.

მარიამობისთვის იგ გასულს, ქორონიკონს ულჳ.

ორი ბეჟელი:

1. განმგედ მიწოდა მეფემა, სალთხუცად მისმა სეფემა, მუხ-
რანთ ბატონი კოსტანტინე
2. ქ. სჯის მსჯელი, ტეფფრაგს ორბელთაცა გულის მმბჟო-
მი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748

verso

განაჩენი ბატონისა საჯევახიანოში ძველი ხარჯის. გაყოფის სურ-
ათის წიგნი.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 506. პირი. დაზიანებული. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ნებითა ღმრთისათა გავიყარენით [ჩვენ] მელიქი აუხარბევის შვილი მირიშქარბაში ალა და სტეფანა და ჩვენი ძმისწული ბეკბუდას შვილი მელიგზადა: თქვენ ალა და მელიგზადა ერთად გახვედით. და მე, სტეფანა ცალკე გაველ.

და ამას წინათ ჩვენ გაყრილნი ვიყავით, ხეირი და შარი ყველასი თავისი იყო, წიგნიც დაგვედვა, მამულსა და აჯნასს გარდა.

და ჩვენ ვალი გვქონდა, რომ ოთხასი თუმანი საერთოდ უნდა მიგვეცა. ამ ოთხასის თუმნის თანხაში საერთოდამ ზოგი ჭინში დაგვეხარჯა და ზოგი ასაღები გვაქვს ხალხისაგან. ესენი ას თუმნად აიღე და მეტ-ნაკლები შენია. დარჩა ვალი სამასი თუმანი. და რადგან შენ, ალა ყ[ა]ენის კარზედ წახველ შენის ხარჯითა და ყ[ა]ენისაგანა წყალობა იშოვნე, სამასი თუმანი შენ მიეცე ძმობის გულისათვის, რომ ოთხასი თუმანი გარდასწყდა.

სულ შენ, ალამ, მიეცე ქალებს ზითევში ავეტიქას საქორწილოში შენი აშენებული სახლები თამამად. საერთოდამ მოგვეცით და თქვენ, ალამ და მელიგზადამ, მე, სტეფანას, მომეცით საერთოდამ ორი ღუქანი: ერთი გზირიანთ ოსეფა რომ ზის, ერთი ულანცაათ დავითა რომ ზის. და ჩვენი ღუქნებისაგან სამი ღუქანი ციხის მეიდნის პირში ავლაბრის საყდრის ვახშია. ამ ღუქნების გვერდით ერთი ღუქანი კუსანანთ საყდრის ვახშია და აშუახანაში ერთი ღუქანი ეჩმიადინის ვახშია და რასტაბაზრის პირში ჩორსოსთან ერთი ღუქანი სევანის ვახშია.

და ღუქნებისაგან თქვენ გერგოთ: ჩორსოში ორი ღუქანი, ერთი შუათა და ერთი ჩალოანთ რომ აკრავს, ერთი ჩალოანთ გიორგის გვილები რომ სხედან, ერთი ჯანგირა რომ ზის, ერთი ქაფანაკაანთ მოსესა რომ ზის, ერთი მონთოანთ ზატია რომ ზის, ერთი ვარსუვანანთ დავითა რომ ზის, ერთი ბაბანახინას შვილი ფარსადანა რომ ზის, შეიქნა ღუქანი რვა.

ამისი ფარდი ერთი წილი [მე], სტეფანას მერგო: საფარას დიდი ღუქანი, ერთი ავთანდილა რომ ზის, ერთი ჩორხუს პატარა ღუქანი მკერვალი რომ ზის, და ერთი ზეით ბერჟიანთ ოთარასაგან მოსყიდული ღუქანი. და სახლებისაგან მერგო: მე რომ

ვდგევარ, ის სახლები და ბალი და იმის [გარე შექდევნება სახლები ბურჯამდი.

თქვენ გერგოთ: ბებუდას სახლები და ხარასხანის თავში სახლები და ჩარეჟო პაპუას სახლები, ძველი პაპეული სახლები და ჯვარის მამის სახლს უკან ქარვასლის ადგილი და მსიკინას სახლი.

და თქვენ გერგო ყმებისაგან: დემეტრეანთ მარტირუზას შვილები, ფარადას შვილი ფაქრადა, პეტროსას შვილი დანელა, ფეიქარი აღამა, ქაქუცა, არზა, თაბეგასშვილი ოსეფა, დემეტრეანთ გიორგის შვილი არუთინა, იმერელი დემეტრე, პეტროსაანთ მოსესას შვილი პაპა, იგრიასშვილი ბეჟანა, დალაქი სუქიაზა, მეჭურჭლე არუთინა, ხაბაზი მესროფა, კახო თამაზა; ნაზარას შვილი ხეჩატურა, ზალინას შვილი სოლალა, შამახიელი ოპანას შვილი აკოფა, იმერელი სეზნიკელა, რაჭველი თამაზიკა; მელიგზადას ბიჭი გიორგი, მზარეული თევდორე, ბიძინას გერი თამაზა, ვეხელი ელიზბარის შვილი ფარემუზა.

სტეფანას მერგო: დემეტრეანთ ფარსილეს შვილი ოსეფა, სააკას შვილი როსტომა, პეტროსასშვილი ოსეფა, მეჯორე თანდილა, აჭური არუთინა, განჯელი პატარა ისაია, ტაშხუნაანთ გასპარა, იმერელი სიმონა, ლანგთემურა და ყარსელი მარქარა.

და რაც ნების ყმები არიან, ვისიც თავი უნდოდესთ, იმას პირი მისცენ და ემსახურონონ. და სხვებთან რაც სალაპარაკო ყმები გვყვანდეს, როდისაც გამოვიყვანოთ, საერთო იყოს.

და უწინ რომ გავიყარენით, რაც სტეფანას ან ასალები მქონდა, ან ნაღდი, ან ჯინსი, ან სახლის რიგი ყველა აღამ სტეფანას მაჩუქე. ახლა წილი აღარ ითხოვე და რაც აღას გქონდა, ყველა სამ წილად გავიყავით.

და დარჩა ჩვენი გაუყოფარი დიდი აბანო, პატარა აბანო და აბანოების ზეით ნასყიდი ალაგები, დიდი ქარვასლა, ანტონის ქარვასლის სამი ჩარეჟი და წყნეთი. რაც ამავებისაგან მოსავალი მოვიდეს, ორი წილი თქვენია და ერთი წილი ჩემია.

და აბანოსი, რაც რომ საწირავად ვახში ქნილა, ის საერთოდამ უნდა მიეცეს.

და ფითთანთა ბეჟანას მოსყიდული სახლის ალაგი და ავლაბრის ბალი, სეიდაბათის ბალი სამწილად საერთო არის.

ჩვენ ერთმანერთს ასე მოვშორდით.

და თუ აღამ თეთრი აიღო ან ზიანი გასწიო, დღეის იქით სტეფანას წილი... ხეირი და შართან აღას და მელიგზადას კელი არა გაქვსთ.

და თუ პაპეული ან მამეული დავა, ან ასაღები, გამოჩნდეს, საერთო არის. სხვა ჩვენში გასაყოფი და სალაპარაკო არა ღარჩა რა, ძმობისა და სიყვარულის მეტი.

და ტერ-გრიჭურას შვილი ტერ-სტეფანა და ოსეფა ავლაბრის საყდრის ვახში ყოფილან, ახლაც ვახში არიან, საყდარს უნდა ემსახურონ.

და პაპუნას შვილი შათირი ბასილა თქვენს წილში არიან.

ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი, კაცთაგან: ქალაქის მელიქი ანტონი, მამასახლისი პაპა, ნორაშნის დეკანოზი ტერ-ფახიელა, ბაღდანანთ ნასყიდას შვლი გიორგი, მონთოანთ მამაჯანას შვილი მიკირტუმა, ტერ-შმოვანას შვილი ოპანა, ფირყულაანთ გიორგის შვილი ნაზარა, ლიონაანთ ხეჩატურას შვილი პაპა, სუთიანთ მეღქოას შვილი ხეჩატურა, გულასპაანთ ბეჟანას შვილი შაქარა, აბესალამაანთ პაპას შვილი პასრათა. შადონაანთ შავერდას შვილი როსტომა, მამუკას შვილი დავითა.

მე, სიონის დეკანოზის შვილს, მ ი ქ ე ლ ა ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

ყაზია აღასია. კიდეც აღას და მელიგზადას გვერგოთ: მოახლე შ ა ნ შ ე ე რ ი ს თ ა ე ს მ ო ა ხ ლ ე თ ვ ა ლ მ ა მ ა ც ი ს ა და სე ვ ა რ ხ ა ნ უ მ ა ს თ ა ნ ნ ა ს ყ ი დ ი გ ო გ ო ა რ ი ს ქ ე თ ე ვ ა ნ ა, თ უ მ ი ნ ა, ლ ე ლ ა, კ ი დ ე ც ლ ე ლ ა და საყვარლისა.

სტეფანას მერგო: ზანზოა, ხათუნა და ქალაღლისა.

დაიწერა ღვინობისთვის კვ-სა, ქორონიკონს ულუ.

მე, აღამ და მელიგზადამ ამ სიგლის ყაბული გვაქვს. ეს ჩვენი ბეჟედია.

მე, სტეფანა ამ სიგლის ყაბული მაქვს. ეს ჩემი ბეჟედია.

სიგელში დავიწყებია. ხაბაზი სეხნია, აღას წილია.

ქ. რაც წმიდის ნაწილები გვექონდა, გასაყოფარი იყო, მე, სტეფანამ ჩემი წილი ნაწილები ჩემის ნებით აღას მივართვი. წილი აღარა მაქვს.

ღვინობისთვის კვ-სა, ქორონიკონს ულუ.

მე, ნორაშნის ტ ე რ - ფ ა რ ს ი ღ ა, სტეფანას სიტყვით ამ წიგნის მოწამე ვარ. ეს ბეჟედი ჩემია.

ქ. მე, ხეჩატურას შვილი პ ა პ ა, სტეფანას სიტყვით ამ წიგნის მოწამე ვარ. ეს ჩემი ბეჟედია.

1740—1740 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 759 პირი. ქალაღი. მხედრული. საბუთი თარიღდება ანა დედოფლის ზეობის წლებით.

მოურავი მერაზ და სალთხუცესი ნოდარ მამულეზზე და მიწაწყალზე და მთას და ბარზედ შეცილდნენ. ბატონს მოახსენეს და შესჩივლეს. და ბატონმა ამათი სამართალი კარზედ ეპისკოპოზთა და დარბაისელთ უბძანა, დასხდნენ და სამართლები ჰქნეს. გრემზე ფიცი მოურავს დაადგეს; და სხვას საცილებელზე სალთხუცეს ნოდარს ეღვა.

მოვედით გრემს ბატონის ბძანებით ჩვენ, ჰავჰავაძე მღივანბეგი რამაზა, ბოქოულთხუცესი გიორგი და მღივანი გორჯასპი და ამას ვეცადენით, ფიცი არ მომხდარიყო, მაგრამე არცერთი დასჯერდა და უფიცრობა არ მოხდა და გრემის მთა მოურავმა გაიფიცა.

მალლიდამ ტირნიისის თავს გაივლის აბანოს ვეძაში ჩავა; აბანოს ვეძილამ აბანოს ვეძის გორს რომ რიგის ხეობა შეეყრების, ესე[ე]ბი გაჯნიქევის სამძღვარია; ამას იქით ოღნიანი, ამას ზემოთ და ქვემოთ ლოპოტის გაღმა-გამოდმა ართანის სამძღვრამდინ, ახლა მობრუნებით კლდიდამ მალლიდამ წვერი წამოვა, თელიანის გორს შემოეყრების, ესე[ე]ბი ასე ფიცა: როდესაც ჩვენი მამა-პაპანი გაყრილანო, გვერდის ძირითავისის მთითა და ბარით გაყრას უკან მიშოვნიაო, რაც კაცი არ სახლობსო და საკომლო არა გვაქვსო, მის მეტი არც მთის გამოსავალში და არც სოფელში და სოფლის გამოსავალში კელი არ გვექონია და არ გვაქვსო, ჩემი საკუთარი ყოფილა და არისო. ფიცა და გაიტანა, მოურავს დარჩა. ნოდარ სალთხუცესს კელი არა აქვს. საბური ღორი გრემის მთაში შავიდეს, საბალახე აიღოს. მთა საკუთრივ მოურავს დარჩა. რარიგადაც გრემს და ლეტს ძველთაგან რუ ჰქონდეს, ვერ მოუშალოს. წმინდის ბარბარის საყდრამდისი შეწირულობა მამული საერთოდ დარჩა.

რ.მაზ	გიორგი	ბოქაულთხუცესი გიორგი
-------	--------	-------------------------

* შტრ. 1712 წლის განჩინებას ამავე პირთა მიმართ (აქვე, № 170).

თავში:

რაგვართაც ამ ჩვენს მოსამართლე[ე]ბს სამართალი უქნიათ და
ან ამ განაჩენში სწერია, ჩვენც ასე დაგვიმტკიცებია.

დედოფალ
ანა

მეფე
თეიმურაზ

297. განჩინება ჩინელი და გიორგი რიკაძეების საქმეზე

1750 წ. 3 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9559. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ასე რომე რიკაძეებისა ჩინელისა და გიორგის
სარჩელი გავიგონეთ და ჩვენის უმფროსის ძმის სიტყვით მოვედით
ჩვენ, დავითიშვილი ივანე, დავით და ედიშერ, თანა
დავისწარით რამაზიშვილი ბეჟან და ვახტანგ, ჩვენი აზნაურშვილე-
ბი: ტატიშვილი სვიმონ, ტატიშვილი გოგია, გოშპარაშვილი ავთან-
დილ, პატრიარქის მსახური... ხუხუნაშვილი ნასყიდა, ეგგენიაშვილი
დათუნა, იოსძე მამუკა, ჯოჯვისძე ივანე, გაღიაშვილი მამუკა.

ასე გავარიგეთ: ობას ჩიოდა ჩინელი, გიორგი ივანეს ვაშლა-
შვილის შვილს გიორგის უჩიოდა, ორნიც სწორე იყო, გავაფარდეთ.

აგრევე ქველიძე და მეგელა გიორგის დაუხარჯავს და ორის
ტყვის სისხლი ჩინელს აუღია და ეს ასრე გავარიგეთ: ქურდაძისა
რამაზაშვილი, ბიწაძესა და ქველეძესა, ამ სამს ტყვეს გიორგი ელა-
პარაკებოდა ჩინელსა. და ჩინელი აშოროს ანბობდა. აგრევე ჩინელი
სამ ტყვეს — ბერუკა, რამაზაშვილს, პალაშვალს ელაპარაკებოდა გი-
ორგისა. გიორგემ უთხრა: შენი წილი თეთრ[ი] მოგეცი... და ორთავ
ფიცი მოსდიოდა. და ესებ[ი] ასე გავაფარდეთ და გავარიგეთ: სამი
კანბეჩი ყვანდათ, ორი ჩინელს მივეცი, ერთი გიორგის; ერთი ხა-
რი სანახევრო ყვანდათ, ერთი ხარი გიორგის დაედვა ჩინელისა, ნა-
ხევარ ხარზე — სანახევარ ხარზედა ხელი ავალებინეთ გიორგისა, ნა-
ხევარ ხარისთვინ ექცესი მარჩილი გავაცემინეთ და გავარიგეთ.

გიორგი გოგოს ელაპარაკებოდა ჩინელსა, ჩემი ნასყიდი იყო. ჩინელმა ასე უთხრა: საერთო იყო. გავსინჯეთ, ნახევარი გიორგის
სათვისო ყოფილა, ნახევარი სამმო, ასი მარჩილი დახარჯულა, ორ-
მოცდაათი გიორგის ერგო, ორმოცდაათი გავყავით: ოცდახუთი ჩი-
ნელს, ოცდახუთი გიორგის. ამაში ხუთი მარჩილი ზეით ხარისა რომ
ედვა გიორგისა, იმაში გავაბარეთ. ეს ოცდახუთი მარჩილი გიორგი-
სათვინ უნდა მიეცა ჩინელსა, ოცი მარჩილი, ორი თუმანი გიორგის

უნდა მიეცა ჩინელისათვის, იმაში გავაბარეთ, რვა მინალთუნი კი მივატეხინეთ.

მსლებელის სისხლს ედავებოდა ჩინელი გიორგისა, და ვერას შეუვიდა. კიდევ ჩინელი მსლებელის გაწბილებას ედავებოდა გიორგისა, გიორგი ლეკურის შემოკრასა, და ესენი ერთმანეთში გავა-როინეთ.

ზვარი, ზემო საყდარ ზეით სამნები სხედს, ზილუაშვილისკენ გიორგის ერგო, ამირანისკენ ჩინელსა ერგო. კიდევ იქითი ვენახში სამნები ზის, ლუქუნიძისკენ ჩინელსა ერგო, საუარესო აძეს, და აქეთ ზილუაშვილისკენ — გიორგისა, სამნები ზის. სასახლის ზვარი გაღმა გავასამნეთ: ხორგოშვილისკენ გიორგის ერგო თავისის სანაპიროს მიწითა, ხევისკენ ჩინელს ერგო საუარესო, ეს ხევი სამძღვარი. ამ გიორგის სანაპიროს მიწის ბაღალი მიწა სხვა მივეციტ ჩინელსა.

სასახლე მოუზომეთ საუმცროსოთ გიორგისა საჯინიბოთი, ბოსლითა, საქონელით, დარბაზით, მარნით, ხითა, შესავალ-გასავლით. ქვევრი საუმფროსო ჩინელს ერგო. სხვა შუა გაუქავით. სასახლის ალაგი, სადაც მოინდომა, მოუზომეთ ჩინელსა. ბაღი! კერმეტ ნიგოზი ზეითისა, აქეთ ხის სამანი, ზეითი ჩინელს ერგო, ქვემო ბაღი ზაალიშვილის თხილნარ გარდა, ზეით ცოტა მიწა აქვს², ისიც გიორგის ბალისა. კალო-საბძლის ალაგი ჩინელსაც მივეციტ და გიორგისაც.

დაიწერა განჩინება მაისის გ, ქორონიკონს ულჳ, ამათ ამ საქმეებზე ერთიუთრთ შორის საქმე სალაპარაკო აღარ დარჩომილა რა, ღმერთმან უწყის + + +

298. განჩინება ჯუარიაშვილის შმის ჩაქუარიშვილის სამხმეზე

1750 წ. 11 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 26. საბ. № 66. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[65] ამას წინათ ჩ ხ ი კ ე თ ი დ ა მ ჩ ე კ უ რ ი ს შ ვ ი ლ ი თ ე ვ დ ო რ ა და მისი ძმები აყრილიყვნენ და ს ა გ ა რ ე ჯ ო ს გასულიყვნენ. აქ ჩხიკეთას სახლობაში ჯ უ რ ი ა ს შ ვ ი ლ ს [v] თ ა მ ა - ზ ა ს და მის ძმებს ზურაბ თავისის ბიძაშვილისათვის მიეყიდნა.

მოვიდა, ამ ჩეკურისშვილმა ჩვენთან იჩიელა: «მე მაგისი ყმა არ ცყოფილვარო, მკვიდრი კახი კაცი ვარო».

ჩვენ მოკითხული ვქენით. და ეს კაცი ჩხიკეთას ნასახლები იყო

¹ ბაღი ქალი. ² მიწა აქვს¹ მაწაქს.

და ჯურიაშვილს¹ თამაზას ყმა და მერმე ზურაბს ეყიდნა. ეს კაცი ისევე სამართლით ზურაბს დარჩა. ამასთან ხელი არავის აქვს. ისევე თავისავე მამულზედ და[ა]სახლოს და იმსახუროს.

დაიწერა მაისის ია, ქორონიკონს ულმ

299. განჩინება ზაზა თარხნიშვილისა და პაატა თაზიშვილის შვიის

სამშენებო

1750 წ. 81 მაისი

ცხსა. ფ. 1450. დავთ № 27. საბ. № 186. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[93] თარხნიშვილს ზაზას თაზიშვილი პა[ა]ტა საგინაშვილს ივანასა და იმის შვილებს იესესა და რამაზას ყმობის პირობაზე ელაპარაკებოდა, რომ: ჩემი მკვიდრი ხეკორძს ნასახლები ყმა არისო და ავის დროსაგან ჯავახეთს გარდასულიყო და დასახლებულიყოვო.

მოვიდნენ ჩვენ, ყოელისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქს მეფის ძეს ანტონისთან. ზაზა და პა[ა]ტა. ჩვენ ეს სამართალი განუსაზღვრეთ: ორს კაცსში ერთი კაცი შეუგდოს ზაზამა. და [თუ] ის კაცი პაატამ შეაფიცოს, ეს საგინაშვილები პაატას დარჩეს. და თუ ვერ შეაფიცოს და ზაზას დარჩეს; რომ სხვას კაცს ამ საგინაშვილთან ხელი არავისა ქონდეს. რადგან მკვიდრი ჯავახი ყოფილა [v] და ზაზას გამოუყვანია, ისევ ზაზასვე დარჩეს.

ჩვენ ეს სამართალი განგვისაზღვრებია და ნუმცა ვინ არს მშლელ ამისდა.

დაიწერა მაისის ლა, [წელსა] ჩღნ.

300. შარიგავის წიგნი ფშავ-ხევსურთა მოურავს გრიგოლ

ჩოლოთაშვილისაღმ

1750 წ. 6 ივლისი

ხელნაწ. ინსტ. Hd 2942. დღანა. ქალაღი. 43,3×16,8 სმ. მხედრულა. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგართვი თქვენ, ფშავისა და კევესურეთის და თიანეთის მოურავს ჩოლოთაშვილს ბატონს სახლთხუცეს გრიგოლს ასე, რომე მე, ჭინჭარაულმა იოსებ, ასათაშვილმა გიორგიმ, დავითმა, პეტრემ, გაბრიელ, მამიაურმა, შალვომ, ჯოლაურმა, ლაგაზამა, თა-

¹ ჯღერიაშვილს.

მარიძემა, ჭევსუმა გაიდაურმა, ჩვენის გვარისამ შთისამ და ბარისამა: დემეტრე ასათაშვილი თავის დღით მომკვდარიყო; მტრის ენით იმის სიკვდილს მოწამლით თქვენ გადავებოდით.

მეფე ერეკლე ქართლითა და კახეთით და ორისავ საერისთოთი თუ შეთს ამობძანდა, სრულ ფშაველნი და ჭევსურნი იქ იყვნენ. ვილაპარაკეთ და იმის სიკვდილზე სიმტყუენე ვერა ვიპოვეთ რა. ამაში გავშველდით ასე, რომე თქვენთან სამსახურის მეტი საქმე არა გექონდეს რა, არას ჩემს გვარსა და ნათესავსა.

ამისი დამსწრე და გამრიგე: ლაშარის ჯვრის დეკანოზი ჩოქელაშვილი ნადირა, ბედრაული პაპა, გოგოჭური მამისმედი, გოგოლაური გამიხარდი, ჯუთუა, დავითისშვილი როსტევან, წითელაური კურდღელა, მათურელი თორდა, ჭიჩოელი კურდღელა, გოდერძაული ქავთარ, თიანელი მოსე. განჯილაშვილი, ქამხაძე აბრამა, ივანე ურისშვილი გახუტელი. ამთ გაგვისამართლებია, რომე თქვენთან საქმე და სადავებელი აღარა ქონდესთ რა.

არის ამისი მოწამე: თუში საყურაიძე გორგი, ცისკარა, კახო, კლიტიური, ჭევსური ნათელიძე, ომაშვილი, ლიქოკელი იმედა, კისტნელი ცისკარა.

მე, რამაზ ერასტისშვილს ამ ზევით წერილთ ფშაველთ და ჭევსურეთის სიტყვით დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

მკათათვის ვ, ქორონიკონს ულმ.

ქ. პატარკაცი ტუისისშვილი ამისი მოწამე ვარ.

ქ. მე, ქსნის ერისთვის ბოქოულთხუცეს[ი] თექეთუმან ამისი მოწამე ვარ.

ქ. ზურაბე ურული ამისი მოწამე ვარ.

ქ. მე, ერისთავი ჭიმშერი ამ ფშაველთა და ჭევსურეთში დავესწარ და მოწამე ვარ. ზეკელი: ერისთავი ჭიმშერი.

ქ. მე, ქისიყის მოურავი ამისი დამსწრე და მოწამე ვარ. თამაზ. ზეკელი: მონა ლთისა თამაზ.

ქ. მე, ენისელთ მოურავი დათუნა, მოწამე ვარ. ზეკელი: მონა ლთისა მოურავი დავით.

ქ. ეშვიკალაბაში სულხან ამისი მოწამე ვარ. ზეკელი: მონა ლთისა ეშვიკალასი სულხან.

ქ. მე, მარტყოფის მოურავი ქაიხოსრო, მოწამე ვარ. ზეკელი.

ქ. მე, რა მ ა ზ ყორჩიბაშისშვილი, ამისი მოწამე ვარ. ხელრთვა:
რ ა მ ა ზ.

ქ. ზ ა [ა] ლ ბ ა რ ა მ ი ნ შ ვ ი ლ ი, ამისი მოწამე ვარ. ბეჭედი:
მონა ღთისა ნაზირი ზ ა ლ.

ქ. მე, მორღალი ს ო ლ ო მ ო ნ, ამისი მოწამე ვარ. ბეჭედი: მო-
ნა ღთისა ს ო ლ ო მ ო ნ.

301. ბანძინება საზულასშვილისა და ღათვიასშვილის გაჰრის საქმეზე

1730—1750 წწ.

ხელნაწ. ინსტ. dS 983. დედანი. ქალაღი. 12,7×10,3 სმ. მხედრული. ყო-
ველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. უთარიღო. ა-მეტი. საბუთი თარიღ-
დება გორჯასპი თუმანიშვილის მიხედვით (დოკუმენტები... 1, ნ. ბ ე რ ძ ე ნ ი-
შ ვ ი ლ ი ს რედაქციით, გვ. 263).

ქ. ჩვენ, ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე მ და გ ო რ ჯ ა ს პ ი მ ახალდაბე-
ლები შეეყარეთ, ვინცა ვინ უფროს[ი] კაცნი იყვნენ: მღვდელი ი ვ ა-
ნ ე, კიდევ ე ს ი ტ ა ს შ ვ ი ლ ი ი ვ ა ნ ე, გ ე გ ე ბ ა ს შ ვ ი ლ ი დ ა-
თ უ ნ ა მამასახლისი.

და გაუყავით ს ა ზ უ ლ ა ს შ ვ ი ლ ს და დ ა თ ვ ი ა ს შ ვ ი ლ ს:
საზულასშვილს მიეცეთ წისქვილი იქით მხრის წყლისკენ ერ-
თი აბრუნებული და ერთი ასაბრუნებელი; სხვასთან ხელი არა ქონ-
დეს წყალთა შუა გადასადგებამდი. როგორ[ი]ც სახლი უნდოდეს, ერ-
თი იმისთანა სახლი ააშენოს თავის შესავალ-გასავლითა. საზულას
შორის წისქვილის მეტი არ ააშენოს, რომ წყალი უკედავთ ქონ-
დეს.

302. ბანძინება გიორგი გლუჯიძის შვა-მამულის საქმეზე

1750 წ. 9 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10141. დედანი. ქალაღი. 31,2×14,2 სმ.
მხედრული. ვანკეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია
წერტილი.

ქ. ამას წინათ ოსმალო რომ გარდმოვიდა, ყოველს საბატოს კა-
ცის შვილსა და აზნაურიშვილს¹ ყმა და მამული წა[ა]რთვეს და სა-
ხემწიფოთ გახადეს.

გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე გ ი ო რ გ ი ს ქვემო ბ ო ლ ნ ი ს [ს] ერთი კომ-
ლი გლეხი ხ ე ჩ უ ა ს შ ვ ი ლ ი ყავდა და რადგან ყველას წა[ა]-
რთვეს, ამასაც წართმეული ქონდა. ეს ამისი გლეხი მ ა დ ა თ ა ს ბ ა-
რებოდა.

¹ აზნაურშვილის.

ახლა ქრისტიანი კელმწიფე დაჯდა, თავთავისი მამული და ყმა ყველას უბოძა. და ამ გლურჯიძეს გიორგის თავისი ყმა ხეჩუასშვილი ამასვე უბოძა. მადათა ხომ მეკდარი იყო; ამისმა შვილმა ს ვ ი მ ო ნ ა მ ერთი ნასყიდობის წიგნი მოიტანა: იმავე სიცოცხლეში ამისმა ყმამ ხეჩუასშვილმა თავის ნავენახობი მამყიდაო, ჩემი არისო.

ამისი მოკითხული ვქენით. თავთ მადათას ურავო საქმე უქნია, ვენახი გაუყავია. მერმე სამართალში გლეხი კაცი თავის ბატონის უდასტუროთ მამულს ვერ გაყიდის, თუარ ნასყიდსა. მადათას შვილს ხეჩუასშვილის ნავენახობთან ხელი არა აქვს, გლურჯიძეს გიორგის დარჩეს თავისის ყმის მამული. და მადათას შვილი, ვისაც ფასი მისცა, იმას ელაპარაკოს.

ამ ორს წელიწადს თურამ მადათას შვილს იმ გლეხი[ს] მამული უქამია და წაუხდენია რამე, ან ვენახი მოუხნამს, ის სამართალში ილაპარაკონ.

მარიამობისთვის თ, ქორონიკონს ულმ.

ბეველი: სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748.

303. ბანძინაბა რამაზ თუთუშიძისა და გიორგი შავბალახაშვილის გამულის საქმეზე

XVIII ს. I ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 807. დედანი. ქალაღი. 28,2×12,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტ-ნაყლები. საბუთი თარიღდება ც ი ც ი ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ს მიხედვით.

ქ. თუთუშიძე რამაზ შავბალახაშვილს გიორგისა და ხიზანას ედავებოდა; რომ ჩემი მიწები და სასახლის ალაგი ჩემი არისო და შენ ტყუილად გიჭირავსო. თუთუშიძე რამაზ ერთს გოგაურს მიწას და ძნიას ნასახლარი თავისის ნაფუზრითა და უამიერაშვილს ქვეით რომ ნაფუზარი არის, ჩიტიაშვილის ნაქონი — ამეებს რამაზ ედავებოდა, რომ ჩემი არისო და ტყუილათ გიჭირავსო.

ახლა შავბალახაშვილმა ნასყიდობის წიგნები წამოაყენა, რომ შენგან მიყიდიო.

ამისი თუთუშიძე რამაზ აშორო უთხრა: აშოროს ღმერთმან, არც მე და არც ჩემს სახლისკაცსა და ჩემს ნათესავს შენთვინ ეგ მამულები არ მოეყიდოს და წიგნებიც ტყუილათ დაგიწერიაო.

ახლა ამისი სამართალი ასრე უყავით მე, ციციშვილმა ბატონმა ციციმ და ქვემო ციციშვილმა ბარძიმ: წადგეს თუთუშიძე რამაზ და ოთხის შავბალახაშვილის შეგდებულის მოფიცრითა და ოთხის თვისის თან მიყოლილის კაცით — ამ რვას მოფიცრით თუთუშიძე რამაზ[მა] შეფიცოს, რომ: «ამ მიწებს რომ გედავები, არც მე და არც ჩემს სახლისკაცს არც მოეყიდნოს და არცრა ფასი მოგეცეს».

თუ ასრე იფიცოს, ეს მამულები თუთუშიძეს დარჩეს. და თუ ვერ დაიფიცოს და შავბალახაშვილს დარჩეს¹, თუთუშიძე[ს] ხელი აღარა ქონდეს.

ეს მოფიცრები შავბალახაშვილმა რვა თავისი ყადარი უმტერ-უმოყრო კაცი შეაგდოს; და ამ რვას შეგდებულს კაცსში. ოთხი იშონოს.

ბეჰელი: მონა ღთისა ციციშვილი ციცი.

304. განჩინება ფირან მოურავისა და რომაქიშვილავის მამულების სამაჟაჟი

XVIII ს. I ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5187. დედან. ქალაღი. 18,7×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნამართა ორი ან სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება ნიკოლოზ ალავერდელის მიხედვით.

ქ. ფირან მოურავსა და ოთარს რომე ცყრიდით, ჩვენ: ამბა ალავერდელი ბატონი ნიკოლოზ, მოურავი რევაზ, მოურავი მერაბ, ეშიკალასბაში პა[ა]ტა და ერთობილნი დარბაისელნი — ესენი ბატონის ბძანებით სამართალში დაესხედით.

და რომაქიშვილებმა იჩივლეს: ფირანთან და ოთართან მამულებში მთასა და ბარში საცილებელი გვაქვსო და ჩვენი უქირავთო.

ჩვენ ეს განჩენი რომაქიშვილებს მივეცით და სასამართლოდ დავედევით: რომელსაც ან ოთარსა და ან ფირანს მამულს მთასა და ბ[არში] ეცილებოდენ რასმე. ფიცით და სამართლით გა[ა]ტანინონ და სწორი სამართალი უყონ.

ოთხი ბეჰელი:

1. ალავერდელი ნიკოლოზ
2. მონა მხთისა მოურავი რევაზ
3. მონა ღთისა მოურავი მერაბ
4. მონა ღთისა ეშიკალასბაში პაატა.

¹ დარჩეს.

305. განიხილეთ ბეჯანიშვილისა და ზაალიშვილის მამულის სამეფო

XVIII ს. I ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9720. დედანი. ქაღალდი. 17,2×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. საბუთი თარიღდება დავით ამილახვრიშვილისა და რევაზ ხერხეულიძის მიხედვით.

ქ. მოვედით ჩვენ ამილახვარიშვილი დავით, ხერხეულიძე რევაზ. ესენი ლაპარაკობდნ მათეშვილის ნასახლარზე, პა[ა]ტას ეყიდნა. ბეჯანიშვილი ამას ედევნებოდა, რომ: არ უყიდნია, გირაოთ ეჭირა.

ახლა ჩვენ სამართალი ასე უყავით: უნდა წადგეს პაპულიშვილი ნასყიდა, რასაც შემოუაროს, დაიფიცოს, რომ: ეს ჩემი ბატონის ნასყიდი იყოს, არცაა საქმე ბეჯანიშვილს [აქვსო]. თუ ასე დაიფიცა, ბეჯანიშვილს საქმე აღარა აქვს, ზაალიშვილს დარჩა. თუ არ დაიფიცა, ზაალიშვილს საქმე არა აქვს.

ბეჭედი: დავით

ხელრთვა: რევაზ

306. განიხილეთ მამაცასვილიშვილის გაყრის სამეფო

XVIII ს. I ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 338. დედანი. თავი აკლავ. ქაღალდი. 25×15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი, ამეტი. საბუთი თარიღდება ბეგთაბეგ მარტიროზიშვილის მიხედვით.

... [ბატონმა] მროველმა ფილიპემ და მარტილოზიშვილმა ბეგთაბეგ დავსხედით კემწიფის ბჰანებითა და გავყარეთ მამაცასვილიშვილი.

ერგო საუფროსოდ გარსევანს და ზურაბს:

ირემასვილი დათუნა და ბერიკა, მისის მამულითა, დღეს რისას მქონებელი იყოს, სანახე[ვ]როს ბაგითა; ერთ წილად ერგო სამსონასვილი შოშიტა, ჯიგრიანასვილის შოშიტასა და ბაგისა და ნაფუძრის ფარდათ; ერთწილად დვინიასვილი დათუნა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს, ჯიგრიანასვილის ბერუკას ფარდათ; თევდორასვილი შოშიტა, მისის მამულითა, ბახუტას შვილის გოგას ფარდათ; ხარაზის შვილი მახარა, მისის მამულითა, საბას რომ.

¹ გისისი.

ვენაქი გაეცვალა იმითი; თათარი გოგილა, მისის მამულითა, ს ა ჯ ა ვ-
რ ი ს [ს] ზოდებუნითა, ოთხის დღის ურწყავის მაწითა, სადაც ამას
უნდოდეს, ლ ა ე ვ ა ძ ი ს ფარდათ; ა მ ბ რ ი ა ს შ ვ ი ლ ი ა ბ რ ა-
მა, მისის მამულითა, რვის დღის სახასოს მიწითა; ბ ი რ ბ ა ტ ა ს-
შ ე ნ ს ირემა რომ ბავას აშენებს, იმისის ნახევრითა, მისის განაყო-
ფის კ ა კ ო ნ ა ს ფარდად; ბოგანო ე ა რ ს ი მ ა ს ე ხ ნ ი ა ს ფარ-
დად.

ხელრთვა: მ რ ო ვ ე ლ ი

307. განჩინება ელისე ვიკალუშიძისა და მოხალეუშვილის წინაშე
საქმეზე

XVIII ს. I ნახ.

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 4332. დედანი. ქალაღი. 22,5×10,5 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი.

ქ. დავსხედით ბატონის კათალიკოზის ბძანებით: ს ა მ ა ლ ა ნ ი ს-
შ ვ ი ლ ი გ ა რ ს ე ვ ა ნ, ნ ა ც ვ ლ ი შ ვ ი ლ ი ი ე ს ე, სულ ატო-
ცელნი. ბატონის ბძანებითა ორნი[ვ] ვალაპარაკეთ. დარჩა ვ ი კ ა ლ-
შ ი ძ ე ს ე ლ ი ს ე ს მ ო ხ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ წისქვილი. მო-
ხელიშვილს კელი აღარა აქს.

არის ამის მოწამე: ნ ა თ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი, ყ ო ყ ო ნ ა-
შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ნ ა, ს ა მ ა ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ბ ე ყ ა ნ, გ უ ლ ი-
კ ა შ ვ ი ლ ი ა მ უ ა ნ. მე, ი შ ხ ნ ე ლ მ ა მერისელმა დავწერე და
მოწამეცა ვარ.

† † † †

308. განჩინება ქმეზის გიორგი, ფირან, ივანე და მსტაბეს გაჰრის
საქმეზე

XVIII ს. I ნახ.

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 1277. დედანი. თავნაკული, კიდემოხეული. ქალა-
ღი. 17,3×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემ-
დეგ ნახშირია ორწერტილი.

... [უ]ნდა მისცეს გ ი ო რ გ ი ს ფ ი რ ა ნ. ი ე ა ნ ე ს დათესი-
ლი პური რაც გამოსულიყო, ორ[ი] წილი — ივანეს]. სხვა* გაყოვნ;
სამოცი კოდი ყოფილ[ა], ოც[ი] კოდი გ[ი]ორგ[ი]ს მისცეს. სასახლე და
[კალო-ს]აბძელი და ბოსტანი გიორგის და რ ო ს ე ბ ს და იმის ფარ-
ღი მიწა ფირანას მისცენ და როსებსაც [უ]ნდა მისცენ.

* შემდეგ სწერია: „სულადობაზე“, რაც ხაზგადასმულია.

მეტეხურის გამოსავლისა სულ ივანეს¹ დაევანებეთ. იქიურს¹ გამოსავალთან კელი არავის [ა]ქვს.

რაც სასახლო სულადი არის, ივანეს ხასას კი არ ერგება, ხუთი წილი ფირანს და სამი წილი გიორგის.

როსებ რომ ქორწილი მოინდომოს, რაც ფირანს თავისის ყმისათვის თავის საქორწილო[თ] გამოერთმევენოს, ის გაჰოართვას და მისცეს.

ვიანგარიშეთ. რაც თეთრის ვალი იყოს, ივანემ შვიდი მარჩილი და ნახევარი ესტატეს მისცეს; ჭიჭინაძის ვალი [ხ]უთი მარჩილი გიორგიმ და როსებ მისცეს; კიდევ გიორგიმ ორი მარჩილი და ნახევარი ესტატეს მისცეს. ამ თეთრისაგან რაც სარგებელი იყოს, სწორათ გაიყონ: ნახევარი ფირან მისცეს, ნახევარი — გიორგიმ.

მეტეხელი ბიჭი ივანეს მსახურებდეს, მანამდი ცოცხალი იყოს. დარჩილად იქონილი რომ გადმოვიდეს, როგორც მამული გაყოფილა, ისე ის კაცი გაიყონ; ერთი ჰმა ივანესათვის მიგვიცია. სხვა საძმოდ იყოს.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

309. ბანჩინება ბეჰანას შვილის მელქოასა და სარქისას შვილის

მარტიროზას ვალის საქმეზე

XVIII ს. II მეოთხედი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3975. დედანი. ქალაღი. 30×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება კასპიის ზღვის სანაპიროზე რუსის ქარის ყოვნისა და დათუა ციციშვილის მიხედვით.

ქ. ახლა ამ დროსა ბეჰანას შვილი მეღქოა სურამელი და სარქისას შვილი მარტიროზასგან (sic) ედავებოდა: გილანს რუსის დროს შვიდი თუმანი თავს დაედვა სეფიასი და ეჩიულა მელქოამა სღფიასგან, და[.]ქერინა. ის მოსამართლე რუსისა ყოფილიყო. მერმე მარტიროზა იქ დასწრებოდა, ეთქვა თუ: მეც სეფიასაგან ასაღები ვარ. მერმე მარტიროზას ეთქო მელქოასთვინ თუ: ეგ სეფია გაუშვი, მე მომბაბარე, მე შენი თეთრი ბაქუს მოგაბარებ. მერმე მელქოას ეთხოვნა — თეთრი თუ მამე. ჰაშა ექნა მარტიროზასა.

მასუკან შ[ა]ხის ლამთან ეჩივლა მელქოამა. მერმე შ[ა]-ხ[ი]ს ლამას მოწამე ეთხოვნა მელქოასგან. მელქოას მოწმე[ე]ბი მოესხა: შავერდას შვილი გასჰარა მოქალაქე და გორელი ხუცესი

¹ იქიულს.

სტეფანას შვილი ოსეფა. ამ მოწმე[ე]ებით მარტიროზას დაედვა თეთრი, რომ მელქიას უნდა მასცეს.

იასაული იყო ციცის შვილი და თოა და მოწამეცა იყო ფარსადანას შვილი ზურაბა, იქ დამხდარი ყოფილიყვნენ შიხისლამ[ან].

310. განჩინება ღვალისშვილებისა და ქავთარაძეების შვის სამაჩხა

XVIII ს. II მეოთხედი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რკვეული № 3. საბ. № 36. პირი. საბუთი თარიღდება მეხრანას ბატონის მუსტაფა-ბეგის მიხედვით.

ქ. ღვალის შვილი მარტია და თეთრა ქავთარაძეს დავითსა და იმის ყმას მახნიაშვილს ბერსა და გოგიაშვილს ივანას შვიდს ტყვეს უჩიოდნენ. მოვიდნენ ჩვენ, მუხრანის ბატონს მუსტაფა-ბეგთან, იჩიულეს. ჩვენთან ბძანდებოდა ქვემო ციცის შვილი ბარძიმ, ჩვენი სალთხუცესი დემეტრე, ნოდარის შვილი¹ სალთხუცესი პაატა, სხვანი ციცის შვილების აზნაურ შვილები.

გავსინჯეთ ამათი საჩივარი და ეს სამართალი უყავით. წადგეს ქავთარაძე დავით და იმისი კაცები, რომელსაც ეწამება, წმინდას გიორგის ქაშოეთზედ, ასე შეფიცონ ჩვას იმისის შეგდებულის კაციტა და შვიდის შეუგდებელის კაციტა, რომე: «ამისმან მადლმან და ძალამან, გამაცხოველბელმან ღმერთმან, შენი მარტია ვ და თეთროა ვ, რასაც თქვენ გვეწამებით, არცარა ვიცოდეთ სულით გულამდი თქვენის ტყვე[ე]ებისა, არც ვიყვნეთ მქნელნი, არცარას ვერივნეთ».

თუ ასრე იფიცოს, მარტიასა და თეთროს ხელი აღარა ქონდეს. თუ ფიცი ვერ შეიძლონ, ჩვენთან მოვიდნენ, სამართალს ჩვენ უზამთ.

უფროსი სამართალი უნდა გვექნა, მაგრამ ამიტომ შევსუბუქეთ, რომ კახი კაცი. დიად, ბევრი დაიკარგა და ეს სამართალი იმიტომ ექნით — დაპარვითა დაგვეყიდეთო და მთხრობელიცა გვეყავსო. როლისაც შეფიცონ, მთხრობელი უნდა მისცენ. ჩვენ ეს სამართალი ას-

რე გვიქნია.

თათ- რული

¹ ნოდარის შვილის.

311. განიხილეთ ფუჯიშვილის ცოლის გაწილვის საქმეზე

XVIII ს. II მეოთხედი

ცხსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რეგული № 3. საბ. № 21. პირი. საბუთი თარიღდება ბაგრატ ციციშვილის მიხედვით.

სერელი ფუჯიშვილი ქავთარაძეს ცოლის გაწილვასა და გატარცვას უჩიოდა. ამას წინათ მუხრანის ბატონთან ეჩივლათ და ფიცი დაედვათ. არც ჩვენ მოვშალეთ მუხრანის ბატონის სამართალი.

რომელიც ფუჯიშვილს უნდოდეს, ერთი ქავთარაძის ყმა უნდა წაყდეს მოფიცარი. გარეშე ექვსი შეუსახელოს, ექვსში სამი უშო[ონ] და როგორც იმ მუხრანის ბატონის განაჩენში ეწეროს, ისე შეფიცონ.

თუ ვერ იფიცეს, ჩვენთან მოვიდენ და სამართალს უზამთ.

მოფიცარი უმტერ-უმოყრო, რიეთელი(?) კაცის ყადარი ექვსი შეუსახელოს, სამი უშო[ონ]ს და ისე შეფიცონ¹. ბაგრატ

312. განიხილეთ თეიმურაზ II-ისა ზაზა სოლღაშვილის ვალის საქმეზე

1751 წ. 18 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1923. დედანი. ქაღალდი. 32,2×18,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ამას წინათ ზაზას სოლღაშვილს თავისი კერძი მონასტრის გლეხები და რაც სხვა მამული ქონებოდა იქა, ერისთავის შვილის რომანოზისათვის სამ თუმნათ დაეგირავებინა.

ამაში რომანოზს რუსეთს წასვლა მოხდომოდა და ეს ზაზას დაგირავებული მონასტერი აბდულბეგისა და უსეინბეგისათვის ისევე სამ თუმნათ დაეგირავებინა.

ამაში რომანოზიც რუსეთიდან მოვიდა და ზაზამ თავისი გირაო მამული სთხოვა. და სამართლით არცა რას ემართლებოდა, თავისი სამი თუმანი² თამამათ ისევე ზაზამ რომანოზს მისცა, რომანოზ ეს თეთრი უსეინ ბეგს მისცა. ის რომანოზის მიცემული წიგნი უსეინ

¹ შეფ-ფონ. ² სამი თუმანი] სამინუმნი.

ზეგს ხელათ არა ქონდა, რომ ზაზასთვის მიეცა. ის წიგნი ბათილი არის, როდესაც იპოვნოს, ზაზას უნდა მისცეს.

ამ საქმეზე სხვა ზაზასთან ხელი აღარ აქვს უსეინბეგს.

დაიწერა იანვრის იგ, ქორონიკონს ულთ.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.

313. ზანჩინება გიორგი და რამაზა გეგიაშვილების სახლისა და გამულის საქმეზე

1751 წ. 18 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 1648. დედანი. ქალღღი. 42,5×17,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ორწერტილი.

ქ. ბრძანებითა მათის უმაღლესობისა ბატონის ჩვენის კელმწი-
ფისა მე ფ ი ს ა ე რ ე კ ლ ე ს ი თ ა ჩვენ, საგარეჯოს მოურავმა
ი ო რ ა მ მ ა ნ ესე უკუნისამდე ჟამთა დასამტკიცებელი სამართალი
და განჩენი მოგეცით შენ, გ ი ო რ გ ი წ მ ი ნ დ ა ს მეგვიდრეს მე-
ფის ერთგულს ყმასა და დიდათ მსახურსა ბ ე ჟ ი ა შ ვ ი ლ ს ოქრო-
მჭედელს გ ი ო რ გ ი ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა,
ასე რომე დაგიმტკიცეთ ბატონის წყალობა სოფელში გ ი ო რ გ ი-
წ მ ი ნ დ ა ს ვენაჭი კოკონაური და ქალაქს სახლი და დუქანი ამა
პირსა ზედან:

გ ი ო რ გ ი და რ ა მ ა ზ ა ორნივე ძმები ობლები დარჩენ. გი-
ორგი პატარა თავისმა დედამ ქალაქს ოსტატს მისცა წიგნითა და
რამაზა სოფელში გაზარდა. ამ ორ ძმათა თავიანთ მამაპაპის ადგილ-
მამული კარგათ დარჩათ.

გიორგი საქები ოქრომჭედელი შეიქნა, ქალაქს დაესახლა და თა-
ვის ძმას რამაზასა იქილამ კელს უწყობდა. მოჯამაგირე დაიქირის,
თავის მაგიერ მისცის ძმასა, რომ მამულები ემუშავნათ, ტანთა და
ფეჭთ აძლევდა, კარები მისცის, ცხენები მისცის, თოფი და იარაღი
და სხვას მრავალს საგმარსა და რკინეულს უგზავნიდა, როგორც გა-
მოვიკითხეთ სოფლის უფროსთა კაცთა და მოხუცებულთაგან.

მერმე გიორგი ბატონებს შეუვიდა მსახურებითა და იმათი კა-
რის ოქრომჭედელი და სამკაულის მკეთებელი იყო. ვალი აიღო სარ-
გებლითა ორმოცდაათი თუმანი, ქალაქს სახლი იყიდა ამ იმედითა,
ბატონის წყალობით გადაეწყვეტო. გიორგიმ თავისი ძმა სახლის ნას-
ყიდობის წიგნში ჩასწერა და ვალის თამასუქებშიაც. გიორგის ბა-

ტონმა ერთგულათ მსახურებისათვის ქალაქს დუქანი და სოფელში ვენაჭი კოკონაური უბოძა, თავის სამართლიანისა სამკლურითა.

გიორგის ამათ შოვნაზედ გაუვიდა კარასკაცებზე ათი თუმანი, ისიც ვალათ აიღო სარგებლითა და ძმაც ჩასწერა ბატონის წყალობა კოკონაურისა და დუქნის წიგნშია და ვალის თამასუქშია.

ეს რამაზამ შეიტყო, უღონო კაცი იყო. ჩვენ შემოგვეხვეწა: არც ჩემის ძმის გიორგის ნაშოვარი მამული მინდაო, არც სახლი მინდაო, ღმერთმან იმას მოაკმაროსო; და არც ვალის გადაწყვეტა შამიძლიაო.

გიორგის მოვალეობა წუხება დაუწყეს, სარგებლის ძლევას ვერ აუვიდა; ბატონს შეხვეწა, ბატონმა ჩვენზედ ოქმი უბოძი.

ჩვენ ჭეშმარიტის გამოძიებით ამათი საქმე გამოვიძიეთ სოფლისა და ქალაქისაცა; და ღმრთის წინაშე ეს სამართალი გაუჩინეთ:

რადგანც გიორგის თავის ძმაზე მრავალი ამავი და ჭირნახული აქუს, თავის მამისა არა დარჩომია რა, მამა-პაპის ადგილ-მამულები-სათვის არა მოუკლია რა, სარგებლით ვალი აუღია, სახლი უყიდნია და ბატონს წყალობა გიორგისათვის უბოძებია — დუქანი და ვენაჭი, რამაზასაგან შემწეობა არა გამოჩნდა რა და არც არას შესწევია, ვალებიც გიორგიმ გადაწყვიტოს; და სახლიც, დუქანიც და კოკონაური გიორგის დარჩა.

რამაზასა და შვილთა და მამავალთა იმისთა ამათში წილი და კერძი არა აქუსთ რა; რადგან რამაზა ვალებში არას შეუდგა, გიორგისთან კელი არა აქუს.

გიორგის შვილთა და მამავალთა მოაკმაროს ღმერთმან ბატონის ბძანებითა და სამართლისა ამის დამტკიცებითა ქალაქს სახლი, დუქანი და კოკონაური.

სხუა მამა-პაპათ ადგილ-მამულები საერთოთა აქუსთ, ერთათ იმუშავონ, როგორც უწინ უმუშავნიათ და გამოსავალი ნახევარი გიორგისაა და ნახევარი რამაზისია.

ჩვენ გვინდოდა ადგილ-მამულიც გაგვეყო ამათთვისა, მაგრამ რამაზამ ცოდვით აგვაესო, ამიტომ უგიორგისოთ ვერ იცხოვრებდა; და ვერც თავის სიცოცხლეში გიორგის გაყრა შეუძლია.

ამ მამა-პაპის ადგილ-მამულების მეტი ამათ ერთმანერთთან ძმობისა და კარგკაცობის გარდა სადავო და სალაპარაკო არა აქუსთ რა.

გიორგის ბევრი ვალი დარჩეს თუ ბევრი საქონელი, რამაზას და შვილთა იმისთა გიორგისა და შვილთა იმისთან კელი არა აქუსთ რა.

ესენი ბატონის ბძანებითა ასე მოგვიშველებია. და ამათ უკან ამათი შვილები თუ ერთათ ვერ მოთავსდენ, თავიანთ მამა-პაპის ადგილ-მამულები რომა აქუსთ, ის შუა უნდა გაიყონ, თავისი საუფროსოთი და საუმცროსოთი. უფროსი გიორგია და უმცროსი რამაზაა.

და რამაზას შვილები ვერას შეუვლენ გიორგის შვილებსა სახლსა, დუქანში და კოკონაურის ვენაქში. და ამათ წივნში რამაზას სახელი და შვილთა და მამავალთა სწერია ბატონის ბძანებით, ბათილი იყოს! ის წერილობა.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, კაცთაგან: **ქ ი ა ბ ე რ ა შ ე ი ლ ი ნ ა ც უ ა ლ ი ა ბ რ ა მ,**

კათალიკოზის ნაცუალი **ზ უ რ ა ბ ქ ე რ უ ხ უ ლ ი** და ერთობით სოფლის კაცნი.

ალიწერა ესე ოქრომჰედლის გიორგისა და შვილთა და მამავალთა იმისთა სახლისა და დუქნისა და კოკონაურის დამტკიცების განაჩენი ბრძანებითა ბატონის საგარეჯოს მოურავის **ი ო რ ა მ ი ს ა თ ა**, კელითა მღუდლის **გ ა ბ რ ი ე ლ ი ს ა თ ა** ქალაქელისა.

მაისს **ი მ**, ქორონაკონს ულთ.

ბეჰელი: მონა ღთისა **ი ო რ ა მ**

კიდეზე:

ქ. ჩვენ, სრულიად კახთა და საქართველოჲსა **მ ე ფ ე ი რ ა კ ლ ე** განაჩენსა ამას ჩვენის ბძანებით ვამტკიცებ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, **ე რ ე კ ლ ე**.

ქ. ჩვენ, სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა **მ ე ფ ე გ ი ო რ გ ი** ვედრებითა და შუამდგომელობითა ჩვენის დისწულის იმერთა **მ ე ფ ი ს ს ო ლ ო მ ო ნ ი ს ა** და ჩვენის სიძის **დ ა დ ი ა ნ ი ს გ რ ი გ ო ლ ი ს ა თ ა** მათ მიერ წარმოვლენილსა ამას განაჩენსა ვამტკიცებ და წყალობას უზამთ თავის მამულისასა **ო ქ რ ო მ ქ ე დ ლ ი შ ე ი ლ ს** და **ვ ი თ ს ა**.

ქორონიკონს უპჲ.

ბეჰელი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა **გ ი ო რ გ ი**.

ქ. ჩვენ, ყოვლად სამღვრდელო **ნ ი ნ ო წ მ ი ნ დ ე ლ** მიტროპოლიტი **ს ა ბ ა** ამ განაჩენის მოწამე ვარ.

ბეჰელი: **ს ა ბ ა**

ცსა. ფ. 1448. № 4313. დედანი. ქალღლი. 52X20,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, მეოხებითა გავიყარენით ჩვენ, ტერასატურანთ სრაპიონას შვილებმა ოსეთამ, გევორქამ და ბეჟანამ.

ასე რომ: ჩვენში ძმობა ველარ მოვიკდინეთ და მელიქ-მამასახლისის სალლაპით შუა კაცები დავსხით და მათის მარიფათით გავიყარენით. თუ რამ ღმრთის მონაცემი¹ ღირსი გვექონდა — თუ ნაღდი, თუ ვეჯი, თუ სახლი, თუ სახლის აჯნასი, ყველა სამართლით სამად გავიყავით.

სახლისაგან ერგო ოსეთას წილათ: სათორნე, ვარეთუბანს ეივანი, ქვებ თავლა, გვერდით ოთახი, წინა ეზო. ნიშანი: რაც გაიტანს რომ ზემო თავსაც და ქვემო ბოლოსაც ნიშანი გვექნია კიშქრამდინ. და კიშქარში ორთავ ძმებმა ოსეთამაც და გევორქამაც უნდა იარონ.

და ამისი ფარდათ ერგო გევორქას: დარბაზი და ბურჯისაკენ პატარა ოთახი, დერეფანი, წინა ეზო კიშქრის [კარა]მდინ. ამისი სანამეტნაო სართაფი მისცა გევორქამ ოსეთას ოცდახუთი თუმანი.

და ბეჟანამ თავისი წილი სახლის მაგიერად ორთავ ძმებს გამოართო ოცი თუმანი.

და ოსეთას მისცეს საძმოდამ საუფროსოდ და ქალის ზითვად ოცდაოთხი თუმანი და გევორქას ქალის ზითვად მისცეს ექვსი თუმანი.

და თუ რამ ან შინაური, ან გარეული ვალი იყო, თვითან სამთა ძმებს ნუხსა აქვთ. იმ ნუხსების პირით ყველამ თავთავიანთი ნარგები ნუხსით თავიანთი ვალი გარდასწყვიტონ.

დღესა და ღღესი იქით ოსეთას ხეირი და შარი ოსეთასია, გევორქას ხეირი და შარი გევორქასია და ბეჟანას ხეირი და შარი ბეჟანასია. ერთმანერთში არა ანგარიში, არა სადაო და სალაპარაკო აღარა დარჩათ რა, არცა ერთი იოტის ფასი, სიკეთისა და ძმური სიყვარულის მეტი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი, მისნი ყოველი წმინდანნი;

კაცთაგან: ქალაქის მელიქი საპაკა

მიწა ხარ მიწოდ იქ- ცევი მელიქი საპაკ

, მამა-

სახლისი პაკა

მამასახლისი პაკა

, ბაღდადანთ გიორგი.

გოორ-
გი, მონთოანთ მკრტუმა სომხ., ტერ-შიმოა-
ნანთ ოპანა სომხ., ფირყულანთ ნაზარა სომხ.,
ხეჩატურას შვილი პაპა მონა ლთისა
პაპა, მღღისი ავეტიკას
შვილი გასპარა სომხური, დათოას შვილი ბაინდურა
მონა ლთისა
ბაინდურ, ფონდოანთ ბეჟანას შვილი გაფრელა სომ-
ხური, გოდაკანგთ გრიქორა სომხური, და მე, მამასახლისიანთ გიორ-
გის შვილს, ისაი მწერალს დამიწერია და მოწამეც ვარ.
ეს სიგლები სამი არის: ეს გვეურქასია და ამისი ორი ფარდი
ერთი ოსეფას აქვს და ერთი ბეჟანას აქვს.
დაიწერა ეს სიგელი მარიამობის კვ, ქორონიკონს ულთ.
ქ. ბეჟანას ჭალაბის ზითვის თეთრი ძმის თავს სამ-სამი თუმანა
მისცეს.

კიდზე:

ქ. მე ოსეფას ყაბული ვარ.

სომხური

ქ. მე ბეჟანამ ყაბული ვარ.

სომხური

315. განჩინება კახა სავანელისა და კაიხოსროს რამინიშვილის

საქმეზე

1751 წ. 20 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14319. ღედანი. ქალაღი. 23×16 სმ. მხედრუ-
ლი. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტალი.

ქ. სავანელი კახა რამინიშვილს ქაიხოსროს
უჩიოდა:

ჩემი ძმა ქსნის ერისთავს შანშესთან იყო და ის ჩემი
ძმა რომ მოკედა, იმის სიკვდილის უკან იმ ჩემის ძმის ცხენი, იარა-
ღი და მსახური შენ გამოგატანაო ქსნის ერისთავმაო და არც მსა-
ხური მამგვარე და არც ცხენი და იარაღიო. გზაზე გაყიდე, თუ რა-
ცალა აუტეხე იმ ჩემის ძმის მსახურსაო, აღარც მკვდარი და არც
ცოცხალი აღარ გამოჩნდაო. ამაზე სარჩიელი ქონდათ.

რამინისშვილის სიტყვა ეს იყო: შენი ძმის მსახური მისის ცხენ-
იარაღით მართალი არის ჩემთან აპირებდა წამოსვლასაო, მაგრამ
მას უკან მე აღარ გამომყვავ, ჭზილამ გაბრუნდაო. ასე თქვა: «სა-
ცხენის[ს] საქმე მაქვს, მე იქ ავალ, ამაღამ იქ ვიქნები და ხვალ წა-
მოვალო». ის კახას ძმის მსახური საცხენისაკენ გაბრუნდა, იქით წა-
ვიდაო და მე ჩემთვის ჩემს გზაზე წამოველ და ჩემს სახლში მოვე-
ლო. მას უკან აღარც მინახავსო და არც ის ვიცი, მოკლა ვინმემ,
თუ ცოცხალი დაიჭირაო.

მაგრამ სავანელი ამ რამინისშვილს სწამობდა: შენ გამიყიდე, თუ
მოკალიო, შენ იციო. რა ერისთავს გამოყრიხართ შენ და ჩემი ძმის
მსახური ერთათ წამოსულხართო, ის მას უკან საცხენის[ს] აღარ წა-
სულაო.

რადგან ასე იყო, ჩვენ ასე გაუსამართლეთ: რამინისშვილს სამო-
ცის მოწმით ფიცი დავადევით. ამისგან ოცდა[ა]თი მოწამე ჩავატა-
რეთ და სავანელს კელი ავალებინეთ და ოცდა[ა]თის გლეხის კაცით
ჩხეიძის ყმით წადგეს რამინისშვილი და ასე შეფიცოს კახა სავა-
ნელს, რომ: «შენის ძმის მსახური იქაც საერისთოს გამეყარა და სა-
ცხენის[ს] თავის საქმეზე წავიდა, აღარც ჩემთან მგზავრათ წამოსუ-
ლა და არც სიკვდილითა და არც გასყიდვით მე იმის საქმეში არც
არას ურევიაო და არცა რა ვიცი იმ შენის მსახურის სიკვდილისა
და სიცოცხლისაო და არცა რაში ვურევიაო».

იასაულო, ეს ასე შეაფიცე. გიორგობის კ, ქორონიკონს უღო.

ბეჭდო: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს
დამტკიცებული.

316. პანჩინება სეხნია ზუზიაშვილისა და ბერი ლავითიშვილის

მამულის საქმეზე

1751 წ. 22 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 509. დედანი. ქაღალდი. 25,7×11 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარაა ორწერტილი.

ქ. ასე რომე, ს ე ხ ნ ი ა ზ უ ბ ი ა შ ვ ი ლ ი [ს] ცოლშვილს ბ ე-
რ ი ს დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი ს ცოლი მიწებზე უჩიოდა.

ჩვენ, ბატონმა ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა ა მ ი რ ი ნ დ ო მ ეს სამარ-
თალი უყავით: ს ე ფ ი ს კ ვ ე რ ა ძ ე პ ა ვ ლ ე წადგეს სეხნია ზუ-
ბიაშვილის საფლავზე და ასე ცოდვა აიკიდოს, რომე: «სეხნია ზუ-

ბიაშვილო, შენი ცოდვა ჩემი იყოს, თუ ეს მიწები ტყუილათ არა გჰეროდეს და ეს წიგნიც ტყუილი არ იყოს[ს]. თუ ასე ვერ გამოიცოდოს, ზუბიაშვილის ცოლშვილს დარჩეს.

გიორგობის კბ, ქორონიკონს ულთ.

**317. ბანჩინება როჭიკაშვილებისა და ბასტამაშვილების შვიის
საქმეზე**

1751 წ. 80 დეკემბერი

ცსსა. ც. 1450. № 35. საბ. № 130. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[88] როჭიკას შვილები და ბასტამას შვილები სკრას ლამაზას შვილზე ლაპარაკობდნენ. მოკითხული ვქენით და ეს ლამაზას შვილი დიდიხნის სკრას დასახლებული ყოფილიყო და ბარათშიაც ჩაეგდოთ, როჭიკანი რომ გაყრილიყვნენ, და ზა[ა]ლ როჭიკაშვილს რგებოდა. როჭიკანთ მოწმე[ე]ბიც მოიყვანეს; მანამ სკრას სახლებულიყო ლამაზის შვილი, სულ როჭიკანთათვის ემსახურებინა. ეს ლამაზის შვილი სამართლით როჭიკანთ დარჩა. ბასტამაშვილებს ამასთან საქმე არ აქვსთ.

ქრისტიშობის ლ, ქორონიკონს ულთ

**318. ბანჩინება კიკოლა ტრამაკიძისა და ოთარა დევიძის მამულის
საქმეზე**

1752 წ. 3 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8726. დედანი. ქალაღი. 26,3X 11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახარია წერტილი.

ქ. ტრამაკიძე კიკოლა ედევებოდა დევიძე ოთარასა: ტრამაკიძე ხუცისტვის წყარო და ნიგოზი, მიწა და ხილი ესენი არცერთი მიმიყიდაო.

ჩვენ ასე გავაჩინეთ: დევიძეს რომ ნასყიდობის წიგნი აქვს ტრამაკიძე დავითის დანარჩომი, ვინც იმაში მოწმე[ე]ბი სწერია, ერთი მოწამე იმათგან იშოვნოს ტრამაკიძე კიკოლა[ს] და თუ ასე შეფიცა, რომ: «არც მომიყიდია წყარო, არც ნიგოზი, არც მიწა, ეს ნასყიდობის წიგნიც ტყუილი არისო», ეს რაზედაც დაობენ — წყაროც, ნიგოზიცა და მიწაც, ყველა კიკოლა[ს] დარჩეს.

და თუ მოწამე ვერ იშოვნა და მოწმით ვერ შეფიცა, დევნიეს
დარჩება, ტრამაქიძეს კიკო[ლა]ს კელი აღარ ექნება არცერთშია.

დაიწერა იანვრის 6, ქორონიკონს უმ.

ქ. იანვარს გასულს კა, ამ განაჩენით შეფიცა ცრ[ა] მაკიძე მ
კიკოლამ ერთის მოწმით დევნიეს. ამისი მოწამე მამასახლისი
ნ[ა]სყიდე, ჯ[ა]ნიშინი დათუნა. მე, დავითს მამასახ-
ლის[ს] დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ქორონიკონს უმ.

ბეჭედი: მონა ლთისა დავით

319. განჩინება ავთანდილ ჯავახიშვილისა და ჯაპარია ბივიკაშვილის წისკვილის საქმეზე

1752 წ. 14 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5415. დედანი. ქაღალდი. 22,5×16 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ხოვლელს ბიჭიკასშვილს ზაქარიას თავის ნას-
ყიდს მამულში წისკვილი დაებრუნებინა. და მერმე ჩვენს სახასოს
მამულში ავთანდილ ჯავახისშვილს სხვა წისკვილი გაე-
კეთებინა. და ბიჭიკასშვილის წისკვილის წყალი გადაეგდო და თავის
წისკვილზე მიეყვანა. რადგან ავთანდილს წისკვილი ჩვენს სახასო
მამულში თავისთავათ გაეკეთებინა, იმაზე ხელი ავამართვინეთ და
ისევე სახასოთ დავდევით. იქ ავთანდილ წისკვილს ველარ აბრუნებს,
ბიჭიკასშვილის წისკვილმა უნდა იბრუნოს.

და თუ ავთანდილს იმ წყალზე უწინდელი ნაწისკვილარი ქონ-
დეს და იმ ძველს ნაწისკვილარზე წისკვილი აშენოს, როცა წის-
კვილი აშენოს, ამ წისკვილის წყალი როგორც მართებული იყოს,
ისე რიგით აღინონ წყალი.

იანვრის 14, ქორონიკონს უმ.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის
დამტკიცებული.

320. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოთარ და პაატა გერმანოვიშვილების მამულის საქმეზე

1752 წ. 15 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8436. პირი. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე
ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 33, საბ. № 301.

ქ. ამას წინად ოთარ გერმანოვიშვილს თავის წილი
მამული მარაბდას. პაატა გერმანოვიშვილისა-
თვის და ყარაბუდახის შვილისათვის მიეყიდნა.

მერე ოსმალობას მამული წაერთმიათ; და პაატა მისულიყო, ოთარისათვის ისევ თავის თეთრის თხოვნა დაეწყო. ოთარს იმ ხელათ თეთრი ვერ ეშოვნა და თამასუქი მიეცა პაატასათვის. და ნასყიდობის სიგელიც ისევ პაატას ქონდა.

მერე ავის დროს ბედით ოთარ სხვაგან წასულიყო; პაატას ის მამული უსეინ ბეგისათვის მიეყიდნა. მერე უსეინ ბეგს გუგუნასათვის მიეყიდნა.

მერე მოვიდა ოთარ და ჩვენ, მღთივ ცხებულს მეფეთმეფეს პატრონს თეიმურაზს მოგვახსენა, რომ ჩემი მამული პაატას უსამართლობით სხვაზედ გაუყიდნიაო.

ჩვენ გავშინჯეთ და მოკითხული ვქენით. რადგან პაატას ოთარისათვის თავისი თეთრი ეთხოვნა, თამასუქი გამოერთმია, პაატა ოთარს იმ მამულს ვერ გაუყიდდა.

ჩვენ ამისი სამართალი ასრე გვიბრძანებია: ოთარს თეთრი გამოვართვი, პაპუასა და გუგუნას მივეცი და ის მამული ოთარს დარჩა. ამასთან ხელი არავის აქვს.

აპრილის იე, ქორონიკონს უმ.

მამებარა მე, ისმეილ ბეგს ჩემი თალაბისაგან ოთარის გერმანოზისშვილის კელით თექესმეტი თუმანი და ორი მინალთული და ათი შაური მარიამობისთვის დამდეგს, ყურთი-ბეგის და ზაალალას მოწმობით.

და მე, იბრაჰიმას კელია და მოწამეცა ვარ.

კიდევ ამისი მოწამე პაატა გერმანოზისშვილი და გიორგი ყარაბუღასის შვილი.

ქ. ესე წიგნი მოგეცი მე, გერმანოზისშვილი პაპა უზბაშიმ ჩემს ბიძასა და¹ თავის შვილი ნიკოლოზას ასე, რომ: შენი მამულის მარაბდის სიგლები მქონდა, ექვსი თუმანი თეთრი გამოვართვი და სიგლები შენ მოგეცი.

არის ამისი მოწამე ყარა მდივანი და ემიკალაბაში ზაზა და სუფრაჯი ზურაბა.

და მე, მუშრიბი ზურაბს დამიწერია.

იანვრის იდ, ქორონიკონს უმ.

¹ ბიძასა და ბიძა თვესა და.

ცსსა. ც. 1450. დავთ. № 28. საბ. № 235. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[183v] ნადირშას იმამყულიხანის ბატონობაში გივი ამილახორი და ბეჟან არაგვის ერისთავი უკუდგნენ, ორნიც ხიზნათ მთიულეთს იდგნენ. ბეჟან ერისთავი თავისმა ყმებმა მოკლეს. [184] ამილახორს საქონელი, ბარგი რაც მთიულეთსა ქონდა, აუკლეს; წიგნები არც იყო ან ბატონის ნაბოძები ან ყე[ე]ნისა ან ნასყიდობისა ან სახლისკაცობისა ან თამასუქი, სულ დაეკარგა. ამისგან ზოგიერთი ჩვენ მოგვიტანეს და დიმიტრი ამილახორი შვილს უბოძეთ.

ჩვენ რომ ერანში ნადირშასთან წავედით, ჩვენი შვილი მეფე ერეკლე ჩვენ მაგიერად თიფლიზს ბძანდებოდა. მაშინ ამირინდო ამილახორმან, რევაზ, იესემ, თეიმურაზ და ნიკოლოზ თურმე იჩივლეს — ქალაქს სასახლე საერთოაო; დიმიტრისათვის ეთქვათ, უნდა ამილახორი იდგესო. წიგნი აეღოთ, ვინც ამილახორი იყოს, ის დადგებოდესო.

ზოგი რამ სხვა დავა ჰქონდათ. დიმიტრის კაცი გაეგზავნა და რაც წიგნები ჰქონდა, დაებარებინა; იმ სახლების წიგნიც არჩილ ნეფის დაწერილი ჰქონდათ. იმ დროს ზურაბ აბაშიძე თიფლიზს ყოფილიყო და მოწმობა ექნა, სწორეთ ნეფის არჩილის ხელიაო; შანშე ერისთავს, ჯვარის მამას ონოფრის, აბაშიძე ვახუშტის, ანჩისხატის დეკანოზს დავითს, ერასტი მღივანბეგის ჯალაბს — ამ მოხუცებულს მოთაბარ კაცებს გარდა სხვათაც ბევრს მოწმობა ექნათ, რომ ამ სასახლეში სხვას სახლის კაცებს კელი არა აქვსო, თამარ ბატონიშვილს თავისმა მამამა და ძმებმა მისცესო, იმისი შვილები იდგნენო. საყინულე [v] და იმის თავზედ სახლები გიორგიმ გა[ა]ყუთაო; კალატოზი სარგისაც ბერი კაცი იყო და იმანაც თქვა: მე და ახვერდას გიორგიმ აგვაშენებინაო.

ამ რიგზედ უწინ თავადებს სასახლე არა ქონია, ბატონიშვილებისა ყოფილა, ამილახორის სასახლე გარეთ უბანშია. მას უკან თავის ყმებისას დგომილან. ეს ალაგები აჩვენეს, ანჩისხატის გვერდზე კარი გამოუღია ბატონიშვილს თამარს, კარს ზევით ცოლი და ქმარი სწერია, ახელი კალატოზის შვილის დაწერილია და ის მხარეც იმათი დახატულია.

ესე[ე]ბი რომ ჩვენს შვილს, მეფეს ერეკლეს შე[ე]ტყო,

არმის ეშიკაღაბაში ასლან გაუგზავნია და ამირინდო და იმისი სახლისკაცები იმ სახლიდამ გამოუყვანიათ. ისევ დიმიტრი თავის ცოლშვილითა და დედითა შ[ა]ჰყულიხანის ჯალაბი დაუყენებიათ.

ჩვენ, ღმრთივ-გვირგვინოსანი მეფე თეიმურაზ რომ ერანიდამ მოვედით, ესებიც შევიტყუეთ, კიდეც ვალაპარაკეთ. სასახლე მტკვრის პირს თიფლისს ანჩისხატის გვერდზე გავას ამილახორისა არის და თამარ ბატონისშვილისაა, სხვას სახლისკაცს კელი არა აქვს. შ[ა]ჰყულიხანსაც ახლა კაი შენობა ექნა და ბევრი ხარჯი.

დიმიტრი [185] ამილახორი ქალაქიდან ცხვილოს წასულიყო, წიგნები რომ ჩამოეტანა ნასყიდობისა და ბატონების ნაბოძები ან ამ სახლისა, მამულისა, სახელოსი — ესე[ე]ბი და სხვა ბარგი თან წაეღო. დართის კარში ლეკი დახვდომოდა, კაცნი დაეხოცათ, აზნაურშვილები დაეჭირათ, წიგნები და ბარგი, ჯორები დაკარგოდა. ამისი მოწამე წმინდა პატრიარქი მეფის ძე ანტონი და ქართველნი არიან, რომ წიგნები დაკარგოდა. ის წიგნები ბევრს უნახავს და წაუკითხავს. ამ წიგნების დაკარგვით რაც მამული და ბატონების წყალობა ნასყიდი, ნამზითვი ქონია, გივს ამილახორსა და თამარს ბატონისშვილს, იმის შვილებს დღემდე სჭერია, ვერაინ შე[ე]ცილებს, ისევ უნდა ეჭიროს, წიგნების დაკარგვით არ წაერთმევა.

დაიწერა იენის[ის] ბ, ქორონიკონს უმ, კელითა კარისა ჩვენი-
სა მღივანმწიგნობრის შანშეან მართაროზიშვილი

ზა[ა]ლისათა.

322. ბანჩიძეა პრეკლე II-ისა ჩრდილელიშვილისა და ლუდუშაურის

სახისხლო საქმეზე

1762 წ. 2 ივლისი

ცხსა. ფ. 1448. № 5633. დედანო. ქალაქი. 28,5×15,3 სმ. მხედრულა.
ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ჩვენ, პატრონმა მეფემ ერაკლემ ეს განაჩენი გიბოძეთ შენ, ჩრდილელისშვილს ჩრდილელსა და რევაზს ასე. რომე: უბრალოს საქმით მოკევე ლუდუშაური გივი და შამახალა სისხლზე გელაპარაკებოდა. ჩვენს სამართალში ილაპარაკეთ, გავსინჯეთ და მოკითხულიყა ექენით, არაფერი სიტყვა და სადაო თქვენთან ლუდუშაურს გივსა და შამახა-

ლას არა ქონდა რა. შენზე კელი სამართლით ავადებინეთ. დღეის იქით შენთან ამ საქმეზე კელი და სიტყვა აღარა აქვსთ რა, ძმობისა და მოყვ[ერობის] მეტი, არც შენთან და არც შენს ყმებთან.

მკათათვის ზ, ქორონიკონს უმ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

323. ბასამჟრულო წიგნი უმიკანთ ოსეფასი და გიორგასი

1752 წ. 2 ივლისი :

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13077. დედანი. ქალაღი. 54X21,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამწერტილი. ა-მეტი.

ქ. გავიყარენით ჩვენ, უმიკანთ სტეფანას შვილებმა, ოსეფამ და გიორგამ. და მამის ჩვენისა არა დარჩა რა, ერთი სახლკარი დარჩა და ვალები. ეს სახლკარი და მამის ვალი ოსეფამ აიღო ხეიერი და შარი. და გიორგამ ცარიელი იგავიდა, არც სახლკარი მოინდომა, არცა თავისი მამის ვალები.

და როცა ოსეფას დასტუხათითა თამასუქი გამოჩნდეს, რომე გიორგას სახელი შიგა ეწეროს, თუ სახლის გირაო თამასუქიცა, პასუხი უნდა ოსეფამ გასცეს და გიორგას ხელი არა აქვს.

რადგან გიორგა ობოლი იყო და თავისი მამისა არც ვალი იცოდა, არც ხეიერი და არცა შარი და ახლა ხეიერიცა და შარიცა და სახკარიცა და ვალიცა ოსეფასია, გიორგა ცარიელი გავიდა.

და ჩვენ ერთმანერთთან ამრიგად გავიყარენით. ჩვენში არა დარჩა რა სადავო, არცა სალაპარაკო. არცა ერთის იოტის ფასი. კარკაცობის მეტი. ამას იქით ყველას ხეიერი და შარი თავთავიანთია. და ეს წიგნი ოსეფასია. და ერთი ამისი ფარღო გიორგას აქვს.

და არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და მისი ყველა წმინდანი და კაცთაგან: ქალაქის მელიქი საპაკ¹ და მამასახლისი დავით² და ბაღდადანთ ნასყიდას გიორგი³ და მონთუანთ მამაჯანას შვილი მკრტუმ⁴ და ტერ-შამოვანას შვილი ოპან⁵ და ფირყულანთ გიორგის შვილი ნაზარ⁶ და ლიონთ ხეჩატურას შვილი პაპ⁷ და მ[ი]ლდ[ი]სი ავეტრქას შვი-

1 ბეჰელი: ჰიწა ხარ, მიწად იქცევი, მელიქი საპაკა.

2 „ : მამასახლისი დავით.

3 „ გიორგი.

4 არ იკითხება.

5 სომხური ბეჰელი.

6 ბეჰელი გაჟოსახულებით.

7 „ მონა ღვთისა პაპა.

ლი გასპარა¹ და ზოპრაბანთ ოსეფას შვილი პეტრო-
ს² და ჩიგიანთ მელქოას შვილი ისი³.

და მე, ზურაბას შვილი მწერალს ფარსადანს დამიწერია
და მოწამეც ვარ.

დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი კათათვის ბ, ქორონიკონს უმ.

++

და გოგო მაროა აზატია.

და მე, გიორგის, ამ წიგნის ყაბულო მაქვს. მე, წიგნი არ ვიცო-
დი, სწვას დაეაწერინე +

324. ბანჩინება გოდერძი ბეჰაძის და თევდორეს საძმავზე

1752 წ. 28 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 16. დედანი. ქალაღი. 43×17 სმ. მხედრული-
განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი, ორწერტილი ან სამწერტილი.

ქ. გოდერძის ბეჰაძის და თევდორეს სამართა-
ლი ბედნიერს მეფეს ჩვენთვის ებძ[ა]ნა და ჩვენ, მღივანბეგმ[ა]
ორბელიანმ[ა] იო[ა]ნე მ, ორივე ვალაპარაკეთ და გავსიჩქეთ
ამათი საჩივარი.

და, რადგან თევდორე ანბობდა, რომ: სამის წლით მივაბარეო
და სამს წელიწადს უკან შუა უნდა გაგვეყო[ო], მაგისმა ძმამ ორის
წლის მეტი არ უყურაო და მამისხაო და ასე მოთხრა, რომ სნეული
შევიქენო და ველარა უყურებო.

და მელორე გოდერძას ძმა ანბობდა: ორმოცდარვა იყოო. და
ლორის პატრონი თევდორე ანბობდა: ოცდა რვის მეტი არ მოუბა-
რებიაო.

რადგან ლორის პატრონი ანბობდა და მელორეს აქ მოწმე არა
ყვ[ა]ნდა და სხვისაც ბარებოდა; და ამა ოცდარვისაგან ექვსი სხვი-
სა რომ ბარებოდა, იმას წ[ა]ესხა და ძირს დარჩებოდა ოცდაორი.

ამისგან შვიდი თავნი პატრონმა თევდორემ აიყვ[ა]ნოს, და
თხუთმეტი რომ მოგებულისაგან, ათი ლორის პატრონმა აიყვანოს
და ხუთი მელორეს უნდა მისცეს.

და მელორის ძმა რომ ანბობდა, რომ ორმოცდარვა მივაბა-
რეთო, თუ მოწმე იშოოს, რომ ორმოცდ[ა]რვა მივაბარებინოს, რაც
ოცდ[ა]რვ[ა]ზედა მეტი მიბ[ა]რებოდეს, ისიც ორი წილი ლორას
პატრონმ[ა] დაიჭიროს და ერთი მელორეს მისცეს.

¹ სომხური ბეჰელი.

² არ იკითხება.

³ არ იკითხება.

ძმის ვალახვასა და სიკვდილს რომ ედავებოდა, ის კაის მოწმით უნდ[ა] გ[ა]ისინჯოს. და იმისი სამართალი ისრე იქნას. აქ მოწმები არავინ ჰყვანდათ.

დეკემბერს კგ, ქორონიკონს უმ.

თოფის კაცზედ დამტკრევას რომ ჩიოდა, თუ მოწამემ უმოწმოს, თოფიც უზლოს.

ბეველი: სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?) იო ა ნ ე, 1748

325. ბანჩინება ალექსანდრე V-ისა ბაანა ჩხეიძისა და კიკოშვილის საჰმეჴო

1720—1752 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6945. დედანი. 31×15,5. ქაღალდი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ალექსანდრე იმერთა მეფის ზეობის წლებით.

ქ. დავსხედით ბჴენი ღთისანი შიშსა ქვეშე ღთისასა სარჩლად ბაანასა და კიკოშვილისასა თვითან ბატონი მ ე ფ ე ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე, დარბაზის ერნი ყუელანი.

მოდგა ბ ა [ა] ნ ა ჩ ხ ე ი ძ ე და კიკოშვილს სახლის, კარის, რჩომის და ყოფის წართმევა უ ჩ ი ვ ლ ა.

კ ი კ ო შ ვ ი ლ მ ა ასრე უ პ ა ს უ ხ ა: მეც ამას ვჩ[ი]ვივო, რომ ჩემს მამულსა და ადვილს შენ ეპატრონებოდიო, მამაჩემიო როსტომ ჩხეიძემაო შენის მამის რჩევით ჯერ და[ა]შავ[ა]ვო, მერმე მამულით და ადგილით გა[ა]ღარიბაო, არც ამას და[ა]ჯერაო და დაშავებული კიდეე გაყიდაო და მამაჩემი წა[ა]ხდინაო და მისი ყოფაცხოვრება შენ მოგცაო.

ბ ა [ა] ნ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა: მამისჩემის რჩევით და შეკუთეილობით მამაშენი როსტომს არ წ[ა]ეხდინოსო და არც მამის შენი[ს] მამული ჩვენ არ გამოგვეთხოვოსო*.

და აწ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წამოდგეს ბა[ა]ნა თორმეტის კაც[ი]თ — ექუსის აზნეურით და ექესის მსახურათ, და ასრე დაუფიცოს, რომ: «მამაშენი როსტომ ჩხეიძე[მ]ა რომ წა[ა]ხდინაო, მამიჩემის რჩევით და შეკუთეილობით და კერკით მამაშენი როსტომს არ წ[ა]ეხდინოსო».

*+მოდ.

• ამ სიტყვის ზემოთ ჩაწერალა: „არვის გამოგვეთხოვოსო“.

თუ ასრე დაიფიცოს და ფიცმა ამართლოს, რაც კიკოს[შვილს] დარჩენოდეს თავისის მამულის და როსტომს ბა[ა]ნასათვის მიეცეს მას დღეს უკან, რაც კიკოშვილს იმ მამულის მ[ო]ქეხმაროს, ბა[ა]ნას მისცეს.

თუ ვერ დაიფიცოს და ან ფიცმა ამტყუნოს, დაშავების სისხლი ბატონმა იპატივა; და რაც როსტომს ბა[ა]ნასათვის მიეცეს, უკლებ-
ლათ ბა[ა]ნამ კიკოშვილს მისცეს.

ბა[ა]ნამ კიკოშვილს ორჯერ დაჰქურდვა უჩივლა: და რაც სულს აქეთ კეთილი მჭირდო, ყუელა წვილო.

ამისი კიკოშვილმა აშორო უთხრა.

აწ ამისი ასრე გავაჩინეთ: წამოდგეს კიკოშვილი და ბა[ა]ნას უაშოროს თორმეტის კაცის — ექვსის¹ აზნეურით და ექვსის¹ მსახუ-
რით, რომ მას ბა[ა]ნა არ გე[ე]ქურდოს და არც იმისმა სულმა და გულმა მისი არა იცოდეს რა.

თუ ასრე დაიფიცოს და ან ფიცმა ამართლოს, ბა[ა]ნას კელი აღარაფერი აქუ[ს] კიკოშვილთან ამ ქურდობაში. თუ ვერ დაიფიცოს და ან ფიცმან ამტყუნოს, სხვა სისხლი ბატონმა იპატივა²; და რაც • წაეღოს ის ბა[ა]ნას მისცეს.

წამოდგა ბა[ა]ნა და კიკოშვილს კიდევ უჩივლა, რომ ბატონს დამაბეზღეო. ამისი ბჰენმა იპატივა: თქმულა და არ ქნილა, და არა-
ფერი გაჩნდა, მამული კლებია და ენის თქმისათვის არა გაჩნდა რა.

ბა[ა]ნამ გოგოს საქმე უჩივლა კიკოს[შვილს].

და პაატამ აშორო უთხრა: არც ბეზიანის შენთვის და არც შენის დისთვის არ მიეცეს, რაც ჩემი არ იყო.

თუ დაუფიცოს პაატამ, ერთი კაცი ჩაიტანოს და ასრე დაუფი-
ცოს. თუ ვერ დაუფიცოს, ნახევარი ყიფიანისთვის მიუცემია პაატას, ნახევარი ყიფიანს წაუღია და ყიფიანმა და იმან იცის; და ნა-
ხევარი პაატამ გარდუხადოს ბაანას.

ბეჰლა: ღთით ვიქმენ მეფედ მე მონა სახელად
ალექსანდრე, 1720

¹ ექსის. ² იპატივა.

1720—1752 წწ.

ქუთ. სახელმწ. ისტ. ეთნოგრ. მუზეუმი. საბ. № 1456. დედანი. ქალაღი. 46X33,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია თითო ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება. ალექსანდრე V-ის ზეობის წლებით.

ქ. ს ვ ი მ ო ნ ლ ო რ თ ქ ი ფ ა ნ ი ძ ე და ბ უ ჭ უ ა ლ ო რ თ-
ქ ი ფ ა ნ ი [ძ] ე გავამჟვეთ.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა ბუჭუას: ა ლ ა ს შ ე ი ლ ი ს აყრა მ[ი]-
თხარიო, ის აღარ აეყარეო, მისი გლეხი მოვსთხარ[ეო], ამაზედ ქვე-
ყანა მომაყენე კარს, ცოლშვილიანათ მწყევუდიო.

ბ უ ჭ უ ა მ უ პ ა ს უ ხ ა: არც ალაშვილის აყრა და მისის კაცის
შენთვის მეთხრობიოს, არც შენდა მოსახდომათ თემი მე შენთვის
შემეყაროს, სახლის კაცებია და დაგვიმცვრია.

[თა]ვათ ბუჭუამ დაუფიცოს, როგორც ზეით უჩივლა და აშორო
უთხრა, ისე სვიმონ არას ემართლება. თუ ვერ დაუფიცოს, გლეხის
აღწება უთხრობია, თემიც შეუყ[რია]. ორში რომელსაც გატყდება,
გავსინჯავთ და როგორც მართებულია, ისე გავაჩენთ:

ს ვ ი მ ო ნ მოჯალაბის აყრა უ ჩ ი ვ ლ ა.

ბ უ ჭ უ ა მ უ პ ა ს უ ხ ა: შენი არ იყო.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

მერაბისა და მისის შვილის მეტს კაცს ხელ[ი] არ ჰქონდა, გავ-
სინჯეთ. მოჯალაბის აყრა ძნელია. წამოდგეს თავათ ბუჭუა და ათი
აზნაურიშვილი თან ჩაიტანოს, რომ მტყვეზედ დაეფიცებოდეს, ასე
დაუ[ფ]იცოს: «რა ბიძაჩემი და მამაჩემი გაიყო, კიდევ მამაჩემს ბა-
რათშიდ ხდომოდეს, არც მამის ჩემის მეტს კაცს ის ხდომოდეს».
თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ დაუფიცოს მისი ნამ-
ტერევიც მისცეს, ნახევარი სვიმონის სისხლიც. სისხლი ამისათვის
გაჩნდა, რადგან შინ მიუხდა, ხომ დაასწრებდა, მოკლევდა.

ბუჭუამ ანაწერი მოიტანა, მაგრამ დიდი ხნის ამბავი იყო და
გავარონიეთ.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: შენმა შვილმა ჩ ი ხ უ რ ი ს ასაღებათ
კაცები შემამიჩინა, მამულს მართმევდენ, მე მკლევდენ.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

კიდევ ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა. ც ხ უ კ უ რ ს მამულს

ვკრეფდიო, შენმა შვილმა გორდელები გამოაწვია ჩემს თავს დასასხამათ, მერმე შენც მოესწარ, გაგექეცი, თვარამ თავიან-ყმიან მკლევდიო.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავათ სვიმონ, თერთმეტი თავისა ტოლი კაცი, თორმეტი აზნაურშვილ¹ი თან ჩაიტანოს, ასე უფიცოს: «არც მე და არც ჩემს შვილს ჩიხ ურის ასაღებათ კაცი შემოგვეჩინოს, არც გორდელები შენდა თავს დასახმათ გამოგვეწვიოს, არც მე მოვსულიყო შენს თავს დასასხმელათ. თუ ასე დაუფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ დაუფიცოს, მთელი სისხლი მისცეს სვიმონ.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: მიკრა და მკლავი მოსტეხა შენმა შვილმა მიქაბერიძეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ პ ა ს უ ხ ა: ამაზედ ნაჩივარი ვართ; რ ე ვ ა ზ ს გაუჩენია, განაჩენი აქვთ, თუ მოშაშალია, მოვშლით; თუ არ აკლია, დასჩენია და იყოს.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: დედაჩემს ბიჭი წა[ა]რთვი. დედაჩემი გამოათრივ და მეც გამლახეო, ბიჭიც გაყიდეო.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს სვიმონ ექვსი აზნაურშვილი, ასე უფიცოს: «არც ბატონის ჩემისთვის მეთხორობიოს, არც მოურავისთვის; რაც ბატონმა ჩემქმა არ მიბძანა, ჩემის რჩევით ის ბიჭი არ წაგრთმეოდეს, არც დედაშენი გამელახოს, არც შენ გამელახო, არც მე და არც ჩემს მოყოლილს კაცს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, სამართლის წიგნს ვკითხავთ, რაც მან გაქჩინოს, ის ქნან.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: ჯანელიძის და გამიყიდე და მისი ძმა ცოლიან-შვილიანათ დამეკარგაო.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს სვიმონ თორმეტი კაცი, ასე შეაფიცოს: «შენ რომ მეფისგან ის გლეხი იქრთამე, მასუკან ის ქალი მე არ გამეყიდოს. თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ უფიცოს, მისი ნახევარი ქალის ფასი აჯით მისცეს. გლეხიც მოუძებნოს. თუ გლეხზედ ვერ გატყდეს¹, გლეხზედ აჯა უქნას. და გლეხზედ გატყდეს, ნახევარი ქალის ფასი აჯით მისცეს.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: შალამბერიძის ასაყარათ მიგიტანე. ას

¹ ჯიხურის.

ფრულათ ქალი გაყიდეო, სამოცის მარჩილის ბარგი წაიღეო, მე არაფერი მერგო.

ს ვ ი მ ო ნ უ პ ა ს უ ხ ა: მართალია, ნაფაქი მიმყოლს კაცს ეარგე და მტყვეს მთლათ დამპირდიო, ნახევარი [ჩემი] იყო, ნახევარი შენი და გაყიდეო.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ [ხ რ ა].

ორ[ი] ბუჭუას აზნაურშვილი მოციქული ყოფილა. ორთავემ ასე უფიცოს: «ამ გლეხის მოთხრაშიდ არც მტყვეს, არც თეთრს არ დაგპირებოდეს». თუ ასე უფიცოს, სვიმონ ბუჭუას მისი მტყვე აჯით მისცეს. თუ ვერ უფიცოს, არას ემართლება.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: ჩემ[ი] ავის მქნელი კაცი ავყარე და შევინახე, თავს დაესხი, კაცრც წამართვი და ქუთაისამდის სასიკვდილოთ მსდიე[.]

ს ვ ი მ ო ნ უ პ ა ს უ ხ ა: მართალია, ჩემი ნაძალადევი გყავდა, ჩემი ბარათის იყო, კაცი გაუშვი, შენთვის არაფერი მიკადრებია.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ბუჭუამ ოცდაოთხი კაცი, ასე შეაფიცოს: «არც ნაძალადევით მყოლოდეს, არც ბარათშიდ ბაბუის ჩემის მეტს კაცს ხდომოდეს». თუ ასე უფიცოს, კაციც ბუჭუას სვიმონ მოუძებნოს და რაც ნამარცხი ბუჭუას ჰქონდეს, ისიც სვიმონ გარდაუხადოს; თუ ვერ უფიცოს, რაც ბუჭუას მამამის იმ კაცის დაუყიდა, სვიმონს მისცეს.

სიკვდილი იჩივლა ბუჭუამ. არაფერი იყო, მებეჭვემ გა[ა]როვნინა.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: ჩემი კაცი ჰავჭიანიძე გაყიდე, დამსმინე ოტია დადიანს; ამაშიდ ბოჭაულები გამომისიეს, ოთხი კვამლი კაცი დამეკარგა, მე კილამ მომკლეს, ბევრიც გადამხდა.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავათ სვიმონ. ასე დაუფიცოს: «ჩემის დასმენით შენ არაფერი დაგმარცხებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ უფიცოს, ბატონმა გასინჯოს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: ცხრა სული სიძისივე დამიყიდე.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ბუჭუამ ცხრა აზნაურშვილი, თითო მტყვეზედ რომ დაეფიცებოდეს, ასე დაუფიცოს: «ჩემით შენ ის მტყვე[ე]ბი არ დაგყიდოდეს, არცარა მრგებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ უფიცოს, მისი მტყვე[ე]ბი აჯით მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: შვიდი სული მე ლ ქ ა ძ ე დამიყიდეთ.
ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს შვიდი აზნაურშვილი, ასე შეაფიცოს: «შენი მტყვევ[ე]ები მე ლ ქ ა ძ ე არც დამეყიდოს, არც არა მრგებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ უფიცოს, მისი მტყვევ[ე]ები აჯით მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: ხუთი სული უ გ ლ ა ვ ა გამიყიდეთ.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: ხუთი აზნაურშვილი ასე შიადიცოს ბუჭუამ: «ის მტყვევები მე არ დამეყიდოს, არც არა მრგებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, მისი მტყვევ[ე]ები აჯით მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: ცხენი და ჯორი გაომართვიო ორას ოც მარჩილათაო.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ბუჭუამ ოცდაორი კაცი, ასე შიადიცოს: «მამაჩემს შენგან არც ცხენი, არც ჯორი არ ეყვანოს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, რათაც აუყვანია, სვიმონ ღვთაშაზ და ბუჭუამ მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: სამი სული ქ ა შ ი პ ა ძ ე გამიყიდეთ.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ბუჭუამ სამი აზნაურშვილი და ასე დაუფიცოს: «შენ რომ ქაშიპაძეს მეწამეები, არც მე დამეყიდოს, არც არა მრგებოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, თავისი მტყვევ[ე]ები მისცეს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: ბ ი ძ ი ნ ა მ ე ს ხ ი მომითხარეო, სულს აქეთ კეთილი თუ რამე სჭირდა, ჩამიარაო, კაცის სული ღ ა დ ი ა ნ მ ა ქ რთამით ამომგვარაო.

ბ უ ჭ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს თორმეტი აზნაურშვილი, თორმეტი გლეხი კაცი, ასე შიადიცოს: «არც მამიჩემით, არც მისი შეჩენილი კაციო ის არ აყრილიყოს». თუ ასე უფიცოს, რას ემართლება. თუ ვერ იფიცოს, რავარც სამართლის წიგნში ეწეროს. ისე ქნან.

ბ უ ჭ უ ა მ უ ჩ ი ვ ლ ა: ჩემი მ ე ს ხ ი შ ვ ი ლ ი შენს ქალს მზითვით გაატანეთ.

ს ვ ი მ ო ნ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოდგეს, თორმეტი აზნაურშვილი და

თორმეტი გლეხი კაცი ასე შიაფიცოს: «არც იმ მესხში მამაშენს და არც შენ ხელი არ გქონებოდეს».

თუ ასე უფიცოს, რომელიც ხელათ ყავს, რას ემართლება, რაც აკლდეს, ისიც მისცეს. თუ ვერ იფიცოს, სვიმონს ან რაც გვეცეს, ან რაც ყვანდეს სვიმონს, ბუჭუას მისცეს, მასი ყოფილა.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: შენს ნასაქმს საქმეზედ ო ტ ი ა ლ ო რ-
თ ქ ი ფ ა ნ ი ძ ე მკლებდაო.

ბ უ ჯ უ ა მ ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოდგეს თავათ ბუჭუა, ასე დაუფიცოს: «ჩემს ნასაქმს საქმეზედ და ჩემს პირობაზედ ოტი[ა] შენ სასიკვდილოთ არ შ[ე]მოგჩენოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას [ემ]ართლება. თუ ვერ უფიცოს, ბატონმა გასინჯოს.

ს ვ ი მ ო ნ უ ჩ ი ვ ლ ა: გ ა რ ბ ე ნ ე ლ ი ძ ე მ ო რ ი მტყვე მომ-
პარა და გამიყიდა, ხელათმქნელი შენ გამიყიდეო.

ბ უ ჯ უ ა მ უ პ ა ს უ ხ ა: სამაგიეროში მხვდა სახლის კაცისა-
ჯან; აშოროც უთხრა.

აწ ასე გავაჩინეთ: წამოაყენოს ოცდაოთხი კაცი, [ა]სე შიაფი-
ცოს: «რაც ბატონმა არ ასაქმა ის კაცი, [პი]რიქით მისის რჩევით ის
მხლებლები არ დაგყიდოდეს». თუ ასე უფიცოს, არას ემართლება.
თუ ვერ [იფიცოს, მისი მხლებლები საუპატიოთი გარდაუხადოს და
ბუჭუას ვისგანაც სახლისკაცისაგან ხდომია, მას ედაოს. ხ. ჯ. რ. თა.

ბეჰადი: ტომად აღმრაცხვენ დავითის, სოლომონს ჰგავსო სვეო-
ბით, თვისებით ყოვლად წმიდისა იესეს ნორჩად ხეობით, მ ე ფ ე
ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე.

327. ბანჩინება ალაქსანდრე V-ისა პაატა მესხისა და იაშვილის

სახისხლო საქმეზე

1720—1762 წწ.

ქუთ. ისტ. ეთნოგრ. მუზ. საბ. № 857. დედანი. ქალღლრ. 15,5×16 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია საპი-
წერტილი. საბუთი თარიღდება ალექსანდრე იმერთა მეფის ზეობის წლებით.

ქ. ი ა შ ვ ი ლ ი და პ ა [ა] ტ ა მ ე ს ხ ი გავაბჟვეთ.

იაშვილს მ ე ს ხ მ ა უ ჩ ი ვ ლ ა: შენმა კაცმა მამა მომიკლაო
და ის კაცი შენ გაყიდეო.

ი ა შ ვ ი ლ მ ა ა შ ო რ ო უ თ ხ რ ა.

აწ წამოაყენოს ორი აზნაურისშვილი, ასე შეაფიცოს: «მე ა ვ ა-
ლი ა ნ ის ა თ ე ის არც მისი საუდაო წიგნი მიმეცეს, თუ ვინც მო-
დავე მოგადგეს, პასუხი მე გავცეო, და არც იმ კაცის ალაგი ავალია-
ნისათვის მე მიმეცეს». თუ დაიფიცოს, არას ემართლება; და მესხი

ავალიანს ედაოს. თუ ვერ დააფიცოს, რაც მართებული იყოს. პასუხი იაშვილმა გასცეს.

ბეჰელი: ლთით ვიქმენ მეფედ მე მონა სახელად ალექსანდრე, 1720.

328. სამართალი ალექსანდრე V-ისა გიორგი ორჯონიძის სამაჟა

1720—1752 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14257. დედანი. ქალაღი. 16X8,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. ა-მეტი. საბუთი თარღ-დება ალექსანდრე იმერთა მეფის ზეობის წლებით.

ქ. ჩვენ, ბატონს მეფეს ალექსანდრეს საბრალომ ბრამამ გიორგი ორჯონიძემ შემოგვცხივლა, ჩემი ნასყიდი ბიჭი თავისის ცოლშვილით ნასყიდი ყოლია და ჩვენს მაჟულში იმერეთს მოვა ხოლმე და ამ საბრალოს გიორგის აცოდვილებენ.

იმასთან ხელი ნურავისა აქვეს ჩვენს ყმასა. ვინცაინ ჩვენის სიტყვისა¹ და ბძანების მორჩილნი იყვნეთ, ამას ნურცარას აწყენთ, თუ-რ[ემ] ჩემა სისხლათ კითხ[ავ]თ.

ბეჰელი: ტომად აღმრაცხვენ დავითის, სოლომონს ჰგავსო სვეობით თვისებით ყოვლად წმიდისა იესეს ნორჩად ხეობით, მეფე ალექსანდრე.

329. განჩინება ერეკლე II-ისა კებრა მღვდლის გაყიდვის თაობაზე

1758 წ. 5 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 849. დედანი. ქალაღი. 33,5X13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ყინწვისის მონასტრის წმიდის ნიკოლოზის დეკანოზის შვილი ინან[ი]ს შვილი მღდელა პეტრე და მისი ძმები ციცის-შვილს ნოდარს მოურავის შვილებისათჳნ მიეყიდათ.

ეს საქმე ჩვენ მოგვახსენეს მეფეს ერეკლეს ალექციცის სარდალმა და მისმა სახლის კაცებმა. ღიად, უწესო იყო და ქვეყნის დამქცეველი საქმე ჯერ მღდლისა გასყიდვა და მერმე საყდრის ყმისა. ღიად, შორს დავიჭირეთ და ღმერთმან ჩვენს დროში ნურც ქნას².

ასე გვიბძანებია: რაც შვილებს ნოდარისათჳნ ამ [მ]ღდელში და მის ძმებში მიუციათ, ის ფასი ციცისშვილებმა მოურავის შვილებს უნდა მისცენ. მღდელი, მისი ძმები როგორც წმიდის მონასტრის ყმანი ყოფილან და უმსახურებიათ, ისევე უნდა მს[ახ]ურონ და იმღ-

¹ სიტყვისა. ² ქანს.

დელონ; მოურავის შვილებს საქმე ნულარ აქთ და თავიანთ მიცემული თეთრის გამორთმევის მეტი.

ქ. გ ლ ა ხ ა მოგახსენებ ბატონო სარდალო! ეს ამისთანა განაჩენი ავლენ და აქ მაქს. თუ ამ თეთრში ჩემი სახლის კაცნი მომიდგნენ, ხომ გარგო იქნება; თუ არა, ჩვენ უნდა მივეცეთ. მაგრა იმ მღელემა ასე მითხრა: ზოგს მე მივეცემ და ზოგი შენ მიეცო. როგორც სჯობს, ისე ვიქ ბატონო.

აპრილის ე, ქორონიკონს უმა.

**330. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ფარსადან ციციშვილისა ჟა
გლახა ბაღურეშვილის საქმეზე**

1758 წ. 10 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 143. პირი; საბუთის პირი დატულია აგრეთვე ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 37. საბ. № 193.

ქ. ზემო ციციშვილის ფარსადანისათვის ქვემო ციციანთ ბადურიშვილს გლახას ყიზილბაშობას თავისი მამული მიეზარებინა და ფარსადანს ასე წიგნი მიეცა გლახასათვის: შეიღს წელიწადს შენი მამული მე ვჰამო და მალუჯათი მე ვაძლიო და არცა ტყვე და არცა[ა] მამული გაგიყიდო[ა].

ამაში ფარსადანს გვარამაძე იასეს შვილი ლომი მთავარეფისკოპოზს კირინესთან მოსულიყო; რადგან ამისი უმცროსი ძმა ბეჟან მთავარეფისკოპოზს გაეზარდა და იმას ახლდა, ძმაც იმასთან მისულიყო.

მოვიდა გლახა და შემოგვჩივლა. ჩვენც გვერც ვიახელით მღვანბეგი და დარბაისელნი, მთავარეფისკოპოზი და ლომი, ბეჟია მოვიყვანეთ. ამათი სარჩელი და საჩივარი ვისმინეთ და გავსინჯეთ.

რადგან ფარსადანს წიგნი მიეცა ჟლახასათკინ, რომა ტყვე არა გაგიყიდო, ჩვენც ასრე გავასამართლეთ: რადგან გლახას არა გაეყიდნა ესა, უფროსი ძმა ლომი ისევ გლახას მივეცით; და უმცროსი ძმა ბეჟია მთავარეფისკოპოზს რომ ახლავს, რადგან დიდი ამაგი ღ[ა]ედვა და პატარა გ[ა]ეზარდა, და ტყვეობისაგანაც მოერჩინა, ისევეა მთავარეფისკოპოზს ახლდეს.

ღმერთმან აშოროს, მთავარეფისკოპოზი ან მოკედეს და ან ქართლადმ სხვაგან წაივდეს სადმე, ეს ბეჟია თან ვერსადა წაიყვანოს და გლახას მისცეს, ამასვე დანებდეს. სხვას ამასთან ხელი არავის არა აქვს.

მაისის ი გასულს, ქორონიკონს უმა.

331. ბანიძეა ზავენლიშვილისა და სარდალ გაბრიელ

გედევანიშვილის შვის საქმეზე

1753 წ. 24 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14193. დედანი. ქალღდი. 22×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ფ ა ვ ნ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი და სარდალი გა ბ რ ი ე ლ გ ე დ ე ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ხ ო ს ი ა ლ ა ჯ ა ნ დ რ ი ს შ ვ ი ლ ზ ე ლ ა პ ა რ ა კ ო ბ დ ე ნ .

ლაჯანდრისშვილის სიტყვა ეს იყო: გედევანისშვილის ყმა ვა-რო, ფავნელისშვილს ჩემთან საბატონყმით საქმე არა [ა]ქესო.

ფავნელისშვილს ერთი წიგნი ქონდა ლაჯანდრისშვილის სახელ-ზედ, მაგრამ ლაჯანდრისშვილი იმ წიგნს აშას იყო: ჩემი მიცემულა არ არისო.

ლაჯანდრისშვილს ფიცი დავადევით: ფავნელისშვილის იორა-მის შვილისათვის უნდა შე[ე]ფიცნა; საფიცრათ წამოდგა, მაგრამ ტეტია ფავნელისშვილმა არ და[ა]ფიცა. და რადგან ასე იყო, ლაჯან-დრისშვილი გაბრიელ სარდალს დარჩა; ფავლენისშვალს საქმე არ აქეს.

იესაულო ე დ ი შ ე რ, ყორიესაულბაშო და გაბრაჲ! თუ ფავნელისშვილს ამ ლაჯანდრისშვილის საქონელი ყვანდეს, გამო-ურთვი და ლაჯანდრისშვილს მოაბარე.

მაისის კდ, ქორონიკონს უმა.

ბეჭედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებულთ თეიმურაზის დამტკი-ცებულთი.

332. ბანიძეა გრიჟორა გოდაგაშვილის და პაპუნა გაბაშვილის

წისკვილის საქმეზე

1753 წ. 28 ივლისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 30. საბ. № 218. პირი. ქალღდი. მხედრული.

[181] ბატონის ბძანებით მოვედით ჩვენ: თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი მ დ ი ვ ა ნ ი ე დ ი შ ე რ, ქალაქის მელიქი სა ა კ ა და მ ა მ ა ს ა ხ ლ ი ს ი პ ა პ ა, მ ა ნ გ უ ა ნ თ ო პ ა ნ ა, ა მ ი ს ი მ მ ა მ ო ს ე ს ა, კ ი კ ა უ ა შ ვ ო ლ ი გ ი ო რ გ ი, ო ქ უ ა ნ თ დ ა ნ ე ლ ა, ბ ა ჟ ა ლ ა ა კ ო ფ ა ნ თ ს ტ ე ფ ა ნ ა, კ ო ტ ი ნ ა ნ თ გ ი ო რ გ ა შ ვ ი ლ ი კ ა კ ა ლ უ ა — გ ო დ ა გ ა შ ვ ი ლ ი ს გ რ ი ქ ო ლ ა ს და გა ბ ა შ ვ ი ლ ი ს პ ი პ უ ნ ა ს წ ის ქ ვ ი ლ ის ა და წ ყ ლ ის სა მ ა რ თ ა ლ ი რ ა ც ჩ ე ნ მ ა ქ ე ლ ა მ გა ს ჰ რ ა, ასე გავსინჯეთ.

ამას წინათ გოდაგაშვილს როგორც წისკვილი დაუბრუნებია, იმ ყ[ა]რარზედ პაპუნამ გოდაგაშვილს გრიჟორს წისკვილი ზევით უნდა

შესწიოს და ისე და[ა]ბრუნოს, როგორც ის წისქვილი ბრუნედა ძველთაგან გრიქოლ გაკეთებული, იმ ყარარზედ პაპუნამ ხარჯი გასწიოს, რაც მოუნდეს, [v] დახარჯოს და იმავ ყარარზედ გაუკეთოს ქვითკირის თუ ხესა თუ კლდეს თუ საღორეს რაც გაკეთება უნდოდეს. იმრიგათ უნდა აუშენოს თავისის ხარჯით პაპუნამ და მიაბაროს გრიქორას, რომ გრიქორას ზარალი არ იყოს, ისე უნდა გაუკეთოს და წყლის საღორიდან წაიყვანოს პაპუნამ.

თუ ასე ვერ გააკეთოს, იმა ყარარზედ როგორც უწინა ბრუნედა და ვერა აუბრუნოს, გოდაგაშვილმა წყალი ისევ ძველს რუზედ ჩაუშვას, რომა მტკვარს ერეოდა და წისქვილი გაიკეთოს. და პაპუნამ ამ წყლის გარდაის, საიდამაც უნდა, წყალი წაიყვანოს.

მანამდისინ პაპუნა გოდაგაშვილს¹ წისქვილს გაუკეთებდეს, როგორც ზეით დაგვიწერია, პაპუნას წისქვილის მიზდი გოდაგ[ა]-შვილმა აიღოს და სკამოს. როდისაც წისქვილი გაუკეთოს და მიაბაროს, გოდაგაშვილმან პაპუნას თავის წისქვილი დაანებოს და მიზდიც ისევ პაპუნას დარჩეს თავის წისქვილისა.

რაც ჩვენმა ჰქუამ გასჭრა, ასე გავმინჯეთ და ნება კელმწიფისა არის.

[მ]კათათვის კჳ, ქორონიკონს უმა.

მეფის ბრძანებით ეს სამართლის წიგნი დაეწერათ*. [ჩვენ] კიდევ მეორეთ დავსხედით. დია, კაი წიგნი იყო, ამათაც იყაბულეს და მეც მოწამე ვარ ამისი. ასე გარიგდენ. ი ე ს ე.

მე, პაპუნას ამ სამართლის ყაბული მაქ[ს] †

მე, გრიქორამ ამის ყაბული მაქს ამ სამართლისა.

333. განჩინება თეიმურაზ II-ისა გლურჯიძეებისა და ზაზას

ჯალაბის მამულის სამეფო

1758 წ. 2 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9714. დედანი. ქაღალდი. 26,5×15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე [ე] ბ ი და ზ ა ზ ა ს ჯალაბი ს ა ს ი რ ე თ ი ს ნასყიდობაზე ლაპარაკობდენ.

რაც ზაზას სასირეთს როსტევეანასშვილისაგან მამული უყიდნია, იმას გარდა, რაც სხვა გლურჯიძე[ე]ბისაგან გასყიდული მამულია და ზაზას ჯალაბს უჭირავს, რაც ზაზას სასირეთს მიწაში ფასი მიუცია, ის ფასი უნდა მიეცეს.

¹ გოდაკ შვილს.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ორი სიტყვისათვის.

და რაც ნაშენობა უქნია ზაზას: ვენახი, ბაღი, ციხე, სახლი, თუ კედელი, — ის ნამუშევარი ამაგი უნდა სამ[პ]-ოთხმა სულის მოყვარე კაცმა ღვთის წინაშე დ[ა]აფასოს, ისიც ზაზას ჯალაბს უნდა მისცენ გლურჯიძე[ე]ებმა; მიწის ფასიცა და ნაშენობის ფასიც, როგორც დაფასდეს, ორივე უნდა მისცენ.

ამას გარდა ამ ნასყიდობის ბარობაზე განაჩენი თუ ან გლურჯიძე[ე]ებს ქონდეს და ან ზაზას ჯალაბს, ბათილი არის. მტკიცე ესოდენ არის. ენკენისთვის ზ, ქორონიკონს უმა.

რაც ზაზას კაცი მიუყვანია და დაუსახლებაა მემკვიდრეს გლურჯიძის უმას გარდა, არც იმ გლეხთან აქვსთ გლურჯიძე[ე]ებს ხელი.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

სხვა ხელით: სასირეთზე აღებული წიგნი.

334. განაჩენი მამალა II-ისა კახეთში სპახიხოვლის

მამულაბის შესახებ

1768 წ. 6 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2295. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ეს განაჩენი მოგართვით თქვენ, ჩვენს ძმას, მეფის ძეს. წმინდასა და ყოვლის საქართველოს პ ა ტ რ ი ა რ ქ ს ა ნ ტ ო ნ ი ს ჩვენ, მათმა ძმამ, კახეთის მ ე ფ ე მ ი რ ა კ ლ ი მ ასე, რომ:

ძველთ მეფეთაგან გუჯრები გქონდათ, რაც რომ კახეთში სოფლები გქონდათ შეწირული, მაგრამე უფრო გარჩეული იყო კახეთის მ ე ფ ი ს ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს გუჯარში და ბოძის ჩვენის ი მ ა მ ყ უ ლ ი ხ ა ნ ი ს გუჯარში.

ამ ორისავე მებატონეს იმამყულიხანის გუჯარში¹ უფრო გარჩეული იყო. რადგანც უამის შლილობისაგან და სოფლის მიმოკვეთებისაგან ურჯულოთა და წარმართ[თ]აგან ჩვენი ქვეყანა ბევრჯელ უშენ და ოხერ ყოფილიყო მეფის ალექსანდრეს აქეთ მეფე იმამყულიხანამდე, იმამყულიხანს როგორც გუჯარი მოერამვეინოს, იმისას გუჯრით და განაჩენის ძალით რაც რომ სირონი და მიჯნა გარჩეულა იყოს, ზომ მეფის ალექსანდრის გუჯარს მეფის იმამყულიხანის გუჯართან სიტყვა აღარა აქვს.

რაც რომ მეფის იმამყულიხანის გუჯარიდამ და განაჩენიდამ მეფის ალექსანდრეს შეწირულობის გუჯარს სოფლებისა და სამ-

¹ მივართვით. 2 + ამ ორისავე მებატონეს გუჯარში.

ძღვრებისა გარჩევა აკლდეს, ის სოფელი და ის მამული ან სახასო იქნება ან საყდრის მამული იქნება ან თავადისა ან აზნაურისა.

და რადგანაც უპატრონო არ იქნება, მეფეს ან დავთარში ეწერება სახასოთ, თუ სახასო ყოფილა, ან ძველთაგან ეცოდინებათ და მახსოვარი იქნება და ან ერთი ჰეშმარიტი პასუხი ექნებათ. თუ სხვის რომელისაჲ ეკლესი[ი]სა იქნებას მამული, იმასაც ან გუჯარში ეწერება ან მახსოვარი ჰეშმარიტი [იქნება]. ან არა, იმ ეკლესი[ი]ს მოხელეებმა სამართალი უნდა მისცენ სვეტიცხოველს და წმინდას პატრიარქს.

თუ რომ ამ სამში ერთი ვერ უყვეს, როგორადაც ბატონის მეფის ალექსანდრეს გუჯარში ეწეროს, ისე უნდა დანებდეს.

და თავადსა და აზნაურშიელს ან ექნებათ ბატონების წყალობის წიგნები ძველთ მეფეთაგან¹ ან ახალთაგან, ან ბარათი ექნებათ თავის განაყოფილად გამოყოლილი და იმისი ფარდი იმის განაყოფს ეჭიროს. ან არადა, კაცი ეყოლება მცოდნე; ან არადა, სამართალი მისცეს.

და თუ ვერცერთი ვერ მისცეს, როგორადაც მეფის ალექსანდრეს გუჯარში ეწეროს, იმგვარად უნდა დანებდეს სვეტიცხოველს და წმინდას პატრიარქს.

ალიწერა თვესა დეკენბერს 17, ქრისტეს აქეთ ჩღნგ წელსა.

მეფეს...
ერველ

335. განიხილა გიორგი ბაბადიშისა და მამუკა საგინაშვილის

მამულის საჩუქე

1753 წ. 9 დეკემბერი

ცსსა. 1148. № 988. დედანი. ქალაღი. 40×19,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შერდეგ წერტილი.

ქ. ბაბადიში გიორგი საგინაშვილს მამუკას ახშანს ჩიტაშვილის მამულზე ელაპარაკებოდა და ახალდაბას ზურაბას ნაოკარზე და მთის მესამედზედ. ბატონს კელმწიფეს მეფეს ერეკლესთან ილაპარაკეს.

და ბაბადიშმა გიორგიმ ერთი წიგნი გამოაჩინა: გაღმა იუღთა ორი წილი საგინაშვილისა ყოფილიყო და მესამედი ბაბადიშისა.

ჩვენ, ერისთავი ჯიმშერ კელმწიფის მეფის ერეკ-

¹ ებნებათ. ² ძველთაგან.

ლე ს ბძანებით წამოვედით და ბაბადიში გიორგი და სავინაშვილი მამუკა ასე შევარიგეთ ერთმანერთის ნებადართვითა: გამოლმა ჩიტაშვილის მამულზე ახალდაბას ზურაბის ნაოქარზე ბაბადიშმა გიორგიმ კელი აიღო მათს მთასა და ბარზედა და მამუკას დაანება. და გაღმა იულთა რაგვართაც ნახევარი ქონებოდა ბაბადიშსა, ისეკ იულთა დარჩა მამუკას ნებადართვითა.

და თუ იულთა გაგვეყო, ბაბადიშს უფრო ძალი დაემართებოდა და ჩვენ ასე განვსაზღვრეთ და გავარიგეთ, რომ: დღეს და დღეის წალმართ ამ საქმეზე ერთმანერთთან სადაო და სალაპარაკო აღარა დარჩომიათ რა.

დაიწერა დეკენბერს თ, ქრისტეს აქათ ჩღნგ, ქორონიკონსა უმა.

ბეჰელი: მონა ღთისა... ერისთავი ჯიმ შერ.

336. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ნიკოლოზ მაღალაძისა და ავთანდილ ჯაფარიშვილების შვის სამკეზე

1754 წ. 22 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10397. დედანი. ქალაღი. 44×15 სმ. მხედრული. განკეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი.

ქ. ნიკოლოზ მაღალაძე — კათალიკოზის მდივანი ჯაფარიშვილს ავთანდილს ელაპარაკებოდა: ხანდაჲს ფეფიტასშვილი მამაჩემს შენგან ოცუჲმნათ ნასყიდი ყვანდაო და ალიყულიბეგ ვეჟილი შენი მოყვარე იყო, იმასთან დააბეზღე, დაჲქერინე, ბევრი ჯაჲა გარდაქადევინეო და თეთრი წაქართმევინეო და ფეფიტასშვილის ნასყიდობის წიგნიც გამართვი, დაქაწერინეო. თვითონ სოლომონ მდივანს, ნიკოლოზის მამასაც ასე ანდერძივით წიგნი დაეწერა, რომ: ავთანდილ დამაბეზლაო ალიყულიბეგს, თეთრი წაართმევინაო და თვითონც ფეფიტასშვილის ნასყიდობის წიგნი დამაწერინაო და გამომართო, ფასი არა მომცა რაო.

ავთანდილ აშორო თჲვა: არც ალიყულიბეგისათვის დამიბეზლებიაო და ფეფიტასშვილის ფასი ცხრა თუმანი თეთრი დაუთვალე, მივეციო და ნასყიდობის წიგნი თავი[ს] ნებათ დამიწერა და მომცაო.

რადგან საბატოს კაცის შვილი იყო ავთანდილ, თვითონ არ დავაფიცეთ და ავთანდილმა თავისი ყმა ხუციისშვილი იესე შეაფიცოს და ორი თავისი განაყოფის ყმა მოწმათ მი[ი]ყოლიოს — ბიჭიკასშვილი ზაქარია და ქვრივისშვილი ზუ-

რ ა ბ ა. ამ ორის მოწმით ასე შეფიცოს, რომ: «ავთანდილ არც სოლომან მდივნის დაბეზღებაში გარეუღიყოს; და ის ფეფიტასშვილი სოლომანს თავისის ნებით მიეყიდნოს და ცხრა თუმანი თეთრიც ამ ფეფიტასშვილის ფასათ სოლომანისათვის მიეცეს და ნასყიდობის წიგნი ისე გამოერთმოს სოლომანის ნებაყოფლობით».

თუ ეს კაცები ასე შეაფიცა, ნიკოლოზ მდივანი ავთანდილს ამ საქმეზე ველარას ედაოს. და თუ ვერ იფიცონ ამ კაცებმა, ფეფიტასშვილი ნიკოლოზს და მის ძმებს დარჩება.

იესაულ!* ეს ასე უნდა გა[ა]რიგო. იანვრის კბ. ქორონიკონს უმბ.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.

337. ბანჩინება მეთრისშვილ ქაიხოსროსა და ლომინასშვილებს

პალის საჰმეზე

1754 წ. 25 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2995. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 35,5×16,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. [ბ]ატონის მეფე თეიმურაზის ბძანებითა მეთრისშვილი ქაიხოსროვისა და მისის შვილი პაატას და ამათი ყმების ლომინასშვილების სამართალში დავსხედით ჩვენ, იეზანთ მერაბას შვილი ოსეფა და შადინანთ როსტომა და ნიკოლოზის შვილი იობა.

ასე რომე: ლომინასშვილები თავიანთ სახლკართა მეთრისიანთ ნასყიდი ყოფილან; და ესენი ოთხნი ძმანი ყოფილან: მამაჯანა და ავთანდილა და გიორგი და ფასოა. და ამ ძმებსა, როცა გაყრა მოუნდომებიათ, თვითონ თავიანთ ბატონს ქაიხოსროს გაუყრია, რომ იმ ძმების გასამყრელო წიგნში ქაიხოსროს ბეჭედი ძეს; რომ ამ ოთხი ძმისა, მამაჯანა და ავთანდილა ერთგან გასულან და გიორგი და ფასოა ერთგან გასულან და სახლკარი და შვიდი თუმანი ვალი ორი ძმისათვის, მამაჯანასა და ავთანდილისათვის მიუცემია და ის ორი ძმანი ცარიელი უვალთ გასულან; და შვიდ თუმანს ვალს გარდა ერთი ქალიც ჰყოლიათ, ოთხი თუმანიც იმისთვის თავიანთსი ცოცხლეში ზითვისათვის მიუცემიათ, რომ შეიქნა ვალის ჯამი თერთმეტი თუმანი.

* დატოვებულა ცარიელა ადგილა იასაულის სახელას ჩასაწერად.

და რადგან თავიანთ ბატონს ქაიხოსროვს გაუყრია და ვალიც თვითან დაუღვია, ეს თერთმეტი თუმანი ვალი ქაიხოსრომ და თავისმა შვილმა პაატამ უნდა მისცენ; და სახლკარი თავიანთია. და ამ ვალებს გარდა უკანის ღროს სხვა ვალებიც ექნ[ა]თ, მაგრამ არ ჩავ[ა]გდევით. და ამ[ა]თი ყმის ქვრივი ბერი ღედაკაცი დარჩომილა, ან უნდა შეინახონ, ან უნდა სამარხი მისცენ, ბძ[ა]ნება მათია.

სამი ბეჭედი:

1. ო ს ე ფ
2. მ[ო]ნა [ლ]ვთისა რ ო ს ტ ო მ ა
3. მონა ლთისა ი ო ბ ა.

verso:

ქ. ამ წიგნის რომ თერთმეტი თუმანი ვალის თავნი და მზითვის-- თვინ დაღევ და რვა მინალთუნ[ი] სამარხათ, ეს თერთმეტი თუმანი და რვა მან[ა]ლთუნი ქ[ა]იხოსროს და პაატას ხელით მოგვებარა. ღღეს და ღღეს იქით ერთმანერთ[ან] სად[ა]თ არა გვაქვს რა: თუ ღღეს იქით ან წიგნი[ი] გამოჩნდეს ან მოდავე, ამ წიგნმა ვა[ა]მტყუნოს.

არის ამის მოწამე მდივანი გორჯასპი. ბეჭედი: მონა ლთისა გ ო რ ჯ ა ს პ ი.

მე, ბეჟანს თავლიდარს დამიწერია და მოწა[ა]მე ვარ ამის. იანვრის კე, ქორონიკონს უმბჱ

კიდეზე:

მე, ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი პ[ა]ტარა გ ლ ა ხ ა ამისი მოწამე ვარ ქ.

338. ბანჩინება ღავითგარეჯის ყმის ელწუგარისა და ანთა

აუაშვილის სასისხლო საქმეზე

1754 წ. 0 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 410. ღედანი. ქალაღი. 31×17 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნ ე ფ ი ს ე რ ე კ ლ ი ს ბძანებით და განაჩენითა ჩვენ, თუშთ მოურავი ზ უ რ ა ბ ი ს ა გ ა რ ე ჯ ო ს მოვედით. წმინდის დავითის ყმასა ე ლ ი ზ ბ ა რ ს წოვათუში აუაშვილი ანთა დაექრა.

რაცა იმ[ი]სი მართებული იყო და ბატონისაგან სისხლი გაჩ[ე]-ნ[ი]ლი იყო, ის სისხლი გამოვართვით და აუაშვილს ანთას და იმის ძმას ჩ უ მ ა ს მივეცით. ერთმანერთ[თ]ან ძმობის მეტი არაფერა ხელი არ აქთ, შავარიგ[ე]თ. არცარა ერთმანერთში სადაო დარჩომილა. სამდივანბეგო არ აქთ რა.

ამის გარიგე[ა]ბაში გვახლდა: ბატონის მეზალახე პ ე ტ რ ი ა - შ ვ ი ლ ი ა ლ ე ქ ს ი, კ ო ბ ი ა . შ ვ ი ლ ი ზ ა ზ ა, ჩვენი მსახური

სასონაშვილ[ი] გიორგი, წოვა-თუში შველასვილა
უთი, მუშთრყალისშვილი სანდაური, ბერკუშვი-
ლი უჭი, უჭიშვილი სადარ, დოჭველი გოთაძე გოთა,
შანჭოველი ხელიძე დავით.

ამას გარიგე[ბა]შიგა ბატონი საგარ[ე]ჯოს მოვრავი იორამ, ბა-
ტონი მღვდელ-მონოზანი ხარიტონ მე, თუშ-მოვრავი ვახლდი,
ასე გაგარიგეთ; არაფერი სადავო, სამდ[ი]ვანბეგო არა დარჩომილა
რა.

ასე გაგარ[ი]გეთ, ერთმანერთ[თ]ან ხელი აღარა აქთ რა.
დიწერა თებერვალს ცხრას გასულს, ქორონიკონს უშბ.
ბეჟელი: მონა ღთისა, ყმა მეფისა... ზურაბ.

+++++

339. ბანიძეა პახტანგ და თეიმურაზ ფალაქანდისშვილების

ბაჟრის საქმეზე

1754 წ. 24 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 635. დედანი. ქალღდი. 31,6×11 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

ქ. ფალაქანდისშვილი ვახტანგ და თეიმურაზ
სახლისკაცობაში გაიყარნენ და ერთმანერთში სალაპარაკო დარჩო-
მოდათ. მეფეთ-მეფეს თეიმურაზს წმინდას პატრი-
აქსა ანტონის ამათი სამართალი ჩვენთვის ებძანათ და ბატო-
ნის შაჰყულიხანისა¹ და მდივანბეგების წიგნებიც მოგვივი-
და ამათი გარიგების.

ჩვენ, მროველ მიტროპოლიტი იოსებ ამათის ბძანებით
მოვედით. ვინცაჲნ ფალაქანდისშვილები ბძანდებოდენ, ისინიც
მობძანდენ, რაც სალაპარაკო იყო ყველა გავსინჯეთ.

სასახლე, რაც ბარძიმს და ფეშანგის ვახტანგის ა-
თვინ მიეცეს იქით იესეს შვილის მადგამადი და ბარბაქა-
ძის მიწის მიდგამდინ, დარჩა თეიმურაზსა. თუ ამაში ვახტანგს ნა-
შენობა ექნას. დაიქცეს. ავნევის ზვარი შიოშის შვილის
კერძი ნასყიდი დარჩა თეიმურაზს. თერეგვენს რომე ზვარი არას
ნასყიდი. ის ვახტანგს დარჩა, თეიმურაზს საქმე არა აქვს. რაც ბა-
რათები ქონდათ, მართებული გაყოფილი [ი]ყო, იმაში ერთმანერთ-
თან სალაპარაკო არა ქონდათ, თავთავისი დარჩათ. დაბეჭდილი ბა-
რათი და დაუბეჭდავი ყველა გარიგებულნი არის.

¹ შაჰყულიხანის.

ამას იქით ერთმანერთში სალაპარაკო და სადღო არაჟერი არა დარჩიმილა რა.

დღეს ამას იქით ვინც ამ განაჩენის¹ იქით ილაპარაკოს და ერთ-მანერთს კიდევა ჯიბრით ილაპარაკოს, თორმეტრ თუმანი კელმწიფეს მ[ი]ართონ და რომელიც სტყუოდეს, თავის წილ მამულზედ კელი აიღოს.

სასახლისათენ ბადალათა ორბელაძის მიწა და ბიძი-ნას სასახლის ადგილი ჩვენი წილი ორბელაძის სამოსახლო და კალათის მინდქერის ხოდაბუნი — ესენი ვახტანგს დანებდა.

ამას იქით ერთმანერთთან საქმე არა გაქვს. თებერვალს კდ, ქორონიკონს უმბ.

კალათის მიწის ხოდაბუნს გარდა რაც მამის ჩვენის ხოდაბუნი იყოს, შუა უნდა გავიყოთ ისიები.

ხელრთვა: მროველი იოსებ

340. განჩინება თეიმურაზ II-ისა იესე და გარამი მაჩაბლების

სისხლისა და ყმა-მამულის საქმეზე

1754 წ. 25 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8705. დღიანი. ქალაღი. 39,5×20,7 სმ. მხედ-რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტ-ნაყლული.

ქ. მაჩაბელს იესეს უჩივლეს თავისმან განაყოფმან ბარძიშ, ძალღუამ და ზაზა.

ასე მოგვასხენებდენ: ერთი ჩვენი ყმა ოსი დავიჭირეო. იესემ იმისი დაჰკერა რომ შეიტყო, ჩამოვიდა იესე თავის კაცებითაო, ის ოსიც წაგვართვა და მეც ავით მამეპყრაო¹: თოფი, იარაღი, ხმალი, სატევარი, სარტყელი, ქუდი, თოხმეტი მარჩილი თეთრი და სამი კაციც დ[ა]მიჭრაო. ამ კაცების ნაბდები და ქუდები წაგვართვაო და ეს ჩვენი ნაცარცი სულა შენ და შენს ყმა[ს] დათიშვილს გი-ორგის გაქვსო.

მოვაყვ[ან]ინეთ იესე მაჩაბელიც. ორნივ ერთათ ვალაპარაკეთ. ამათი სარჩელი და საჩივარი გავშინჯეთ.

იესე ამას ეუბნებოდა: ის ოსი ქრისტიან[ა]თ მონ[ა]თლული იყო და ბატონსაც ჩემთვის თლიდა ებოძებინ[ა]ო, რომ ამ ოსებზედ თვალი და ყური დაიჭირეო, წასვლა-მოსვლა არავინ დაუშალოსო და ან უბრალოდ არავინ გასარჯოსო, ის ოსი იმიტომ წაგართვით.

¹ მამეპყარო.

რადგან ჩხუბი ამაზედ მოხდომოდათ, რაც ნაცარცვი ზაზას და იმის კაცებს წართმეოდეს, რაც მოგვახსენეს ეს ნაცარცვი, იესემ და იმისმან კაცებმან ისევ უნდა მისცენ ზაზას და იმის კაცებს.

რომელზედაც ნაცარცვზედ აშას შეუდგნენ იესე და იმის კაცები და არ მისცენ, წადგეს იესეს ყმა დათ[ი]შვილი გიორგი და ასე შეფიცოს, რომ: «იმ დღის ნაცარცვი რაც არა მოგეცით, იმის მეტა არცრა წაგვერთმევინოს და არცრა გვექონდეს, არც თოფი, არც იარაღი, არც ხმალი და ტანისამოსი, არც თეთრი; რაც წაგართვი იმ დღეს, სულ ეგ იყოს».

თუ ასე იფიცოს, რაც ნაცარცვი მისცეს, დასჯერდეს. და თუ ვერა იფიცოს, რაც ამ განაჩენში სწერია, მისცეს.

სამის მსახურის დაქრას რომ უჩივის, იესეც თავის კაცების დაქრას და დალახვას ჩივის. ბარძიმის და ზაზას და იესეს კაცებიც: სამართალში ჩამოიყვანეთ, დაქრილობას გავშინჯავთ და იმ რიგით სამართალს უზამთ.

ერთის მსახურის გ[ა]ყიდვასაც უჩივის. თუ ბ[ა]რძიმ და ზაზამ ასეთი მოწმე[ე]ები იშოვნეს, რომ მაჩაბელს იესეს და ან იმის ძმებს ან იმის ყმებს თავის ბატონების შეტყობით: ის მსახური გასყიდულიყოს, იესემ პასუხი უნდა გასცეს.

და თუ ამისთანა მოწამე ვერა იშოვნოს და ის ბიჭი თავის ნებაყოფლობით რაჟას წასულიყოს და რაჟველებს დაეყიდოს, ბარძიმ და ზაზა ამ ბიჭის ბარობაზედ ველარას მიედავნენ.

თ ვ ა ლ ი ა ურიასათვის რომ ერთი ძროხა, ხუთი აბაზი თეთრი, ჩოხა და სარტყელი, ქუდი, ნაბადი, დანა რომ წაურთმევია, თუ იესეს გარდეწყვიტოს და ურია რაზი გაეხადოს და აღარას უჩიოდეს, საქმე ნულარ აქვს.

და თუ არა მიეცეს რა ურიასთენს და არც რაზი შექნილიყოს, ურიასაც თავისი უნდა მისცეს, რაც წაურთმევინოს.

ხ ვ ე დ ი ა ნ ე ლ ი ს თ ე ვ დ ო რ ე ს ა თ ვ ი ნ ს რომ ათი კოდი პურ წაურთმევია, იესემ ასე მოგვახსენა: ჩემის მიწის ღალა გამოვართვიო. თუ იესემ ასეთი მოწმე[ე]ები მოიყვანოს, რომ ღალაში გამოერთმევინოს, ხომ ვერას შეუა.

და თუ ღალა სხვა გამოერთმევინოს და ეს ათი კოდი პურიც სხვა, ესეც უნდა ისევ მისცეს ხვედიანელს.

ჩვენ ბძ[ა]ნება არის გა ბ ა შ ვ ი ლ ო რ ე ვ ა ზ! მერმე წადი და როგორც ამ განაჩენში გვებძანებინოს, ესენი ყველა ასე გაარაგეთ. თუ ფიცი მოხდეს და ვერა გარიგდენ, აღდგომას უკან უნდა დაიფიცოს.

დაჭრილი კაცი ჩვენს სამართალში ჩამოიყვანე, მაგათი საჩუკარი გავშინჯოთ.

თებერვალს კე, ქორონიკონს უმზ.

ბეშელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

341. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ბარძიმ და იესე მაჩაბლების

შვის საქმეზე

1754 წ. 27 თებერვალი

ცსა. ფ. 1448. № 857. დედანი. ქალაღი. 41,6X20,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი ანუ ნაკლული.

ქ. მაჩაბელი ბარძიმ, ძალუა და ზაზა ჩიოდნენ და ასე მოგვახსენებდენ: ზეშათხავის რაზმაძე, ზურაბიშვილი რამაზ და კაცია თავის მამულით ჩვენი ს[ა]მკვიდრო ყმა იყო და მაჩაბელმან იესე მწავართვაო.

მოვიყვანეთ მაჩაბელი იესე და ორივე ერთად ვალაპარაკეთ, ამათი სარჩელი და საჩივარი გავშინჯეთ.

იესე მაჩაბელმან ასე მოგვახსენა: ბაადურის შვილს ფირანს მეფე ვახტანგ ყანდარს ისტუმრებდა, ფირან არა ჩამოვიდა და არც ყანდარს წავიდაო. მეფემ ვახტანგ თავისი ძმა ბატონიშვილი სვიმონ გამოუსიაო და ფირან ციხეში შევიდ[ა]ო და გარს ჯარი შემოახვიაო და ბიძაჩემს და მამაჩემს უბძანაო: ეგ კაცი ციხიდან თქვენ უნდა გამოიყვანოთ და კიდეც თქვენგან მინდაო. მამაჩემი და ბეჟან ნაბიჭურის შვილი მივიდნენ და საფარები ციხეზედ მიაყუდეს და ციხე კიდეც გამოკაფეს, სასიკვდილოთ ვერ გამოიმეტეს და ზეიდან მდულარეს წყალს ასხემდენ და ამ წყალმან ვერა უყო რაო; და რადგან ციხეც გამოუქცივეს, ფირან შეშინდა და ციხიდან გამოვიდა და ქალაქს ჩამოიყვანეს, აიღეს საჯილდაოთ ზემათხავის რაზმაძე თავის მამულით და მამაჩემს უბოძეს; რა მამაჩემს ესა მოსცემოდეს, აღარც მეფის ვახტანგისაგან, არც მეფის იესესგან და არც მეფის ბაქარისგან ეს კაცი თავის მამულით არც წაგვრთმეოდეს და არც თქვენთვის მოეცეს და არც თქვენ გჭერიყოს.

თუ წადგეს იესე მაჩაბელი, ასე შეფიცვის ბარძიმს და ზაზას: «რაც ეს რაზმაძე მეფეს ვახტანგს ჩვენთვის უბოძებია, მას დღეს აქათ აღარც ფირანს ეშოვნოს ეს რაზმაძე და არც თქვენს სახლისკაცს და არც თქვენ და არც მეფეს იესეს და მეფეს ბაქარს ეს გლე-

ხი თქვენთვის ებოძებინოს, არც თქვენ გპეროდეს, მეფე[ე]ბის წყალობის წიგნიც და წიგნებიც მქონოდეს და დამკარგოდეს».

თუ ასე შეფიცოს, ზემათხავის რაზმადე თავისის მამულით იესეს დარჩეს, და ბარძიმ და ზაზა ველარას მიუდგნენ ამ რაზმადეზედ, და დარჩეს იესეს.

და თუ ესრეთ ვერ შეფიცოს, ბარძიმს და ზაზას დარჩეს ეს რაზმადე და ველარ ცრას მიედაოს იესე.

თებერვლის კჳ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე მ უ რ ა ზ ი ს და-მტყიცებული.

ქ. იასაულო, გ ა ბ ა შ ვ ი ლ ო რ ე ვ ა ზ | როგორც გვებძანები-ნოს, ისე გა[ა]ჩრიგე.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თ ე მ უ რ ა ზ ი ს და-მტყიცებული.

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ე ი დ რ ე და მმართველი და რუსეთის ღერანალ-ლეიტენანტი და კავალერი დ ა ვ ი თ ვამტყიცებთ სანატრელის პაპის ჩვენის მეფის თეიმურაზის განჩი-ნებასა ამას. აპრილის კე, ქორონიკონს უმათ.

ბეჰელი: დ ა ვ ი თ

342. განჩინება იესე, ბარძიმ და ზაზა მაჩაბლების მამულის სამეფაჲ

1754 წ. 2 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8704. დედანი. ქალღღ. 43,2×16 სმ. მხედ-რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-წერტილი. ა-ნაკლული.

ქ. მაჩაბელი იესე უჩიოდა თავის განაყოფს ბარძიმს და ძაღლუას და ზაზას. იესე ასე მოგვახსენებდა: ამოწყ-ვეტილი ქობულიშვილის ზურაბის და ზაზას, ზა-ალის მამული რომ ჩვენ გვიბოძეთ ვ ა რ ი ა ნ ს, ბარძიმ და ზაზა არ გვანებებსო.

მოვაყვანინეთ სამართალში და ორივე ერთად ვალაპარაკეთ. ამა-თი სარჩელი და საჩივარი გავშინჯეთ. ბარძიმ და ზაზა ორი ნასყი-დობის წიგნი მოიტანა ქობულიშვილის ზურაბის და ზაზას, ზაალის მიცემული, რომ ერთზედ იესეს ბეჰელი იჯდა მოწმობისა და მეო-რეზედ იმისის ძმის გოგიასი, რომ: ზურაბს ზაზას და ზაალს მიეყიდ-ნათ თავ[ე]თის რაზით ვარიანს ბ ე ყ ი ტ ა შ ვ ი ლ ი ს საკომლო თა-ვისის მამულით, ნასყიდით და უსყიდით, გ ვ ა რ ა მ უ ლ ი და თ უ-

ნა თავისის შვილებით; და მეორეს სიგელში ეწერა ხვედიანელი. კაცობა, თევდორე, შიო, ოთარა და ბერი.—ეს ხუთივე ქმანი; კიდევ¹ ამისი განაყოფი თავისის მამულით, ვენახით, მიწით და სასაფლაოთი, ნასყიდით და უსყიდით მიეყიდნათ.

რადგან სიცოცხლეშივე გაეყიდნათ და ნასყიდობის სიგლებიც ხელთ ქონდათ ბარძიმს და ზაზას, ეს კაცნი თავ[ე]თის მამულით ბარძიმს და ზაზას დარჩეს, იესე მაჩაბელი ამა მამულეზზედ და გლეხებზედ ველარას მიედაოს, დარჩეს ბარძიმს და ზაზას. ასრე გარდასწყდა.

მარტის ბ, ქორონიკონს უმბ.

ბეჰადო: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

343. განჩინება თეიმურაზ II-ისა იასე მაჩაბლისა და

ფავნელისშვილების შიის საქმეზე

1754 წ. 8 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 34921. პირი. ქაღალდი. მხედრული. აქვე დატულია მათი მორიგების წიგნიც.

ქ. მაჩაბელი იასე და ფავნელისშვილი ავთანდილ და შალვა რომელასშვილს კაციაზე, ბერაზე და გელიაზე ლაპარაკობდენ.

მაჩაბლის სიტყვა ეს იყო: რომელაშვილა ფავნელისშვილმა ბახუტამ ბატონისშვილს ვახუშტს მიართვაო. და ბატონისშვილმა თავისთვის სახასოთ გახადაო და წელიწადში ერთი ქორი და[ა]დვაო, რომ ყოველს წელიწადს ქორი უნდა მიერთ-მიაო.

მას უკან ბიძაჩემი თეიმურაზ ბატონისშვილს ვახუშტისთან მივიდაო და ეს რომელასშვილები ბატონისშვილმა ბიძაჩემს უბოძა და წყალობა უყო. და ჩვენს ხელში ესენი სამათ-გაიყარნენო. მას აქათ ჩვენს ყმათ არიანო.

ფავნელის[შვილ]ების სიტყვა ეს იყო: ეს რომელასშვილები ჩვენი, ბარათში გამოყოლილი, გლეხნი არიან [და] არც ბახუტა[ს] ბატონისშვილის ვახუშტისათვის მოურთმევიაო, რასაც მაჩაბელი ძალდატანები თდა უსამართლოთ არ მართმევსო.

რომელასშვილები რადგან დღეს მაჩაბლის კელთ იყვნენ, ი[ე]-სე მაჩაბელს ფიცი დაედვა. წადგეს იესე მაჩაბელი და ფავნელის-

¹ + კიდევ.

შვილს ავთანდილს და შალვას ასე შეფიცოს: «ეს რომელასწვილები კიდეც ვახუშტას ბატონისშვილი ვახუშტისათვის მიერთმოს; და მას უკან ვახუშტი ბატონისშვილს თ ე ი მ უ რ ა ზ მ ა ჩ ა ბ ლ ი ს ა - თ ვ ი ს მიეცეს და წყალობაც ექნას», ფიცში ასე ჩაიტანოს.

თუ ასე დაიფიცოს, ეს რომელსაშვილი კაცია, ბერი და გელია — სამივ თავის მამულით მაჩაბელს დარჩება და ფავნელისშვილები ვე- ლარას შეუვლენ.

და თუ მაჩაბელმა ასე ვერ იფიცოს, ფავნელისშვილისა იქნე- ბიან ეს რომელსაშვილები. მაჩაბელს საქმე აღარ ექნება.

ოასაულო, ი ე ს ე ფატრელო! ეს ასე გაარიგე, როგორც ამ გა- ნაჩენში ეწეროს.

მარტის გ. ქორონიკონს უმზ.

ქ. მაჩაბელმა იესემ ფიცში ესეც ჩაიტანოს, რომ: ვახუშტი ბა- ტონისშვილს რომელსაშვილების წყალობის წიგნიც მიეცეს და ის წყალობის წიგნი თეიმურაზს ჰქონ[ო]დეს და კიდეც დაჰკარგოდეს ეს რომელსაშვილების მიცემის წყალობის წიგნი.

344. განჩინება ამირინდო ამილახორისა და მისი ბიძაშვილების ხმა-მამულის საქმეზე

1754 წ. 15 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 2532. გრაგნილი. დედანი. ქაღ-ღი. 122×22,2 სმ
მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ეს საბუთი, დაუძლია იგ-
რეთვე Qd 827 და ცსსა. ფ. 1448. № 2401, რომელთა მიხედვით აღდგენილია
ტექსტი.

ქ. ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ა მ ი რ ი ნ დ ო და ამისი ბიძაშვილები ი ე -
ს ე, რ ე ვ ა ზ და თ ე ი მ უ რ ა ზ თავის ბიძაშვილებს დ ე მ ე ტ -
რ ე ს ა და დ ა თ უ ა ს მამულზედ ელაპარაკებოდნენ; ღმრთიე-
ცხებულს საქართველოს პატრონს მ ე ფ ე ს თ ე ი მ უ რ ა ზ თ ა ნ
და ძესა მისს კახთ მ ე ფ ე ს ე რ ე კ ლ ე ს თ ა ნ და საქართველოს
პ ა ტ რ ი ა ქ ს მეფის ძის ა ნ ტ ო ნ ი ს თ ა ნ ჩივოდნენ.

ამათი სამართალი ჩვენ გვიბძანეს ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ს ს არ -
დალს ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს, ა ბ ა შ ი ძ ე ს პ ა [ა] ტ ა ს, სარდლის-
შვილს ფ ა რ ს ა დ ნ ს და ეფისკოპოზს ს ა მ თ ა ვ ნ ე ლ ს ბ ე -
ნ ე ტ ტ ე ს. ჩვენ დავსხედით და ამათი საჩაევარი გავშინჯეთ და ასე
გავარიგეთ.

ქალაქის სასახლეზედ ასე მოვარიგეთ: დიმიტრისა და დათუას თავის მამის აშენებულს სახლებს გარდა დარჩა, ვეზირი რომ იღგა ის სახლები ძველი; გიორგის ამოტანილს კედლის სწორად კედელი უნდა გაქვლოს, რასაც ის კუთხე გაიტანს [ს]წორეთ ამავ ვეზირა სახლს იქით, ერთი სახლი, ბაჟი და ძველი სახლები ყველას ამილახორის შვილებს დარჩა. ამაშიდ დემეტრეს ხელი არა აქვს.

იმას იქით ბალი და ახალი აშენებული სახლები დემეტრესა და დათუას დარჩა. სხვას ამილახორის შვილებს ამასთან ზელი არა აქვთ.

ალაყაფის კარი საერთო არის.

ამ ალაყაფის გარეთ კართან სასახლე რომ აქვთ, რაც გიორგისა და სალთხუცეს უყიდნიათ, ის დემეტრესი და დათუასი არის.

და ამ ნასყიდობას გარდა საჯინიბო რომ დგას, ის ალაგო საერთო არის. კალატოზი და ხურო მოიყვანონ, იმათ დააფასონ. როგორც იმათ დააფასონ ნაშენობა, ერთი წილი დემეტრემ უნდა ჩაივდოს და სამი წილი ამირინდო ამილახორმა თავის სახლის კაცებით, დემეტრეს ფასი უნდა მისცენ და საჯინიბო საერთო იქნება.

დიღვამს რომ ბანგუას ვენახი დაუხსნია, საერთოს გლეხისა არის; სარამდინ ცოცხალი იყოს, ის ვენახი ბანგუას უნდა ეჭიროს და მასუკან საერთოდ უნდა დაიდვას.

რეხზედ ზილფი ყარასშვილი და მანიასშვილი საერთო არის.

მეჯვრისხევს ჩორჩოტაძე თავისის მამულით დემეტრესი არის.

კასპს ვენახი დემეტრეს დარჩა. კასპს ბალი რევაზს დარჩა. ვენახი რომ აქვს რევაზს, ის ვენახი საერთო არის. კასპს რომ იესეს ვენახი აქვს, ისიც საერთო არის. თეიმურაზს რომ ვენახი უჭირავს კასპს, ისიც საერთო არის.

კარბს რაც ტატისშვილს იესეს მამული უჭირამს, საერთო არის. ტერიისშვილის მამული საერთო არის. წურიასშვილი ტარიელა კაცი დემეტრესი არის და მამული საერთო არის. ისასშვილის მამული საერთო არის. კრიჭიასშვილი თელეთს კაცი დემეტრესია და მამული საერთო არას.

სვიმონას სოფელი, შაისულანი, ზევდულეთი დემეტრეს საუფლისწულო იყო და საერთოთ დაიდვა.

ამილახორს ამირინდოს უწინ საუფლისწულოთ მახარაღაჯი იმის მაგიერი ახრისი — ეს ორივე საერთოთ დაიდვა.

რევას საუფლისწულოთ ეპირა ორჭაშენი, ავაზანი, ვენახი ელვა კასს, — ესები საერთოდ დაიდვა.

თეიმურაზს საუფლისწულოთ ეპირა ბეშოეთი და ნუგზარას სოფელი, ესენიც საერთოდ დაიდვა.

რევას რომ მზითვით მისცემია ყუთულას შვილი კონიასვილები, საერთოდ დაიდვა. დალაბაძე კაცი რევასისა არის და რაც იმას მამული უჭირამს, ის საერთოდ არის. ყულუას-შვილის მამული საერთოდ არის.

ჯავახას შვილი კაცი დემეტრესი არის. იმას რომ ოთხი კვალი კაცი უჭირამს, ის საერთოდ არის. რაც სახასო მამული ნასყიდი ქონდეს, რაგვართაც სხვის მონასყიდისა გარიგდეს, იმგვართ ამისი.

გორს ალექსას შვილი, კუწუას შვილი თავისი მამულით საერთოდ არის.

ძევერას ასადურის მამული, ამისი ბიძა თავის მამულით, ქრისტესია თავისი მამულით, იმერლის მამული, მიქელას კერძი თავისა მამულით, ერთი ახალშენი ბაგა რაც საბარამისშვილის სახნავი მამული იყოს, ერთი საწიქვილო, სამი ქვევრი, ორი ზოდაზენი — ეს მამულები და კაცები გივისა და იმის ძმების ნასყიდი არის. რაც ძევერას მოსახლე კაცი არიან, ეს მამულები იმათ უნდა იპოვონ და საერთოდ უნდა დაიდვას.

დემეტრეს რომ მზითვის წიგნში უწერაა ზედგინიძე, ამისი ყმა ნასყიდობაში არა სწერია მამალაძის მამული, ჯავახის მამული და ქუმსიას შვილი თავისი მამულით. ეს ზედგინიძე ამ სამის კვამლის კაცით დემეტრესი არის.

ქარბს საბანაძის მამულს გარდა ანლოლაძეს ან საბანაძეს ან ციმაკურიძეს საერისთოს კაცისაგან. მამული ეყიდოთ, ეს კაცებიც და მამულიც დემეტრესი არის. თუ საქმილ-ხოროს სახასოს კაცისაგან მამული ეყიდოთ, თუ პატრონი გამო-უჩნდეს მიმყიდველი, თავისი მამული იმან უნდა დაიხსნას. თუ არა და, რაგვართაც სხვის მონასყიდის გარიგდეს, ისე ამათი გარიგდეს. ხარებას შვილის ვენახი რომ უჭირამს ციმაკურიძეს ნასყიდობით, ისიც იმგვართ უნდა გარიგდეს.

დიბას ნასყიდი მამული და ვენახი საერთოდ არის. კახიძეს თუ რამ საერთოს სახასოს კაცის ვენახი ეპიროს, საერთოდ უნდა დაიდვას.

ქვემო სობის [ს] თათრის შვილის მამულის წიგნი ნასყიდობისა მოიტანოს; ვისგანც ეყიდნოს, თუ იმ კაცს თვალთ უჩნ-

დეს, ფასი იმანვე უნდა მისცეს. თუ ამოწყვეტილი იყოს, როგორათაც ბატონის მეფის ვახტანგის განაჩენში ეწეროს, ისე უნდა გარიგდეს. რაც საერთოს მამულიდამ მისცემოდეს, ისევე საერთოთ უნდა დაიდვას. ეს თათრის შვილი კაცი დემეტრესი არიან.

ბეშოეთს გიგაური დემეტრესი არის და ამის მამული საერთო არის.

ფხვენი ს[ა] გალავანი ბატონისაგანც ასე ბძანება იყო, რომ ნახევარი დემეტრესი და დათუასი არის და ნახევარი სულ ყველა ამილახორის შვილებისა არის. და რადგან ბატონის ბძანებაც ასე იყო, ჩვენც ასე გავარიგეთ.

იალღუზის შვილებისა და ბედიანას შვილებისა ამილახორს ამირინდოსა და დემეტრეს ამათი წიგნები ქონდათ ძველათ ხელმწიფების წყალობისა, მაგრამ საერთოთ დაიდვა. ამათი თითო კაცი ერთი ამილახორს ამირინდოს უნდა ახლდეს და ერთი დემეტრეს; და რისაც ყმისა და მამულის პატრონი არიან, სულ საერთოთ დაიდვა.

ფხვენის[ს] კუპატაძე, ოდიკაძე, კოჩივარაშვილის მამულით დემეტრესი არის. თანდუაშვილის¹ რომ იესეს უჭირავს მამული ნასყიდობით, ფასი ისევ თანდუას შვილმან უნდა მისცეს და ვენახი საერთო არის.

თლენავი საერთო არის. ქავთარის შვილს თუ რამ მამული ეყიდნოს სახასო, ვისაც მიეყიდნოს, თავის პატრონმა დაიხსნას და სახასოთ დაიდვას. და ეს ქავთარის შვილი კაცი რევაზისა არის. პაპუნიან მახარიტაშვილი, წიქუა ხახუტაშვილი, გულისადე ბაშვილი თევდორა — ესენი თავიანთ მამულზედ უნდა მივიდნენ და საერთონი არიან.

პაპუას შვილი რუის[ს] არის; რაც იმან წილა გაიტანოს, ვისთანაც სახლის კაცათ არის, თითონაც და მამულიც საერთო არის.

ვარდანაძე იესეს რომ ყავს, კარბს უნდა მივიდეს და საერთო არის. ცინცილაშვილი დანონაშვილი იესეს ყავს ავნევს, საერთო არის, თავის მამულზედ უნდა მივიდნენ.

ქაიხოსროს რომ ღაზნელის ვენახი უჭირამს ნასყიდათ, ფასი ისევ ღაზნელმან უნდა მისცეს ქაიხოსროს და ვენახი ღაზნელს დარჩეს.

ატენს მარჯანიძის ვენახი საერთო არის. ატენს ზვარა. რაც გიორგი ამილახორს უყიდნია, ის დემეტრესი არის. და იმას გარდა რაც ზვარი არის, საერთო არის.

¹ თუანდუას შვილის Qd 2532.

ბეშოეთს სამუკა საერთო არის თავისის მამულით.

ზემო სოხის [ს] ტატულაშვილი საერთო არის, ძანაძე საერთო არის, თუმანაშვილი ივანე საერთო არის.

სოხის [ს] აწკარუნეშვილი საერთო არის.

გრაკალს ან დოეს [ს] ან ქვახვრელს რაც სა[ა]პილახრო კაცი იყოს ან ქართველი ან სომეხი, ყველა უნდა აიყაროს და თავთავის მამულზედ მივიდნენ. რაც შაყულიხანს ყურას მამულში თეთრი მიეცეს, ის თეთრი ყურამ დათუას მისცეს და მამული საერთო იქნება.

მურაჩაშვილის¹ მამული რომ უჭირამს პაპუნა შათირს, მამულიც და ეს შათირიც თეიმურაზს ღარჩა.

თეიმურაზს რაც რეხზედ მამული უჭირამს, საერთო არის. იოსებას შვილი ამირინდოს ღარჩა. ზილიხან მოლოზანს რომ ნასყიდი მამული აქვს, ვისაც მიეყიდნოს, ისევე დაიხსნას და საერთო არის. ჩიტისკკუა ბლუ მამუკას შვილი დათუას ღარჩა უმამულოთ. ამირიძე ურუმისშვილი თავის ნასყიდის მამულით² რევაზის არის. რენე დემეტრესი არას.

კასპს რაც წმიდის თევდორეს ვენახი ამირინდო ამილახორს ეჭიროს, იქაურმა გლეხმა თქვას, იმაზედ ამირინდომ ხელი უნდა აიღოს.

სახასოს მამულში ნურცერტი ამილახორის შვილი გუთანს ხე ხნავს.

ნიკოლოზს რომ ხუცის ვენახი უჭირამს, იმაში რაც ფასი ნიკოლოზს მიეცეს და საბუთი უყოს, თეთრი უნდა მიეცეს და ვენახი საერთოთ უნდა დაიდვას.

ჯოლბორდეს რომ ხატის მამული უჭირამს, ისევე ხატისა არის. და რაც სახასოს კაცისა ნასყიდი ქონდეს, როგორათაც სხვისა გარიგდეს ნასყიდობისა, ისე ამისი გარიგდეს. ეს ჯოლბორდი რევაზისა არის.

ფასკუნჯს რაც ხატის მამული ეჭიროს, ისევე ხატისა არის და კაცი თეიმურაზისა არის. ეკაშვილის მამული საერთო არის და კაცი თეიმურაზისა არის.

გიოგაშვილებზედ ლაპარაკობდნენ და სამართლით დემეტრეს ღარჩა თავის მამულით. და რაც სახასოს კაცის მამული

¹ მურაჩაშვილის] ასანიძის შვილის Qd 2532. ² ნასყიდას მამულით] ნასყიდობით Qd 2532.

ეჭიროს უნასყიდოთ, ის საერთოთ უნდა დაიდვას. და რაც ნასყიდობით ეჭიროს, როგორც სხვის მონასყიდისა გარიგდეს, ისე ამის უნდა გარიგდეს.

ამილახორს ამირინდოს რომ თუ ხარლისა გან ვენახი უყრიდა, ფასი თუხარელმა უნდა მისცეს და ვენახი თუხარელს დარჩეს.

გიორგი ამილახორს რომ ქრისტეს საფლავისათვის და ერთაწმინდისათვის ქალაქს საერთო სასახლე შეუწირამს, იმის მაგიერო რაც წილში ერგებოდეთ, დემეტრემ უნდა ქალაქში მაგიერი სახლო მისცეს ამირინდოს და იმის სახლის კაცებს.

რომელსაც ამილახორის შვილს აზნაურშვილის ყმა¹ ეჭიროს, ყველამ თავის პატრონებს და[ა]ნებოს.

თვითო ამ წიგნის პირი თვითოს ძმის შვილებს ამათ ყველას; აქვს ოთხთავ ძმათა შვილებს.

დაიწერა მდივანმწიგნობრის თუმანის შვილის გორჯასპის ხელით, ქრისტეს აქათ ქორონიკონს ჩლნდ, თვესა მთიბათვისასა იე გასულს, ქორონიკონს უმბ.

ორი ბეჰელი:

1. მონა ღთისა ალექსანდრე
2. ქართველ მეფისა ტომობით(?) ძირსა... პაატა?

თავში:

ქ. ჩვენ ღმრთივ-აღმატებულმან და ღმრთივ-ცხებით გვირგვინო[სან]მან საქართველოს და ყაზახ-ბორჩალი[ს] მტკიცედ მპირავმან მეფეთ-მეფემ და თ[ვით] კემწიფემ პატრონმან თეიმურაზ [ამა]ვ ჩვენის ბძანებით გარიგებულს გა[ნა]ჩენს, ჩვენც ასრევ ვამტკიცებთ.

თ[იბათ]ვისა კდ, ქორონიკონს უმბ.

ბეჰელი: ქ. დავითის ტომად, მკუიდრ ტახტზედ მჯდომად, მყო საქართველოს ღწნ ცხებულად, მეფე თეიმურაზ.

კიდეზე:

ჩვენ, პატრონის მეფის თეიმურაზის ძე, პატრონი მეფე ირაკლი ამ გარიგებას და სამართლის განაჩენს ვამტკიცებთ. მკათათვის გ, ქორონიკონს უმბ.

ბეჰელი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე*.

¹ ყამ Qd 2532.

* ერეკლეს მიერ განჩინების დამტკიცება მხოლოდ ცსსა. ფ. 1448, № 2401 ნუსხაშია დაცული.

345. პანინება პაპუა ორჯონიძის მოახლის გაფხილუბის თაობაზე

1754 წ. 2 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 753. დედანი. ქალაღი. 28,6×16,8 სმ. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ო რ ჯ ო ნ ი ძ ი ს პ ა პ უ ა ს ნასყიდი მოახლე ფ ა ლ ა -
გ ა ნ დ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს ყმას ა ბ რ ა მ ი ს შ ვ ი ლ ს
ზ ა ზ ა ს გაეწბილებინა და მოახლეც¹ გამოეტანა.

და ორჯონიძე ამას უჩიოდა: მოახლე რომ გამიწბილა და თან
გამოიტანა[ა]ო, ჩემ[მა] მოახლემ ორმოცდა[ათი] ფლური და ორმოც-
და[ათი] მარჩილი თეთრიც მომპარესო და თან გაიტანესო.

ზაზა აბრამისშვილს რადგან² მოახლე გაეწბილებინა, ეს ზაზა
ნასყილობით სამართლით პაპუას დარჩა. და თეთრის მოპარვას რომ
სწამობდა, ამ ზაზას ბიძას ელაპარაკებოდა: ეს თეთრა შენს სახლში
მოიტანაო, ერთათ შესჴამეთო.

ამ ზაზას ბიძას სეხნიას ფიცი დავადევით, რადგან თეთრის მო-
პარვას აშას იყო. წადგეს და სეხნიამ ორჯონიძეს პაპუას ასე
შეაფიცოს, რომ: არცარა იცოდეს იმ ფლურისა და თეთრის მოპარ-
ვისა და არცარა ამასთან მოეტანოს ამ თეთრისა და ფლურისა და
არცა რა ეჴამოს ამ თეთრიდამ.

თუ ასე იფიცა, პაპუა თეთრის საქმეზე ველარას ელაპარაკოს.
და თუ ვერ დაიფიცოს, ნახევარი ზაზამ მისცეს და ნახევარი სეხნიამ
მისცეს.

მარიამობის ბ, ქორთონიკონს უმბ.

ბეჴელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებუელი, თეიმურაზის დამტკი-
ცებუელი.

346. პანინება თეიმურაზ მეფისა დიმიტრი ნაზირის სასისხლო

საქმეჲო

1755 წ. იანვარი

ცსსა. 1448. № 1755. დედანი. ქალაღი. 35,5×14,5 სმ. დაზიანებული. საბუ-
თის შუა ნაწილის მარჯვენა მხარე მოხეულია. მხედრელი. ყოველი სიტყ-
ვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ზემო ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ი ედიშერის შვილა ნ ა ზ ი რ ი დ ი -
მ ი ტ რ ი და ამისი ბიძას შვილი პაპუნას შვილი დ ი მ ი ტ რ ი ქ ა -
რელის გალაენის გაკეთებაზედ შესიტყვებულაყვნენ და ნაზირს დი-
მიტრის ჯონი მოეჴნია და პაპუნას შვილის დიმიტრისათვის თავში
დაეკრა და ამ დიმიტრის ჯონის დაკვრაზე თავი გასტეხოდა.

¹ მოახლეც. ² ლადგან.

მოვადნენ და ჩვენს სამართალში ილაპარაკეს. ამათი საჩივარი ყველა მოგვხსენდა და გავსინჯეთ, თავის გატეხილობაც უნახეთ. და მეფის ვახტანგის სამართლის წიგნ[შიც გავ]სინჯეთ; და რომელ[აც პირველი] თავადის მთელი სისხლი ე[ლირებოდა, იქ]იღამ ჩამოყალიბდა ას[ოთა მოკვ]ეთის, ჭრილობ[ისა და სხვა და]შავეებიდამ თვ[ალი]სა და კბილის გაგდებინებამდის და სხვა მაგვარის დაკოდილობისა, ჭრილობისა ყველა გავსინჯეთ.

და სამართლის წიგნით ნაზირას დიმიტრის პაპუნას შვილის დიმიტრი[ს თავის გა]ტეხის სისხლი ოცდაოთხი თუმანი გაუჩნდა. ეს ოცდაოთხი თუმანი თავის გატეხ[ის სისხლი] პაპუნას შვილს დიმიტრის უნდა მიეცეს ნაზირი დიმიტრისაგან. სისხლის საქმეში ზოვი ჭინსიცი აიღების.

იასაულო, ეს ასე გაურიგე და რაც [სისხლი გაუჩნდ]ა და გასამართლებულ[ია, გამოართ]ვი და მოაბარე.

იანვრის...[ქორონიკონს] უმგ

ბეპედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.

347. გასამყრელო წიგნი ბერ-ხითარასი და ბერ-სარქისასი

1755 წ. 10 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 854. დედანი. ქაღალდი. 61×23,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია სამწერტილი. ა-მეტა.

ქ. ნებითა ღმრთისათა გავიყარენით ჩვენ, ტ ე რ - ს ა რ ქ ი ს ა ნ თ მ ა რ ტ ი რ ო ს ა ს შ ვ ი ლ ე ბ მ ა : ტ ე რ - ხ ი თ ა რ ა მ . და ტ ე რ - ს ა რ ქ ი ს ა მ . თუ რამ ჩვენი ქონება იყო, სახლი, ან სახლის აჯნასი, ორწილათ გავყავით.

და ტერ-სარქისას ერგო სახლისაგან წილი: მთელი დარბაზი და შიგნით მარანი და სათორნე და ცოტა ღერეფანი და წინა ეზო და ოცი ადლი გაზანდარი ადლი ეზოსგან საუფროსო, თავისის ქუჩის ძველი ჭიშქარიათა.

და ამისი ფარდი ერგო ტერ-ხითარასა¹ სახლისაგან წილი: სამა წილი ღერეფანი და სამი წილი ეზო, რომ შუაში მიჯნა გაგვივლია და ქუჩისკენ ახალი კარი უნდა გააღოს.

და ტერ-სარქისამ სახლის სართაფი მისცა ტერ-მხითარასა სამი თუმანი.

¹ მტერხითარასა.

აზნაურშვილნი და მადლალაძე მდივანი ნიკოლოზ და მისი ძმა დავით და სვიმონ თავის ბიძაშვილის სალთხუცეს[ს] გიორგის გავყარეთ.

და სამართლიანი საქმით მივეცით ნიკოლოზსა და იმის ძმებს წილითა და ბარათითა ყმა და მამული.

ქ. ზერტს: ტერუნაშვილი ივანე თავის სახლის კაცებითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელნი იყვნენ.

ქ. ციხეზდავს: მაისასშვილი საბა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ქ. იქავ ციხეზდავს: ხომიზურის გიორგის მამული და დილომს კოპაძის ბერის ნაქონის მამულითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი ყოფილიყოს.

ქ. თრიალელი ახაშნელი ბოგველი გიუა თავის სახლის-კაცებითა ახაშენს რაც მამული მქონებოდეს და ჩოჩეთს ქობიტის ნაქონის მამულითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.

ქ. მცხეთას: ხახუტასშვილი იასე თავის ძმებითა და სახლის კაცითა, რისაც სახლისა და ალაგის მქონებელი იყოს.

ქ. წინარეხს: აღაპისშვილი გოდერძა, უმამულო.

ქ. ძეგვს: ერთი შაშუტასშვილის მამული, დღეს რისაც მამულის მქონებელი ყოფილიყოს.

ქ. თრიალელი ძმასარასშვილის მამული, დღეს რისაც მამულის მქონებელი ყოფილიყოს.

ქ. იქავ ლეუი მამუკას მამული, დღეს რისაც მამულის მქონებელი ყოფილიყოს.

ქ. და იქავ სახლკარისა და საცდელისა ნახევარი ქვემოუბანს.

ქ. ტფილის[ს] ქალაქს გარეთუბანს ქაშოეთთან ქარვასლის ალაგი, რაც წილი უძეს.

ქ. და კიდევ გარეთუბანს სასახლის ალაგი, რაც წილი უძეს.

ქ. და ახოში ბაცანიძის ნაქონი მიწები იმის ნახევარი, და რაც სალთხუცეს[ს] გიორგის და მდივანს ნიკოლოზს და იმის ძმებს წილი ხოდაბუნები არის ზერტსა, ნიბ-ჩოჩეთსა და ციხედიდს და ან ძველი ნაზვრევი აქვთ, ისეც ორთავ შუა უნდა გაიყონ.

ესენი წილითა და ბარათით ერგოთ.

ქ. და ამას და გარდა საუნცროსოთ ერგოთ ნიკოლოზსა და იმის ძმებსა: სასახლე კოშკთან, როგორც ძველს გაყრის წიგნში უწყე-რიათ; და კიდევ ზეით სალთხუცის ამილბარის აშენებულს

სახლებს, დარბაზსა და საწოლს გარდა, რაც სალთხუცის რეეა-
ზისა და არქიმანდრიტისა ნიკოლოზისა აშენებული ძვე-
ლათვე სათორნე და მარანი ჩამოიტანს, შიგ რომ ბალი დაჰყვება,
იქით გვერდამდი და ქვემო შარამდი — ეს ნახევარი, რაც ვარდის
ბალი ჩამაიტანეს, ნიკოლოზსა და იმის ძმებს დარჩა და საუნტრო-
სოთ ერგოთ.

და იმ ვარდის ბაღს იქით ამილბარ სალთხუცის აშენებული ნა-
სახლარები და საჯინიბო რასაც გაიტანს იქით შარამდი — ეს სალ-
თხუცესი გიორგის დარჩა.

და თუ რამ სოლომონ მდივანს და იმის შვილებს ნასყიდობა და
ნაშოვნა ყმა და მამული და სახელო თავთავისთვის ცალცალკე ჰქონ-
დესთ, როგორც უწინ ჰქონებიათ, ახლაც ისევ ცალცალკე ჰქონდესთ.
ნასყიდობა წილში არც ჩაიდება სამართლითა, არც ჩვენ ჩაგვიგვდია.

ამას წინათ ბევრი დავა და ლაპარაკი ჰქონებოდათ და ჰქონდათ.
ჩვენ ეს სამართლით გავარჩიეთ, გავსაზღვრეთ, გავასამართლეთ და
გავარიგეთ.

და ნუმცა ვინმე მკადრე არს შლად და ქცევად გარიგებასა ამას
ჩვენსა.

და უკეთუ მცირედი რამე ბარათი და ანუ წიგნი ამ ჩვენს გარი-
გებულს უწინდელი გამოჩნდეს, წიგნითა ამით გაგვიცუდებია.

ქ. და სახელოებიც ასე განვსაზღვრეთ და გავასამართლეთ.
სალთხუცობა დღეს აღამომდე წილში და ბარათში არ იყო და ჩვენ
ასე გავარიგეთ სალთხუცობა.

და ციხედიდს გელხაური სალთხუცესის გიორგის ერგო; და
ამის ფარდათ მდივნობა, ქადაგობა და სამამამთავრო ნიკოლოზსა
და იმის ძმებს ერგო.

ჩვენ ეს სამართლიანის საქმით გაგვირიგებია.

აღიწერა თვესა ივლისსა ა, კელითა ჩვენისა არქიდიაკვნის კი-
რილესითა, ქორონიკონს უმგ, ქრისტეს აქეთ ჩღნე.

349. განჩინება ოთარ მდივნისა და ივანე აფხაზის შვის საქმეზე

1755 წ. 4 ივლისი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 12. საბ. № 28. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[36] მდივანი ოთარ და აფხაზი ივანე თანდი-
ლაშვილს ივანესე ლაპარაკობდნენ.

მდივანი ას[ე] ჩიოდა: ეს კაცი აფხაზისაგან თავდახსნილი არი-
სო და ის დახსნილო[ბ]ის წიგნიც მე მაქვსო. მაგრამ წიგნი აქ არა
ქონდა.

აფხაზი ას[ე] ჩიოდა: ეს თანდილაშვილი ივანე არც თავდახსნილი არისო და მემკვიდრეც ჩემი ყმა არის.

ჩვენ ამისი სამართალი ასე გვიბძანებია: რადგან მდივანს წიგნი აქ არა ქონდა, ამ ერთს წელიწადს თუ ოთარ მდივანმა წიგნი მოიტან[ა], რომ ეს თანდილაშვილი თავდახსნილი ყოფილიყოს და ოთარ მდივანს ყმათ მისლოდეს, ჩვენს სამართალში ილაპარაკონ და სამართალს ჩვენ უზამთ.

თუ ასე წელიწადზე წიგნი ვერ მოიტანოს, ეს კაცი აფხაზს დარჩეს. მარამდინ ოთარ მდივანი წიგნს მოიტანდეს ეს კაცი მელიქ-მამასახლის[ს] ებაროს, ნურცერთს ხელი ნუ აქვს.

მკათათვის დ, ქორონიკონს უმგ.

350. ბანჩინება კრწანელაჰისა და თელეთელაჰის გავულის საქმეზე

1755 წ. 9 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13072. დედანი. ქალაღი. 43,5×16,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. შდრ. Hd 183 პირი.

ქ. კრწანელები და ამილახორის თელეთელები სამძღვრებზე ლაპარაკობდენ.

ჩვენ, ამილახორი ბატონი ამირინდო და ერთობილნი მცხეთელნი, სახლთუხუცესი მაღალაძე გიორგი, მოლარეთუხუცესი გედეონის ძე პა[ა]ტა და კრწ[ა]ნისის მოურავი თაზიშვილი პა[ა]ტა, წავედით და გვერ[დ]თ ვიახელით ერთობილნი უფროსნი კაცნი კრწანელები და ეგრეთვე თელეთელები უფროსნი კაცნი.

მივედით, გავსინჯეთ, ვილაპარაკეთ. ერთმანეთში რაც დავაგვქონდა და იყო, ფიცს ესევ ვარჩიეთ და ერთმანეთის ნებადართვით ასე განვსაზღვრეთ და გავარჩიეთ.

და სამძღვარი დავდევით: ვარდანას ჭალის ბოლოს ზეით კლდიდამ რომ სამი კევი ჩამოვარდება და მერე ერთად შეიყრება და ის კევი მტკვარს შეეყრება გაჭრილი კლდე მტკვრის პირსა, იმას ზეით აქეთ კრწანელებს დარჩა და იმ კევეს გაღმა თელეთელებსა. რაც აქათ საცნავი მიწები არის ზემოთ კლდემდინ, კრწანელებს დარჩა.

დღეს ამათ იქით ერთმანერთთან ამ საქმეზე კრწანელებსა და თელეთელებს ძმობისა და მეზობლობის მეტი დავა და საქმე აღარა აქვს რა.

ჩუენ ასე განვსაზღვრეთ და გავასამართლეთ: საცნავს მიწებს გარდა კლდესთან კრწანელებს კელი არა აქვსთ. და რაც საცნავი მიწები არის და ის კრწანელებს დარჩა.

დაიწერა კელითა მაღალაძის მდივნის ნიკოლოზისა-

თა ნიკო-
ლოზ თვესა ივლის[ს]ა, თ, ჩღნე, ქორონიკონსა უმგ.

ოთხი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახორი ამირინდო
2. მონა ღთისა სალთხუცესი გიორგი
3. გედეონის ძე პაატა
4. პაატა [თაზიშვილი]

ქ. ჩუენ, ამილახორის შვილი უზბაში ნიკოლოზ, ამ განაჩენისა და გარიგების მოწამე ვართ ამისი.

351. ბანინება თეიმურაზ II-ისა ოთარ მდივნისა და ბეჟან თავილდრის მამულის საქმეზე

1755 წ. 3 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9658. დედანი. ქალაღი. 44,7×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. მდივანს ოთარს ბიძის ამისის ზაქარიას შვილები ნასყიდობისა და ზოგის სხვა მამულის წილის დაუდებლობაზე ელაპარაკებოდენ და ჩიოდენ; შატბერას შვილის მოსყიდულს დიდს ვარდოვანას¹ ხოდაბუნზედაც ილაპარაკეს.

ზაქარიას შვილებმა თავისი მამის ნუხსა წამოაყენეს, ნუხსაში ეწერა: ვარდოვანა პაპის ჩვენის მამის ბირთველისა და მდივნის გიორგის ნასყიდი იყო და ამის ძმის ბეჟანისათ. ბეჟან და პაპაჩვენი გიორგი მდივანი რომ გაყარილა ეს ხოდაბუნი გასაყოფი დარჩაო. ბეჟანს წილი ედვაო. ზაქარია და ოთარ მდივანი რომ გაყარილიყვენ, მდივანს ოთარს გაყრას უწინ ეთქვაო, რომ ვარდოვანას ხოდაბუნის სიგელი დაიკარგაო და შატბერას შვილისთვის ცოტა რამ მიეცა უღლის ხარისა; და თავის სახელზე და ზაქარიას სახელზე სხვა ახალი სიგელი გამოერთმევეინა და გაყრაზე ოთარ მდივანს თავისთვის დაეჭირა ეს ვარდოვანას ხოდაბუნი.

ოთარ მდივანმაც და ედიშერ მდივანმაც ორთავ ჩვენს სამართალში იყაბულეს, რომ ვარდოვანას ხოდაბუნის ნახევარი ბეჟანის არის და გასაყოფი დარჩომილაო, არას ვემართლებით, შუა უნდა გაუყოთო.

¹ ვარდოვანაზს.

რადგან ასე ყოფილიყო, თავილდარს ბეჟანს უსამართლო სჯი-
და, შატბერასშვილისაგან მოსყიდულის დიდი ვარდოვანას ხოდა
ბუნის ნახევარი ბეჟან თავილდარს დაეანებეთ, სამართლით ეს ხოდა-
ბუნი შუა უნდა გაუყონ.

ქრისტიშობის გ, ქორონიკონს უმგ.

ბეჟან: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის
დამტკიცებული.

**352. განჩინება თეიმურაზ II-ისა და ანტონ I-ისა თავად გიორგისა
და თამარის უხვედრი ქორწინების გავლ**

1744—1755 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9858. დედანი. ქაღალდი. 22×16 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ორწერტილი. საბუთი
თარიღდება ანტონ I-ის ზეობის პირველი ათწლეულთა.

ბრძანებაჲ საეკლესიო კეთილმსახურთა მეფეთა დავითიანთა
მეფისა თეიმურაზისი და ძისა მათისა მეფისა ერეკ-
ლესი მპყრობელთა სამეფოთა ქართველთა და კახთასა, და სრუ-
ლიად საქართველოსა პატრიარქისა ანტონისი აღიწე-
რების პალატსა სამეფოსა სრულიად ქართლისა მპყრობელისა მეფი-
სა თეიმურაზისა განბჭობისა და განსჯისა საკეშმარიტოთა სასჯე-
ლითა.

ამისთვის, რამეთუ გიორგი ვინმე თავადთაგანმან იმძლავრა
საიღუმლო ქორწინებისა ურჩებითა წმიდისა ეკლესიისათა, რომე-
ლიცა გარდამავლობისათვის კანუნთასა დაისაჯა სამართლად სამო-
ციქულოთა მიერ განჩინებათა, რამეთუ ქალწული იგი, რომელიცა
დაიწინდა და იქორწინა უსჯულოებით, განვაშორეთ ყოვლითურთ
უწესოსა მის შეუღვლილებისაგან და შეჩვენებისაცა ღირსად გან-
ჯაჩინებით იგინი.

ამის განბჭობისა და განსჯისა მათ ზედა მბრძანებელთა განკრ-
ძალულად კეთილმსახურთა გონებითა გამოძრეველთა მისთვის სა-
ცხოვრებელისა განზრახვისათა, რათა არა სრულიადსა განწირულე-
ბასა მიეცეს იგი, ვინებეთ ცთომილისა მის და დაცემულისა აღმარ-
თებაჲ, ვითარცა იტყვის წმიდაჲ პავლე: «თანა-გვაც ჩუენ, ძლიერთა,
უძლურებათა მათ უსუსურთასა ტვირთვად*»; და კუალად იგივე
მოციქული იტყვის: «ნურავინ ნურარაჲთ ნუცა ერთსა დაბრკოლე-

* რომელთა 15,1

ბასა ვის სცემთ, რამათა არა იგმოს მსახურებაჲ ეგე თქვენნი»*. და წმიდაჲ მახარებელი იტყვის: «რომელმან დააბრკოლოს ერთი მცირელთა ამთგანნი ჩემდა მომართ მორწმუნეთა, უმჯობეს არს მისა დამო-თუ-იკიდოს წისქვილი ვირით საფქველი ქედსა და დაინთჳს იგი უფსკრულსა ზღვისასა»**.

ამისთვის ჩუენცა მოქმედთა არ-დაბრკოლების მიზეზდგმისა მისა მიმართ აღვმართეთ იგი დაცემულებისაგან და ეკლესიისა შვილთა თანა კუალად გებაჲ მისი განვაჩინეთ. დაღათუ სცთა ვითარცა ჰაბუკი და გარდაჲდა იგი კანუნსა ტფილის შეკრებულისა მის აღგილობითისა კრებისა ოცდართა მამათასა, რამეთუ უხვედრისა თანა ნათესავისა იქორწინა***, ესე ფრიადისა განკანონებისა სასჯელი მოატყუა თავსა თვისსა.

არამედ ვინადგან აღსრულდა საიდუმლოჲ იგი უწესოსა მის ქორწილისა სხვისა დედაკაცისამცა შეყოფაჲ უუსჯულოესისა მთხრებლისა სიღრმედ მიიყვანდა მას შთაპარეხებად, ამისთვის იგივე, რომელიცა მძლავრ იქორწინა, განუწესეთ მას ცოლად.

გარნა უქმსთ ორთავე, რათა დიდთაებრ შეცოდებულთა დაისაჯნენ: ექვსთვე შეიმოსდენ ჰაბუკიცა იგი გიორგი და ქალიცა თამარ გარეგნით სამოსელსა შავსა, შინაგან თეთრთა უნდოთა სამოსელთა და განყენებულ იყვნენ, ვითარცა მონაზონნი კორცთა მიღებისაგან და იმარხვიდენ და შვიდეულსა შინა ერთგზის მიიღებდენ ღვინოსა ღღესა კვირიაკესა.

გიორგი წარვიდეს მონასტერსა მამათასა და ექვსთვე ესრეთ იქცეოდეს ღიღითა სიმდაბლითა, ვითარცა მსახურნი მის მონასტრისანი.

და ქალი იგი თამარ წარვიდეს მონასტერსა დედათასა მაკრინას თანა ენკრატისისა მეფის ასულისა. და ესევეითართავე ქცევითა ცხოვრებდეს დათა მსახურებითა.

და აღესრულნეს რა თვენი ექვსნი, მოვიდნენ ორნივე წინაშე საქართველოსა პატრიარხისა და მიიღონ ორთავე შენდობა სრული. და ეგრეთ შეერთდენ მეუღლედ ივინი.

ხოლო თქვენ შვილნო სამეფოთა ადილთა ჩვენთანო, რომელნიცა იქმნებით გარდამავალ კანუნისა მოციქულთა და მამათასა, არა მცირედსა დასჯასა მიიღებთ ამას სოფელსა და მერმესაცა მას.

* 2 კორინთელთა 6,3.

** მათე 18,6.

*** შლრ. 1748 წ. საეკლესიო კრების დადგენილება, მუხ. 20 (ქართ. სამართ. ძეგლები, ტ. III, გვ. 801).

ხელრთვები:

მე ფ ე თ ე ი მ უ რ ა ზ . კ ა თ ო ლ ი კ ო ს ი ა ნ ტ ო ნ ი . ე რ ე -
კ ლ ე .

ორი ბეჭედი:

1. ქ. დავითის ტომად, მკუიდრ ტახტზე მჯდომად მყო საჟარ-
თველოს ღწნ ცხებულად, მეფე თ ე ი მ უ რ ა ზ .

2. მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ე რ ე კ ლ ე .

ხელრთვა: ე რ ე კ ლ ე .

verso ხელრთვები:

1. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ

2. რ ა მ ა ზ .

ორი ბეჭედი:

353. [8] ბ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა კ ა თ ო ლ ი კ ო ზ ს ა ნ ტ ო ნ ი ს ზ ე ლ ა

დამხოზად, განდევნად და წირვისაგან დაყენებად, და კუალად
შენდობად და მიტევება და რუსეთს გაგზავნა მისი

1755 წ. 16 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. S 427ა. პირი. ქალაღი. მხედრული.

წელსა განხორციელებითგან სიტყვისა ღმრთისა 1755, თთუესა
დეკემბერსა 16, ჩუენ, მე ფ ე მ ა ნ ქართუელთამან თ ე ი მ უ რ ა ზ
და ძემან ჩუენმან მე ფ ე მ ა ნ კახთამან ი რ ა კ ლ ი მ და ორთავე
ამის სამეფოსა ეპისკოპოსთა მოგივლინენით არხიმანდრიტნი ორნი
შენ, ა ნ ტ ო ნ ი ს კ ა თ ო ლ ი კ ო ს ს ა ჩუენსა გამოკითხუად, თუ
რომლისა სარწმუნოებისა ხარ.

ამისთვის, რომელ გუესმოდა და ჭეშმარიტცა იყო ლათინთა სარ-
წმუნოებისა მიმართ მიღრეკა შენი, და ილუწიდიცა შეძინებად მათდა
იღუმალ ერისა.

მაშინ მოვლინებულთა ჩუენ მიერ არხიმანდრიტთა არლარა დაუ-
ფარე და საანჯმონდ¹ აღიარე წვალეზა ლათინთა, და საუწყებელად
ჩუენდა გამოუცხადე.

და ვითარცა ესე ვჰსცანით, მყის დაგამხევით საყდრისაგან შე-

¹ საანმჯონდ.

ნისა, და შენთანა ერთხმანი სამღუდელონი დავსაჯენით და ერის-
კაცი უზიარებელ ვჰყუენით.

ხოლო შემდგომად რაოდენთამე დღეთა მოეგუ! ცნობად ჰეშმა-
რიტი სარწმუნოებისა; დაიწყე გოდებად და ტირილად და შეერდომად
და თხოვად შენდობისა; და უარჰყავ ბოროტი ცთომილება შენი; და
განჰგე სიდრკუე და სარწმუნოება ლათინთა, რომელიცა შეგე-
წყნარა: და აღთქმითა და ფიცითა და შეჩვენებითა დაგვაჯერენ არ-
ღარა მიდრეკად გმობათა მიმართ² ლათინთასა.

ამას ზედა ვითარ ჰშვენოდა პირველსა მახლობელობასა და ჩვენ
მიერ სიყვარულსა შენსა, ფრიად საყვარელ ჩუენდა იქმენ; გარნა
საყდარსავე აღსლვა შენი ცხოვრებასა შინა შენსა არღარა იქმნებო-
და[ა], რამეთუ ორთავე მეფეთა და კრებასა ფიცით ესრეთ დაგვემ-
ტოცია.

ხოლო განგიწესეთ კანონად დაცდება შეწირვისაგან უსისხ-
ლოჲსა მსხვერპლისა თთუეთა ათურამეტთა და მერმელა შეწირვად
სამღვდელოჲსა ლიტურგიისა, რამეთუ ესოდენნი თთუენი დაგვეყ-
ნეს განდრეკილებასა შინა ლათინთა მიმართსა.

და კუალად შემდგომად თთუეთა სამთა განცხადნა ფრიადი სი-
ნანული შენი და ყოვლითურთ უცხო ყოფა წვალებისაგან პაპის მო-
სავთა ლათინთასა და სრულიად აღმოსავლეთის ეკლესიისა სარწმუ-
ნოება იპოვებოდა შენთანა თვინიერ ყოვლისა იქვისა.

და ფრიად წადიერ იქმენ ყოვლითურთ კეთილმსახურსა და
ყოვლითურთ მართლმადიდებელსა იმპერიასა რუსეთისასა წარსლ-
ვად, რომელიცა უმეტეს გულსავე გვჰყოფდა მართლმადიდებლო-
ბასა შენსა.

ამას ზედა ყოველთავე ერთობით მეფეთა და კრებამან შევა-
მოკლენით კანონ[ნი], რომელნიცა განგვეწყნენს, რაჲთა ღირს იქმნე
უსისხლოსა მსხვერპლსა შეწირვად ყოვლად წმიდასა საუფლოსა
დღესა აღვსებისასა³, რომელსა დღესა აღსდგა უფალი ჩუენი იესო
ქრისტე.

და ესრეთ პატივთა მღუდელთ-მთავრობისათა წარგზავნეთ;
და ღირს არს შეწყნარება შენი მღუდელთ-მთავრად მართლმადიდებ-
ლად და, სადაცა მიხვიდე, დაუყოვნებლივ კელყოფად საღმრთოსა
ლიტურგიისა და ყოვლისა სამღუდელთ-მთავროჲსა მოქმედებისა
ვითარცა მღვდელთ-მთავარი, რამეთუ აქავე აღგისრულებიეს სა-
ღმრთო ჟამის წირვა, სამთავროსა ჩუენსა, და მშვიდობით წარხველ.

¹†(გონებისა). ² მიმართა. ³ აღვსებისასა.

ხოლო სამღუდელონი კაცნი, რომელნიცა შენთახა ერთხმა იყვნეს ლათინთა ცთომასა ზედა, მათცა განმარტნეს მიდრეკილებანი თვისნი და შენთანავე აღიარეს მართლმადიდებლობაჲ; და მათცა შეუწდევით მღუდელობად და მსახურებად საღმრთოსა საიდუმლოსა დღესა საუფლოსა აღდგომისასა.

354. მორიგების წიხნი ამილახვართა ხაზლიპაცოვის საძეუზი

1758 წ. 12 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8728. დედანი. ქალაღი. 52×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ჩვენ, ა მ ი რ ა ხ ო რ ი ა მ ი რ ი ნ დ ო და ჩვენი სახლისკაცები სახლისკაცობაზე დავლაპარაკდით. და ბატონს ა რ ა გ ე ის ე რ ი ს თ ა ვ ს ჯ ი მ შ ე რ ს ვიახელით და ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ჟ ა რ ს ა დ ა ნ ც გვერთს იახლა. საუფლისწულოს საქმეზედ ვილაპარაკეთ და იმათის ბძანებით და სიტყვით ასე გავრიგდით.

ამ ი რ ა ხ ო რ ი შ ვ ი ლ ს დ ი მ ი ტ რ ი ს და დ ა ვ ე ი თ ს საუფლისწულოთ დავანებეთ ა ხ ა ლ ს ო ფ ე ლ ი და შ ე ი ს უ ლ ა ნ ი თავისის სამძღვრითა, მთითა და ბარითა; დაგვინებებია საუკუნოთ, რომ ამათი ფარდი ყველას სახლისკაცებს უჭირავს.

თუ ვინ იცის, ბოლოსაც იყოს და გაყრა მოჰქდეს, ეს საუფლისწულოები არცერთი ბარათში აღარ უნდა ჩავარდეს; ავაშენებთ, თუ წავახდენთ, ერთმანერთის საუფლისწულოებთან კელი აღარ გვექნება, გაყრაზე ოთხსაგ ამის საუფლისწულო უნდა დაითვალოს; და ამათი მაგიერ საუფროსო და საჭირნახულო სხვაგნიდამ უნდა აიღონ.

თუ მამულის მემკვიდრე კაცი ვინმე მოვიდეს და დღეის იქით დასახლდეს, იმაზე საუფროსო და საჭირნახულო აიღება.

და თუ ან ჯავახი ან იმერელი ან სხვა ქვეყნის კაცი მოვიდეს და მემკვიდრე კაცის მამულზე დასახლდეს, ის კაცი ვისაც დაუსახლებია, უმამულოთ ისევ იმისი არის. და მამულზე საუფროსო და საჭირნახულო სხვაგნიდამ აიღება. ამის სამუქფოთ აშენებულზედაც აიღება და ხარაბაზედაცა. ერთმანერთის დაჯერებითა და რაზით ასრე გავრიგდით და გავშველდით.

იანვარს იბ, ქორონიკონს უმდ.

რაც ამაში არა სწერია, ამისმეტი საუფლისწულო არა აქვს დიმიტრისა და დავითსა.

სამი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახვარი ა მ ი რ ი ნ დ ო
2. მონა ღთისა ამილახვარი ა მ ი რ ი ნ დ ო
3. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
კოდეზე:

ქ. ჩვენ, არაგვის ერისთავი ჯიმშერ ეს ამილახვარნი¹
ბატონის ბძანებით გავარიგეთ და მოწამეც ვართ ამისი.

ბეჭედი: ჯიმშერ*

verso-ზე სამი ბეჭედი:

1. ყ ა ფ ლ ა ნ
2. მონა ღთისა უზბაში ნ ი კ ო ლ ო ზ
3. არ ი რ ჩ ე ვ ა .

355. ბანჩინება კატრიაშვილების მამულების გამიჯვნის თაობაზე

1766 წ. 19 იანვარი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 853. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ა ლ ო ნ ი პ ე ტ რ ი ა ს შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ა თ ე ი ს რ ო [მ] მო-
უქრიათ და ოთხთვალზე დაუდვიათ, ი მ ა ნ ყ უ ლ ი ხ ა ნ ს რ ო [მ]
ს ა ზ ვ ე რ ე ლ ი სა ლ თ უ ხ უ ც ე ს ი და ქ ა ი ხ ო ს რ ო ნ ა ზ ი რ ი გაუ-
გზავნიათ, იმათ რომ გაუსამზღურავთ, ეს არის.

ქ. ნათლისმცემელს უკან რომ ყელი გადავა და დასავლეთისა-
კენ რომ კაცი წავა, ნაგები პატარა ძველი აგებული გორი არის, იმა-
ზედ გაივლის და პანკელთ ნაკალოვარი რომ არის და ძველი ნატბე-
ვევი და ჩალიანთ ნასხლევის გორის ძირზე რუევი რომ მობრუნდე-
ბის მგერგვალის ქალისაკენ სერ-სერ გავლით ხვარბალის ყელამდინ,
იქიდანაც გავლით გორ-გორ წინუბნის ყელამდინ, ეს მიჯნა იმან-
ყულიხანის დროს არის გარიგებული.

ქ. ჩუენ ახლა იმ იმანყულიხანის წიგნზე ეს მოუმატეთ: სანა-
ლაროს გვერდზე ბ ა ხ ტ რ ი ო ნ ი ს ა კ ე ნ რომ პატარა გორი წა-
აბია და ნარუვალის არის, პეტრიაშვილებიც რომ ამბობენ, ჩვენ
ხოდაბუნი არისო, და იმ გორიდან რომ წვრილი ჯაგნარი ოლე აივ-
ლის, ისე აღმეთათ იმავე მზის ჩასვლისაკენ რომ წინაც დაგვიწერია,

¹ ამილახვარიენი.

• ბეჭდ-ს წარწერა კარვად არ ირჩევა.

ის პატარა ნაგები გორი არის, იმ სანალაროს ზემო ბახტრიონის მხრისაკენ პატარას წაკიდებულის გორიდან იმ უწინდელს მიჯნაზე რაც მეტი მიწა დარჩება, ახლა ჩვენ ის უბოძეთ პეტრიასშვილებს. მგრგვლის ქალასთან რომ ნატბევია გორის ძირზე, უწინდელი მიჯნა ხომ ის არის, მაგრამ ჩვენ ის მიჯნა მოგვიმატებია პეტრიასშვილები-სათვის, ჩალიანთ სხლის გორს უნდა დადგეს, მიჯნაზე დანაგებს პატარას გორს უნდა შემოეყაროს. მიჯნა ეს არის, ამას ვერავინ გადასცილდეს.

ქ. ნათლისმცემელს უკან რომ ყელი გადავა, ცოტა ზევით მთისაკენ მიწევით, რომელზედაც ჩვენ ჩაგვიმიჯნავს, ალავერდლის მიჯნამდინ საფიჩხოვნოთ, საარგოხოთ და სამალრანოთ დარჩება იმ სოფლებისაკენ. და რაც იმას ქვევით ჩაიტანს, იმას აქეთ საალონო არის. ალავერდის მიჯნა, ჩვენი მიჯნა ჯერ გაურჩეველი არის. რაც ალავერდის მამული იქ არის, უნდა გაირჩიოს.

ქ. საბაზიერო რომ მეფეს ჰერაკლეს უბოძებია დურომიშხანისათვის, ვინცავინ ჩვენნი ყმანი არიან ფშაველნი და ალავერდლის ყმა იორდანესშვილი, ისინი რომ ამბობენ, ზევით ნარუალი რომ არის ძველი და ნაგუბარი, შარა რომ არის, იმ შარადამ მოკიდებული ტახტის გორის ზემოდამ აქეთი გორა რომ აბია, იმაზე მიადგება; ძველი ნარუვალიც არის. ზურაბის სიტყვა ეს იყო: საგრემოს შარამდინ უბოძებიათ ჩემთვისაო. არც ჰყავს მოწამე და არც წიგნი აქვს.

ქ. ახლა ეს ასე გაგვიჩენია: ზურაბისათვის თუ უნდოდეს, რაც იმ დღეს მოუჭერთ, ის დაიჭიროს. თუ უნდოდეს, ასე დაიფიცოს, რომ: «პაპის ჩვენიდამ პაპას იმისს მოპარვით არ გამოეტანოს». თუნდა ჩვენი ყმანი ფშაველნი დააფიცოს, საცა მიჯნაზე დადგნენ და დაიფიცონ, იმას დასჯერდენ. ამ სამში რომელიც უნდოდეს, ისე ქნას ზურაბმა. თუ ფშაველნი დააფიცოს ზურაბმა, იორდანესშვილიც თან მიჰყვეს მოწმათ.

ქ. იულოთას ბოლო და ართანის ბოლო ჯერ არ გაგვიჩენია და არც გვილაპარაკნია. ყარალასშვილისათვის, ბაბადიშისა და საგინასშვილისათვის ჩვენი სახა-

სო რომელია და იმათი რომელია იულთისა და ართანისა, ჯერ არ გარჩეულა.

ქ. ნ ა ფ ა რ ე უ ლ ი ს ა ასე არის: ბაბადიშს რაც იმანყულიხანის წიგნი აქვს, ის გაარჩევს, ის არის იმისი, რომ მშველის ნახტომამდინ და საგრემოს შარამდინ უწერიათ. იმას ზევით იმისი არის; მშველის ნახტომს იქით კელი არა აქვს.

ქ. გ რ ე მ ი ს ა კ ე ნ რაც მოუცადის გორის ძირი გაიტანს, მთავარანგელოსს უკან წვერზე რომ ციხე არის, ისე ჩამოსწვრივ ჩვენი სასახლის მაედნის პირი რომ აიტანს შ ა ზ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ს მიწის გვერდისაკენ შავლით, სწორედ მთისაკენ ნაქცევი ნასაყდრალი არის; იმას ჩასავლეთისაკენ უნდა დაუპირდაპირდეს, ისე იმ საყდარზედ მზის ამოსვლისაკენ პირი უნდა პქონდეს და გაიაროს თ ა თ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ი ს სახლს ღობესთან და ისე სწორეთ გავლით უნდა რაც ენისელთ მოურავს უყიდნია, იმას გასწვრივ ი ნ წ ო ბ ა ს გავლით, სადაც ს ა ბ უ ვ ი ს ა კ ე ნ და საყვარელოს გზისაკენ საგრემო მიჯნა არის, რომ ენისელთ მოურავმა და ენისლელებმა კარგად იციან ჩ ე ლ თ ი ს პირამდინ ჩასწვრივ ჩელთი-ჩელთი ალაზნამდინ — ეს ჩვენი სახასო არის.

ვინც თავადი ან ფეისკოპოსი ან სამლუდელო ან საერო ან გლეხი სარწმუნოს წიგნს მოიტანს და მოწამეს მოიყვანს, რომ ჩვენი და ჩვენის მამისა და პაპისაგან მისცემოდეს რაერთიც ადგილი, ჩვენც ყაბული გვაქვს. და ვინც ვერც წიგნს მოიტანს და ვერც სარწმუნოს მოწამეს იშოვის, სახასოთ დარჩება ამ მიჯნებში. და რაც სამთავარანგელოსო და კარისა ღმრთის მშობლის მიწები დარჩება, იმას

ჩვენ ვიპოვ[ვ]ით.

ქ. შ ი ლ დ ი ს ბოლოს რომ ჩვენი სახასო მამულები არის, ამბობენ პა[ა]ტასშვილებს დაუყიდნიათო. იმას ჩვენ გავარჩევთ. ვისაც გაუყიდნია და ან ვისაც უყიდნია, ისევე სახასოთ უნდა დაიდოს.

ქ. ხ ა ხ უ ტ ა ს შ ვ ი ლ ი და მ ა ნ ა ს ა ს შ ვ ი ლ ი, ნაიონჯარი და საჯოგე რომ არის, ამბობენ: სახასო არისო და ენისელთ მოურავს საქმე არა აქვსო. ენისელთ მოურავმა უნდა გაარჩიოს, როგორც უშოვნია ისე; თათარასშვილისა მთავარანგელოსის ყორული რომ

არის, ნოდარისშვილი ამბობს: ჩემი ყოფილაო. იმანაც უნდა გაარჩიოს. ან არადა, სახასო იქნება.

ქ. კილის ყურისაკენ ამბობენ: მთავარანგელოსის შეწირული ყოფილა. იმას ჩვენ მოვიკითხავთ და ისევე მთავარანგელოსს უნდა დანებდეს. ეს ასე გარიგდა. რაც შეწირული ჰქონია მთავარანგელოსს, იქ იმას მოვიკითხავთ, ის უნდა დანებდეს.

თავში:

ქ. ჩვენ მაგიერად ზ ა ა ლ [ბაზ]იერთუხუცესს ასე უამბევით: მერმე რაც ამ განაჩენში მამულები სწერია, უნდა წახვიდე, პეტრიასშვილებიც თან უნდა წაიყვანო; როგორადაც ეს მიჯნები დაგვიწერია; ასე ჩამიჯნოთ.

და ვისაც წიგნი ჰქონდეს და ან სარწმუნო მოწამე ყვანდეს, სამართალში მზათ უნდა შეაქნევინოთ, რომ ჩვენც იმაზე სამართალი გავაჩინოთ. და ვისაც არც სარწმუნო მოწამე ჰყვანდეს და არც წიგნი ჰქონდეს, სახასო იქნება და უნდა ჩამიჯნოთ.

თქვენთვის იქილამ სარგო რომ გავგიჩენია ალონს გარდა, ეს არის. ამ მამულებში რაც ღალა ავიდოდეს, ჩვენი სარგო ჩვენ უნდა მოგვერთმეოდეს; და რაც მეღალის რიგი არის, თქვენც ორნივე ასე უნდა გაიყოფდეთ: ალონის ღალის გარდა ის ორი წილი შენ — ბაზიერთუხუცესს მოგეცემოდეს და მესამედი ამ პეტრიასშვილებს — ყ ა ყ ა ჩ ი ს , რ ა მ ა ზ ს ა , გ ი ო რ გ ი ს და პ ა ა ტ ა ს , იმათ შვილებს — ყველას მიეცემოდეს.

თუ საყორულოთ როდისმე შეიქნას ეს მამულები, რომელშიგაც კვნა-თესვა არ იყოს, მაშინ პეტრიასშვილებს საქმე, არ ექნება; შენ — ბაზიერთუხუცესი უნდა მოუვლიდე. თუ ყორულობაში სარგო რამ გამოვა, შენი იქნება.

საბალახისა ასე განგვიჩენია: ლ ო პ ო ტ ა ს გაღმა გრემისაკენ რაც საბალახე ავიდეს, პეტრიასშვილებს საქმე ნუ [აქვე]სთ. რაც იმას ზევით ალონამდინ ჩვენი მამული დარჩება, თუ რამ საბალახე რისაც ფრისა ავიდოდეს, იქმას შენ და პეტრიასშვილები შეუა უნდა გაიყოფდით.

აღიწერა იანვრის ით, ქორონიკონს უმდ.

ქ. ეს სწორეთ ასლის პირიდან გარდაგვიწერია უმეტნაკლოთ წინაშე მღვთისა და მოგვირთმევია. მაისის კე, ქორონიკონს უპჳ.

ბეჰელი: მდივან-ნაზირი ს გ ი მ ო ნ

ხელრთვა: დეკანოსი გ ი ო რ გ ი.

ბეჰელი: მონა ღთისა მღუღელი დ ა ვ ი თ.

**356. ბანკინება თეიფურაჲ II-ისა იოსებ ოსინაშვილის ხმის ბაღასაჲ
საფარასშვილის საჰამეჲ**

1750 წ. 2 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2620. დედანი. ქაღალდი. 43×16 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. გორელი ო ს ი ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ი ო ს ე ბ ა ს ა ფ ა რ ა ს-
შ ვ ი ლ ს ბ ა ღ დ ა ს ა რ ა ს და ამის ძმის წულს ბ ე ჟ ა ნ ა ს ამას
უჩიოდა: ჩემი სიგლით ნასყიდი ყმანი ხართო, პაპის თქვენისგან
მოს[ცი]ლული სიგელი მაქვსო. სიგელი ხელთ ქონდა, მაგრამ სიგელ-
ზე ბეჰელი არ უჯდა, არც მოწმისა და არც სხვა.

საფარასშვილის სიტყვა ეს იყო: ორმოცს წელიწადს მაგდონი
არ აკლია რაო, რომ მე გორიდან გავსულვარო. მართალია, პაპაჩემი
ნ ა ხ ზ ე ნ ი დ ა მ რომ მოსულა, მაშინ გ ო რ გ ი ჯ ა ნ ა ს შ ვ ი-
ლ ი ს კედლათ ყოფილა და იმას მისვლიაო, ვალიც მართებია გორ-
გიჯანაშვილსაო. გორგიჯანაშვილები რომ ამოწყვეტალან, მერმე
თავის თავათ ყოფილა და მ ე რ ა ბ ა პაპას შენი რომ მოხელე ყო-
ფილა გორისა, იმას ხელი დაუდვიაო და ცოტას ხანს თქვენს კედ-
ლათ ყოფილანო. რადგან ვალისაგან გატეხილი ყოფილა პაპაჩემი,
თავისი შვილები ლ უ ს ი კ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ა თ ვ ი ს მიუყიდნიაო და
ლუსიკასშვილისათვის ნასყიდობის წიგნი მიუცემიაო, ი ე ს ო ნ
საღთსუცის მოწმობითა და ბეჰელითაო; და მას უკან ლუსიკასშვილი-
საგან ის ნასყიდობის წიგნი ბებია ჩემს დაუხსნიაო და ახლა ჩვენ
ხელთა გვაქვს ის ნასყიდობის წიგნო.

ერთი ნასყიდობის წიგნი საფარას სახელზედ მოცემული ოსი-
ნასშვილს ქონდა ხელთა და ერთი სიგელი საფარასშვილს ქონდა
ხელთ, რომ კიდევ საფარას მიეცა ლუსიკასშვილისათვის თავისი
შვილები ნასყიდათ, და ოსინასშვილი თვითონ მერაბა და ბაინდურა
ორნიც მოწმათ შიგ ეწერნენ, ბეჰელი კი არ უჯდა ამათი, არც ბეჰელის
ალაგი ცარიელი იყო, ისე მოწმათ ეწერა. მაგრამ ოსინასშვილს რომ
უბეჰდო სიგელი ჰქონდა, ის სიგელი სამის თვით უწინ იყო დაწერი-
ლი. ლუსიკასშვილის სახელზედ რომ სიგელი იყო დაწერილი, იმ სი-

გელზედ რადგან ლუსიკასშვილის სიგელი უფრო უკანდელი იყო დაწერილი და ოსინასშვილი ორივე ძმანი მოწმათ შიგ ეწერნენ, უწინდელს სიგელს წინ აუდგებოდა.

მაგრამ საფარასშვილი[ს] სიტყვა ეს იყო: ეს სიგელი ტყვილათ გაკეთებული არისო და აგრევე იოსება ოსინასშვილი ამბობდა, რომ ლუსიკასშვილის სახელზე რომ სიგელი სწერია, ტყვილი არისო და ჩემი პაპის მოწმობაც ტყვილად დაუწერიათო.

ამათ ხომ ამა სიგლების დაწერა არცერთს არ ახსომდათ და არც იმ ხანისანი იყვნენ. მოწამე ვთხოვეთ. თუ საფარასშვილმა ამგვარი მოწამე იშოვოს, რომ საფარასშვილები ლუსიკასშვილს ნასყიდით ყოლოდეს, რადგან ოსინასშვილი მოწმათ უწერია, ოსინასშვილის სიგელი მაშინვე გაცუდებულია. და თუ საფარასშვილმა მაშინდელი დამწრე მოწამე ვერ იშოვოს, მას უკან ოსინასშვილმა ამგვარი მოწმეები იშოვნოს იმ ხნისა, რომ სწორედ იცოდეს, რომ ოსინასშვილის ნასყიდობის წიგნი მართალი იყოს და ლუსიკასშვილებს ნასყიდით არა ყოლოდეს საფარასშვილები და ამათს მოწმობას გაცნინჯავთ.

და თუ, ვინ იცის, მოწამე ვერც ერთმა ვერ იშო[ო]ნ, კიდევ ჩვენს სამართალში ილაპარაკონ. სამართალს სხვას უზამთ.

მთიბათვის ბ, ქორონიკონს უმდ.

ბეჭდი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის დამტკიცებული.

3 57. განიხილა ერეკლე II-ისა ხოსროშა ბატონიშვილის ძალის ელენესა და ჯავახიშვილების ძალის საქმეჲს

1756 წ. 7 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14616. დედანი. ქალაღი. 21×16 სმ. მზღ-რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ჯ ა ვ ა ხ ი ს შ ვ ი ლ ს ფ ა რ ე მ უ ზ ს და მის შვილს ე რ ა ს-
ტ ი ს ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ს ხ ო ს რ ა მ ზ ე ს ქ ა ლ ს ე ლ ე ნ ე-
ს ა გ ა ნ თამასუქით თერთმეტი თუმანი ვალათ აეღოთ და ყ ა რ ა-
ღ ა ჯ ს ბაინდურასშვილი ნადირას შვილი ფარეში თავისის მამუ-
ლით თამასუქში გირაოთ დაუწერათ, რომ სარგებელი ამ თეთრისა
იმას ექლივა. და ყამთა ვითარებისაგან ის კაციც აღარ ყოფილიყო,
ელენეს იმ მამულიდან აღარა რგებოდა რა, მთავნიც და სარგებე-
ლიც არა მისცემოდა რა.

ეს ფარეშის მამული ყარაღაჯს ელენესათვის თავის თეთრში დაგვინებებია სამართალით; ამან იმ მამულის გამოსავალი როგორც უნდა მოიხმაროს, მანამ თავისის თეთრი მიეცემოდეს.

და თუ ჯ ა ვ ა ხ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ა ვ თ ა ნ დ ი ლ მ ა თავისი მასუქის თეთრი მისცეს. მასუქან მამული ჯავახიშვილს დაქანებოს; თუ არადა, ელენეს ეჭიროს.

აგრევ კიდევ ხუთი თუმანი ჭ ა ჭ ი ა ს შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს მართებოდა თამასუქით. ამისი ორი ვენახი გირაოთ უწერია. ის ჭ ა ჭ ი ა შ ვ ი ლ ს ო რ ი ვ ე ნ ა ხ ი ც ე ლ ე ნ ე ს ა თ ვ ი ს დაგვინებებია. მანამ თავისი თეთრი მიეცემოდეს, ეს ვენახებიც ამას უნდა ეჭიროს.

თიბათვის ზ, ქორონიკონს უმღ.

ჯავახიშვილმა ავთანდილ ან თავისი თეთრი ახლავ მისცეს და ეს გირაო მამულები ავთანდილს ქონდეს; ან არადა, ხელალებით ახლავ ელენეს დაქანებოს მთავნსა და სარგებელში. ჯავახიშვილს საქმე აღარ ექნება.

იესაულო, ე ლ ი ზ ბ ა რ მ ო ლ ა რ ე თ ხ უ ც ე ს ო, ეს ასე გაურიგე.

ორი ბეველი:

1. უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებულთ, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.
2. მე ფეხთგანბანილითა მიერ ეკლესია: ვადიდე, ე რ ე - კ ლ ე.

ქ. ეს განაჩენი რომ მოგეცით, რადგან დიდი ხანი გავიდა რომ ჯავახიშვილმა ვერ დაიხსნა, ახლა როგორც გენებებოდეს, ისე მოიხმარეთ. სიტყვა ნულარავის აქვს ამ მამულში. გინდოდესთ გაყიდეთ, გინდოდესთ თქვენთვის გეჭიროსთ, საქმე; აღარავის აქვს.

მარტის ბ, ქორონიკონს უმღ.

იგივე ბეველები

358. ბანჩინება თეიმურაზ II-ისა ოსეთა ფარსადანას შვილისა

და მოსიას სასინხლო საქმეზე.

1756 წ. 4 ოქტომბერი

ცსა. ფ. 1446. საბ. № 4037. დედანი. ქალაღი. 21,5×15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ო ს ე ფ ა ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი მ ო ს ი ა ს ძ მ ის ს ო კ ე დ ი ლ ს უ ჩ ი ო ლ ა, თავი გაუტეხა ჯოხითა და წიხლითაც ბევრი სცა მუცელშიაო და იმ ნაცემობით მოკვდაო. აქიმიც ზღდგომოდა და ის აქიმიც მოვაყვანინეთ; აქიმსაც ვკითხეთ; იმანაც ას[ე] მოგვახსენა, რომ

გალახულობის მიზეზით პატარა მუცელს იმტკივნებდა და ამას ამბობდა, რომ ამისის გამოისათ ეკედებო.

რადგან უბრალოს ჩხუბის გამორევაში ხელდახელ გარჯით და ცოდვილობით გაესარჯა და სიკვდილი იმის მიზეზით მოხდომიყო, იარაღით ჭრილობა არა ქონდა რა და მოსიას უბრალოთ ჩხუბი გამორეოდა, იმ ჩხუბში უნებურათ მოსვლოდა ამგვარი საქმე, ამიტომ ნახევარი სისხლი მოსიას დავადევით სამართლით; ნახევარი სისხლი ექვსი თუმანი ფარსადანას შვილს ოსეფას პისცეს, თავისის ანგარიშით ვეჯიც მიეცემის სისხლში.

იესაულო, მეითარო და ვ ი თ, ეს ასე გა[ა]რიგე. გამოურთვი და მიეცი, რაც ამ განაჩენით გასამართლებულა.

ღვინობისთვის დ, ქორონიკონს უმდ:

ბეჰადი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცნებულ, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებულ.

359. განჩინება თეიმურაზ II-ისა დავით და იოანე დინასთიების გამულის საქმეზე

1757 წ. 7 იანვარი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 3457. დედანი. ქალაღი. 22X15,5 სმ. მხედრულა.

განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახპარია ორწერტილი.

ქ. დ ი ა ს ა მ ი ძ ე დ ა ვ ი თ მორდარი და ამისი ბიძაშვილო
ი ო ვ ა ნ ე ლ ო ა რ ს ა ბ ი ს ყმასა და მამულზე ლაპარაკობდენ:

დ ა ვ ი თ ი ს სიტყვა ეს იყო: ლოარსაბ ჩვენი გაყრილი იყო და
მასუკან მამაჩემ[მა] ვ ა რ ა მ შეიყარაო, ნ. ი კ ო ლ ო ზ ს არ შეყ-
რიაო.

ი ო ვ ა ნ ე ამას უპასუხებდა. რომ: ლოარსაბ რომ. შე[ე]ყარა მა-
მაჩემს ნიკოლოზს და მამაშენს ვარამს, ორსაჲ ერთათ შეყრიაო.

მაგრამ დავით კიდევ ამას მოგვახსენებდა: მამაჩემს ვარამს შე-
[ე]ყარაო, ნიკოლოზს მამაშენს არ შეყრიაო.

რადგან ასე იყო. ერთი შეყრილობის წიგნიც ქონდა ვარამის
სახელზე დაწერილი, მაგრამ ის წიგნი უბეჭდო იყო და გული ვერ
დავაჭერეთ.

სამართლით ფიცრ დავით მორდარს დაედვა. თუ წადგეს და
მორდარმა იოვანეს ასე შეფიცოს, რომ: «ლოარსაბ გაყრილიც ყო-
ფილიყოს და კიდევ მარტო ვარამს შეყროდეს და ნიკოლოზს არ
შეყროდეს, ვარამსა და იმას ერთათ არ შეყროდეს».

თუ ასე დაიფიცოს, მორდარს ლო[ა]რსაბის მამულზე საჭირნა-
ხულო მიეცემა:

იანერის ზ, ქორონიკონს უმე.

ფიცში ასე უნდა ჩაიტანოს დავითმა, რომ ის წიგნი ლო[ა]რსაბი-საგან იყოს მიცემული შეყრილობისა.

ბეჟალო: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ის დამტკიცებული.

360. ბანჩინაბა თეიმურაზ 11-ისა ბაჟან ხარხაულიძისა და მოაბას

პიტაშვილის ღუჟანაგის საჰმეზა

1757 წ. 5 თებერვალი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 9. პირი. ქალღდი. მხედრული.

[6] ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე ბ ე ჟ ა ნ და ამისი ბიძა ს ვ ი მ ო ნ კ ი-ტ ა შ ვ ი ლ ს მ ო ს ე ს ა ს და იმის ძმას ხ ე ჩ ა ტ უ რ ა ს და ამათ ძმისწულებს უჩივლა.

ბ ე ჟ ა ნ ასე ჩიოდა: ჩემის ყმის ჩ ა მ ო ვ ა რ დ ნ ა შ ვ ი ლ ის შ ა ნ შ ი ა ს სამი ღუქანი და ერთი ნავენახორიო ტყვილად უჭი-რაესო.

კ ი ტ ა შ ვ ი ლ მ ა ასე უპასუხა: შ ა ნ შ ა ს შვილს მ ა მ უ-კ ა ს და იმის ბიძაშვილს ზ უ რ ა ბ ა ს ჩვენი თეთრი ემართაო, სხვა ფასიც მივეციოთ. ზურაბასა და მის ძმებსაო და მამყიდესო, ნასყი-დობის წიგნიც ქონდა და იმაშიაც ამ რიგათ ეწერა.

ბ ე ჟ ა ნ ამას აშოროს ანბოზდა, რომ არც შანშა შვილს მამუ-კას თქვენი თეთრი მართებიაო და არც ზურაბისაგან სწორეთ გიყი-დიაო.

ჩვენ ამისი სამართალი ასე გვიბძანებთ: წადგეს კიტაშვილი მო-სეა თავდათავ და ასე შეფიცოს: «ჩვენი თეთრი შანშა შვილს მამუ-კას და იმის ბიძაშვილს ზურაბას საერთოთ თეთრიც მართებოდეს, მას უკან ზურაბასთვის ფასი მიეცეს; არც ძალით და უსამართლო-თი წაერთმიოს და იმისი გულიც შეეჭვებინოს, რაც იმ ნასყიდო-ბის წიგნში სამი ღუქანი და ერთი ნავენახორი უწერია, როგორც მიჯნა უწერია, იმის მეტიც არ ეჭიროს».

თუ კიტაშვილმა მოსესამ ასე დაიფიცოს, რაც ღუქნები და ნა-ვენახორი უჭირავს, დარჩეს მოსესას და მის ძმასა და ძმისწულებს, ბეჟანს და მის სახლისკაცს ხელი აზა აქვს და ველარცარას მიედა-გებთან.

თუ როგორც ამ განაჩენში სწერია, ასე ვერ დაითიცოს, [v] ის მამული ბეჟანს დარჩება.

ალიწერა თებერვლის ე, ქორონიკონს უმე, ჩღზ წელსა.

მეფე
თეიმურაზ

რავგარათაც ამ ჩვენგან ბძანებულს განაჩენში სწერია, ამგვარად ჭიტაშვილმა მოსესამ დაითიცა. ამის იასაული ქავთარი-შვილი ედიშერი იყო. ეს დუქნები და ნავენახორი დარჩა ჭიტაშვილს მოსესას, მის ძმას და ძმისწულებს. ხერხეულიძეს ბეჟანს და მის სახლისკაცს ხელი აღარ აქვს.

361. განჩინება ჰონი გიორგის ცოლის მარიამის ქონების საქმეზე

1757 წ. 26 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5147. დედანი. ქალაღი. 44X15,8 სმ მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სატყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ივანეს შვილი ჰონი გიორგის ცოლი, დიდმელი ჭიტესას ქალი მარიამ ავით ყოფილიყო; და ამ ავით ყოფნაში ცოტას ხანს, ორს კვირეს თუ ოცს დღეს, ეს გიორგის ცოლი თავის დეიდას ქალთან¹, ზორეშან გიორგი მღვდლის ცოლთან. მისუ-ლიყო; და ამ თავის დეიდასშვილს რაც ხანი ამასთან ყოფილიყო, ავანდყოფისთვის მოეცლო და ეპატრონებინა.

ამ ქალს თავისის თავისათვის რომ შეეცყო სიკედილზე მიწურ-ვილიყო, თავისი მწყემსი მღვდელი და თავისი მოძღვარი მიეყვანი-ნებინა, სიცოცხლის დროს ანდერძი ექნა და თავისის მწყემსის, სიო-ნის დეკანოზისათვის ნიკოლოზისათვის ანდერძი დაეწერინებინა, ან რაც თავის სულზე მოსახმარებლათ ნდომოდა და ან შვილებისა-თვის გარჩევით ეანდერძებინა და მიეცა.

რადგან ამ გიორგის ცოლს ერთი შვილი უწინდელს ქმართან ყოლოდა და ერთი შვილი ამ ჰონს გიორგისთან, ამათი მისაცემიც ანდერძით გაერჩია. იმ ქალის ქმარი სიკედილის დღეს აქ არ დას-წრებოდა. ჰონი გიორგი გზას ყოფილიყო და სიკედილს უკან რომ მოსულიყო, რაც ანდერძის წიგნს გარდა ამისი საქონელი თუ ქალის მზითევი დარჩომილიყო, თავისის ცოლის დეიდასშვილის ხორეშა-ნისათვის ეთხოვნა. და ამ ხორეშანს არა ეპასუხებინა რა.

¹ ქალს.

მოვიდა ჰონი გიორგი და ჩვენ, ორბელიანს სარდარ-მდივანბეგს რევაზს შემოგვჩივლა. ჩვენ ამისი სამართალი ასე უყავით: რაც თავის სიცოცხლით გიორგის ცოლს მარიამს ანდერძი ექნა ნიკოლოზ დეკანოზისა და თავისის მოძღვრის მოწმობით, ის ანდერძი სამართლით აღარ მოუშალებთ; და ქმარმაც იყაბულა, რაც ანდერძში დეკანოზის მოწმობით ეწერა სამარხი თუ შვილებისათვის მიცემული.

ამას გარდა სხვა რაც გიორგი ჰონს თავისი საქონლისა თუ თავისის ცოლის შვითვის ნუსხა აქვს, რომ ამისის ცოლის მარიამის დეიდასშვილს ხორეშანს უყაბულებია, რომ ადგილს ყოფილა, თვითონ ხორეშანს აქვს, თუ სხვას აქვს ვისმე, ჰონს გიორგის უნდა მიებაროს.

იასაულო*, როგორც ამ განაჩენში სწერია, ეს ასე გაურიგე და მიიბარებინე. ფებრვლის კვ, ქორონიკონს უმე.

ბეჰელი: სარდალი მეფეთ-მეფისა, მდივანბეგი ვარ სეფისა, რევაზ.

362. განჩინება თეიმურაზ II-ისა მაჩაბლავის უმათა საჰმეი

1757 წ. 6 მარტი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 8618. დედანი. ქალაქი. 15,5×14,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი.

ქ. მაჩაბელი იესე რომ ელაპარაკებოდა ბარძიშს და ძალღუას, მეფის ვახტანგის დროს ამილბარს და ბედანს თავეთი წილი ოსები თუ სპეროდეს, ამის მოწმე[ე]ბი იესე მაჩაბელმან უნდა მოიყვანოს ქრცხინელს ხეობის კაცნი მუხტაბარნი, სახასო ერისთვის ყმა და ამილახორის ყმა.

მოწმე[ე]ბს გ[ა]ვშინჯავთ, თუ მუხტაბარნი არიან და გული დავ[ა]ჭერეთ ამილბარისა და ბედანის წილი ოსები ბეითალმანი იქნება.

იასე მაჩაბელს რომ წიგნი უჭირავს, სახლებულები უნდა ჩამოვიდნენ და ეკითხოს: ის წიგნი ძალ[ი]თ დაუწერიანება, თუ თავ[ე]-თის ნებით მიუციათ.

მარტის ვ, ქორონიკონს უმე.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მკუდრ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი სახელის ჩასაწერად.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9460. დედანი. ქალაქი. 27×19,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ამასწინათ ამილახორის ამირინდოს კაცნი ხიდირბეგს მოეკლა და შვილები დაეყიდნა. ამ საქმეში კაცის კვლასა და ტყვეების დასყიდვაში ბადრის შვილი ბერიც შიგ რეულიყო.

მას უკან ამილახორი ამირინდო ხიდირბეგს წასდავებოდა, და ბერი ბადრის შვილი თავისის მამულით ხიდირბეგს ამირინდოსათვის ნასისხლათ მიეცა. და მას უკან ამირინდოსაგან ნაიბს ისაყ-ბეგს ეყიდნა. და მას უკან ნაიბს ისაყ-ბეგს ავალის შვილის ზა[ა]-ლისათვის მიეყიდნა და ზა[ა]ლს სკეროდა. და მას უკან ჯიმ-შერს ეს ბადრის შვილი უჩვენოთ ზა[ა]ლის შვილის ავალისათვის წაერთმევენა.

ახლა გავსინჯეთ და მოკითხული ვქენით: რადგან ზა[ა]ლის ნასყიდი ყოფილიყო და ზა[ა]ლისაგანაც ასე ანდერძი ქონოდა, თავისის სახლისათვის მიეცა; და ჩვენც ეს ბადრის შვილის მამული და ობოლი ზაალის¹ სახლის ამილახორის ქალის ელენესათვის გვიბოძებია და დაგვინებებია. ხელი არავის არ აქვს.

მარტის კე, ქორონიკონს უშე.

ორი ბეჭედი:

1. უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.
2. მე ფეხთგანზანილთა მიერ ეკლესია ვადიდებ, ერეკლე.

364 სამართალი მამალე II-ისა შივი ავალიშვილის შიხს საქმეზე

1757 წ. 1 ივნისი

ცსა. ც. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 182. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[106v] ჩვენი ბძანება არის ასე, რომ: მანავს ფოცხვერას შვილი ძველი[თ]გან ბატონებისაგან ზა[ა]ლს ავალის-შვილს და გიუს წყალობად ქირებიათ. ავალის შვილები რომ გაყრილან, ზაალს და გიუს ბარათით გამოყოლია წილად: ბატონს ბი-

¹ აზალის.

ძას ჩვენს იმამყულიხანსაც განაჩენი ებოძა გივისათვის: შენი ძმანი ზაქალის ცოლი მანამ ცოცხალ იყოსო, იმას ემსახუროსო და მასუკან როგორც შენი ყმა ყოფილაო, ისევე შენთვის გვიბოძებიაო.

სამართალში გივის შეილს ასლანს დარჩა ეს ფოცხვერას-შეილი, სხვას კაცს ხელი არავის აქვს.

თიბათვის ა, ქორონიკონს უმე

ერე-
კლე

365. ბანინება საამ კოზიაშვილისა და ლომი ბუჩაშვილის

შაბ-მამულის საჩუქარი

1757 წ. 10 აგვისტო

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 3251. დედანი. ქალაღი: 38,7×15,7 სმ. მხედრუ-
ლი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. კობიაშვილი მოურავი საამ და ბუჩაშვილი
ლომი ჩიოდნენ. ეს ბუჩაშვილი მკვიდრათ ამ კოზიაშვილებისა
ყოფილიყო. ბარძიმ ერისთავს ეს ბუჩაშვილი თავის ნასყიდის
მამულით ანანურთა ღმრთისმშობლისათვის შეეწირა და სამკვიდ-
რო მამული ამ საამს დარჩენოდა და ჯიმშერს მამის ჩვენის ბძანე-
ბით ეს ბუჩაშვილის სამკვიდრო მამული ამ საამისათვის მიეცა. ახ-
ლა ის ნასყიდობა და სამკვიდრო მამის მამული გაურჩეველი იყო.

ჩვენ, ბატონიშვილს და არაგვის ერისთავს ვახტანგს
მოგვახსენეს. ამათი საჩივარი გავშინჯეთ და მამულის გაურჩეველო-
ბის მეტი საჩივარი არა იყო რა. ჩვენი მდივანი სულხან გა-
ვატანეთ, დემეტრე მოურავი, გრიგოლაშვილი დათუ-
ნა, ყასიმაშვილი ბაჩია. და სხვა მცოდნე გლეხი კაცნიც
წაეყვანა, გაერჩიათ და რაც ნასყიდობა ქონოდათ ამ ბუჩაშვილებს,
ისე ჩვენის ბძანებით ბუჩაშვილისათვის დაენებებინათ; და მამის
მამული ამ საამს დარჩა. სალთხუცის ნასყიდს მიწას აქეთ გარაში
ბუჩაშვილს ერთის დღის მიწის მეტი არა ქონოდა. ეს ერთის დღის
მიწა გარაში ბუჩაშვილს დარჩა. სხვა მამულა გარაში ბუჩაშვილს
ალარ აქვს, სულ ამ საამს დარჩა.

სხვა ნასყიდობა სალთხუცის მიწის გვერდზე საშაბუროსა-
კენ და სხვაგანაც რაც ნასყიდი აქვს, ამ ბუჩაშვილის ლომისა და
მისის სახლის კაცებისაა.

აღიწერა აგვისტოს ით, ქორონიკონს უმე.

ბეჭედი: ლომად იუდას ბაკეთად, ვახტანგ ირაკლის ნაკვე-
თად.

**366. ბანჩინება ავთანდილ კარაქმისა და თევდორე შავშიშვილის
წიგნების საძეგლი**

1757 წ. 15 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 36. ნაბ. № 151. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[91] ქარუმიძე ავთანდილ კარალელს შავშიშვილს თევდორეს და კარალელთ წიგნების წყალსა და სათავეს ედავებოდა.

ჩვენ, ორბელიანმან სარდალ-მდივანბეგმან რევაზ ვალაპარაკეთ. სამართლით შავშიშვილს თევდორეს ფიცი დ[ა]ედვა, უნდა მოწმე[ე]ბით შეეფიცა. შუაში მეზობლები ჩამოსულიყვნენ, უფიცრათ შეეერიგებინათ. წიგნები ავთანდილისა ყოფილ[ვ]იყო, წყალი და სათავე რუ მეტრეველის მიჯნამდისინ შავშიშვილისა ყოფილიყო; ამ მიჯნას ქვეით რუცა და წიგნები — ავთანდილისა. ერთმანერთის ნებაყოფლობით ასე შეერიგებულიყვნენ და ერთმანერთისთვისაც წიგნი მიეცათ.

ეს წიგნები სანახევროდ უნდა აშენონ, რაც აშენება უნდოდეს. თუ რუს მეტრეველის მიჯნამდისინ და წყალს შეეცილოს ვინმე, პასუხი შავშიშვილმა და კარალელთ უნდა გასცენ. თუ წიგნების და მეტრეველის მიჯნას ქვეით რუს ვინმე შეეცილოს¹, პასუხი ავთანდილ და იმისმან ყმამ ბეგოაშვილმან ზურაბ გასცეს. რაც წიგნებიდამ მოვიდეს, შუაზედ გაიყოს.

ერთი ამისთანა განაჩენი ავთანდილს და იმის ყმას აქვს. ასე გარდასწყდა.

ენკენისთვის იე გასულს, ქორნიკონს უმე.

367. მორიგების წიგნი იოვანე მდივანბეგისა ჯალაღისადმი

1757 წ. 16 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2196. დედანი. 31,5×13 სმ. ქალაღი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, ბიძა თქვენმა მდ[ი]ვ[ა]ნ ბეგმა იოვ[ა]ნემა თქვენ, ჩემს ბიძაშვილს ჯალბეგს, ასე რომე:

ამას წინათ ჩვენ ისპანს ვიყავით. ისპანიდამ შენც დედაკაცები გაიყუ[ა]ნეთ და მეც მანუჩარას გავყუანინე დედაკაცები. მე შენს გაყუანის დედაკაცებს წამოგედავე და შენ მა[ნ]უჩარას გაყუანის დედაკაცებს მე წამომედავე. ამ დედაკაცების ბარო-

¹+ვინმე

ბაზე ჩვენში ლაპარაკი ჩამოგვივარდა, ჩვენ ერთმანეთს შევრიგდით. ამ თარიღს იქით ამ დედაკაცების ბარობაზე ჩვენში ლაპარაკი და სა-
დავო არ არის რა შენს გირაოებს გარდა, რომ შენი გირაოები ჩემ-
თან ოთხის თვის ვადით არის, ოთხ თვეს უკან შენი გირაოები უნდა
დავიხსნა და მოგაბარო.

სხუა არც შენი გაყუანილი დედაკაცებში დარჩომილა ჩემი სა-
ლაპარაკო და არც ჩემის გაყუანილი დედაკაცებში დარჩომილა შენი
სალაპარაკო სიტყუით საქმემდინ, არც ამების ბარობაზე და არც
მანუჩარას და ბაღდასარას საქმეზე ჩვენში დარჩომილი არა არის რა.

ერთი ამ წიგნის ფარდი შენ, ზალბეგისგან მოცემული მე მაქვს
და ეს წიგნი ჩემგან მოცემული შენა გაქვს.

არის ამისი მოწამე პატრების უფროსი პატრი ს ე რ ე ფ ი ნ და
ი ს ა ი უზბაში

ისაი უზბაში

 და მეითრისშვილი პ ა [ა] ტ ა

მ-ნა ლ-სა პატა

თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ბ ე უ ა ნ ქ, ნაზირი ყ ა ი თ მ ა ზ ა

მე, ნაზირი[ს] შვილს დ ა ვ ი თ ს დამიწერია ბ[ა]ტონის ჩემის
მდივანბეგის ბძანებით და მოწამეც ვარ. დაიწერა ეს წიგნი ა ხ ა ლ-
ც ი ხ ე ს, ენკენისთვის ივ, ქორონიკონს უმე.

სხვა ხელით:

კიდებ:

მე, იო ა ნ ე მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ს ამ წიგნის ყაბული მაქვს. ჩემი
სიტყვით დაწერილია.

ქ. მე, სათათო

სომხ.

 ფასიას შვილი სტეფანამ ამ წიგნის მოწამე
ვარ, მდივან[ს]ბეგის იოვანეს სიტყვითა. ეს ჩემი ხელია ბეჭედი.

ქ. მე, მამაყულის შვილმა ბეჟანმ[ა] ამ გარდასწყვეტის მოწამე
ვარ მდივანბეგის იორარით.

სომხ.

368. ბანჩინება თეიმურაზ II-ისა ამირინდო ამილახორისა და
ზადგინიძეების გამულის საქმეზე

1757 წ. 26 ოქტომბერი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 4427. დედანი. დაზიანებული. თავში ამოხეულია. ქა-
ღალდი. 24,6×18,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა ნ ა მ ი რ ი ნ დ ო მ და ამილახორის შვი-
ლებმან უჩიველეს ზ ე დ გ [ი ნ ი ძ ე ს ზ უ ა ს ა და] ს ვ ი მ ო ნ ს. მო-

იყვანეს, ერთად ვალაპარაკეთ, მათი სარჩელი და საჩივარი გავსინჯეთ.

ამილახორ[ი ამირინდო და ამილახორის შვილები] ასე მოგვახსენებდნენ: ჩვენი ყმის¹ მამული ქრისტესიას შვილის ნ[ა]სახლები ქუმსის შვილისა დაურქმევიათ და ასადურას შვილის მამულსაც აშას გვიშვრებიან და მალვენ.

ზუა და სვიმონ ამის აშორის უპასუხებდნენ.

მაშ² წადგეს ზუა და სვიმონ, თ[ა]ვკაცად ასე შეფიცოს ამილახორს [და ამილახორის სახლის კაცებს: «არც ქრისტესიას შვილს მამულისათვის³ ქუმსიას შვილის მამული დაგვერქმევინოს და არც ასადურა შვილის მამული ვიცოდეთ ვის უჭირავს და ვის არა, და არც ჩვენ გვეჭიროს».

თუ ასე შეფიცონ ზუამ და სვიმონ თავკაცად, ამილახორი და ამილახორის შვილები ველარ[ა]ს მიედავნენ. და თუ ასე ვერ იფიცონ, რომელიც ამილახორმან და ამილახორის შვილებმან თქვან, ის მამული ამილახორს და იმის სახლის კაცებს საერთოდ დარჩეს. ასე გარდასწყდეს.

ჩვენი ბძანება არის ციცი შვილო გლახავ! მერმე როგორც ამ განაჩენში გვიბძანებია, ასე გა[ა]რიგე. საყდრის კარი ამილახორმან გა[ა]ღებინოს.

ღვინობისთვის კვ, ქორონიკონს უშპ.

ბეჰელი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

369. სამართალი თეიმურაზ II-ისა გიორგი და ფრიდონ

გლუჯიძეების მამულის საძეოზე

1768 წ. 11 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11177. დედანი. ქაღალდი. 21,3×16,5 სმ.

მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ჩვენი ბძანება არის ჩვენგან ღიდად პატივცემულ ეშაკალათბაშო ზაზავ.

მერმე გლუჯიძე ტარიელის შვილს გიორგის³ სასირეთს ერთი საკომლო და ოციოდ ღლის მიწა თავიანთ სახასო ზაზას ცოლისგან ჩვენის ბძანებით დ[ა]ეხსნა. ახლა ამის ბიძა-შვილმან ფრიდონ უჩივლა.

ამათი სამართალი ასრე გვიბძანებია: რაც გიორგის თეთრი

¹ მაშე. ² მამულისათვის. ³ შვილს გიორგის შვილმან გიორგიმ.

დახარჯოდეს, ნახევარში ფრიდონ მიუდგეს. მაშლიდამ რაც გამო-
ს[ა]ვალი გამოსულიყოს, კაცნი დ[ა]უსხი და უანგარიშე; რაც დად-
გეს თეთრი, თაენში² და სარგებელში ჩ[ა]უგდონ. სხვა რაც დ[ა]-
ედვას, ფრიდონს მიაცემინე და მამული შუაზედ გაუყავ, რო-
გორც გვიბობებია.

ეს ასე უნდა გა[ა]რიგო.

მკათათვის ია გასულს, ქორონიკონს უმე.

ბეპედი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს
დამტკიცებული.

370. ბანინება აფციაურებისა და მათი სახლისკაცების

გამულის სამეფე

1758 წ. 27 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4024. დედანი. დაზიანებული. მარჯვენა კიდე ალაგ-
ალაგ ჩამოხეულია. ქაღალდი. 26,3×17,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის
ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. გუდამაყრელი ა ფ ც ი ა უ რ ე ბ ი ნაცვალა პ ა პ ი და ამის
ბიძაშვილები და ამათი სახლისკაცები ე გ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი და ნ ა -
დ ი რ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი მთაზე ჩიოდნენ.

ეგაშვილები და ნადირაშვილები ასე უჩიოდნენ: ეს მთაო უწინ
არცავის სკერიაო, [უწინ] მამაჩვენი მისულაო, გზა გაუტეხებიაო,
[თივა] გაუთიბიაო. მასუკან ძალით ამ ნაცვალმა [და] ბიძაშვილებ-
მა წაგვართვესო. ამას წინათ ჯე...* თანაც ეჩივლათ და ეგაშვილე-
ბისა და ნადირაშვილებისათვის ფიცი დაედვა.

ამათი საჩივარი გავშინჯეთ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ს არაგვის
ერისთავს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს ამისი სამართალი ასე გვიბძანებოა: წად-
გეს ერთი ეგაშვილი და ერთი ნადირაშვილი ამ ნაცვალს და ამის
ბიძაშვილებს ასე შეფიცოს, რომ: «ეს მთა არც არაგვის ერისთავს
ამ ნაცვლის მამაბიძისათვის, მიე[ცეს] და გზაც უწინ ამათ გამო-
ელოს და [ძალითა გამოერ]თმოს».

თუ ეგაშვილმა და ნადირაშვი[ლებმა] ასე შეფიცონ, ის მთა ამ
ეგაშვილებს და ნადირაშვი[ლებს] დარ[ჩეს]. ნაცვალს პაპის და იმის
ბიძაშვილებს ხელი [აღა]რ ექნებათ.

თუ ასე ვერ დაიფიცეს, ისევ ამ ნაცვალსა და მის ბიძაშვილებს
დარჩება. ეს ეგაშვილი და ნადირაშვილი ველარას მიედავებიან.

მარიამობისთვის კჲ, [ქორონიკონს] უმე.

¹ თენში.

* აქლია სამი-ოთხი ასო..

მოურაო ე ლ ი ზ ბ ა რ და იასაულო! ეს ასე გა[ა]რიგეთ, რო-
გორც ამ განაჩენში გვებძანებინოს. თავის ზატზე შეფიცოს. თუ
საფიცოთ მივიდეს და არ დაიფიცოს, ამ ეგაშვილს და ნადირა-
შვილებს დარჩება.

ბეჰელი: მძლეთა მეფეთა ძე ვ ა ხ ტ ა ნ ვ სახელად მძე.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. კურთხეულს ჩვენს ძმას ამ საჩივარზე ამათთვის ეს განა-
ჩენი რომ უბოძებია, ამათ ამ საქმეზე ჩვენთანაც ოლაპარაკეს. ჩვენ
მოვიკითხეთ; ასე შევიტყუეთ რომ, როგორც ამ განჩინებით ფიცი
სდებიათ, არ დაუფიცნიათ.

მოურაო გ რ ი გ ო ლ და ბოქოულთხუცესო ი ო თ ა მ! რო-
გორც ამ განჩინებაში სწერია, ისე უნდა და[ა]ფიცოთ და მამულიც
ამას და[ა]ქნებოთ. რომ და[ა]ფიცოთ, თქვენც ხელი უნდა მოაწეროთ
ამ განაჩენზე, რომ მასუქან კიდეც სალაპარაკოთ აღარ დარჩეს.

თიბათვის იე, ქორონიკონს უფჳ.

ბეჰელი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლ ე ო ნ სახელად მძესა.

371. განჩინება პრეპლე II-ისა გურამიშვილების მამულის საქმეზე

1758 წ. 27 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 145. პირი. ამ საბუთის პირი დაცულია აგ-
რეთვე ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 19. საბ. № 119.

ქ. გ უ რ ა მ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ი რომ ს ა ბ უ ი ს ბოლოს თა-
ვიანთ მამულზე დედაჯანანზედ ლაპარაკობდნენ, ჩვენ, მე ფ ე
ე რ ე კ ლ ე მ ასე გაუსამართლეთ:

გურამისშვილებმა უნდა გარს შემოუთარონ და შემოფარგლონ
და ფეხი დაადგან, აქამდის ჩვენი მამული არისო: თუ რომე სა-
ბუელნი, აღმატელნი და გრემელნი რაზი შეიქნან და დაანებონ
გურამისშვილებს, ის იქნება.

და თუ რომე არ დაანებონ და საბუელთა, გრემელთა და აღ-
მატელთ თავ-თავის მხარეთს უნდა შეჰფიცონ და მიჯნა უჩვენონ:
აქამდის თქვენი ყოფილა და აქამდის თქვენი არა ყოფილაო.

თუ ასე შეჰფიცეს, გურამიშვილებს კელი აღარ ექნება. და თუ
ვერ დაიფიცეს, რასაც გურამისშვილები შემოუვლიან და მოჰფარ-
გვლენ, გურამისშვილებს დარჩება.

იესე ენისელთ მოურავის შვილო, შენ უნდა ასე გაურიგო.
ღვინობისთვის კჳ, ქორონიკონს უფჳ.

რასაც ფიცში გურამისშვილების მამულს ჩაიტანენ, რომე ეს

მამული, გურამისშვილებო, თქვენი არის აქამდისაო, ის მამული დარჩებათ გურამისშვილებსა, სხუასთან კელი აღარ ექმნებათ.

**372. ბანჩინება თეიფურაჲ II-ისა ზაალ ჟაფლანიშვილისა და ღვთის
ამილახორისშვილის შვის საქმეზე**

1758 წ. 8 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2654. დედანი. ქაღალდი. 16,5×15,5 სმ.
მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

ქ. ჟაფლანიშვილმან ზა[ა]ლ უჩივლა ამილახორისშვილს დავითს ერთს კომლს¹ კაცზედ: მარტიროზას შვილს სარქისას და ევანეზაზედ. მივაყვანიეთ², ამათი სჯური და საჩივარი გავშინჯეთ და ერთად ვალ[ა]ქ[ა]რავეთ.

დათუა ასე ელაქ[ა]რ[ა]კებოდა: ლორელები რომ ლორიდან ბიძაჩემს მოუვიდნენო, ეს კაციც ამათ მოჰყვაო.

ზა[ა]ლ ამას უპასუხებდა: მართალი არის, ეს კაცი პირველ ლორეს ნას[ა]ხლები არისო, მაგრამ შენს უწინ აყრილაო და მე მამივიდაო და დმანის[ს] მეს[ა]ხლაო; და მასუკან ეს სხვა ლორელები ბიძაშენს მოუვიდნენო.

მაშ, რადგან ასე მოგვახსენებდენ, მაშ წა[ა]ყენოს ზა[ა]ლ ერთი კაცი და ასე შეაფიცოს ამილახორისშვილს დავითს, რომ: «ეს გლეხი კაცი ორნი ძმანი სარქისა და ევანეზა უწინ ლორიდან დმანის[ს] მოსულიყვნენ და ზა[ა]ლს ყმობოდენ და დმანისი რომ აიყარა, იქიდან აყრილიყვნენ და წამოსულიყვნენ».

თუ ასე შეაფიცოს ზაალ ერთი კაცი, ორივე ძმანი — სარქისა და ევანეზა ზა[ა]ლს დარჩეს. ასე გარდასწყდეს.

ჩვენი ბრძანება [არის, მაშად უსეინ: როგორც გვიბძანებია თუ ასე შეაფიცოს ზა[ა]ლ ერთი კაცი, ეს გლეხი აუყარე და ზა[ა]ლს და[ა]ნებე. და თუ ასე ვერ შეაფიცოს, ისევე დავითს დარჩეს. გიორგობისთვის ვ, ქორონიკონს უმე.

ბეჭადი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

373. ბანჩინება პაპასანთ შვილების გაყრის საქმეზე

1759 წ. იანვრის დამდეგს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 757. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 20,3×16,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ამას წინათ ჩვენ, მამასახლისი გიორგი და ფეშანგის შვილი ანდრია და ქეთხუდები დავსხედით ბატონის ამილახვარის ამირინდოს ბძანებით პაპასანთ

¹ კომალს. ² მოვაყვინეთ. ³ მაშე.

შვილები გაეყარეთ, რა ცრო მქონდათ, ყველა გაუყავით სახლებს გარდა.

ახლა კიდევ მიველით, სახლკარი თავიანთი ნებით გაუყავით.

ერგო გოდერძასა, მუსეფირასა და დავითასა: დარბაზი თავისის ბაკითა, გარეთი ადგილი თავის საბძელ-ბოსლის ადგილითა, ერთი გვერდი ლალანში სახლების მიდგამადინ, მეორე გვერდი პოლოანთ ქუჩის მიდგამდინა, უკან გზამდინა, წინ ღუქნების კედლამდინა.

ამის ბაღლათ ერგოთ ფარემუზასა და იოვანეს: მარანი დარბაზის გვერდზე, სათონე დარბაზის კედლის ჩასწვრივ გზის პირამდინ, კიდევ სათონეს ზევით დაქცეული დარბაზის ალაგი ლივნიანთკენ.

არის ამისი მოწამე:

ელისბარას შვილი მამასახლისი გიორგი ბეჰელი

ფეშანგის შვილი ანდრია ბეჰელი: მხთის ანდრია

კაქკაქაანთ ზურაბას შვილი დავითია ბეჰელი: ლთის დავით.

ოსინანთ გიორგის შვილი ქრისტესია ბეჰელი: ლთის ოსინაშვილი ქრისტესია.

და მე, ჯულბანათ პაპუნას შვილს¹ დავითას დამიწერია ფარემუზას და იოვანეს იორარითა და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა იანვრის დამდექსა ქორონიკონს უმუ.

ეოთი ამისთანა წიგნი ფარემუზას და იოვანეს აქუს.

374. ბანჩინება ნიკოლოზ და რევაზ ამილახორიშვილების გაყარის

საქმეზე

1750 წ. 8 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2636. დედანი. ქალაღი. 43×16,3 სმ. მხედრული.

განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ნიკოლოზ ამირახორის შვილს ერგო საუმცროსოთ ბაღი და სასახლე. რაც რევაზ ემიკალაბაშს ქონია სასახლეზე ბაღში, ყველგან სამანი ჩაგვიგდია. ბაღზედ კაცი დაუსახლეზა, უნდოდა ამაში მიეცა ნიკოლოზს გოგინა შვილი ოთარა უმამულო.

ქ. წისქვილი შუაზედ სანახ[ე]ვროა. ქვედა იარაღი სწორეთ დააწყონ*.

ქ. ნიკოლოზ ამირახორის შვილს ერგო საუმცრო-

¹ შვილმა.

* ბეჰელი: „მონა ლთისა მიმბაში რევაზ“.

თავისის მამულითა, ათის დღის მიწა ძევირიდამა და პაპუ-
ჩი. ამის ფარდათ რევას ერგო ლაბაძე გიორგი*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ცხვილ[ო]ს[ს] ყუთულ[ი]შვილ-
ბი თავისის მამულითა ესტატე, ნადირა. ამის ფარდათ
რევას ერგო კონიაშვილები.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ქავთარაშვილი ფერონა-
შვილის მამულითა, ვენაქითა. ამის ფარდათ რევას ერგო ბი-
წიქაშვილი*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ავაზნელი ხოსიტა, მანუჩარა
თავისის მამულითა. ამის ფარდათ რევას ერგო ბაღდასარა
იოსება*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ამირიძე რუისს თავისის ნასყიდის
მამულითა და ვენახითა. ამის ფარდათ რევას ერგო ანესაშვი-
ლი ერნას მამულითა ქელთუბანს. თუ მეტი ერთმანერ-
ზე მამული ქონდეს ნაკლებს შეუთავოს!*

ქ. ნიკოლოზს ერგო ჯოლბორდი მურ[ა] და თავისის მა-
მულით ძევერს. ამის ფარდათ რევას ერგო ჯოლბორდი
გიორგი და გოგია.

ქ. აბრამიშვილის საჯნავი, სახლკარი გასაყოფია, რაცა გა-
დარჩეს, ბაგა ანესაშვილისა უნდა მიეცეს*.

ქ. რამაზა ჯოლბორდი მამულითა ციციწაშვილი
უმამულო გასაყოფია*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ნიქოზს აბასალამისშვილი ივანე თავი-
სის მამულითა. ამის ფარდათ რევას ერგო უმაზაშვილი
ოტიასი პეტრეს მამული ნიქოზს, ორჭოშნელი ხეჩიშვილი
თავისის მამულითა*.

ქ. რეკის ზვარი² ნიკოლოზს დიდი ზვრისაქენ ერგო, რევას
ნაუშვილის ვენაქისკენ*.

ქ. კასპის ნაზვარი შუა გასაყოფია*.

ქ. ბლიაძის მამული ნიქოზს შუა უნდა გაიყოს*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო კომშას ვენაქი და მამული გოგატის
მამული და ვენაქი. ამის ფარდათ რევას ერგო ლაშქარა-
შვილს ვენაქი და მამული*.

ქ. ნიკოლოზს ერგო ხუცისშვილის ნაქონი ბაგა უმამუ-

1 შეუთავას. 2 ზივრი.

* ბექელი: „მონა ღთისა მიმბაში რევას“.

ლო. ამის ფარდათ რევას ერგო მ ა ხ ა რ ა შ ვ ი ლ ი ს ვენაქა უმამულო*.

ქ. ბ ა ლ ა თ რ ი შ ვ ი ლ ს ვენაქი შუა გასაყოფია*.

ქ. რაცა ამაში მამული დაწერილი არ არის, ხოდაბუნი, გლეხის კაცისა საკომლო ა ვ ა ზ ნ ი ს და ო რ ჭ ი შ ნ ი ს შუა, გასაყოფია*.

ბატონი ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ა მ ი რ ი ნ დ ო, დ ი შ ი ტ რ ი ერ-
თათ ბძანდებოდენ, გვერთ ახლდათ სამთავნელი, ჩვენი აზნაურშე-
ლები. ეს ერთმანეთის რაზით გა[ა]ვარიგეთ.

დაიწერა კელითა ქ ა რ უ მ ი ძ ე სალთხუცის ზ ა ა ლ ი ს ა თ ა.
ინერის ზ, ქორონიკონს უმზ.

სამი ბეჭედი:

1. არ ირჩევა
2. არ ირჩევა
3. სამთავნელი... ბ ე ნ ე დ ი კ ტ ე.

375. ბანინება თეიმურაზ II-ისა ამირიანო ამილახორისა და სვიმონ ჯეფინიძის მამულის საქმეზე

1750 წ. 20 ოქტომბერი

ცსსა. ბ. კ ა რ ბ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ს პირადი ფონდი. № 1461. რეგული № 14.
საბუთი № 62. პირი. ეს საბუთი შეცდომით მეორეჯერ იბეჭდება (დედანი
იხ. № 368).

ქ. ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა ა მ ი რ ი ნ დ ო მ და ამილახორის შვი-
ლებმან უჩივლეს ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე ს ა ს ვ ი მ ო ნ ს. მოიყვანეს, ერ-
თად ვალაპარაკეთ... [გავს]ინჯეთ.

ამილახორ[ი და ამილახორის შვილები] ასე მოგვახსენებდენ:
ჩვენი ყმის მამული ქ რ ი ს ტ ე ს ი ა ს შ ვ ი ლ ი ს ნ[ა]ს[ა]ხლები ქ უ-
მ ს ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა დაურქმევიათ და ა ს ა დ უ რ ა ს შ ვ ი ლ ი ს
მამულსაც აშას გვიშვრებიან და მალვენ.

ზ უ ა და ს ვ ი მ ო ნ ამის ამოროს უპასუხებდენ:

მაშ წადგეს ზუა და სვიმონ თავკაცად. ასე შეფიცოს ამილა-
ხორს [და ამილახორის შვილები] კაცებს: «არც ქრისტესიას შვილის
მამულისათვის ქუმსის შვილის მაშლი დაგვერქმევინოს და არც
ასადურა შვილის მამული ვიცოდეთ ვის უჭირავს და ვის არა, და არც
ჩვენ გვეჭიროს».

თუ ასე შეფიცონ ზუამ და სვიმონ თავკაცად, ამილახორი და
ამილახორის შვილები ვეღარას მიედავენენ. და თუ ასე ვერ იფი-

* ბეჭედი: „მონა ღთისა მიმბაში რ ე ვ ა ზ“.

ცონ, რომელიც ამილახორმან და ამილახორის შვილებმან თქვან, ის მამული ამილახორს და იმის სახლისკაცებს საერთოდ დარჩეს. ასე გარდასწყდეს.

ჩვენი ბძანება არის ციციშვილო გლახავ! მერმე როგორც ამ განჩენში გვიბძანებია, ასე გაარიგე, საყდრის კარი ამილახორმან გააღებინოს.

დვინობისთვის კვ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჰადი: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული; თეიმურაზის დამტკიცებულ.

376. ბანინება პაპალე II-ისა დიმიტრი. ციციშვილისა და ზურაბ

ფურცალამის ამის საჰმეზო

1760 წ. 28 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 146. დედანი: ქაღალდი. 22,5×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი; დაზიანებული.

ქ. ციციშვილმან პაპუნა შვილმან დიმიტრიმ უჩივლა ფურცელადეს ზურაბს ერთს კომლს ჩუტკერაშვილს ბერუაზედ.

მოვ[ი]ყვანეთ ორნივ, ერთად ვ[ა]ლაპარაკეთ, ამათი საჩივარი გავშინჯეთ და ასე გვიბრძანებია: მაშე ჩუტკერაშვილმან ბერუამ წა[ა]ყენოს ერთი თავისი ყადრი ჯავ[ა]ნი-კაცი, რომელიც დემეტრემ შეუგდოს, უმტერ-უმოყრო, მოძღვრიანი და არც დემეტრეს ყმა უნდა იყოს. წა[ა]ყენოს ჩუტკერაშვილმან ბერუამ თ[ა]ვკაც[ა]დ და ასე შეადიგოს, რომ: «ეს ჩუტკერაშვილი ბერუა, არც ამისი პაპა და არც ამისი მამა შენი ყმა არ ყოფილიყოს და არც ამ[ა]სთან ხელი გქონებოდეს».

თუ ასე იფიცოს, დემეტრე ციციშვილი ველარას მიედ[ა]ოს. და თუ ვერ იფიცოს, ეს ჩუტკერაშვილი დარჩეს დემეტრეს. ასე გარდასწყდეს.

ჩვენი ბძ[ა]ნება არის, მამაცაშვილო ნიკოლოზ! მერმე როგორც ამ გ[ა]ნ[ა]ჩენში გვებძანებინოს, თუ და[ა]იფიცოს, ხელი არა აქვს. და თუ ვერ იფიცოს, აუყარე და მიეც. აპრილის კვ, ქორონიკონს უმზ.

ბეჰადი: ქნარს მიცეს, დავით მიკმოზს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

სხვა ხელით:

ქ. ამის სამართალი ასე გარდასწყდა: როგორც მოფიცარი ამ განჩენში სწერია, ალექსიძე როსებმა ამ კაცს შეაგდოს, ამ ერთის მოფიცრით ასე შეჰფიცოს, რომ: «არც მამაჩემი და არც მე.

არც მამიშენისა და არც შენ ყმად არ ეყოფილიყოთ. ჯავახეთიდან გარდმოვედით ა ტ ე ნ ს, ბატონის სახასოში მოვედით და სამს წელიწადს იქ ვიყავით».

თუ ასე დაიფიცა, ალექსიძეს ამ კაცთან ჭელი აღარ ექნება. თუ [ვერ დაიფიცა, მაშინ] იმას უწინ ალექსიძის ყმა ყოფილა... * ყოფილა. მაგრამ თუ ფიცს უკან ალექსიძემ [ამისი საბუთი ქნა, რომ მამა ამისი ალექსიძის [ყმა] ყოფილიყოს, ამ კაცს ჯარიმაც გარდახდება [და კაციც] ალექსიძეს დარჩება:

იასაულო [მ უ რ ა ნ ი] შ ვ ი ლ ო ბ ე რ ო, ეს ასე გაარიგე: თუ ამ კაცმა ასე დაიფიცა, რადგან ჯავახეთ[ს] პაპა ამისი გარდასული ყოფილა და ამდენი ხანი გამოსულა, მას უკან ატენს ჩვენს სახასოში მოსულა, ეს კაცი ხ ი დ ო ს თ ა ვ ს ჩვენს ყმათ უნდა დადგეს.

ალიწერა დეკემბერს ივ, ქორონიკონს უნვ.

ამ კაცმა ასე რომ დაიფიცოს, დემეტრე ციციშვილს რაც ამ კაცისათვის გამოუერთმევია, ის ისევ უნდა ამ კაც[ს] მოსცეს.

ბეჰადი: მე ფეხთაგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე-

377. ბანჩინება პაატა მეთრის შვილისა და მირზა ისმაილ შვილების.

ბაღის საჰმეზა

1780 წ. 14 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 15021. დედანი. თავი მოხეულია. ქალაღი. 31X13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტალი.

მეთ[რის] შვილი პ ა [ა] ტ ა ს ე ი დ ა ბ ა თ შ ი აბანოებს ქვემო-
დამ ბალზედ ლაპარაკობდა: ბები[ი]ს ჩემის — დ ა რ ე ჯ ა ნ ხანუმის
ნასყიდი არისო და ძველი ნასყიდობის წიგნი ხელთა ქონდა და იმ
წიგნში სამძღვრები და ცივი და თბილი წყალი გარჩევით ეწერა.
აქადამ ზოგი რამ ადგილი მეთრის შვილებს მ ი რ ზ ა ყ ი ა ს ა ს ა-
თ ვ ი ს მიეყიდნათ და ამ ნასყიდობის მიზეზით დაეჭირათ. რ[ა]ც
უსყიდი ყოფილიყო, ისიც სულ მთლათ ზავთი ექნათ მირზა ყიასასა
და ამის ძმას ჯ ა ლ ა ლ ა ს ა. მამას ამბრულა უბრალოს რისამე მი-
ზეზით დაპატრონებოდენ, დიდ ხანს ამათ ხელთ ყოფილიყო და ან-
ლა ჯალალას შვილის მ ი რ ზ ა ი ს მ ე ი ლ ა ს ოზლებს ეჭირათ.

პა[ა]ტა მეთრის შვილი და ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ და
ამათი ლაპარაკი და სარჩელი გავსინჯეთ.

მირზა ისმაილის შვილებს იმ ბაღისა არც ნასყიდობის წიგნი
ქონდათ ხელთა და არც ბატონის ნაწყალობევი წიგნი ეჭირათ.

* აქ ტექსტი გადასულია. აკლია 9—10 სიტყვა.

რადგანც პა[ა]ტას თავისი ძველი [ნასყიდობის წიგნი ხელ-
თა ქონდა, პა[ა]ტას ასე ფიცი დაედვა სამართლით: წადგეს და
ხელთა ქონდა, პა[ა]ტას ასე ფიცი დაედვა სამართლით: წადგეს და
მირზა ისმეილას შვილებს ასე შეფიცოს; ხატი ჩაისვენოს და ძვე-
ლი სიგელი ხელთ დაიჭიროს და ფიცში ასე ჩაიტანოს: «რაც ამ სი-
გელში სამძღვარი სწერია, სწორე ეს არის» და ზედ იმ სამძღვრებ-
ზედ შემოუაროს და ასე თქვას: «ამ სამძღვრებამდინ ბებქის ჩე-
მის დარეჯან ხანუმის ნასყიდდ არის და რაც მირზა ყიასას სიგელ-
ში არ უწერია» ნასყიდობა, იმის მეტი ამ ბაღისა ჩემის სახლის კა-
ცისაგან არც გასყიდულიყოს და ჯაბრითა და უსამართლობითაც გე-
ჭიროსოთო».

თუ ასე დაიფიცოს, მეითრის შვილს პა[ა]ტას დარჩეს. და თუ
ვერ დაიფიცოს, საქმე არა უქნება რა.

გობძანებთ იესაულო ზ უ რ ა ბ ბოქოულო, [ეს ასე უნდა გა-
[ა]რიგო.

მთიბათვის იდ, ქორონიკონს უმშ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მაქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ე რ ე კ ლ ე.

მე, ზურაბ ბოქოულთხუცესი ამისი იასაული ვიყავ, რომ რაც
ამ განაჩენში სწერია, მეითრის შვილმან პა[ა]ტამ ასრე დაიფიცა
ღმრთის წინაშე. ეს ჩემი ხელია. თიბათვის ით, ქორონიკონს უმშ.

ბეჰელი: მონა ღთისა ზ უ რ ა ბ.

378. ბანძინაბა პრეაჲ II-ისა როშაქიანთა და პრიგოლ

სახლთუხუცესის მამულუბის საქმეზე

1700 წ. 14 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9678. დედანი. ქალაღი. 29×14,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

ქ. ჩვენ, მ ე ფ ე მ ე რ ე კ ლ ე მ სამართალი ასე განვაჩინეთ:

ერაჲლუ

ქ. მ ა ხ ა ტ ე ლ ი მ ა ტ ა ნ ს გზას ზევით ორის ღლის მიწას
რომ ცილობდა, რ ო შ ა ქ ი ა ნ თ დარჩა, მახატელს ხელი აღარ

აქვს.

ერაჲლუ

ქ. ივანეს შვილის ნასახლარს და ერთის ღლის მიწას როშაქიანი

ცილობდენ, ეს სახლთხუცეს გრიგოლს დარჩა, რომაქიანთ ხელი
აღარ აქვს. ერეკლე

ქ. საღირაულის ვენახის წიგნი სახლთხუცესმა მოიტანოს,
წიგნით გაშველდენ. თუ წიგნი ვერ მოიტანოს, ფიცით უნდა გაიტა-
ნოს. თუ ვერც იფიცა, ვერც წიგნი მოიტანა, რომაქიანთ დარჩება
სულ ის ვენახი. საღირაულმა უნდა დაიფიცოს. ერეკლე

ქ. ბაღვერაულის სასახლე და მიწები საცა არის, შეწირუ-
ლობა ყოფილა, ეს შუა გაიყონ სახლთხუცესმან და რომაქიანთ.

ერეკლე

ქ. ქვაჭალას სულ ჩოლოყანი ცილობდენ ქვემოთ გარ-
დიგარდმოს გზამდის. სამართალში სულ რომაქიანთ დარჩა ქვა-
ჭალა.

ერეკლე

ქ. მონატლის სასახლესთან სხალს აქათ თავამდის და ბოლომ-
დის, რომაქიანთ სხალს იქით თავით ბოლომდის მახატელს დარჩა.
რომაქიანს სხალს აქათ თავით ბოლომდის რომაქიანთ დარჩა ის
ადგილი. ერეკლე

ქ. იორამ რომ ბაღს ცილობდა, სამართლით რომაქიანთ
დარჩა. ერეკლე

ქ. მათნაძის მიწობით რომ ამ[ბ]ობდდენ, კალო და საბძე-
ლი რომ აქვს ომანს, ესეც რომაქიანთ დარჩა. ერეკლე

ქ. რასაც რომაქიანი კაკალას შეილის სასახლეს და მიწას
ცილობდენ, ესეც შეწირულობა არის, შუა გაიყონ სახლთხუცესმა და
რომაქიანთ. ერეკლე

ქ. კაცი თავთავის მამულში და[ა]სახლონ ჩოლოყანთ

ერეკლე

ქ. მატ[ა]ნის და ქორდის(?) საბალახე რაც გამოვიდო-
დეს, სამად გაიყოფდენ: ერთი წილი სახლთხუცის ოჯახს, ერთი წი-

ლი თემთ მოურავის ოჯახს, ერთი წილი ჭიურთ მოურავის ოჯახს..

ერეკლე

ქ. გაღმა ილზასკენ(?) და საბუფე როშაქიანთ დარჩა საკუთ-
რივ, არას ჩოლაყასშვილს ხელი არ აქვს. ერეკლე

ქ. სანახირო მიწა რომ არის, ესეც შუა გაიყონ სახლთხუცესმა-
და როშაქიანთ.

ეს ასე გაგვირიგებია. დღეის იქით ერთმანერთთან სადაო ნუ-
ლარ აქვთ. ამრიგად უნდა გაშველდენ და მიჯნებიც ჩა[ა]სხან.

კათათვის იდ, ქორონიკონს უმშ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

კიდეზე:

ქ. ჩვენ სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა მეფე გი-
ორგი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ.

ეშიკაღასბაშო ალექსანდრე! ასე აღასრულე.

სეკდემბრის კა, ქორონიკონს უბჟ.

ბეჰელი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა
გიორგი.

379. ზანჩინაბა ღავით ამირანჯიხის ბებრის საჰმეჰ

1760 წ. 13 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 154. პირი. ქალაღი. მხედრული.

დაბჰანდა თავათ ბატონის შვილი ბატონი არჩილი,
თან იახლა თავისი დარბაზის ბჟენი, მოსამართლენი.

დავით ამირეჯიბი შეხვეწნოდა ბატონს მეფეს: ლი-
ჩელემა ზეთისმშობელს ბეგარა არ მამცესო. მეფეს თავისი ძმის-
თვის ებჰანებინა, კარგათ გამოიძიეო. გამოვიძიეთ ზეთის შიშ ქვეშ.
დიახ, ზეთისმშობლის შეწირული ყოფილა ლიჩი, ლოდორა, გო-
ლისი ფიცრის ზიდსა და ზეფინის ზევს შუა. მაგრამ მტრისათვის
რომ შემოგვივლიანო მტრისაგანო, ისევ ჩვენი ხელი დაუღვესთ.

ახლა გიბრძანებთ თვით აზნაურო ლეკვია და ათანო
ლომიძე! თქვენ უნდა მოუკრიფოთ, რაც მართებს; მაგ თქვენ სა-
ხელო კაცს ბეგარა მისცეთ ამ თქვენის ქვეყნიდამ, თვარამ გიწყენთ.

არის ამისი დამსწრე მოწამე: თავადი წერეთელი ბეჟან, ქაიხოსრო აბაშიძე, ბერუკაშვილი დავით, წერეთელი ბერი, საყვარელიძე გიორგი, აბდუშელიშვილი მოსე.

წინამძღვარს საგინაშვილს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

ჩღჲ წელთა, ოქტომბრის¹ იგ დღესა.

ბატონის შვი-
ლი არჩილ

380. განჩინება ბაგურისა და ომანის წისქვილის საქმეზე

1780 წ. 13 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1760. დედანი. ქალაღი. 16×14,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ბებურ და ომან წისქვილზე ჩიოდენ, ასე რომე: ძვე-
ლადგან წისქვილი ბრუნდებოდა და ის ალაგი მოზავ[ე]ბულიყო,
წამქდარიყო. ამდგარა სოფელი და რუეი სხვას მკარეს გამოუტა-
ნიათ, ყველას თავთავისთვის დაუჩემებია: გიორგის ბებურის შვილის
ყმას — ილაშვილეს ბოლოს გაუყეუებია წისქვილი. ამას
ზეით ბებურს მოენდომებინა² წისქვილის გაკეთება. ეს გიორგის არ
გაეკეთებინა. ამაზე დავა შექნოდათ.

ჩვენ, მოსამართლე[ე]ბმა სამართალი ასე უყავით: თუ ბებურს
უნდოდეს თავის ძველს საწისქვილოზე გაეკეთებინებინა, მაგრამე
გიორგის წისქვილი მოეშლება, სხვას წისქვილს არას დაუშლის.
რადგან ეს ასე იყო სამართლით, ავდევით და გიორგის ყმის —
ილაშვილების განაფიცს ალაგში ბებურმა წისქვილი აბრუნოს, სა-
ცა მოიქდენს, ასეთის გზით რომე, ზემოთამა ბებურის წისქვილმა
და გიორგის ყმის წისქვილმა ერთმანეთი უნდა იარშიონ, როგორც
წისქვილებმა მოიქდინონ. და ერთი ადლით მეტი კოდი გიორგის
წისქვილის კოდი უფრო მაღალი უნდა იყოს.

ამ ბებურის წისქვილში ნახევარი ბებურისა და ომანისაა, რის
ნახევრიდამ ერთი წილი გიორგისა და დავითისა და ერთი წილი
თამაზასა და აიდეშურის ყმების არის. ძველადგანაც წილი ასე სდე-
ბიათ.

¹ ოქტომბრის. ² მოებდომებინა.

ნოენბრის იგ, ქორონიკონს უმჟ.

სამი ბეჰელი:

1. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ
2. რ ა მ ა ზ
3. მონა ლთისა ნაზირი ზ ა ლ

კიდზე:

ქ. როგორც ამ მოსამართლებს გაურიგებიათ, ჩვენც ასე ვამტკიცებთ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ე რ ე კ ლ ე.

381. განჩინება დავით მოურავის შვილისა და დავით აფხაზის

მამულის საქმეზე

1760 წ. 20 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 45. საბ. № 36. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[21v] დ ა ვ ი თ მ ო უ რ ა ვ ი ს შ ვ ი ლ ს ა ფ ხ ა ზ ი ს შ ვ ი -
ლი დ ა ვ ი თ მ ა მ უ ლ ს ბ ა გ ა ს უ ჩ ი ო დ ა, რ ო მ ა ბ ე ლ მ ო უ რ ა ვ მ ა
უ ბ რ ა ლ ო დ გ ა მ ო მ ა რ თ ო ო .

ჩვენ, მოსამართლებმა ასე სამართალი უყავით: თუ დ ა ვ ი თ
ა ფ ხ ა ზ მ ა ასე შეჰფიცა, რომ არცარა გაუღლიაო, არცარა ჩემთვის
მოუციოაო აბელ მოურავს, ახლა თუ ასე იფიცა ამ დავითმა, ბაგა ამას
დარჩება. თუ ვერ იფიცა ასე, დავით მოურავის შვილს დარჩება ის
ბაგა.

ნოემბრის კთ, ქორონიკონს უმჟ.

კაცი უნდა შეჰფიცოს, როგორც მოხმარდეს, არც ამისთვის მა-
მული ეშოვნოს. ამრიგათ თუ კაცი შეჰფიცავს, ხელი არა აქვს მოუ-
რავის [22] შვილს.

ბატონის ბძანებით ეს სამართალი ასე გავაჩინეთ.

მე, გავაზის მოურავი ამისი დამსწრე ვარ. ფიცი გეგძანათ და-
ვით აფხაზისათვის ბაგაზედ. და თქვენი განაჩენიც ქონდა დავითს.
როგორც თქვენი ბძანება იყო, ისე შეჰფიცა და გადასწყვიტა

თავში:

ჩვენ, მეფე ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებ[თ]. ან დავით-
აფხაზმა თითონ შეჰფიცოს ან თავის კაცი რაზია შეჰფიცოს. ფიცში
ასე ჩაიტანოს: «აბელ მოურავს არც ამისთვის მამული ეშოვნოს და
არც ფასი მიეცეს». თუ ასე დაიფიცა ან კაცი შეაფიცა, ის ბაგა აფ-
ხაზ დავითს დარჩება. და თუ არ იფიცა, მოურავის შვილისა იქნება.
იასაულს, ეს ასე გაარიგე. აღიწერა სეკდემბერს კბ, ქორონიკონს.

უნგ.

**382. ბანჩინება ერეკლე II-ისა. რამაზ მუხიამახისა და ღვთის
მოურავიშვილის მამულის საქმეზე**

1761 წ. 20 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 11. საბ. № 26. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[30] რევაზ ეშიკალასი და ამისი სახლისკაცი ზურაბ და.
ბერი დავით მოურავისშვილს ახთალაზედ უჩიოდენ ასე, რომ:
რაშაზა სუფრავს პა[ა]ტა მოურავისათვის შირვანს დას-
კირებოდა და რვა თუმანი თეთრი გამოერთმევინა, ახთალის
წიგნი მიეცა თავისის წილის ნახევრისა, რომ აქედამ მშვიდობით
კახეთს მიბრუნდეთო, ორი ჩვენი ნათქომი კაცი მოვიყვანოთო და.
როგორც იმათ ჩემი წილი ნახევარი ახთალა ჩემის სახლისკაცები-
დამ გამორიგებულთო და[ა]ფასონო, ამ რვას თუმანზე ის ფასი შე-
მისრულეთო. ამგვარი წიგნი და პირობა მიეცა რამაზ სუფრავს პა-
[ა]ტა მოურავისა[ვ]თვის.

ქვემოდამ რომ ორნივე მშვიდობით მოსულან, ჟამთა შლილობი-
საგან ამ მამულის საქმე ვერ გარდაუწყვეტიათ და ვერც გაუსწო-
რებიათ. ეს მოურავი პა[ა]ტა და რამაზ სუფრავი ორნივე კიაურს
ერთს დღეს დახტოილან. რამაზ სუფრავის მიცემული წიგნი მოურა-
ვიანთ დარჩომოდათ. მასუკან ბატონს მეფეს თეიმურაზთან
სულხანს ეშიკალასბაშს ბევრჯელ ელაპარაკა. თამაზ მოურავისა-
თვის, რომ ბიძის ჩემის წიგნი რომ გაქო მოცემული ახთალისათ,
ის წიგნი წამოაყენეთო, გავრიგდეთო, როგორც გეწეროს იმ რიგათ.
გავშველდეთო.

თამაზ მოურავს ეს პასუხი ეძლივა: ნასყიდობის წიგნი იყო და.
დაეკარგეთო, აღარ. მაქო.

ამისი დავა, ლაპარაკი ბევრჯელ ყოფილიყო და სულხანს უკან
რევაზც ბევრჯელ ჩვენთან. ედავა: ის მამის ჩვენის წიგნი გაქო, გა-

მოიტანე, გავშველდეთო. მარა თამაზ მოურავი ამის მეტს პასუხს არ აძლევდა: ის წიგნი ნასყიდობა იყო, დავკარგეო, ფიცით ეტყოდა. ახლა როდესაც თამაზ მოურავი ჩვენის შერიხსებით რუსეთს წავიდა, ეს რამაზა სუფრაჯის მიცემული წიგნი მათში გამოჩნდა, თითონ რამაზის წიგნებში; ახლა [31] დავით თამაზ მოურავის ძმა რომ აქ დარჩა რევან და იმის სახლისკაცები დავითს წ[ა]ედავნენ, ლაპარაკი დაუწყეს.

ჩვენ, პატრონმან მეფემან ირაკლიმ მოსამართლეებიც გვერთ ვიახელით და ამათი ლაპარაკი და ის რამაზის მიცემული წიგნი კარგათ გავსინჯეთ. ამისი სამართალი ასე გავაზიგეთ: რადგან თამაზ მოურავმა ეს რამაზა სუფრაჯის მოცემული წიგნი დამალა და ამდენი აცოდვილა და ალაპარაკა, სამართალი ეს იყო, რომ: რაც ამათი წილი მამული ექამა მოპარვით, ის უნდა ზღვეულათ გამორთმეოდა. ეს რვა თუმანიც ჩაგვეტარებინა. და რადგან ჩვენის შერიხსებით თამაზ რუსეთს წავიდა და დავით აქ დარჩა, ამისი საბაბიც არა იყო რა. ამისი წილი ოთხნი თუმანიც აღარ ჩაუტარეთ; და ის ოთხი თუმანი სამართლის ძალით ჩაეტარეთ. რაც ამათი მამული ექამათ, ვინდა მისცემდა. ეს ოთხი თუმანი დავითის წილი რევან, ზურაბ და ბერმა უნდა მისცეს. და ახთალა ასე დარჩათ რამაზას წილიც, თავიანთ წილიც, რა ვის-რა სიტყვა ჰქონდა.

დაიწერა ფეხერვლის კ, ქორონიკონს უმთ.

383. განჩინება პაატა მეითრიშვილის ყმის საქმეზე

1781 წ. 13 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2538. დედანი. ქალაღი. 21,2×15,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი.

ქ. მეითრიშვილი პა[ა]ტა დალაქს დავითას რომ ჩივის, ბატონს ამისი სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისთვის¹ ებძანებინა. მოკითხული ვქენით და გული დაე[ა]ჭერეთ, რომ გივი მდივნის დაწერილის ბარათით პა[ა]ტას მამ[ა]ს რგებოდა. და ბიძას ამისას რომ თავი დაუხსნევიანებია, თუ სახლისკაცობით გაუყიდნია, იმისი წილი ყმა პა[ა]ტას უნდა ყავნდეს, თუ არა განყოფობით

¹ მდივანბეგებისთვის.

თავი დაუხსნევენებია, არ და[ა]ხსნევენებს სამართლით. და ნება ბატონისა არის.

მთიბათვის იგ, ქორონიკონს უმთ.

ორი ბეველი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჟომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

თავში:

ქ. ჩვენი ბძანება არის: რადგანც მღივანბეგების სამართალში პაატას დარჩომა დავითა დალაქი, ჩვენც ეს განაჩენი დავეიმტკიცებია. პაატასია ეს კაცი, კელი არავისა აქეს. და თუ რომ დავითმა დალაქმა თავის ფარდათ მიცემული კაცი უპოვა და ან სხვა სიტყვა რამ აქეს სალაპარაკო, ჩვენ მოგვახსენოს.

თიბათვის კ, ქორონიკონს უმთ.

ბეველი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

384. განჩინება რამაჲ ყორჩიბაშის შვილისა და ივანე კუსრაძის

მამულის სამაჲჲ

1782 წ. 28 იანვარი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 17. საბ. № 152. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[155v] რ ა მ ა ზ ყორჩიბაშის შვილი და ბ ა რ ა მ კ უ ს რ ა ძ ე ს ი ვ ა ნ ე ს ედაქვებოდენ ასე, რომე: კუსრაძეს თავის კარის ვენახს გვერდით დასავლეთის კერძო დღისა და ნახევრის ნაფუძარი რამაზისა და ბარამის ყმისაგან ეყიდნა მალუჯათობაში იაფად, ყორჩიბაშთან და ბაზიართ ხუციანთ ბატონის განაჩენი აქვსთ საღმე, რომე ერთმანერთში მამული არ უნდა ეყიდნათ ამ პირობის ძალით და სამართლის რიგითაც ეს მამული რამაზს და ბარამს უნდა დაეხსნათ.

ავდექით ჩვენ, მოსამართლე[ე]ბმა, რადგან კუსრაძეს ამ მამულში ჭირნახული უქნია, ეს მამული დავაფასეთ და როგორც დაფასდა, კუსრაძეს ივანეს რამაზსა და ბარამისათვის ის ფასი უნდა მიეცა, კუსრაძეს ფასი გაეღო, ის კი უნდა ჩავარდნოდა, სხვა კი მიეცა. ეს ფასის აღება რამაზ და ბარამ[შ]ა არ ინებეს.

ახლა ასე გარიგდენ ერთმანეთის რაზით: გზას [156] ზემოთ რაც შემოღობილი არის, კუსრაძეს დაანებს რამაზ და ბარა მ[შ]ა, რომ საქმე აღარა აქვთ რა. გზას ქვემოთ ს უ ლ ი ა შ ვ ი ლ ი ს მ ი წ ა კუს-

რადე ივანეს დავადებინეთ, რამაზსა და ბარამს დარჩათ. ორი წილი ამ მიწილამ რამაზისა არის და მესამედი ბარამისა.

ეს საქმე ასე გარიგდა. ამ საქმეზედ ერთმანერთთან საქმე აღარა აქვთ რა.

არის ამ სამართლის გამრიგენი კახეთის მოსამართლეები: ერის-
თვისწილი ს ა რ ი დ ა ნ, რ ა მ ა ზ ე ნ დ რ ო ნ ი კ ა შ ვ ი ლ ი ,

ზ ა ა ლ ბარამის წილი . ამათ გარდა დამსწრენი: ი ო ა ნ ე
ყორჩიბაში, ვ ა ხ უ შ ტ ი ბაზია[რ]თხუცის წილი, კახის წილი
გ ი ო რ გ ი, გ ი ო რ გ ი¹ ჩელხია, ორკოდასწილი ნ ა ს ყ ი დ ა +,
რ ა მ ა ზ ა ფოთოლასწილი.

დაიწერა იანვრის 4^მ, ქორონიკონს უნ.

ჩვენ, ყორჩიბაშის წილი რ ა მ ა ზ ამ გარიგების ყაბული
მაქვს.

ჩვენ, ყორჩიბაშის წილი ბ ა რ ა მ ამ გარიგების ყაბული მაქვს.
ბ ა რ ა მ. ის პატარა მამული რომ გიჭირავს, არცავენ მაშინ იყო მცო-
ლე და ახლაც ღმერთმან მოგახმაროს. ბ ა რ ა მ.

385. ბანჩინება ჩიბილაშვილის ამის სუხიბაშვილის სამაჟო

1762 წ. 7 თებერვალი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 108. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[79] დ ა ვ ი თ ა ს უ ხ ი ტ ა ს წ ე ლ ი ს ცოლს ბატონისათვის
არზა მიერთმევენა, რომ ლ უ ა რ ს ა ბ და რ ო ს ე ბ ნასყიდობით
მეჭიდებიანო. ბატონს ჩვენზედ ოქმი ებოძებინა, სამართალი თქვენ
უყავითო. მოვასხით სამართალში და ვალაპარაკეთ.

სწორეთ შევიტყვეით, რომ ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი ს წ ე ლ ს ნ ი-
კ ო ლ ო ზ ს ლუარსაბის ყმის ჩ ი გ ი ლ ა ს წ ე ლ ი ს ა თ ვ ი ს მო-
ეყიდა. დღეს იმ დედაკაცის მაზლი ბ ე ჟ ა ნ ა იმასა ყავს. იმ [მ]აზ-
ლის პირისაგან შევიტყვეით, სამხთოს კაცებისაგანაც შევიტყვეით,
სხვა კაის ესთიბრიანის გლეხის კაცებისაგანაც — ოთხის-ხუთის
გლეხის კაცებისაგან ვირწმუნეთ; ბატონის განაჩენიც ქონებოდა ჩი-
ბილაშვილს, ნასყიდობის წიგნიც ქონებოდა, ენის(sic) წელიწადში

¹+გიორგი.

იყალბო და რუისპირი რომ დიდმა ჯარმა და[ა]რბივა, ის
ნასყიდობის წიგნი მაშინ დაკარგოდა.

ამ ხანს რომ ასე გაველო, იმ დედაკაცს ქმარი მოკლდომოდა, თა-
ვის [v] მაზლთან აღარ დამდგარიყო, აყრილიყო, ლუარსაბის მალ-
ვით ქართლში ქმარი შე[ე]რთო, ის ქართლელი კაციც მომკვდარა-
ყო, იქიდანაც აყრილიყო, თავის ძმასთან შიოსთან ჩამოსულიყო
ახმეტას. მოვიყვანეთ იმისი ძმა, რომ ხელი არა ქონდა იმ ძმას
იმ დედაკაცთან. სამართლის ძალით ჩიგილაშვილს ლუარსაბის ყმას
და როსების ყმას დარჩა; იმ დედაკაცის შვილები გოგია და იმი-
სი უმცროსი ძმა ლუარსაბს და როსებს დარჩა, სამართლის ძალით
დავითა და ბექანა სუხიტაშვილები ორნივე ძმანი
ნასყიდობით დარჩათ. ნასყიდებიც ყოფილიყვნენ, ეს ბიჭებიც დავი-
თის შვილები არიან.

თებერვლის ზ, ქორონიკონს უნ

386. არზა მამულა ზერიკაშვილისა ვალის თაოგაზე მღიპანაშაშთა

განჩინებით

1762 წ. 18 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8027. დედანი. ქალაღი. 26×12,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორა
წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

[არზა]

ქ. ღმერთმან მოწყალემ ბედნიერის ხემწიფის ჰირი და სატკი-
ვარი თქვენს მიწა¹-მტვერს, თქვენს ყმას სურამელს ურიას მამუ-
ლას მამცეს, უსამართლობითა და გაუკეთხაობით დამწვარსა.

მერმე ამას მოვახსენებ ბედნიერს ხემწიფეს, თავის გასამარჯვებ-
ლათ ჩემი საჩივარი მოიხსენოს და სამართალი მადირსოს. ჩემი ვა-
ლი ემართა გორგასალს ჩხეიძესა, მოვეგარე იასაული, ზო-
გი მამცა, ოთხი თუმანი და ნახევარი დარჩა; მე ჩხეიძეს აღარ ვენ-
დე². რევაზ მურვანის შვილმა ღმერთის ფიცითა ხელი
მამცა, მალ[ე] მოგცემო, აღარ მამცა. ერთხელ ერთი ტოლომა გამო-
მართვა სარგებელშია, იმის ნახევარში ერთი ქროხა მამცა და ერთი
დაბალი ულაყი. სხვა აღარა მამცა რა; მერე ასე მითხრა: რახან ჩხეი-
ძისაგან ავიღებო თავნსაც მოგცემო და სარგებელსაცაო. დავრჩი მე,

¹—უფასათა. ²—ჩხეიძეს.

ძალა არ მქონდა რომ გამამერთმია, იმათგან დამწვარ-დადაგულ ვარ. იმ ჩემს თეთრში ორი გლეხი გამოართვა ჩხეიძესა თექ[უ]სმეტ თუმნათ: ერთი შარშან რვა თუმნათ ნაზირმა დაიხსნა, ერთი თითონ ყავს, მე არას მაძლევს. ერთხელ მდივანი მიუგზავნე რევაზასა. ასე გამიწერა, ერთს თვეს ხმა აღარ გა[მ]ცა. ამისი ამბავი და ვ ი თ ჩ ხ ე - ი ძ ე მ ა ც ი ცის, თქვენი მზე და[ა]ფიცეთ და წორ[ა]თ მოგახსენებს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, სამართალი მაღირსე ბედნიერო ხემწიფევ.

თავში:

ქ. ბატონო მდივანბეგებო! ამ არზის პატრონს და თავის მოდავეს სწორე სამართალი უსაჯეთ. აგვისტოს იგ, ქორონიკონს უნ.

ბეველი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ, კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

[განჩინება]

ქ. მურვანისშვილს იასეს სურამელი ურია ბ ე რ ი კ ა შ ვ ი ლ ი მ ა მ უ ლ ი უჩიოდა: ხ ა ნ ჯ ა ნ ი ს დროს ჩ ხ ე ი ძ ე ს ბიძაშენი რევაზ შევაპირე ოთხს თუმანს, იმან გამოართო და მე არა მომცა რაო. მოწამე, თამასუქი მე[ვ]იკითხეთ. არცა ერთი ჰქონდა, არცავეინ დამსწრე ჰყვანდა.

ჩვენს სამართალში, რადგან არც მოწამე ჰყვანდა, არც თამასუქი, ვერასფერს ვერას შეუვიდა და არცა რა საქმე აქვს.

აგვისტოს იგ, ქორონიკონს უნ.

მდივანი ხ ე რ ო დ ი ნ ა ს შ ვ ი ლ ი იმოწმა. ჩვენ ზეროდინას-შვილს რომ ვკითხეთ. იმან ასე თქვა: ურიამ მითხრა, რევაზთან მიმგზავნაო, ანგარიში მაქვს შენთანაო, მიველ უთხარო; რევაზ ასე თქვაო: არცაა ანგარიში მაქვს და არცაა მმართვეს მე ურიისაო.

ორი ბეველი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748

2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ.

387. განჩინება რევაზისა და ნიკოლოზის წისქვილის საქმეზე

1702 წ. 8 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3454. დედანი. ქალღლი. 17,6×11,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია წერტილი.

ქ. რ ე ვ ა ზ ა და ნ ი კ ო ლ ო ზ წისქვილზე ლაპარაკობდენ. ჩვენ, ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა ა მ ი რ ი ნ დ ო მ, ს ა ლ თ ხ უ ც ე ს მ ა დ ი მ ი ტ რ ი მ, სულ ამილახორიშვილებმა, გვერთ ვიახელით¹ ს ა მ - თ ა ვ ე ლ ი ფ ი ლ ი პ ე, სულ ჩვენი აზნაურშვილები.

¹ ვიხლეილით.

ასე გაეპარ[ი]გეთ: საწისქვილო ქვა-იარაღი ნახევარი რუგაზ-საქა], ნახევარი ნიკოლოზისაქა]. რაც გამოვიდეს. იქიდაქი ნახევარი ეოთსა, ნახევარი — მეორეს. ამაში სალაპარაკო აღარ არის.

ენკენისთვის **მ**, ქორონიკონს **უნ**.

სამი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახვარი ა მ ი რ ი ნ დო
2. სალთხუცესი დ ი მ ი ტ რ ი
3. სამთავნელი ფ ი ლ ი პ ე.

388. პანინება ენდრონიკაშვილებისა და ჯიმიტელთ მამულის საჩუბუ

1782 წ. 12 სექტემბერი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რუელი № 13.
საბ. № 40. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ჯიმიტელნი და ენდრონიკასშვილები ერთმანერთს ედავებოდენ ზიარელთ სახნავს მიწებზედ. ვერას მიზეზით ისე უფიცრათ ვერ გაშველდენ. მუდამ დღეთ სულ დავა და ჩხუბი ქონდათ.

ჩვენ, მეფემ ირაკლიმ დარბაისელთ კითხვით მღივანბეგების და ჩვენის სამართლით ენდრონიკაშვილებს ფიცი დავადევით ზა[ა]ლს, ოტიას, დავითს და ვასილს. ჯანდირის შვილი ჯანდირ მოასილათ გავატანეთ. ჯიმიტოცი შეეყარა, ზიარიცი მისულიყვნენ. [ა]ელოთ წმინდის გიორგის ხატი პატიოსანი ამ ენდრონიკაშვილებს და თავიანთ ყმა ზიარელნიც უკან დაედევენბინათ.

და მურალიბის შვილის კოდიდამ რომ მოკლე გზა გადავიღის და კარალის ხეზედ გადავა, ბატონის ბიძიჩვენის მეფის იმამყულიხანის გასამძღრულს მიჯნამდის. იმ სირონს ზემოთ ცილობდნენ ერასტიშვილის გადრეკილის ხოდაბუნის თავამდის, იქილამ გადავლით ხევს პირამდის, ხევ-ხევ შველით პირალმა აგრამის გზა მიდის — იქილამ ქილას გუბემდის, იქილამ გაყოლით დიდს ტინს უკან ღრანტის თავამდის, იქილამ სათრეველამდის.

სულ ამათ დაეფიცნათ, ასე შეეფიცათ: «თქვენ ჯიმიტელნი! ეს სახნავი მამულებიო ჩვენ დაგვრჩაო, რომ მეფემ იმამყულიხან გვისამართლაო და ვდაობდით მაშინცაო და ახლაც ჩვენი არისო, თქვენ ხელი არა გაქვსთო».

ასე ეფიცნათ და ამ მამულებზე ჯიმიტელთ ხელი აღარა აქეთ,

რადგან ასე მტკიცეთ შეფიცეს და ფიცით თავიანთ მამული გაიტანეს.

დაიწერა ენკენისთვის იბ, ქორონიკონს უნ.

ერეკლე

**389. ბანჩინება ერეკლე II-ისა მუხრანბატონისა და არასტის შვილების
შვის სამეფო**

1702 წ. 27 სექტემბერი

ცსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რეეული № 13.
საბ. № 37. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. მუხრან ბატონს რომ ავანასშვილი აუყრია, ერასტი-
შვილებიდამ თუ დავითმა, რამაზმა, ოტიამ კაცი შეა-
ფიცეს მუხრან ბატონს, რომ: ერასტის კაჭრეთს სახლებოდეს,
მას უკან ოსმალობას წასულიყოს, ქალაქს ყოფილიყოს, იქიდამ მუხ-
რან ბატონს წაეყვანოს, ისევ ოსმალობას აქ ჩამოსულიყოს თქვენ-
თან. თუ ასე კაცი შეაფიცეთ, ისევ ავანასშვილი თქვენ უნდა მოგე-
ცეს. თუ ვერ შეაფიცეთ, სამთავ უნდა იზიანოთ.

ენკენისთვის კზ, ქორონიკონს უნ.

ერეკლე

390. ბანჩინება გორჯასპი თუშანიშვილის შვის ისაია გასპარაშვილის

სამეფო

1702 წ. 7 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 148. დედანი. ქალაღი. 41×15 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. თუშანიშვილი მდივანი გორჯასპი ხითარანთ
გასპარაშვილს ისაიას ყმობაზე უჩიოდა.

ბედნიერს კემწიფეს, საქართველოს მეფეს ირაკლის ამა-
თი სამართალი ჩვენთვის ებძანებინა. ჩვენ, მდივანბეგმა ციცი-
შვილმა ფარსადან, ამათი საჩივარი გავშინჯეთ.

მდივანმა გორჯასპიმ გივი მდივნის დაწერილი დავთა-
რი წამოაყენა და გიორგი მდივნის დაწერილი ბარათი, რომ ეს
ხითარანთ გასპარაშვილი ისაია მდივნის. გორჯასპის მამ-ბიძათ რგე-
ბია წილში.

მისკარბაშისა და ქალაქის ქეთხუდებისაგანაც ვიკითხეთ და ქალაქის დავთარში ბატონის ყმათ არსად წერებულაყო. ამ გაშინჯვით ეს გასპარაშვილი ისაია მდივნის გორჯასპის ყმა არის

ეს ისაია მდივანს სახლებზე რომ ელაპარაკებოდა, ის სახლები თოთხმეტ თუმნათ გირაოთ ყოფილიყო და მდივანს გორჯასპის დაეხსნა. მაგრამ თუ ის სახლები ამ ხითარანთ გასპარაშვილის ისაიას მამა-პაპის ნასყიდი არის, ან ნასყიდობის წიგნი მოიტანა და ან მუხტაბარი მოწამე მოიყვანა, ამ ისაიას სამართალი მიეცემა.

და თუ ან წიგნი და ან მუხტაბარი მოწამე ვერ მოიყვანა. ის სახლები მდივნის გორჯასპის მამა-პაპის ნაწყალობევი იქნება და დარჩეს მდივანს გორჯასპის. იმ სახლებზე ხითარანთ გასპარაშვილი ისაი თავის ბატონს მდივანს გორჯასპის ვერას შეუვა.

აღიწერა დეკემბერს ზ, ქორონიკონს უნ.

მდივანს გორჯასპის თოთხმეტი თუმანი რომ მიეცა და სახლები დაეხსნა, ის თამასუქები ჩვენ გავშინჯეთ, ისაიას სახელობით იყო აღებული. ეს ისაია რომ დაკარგული ყოფილიყო, მდივანს გორჯასპის ეს თოთხმეტი თუმანი მოვალეებისათვის მარამდონ არ მიეცა, მარამდინ ამ ისაიას სიკვდილის ხმა არ დავარდნილიყო.

როცა ამ ისაიას სიკვდილის ხმა დაეგდოთ, რადგან იმისი ვარისი არავინ ყოფილიყო, მდივანს აელო თეთრი და მოვალე[ე]ბისათვის მიეცა და თამასუქები გამოერთმია.

ახლა ეს ისაიაც რომ მოვიდა, მდივანმა და ამაჩ ჩვენთან ილაპარაკეს. ამათი სამართალი ასე გავვიჩენია, როგორც ზემოთა სწერია.

სამი ბეჭედი:

1. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
2. მდივანი ე დ ი შ ე რ
3. ქ. მონა ღთისა ყალ(?)...

თავში:

ქ. ჩვენ, მ ე ფ ე ი რ ა კ ლ ი¹ ამ განაჩენს ასე ვამტკიცებთ. როგორადაც მდივანბეგებს ეს განაჩენი დაუწერიათ ამ ყარარზე, ამათი სამართალი უნდა იყოს.

აპრილის ა, ქორონიკონს უნა.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მივმოვს ძედ, კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

¹ მეფემ ირაკლიმ.

391. ბანიწება გაბაშვილთა შაჰულის საქმეზე

1768 წ. 28 თებერვალი

ცსსა. 1448. № 754. დედანი. ქალადი. 30×13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. გაბაშვილი რევაზ თავის ბიძაშვილებს გაუყოფარს მამულზედა და საწყლისპიროზედ უჩივოდა.

ჩვენ, მდივანბეგებმან რამაზ და ფარსადან გაბანი მოვაყვანიინეთ, ვალაპარაკეთ და ასე გავასამართლეთ, რომ: რაც გაუყოფელი მამული აქვთ ამათ, ის მამული ვინც მოხნას, ან ამათმა გლეხმა და ან სხვა გარეშე კაცმა, რაც იქიდან ღალა ადგებოდეს, ორი წილს¹ სხვა გაბანი აიღებდნენ და მესამედს ამ რევაზს უნდა მისცემდნენ. ამ წესით უნდა გაიყოფდნენ.

და რომელიც გაბაშვილი ამ საერთოს მამულში თავისის ხარით თავისთვის მოხნა[ვ]ს, იმის ღალას ძმობის გულისათვის ერთმანერთს ნუ გამოართმევენ.

და საწყლისპიროდამც რაც გამოვიდეს, რადგან გაუყოფარი მამულისაგან მესამედი მამული ამ რევაზისა ყოფილა, აქედამაც რაც გამოვიდოდეს, მესამედს² ამ რევაზს უნდა მისცემდნენ.

და თუ ამ გაუყოფელს მამულზედ სალაპარაკო ვისმე რამ ქონდეს, სამართალში მოვიდნენ და ელაპარაკონ.

თებერვლის კმ, ქორთნიკონს უნა.

ორი ბეჭედი:

1. რამაზ

2. ფარსადან

392. ბანიწება ჯანდაგის შვილებისა და გულშაბარაშვილის შაჰულის საქმეზე

1768 წ. 14 აპრილი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 963. პირი; ფ. 1450. დავთ. № 49. საბ. № 109.

ქ. ჯანდაგის შვილს ლთისავარას, იმის ძმა ავთანდილს გულის შაბარშვილი ოანეზა სახლებზე ელაპარაკებოდა. ჯანდაგის შვილს სიგელი ჰქონდა, რომ ამირალაშვილს ქრისტესაგან ეყიდა მარტუა, ჯანდაგ, ზურაბა, იმისი შვილები ეწერა.

ოქანეზა ამას ეუბნებოდა: მართალია; წიგნი მამაშენის სახელზე დაიწერა, მაგრამა ნახევარი ფასი დედაჩემ[მა] მისცა თავის მამასა, ორთავ საწილოთ ვიყიდეთ.

¹ წილი. ² მესამედი.

ახლა ჩვენ, ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა რ ე ვ ა ზ გვერთ ვი[ა]ხლეთ გორის მამასახლისი გ ი ო რ გ ი, გორის ქეთ[ხ]უდები. ამათი სამართალი გავშინჯეთ. რაც გორში მოთაბარი კაცი იყო, სულ ო[ა]ნეზას უმოწმა, რომ სანახ[ე]ვროთ იყიდესო. ტერტ[ე]რაებსცა უმოწმეს, ქერჩ[ე]ს დედაკაცებს ქეთ[ხ]უდის ცოლებს ვკითხეთ, სულ ოანეზას უმოწმეს..

ჩვენც რადგან ასე უმოწმეს, მართალია, სიგელი საკუთრივ ჯანდაგა, ზურაბა ა[ე]ლო, მაგრა რაც უწინ გაბრეღა წამწყმედლის. სახლით მამული უყიდიათ, სწორეთ ის მამული ორისავ გასაყოფია: ნახევარი ღთისავარს და იმის ძმას დარჩა, ნახევარი გულშაბარ-შვილს ოანეზას დარჩა.

ეს ასე გაგვირიგებია. არას კაცისაგანა არ მოიშლება, კიდევ უნ-და გაყიდ[ნ]ო[ნ].

აპრილის. იღ, ქორონიკონს უნა

393. ბანჩინება ვივიკო ჭიბაშვილისა და ანა ბარაჩაშვილის საქმეზე

1788 წ. 23 აპრილი

ცსსა. პ. კ ა რ ბ ე ლ ა შ ვ ი ლ ის პირადი ფონდი № 1461. რეული № 13.
საბ. № 38. პირი. ქალადი. მხედრული.

ქ. ბ ა რ ა ჩ ა შ ვ ი ლ ის რძალი ანა ჩიოდა ზ ი ა რ ს ხიზ-ნად მოველ ქ ი ტ ა შ ვ ი ლ ის ქ ი ჳ ი კ ა ს სახლში, საქონლით და შვილით შინ შემოყვანაო, შვილი მეცხვარედ დააყენა, წელიწადში ხუთს მინალთუნს დაჰპირდაო და მეც შინ მიმსახურებდაო. მერმე ჩემისავ ნებით ჩემთან ისიძვაო და დაორსულდიო. რომ და-ორსულდი და კარში გამამაგდოო, აღარც საქონელი დამანება და აღარც ჩემს შვილს ჯამაგირი მისცაო. დრო რომ მოვიდა, ის ჩემი შვილი ეშობეო იმისგან ნამრუშები. სამი წელიწადი მაზღევიანო. სამს წელიწადს უკან მე გამლაქა¹ და შვილიც წამართო.

ესენი ჩვენ, მღივანებგმან ს ა რ ი დ ა ნ და ზ ა ა ლ გამოვი-კითხეთ და შევიტყვევით, რომ რაც ზემოთ სწერია, ყველა მართალი ყოფილიყო. რადგანაც ამ დედაკაცის ნებსითის საქმით მომხდარა და იძულებით არა ყოფილა, ამისთვის სისხლის ნახევარი გაუჩნდე-ბა და ნახევარს სამართალი ჩაატარებს დედაკაცის ნება მიცემისა-თვის. გლეხის კაცის სისხლის ნახევარი იქს ექვს თუმანსა. ეს უნდა

¹ დაგამლაქა..

დაუფრვოს კიჭიკომ ბარაჩაშვილს ამ დედა კაცის პირველს ქმარ-
თან შობილს ბიქსა თავისის დედის საუპატიო. ამისგანც ბატონმა
იპატივა ერთი თუმანი. აგრევე მოსამართლეებმაც იპატივეს ერ-
თი თუმანი. დარჩება ოთხი თუმანი.

იასაულო ბ ე ბ უ რ ი ს შ ვ ი ლ ო თ ა მ ა ზ! ეს ასე გაურიგე.
და თუ რომ ან საქონელს შეუფიდე და ან საჯამაგაროსა, ისიც თა-
ვის ანგარიშით გაურიგე.

აპრილს, ქორონიკონს უნა

თავში:

ჩვენ, მ ე ფ ე ე რ ე კ ლ ე ამა მდივანბეგთაგან გაჩენილს სამარ-
თალს ვამტყიცებთ. აპრილის კგ, ქორონიკონს უნა.

394. პანჩინება რევაზ ამილახვრის შვიის ავეტიქას საძეუბე

1708 წ. 27 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 13. საბ. № 137. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[109] ბატონი ა მ ი ლ ა ხ ვ რ ი რ ე ვ ა ზ ა ვ ე ტ ი ქ ა ს და
ამის ბიძა-ძმას ედავებოდა, ჩემი ყმანი ხართო. თუ რომე ავეტიქამ
ასე შეფიცოს ამილახვარს: შენი ყმა არ ვ[ა]რო და არც ვყოფილვა-
რო, ამილახვარს ამასთან საქმე აღაჩა აქვს რა. თუ რომე ვერ შე-
ფიცა ავეტიქმა, ამილახვარს დარჩება ეს ავეტიქა. თუ დაიფიცა
ეს ავეტიქა ერ[ის]თვის უნდა დარჩეს, სხვას არავის რა საქმე აქვს
ამასთანა.

მარიამობის თვეს იგ, ქორონიკონს უნა

ბატონმ[ა] ე რ ი ს თ ა ვ მ ა დ ა ვ ი თ ამ განაჩენის იასაულო-
ბა მე, ტ ა ტ ი შ ვ ი ლ ს გ ა რ ს ე ვ ა ნ ს მიბძანა. მოველ ც ხ ი ნ -
ვ ა ლ ს ავეტიქასთანა, ამილახვრის ბოქოულთხუცესი ი ვ ა ნ ე ც
მოვიდა. ავეტიქას ლ[ა]პ[ა]რ[ა]კი დაუწყე, დაიფიცე, ფიცი გაქე
მეთქი. ავეტიქამ ვერ დაიფიც[ა], გამტყუნდა. და ავეტიქა ამილახ-
ვარს დარჩა. მე კელი აუმართე და ამილახვრის ბოქოულთხუცესს
ივანეს მივაბარე.

მარიამობისთვის კზ, ქორონიკონს უნა.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 855. დედანი. ქალაღი. 40,5×12,2 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ. ორწერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ — თქვენმა ბიძაშვილმა ბატონმა ნა-
ზირმა დ ი მ ი ტ რ ი მ, ბატონმა პაპუნასშვილმა დ ი მ ი ტ რ ი მ,
თქვენ — ჩემს ბიძასშვილს ბატონს ?ს ა რ დ ა ლ ს ა ლ ე ქ ს ა ნ დ-
რ ე ს ასე, რომე:

ავის დროისაგან და მტრისაგან ქ ა რ ე ლ შ ი დასახლება მო-
გვიხდა. მი[ნ]დ[ე]ქრის მიწას შორს რომ იყო, ვეღარ მიუღეჭით მი-
წებსა; საძოვარს ჭალებს ღნა დაუწყევით, ქარელის და ა ფ ნ ი ს ი ს
საძოვარს ჭალებს, ამაში მეტნაკლებათ გვეჭირა.

ავდეჭით ბატონს მე ფ ე ს ე რ ე კ ლ ე ს მოვახსენეთ. ბა-
ტონმა არქიებისკოპოზი მ ი ქ ო ზ ე ლ ი დ ა ვ ი თ და თ ა ქ თ ა-
ქ ი ს შ ე ი ლ ი ე ლ ი ს ბ ა რ გვიბოძა. მობძანდენ ჩვენს სახლში,
ასე გაგვარიგეს:

ნახევარი თქვენ მოგართვით, ნახევარი ჩვენ დავიჭირეთ, ნახე-
ვარი თქვენ უნდა ღნათ, ნახევარი ჩვენ უნდა ეზნათ. სანამღი ან
ჩვენ წავიდეთ ჩვენ სასახლეშია და მამულშია, ან ჩვენი ყმა მოვი-
დეს თავის ალაგზედ და მამულზე, და ნახონ რომა ღმერთმან ხე-
ლი მოგვიმართოს და დავცალოთ ქარელი, მას უკან როგორათაც
ეს ჭალები ქონდეთ ქარელთ და აფნელთ საძოვრათ, ისევ დაიჭი-
რონ საძოვრათ ჩემს ყმათაც და თქვენ ყმათაც.

არის ამა გარიგების მოწამენი:

ჯ ა ფ ა რ ი ძ ე გ ი ო რ გ ი +

ქვემო ც ი ც ი ს შ ე ი ლ ი ზ ა ზ ა ბეჰელი

ქვემო ც ი ც ი ს შ ე ი ლ ი დ ა ვ ი თ +

კალატოზის შვილი გიორგი ბეჰელი

ჩემი სალთხუცესი წინამძღვრის შვილი ი ა ს ე ბეჰელი

ბ ე ნ ი ა თ ი შ ე ი ლ ი სალთხუცესი ნ ი კ ო ლ ო ზ ბეჰელი

ჩ ი ნ ჩ ა ლ ა ძ ე ქ ა ი ხ ო ს რ ო +

მ ა ღ რ ა ძ ე გ ლ ა ხ ა

ბოქოულთხუცესი გ ვ ე თ წ ი თ ე ლ ი ა მ ი რ ა ნ +

ფ ხ ა კ ა ძ ე ი ა ს ე +

დაიწერა თვესა სექტემბერს ორსა, ქორონიკონს უნა.

მე, თვით მ ი ქ ო ზ ე ლ მიტრაპოლიტი დ ა ვ ი თ დამხდურიც
ვარ და მოწამეც ამისი.

სამი ბეჭედი:

1. მიქოზელი... დ ა ვ ი თ
2. ნაზირი დ ი მ ი ტ რ ი
3. არ ირჩევა

კიდეზე:

ქ. მე, ელისბარ თაქთაქისშვილი ამისი მოწმე ვარ ბეჭედი

396. განჩინება გონგლიაშვილისა და გოგიაშვილის წისკვილის სამხეზ

1708 წ. 3 სექტემბერი

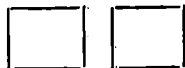
ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3037. დედანი. 15,3×10,7 სმ. ქალაღი. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარაა წერტილი.

ქ. გონგლიაშვილს სტელიაშვილის ყმა გო-
გიაშვილი გიორგი ერთს ჩარექს წისკვილს ედევნებოდა,
რომ ბატონის ჩემის ნასყიდი არისო.

ჩვენ, ბატონმა ნიქოზელ ჯვარისმამამ დავით და
ელისბარ თაქთაქისშვილმა ბატონის ბძანებითა ეს
სამართალი უყავით: თუ ნასყიდობის წიგნი მოიტანოს, გოგიაშვილს
დანებდეს. თუ წიგნი ვერ მოიტანოს თავდათავ გოგიაშვილმა. შე-
ფიცოს, დარჩეს.

და თუ ვერც წიგნი მოიტანოს და ვერც შეფიცოს, გონგლია-
შვილს დარჩეს.

დაიწერა ენკენისთვის გ, ქორონიკონს უნა.

**397. განჩინება ჯაალ ეშიკალასაშის და გიორგი კიგურაშვილის
მამულის სამხეზ**

1708 წ. 5 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2820. დედანი. ქალაღი. ქალაღი. 42×16,5 სმ.
მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ბატონისშვილს ხორეშანს რომ დავით საჩინოს-
შვილის მამული ექირა, მზითევში გატანებული უტოში და ის
რომ მიიცვალა, ის მამული თავისის ქალის ეშიგალასაშის ზა[ა]-
ლის ქალაბის ანნახსთვის ებოძებინა და იმ მამულზე ესახლა
ქიბურწაშვილი გიორგი მღვდელი და ამის ძმა მახა-
რა. კურთხეულს ბატონისშვილს თავისივე სიცოცხლეში ამ კაცე-
ბისათვის თავისუფლობის წიგნი მიეცა. აზატნი იყვნენ, ვისთანაც

უნდოდან მოვიდოდნენ. ქორონიკონს უნა, ღინობისთვის ე, ამ თარიღამდის ეს კაცი იმავ მამულზე იდგნენ და მუშაობდნენ.

ეშიკალასბაში ამობძანდა ახმეტას და ჩვენ მოსამართლეებთან ილაპარაკეს. ის მამული, რისაც მქონებული ყოფილიყო, სულ თამამათ იმ კაცმა ამ ეშიკალასს უნდა ახლავ მოაბაროს.

ქ. არის ეს მამული:

ქ. უტოს ძამუტაშვილის ნაქონი ვენახი რომ მას უკან ეს კაცი ესახლა.

ქ. ეს ვენახი არის კოკიმაშვილის ვენახის მიჯნამდის და აქათ ორღობემდის და ბოლოს კოკიმაშვილის მიწამდის და გვერდით გილდაშვილის გიორგის ვენახის მიჯნამდის.

ქ. ამავე ვენახთან სასახლე და მარანი ბოლოს, სასახლე და ეს მარანი გვერდზე ერთი დღის მიწა უძეს და მარანი იმაში არის.

ქ. ამ მარანში არის ქვევრი სამი.

ქ. დაბლა გალავანთან ამავე გიორგი მღვდელთან არის ქვევრი ექვსი.

ქ. ნიგოზი არის ძირი ოთხი.

ქ. სახლი არის ძირი ორი.

ქ. ბოლოს სამი დღის მიწა რომ არის, იმაში დგას ნიგოზი ორი.

ქ. ამავე ძამუტაშვილის ნაქონის ნასახლართან საწისქვილო ერთი.

ქ. დულუზაურის მარანთან არის რვა დღის მიწა.

ქ. ტუსისშვილის ვენახის ბოლოს არის მიწა ორის დღისა.

ქ. სანახიროს ნიგოზთან არის მიწა ორი დღისა.

ქ. ამას გარდა რაც საღალო მიწა ყოფილა, ის კი არ ვიცოდით; თქვენ და როშაქიშვილმა და გილდაშვილმა გაარჩიეთ.

ქ. ეს მუჩალგის წიგნი დაგვიდგია, ამ სიაში რაცა მოგვიხსენებია ჩვენ, გიორგი მღვდელის შვილმა ნიკოლოზმა და ლთისავარმა ასე, რომ ამას გარდა ჩვენის შეტყობით ამ მამულისა არა ვიცოდით რა; და თუ ან გასყიდული შემამჩნდეს, ან ვიცოდეთ და არა დაგვეწეროს, შვიდეულათ ბატონს ჯარიმა მივართვათ.

დაიწერა ღვინობისთვის ე, ქორონიკონს უნა; საღალოს გარდა.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. ერისთვის ძე სარიდან.
2. მონა ლთისა ნაზირი ზალ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2038. დედანი. დაზიანებული. ქალაქი-
29×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ბ ე ბ უ რ ი ა ნ ი წისკვილზე რომ ჩიოდნენ ამათი განაჩენი ასე
დაიწერა:

თ ა მ ა ზ მოურავის ნასახლარი რომ არის და ნაზვრევი, ის
სამათ უნდა გაიყონ: ორი წილი ბ ე ბ უ რ ს ა, თ ა მ ა ზ ს ა, დ ა ე ი თ
გავაზის მოურავს და გ ი ო რ გ ი ს ა და ერთი წილი ა ს ლ ა ნ ს ა
და მისს ძმებსა.

და რაც იმაში წისკვილი არის, ისიც ასე უნდა გაიყონ: თამაზას
ბებურიშვილს წისკვილი რომ უკეთებია, ის წისკვილი ბებურმა,
თამაზამ და დავით მოურავმა უნდა იმუშაონ და გააკეთონ. ამის
გაკეთებაში ასლან და გიორგი ნუ მიუღდება. ამისთვის, რომ ესენი
სხვა წისკვილის გაკეთებაზე ბევრს გარჯილან.

გალმა ბებურისა და დავითის კაცებს ორი ბუჭულა ბრუნებია:
ერთი ზაქარიაშვილისა და ერთი ფ ო ც ი ტ ა შ ვ ი ლ ს და ღობე-
რიძესა. ახლა ეს წისკვილი რომ გაკეთდეს, რაც იმ ორს ბუჭულაში
მინდი მოვიდოდა, იმის მაგიერ ამ წისკვილის მინდიდამ ამ გლეხ-
კაცებს მისცენ.

სხვა რაც დარჩეს, სამათ გაიყონ: ორი წილი ბებურსა, თამაზ-
სა, დავითსა და გიორგისა და ერთი წილი ასლანსა და მისს ძმებსა.
ეს ასე უნდა გარიგდეს.

ალიწერა დეკემბრის ით, ქორონიკონს უნა.

ორი ბეჭედი:

1. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ
2. მონა ღთისა ნაზირი ზ ა ლ

თავში:

[ქ. რომელიც ამ განაჩენში სწერია, ჩვენ, მე ფ ე ე რ ე კ ლ ე
ესრეთვე ვამტკიცებთ. ალიწერა დეკემბერს ით, ქორონიკონს უნა.

ქ. თუ იმ წისკვილის გაკეთებაზე წელსვე თავს არ შეიღვეს და
არ გააკეთეს, იმ წისკვილს მასუკან საჩვენოთ გამოვართმევთ და
ჩვენ გავაკეთებინებთ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 32. საბ. № 58. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[18] თაქთაქისშვილებსა და მაჩაბელს იესეს ქემერტის ნასყიდობაზედ ბევრი ლაპარაკი ჰქონდათ და ამათი სარჩელი და ლაპარაკი, დიად, ბევრჯელ მოგვხსენდა და გავსინჯეთ და მოვიკითხეთ მოწმითაცა და ისეც. მაგრამ ჩვენის მიხედომითა და ნასყიდობის წიგნითა და სამართლის ძალითა რომ მაჩაბელს ნასყიდობის წიგნი ხელთ ჰქონდა, სარწმუნოს კაცებისა და მოწმე[ე]ების კითხვითა და სიგლის დაბეჭდულობითა მაჩაბლისაგან სამოცი თუმანი თეთრათ თაქთაქისშვილებს მისცემოდათ, ზემო წერილის [v] ყმასა და მამულის ფარათა თაქთაქისშვილს არ დაშეღისათვის რაც რომ საბეჭდავთ მიეცათ მაჩაბლებს, იმითი სამოცი თუმანი იყო.

კიდევ სხე[ა]ს ცხვრისა და ძროხის მიცემასაც ამბობდა მაჩაბელი, მაგრამ ის აღარ ჩაუარდა. ეს მამული მაჩაბლის ნასყიდი შეიქნა სიგლით და ფასმიცემული მაჩაბლისათვის რომ მიეყიდნათ, მასუკან კიდევ სხვისთვისაც ბევრი მიეყიდნათ იმ საყდრის ყმა და მამული.

მაგრამ თაქთაქისშვილებმა თუ ორს წლამდისინ ამ წიგნის თარიღიდან რაც სხუაზედ გასყიდულა, აქუსთ ამ საყდრის ყმა თუ მამული, ის სულ მთლათ დაიხსნა ასე, რომ გასყიდული საყდრის ყმა და მამული აღარა დარჩესთ რა არცერთი დასახსნელი და ისევ საყდრის ყმათ დასდვან, მაშინ მაჩაბელმან იესემ თავეთი მიცემული სამოცი თუმანი გამოართვას და ეს ხატის მამული და გლეხი და[ა]ხსნევენოს და და[ა]ნებოს, თავის თეთრს შესჯერდეს.

და თუ ორს წლამდისინ სხვაზედ დასყიდული ხატის მამული და ყმა მთლად ვერ დაიხსნან თაქთაქისშვილებმან და ერთიც არის, დაუხსნელი დარჩომიათ რამე ორს წლამდისინ, ამ ორს წელიწადს ვადას რომ გასცილდეს, მაჩაბელს ველარას ელაპარაკენ თაქთაქისშვილები და აღარც და[ა]ხსნევენებს, ნასყიდი ჰქონდა და მტკიცეთ ნასყიდი იქნება.

რაც საჩვენო სამსახური თაქთაქისშვილს ხელში სდებიათ, ჩვენს სამსახურს იმრიგათვე ვერ დაგვაკლებენ. და მაჩაბელს რადგანც იქ სასაფლაოც აქვს, რაც იმ გლეხებს და მამულს საყდრის სამსახური ზდებიათ, იმას ისევ საყდარს ნუ დააკლებენ და [19] რო-

გორც თაქთაქისშვილისათვის უმსახურნიათ, ისე მაჩაბელი იმსახურებდეს.

იანერის კე, ქორონიკონს უნბ.

იასაულო ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ო გ ლ ა ხ ა ე ! ეს ასე უნდა გა[ა-
რიგო.

**400. არზა ზაპარია ბიჰიკაშვილისა შმის თაოზაზე მღივანებათა
განჩინებით**

1760 წ. 22 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9655. დედანი. ქალაღი. 32,7×21,5 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყუას შემდეგ ნახმარია
ერთი ან ორი წერტილი. ა, ი, ე ნაკლული.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კემწიფის ქირი მათს მიწას ხოვლელს
ბ ი ჰ ი კ ა შ ვ ი ლ ს ზ ა ქ ა რ ი ა ს მოსცეს.

ამას მოვახსენებთ: ხ ო ვ ლ ე ს წისქვილი მქონდა, ნიადაგღმა
მოვიდოდენ ლეკები, ფქვილი გაქონდათ; დიაღ, შეველონდით. მერე
ჩემ[მა] შვილმა ივანემ თქვა: მოვაგვარებ რასმე; ერთი დიდი თოფი
დაუდგა კედელში ფეხზე შესმ[უ]ლი, ალაში რომ ფქვილს კელს ახ-
ლებდა, სწორეთ იმას მოხვდებოდა. ღამით რომ თოფი გავარდა,
გაქრა, მივიდენ ორნი ჩემი შვილი წინდაწინ, ნახეს ლეკი გღია, ია-
რალი აყარეს, კლავდენ. ეთქვა ლეკს: დიაღ, ბევრი შემიძღია, ნუ
მომკლავთო. მას უკან სოფლის კაციც ჩავიდა, მქარში იყო დაქ-
რილი.

თ ე მ უ რ ა ზ ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ მ ა გვითხრა: მე დავაყენებ
აქიმსა, რაც მოვატანოთ — ნახევარი შენი, ნახევარი ჩემი იყოსო;
რადგან ბატონის ჩემის ბიძაშვილი იყო, ბატონი ხარ მეთქი; ნახე-
ვარ ხანს ის აჰმევდა, ასმევდა, ნახევარს მე. გამთელდა, ტანთ ჩა-
ვაცვი. მე იმ ლეკმა მითხრა: შენი შვილი რომ დაგკარგ[ქ]ია, იმას
მოგგ[ქ]ერიო, მეც იმისთვის ვინახავდი; თუ რამ მაგისი დამედებო-
და, პასუხი უნდა გამეცა. მაგან თავისი ყმის შვილი ყარალაჯელ
ღ ე მ ე ტ რ ა შ ვ ი ლ ი დაიხსნა, თორმეტ თუმნათ იყო დაფასე-
ბული. ახლა აღარას მაძლევს, სამართლონო. მოწყალეც კემწიფეც,
ამისი სამართალი მიყავით.

მაისის ზ, ქორონიკონს უნდ.

ჩემი შვილი აგების დავიხსნა.

თავში:

ქ. ყორიასაულბაშო ზაზავ! მერმე ამ არზის პატრონი ჯავახიშვილს თეიმურაზს ამ არზით რომ უჩივის, თუ სიტყვა არა ჰქონდეს, გამოურთვი, მოეც და თუ სიტყვა აქვს რამე, მდივანბეგებთან ალაპარაკე და სამართალი იმათ უყონ. აღიწერა მაისის 8, ქორონიკონს უნდ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მივმოვს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ბედნიერს მეფეს ამ არზის პატრონისა და ჯავახიშვილის თეიმურაზის სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანებინა. ჩვენ ესენი ორნივე ერთათ ვალაპარაკეთ. ამათი საჩივარი გავიგონეთ.

ეს ბიჭიკაშვილი რომ ამ ლეკზედ ჩივის, ამისი მოწმობა გიორგი მღვდელსაც მოეწერა ამ ბიჭიკაშვილის მართლობა. მაგრამ ამ თეიმურაზს რომ ის ლეკი ტყვეში მიუტია და ქრისტიანი ტყვეობიდან და ურჯულოს ხელიდან გამოუხსნია, მოკითხული ვქენით. რომელიც ტყვე ამ თეიმურაზს იმ ლეკით დაუხსნია, მართალია, თეიმურაზის ყმა არის. მაგრამ, დიად, ღარიბი და საბრალო არის სადმე. და რადგან ტყვე გამოსხნილია, ამისი სამართალი ასე განვაწესეთ, რომ ერთი თუმანი ჯავახიშვილს თეიმურაზს დავადევით; რომ ეს ერთი თუმანი თეიმურაზმა ამ ბიჭიკაშვილს უნდა მისცეს და ამაზედ მეტს ეს ბიჭიკაშვილი ამ საქმეზედ თეიმურაზს ვეღარას ედავება.

ყორიასაულბაშო ზაზავ, ასე გააქრიგე. მაისის კბ, ქორონიკონს უნდ.

ხუთი ბეჰელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. მონა ღთისა დიობეგი ზა[ა]ლ.
3. ფარსადან.
4. მონა ღთისა მდივანი ავთანდილ.

კიდევ:

ქ. ნახუცრის შვილი ქაიხოსროვმა და ჯავახიშვილმა თეიმურაზმა ეს განაჩენი მე, არუთინას მამებარეს. თეიმურაზმა ექვსი აბაზი მოიტანოს, განაჩენი თემურაზს მივცე.

401. არზა თეიმურაზ ჯავახიშვილისა საშუალო მცვავე

მდივანებათა განჩინებით

1770 წ. 6 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9332. დედანი. ქაღალდი. 22×10,7 სმ. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახშირი არ არის.

არზა

ქ. ღმერთმან ბატონის მდივანბეგების [ქ]ირი მოსცეს ჯავახის შვილ[ს თეიმურაზს. [მე და ჩემი] ძმები რომ გავიყარენით, რაც ყმა და საკომლო გვქონდა, გავიყავით და ზოგი კიდევ გასაყოფი გვაქვს. უფროსს საუფროსო მიეცა და უმცროსს საუმცროსო.

ამ წყალობას ვითხოვთ, რომ სამართლით ათისთავი მომეცემოდეს, ოცისთავი მომეცემოდეს თუ რამდონზედაც მერგებოდეს, ჩემი საშუალო მომეცეს. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ.

მარტის 6, ქორონიკონს უნაყ.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგები ამის სამართალს ასე განვაწესებთ: მეფის ვახტანგის სამართლის წიგნის ძალით საშუალოს ძმას ოცისთავი ერგება. ამ თეიმურაზ ჯავახიშვილსაც თავის ყმიდამ და მამულიდამ ოცისთავი უნდა მიეცეს; რომლისაც არ მისცემია, როცა გაიყონ, უნდა მიეცეს.

მარტის 6, ქორონიკონს უნაყ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იოანე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

402. განჩინება ანტონ I-ისა სიმონ მღვდლისა და ნიკოლოზ დეკანოზის

საქმეზე

1764 წ. 10 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 324. დედანი. ქაღალდი. 39×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახშირი არ არის.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა პატრიარქმან და მამათმთავარმან, ძემან მეფისამან, ანტონიმ ესე განჩინების წიგნი განვაჩინეთ მისის სიმალლის, ჩვენის ძმის მეფის ირაკლის ბრძანებით, ასე რომე:

ს ა გ ი ნ ა შ ე ი ლ ი მღუდელი სვიმონ ყოვლად სამღუდელოს ტფილელს ათანასის გაეზარდა და ზაალაშვილის იოანეს ხუცის მემკვიდრედ იყო; და მისი და შერთო და ყოველსავე ზედა მისს ნაქონთზედ პატრონად დაედგინათ.

მას უკან თფილელს ათანასესვე მღუდლათ ეკურთხებინა. და როდესაც ტფილელი მათის სიმაღლის მეფეთ ბძანებით რუსეთის იმპერიაში წასულიყო, მაშინ სვიმონ მღუდელიც და ნიკოლოზ დეკანოზიც თან წაესხა.

ამისა შემდგომად ესენი კუალადვე უკმოქცეულ იყვნენ და ისევ აქ მოსულიყვნენ და ყოვლად სამღვდელოს ტფილელს ქრისტეფორესაც კრებულში ძმათა თანა აღერაცხა და მათთანა შეერთო და მყოვარ ჟამ მშვიდობით ყოფილიყო სვიმონ სიონის კრებულისა თანა და კრებულნი სვიმონის თანა.

შემდგომად საბრკითა ბოროტთა დასაბამისა ეშმაკისათა შური რაჲმე შემოხდომილიყო დეკანოზსა და სვიმონს შუა; ასე აღეტყინა, რომელ ვიდრე მათის სიმაღლის მეფის ყურთამდეც მიაღწია და სამსჯავროში განცხადნა; და მათმან სიმაღლემ მეფემ ამ შფოთის დასახსნელად აიღო და თავისი სახასო აზნაურიშვილი სიონთა ღვთისმშობელს შესწირა წერილითა. მაგრამ მაინც კიდევ შფოთი არ დაიხსნა.

შემდგომად მათის სიმაღლის, ჩვენის ძმის მეფისაგან ჩვენ გვებძანეს ამათის საქმის ვითარება.

ხოლო აწ ჩვენ ჭეშმარიტისა სამღთოსა და სამოციქულოსა მსჯავრითა ესრეთ ვსაჯეთ და განვაჩინეთ და მამათმთავრობითისა სასჯელითა ებძანეთ, რათა ამიერიდგან დააცხრონ ამბოხი და დააყუდონ შფოთი. და იყავნ აღრაცხილ მღუდელი სვიმონ სიონის კრებულის მღუდელთა თანა, ვითარცა ერთი მათგანი ყოველსავე შინა სამღუდელოსა და სასჯულოსა საქმესა შინა — წირვითა, ლოცვითა, გალობითა და წიგნის კითხვითა და ყოვლისა სამღუდელოსა მსახურებითა.

და თუ კიდევ ამათში შფოთი არ დაიშალა და კუალად შფოთი აღადგინა რომელმანე მღუდელმან, ჩვენ ძირსა მას შფოთისასა წმიდისა და მაღლისა მღუდელობისაგან განვაშიშულებთ და განვძრცვით; და მიტევება არაა ეგება.

და კუალად რაჲცა სამღუდელოს მსახურების შემოსავალნი: საწირაენი ანუ საპარაკლისო ანუ სამოლოცველო ან სხვა რამ უკუქერილი ქონდესთ ვისმე, ახლავ მისცენ.

აწ, რომელნიცა ამას ჩვენსა სამღთოსა მსჯავრსა და სამამათ-
მთავროს ბრძანებას წინაღუდგებიან, უწყოდენ ეგევითართა, რამე-
თუ ფიცხელითა სასჯელითა დაისჯებიან და განიპატიუვიან.

ალიწერა წელსა მაცხოვარებისასა ჩვენისასა ჩლად, თვესა ივ-
ლისსა ი, შემდგომად რუსეთით მოქცევისა ჩვენისა წელსა მეორესა.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ჩვენ, თ ბ ი ლ ე ლ მიტროპოლიტი ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე, ამ
წმინდის პატრიარქის ბძანებ[ი]ს თანახმ[ა]ნი ვ[ა]ხლ[ა]ვ[ა]რთ.

ხელრთვა: ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე

მე, სიონის დეკანოზი ნ ი კ ო ლ ა ო ზ მათის უწმიდესობის პა-
ტრიარქის ანტონის ბძანების თან[ა]კმა ვარ.

ხელრთვა: ნ ი კ ო ლ ო ზ

403. გასამყრელო წიგნი ფულანთ სტეფანასი და არუთინასი

1761 წ. 14 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13086. დედანი. ქაღალდი. 58×24,5 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნებითა და [შეწევნითა] მღვთისათა, ესე გასამყრელო წიგნი
და სიგელი დავაწერინე და მოგეცი მე, ფ უ ლ ა [ა] ნ თ ე ს ტ ა ტ ე ს
შ ვ ი ლ მ ა ს ტ ე ფ ა ნ ა მ, შენ ჩემს ძმას ა რ უ თ ი ნ ა ს, ასე და
ამ პირობაზედ, რომ: ჩვენ ერთად დგომა ვერ მოვახდინეთ, გავეყა-
რენით, რაც ღვთის მოცემული გვქონდათ, სახლი ან სახლის აჯნა-
სი, სულ ყველა შუაყაყცების ჰუზურში ორ წილად გავიყავით. და
ჩვენი სარ[ი]შტა — თუ ასაღებისა, თუ მისაცემისა, ჩვენი შუაყაყ-
ცების ჰუზურში ოთხი ნუხსა გავაკეთეთ — ორი ნუხსა ასაღებისა, ორი
ნუხსა მისაცემისა.

ერთი ასაღების ნუხსა და ერთი მისაცემის ნუხსა, ეს ორი
ნუხსა შენ, არუთინას, გაქვს და ერთი ასაღების ნუხსა; და ერთი
მისაცემის ნუხსა, ეს ორი ნუხსა მე, სტეფანას, მაქვს; ნუხსები შუა-
ყაყცების დაბეჭდილია.

როგორც იმ ნუხსებში სწერია, ჩვენ ჩვენის ნებით ისე გავრიგ-
დით და ისე უნდა იქნას და ჩვენი სახლები გავიყავით.

მერგო მე, სტეფანას, ჩემს წილად: სახლი დარბაზის ქვეითი
კრისკენ, დარბაზის ორივე კარი, დარბაზის ზეითი კრის კარის რუქი-
დამ მიჯნა უნდა დაიდვას, გარეთ შაჰრამდის, რაც სწორე ლარი
გაიტანოს; ჩემთვის სხვა ქიშკარი უნდა გავაღო ჩემის კრისკენ; და
ზეითი ერდოს ოთახი და გარეთ, ჩემი წილისკენ, ტახტი.

გერგო შენ, არუთინას, შენ წილად: სახლი დარბაზის ზეითი

თაროს კრისაკენ დარბაზის კარამდისინ; დარბაზის ზეითი კარის რუქილამ მიჯნა უნდა დაიდვას; გარეთ შაჰრამლას, რაც სწორე ლარი გაიტანოს, და გარეთი ჰიშკარი მთელი და შიგნითი ოთახი და შენი წილისკენ ტახტი.

და როგორც ეს ზეითი მიჯნა დაიდვას, ამით ქვეით სარდაფის მიჯნაც ზეით მიჯნის სისწორით მიჯნა უნდა დაიდვას, რომ: შენის წილის სახლის ქვეითი სარდაფი შენია და ჩემი წილი სახლის ქვეშ სარდაფი ჩემია.

და რაც შენი წილი სახლისგან ჩემი წილი სახლისგან მეტი გიჰირავს, იმისი ფასად ცამეტი თუმანი თეთრი მამეცი, ჩემი გული შემოიჯერიე.

და ყო რ ფ ა ნ ა ნ თ ბ ე უ ა ნ ა ს ჯალაბისგან ექვსი თუმნის სახლი რომ გირაოდ გექონოდათ, იმ სახლის ექვსი თუმანი შენი საუფროსოში მოგეცა.

და მთავარეფისკოპოზის უბანში ერთი ნასახლარი სახლა გვაქვთ ჩვენი ბიძიანთან საზიარო. რაც იქილამ გამოვიტანოთ, ნახევარი შენია და ნახევარი ჩემია.

ჩვენ ამ რიგად და ამ პირობით ერთმანერთს მოვშორდით, რომ ამას იქით ყველას ხეირი და შარი თავთავიანთი არის. ამას იქით ჩვენში არა სადავო, არა სალაპარაკო აღარა დარჩა რა, სიკეთის და სიამოვნის მეტი, არცა ერთის იოტის ფასი.

თუ ამას იქით მამის ჩვენისა ან პაპის ჩვენისა ასალები ან მისაცემი გამოჩნდეს სადმე, ჩვენ ორთავე უნდა პასუხი გავცეთ ასალებსაცსა და მისაცემსაცსა.

ეს წიგნი არუთინასია. ერთი ამისი ფარდი სტეფანას აქვს.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანნი, კაცთაგან: მირიშქარბაშ მელიქ-მამასახლისი ¹ და მისი შვილი ავეტიქა² და ბასტამანთ სტეფანას შვილი მილდისი ³ მელიქოა⁴ და ლიონანთ ხეჩატურას შვილი პაპა⁵ და მილდისი ავეტიქას შვილი გასპარა⁶ და ბაღდადანთ გიორგის შვილი ოსეფა⁷ და აბესალამანთ პაპას შვილი პასრათა⁸ და ზოჰრაბანთ ოსეფას შვილი პეტროზა⁹

¹ ბექელი: მონა ღვთისა მირიშქარ მელიქ-მამასახლისი ალა.

² დატოვებული ადგილი ბექდრისათვის.

³ სომხური ბექელი.

⁴ ბექელი: მონა ღვთისა პაპა.

⁵ სომხური ბექელი.

⁶ ბექელი: პასრათ.

⁷ სომხური ბექელი.

და ბ ა რ ა თ ა ნ თ ფასუას შვილი ს ტ ე ფ ა ნ ა¹ და ზეჩატურას შვილი ო ჰ ა ნ ე ზ ა² და ა მ ი რ ხ ა ნ ა ნ თ ფ ა ს უ ა ს შვილი ო ჰ ა ნ ე ზ ა³ და მ ა ნ ა ნ ა თ ფიბოას შვილი ხ ა ტ ი ნ ა⁴.

და მე, პ ო ლ ო ზ ა ს შვილს მწერალს ი ს ა ი ა ს, დამიწერია და მოწმეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე გასამყრელო სიგელი მარიამობის თვის იდ გასულს, ქორონიკონს უნზ.

404. ბანჩინება ელიზბარა თაქთაქიშვილისა და ღავით მირზაშვილის მამულის საჩუჯე

1704 წ. 29 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4476. დედანი. ქალაღრ. 32,2×9,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

თ ა ქ [თ] ა ქ [ი] შ ვ ი ლ ი ე ლ ი ზ ბ ა რ ა , ი ო ვ ა ნ ე უ ჩ ი ო ლ ა მ ი რ ზ ა შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს უ რ გებალს კოშკის დაქცევას. ბედნიერს კემწიფეს ჩვენ, ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ს რ ე ვ ა ზ ი ს თ ვ ი ს , ნ ი - Ⴀ ო ზ ლ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს ა თ ვ ი ს ე ბ ძ ა ნ ა ამისი სამართალი. დავსხედით, რაც ღმერთმან გა[ვ]კვაგონა, ასე გასინჯვით ვეცადნეთ.

თუ ის, რომელზედაც კოშკი იდგა, არაგვის ერისთვის მამულია, დაუქცევიათ, მირზაშვილს არაფერი არა დაედება⁵; თავის მამულში დადგმა უწყენით დაუქცევია.

თუ რომ თაქთაქიშვილის მამული არის, ან მირზაშვილმა თავისის ენითა, სიტყვით დაუქცევნია, მირზაშვილმა კოშკის დაქცევის პასუხი უნდა გაცეს.

კიდევ თაქთაქიშვილი ელიზბარა მირზაშვილს ყ ე ლ ქ ც ე უ ლ ი ს ნასყიდობაზე⁶ ელაპარაკებოდა. ნასყიდობის წიგნ[ე]ბ[ი] მოვატანინეთ. ორთავ იმას წიგნში სხვა მამულების სახლი იყო, იმა-საში სხვა. თავთავის ნასყიდობას დასჯერდენ.

მირზაშვილს თუ აკლია რამე, ის ბ ე ყ ა ნ ა ხ ე რ ხ [ე] უ ლ [ი] - ძ ე ს უნდა უპოვნოს. თაქთაქიშვილს ნა[ს]ყიდობასთან საქმე არა აქვს რა, ამისთვის, [რომ] უწინდელი ნასყიდი იყო.

¹ ბეჭედი: სტეფანა.

² „ ოჰანეზა.

³ დატოვებულია აღგულო სხვა ბეჭდისათვის.

⁴ ბეჭედი: ხატინა.

⁵ დაღუღება.

⁶ ნასყიდობაზე.

ჩვენ ღმრთის ქვეშ გავსინჯეთ, ეს შევაძელით. აგვისტოს კთ, ჭორონიკონს უნზ.

ორი ბეჰელი:

1. ქ. მონა ღთისა ამილახორი რევაზ.

2. მიქოზელი ეპისკოპოზი დავით.

405. განჩინება საეპლასიო კრებისა ზაპარია ხუცესის საჩუქრად

1764 წ. 18 ოქტომბერი

ლენინგრადის ცენტრალურ-ისტორიული არქივი. ფ. 796. აღწერილობა 49.

1768 წ. საქმე 142. სათაური: „По донесению мусковской синодальной конторы о грузинском попе Захарий“. პირი. საბუთის პირები დატულია აგრეთვე ხელნაწერთა ინსტიტუტში Sd 2802 და S 3182.

[49] განჩინება და მსჯავრი სამოციქულო ზემოდასა საქართველომასა მამად-მთავრისა ანტონის მიერ და ეპისკოპოსთა სამეფოსა ქალაქსა ტფილისს, პალატსა საკათალიკოსოსა შეკრებულთაგან ზაქარიასთვის ხუცისა, და ვიეთთამე მიმდგომთა მისთა, ცხადად დამთრგუნველთა სჯულთა საღმრთოთა და მამათა კანონისათა.

მატხოვარი ჩუენი და უფალი მეტყველი გვასწავებს, ვითარმედ: «უკეთ უკრებულისა არა ისმინოს, იყავნ იგი შენდა, ვითარცა მეზვერე და წარმართი»*.

გამოჩნდა უკვე ჩვენსა ამას ეპარხიასა შინა კაცი განმრყენელი ქრისტეს სავენაჟისა, ზაქარია უკვე ხუცესი «ამაღლებული მეცნიერებასა ზედა ღმრთისასა»** — გონება იგი ასურიასტანული ღმერთოცნებული თავისაგან თვისისა, რომელი ნებსით ჰურიანებრითა «შურიითა ტყვექმნილი სიძულილითა მოყვასთათა»***, სრულიად დამეიწყებელი სჯულთა სიყვარულისათა, რომელი მოეცა მოწაფეთა ქრისტესათა****, და მთავრობითაცა, რამეთუ წერილ არს: «მთავრისათვის ერისა შენისა არა იტყოდე ძვირსა»*****.

აღდგა ცილის წამებად კეთილმსახურსა ზედა მეფესა ჩვენსა და მამად-მთავარსა ზედა ჩვენსა, და ყოვლად სამღდელთა მღუ-

* მათე, 18,17.

** ქ კორ. 10,5.

*** ივლ. 3,13.

**** იოანე 13,15.

***** გამოსლ. 22,28.

დელთ-მთავართა და ყოველსა ზედა სავსებასა ეკლესიისასა, და მთავართა ზედა და, უდიდესი ვთქვა, ეკლესიასა ზედა საქართველომსასა, ვითარცა მწვალებელთა ზედა, და სჯულისა ცხადად და-მთრგუნველი ნებისთ არა მოკსენე იქმნა: «არა ცილისწამო მოყვას-სა ზედა შენსა წამებითა ცრუბთა»*, და დაივიწყა კვალად თქმული იგი ეკლესიასტესა შინა (ცილისმწამებელთათვის): «ვიხილე ყოვე-ლი ცილი-წამებაჲ ქმნილი მზესა ქვეშე, და აჰა ცრემლნი ცილის წამებელთანი და არა არს ნუგეშინის მცემელი მათი»**.

ვინაცა სიმაღლემან მისმან მეფემან ჩვენმან, და წმინდამან კრე-ბამან შეუნდო, და მრავალგზის მიუშვა იგი აღდგომად და ჰყო და-გებაჲ მისთანა ესეგვარ, ვითარმედ, რომელთაცა მართლმადიდებ-ლობითთა წერილთა წვალებად აღმოაჩენდა უკეთური იგი (ზემო-ქსენებელი ზაქარია), წერილნი ესე კეთილმსახურმან მეფემან და წმიდამან კრებამან ალილო შორის და დაიდუმა მისთვის [v] სიტყვის გებაჲ არა თუ ამისთვის, წვალებისა რაჲიმე ზადიერება იყომცა წერილთა მათ შინა, რომელნიცა ყოვლითურთ აღმოსავალისა ეკ-ლესიასა შეუდგებოდეს დოღმატთაცა შინა და საქმეთა, არამედ სიყვარულისათვის, რათა წინა აღმდგომნი იგი ჩვენთანა ასო იყვნენ წმიდისა ეკლესიისა, — ჰყო უკვე სიმაღლემან მისმან მეფემან ჩვენ-მან და კრებამან ენკენიებრი სიხარული ეკლესიისა განხეთქილები-სა შეერთებისათვის და მოუწოდეთ ჩვენთან მღვდელმოქმედებად უკეთურსა ზაქარიას საღმრთოსა ზედა ლიტურგიასა, და ეზიარა ხე-ლითა მამათ-მთავრისა ანტონისათა საღმრთოსა საიდუმლოსა***, რომელსაცა «მუცლად-ელო საღმობაჲ**** იგი მწარეჲ, ესე იგი, განხეთქაჲ კუალად ეკლესიისა ქრისტესისა, შეკრებულისა პატიოს-ნითა სისხლითა მისითა ჰეშმარიტად განმაორებელმან მან საქმეთა იუდასთამან, მოწაფემან მზაკვარმან და მოციქულმან წარწყმედულ-მან, ზაკვით ზიარებითარე უხრწნელისა საიდუმლომასათა, ვითარ იგი მამამან მისმან (იუდა) ჰურ ეშმაკისა ჰყო თავი თვისი, რამეთუ «შევიდა მის[ს]ა ეშმაკი»***** და განსრულმან კრებულისაგან სა-მოციქულოჲ წმიდისა ეკლესიისა, მწვალებელ უწოდა მამად-მთა-ვარსა ანტონის, და არა მოიქსენებდა ეშმაკეული იგი, ვითარმედ

* გამოსლ. 20,6.

** ეკლეს. 4,1.

*** „და ეზიარა... საიდუმლოსა“ მიწერილია კიდევ ზაქარიას ხელით.

**** ფსალ. 7,15.

***** იოანე, 13,27.

მღვდელთ-მთავართა თვისთათვის ბოროტის მზრახველთა მიმართ მსაჯულ არს ღმერთი, ვითარ იგი ოდესმე ჰარონის ზედა აღდგომილთა მიმართ ჰსაჯა «განუებაჲ ქვეყნისა და ცოცხლიე დანთქმაჲ ჯოჯოხეთსა შინა და ცეცხლისა აღტეხილებაჲ»*.

ვინაცა მამად-მთავარი ჩენი ანტონი მრავალგზის ქადაგებასა შინა ამბიონსა ზედა წინაშე მეფისა და წინაშე ჩვენსა და წინაშე ყოვლისა ერისა აღიარებდის აღმოსავლეთისა ეკლესიისა აღსარებასა, და ლათინთა სარწმუნოებისა აღმსარებელთა საშინელითა არე შეაჩვენებდის სიტყვებითა.

1. გარნა ეშმაკეულმან მან და არ შემწყნარებელმან მღვდელთ-მთავრობისა მისისამან, რაჲვეცა «მუცლად ელო, [სალმობაჲ და] შვა უსჯულობაჲ»** იგი სიძულელი მოყვასთა [50] და ძმათა თვისთა;

2. განიპარა სამეფოთ საქართველოჲსათ სხვად სამეფოდ ესე გვართარე სივერაგითა, ვითარმედ იტყოდა ურცხვინოდ რეცა მეფისაგან განტეგებასა თვისსა;

3. წარვიდა სხვად სამეფოდ ამისთვის, რათა ეკლესია საქართველოჲსა კეთილმსახურით მეფითურთ მწვალებულად, ესე იგი, შემწყნარებელად ლათინთა სარწმუნოებისა და არა წმიდისა პაპისა, რომაელთასა გამოაჩინოს და საღვთოთა პატრიარხთაგან საბერძნეთისათა შეჩვენება მოატყვას ეკლესიასა ზედა საქართველოჲსა, ვერ გულის კმის მყოფელმან, ვითარმედ მუნებურნი მეფეცა და მღვდელთმთავარნი თვინიერ ქეშმარიტისა ცნობისა არა ეწამებიან.

4. ოდეს შეეკრბით რა პალატად საკათალიკოსოდ და მიუვლინეთ მას მოციქულნი ორნი ხუცესნი, პო რ ფ ი რ ი, ხუცეს-მონაზონი და გი ო რ გ ი პროთოპოპი ტფილისს საკათალიკოსოჲსა ეკლესიისა, შევსთვალენით სიტყვანი ესე გვარნი, რათა მოვიყვანეთცა სინანულად, მაგრა ჭური იგი ეშმაკისა უქვემოეს ეშმაკთა დაადგინებდა თავსა თვისსა, და მწვალებელად მწოდებული ჩენი წინა აღმდგომთა მოგვიგებდა.

5. მერმელა მოვიყვანეთ კრებად პყრობილი და ზვაობით და დაუმაბლებელად მოგვიგებდა.

ვინაცა მოიღო ომფორი შემოსელმან პეტრახილითურთ და სამკლავით მამად-მთავარმან ჩვენმან ანტონი და მოიდრიგნა მუქლნი და იტყოდა მაღლითარე კმითა: «სულო ყოვლად წმიდაო და ცხოველს მყოფელო დვითებაო მხოლოჲსაგან მამისა გამოსრულო მხოლოო, რომელიცა სიონს ცეცხლისა ენების სახედ გარდამოჰედ

* რიცხ., 16,32.

** ფსალ. 7,15.

მოციქულთა ზედა! უკეთუ მე წინააღმდეგობსა რაჲმესა აღმოსავლეთისა ეკლესიისასა ანუ თარგმანებასა შინა მეერგასისა ფსალმუნისასა. (ესე იგი «მიწყალესს») ანუ «აპოლოლიასა» შინა ჩემსა ლათინთა სარწმუნოებისა რაჲმე ანუ გონებით, ანუ მოგონებით, ანუ პაზრით, ანუ სიტყვით წარმოჩენილით დამედვასმცა, ანუ დამეწეროს, მყავ მე წყეულ, კრულ, შეჩვენებულ სულით და კორციით და საფლავით ამას სოფელსა და მერმესაცა მას;

და უკეთუ ცილის წამებით მამრალეზდეს მე ზაქარია ხუცესი, მყავ ესე წყეულ, კრულ, შეჩვენებულ სულით და კორციით და საფლავით ამას სოფელსა და მერმესაცა მას».

ხოლო ჩვენ, ყოველთა მუნ მდგომთა მიტროპოლიტთა და ეპისკოპოსთა ძრწოლით მსმენელთა ეთქუთ ერთითა კმითა: «ამინ».

6. გარნა ეშმაკეულმან მან წარმოსთხია კვალად სიმყარაღმთვისი, მეტყველმან: «შემიჩვენებიეს თარგმანებაჲცა «მიწყალესი» და ყოველნი შემწყნარებელნი მისნი».

ამისთვის ჩვენ შეკრებულთ ყოვლად სამღვდელთა მღვდელთმთავართა ვსაჯეთ უსჯულოდ გამოყვანებად და შეჩვენებად ყოვლად უკეთური იგი ხუცესი ზაქარიაჲ დაღათუ არა მწვალეზელი, არამედ ვითარცა გარდამავალი მამათა კანონისა ზემო წერილთა მთრიცხვით განყოფილთა ბრალთა მისთათვის.

პირველისათვის ბრალისა, ესე იგი არ შემწყნარებისათვის უმსჯავროდ თვისისა მღვდელთმთავრისა, ვყოფთ განკვეთასა მისსა მღვდელობისაგან ლჳ კანონითა წმიდათა მოციქულთათა მით, რამეთუ კანონითა მით წმიდათა მოციქულთათა (ოცდამეათექვსმეტითა) არა თუ მხოლოდ არ შემწყნარებელ[მა]ნ მღვდელთმთავართანი განიკუთვებიან მღვდელობისაგან, არამედ იგინიცა, რომელნი არა მწვრელ არიან მღვდელმთავრისა მიმართ დაუმორჩილებელისა ერისა დამორჩილებად. კვალად ამისთვის ბრალისა განკვეთთ მას მღვდელობისაგან ნე კანონითა წმიდათავე მოციქულთათა, მით რამეთუ უდიდესი გინება არა რაჲმე არს, ვითარ იგი მწვალეზელად წოდება.

მეორისათვის ბრალისა მისისა განკვეთთ მას მღვდელობისაგან კანონითა წმიდათა მოციქულთათა იე კანონითა და კრებითა ანტიოქიისათა გ [51] და ია, რომლისათვის განვაქიქებთცა და სრულიად განვკდით და პატივსა მიუღებთ, და ლოდუკისა მა—მზ, ხალკიდონისა იგ და კონსტანტინოპოლისა ვ კრებისა იჴ და მეორედ ნიკიისა ი კანონითა.

და შესამისათვის, მეხუთისა და მეექვსისა [ბრალისა] შევაჩვენებთ და უქვემოეს ეშმაკისა დავადგინებთ, ვითარცა მასწავლელსა სახლისა ღვთისა[სა] (ესე იგი საქართველომსა წმიდისა ეკლესიისა) და მას შინა ქმნილისა წმიდისა კრებისა აღვილად შეურაცხის-მყოფელობისა, კანონითა ვ და კ წმიდისა კრებისა ღანგრისათა.

ხოლო მწვალებელად წოდებისათვის კეთილმსახურისა მეფისა ჩვენისა, მიუღებთ შესახედავსა პატიოსანსა მღვდელობისასა, ვითარცა არს ჩვეულება წმიდისა და დიდისა ეკლესიისა რუსეთისა მაგინებელთა ზედა მეფისათა; ამასთანა მიუღებთ სახელსაცა, რომელი ეწოდებოდა მღვდელობასა შინა, მით რამეთუ არა ნათლისღებასა შინა წოდებულ იყო სახელი იგი მას ზედა, არამედ მღვდელობასა შინა და, რომლითაცა სახელითა იწოდებოდა ერისკაცობასა შინა, ებრძანებთ, რათა იგივე სახელ-ედებოდის ამიერიდგან.

მეოთხისათვის ბრალისა ვყოფთ, ვითარცა მეზვერისა და წარმართსა სიტყვისაებრ უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა (მატ. 18,17) და ვსწვრთით მას ძლიერად, ვითარცა ურჩსა და წინააღმდეგომსა კრებისასა.

ხოლო ყოველთა ბრალთა მისთა ზემო წერილთა მიუდრეკელობათა და აღმაშფოთებელობათა და განზეთქათა ეკლესიისათა, და მის ძლით სხვად და სხვად ერად ყოფათათვის ჩვენთა და, უდიდესი ვთქვათ, დედასა თვისსა წმიდასა საქართველომსა ეკლესიასა ზედა აღდგომისათვის და მწვალებელად წოდებისათვის მისისა, და მრავალთა მათ უკეთურებათა მისთათვის. ყოვლად უკეთურსა მას [v] და უსჯულოსა ზაქარიას ხუცეს ყოფილსა განკვეთილ ვყოფთ წმიდისაგან მღვდელობისა. შევაჩვენებთ, ვსწყევთ, შევკრავთ ჩვენ და მოცემულთა მღვდელმთავრობითთა კელმწიფებითა, მით უკვე რომელი იგი ჰრქვა კელმწიფემან სიკვდილისა და ცხოვრებისამან საღმრთოთა და სამღვდელთა მოწაფეთა თვისთა (სიბრძ.) «რომელი შეჰკრათ ქვეყანასა ზედა, იყავნ შეკრულ ცათა შინა»*; და კვალად «რომელნი შეიპყრნეთ, შეპყრობილ იყვნენ»**.

და ყოველთა მეოხთა და შუამდგომელთა მისთასა ვყოფთ შეჩვენებასა, და მისდა მისრულთა ყოველთა შევაჩვენებთ მით, [რამეთუ] წერილ არს ესრეთ, ვითარმედ: «რომელი შეეხოს თვისსა, გაშავდეს»***; და ყოველთა შემწეთა მისთა შევაჩვენებთ.

* მათე, 18,18.

** იოანე, 20,23.

*** ზიზაქ, 13,1.

განკვეთთ დიაკონობისაგან და შევაჩვენებთ შვილსაცა მისსა იო ს ე ბ ს, ვითარცა მამისა. თვისისა შემწესა და თანა მწვალებელად მწოდებელსა წმიდისა საქართველოჲსა ეკლესიისა; შევაჩვენებთ კურსაცა მას ეშმაკისასა მოწაფესა. მისსა ი ს ა კ ს, ვითარცა ყოველსავე შინა ზიარსა მოძღვრისა თვისისა.

ხოლო უკეთუ მოვიდნენ სინანულად, და დიდითარე სინანულთა უკუთქვენ ყოველნივე: წართქმულნი თვისნი; და შეუვრდენ წმიდასა მამად-მთავარსა ჩვენსა: და წმიდასა კრებასა, სრულითა გულითა შევიწყნარებთ და მოუწოდთ სინანულად, და არა სრულიად წარწყმედილ ვყოფთ, ვითარცა მონანულთა; გარნა შვილსა მისსა იოსებს მოსრულსა სინანულად. და ორთაგანვე უმოღზინესად შევიწყნარებთ.

წელსა 1764, თვესა ოქტომბერსა იმჟ.

საქართველოს პატრიარქის, მეფის ძინ, ხელი აწერია:

კ ი რ ი ლ ე მთავარეპისკოპოსისა

ბ ე ს ა რ ი ო ნ ეპისკოპოსისა

ტ ფ ი ლ ე ლ მიტროპოლიტის ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე ს ი

მ რ ო ე ლ მიტროპოლიტის გ ე რ მ ა ნ ე ს ი

ნ ი ნ ო წ [მ] ი დ ე ლ ი ს ა ზ ა ს ი ეპისკოპოსისა:

მ ა ნ გ ლ ე ლ ი ს ნ ი კ ო ლ ა ო ს ი ს ა ეფისკოპოსისა:

406. განჩინება ღვთით და ტატიო დიასამიძეთა სასიხლო

საქმეჲი*

1705 წ. 18 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1123. დედანი. ქალღდი. 43×16,2 სმ. საბუთის შარცხენა კიდე მეტად დაზიანებულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახვარია ერთი ან ორი წერტილი. აქვე, ფ. 1450. დავთ. № 13. საბ. № 124, დაცულია ამ საბუთის პირი.

დიასამიძე მორდარი დავით თავის ბიძასშვილს ტეტიას [თავის ცოლის] მუცლის წახდენაზედ უჩიოდა, ასე რომ: მორდარს ერთის მოსულის იმერლის ძროხა დაეკლა სამარიაშობოთ და ეს ტეტიას შეეტყო, მორდარს იმერლის ძროხა დაუკლავსო და მორდარის სადგომისაკენ წასულა. იქ [სვიმონის] შვილი სვიმონ დაწვდომია, ის იმერლის ძროხა გაუტყავებია; და ტეტია იქ მისულა, და ტეტია და სვიმონის შვილი შელაპარაკებულან¹. და

¹ შელაპარაკებულან.

* შდრ. 1765 წ. 29 დეკემბრის განჩინებას (აქვე, № 413).

სვიმონის შვილს ტეტისათვის დედა შემოუგინებია. იქ გა[უ]შვე-
ლებიათ, ვინც იქ დამსწრებნი ყოფილან და იქილამ ქვეით წამოსუ-
ლა და იქავ მორდრის სადგ[ო]მის სიახლოვე[ს] მორდრის კაცის კა-
რი დახვედრია, თოფი უკრავს და ის კარი მოუკლავს. და მორდარი
ამას უჩიოდა: ამ შენის ჩხუბის მიზეზითა და კარს რომ თოფი კარი,
იმ თოფის სროლის კმაზედ წაუხდა მუცელი ჩემს ცოლსაო.

და ტეტია ამისას აშას ამბობდა: არც ჩემის ჩხუბის მიზეზით
და არც ჩემგან კარის თოფის სროლის მიზეზით შენს ცოლს მუცე-
ლი არ წახდენია და ტყვილათ მედავები მუცლის წახდენას.

ჩვენ, მდივანბეგებმან და მდივნებმა ამათი სიტყვა და საჩივარი
ყველა ასე გავსინჯე თლა შევიტყვეით. და რადგანაც ტეტია ამგვა-
რათ აშას ამბობდა, სამართლით [ფიცი] ტეტას უნდა დასდებოდა.
მაგრამ ტეტისა უ[ფ]რო სათუთო იქნებოდა, რომ სწორეთ სცოდ-
ნებოდა მუცლის წახდენა და იმისთვის ფიცი აღარ დავადევით.

და ალელების მოწერილი მუჯალამა [იყო] და იმაშიაც ეწერა:
მუცლის წახდენა კი შევიტყვეით] და ტეტის მიზეზით წაუხდა თუ
არა, ის არ ვიცითო. და ამიტომ ფიცი მორდარს დაედვა. იმას უფ-
რო სწორეთ ეცოდინება, თ[უ] ტეტისა მიზეზით წახდენია მუცელი.

სამართლით დავეით[ს] თხუთმეტი მოწამე დაედვ[ა]. ამისგან
ექვსი] მოწამე მოუქერით და დარჩება ცხრა მოწამე. ამაში უნდა
იზოვოს თავადისშვილი სამი, აზნაურისშვილი სამი და გლეხიკაცი
სამი. და ამ მოწმე[ე]ბით წადგეს და ასე შე[ფ]თიცოს ტეტის, რომ:
«ამის მიზეზით, ჩხუბით და თ[ო]ფის სროლის კმის მიზეზით წახდე-
ნოდეს მუცელი მორდრის ცოლს».

თუ ასე დაიფიცოს მორდარმა დავეით, მუცლის წახდენისათვის
მთელი სისხლი უნდა დაუ[უ]რვოს თავისის გვარისშვილობისა სა-
ქართველოს რიგით ტეტამ. მე ფის ვახტანგის გან[ა]ჩენის
ძალით და ამდონს რიცხვში გაუჩნდა სამას ოთხმოცდაოთხი თუ-
მანი.

ზემოთ რომ მთელი სისხლისა მეხუთედი მოწამე გაუჩნდა,
იმისგან ექვსი მოწამე რომ გვიპატიებია, ამიტომ მორდრის მთელი
სისხლის მეხუთედი დაუკელით სამოცდათექვსმეტი თუმანი და რვა
მინალთუნი. დარჩება კიდევ სამას სამი თუმანი და ორი მინალ-
თუნი.

ეს ჩხუბი რომ იმერეთიდან მოსულის კაცის ძროხის დაკვლის
მიზეზით მომხდარა, ის კაცი თუ მორდრის მიკედლებული ყოფი-

ლა და ამისი კაცი იქნებოდა და თავისი მიკედლეულის კაცის ძროხა დაუკლავს, და ტეტია უბრალოთ მისულა და ჩხუბი აუშლია, ტეტის დაუშავებია.

და თუ ეს ძროხის პატრონი უწინე ივანეს მიკედლეული ყოფილა და მორდარს ძალდატანებით და [უ]სამ[არ]თლობით წაურთმევია და დაუკლავს, რადგანაც [ჩ]ხუბის მიზეზი ამ კაცის ძროხის დაკვლა ყოფილა, ზემოთ რომ სისხლი გაგვიჩენია სამას სამის თუმნიდამ და ორის მინალთუნიდამ, მთელის სისხლის ნახევარი უნდა მისცეს — ას ოთხმოცდათორმეტი თუმანი; სხვა კი ჩაგვიტარებია.

და თუ ასე ვერ იფიცა საქმე. [არა ეთხო]ება რა.

ზემოთ რომ ცხრა მოწამე სწერია, იმაში ოთხი ივანესი და ტეტის შეგდებული უნდა იშოვნოს უმტერ-უმოყერო კაცი და ხუთი თავისი ნაშოენი მიიქოლიოს ფიცში და ისე შეფიცოს მორდარმა. და [თუ დაკლ]ული ძროხის პატრონი მორდრის კედლაი ყოფილა მოსული, სამას სამი თუმანი და ორი მინალთუნი უნდა მთლათ მისცეს ოთხი წილი მთელის სისხლისა.

მარტის იშ, ქორონიკონს უნგ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იოანე, 1748.
2. რამაზ
3. ფარსადან.

თავში:

ქ. ჩვენ სრულიად საქართველოს [მეფე მეორე ერეკლე ამ] მდივანბეგებ[ისაგ]ან [გასამ]ართლებულს სამ[არ]თლის განაჩენს ამავე რიგათ ვაქმტკიცებთ. გიბძანებთ იასაულო ტეტიავ [გოსტა]შაბისშვილი, სვიმონ ამირეჯიბო! ეს ასე გაქარიგე, როგორც ამ განაჩენში სწერია. მარტის კ, ქორონიკონს უნგ.

ამისი საესაულო ორი წილი გოსტაშაბის[შვილს ტეტია]ს და [ერთი წილი] ამირეჯიბის სვიმონისა [არის]. იმერელი ბადრია თქვა: დავით მორდარის ყმათ ვიყავ მისულიო. მაგრამ ივანემა ასე უპასუხა: ზოგი რამ საქმეჟარი მის[ცა] დავით მო[რდა]რმა ამ ბადრის[ს] და ერთი ქარი და ამისთვის ამბობსო.

ჩვენ ასე გაგვიჩენია: თუ ივანემ ამ [საქმეზე] ასეთი საბუ[თი] უყოს, რომ მოსამართლის გული და[ა]ჭეროს, რომ ეს ბადრია

[დავით] მორდრის [ყმად არ ყო]ფილიყო[ს, მაშინ] როგორც გაგვიჩენია ამ განაჩენში, ისე დამტკიცდეს.

და თუ იოვანემ ბადრიას საქმეზედ ასეთი საბუთი ვერ მოიტანოს რა მოსამართლესთან, რომ სარწმუნო ვერ შეიქნას, ეს ბადრ[ი]ა დავი[თ] მორ[დ]რის ყმობას ამბობს და დღეს იმერლის სიტყვით დავით [მორდარს დარჩება. და როგორც გაგვიჩენია, ისე გარიგდეს ამ განაჩენით].

407. განჩინება ბიორგი ზარიძის ყმობის საქმეზე

1765 წ. 21 მარტი

ცსსა. 1448. № 1140. დედანი. ქალაღი. 37X17,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ამას წინათ ამილახორიშვილი იესე ქისიყის მოურავათ რომ ყოფილიყო, იქ ზარიძე გიორგი დაეპირა, ჩემი ყმა ხარო, პატიეიც ბევრი მიეპყრა, ყმობის წიგნი და თავდებიც გამოერთმია, ზოგი თეთრი და ზოგი ვეჯი წაერთმია, რომ ამ საქმეზე ზარიძე გიორგის თექვსმეტ თუმნამდინ გასლოდა. და სხვა ზარარიც გაეწია.

ახლა ეს გიორგი სამართალში მოვიდა და ეს თავის საჩივარი შემოგვჩივლა.

ჩვენ მდივანბეგებმა ამის მოკითხული ვქენით, სარწმუნოს მოწმებით და ძველის წიგნებით ზედმიწევნით შევიტყვევით, რომ ეს გიორგი ზარიძე გვართ ჩაჩუნაშვილი იყო მემკვიდრეთ თელათგორს ნასახლები და ქვათახევის წმინდის ღმრთისმშობლის მკვიდრი ყმა არის, ამილახვარიანთ ამასთან ხელი არა აქვთ რა.

იესე ამილახორიშვილს ამისთვის ყმობის წიგნი რომ გამოურთმევია და თავდებისათვისაც სათავდებო წიგნი რომ გამოურთმევია, ისინი სულ ბათილი არის. ის წიგნები ისევ ამ ზარიძეს უნდა მოეცეს და თექვსმეტის თუმნის ნაღდი თუ ღინში ღირებულის ფასისა იე[ესე] ამილახორიშვილმა ზარიძეს გიორგის უნდა შეუსრულოს და მისცეს.

ამას გარდა სხვა დავა და სალაპარაკო აღარა დარჩება რა. აღიწერ მარტის კა, ქორონიკონს უნგ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი. ღმერთგანცა(?), იოანე, 1948
2. რამაზ
3. ფარსადან.

ქ. ჩვენ, მე ფუ ერეკლე ამ განაჩენს ვამტკიცებ[თ]. რაგვა-
რათაც მოსამართლეთ ამათი სამართალი განუწესებიათ, ისე უნდა
გარიგდეს.

ალიწერა მარტის კ, ქორონიკონს უნგ.

დავით ხერხეულიძე, ეს ასე გაარიგე¹, როგორც ამ
განაჩენში ეწეროს.

ჰეპაღი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე

408. განჩინება პაატა მეითრის შვილის შმის არუთინას სამკნეზი

1705 წ. 28 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13018. დედანი. ქალღლი. 22×16,5 სმ. მხედ-
რული. ალაგ-ალაგ იხმარება თითო ან ორი წერტილი.

ქ. პაატა მეითრის შვილი სააკაშვილის ისაიას შვილს არუ-
თინას ყმობით ედავებოდა.

ჩვენ, მდივანბეგმან იოანე მ, რამაზ და ფარსადან,
ვალაპარაკეთ.

არუთინა ამბობდა: მართალია, მაგათი ყმანი ვყოფილვართ, მა-
რა მასუკან ბატონს სახასოდ დაუჭერივართო.

პაატამ გივი მდივნის დაწერილი ბარათი გამოიტანა, რომ
ამ არუთინას პაპა საჰაკა მეითრის შვილს ქაიხოსროს ერგო
ციცის შვილის ნოდარის შვილი ნიკოლოზ ამ საქ-
მეზედ მოასილი იყო.

მისკარბაშ მელიქთან გავგზავნეთ თვითონ ეს ნიკოლოზ და
გვითხეთ: კურთხეულის მეფის ვახტანგის დროს ქალაქის
დავთარი ნახე, სახასოდ უბძანებია ეს კაცი, თუ მეითრის შვილებს
სჭერიაო. მელიქს ნიკოლოზისათვის ასე ეთქვა: დავთარი არა
მაქვსო.

ახლა ჩვენ ასე გავვიჩენია: რადგანც ამ ბიჭებს ძველად განაყ-
რი ბაღინაც მოვაყვანიინეთ და ამანც ასე ეთქვა: მე რომ ქაი-
ხოსროს ძმას ასლანს ვერგეო, ეს სააკა ქაიხოსროს ერგოო.
თუ დავთარი გამოჩნდეს, რომ ეს სააკაშვილი. ან თვითონ საჰაკა
და ან მამა იმისი სახასოდ ეწეროს, ბატონის ყმა იქნება და პაატა
მეითრის შვილს ჭელი არა აქვს. თუ არადა, პაატას დარჩა ეს არუ-
თინა და ამისი სახლისკაცი მამაჯანა.

პაატას რომ გაყრის ბარათი აქვს, თუ იმ ბარათს უკან გაყრი-
ლან ეს არუთინა და მამაჯანა, ესეც პაატასი იქნება. და თუ იმ ბა-

¹ გარიგო.

რათს უწინ გაყრილან, საბუთი თუ უყოს მამაჯანას შვილმა, რომ ქაიხოსროს არა რგებოდეს და ქაიხოსროს რომელსამე ძმას რგებოდეს, მაშინ პაატას კელი აღარ ექნება, ბეითალმალია და ბატონისა იქნება.

მარტს კმ, ქორონიკონს უნგ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ლმერთგანცაა(?), იოანე, 1748

2. რამაზ

3. ფარსადან.

თავში:

ჩვენ, მეფე ერეკლე ვამტკიცებთ, აპრილის იე, ქორონიკონს უნგ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

409. განწესება პრეკლე II-ისა და ანტონ I-ისა შინაგონულ ბუხეთა

ყმოვიდან განთავისუფლების შესახებ

1765 წ. 23 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 13. საბუთი № 208. პირი. ამ ღირსშესანიშნავი საბუთის დედანი დაკარგულია. იგი წარმოადგენს საკანონმდებლო განწყობას, რომლითაც ხელმძღვანელობდნენ სასამართლოები ყმებზე დავის გამო განჩინების გამოტანისას. ერეკლეს ბეჭედი და კათალიკოსის ხელრთვა საბუთის პირში დაცული არ არის, მაგრამ, როგორც წესი, ასეთები ანალოგიურ საბუთებს უზის.

[150] ჩვენ — მეფე ერეკლე, საქართველოს კათალიკოსსა, ეპისკოპოსთა და დარბაისელთა — ეს [პ]ირობა დაგვიდგია ღმრთის ფიცითა, რომ: რომელიც ტყვე მოვიდეს, ძველს პატრონს კელი აღარ აქვს, თავის უფალია, ვისაც უნდა, იმას ეყმობა. ამის წიგნი დაგვიდგია და დაგვიმტკიცებია.

აპრილის კმ, ქრისტეს აქეთ ჩლდე.

[ბეჭედი ქნარს მაკვს, დავთ მაკვპს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე]

[ხელრთვა: კათალიკოზი]

410. განჩინება ალიხანა არღუთაშვილის მამულის საქმეზე

1765 წ. 21 ივლისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 32. საბ. № 44. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[34] არღუთაშვილს დურმიშხანს სიკვდილის¹ ჟამს ანდერძი რომ დაუწერია და თავისი სახლასკაცი ალიხანა მამულზედ უშვილებია, ის ანდერძის წიგნი ბედნიერს მეფეს ირაკლის მირთმეოდა და მეფეს ჩვენ, მათის მონის იოანეს მდივანბეგისა, რამაზისა, ფარსადანისა და მდივნებისათვის გასინჯვა ებძანათ, ოქმი ებოძათ.

ჩვენ ეს ანდერძის წიგნიც გავსინჯეთ და სამართლის წიგნშიაც მოვიძიეთ. სამართლის ძალით რადგან მტკიცე და სწორე ანდერძი^ა, ალიხანას დარჩება, როგორც ანდერძი დაუტევებია; იმ გზით რომ დურმიშხანის ძმა ასლანა ტყვეობილამ მოვიდეს, მაშინ სამყო იქნება ეს მამული. და თუ ვერ მოვიდა, ამ ალიხანას დარჩება. მაგრამ რადგან ბეითალმანია ეს ყმა და მამული, ნება ბატონისაა, უბოძებს თუ არა, ბძანება მათია.

მკათათვის კა, ქორონიკონს უნგ

411. განჩინება რევაზ უზბაშისა და ლორელეგის შმის საქმეზე

1765 წ. 18 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 12. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[5v] იოთამის შვილს რევაზ უზბაშს ლორელეგი ალიხანაშვილს მეღქუასა და მის ბიძაშვილებს ედავებოდნენ.

ჩვენ, ბატონიშვილმა გიორგიმ ამათი საჩივარი მოვისმინეთ. ლორის ქალანთარი და მეღიქი ვალაპარაკეთ. მოწმე-^ეებით სარწმუნო შევიქენით, რომ ეს ალიხანაშვილი მეღქუა და მისი ბიძაშვილები მემკვიდრე ამ იოთამიშვილებისა ყოფილიყო, ტაშირზე აკრავაშენს ნასახლები. ახლა ჩვენც ამისთვის გვიბოძებია და დაგვინებებია, ლორელეგი ვეღარას მიედავებთან.

ციციშვილო ივანე! ეს ალიხანაშვილი მეღქუა და მისი ბიძაშვილები ამ იოთამიშვილს უზბაშს რევაზს და მის შვილს ორბელს მოაბარე.

ალიწერა აგვისტოს იგ, ქორონიკონს უნგ.

¹ სიღვდილის.

412. არზა ბიორგი იორაგაშვილისა ყოვლის თაობაზე მღივნაზეთა

განჩინებით

1765 წ. 15 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2786. დედანი. ქალაღი. 34,5×14 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. ა-მეტი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კემწიფის ჭირი მოსცეს მათ ფებთა
მიწა-მტვერს წინწყაროელს იორამასშვილს გიორგის.

მერმე ამას მოგახსენებთ ჩვენს მოწყალეს კემწიფეს, რომ:
მე მკვიდრი წინწყაროელი თქვენი ყმა გახლავართ და აჲ დროის
გულისათჳნი ქისიყს ხიზანთ გახლავართ; და ახ[ლ]ა ჩე[რ]ქე-
ზისშვილი მეჭიდება, ჩემი ყმა ხარ[ო] და ბებურისშვი-
ლი თამაზ მამდგომია, ჩერქეზიშვილმან შენი თავი მე მამცაო,
მე უნდა მემსახუროვო.

ამას წინათაც სიღნაღში არზა მოგართვით და მოწამეც
გიახლოთ, რომ მე თქვენი ყმა წინწყაროელი გახლდით. და ახლა
ამას ვეხვეწებით ჩვენს მოწყალეს კემწიფეს, რომ მოკითხულობა
ქნათ, ჩვენის ქვეყნის მამასახლისი და სოფელი აქ გა[ა]ხლოთ და
თქვენათ გასამარჯვებლად ამაზე შებრალება და სამართალი გვა-
ღირსეთ, ბედნიერო კემწიფევ.

დაიწერა მარიობის იგ, ქორონიკონს უნგ.

თავში:

ქ. ბატონო მღივნაზეგებო! ამ არზის პატრონი ასე ჩივის, ამის
საქმე მოიკითხეთ და სამართალი თქვენ უყავით. აღიწერა აგვისტოს
იე, ქორონიკონს უნგ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიწმობს ძედ კახეთის მეფედ
ცხებულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ამათი სამართალი ბედნიერს კემწიფეს ჩვენ, მღივნაზეგე-
ბისათვის ებძანა.

ჩერქეზიშვილი დემეტრე ასე ჩიოდა: ეს გიორგი
ხოჯაშვილი არისო და ჩემი მემკვიდრე ყმააო, მაგრამ ავის დროს
მიზეზით მამა ამისი ქართლში გამოსულაო და მერმე ეს გიორგი
ისევ ჩემთანვე მანავს მოვიდაო.

ეს გიორგი ასე ჩიოდა: მე მემკვიდრე წინწყაროელი ვარო.

ჩვენ ამის მოკითხულობა ექენით. ამ გიორგის მამა ცოტას ხანს
წინწყაროს ხიზნათ მდგარა, მერმე იქილამ რომ აყრილა, წინწყაროს

მამასახლისი და ქეთხუდები წასდავებოდნენ, ველარას შესლოდნენ და წიგნი მიეცათ: შენ წინწყაროში ხიზნათ მოსული იყავო და ჩვენ შენთან საქმე არა გვაქვს რაო. ის წიგნი ვაპოვინეთ, სამართალში გავშინჯეთ. ამ გიორგის წინწყაროელობა ტყუილთ მოეხსენებინა; წინწყაროელი არ არის და არცავენ სხვა ქართველნი კაცი მოდავე ჰყვანდა. ეს გიორგი სამართალმა ჩერქეზიშვილს დაანარჩუნა, რადგან წინწყაროელი არ იყო, ამისი ყმა ყოფილა, სხვას საქმე არავისა აქვს.

აღიწერა აგვისტოს კვ, ქორონიკონს უნგ.

სამი ბეჭედი:

1. ი ო ა ნ ე
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
3. მ[ო]ნა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფ ე პატრონი ი რ ა კ ლ ი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. ღვინობისთვის კვ, ქორონიკონს უნგ.

ბეჭედი: მე ფებთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

413. განჩინება ღვით და ტატიანა დიასამიძეთა სასისხლო საქმეზე

1705 წ. 29 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 10092. დედანი. ფრაგმენტი. ქაღალდი. 17,5×17 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი. აქვე, ფ. 1450. დავთ. № 13, საბ. № 125, დაცულია ამ საბუთის პირი.

[მოსამართლეებმა უწინდელს მორდრის დავითის განაჩენილამ* ახლა ასე განაწესეს:

მორდარს უნდა მისცენ ტ ე [ტ ი ა მ] და ი ვ ა ნ ე მ კ ვ ც (ოთხ-მოცდაექვსი თუმანი და ორი მინალთუნი). კიდევ დარჩება ძირს მორდრის სისხლისა ზე (ორას ჩვიდმეტი თუმანი).

ქ. ტეტიას რომ განაჩენი აქვს და სასამართლოები უწერია, როგორც განაჩენში უწერია, იმრიგათ უნდა სამართალში ილაპარაკონ. და თუ საბუთი იქნება, იმაში გაუთვლის. თუ საბუთი არ იქნება კე (ოცდახუთი თუმანი) კბილის სისხლი უნდა მიეცეს ტეტიას. და სხვა მორდარს მისცენ ზემოწერილის უკან დაგდებულის თეთრისა.

* ზღრ. 1765 წ. 18 მარტის განჩინებას (აქვე, № 406).

ქრისტეშობის კთ, ქორონიკონს უნგ. ორისავ განაჩენების ძალით ასე გა[ა]ჩინეს.

შეიღო ბეჟელა:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. მონა ღთისა დიობეგი ზ ა [ა] ლ.
3. რ ა მ ა ზ
4. მონა ღთის დიობეგი ზ ა [ა] ლ.
5. მდივანი ო თ ა რ.
6. მონა ღთისა გ ო რ ჯ ა ს პ ი.
7. მდივანი ე დ ი შ ე რ.

414. განჩინება ზაალ და ქაიხოსრო ჰანაღლის შამ-მამულის სამეფო

1700 წ. 10 იანვარი

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 37. სპ. № 46. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[22v] ყ ა ნ ჩ ი ე ლ ი ზ ა ზ ა ს ი და ვ ა ჩ ი ს ო ბ ლ ე ბ ს¹ ზ ა [ა] ლ და ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს კ ე ლ მ წ ი ფ ის ა თ ვ ის თ ა ვ ის ის მ ა მ უ ლ ის ბ ა რ ო ბ ა ზ ე არ ზ ა მი ერ თ მ ე ვ ი ნ ა და კ ე თ ი ლ მ ს ა ხ უ რ ს მ ე ფ ე ს ი რ ა კ ლ ის ჩ ე ვ ე ნ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ე ბ ის ა თ ვ ის ა მ ა თ ი სა მ ა რ თ ა ლ ი ე ბ ძ ა ნ ე ბ ი ნ ა. ა მ ი რ ა ხ ო რ ი რ ე ვ ა ზ და ა მ ა თ ი სა ხ ლ ის კ ა ც ე ბ ი ც ჩ ე ვ ე ნ თ ა ნ და ვ ის წ ა რ ი თ.

ა ხ რ ი ს ის ნ ა ხ ე ვ ა რ ი და სა ძ ა გ ა ნ ო ა მ ი რ ი ნ ' დ ო ა მ ი ლ ა ხ ო რ ის ა თ ვ ის და ი ა ს ე ს თ ვ ის სა უ ფ ლ ის წ უ ლ ო თ მი ე ც ა თ თ ა ვ ს სა ხ ლ ის კ ა ც ე ბ ს.

ჩ ე ვ ე ნ რ ო მ მო კ ი თ ხ უ ლ ი ვ ე ქ ე ნ ი თ და შ ე ვ ი ტ ყ ე ვ ი თ სა ძ ა გ ა ნ ო მ ა მ უ ლ ი, კ ა კ ი ლ ა ს შ ე ი ლ ი და ხ უ ც ი ა ს შ ე ი ლ ი, ა მ ა თ ყ ო ლ ი ა ყ მ ა ყ ა ზ ა რ ა ს შ ე ი ლ ი და უ მ ე კ ა ს შ ე ი ლ ი, სა ძ ა გ ა ნ ო ე ს ყ ო ფ ი ლ ა. ა მ ა თ გ ა რ დ ა ა ხ რ ის თ ა ვ ის ის გ ო ხ ი თ ა ნ ა ხ ე ვ ა რ ი ა მ ო ბ ლ ე ბ ი ს ა ა რ ის და ს ხ ე ა სა ყ ა ნ ჩ ი ე ლ ო მ თ ა და ბ ა რ ი ზ ა ზ ა ს შ ე ი ლ ის ა და ვ ა ჩ ა ს შ ე ი ლ ის ა რ ის, ა მ ო ბ ლ ე ბ ზ [ა ა] ლ ის ა და ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს ი ა²; რ ო მ ც ი ხ ე გ ა უ კ ე თ ე ბ ი ა თ, მ ე ს ა მ ე დ ი ხ ა რ ჯ ი ც ა მ ო ბ ლ ე ბ ს მი უ ც ი ა თ და მ ე - სა მ ე დ ი ც ი ხ ე ც ა მ ა თ ი ა რ ის.

ღ მ ე რ თ წ ი ნ ა შ ე ე ს მ ა მ უ ლ ი რ ე ვ ა ზ ა მ ი ლ ა ხ ო რ მ ა ნ უ ნ დ ა გ ა უ რ - ჩ ი ო ს სა მ ა რ თ ლ ი თ ა, თ ა ვ ის ის წ ყ ლ ი თ ა და წ ის ქ ე ვ ი ლ ი თ უ ნ დ ა დ ა ნ ე ბ - დ ე ს. ა მ ის ი მო დ ა ვ ე ნ ი ა მ ქ ე რ ი ვ ს ა და ო ბ ო ლ ს ნ უ ლ ა რ ა ჩ ი ე ლ ე ბ ე ნ,

¹ ობლები. ² გაიხოსროსია.

თვარემ სხვა საგანაყოფო მამულიც სადაოთ გაუხდებათ და უფრო ზარარი¹ მიეცემათ. რაგვართაც სხვას აზნაურშვილს თავისი ყმა [23] დანებებული ჰყვანდეს, ამ ობლებისათვისაც ისე დაგვინებ-ბია სამართლითა, სახასოს² მგზავსად ნუ იმსახურებენ. ასე გაგვი-სამართლებია.

იანერის ივ, ქორონიკონს უნდ.

იოანე	ფარსა- დან		რამაზ	ზალ
-------	---------------	--	-------	-----

415. ბანჩინება ბეჟანა ღათასშვილის შვიის ავაშაშვილის

საქმეში

1708 წ. 6 თებერვალი

ცსსა. 1448. № 1292. დედანი. ქალაღი. 33,3X16 სმ. დაზიანებული. მხედ-რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია წერტილი ან ორწერტილი.

ქ. ბოვნელს დათასშვილს ბეჟანას ლეორსაბას შვილს ყაფლანანთ გიუას შვილი მ[არ]ტიროზა ერთს კომლს კაცს აბუასშვილებსზედ ელაპარაკებ[ოდა].

ამათი სამართალი კეთილმსახურს მეფეს ერეკლეს³ ჩვენ, მდი-ვანბეგებისათვის ებძანათ.

ეს ბეჟანა და მარტიროზა ორნივ ჩვენთან სამართალში ვალა-პარაკეთ და რაც ძველადმ ბატონების წიგნები ქონდა ბეჟანას, ისიც გავშინჩეთ. ეს წიგნები ბეჟანას უწინ ლაპარაკში ბეჟანა[ს თან] ქონდა და ახლა მოიტანა. და ამისი წიგნები რაც იყო, იმ წიგ-ნების ძალით და მოწმობით გავშინჩეთ, რაც ბეჟანას წიგნები ქონ-და, აბოვასშვილები ამათი ყმა ყოფილიყო და მარტიროზას ამ წიგნების წინამდები არც ძველი და არც ახალი არა ქონდა რა. და სამართლის ძალით აბოვასშვილი ბეჟანასა და მის სახლის კაცთ დარჩა. მარტიროზა ამაზე ველარას შეუვიდა.

ფებერვლის ვ, ქორონიკონს უნდ.

უწინ მარტიროზას სხვა რიგი განაჩენი მივეციტ, ამიტომ რომ ბეჟანას თავისი წიგნები სამართალში არ მოეტანა და აქ არა ქონ-და. და ახლა რომ წიგნები მოიტანა ბეჟანამ, ის განაჩენი გაცუღდა ამ წიგნების ძალით.

¹ ზარარა. ² სახასომ. ³ ჰამათი სამართალი.

ექვსი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ლმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ
3. მონა ღთისა ღიობეგი ზ ა ლ.
4. რ ა მ ა ზ
5. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
6. მონა ღთისა გ ო რ ჯ ა ს პ ი.

**416. ბანჩინება დამებრე ამილახვრისვილისა და მიამ საგლისკაცების
გაჟრის საჩაჟი**

1766 წ. 10 თებერვალი

ცსა. ფ. 1449. საბ. № 854. პირი. ქალაღი. 127,8×17,4 სმ. მარცხენა კიდე
დაზიანებულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახპარია მძიმე და
წერტილი.

ქ. ზ ა ა ლ ქ ა რ უ მ ი ძ ე, თავისის ძმებით, დღეს რისაც მამუ-
ლი[ს] მქონე[ბ]ელი არის და ყმისა, ბატონისა არის.

ქ. ჯ ა ვ ა ხ ა შ ე ი ლ ი დ ა ვ ი თ, თავის ბიძაშვილით, დღეს რი-
საც ყმისა და მამულის მქონებელი არის, იმითი ბატონისა არის.

ქ. ც ა ლ ქ ა მ ა ნ ი ძ ე გ ო გ ი ა და დ ა ვ ი თ, დღეს რისაც
ყმისა და მამული[ს] მქონებელი არის, იმითი ბატონისა არის.

ქ. ნ ა მ ო რ ა ძ ე ბ ე ჟ ი ა თავისის ყმითა და მამულით ბატო-
ნისა არი[ს].

ქ. ნ ა მ ო რ ა ძ ე ბ უ შ ი ბ ე რ უ ა ბატონისა არის.

ქ. ს ა ყ ვ ა რ ე ლ ი ძ ე შ ი ო შ, დღეს რისაც ყმისა და მამუ-
ლის მქონებელ[ი] არის, იმითი ბატონისა არის.

ქ. მ ა ჭ ა ვ ა რ ი ა ნ ი ი ე ს ე და ე დ ი შ ე რ, დღეს რისაც
ყმისა და მამულის მქონე[ბ]ელი არის, იმითი ბატონისა არის.

ქ. მ ა ჭ ა ვ ა რ ი ა ნ ი ს გ ო გ ი ა ს ობლები თავისის მამულით
ბატონისა არი[ს].

ქ. ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე გ ლ ა ხ ა თავისის ყმითა და მამულით ბატო-
ნისა არის.

ქ. ი ა ლ ღ უ ზ ი ს შ ე ი ლ ი ს ბ ე ჟ ა ნ ი ს პატარა ობოლი თა-
ვისის ყმითა და მამულით ბატონისა არის.

ქ. გ ვ რ ი ტ ა შ ე ი ლ ი რ ე ვ ა ზ ბატონისა არის.

ქ. უ გ ა ნ ა ძ ე ი ე ს ე ბატონისა არის ბერიკაცი უშვილო თა-
ვისის მამულ[ლით].

ქ. პ ა რ კ ა ძ ე დეკანოზი მღვდელი გ ი ო რ ჯ ი თავისის საგა-

ნაყ[ო]ფოს მამულის მერვედითა და ნინიკას შვილის მამუ-
ლით, დღეს [რისაც] ყმისა და მამული[ს] მქონებელი არის, იმითი
ბატონისა არის.

ქ. გორს სააკაშვილი მანუჩარა თავისის ძმისწუ-
დებით, დღეს [რისაც] ყმისა და მამულის მქონებელი არის, იმით ბა-
ტონისა არის[ს].

ქ. კასპს ღთისიაშვილი ფარსადან დივანე,
რისაც მამულისა და ნასყიდობის მქონე არიან, იმით.

ქ. კასპს მარქარა, რისაც მამულის მქონებელი არის.

ქ. კასპს გზირიშვილის მამული ტეტია და ობო-
ლი.

ქ. კასპს პაატის შვილის მამული ხარაბა.

ქ. კასპს კიტრიაშვილის ძველი საბოგანო ხარაბა.

ქ. ზერის მერვედი, ნახევარ ხოდაბუნი, ნაზვრევის მერვედი
კასპს — ესენი ერგო ბატონს დათუასთან გასაყოფის ვენახის
ნახევარ[ი].

ქ. გერისთავს მებაღის შვილი შიო და იმის ბიძა-
შვილი, დღეს რისაც მქონებელნი მამულისა არიან.

ქ. რეხზე ქელაშვილის გიორგის მამული უკაცო.

ქ. რეხზე ბლუ მამუკას საბოგანო.

ქ. იჩქითის ობლები საბოგანო — ესეები ერგო ბატონს და
უბოძა ბატონმა რევაზ ამილახვარს.

ქ. ცხვილოს დათიკაშვილის მამული ხარაბა.

ქ. ცხვილოს კონჩოლას შვილის მამული ხარაბა.

ქ. ცხვილოს ბიშიას შვილის მამული ხარაბა; ამისი
შვილი თელავს არის.

ქ. გერისთავს მემშვილდის შვილის ზურაბას
მამული ხარაბა.

ქ. რეხზე და ცხვილოს სამი ხოდაბუნი და სამი ნაზვ-
რევი არის, ა[მის] მერვედი ბატონისა არის.

ქ. მიხორელი ხანდოვლის შვილის ობოლი ბრმისშვი-
ლის მამული ხარაბა ბეკოს შვილი.

ქ. ახმაჯს მიდელა ცეცხლადის მამული ხარაბა.

ქ. ყოური ორმოცის წილის ხარაბა არის, რაც ჩვენში აქა-
ური კაც[ი] იყო, გავჰყავით; რაც აქაური სახასო მამული არის —
მერვედი ბატონს[ს].

ქ. აწკარუნაშვილი ქიტესა, მებაღის ობოლი ძა-

გ ა ნ ა ძ ე გ ლ ა ხ ა, [იო] რ ა მ ა შ ე ი ლ ი მ ე რ ა ბ ა — ესენი თავისი მამულით ერგო ბატონს.

ქ. ნ ა წ რ ე ტ ი და ა შ უ რ ი ა ნ ი დიდიხნის ხარაბა არის; ამისი მე[რვედი] ბატონისაა.

ქ. ორისავე ს ო ბ ი ს ე ბ ი ს ხარაბა და სათემოების მერვედი ბატონისაა[ა].

ქ. მ ე ჭ ვ რ ი ს ხ ე ვ ს ძ ა ბ ი ლ ო ნ ი ს შ ე ი ლ ი ძ ა ბ ი ლ ო ნ თავისის მამულით [ბატონისა] არის.

ქ. მ ე ჭ ვ რ ი ს ხ ე ვ ს ფ ე რ ა ძ ი ს მამული საბოგანო ბატონისაა.

ქ. მ ა ხ ი ს ი სოფელი ხარაბა არის, ნ ა ქ ა ლ ა ქ ე ვ ი და ო რ ბ ო ძ ა ლ ი — ამების მე[რვედი] ბატონისაა.

ქ. ა ნ დ ო რ ე თ ს ო რ ს კომლს ხარაბაში მერვედი ბატონისა არის.

ქ. კ ა რ ბ ს მ ე ტ რ ე ვ ლ ი ს მამული ა დ უ ა შ ე ი ლ ი ს ბიქითა.

ქ. გ უ ლ ი ს ს ა დ ე ბ ა ს შ ე ი ლ ი დიაკონი მისის მამულით — ეს ორნი კახეთს არიან, ბატონისა არის.

ქ. კ ა რ ბ ს ა ნ ი ა შ ე ი ლ ი ს თათარას მამული.

ქ. კ ა რ ბ ს ზ ვ რ ი ს და სამი ხოდაბუნის მერვედი ბატონისა არის.

ქ. ძველის ნაზვრევის მერვედი ბატონისაა.

ქ. ფ ხ ვ ე ნ ი ს [ს] პ ა ტ ა რ ა შ ე ი ლ ი ო ტ ი ა თავისის მამულით.

ქ. ფ ხ ვ ე ნ ი ს [ს] პ ა ტ ა რ ა შ ე ი ლ ი ს ბ ე ჟ ი ა ს მამული.

ქ. ფ ხ ვ ე ნ ი ს [ს] ორის ნაზვრევისა და ორის ხოდაბუნის მერვედი ბატონისაა[ა].

ქ. სოღანლუდის კაცი და მერვედი მიწა-წყალი ბატონისა არი.

ქ. თ ე ლ ე თ ი ს მერვედი კაცი და მიწა-წყალი ბატონისა არის.

ქ. თ ა თ ო ზ ა ს სოფლის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. ს ვ ი მ ო ნ ა ს სოფლის მერვედი ბატონისა არის.

ქ. გ ო ზ ა ლ ა ს სოფლის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. კატავეთის კაცი რაც იყო ქართლში, გაიყო; ხარაბის სო[ფლის] მერვედი ბატონისა არის.

ქ. თათრები ყოუზათასობა ბატონისაა მერვედი.

ქ. ქ ო ლ ა გ ი რ ი ს მერვედი ბატონისა არის.

ქ. ა შ უ ლ ლ ა რ ი ს მერვედი ბატონისა არის.

ქ. ა რ ა ქ ა უ ნ ი მერვედი ბატონისა[ა].

ქ. ზ ე მ ო მ ა ხ ა რ ა ლ ა ჯ ი ს მერვედი ბატონისა არის.

ქ. ქ ე ვ ე მ ო მ ა ხ ა რ ა ლ ა ჯ ი ს მერვედი ბატონისა არის.

ქ. ყ ო შ ა ქ ი ლ ი ს ი ს მერვედი ბატონის[ა] არი.

ქ. ქალაქს ონაშვილი პაპა თავისი სახლკარით, მამულით ბატონის[ა] არის; სხვა ბარათშიაც სწერია.

ქ. ნ ა უ ა ს შ ვ ი ლ ი ყურვილი, მეჩითე ა რ უ თ ე ნ ა მისის მამულით ბატონის [არის].

ქ. ა ხ ა ლ ს ო ფ ე ლ ი და შ ა ი ს უ ლ ა ნ ი ნახევარი ბატონისა არი, ნახევარი გ [ო გ ი] ა მ ი [მ] ბ ა შ ი ს ა საუფლისწულო.

ქ. ც ხ ვ ი ლ ო ს [ს] გალაფანი მერვედი ბატონისა არი.

ქ. ცხვილოსის ციხის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. ცხვილოსს² სამთო რაც აიღება, მერვედი ბატონისაა.

ქ. სამლაშე მერვედი ბატონისა არი.

ქ. თუ ვისმე საამილახროში ცხვარი ჰყავს, ნახევარი საბალახე ბატონისა არი[ს] და ნახევარი გ ო გ ი ა მ ი [მ] ბ ა შ ი ს ა.

ქ. კასპის ციხის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. ს ა მ თ ა ვ ი ს [ს] საყდარი და გალაფანი მერვედი ბატონისა არი.

ქ. ღვიმის მერვედი ბატონისა არი.

ქ. გ ო რ ი ჯ ვ რ ი ს ციხე ბატონისა არი და საყდრის მერვედიც.

ქ. ფ ხ ვ ე ნ ი ს [ს] გალაფანი ნახევრის ნახევარი ბატონისა არის გოგიასთან; [და] ნახევრის გალაფნის მერვედი ყველას ამილახვრის-შვილებთან ბატონისაა.

ქ. ს ა მ თ ა ვ ი ს ი ს ყმა იქივ სამთავისის ო ლ ლ ა ნ ა ს შ ვ ი - [ლ ი] ს მამულზე უსისტყელი ბ ე რ ი ს შ ვ ი ლ ი ბ ე რ ა ბატონისა არის.

ქ. კიდეც ს ა მ თ ა ვ ი ს [ს] ღვთაების ყმა ძ ე ვ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ი ს მამულზე რეხზე, ბატონისა არის.

ქ. ნადარბაზეველი კ ო ლ ო ტ ა ბ ი ჭ ი სამთავისის ყმა.

ქ. სამთავისის ღვთაების ყმა ორნასოფლარი უ ს ი ს ტ ყ ე და ნ ა დ ა რ ბ [ა] ზ ე ვ ი.

ქ. კ ა ს პ ს ვენახი და ნაზვრევი.

ქ. რ ე ხ ზ ე ზვარი ღვთაებისა, სამთავის[ს] სამი ზოდაბუნი.

ქ. სამთავისის ღვთაების ვ ა რ ი ა ნ ს ერთი ზოდაბუნი რაც

¹+თავის. ² ცხვიროს.

ზაზს ქვეით სწე[რ]ია, მერვედი ბატონისა არის სამთავისის ყმა და მამული.

ქ. ღვიმეს წმიდის შიოს შეწირული მეშველაშვილი ტეტია ღვინაძის მამულით.

ქ. წმიდის შიოს შეწირული ხარაბა.

ქ. ქინძარა, ქ. ოკამი, ქ. კოდისწყარო, ქ. ნასპარსევი ქ. ფურნაგისი.

ქ. თრიალეთზე ორი სოფელი ქიტები, ამ სოფლების მერვედი ბატონისა არის.

ქ. გორიჯვრის ყმა თუთუნაშვილი დავითა მისი სამამულით ბატონისა არის.

ქ. გორიჯვრისა რაც ხარაბა სოფელი არის, მერვედი ბატონისა[ა].

ქ. ქეხილვანს სათავისთაო კაცი ჯანიშინი დათუნა.

ქ. აქავ ბეხვრემაშვილი გოგია.

ქ. ხანჯალაშვილი არუთინა ფეიქარი უმამულო.

ქ. ოანა უმამულო.

ქ. ყაყიდას ობლები.

ქ. მაღალდაძის ობოლი: ერთი ძმა ფეიქარი, ერთი მეჩითე.

ქ. დედაიასშვილი უმამულო.

ქ. ფრისს სოფელში საური.

ქ. თერეგვანს გაბრიელა თერგვენისი და მაქავა-რიანი.

ქ. ნიქოზს მჭედლიძე მოსე.

ქ. ნიქოზს მჭედლიძე სტეფანა.

ქ. ფხვენის[ს] ესტატე ბედიანაშვილის მამული გაიცა, მახვილაძეს უბოძა.

ქ. ბედიანაშვილი კოკლი.

ქ. ნადირიძე¹ ნასყიდა.

ქ. ოსი თამაზა.

ქ. ბათი ოსი.

ქ. ვარიანს სირბილაძის სიძე თევდორე.

ქ. აქავ ადუა ნასყიდი ძმისწულებით.

ქ. აქავ ტოლაშვილი ჯავახი.

ქ. აქავ ბერძენაშვილი ჯავახი.

¹ ნადირიძე.

ქ. გულისადეზას შვილი.

ქ. სათავისთაო გორს ქაცახაშვილი ავთანდილ-
ეს ახალქალაქს არის.

ქ. ზაალაშვილი ივანე.

ქ. აქავ ნალბანდი გაბრიელ ქაცახას შვილი.

ქ. ამსარქისას შვილი.

ქ. იათიზას შვილის გლახას ბეითალმალი სახლკარი;
თვითონ კი ამ[ო]წყდა.

ქ. აქავ პეტროზას ობოლი.

ქ. ფიზდურას შვილის ობოლი.

ქ. ქაცახას შვილი ივანე ქალას არის.

ქ. დალაქი ზურაბა.

ქ. ახალსოფელი თათრიშვილი ბერუა.

ქ. ბიტაშვილი კაცია.

ქ. ოტიაშვილი ივანე.

ქ. აბულას ობლები.

ქ. ნაჩხატაშვილი.

ქ. ხიზანი შალუტა ჯავახი.

შ. ხიზანი ელია ჯავახი.

ქ. ქალას ყოურას შვილი უმამულო.

ქ. ბახუა მეჩინიბე უმამულო.

ქ. ბაზილიძე გიორგი უმამულო.

ქ. ატენს ზვარი რაც განაჩენში უწერია.

ქ. ნასოფლარი ხარაბა რენე.

ქ. ჯავის ხეობაზე ერთი კომლი ოსი წაქულთას
სოფელში.

ქ. ღვერთეთს ნადირაძის მამული, ვენახი და სახლ-
კარი ნასყიდი არის.

ქ. თორმანეულს ერთი საკომლო ნასყიდი შოშიატა-
ტიშვილისაგან[6] სყიდული.

ქ. ტბეთს შალიკას შვილისაგან მოსყიდული არუ-
ქამიას საკომ[ლო] სიგლით ცოტა ფასი აკლიაო.

ქ. ბერშოეთს გიგაურიშვილი უმამულო.

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთის მოსამართლეებმა, ამილ[ახ]-
ვრის შვილის დემეტრეს საწილო ყმა და მამული განს-
ჯით [თა]ვის სახლისკაცებს გავჰყარეთ და განვაშორეთ. ამ დავთ[რის]
პირით მის სიმაღლეს მეფეს ერეკლეს მიერთვა, დემეტრეს
რაც სახლის კაცებიდამ შეფარდებით ერგო და ან სათავის[თავო]

ქონდა რამე, ყველა ბატონს მიერთვა დიდის განჩინებ[ის] ძალით.

თებერვლის ი, ქორონიკონს უნდ.

ბეჭედი: ამილახვარიშვილი მინბაში ბეჟან

ქ. მისის უგანათლებულესობის მეფის ძის ვახტანგის ბძანებით მე, მდივანმა ესავე ბეგთაბეგოვმა დემეტრე ამილახვარიშვილის საწილოს ყმისა და მამულის დავთარი რომ ბეჟან ამილახვარიშვილსა ჰქონდა, ქართლისა და კახეთის მოსამართლეთაგან დაბეჭდილი, ეს იმის პირი გადმოვსწერე [და] ის ისევ ბეჟან ამილახვარიშვილს მივეცით.

აპრილის ღ, ქორონიკონს [უ]პა.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, გეგლ-ლომად ვით ის, ვახტანგ გამტყიცებ მეფის ძეობით.

ქ. მე, ამილახვარის შვილი ბეჟან მიმბაშმა სურამის მოურავმა მისის უგანათლებულესობას მეფის ძეს ვახტანგს დემეტრე ამილახვარის შვილის საწილოს ყმისა და მამულის დავთ[არი] რომ მე ბაჟანს მქონდა, ქართლისა და კახეთის მოსამართლეთაგან დაბეჭდილი, ეს იმისი პირია სწორეთ.

აპრილის ღ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: ამილახვარიშვილი მინბაში ბეჟან

417. არზა რევაზ ამილახვარისა მამულის თაოგაზე გლივანგებთა

განჩინებით

1708 წ. 28 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 230. დედანი. ქალაღი. 20,9×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ჩვენის უღირსად მოწყალის ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს ამილახვარს რევაზს.

ამას მოგახსენებთ: უწინ საუფლისწულოები რომ მოგვეცემია, ჩემი წილი საუფლისწულო იმათზედ ნაკლები ყოფილა და ხუთი თუმანი ბაჟიღამ მოუციათ. ახლა ჩემს საცლისკაცებს თავეთი საუფლისწულო ყველას მთლათ უჭირავსთ და მე ამდენი ხანია, ის ჩემი საუფლისწულოს ნაკლები მაკლია.

ამდენი თქვენი წყალობა იყოს, რომ ამის სამართალი მადირსოთ, რომ როგორც სხვათ თავეთი საუფლისწულო მთლად უჭირავსთ, ჩემიცა თუ რამ მაკლდეს, გამირიდდეს.

თებერვალს ე, ქორონიკონს უნდ.

თავში:

ქ. მდივანბეგებო ამ არზის პატრონს სამართალი უყავით. ფე-
ბერვალს ე, ქორონიკონს უნდ.

ბეკალი: ქნარს მიცემს, დავათ მიწვობს ძედ, კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

[განჩინება].

ქ. ბატონს ამილახორს ამირინდოს და ამილახორის
შვილებს ერთობით მოსამართლე[ე]ბი მრავალს კარგად ყოფას მო-
ვახსენებ[თ]. ამილახორს რევაზს რომ ზუთის თუმნის წიგნი აქვს,
ამის საუფლისწულოზედ ზდებია, ბაჟიღამ მისცემია ხოლმე, ახლა
აღარ ეძლევა. ან ყველამ საუფლისწულოებიდამ მოეცით ხოლმე ეს
ხუთი თუმანი და ან თქვენც ამდონ-ამთონი თქვენის საუფლისწუ-
ლოებიდამ დასდევით. ფებერვლის კმ, ქორონიკონს უნდ.

ოთხი ბეკალი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბქომი
ღმერთგანცა(?), იოანე, 1748
2. ქ. ერისთვის ძე. სარიდან.
3. ფარსადან
4. მონა ღთისა ამილახორის შვილი მოურავი იესე.

418. არზა თფილელ ქრისტაფორასი ვალის: თაოგაჟუ მდივანბეგების

განჩინებით.

1700 წ. 8 მარტი.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 41. დედანი. ქაღალდი. 34×17,5. მხედრული.
აქა-იქ თითო წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან მართლმსაჯულის კელმწიფის ჭირი მათს მლოც-
ველს თფილელს ქრისტეფორეს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებთ ჩვენს კელმწიფეს:

მოსესას ნაცვალყოფილს არზა მოერთმევეინა ბედ-
ნიერის კელმწიფისათვის და მოეხსენებინა თფილელს ათა-
ნასაზედ ჩემი თეთრი დარჩაო ბალის ასაშენებელი. მოგეხსენე-
ბათ, თბილელი მაგ გვარის გზით არ წასულა, რომ მოსესას ვერ
შეეტყო იმისი წასულა. თუ კი მაგისი ემართა რამე, რატომ არ მი-
ვიდა და არა სთხოვა და ან ჩემთვის არ ათქმევინა: მოსესასი ეს
მმართველს და მიეცითო.

მაშინ კურთხევით ხსენებულს კელმწიფის მამის თქვენის დროს რომ იჩივლეს თფილელმა და მოსესას ბალი გამოართვეს, თუ კი მაგისი დაედვა რამე, ან თეთრი რატომ არ გამოართვა და ან განაჩენში რატომ არ დააწერინა, თუ კი იმაზედ დარჩა რამე.

რადგან გვედავება, აქედამ თბილელის კაცი მივა, თბილელს წიგნს მივსწერთ, ღვთის ქვეშ შევავადებ და თავის მღვდელთმთავრობას ვაფუცებ, თუ მოსესასი შენზე დარჩა რამე, მოგუწერეთ და ჩვენ მივსცემთ და მაშინ მივსცემ ჭეშმარიტად, რასაც მომწერს. ახლა მოსესა გალარბდა, იმას ფიცს ადებენ; ღარიბია და დაიფიცავს და ფიცის ცოდვაც ჩვენ დაგვედება და კიდევ გაგუი[ა]რცვიან. ფებერვალის ბ, ქორონიკონს უნდ.

თავში:

მდივანბეგებო, ეს საქმე კარგათ გასინჯეთ, ამაში უსამართლო არა მოხდეს რა. მარტი[ი]ს გ, ქორონიკონს უნდ.

ბეჰელა: ქნარს მიცემს, დავით მიტმობს ძედ, კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ნაცვალყოფილი მოსესა რომ ჩიოდა, თბილელს ათანასაზე ბალის ასაშენებელი თორმეტი თუმანი რვა მინალთუნი და ექვსი. შაური იყო, აქედამ ოთხი თუმანი მამცაო და სხვა იმაზედვე დარჩაო.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ამის მოკითხულობა ვქენით. მისკარბაშმა. აღამ ასე იმოწმა: ამ მოსესასი ათანასე თბილელზე დარჩა რამეყო. და ეს კი არ მახსრვს, რა ერთი დარჩაო.

ჩვენ ამის სამართალი ასე განვაწესეთ: თუ მოსესამ თფილელს ქრისტეფორეს გული აჯეროს, რომ ათანასე თბილელზე ჰემი ეს დარჩაო და არც მიპატივებიაო, რაც ფიცში ჩაიტანოს, ის ქრისტეფორე თბილელმა მოსესას უნდა მოსცეს. და თუ ვერ დაიფიცა, მოსესა ველარას შეუვა.

ალიწერა მარტის 8 გასულს, ქორონიკონს უნდ.

ხუთი ბეჰელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცა(წ), იო ა ნ ე, 1748
2. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა დიობეგი ზ ა ლ
5. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 10. საბ. № 177. პირი. ქალადლი. მხედრული.

[201] კახეთის ელის თაქლას აღსაყალუს¹ იჩიელა ასე, რომ: სოფოლლი მამადველი და ფაროლლი მამადველი მეგვიდრე თაქლანი არიანო და [ავ[ი]ს დროს მიზეზით გამოსულან და ეშიკალაბაშის დიმიტრის ყმათ მირიასობაში დამდგარანო.

სამართალში ღიმიტრი ეშიკალაბაში და მის[ი] ძმისწული მზე-ქაბუკ მოვიყვანეთ.

ეშიკალაბაში ღიმიტრი ამას უპასუხებდა: რა რომ მირია თავისისობით ჩვენ მოგვსვლიაო, ქოლანი და მაო, ამ ზემოხსენებულის კაცების მამა-პაპანის, მაშინვე მირიას თან მოჰყოლიანო და ჩვენ მოგვსვლიანო. მეფის ვახტანგის დროსაც და კარგა იმას უწინაც ჩვენი ყმანი ყოფილანო და არცავენ [v] დღეს აქამდენ წამოგვდავებიო.

ჩვენ, ქართლისა და კახეთის მოსამართლეებმა ეს საჩივარი მოვისმინეთ, მირიასობის უფროსნი კაცი მოვაყვანიეთ. და იმათაც ამ ზემოხსენებულის კაცებისა მირიასობის მეგვიდრეობა თქვეს.

სამართალში ფიცი მირიასობის უფროს კაცებს დავადევით. ასე უნდა შეეფიცათ, რომ: ეს სოფოლლი მამადველი და ფაროლლი მამადველი მეგვიდრე თაქლა არ იყვნენ და მეგვიდრად მირიასობისა იყვნენ. ამ მირიას უფროსმა კაცებმა: თლოლლი ქემხამ, ყუმჩი მუსამ და ყოჩიოლლი მთაქლას აღსაყალუს ასე შეჰფიცეს, რაგვარათაც სამართლით ფიცი ედვათ.

რადგან მირიასობის უფროსმა კაცებმა ასე დაიფიცეს, ეს სოფოლლი მამადველი და ფაროლლი მამადველი მირ[ი]ასობის მეგვიდრე შეიქნენ და სამართალში ორბელიანს დიმიტრი ეშიკალაბაშს და მის ძმისწულს მზეჭაბუკს დარჩა. თაქლას ამასთან ხელი აღარა აქვს.

აღიწერა მარტის იე, ქორონიკონს უნდ.

¹ აღსაყალუმ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ირაკლი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. რაგვარათაც მოსამართლეთ განუსამართლებიათ, ჩვენც ასე დავეიმტკიცებია. აღიწერა მარტის კბ, ქორონიკონს უნდ.

420. განინიება ზაპარია და ედიშერ ციციშვილის გამულის

სამეფო

1768 წ. 6 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. № 1282. დედანი. ქალაღი. 69,5×44,5 სმ. მხედრული. განკეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამწერტილი.

ქ. ციციშვილის ედიშერის შვილის — ქაიხოსრო მილახვრის შვილის იოანე სალთხუცის შვილი მცირე ყრმა ზაქარია მერაღიბეგ ქალანთარ ყოფილის დიმიტრი ნაზირის შვილს ედიშერს უჩიოდა ამგვარად, რომე: «მამა შენი მჭევლის შვილი არის და ჩემთან ნაწილი და სამკვიდრებელი არა გაქვსო».

ნაზირის დიმიტრის შვილი ედიშერ უპაუხებდა: შენმა მამის დედამ ბატონმა დედოფალმა მამა ჩემს წიგნი უბოძა და ყმისა და მამულის გამოსავლიდამ ორი წილი; და მას დღეს აქეთ ასე ვარო.

აწ მისმან სიმაღლემ მეფემან სრულიად საქართველოსამან ირაკლი მეორემან გვიბძანა ჩვენ, მათ მონათ: მდივანბეგს იოანე ორბელიანს, მდივანბეგს რამაზს, მდივანბეგს სარიდანს, მდივანბეგს ფარსადანს, მდივანბეგს ზაალს, მდივანს გორჯასპის, ედიშერს და იესეს. დასვხდით და გამოვიძიეთ ამათი როგორყოფილობა და ზედმიწევნით შევიტყვეთ მრავალთა მნახავთაგან, რომ ნაზირი დიმიტრი ედიშერ ციციშვილს მეჩანგეს მუახლესთან მისცემოდა ისპაანს თათრობაში.

აწ რადგან სჯულმან ძველისა და ახლისა აღთქმისამან არ მისცა სამკვიდრებელი ნაზირს დიმიტრის მჭევლის შვილობისათვის და არღაცა ქართულმან სამართალმან, ჩვენ რა განეჩნაოკეთ წერილნი და აგრევე სამართალნი მრავალჯერ გამოვიძიენით; გარდააყენა სამართალმან სამკვიდროს მამულისაგან ნაზირი დიმიტრი და მისი შვილი ედიშერ. და რაც ნაზირს დიმიტრის ნასყიდობა აქვს, რომ თვითან ეყიდოს, თუნდ იოანეც ეწეროს, დარჩა ედიშერს — დიმიტრი ნაზირის შვილსა; რომ ზაქარიას კელი არა აქვს. ესენი ესე განისაზღურა და დაემტკიცა.

სხვასაც ბევრს ოჯახში ყოფილა, რომ ამგვარად ბუში შვილი კიდეც შეეყვანოს შინ, კიდეც ემსახურებინოს, მაგრამ გაყრაში რომ გაყრილიყვნენ, წილი კი არა მისცემიათ რა ძმებისაგან ბუშებსა სამართლის ძალით. თუ ეყობა, ყმობის ალაგს მისცემს, თუ არა, სხვაგან წასვლას ვერ დაუშლიან, ვისთანაც უნდა მივა ბუში.

და იმ წიგნის ბოძების მიზეზი ვკითხეთ ბატონს დედოფალს; მათ მტკიცედ ასე ებძანათ: მართალია, ერთი წიგნი მოვსწერო, რომ: ყმისა და მამულის გამოსავლიდამ ორი წილი შენ ხარჯე და ლაშქარ-ნადირობა შენ გარდიხადე, იოანე პატარა არის, არ შეუძლიან. და მესამედი იოანეს შეუნახეთ, ვიდრემდის ლაშქრობას შეიძლებდესო. ზომ არც ულაშქრია და ბატონთან სულ იოანე იყო, ის ლაშქრობდა და ნადირობდაო.

მაგრამ ეს წიგნი არა თუ მეფეს უბოძებია ან რომელსამე მსაჯულს, თვითონ მე მივეც, და იმ წიგნის მიმცემი თვითონ მევე ვშლიო; დამიშავებია, ჩემის შვილისათვის შემწედ მინდოდა და მოსამსახურად, არათუ მოწილედ და მეტოქედო; და სამი წელიწადი არის რომ ჩივილს ვაპირებდი და იმ ჩემის მიწერილის წიგნით დაკერილის საქმის მოშლასაო, მაგრამ ბატონს მოცლა არა ჰქონდა და ახლაც ამ ბარობაზედ დავბარებინე ბატონს, მაგრამ გზაზედ მოკვდა და ველარ ჩამოვიდაო.

ეს წიგნი, რომელიც ბატონს დედოფალს ებოძებინა მერალი-ბეგისათვის, აღარ გამოჩნდა. არ ვიცი თუ რომელსამე საქმისათვის და იმ წიგნის პირზედ კიდეც წინამძღვარის შვილის იესესათვის ებოძებინათ წიგნი, რომელიც მათი სახლთუხუცესია: იოანეს წილის ყმისა და მამულისაგან ორი წილი მერალიბეგს აძლიეთ, ილაშქროს, ინადიროსო, ყმასა და მამულს მოუაროსო და მესამედი იოანესთვის შეინახეთო.

და ესეც მიეწერა ამავე წიგნში: იოანეს სახასო თუ რამ ან გლეხი და ან მამული მიეცესთ ვისთვისმე ქალანთარსა, ისევე გამოართვი და იოანეს სახასოდ დაიჭიროო.

ეს წიგნი ენახეთ წავიკითხეთ და მათ სალაპარაკო ყველა წვლილად მოვისმინეთ და ზედმიწევნით შევიტყუეთ, რომ იმ წიგნის ძალით მოვლისათვის[ს] ორი წილი მოსავლისა მიეცა, ეს საქმე დარჩომილიყო; რომ იოანეც გაიზარდა და კიდეც ამავე რიგით იყო ეს საქმე დარჩომილი; ესეც გამოვიძიეთ, რომ იოანესათვის არაფერი არ შენახულიყო რა, და არცარა ეხარჯა სმისა და ჭამის მეტი.

მაგრამ იოანეს სიცოცხლის ყველა ჩავატარეთ მამულის გამო-
სავალი; ამისათვის, რომ ძველი ამბავი იყო და [გ]ძლად მოვიდოდა.
და იოანეს სიკუდილის უკან რაც გამოსულიყო ან ყმილად ან მამუ-
ლიდამ, აზნაურშვილებს ფიცით დაეწერინეთ: **ი ა ს ე წ ი ნ ა -**
მ ძ ღ ვ რ ი ს შ ვ ი ლ ს, ა მ ი რ ა ნ გ ვ ე რ დ წ ი თ ე ლ ს, ი ა ს ე
ფ ხ ა კ ა ძ ე ს და სხვათა; იმათგან ფიცით დაწერილი ყველა ვიან-
გარიშეთ. ბატონის დედოფლისაგან რადგან ორის წილის წიგნი
ჰქონებოდა, ჩვენ [ა]ლარ მოუშალეთ. მამულში გარჯილობისათვის
ორი წილი მამულის მოსავლისა ნაზირის დიმიტრისათვის გარდაუ-
ტევეთ და მესამედი ზაქარიასათვის.

ექვსი წელიწადი გამო[ს]ულიყო, რაც ზაქარიას კერძობაზედ
ხარჯი ჰქონებოდა, ისიც ფიცით თქვეს და დაწერეს, ყველა ჩავაგ-
დევით, იმას გამოვედით. იმას გარდა რაც დარჩა ან პური, [ან] ღვა-
ნო, ან თეთრი, ან ძროხა, ან ტივი ყველა თეთრზედ ჩავაგდევით,
ვიანგარიშეთ: დადგა რიცხვი სამოცდარვა თუმანი, რომ ეს ნაზირა
დიმიტრის შვილმა ედიშერ ზაქარიას უნდა მისცეს.

ამ ანგარიშს უკან აზნაურიშვილებმა კიდევ მოიტანეს **ა რ ა -**
დ ე თ ი ს ა და **რ უ ი ს ი ს** გუთნის მოსავლის ნუსხა. ესეც რომ
ვიანგარიშეთ, ერგო ზაქარიას ხალვარი **ი ზ**; ესეც უნდა მისცეს ედი-
შერმა ზაქარიას.

მეორეს ამას უჩიოდა ზაქარია ედიშერსა, რომ: პაპაჩემი ქაი-
ხოსრო მილახვარი რომ მოკლესო, მამაჩემი პატარა იყო და მაშინ
ქართლში ხანად მჯდომმა **ი მ ა მ ყ უ ლ ი ხ ა ნ** მილახვრობა მამა-
ჩემს უბოძაო; და იმისი ოქმიც კელში ეჭირა ზაქარიას. მერმე კელ-
მწიფე რომ **ბ ო რ ჩ ა ლ უ შ ი** მობძანდა, მამაჩემი აჩვენეს, მოახ-
სენესო, რომ: მამა ამისი თქვენს სამსახურზედ მოკლესო და თავი-
სის მამის საკელო ამას აქვსო და თქვენი წყალობა ორმოცდაათი
თუმანი ჯამაგირიო. კელმწიფემ ბძანაო, რომ ყმაწვილი არის და ოც-
დახუთი თუმანი ეყოფაო და იმ დღეს უკან მამაშენმა ჰამა ეს ჯამა-
გირი, რომ მამაჩემს არა მისცა რაო და კიდევ უმაღლევდა, რომ ჯამა-
გირს აღარ მაძლევნო.

ჩვენ იმის კელის შეხება არ გვეწადა, რადგან **ნ ა დ ი რ შ ა ი ს**
დროს ამბავი იყო, მაგრამ ერთი ნუსხა მოიტანეს, რომელიც თვი-
თან დიმიტრი ნაზირს დაეწერნებინა: სამოცდარვიმეტი თუმანი და
რვა მინალთუნი იოანეს ჯამაგირილად საციციანოს მალუჯაათში მი-
მიციაო; და მალუჯაათისა საბუთი უყვეს აზნაურშვილებმა, რომ
ერთი ფული არ დასწვია, ჩვენზედ მეტსაც აიღებდაო.

რადგან ეს თავისგან დაწერილი ნუსხა ვნახეთ, უნდა რომ მთლად ჩაგვეგდო, მაგრამ კიდევე ზაქარიას დაეკელით; და ეს სამოც-დაჩვიდმეტი თუმანი შუა იგუყავით: ნახევარი ჩავატარეთ და ნახევარი უნდა მისცეს ედიშერმა ზაქარიას. იქნება ნახევარი **ლც** (ოც-დათვრამეტი თუმანი), შეიქნა ედიშერისაგან მისაცემელი თეთრი, რომ ზაქარიას უნდა მიეზაროს ას ექვსი თუმანი.

ნაზირს დიმიტრის ქალაქს სასახლე აუშენებინა, ადგილი და ხე ზაქარიასი ყოფილიყო და ზოგი რამ ქეაცა და სხვა ნაზირისა. გავგზავნენით კელოვანნი კაცი, ადგილსა და ხეს გარდა დაეფასებინათ ოთხმოც თუმნად; ამაში ათი თუმანი ზაქარიასი ყოფილა, რომ ბატონს დედოფალს უბოძებია, რომ უშენებიათ მაშინ და სამოცდაათი თუმანი ედიშერი[ს] არის. ქ ა რ ე ლ ი ს კოშკი და სასახლე დაფასდა ორმოც თუმნად. ესეც შუა გუყავით: ოცი თუმანი ზაქარიას კერძ დაღვევით და ოცი ედიშერის კერძ. რასაც თვითან ნაზირი გარჯილიყო, იმის გულისათვის მუშა და ხარჯი საციციანოს კაცისა ყოფილიყო. იქნა ედიშერის [წი]ლი თეთრი. სასახლეებისა ოთხმოცდაათი თუმანი. რადგან ქალაქის სასახლის ადგილიც ზაქარიასი იყო და ქარელისაცა, ამ შენობის ფასი უნდა ზაქარიამ მისცეს; და დარჩა საკუთრად სასახლეები ზაქარიას. ამას რომ გამო-**[ვალთ]**, უნდა მისცეს ედიშერმა ზაქარიას თექვსმეტი თუმანი თეთრი და **ოზ** ხალვარი პური და ქერი.

დარჩა ზაქარიას ყოველს ადგილს სამკვიდრო მამული. და დ ო ე ს ი რომ არის, ადგილს ედიშერს წილი არა აქვს. და თავისის მამის ნასყიდობა დარჩა ედიშერს, რომ ზაქარიას წილი არა აქვს. წლევეანდელი მოსავალი და მოსასვლელი ცალკე გაგვიჩენი[ა].

აგრევე კიდევე ქ უ რ დ ე ვ ა ნ ი ძ ი ს წიგნებისა და კელმწიფის რაყმებისა და სხვა წიგნებისა. მაგრამ ბატონის დედოფლის ნაბოძები წიგნი რომ დაიძალა და აღარ გამოჩნდა, თუ ეს წიგნი რომელინამე მეფისა და მოსამართლის ყამში გამოაჩინონ, დროს შემოგდებით მის ყამის მოსამართლემ მეფეების შემცოდედ მოჰკითხ[ოს], ამისათვის, რომ სამართალში ვთხოვით მრავალჯერ და არ მოიტანა, დაეკარგვა თქვა.

ჩვენ უსამართლო არა მოგვინებებია რა. სჯულმა და [ს]ამართალმა მემკვიდ[რობა] კი არ მისცა; და სხვა ანგარიში და დანახარჯი ჭეშმარიტად ედიშერის შეწყალებით მოვადინეთ. ყო[ველი] სამართალი ფიცის რწმუნებას გვიბძანებს და ყო[ველი] ფიცით თქვეს და ფიცით დაწერეს. ჩვენ სარწმუნო ვექმნენით.

ასე გარდასწყდა ამათი სარჩელი და სალაპარაკო. დიდის შრო-

მის, დიდის გამოძიებით, მრავლის მოწმის შოებით, მრავალ თვე და დღე განუსვენებლობით წერით და განსჯით ეს სამართალი განგვისჯია და დაგვიწერია. აწ ნება და ბძანება მათის უმაღლესობის მეფობისა არის.

დაიწერა ტფილისის ქალაქს კელითა მდივნის ი ე ს ი თ ა, მაისის ე, ქრისტეს აქეთ ჩღვ, ქორონიკონს უნდ.

შვილი ბეჰელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბკომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ერისთვისა ძე ს ა რ ი დ ა ნ.
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა მდივანბეგი ზ ა ლ.
5. მონა ღთისა გ ო რ ჯ ა ს პ ი.
6. მდივანი ე დ ი შ ე რ
7. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიქი ესემცა განმევლტო, მძლივა.

თავში:

ქ. ჩვენ, საქართველოს მეფედ ცხებულის. მე ფ ი ს თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს ძ ე, ი რ ა კ ლ ი მე ო რ ე, მეფე სრულიად ზემოსა საქართველოსა ამა ქართლისა და კახეთისა ჩვენის ბძანებით შეკრებილთა მდივანბეგთაგან გაჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ. მაისის ია, ქორონიკონს უნდ.

ბეჰელი: მე ფეხტგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე. ე რ ე კ ლ ე.

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთის უფლისწული, ძე მეფის ირაკლისა, ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ე ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ამ მსაჯულთ განჩინების[ა] და მისის უმაღლესობის მეფის დამტკიცებულებისა თანაჰმანი ვართ. დეკემბრის იგ, ქორონიკონს უნვ.

ბეჰელი: მეფის ძე გ ი ო რ გ ი.

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ე ი ლ ი ლ ე უ ა ნ, ძე მეფის ირაკლისა, ამ მსაჯულთაგან განჩინებულის სამართლისა და მისის უმაღლესობის მეფის დამტკიცებულებისა თანამოწმენი ვართ. დეკემბრის იგ, ქორონიკონს უნვ.

ბეჰელი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლ ე ო ნ სახელად მძესა.

კიდებე:

ჩვენ, ყოვლისა ზემოხსა საქართუელოხსა პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი, მეფის ძე ა ნ ტ ო ნ ი ამის საქართუელოხსა მსაჯულთაგან განჩინები-

სა და მისის უმაღლესობის, ჩემის ძმის მეფისაგან დამტკიცებული-
სა დამამტკიცებელ ვარ. დეკემბრის იე, წელსა ჩღაშ.

ხელთა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ქ. ჩვენ, სრულიად ქართლისა და კახეთის მემკვიდრე, მ ე ფ ი ს
ძ ე დ ა ვ ი თ ვამტკიცებთ განჩინებასა ამას. გიორგობის კგ, ქორო-
ნიკონს უაჲ.

ბეჰლი: დ ა ვ ი თ

ქ. მე, სარდალი რ ე ვ ა ზ ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი ამ მდივანბეგთა-
გან განაჩენსა და მის უმაღლესობის მეფისაგან ბრძანებით დამ-
ტკიცებულისა მოწამენი და დამსწრები ვარ.

ბეჰლი: მონა ღთისა სარდალი რ ე ვ ა ზ

421. განჩინება სურამის მამასახლისის გვრიტის საპაჩეა

1768 წ. 25 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1229. დედანი. დაზიანებული. ქალაღი.
38,4×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და
ორწერტილი.

ქ. მ უ რ ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ს ი ა ს ე ს ა და ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს სუ-
რამის მამასახლისი გ ვ რ ი ტ ი სამართალში პირს წამოუდგა, რომ
თქვენ საიდუმლოთ ასე მითხარიო: ხ ი დ ი რ ბ ე გ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ს
ამოვწყვეტო. მე ეს თქვენი სიტყვა ბატონსაც მოვახსენე და ხი-
დირბეგისშვილებსაც შევატყობინე[ე]ო, მურვანისშვილები ამო-
წყვეტას გიპირებენო.

მურვანისშვილი იასე და ქაიხოსრო ამას უპასუხებდენ: ჩვენც
მაგას გვეტყოდი ხოლმეო, ხიდირბეგისშვილები ამოწყვეტას გიპი-
რებენო. თუ ჩვენი კაის მდომე იყავი, ჩვენს სიტყვას იმათ რათ
უზიდევდიო. და თუ იმათი კაის მდომე იყავი, იმ ხიდირბეგისშვი-
ლების სიტყვას ჩვენ რათ გვეტყოდიო ტყვილათაო. და ჩვენში
შფოთნი შენგან იყო ამგვარის სიცრუის ლაპარაკით.

და შუაში სიტყვა ეტარებინა. სამართალში თვითონ გვრიტმა
თავისის პირითაც აღიარა: მართალი არისო, შენს ამბავს ხიდირბე-
გისშვილების ვეტყოდიო და ხიდირბეგისშვილების სიტყვას თქვენ
მოგიტანდი ხოლმეო.

ჩვენ რომ ამათი ლაპარაკი გავსინჯეთ, ამგვარის სიცრუის ამ-
ბის მატარებლის კაცის სიტყვა სამართალში აღარ შეიწყნარებოდა.
ამაში გვრიტს სიმტყუენე დაედვა და მურვანისშვილები სამართლით
გამართლდნენ.

რადგანც თავისი სიცრუეე თავისის ენით თვითო[ნ] აღიარა,
სამართლის ძალით ენა უნდა მოეჭრას გვრიტსა და ან ენის ფასი
რვა თუმანი გამოერთვას.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ამათი სამართალი ასრუ გაუჩინეთ. მაისის კე, ქორონიკონს უნდ.

იასაულო ვ ა ხ ტ ა ნ გ ნამანგლევის შვილო! ეს ასრუ გა[ა]-რიგე.

ხუთი ბეკელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეიფრაეს ორბელთაყა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა დიობეგი ზ ა [ა] ლ
5. მონა ღთისა გ ო რ ჯ ა ს პ ი

ზემო კიდებუ:

ქ. ჩვენც [დავამტ]კიცეთ ეს განა[ჩენი, რომელი]ც მდივანბეგებს [დაუწერიათ]. მაისის კვ, ქორონიკონს უნდ*.

422. განიხილა პირველი II-ისა პატრა გავაგანიშვილისა და ბრიგოლ გილასვილის საჩუგუა

1760 წ. 15 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2209. დედანი. ქაღალდი. 41,5×16 სმ. მხედ-რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს მპყრობელმან ი რ ა კ ლ ი მ მ ე ო რ ე მ ა ნ მ ე ფ ე მ ა ნ ქართლისა და კახეთისამან ასე გავაჩინეთ გედევანიშვილის პეტრესა და გილასვილის ბრიგოლის სამართალი. ასე რომე მოვიდნენ და სამართალში ამათმა სარჩელმა გაიარა.

რადგანც ყოვლად სანატრელს მის უწმინდესობას, ბიძას ჩვენს საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქს დომენტი ს დაუხსნია საბერძნეთის ქვეყანაში მამა ამისი სეხნია და ეს გრიგოლ დახსნას უკან მისცემია იმავ საბერძნეთის ქვეყანაში, მისევე ყოვლად სანატრელის ბიძის ჩვენის კათალიკოსის წიგნით და ბძანებით სვეტისცხოელისა არის უმამულოდ.

და თუ ჩვენმან ძმამ, ყოვლად სანატრელმან მისმა უწმინდესობამ ანტონი კათალიკოსმან ინებოს და ეს გილასვილი აპყაროს და სვეტისცხოველისათვის დადვას, მამული გედევანის-შვილს დარჩეს, რისაც მქონებელი იყოს გილასვილი ნასყიდისა თუ

* ბეჰდის ადგილი მოხეულია.

უსყიდისა, ვენაჯისა თუ სახნავისა, — ყოველივე გედევანისშვილის პეტრესი არის; არც გილაშვილსა აქვს კელი და არცა ვის სხვასა.

დაიწერა გორს ივლისის იე, ქორონიკონს უნდ.

ქ. სამართალი ასრე არის და როგორც მისს უწმინდესობას ჩვენს ძმას კათალიკოზს ენებოს, ისრე აღასრულოს.

ბეჰადი: მე ფეხთვანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

423. ბანინება ქაიხოსრო და ელია ავალიშვილების მამულის საქმეზე

1760 წ. 7. ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 98. პირი. ქალაღი: მხედრული.

[67] ბედნიერს ხელმწიფეს ავალიშვილის ქაიხოსროსი და ელიას სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ესენი ჩვენთან ვალაპარაკეთ.

ავალიშვილი. ედ[ია] ამას ჩიოდა: ქაიხოსრო ავალიშვილის მამას ბრეთი დაეგირავებინაო და მერე პაპას ჩემს დაეხსნაო. ნეტარად [v]ხსენებულის მეფის ვახტანგის განაჩენიც მქონდაო. ამას გარდა ამ ქაიხოსრომ და ამისმა ძმამ პაპის ჩემის დანარჩენი საქონელი მამას ჩემს წაართვეს. ამ საქონელზე ნეტარხსენებულს მეფეს თეიმურაზთან ვიჩივლეო და განაჩენი მიბოძაო. მას უკან ქაიხოსრომ და იმის ძმისწულმა გოგიამ და ზა[ალ] სახლისკაცათ შემეყარესო, ის ორივე განაჩენები გამოართვეს, ბარათებიც დაეხივე[თ] და ამის გულისათვის ეს პირობა და წიგნი მომცაო: როცა გავიყარნეთ აღარც საუფროსო, არც სათავისთაო და არც ნასყიდობა ჩვენ ავიღოთო და არ[ც] შენ სადაო და საუმცროსო აიღოო, სულ ყველა შუა გავყოთო. ახლა გამეყარნენო საუფროსოში და სათავისთაოში წილს აღარ მიღებენო.

ელეამ სამართალში ქაიხოსროს და იმის ძმისწულების მიცემული წიგნი მოიტანა, იმათი ბეჭდით დაბეჭდილი და ხელმოწერილი იყო და დარბაისელთაგან დაბეჭდილი. და როგორც ზემოთ ელიას საჩივარი აცხადებს ამ გზით იყო დაწერილი. და ერთ[ი] ამგვარი წიგნი ელიას ქაიხოსროსა და იმის ძმისწულებისათვის მიეცა.

ჩვენ ეს სამართალში გაეშინჯეთ. რადგან თავის ნებით გარეგებულან, ელია განაჩენზე და საუმცროსოზე ველარას იდავებს და ვერც ქაიხოსრო და მისი ძმისწულები საუფროსოსა, სათავისთავოს და ნასყიდობას ველარ აიღებენ, ამისთვის, რომ თითონ ასე გაუარიგებიათ და წიგნი მიუციათ. რაც ქაიხოსროსა [და] მი[ს] ძმისწუ-

ლებს და ედიას ყმა და მამული აქვთ შენი თუ ხარაბა, სულ შუა უნდა გაიყონ: ნახევარი ქაიხო[68]სროსა და მის ძმისწულებს და ნახევარი ედიას.

ადიწერა ოკდომბერს ზ, ქორონიკონს უნდ

თავში:

ჩვენ, მეფე [ი]რ აკლი ამ სამართალს [ცამტ]კიცებთ. იასა-
ულო ციციშვილო პა[ა]ტავ! როგორც ამ განაჩენში სწე-
რია ასე გა[არი]გე. დვინობისთვის ი, ქორონიკონს უნდ.

--

424. ბანჩინება ედია ქალანთრის შვილისა. და ლომი ჰვარამაძის

ჟმა-მამულის საჩუქა

1706 წ. 10 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5564. დედანი. ქალაღი. 43X16,5 სმ. მხედრული.
ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ქალანთრის შვილი ედია რომ ედავებოდა. გვარამაძე
ლომს, ამათი სამართალი ბედნიერ მეფეს ჩვენ, მდივანბეგისათვის
და მდივნებისათვის ებძანა. ჩვენ ამათი სამართალი ასე გავშინჯეთ:

ედია ამას ეუბნებოდა: ჩემი ნასყიდი ყმა ხარო. ლომი ამ სი-
გელს ოთხს წელიწადს უწინ გასყიდული ყოფილა, და არც ედიას
ნასყიდობის წიგნში უწერია, არც ლომი და არც ამისი ძმა. რადგან
არც ერთი ნასყიდობის წიგნში არა სწერია, და ამ სიგელს უწინაც
გასყიდული ყოფილა, ამათ[თ]ან ედიას საქმე არა აქვს რა.

მამულისა ასე ჭაიარა რომ კალატოზიშვილმა ასე
იმოწმა, რომ: გლახას ამ მამულზედ ფასი სრული არ აუღიაო.
თუ ამაზედ გლახას სიტყვა რამ ქონდეს, რომ ფასი სრული არ ამი-
ღიაო, თუ ასე თქვას, როცა მოვიდეს, სამართალში ელაპარაკოს.
სიგელი მრავლის მოწმით მუხტაბარი უნდა ყოს. ეს ჩვენგან ამი-
ტომ [არ] მოიშლებოდა, რომ! კალატოზისშვილი მარტო ზეპირად
არ მოწმობდა. მამულთან ამ ლომსა და ამის ძმას² საქმე არა აქვს
რა.

ამ ლომს ზითვის კაცი რომ ყავს, ამაზედ ლომს ნეტარხსენებუ-

¹ + ამიტომ. 2 ძმასთან.

ლის ბატონის ოქმი ჰქონდა, რომ ამ ლომს დარჩომია, ამასთან საქმე არავისა აქვს. ასე გადაწყდა.

აღიწერა ლეონობისთვის ი, ქორონიკონს უნდ.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი. ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748.
2. მონა ღთისა გ ო რ ჯ ა ს პ ი.
3. მდივანი ე დ ი შ ე რ.
4. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა განმეველოტო, მძლივა.
5. ს უ ლ ხ ა ნ.

თავში:

ქ. ჩვენ, პატრონი მე ფ ე ი რ ა კ ლ ი ამ მდივანბეჯთაგან გაჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ. ლეონობისთვის ია, ქორონიკონს უნდ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე კიდეზე:

ქ. ჩვენი ბძანება არის: ეს ლომი გვარამაძე ჩვენი ყმა არის, ამასთან სხვას კელი არავისა აქვს. აღიწერა ივნისის ით, ქორონიკონს უნვ. რადგან ბ ა დ უ რ ი შ ე ი ლ ი ს ყმა არის, იმის ყმა და მამული ჩვენი არის.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე

425. პანჩინება გრიგოლ სახლთუხუცისა და დიმიტრი ჩოლაყაშვილის

ოჯლის მამულის საქმეზე

1766 წ. 28 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2220. დედანი. თავი აკლავ. ქალაღი. 26,5×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. სა ხ ლ თ ხ უ ც ე ს ს გ რ ი გ ო ლ ს დ ი მ ი ტ რ ი ჩ ო ლ ა ყ ა შ ე ი ლ ი ს ობოლი უ ტ ო ს' წისქვილზე რომ უჩიოდა, სახლთუხუცესი ამას ამბობდა: ბ ე რ ი ა ს შ ე ი ლ ი ს საწისქვილო არისო და ეს ბერიაშვილი ჩემი ყმა იყო.

ამისმა საჩივარმა და ლაპარაკმა ჩვენ მოსამართლეებთან ბევრმა გაიარა. ახლა ამის სამართალი ასე განვაჩინეთ: თუ სახლთუხუცესმა გრიგოლ ასეთი მოთაბარი მოწმე[ე]ბი წარმოაყენა, რომ სამართალში იმათ დაეჯერებოდეს და იმათ ბერიაშვილის წისქვილობით იმოწმეს, იმითი გარდასწყდეს. თუ ამან მოწმე[ე]ბი ვერ გაა-

ტარა, დიმიტრის ობოლმა მოთაბარი მოწმე[ე]ბი გაატაროს, რომ ამისი ყოფილიყოს და ამითი გარდასწყდეს. მაგრამ ამ მოწმე[ე]ბის გატარება ამ გასულს იანვრამდინ უნდა გარდასწყდეს.

და თუ ვერცერთის მხრიდამ ამათი საქმე მოწმით არ გარდასწყდეს, დემეტრეს ობოლმა სახლთუხუცეს[ს] გრიგოლს ორი გლეხი კაცი მოთაბარი შეაგდოს. სახლთუხუცესმა ორში ერთი იშოვნოს და ერთი მართებული თავის გლეხი კაცი მიაღვენოს. იმ ორთ ასე დაიფიცონ, რომ: ის საწისქვილო ბერიასშვილისა ყოფილიყოს და ამ დემეტრეს ობლისა არ იყოს. თუ ასე დაიფიცონ, დარჩეს სახლთუხუცესს. და თუ ასე ვერ დაიფიცონ დარჩეს დიმიტრის ობოლს.

აღიწერა დეკემბერს კმ, ქორონიკონს უნდ.

თუ თხუთმეტს იანვრამდინ სახლთუხუცესმა მოწამე იშოვოს, სამართალში გაატაროს; და თუ ამ ვადამდინ ვერ იშოვოს, დემეტრეს ობოლმა გასულს იანვრამდინ თავის მოწმე[ე]ბი გაატაროს. და თუ გასულს იანვრამდინ ვერ იშოვნა, მერე როგორც განგვიწესებია, ამ გზით გარდასწყდეს.

ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ მ ა მ ა მ უ კ ა მ ასე იმოწმა: სალთუხუცეს[ს] საფიცრათ კაცი მიეყვანოს და დემეტრეს აღარ დაეფიცებინოს. ეს ორი მოფიცარი ამისთვის გაეაჩინეთ. რომ შეგდებული კაციც სალთუხუცესს ყმა უნდა იყოს და შეუგდებელიც.

ორი ბეჟელი:

1. ქ. ერისთვის ქე ს ა რ ი დ ა ნ
2. რ ა მ ა ზ.

თავში:

დეკემბერს]... ნაიბ ეშიაქალასო ე...*

426. განჩინება სოლომონ I-ისა ღავით წაჩეთლისა და პაქიკი

ცაიტიშვილის სასისხლო საქმეზე

1708 წ.

ქუთ. ისტ. ეთნოგრ. მეზ. საბ. № 130. დედანი. ქალაღი. 45,6×24 სმ. მხედრული განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ჩვენ, ღვთისა მიერ მინდობილმან და მის მიერ კურთხევით დამტკიცებულმან მეფემან მეფეთამან დავითიანმან სოლომონ ესე სამართლით განჩინებისა მიერ წყალობა გიყავით შენ, ჩვენს კარის მწირველს მღვდელს წერეთელს დავითს და შენს შვილს ნიკოლოზს.

* თავი აკლია, მხოლოდ ეს სიტყვებია შემორჩენილი.

ასე, რომე: ბ. ე. ო. კ. ი. ც. ქ. ი. ტ. ი. შ. ვ. ი. ლ. ო. და მის[ი] ძმები შენს ალაგს დაგდევეზოდენ და შენს ძმებს და მათ ჩხუბი დამართოდა, ორი შენი ძმა მოეკლა, თვითონ შენ დაეჭერ და სამი შენი კაცი მოეკლა. გალაპარიკე ჩემ წინ და გავსინჯეთ; ის ალაგი შენი ყოფილიყო, სამართლითაც შენ დაგრჩა. ოცდაოთხი აზნაურიშვილი მოფიცარი გაგიჩნდა.

ამ სამართლის მიცემის ნაჩენათ ჩვენი თავადი წერეთელი ნიკოლოზ და მოურავი აბდუშელიშვილი გიორგი გიჩინეთ; დაიფიცე, და სისხლი ცქიტისვილებს დაედვა. სხვა ღონე არა იყო რა, თორემ სისხლის საკმარო არ იყო; ავიყვანეთ ორი მისი კაცი — ერთი შარვაძე ნასხიდა და მისი ძმები, მათის ცოლშვილით და მამულ-ალაგით, და მეორე ლილუაშვილი კაცი ელა და გიორგიტა, მათის ცოლშვილით და მამულ-ალაგით, და ერთი პარტახი ტაბატაძისაული მისი მიწა-ალაგით და გიბოძეთ სისხლშიდ. გყავდეს და მოგახმაროს ღმერთმან ჩვენს ერთგულებაშიდ; მათშიდ ხელი აღარავის აქვს.

რომელმანმე მეპატრონემან მეფემან, გინა უფლისწულმან, ან სხვამან ძემან კაცისამან, დიდმან ანუ მცირემან, ამ ჩვენ მიერ სამართლად განჩინებულისა შლად ხელყოს, წყეულმც არის და შეჩვენებულ წმინდის სამეზისაგან, ათორმეტ მოციქულთაგან, შვიდის კრებისაგან და ოთხის პატრიაქისაგან.

ალიწერა ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა წელთა უფლისათა ათას შვიდას სამოცდა ექვსსა.

მე, მღვდელს ჯაფარიძეს ონოფრეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

ბეჭდო: კეთილ ძირთაგან რტოანი მეფედ ვარ ბაგრატოანი, სოლომონ.

სხვა ხელით:

ჩუენ, აფხაზ-იმერთა კათოლიკოსი მაქსიმე ვამტკიცებთ. დამამტკიცებელი ამისი კურთხეულ იყოს, ხოლო შემშლელი ამისი წყეულ, კრულ და შეჩვენებულმცა არს უკუნისამდე.

ბეჭდო: ჩრდილო აფხაზ-იმერთა კათალიკოსი მაქსიმე.

427. განჩინება ზაალ ზურაბის შვილისა და ავთანდილ ნაბიჭვრის

შვილის ბაჟრის საქმეზე

1707 წ. 8 იანვარი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რეგული № 13.
საბ. № 41. პირი. ქალაღი. მხედრული.

ქ. ზურაბის შვილი ზა[ა]ლ და ნაბიჭვრის შვილი ავთანდილ, ამისი შვილი ფარსადან ერთმანერთს ბატონყმობაზე უჩიოდენ და ველარ მოთავსდენ ერთათ.

ჩვენ, კახეთის მოსამართლეებმა მეფის ბძანებით და ოქმით ასე განვაშორეთ. თუ რომ ამ ავთანდილს ნასყიდობა რამ ქონდა: სასაფლაო, სახლკარი გაწყობილი, ვენახი, ქვევრი. მარანი, ნაფუძრები, სახნავები, თუ რომ მამულის მქონე და მონასყიდე იყო ეს ავთანდილ და ამისი შვილი ფარსადან, ის მამული სულ უკლებლივ ზა[ა]ლ ზურაბიშვილისათვის დაგვინებებია. და ეს ავთანდილ და ფარსადან სამართლისა და რიგიანის საქმით გაგვითავისუფლებია.

ამ მამულის გარდა ზა[ა]ლს ამასთან საბატონყმით ხელი აღარა აქვს. ამათი ნასყიდობა სასაფლაო, მამულთ-დედული ყველა, სახლკარით გაწყობილი, ვენახით, ქვევრ-მარნით, სახნავით ოცდათექვსმეტის დღის მიწა სიით ზაალისათვის მიგვიცია.

და თუ რამ სისხლიანი საქონელი ყვანდათ ან სულადი და ან ნახნავი, ის კი ავთანდილს და ფარსადანს დაეანებეთ. ოთხი-ხუთის დღის მიწა იქნება ნათესი, რომ წელს იმან უნდა შეინახოს ეს ავთანდილ და ფარსადან.

მეფეს გარდა სხვას ვერავის ეყმობიან.

ეს განაჩენი იმ მამულის თაობაზე ზაალისათვის მიგვიცია და მეორე ფარსადანისათვის.

იანვარს 8, ქორონიკონს უნე.

ქ. ერისთავი
რუსუდან

რამაზ

428. განჩინება ჯავახიშვილების ბაჟრის საქმეზე

1707 წ. 6 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14353. დღიანი. ქალაღი. 61X 24,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ორი წელიწადია ჯავახის შვილის ავთანდილის შვილები მზექაბუქ, თეიმურაზ და ვახუშტი ბედნიერს მეფეს ერეკლეს მოაქსენებენ თავეთს გაყრასა და მოშორებასა. მაგრამ როგორც მართებულა, ერთმანერთის სიყვარულსა და ერთობას უბძანებდა.

დღეს ასე რიგად აწყინეს თავი, რომ გაუყრელობა აღარ იქნებოდა. და მისმა სიმაღლემ მეფემ ჩვენ, მდივანბეგებს და მდივნებს. ამათი გაყრა გვიბძანეს; დავსხედით და ვალაპარაკეთ.

ამათ ამოწყვეტილი სამი-ოთხი სახლისკაცი ჰყვანდათ, რომლისაც მამულები დღეს მეფეთ წყალობით ამათ კელთ არის. აგრევე ერთი ძმა რუსეთს არის ე რ ა ს ტ ი, იმისი მამულიც დღეს ამათ უჭირავსთ. ამ სამს ძმას რომელსამე რომელი ნასყიდობა ჰქონდათ თავთავის სათავსოებით ნასყიდი, რომელიც ნასყიდობა იმ სახლისკაცებისაგან ჰქონდათ მოსყიდული, რომლისაც მამულები კელთ უჭირავსთ მეფეების წყალობით, ის ნასყიდობა ისევ სასახლოდ დადევით; ამისთვის, რომ მამულის მემკვიდრობით დაუხსნიათ. და რომელიც გარეშე კაცისაგან და ან დღეს პატრონები ცოცხალნი არიან და იმათგან უყიდიან, ის ისევ სათავისთაოდ ჰქონდესთ.

ქ. მ ზ ე კ ა ბ უ კ ს პ ა პ ი ნ ა შ ვ ი ლ ი ეყიდა ხუთ თუმნად. ეს ხუთი თუმანი უნდა სამთავ ძმათ ერთად გამოიღონ. თეთრი მზეკაბუკმა აიღოს და გლეხი საძმოდ დაიდვას.

ქ. ბ ი თ ა ძ ე გირაო ყოფილიყო და მზეკაბუკს დაეხსნა. უნდა ბ ი ჭ ი კ ა შ ვ ი ლ ს ეკითხოს, რაც გაუღია თეთრი, კიდევ ამ გვარად მზეკაბუკს მიეცეს და გლეხი საძმოდ დაიდვას.

ქ. ქალაქს სასახლე ხუთ თუმან, შვიდ მინალთუნად დაეიხსნო, მზეკაბუკ ამბობდა. თუ ამისი მოწამე მოიყვანა, რომ ამ სასახლის თეთრი მართლა მიუცია, უნდა ეს თეთრი საძმოდ ადგეს და სასახლე საძმო არის. თუ მოწამე ვერ მოიყვანა და თეთრს ვერას შეუვა. მაგრამ მოწამე, დიად, სარწმუნო კაცი უნდა იყოს.

ქ. გოგია მზეკაბუკის შვილს ხუთ თუმნად ყო რ ჩ ი ს შ ვ ი ლ ი ს მამული დაუგირაობია. ესეც რადგან ამოწყვედილის კაცის მამულისაგანი არის და მემკვიდრობით იხსნიან, თეთრიც საძმოდ აიღონ, მამულიც საძმოდ ჰქონდესთ.

ქ. აგრევე თეიმურაზს ჰქონდა ნასყიდობა ყ ა რ ა ღ ა შ ი. ამავების სამუქფო. რომელიც ერასტი ჭავახაშვილის დ ი მ ი ტ რ ი ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა თ ვ ი ს დაეგირაობინა (თერთმეტი თუმანი) და რომ ველარ დაეხსნათ ჭავახიანთ, მერმე მეფეებს ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა თ ვ ი ს ნასყიდათ მიეცათ. ეს მამულები და თამასუქი თეიმურაზს დაეხსნა ხუთ თუმნად. იმავე რიგად თეთრი საძმოდ მოკრიფონ და მამულიც საძმოდ დაიდვან.

ქ. თეიმურაზს ლეკი დაეხსნა თერთმეტი მინალთუნად. ამ ლეკით ერთი თავეთი ყმა დაეხსნა. თეთრიც ძმათ მოკრიფონ და გლე-

ხიც სამმოდ დაიდვას. ამბობენ, ამ ლეკში ექვსის მინალთუნის და-
ბანჩა ვახუშტისა მიეცაო. თუ საბუთი უყოს, ისიც ჩაუგდონ.

ქ. ამას გარდა თეიმურაზს ზაალ ჯავახის შვილისაგან
რომ კაცი და მამული მოსყიდული აქვს, იმისი ფასი თუ საერთოდ
მიეცესთ, ისიც სამმოდ გაიყონ. თუ არადა, საკუთრად თეიმურაზს
დარჩება.

და მზეკბუთს რომ ლეკისაგან ჯავახი დაუხსნია, ეს თეთრი
თუ საერთოდამ მიუცია. სამო იქნება. და თუ თავისი საკუთარი
მიუცია, საკუთრად დარჩება.

ვენაქები რომ თავეთის ნებით ზერად გაუყვიათ, ისევ თავთა-
ვისი ეკიროსთ. სხვა ძველი ნაზვრევი და ხოდაბუნები სამართლით
უნდა გაიყონ.

ესენი დიდხანს ვალაპარაკეთ და ბევრის გამორჩევით და სა-
მართლის ჩხრეკით გაუარიგეთ. ეს განაჩენები მივეცათ. წაიდნენ,
იასაულები წაპყვნენ ვახტანგ ნამანგლელავის შვილი
და ნათანლის შვილი გივი ფარეშთხუცესი, ეს ჩვენგან
გარიგებულნი გლახნიცა და რაც სხვა ჰყავსთ, ისინიც შეაფარდონ:
გლახი მეკომური და ბოგანო, მსახლობელი თუ აყრილი, აგრევე მა-
მულები შენი თუ უშენი, მთა და ბარი, ზვრები და ხოდაბუნები, სა-
სახლეები და სასაფლაოები, დასწერონ და მოგვიტანონ.

ჩვენ როგორც მართებულთა, საბარათოს ბარათზედ დაესწერთ,
ღმრთის წინაშე შეუყრით, რომელს რომელი ერგებათ იმას მივს-
ცემთ. და რომელიც საბარათო არ არის და ამ განაჩენებზედ მოსა-
წერია, მივაწერთ, დაუბეჭდავთ და მივცემთ. და მასუკან ერთმა-
ნერთთან სიყვარულის მეტი სხვა საქმე აღარა ექნებათ რა.

ალიწერა აპრილს ე, ქორონიკონს უნე, ქრისტეს აქეთ ჩღჟ.

ქ. რომლისაც ძმის სათაენო სასახლოდ დახარჯულიყოს, საბუ-
თი უყონ ერთმანერთსა და ისევ სასახლოდამ აიღონ. მუჩაღებნი
ჩვენ გვაქვს ამათი ამ ბაროზაზედ.

ხუთი ბეველი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცა(?), იოანე, 1748
2. ფარსადან
3. მონა ღთისა ამილახვრის შვილი მოურავი იესე
4. ქაიხოსრო
5. ქ. სოფლის შემსკალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა
განმეველტო, მძლივა.

1767 წ. 28 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 50. საბ. № 20. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[13v] გიოგა შვილი ყანჩელი გიორგი და ოთარი და მათი ბიძაშვილი იასე დემეტრე სალთხუცეს[ს] გაეყარა. განაჩენი ორისათვინვე მიეცა, როგორც რომელსამე რგებოდა; და დემეტრეველი და ბერიკა თავისის შვილებით გასაყოფი დარჩომილიყო, ორთავ იმსახურეთო, განაჩენში ასე [14] ეწერა. ორნივ ველარ მორიგებულყენენ.

და ჩვენ ამილახორმა რევაზ ასე გავარიგეთ: ორი წილი მეტრეველის მამული და მიწა თუ სახლკარი, ქვევრი და მარანი, რისაც მქონებელი მეტრეველი ყოფილა, გიორგისა და ოთარისა არის და მესამედი იასესი. და მესამედის მეტრეველის მამულიდამ ორის დღის მიწა იასემ გიორგის და ოთარს უნდა მისცეს. და ამ ორის დღის მიწას გარდა მეტრეველის მესამედი მამული თუ მიწა, ქვევრი თუ მარანი, რისაც მქონებელი ყოფილა, და ბერიკა თავისის შვილებითა და რისაც მქონებელი არის, იასეს ერგო. და სახლკარში ჩვენ სამნები ჩაუსხით. ისე უნდა დასჯერდენ.

მეტრეველი რომ კახეთს არის, თუ მოვიდეს, გიორგისა და ოთარისა არის.

დაიწერა მაისის ოცდაექვს[ს], ქორონიკონს უნე.

მე, ოთარი ქარჲმიძე ამილახორის რევაზის ბძანებით მოველ და მეტრეველის ვენახი და მიწები გაუყავე; და სახლკარი გარეშემო რომ ორი წილი გიორგისა და ოთარისა იყო და მესამედი იასესი, იასეს ერგო ვენახი ეტს ქვეითი ბოლოსაყენ. ამის სამუქფოთ გიორგის და ოთარს ერგო ვენახი ეტს ზეითი. და ბალი იასეს ერგო. სახლკარისა და გარეშემოსი საქვენაქროთ მეტრეველისა მესამედი გიორგის ერგო და ოთარს; საზენაქროთ ორი წილი იასეს ერგო გარდიგარდმო მიწის ნახევარი და გორაკის მიწის მესამედი სახმარი და უხმარი; მეტრეველის ქვევრები და საწნახელი ორი წილი გიორგისა და ოთარისა არის და მესამედი იასესი.

430. პანჩინება კრწანელთათვის საუპატიოს დაჯიჯიე შესახებ
ტაუილი დაფიცების გამო

1767 წ. 8 აგვისტო

ცსა. ფ. 1449. საბ. №. 2369. პირი. ქალაღი. მხედრულა.

ქ. სვეტისცხოვლის მოკელენი რომ გრწანისის ბოლოს ბაღებს ჩიოდენ სუეტისცხოვლის მამული არისო. იმ მამულის პატრონი მოქალაქენი ამბობდენ, სახასო არისო და ღალა-კულუხს არ აძლევდენ.

სამართალმა სვეტისცხოვლის მოკელეთ და გრწანელთ ფიცი დაადეა. წადგნენ და მართებულის ფიცით დაიფიცეს, რომ გრწანისისაჲ ყოფილიყოს და სვეტისცხოვლის მამულიც იყოს.

მერმე ამ ფიცს რამდენსამე თვეს უკან ბალის პატრონები ერთმანერთს წყალს შესცილებოდენ და ჩხუბი მოსლოდათ. იმ ჩხუბში გზირისშვილებმა ერთი სიგელი გამოაჩინეს ყოვლად სანატრელის საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის დიასამიძე ევდემოსისაგან ბოძებულო, რომ ის მიწა თავისის ყმის გრწანელის კაცისათვის ებოძებინა სიგლითა და გრწანელს კაცს ამ მოქალაქისათვის მიეყიდა.

რადგან ეს სიგელი გამოჩნდა, ახლა მცხეთელნი ჩივიან: თუ ეს სიგელი ჰქონდათ და იცოდენ, რომ სვეტისცხოვლის მამული იყო და ყოვლად სანატრელის კათალიკოსისაგან მიცემული სიგელი ჰქონდათ, რატომ სიგელი არ გამოაჩინეს; ჩვენ ფიცი რადღა დაგვედებოდა, ამდენი სული ფიცს რად მიგვცა და რას გვემართლებოდნო.

მართალიც არის; თუ ეს სიგელი სამართალში გვენახა, ფიცს აღარ დავადებდით. მისს სიმაღლეს მეფეს და ჩვენ, მათ მონათ მოსამართლეთ, დიდი სასჯელი და დიდს ხანს ბჭობა მოგვეცა ამაზედ.

აწ რადგან ერთმა აზნაურშვილმა გრწანისის მოურავმა მგალობელმა იასემ, გრწანისის მამასახლისმა და თექვსმეტმა გლეხმა დაიფიცეს, დიდებულის მეფის ერეკლეს განაჩენი და სანატრელის მეფის ვახტანგის სამართლს წიგნი ასე აცხადებს, რომ ტყუილად დამფიცებელს სამართლისაგან უნდა გარდაჰყდეს.

ჩვენ, მღივანბეგებმა ასე განვსაჯეთ: მისი სიმაღლე მეფე და ჩვენ მათნი მონანი მოსამართლენი რომ ამდენს ტყუილს ლაპარაკს მიგვეცეს და დიდს ხანს გაგვსინჯეს, ეს მისმან სიმაღლემ როგორც ინებოს, ისე მოჰკითხოვს. და გრწანისის მოურავს, მამასახლისს და

გლებთ ტყუილად დაფიცებისათვის საუპატიოდ ეს გარდაუქადონ: გრწანისის მოურავს თაზისშვილს იასე მგალობელს უნდა დაუთრავონ ექვსი მინალთუნი. თექვსმეტი გლები, გლება კაცი რომ მიჰყოლიან, ამათთვის სამი მინალთუნი უნდა მისცენ; თექვსმეტის გლებისა იქნება **ღჯ** (ოთხი თუმანი, რვა მინალთუნი); ერთობით ჯამი შეიქნება ამ თეთრისა **იღჰ** (თოთხმეტი თუმანი, ცხრა მინალთუნი).

ეს თეთრი იმათ უნდა გარდიხადონ, რომელთაც ის სიგელი ჰქონდათ და არ გამოაჩინეს ან რომელთაც იცოდენ იმ სიგლის ქნა და არ სთქვეს.

და თუ რომ იმათ სხვა ბალის პატრონებიც დაიტანონ, რომ: თქვენც იცოდით ამ სიგლის ყოფა და ან სხვა რამ ასეთი საბუთი უყონ, ამ დაფიცებაში სწორედ ამათს მსგავსად გარეუღიყვნენ, ისინიც უნდა სამართლიანად მიუდგნენ მის რიგისად.

და თუ არა, საკუთრად სიგლის დამპალავეებს გარდაჰყდება ეს თეთრი. ამაში ნახევარი ნალდი და ნახევარი ჯინსი გაარიგებინე იასაულო ნახუცრის შვილო ზურაბ, რადგანც დაფიცებაშიაც შენ იყავ და მოაბარე.

იონე 1748	ფარსადან	სოფლის შე- მსვეალელს	
-----------	----------	----------------------------------	--

თავში:

ქ. ი რ ა კ ლ ი მ ე ფ ე ყოვლისა ზემოსა საქართველოსა და კახეთისა ვამტიცებთ გაჩენილსა ამას სამართალსა. აგვისტოს 17,

ქორონიკონს უნე.

მე ფეხთ ერგელე

431. პანინება ბაბია ჟაფლანისშვილის შვის სარქისას საჰმეზა

1767 წ. 10 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14201. დედანი. ქაღალდი. 44×24,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ორწერტილი.

[მოწმეთა მოწმობა]

ქ. ყაიყულელი მანთაშა შეილმა მეზარბაზნე სარუხანამ ასე იმოწმა, რომ ეს სარქისა ბანოსას სოფელში იდგაო და იქ მინახავსო ოსმალობასაო.

ქ. ფანოსას სოფელმა ფანოსას შეილმა აზარიამ ასე იმოწმა, რომ ჩემს სიცოცხლეში ეს სარქისა ბანოსას სოფელში მი-

ნახავს, ოსმალთა რომ პირველად მოვიდა, იმ თარიღში და ბანოსას სოფელშიც არის.

ქ. ყაზახელმა ბარნონელმა ამირალა შეიღმა ვ ა რ თ ა ნ ა მ ასე იმოწმა, რომ: ოსმალთა ყაზახი რომ წა[ა]ხდინა, იმ ხანში ჩვენ ავიყარენით და ბანოსას სოფელში მივედით. ეს სარქისა იქ მინახავს და იქაურიც არის.

ქ. დოლბანდლის მამასახლისის შეიღმა მ ა მ ა ჯ ა ნ ა მ ასე იმოწმა, რომ ურუმობას ჩვენს ცხავრს ბანისის მთაზედ წავასტეგმდითო, მაშინ ამ სარქისას მამა ს ა ლ მ ა ხ ა ნ ა ბანოსას სოფელში მინახავს; იმას უწინდელი არა ვიცი რა.

ქ. ყაიყულელმა ყაზანჩელმა ნაზარა შეიღმა ა ბ ა ზ ა მ ასე იმოწმა, რომ სალმახანა შეიღი სარქისა ოსმალობას ბანოსას სოფელში მინახავს და იქაურიც არის.

ქ. ყაიყულელმა ყაზანჩელმა იელუას შეიღმა ა ზ ა ტ ა მ ასე იმოწმა, რომ ნ ა დ ი რ შ ა რომ მოვიდა და ყაიყული წა[ა]ხდინა, მე სამის წლისა ვიყავ და ხ ო რ ა ს ა ნ ს წამიყვანეს. იქიდან რომ მოველო სოფლელებისაგან გამიგონია, რომ ეს სარქისა ბანოსას სოფელში არისო.

ქ. ყაიყულელმა ზემო ორთულელმა ტერ-მინასას შეიღმა ანა-ნიამ ასე იმოწმა, რომ ოსმალობას მე აყრილი ვიყავ, ჯ ა ვ ა ხ ე თ ს გადავარდი და იმას უწინ ქართველობას ეს სალმახანა და ამის შეიღი სარქისა — ორნივე მამა-შვილნი ბანოსას სოფელში მინახავს..

[განჩინება]

ქ. ტ ე ტ ი ა ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შეიღი ედავებოდა ს ა ლ მ ა ხ ა ნ ა ს შეიღს ს ა რ ქ ი ს ა ს, რომ ჩემი ყმა ხარო. ამ სარქისას ბედნიერის მეფისათვის არზი მიერთმია. მათს სიმაღლეს ამათი სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ჩვენ ტეტია მოვაყვანიეთ, ესენი ორნივე ერთად ვალაპარაკეთ. მაგრამ სამართალი არ გარდასწყდა.

მასუკან მეორედ ამავე სარქისას არზა მიერთმია. ბედნიერს მეფეს ამათი სამართალი კიდევ ჩვენთვის ებძანა.

ჩვენ, მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა ი ო ვ ა ნ ე მ და ფ ა რ ს ა დ ა ნ ტ ე ტ ი ა სამართალში დავიბარეთ. თავისის საქმის მიზეზით არ მოსულიყო, თუ სამართალში მოუსვლელობისათვის ტეტია ზევით წასულიყო.

ამ სარქისამ ეს მოწმე[ე]ბი წარმოაყენა ჩვენთან. ჩვენ სიტყვის ფიცით ვაფიცეთ. და ამ მოწმე[ე]ბმა ასე იმოწმეს, რომელიც ზემო წერილი აცხადებს: ავი დროს მიზეზით ეს სარქისა ცოტა ხანს ყაფლანისშვილის ტეტის მამულში მდგარა. მასუკან მდივანბეგს იოვანესთანაც მისულა; და მასუკან ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შ ე ი ლ ი ს ზ ა - [ა] ლ თ ა ნ ა ც მდგარა.

ამ მოწმე[ე]ბის წერილის ძალით ეს სალმახანა შვილი სარქისა სახასო არის. და თუ მასუკან ტეტია ყაფლანისშვილი წამოდგეს, და ამ მოწმე[ე]ბის წერილის დარღვევა, მოწმით იქნება თუ წერილით, შეიძლოს სამართალში, რომ ტეტის მემკვიდრე ყმა ყოფილიყოს, სამართალი უნდა მიეცეს. და თუ ტეტისამ ეს მოწმობა ვერ და[ა]რღვიოს, ეს სარქისა ბატონის სახასო იქნება. ამასთან¹ საქმე არავისა აქვს. და ნება ბატონისა არის. ეს ასე გარდასწყდა.

ალიწერა მარიამობისთვის ი, ქორონიკონს უნე.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
3. მდივანი ე დ ი შ ე რ

თავში:

ქ. ჩვენ, პატრონი მე ფ ე ი რ ა კ ლ ი ამ მდივანბეგთაგან განჩენილს სამართალს ჩვენც ასე ვამტკიცებთ. მარიამობისთვის იღ, ქორონიკონს უნე.

ბეჭადი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ე რ ე კ ლ ე .

432. ბანჩინება ლუარსაზ ონანაშვილის ამის გიორგი მირაშვილის

საქმეზე

1767 წ. 10 ოქტომბერი

ცსსა. 1448. № 226. დედანი. ქალაღი. 32×19,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარა ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მისი სიმადლის მეფისათვის არზა მიერთმივა მი რ ა - შ ე ი ლ ს გ ი ო რ გ ი ს, რომ ო ნ ა ნ ა ს შ ე ი ლ ი ს ლ უ ა რ ს ა - ბ ი ს ყმა არა ვარო; ის არზა და ეს მოჩივარი ჩვენთვის ებოძა, რომე ამას და ლუარსაზს სწორი სამართალი მიეცითო.

მოვიდნენ ორნივ და ილაპარაკეს. ამ მირაშვილ[ი]ს გიორგის ერთი ძველთაგან განაყარი ამისი გვარის კაცი რომ არის, ამას შე- [ე]გულისანებია, მაგვდენი სიტყვა არაფერი ქონდა.

¹ + ამასთან.

და ლუარსაბ ამას ეპასუხებოდა: ორასი წელიწადი უფრო არისო, ჩემი მკვიდრი ყმა იყო შენი პაპის პაპა და მამიშენის მამაო და მამაშენიო; ჩვენ და სპანდიარის შვილები რომ გაყრილანო, ჩვენ გვრგებიო და შენი განაყოფები სპანდიარისა შვილს რგებიო და მათს სიმაღლეს მეფეს ერეკლეს დაუხსნიაო და დიღომს დაუსახლებიაო; რომ დღეს შენის განაყოფის შვილის შვილები ბოდბეს არიანო და შენი პაპა და მამა იქ[ა]ვ ჩვენს მამულზე მკვიდრათ სახლებულხარო და არცავის უდავნიაო.

ამ ლაპარაკებმა ჩვენთან ასე გაიარა, რომ: მოვიკითხეთ ეს მირაშვილი ძველთაგან სულ ჩალაუბანს სახლებულა და ამათი ყმა ყოფილა მკვიდრი. რადგან ამდენს წელიწადს გაუვლია, რომ მისული კაცი თუნდა სახასო თუ სხვის ყმა ყოფილიყო, სამართალი ვერ აუყრიდა, არც ხიზიყელს კაცად აცხადებდა.

მეფის ერეკლეს ძველ წიგნშიც ასე ეწერა, რომ დღეს ბილანს აქვს, ჩალაუბნიდამ აყრილიყო და მეფეს დაეხსნა სპანდიარის შვილისაგან, ბოდბეს რომ არიან მირაშვილები.

და ეს ლუარსაბის წილში ნარგები არც მოშლილა და არცავის აუყრია. და დღესაც სამართალმა მკვიდრათ ყმათ არგუნა¹.

ოკდომბერს ი, ქორონიკონს უნე.

ჩაპა	ფარსადან	მდივანი ელიშერ
------	----------	-------------------

ქ. ჩვენ, მეფე პატრონი ირაკლი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. ეს კაცი სამართლით ლუარსაბონანაშვილს დარჩენია. ჩვენც გვიბოძებია და დავვიმტკიცებია. ლეონობისთვის ი, ქორონიკონს უნე.

ბჰელი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

433. არზა ახახვარდიაშვილისა შმის თაოგაზე მღივანავითა განაჩენათი

1707 წ. 80 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2728. დედანი. ქალაღი. 35,5×21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის პირი მოსცეს თქვენს ბანდას პახვერდიბეგსა! მერე ამას მოვასენებ ჩვენს ბედნიერს კელმწიფესა: ნადირ ყაენის დროს ჩვენი ქვეყანა თაფრლა შეიქნა და ჩვენი მელიქის შვილი ყარდაშა* მისული-

¹ არგინა.

* „ყარდაშა“ სტრიქონს ზემოთ წერია.

ყო, ორი წელიწადი დ მ ა ნ ის [ს] დადგომილიყო, მერე აქ ქალაქს ჩამოსულა. ახლა თქვენს დავთარში დაწერილა თქვენს ყმათა და აქ დავას[ს] შურებიან თავადები და ახლა მეც თქვენთვის მიმირთმევია, მეც თქვენი ვარ და ეგ ყმაც თქვენია. იმთონი თქვენგან წყალობა იყოს, რომ არვის ამ კაცთან[ს] ხელი არა ქონდეს და რაც შეძლება ქონდეს, თქვენს დავთარში გამსახუროს.

ახლა ჩვენი სახვეწარი ეს არის, რომ ერთი ჰუქმის წყალობა უყოთ, რომ არვის სხვა ქართველს ხელი არა ქონდეს თქვენი სახასოთ იყოს. თქვენათ გასამარჯვებლათ, თქვენი შვილების სადღეგრძელოთ, ამისი ჰუქმის წყალობა გვიყოთ, ჩვენო მწყალობელო ჭელმწიფევ. აღიწერა თიბათვის კა. ქორონიკონს უნდ.

თავში:

ქ. ჩვენი ზძანება არის, ეს კაცი ახვერდიბეგს ჩვენთვის მოურთმევია: თუ სიტყვა აქვს ვისმე, ჩუენ მოგუახსენონ, თუ არა, ჭელი არავისა აქვს, ჩვენად სახასოდ იყოს, ჩვენს დავთარში იმსახუროს. თიბათვის კდ, ქორონიკონს უნდ.

ბეჟდა: ქნარს მიცემს, დავით მიჰმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

ვიდეზე:

ქ. ბატონო მდივანბეგებო! მერე ამ კაცზე დ ე მ ე ტ რ ე ეშიკ-ალაბაში რომ ლაპარაკობს, თქვენ გაშინჯეთ და ღვთის წინაშე, რასაც მიხვდეთ, სწორე სამართალი განაჩინეთ. აღიწერა ღვინობისთვის კთ, ქორონიკონს უნე.

ბეჟდა: ქნარს მიცემს, დავით მიჰმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ კ ე ლ ე.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგებმან იო ა ნ ე ო რ ბ ე ლ ი ა ნ მ ა ნ, მდივანბეგმან ქ ა ი ხ ო ს რ ო ქიზიყის მოურავის შვილმან, მდივანბეგმან ფ ა რ ს ა დ ა ნ ც ი ც ი შ ვ ი ლ მ ა ნ ესენი ვალაპარაკეთ.

დ ი მ ი ტ რ ი ეშიკალასბაში და მისი მოწმეები ბევრს ხანს ამბობდენ ამ კაცის მოსულ[ას], მარა თვითან ამ სომეხმა ყარდაშამ ასე აღიარა: ოცდახუთი წელიწადი არის, რომ დმანის[ს] მოველ, იქ ვიდექ და დმანის[ს] მლთისმშობლის ყმად ვიყაო. სანამდის დმანისი იყო დმანელს ვმსახურებდიო და დმანის[ი] რომ აიყარა, ქალაქს ჩამოვედით და სანამდის ელისე დმანელი ცოცხალი იყო, იმას ვმსახურებდი, მერმე ოთხიოდ წელიწადი ჩემთვის ვიყაო, მერმე დიმიტრი ეშიკალასბაში მიმსახურებდაო.

ჩვენ ასე გავაწესეთ: რადგანც ამდენის ჩნის მოსულია სხვეის ქვეყანისაგან და ეკლესიის ყმად მოსულა, ეკლესიას აღარ გამოერთმევა. ამგვარად მოსული კაცი, არც ჭელმწიფეს მიერთმეოდა შამშადილუს კაცისაგან და არც სხვას ვისმე. დმანისის ღვთისმშობლის ეკლესიისა არის და ეკლესიას მსახუროს.

ოკდონბერს ლ, ქორონიკონს უნე.

ოთხა ბეველი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. მონა მღთისა მოურავიშვილი ქ ა ი ხ ო ს რ ო.
3. თ ა რ ს ა დ ა ნ.
4. ქ. სოფლის შემსჭეალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა განმეველტო, მძლივა.

თავში:

ქ. ჩვენ, [მ ე ფ ე] ე რ ე კ ლ ე მდივანბგთაგან განჩენილს სა-
[მა]რთალს ვამტ[კიც]ებთ. ოკდომბრის ლ, ქორონიკონს უნე.

ბეველი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადილე, ე რ ე კ ლ ე.

434. ზანჩინება იმსა მღივნისა და კვეზარლის მათულის სამეფო

1708 წ. 9 იანვარი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 8. საბ. № 139. პირი. ქალღლი. ზედრული.

[180v] ი ე ს ე მ დ ი ვ ა ნ ი კ ვ ე ზ ე რ ე ლ ს უჩიოდა: ჩემსა და ჩემის ძმის გაყრაში მეიდანზე ღუქნები და ქვეშ სახლი საშუალოდ დავდევი, წილში არცერთს არ გვრგებია. ვალს ამბობდენ, მოვალე არსადა ჩნდა და გაუყოფრად გაუშვით ის ღუქნებიო. ვალიც მე უნდა მიმეცა და მამულიც ჩემი იყოო. მე ბატონს კახეთს ვახლდი. ერთს თვეს დაგვეგვიანა. ჩემს ნამალევად და შეუკითხავად ჩემს ძმას თორმეტის წლის ყმაწვილს წიგნი გამოართვა, ზოგი თეთრი მიეცა და ზოგი უკან დაეჭირა: თუ იესე დამაბეჭდავს, მაშინ მოგცემო.

მე რომ ქალაქს მოველ და საბეჭდავად მომიტანეს, დიად, შორს დავიჭირე: ჩემგან შავის გასყიდვა არას გზით არ იქნებაო. რაც თეთრი აკლდა ჩემს ძმას, მე მივეც და კვეზარელს კაცი მიუგზავნე — [181] უჩემოდ ჩემი მამული თორმეტის წლის ყმაწვილისაგან რად გიყიდნიაო. კიდეც მეორეთ კაცი მიუგზავნე: შენს თეთრს მე

მოგცემ, ჩემს მამულთან საქმე არა გაქვსო. ახლა სამართალში უჩივლია.

კვეზერელი ამას უპასუხებდა: მე შენმა ძმამ მომყიდა და შენმა დედამაო, ასე მითხრეს — იესესაც დავაბეჭდინებთო. რომ ვერ დააბეჭდინეს, ნაკლები თეთრი მისთვის აღარ მივეცო.

ამათი საჩივარი ჩვენ მოსამართლეებმა მოვისმინეთ.

ბ ე რ ძ უ ლ ი ს ა მ ა რ თ ა ლ ი ასე უჩენდა: უსაკოს ყმაწვილისაგან გასყიდვა არ იქნება. როცა მისი ძმა თუ შვილი ინებებს, დაიხსნისო. ქ ა რ თ უ ლ ი და ს ო მ ხ უ რ ი ს ა მ ა რ თ ა ლ ი ასე უჩენდა: ბატონისა და სახლის კაცის შეუკითხავად და დაუბეჭდავად მამული არ გაიყიდება; თუ გაიყიდა, როცა წაედავებიან — დაიხსნიანო.

ამ სამართლებით ეს ნასყიდობა მრუდი ნასყიდობა არის, [v] უნდა ისევ იესე მდივანმა დაიხსნას, რადგან არც ნება ჰქონია გასყიდვისა და არც დაუბეჭდავს.

და თუ ასეთი გაუკეთებია რამე კვეზერელს, ან ჰერი და ან კედელი, იმის ფასიც მდივანმა მისცეს. და თუ სხვა რამ ასეთი გაუკეთებინოს, რომ გასატანი იყოს, თავის საქონელი თან გაიტანოს კვეზერელმა; მისთვის, რომ რადგან ნება არა ჰქონდა უფროს ძმას გასყიდვისა, ამის შეუკითხავად არ უნდა ემუშავნა.

სამართლის წიგნის ძალით ამათი სამართალი ასე გარდასწყდა. აღიწერა იანვრის 8, ქორონიკონს უნც.

თუნდა რომ იმ ყმაწვილის წილი ყოფილიყო, მაინც იესე მდივნის შეუკითხავად არ უნდა ეყიდნა, თვარემ რადგან ასე იყო, რათ იყიდა.

435. ბანჩინება ნინოწმინდლის შიის ბაიო ჯანაშვილის საქმეზე

1708 წ. 9 მაისი

ბელაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6979. დედანი. ქალაღი. 42,5×17,2 სმ.

მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი ან მძიმე.

ქ. ნინოწმინდლის მსახურს იოვანეს ოსმალობას ერთი ტყვიაველი კაცი ჯ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი და თ უ ნ ა სხვისშვილათ დაუკერია ჯამაგირითა. იმის სხვი[ს]შვილობაში ამ ჯანაშვილს დათუნას იმ იოვანეს მსლებელი გაუწბილებია.

მერმე იოვანე¹ კურთხეულს. ნ. ი. ნ. ო წ მ ი ნ დ ე ლ ს ი ო ვ ა ნ ე

¹ იოვანეს.

ნ ეს თ ა ნ მისულა და სამართალში იმასთან ულაპარაკნიათ. ნი-
ნოწმინდელს იოვ[ან]ეს სხვა იქაური უფროსი კაცნიც თავისთან სა-
მართალში დაუსწრია და ამათი სამართალი განუწყესებიათ: ჯანა-
შვილის დათუნასთვის რაც სამართლის წიგნის ძალი მოახლის
სისხლს აჩენს, ის სისხლი დაუძთ, რომა ჯანაშვილს დათუნას ნინო-
წმინდის მსახურის იოვ[ან]ესთვის უნდა მიეცა.

ამ ჯანაშვილს სისხლის მიცემა ველარ შესძლებია, ყმათ მისე-
ლია და იმ იოვ[ან]ეს თავისი მოახლე ცოლათ ამ ჯანაშვილის დათუ-
ნასთვის მიუცია და თვისთვის ყმათ ყოლია.

სარამდინ ის დათუნა ცოცხალი ყოფილა იმისი ყმა ყოფილა.
ამაში კარგა ხანი გამოსულა, იმ დათუნას შვილი დარჩომია და ახ-
ლა ის შვილი წამოსულა და ტყვიავს მოსულა.

ჩვენ, მდივანბეგებთან სამართალში მოვიდნენ ამ იოვანეს შვი-
ლები გიორგი, ზუა და სვიმონ და იჩიელეს, რომ: ეს ბიჭი
ჩვენის მოახლის შვილი არისო; ოსმალობას ჩამოვიდა ეს დათუნა,
მოახლე გაგვიწბილა, მერმე სისხლი და[ა]დვეს მოსამართლეებმა,
სისხლის მოცემა ვერ შეიძლო და ყმათ მოგვივიდაო.

ჩვენ მოსამართლეებმან ამათი საჩივარი გავშინჯეთ. და ამ იო-
ვ[ან]ეს შვილებს — გიორგის, ზუას და სვიმონს ბედნიერის მეფის
განაჩენიც აქვთ, რომ ეს ჯანაშვილი დათუნა ოსმალობას არის გა-
სული კახეთსა და მოახლის გაწბილებსაც აცხადებს.

რადგან ეს ჯანაშვილი დათუნა ოსმალობას არის გასული და
მოახლის გაწბილებაც მართალია და სამართალშიაც სარწმუნო შე-
ვიქენით ამაზედ, რომ გასვლითაც ოსმალობას გასულა და მოახლეს
გაუწბილებია, ამისი სამართალი ასე განგვიწყესებია, რომ:

ამ ჯანაშვილს დათუნას შვილი რომ დარჩომია, სახელათ ბერო
ქეიან, ეს ბერო სამართლით ამ იოვ[ან]ეს შვილებს — გიორგის, ზუას
და სვიმონს დარჩა. სხვას კაცს ხელი არავის აქვს.

მაისის თ, ქორონიკონს უნვ.

ექვსი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
5. ს ო ლ ო მ ო ნ
6. მონა ღთისა მდივანი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ.

ქ. ამ განაჩენში რომ ეს ჯანაშვილი დათუნა სწერია და იმისა
შეილი ბერო, ეს ბერო ჩემთან არ დადგა. ბატონმა გიორგი ერის-
თავმა ერთი ოსის ბიჭი მიბოძა ამ ჯანაშვილს ბეროში. მე ამ ჯანა-
შვილთან საქმე არა მაქვს რა. ჩვენ, ნინოწმინდელს საბას ასე ხელი
ავცილია და ეს განაჩენიც გაგვიბათილებია. და თქვენ, ბატონი გი-
ორგი ერისთავისათვის მოგვირთმევია.

ალიწერა ივლის[ს] გ, ქორონიკონს უფბ.

ბეჰელი: საბა

436. არა სპატიცხოვლის მოხელეებისა შიის თაოგაზე მღივნანავთა

. განჩინებით

1708 წ. 16 მაისი

ცსა. ფ. 1449. საბ. № 2370. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[არზა]

ქ. ღმერთმან უკეთილმსახურების და უმაღლესის მეფის კირი
მათს მონათ კელიერთპირათ მცხეთელს მოკელე[ე]ბს მოსცეს.

ამას მოვაქსენებთ, რომე: ნეტარად კსენებული მამა თქუენი
პირველად საქართველოში რომ გამეფდა, იმ ხანში ერთი ჩვენის
ეკლესი[ი]ს ყმა ჯავახეთს ნასახლები საქართველოში გარდმოსული-
ყო და ჩვენის მალვით მთავარეპისკოპოსს კირილეს
და მიროტაძეს წაეყუანათ და ქვენა ტკოცას დაესახ-
ლებინათ. ქვენა ტკოციდამ წამოვიდა ის კაცი.

და დომე[ნ]ტი კათალიკოზის ნაბოძები წიგნი ქონ-
და. ის წიგნი მოიტანა და ნიკოლოზ კათალიკოზთან
იჩივლა, რომ თქვენის ეკლესიის ყმა ვარო და ძალით წამიყუანესო
და ქვენა ტკოცას დამასახლესო.

ნეტარად კსენებულს მეფესთან ვიჩივლეთ და განასამართლა და
ბეჟან სააკაძეზედ ოქმი დააწერინა და ასე უბძანა, რომ
აჰყარე და მოხისს მიიყუანეო. ბეჟან აყარა და მოხის[ს] მოი-
ყუანა და თორმეტი წელიწადი იქ ესახლა და ჩვენს ეკლესიას მსა-
ხურებდა. როიცა მოხისი აიყარა, ისიც ავეყარეთ და რეხას დავა-
სახლეთ.

თუ ლაშქრობისა და სურსათის მეტი იმას სხუა გამორთმევია
რამე, მოკითხული ქენით. გარდაგვახდევინეთ. და ჩვენის ეკლესიის
ყმაც არ იყოს, ერთი აშარი კაცი არის; თქვენთვის ტყუილად თავი
უწყენინებია და ოქმი გიბოძებიათ და ზაზა თარხნიშვილი-
სათვის მიგიბარებიათ. ჩვენი ვალი ეს იყო, თავი გაწყინეთ, რომ
მკვიდრი ჩვენის ეკლესიის ყმა არის. და ნება კემწიფისა აღსრულ-
დეს.

ოკლობრის კგ, ქორონიკონს უნდ.

თავში:

ბატონო მდივანბეგებო, სამართალი მოეცით ღმრთის წინაშე, დასწერეთ და გააჩინეთ. რასაც თქვენ სამართალს მისცემთ, ჩვენგან დაემტკიცება. ოკდონბერს ლ, ქორონიკონს უნდ. ერეკლე

ქ. მდივანბეგების ღმრთის წყალობავ ყორიასაულბაშო ზ ა ზ ა! მერე ამ არზის პატრონებს რომ ამ არზით ბედნიერს მეფესთან უჩივლიათ და ბედნიერს მეფეს ამათი სამართალი ჩვენთვის უბძანებია, ეს კაცი რომ შენ გაბარია, ეს კაცი სამართალში უნდა მოიყვანო, რომ ერთათ სამართალში ილაპარაკონ. გიორგობისთვის კგ, ქორონიკონს უნდ.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

[განჩინება]

ქ. მისს სიმაღლეს მეფეს რომ ეს კაცი ზაზა ყორიასაულბაში-ჩათვის მიეგარებინა, ჩვენ, მდივანბეგებმან ეს კაცი სამართალში მოვაყვანიეთ, ვალაპარაკეთ და ამისი საჩივარი გავიგონეთ.

ჩვენ ამისი საჩივარი რომ გავიგონეთ და გავშინჯეთ, სამართალში დიდად სტყუოდა; თავის ბესაბობით და ავკაცობით ხან ვის მისვლოდა ყმათა და ხან ვის. ეს კაცი დ ო შ ა შ ვ ი ლ ი მკვიდრი სვეტიცხოვლის ყმა არის. სხვას კაცს ამასთან საყმოთ ზელი არავის აქვს და ვერცავინ ედავება. სამართალმან სვეტიცხოვლის ყმათ განაწესა.

მაისის იე, ქორონიკონს უნფ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი ი ე ს ე.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2813. დედანი. ქაღალდი. 30×16 სმ. მხედ-
რული. ალაგ-ალაგ თითო წერტილი.

ქ. ა ბ უ ლ ა ძ ე თ ა მ ა ზ ა ჯავახეთიდან აყრილიყო და ზ ა ზ ა
თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ს მისლოდა. რამდენსამე წელიწადს იმის ყმათ
ყოფილიყო. მერმე მ ი რ ო ტ ა ძ ე ტყუილათ წასდავებოდა, რომ
ეგ თამაზა აბულაძე ჩემი სახლისკაცი არისო. გაუშინჯაობით მომხ-
დარიყო და თამაზა აბულაძე მიროტაძეს ტყუილათ გაეტანა. რამ-
დენსამე წელიწადს ქ ვ ე ნ ა ტ კ ო ც ა ს სახლებულიყო, მერე იქი-
დამ აყრილიყო და ბ ე ე ა ნ ბ ა დ რ ი ა შ ვ ი ლ ს მისლოდა. კარ-
გა ხანს იმასთან მდგარიყო.

ახლა თ ა რ ხ ნ ი ა ნ თ და ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ს ამ აბულაძის შვილს
ბ ე რ ზ ე ლაპარაკი შეექნათ. სარწმუნოს მოწმებისაგ[ან]. შევი-
ტყ[ე]ვით, რომ აბულაძე თამაზა მიროტაძის სახლისკაცი არ ყოფი-
ლიყო და ტყუილათ მოეგონა.

ახლა სამართლით აბულაძის თამაზას შვილი ბერი თარხნიშვი-
ლებს დარჩათ, ამისთვის რომ ჯავახეთიდან ზაზას მოსლოდა, მკვიდ-
რი ჯავახი იყო და ზაზას ყმობდა. რადგან ზაზას ყმა და მამული
თარხნიანთ საერთოთ ბატონისაგან წყალობათ სჭირს, ეს აბულაძე
ბერიც თარხნიანთი საერთო ყმა იქნება, სახლისკაცობაში თითონ
მორიგდენ, სხვას ამასთან კელი არავისა აქვს.

ამ აბულაძეს ბერზე ერთი განაჩენი ამირეჯიბს. მივეცი, მაგ-
რამ გაუშინჯაობით მოხდა. ის განაჩენი ბათილია. ახლა სარწმუნო
მოწმებისაგან სწორე შევიტყ[ე]ვით და ეს განაჩენი თარხნიანთ მივე-
ცით.

ალიწერა მაისის კა, ქორონიკონს უნვ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომო
ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. მონა ლთისა ამილახვრიშვილი მოურავი ი ე ს ე
4. ქ ა ი ხ ო ს რ ო.

438. **ზანჩინება პრაქლე II-ისა ქსნის ერისთავ ღაგიითისა და ყულარ-
ალას გიორგის გაყრის საქმეზე**

— 1708 წ. 22 მაისი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 352. დედანი ქალაღი. 55,2X34,5 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია ერთი, ორი ან სამწერტილი.

ქ. ქსნის ერისთავი დავით და ყულარალასი
გიორგი სახლისკაცობას, მამულსა და გაყრაზედ ერთმანეთს
ელაგებოდნენ. და ყულარალასი გიორგი გაყრას ითხოვდა.

სამი და ოთხი წელიწადი უშაღეთ და გაუყრელობას ურჩევ-
დით, მათი სახლისკაცობის საქმეც გაურჩევლათ იყო; მაგრამ არ
იქნა და ყულარალასი გაუყრელობას არ მოეშვა.

ჩვენ, საქართველოს მპყრობელმან, ქართლისა, კახეთისა, ყაზა-
ხისა, ბორჩალოსა და შამშადილუსა მჭირავმან, მეფემ ერეკ-
ლე, საქართველოს მსაჯულნი, ქართლისა და კახეთისა მდივანბე-
გენი და მდივანნი ვიახელით. და დიდხანს გვექონდა ამათი ლაპარაკი
და სარჩელი.

ეს საქმე ყოველთავე შეტყობილი აქვსთ და დამსწრენიც ბევრ-
ნი არიან, რომ სანატრელმა მამა ჩვენმა, ცხებულმა მეფემ და ჩვენ,
და ჩვენის ქვეყნის კაცმან ქსნისა და არაგვის საერისთოზედ რა
სასჯელი ვნახეთ, და რა ჭირდებულება გარდაგვედა, და რამდენი
კაცი მოგვიყუდა, და რამდენი დაგვეხარჯა, ყველამ კარგად იციან
და ახსოვთ.

ქსნის ერისთვის ოჯახი ერანის კელმწიფისაგან დატყვევებული
იყო და მიტაცებული. ერანის კელმწიფის ორგულისა და ოსმალის
მიმდევის კაცის მამული ქსანი ჩვენ კლმით დავიჭირეთ ღმრთის
მოწყალებით.

მასუკან მამიდა ჩვენი, ბატონის შვილი მარიამ, ბა-
ტონს მამა ჩვენს მეფეს და სანატრელს დედა ჩვენს დედუფალს
ვედრა ჩვენის მამიდაშვილის ბატონის ქეთეონის დაქს-
ნასა, და იმათმა მიზეზმა სულ ყველანი გამოიქნა.

როდესაც რომ მოვიდნენ, ჩვენ ის მამული ბატონის ქეთეონისა
შვილების მეტისათვის არავისთვის მიგვიცია. ეს საქმე სხვას, მტრი-
საგან დატყვევებულის კაცის საქმეს, არა გავს, არც მოსულსა და
არც ნაშოვნსა. დატყვევებული ვინც რომ იქნება, ლეკისაგან, თუ
სხვის მტრისაგან იქნება, მასუკან რომ მოვა თავის მამულზედ, თა-
ვის მებატონეზედ დანაშაული არა ექნება რა და არცა იმის ბა-

ტონს იმის მამულზედ დიდი რამ ჰქირახული ექნება, ამისთვის სა-
მართლით ერგება პატრონს ის მამული.

მაგრამ ჩვენ არც ვიყავით მაშინ ქსნის საერისთოს ბატონი და
არც ქსნის მებატონის ბატონი; არც ქსნის მებატონენი მაშინ ქსან-
ზედ იყვნენ, კელმწიფის რისხვით გარდაფანტულნი იყვნენ.

ჩვენ ღმრთის მოწყალებით, ჩვენის გარჯით და კელმწიფის წყა-
ლობით ვიშოვეთ და ჩვენის დისწულის შვილებისათვის გამოვიმე-
ტეთ და, როდესაც მოვიდნენ, მათი სახლის კაცებიც თავეთს მა-
მულზედ ვაგვეით.

თუ სხვა მეფეები ბძანებულ იყვნენ, სარწმუნოა, რომ არავინ
მისცემდათ ქსნის საერისთოსა. ჩვენ ნათესაობამ გამოგვამეტებინა,
თუ რომელსამე ასეთი ნამსახურობა ჰქონოდა დასაწყისით აქამ-
დე, რომ ქსნის საერისთოსთანა მამული გამოემეტებინოსთ, თუ არ
ნათესაობისათვის, ყველას ეცოდინებათ.

და ამ ნათესაობამ თავიდან ბოლომდის დავითისა და დავითის
ძმებისათვის მიგვაცემინა ეს მამული, რაგვარადაც კიდეც მამის
ჩვენის მეფის ბოძებული წიგნი აცხადებს; და ის წიგნი რას ღროს
და რისათვისაც არის მიცემული, მრავალთ იციან.

რადგანც ჩვენის ნებით შანშე და ყულარალასი და მისი ძმა-
ზურაბ შეიყვანეს ამ ჩვენმა ნათესავებმან და კიდეც თავეთს
ოჯახში ჰყვანდათ, და ისახლისკაცეს; და შანშე და ზურაბ როგორ
დარჩნენ ჩვენზედ, მრავალთ იციან.

და დავით ერისთავი და მისი ძმები ბეგლარ და
იესე, როგორც მართებდათ, ჩვენკენ ერთგულად დარჩნენ. ამათი
საქმე როგორც იყო, ამისგან უფრო რომ კიდეც გავგვერცელებინა,
განჩინებას არ შვენოდა, და როგორც იყო მათი საქმე და არის ჩვენს
გონებაში, ყოველივე განსჯილი არის და არ ეჭირება ამისგან უფრო
აღმოჩენა.

და ამ განჩინებას გარეთ აღარცა რა განწესდება, ასე დაგვიმ-
ტკიცებია.

ქ. ერისთავს დავითს და მისს ძმას იესეს მიეცეს
საუფროსო და საჭირნახულო და თავეთის მამის წილი
მამული, რომელიც იქნება ქსნის საერისთოს მესამედი, ერისთვის
მამის წილი.

ქ. გასამყრელო აიღება საჩვენოდ, რა რომ საუფროსოს
გამოარჩევენ, მერმე გასამყრელო უნდა აიღონ.

საუმცროსო და თავისის მამის წილი მიეცეს ყულარ-
ადასს გიორგის და ამის მამის წილი არის მესამედი. რად-

განაც ამდენი ხანი არის, ჩვენის ნებით შემოსულა, ჩვენც იმ ოჯახის მემკვიდრის შვილობით გვიყურებია, და ქეშმარიტი შვილიც არის, ამისთვის თავის წილს ასე თამამად ვაძლევთ.

ქ. და შ ა ნ შ ე რადგანც ჩვენს ორგულობაში მოკუდა, მისი წილი მამული, რომელიც იქნება მესამედი საერისთოსა, ჩვენთვის უნდა დაიდვას, ამისათვის რომ მისი ორგულობა და ორგულობაში სიკუდილი საანჯმნოდ გამოცხადებულია; სამართლის ძალით, მისი წილი მესამედი მამული სამეფოდ არის დასადები.

ამგვარი მეფესა და ქვეყანაზე დანაშაული ცოცხალს რომ ვე-
ლარ მოეკითხოს, წესია, რომ სიკუდილს უკან მამულის მიხუთით მოეკითხება.

და რადგანც ჩვენის მუხანათის წილი ჩვენთვის აგვილია, წყალობით ჩვენ მათთვისვე ამგვარად წყალობა გვიქმნია და გვიბოძებია, ნათესაობისა და ერ[თ]გულად დარჩომისათვის, დავით ერისთვისა და მისის ძმის იესესათვის გვიბოძებია შანშეს წილის მამულისა ყმა და მამული სამი წილი ყოვლისფერისაგან.

აგრევე ყულარადასის გიორგისათვის წყალობად გვიბოძებია შანშეს წილის მამულისა ყმა და მამული მეოთხედი ყოვლისფერისაგან.

ასე დაგვიმტკიცებია და აღარც ამ განჩინების განდრეკა იქნება, ყოველთავე უწყოდენ.

თვესა მაისსა რიცხუსა კბ, ქრისტეს აქეთ ჩღჳშ, ქორონიკონს უნვ.

ბეჰელი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთისა მსაჯულნი და მდივანნი ამ განჩინებისა თანაქმანი ვართ.

ექვსი ბეჰელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?). იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი ი ე ს ე
5. ქ. სოფლის შემსჰვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემცა. განმეველტო, მძლივა.
6. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

1708 წ. 25 მაისი

ცხსა: ფ. 1450. დავთ. № 46. საბ. № 185. ქალაღი. მხედრული.

[130v] ეღიშერ მღიგნიშვილი იოსებ ასე ჩიოღა: რუისელი ლომკაცაშვილი ღთისია ჩემი ყმა არის და ახლა რომ ქართლი აიწერა მროვლის აზნაურშვილებს თავებზე დაუწერიათო.

მამაცაშვილი ქაიხოსრო სამართალში მოვყუანი-ნეთ და ამის საქმე გამოვიკითხეთ. ლომკაცაშვილი ლომი და მისი ძმა პაპუა ოთარ მღივანს ციციშვილისაგან ეყი-და. მასუჟან ეს ლომკაცაშვილები მროველს ნიკოლოზთან მისულიყვნენ. იმას ცოტა რამ ნასყიდი მამული მიეცა და ხატის ყმათ დაეყენებინა. მასუჟან ისინიც და იმის შვილებიც თავისავ მამულზე დამდგარიყვნენ და თუშანიშვილისავე ყმა ყოფი-ლიყვნენ.

ჩვენ მროვლის ნიკოლოზის მიცემული წიგნი ამ ლომკაცა[131]-შვილს მოვატაინეთ, სამართალში გავშინჯეთ. რადგან ეს ლომკაცა-შვილი არც მეფისაგან, არც ციციშვილისაგან და არც თუშანიშვილი-საგან ეკლესიის შეწირული არ ყოფილა, თავისთავად მემკვიდრე თუ ნასყიდი კაცი თავს ვერ შესწირავს, სამართლით ეს ლომკაცა-შვილია ღთისია იოსებ მღივნის შვილს დარჩა. მროველს ხელი არა აქვს.

მაგრამ დავთარში სამროვლოთ რომ სწერია, ამ ერთის კაცის სათხოვარი სამროვლოს უნდა მოაკლდეს და მღივნის ეღიშერის ყმის სათხოვრის ანგარიშს უნდა მოემატოს.

აღიწერა მაისის კე, ქორონიკონს უნვ.

თავში:

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ. მაისის კთ, აღიწერა ქორონიკონს უნვ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1378. დედანი. ქალაღი. 31X19,2 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, ზ ა ზ ა ს და დ ა ვ ი თ ს
ულუმბელები ბატონყმობაზე და უსამართლოს დამართებაზე უჩი-
ოდნენ.

ბედნიერს კელმწიფეს ამათი სამართალი ჩვენ, მოსამართლე-
თათვის ებძანა. ჩვენ ეს საქართველოს დარბაზიელში და ერში
მოვიკითხეთ. ულუმბელები ულუმბის ღმრთისმშობლის შეწირულ-
ნი არიან და როდესაც უ ლ უ მ ბ ა ამირეჯიბს სასაფლაოთ მეფე-
თაგან წყალობა დამართებიათ, იმ მონასტრის წინამძღვარიც ამათ
მოსცემიათ, როგორც სხვას თავადებს წინამძღვარი და საწინამძღვ-
რო სამკვიდროთ წყალობით სპირთ და ბოძებიათ, აგრევე ამ ამირე-
ჯიბს ულუმბა კბოძებიათ და ამათი ყოფილა.

ავის დროს მიზეზით აღარც წინამძღვარი უჯდათ და თითონ ეს
ულუმბელები იმერეთს დაფანტული ყოფილაყენენ. ეს ამირეჯი-
ბები იმერეთის მეფეს შეხვეწნოდნენ: ერთი ხარაბა ადგილი ებო-
ძებინა, იქ მოეგროვებინათ და დაეყენებინათ.

რადგან უცხოს ქვეყანაში იყვნენ, იმათის დაუყარგაობისა და
გაუსყიდველობის მიზეზით ამ ულუმბელებზე ზოგი რამ ძალა ამი-
რეჯიბს დავითს მიეღო, მაგრამ ჩვენ ეს შევიტყვევით, რომ იმათის
მორჩენის გულისათვის ექნა.

მასუქან ამ ამირეჯიბს მისის მეფობის სიმაღლის წიგნიც წაე-
ღო. თვითონაც ცდილიყო, ულუმბელები იქილამ აეყარა და ქართლ-
ში გარდმოეყვანა. იმ გარ[დ]მოყვანას უქან აღარც ამირეჯიბს ულუმ-
ბელებისათვის ჯაბრი რამ ექნა და არც ამ ხნისას ისინი უჩიოდნენ.

ჩვენ ესენი ისევე ბატონყმობის რიგით შევიარიგეთ. და თუ რამ
იმერეთს ამათგან ჯაბრი დამართოდათ, იმის მიცემავე უსამართლეთ.

რაც ძველთაგან ულუმბელებს სამსახური ზღდებიათ, იმ რიგათ
ემსახურნენ.

და როცა მისის მეფობის სიმაღლემ და მისმა უწმინდესობამ
პატრიარქმა ინებოს და ულუმბას წინამძღვარი განუწესოს, როგორც
ძველთაგან რიგი ყოფილა და ან სხვას თავადებს წინამძღვარი
უზით, იმ რიგით და წესით იქნებოდნენ, როგორც პირველ ყოფი-
ლან და ან როგორც მეფისა და პატრიარქისაგან ებძანოსთ, ისე მო-
იქცნენ.

მაგრამ რადგან დღეს უღუმბელები თავის სამკვიდროზე აღარა დგანან და ამირეჯიბი სხვას მამულზე აყენებს, მარამდინ სამკვიდროზე მისვლა მოუხდებოდესთ, შეძლებისაებრ ბატონყმურათ ემსახურონ.

და როცა თავის სამკვიდროზე დადგებიან, რაც ამირეჯიბისა ზღებოდეს, ის ემსახურონ.

ალიწერა მაისის ლ, ქორონიკონს უნვ.

ხუთი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი ი ე ს ე
5. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

ზემო კიდეზე:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. როგორც მეფის ლუარსაბ წამებულის განაჩენში სწერია, იმ წესით და იმ რიგით იქცეოდნენ, იმ განჩინებას ვამტკიცებთ.

ალიწერა ივნისის ე, ქორონიკონს, უნვ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე მარცხენა კიდეზე:

ქ. ჩვენ, მეფის ძე საქართველოჲს პატრიარხი ანტონი მსაჯულთაგან კმნილს განჩინებასა ამას, ბრძანებისაებრ მისის სიპაღლის ჩემის ძმის მეფის ირაკლისა, დავამტკიცებთ.

წელსა ჩლჲ, თთუე იუნისის ვ.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ქ. როგორათაც სანატრელთ მეფეს ირაკლის და უწმიდესს პატრიარხს ანტონის დაუმტკიცებიათ, ჩვენცა, ბრძანებისამებრ მათისა, განჩინებასა ამას ვამტკიცებთ.

იუნისის კა, წელსა ჩუბ.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

441. განჩინება ჯავახიშვილებისა და ნინიაშვილების გატონყმობის სამეფო

1708 წ. 2 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. ლავთ. № 35. საბ. №. პირი ქალაღი. მხედრული.

[8] ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი და ნ ი ნ ი ა შ ვ ი ლ ი მღვდელი
ონოფრე და მისი ბიძაშვილი პავლე ბატონყმობაზე და
უსამართლოთ სამსახურზე ჩიოდნენ.

ეს ნინიაშვილები აზნაურშვილები არიან, რომ მეფეთაგან ბო-
ძებული წიგნებიც აზნაურშვილათ აცხადებს და მერე თავის ნას-
ყიდს მამულზე დგანან. როგორც აზნაურშვილის სამსახურის რიგი
არის, თავეთის შეძლებით ესენი ჯავახიშვილებს ისე უნდა ემსა-
ხურონ და მეტი ჯაბრი არცარა ჯავახიანთ უნდა მოინდომონ. ზა-
ქარაშვილები უწინაც ამათი ნაყმევი ყოფილა და ახლაც ჯავახი-
შვილებმა ამათ მისცეს.

ალიწერა ივნისის ბ, ქორონიკონს უნვ.

იოანე	ქაიხოსრო	ფარსადან	
-------	----------	----------	--

442. არზა პაპალა სანთლიკუდაშვილისა მამულის თაობაზე

მღივნანებათა განჩინებით

1708 წ. 5 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 446. დედანი. ქალაღი. 27X22 სმ. მხედრული. გან-
კვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი ბრეთელს ს ა ნ თ ლ ი-
კ უ დ ა შ ვ ი ლ ს პ ა პ ა ლ ა ს მოსცეს. მერმე ამას მოვახსენებთ
ჩვენს ხემწიფეს. შარშანს წინ გიორგი ლეკმა ანდრიდამ და-
მიხსნა, თვრამეტი თუმანი მიდის, ზოგი მიმიცია და ზოგისა ილაჯი
არა მაქვს; რო[მ] მოველ, შინაც არ მივსულვარ, მაშინვე არძი მო-
გართვი, რომ რაც ნასყიდობა მქონდა, ის დამნებდეს, რომ თავი
დავიხსნა მეთქი. თქვენ დიამბეგებზე ოქმი მიბოძეთ: ამისი ნასყიდო-
ბა მოიკითხეთ და იმითი თავი დაიხსნასო, ასე გებძანათ. დიამბეგებმა
ა ბ ე ლ კ ა ლ ა ტ ო ზ ი შ ვ ი ლ ი იასაულად გამატანეს. სწორეთ
მოიკითხეთ და მუჯალამაც მოაწერინე ბრეთელებს, რომ ნასყიდობა
რა ერთი აქესო. იასაულმა მუჯალამა ჩამოუტანა. თქვენს ოქმზე
განაჩენი განაწესეს, იასაულთან გამატანეს, ყმასა და მამულზე ხე-
ლი ამართა და მამაბარა. ცოტას ხანს მეჭირა.

მერმე გიორგი ლეკს ეჩივლა. იასაულათ პ ა პ უ ნ ა ფ ა ლ ვ ე-
ნ ი შ ვ ი ლ ი მოგეცათ; მამული ისევ წამართვა. ე დ ი ა მ ა ვ ა ლ ი-

შვილმა მომკიდა ხელი და ხელში პაპუნას მიმცა: ეს ისევ ლეკს მიეც, ამას თავის ნასყიდობას არ გავასყიდვინებო.

ახლა მუდამ იასაული ავად მეპყრობა, თეთრს მალონებს. აქამდი მე ვიყავ ტყვე და ახლა ცოლითა და შვილით ტყვე შევიქენ, [და]ლიტნიდამ იხსნი. ამთონი შენი წყალობა იყოს, რომ ჩემი ნასყიდობით მე თავი დავიხსნა. სხვა ილაჯი არა მაქვს. მეორეთნუ დამატყვევებთ, თქვენს შვილებს თავს შემამავლევეით ქრცხიწვალსაც მიბოძეთ ოქმი. ახლა მივიტანე და არცარა იმითი გამირიგდა. მეორეთნულარ გამაურჯულოვებ, ქრისტიანი ხემწიფე ბძანდებით.

თიბათვის ე, ქორონიკონს უნვ.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგებმა ავალიშვილი ედია და ეს პაპალა ვალაპარაკეთ, ასე გავარიგეთ: თუ ედიას უნდოდეს, ათი თუმანი ამ პაპალას სახსარში მისცეს და თავის მამული ნასყიდი თუ უსყიდი ყველა დაანებოს. ეს პაპალა როგორც ბატონყმობის რიგია, ისე ემსახუროს. ათ თუმანზე მეტი თავის სახსრის რაც იყოს, პაპალამ მისცეს, მამულს კი ნუ გაჰყიდის¹. და თუ ედიამ ათი თუმანი ამის [სახ]სარში არ გაიღოს, თავის ნასყიდი მამული უნდა დაანებოს, როგორც ბატონის ბძანება არის, ისე გაყიდოს და თავი დაიხსნას. ივნისის ივ, ქორონიკონს უნვ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748.
2. ქაიხოსრო.
3. ფარსადან.
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.

443. განჩინება ასლანას შვილის პაპას ვალის საქმეზე

1708 წ. 7 ივნისი

ცსსა. 1448. № 449. დედანი. თავი დაზიანებული. ქაღალდი. 40,7×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ანჩისხატის დეკანოზის შვილი მიქელ მღვდელი მოქალაქეს ასლანას შვილს პაპას თამასუქით რვას თუმანს უჩიოდა; მის სიმაღლის მეფისათვის არზა მიერთმევეინა და ეჩივლა.

¹ გაყიდეს.

მეფეს ამისი სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ამა-
თი ლაპარაკი გავსინჯეთ. მიქელ მღვდლის მამის პეტრესაგან რვა
თუმანი აეღო ას ლ ა ნ ა ს შვილს პ ა ჰ ა ს თავისის დასტუხანით;
თამასუქი მიეცა თავისის სახელითა; თუმანი თვეში ორშაურათ
სარგებელი ეწერა და ესეც ეწერა თამასუქში: «შენი თეთრი თუ
მე ვერ მოგცეო, ჩემმა სახლებმა უნდა გაქცეს შენის თეთრის პა-
სუხიო».

პაპა ხომ ამოწყვეტილიყო უშვილოთ. და როგორათაც თამა-
სუქში უჩენს, იმ წესით სახლიდამ უნდა პასუხი გაეცეს თავისის
სარგებლით თავისის თამასუქისა.

მიქელ მღვდელმა სამართალში ასეც ილაპარაკა: ჩემს თამა-
სუქს უწინ სხვა თეთრი პაპას თაჰასუქით არავისი მართებიაო, ფი-
ციოთა თქვა.

რადგანაც პირველათ ამისი თეთრი აუღია, სამართლით სახლი-
დამ უწინ პასუხი ამას უნდა მიეცეს.

და თუ ასეთი თამასუქი წამოაყენოს ვინმე პაპასაგან აღებუ-
ლი, რომ ის თამასუქი ამ მიქელს თამასუქზე უპირველესი იყოს
და სახლი გირაოთ ჩაეწეროს თვითონ პაპას, იმისი სამართალი უნდა
გაისინჯოს.

ვალეები სხვაც მართებს, მაგრამ უწინ ამისი თამასუქი არის
დაწერილი ამ თარიხში, ორმოცდაშვიდი წელიწადი უნდა იყოს ამი-
სის თამასუქისა ძალით, უწინ ამას უნდა სახლებმა პასუხი გასცეს.

მთიბათვის ზ, ქორონიკონს უნფ.

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბუმოი
ლმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. მდივანბეგად განვისჯებო, თუ განვდრიკე, დავისჯები,
ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. სოფლის შემსჯვალულს სოფელმაც მდივა, ნიქი ესემცა
განმევლტო, მძლივა.

ქ. ჩვენ, სრულ[იად საქარ]თველოს მეფე მეორე [ერ]ეკლე ამ
განაჩენს ვამტკიცებთ. მ[თი]ბათვის ი, ქორონიკონს უნფ.

ბეჰდი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადილე, ე რ ე კ ლ ე.

444. არზა ზურაბ კოზალაშვილის შვიის თაობაზე მღივანებათა

განჩინებით

1768 წ. 10 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 782. დედანი. ქაღალდი. 27,2×12,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჳირი მოსცეს იტრიელს ჩხეიძის ყმას კობალაძე ზურაბას.

მემრე ორი ბიძას შვილი მყუანდა ერთი ბატონმა ჩემმა გამიყიდა ზალიკა ორჯონიკიძე ზედ და ერთი ჩემთან იყო. მემრე გაყიდულმა ძმამ უთხრა თავის ძმას: ბიძაშენი საბრალო არის, მოდი ჩემთან, ერთათ დავდგეთო; მივიდა და თავის ძმასთან ხიზნათ დადგა. ცოტა ხანი იქ ხიზნათ იყო. მერე გლახა ციცის-შვილი რომ მოკლეს, იმ მღევარში ეს ჩემი ბიძის შვილიც მოკლეს. მერე ორჯონიკიძემ ქვრივი გამიყიდა და ობოლი გვერთ ახლავს. ამ ობოლს ვთხოვ და არ მაძლევს. ამდღონი თქვენი წყალობა იყოს რომ ეს ობოლი დამანებოს, რომ მამული არ წაუხდეს. ღმერთი გაგიმარჯვებს.

მაისის კზ. ქორონიკონს უნვ.

კიდეზე:

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო, ეს მოგვახსენე, ორჯონიკიძემ ის შენი რძალი ვის მისყიდა, [ამ]ისი პასუხი მაშინ მოგეცემა. მაისის კთ, ქორონიკონს უნვ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

თავში:

ქ. ყორიასაულბაშო ზაზავ! ერთი იასაული მიეც. ამ არზის პატრონი და ორჯონიკიძე ზალიკა ორნივ მოსამართლე[ე]ბთან მი[ი]ყვანონ და ამათი სამართალი მღთის წინაშენ იმათ უსაჯონ. მაისის ლა, ქორონიკონს უნვ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მღივანბეგებმა ამ არზის პატრონისა და ზალიკა ორჯონიკიძის სამართალი გავშინჯეთ. ზალიკას ნასყიდობის

სიგელი რომ აქვს, ის სიგელიც მოვატანიხეთ და სამართალში გავ-
შინჯეთ. იმ სიგელში ზალიკას ერთი ძმა ეწერა ნასყიდობით და
მეორე ძმას ტყუილათ ექირა. სიგელში ტყუილათ გაეყეთებინა და
ჩაეწერა ზალიკას; ამაზედ ჯარიმაც გამოერთმეოდა, რომ ტყუილათ
მეორე ძმა ნასყიდობით სიგელში გაეყეთებინა და ჩაეწერა. მაგრამ
ჯარიმა კი გვიპატივებია და ის ბიჭი თავის პატრონს უნდა მისცეს
და ამ ბიჭის დედა რომ გაუთხოვებია, თუ მართლა გაუთხოვებია,
რაც საქვარიო აუღია ზალიკას, ისიც უნდა ზალიკამ ჩხეიძეს მის-
ცეს. და თუ ზალიკას ის დედაკაცი გაუყიდა და გათხოვებას
ტყუილათ ანბობს, ამაზედ ზალიკა გაიმტყუენონ, კელმწიფის სა-
მართალში უნდა მოვიდნენ და ამისი სამართალი კელმწიფემ ბძანოს.

თიბათვის ი, ქორონიკონს უნჯ.

იასაულო დავითის შვილო ზა[ა]ლ! როგორც ამ განა-
ჩენში ეწეროს, ასე უნდა გა[ა]რიგო.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ლმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო.
3. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი ი ე ს ე.
4. ფ ა რ ს ა დ ა ნ.

445. განჩინება ზაქარია ციციშვილისა და ღვათ მიჩაშვილის შვის ჯოზინაშვილავის საძმავს

1708 წ. 18 ივნისი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 5047. დედანი. ქალღდი. 31×20 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ზ ა ქ ა რ ი ა ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ს აზნაურშვილები ჯ ო ბ ი -
ნ ა შ ვ ი ლ ს ს ა ბ ა ს ა და გ უ ლ ა ს პ ა ზ ე რომ დაობდენ,
მი რ ზ ა შ ვ ი ლ ი დ ა ვ ი თ ამისას ზოგს რასმე მიზეზებს ანბობ-
და. ციციანი თავის მემკვიდრე ყმობით ედავებოდნენ, მიწობელი
მემკვიდრე არისო.

ამ ჯოზინაშვილის საქმე მოვიკითხეთ. ეს ჯოზინაშვილი ჯავახე-
თილამ რომ გარდმოსულა, პ ე ტ რ ე ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ს მოსვლია.
ქალანთარი წაზდავებია, გამოურთმევია, ს კ რ ა ს დაუყენებია, მა-
მაც იქ მოჰყოლდმია. სკრა რომ დაცლოლა, ეს ჯოზინაშვილები
ტ [ი] რ ძ ნ ი ს [ს] მისულან და იქ დამდგარან. სამართალში მიჩა-
შვილს ამ ჯოზინაშვილებთან კელი არა აქვს, ამისთვის, რომ თუ
ჯავახობით ზდავებოდა, ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი პ ე ტ რ ე უნდა წაზდა-
ვებოდა, უწინ იმას მოსლოდა, რად იმან აღარ ილაპარაკა?

ციციშვილის ზაქარია სალთხუცის მემკვიდრე ყმა ყოფილა და სამართლით დარჩა ციციშვილს ზაქარია სალთხუცესს.

იასაულო, მ ი რ ი ა ნ ა შ ვ ი ლ ო ი ე ს ე! ეს ჯობინაშვილი საბა და მისი ძმები აუყარე და ზაქარიას აზნაურშვილებს მიაბარე.

ალიწერა ივნისის ივ, ქორონიკონს უნვ.

ავალიშვილს პეტრესა და ზაალს ვკითხეთ, იმათაც ასე დაგვარ-წმუნეს; ასე ყოფილა, როგორც ამ განაჩენში სწერია, და არცა რას ეს ავალიშვილები ამ კაცზე ლაპარაკობდენ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთადა გულის მმბჭომი ღმერთგანცა(?), ი ო ა ნ ე, 1748.

2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო

3. მონა ლთისა ამილახვრშვილი მოურავი ი ე ს ე

4. ფ ა რ ს ა დ ა ნ.

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განჩინებას ვამტკიცებთ. ივნისის ივ, ქორონიკონს. უნვ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

446. განჩინება თუშანიშვილებისა და ქარუმიძეების რუს სამხეზე

1708 წ. 17 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 4. საბ. № 36. პირი. ქალაღღ. მხედრული

[33v] თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი და ქ ა რ უ მ ი ძ ე ე ბ ი რუზედ-ლაპარაკობდენ. თუშანიანთ ერთი განაჩენი მოითანეს მე ფ ი ს ვ ა ხ-ტ ა ნ გ ი ს ნაბოძები და ერთი დავით ერისთვის მიცემული წიგნი. ეს წიგნები ასე აცხადებდა: ქარუმიძეებს თავეთი რუ ერთი ზედ უნდა გადაეტარებინათ და მეორე ქვეშ გაეძვრინათ.

ქარუმიძეები ამას ამბობდენ: ეს განაჩენი რომ ავილიათ, რო-გორც მაგაში სწერია, ეგრე არას დროს არ უდენიაო.

თუშანიანთ ქსნის ერისთვის კაცნიც მოწმად წარმოაყენეს. ისი-ნი ასე მოწმობდენ: ქარუმიძეების რუ ერთი ზეიდამ გარდმოტარე-ზული და მეორე ქვეშ გაროინებული გვინახავსო. მაგრამ ჩვენ იმ მოწმე[ე]ების სიტყვას მტკიცედ ვერ ვერწმუნენით.

ამის სამართალი ასე გავაჩინეთ: თუშანიშვილებმა ის მე ფ ი ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს ბოძებული განაჩენი და დავით ერისთვის მიცე-მული წიგნი ხელთ დაიჭირონ, საცა ქარუმიძეების [34] რუ გადა-სატარებელია, იქ მივიდნენ, ხატი ჩაისვენონ, ასე შეპფიცონ, რომ: «თქვენს რუს ამ ჩვენს რუზე ზედ გარდუვლია, როგორც ძველს.

განაჩენში გვიწერია, ისე უდენია და მეორეს თქვენს რუს ქვეშ გაუვლია».

თუ ასე დაიფიცონ, თავეთი რუები ქარუმიძე[ბ]მა ცალკე გაიკეთონ, თუმანიანტ რუს ნულარ შეირთვენ. და თუ ვერ დაიფიცეს, რაერთიც ქარუმიძეებმა თუმანიანტ რუს შეჰყარონ, იმდენს წყალს გაიტანდნენ. თუმანიანტ თუ დაიფიცონ, მასუკან თუ რასმეს უჩიციან ქარუმიძეებს, სამართალში ელაპარაკონ და სამართალი მიეცემათ.

აღიწერა ივნისის იღ, ქორონიკონს უნვ.

თავში:

ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ. მაყაშვილო ლუარსაბ! ეს ასე გაარიგე. ივნისის იღ ქორონიკონს უნვ.

ამისი მოასილი მაყაშვილი ლუარსაბ იყო თუმანიანტ და ქარუმიძეებიც რუზედ მიეყვანა, ხატი და ჭვარიც მიესვენებინა. ქარუმიძეებს თუმანიანი აღარ დაეფიცებინათ და თვისის ორისავ წყლის გატანა როგორც ამ განაჩენში სწერია, ისე თავს ედვათ. დღეის იქით ქარუმიძეებს თუმანიანტ რუსთან ხელი არ აქვთ. როგორც ამ განაჩენში სწერია, თავეთ წყალი ისე გაიტარონ. აღიწერ[ა] ივნისის იზ. გასულს, ქორონიკონს უნვ.

ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ, როგორც მეორეთ მდივანბეგებს მოუწერიათ, ამგე. ივნისის იღ, ქორონიკონს უნვ.

447. არზა ღაპითიუშვილავისა შიის თათბაჯე მდივანბეგთა განჩინებით

1708 წ. 18 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 781. დედანი. ქაღალდი. 20,7×13,1 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის კირი დავითიშვილს. დავითს და ზა[ა]ლს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებთ ბედნიერს ხემწიფეს. გორელს ში-

ზინაშვილს ჩვენი სამი ძმა კაცი მოჯამაგირეთ ედგა. და იმ ჩვენის კაცის და ქცხინვალელს თქვენს სახასოს კაცს მაისურაძეს ყვანდა ცოლათ. ის დედაკაცი დატყვევებულიყო, აქ გორს ჩამოყვანათ და იმ შიხინაშვილისათვის მიეზარებინათ. იმას იმ თავისის სხვიშვილებისათვის მიეზარებინათ თქვენი და [ა]რისო. მოსულიყო მ[ა]ისურაძე, თავისი ცოლი მოეპარა. ახლა ეს შიხინაშვილი ჩემს კაცებს ნასყიდათ იქერს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი სამართალი მაღირსეთ. თიბათვის ი, ქორონიკონს უნვ.

თავში:

ქ. მდივანბეგების იმედო იასაულო ტეტიავ დიასამიძე! მერე ამ არზის პატრონი ვისაც ამ არზით უჩივის სამართალში მოიყვანე. თიბათვის იზ, ქორონიკონს უნვ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იოანე, 1748
2. ქაიხოსრო
3. ფარსადან.
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.

[განჩინება]

ქ. დავითიშვილები შიხინაშვილს უჩიოდნენ გვრიტაძეს ესტატესა, გიორგიზე და ხარიკაძეს დათუნაზე.

ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ. ამ კაცებში შვიდი თუმანი ჯარიმათ შიხინაშვილს გაეღო და ამ კაცებს ნასყიდობის წიგნი მიეცათ.

ამათი სამართალი გავშინჯეთ. უბატონოთ თავის ყმა თავს ვერ გაყიდის; და მეორე ეს, რომ იმ ჯარიმისათვის ერთი ძმა დაჰერილი ყოფილა და ნასყიდობაში სამნივ დაწერილან.

ამის სამართალი ასე გავაჩინეთ: შვიდი თუმანი დავითიშვილმა შიხინაშვილს უნდა მისცეს და ეს კაცები დავითიშვილს ღარჩეს.

შიხინაშვილს ამ კაცისათვის თავის გოგო რომ მიუცია, იმაზე ელაპარაკებოდა. ამ კაცმა იკორთის დეკანოზის მოწმობის წიგნი მოიტანა, რომ ის გოგო ნასყიდი არ ყოფილა, ასე პირობით ჰყოლია, რომ დროზე უნდა გაეთხოვებინა. რადგან ეს ასე ყოფილა, ამ გოგოზე ველარას შეუვა.

აღიწერა იენისის იშ, ქორონიკონს უნვ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე.

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფ ე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ განა-
ჩენს ვამტყიცებთ. იასაულო, დ ი ა ს ა მ ი ძ ე ე ტ ე ტ ი ა ვ! ეს ასე
გაარიგე. იენისის იმ, ქორონიკონს უნე.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე .

448. ჰანჩინაბა იოვანა მდივანგებისა და ღვთისმეტყველისა

ჟამისა სამეფო

1788 წ. 22 ივლისი

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 15. საბ. № 101. პირი. ქალაქი. მხედრული.

მდივანგებმა იოვანემ იჩივლა: ჩემი ყმა დელიცნუტელი
ა ბ ა ზ ა, მისი ძმა ავთანდილა და იმის ბიძა თ ა მ ა ზ ა ჩემი
ყმანი არიანო, ქსნის ერისთვის დავითის მამულში ხიზნათ
დგანან და ერისთავი დავით აღარ მანებებსო.

ესენი ორნიც სამართალში ვალაპარაკეთ.

ერისთავი დავით ამას უპასუხებდა: ესენი შენს მამულში ხიზ-
ნათ მდგარანო, არ ღუთაშვილის ბახუტას ყმანი ყოფი-
ლანო, იმას თავი დაუხსნევიანებია. იმ წიგნზე ქაიხოსრო სარდლის
ბეჭედიც უზისო, არბაბობას აქეთ მე მომსვლია და ჩემი ყმა არისო.

ჩვენ, მოსამართლეებმა ამის მოწმე[ე]ბი მოვიკითხეთ. მოწმე[ე]ბ-
მა ასე იმოწმეს: მღებარი ავაქა დელიცნუტში მოსახლეთ
გვინახავს და ხარჯსაც იმ სოფელზე აძლევდაო.

და ზ ა [ა] ლ ა მამასახლისმა ბოლნისისამა ესეც იმოწმა: მე გ-
ე რ ი ს ხ ე ვ ს რომ იდგა, მდივანგების კაცმა მაღიც გამოართვაო.

ჩვენ ბახუტა არღუთაშვილი სამართალში მოვაყვანინეთ, იმან
ასე თქვა: ჯერ მე ფ ე ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს პ ა [ა] ნ ს არ წაბჰანებულ-
იყო, მღებარი ავაქა ჩემის მამულიდამ აიყარა და ლ უ ა რ ს ა ბ
სარდალს დელიცნუტს დაუხსნაო. მამაჩემმა სთხოვაო, მაგრამ
ავაქას მამული არა ჰქონდაო და აღარც მამაჩემი გამოენახაო და
ლუარსაბ სარდალს დაქანებაო. მას აქეთ იმისი ყმა იყოო. ყიზილ-
ბაზობაში ავაქა მღებარი ქალაქს ჩამოსულიყოო, დელიცნუტის მა-
ლუჯაათს იმასა სთხოვდნენ.

მისკარბაშმა აღამ მითხრა: ეს კაცი მაინც შენის ხელიდან წასული არისო, ამას ერთი აზატობის წიგნი მიეც, ეგები ამ მალუჯათს მოვარჩინოთ, მაღლი არისო. ამ მიზეზით მივეც და მერე ქაიხოსრო სარდალმაც დაუბეჭდაო. მე ამ წიგნის მიცემაში არაფერი არ ამიღია რაო.

რადგან ეს საქმე ამ ბახუტასაგან დახლათილი არის, ამანვე უნდა გაარჩიოს. ბახუტა წაყდეს, ასე დაიფიცოს: «მღებარი ავაქა მამას იმისს ლუარსაბ სარდლისათვის დაეთმოს და თითონ ხელი აეღოს და რომელიც აზატობის წიგნი ამ ბახუტას მიუცია, იმაში არაფერი გამოერთმიოს და ის წიგნი მალუჯათის მორჩენის გულისათვის ქაიხოსრო სარდალს და მისკარბაშს მიეცემინებინოსთ».

თუ ბახუტამ ასე დაიფიცა, აბაზა, ავთანდილა და თამაზა მღივანბეგს იოვანეს დარჩება. და თუ ბახუტამ ასე ვერ დაიფიცა, ქსნის ერისთავის დავითისა იქნება. ამათი სამართალი ასე გარდასწყდა.

ივლისის კბ, ქორონიკონს უნვ.

ამ განაჩენით არლუთაშვილს ბახუტას ფიცი რომ ედვა, საფიცრათ წამოდვა, ერისთავმა დავით აღარ დააფიცა. ეს აბაზა, მისი ძმა ავთანდილა და მისი ბიძა თამაზა მღივანბეგს იოვანეს დანება. აბაზაც ყაბული გახდა. დღეის იქით ამათთან სხვას ხელი არვისა აქვს, მღივანბეგის იოვანეს აზნაური არის, სამართლითაც ამას დარჩა. ივ-

ლისის კბ, ქორონიკონს უნვ.

ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ასე გამტკიცებთ. რაგვართაც მღივანბეგებს ამ განაჩენზე მოუწერიათ, ეს კაცნი იოვანე მღივანბეგს დარჩა. აღიწერა ივლისის კბ, ქორონიკონს უნვ.

თავში:

ჩვენ, მე ფე ქართლისა, კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს გამტკიცებთ.

იასაულო, ნახუცრიშვილო ზურაბ! ეს ასე გა[ა]რიგე. თუ ბახუტამ ასე დაიფიცოს, როგორც ამ განაჩენში სწერია, ეს კაცნი აუყარე და იოვანე მღივანბეგს მიაბარე. თუ ვერ დაიფიცავს, დავით ერისთავს დარჩება. ივლისის კბ, ქორონიკონს უნვ.

449. ბანჩინება ჯაპანოშვილების გაპრის საქმეზე

1768 წ. 81 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14098. დედანი. ქაღალდი. 16,5×9,7 სმ.
მხედრული. აქა-იქ თითო წერტილი.

ქ. ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ე ბ მ ა ხ ო ვ ლ ე ე ი ს ციხე სამათ უნდა შეათარღონ და წილი იაყრონ.

ქ. ორივ ბალი სამათ გაიყონ.

ქ. ქვევრი. რაცა აქეთ, საუფროსო უნდა აიღოს მ ზ ე ქ ა -
ბ უ კ მ ა: დიდზე — დიდი და პატარაზე — პატარა. სხვა სამათ უნდა გაიყონ.

ქ. მარანზე თუ ერთმანერთის ნება[ყო]ფლობით მორიგდენ, რომელიც დღეს მარანი აქეთ, ხომ ის არის. თუ არა, სამათ გაიყონ.

ქ. ხარაბა სოფლები რაცა აქეთ, როცა გაიყონ, როგორც რიგი არის, საუფროსო მზეკაბუკისა არის. საჭირნახულო თ ე ი მ უ -
რ ა [ხ] ს მიეცემა. მაგრამ რადგან ვ ა ხ უ შ ტ ი ს სასახლის შენო-
ბისათვის ახლა ერთის კომლის გლეხის მეტი არ მიეცა, როცა მთის
ხარაბა სოფლები გაიყონ, ორი საგლეხო მამული ვახუშტის სასახ-
ლის შენობისათვის კიდევ მოსცენ.

მაისის ლა, ქორონიკონს უნვ.

რაც ციხეები აქეთ და სასაფლაო, სამათ გაიყონ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ლმერთგანცა(?), ი ო ა ნ ე, 1746
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი ი ე ს ე.

450. ბანჩინება შავლენისშვილებისა და იანა შალიკასშვილის

გამულის საქმეზე

1768 წ. 18 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 45. საბ. № 184. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[122] პ ა პ უ ნ ა ფ ა ვ ლ ე ნ ი ს შ ვ ი ლ ი და შ ა ლ ი კ ა ს -
შ ვ ი ლ ი ი ე ს ე რომ მამულზედ ცილობდნენ და ლაპარაკობდ-
ნენ, ასე გავარიგეთ: რადგან ის მამული შალიკასშვილს სჭერია, ფი-
ც [ი] პირველ მას დავადევით. წადგეს შალიკასშვილი იასე და მიი-
დევნოს მოფიცრები ასე, რომ ორი მესამე თავადი შეუგდოს და
ორში ერთი იშოვნოს და მიედევნოს; ოთხი შუათანა აზნაურშვი-

ლი შეუგდოს, ოთხში ორი იშოვნოს და მიიღვენოს; ორი მსახური შეუგდოს, ორში ერთი იშოვნოს და მიიღვენოს. მოფიცრები უმტერ-უმოყრო შეუგდოს პაპუნა ფავლენისშვილმა.

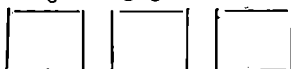
ამ ოთხის შეგდებულის მოფიცრით წადგეს შალიკასშვილი ისე და ასე შეფიცოს, რომ: «მეფეს ერეკლეს წიგნი რომ გზოძებია, არასდროს ეს მამული შენ არა გჳეროდეს და მე ფ ე ს ე რ ე კ ლ ე ს ა ც ჩვენთვისვე ეზოძებინოს და მე ფ ე ს ვახტანგსაც; ნასყიდობის წიგნიც ძალათ დამაწერინაო მამაშენმაო და წყალობის წიგნიც მამაშენმა იორამ, [v] და რაც სირაჩიბაშმა ჩემი მამულები არ წამართვა, იმის მეტათ ჩემი მამული შენს მამა-პაპას არა სჳერიოო, დამიჭირა და ძალით წამართვაო». თუ ასე შეჳფიცა შალიკასშვილმა ისევე ამ მოფიცრებით, დარჩება შალიკასშვილსა.

და თუ შალიკასშვილმა არ მოინდომა ფიცი, წადგეს პაპუნა ფავლენისშვილი და ეს მოფიცრები ამ გზით, რომელნიც შალიკასშვილმა შეუგდოს, ოთხი ამ ხარისხის მოფიცრები და ასე შეჳფიცოს, რომ: «რა ეს მამული მეფის ირაკლისაგან მომცემოდეს, კიდევ მჳეროდეს და მეფის ერეკლეს ერდგულობისათვისაც გამომრთმეოდეს და არც შალიკასშვილისთვინ ბატონების წიგნები მამაჩემს წაერთმევინოს და არც ძალით ნასყიდობის წიგნი დაეწერიენბინოს მამაჩემს. და სირაჩიბაშმა რომ მამული გამოგართვათ, იმას უწინაც გჳჳეროდესო». რა რომ ასე შეჳფიცოს, დარჩება პაპუნა ფავლენისშვილსა და მის ძმებსა ისეს და თეიმურაზს.

იასაულო! დადგე და ამ გზით ეს საქმე ასე გაარიგე. ივნისის იმ. ქორონიკონს უნჯ.

ჩვენ, მღივანბეგებმა ამ განაჩენით პაპუნა ფავლენისშვილს რომ მოფიცრები განუჩინეთ, პაპუნამ მოფიცრები მთლათ იშოვნა, დასაფიცრათ მისხა, მაგრამ შალიკასშვილმა ისევე აღარ დაიფიცა. რადგან ამ[ან] მოფიცრები მიუსხა და იმან კი აღარ და[ი]ფიცა, ფიცი აღსრულებული არის, ატოცის დეკანოზის დაწერილის წიგნით იასაულმაც ასე გვარწმუნა, ეს მამული სამართლის ძალით პაპუნა ფავლენისშვილს და თავის ძმებს დარჩა. შალიკაშვილს საქმე აღარა ექნება რა. აგვისტოს ივ, ქორონიკონს უნჯ.

თავში:

ჩვენ, მე ფ ე [ე რ ე] კ ლ ე [ქა]რთლისა და კახეთისა მჳყრობე-

ლ[ი] ამ მდივანბეგებთაგან განჩინებას ვამტკიცებთ. მაისის იმ, ქო-
რონიკონს უნვ.

რაგვართაუც მდივანბეგებს მეორეთ მოუწერიათ, ჩვენც ასე
ვამტკიცებთ. აგვისტოს იმ, ქორონიკონს უნვ

451. განჩინება არშთინას, საპას და ასატურას სახლავის საქმეზე

1708 წ. 0 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 4. საბ. № 256. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[149v] ზ უ ნ ზ უ ლ ე ა რ შ თ ი ნ ა ს შვილი გ ი ო რ გ ი და
ამისი ძმისწულები მენაღარე ხ ა ტ ო ა ს შვილი ნ ი კ ო ლ ო ს ა
და ა ფ რ ი ა მ ა ს შვილი ს ა ა კ ა და ი ს ა ი ა ს შვილი ა ს ა ტ უ-
რ ა გაყრილიყუნენ და რომელიც ნასყიდი და ან სამკვიდრო სახლ-
კარი თუ რაც ქონდათ, ყველა ოთხწილად გაეყოთ: გორგი, სააკა
და ასატურა ერთად გასულიყუნენ თავიანთის წილითა და ნიკოლოსა
ცალკე თავისის წილითა. ამას ყველას საერთოდ ორი რიგი სახლკა-
რი ჰქონდათ: ერთი ძველი სამკვიდრო მამათაგან დარჩომილი და
ერთი ახალი თავიანთი ნასყიდი ო ს ი ნ ა ნ თ პაპას შვილის ს ტ ე-
ფ ა ნ ა ს ა გ ა ნ. ნიკოლოსას ჰრ[გ]ებოდა ახალი ნასყიდი სახლკარი
და სხვას ძმებს ჰრგებოდათ ძველი თავიანთ სამკვიდრო სახლკარი.
[150] და ერთმანერთისათვის გასამყრელო წიგნი მიეცათ, რომ ერთ-
მანერთთან საქმე და სადაო აღარა ჰქონდათ რა. ნიკოლოსა ცალკე
ერთის წილითა და სამნი ძმანი ერთად თავიანთის წილითა.

მასუკან ნიკოლოსა რომ მომკუდარიყო უშვილო, იმისს დე-
დას — ქურიცს ე თ ე რ ა ს თავის წილში ნარგები სახლკარი ო რ-
ბ ე ლ ი ა ნ ი სარდლის ძის სალთხუცესის დ ა ვ ი თ ი ს ა ზნაურ-
შვილის ნაზირ თ ა მ ა ზ ა ს შვილის დ ა ვ ი თ ი ს ა და მისის
ძმისათვის დაეგირავებინა და ეს დავითა დიდხანს შიგ მდგარიყო.
ამ დავითს იქ დგომაში იმ ქურიცის ეთერას — ნიკოლოსას დედა-
საღვის შვილის წილის სახლკარის ნასყიდობისა თუ გასამყრელაჲს
წიგნები და სიგლები ყუელა დავითასათვის მიეცა და ის ქურიციც
მომკუდარიყო.

მერმე იმ ქურიცის სიკუდილს უკან მოვიდნენ ჩვენნი ყმანი ნი-
კოლოსას განაყოფი არუთინა, სააკა და ასატურა და ჩვენ, ყოვლისა
საქართველომსა პატრიარქს მეფის ძეს ანტონისთან იჩივლეს და

დავითას სახლკარს ედავენენ, თხოვა დაუწყეს და თითონ დახსნა მორღომეს.

ჩვენც ჩვენნი სამცხეთო აზნაურშვილნი დავისწარით, ჩვენნი მოხელენი ვალაპარაკეთ და ამათი სადაო საქმე გავსინჯეთ.

რადგან ნიკოლოსა და ის თავიანთ განაყოფი გაყრილნი იყუნენ და ერთმანერთთან საქმე აღარა ჰქონდათ რა, ნიკოლოსა მოწყუდილი [v] იყო და ის სახლკარი ბეითალმანი იყო და ჩვენი იყო, თითო[ნ] ნიკოლოსას დედას ამ დავითისათვის დაეგირაუებინა და თავის სიცოცხლეში შვილის მსგავსად ჰყოლოდა და ამასაც დედის მსგავსად ეპატრონებინა, ცოცხლისათვის მოეცლო, მკუდარი დაემარხა და სიკუდილს უკან ნიკოლოსას დედის მოვალენი გაესტუმრებინა.

ამთონი ხარჯი ექნა, რომ ის სახლკარი ნახევარ ფასადაც არ ღირდა, რაც ხარჯი მოსლოდა. იმ ქურივს დედაკაცს ანდერძიც ამისთვის ექნა, ნასყიდობისა და გასამყრელის წიგნებიც დავითასათვის დაეგდო და იმას ჰქონოდა.

ჩვენც ასე გავაჩინეთ, რომ ეს სახლები ჩვენი ბეითალმანი დავითას და იმის ძმას და ამათს შვილებს მივეცით. დღეის იქით ამ დავითასთან არუთინას, სააკას და ასატურას ხელი არა აქვსთ რა ძმობისა და სიყვარულის მეტი.

დაიწერა წიგნი ესე განაჩენისა თთუესა ოკდობერსა ვ, წელსა ჩლმშ.

კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

452. ბანჩინება მონასტრის უმის ღთისიას ვალის საქმეზე

1788 წ. 10 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 406. დედანი. ქალაღი. 11,5×10 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. -მეტი.

ქ. ეს ღთისია მონასტრის ყმათ მოსულეყო, ქრისტეფორეს წინამძღვარის იყო; ზაზას ვალი დადებოდა; როდისაც ზაზას ვალი გადაწყვიტოს, ისევ მონასტრის კელთ იყოს. სხვის ყმა ვერ იყიდის, ამიტომ რომ მონასტრის კელდებული ყოფილა. მანამ თვითონ მიქონიოს, ემსახუროს; და რომ მიქონიოს, ვალი გადაწყვიტოს, ისევ მონასტრის ყმათ იყოს.

¹ - დაიწერა.

მე, მოურავს რამაზს ეს სამა[რ]თალი მიქნია. თუ ახლავ
თეთრი მიცა, სარგებლით უნდა მიცეს.

გიორგობის ი, ქორონიკონს უნე.

ბეჰელი: მონა ღთისა, საგარეჯოს მოურავი რამაზ.

**453. არზა ივანე გიორგაძისა ჟგოვის თაოგაზე ფიჭანავაგთა
განჩინებით**

1708 წ. 21 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 444. დედანი. ქაღალდი. 23×12,3 სმ. თავი მოხეუ-
ლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახშირია ორწერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს გიორგა-
ძის შვილს ივანეს. მამაჩემი ჯავახეთიდან გიახლათ და მეც
პატარა თან მოვჰყევ, სათარხნოს გიახელით, იქიდან საჯავახიანოს
გადავედით, [ო]რიოთ წელი იქ დავყავით, მამა თქვენის ჰირის სა-
ნაცულო გამიხდა. მე იმ ჟამათ მეტეხს სხვის შვილათ გახლდი.
მოვიდნენ ჯავახის შვილები, წამომეჰიდნენ — ჩემი ყმა კარო. იმათ
გავექე და მუხრანის რუსხმულზედ დავიკარგე. ექვსი წელი ტყვეთ
გახლდი. ქათალიკოზი რომ რუსეთიდან მობჰანდა, მეც მაშინ გია-
ხელ და მას აქეთ ჩალაუბანს გახლავარ. ახლა მოსულა ჯა-
ვახის შვილი ვახუშტი, მეჰიდება, ჩემი ყმა კარო.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი სამართალი გვაღირსეთ. ერთ[საც]
ამას გევე[დრებით], რომ ჩვენი სამართალი [თქვე]ნ ბჰან[ოთ]. ნოენ-
ბერს... ქორონიკონს [უნე].

საბუთის თავში ერეკლეს ოქმიდან შემორჩენილია ცალკეული ასოები.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მივმობს. ძელ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლეს.

verso

[განჩინება]

ეს კაცი ტყვეობიდან რომ მოსულა, მაშინ ტყვის მოსულის გა-
რიგება და წიგნი ჯერ არ ყოფილა. ყმობაზე რომ უჩივლა ჯავახი-
შვილმა, მოთაბარი მოწმე[ე]ბი წამოაყენა, რომ ჯავახიშვილის ყმა
ყოფილა. დარჩა სამართალში ჯავახიშვილს ვახუშტის. აღიწერა დე-
კემბრის ბ, ქორონიკონს უნე.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეიფრავს ორბელააცა გულის მპბკომი
ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
4. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.

**454. განჩინება გორის ეპისკოპოსის განსარიონის შიის გოგილა
ალადათაშვილის საჩუქრად
1708 წ. 18 დეკემბერი**

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 2999. პირი. ქალაღი დაზიანებული. ამავე სა-
ბუთის პირი დაცულია ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2144.

ქ. მათის მეფობის სიმაღლისათვის ყოვლად სამღვდელოს
უფალს მთავარეპისკოპოსს ბესარიონს მოეხსენებინა: გორსა
ჩემი ყმა ალადათაშვილი გოგილა არის. იმას გორე-
ლები ყოვლის ფერს ხარჯსა და სათხოვარში ურევენო და ეკლე-
სიას კი აღარას ემსახურებაო.

ბედნიერს კელმწიფეს იმის შეტყობა ჩვენ, მოსამართლეთათვის
გებრძანა. ჩვენ გორის მამასახლისი და ქეთხუდები მოგაყვანინეთ და
ამის საქმე გამოვიკითხეთ.

იმათ ასე თქვეს: ძველადგანვე ეს ალადათაშვილი გორის
ხარჯში რეულაო, რომ მეფის ვახტანგის დროს ხარჯის
დავთრებიცა გვაქესო.

ჩვენ იმათ დავთრების მოტანა უთხარით და ვადა მივეციოთ.
ვერც დავთარი მოიტანეს და ვერცარა საბუთი ჰქნეს, რომ ალადა-
თაშვილს უწინ ქართველ ბატონების დროს გორელებში ხარჯი ეძ-
ლიოს.

ვინც გორში ეკლესიის ყმანი არიან, გორის სათხოვარსა და გა-
მოსაღებში არ ურევიან. და რადგან ესეც ეკლესიის ყმა არის, და
მერმე ყოვლად სამღვდელო უფალი მთავარეპისკოპოსი ბესარიონ
გორში მსახლობელთ ქართველთ ეპისკოპოსი არის, და ამის სამ-
წყსონი არიან, ამის ყმაც ამის ეკლესიას უნდა ემსახუროს. და რო-
გორც გორში სხვა ეკლესიის ყმა გორის ხარჯში არ ერევა, არც ეს
ალადათაშვილი გოგილა უნდა გაერიოს. და ნება ხელმწიფისა
არის.

ალიწერა დეკემბრის იგ, ქორონიკონს უნვ.

ეს ახლა ასე გაგვირიგებია. და თუ გორელებმა ამას იქით ამი-

სი საბუთი რამ მოიტანონ, ან სიტყვა რამ ჰქონდესთ, იმის მეფობის სიმაღლეს მოახსენონ. და ნება ამათის დიდებულებისა არის.

ფარსადან	ქაიხოსრო	იოანე 1748
----------	----------	------------

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ.

მაისის იდ, ქორონიკონს უნჯ.

455. განჩინება ქაიხოსრო და დათები ჩხვიძის შვის საქმეზე

1768 წ. 21 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 35. საბ. № 102. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[76] ჩხეიძე ქაიხოსრო და ამისი ძმა დათები რომ გაყრილან მაჭავარიანის ბერის მამული რომ გაუყვიათ, თითონ ეს მაჭავარიანი დათებას რგებოდა და ამის გლეხები რომ გაუყვიათ, ერთი ამისი გლეხიც დათებას რგებია და ერთი გლეხი თავის მამულით — ქურდაძე ბერუა ქაიხოსროს რგებია. სამართლით ამ მაჭავარიანს თავის მამული მიეცა. მაგრამ ამ ქაიხოსროს რომ ეს ქურდაძე რგებია, ამისი მაგიერი გლეხი იმავე სოფელში სიდაურიც ეს ქურდაძე არის, იმ სოფელში ამის ბადალი გლეხი დათებმა ამ თავის ძმას ქაიხოსროს მოსცეს და ამისი გული შეიჭერიოს; სარამდინ და ამისი ბადალი არ მისცეს, მარამდინ ზელს ნუ აიღებს.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ასე გავასამართლეთ.

[V] იასაულო, მალრადე ავთანდილ, როგორც ამ განაჩენში ეწეროს, ამაზედ ბეჭითი უნდა იყო, რომ ამ ქურდაძის ბადალი გლეხი დათებას გამოართვი და ამ ქაიხოსროს მოაბარე. სარამდინ არ გაპრიგო, დათებას ნუ მოეშვები და გაურიგებელს ნუ გაუშვებ.

ქრისტიშობისთვის კა, ქორონიკონს უნჯ.

456. არზა ელისეთ მოურავის დავითისა მღვიანავებათა

განჩინებით

1769 წ. 13 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი Qd 559. დედანი. ქალაღი. 21X14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

[არზა]

ქ. ბატონს მოსამართლე[ე]ბს დავით მოვასხენებ, რომ მუხრან ბატონმა ერთი წისქვილის ქვა მომცა. ის მე დამანებოთ, რომ დიმიტრისა და გრიგოლს საქმე არა ქონდეს. ერთი ბერი-კაცი ვარ, მე მოვიკმარებ.

აღიწერა მარტის იე, ქორონიკონს უნწ.

[განჩინება]

ეს წისქვილის ქვა ელისეთ მოურავის დავითისა არის. სამართალშიაც ამას მიეცა. ნურცერთს კელი ნუ აქვს. როგორც უნდოდეს, დავით ელისეთ მოურავმა ისე მოიხმაროს.

მარტის იე, ქორონიკონს უნწ

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი იესე
3. ქაიხოსრო
4. ფარსადან.

457. განჩინება დათუა და კაცია კლიმიაშვილისა მამულის საჩუქარად

1769 წ. 16 მარტი

ესსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 103. პირა. ქალაღი. მხედრული.

[71v] კლიმიაშვილს დათუას თავის განაყოფი კლიმიაშვილი კაცია უჩიოდა. ამათი სამართალი ბედნიერს კელმწიფეს ჩვენ, მღვიანებგებისათვის ებძანა. ამათი საჩივარი გავშინჯეთ. ერთი კაციას ვენახი დათუას ეჭირა, რომ არც თავის ბატონების წიგნი ჰქონდა იმ ვენახისა და არც კაციას მიეყიდნა.

დათუა კლიმიაშვილი ამას ამბობდა: ციცოშვილი ფარსადან ამ კაციას ტყვეთ აძლევდა. ამის მაგიერ მე ერთი ჩემი ტყვე მივეცე, ეს გამოვიხსენ და ის ვენახი იმაში დავიჭირეო.

ჩვენ ამის სამართალი ასე გავაჩინეთ. რადგან თავისთავათ დაუპერია ის ვენახი, ახლავ უნდა დაანებოს.

იასაულო, ც ა ლ ქ ა ლ ა [72] მ ა ნ ი ძ ე დ ა ვ ი თ, ი მ ვ ე ნ ა ხ ზ ე ხელი აუშმართე და კაციას მოაბარე.

თუ დავით კლიმიაშვილი სარწმუნო მოწმით ამის საბუთს იქს, რომ ეს კაცია ან ამის ძმა ციციშვილს ფარსადანს გასასყიდლათ ნდომოდეს და თავის ტყვეს მიეცეს და ესენი გაყიდვისაგან გამოეხსნას, იმ ტყვის პასუხი კაცია კლიმიაშვილმა უნდა გასცეს. და თუ ამის საბუთი ვერ ქნა, რაც ხანი ის ვენახი დათუას სქერია, იმის გამოსავლის ნახევარი კაციას უნდა მოსცეს და ველარც ტყვეზე ეღება.

ამას გარდა კაცია საქონელს ედავებოდა.

დათუამ უპასუხა: დედაშენს მივეციო. თუ ამის საბუთი ქნას, რომ დედის იმისთვის მიეცეს, კაცია ველარას ედავება. და თუ საბუთი არა ქნა, სამართლით პასუხი უნდა გასცეს.

გაცვლილს მიწაზე ლაპარაკობდენ. იმ გაცვლილში და ფ ქ ე ი ა შ ვ ი ლ ი დასწრებია. იასაულო, ის დაფქვიაშვილი ურბნელთან მიიყვანე, იმან ფიცით ჰკითხოს და როგორც იმოწმოს იმ მიწების საქმისა, გაურიგე.

ალიწერა მარტის ივ, ქორონიკონს უნწ

თავში:

ჩვენ, მე ფ ე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. კლიმიაშვილი დავით ტყვის მიცემას რომ ჩივის, იმაზე ამ კაციას ველარას ედავება. ამისთვის, რომ ფარსადან ციციშვილი თუ ტყვეს ჰყიდდა, ამ კლიმიაშვილს რა რჯიყო, რომ თითონ სხვა ტყვე მისცა და ესეც იმ ტყვის მიზეზი შეიქნა.

იასაულო, თავის ვენახი ამას დაანებე და რაც ხანი ის ვენახი სქერია, იმის გამოსავლის ნახევარიც გამოურთვი, რადგან ის ვენახი თავის ძალით დაუქერია. ეს ასე უნდა გარიგდეს. და რაც სხვა ამას გარდა სამართალი ამ განაჩენში სწერია, ისიც აღასრულე. ალი-

წერა [მ]არტის ივ, ქორონიკონს უნწ

**458. ბანძინება ზაალ გურამიშვილისა შვის ავბიძეა ტარნაპაშვილის
საქმეზე**

1709 წ. 10 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 153. დედანი. ქაღალდი. 24×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მის სიმაღლეს, ბატონიშვილს გიორგის, გურამიშვილის გივიის შვილის ზაალისა და ტერნაკაშვილის ავეტიქას სამართალი ჩვენ, მღივანბეგებისათვის ებძანა.

ჩვენ ეს მოვიკითხეთ და სარწმუნო შევიქენით, რომ ეს კაცი ოსმალობას გივის გურამიშვილს მისვლია. სამართლით ეს ლორელი ტერნაკაშვილი ავეტიქა ზაალ გურამიშვილის დარჩა. ამის სამართალში მის სიმაღლეს, ბატონისშვილს გიორგის, ვახლდით და ასე გარდასწყდა. ამ კაცთან სხვას ხელი არავისა აქვს.

ალიწერა მაისის ი, ქორონიკონს უნჯ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იოანე, 1748
2. ფარსადან
3. მონა ღთისა ავილახვრისშვილი მოურავი იესე
4. ქაიხოსრო

თავში:

ქ. ჩვენ, ბატონიშვილი გიორგი ამ მღივანბეგების განწესებულს სამართალს ვამტყიცებთ.

ალიწერა მაის[ი]ს ი, ქორონიკონს უნჯ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი.

459. ბანძინება უორღანაშვილების სამეზის საქმეზე

1709 წ. 12 მაისი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 305. პირი. ქაღალდი. მხედრული. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ფ. 1450. დავთ. № 25. საბ. № 165.

ქ. უორღანაშვილი ადიბეგა და მისი ძმა ფრიდონა უორღანაშვილს თავილდრი შვილს ოსეფას უჩიოდნენ.

ადიბეგა და მისი ძმა ასე ჩიოდნენ: ყიზილბაშობას მამაჩემს ნოქრის ხარჯსა სთხოვდნენ; მიცემა რომ არ შესძლებია, შვიდ მიწალთუნათ ჩვენის განაყოფის ბეჟანასათვის ერთი კომბლი

ციხიელი კაცი დაუგირავები. ცარიელ ქალაღზე ზელი ჩაურთავს და მასუკან იმ ჩვენ განაყოფს ბეჟანას ტყუილათ ნასყიდობის წიგნი გაუკეთებია და სამი კომბლი ციხიელი ჩვენი ყმა ნასყიდათ დაუწერია. ჩვენი განაყოფი მამკედარა და იმის ცოლს ის წიგნი თავილდრის ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს ა თ ვ ი ს მიეცა.

მასუკან მამაჩემმა ნეტარ ხსენებულს ცხებულს ნეფეს თ ე ი მ უ რ ა ზ თ ა ნ იჩივლა. მამაჩემს ფიცი დაადვეს, უნდა დაეფიცნა, შვიდი მინალთუნი მიეცა და ჩვენი კაცები მოგვცემოდა. მამაჩემი საფიცრად მივიღოდა, ქაიხოსრომ კაცი შეუყენა და გზიღამ გამოაბრუნა და აღარ დააფიცა. მერე მამაჩემი შინ შეიყვანა, მეც პატარა ვიყავ, მიმიყვანეს; მამაჩემს რვა მინალთუნი მისცა და ნასყიდობის წიგნი დააწერინა.

დედაჩემ[მა] შეიტყო, თეთრი ისევ თავილდარს მიუტანა: ამ საბრალოს დაესსენ და ამ კაცებს ნუ ართმევო.

მასუკან კიდეც მამაჩემი სიღარიბით კარის-კარ მთხოვრად დაეიღოდა; თავილდარს შეეყვანა და რვა მინალთუნი ისევ მამაჩემისათვის მიეცა. და ეს სამი კომბლი კაცი ასე მიმძლავრობით უჭირავსო.

თავილდრი შვილი ოსეთა ამას უპასუხებდა: უწინაც მამაშენს ყორღანაშვილი ბეჟანასათვის მიეყიდნაო და მერე ნეტარ ხსენებულმა ცხებულმა მეფემ ფიცი რომ დააქდეა, მამაშენმა ვეღარ დაიფიცაო და მამაჩემს თეთრი გამოართო და ნასყიდობის სიგელი მოგვცაო.

ის სიგელი მოვატანინეთ. იმ სიგელზე აღიბეგას სახელით ბეჟელი იჯდა.

მაგრამ აღიბეგა აშოროს ამბობდა: მე მაშინ ბეჟელი არა მქონიაო, და არც ჩემგან არის დაბეჟილიო.

ჩვენ ამათი საჩივარი გავშინჯეთ, ნეტარხსენებული ნეფის განაჩენი მოვატანინეთ. იმაში ასე იყო ბძანებული, როგორც ზემო საჩივარი აცხადებს: აღიბეგას მამას უნდა დაეფიცნა, შვიდი მინალთუნი მიეცა და თავისი კაცები თითონ დარჩენოდა. აღიბეგამ ამის მოწამე გაატარა, რომ მამა ამისი საფიცრად მიმავალბებულიყო. თავილდარს ქაიხოსროვს თითონ ის კაცი შეეყენებინა და გზიღამ გამოებრუნებინა; და პირველად მამის ამისათვის თეთრი რომ მიეცა, დედას ამის თეთრი ისევ თავილდრისათვის მიეტანა.

ჩვენ, მდივანბეგებმა რაც ამათი საჩივარი და მოწმობა გავსინჯეთ, ეს ნასყიდობა მტკიცე ნასყიდობა არ არის; ამისათვის, რომ რადგან ცხებულის მეფის ბძანებული განაჩენი იყო, როგორც იმაში

ეწერა, ისე უნდა გადაწყვეტილიყო, არათუ შედგომითა და ზაკ-
ვით. ჩვენ ისევ ცხებულის მეფის ბძანებული სამართალი გავა-
ჩინეთ.

თუ ოსეფას უნდოდეს, აღიბეგა დააფიცოს, როგორც ძველს
განაჩენში ბძანებულია, რომ ის მამული აღიბეგას მამას თავის გა-
ნაყოფის ბეჟანასათვის შვიდ მინალთუნათ დაეგირავებინო[ს], ცა-
რიელ ქალაღზე ხელი ჩაერთოს და მერე ბეჟანას ტყვილათ სამი
კომბლი ციხიელის კაცის სიგელი დაეწერებინოს. და ესეც დაიფ-
ცოს: ქაიხოსროს თავილდარს რვა მინალთუნის მეტი არ მიეცეს.

თუ ასე დაიფიცოს, თხუთმეტი მინალთუნი აღიბეგამ და ფრი-
დონამ ოსეფას მისცენ და თავის კაცებო ამათ დარჩეს. და თუ ასე
ვერ დაიფიცოს, ის გლეხები ოსეფას დარჩება.

თუ ოსეფას უნდოდეს, აღიბეგას ნუ დააფიცებს, იმ კაცები-
დამ ერთი კომბლი კაცი როსტომაშვილი თანდილა თა-
ვის მამულით თავის თეთრში გამოართოს და სხვა კაცები აღიბეგას
და მის ძმა ფრიდონს დაანებოს. ამათი სამართალი ასე გარდაწყდა.

აღიწერა მაისის იზ, ქორონიკონს უნუ.

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განაჩენს
ვამტკიცებ. იასაულო, ჭავჭავაძე ქაიხოსრო! ეს ასე გაარი-
გე, როგორც ამ განაჩენში სწერია. აღიწერა მაისის იზ, ქორონი-
კონს უნუ.

როგორც ამ განაჩენით სამართალი გავგვიჩენია თავილდარის
შვილმა ოსეფამ აღიბეგა აღარ დააფიცა. ზემოხსენებული როსტო-
მაშვილი თანდილა ოსეფას დარჩა და სხვა გლეხები აღიბეგას და
მის ძმა ფრიდონას დარჩა. ამათი სამართალი ასე გარდაწყდა. მაისის
კა, ქორონიკონს უნუ. რაც ამას წინანდელი განაჩენი თუ ნასუი-
დობის წიგნი ოსეფას აქვს, ყველა ბათილია, მტკიცე ეს არის.

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ მდივან-
ბეგებისაგან განწესებულს სამართალს ვამტკიცებ. ივნისის იზ, ქო-
რონიკონს უნუ.

ამ განაჩენში რომ ყმები მიწერიან, გალუსტაშვილი სტეფანა განვათავისუფლეთ. ამ სტეფანასთან საბატონყმოთ ხელი აღარა გვაქვს. ფრიდონ ყორღანოვი ვწერ.

ამისი ძმა ალექსა ისევ ჩვენი ყმა არის. ფრიდონ.

460. პანინება ულუხანას შვილის არუთინას ყმოვის საჩუქარ

1700 წ. 27 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 48. საბ. № 135. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[102v] სომხითის ველათელი დალაღას შვილის ქაიხოსროს შვილი სტეფანა ულუხანას შვილს არუთინას მკვიდრს ყმობაზე უჩიოდა. და ეს ულუხანას შვილი არუთინა მეფის ძეს ლეონს მოსვლოდა, ქაიხოსროს შვილს სტეფანას და ულუხანას შვილს არუთინას — ამ ორთავ არზა მოერთმევინათ. და ამათი სამართალი ჩვენ, ეშიკაღბაშს ზურაბს, დოღენჯის შვილს ივანეს და გორჯასპი მდივნის შვილს მანუჩარს გვიბძანა. ეს ქაიხოსროს შვილი სტეფანა და ულუხანას შვილი არუთინა ერთათ ვალაპარაკეთ და ამ ორისავე ლაპარაკი ყოველივე შევიტყუეთ.

ქაიხოსროს შვილი სტეფანა მკვიდრს ყმობას უჩიოდა.

ულუხანას შვილი არუთინა ამას უპასუხებდა: მამაჩემი ყარსიღამ გარდმოსულა და მე პატარა თან გარდმოვყოლიღვარ. ყაი ყული დალაღაშვილი იენოქა იქ მოუტრავათ ყოფილა და იმას ველათს მოუყვანივართ. რამთონიმე წელიწადი იქ იმის სამოურათოში ვყოფიღვართ. მერმე მტრის მძღავრობით ქვეყანა აირიო და აქა-იქ სოფელში დავდიოდით. ბოლოს ჟამს ხელთუბანს თუმანის შვილის გიორგის კედლათ ვიყავო და იქ ხელთუბანს ეს ქაიხოსროს შვილი სტეფანა მოვიდაო და მკვიდრს ყმობაზე დამედავაო. თუმანის შვილმა გიორიმ ერთი კოღი ფეტვი მისცაო და მასუჟან მე: თვითო-ოროღა ჩანახს ნუზღს მივეცემდიო.

ქაიხოსროს შვილი სტეფანა ულუხანას შვილს არუთინას ამას უპასუხებდა: ჩემი მკვიდრი ყმა თუ არ იყო, [103] თვითო-ოროღა ჩანახს ნუზღს რის მიზეზით მამცემდიო. ამას გარდა ქალაქს რომ სახლობდი და მე გორს ვიყავ, შენ ქალაქიღამ მემსახურებოდი. ამ ორს საბუთს გარდა სამს მოწამეს შემოგაფიცეფო, რომ შენ ულუხანას შვილი არუთინა ჩემი მკვიდრი ყმა ხარო.

და ულუხანას შვილი არუთინა ამას უპასუხებდა: რომ პაპა-შენს იენოქას და მამაშენს ქაიხოსროს ვემსახურებოდიო, მაგრამ

მკვიდრი ყმა კი არ ვყოფილვარო, მოსული ვყოფილვართო და თქვენს სამოურავოში მივსულვართო და გვიმსახურნიაო.

ქაიხოსროს შვილი სტეფანა ამ სამს მიზეზს უპასუხებდა, უმეტესად ამ სამის კაცის მოწმობას: ერთი — ტერხეჩატურა მღვდელი, მეორე — მელვინე ოსეფა და მესამე — ავაქაშვილი ულუხანა.

პირველად ტერხეჩატურა მღვდელმა ასე იმოწმა ფიცით: ქაიხოსროს შვილი სტეფანა გორს იყო, იქიდან რაც ეთხოვნა, მე მივიდოდი ამ ულუხანას შვილს არუთინასთან, გამოვართმედი და გორს ქაიხოსროს შვილს სტეფანას გაუგზავნიდიო.

მელვინე ოსეფამ ასე იმოწმა ფიცით: რა ჩემს თავს! მოვსწრებივარო, ეს ულუხანას შვილი არუთინა დალაღას შვილი ქაიხოსროს ყმათ გამიგონია და ნამსახურიც მინახამსო.

ავაქას შვილმა ულუხანამ ასე იმოწმა ფიცით: მე ამ ქაიხოსროს შვილს სტეფანას განაყოფის ყმა ვარო. მე და ეს ულუხანას შვილი არუთინა ერთს სოფელში მეზობლათ ვიდექითო და ჩემნი ნათელმირონიც არიან, მაგრამ ტყუილს ვერ ვიტყვი. ეს ულუხანას შვილი არუთინა იმის მკვიდრი ყმაც არის, ნამსახურიც მინახამსო.

ამ მოწმეების გასამტყუნებლად ულუხანას შვილმა არუთინამ ამ სამის მოწმეების შე[ს]აფარდი სამი მოწამე, იშოვნოს და ქაიხოსროს შვილს სტეფანას ასე შემოაფიცოს, რომ ულუხანას შვილი არუთინა შენი მკვიდრი ყმა არ არისო. [v] ქაიხოსროს შვილს სტეფანას კელი არ აქვს.

ბატონყმობის თუ მოწამე ვერ იშოვ[ო]ს და ვერც შემოაფიცოს, ულუხანას შვილი არუთინა თავისის შვილებით ამ ქაიხოსროს შვილი სტეფანეს ყმა იქნება, რომ არა კაცს კელი არ ექნება.

ეშიკალაბაშო ზურაბ! როგორათაც ამ განაჩენში აცხადებს, ის[ე] გაუბრუნე.

მაისის კზ, ქორონიკონს უნზ.

თავში:

ჩვენ, შეფის ირაკლის ძე ლეონ ამ განჩინებას ვამტკიცებ.

მაისის კვ, ქორონიკონს უნზ.

1789 წ. 9 სექტემბერი

ცხსა. ფ. 1448. საბ. № 10192. დედანი. ქაღალდი. 32,3×23,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე.

ქ. ბატონის მღივანბეგების ბძანებით დავსხედით. ამირაღას შვილის რამაზას და რამაზას რძლის სამართალი ებძანათ.

ჩვენ ასე გავარიგეთ, რომ რამაზას რაც მამული ჰქონდეს, მეოთხედი რძალს დავანებეთ. ამისი გამოსავლიდამ დარჩეს, ქვრივი სანამ ცოცხალი იყოს. როცა რომ გათხოვება მოინდომოს, რამაზას სახლმა ხუთი თუმანი მისცეს და ის მეოთხედი მამული რამაზამ დაიჭიროს.

და თუ არ გათხოვდეს, და როდისაც ღმრთის ნება იყოს, და ის რამაზას რძალი მოკედეს, ამის სამკედროთ კიდევ ის ხუთი თუმანი¹ მისცეს და იმით დაიმარხოს.

ესენი ძველთაგანაც გაუყრელნი იყვნენ და რადგანც რამაზას თეთრის მიცემა არ შეეძლო, ამ მეოთხედის მამულის გამოსავალი ამისთვის მივეცით. და ეს მამული ვერც დააგირაოს და ვერც გაყიდოს, რომ ეს მამული ისევ რამაზასია.

ამას გარდა (ხუთი თუმანი) ეს სამკედროთ რომ მიეცა, ოცდასამ მინალთუნათ ამ რძალს ერთი მიწა დაეგირავეზინა. ეს (ორი თუმანი და სამი მინალთუნი) რამაზამ უნდა მისცეს.

ჩვენი სამართალი ეს არის. დაიწერა ენკენისთვის თ გასულს, ქორონიკონს უნჯ.

ქ. მე, ზალია მამასახლისი შვილმა ავთანდილა ბეჰელა: ავთანდილა

ქ. კავევანთ ნარიმანა სომხური ბეჰელი:

ქ. მე, ბაღდასარას შვილმა იოსეფმა ბეჰელა: იოსეფ

ქ. მე, ალადათის შვილი ტეტიაშა ბეჰელა: მონა ღთისა ტეტია. მამასახლისმა მღვთისაგარამ ეს ოთხი კაცი დაუსხი მღივანბეგების ოქმით. ამათ ეს სამართალი ქნეს.

ბეჰელი: ღმთისაგარ მამასახლისი.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე საქართველოსა მეორე ირაკლი ვამბაკიეზ სართალსა ამას. დეკემბერს იმ, ქორონიკონს უნჯ.

ბეჰელი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

¹ + სამკედროთ.

კიდზე:

ქ. ჩვენ, საქართველოს უფლისწული მეფის ძე გიორგი მისის სიმალის მეფის ბრძანებისაებრ ვამტკიცებთ:

მორღალო იესუე! მაგ ღუქანზედ ხელი აიღე: მკათათ[ვის] გ, ქორონიკონს უპ.

ბეჭდი: გიორგი

462. ბანიძეაზ ბერძნისწილისა და მირზაშვილის მამულის საძიებო

1769 წ. 18 სექტემბერი

ცსსა. ფ. I448. № 5594. ღედანი. ქალაღი. 59×21,7 სმ მხედრული: განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი:

ქ. ნინია ჩიოდა: მამა ჩემო ბერძნისწილის ზავ-რადას შვილი იყო და მამა ჩემი რომ ყოზილბაშში დაიკარგა, მისი მამული მირზაშვილებმა იშოვეს ბარძიმ ერისთვისაგან და ჩემს განაყოფებს ბერძნისწილებს ნასყიდობის წიგნი მიუციათ და ასე დაუმტკიცებიათ: თუ გედაოს ვინმე, პასუხი ჩვენ გავცეთო.

ჩვენ ამათი საჩივარი დიდს ხანს მოვისმინეთ და მრავალჯერ მოციქულით და ცალკეც ვკითხეთ ბერძნისწილებს. და იმათ ასე იფიცეს მრავალჯერ, რომ: როსცა მაგისი ბერძნისწილობა ვთქვით, მირზასწილის მტერობით ვთქვით; თორემ ეგ არას გზით ბერძნისწილი არ არისო.

ყოვლად სანატრელს მისს უწმიდესობას, ბატონისწილს, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქსაც მოაქსენეს ბერძნისწილებმა და შეჩვენებაში თავი შეიგდეს, რომ ნინია ბერძნისწილი არ არისო. აგრევე სხვაგან მრავალგან იფიცეს ამ გვარად.

მერმე სამარლიდამ ამგვარი განაჩენი მივეცით, რომ: ყოვლის ექვისაგან გამოვიდნენ და რომელიც ჭეშმარიტებით იცოდენ, ის იფიცონ, რომ ეს ნინია ზავარადას შვილი არის, თუ არ არის; და თუ არც ყოფა იცოდენ და არც უმყოფობა, ეს იფიცონ, რომ არც ვიცით არის, არც ვიცით, რა არის. ამაში წადგნენ ამ განაჩენით ბერძნისწილები და დაიფიცეს, რომ: «სწორედ ბერძნისწილის ზავარადას შვილი არისო».

აწ რადგან იფიცეს, ეს ნინია შეიქნა სწორედ ბერძნისწილის ზავარადას შვილი, მაგრამ რადგან ამდენი სიცრუე შეაჩნდათ ბერძნისწილებსა, რომ სამართალში მრავალი რიგი ტყუილი თქვეს და

ზოლოს ფიცმა გვარწმუნა, ამ ზემო წერილის ძალით, ჩვენ, ქართლისა და კახეთის მსაჯულთ, ამის სამართალს ასე განვაწესეთ:

პირველ რადგანც მეპატრონეს ბ ა რ ძ ი მ ე რ ი ს თ ა ვ ს სიგლით მიუცია მირზაშვილისათვის ის მამული, და მისის შვილებისგანც დამტკიცებული აქვს და ბერძნისშვილებსაც ნასყიდობის სიგელი მიუციათ მირზაშვილისათვის, სრული ფასი ავიღევითო, სიგელი ასე აცხადებს, და მირზაშვილს იმ მამულში ჭირნახულიც ბევრი აქვს, ამ საქმეებით მირზაშვილებს ის მამული სამართლით ვეღარ გამოვართვით.

და რომელიც მირზაშვილებს ზავრადას შვილის მამული უჭირავს, მისი ფარდი სასახლისა წილ სასახლე, გლეხისა წილ გლეხა, ვენაქისა წილ ვენაქი, ნაფუზრისა წილ ნაფუზარი, ბალისა წილ ბალი, მინდვრისა წილ მინდორი, და რისაც მქონებელი ყოფილა, იმისი შეფარდებული ყოველივე ზომით და ფარდით მიეცეს ბერძნისშვილების მამულიდამ სრულად და უკლებლად ნ ი ნ ი ა ს და მისს ძმას ი ა კ ო ბ ს.

ამას გარდა სასაფლაო თავისი სამკვიდრო მიეცეს, ორთვალი წისქვილი და კოშკი თავისის ჭალით და კ ო ლ ა შ ვ ი ლ ი, რისაც მამულის მქონებელი იყოს. დღეს, რაც კოლაშვილის მამული ბერძნისშვილებს ეჭიროს, ესენი ყველა ნინიასა და მისს ძმას იაკობს უნდა მიეცეს. ესენი, როგორც განგვიწყესებია, ყოველივე ნინიას და მის ძმას იაკობს დაუშვებდრა სამართალმა.

ერთი ამისი ფარდი განაჩენა მირზასშვილს უჭირავს და მეორე ეს ნინიას და მისს ძმასა აქვს.

სეკდენბერს ი, ქრისტეს აქეთ ჩღმთ, ქორონიკონს უნჱ.

ხუთი ბეკელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748
2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ
3. ა რ ი რ ჩ ე ვ ა
4. ა რ ი რ ჩ ე ვ ა
5. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი ს უ ლ ხ ა ნ

თავში:

ქ. ჩვენ, ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძე ი რ ა კ ლ ი, მეფე ყოელისა ზემოჲსა საქართველოსა, ამ მსაჯულთაგან განწყესებულს განჩინებას ვამტკიცებთ. ეს ნინია ბერძნისშვილად აღმოჩნდა, ამ მამულზედ დავვიმკვიდრებია ნინია და მისი ძმა იაკობ და ბერძნისშვილად დავვიმტკიცებია.

სეკდენბერს კ; ქრისტეს აქეთ ჩდჳთ, ქორონიკონს უნჳ.

ბჰელი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე კიდეზე:

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი გიორგი ამ მსაჯულთაგან განწესებულს განჩინებას ვამტკიცებთ. დეკემბრის ივ, ქორონიკონს უბჰ.

ბჰელი: მეფის ძე გიორგი

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი ლევან ამ განჩინებას ვამტკიცებთ. დეკემბერს ივ, ქორონიკონს უბჰ.

ბჰელი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

463. განჩინება საღაო გუგუის შუახანაჲ.

1700 წ. 24 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 22. საბ. № 116. პირი. ქალაქი: მხედრული:

[165v] ძალა წერილისა ესე არის: რადგან ფითოანთ ბეჟანისაგან მელიქს აშხარბეგს ბაღის ალაგი და სახლები ეყიდნა და ჭერ კედლები არ დაედვათ; ასევე კიდევე ფითოანთ ელიზბარისაგან წმინდა ეჩმიაწინისათვის ალაგი ეყიდნათ და ჭერ არც იმისი კედლები და გზა გარჩეულ იყო, ამ ხანად კიდევე ჟულაელმა(?) თარხანაღამ ფითოანთ დანელას სახლები ეყიდნა და ისიც თავის გზას თხოულობდა.

შევიყარნით ჩვენ, საქართველოს მყოფით სომეხი არქი-ეფისკოპოზი ზაქარია ვართაპეტი და მელიქ-მამასახლისი ავეტიქა, სურფნიშნის დეკანოზი ტერ-ნიკოლოზ, მუნთოანთ მკრტუმა, ბასტამანთ მაჰტისი მელქოა და ბუძგულანთ დავითას შვილი მელქოა, აბესალომანთ ჰასრათა და ტულოანთ გურგენა.

ყველას თავთავისი სიგელები მოვატანინეთ და სიგელების ძალა შევიტყვევით და საქმითაც გავსინჯეთ. რომ სიგელების ძალით ყარან მდივნის სახლქის წინ და თარხანაღას ნასყიდი [166] სახლის წინ და მელიქი აშხარბეგას ნასყიდი ალაგის წინ ერთი ქუჩა უნდა გაიშვას და ყველამ იმ ქუჩაზე უნდა იაროს, რომ საცა უნდათ თავთავისი კედელში კარი გაიღონ ვიწრო ქუჩაზე და იარონ.

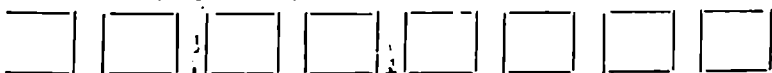
ასევე კიდევე ერთი ქუჩა უნდა გაიშვას ჰეჯუბანთ როსტომას სახლის კედლის ძირს და ამათ კიდევე იქით ყველამ ერ-

თათ იარონ, რომ ბოთის ქუჩა არის, რომ ამ ქუჩაზე ურეშა იაროს, ფირყულას შეილებმაც უნდა იარონ, როგორც თავთავიანთ სიგელებში სწერია. ჰეჯუბანთ როსტომას სახლის ძირს გაუშვან, რომ ყველამ იარონ; და რაც იმ ქუჩას დააკლდეს, იმის ნახევარი ფითთან დაწელას სახლებიდან მიეცა. და მოღნისკენ რომ ქუჩა არის, იმისიცი რომ ქუჩა გაუშვან; რაც იმ ალაგს დააკლდეს, იმისი ნახევარი ყარან მდივნის შეილმა უნდა მისცეს მე-ლიქ-მამასახლისს ავეტიქას.

ეს ასე გასამართლდა.

ენკენისთვის კდ, ქორონიკონს უნ.

სოლომანასი რომ დაგვიწერია; რომ ქუჩის მაგიერი მე-ლიქი ავეტიქას მისცეს [v], ეს ჩვენი შუამავლობითა და მოყვრობითა მელიქმა ავეტიქამ ასე პირობა დაუდო, რომე, როგორც ის ალაგი სხვაზე მიჰყიდოს, იმ ფასათ ისიც სოლომანზე მიჰყიდოს.

464. განჩინება თამაზა სავანელის სასიხლო საქმეზე

1700 წ. 18 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1288. დედანი. ქაღალდი. 40,5×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი ა-ნაკლული.

ესე განაჩენის წიგნი დაგიწერე დაგიბოძე მე, მილახვარმა ძმამ აბაშიძე ნიკოლოზ შენ, სავანელს თამაზას ასე. რომ: ჯავახეთი დამ ორი ჩამოსული ბიჭი მყვანდა — ხიზანა, ივანიკა. და იმის ერთ ძმას ხიზანას¹ და შენა ეშმაკის საფ-
[ბრ]ხისაგან და სოფლის განსაცდელისაგან ჩხუბი მოგსლოდათ და ჯოხი დაგეკრა იმ[ი]სთვინ. ერთის ჯოხის დაკვრისთვინ იმას მრავალი ეგინებინა და სამჯერ სასიკ[ვ]დილოს ალაგს სამი სატევარი დაეკრა, სამევე მუცელშიდ დაეკრა სასიკვდილოს ალაგს. ღმრთის მოწყალ[ე]ბას მოერჩინე, თვარემ ასეთს ალაგს [იყო] ის სატევრები დაცემული, რომ შენი მორჩენა არავისგან [იქნებოდა], რომ ღმერთ-მან მოგარჩენა.

მასუკან სისხლი და სიკ[ვ]დილზედ ილაპარაკეთ, საჩივარი დაიწყევით. საქართველოს სამართლით სამი სისხლი გერგებოდა, რომ.

¹ იმის ერთ ძმას ხიზანას¹ იმისმა ერთმა ძმამ ხიზანამ.

სამს ალაგს დაკერილი იყავი, სასიკ[ვ]დილოს ალაგსა. ამ ხიზანამ ვერც ლაპარაკი შეიძლო შენი, ვერცა სისხლი მოგცა. რადგან სხვა ღონე ვერა ქნა რა, საქართველოს სამართლითაც ეს იყო და ძველადგანაც თქმული: მოხელდახელე ის ხიზანა გიბოძეთ თავისის ცოლით, ამიტომე რომე, ცოლქმარს ვერვინ გაყრ[ი]და; შენს დაქრას უკანა რაც შეილი ყოლია, ისიც შენ[ი]ა. სანამდინ შენა დაგჭრიდა, მანამდინ რაც შეილი ყოლია, ის ჩემ[ი]ა, შენ საქმე არა გაქს, არც იმის ძმას ივანიკასთან გაქს ხელი. შენი მოხელდახელე ეს ხიზანა იყო და ეს გერგ[ვ]ებოდა და ის გიბოძე ამ პირობით: თუ ჩვენ შევიძელით დახსნა, ჩვენ უნდა დაგვახსნევინო, თუ შენი გული შევიჯეროთ; თუ ან თითვან შეიძლოს დახსნა თავის და შენი გული შეიჯეროს, თავი უნდა დაახსნევინო.

ამას გარდა სხვას კაცს შენთან ხელი არავის აქს. თუ წამოგედოს ვინმე ამ ხიზანს, ვინც შენი სისხლით და სიკ[ვ]დილის პასუხი მოგცეს ვინმე, შენ უნდა დაანებო ეს ხიზანა.

ეს განაჩენი ამ გზით მოგვიცემია. ამას გარდა რაც იმისის ძმ[ი]ს ივანიკასათვის გამოგირთმევეია რამე, ისევე უკან უნდა მ[ი]სცე, ნულარ გვალაპარაკე¹. ის ივანიკა და იმ ხიზანას შეილი ერთი ჩვენე ყმა არის, შენ ხელი არა გაქს.

არის ამისი მოწამე: ჩვენი ოჯახის სალთხუცესი გ ე ლ ი ა . ჩ ხ ე ი ძ ე ბ ა ნ ა + კ ი ღ ე ჩ ხ ე ი ძ ე დ ა ვ ი თ + უ შ ე ვ ნ ე ლ ი ს ო მ ე ხ ი მ ა რ ტ ი რ ო ზ ა, ბ ე რ ი ს შ ვ ი ლ ი გ რ ი გ ო ლ ა, ა ლ ა - ხ ი ს შ ვ ი ლ ი კ ა ც ო, გ ო რ ე ლ ი მ ე ქ ე ა ბ ე ფ ა რ ს ა დ ა ნ, უ რ ი ა პ ა - ტ ა რ ა ი ა ყ ო ბ ა დ ა მ ე, ა ლ ე ლ ს ჯ ა ნ უ ა ს შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ მ დ ი - ვ ა ნ ს დ ა მ ი წ ე რ ი ა ბ ა ტ ო ნ ის მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ბ ა შ [ი ს] ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს ბ ძ ა ნ ე - ბ ი თ დ ა მ ო წ ა მ ე ც ვ ა რ.

დაიწერა ეს განაჩენი დეკენბერს იგ ამდენს გასულს, ქორონიკონს უნჴ.

მარცხენა კიდზე სხვა ხელით:

ჩემო ხემწიფე ა ბ ა შ ი ძ ე გ ი ო რ გ ი, თქვენის წყალობით ურჯულოდამ დამიხსენ და ხუთი თუმანიც მიბოძე და მეც ხიზანა ჯავახის შვილები მომირთმევეია და შენის მამის განაჩენიც მომირთმევეია.

¹ გლპრკეფ.

ხელთვა: თამაზა სავანელი

ჩვენ, მილახორბაში აბაშიძე ნიკოლოზ, ამ განაჩენის ძალით წყალობა გვიქნია და გვიბოძებია, რაც ამ განაჩენში სწერია ამ გზითა და ამ სამართლით თამაზა სავანლისათვის.

ნიკოლოზ

465. განჩინება როსტომ ერისთავისა სახვარელიძეების ჟონების საქმეზე

1753—1789 წწ.

ქუთ. სახელმწ. ეთნოგრ. მუზ. საბ. № 824. დედანი. ქაღალდი. 21×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირით ორ-ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება როსტომ ერისთავის წლების მიხედვით.

ქ. დავსხედით ბატონი და მოსამართლენი ღმრთის შიშს ქვეშ თ[ავა]ტ ბატონი ერისთავი როსტომ, ერისთავი ლომინ[ა] და ლომინის შვილი გიორგი და სულ მათი დარბაისელნი. გიორგის და ხუციას საყვარელიძის შვილები გავაბრკვეთ.

გიორგის. შვილმა უჩივლა: რაც ბაბუაჩემისა და ბებიაჩემის საქონელი იყო, ყველა, ან თვალი და ან მარგალიტი და ან სხვა რამ, ყველა შენ გაქ და მე არაფერი მაქო.

ახლა ხუციას შვილმა უთხრა: მამაჩემმა იქრ[თ]ამა.

ახლა გიორგის შვილმა უთხრა: ბაბუისა და ბებიაჩემის საქონელი ჩემიც იყო და შენიცო და მითი იქთამეო.

ხუციას შვილმა აშორო უთხრა: «რაც ჩემი სათავისთაო არ მექრთამებოის, ბაბუ[ა]ჩემის საქონლით არა მექრთამებოის». თუ ასე უაშორა ხუციას შვილმა, გიორგის შვილი არას ემართლება. თუ ვერ უაშორა, რაც გამოხთებოდეს, გიორგის შვილ[ს] ხუციას შვილმა სამი ძმის სამხტურშიდ მესამედი მისცეს.

სამი სული გიორგის შვილმა უჩივლა, დას გა[ა]ტანეო ჩემიო.

ხუციას შვილმა უჩივლა: ტყვეობილამ მიყიდეო და იმის მაგიერად ის გავატანეო.

გიორგის შვილმა აშორო უთხრა: «რა გეიყვენ, მას უკან [მა]ჩემს მამიშენისათვის არაფერი გვეყიდოს რაო». თუ ასე უაშორა, არას ემართლება გიორგის შვილს. და თუ ვერ უაშორა და იმის პირობაზედ გაუტანებია და არას ემართლება.

გიორგის შვილმა ხუციას ბატონის დასმენა დასწამა.

ხუციას შვილმა აშორო უთხრა.

ახლა თუ უაშორა, არას ემართლება ხუციას შვილ[ს] გიორგის შვილი. თუ ვერ უაშორა და მისი მისცეს რაც დაკარგვია.

ბეჰელი: ...რაჰის ერისთავს... ჯმალი მაქვს... როსტომ

**466. არზა მახარა შორაღლისა აშოგის თაოგაზე მღივანებათა
განჩინებით**

1770 წ. 28 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9885. დედანი. ქაღალდი. 33×15,2 სმ. მარჯვენა ზემო კიდე მოხეულია. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის კ[იარი მათს მონას] მახარას მისცეს. ამას გვევდრებით, [ჩემი შეწ]უხებულს საჩივარი მოიხსენოთ.

კვი[დრი სახასო] ყმანი გახლდით. მეფე ვახტანგს რუ[სეთს ბი]ძა ჩემი ახლდა და თან გარდაჰყვა ი...* მამაჩემი დარჩა. შორი-დამ აბდუ [ლაბეგმა]...** რა სამშვილდეს მამულზე დავას[ახლა, მას] ვახლდით. მერმე, მამაჩემი აქ ქალაქს [მოსულა]. აბდულაბეგ უკუდგარი იყო. გაჯავრდა ჩვენზე და ხუთი სული ლეკებს მიგვიცა. ჩვენ ორნი ძმანი გამოვიქცეთ და აქ გიახელით. აქ ავლაბრელს კაცს მოჯამაგირედ დაუდგიეთ. ჩემი ძმა აქ დაიკარგა. მე ჯავახეთს წაველ. ჯავახეთიდან ოსიაურს გიახელ. მოურაემა თქვენს სახასოს მამულზე ნოძაზეს სახლზე დამაყენა. თერამეტი წელიწადია თქვენს სამსახურში გახლავარ.

ახლა ივანე ბოგველი მედავება: ჩემი ყმა ხარო. ღმერთმან თქვენი ჰირი მომცეს, იმის ყმა არა ეყოფილვარ, არც მე და არც ჩემი სხვა ნათესავი ვინმე. თუ იმის ყმა ვიყო, ან ბარათი ექნება ან წყალობის წიგნი ექნება.

თქვენგან ოქმი აუღია, ხერხელი ძე იასაულათ დამადგა. ოსიაურიდან ორჯელ წამოველ, კენალამ კიდეც დავიკარგე.

თქვენი ყმა ვარ და თქვენს სამართალში მომიწევია. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ნუ დამკარგავ, სამართალი მაღირსე, ბედნიერო კელმწიფე.

იანვრის იგ, ქორონიკონს უნძ

* აქლია ორი სიტყვა.

** აქლია ერთი სიტყვა.

იანვრის ით, ქორონიკონს უნყ. ჩვე... იმას დაბლობით ან ჩვენ
არ... იმას...

ქ. ბედნიერს კელმწიფეს ამის სამართალი მათის მონის მღი-
ვანბეგებისათვის ებძანა. ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ. ამათ
ორთავ მოწმე[ე]ბი წამოაყენეს. მაგრამ ასე დამტყიცებით ვერ მოწ-
მობდენ, რომ სამართალს იმათი მოწმობა მტკიცედ შეიწყნარებინა.

თუ ასე დაიფიცა, ეს კაცი სახასოთ დარჩეს. [და თუ ვერ] დაიფიცა, დოლენჯიშვილს დარჩება.

ზეპალი: ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორ ბელთა ცა გულის
მმბჰომი ღმერთგანცაა (?), მითგანიცა იოანე 1748*

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამსა-
მართალს ვამტკიცებთ. თებერვალს კდ, ქორონიკონს უნმ.

467. განიხილეთ იოვანე ნაზირის შვათა ბაგოსალბის სავმეზ

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 19. საბ. № 46. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[47v] ნაზირი იოვანე და მისი ყმანი ბატონყმობის ღებუ-
ლობის საქმეზე ჩიოდნენ. ჩვენ, მეფის ძემ გიორგიმ მდი-
ვანბეგები და მდივნები ვიახელით ამჯთი საჩივარი გავშინჯეთ და
ეს სამართალი განვაწყესთ.

- სხვა მდივანბეგთა ბეჰდების ადგილი მოხეულია.

ლიც ივანე ნაზირს უნდოდეს და მსახურათ იახლოს, იმას რაც თა-
ვის პაპის მამული ჰქონია, იმაზე კულუხი ნუ ეთხოვება.

სხვა რომელიც სამსახური სდებოდეს, ისე ემსახუროს და პა-
პის მამულს გარდა იმ მსახურს რაც შემატებული მამული ეჭი-
როს, იმაზე ათზე ერთი კულუხი აძლიოს.

და რომელიც ივანე ნაზირმა მსახურათ არ იახლოს, იმან პაპის
მამულზედაც და შემატებულს მამულზედაც ათზე ერთი კულუხი
მოსცეს.

ეს ძველის სამართლითაც და ახალის განწესებითაც რიგიანი
და სამართლიანი საქმე არის.

ალიწერა მარტის თ, ქორონიკონს უნმ.

ჩვენ, ბატონისშვილი გიორგი ამას ასე ვამტკიცებთ. ეს ჩვენ-
თან გარიგდა ასე. მარტს, ქორონიკონს უნმ

468. განჩინება თამაზა და გელია სავანელის შვის საჰმეზო

1770 წ. 8 აპრილი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 37. საბ. № 38. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[15v] თ ა მ ა ზ ა ს ა ვ ა ნ ე ლ ი გ ე ლ ი ა ს ა ვ ა ნ ე ლ ს უჩი-
ოდა, რომ ჩემი ყმა რ ე ვ ა ზ ა ს შ ვ ი ლ ი ტყუილათ უჭირავსო.

და გელია ამას ეუბნებოდა, რომ პაპაშენმა ამის ბიძა გაყიდაო
და ეს გამოიქცა და მე შემამეხიზნაო, ნასყიდობით არა მყავსო.

ჩვენ, საქართველოს უფლისწულმან ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ
გ ი ო რ გ ი, მდივანბეგმან ი ო ა ნ ე მ და მდივანბეგმან ქ ა ი ხ ო ს-
რო მ მათი სამართალი ასე გაუტრჩხეთ: რადგან ეს რევაზაშვილი გე-
ლიას ნასყიდი არ იყო და თამაზას ყმა იყო, ისევ თამაზას დავანე-
ბეთ და გელიას ხელი აღარ აქვს, თამაზას დარჩა.

კიდევ ამას უჩიოდა, რომ ჩემი ყმა ც ი ყ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ტყუი-
ლათ ყავსო — შ ო შ ი ა შვილი ს ე ხ ნ ი ა.

და გელიამ ასე თქო, რომ ამ შოშია შვილის სეხნიასთან მე
კელი [16] არა მაქვსო.

რადგან თავისივე პირით აღიარა, ეს ციყელაშვილის შოშია შვი-
ლი ხ ი ზ ა ნ ა ც თამაზას დარჩა.

კიდევ ამას უჩიოდა, რომ ჩემი ყმა ო რ თ ო ი ძ ე ორის თუმ-
ნის გირაოთ ყავსო.

და გელია ამას ეუბნებოდა, რომ პ ა ა ტ ა ა ბ ა შ ი ძ ე მ მამ-
ცაო, მაგრამ წიგნი არა ჰქონდა.

ასე გაუსამართლეთ, რომ თამაზამ ორი თუმანი გელიას მის-
ცეს და ორთოიძე თამაზას დარჩეს, გელიას კელი აღარა ქონდეს
ორთოიძესთან, თამაზასი არის.

იასაულო, გოგიავე გოშტაშაბის შვილო, როგორც
ამ განაჩენში სწერია, ისე გაქარიგე.

აპრილის თ, ქორონიკონს უნმ.

თავში:

ჩვენ, საქართველოს მეფე ირაკლი მეორე ვამტკიცებთ
განაჩენსა ამას. აპრილის ი, ქორონიკონს უნმ.

469. განჩინება თამაზა და გელია სავანელის შიშის სამეფო

1770 წ. 9 აპრილი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 37. საბ. № 57. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[მ1v] თამაზა სავანელი გელია სავანელს უჩი-
ოდა, რომ ჩემი ყმა მესხიძე ბერი და ზაზა უსამართ-
ლოდ უჭირავსო.

გელიამ ასე თქო: ზაქარიას წილნი იყვნენ და ზაქარია რომ
უძეოთ ამოვარდა, იმისი ყმები გავიყავით და ეს ორი კვამლი კაცი
მე მერგოო.

თამაზამ ასე თქო: ზაქარიასი არ ყოფილან, ჩემნი არიანო.

ჩვენ, საქართველოს უფლისწულმან ბატონიშვილმან გიორგი,
მდივანბეგმან იოანემ და მდივანბეგმან ქაიხოსრომ ამათ
ეს სამართალი განუჩინეთ, რომ: თამაზას ყმებმან ამ ბერმა და ზაზამ
ასე დაიფიცონ, რომ: ჩვენ ზაქარიასი არ ვყოფილვართო და ამ თა-
მაზას ყმები ვყოფილვართო. კიდევ დაიფიცეს და თამაზას დარჩა.
დღეის იქით გელია სავანელს ამ მესხიძე ბერთან და ზაზასთა[ნ] კე-
ლი არა აქვს, თამაზა სავანელის ყმანი არიან.

იასაულო, გოგიავე გოსტაშაბის შვილო, როგორც
ამ განაჩენში სწერია, ისრე გაარიგე. ეს მესხიძე ბერი და ზაზა თა-
მაზა სავანელს მოაბარე.

აპრილის თ, ქორონიკონს უნმ

მეფის ძე გიორგი

მდივანბეგი იოანე

მდივანბეგი ქაიხოსრო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2972. დედანი. ქალღლი. 33×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახარია წერტილი.

ქ. გ რ ა კ ა ლ ი ე რ გო მინბაშს გო გ ი ა ს; დ ა ვ ი თ ს საქმე აღარ აქვს. ამისთვის რომ სამოცი თუმანი გადასწყვიტა სახლის ვალიცა და გრაკალისაც, გირაოთ იყო ისიცა. ამ სამოცს თუმანს გარდა კიდევ გრაკალში მისცა მინბაშმა დავითს: ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე გო გ ი ა, კ ი კო ლ ა თავისის ყმითა და მამულითა, თ ა თ რ ი შ ვ ი ლ ი თავისის ძმებით, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის, კ უ პ ა ტ ა ძ ე გ ლ ა ხ ა თავისის ბიძაშვილებით, ძმებით, თავისის მამულითა, ამაებში ერთმანეთ[თ]ან საქმე არა აქვთ რა.

ქ. რ ა ჯ ა ბ ა შ ვ ი ლ ი ო თ ა რ ა გოგიას ერგო თავისის მამულით.

ქ. ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე ზ უ ა ერგო გოგიას თავისის ყმითა და მამულითა.

ქ. გო გ ლ ი ძ ე და გოგლიძის მამულის სულა.

ქ. გო ლ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი (?), ბოჭორაძე ჯანიშინა — ესენიც გოგიას ერგო.

ქ. ქვემო ო დ ი კ ა ძ ი ს მამული ერგო ნახევარი გოგიას.

ქ. კ ა კ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ო რ ი ვ ძ მანი ერგო გოგიას.

ქ. ა ხ ა ლ ს ო ფ ე ლ ს ხევსური თავისის მამულით ერგო გოგიას.

ქ. ხ ა ნ ჯ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე ქ ა ნ ა, ხ მ ი ა დ ა ს შ ვ ი ლ ე ბ ი და კ ა რ ა პ ე ტ ა შ ვ ი ლ ი თავისის მამულებით ერგო გოგიას.

ქ. კ ა ს პ ს ნახევარი ვენახი ერგო გოგიას.

ქ. გო რ ს გო გ რ ი ჭ ი ა ნ ი თავისის მამულით ერგო გოგიას.

ქ. ქ ა ლ ა ს გო დ ე რ ძ ი უმამულო ერგო გოგ[იას].

ქ. ზ ე მ ო ხ ვ ი თ ს ა და ქ ვ ე მ ო ხ ვ ი თ ს რაც მიწები აქვთ ორთავ უნდა გაიყონ.

ქ. ქალას დემეტრეს ბაღი, სასახლე და ჩვენი ბაღი ორთავესია, ზეარი და სასახლეცა.

ქ. ტ ა რ ი ე ლ ა (?) ორთავესია.

ქ. ც ხ ი ნ ვ ა ლ ს პ ა პ უ ნ ი კ ა ერგო გოგიას.

ქ. ც ხ ი ნ ვ ა ლ ს რომ ვენახი ათ თუმნათ გირაოთ გოგიამ უნ-

და დაიხსნას, და როსცა დათუამ ხუთი თუმანი მისცეს, ორთავესი იქნება.

ქ. ა ხ ა ლ ს ო ფ ლ ი ს რაჲ მამული აქესთ, ორთავესია.

ქ. შ ე ი ს უ ლ ა [ნ] ს რაჲ მამული აქთ, ორთავესია.

ქ. წ ო რ ბ ი ს [ს] ქ ე რ ე ქ ა შ ე ი ლ ი ს ობოლი და მამული. და ამას გარდა რაჲ წორბის[ს] ან კ უ ს ი რ ე თ ს და ან სხვაგან საცა ხარაბაში მამული აქესთ, ორთავესია.

ქ. ფ ხ ვ ე ნ ი ს [ს] გალავანში რომ საჭინიბოა, დავითს ერგო და აქავ გალავანში სასახლე და გალავანს გარეთ რაჲ ბაღებია, გოგიას ერგო. და ბალი სმაგიერი გოგიამ დავითს მიწა უნდა მისცეს. გალავანს გარეთ რომ სახლია საჭინიბო, ისიც გოგიას ერგო.

ამაებში ერთმანეთ[თ]ან საქმე აღარა აქთ რა, ძმობისა და კარკაცობის მეტი.

დაიწერა მკათათვის კმ, ქორონიკონს უნმ.

471. განჩინება ვრეკლე II-ისა ღაბაშლაშისათვის არგუშანისა და რამინის ღავით ქსნის მარისტავისათვის მიცემის შესახებ

1770 წ. 4 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 23. საბ. № 141. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[13წ] ჩვენ. მე ფ ე მ ა ნ ი რ ა კ ლ ი მ ქართლისა და კახეთისა მპყრობელმან ესე განაჩენი გიბოძეთ შენ, ქ ს ნ ი ს ე რ ი ს თ ა ვ ს დ ა ვ ი თ ს ასე, რომე: რომელსაც ყ უ ლ ა რ ა ღ ა ს ი გ ი ო რ გ ი შენ შეწამებდა ბატონის მამის ჩვენის ორგულობასა, იმ სიტყვას ი რ ჯ ე ვ ა ნ ფიცისა და გამართლების შემდგომად ბეზლობით ჩვენთან და ჩვენს შვილთან ამტკიცებდა.

ამასთან მის ძმას რ ა მ ი ნ ს ა ც ეკითხეთ: ამ შენის ძმის საქმეში თანაზიარი ხარ, თუ არაო. პირველად ასე თქვა: ჩემს ძმას ვერ წაუყვალ ავში და კარგშიცაო; და მეორეთ ეკითხეთ და ასე თქვა: მაგ საქმეში კი არ ვრევივარ და სხვა რიგად ჩემს ძმას არ მოვშორდებიო არც ავში, არც კარგში.

მეორეს დღეს რომ სამართალში მოუწოდეთ, შესხდნენ ცხენსა და გაგვეპარნენ. ამით საცნაურ იქმნა, რომ როგორადაც ა რ ჯ ე ვ ა ნ, ასრე ის რ ა მ ი ნ ყოფილა ამ დაბეზლებაში.

და სამართალმა არჩევან და მისი ძმა რამინ შენ მოგცა იმათს ყმასა და მამულს გარდა. და სადაც არჩევან და მისი ძმა მისულან, ხელთ უნდა მოგვეცეს; თუ ეკლესიაში შესულან სადმე, ჩვენის

ბძანებით და ჩვენის ძმის კათალიკოზის პატრიარქის ბძანებით და შენდობით, რომელსაც ეკლესიაში შესულიყვნენ, იმ ეკლესიის ეპისკოპოზმა, თუ წინამძღვარმა, თუ დეკანოზმა უნდა გამოიყვანონ და ხელთ მოგცენ [v] რამინ თავისის სიტყვით და გაქცევით, როგორადაც არჩევან ერგო სამართლით ერისთავს, ისე ეს მოგეცა.

და თუ რამინ¹ ამ ორს სიტყვაზედ და საქმეზედ, რომელიც ზემორე დაგვიწერია, სამართალში თავს იმართლებს, სამართალი არ დაექ[ი]რება და კიდეც სამართალს ჯანვსჯით.

ქორონიკონს უნ^მ, სეკდემბერს დ, ქრისტეს აქათ ჩლო.

472. ბანჩინება ღავით და ნიკოლოზ მირზაშვილების სასისხლო საქმეზე

1770 წ. 20 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 487. დედანი. ქაღალდი. 41,6×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

მ ი რ ზ ა შ ვ ი ლ ე ბ ს დ ა ვ ი თ ს და ნ ი კ ო ლ ო ზ მღვდელს ჩხუბი მოსლოდათ. ამათი საქმე, მოწმე[ე]ბისაგან ასე შევიტყვევით: ნიკოლოზს საერთოს მოსავლიდამ ძნა მოეტანა, დავითს ის არ დაენებებინა. ნიკოლოზს ეთქვა: იმ მიწაში ძნა კიდეც არისო, ის შენ მოიტანე, გავლენოთ და ერთმანერთში გავსწორდეთო. დავითს არ ექნა და ჩხუბი გამორეოდით. ამაში მირზაშვილის დავითის შვილი არ დაშელ მოსულიყო, ნიკოლოზ მღვდლისათვის ხელი შემოეკრა და წასკიდებოდა. ამ კიდებაში ნიკოლოზს არდაშელისათვის ლოყა გაეტეხა, ხელი მოხვედროდა თუ ჯოხი, ცოტა სისხლი ზდენოდა.

რადგან უწინ არდაშელს დაუკრავს და ჩხუბის მიზეზიც ის შექნილა. ამ ლოყის გატეხა ამაში გავატარეთ.

მასუკან თ ა მ ა ზ ა მ ი რ ზ ა შ ვ ი ლ ი მისულიყო, ნიკოლოზს წასკიდებოდა ამ კიდებაში ნიკოლოზ წაქცეულიყო. მერე ნიკოლოზ რომ ამდგარიყო, შეხელდახლებულიყვნენ. ნიკოლოზს თამაზისათვის ქოჩორი დაეჭირა და თამაზას ნიკოლოზისათვის წვერი დაეჭირა და ასე დაეგლიჯა, რომ დიდათ დაესახიჩრებინა; თამაზასაც ქოჩორი დაგლეჯოდა.

მაგრამ რადგან არდაშელ გააშველეს და გა[ა]გდეს, ეს თამაზა აღარ უნდა მისულიყო და მეორეთ ჩხუბი ამას აღარ უნდა აეშალა. ამ თამაზას ქოჩორის დავლევჯა ამ მეორეთ ჩხუბის აშლაში და ნიკო-

¹ რამინს.

ლოზის წაქცევაში გავატარეთ. ამ ნიკოლოზ მღვდელს ასე ძალიან წვერის დაგლეჯისათვის ხუთი ქერის მარცვალი საუბატიო გაუჩინეთ.

ამ ჩხუბიდან ნიკოლოზ შინ რომ წაყევანათ, არდაშელ მოსწეოდა, ნიკოლოზისათვის ჯოხი დაეკრა და თავი ცოტად გაეტეხა. გატეხილობა კი აღარ აჩნდა, მაგრამ სარწმუნო მოწმეები მოწმობდნენ, რომ სისხლი ზღენოდა. ამისთვის ერთის ქერის მარცვალი გაუჩინეთ, რომ სულ შეიქნება ექვსი ქერის მარცვალი.

ეს ნიკოლოზ მირზაშვილი გვარით შუა აზნაურშვილათ აღირიცხა. იქნება ამ ექვსის ქერის მარცვლის საუბატიო **თ ხ** (ცხრა-თუმანი და ექვსი მინალთუნი).

რადგან ეს ნიკოლოზ მღვდელი არის, ნეტარხსენებულის მეფის ვახტანგის განწესებულის სამართლის წიგნის ძალით გლეხის კაცის შვილი მღვდელი რომ იყოს, ცალმოგვის აზნაურის სისხლი გაუჩნდება, ამ ზემოგანწესებულის თეთრის რიცხვს შუა აზნაურშვილისა მოემატება, რომ ნიკოლოზ მირზაშვილს მღვდლობით ერთიორად გაუჩნდება, იქნა ერთად თეთრის რიცხვი **თ ც** (ცხრამეტი თუმანი და ორი მინალთუნი).

ეს განწესებული დავით მირზაშვილმა და მისმა შვილებმა ნიკოლოზ მღვდელს უნდა დაუთურონ და ამათი ამ ჩხუბის საქმე გარდასწყდეს.

მაგრამ მირზაშვილი დავით ამ ჩხუბში ნიკოლოზისაგან წვერის დაგლეჯას ჩიოდა. თუ ამაზე იჩივლოს და სამართალში საბუთი ქნას რომ ნიკოლოზს იმისთვის წვერი დაეგლიჯოს, ამისი სამართალი დავითს უნდა გაუჩნდეს.

აღიწერა ენკენისთვის კ, ქორონიკონს უნმ.

ორი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსკელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. რამაზ
3. ფარსადან
4. მონა ღთისა სულხან

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ.

იასაულო, ამირეჯიბო სვიმონ ელიადაჯო როგორც ამ

ჯანაჩენში სწერია, ეს ასე გაარიგე. ენკენისთვის კმ, ქორონიკონს უნმ.

ბეჟელი: მე ფხვთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

**473. განჩინება ალამ ხარაგოჯიშვილისა და ივანე გურდულის
სასისხლო საქმეზე**

1770 წ. 17 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5247. დედანი. ქალაღი. 20,2×16,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ერთი
ან ორი წერტილი.

ქ. ყ ა რ ა გ ო ჯ ი შ ვ ი ლ ი ა დ ა მ ბ უ რ დ უ ლ ს გაღახვას
უჩიოდა. მის სიმალლეს მეფეს ჩვენთვის ამათი სამართალი ებრძა-
ნებინა.

ჩვენ მოვასხმევენეთ, ამათი საჩივარი გავშინჯეთ. ასე ყოფი-
ლიყო: მის სიმალლეს ორი კომლი კაცი თავისი ყმა ძველად ყო-
ფილი ებოძებინა; და ვისაც ამისი მამული ეჭიროს გამოურთვით და
მოაბარეთო. ი ვ ა ნ ე ბ უ რ დ უ ლ ს ამისი ყმის მამული სჭეროდა.
როდესაც კელის ასამართავად მისულიყვნენ, უეცრად ეს ბურდუ-
ლი თავს წასწოლოდა, შემოეკრა და ცხვირი გაეტეხა.

ამათი სამართალი ასე განვაწესეთ: ერთი ქერის მარცვლის
საუპატიო გაუჩინეთ ზ ხ (ერთი თუმანი და ხუთი მინალთუნი) ამ-
დენი. და ბატონის ოქმის შეურაცხებისათვის ოთხი თუმანი ჯარიმა
განგვიწესებია.

ბოქოულთხუცესო, ეს საქმე ასე გაარიგე.

ნოენბრის იზ, ქორონიკონს უნმ.

ორი ბეკელი:

1. რ ა მ ა ზ

2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

474. განჩინება ზაზა თაჯისშვილის ყმების საქმეზე

1770 წ. 10 დეკემბერი

ცსსა .ფ. 1450. დავთ. № 34. საბ. № 122. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[95v] ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი რ ა მ ა ზ ა , ი ა ს ე და გ ვ ა რ უ ა
ამას ჩიოდენ, რომ ი ო ს ე ბ თ ა ზ ი ს შ ვ ი ლ ს თავის ყმად არ
გამოუყვანივართო¹, ზ ა ზ ა თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ ი დ ა მ ე ნ ო სახა-
სოდ გამოვედითო.

¹ გამოუყვანივართო.

ამ ლაპარაკის მიზეზით ჩვენ წიგნი მ[ი]ეწერეთ გალმა მკარის კაცთა და ღმერთი ვაფიცეთ თავადთა, აზნაურთა და გლეხთა: ვინც ამათი საქმე გარჩევით იცოდეთო, ჭეშმარიტებით მოგვახსენეთო. და ამათაც, ვისაც გარჩევით სცოდნოდათ; სარწმუნო მოწმობა ასე მოეწერათ ზაზა თაზისშვილისათვის, რომელიც მათი ხელითწერილი ჩვენთან მოიტანა და ასე ეწერა, რომ: იოსებ თაზისშვილმა გამოიტანა [96] თავის ყმათა ხეკორძეულობითაო და მოფიცრები მოასხა ხეკორძეულებიო იოსებ თაზისშვილმაო და ზაზა თარხნიშვილმა აღარ დააფიცაო, აყარა და მოსცაო; და მაშინვე იოსებ თავის ყმათ დააყენაო, არც სახასოში გარიაო, არც სახასო ყოფილაო.

ამის მოწმად ჯელისწერილით მოიყვანა ზაზამ თარხნისშვილი ბერი, რომ იმ ჟამად ზაზა თარხნისშვილთან სახლისკადად შეყრილ ყოფილიყო; კიდევ დოქისშვილი გივი, რომ იმ დროს სასირეთი და ზაზას წილობა ყმა და მამული ამ დოქისშვილს ბარებოდა; კიდევ ჩვენი აზნაურშვილები — მეტეხის მოურავი იოსებ, თუხარელი ნიკოლოზ, ელიოზისშვილი დავით, თუხარელი როსტომ, ბარნაბეს შვილი მღვდელი ბარნაბე, ქუმისიაშვილი მღვდელი ოქროპირი, მეტეხის მამასახლისი აღნიასშვილი ბერუა და მრავალნი სხვანი გლეხნი კაცნი მეტეხელნი და გობელნი; ამათ ყოველთა თაზისშვილს ზაზას უმოწმეს, რომ იოსებ თაზისშვილმა თავის ყმათ გამოიყუანა ზაზა თარხნისშვილისაგან ხეკორძეულობითაო და სახასოდ არ გამოსულაო.

ამის მიზეზით და სამართლით ჩვენც ზაზა თაზისშვილს დავანებეთ და წყალობა უყავით. ამაზედ ლაპარაკი აღარ იქნება. ასე გარდასწყდა ამათი სამართალი.

დეკემბრის ი, წელსა ჩლო.

თუმცა საგინას შვილებმა მოწმობების წიგნები მოიტანეს ჩვენთან და მოგვართვეს, მაგრამენ ზაზა თაზისშვილის მოწმების წიგნები უფრო სარწმუნო იყვნენ და უფრო სარწმუნონი მოწამენი ყუანდენ. და ამიტომ სამართლით ზაზას დარჩა ეს საგინაშვილი თავის ძმებთა.

კათალიკოზი

თავში:

ჩვენ, სრულიად ზემოსა საქართველოსა ქართლისა, კახეთისა, ყაზახისა და ბორჩალოსა მპყრობელი მეფე ერეკლე ვამტკიცებთ. ქრისტესშობის ით, ქორონიკონს უნმ

1770 წ. 10 დეკემბერი

ცხსა. 1448. № 990. დედანი. ქალაქი. 39X17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი. ამ საბუთის მეორე დედანი დაცულია ამავე ფონდში, № 8723, ოლონდ ბოლო მოხეული აქვს.

ქ. ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი მდივანი დ ა ვ ი თ დ ა ამის ბიძაშვილი ე ო ს ე ბ გაყრაზე რომ ჩიოდნენ, ამათი სამართალი ასე გარდასწყდა: იოსებს საუფროსოთ მივეციტ კ ო ლ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე ქ უ ა თ ა ვის შვილებით უმამულოთ. კიდევ მივეციტ მ ა მ ი ა შ ვ ი ლ ი ს ვ ე ნახის გვერდზე ორის დღის ნაფუზარი.

საუმცროსოთ მდივანს დავითს მიეცა თავეთი მამა-პაპათ ნაქონი სასახლე. ამ სასახლეზე მდივანს ციხე თითონ გაეკეთებინა და იმ სოფლის აშენების მიზეზიც ეს მდივანი ყოფილა. რაც ამ ციხეში შენობა არის, ეს შენობა და სამი კოშკი მდივანს საუმცროსოთ მივეციტ.

ქარის კოშკი თავის ბანის ასავლის გზით იოსებს მივეციტ.

მდივანს სამი კოშკი ამ მიზეზისათვის მიეცა, რომ საკუთრათ თითონ აეშენებინა და ხარჯი ბევრი ექნა, თვარემ სამართლის ძალით კოშკები გასაყოფი არის; რადგან მდივანი ამ ქ ე ვ ე რ ი ს შენობის ჩამოგდების მიზეზი არის და ჭირნახულიც არის, ამისთვის ერთის მამიაშვილის ვენახი საკუთრათ მდივანს მივეციტ; ამაზე იოსებ ნულარას ედავება.

ამ ერთის მამიაშვილის ვენახს გარდა სხვა მამიაშვილის ვენახი და რაც მამული იყოს, ის შუა გაიყონ. — ნახევარი მდივანს და ნახევარი იოსებს.

სხვა რაც გლეხები ჰყვანდათ, თავთავის ბარათი; რომელიც ერგოთ, ხელში უჭირავსთ.

მდივანს ერთი კალო-საბძელი უნდა მიეცეს. ამ კალო-საბძლისა და სასახლის ზომა იოსებსაც უნდა მიეცეს. ქვევრზე იოსებმა საუფროსო აიღოს და სხუა ქვევრი შუა გაიყონ. საწისქვილოები და სასაფლაო შუა გაიყონ.

ერთად ყოფნაში მამულები რომ უყიდნიათ, მდივანი ამბობდა: ჩემის საკუთრის მონაგრით ვიყიდეო. მაგრამ რადგან ნასყიდობის წიგნში იოსებ[ი]ც ეწერა, ის მამული შუაზე გაიყონ. რაც მამა-პაპათ ნასყიდობა აქვსთ, ისიც შუაზე გაიყონ.

სხვა რომელიც თავთავისთვის საკუთრად ეყიდნოსთ და სიგელ-შიაც ერთმანერთი. არ დაეწეროსთ, ის თავთავისთვის საკუთრად ჰქონდესთ.

ზეთის სახდელი გასაყოფი იყო. იოსებ ჩივის: საკუთრად მდივანმა დააქცია და წაიღო. ვინც ამაზე მოასილი წავიდეს ძევერში, მოიკითხოს; და თუ მართლად მდივანს წაეღოს, სხვების ნახევარი მდივანს გამოერთვას და იოსებს მოსცეს.

საარაყე ქვაბი შუა გაიყონ.

მდივანს ერთი მუახლე თავის ქალისათვის მზითევში გაუტანებია. იმაზე იოსებ ნუღარას ელაპარაკება. ერთი მუახლის საუბართო რაც მდივანს აუღია, ის შუა გაიყონ. დარჩებათ შინ ერთი ნასყიდი მოახლე და ერთი ბიჭი. იმაზე თუ თითონ მორიგდნენ — ერთი მდივანს და ერთი იოსებს; და თუ ვერ მორიგდნენ, წილი იყარონ და რომელიც რომელს ერგოს, იმას დასჯერდნენ.

იოსებ ჩიოდა: რვა თოფი და ჯაზიირი გასაყოფი გვაქვსო. რომელიც მდივანს თავის საკუთარი ნაშოვარი ჰქონდეს, იოსებ იმაზე ნუ ელაპარაკება.

და რაც სახლიდამ და მამულის შემოსავლიდამ ეყიდნოს, ის შუა გაიყონ.

აღიწერა დეკემბერს ით, ქორონიკონს უნმ.

მდივანს დავითს სამი კოშკი რომ მიეცა, ამაში მეტობა მოხდა. ერთი ბიჭი და ერთ მუახლე. რომ ჰყავსთ, ამ მეტობის მიზეზით ბიჭი იოსებს მიეცეს და მუახლე დავით მდივანს დაარჩეს. ამაზე წილს ნუღარ იყრიან.

რომელიც ამათის სასახლის ფუზე ყოფილა შემოფარგლული, ისი და კალთ-საბძელი მდივანს მიეცეს და ამისი ზომა იოსებსაც უნდა მიეცეს.

ხუთი ბეჭედი:

1. მდივანბეგად განვისჯები, თუ განვდრიკე, დავისჯები, ფარსადან
2. მონა ღთისა ამილახვარისშვილი მოურავი იესე
3. მონა ღთისა სულხან.
4. სულხან
5. მონა ღთისა მდივანი იოსებ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ.

იასაულო, მუსხელაშვილო დავით და მირიანაშვილო იესე! ეს ასე გაარიგეთ როგორც ამ განაჩენში სწერიდა.

დეკემბერს ით, ქორონიკონს უნმ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

476. არზა გოგია ციციშვილისა შმის თაოზაჲე მდივანგებთა

განჩინებით

1770 წ. 21 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2857. დედანი. ქალაღი. 26,6×10,6 სმ.
მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან ბატონის მდივანბეგების ქირი მოსცეს ციცი-
შვილს გოგიას.

მერე ამას მოვასენებ: ტვლეპიას შვილი გაბარათული
იყო ჩემი; და ბატონისა და თქუენიც ბძანება ასე მაქუს, რომ ჩემს
საუფლისწულოს ჩემ[მა] სახლისკაცმა არ უნდა დასაქმავს. ეს
ტვლეპიას შვილი დავითს წაეყვანა¹ და ლეკებში დაეკარგა და თითონ
დაიხსნა. ახლა ის თითონ ჰყავს და შვილისაც წიგნი გამოურთმევია:
შვილიც შენი იყოს[ო]. და ახლა ნება თქუენია. სამართალს ვი-
თხო[ვ].

დეკემბერს კა, ქორონიკონს უნშ.

[განჩინება]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგებმა ეს ასე გავაჩინეთ: ტვლეპიას შვილი და-
ვით მოურავს რომ დაუხსნია, თუ ამ შვილის წიგნიც გამოურთმე-
ვია, ის წიგნი ბათილი იქნება. სამართლით შვილთან ხელი არა
აქვს. და იმ ტვლეპიას დაკარგვაზე რომ ჩივის, დავით მოურავი
რომ მოვიდეს, იმაზე მაშინ ლაპარაკონ და სამართალ გაუჩნდესთ.
ალიწერა დეკემბერს კა, ქორონიკონს უნშ.

ოთხი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახვრის შვილი მოურავი იესე
2. ფარსადან
3. მონა ღთისა სულხან
4. არირჩევა.

კიდუზე:

ქ. ჩვენ, პატრონი მეფე ირაკლი ამ მდივანბეგთაგან გა-
ჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ. მთიბათვის იჴ, ქორონიკონს უნთ.

ბეჭედი: მეფეზგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე-

¹ წაეყვანა.

1770 წ. 22 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 28. საბ. № 167. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[113] რ უ ის ს მ ა რ ქ უ ლ ი შ ვ ი ლ ი და მ ა ხ ა რ ა ს შ ე ი ლ ე ბ ი — ეს ორი კომლი კაცი უწინ ბატონებისაგან რ ა ტ ი შ ვ ი ლ ს წყალობათ სპირებობდათ, რომ მე ფ ის ვ ა ხ ტ ა ნ გ ის დროს რომ გაყრილიყვნენ და გაეყოთ, იმ განაჩენშიაც ეწერა და იმ განაჩენზე მეფის ვახტანგის ბეჭედი იჯდა.

მასუჟან მეფე ვახტანგ ქვევით რომ წაბძანებულიყო მე ფ ე ს ბ ა ქ ა რ ს [v] ის გლეხები ფ ა ნ ი ა შ ვ ი ლ ის ა თ ვ ის ებოძებინა. მერე მეფეს ვახტანგს ბაქარისათვის მოეწერა: ამ ჩვენს ნამსახურს რატიშვილებს თავისი ყმები რ უ ის ს ისე[ვ] მოეც, ნუ წაართმევო. ის წიგნი რომ მოსვლოდა, მეფეს ბაქარსაც ოქმი მიეცა და ეს ზემოხსენებული რუის[ს] გლეხები ო თ ა რ რ ა ტ ი შ ვ ი ლ ის ა თ ვ ის ებოძა. ის გაყრის განაჩენიც, ეს ოქმებიც და ლ უ ა რ ს ა ბ ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე ც იასაულათ რომ ყოფილიყო და მაშინვე ეს კაცები რატიშვილისათვის მიებარებინა და იმისი წიგნიცა ჰქონდა, რ ა ტ ი შ ვ ი ლ მ ა ბ ე ჟ ა ნ ეს წიგნები სამართალში მოიტანა.

ფანიაშვილი ნიკოლოზ და ბაადურც სამართალში მოვაყვანიეთ და იმისი წიგნებიც გავსინჯეთ. სამართლით რუის[ს] მარქულიშვილი და მახარაშვილი რატიშვილს ბეჟანს დარჩა. ფანიაშვილი ვეღარას ედავება.

აღიწერა დეკემბერს კბ, ქორონიკონს უნჃ.

ამათი სამართლის გაშინჯვა ჩვენ, მოსამართლეთათვის მისს უმაღლესობას კიდევ ებძანა. ჩვენ ბეჟან რატიშვილის წიგნები გავსინჯეთ და ესენი ვალაპარაკეთ. ძველათ ის მამული ფანიაშვილისა ყოფილიყო. მაგრამ მეფეს ვახტანგს და ბაქარს რატიშვილისათვის უბოძებია. ჩვენ ის წიგ[v]ნები გავსინჯეთ. ამ განაჩენს ჩვენგან მოსაშლელათ ჯელი არ შეეხება და ვერც მოვშლით. და ნება მათის უმაღლესობისა არის. აღიწერა მარტის თ, ქორონიკონს უდგ.

* შდრ: 1788 წ. 3 აგვისტოს განჩინებას (ტომი V, საბ. №).

თავში:

ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ განაჩენს
ვამტკიცებთ. იასაულო, ეს ასე გა[ა]რიგე, როგორც ამ განაჩენში
სწერია. ამ კაცებზედ ჭელი ამართე და ბეჟან რატიშვილს მოაბა-
რე. დეკემბერს კბ, ქორონიკონს უნყ.

478. განჩინება ბეჟან სააკაძისა და ღვთისმშობლის წმინდის სახეზე

1771 წ. 0 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2755. დედანი. ქალღმ. 43×21 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ავის დროს მიზეზით ს ა კ ა რ ი ს ი რომ დაცლილიყო და ამ
სოფლის გლეხი დაფანტულიყო, მ უ ზ უ ა შ ე ი ლ ი რ ო ს ტ ო მ ა
და ა რ უ თ ი ნ ა ჯავახეთს გარდასულიყვნენ. მასუკან ჯავახეთიდან
გარდმოსულიყვნენ და ა ტ ე ნ ს ს ა ა კ ა ძ ე ს ბ ე ჟ ა ნ თ ა ნ მ ო -
სულიყვნენ, ცოტას ხანს იქ მდგარიყვნენ და მერე გ ო რ ს გამო-
სულიყვნენ. კარგა ხანი გორს სახასოდ ყოფილიყვნენ.

მერე სააკაძის ბეჟანის ობოლმა სამართალში ილაპარაკა: ესე-
ნი ჯავახები არიანო და უწინ მამა ჩემს მოუვიდნენო. ამ გლეხმა
კაცებმა თავისი თავი დამალეს და საკარელობით არ გამოაცხადეს,
რადგან მოდავე არავინ იყო. ჯავახობის მიზეზით მუზუაშვილის
როსტომასა და არუთენას შვილები ა რ ა ქ ე ლ ა, ე ი ვ ა ზ ა და
ს ა რ ქ ი ს ა სააკაძის ობოლს მიეცა.

ახლა სარდალ-სალთხუცესმა ო რ ბ ე ლ ი ა ნ მ ა დ ა ვ ი თ
სამართალში მოწმეები წამოაყენა, რომ ესენი მკვიდრი საკარელნი
არიანო. ამ გლეხმა კაცებმაც თავის პირით აღიარეს: ჩვენ საკა-
რელნი მემკვიდრენი ვართო, მაგრამ გვეშინოდა, ბატონი ჩვენი
ქართლიდან აგვეყრის, წაგვასხამსო და ამისთვის აქამდინ ჩვენი თა-
ვი დავმალეთო.

საკაძის ბეჟანის ობოლიც და სააკაძეებიც სამართალში მოგა-
ყვანიეთ, მოწამე ვთხოვეთ, რომ ეს კაცნი ჯავახნი იყვნენ და სა-
კარელნი არ იყვნენ. იმათ ვერც მოწამე, წამოაყენეს და ვერც ამათი
ჯავახობის საბუთი ქნეს.

სამართლით ეს მუზუაშვილები არაქელა, ეივაზა და სარქისა ორბელიანს სარდალ-სალთხუცესს დავითს ღარჩა. ამათან სააკა-ძეს ხელი არა აქე[ს].

ალიწერა იანვრის თ, ქორონიკონს უნთ.

ხუთი ბეკელი:

1. მდივანბეგად განვისჯები, თუ განვდრიკე, დავისჯები,
ფ ა რ ს ა დ ა ნ
2. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი ი ე ს ე
3. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ
4. ს უ ლ ხ ა ნ
5. ქ. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესემ-
ცა განმევლტო, მძლივა.

თაჴში:

ქ. ჩვენ, მე ფ ე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ მდი-
ვანბეგთან განჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ.

იანვრის ი, ქორონიკონს უნთ.

ბეკელი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე

479. ზანჩინაზა ჩავაჴა ამილახორისა და ნიკოლაოჴ აბაშიძის

გაგულის საჴმეჴი

1771 წ. 17 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13933. დედანა. ჟალალდი. 46,4×29,5 სმ.

მხედრული. განკვეთილობის ნაშნად ერთი, ორი ან სამწერტილი.

ქ. ა ბ ა შ ი ძ ე ბ ს ა და ა მ ი ლ ა ხ ო რ ს რ ე ვ ა ჴ ს შუა მო-
ყვრობის ბარობაზედ რასაც საქმეს გაველო და რაც შფოთი მოუქ-
დათ, ის ვიციით და გაგვიგონია. მაგრამ ეს ოთხი წელიწადი იქნება
თუ ნაკლები, ნ ი კ ო ლ ა ო ჴ ა ბ ა შ ი ძ ე. წამოედგა რევაზ ამილა-
ხორსა, თავის დაჴერასა და გაცარცვაზედ აუჩივლდა.

როდეს რომ სანატრელს მისს სიმაღლეს მე ფ ე ს თ ე ი მ უ-
რ ა ჴ ს ვ ა ხ უ შ ტ ი ა ბ ა შ ი ძ ე მ მოაჴსენა — ჩემი ჟალი რევაზს
უბოძეო, იმ დღიდან სანამდის ნიკოლაოჴ აბაშიძე თავის დაჴერასა
და გაძარცვას იჩივლებდა მისს სიმაღლეს მე ფ ე ს ე რ ე კ ლ ე ს-
თ ა ნ, და ჩვენ მოსამართლეები მოვისმენდით, მანამდის თვრამეტი
წელიწადი გასულიყო.

და სანატრელის მეფის თეიმურაზის ყიზილბაშში ბძანებაში
დაიჴირა ნიკოლაოჴ აბაშიძე რევაზ ამილახორმა. და მისმა სიმაღ-
ლემ მეფემ ერეკლემ ააშეგებინა და მოაყვანინა. და რევაზ ამილა-

ხორს ამისი განაჩენი უბოძა, რომ: თქვენი სამართალი პატრონმა მამაჩვენმა მეფემ ბძანოსო.

როდესაც რომ სანატრელი კელმწიფე მეფე თეიმურაზ ყიზილბაშიდამ ქართლში მობძანდა, მაშინ ამათს საჩივარს მათს წინ გაეცლო და მოხსენებოდათ. ნიკოლაოზ აბაშიძე: ამაებს უჩიოდა, რაც ზემოთ მისი დაგვიწერია. [ამა]თი საჩივრები ბევრი იყო, მაგრამ აქ არ გვექმარებოდა, რომ დაგვეწერა.

ამილახორი რევაზ ამას უპასუხებდა: სანატრელი მეფე თეიმურაზ რომ ქართლში მობძანდა ყიზილბაშიდამ, მაშინ თქვენ და მე საჩივარი შეგვექნა, ბევრი ვიჩივლეთ და ვილაპარაკეთო; დაცხრამუხას სისხლად მაძლევდენო, ამის განაჩენის დაწერის ბძანებაც ჰქონდა მდივანსაო.

ეს რომ გივს ამილახორს შეეცყო, მიმიყვანა და დამტუქსა, ცხარმუხა როგორი შენი სისხლი არისო. აბაშიძე ვახუშტი და მისნი შვილნი პაატა და ნიკოლაოზ მოიწვია. აბაშიძეებმა მდაბალის სიტყვით ბოდიში მითხრესო. მერმე გივმა ამილახორმა ცხრამუხაზედაც კელი აიღო და ჩვენ რაც ერთმანერთთან სადაო გვქონდა დ[ა] სამღურავი, ისიც ჩაატარა და დაადუმაო. ერთმანერთს გარდევხივნენ, შერიგდენ, მეც მიმიყვანეს, შემარიგეს და გავწმინდეთ ერთმანერთში რაც ან სამღურავი გვქონდა ან დავა და ან სალაპარაკო. მას დღეს აქეთ აღარცარა სადაო ჩვენ მაგათთან გვქონებოდა და არცარა ჩვენთან მაგათაო.

ამაზედ მრავალნი ემოწმებოდენ, რომელ თვით მისს სიმაღლეს მეფეს და ჩვენ მოსამართლეთ წინ ვალაპარაკეთ ეს მოწმე[ე]ბი. და ჩვენც ყველას გაგონილი გვქონდა ამათი შერიგება. მაგრამ ერთმანერთში წიგნის მიცემა კი არა ჩნდა, რომ გარდასაწყვეტის წიგნი ჰქონებოდათ.

აბაშიძეებმა ეს უპასუხეს: მართალია, შეგრიგდითო, მაგრამ საბოლოოდ არ შეგრიგევიართო. ერთმანერთის ლაპარაკისა და საუბრის გულისათვის შეგრიგდითო, თორემ ჩვენ ჩვენს სალაპარაკოზედ კელი არ აგვიღიაო.

რადგან ერთმანერთში წიგნი არ იყო გარდასაწყვეტისა მიცემული, არც ჩვენ ვიყავით მორწმუნენი სრულის შერიგებისა. მაგრამ სანამდის სანატრელი კელმწიფე პატრონი მეფე თეიმურაზ სამეფოსა თვისსა ზედან სუფევდა, მაშინ როდესმე რად არ მოატყენეს და მათგან არ მიიღეს აბაშიძეებმა სამართალი? ამის მიხედვით მოჰკდა ჩვენგან ამ სამართლის მიცემა, თორემ უფრო სხვა სამართალი შემოვიდოდა.

რამდენიც რომ განვიხილეთ და განვსაჯეთ ეს განწყობა მივე-
ცით: წადგეს რევაზ ამილახორი და ასე შეჰფიცოს. რომ:
«სანატრელს მეფეს თეიმურაზთან კიდეც ელაპარაკოსთ, სამართა-
ლიც ებძანოსთ, ცხრამუხა გაებჰოსთ მისაცემლად. და ეს რომ
გივს ამილახორს, შაჰყულხანად წოდებულს, შე-
ეტყოს, ვახუშტი აბაშიძის სიყვარულისა და ერთობისათვის არ ექ-
ნას და შერიგებულიყვნენ, ცხრამუხაც შეებრუნებინოს და სალა-
პარაკოც გაეწმიდოს. არცარა მას აქეთ დავა და სალაპარაკო ერთ-
მანერთში ჰქონებოდესთ და არცარა ედაოსთ».

თუ ასე შეჰფიცა რევაზ ამილახორმა აბაშიძეებსა, არაფერი სა-
დაო და სალაპარაკო აღარა ექნებათ რა აბაშიძეებს რევაზ ამილა-
ხორთან. და რადგან ახლა საჩივარი აშალეს, დააფიცებენ. მაშინ-
დელი გაბჭობილი ცხრა მუხაც უნდა მისცენ აბაშიძეებმა რევაზ
ამილახორსა.

თვითონ თავის თავათ უნდა შეჰფიცოს რევაზ ამილახორმა და
ორი შეგდებული მოწამე საბატოს კაცის შვილი შეუგდონ. ორში
ერთი შეგდებული საბატოს კაცის შვილი იშოოს და ერთი საბა-
ტიოს კაცის შვილი, რომელიც რევაზ ამილახორს უნდოდეს, ის მიი-
ყოლიოს.

რა რომ ამ სიტყვით და ამ მოწმე[ე]ებით შეჰფიცავს, გაწმდება
ამათი სარჩელი და სალაპარაკო და მეორედ ლაპარაკისა და ფიცი-
სათვის დარჩება ცხრამუხა რევაზ ამილახორსა. და ერთმანერთთან
სადაო და სალაპარაკო აღარა ექნებათ რა ამ საქმეზედ. და თუ ვერ
შეჰფიცა, და რაც სამართალი მიეცემოდესთ, უნდა ორთავ მიეცეთ.

ჩვენ მდივანბეგებმან: იოანე ორბელიანმან, მდივან-
ბეგმან სარიდან, მდივანბეგმან რამაზ, მდივან-
ბეგმან ფარსადან, მდივანბეგმან ზაალ; მდივანმან:
გორჯასპიმ, ედიშერ, იესემ ასე განვიხილეთ და ასე გა-
ნუწყესეთ. აწ ნება და ბძანება მისის სიმაღლის მეფობის არის.

ფებერელის ზ, ქრისტეს აქეთ ჩლფ, ქორონიკონს უნდ.

შვილი ბეკელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჭომი
ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქ. ერისთვის ძე სარიდან
3. რამაზ
4. ფარსადან
5. მონა ლთისა მდივანბეგი ზაალ

6. მონა ღთისა გო რ ჯ ა ს პ ი

7. ქ. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესე-
მცა განმევლტო, მძლივა.

ქ. ამილახორმა ფიცში ესეც უნდა ჩაიტანოს და ასე დაიფი-
ცოს, რომ: «სანამდის აბაშიძეებისაგან იმედი არ გარდავწყვიტე
თავეთის ქალის მოცემისა, მანამდის მე, იმათს ქალზედ ქელი არ
ამეღოსო. იმ დღიდან მოკიდებული, რა რომ აბაშიძემ თავისი ქალი
ამილახორს მისცა, აქამდის რომ ეს განაჩენი დაიწერა, ამათს შუა,
ღიაღ, ბევრმა საქმემ და ლაპარაკმა გაიარა, მაგრამ აქ დაწერა არ
გვეჭირებოდა და არც საჭმარი იყო. ახლა დავსწერეთ და გარდავ-
წყვიტეთ ამათი საქმე.

ფებერვალს კდ, ქორონიკონს უნდ.

შვილი ბეჰელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748

2. ქ. ერისთვის ძე ს ა რ ი დ ა ნ

3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

4. მონა ღთისა დიობეგი ზ ა ა ლ

5. მონა ღთისა გო რ ჯ ა ს პ ი

6. მდივანი ე დ ი შ ე რ

7. ქ. სოფლის შემსკვალულს სოფელმაც მდივა, ნიჭი ესე-
მცა განმევლტო, მძლივა.

ქ. როსცა სამართალში მოუწოდეთ ამილახორსა და აბაშიძეებ-
სა, მაშინ ქა ი ხ ო ს რ ო ა ბ ა შ ი ძ ე მ წერილით მოკსენება მოს-
ცა სამართალსა, რომ: სარწმუნოდ ვიციო, მაშინ პაპაჩემი და რევაზ
ამილახორი შერიგდენ და ცხრამუხა სოფელიც მისცა რევაზ ამი-
ლახორსაო. ამაზედ აღარ დავაფიცებო. და მოწმე[ე]ებიც მრავალი
დაეწერა, ამათაც კარგად იციანო. სარწმუნო შევეჩქმენით, ორისაც
მჭრით რომ შერიგებულან და ცხრა მუხაცა მიეცათ.

მაშ, რადგანც ქაიხოსრომ აღარ დააფიცა და გამოჩნდა რომ
ცხრამუხაც მიცემული იყო და სადაოც გარდაწყვედილი იყო, მიეცა
რევაზ ამილახორს ცხრამუხა სოფელი, როგორაც მაშინ ვახუშტი
აბაშიძის დროს იყო. და იმ სოფლის გლეხი სააბაშიოს იყოს, თუ
სადაც იყოს, დარჩა რევაზ ამილახორს. და გარდასწყდა რევაზ ამი-
ლახორისა, ქაიხოსრო აბაშიძისა, მისის ძმებისა, ნიკოლოზ აბაში-
ძისა და ამათის შვილების სადაო და სალაპარაკო. დღეის იქით ამათ
ერთმანერთთან ამ საქმეზედ სადაო და სალაპარაკო აღარა აქვსთ რა.
იანვარს იზ, ქორონიკონს უნთ.

ხუთი ბეჭედი:

1. მდივანბეგად განვისჯები, თუ განვდრიკე, დავისჯები,
ფ ა რ ს ა დ ა ნ
2. მონა ღთისა ამილახერისშვილი მოურავი ი ე ს ე.
3. ქ. სოფლის შემსჭვალულს სოფელმაც მღავა, ნიჭი ესე-
მცა განმევლტო, მძლივა.
4. მონა ღთისა ი ო ს ე ბ
5. არ ირჩევა.

480. განჩინება საბატონოშვილო ხმების მღაბრიშვილების საქმეზე

1771 წ. 4 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14374. დედანი. ქალაღი. 41X14,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშანი ნახპარი არ არის.

ქ. საბატონისშვილოს რუისელ მღებრისშვილს ბაღ-
დასარას ბედნიერის მეფისათვის არზა მიერთმეკინა. მისს სი-
მალღეს ამისი სამართალი ჩვენ, ბატონისშვილის ლეონი-
სათვის და მსაჯულთათვის ებძანებინა. ჩვენ ეს რუისელი მღებ-
რისშვილი ბაღდასარა მოვაცვანინეთ და სამართალში ვალაპარაკეთ.

ბაღდასარამ სამართალში ასე ილაპარაკა: რუისი დამ მამა-
ჩემი აყრილაო, გორს მოსულაო და ბატონის სამსახურში შესუ-
ლაო და დავთარშიაც დაწერილაო. ამას წინათ ქალანთარმა გვიჩივ-
ლაო, აყრას გვიპირობდაო და ნეტარხსენებულს მეფეთეიმუ-
რას მოვახსენეთო და ოქმი გვიბოძაო. ქალანთარმა ველარ აგვ-
ყარაო და ის ოქმი აყრაში დაგვეკარგაო. შარშანსწინ რუისელებმაც
გვიჩივლესო და ბატონმაც ჩვენგან კელი ა[ა]ლებინაო; და რა მამა-
ჩემი აქ გორს მოსულაო სამოცი წელიწადი იქნებაო და გორულს
დავთარში ვსწერივართო. და მის სსიმალღეს მეფეს ამ ბაღდასარასი
ასე ებძანებინა: მოკითხული ჰქენითო, თუ ოსმალობას ეს ბაღდასა-
რა გორს ყოფილიყოსო, ამისი გორიდამ აყრა არ იქნებაო.

ამ ბატონის ბძანებით და სამართლის ძალით ბაღდასარას მოწ-
მები ვთხოვეთ და გორის ქეთხუდები მოწმათ მოასხა. გორის ქეთხუ-
დებმა ბაღდასარას ასე უმოწმეს, რომ ეს ბაღდასარა ოსმალობასაც აქ
გორს იყო და უფრო პირველთაცო.

რადგან ბატონის ბძანება ასე იყო: თუ ოსმალობას ბაღდასარა
გორს ყოფილიყოსო, ამისი აყრა აღარ იქნებაო, ჩვენ მოვიკითხეთ
და ბაღდასარამ მუხტაბარის ქეთხუდების მოწმობით სარწმუნო გვამ-
ყოფა, რომ ბაღდა[სა]რა ოსმალობას აქ გორს ყოფილიყოს.

რადგანც ბატონის ბძანებას გორის ქედხუდების სიტყვა ემო-
წმებოდა, ამისი სამართალი ასე განვაჩინეთ: ამ რუისელ ბაღდა-
სარასთან, ამის ძმა სარქისასთან, როსტომასთან
და ბაიდურასთან არა კაცს საქმე არა აქვს, გორს უნდა იდგ-
ნენ საბატონისშვილოთ.

თებერვლის დ, ქორონიკონს უნთ.

ბეჟელი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

481. განჩინება ჯავახიშვილებისა და ნინიაშვილების შვა-გაჟულის საქმეზე

1771 წ. 5 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3002. დედანი. ქალღდი. 41×17 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახშირია თითო წერტილი.

ქ. ნინიაშვილს თავის ბატონის ჯავახიშვილისა-
გან ლუღს მამული ეყიდნა. იმ ნასყიდობის წიგნში ასე ეწე-
რა: ლუღს მამული მოგყიდე ზაქარაშვილითაო. ნინიაშვილმა
მღვდელმა ოტიაშ, ბერმა და პავლემ ზაქარაშვილს
ივანეს, დემეტრეს და ხიზანას სამართალში ელაპა-
რაქნენ.

ჩვენ მოსამართლეებმა ამათი საჩივარი გავიგონეთ, მოწმებისა-
გან მოვიკითხეთ და ასე გვარწმუნეს: როცა ჯავახიშვილს ის მამუ-
ლი გაუყიდნია. მაშინ ეს გლეხი კაცი აყრილი ყოფილა და ჯავა-
ხეთს სახლებულა, კარგა ხანი გამოსულა, რომ ეს გლეხი კაცი მას-
უკან ჯავახეთიდან გარდმოსულა, ლუღს აღარც შენობა ყოფილა და
აღარც მისულა, ჯავახიშვილის მამულში მდგარა და ჯავახიშვილს
მსახურად ხლებია.

ეს გლეხი კაცი ამასაც ამბობდა: მე გვართ ზაქარაშვილი
არ ვარო, ფარნაძე ვარო. მაგრამ თუ უნდა ზაქარაშვილი იყოს,
როცა ჯავახიშვილს ის მამული გაუყიდნია, მაშინ ესენი ჯავახეთს
ყოფილან. რადგან მამული გაუყიდნია, სხვას ქვეყანას დაკარგულს
კაცს ველარ გაჰყიდდა და მერე იმავ თავის ბატონს ამ ნინიაშვილე-
ბისათვის ეს კაცი გასამყრელოთაც გამოერთმია.

რადგან ეს ასე ყოფილა, ნინიაშვილები ამ ივანესა, დემეტრესა
და ხიზანას ნასყიდობით ყმათ ვერ დაიჭერენ და ლუღს მამული კი
ნინიაშვილის ნასყიდი არის. ეს გლეხი კაცნი ჯავახიშვილის
თეიმურაზის და ვახუშტის ყმანი არიან და თუ ჯავა-

ხიშვილები ამ გლეხკაცთ ისევ წინააშვილს მისცემენ, წყალობის
კმათ ეყოლება, ნასყიდობით კი ველარ დაიქვრს.

ალიწერა აპრილის ე, ქორონიკონს უნთ.

ორი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე.

2. ფ ა რ ს ა დ ა ნ .

482. ბანჩინება ფანველიშვილებისა და ღვთისთავის

მამულის საძიებო

1771 წ. 11 აპრილი .

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 45. საბ. № 151. პარი. ქალაღი. მხედრული.

[101v] ფ ა ე ლ ე ნ ი შ ვ ი ლ ი პ ა პ უ ნ ა , მისი ძმა ი ე ს ე და
თ ე ი მ უ რ ა ზ და გორელი ჯ უ ლ ა ბ ა შ ვ ი ლ ი დ ა ე ი თ ა შ ე -
რ თ უ ლ ი ს მამულზე რომ ჩიოდნენ, ამის სამართალი ასე გაჩნდა:

ნეტარხსენებულის მეფის თეიმურაზის წყალობის
წიგნი პაპუნა ფანველიშვილს რომ ჰქონდა, იმაში ასე იყო ბძანებუ-
ლი: შენი სამკვიდრო შერთულს შენთვისვე გვიბოძებიაო. თუ
მართლა ეს მამული ძველათ ამ ფანველიშვილის პაპუნას ჩამომავ-
ლობის სამკვიდრო ყოფილა, რადგან ნეტარხსენებულს მეფეს თეი-
მურაზს ამ პაპუნასათვისვე უბოძებია, იმ წიგნის მოშლა აღარ იქნება.

მაგრამ შერთულს იმ მამულის პაპუნა ფანველიშვილის სამ-
კვიდრობა ასე უნდა დამტკიცდეს: პაპუნა ფანველიშვილი საფიც-
რად წადგეს; ამას თავის სახლისკაცები თან მიჰყვნენ, პაპუნამ ასე
დაიფიცოს: «ამისმა მადლმა ამ ჩემი სახლისკაცების სიტყვით და
ჩემის ცოდნით და შეტყობით შერთულს ეს მამული ძველად ჩემი
სამკვიდრო ყოფილაო და როსტომ მეფის წიგნში თმოგვე-
ლი რომ სწერია, ის პაპის ჩემის მამა იყო. ეს რომ დაიფიცოს,
მასუკან სახლისკაცები გამობრუნდნენ.

პაპუნამ მეორეთ ესეც [102] უნდა დაიფიცოს, რომ: «შერ-
თულს ეს მამული ჩემს პაპებს, არც გაეყიდნოს და არც ეს მამული
გასამყრელოთ გამოგვრთმეოდეს». თუ ასე დაიფიცა, შერთულს
რაც მამული ნეტარხსენებულს მეფის თეიმურაზის წყალობის
წიგნში უწერია. ის ფანველიშვილს პაპუნას და მის ძმებს დარჩება.
და თუ ასე ვერ დაიფიცა, ჯულაბაშვილს დარჩება.

აპრილის ია, ქორონიკონს უნთ.

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ. ეშვიკალათბაშო ზაალ! ეს ასე გაარიგე. აპრილის ია, ქორონიკონს უნთ.

483. ბანინება ნინოწმიდის შიშის კულაშვილების სახეზე

1771 წ. 11 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 143. დედანი. ქალაღი. 54,6×26 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და ორი წერტილი.

ქ. ჩვენ, საგარეჯოს მოურავმა რამაზ და დავითგარეჯის არხიმანდრიტმა გერმანემ, საგარეჯოს ნაცვალმა იესემ, პატრიაქის ნაცვალმა შერმაზან და დავითგარეჯის მოკელემ ზაზამ, ქურუხულმა ზურაბ, ნაცვლის-შვილმა დავით, ბუტულაშვილმა ოთარ და სულ ერთობით გარეჯელთა ყოველთავე ეს განაჩენი დავსწერეთ და მისს ყოვლად სამღუდლოებას ნინოწმიდელ მიტრაპოლიტს საბას მივართვი.

ასე, რო[მ]: ჩვენ ესენი ერთობით შეყრილნი ვაყავით. მობძანდა ბატონი ნინოწმიდელი საბა და გუჯრები თან მოიღო. ერთს თავისის ეკლესიის ყმას კულაშვილის იოანეს შვილებს უჩივლა. და ჩვენ, ერთობილად დიდთა და მცირეთა, ღმერთი გვიხსენა, თავისი ეკლესიის მადლი და მისი სიმაღლე მეფის სიცოცხლე გვაფიცა, თავისის მღუდელმთავრობის მადლი და ჩვენი სული და თავი, და სწორე სამართალი გვთხოვა.

და ჩვენც მოვიხსენეთ ბრძანებული იგი: არა თვალახვნე პირსა კაცისასა სასჯელსა შინა სიკნინით და სიდიდით*. ესენი და რაზომ იმანაც გვაფიცა, ჩვენც რა ძალგვედვა, ვეცადენით სწორად განხილვასა და განსჯასა.

მოვიღევით ბატონი ნინოწმიდლისა ორი გუჯარი: რო[მ] იყო ერთი, ბატონისა მისის ბედნიერობისა მეფის კოსტანტინესი, რო[მ] ებოძებინა ღირსის მღუდლის გაბრიელ მოძღვრისათვის, რომელიც ბძანებდა: ერთი საკვამლო. ბერთუბანს გვიბოძებიაო; და კიდევ იმავე საკვამლოსი ცოტა რამ ნასყიდი ვენაჭი ნი-

* შდრ. მეორე სკული 1,17.

გოზწყალზე ნინოწმიდლის ზვარზე მობმით ყოფილიყო, ისიც იმისთვისვე ებოძებინა; და მათის ბეჭდებით დამტკიცებული იყო.

მეორე, გაბრიელ მოძღვრის შეწირულობის წიგნი იყო. ისიც გავსინჯეთ. იმაში ასე ეწერა: ის ნიგოზწყალზე ბატონის წყალობა ცოტა რამ ვენაქი, კიდევ რაც თითონ ეყიდა მამულები ნინოწმიდლის ყმებისაგანა, ისიები ერთობით ნეტარად კსენებულის ცხებულის მეფის თეიმურაზის და დედოფლის თამარის და მათის ძის მეფის ერეკლეს მოხსენებითა და ნებდართვითა — ეს ნიგოზწყალზე მამულები და მიწები წმიდის ნინოსათვის შეეწირა ღიდის გულმოდგინებითა და ფიცითა.

და მისს ყოვლად სამღუდელოებას იოსებ ნინოწმიდელს ამის სანუქფოდ წელიწადში ერთხელ წირვა და მოხსენება დაედვა საუკუნოდ, და იმავ წიგნზე მოეწერა თავისი კელითა.

ახლა ეს მამული კუდაშვილებს ექირათ. მოვთხოვეთ ნიშანი: ეს ასე ფიცით ზვარდ შეწირული მამული თქვენ რით გიქირავთ? მოიტანეს ერთი თავისი გუჯარი და მეორე იოსებ ნინოწმიდელის ნაბოძები წიგნი კი დამალეს. რომელიც სარწმუნო მოწმებით შეეიტყვევით, რო[მ] ყოფილიყო; მაგრამ ამ მეორეს წიგნის მიზეზით დამალეს, რო[მ] ის წიგნიც ამ წიგნს ამტყუნებდა. ასე რო[მ], ეს წიგნი რომელიც გამოაჩინეს ასე ამ[ბ]ობდა: ნინოწმიდლის იოსების მაგიერად ჩემის თეთრით მიყიდნია გაბრიელ მოძღვრისაგან, რაც ბატონის წყალობა და ან ნასყიდი ნიგოზწყალზე. მამული ჰქონოდა გაბრიელსა და შენ, ჩვენი გაზდილი კუდაშვილის იოანესათვის მოგვიციაო; და დიდად გააზატებაც ეწერა და სხვაც ბევრიტი ტყუილები.

ის მეორე წიგნი რო[მ] დამალეს, ბატონი იოსებ ნინოწმიდლის წყალობის წიგნი ყოფილიყო. ასე, რო[მ]: გაბრიელ მოძღვარმა ეს მამული ჩვენს ეკლესიას შემოსწირა, რადგან რო[მ] ბევრს გვეაჯე და ბევრი შუაშავალი შემოიყვანე შენთვის მოგვიცია და ჩვენის საყდრის ყმად და მოსამსახურედ დავვისახლებიხარო. და ნინოწმიდის გალავანთან რო[მ] გაბრიელ სახლებულიყო, ის ნასახლარი და ცოტა რამ ქვევრები ისიც იმისთვის ებოძებინა. მაგრამ იმას აღარ დაეჭირა. ზევით სოფელში ბეთალმანი ადგილები და ქვევრები ეთხოვნა, ებოძებინა და იქ დასახლებულიყო; და გაბრიელის ნასახლარსა და ქვევრებზე მაშინვე კელი აეღო.

ახლა კიდევ ამ ნასახლარსა და ქვევრებსა ნასყიდს ეძახდნენ, გაბრიელისაგან გვიყიდიაო, და ამაზედაც მისს ყოვლად სამღუდე-

ლოებას ნინოწმიდელს საბას იმავე გაბრიელ მოძღვრის ცოლის დიდად დაფიცებით, დაკითხვით და იმისი მოწერილი წიგნით უწინვე გაემტყუნებინა, რომელი თითონ იოანეს ცოლმაც აღიარა ჩვენთან: მართალია გაემტყუნდითო.

ახლა ჩვენ იმ იოსებ ნინოწმიდლის ნაბოძებს წიგნს რო[მ] ეძახდნენ, იმის განხილვაზე დავდევით, რო[მ] სწორე შეგვეტყო. და შევიტყევით, რო[მ] ცრუ იყო ჭეშმარიტად: არც იმისი კელი დაწერილი იყო, რო[მ] ეწერა, არც-იმისგან თქმული სიტყვები იყო, რო[მ] ამბობდა, არც ის მოწმები დასწრებოდნენ, რომელთაც მოწმობდა, არც იმისი შეტყობით ბეჭდები ისხდა.

იოანეს მოთნეობითა და ცრუ სოფლის შიყლითა, სიცრუვით ვისმე შეეწმასნა. და კუდაშვილს იოანეს სიცრუვით და ზაკვით ეს ფიცი შეწირული მამული ეკლესიისაგან მიეპარა, თვარა იმისს უფროსად განწმედილობას იოსებ ნინოწმიდელს ჩვენც კარგად ვიცნობდით, რო[მ] დიდი ჭეშმარიტი კაცი ბძანდებოდა და იმისი ტკივილთმოყვარე სული ტყუილს არ იკადრებდა ნამეტნავად დაწერით, რომ კრულვით შეწირულს მამულს თავის ნასყიდს დაარქმევდა და ამ გზით სხვას მიუტყვამდა, რო[მ] ეკლესიის სამსახურიდამ სულ გაიყვანდა. ეს არ ეგებოდა: არც კელი იყო იმისი, რომ იმის მრავალმოღვაწე კელით ნაშრომი ქარტა მრავალი გვინახავს. და ეს კელი შორს არის იმაზე, რო[მ] გაბრიელის შეწირულობის წიგნზედაც თავისი კელით მოეწერა, რომელიც ჩანს, ის არის იმისი კელი სწორედ. და ის მეორე წიგნიც რო[მ] დაემალათ, ისიც იმისი კელი ყოფილიყო.

და ამით ესტანთ და ვსწამებთ: ოთხი დიდი ბრალი-აც კუდაშვილსა:

პირველად, ეკლესიისა რო[მ] იმისი მამული მიუპარავს და არას მსახურებდა და ნინოწმიდელს საბას ასე აწუხებდა და მოახსენებდა: მე შენი საყდრისა არც ერთი ვაზი, არც ნახევარ დღის მიწა მიჰირავს, რაში გავრიო სოფლის საქმეს და ჭირში თავიო;

მეორედ, რო[მ] მეფის წყალობის წიგნი და გაბრიელის შეწირულობის წიგნი წმიდის ნინოს გუჯრებიდამ ამოიღო, მეფის წიგნს ქორონიკონი აუტოცა სიცრუვის შესაწვენელად და გაბრიელისაგან შეწირულობის წიგნი კი დამალა:

მესამედ, რო[მ] იმისს ჭეშმარიტს მღვდელთმთავრობას სიცრუეში სდებდნენ და შეურაცხყოფდნენ, რო[მ] შეწირულს ნასყიდად უწერდნენ.

მეოთხედ, რო[მ] იმ პატიოსანს მღვდელს წირვა და ლოცვა

ამოუკვეთა, რომელიც შეწირვის მაგიერად იოსებ ნინოწმიდელს განეწესებინა.

და ჩვენ ამ მიზეზების გასინჯვით და დანახვით ეს სამართალი გვიქნია: ის გაბრიელისაგან შეწირული მამული, ისევ ნინოწმიდლის ზვარსავე უნდა დაედვას, კუდაშვილებს იმაში კელი არა აქვსთ. და გაბრიელსა და იმის ცოლსა და შვილსა ისევ თავისი განწესებული წირვა და მოხსენება ისევ უნდა დაუკლებლად განეწესოს, როქმ ეს ბრალეები აღიკიცოს.

და ბატონმა ნინოწმიდელმა საბამ კიდევ ეს მოწყალეობა უნდა ჰყოს ამ კუდაშვილებზე, როქმ: რაც საცნავეები აქვსთ, ის კი არ მოუშალოსთ და იმ რიგად იმსახუროს. და თუ ვენაკი რამ გამოუჩნდეს, ვენაკისაც წყალობა უყოს.

ეს ამისთვის როქმ ეს იოანეს შვილები, იმ ტყუილს გაკეთებულს წიგნში უბრალონი იყვნენ, თვარემ თუ იოანე ახლა ცოცხალი ყოფილიყო, სულ ცარიელი გავიდოდა მამულებიდანა და არც ეს ბრალეები შეენდობოდა.

მაისის ია, ქორონიკონს ჩლოა.

ორი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა საგარეჯოს მოურავი რ ა მ ა ზ
2. დავითგარეჯის არქიმანდრიტი გ ე რ მ ა ნ ე

კიდევ:

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთის მსაჯულთ ეს განჩინება ენახეთ და აღმოვიკითხეთ. დიდებულთ მაღალთ კელმწიფებისაგან გაბრიელ მოძღვრისთვის რომ წყალობის სიგელი უბოძებიათ, ისიცა ენახეთ და აღმოვიკითხეთ. ამისად მერმე გაბრიელ მოძღვრისაგან შეწირულობის წიგნი გავშინჯეთ და გამოვიძიეთ, იოვანესაგან სიცრუი თვაკეთებული წიგნი ვიხილეთ, განსჯითა და გამოძიებით განვსაჯეთ.

ამ მოსამართლეებისაგან განჩინებულის განჩინების თანახმანი ვართ და თანამოწამენი ვართ, რომ ქეშმარიტებით განუსჯიათ.

თიბათვის მ, ქორონიკონს უნთ.

ყოვლად სამღვდელოს ნინოწმინდლის საბას სიტყვაც გავშინჯეთ. ეს მამული სამართლით ეკლესიას დარჩა.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეფრავეს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. რ ა მ ა ზ

3. ქ ა ი ხ ო ს რ ო

4. მდივანბეგად განვისჯები, თუ განვდრიკე, დავისჯები,
ფ ა რ ს ა დ ა ნ

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფე. სრულიად საქართველოდსა ი რ ა კ ლ ი მეორე
ვამტკიცებთ განაჩენსა ამას წელსა მაცხოვარებისა ჩვენისასა ჩლოა,
ენისის თთვის ია.

ბეპლი: მე ფებთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

484. პანინეზა იესე შურვანიშვილისა და როსტომ ხიდირბეგიშვილის სასისხლო საქმეზე

1771 წ. 8 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1171. დედანი. ქალაღი. 40,5×16,6 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ბედნიერს კელმწიფეს ხიდირბეგიშვილისა და მურვანიშვილის
სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ჩვენ ესენი ვალაპა-
რაკეთ.

მ მ უ რ ვ ა ნ ი შ ვ ი ლ ო ს ი ე ს ე ს ა თ ვ ი ს ხ ი დ ი რ ბ ე გ ი -
შ ვ ი ლ ს რ ო ს ტ ო მ ს და მის ძმას ტ ე ტ ი ა ს ო რი თოფი ეს-
როლათ და თავში კმალი დაეკრათ. იესეს ერთი თოფი სარტყელში
გავარდნოდა და მეორე კმალს მოხვედროდა და თავშიაც კლმით
დაეკრათ. ეს ხიდირბეგიშვილმა როსტომ სამართალში თავის პირით
აღიარა და ეს დანაშაული თავს დაიდვა.

რადგან ორი თოფი უსროლიათ და კმალიც უციათ, სამართლით
იესე მურვანიშვილს მთელი სისხლი გაუჩნდა. ეს მურვანიშვილი
შუა აზნაურშივლიათ არის აღრ[ი]ცხული, იქნება ამისი სისხლი ოთხ-
მოცდა თექვსმეტი თუმანი.

სამართლის წესი არის, სისხლი რომ გაჩნდება, მოუკლებენ
რასმე. მაგრამ ამას ამისთვის არ მოაკლდა, რადგან უწინაც თოფი ეს-
როლა და სამართლით ხიდირბეგიშვილს სისხლი ედვა მურვანიშვი-
ლის; და სამართალში პირობაც დავადებინეთ, რომ შფოთი აღარ
ექნა. და ახლა მეორეთ დაუნაშავებლად სასიკვდილოთ გამოემეტე-
ბინათ. ამისთვის ამის სისხლს აღარა მოაკლდა რა.

ეს რაც გვაგჩინეთ სამართლის წიგნის ძალით, ასე უნდა მის-
ცეს: მესამედი თეთრი ოქრო თუ ვერცხლი და ორი წილი იარაღი,
პირუტყვი და ვეჯი უნდა მისცეს.

აღიწერა ივნისის 8, ქორონიკონს უნთ.

საში ბეკელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. რ ა მ ა ზ
3. ფ ა რ ს ა დ ა ნ

485. ზანჩინაზა ორბელიანთა შვიის ზურაბა ბერტერაშვილის საქმეზე

1771 წ. 24 ივნისი

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 10, საბ. № 184. პირი. ქალღმ. მხედრული.

[207] ლიპელი ტერტერაშვილის ზურაბას ცოლმა იჩივლა სამართალში, ასე ჩიოდა: ზურაბა ტყვეობიდან რომ მოვიდა, ბატონის სახასო ყმათ მოვიდაო.

ჩვენ, მდივანბეგები ამის საჩივარში მის სიმაღლეს ვახლდით.

ორბე [v] ლიანმა ეშიკალათბაშმა ბატონმა დიმიტრიმ და მზეჭაბუკ სამართალში ილაპარაკეს. ასე ჩიოდნენ: ძველათაც ჩვენი ყმა ყოფილაო და ახლა ტყვეობიდან რომ მოვიდა, ჩვენ გვეყმო.

ჩვენ ეს სამართალში მოვიკითხეთ: ზურაბა ტერტერაშვილი სტამბოლიდან რომ მოსულა, იმ თარიღიდან ოთხი წელიწადი არის, არც სახასოთ მგოცახადებულიყო და არცა ვის სხვის ხელი დაედვა.

სამართალში ეშიკალათბაშმა და მზეჭაბუკ ეს საბუთით დაქაქმ-ტყიცეს, რომ სტამბოლიდან ზურაბა მოსულიყო, ამათთვის ემსახურნა. მოსული ტყვე თავისუფალი არის, ვისაც უნდა ეყმობა. მაგრამ ეს ზურაბა ამათ მეტს არავისა ჰყმობია. რადგან ამათ ჰყმობიათ, საცა იმისი ასაღები არის რამე, ეშიკალათბაშმა და მზეჭაბუკ- [მა] აიღონ.

ზურაბას ქვრივს რომელიც მონასიბია, ის სარჩო უნდა მისცენ. და რომელიც მართებულია, ის ზურაბაც თავის საქონლიდან დაიმარხოს.

თუ ამ ზურაბას შვილი ან ძმები ტყვეობიდან მოვიდნენ, თუ ეშიკალაბაშს და მზეჭაბუკს ეყმობიან, ამ ზურაბას დანარჩომის საქონლის ვარისნი ისინიც შეიქნებიან.

და თუ ამათ არ ეყმობიან, მოსული ტყვე თავისუფალი არის, ვისაც უნდა ეყმობა. მაგრამ სამართლით ზურაბას ვარისობასთან ხელი აღარ ექნებათ; ამისთვის, რომ რაც ზურაბას თამასუქები იყო, იმაში ზურაბას ძმები არ ეწერნენ.

და შერე რადგან მოსული ტყვე [208] თავისუფალი არის, თუ: სხვას ეყმობა, ძმისა კაცის ვარისობასთან რა ხელი ექნება.

იასაულო ციცი შვილო გლახავ, ეს ასე გა[ა]რიგე.
ალიწერა იენისის კდ, ქორონიკონს უნთ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ განჩინებას ვამტკიცებთ. იენისის კვ, ქორონიკონს უნთ.

486. განჩინება ბაჰურ და ომან ბაჰურიანთა ბაჰრის სამხეზო

1771 წ. 13 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4034. დედანი. ქალაღი. 29×16 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ბებურჩიანი რომ იყრებოდენ ბებურ და ომან, ამათი გაყრა და სამართალი მის უმაღლესობას, საქართველოს მეფის ძეს გიორგის ჩვენ, კახეთს მდივანბეგის რამაზისა და სახლთუხუცესის გრიგოლისათვის და საგარეგოს მოურავის რამაზისათვის ებძანა.

ჩვენ ესენი ორნივე მოვასხით და სამართლით გაეყარეთ, რომ ყმისა და მამულისა და ბოგანოსა და ხიზნის ბარათები კელთ უჭირავთ, ორთავე საუფროსოსა და საუმცროსოს ბარათები აცხადებს, ამისთვის აღარ დავწერეთ ამ განჩინებაში. ყმასა და მამულზედ სალაპარაკო აღარა აქვთ რა.

ძროხა, ცხვარი, ღორი და სხვა რაც რამ ფერი პირუტყვი შუა უნდა გაიყონ; წლევანდელი თავიანთ ვენახის გამოსავალი მკლავზედ უნდა გაიყონ; და კულუხი შუა უნდა გაიყონ. პური სულზედ უნდა გაიყონ. ქერი მკლავზედ უნდა გაიყონ. სამარხო და ნიგოზიც სულზედ გაიყონ. ამ წლის გამოსავალი ასე უნდა გაიყონ.

და წელს¹ იქით ერთმანეთთან სადაო აღარა ექნებ[ა]თ რა და აღარც სალაპარაკო.

და თუ რამ ბარათს გარდა მიწა ან ახო დარჩომილა რამე, ისიც სამძოთ უნდა გაიყონ.

¹ წელს.

და საქორწილოზედ რომ ლაპარაკობდენ, ამისი სამართალიც ასე განუწესეთ: რაც ბებურს ერთობაში საქორწილო აუღია, იმისი მესამედი ბებურმა უნდა მოსცეს თავისის ჯიბიდან ომანს, ორი თუმანი უნდა მოსცეს;

აღიწერა ნოენბრის იგ, ქორონიკონს უნთ.

ქ. ომანს რაც სასახლე ერგო, იმისი ზომა მიწა საერთოდამ ბებურს უნდა მიეცეს.

ორი ბეჭედი:

1. რ ა მ ა ზ

2. მონა ღთისა საგარეჯოს მოურავი რ ა მ ა ზ

487. ბანჩინება ჭიჭიხის მოურავიანთ ბაჰრის სამეფოზე

1771 წ. 13 დეკემბერი

ცხსა. ფ. 1448. № 278. დედანი. ქალაღი. 43X16,2 სმ. თავი დაზიანებულია. მხედრული. უოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ჭიჭიხის მოურავიანნი ამას წინათ რომ გაყრილიყვნენ, რაც ქართველი ყმა ყოლოდათ და ან მამული ქონოდათ ყველა გაეყოთ; ამაში საუფროსო, საჭირნახულო და საუმცროსო რაც შეეფერებოდათ, ყველას თავთავისთვის აეღოთ და ასე გაშველებული იყვნენ.

მაგრამ თავიანთ თათრის ელისკაცნი იმხანად დაკარგული და დაფანტული ყოლოდათ და მას უკან რომ ეშოვნათ და მოეგრებინათ, უერთობით ველარ მორიგებულიყვნენ და ამ თათრის ელის გაყოფაც მოენდომებინათ.

მათს სიმაღლეს ბედნიერის საქართველოს მეფისათვის მოეხსენებინათ და ბედნიერს მეფესაც ამათი სამართალი ჩვენ, საქართველოს უფლისწული ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ს ა და მდივანბეგებისათვის ებრძანებინათ.

ამხანად ჩვენთან ილაპარაკეს. და ჩვენ ამათი საჩივარი ყველა ზედმიწევნით ვიუწყეთ.

საქართველოს განწესებით და სამართლის წიგნის ძალით ასრე გავარიგეთ და გავაშველეთ, რომ საუფროსო მოურავის შვილს ზ ა ქ ა რ ი ა ს მისცენ ათისთავი. მაგრამ თ ა მ ა ზ მ ო უ რ ა ვ ს რომ ა ლ თ ი ბ ა რ მ ა ღ ი ს ა თ ვ ი ს, იმის ძმისა და სიძისათვის თვალები დაუთხრია, კიდევ აუკლია და იმ მიზეზით იმათი შვილებიც დაჰკარგვიათ, რომ დღეს თვალით ჩანან, ის ორნი ძმანი ერთ კუამლათ ყოფილან და სიძე ერთ კუამლათ. ეს ორი კუამლი ზაქარამ საუკეთე-

სოთ აიყვანოს. საქონელი კელში უჭირავს და კაცნი იმის მიზეზით დაჰკარგვიათ. ორი კუამლიც საუარესოდ პ ა პ უ ა მ ო უ რ ა ვ მ ა და ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ მ ა გამოურჩიონ და მისცენ.

და საჭირნახულო ოცისთავი ქაიხოსრო მდივანბეგს მისცენ. და საუმცროსო პაპუა მოურავს ერთი კუამლი საშუალო კაცი მისცენ.

და რადგანც ეს კაცნი მოურავიანთ დაკარგული ყოლიათ და მასუკან პაპუა მოურავი და ქაიხოსრო მდივანბეგი გარჯილან, უშოვნიათ და მოუგროვებიათ, მეფის ვახტანგის სამართლით, რაც უშოვნიათ, იმის ოცისთავი პაპუა მოურავს და მდივანბეგს ერგება და უნდა მიეცესთ.

იასაულო, ლ უ ა რ ს ა ბ მ ა ყ ა შ ე ი ლ ო! როგორც ამ განაჩენში სწერია, ისე გაარიგე.

დეკემბერს იგ, ქორონიკონს უნთ.

ბეჭდი ბეჭედო:

1. მეფის ძე გიორგი

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748

3. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე

4. მონა ღთისა მდივანბეგი თემურაზ

5. მონა ღთისა სულხან

6. მონა ღთისა მდივანი გოვარ(?)

ქ. ჩვენ, საქართველოს მეფე [ირაკლი] ივამტყიცებ[თ] განაჩენსა ა[მას]. დეკემბერს იდ, [ქორონიკონს] უნთ.

ბეჭედო: მეფესთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდუ ერეკლე.

488. ბანჩინაზ ნინოწმიდისა და დავითგარეჯის ყმის სისხლისა და

ქურდობის საზღაურისა

1771 წ. 18 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. № 1238. დედანი. ქაღალდი. 20×13,2 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი, მძიმე ან ორწერტილი.

[არზა]

ქ. ღმერთმან შათი სიმაღლის ყოელის საქართველოს მეფის ჭირი მოსცეს მათს მლოცველს ნინოწმიდელს და დავითგარეჯის წინამძღვარსა.

მერმე მუნებრივად ვევედრებით მათს სიმაღლესა, რო[მ] ჩვენის ეკლესიის ყმათში ქურდობის საზღაური და სისხლის საზღაური როგორც ყოფილა სამართლიანად, იმისი გარჩეულობის ბძანება გვე-

ბოძოს, რო[მ] ეკლესიას რა ერგება ვიცოდეთ და უშფოთველად ვეგნეთ თქვენი მლოცველნი.

ვიციოთ თქვენი უტალოება და მღვანბეგებზე ვითხოვთ წყალობასა, რო[მ] იმათ თქვენის ბძანებით ქეშმარიტებით გაგვირჩიონ.

დეკენბრის იმ, ჩლოა.

თავში:

ქ. ბატონო მსაჯულნო, ამათი მოხსენებული გაშინჯეთ და წერილით გვაცნობეთ.

დეკენბერს იმ, ქორონიკონს უნთ.

ბეჰლა: ქნარს მიცემს, დავითი მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

[განჩინება]*

ქ. მის სიმაღლეს მეფეს ჩვენ, მსაჯულთათვის ნინოწმიდლის და დავითგარეჯის წინამძღვრის ყმის სისხლისა და ქურდობის განჩინება ეციოხა. ჩვენ ასე ვიციოთ და ასე შეგვიტყვიან.

1.** სახასომ, თუ გინა თავადის ყმამ ეკლესი[ის] ყმა მოკლას, საკანონო ეფისკოპოზისა არის და სისხლი — პატრონისა. მაგრამ თუ იმ სოფლის მოურავი სამართალში დაესწრა და სი[ს]ხლი გაუპკო, მცირედი რამე სამღივანბეგოსავით ერგება.***

2. აგრევე, თუ ეკლესი[ის] ყმამ ან სახასო ან თავადისშვილის ყმა მოკლას და სისხლის გაბჭობაში იმ სოფლის მოურავი დაესწრას, იქილამაც მცირედი რამე სამღივანბეგოსავით ერგება.

3. თუ მეძაობა მოხდა რამე იმ სოფელში და გამოცხადდა, თავის ეფისკოპოზთან უნდა იჩივლონ და სამართალი იმან მისცეს; და საკანონოსაც ეფისკოპოზი აიღებს; სხვას საქმე არავის [ა]რა აქვს, ეფისკოპოზის მეტს.

4. სახასომ, გინა თავადის ყმამ ეკლესი[ის] ყმას მოჰპაროს, შეიდეულს აზღვევზნებენ: ორს პატრონს მისცემენ და ხუთს ბატონი აიღებს.

5. თუ ეკლესი[ის] ყმამ სახასოს, გინა თავადის ყმას მოჰპაროს, შეიდეულს აზღვევინებენ: ორს პატრონს მისცემენ და ხუთი ეკლესი[ის]სა არის.

* განჩინება დაწერილია საბუთის უკანა მხარეზე.

** ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

* აქ ჩამატების ნიშანია, ხოლო მე-2 მუხლის ტექსტი მიწერილია მარცხენა კიდეზე გასწვრივ.

6. რომ შეგვიტყვია და ვიცით, ეკლესიის ყმასთან საზღაურში ევეისთავს საქმე არა აქვს რა და ვერცა რას აიღებს.

ქრისტიანობის კდ, ქორონიკონს უნთ.

მინაწერი:

ქ. მეფის ირაკლის ოქმი და მდივანბეგების განაჩენია.

489. ბანჩინება ალავერდის შიშის ავთანდილ ბაქრაძის საქმეზე

1772 წ. 20 მაისი

ცსა. ფ. 1448. № 359. დედანი .ბოლო დაზიანებული. ქაღალდი. 33,3×15,7 სმ.
მხედრული. ვანკეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

ქ. მერელს ავთანდილს რომ ევდემოზ ლუდელი ბატონყმობაზედ უჩიოდა, ჩიქანაშვილი ხარო საწინამძღროო, მის [სიმაღლეს მეფესთან ამათმან საჩივარმან არზით გაიარა.

ეს ზემოხსენებული ავთანდილ ამას ეპასუხებოდა: მე აზნაურ-შვილი ვარო, ჩემი მამა და პაპა იმერეთიდან ჩამოსულან გვარად ბაქრაძენი ყოფილანო, ამავე მერეს დამდგარანო მამულზედაო. ნეტარხსენებულს ალექსანდრეს მეფეს წმინდის გიორგისათვის შეუწირავსო და წმინდის გიორგის სახასო ყმა აზნაურშვილნი ვყოფილვართო. ჩემი მამა რომ მოსულაო, დღეს რასაც მამულზედ ვსახლობვარო, ამაზედ დასახლებულაო. ჩვენს საქმეს ასე გაუვლიაო; მისის სიმაღლის მეფისათვის ამ ბაქრაძე ავთანდილს არზით ასე მოეხსენებინა.

და ამათი სამართალი ჩვენ, ყოვლად სამღუდელოს ალავერდლის ზენო[ნი]სათვის, მდივანბეგის რამაზისათვის და მდივნის ოთარისათვის ებძანა, ამათი საქმე კარგა გამოძიებით მოიკითხეო და სწორე შეიტყვევითო სარწმუნოს მოწმეებისაგანო და სამართალი უყავითო.

ამყამს რადგან მდივანბეგი რამაზ ამ სამართალში არ დაგვესწრა, ქალაქს მის [სიმაღლეს მეფეს ახლდა, ჩვენ ალავერდელმან ზენონ და მდივანმა ოთარ სამართალში მოვიკითხეთ და სარწმუნოს მოწამეთაგანაც შევიტყვევით, რომ ამ [მოწმეების წერილიც აცხადებს, რომ ეს ავთანდილ ჩიქანაშვილი არ არისო. ამ [მოწმებმან ბაქრაძე აზნაურშვილად აღმოაცხადეს.

ჩვენ სამართლით ფიცი დავადევით ამ ზემოხსენებულს ავთანდილს, რომ მოწმებით უნდა შეფიცოს ევდემოზ [მღუდელს, რომ] ეს ავთანდილა ჩიქანაშვილი საწინამძღრო [არ იყ]ოს. ეს მოწმები ჩვენსაც სამართალში წარმოდგენენ, რომ სახელდობრივ ამავე

განაჩენში დაგვიწერია; ესენი იყვნენ: ყ ა რ ა უ ლ ა შ ვ ი ლ ი ნ ა-
დ ი რ ა. ვარდისუბნის ნაცვალი, ტ უ რ ა ვარდისუბნელი გზირი,
ახატლელი ნ ა ხ შ ი რ ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი და რავედენიმე ვარ-
დისუბნელი კაცი.

ესენი ამავე ჩვენ სამართალში წარმოდგნენ და ამათ ჰეშმარი-
ტებით გვარწმუნეს და დაფიცებასაც აპირებდნენ, რომ სანთლები
ხელთ ჰქონდათ. ამავე სამართალში ევდემოზ ლუდეღმან არ და[ა]ფი-
ცა, სადაურმან კაცმან დაეფიცო.

სამართლით ეს ავთანდილ წმინდის გიორგის ყმათ სახასოდ
დარჩა. ძველს დავთარშიაც წმინდის გიორგის ყმათ წერებულა და
ალავერდლის სახასო ყმანი არიან ესეცა და მისი განაყოფიცა. ესე-
ნი რომ ობლად დარჩომილან, ამათი ბებია ჩიქანას შეურთავს
და ამისის მიზეზით ჩიქანიშვილი უწოდებიან, სხვა საქმე არა ყოფი-
ლა რა, არც საწინამძღრო ყოფილან ძველადგან ეს ბაქრაძენი, არც
წინამძღურისათვის უმსახურიათ, ძველადგან ალავერდლის აზნაურ-
შვილნი და მსახურნი ყოფილან და მოსამსახურენი.

აღიწერა მაისის კ, ქორონიკონს უჲ.

ორი ბეჰელი:

1. ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ზ ე ნ ო ნ
2. მ დ ი ვ ა ნ ი ო თ ა რ

თავში:

ქ. ჩვენ, ორთავე საქართველოს მეფე ირაკლი ვამბე-
ცებთ ამ განაჩენს. მარტის კვ, ქორონიკონს უჲა.

ქ. რადგან ამ ბაქრაძის მამა და პაპა დიდი ხნის დასახლებული
არის მე რ ე ს მამულზედ, სამართლით არც მამული გამოერთმევა
ამ ბაქრაძესა. ალავერდლის ყმობისა მე ფ ი ს ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს
გუჯარი აქვს და მამულზედ ამ [მ]ოწმებს უფიცავს, რომ ამთონს
თაობას გაუვლია და ამას მამული როგორღა წავართოთ.

ბეჰელი: მე ფეხთგანჩანითა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე

490. ბანინება თუარქისტანიშვილების ყმაგის მავლიშვილების სამეფო

1772 წ. 24 მაისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 26. საბ. № 155. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[138v] თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ყმანი ახალდაბელნი
მ ქ ე დ ლ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ი ჩიოდნენ: მანამ ხიზნად ვიდევით, ბატონს
ჩვენს გ ი ო რ გ ი ს დავებარებინებით; წამოვედით, ექვსი მინალ-
თუნი მოგვქონდა ბატონის ჩვენისათვის, ა ლ ა დ ა ლ წ ი ნ გად-
გვიდგა, დაგვიჭირა, მრავალი გვცა, ხელები შეგვიკრა, ექვსი მინალ-

თუნიც წაგვართვა, ათი დღე ხუნდში ვეყარენით; მერმე თავდები გამოგვართვა ორთვეს: ქალაქში არ ჩახვიდეთო. ქალაქს კაცი გამო-
გზავნა, ჩვენს ბატონს უთხრეს, შენი ყმები თავს არ გიდებენო, ასე
ამბობენ: დავიკარგებითო, მე მომყიდეო; ის ჩემი წანართმევი თეთრი
მისცა, ზოგი ვალი აიღო და მასუკან ოთხმოცი ლიტრა პური წამარ-
თავა და მიმაცემინა და ამ გზით გვიყიდაო. მაშინვე [139] უარი
ვთქვით, ქალაქს ჩამოვედით, გიორგი მამკვდარაყო, ეს იმისი შვი-
ლებიცა პატარა იყო, ლაპარაკი არ შეეძლო. და ახლა ეს ბეცია ც
ჩიოდა და ამათთან ლაპარაკობდა.

ა ლ ა დ ა ლ ამას ამბობდა: მე თქვენთვის არც თეთრი წამირთ-
მევია, არც მაგ თაობაზედ დამიჭერიხართ. ჩემი სახლისკაცი აპი-
რებდა თქვენს სყიდვას და მისთვის დაგიჭირეო. მერმე ბატონმა
თქვენმა მომყიდა თქვენი თავიო. ჯ ა ნ ა ს ლ ა ნ ი ს დედის სათავეს-
თაოთო თეთრი მივეც და იმით ვიყიდეო. სიგელი დამიწერა, მრავ-
ვალს კაცს დამიბეჭდვინაო და მომცაო.

ჩვენ, მსაჯულთ ეს განჩინება მივეცით: ალადალმა ერთი გლე-
ხი კაცი უმტერუმოყრო, თავის ყმის გარდა, თავის ყმის ფიცი კი
არ იქნება, შეპტიცოს ამ გზით, რომ: «არც ბატონ თქვენთან მიმა-
ვალი დამეჭიროთ მაგ საქმის მიზეზით, რომელსაც თქვენ ამბობთ,
არც თეთრი წამერთმევინოს და არც შვიდი-რვა თუ ათი დღე და-
ქერილი მყოლოდეთ, რომ ბატონს თქვენს ნუ ნახამთო».

თუ ასე შეაფიცა კაცი, ნასყიდობაც მართალი იქნება და სწო-
რე მონასყიდე ყოფილა და არც მოეშლება. და თუ ამ გზით კაცო
ვერ შეაფიცა და თურმე ამ კაცთ საჩივარი მართალი ყოფილა. რაც
ალადალს გასლოდეს, ბეცია მ მიუბრუნოს. და ეს გლეხები დარჩეს
ბეციას. [v] ჩვენ. ასე გავსინჯეთ და ნება მათის უმაღლესობისა
არის.

მაისს კდ, ქორონიკონს უფ.

ამის შერიგებისა და გარიგებისათვის ესწერთ კიდევ. თუ ალა-
დალს ენებოს, ამ გლეხებს ათი თუმანი თეთრი გამოართოს და დაანე-
ბოს თავი. და თუ ამით ვერ შერიგდნენ, ერთი გლეხი კაცი რომე-
ლიც არც ალადალის მტერი იყოს და არც ყმა ალადალისა, ამ მჭედ-
ლისშვილებმა შეუგდონ და იმ კაცმა ალადალის პირით ასე შემოჰ-
ფიცოს, რომელიც გაგვიჩენია, რომ: «არც ბატონ თქვენთან მამავა-
ლი დამეჭიროთ, არც თეთრი წამერთმევინოს და არც შვიდი-რვა თუ
ათი დღე დაქერილი მყოლოდეთ, რომ ბატონს თქვენს ნუ ნახამთო».
და თუ ალადალ შეგდებულნი მოწამე არ ინებოს, სამართალი კი არ

უბძანებს, მაგრამ თუ თვითან ალადალ შეპფიცავს, იმ მჭედლისშვი-
ლებმაც უნდა იყაბულონ.

და ვ ი თ ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე, ეს ასე გა[ა]რიგე, იასაულიც ხარ.

მე, დავით ხერხეულიძე ამისი იასაული ვიყავ, როგორც ბატო-
ნის ბძანება იყო, ისე დაიფიცა ალადალ. და ეს კაცი ამას დარჩა. მაი-

სის ოცდარვას.

თავში:

ჩვენ, მე ფ ე რ ე კ ლ ე ყოვლისა საქართველოსა მპყრობე-
ლი ვამტყიცებთ განჩინებასა ამას. მაისის კ^ზ, ქორონიკონს უჲ.

491. განჩინება ქაიხოსრო ჯაშიტაშვილისა და ზაზა შორიასაულბაშის ბაღის საქმეზე

1772 წ. 1 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2852. დედანი. ქალაღი. 33×16,6 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჯ ა შ ი ტ ა ს შ ვ ი ლ ი ქ ა ი ხ ო ს რ ო თ ა რ ხ ნ ის შ ვ ი ლ ს
ყორიასაულბაშს ზ ა ზ ა ს უჩიოდა: შენი შვილი ლეკისაგან და-
ტყვევდა და რ ო ს ტ ო მ ხ ი დ ი რ ბ ე გ ი ს შ ვ ი ლ ის ა გ ა ნ თ ე ქ-
ვსმეტ თუმნათ დავიხსენო, ექვსი თუმანი თეთრი კელდაკელ მივეც
და ათის თუმნისაც პირობა მივეც, რომ ისიც უნდა მივსცეო. ცოტა
ხანს უკან ოთხი თუმანი თეთრი ახალციხეს ათ თუმანში როსტომს
გაუგზავნეო და ექვს თუმანს კიდევ მისაცემსა ვარო და ჩემს ახს
არ მაძლევსო.

ზ ა ზ ა ყორიასაულბაში ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ და: ორის თუმ-
ნის თეთრის მეტი ჩემს შვილში კელდაკელ არ მიგიცია, ოთხს თუ-
მანს კი ტყუილად იგონებო; და სხვისა რომ როსტომს პირობა მიე-
ცო, რადგანც მეფის ერეკლეს ორგული და საქართველოს მტერი
არისო, მე თეთრს ნუ გამომართმევ და როსტომს ნუ მისცემო.

ჩვენ², მსაჯულთ ეს სამართალი მივეცით: ჯაშიტასშვილი ექვსის

¹ ჯაშიტასშვილი. ² ჩვენს.

თუმნის როსტომას კელდაკელ მიცემას რომ ამბობს, ზაზა ამ ექვს თუმანში ორის თუმნის მეტს არ ყაბულობს, რომ მიეცეს; ეს ორი თუმანი ზაზამ ულაპარაკოდ უნდა მისცეს. და ოთხ თუმანზედ ჯაშიტასვილმა ან მოწმით საბუთი ქნას და ან გული აჯეროს, რომ კელდაკელ მიეცეს. თუ მოწმით საბუთი ქნა და ან გული აჯერა, ეს ოთხი თუმანიც უნდა მისცეს ზაზამ ჯაშიტასვილს.

და თუ ვერც მოწმით საბუთი ქნა და ვერც გული აჯერა¹, ამ ოთხს თუმანზედ ჯაშიტასვილს სიტყვა აღარა ექნება რა ზაზასთან. და ორი თუმანი კი რომელიც ზემორე დაგვიწერია, უნდა მისცეს ზაზამ ჯაშიტასვილს.

ამას წინათ ამ საქმეზედ ზაზა ყორიასაულბაშმა და ჯაშიტასვილმა ბატონთან იჩივლეს. და ბატონმა ასე უბძანა ჯაშიტასვილს: რაც კელდაკელ როსტომისათვის მიგიცია, იმას გარდა სხვა ნულარასფერს გაუგზავნო.

ოთხის თუმნის ახალციხეს გაგზავნას რომ ამბობს ჯაშიტასვილი, ეს ამისთვის ჩაუტარეთ, რომ ბატონის ბძანება გაუტეხია და გაუგზავნა. და ექვსი თუმანი რომ კიდევ დარჩომილა როსტომისა ჯაშიტასვილზედ, ნულარც იმ ექვს თუმანს გაუგზავნის.

დღეის იქით ამ საქმეზედ ჯაშიტასვილი ზაზა ყორიასაულბაშს ევლარას ედავება. ასე გარდაწყდა.

მთიბათვის ა, ქორონიკონს უფბ.

ოთხი ბეკელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე, 1748
 2. მონა ღთისა ამილახვარისშვილი მოურავი ი ე ს ე
 3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ.
 4. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი ს უ ლ ხ ა ნ.
- მანაწერი: ჯაშიტასვილის განაჩენი.

492. განჩინება ერეკლე II-ისა ჩალაუზნელთა და მალაროელთა გაგულის საქმეზე

1772 წ. 8 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13867. პირი; აგრეთვე ცსსა. ფ. 1450. დავთ.
№ 50. საბ. № 40. პირი.

ქ. ჩალაუზნელნი და მალაროელნი სახნავს ბოლოზედ დაობდენ.
ჩვენ, საქართველოს მეფემ ირაკლიმ ეს სამართალი გა-

¹ აჯერე.

ნუწესეთ, რომე: ამ სადაოს ბოლოზედ ფიცი დავადევით ჩალაუბნელთ, რომ უნდა დაიფიცონ, რომ იმათი ბოლოს სახნავი იყოს.

თუ ასე დაიფიცეს, ხომ ჩალაუბნელთ დარჩეს. და თუ ასე ვერ იფიცეს, მალაროელთ დარჩება.

და ამ სამართლის განწესებაზედ იასაულები მივეცით — ბ ა რ ა მ ი ს შ ე ი ლ ი ზ ა ა ლ და ბ ო ს ტ ო შ ე ი ლ ი თ ა რ ი მ ა ნ, რომ ეს სამართლის განწესება გაერიგებინათ.

ახლა ამ ჩალაუბნელთ შეფიცეს მალაროელთ, რომ ჩვენი სახნავი ბოლო არისო. ამ ფიცში მალაროელნიც იქ ყოფილან, ნუკრიანელნიც და ანაგელნიც. ახლა რადგან შეფიცეს ჩალაუბნელთ, ეს სახნავი ბოლო ჩალაუბნელთ დარჩა.

ამისი მიჯნები: აღმოსავლეთის კერძო არის ასკილანთ გორა, მელის წყაროს ღელისთავს რომ პატარა გორა არის, ნატბობის თავი, ნაბამბრების სერზედ რომ გორა არის პატარა და ნაქალაქევთ ჩალანათ ხევი რომ გაიტანს ივრის პირამდის, — ეს მიჯნები სულ აღმოსავლეთის კერძო არის ერთს მხარეზედ. ამისი საქმე ასე გადასწყდა, რომ ჩალაუბნელთ გაიტანეს ფიცი, მალაროელთ ხელი აღარა აქვსთ.

მთიბათვის გ-ს. ქორონიკონს უფ.

493. განჩინება როსტომ თუხარაშლისა და ბერი ათაბაგის სასისხლო საქმეზე

1772 წ. 8 ივნისი

ცსა. 1448. № 866. დღანი. ქალღი. 40,3×22 სმ. მხედრული. განკვეთლობის ნიშანი ნახშირი არ არის.

ქ. წმინდის სვეტიცხოვლის აზნაურიშვილი რ ო ს ტ ო მ თ უ ხ ა რ ე [ლ ი] და ბ ო ქ ო რ ი ძ ე ბ ე რ ი თავიანთ ნებაყოფლობით სახლისკაცათ შეყრილიყვნენ. და მერე რამეთენსამე ხანს უკან ერთმანერთში ლაპარაკი მოსვლოდათ და ერთმანერთისაგან მოშორება მოემდომებინათ.

მის უწმინდესობის კათალიკოზისათვის მოეხსენებინათ და მის უწმინდესობას კათალიკოზს ამათი ერთმანერთისაგან მოშორება და გაყრა მთავარეფისკოპოზის¹ ბ ე ს ა რ ი ო ნ ი ს ა თ ე ი ს, ფ ა რ ს ა დ ა ნ მღივანბეგისათვის და სამცხეთო მოხელე აზნაურშვილებისათვის ებძანებინა, რომელსაც ამას ზემო წელი აცხადებს. ესენი და მსხდარიყვნენ და ამ გზით ერთმანერთისაგან მოეშორებინათ.

¹ მთავარეფისკოპოზის.

მაგრამ ზოგიერთი ბოჭორიძე ბერის სამკვიდრო მამულიდამ ორი წილი როსტომ თუხარელისათვის მიეცათ. რადგან ბოჭორიძე ბერის სამკვიდრო მამულიდამ ორი წილი მამული როსტომ თუხარელისათვის მიეცათ, ამ სამართალზედ ბოჭორიძე ბერს ნება არ დაერთო და მამულის პატრონისაგან ნებადასართავიც არ იყო. და მაგრამ მოსამართლეებს გაესამართლებინათ და ბოჭორიძე ბერის სამკვიდრო მამულიდამ ორი წილი მამული როსტომ თუხარელისათვის მიეცათ.

ბოჭორიძე ბერს თავის თავის წამლათ და მამულის გამოსახსნელათ ამის მეტი ვერა ეფიქრებინა რა: რადგან ჩემის სამკვიდრო მამულიდამ ორი წილი როსტომ თუხარელს მისცესო, მე აქ რაღათ მედგომინებაო, წავალ და დავიკარგებო და ეს სიტყვა კიდევ დაესრულებინა, სახლიდამაც კელი აეღო, მამულიდამაც და გარეთ გაჰრილიყო; რადგან მე ჩემის სამკვიდრო მამულიდამ კელი ამაღებინესო, აქ რომ დავდგეო, რაილათი უნდა ვიცოცხლო, მე ჩემის თავიდან კელი ამიღაო, რასაც დროს დავიხელებ, როსტომ თუხარელს უსიკვდილოთ არ გაუშვებო.

და რომელიც მოსამართლეებისაგან როსტომ თუხარელს ბოჭორიძე ბერის სამკვიდრო ვენახი მისცემოდა, ბოჭორიძე ბერი მიჰპარვოდა, ეაზებიც დაეკათა და ღობე-მარგილიც დაეწო.

ამას გარდა როსტომ თუხარელის ბიჭი წნელის მოსაჰრელათ ყოფილიყო, იქ ბოჭორიძე ბერი დახვედრიყო, ბიჭი ცხენიდან გარდმოეღო და დიდათ ავათაც მოჰყრობოდა, ცხენიც წაერთმევიდა და იმ ბიჭის პირით როსტომ თუხარელისათვის ასე შემოეთვალა: მანამ ჩემს მამულს არ დამანებებო, ჩემი გარდამკიდევ შენ მოსვენება არ გექნებაო.

ამას გარდა კიდევ როსტომ თუხარელისა ორი უღელი ხარი მოეტაცა; და ეს რომ შეეტყო როსტომ თუხარელს, იარაღით გამოსდგომოდა და დასწეოდა; და როდესაც ბოჭორიძე ბერს ენახა, რომ როსტომ თუხარელი დასწეოდა, ისევ ის ორი უღელი ხარი უკანვე დაებრუნებინა: ეგ ხარები წაასხიო და მე დამეხსენო. მაგრამ როსტომ თუხარელი არ დახსნოდა და მეორეთ გამოსდგომოდა, დასწეოდა და ერთმანერთისათვის გამომეტებით თოფები რომ მიეღერებინათ, როსტომ თუხარელისათვის თოფი წაერთმევიდა ბოჭორიძე ბერს; რადგან თოფი წაერთმევიდა, როსტომ თუხარელს თავისის ნებით სხვა თავისი იარაღიც მოეხსნა და თავის ხელით გარდეყარა: რადგან თოფი წამართვიო და ეს იარაღიც შენვე აიღეო და რაც გინ-

დოდეს ის მიყავო, როსტომ თუხარელს ასე ეთქვა და დაბრუნებულიყო ბოჭორიძე ბერისაგან.

ამთენს უმართებულოდ თავის თავათ რომ სამართლისათვის არ მოუცდია და ისე მოქცეულა და როსტომ თუხარელისათვის საქმე გაუჭირებია, ამისთვის სისხლი გაუჩნდებოდა როსტომ თუხარელს. მაგრამ ამ როსტომ თუხარელის სისხლი, დიად, დამძიმდებოდა. და ასეთი მიზეზებიცა აქვს, რომ სისხლის მიცემა არ განწყნდებოდა.

როსტომ თუხარელი ბოჭორიძე, ბერს ხარების მოტაცების მიზეზად¹ გამოსდგომოდა, დასწოდა და ბოჭორიძე ბერს გზა ეჩვენებინა და ასე ეთქვა, რომ: ეგ შენი ხარებიც უკანვე წაასხიო, მე კი დამეხსენო. და რადგან თუხარელი როსტომ არ დაბრუნებულიყო, რადგან გზა უჩვენებია და ეს არ დაბრუნებულა, ამისი დაუბრუნველობა სამართალში სისხლის წინააღმდეგად ჩანს.

ამისათვის როსტომ თუხარელს სისხლი არ გაუჩინეთ. რომ მის უწმინდესობას კათალიკოზს თვითონ გაეშინჯა ამათი საქმე; რომ: მოსამართლეებისაგან ბოჭორიძე ბერს ძალი დამართებოდა, რომ მოსამართლებს ბოჭორიძის მამულიდამ ორი წილი მამული როსტომ თუხარელისათვის მიეცათ, ამისათვის რომ ეს თუხარელი როსტომ მოსამართლებთან ბერს გარჯილიყო და ცდილიყო და მოსამართლებს იმ მიზეზებით ბოჭორიძის ბერის მკვიდრის მამულიდამ როსტომ თუხარელისათვის ორი წილი დაენებებინათ. მის უწმინდესობას კათალიკოზს მოკითხული ექნა და სამართლით არ მომხდარიყო და ამ ზემოწერილის² მოსამართლეებისათვის ეკითხა და იმათაც მოწმობის მიწერით მოეხსენებინათ, რომ ნაკლები სამართალი მოგვსვლიაო.

რადგან მის უწმინდესობას სამართლის ძალით და იმათის მოწმობის მოწერით პირველი სამართალი გაემტყუვნებინა, ბოჭორიძის ბერის მამული რაც თუხარელს როსტომს სკეროდა, უკლებრივ გამორთმევოდა და ისევ ბოჭორიძე ბერს მისცემოდა.

ბოჭორიძე ბერი რადგან თავის თავად როსტომ თუხარელს უმართებულოთ მოჰყიდებია, ამისთვის სისხლი დაედებოდა. მაგრამ მამულის პატრონისათვის მამულის წართმევა, დიად, ძნელია, ამისათვის, რომ იმის მწუხარებით ღმრთის წინააღმდეგს საქმეს და მოსამართლეების უმორჩილებას აქნევინებს.

რადგან როსტომ თუხარელს უსამართლოთ იმის მამულში წი-

¹ მიზეზად. ² ზემოწერილის.

ლი ჩადო და ამ მიზეზით როსტომ თუხარელს ბევრი უპატიო საქმე გარდახლოდა, სისხლი გაუჩნდებოდა; მაგრამ ზემოწერილში სამი ასეთი მიზეზები არის, რომ სისხლის წინააღმდეგია, სისხლი კი არ გაუჩნდება. მაგრამ ბოჭორიძე ბერისაგან როსტომ თუხარელს შვილადი თუმანი საუპატიოთ უნდა მიეცეს. მაგრამ რადგან რიგია სამართლისაგან, მოსამართლეები სამართალს თავაზას უზამენ.

ამისათვის სამართლით ბოჭორიძე ბერს ერთი თუმანი კი ეპატიება და ექვსი თუმანი კი უნდა მისცეს როსტომ თუხარელს ბოჭორიძე ბერმა. რადგან სამართლით რაც ბოჭორიძე ბერის მამული, თუ სხვა რაც რამ, როსტომ თუხარელს გამორთმევია და ისევ ბერს ბოჭორიძეს მისცემია, ამ სამართლით ბოჭორიძე ბერს როსტომ თუხარელისა ერთი ფურკანბეჩი, ერთი ცხენი, უღელი ხარი და ერთი ფლური მისცემია. ეს ისევ უკანვე უნდა მისცეს ბოჭორიძე ბერმა; და მას გარდა თოფ-ხმალი და სატევარი რომ წაურთმევია ბოჭორიძე ბერს, ესეც უნდა როსტომ თუხარელს მისცეს.

და ლუარსაბ გარაყანიძეს ესენი რომ ერთმანერთისაგან მოუშორებია და ლუარსაბის სიტყვით და ბოჭორიძე ბერის ყაბულობით ერთი თუმანი რომ დასდებია ბოჭორიძე ბერს, ესეც როსტომ თუხარელს უნდა მისცეს.

მის სიმაღლეს მეფეს ამათი სამართალი ჩვენ, მსაჯულთათვის ებძანებინა, ჩვენ ასე გავგისამართლებია, ნება მისის სიმაღლისა[ა].

თიბათვის **ჟ**, ქორონიკონს უფ.

სამაისშვილო ბეციავ, ამისი იასაული შენ ხარ. როგორათაც ამ განჩინებაში ეწეროს, ასე უნაკლუროთ აღასრულე¹.

სამი ბექელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?) იოანე, 1748
2. მონა ღთისა მდივანბეგი თემაურაზ
3. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი სულხან

ხელრთვა: მანუჩარ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ვამბეკიციებთ განჩინებასა ამას. თიბათვის ია, ქორონიკონს უფ.

ბექელი: მეფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

¹ აღსასრულო.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 130. დედანი. ქაღალდი. 41×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და წერტილი.

ქ. ყოვლად სამღვდელო ნინოწმიდელ მიტრაპოლიტი ს ა ბ ა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ჩ ე რ ქ ე ზ ს თავისის შვილების ნიშანზე ელაპარაკებოდა.

და ქაიხოსრო ჩერქეზი ნინოწმიდელს ამას უპასუხებდა: უმცროსის ნიშანი არ გვაძევსო.

მაგრამ ნინოწმიდელი ამის წინააღმდეგად ამას უპასუხებდა: უფროსის ნიშანს რადგანც კათალიკოზი ითხოვსო, უმცროსისა თუ მე არ მომეცემაო, მე შენი რაღა ეპისკოპოსი ვიქნებიო; და ან შენის ოჯახიდან ჩემს ეკლესიას რა სარგებელი ექნებაო.

ამათი დავა, დიად, ვრცლად იყო, და ჩვენ ასე შემოკლებით დავწერეთ.

ქაიხოსრო ჩერქეზმა ორისავე თავისის შვილების საწირავი მიართვას ნინოწმიდელს და ერთი შეკაზმული ცხენი ნიშნათ ორისავე შვილისათვის; რომელიც ნიშნის მართებული არის, იმგვარი ცხენი უნდა მიართვას.

მაგრამ ამათი დავა სრულად კი არ გადაწყვეტილა. ღმრთით როდესაც მისი უწმიდესობა ჩვენი ძმა პატრიარქი ანტონი მობჰანდეს, მაშინ ჩვენა და ქართლისა და კახეთის ეპისკოპოსნი და დარბაისელები ერთად შევიყარნეთ ყველამ, მაშინ უნდა ილაპარაკონ.

თუ რომ მისს უწმიდესობას. ჩვენს ძმას, პატრიარქს სამართლით უფროსის ნიშანი დარჩეს, უმცროსისა ნინოწმიდლის ეკლესიას უნდა მიერთვას.

და თუ უფროსის ნიშანი სამართლით ნინოწმიდლის ეკლესიას დარჩეს, ეს რაც ნიშანი მისცემია, ნინოწმიდელმა ქაიხოსრო ჩერქეზს ისევ უკანვე უნდა უბრუნოს საწირავს გარდა.

და თუ უმცროსისა დარჩა ნინოწმიდელსა, რომელიც ნიშნის მართებული არის, ქაიხოსრო ჩერქეზმა ორისავე შვილისა იმგვარი ნიშანი უნდა მიართვას და შეუსრულოს ნინოწმიდელს, რაც შეეძლოს შეძლებისაებრ.

აღიწერა ივლისის იბ, ქორონიკონს უფ.

ბეჭდი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4237. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

მათს სიმაღლეს ბედნიერს ხელმწიფეს გარსევანის შვილების დიმიტრის და პეტრე ღდლის სამართალი ჩვენ, საქართველოს უფლისწულის ბატონის შვილის გიორგისათვის ებრძანებინა.

პეტრე ღდელი დიმიტრის ვარიანში ერთს კომლს კაცს ვანიას შვილ[ს] და ქალაქის სასახლეს უჩიოდა.

ჩვენ ამისი მოწმები მოვაყვანიეთ, ვალაპარაკეთ და გავშინჯეთ, რომ გაყრილიც ყოფილიყო დიმიტრი; და ეს ვანიას შვილი დიმიტარი ამილახვარის შვილიდამ გამოეტანა და იასალჩის შვილიც ედიშერ მღივნისგან გამოეტანა.

ეს პეტრე ღდელი და იმის მამა ამ დიმიტრის არც საჩივარში მიჰყოლოდნენ და არც ხარჯში მიზღვომოდნენ, რომ თითონ პეტრე ღდელმანც აღვიარა.

და მასუკან ამ დიმიტრისათვის კაცი ეთხოვნათ, იასალჩის შვილი პეტრე ღდლისათვის მიეკათ და ვანიას შვილი თიონ დაეჭირა. მაგრამ ორის, ღდის მიწაც ეთხოვნათ, პეტრე ღდელს ასე უმოწმეს; იმ ხანათ დიმიტრის ის ორის ღდის მიწა არ მიეცა. ახლა ჩვენ მივა-ცემინეთ.

კაცზედ¹ ასე გაშველდნენ: ვანიას შვილი დიმიტრის დარჩა და იასალჩის შვილი და ორის ღდის მიწა რუისში პეტრე ღდელს დარჩა.

და ქალაქს რომ სასახლეს ედავებოდა, პეტრეს მამას და დიმიტრის ძმას გაეყიდნათ ერთათ და მასუკან დიმიტრის საკუთრათ დაეხსნა ციციის შვილის ქანთრისაგან.

და კიდევ გორში ორი თვალი წისქვილის წყალი პეტრეს მამას და ბიძას საკუთრივ გაეყიდნათ, რომ არც დიმიტრი და არც იმისი ძმები რეულიყვნენ[ნ], რომ ორთავესი ყოფილიყო.

ჩვენ ასე გავასამართლეთ: თუ პეტრემ თავისი მამისა და ბიძისაგან გასყიდული წყალი დაიხსნას, ის წყალიც და ქალაქის სასახლეს საძმო იყოს. მაგრამ რაც დიმიტრის დახარჯვია პეტრეს მამის წილში, იმ ხარჯში პეტრე უნდა მიუდგეს.

¹ კაცზედ.

და. თუ პეტრემ ვერ დაიხსნას, სასახლესთანაც ხელი არ ექნება.
ივლისის იზ, ქორონიკონს უჲ.

მეფის ძე
გიორგი

ჩვენ, მეფე ყოვლისა საქართველოსა მეორე ირაკლი
ვამტკიცებთ. მკათათვის კბ, ქორონიკონს უჲ.

496. ბანძინება ღვთის მრავალისა და მირზაშვილების შვილის სამეფო

1772 წ. 20 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 15. საბ. № 134. პირი. ქალაქი. მხედრული.

[144] ორბელიანი სარდარი დავით უჩიოდა მირ-
ზაშვილებს დავითს და ნიკოლოზს: ჩემი ნასყიდი
ეგრისის სასახლები გლეხები ორსტატ[ი]სშვილი იორ-
დანე და არბასშვილი დათა და მამულა აჰყარა ლე-
კის შიშისაგან პაპაჩემმა ქაიხოსრო სარდალმა, ხანჯან რომ
ქართლში ხანად იჯდა, და ჯავახეთს გარდაიყვანა.

და. ნიშანს ამას ამბობდენ ის გლეხნიცა: ანანური რომ ლე-
კისაგან დაიწვა და მისი ხალხი დატყვევდა, ჩვენ ისევ ეგრისის ვი-
დეგით და მერმე წავედითო, ჯავახეთს ცოტა ხანი ვიყავით, მერმე
კურთხეულისა და სანატრელის მეფის თეიმურაზისა და
დედოფლის თამარის მეფობაში გარდმოვედით ცოტას
ხანს აბაშიძე[ე]ბთან[v] და ვიყავით; მერმე შინდის[s] მოვედი-
თო; და ამ გარდმოსვლის ეამს მირზაშვილებიც ემოწმებოდენ, მარ-
თალია, მაგ დროს მოხვედითო.

მისს სიმაღლეს მეფეს ჩვენ, მსაჯულთათვის მათი სამართალი
ებძანათ. ვიანგარიშეთ: ანანურის წახდენის ქორონიკონი იყო უკზ
სანატრელისა და კურთხევით ხსენებულისა დედოფლის თა-
მარის ქართლში დედოფლობის ქორონიკონი იყო ულგ. ამ ქო-
რონიკონების გამოანგარიშებით ამ კაცთ ჯავახეთში დაუყვიათ ექვსი
წელიწადი.

სამართლის წიგნი მოვიტანეთ, გავსინჯეთ. კურთხეულისა და
სანატრელის მეფის ვახტანგის ბძანებულს სამართალში
სწერია: თუ საბატოს კაცის შვილის ყმა აიყაროს, სხვას საბატონო-
ში წავიდეს, თუ იქ ოცდაათი წელიწადი დაეყოს, მერმე ვისაც უნდა

მიუვა, ძველი მეპატრონე ველარ მიედავებაო. თუ ოცდაათს წელიწადს ნაკლები დაეყოს და ისევ გარდმოვიდეს, ძველი მეპატრონე არ დაანებებს, ძველსავ დარჩებაო.

ამ კაცთ ჯავახეთს ამ ანგარიშით რომ ექვსი წლის მეტი არ დაეყოთ, სამართლის ძალით ეს გლეხნი სარდარს. დავითს დარჩა.

და თუ მირზაშვილებს სხვა სიტყვა აქვსთ რამე, ან ძველად მემკვიდრედ ეჭიდებიან ან ეგრისში უსახლობის საბუთს უზმენ და [145] ან ოცდაათს წელიწადს ჯავახეთში სახლობის საბუთს მოიტანენ, ის იჩივლონ და სამართალი ისე მიეცემათ.

ჩვენის მიხედვით ასე გავსიწქეთ და ნება მისის უმაღლესობისა არის.

ავგისტოს კ, ქორონიკონს უფ.

თავში:

ჩვენ, ორთავე საქართველოს მპყრობელ-მქონებელი მეფე ირაკლი მეორე, ვამტკიცებთ მსაჯულთა მიერ განჩინებასა ამას. ავგისტოს კა, ქორონიკონს უფ.

497. განჩინება ელიზბარ ხერხეულიძისა და შოშია დედანაშვილის მამულის საქმეზე

1772 წ. 27 ავგისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6546. დედანი. ქალაქი. 27×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ხერხეულიძე ელიზბარ და ქაიხოსროვი ზაზა დედანაშვილს შოშიას ედ[ა]ვებოდნენ მამულზე და მიწებზე. ეგ მამული და მიწები ჩვენი ყოფილაო და ნაქურდლა[თ] გიჭირავსთო.

დედნაშვილი ამას უპასუხებდა: ეს მამული და მიწები ვახტანგ ნეფის დროს აქეთ ჩვენ გვიჭირავს და კაციც გვესახლა ზედო და არცავინ მოცილე გვეყოლიაო, რაც ახლა თქვენ არ დაგვიწყევით ლაპარაკი.

ამას წინათაც იასე მდივანბეგთან დიფარსადან მდივანბეგთან ეჩივლათ. იმათაც განაჩენი მიეცათ დედანაშვილისათვის და ფიცი დაედოთ კენჭაძისათვის. მაგრამ

ხერხეულიძე[ე]ბი არ ყაბულობდნენ, ჩვენ იმ სამართალში არ დავ-
წრებივართო.

ახლა ჩვენ, მდივანბეგებმა ორნივე სამართალში ვალაპარაკეთ
და წიგნები ვთხოვეთ. ვერცერთმა ვერც წიგნი მოიტანეს და¹ ვერც
მოწამე მოიყვანეს, რომ სამართალში დავვეჯერა.

რადგან ასე დიდხანს სჭეროდა და მოცილე არავინ ჰყოლია.
ახლა დედანაშვილი ხომ პატარა არის და ამას ნახევარძმა ჰყავს
ხ ი მ შ ი ა შ ვ ი ლ ი ქ ა ი ხ ო ს რ ო ვ ი. ეს ქაიხოსროვი წადგეს თავი-
კაცათ და შეფიცოს, რომ ვახტანგ ნეფის დროს დედანაშვილს კიდევ
სჭეროდეს და კაციც სახლობოდეს ზედა.

თუ ამ ქაიხოსროვმა ასე შეფიცოს, ეს მამული და მიწები დე-
დანაშვილს დარჩება. და როგორიც გამოერთმევენოსთ, ისევ იმის-
თანა ვენახი მიიბარონ. და თუ ვერ შეფიცოს, ისევ ხერხეული-
ძე[ე]ბს დარჩება.

იესაულო, ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ო ე რ ე კ ლ ე! ეს ასე გა[ა]-
რიგე.

ავგისტოს კზ, ქორონიკონს უფ.

სამი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მშპქომი
ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე, 1748
2. მონა ღთისა ამილახვრიშვილი მოურავი ი ე ს ე.
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ.

498. ბანძინება ბარძნიშვილებისა და შირაზაშვილის ყმა-მამულის საქმეზე 1772 წ. 7 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5269. დედანი. ქალაღი. 40×16,5 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახშირის ორწერტილი.
ა-მეტნაკლები.

ქ. ბედნიერის ხემწიფის ბძანებით შევეყარენით ერთათ ჩვენ:
გორელი ბ ა ბ ლ ი ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი, ბ ა რ ა მ ა შ ვ ი ლ ი
ღ თ ი ს ა ვ ა რ, ცხინვლის მამასახლისი ბ ე ჟ ა ნ ა, ლ ა ლ ა შ ვ ი-
ლ ი მ ო ს ე ს ა, შ ი ნ დ ი ს [ს] ბ ე რ ძ ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ თ ა ნ შევიყა-
რენით.

ბ ე რ ძ ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ ს ტ ა რ [ი] ე ლ ს ა და ლ ე ვ ა ნ ა ს მ ი რ-
ზ ა შ ვ ი ლ ი ს მოურავისათვის ზ ა ვ ა რ დ ი შ ვ ი ლ ი ს ა ო რ ი

¹ მოიტანეს და] და მოიტანეს.

გლები ნასყიდაშვილი და ნონაშვილი თავეთის მამულით რომ მიეყიდნა, ამისი ფარდი გლებები და მამული ტარიელმა და ლევანმა უშოვნოსო და მოსცესო, ასე ბძანება იყო, ამ ზ[ა]-კარდიშვილის ნინიასა და იაკობას.

ჩვენ, ამ თხზმა კაცმა ეს გასყიდული მამულებიც დავსინჯეთ და ახლა რომ ლევანმა და ტარიელმა ამათ ფარდი გლებები და მამულები მოსცა, ესენიც დავსინჯეთ.

ნასყიდაშვილი ზანტი რომ იყო გასყიდული, ამ ნასყიდაშვილის მაგიერ[ა]თ მივეცით ნინიასა და იაკობს ჭავახი იოსეფა, თავისის ძმებითა და ბიძაშვილითა; ნონეშვილის მაგიერ[ა]თ მივეცით ნასყიდაშვილი გოგია, თავისის ცოლითა და შვილითა, ეს ორნივ თავეთის მამულითა.

ტარიელისა და ლევან[ი]საგან რომ მისყიდული მამულები იყო, ამ გლებების მამულები იმათი ფარდი მოვიდა და იმას შეუფარდეთ. ორი პატარა ვენახი ნასყიდაშვილს გოგიასა თავეთის ბატონების წყალობათ სჰეროდა და ეს ორი პატარა ვენახი ისევ ტარიელსა და ლევანს დარჩა. სხვა რაც მამულები ეჭირათ ამ ორ გლესსა ნასყიდი თუ თავეთი, თან გაყვა.

ზეგარდიშვილის სასახლე და ნაზვრევი რომ მირზაშვილს ეჭირა ამის მაგიერი მივეცით ნინიას ბერძნიშვილების ტარიელისა და ლევანის ვენახი. ამ ვენახის მიჯნა ერთი გვერდი ნასყიდაშვილის შიოს ვენახის მიდგამდინ, მეორე გვერდი ლაზარე ნასყიდაშვილს ვენახის მიდგამდინ, მესამე გვერდი კიდევ ლაზარეს ვენახის მიდგამდი, მეოთხე გვერდი საკულუხო ვენახის მიდგამდინ.

ამას გარდა დავდევით კიდევ ნინიაშვილის ბეითალმანი ორის დღის მიწა, სახლი და ბაღი შოგ არის. ამის ერთი გვერდი მირზაშვილის მიწის მიდგამდინ, მეორე გვერდი ისევ ნინიას მიწის მიდგამდინ, მესამე გვერდი საყდრისკენ და მეოთხე გვერდი ბერძნიშვილის გოგიას მიწის მიდგამდინ.

ამას გარდა კიდევ დავდევით ნინიას კოშკის უკან ლიახვისაკენ პატარა ბაღი. ზეით გოგიას ბოსტნის მიდგამდინ, მეორე გვერდი კიდევ გოგიას ალაგის მიდგამდინ. საქვენაქროთ ლიახვის მიდგამდი, საზენაქროთ კოშკის მიდგამდინ. ამ ნაზვრევის მაგიერ[ა]თ ესენი მივეცით.

ამ ზეით ნაწერში რომ შეფარდება სწერია, ნონაშვილის ვენახის მაგიერ[ა]თ ლომიტაშვილის ბეითალმანი ვენახიც ნინიას მივეცით.

ამისი გარიგების ოქმი და ბძანება ნიკოლოზ ციცი-
შვილს ქონდა და ესეც ჩვენთან იყო.

დაიწერა ენკენისთვის ზ, ქორონიკონს უჟ. ჩვენ ეს ასე გავა-
რიგეთ.

ოთხი ბეჭედი:

1. არ ირჩევა
2. არ ირჩევა
3. მონა ღთის ავარ
4. გიორგი.

ქ. ბედნიერის ხემწიფის ბძანებით მე, ლალაშვილი მოსესა ამ
გარიგებაში ვიყავ, ბეჭედი არა მქონდა, ეს ჩემი ხელია +

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ყოვლისა საქართველოჲსა მეორე ირაკლი ვამ-
ტკიეებით. გიორგობის ზ, ქორონიკონს უჟ.

ბეჭდი: მე ფეხგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.
კიდეზე:

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი გიორგი ამას ვამტკიებთ.
დეკენბერს ივ, ქორონიკონს უჟ.

ბეჭდი: მეფის ძე გიორგი

ქ. ჩვენ, ბატონის შვილი ლევან ამას ვამტკიებთ. დეკენბერის
ივ, ქორონიკონს უჟ.

ბეჭდი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

499. განჩინება გაღმავანუშვილების შვა-გამულის საჩუქარ

1772 წ. 24 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 38. საბ. № 184. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[136] გედევანის შვილი პეტრე, გლაზა და ბეცია რომ
უჩიოდნენ თავის სახლისკაცს როსტომს და ზურაბს ერთს,
ზედ მამულზედ მსახლობელს კაცს და ორს ბეითალმალს მამულს,
ამაზედ მის უწმინდესობის ჩვენის ძმის კათალიკოზის განჩინებით
როსტომს და ზურაბს ფიცი დასდებოდათ და ველარ დაუფიცავსთ.
შალვაძე გლაზა თავის მამულით, ერთი არჩეაძე ადამის ნაქონი მა-
მული სრულად და მეორე იმედაშვილის ნაქონი მამული ნასყიდი
თუ უსყიდი დარჩა გედევანის შვილებს პეტრეს, გლაზას და ბე-
ციას.

იასაულო, თუხარელო გოგიავე! ამით დაანებე.

გიორგობისთვის კდ, ქორონიკონს უ

ჩვენ, ქართლისა და კახეთისა და სრულიად საქართველოსა
კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ - პ ა ტ რ ი ა რ ხ ი მეფის ირაკლის ძე ა ნ ტ ო ნ ი
განჩინებასა ამას ვამტკიცებთ. აპრილს კე. ქორონიკონს უმათ.

ხელთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

500. ბანიინება ზაალ გურამიშვილის ძმის ბაძანას საქმეზე

1772 წ. 13 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2668. დედანი. ქალაღი. 33,5×13,5 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ბოლნისელი ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა ს შვილი ს უ ლ ხ ა ნ ა ს ცოლს
მის სიმაღლეს მეფისათვის არზით მოეხსენებინა, რო[მ] გ უ რ ა მ ი -
შ ვ ი ლ ი ზ ა [ა] ლ ჩემს შვილს ყმობით ექიდებაო. და მის სიმაღ-
ლეს მეფეს ჩვენ, მდივანბეგისათვის სამართალი ებრძანა. ორნივ
სამართალში ვალაპარაკეთ.

ზაალ ასე ეუბნებოდა: საერისთოში ჩემი ყმა ო ქ რ ო ა იყო,
ის რო[მ] შეირთეო, იმისი შვილი არისო.

დედაკაცი ამას ანბობდა: ოქროას რო[მ].ვირთევედი, ორსული
ვიყავო ჩემის უწინდელი ქმრისაგანაო, შენი ყმისა არ არისო.

ორთავ მოწმეები ვთხოვეთ და აქ ვერც ერთმა მოწამე ვერ
იშოვეს.

• დედაკაცმა თქვა: ბ ა ბ ა ნ ა მ კარგად იცისო ჩვენი საქმეო.

ზა[ა]ლმაც იყაბულა, რასაც ბაბანა იტყვის, ყაბული ვარო. თითონ
ზალმა წიგნი მისწერა ორი რიგი. ერთი გ ი ო რ გ ი ღვდელს გაატა-
ნა და მეორე სხვას და ერთი ღვდელი არის იქი ზა[ა]ლის ყმა, იმა-
საც მისწერა. და ეს დედაკაციც წავიდა ბაბანასთანაცა, ღვდელ-
თანაცა.

ზა[ა]ლს ეფიცებინა ღმერთი, სული, ბატონი და შვილი ღვდლი-
სათვისაც ღვდულობის რიგით ფიცით.

მერმე ბაბანასაც მოეწერა ფიცით და ღვდელსაც, რომ ეს დე-
დაკაცი მოვიდა აქა, ორსული იყო, მანამ არ ეყოლა, მანამ ოქროას-
თან ჯვარი არ დავაწერინეო და არც ეს ოქროა არის შენი ყმაო.

ეს წიგნები ზა[ა]ლს უჩვენეთ, რომ ზეპირათაც გიორგი ღვდლი-
სათვისაც ეს სიტყვა ეთქვათ.

რადგან ბაბანასა და ღვდლის მოწმობამ ასე გაიარა, ზა[ა]ლს
სიტყვა აღარა აქვს; ბოლნისელი კაცის შვილი ყოფილა. ამ დედა-
კაცის შვილი ბ ე ყ ა ნ ა მეფის სახასო შეიქნა. ვისთანაც ღლეს ხიზ-
ნათ ღვას, იქივ უნდა იდგეს, თავისთავად სხვაგან ვერსად წავა; და

როდესაც მის სიმაღლის მეფის ბრძანება იქნება და დაქაყნებენ, იქ უნდა დადგეს.

ქრისტიშობისთვის ივ, ქორონიკონს უჲ. რამაზ

თავში:

ქ. ჩვენ, ორთავე საქართველოს მეფის ირაკლი ამ სამარ-
თალს ვამტკიცებთ. მთიბათვის კე, ქორონიკონს უჲჲ.

ბეჰელი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

501. ბანჩინება ნალჩაგარ გევორჟასა და ოსეფას გაჰრის საქმეზე

1772 წ. 15 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 851. დედანი. ქალაღი. 42,2×21,3 სმ. მხედ-
რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

ქ. ნებიტა და ღმრთისათა მამისიტა, ძისიტა და სულის წმინდი-
თა, წმინდა სამება ერთარსებითა გავიყარენით ჩვენ ნალჩაგა-
რი არუთინას შვილებმა: ნალჩაგარი გეორქამ და
ოსეფამ.

ასე, რომ: ჩვენი ერთად დგომა ვერ მოვახდინეთ წავედით, მე-
ლიქმამასახლისი ავეტიქას შუაკაცები ვთხოვეთ; დავსხით, თუ
რამ ღმრთის ნაბოძები გვქონდათ, შუაკაცების ჰუზურში სულ ორ-
წილად სწორე გავიყავით.

ამ თარიღში ჩვენ ვალი გვქონდათ:

მამიდას კაცი ^ა (ერთი თუმანი)

ოსეფას დანიშნულის ვალი ^გ ხ (ორი თუმანი და ექვსი მინალ-
თუნი)

გევორქას ქალის მზითვის ვალი ^ღ (ოთხი თუმანი)

გევორქას უწინდელი ჯალაბის ვალი ^ა (ერთი თუმანი)

სხვა წერილი და სიგლების ხარჯის ვალი ^ა ჩ (ერთი თუმანი და
ერთი მინალთუნი).

იქნა ვალების ჯამი ^თ ქ (ცხრა თუმანი და შვიდი მინალთუნი)

ამისი თანხაში გვქონდათ ასაღები მოღნის ტერჰარუნას შვილი-
საგან ^ა (ერთი თუმანი). დარჩება ვალი ^ფ ქ (რვა თუმანი და შვიდი
მინალთუნი)

ამისი ერგო ოსეფას თავის წილად ვალი: თავის დანიშნულის
ვალი ^გ ქ (ორი თუმანი და შვიდი მინალთუნი), გევორქას უწინდე-
ლი ჯალაბის ვალი ^ა (ერთი თუმანი), სიგლისა და სხუა წერილი

ვალებისა ჯფ (შვიდი მინალთუნი და ათი შაური). იქნა ოსეფას ვალის ჯამი **ღ ძფ** (ოთხი თუმანი, სამი მინალთუნი და ათი შაური).

ერგო გევორქას თავის წილად ვალი: თავის ქალის მზითვის ვალი **ღ** (ოთხი თუმანი), წურილი ვალებისა ერგო **ძფ** (სამი მინალთუნი და ათი შაური) იქნა გევორქას ვალის ჯამი **ღ ძფ** (ოთხი თუმანი, სამი მინალთუნი და ათი შაური)

ჩვენი გარეთუბნის სახლები გავიყავით.

ერგო ოსეფას თავის წილად: სახლი ზეით ხრისგენ ახალი ნაშენი სახლი თავისი წინ ოთახის ალაგითა და იმის ქვეშ ბალის ნახევარი რომ მიჯნა თუთის ხისამდის; ამ დარბაზის გარეთ კედლის რუქიდან რაც ლარი გაიტანოს სწორე ქვეით ბალამდის, კედელი უნდა დაედვას.

და ერგო გევორქას სახლებიდან და ბალიდან თავის წილად:

ოსეფას ახალი ნაშენი სახლის ქვემო ხრისკენ ორი სახლი თავის დერეფნითა და გზითა და ბალისა ქვეითი ხრისკენ ნახევარი ბალი რომ თუთას ხის ქვეით.

და ოსეფამ ელავებოდა, თუ: სახლი საკუთარი მე, ამიშენებიაო. ამისთვის გევორქამ ერთი თუმანი მისცა ოსეფასა.

ჩვენ ამრიგად ერთმანერთს მოვშორდით, რომ ამას იქით ყველას ხეირი და შარი თავთავიანთია, ამას იქით არა სადავო, არა სალაპარაკო ჩვენში არა დარჩა რა, არცა ერთის იოტის ფასი სიკეთის მეტი.

თუ ამას იქით ან მამეული ან პაპეული ასაღები ან მისაცემი გამოჩნდეს სანდმე, ჩვენ ორთავ პასუხი გავცეთ.

ეს წიგნი ორია დაწერილი, ორივე ერთს მაზმუნითა: ერთი გევორქას აქვს, ერთი ოსეფას აქვს.

არის ამისი მოწმე თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანნი, კაცთაგან: მელიქმამასახლისი **ა ვ ე ტ ი ქ.** ბეჰელი: **ქ.** მონა ლთისა ბანდა მეფის ირაკლის მელიქმამასახლისი **ა ვ ე ტ ი ქ,**

მ უ ნ თ ო ა ნ თ მ ა მ ა ჭ ა ნ ა ს , შ ვ ი ლ ი მ კ რ ტ უ მ ა ს ო მ ხ უ რ ი ბ ე ჰ ე ლ ა ,

ა ბ ე ს ა ლ ა მ ა ნ თ პ ა პ ა ს შ ვ ი ლ ი ჰ ა ს რ ა თ ა ბ ე ჰ ე ლ ,

ტ ე რ ა ს ა ტ უ რ ა ნ თ დ ა ვ ი თ ა ს შ ვ ი ლ ი ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა ბ ე ჰ ე ლ ,

ჩ ი თ ა ზ ა ნ თ პ ა პ ა ს შ ვ ი ლ ი ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა ბ ე ჰ ე ლ ი : მ ო ნ ა ლ თ ი ს ა ფ ა რ ს ა დ ა ნ ,

ტ უ ლ ო ა ნ თ ზ უ რ ა ბ ა ს შ ვ ი ლ ი გ უ რ გ ე ნ ა ბ ე ჰ ე ლ ი : მ ო ნ ა ლ თ ი ს ა გ უ რ გ ე ნ ,

ქ ო ნ ე ბ ი ს ო ს ტ ა ტ ი ა ვ ე ტ ი ქ ბ ე ჰ ე ლ : მ ო ნ ა ლ თ ა ს ა ა ვ ე ტ ი ქ ,

ხარაზების ოსტატი და ვითა.

და მე, პოლოზას შვილს მწერალს ისაიას დამეწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე გასამყრელო წიგნი და სიგელი ქრისტეშობის იე, ქორონიკონს უნი.

მე, ოსეფამ ამ სიგლის ყაბული ვარ. ოსეფამ წიგნი არ იცოდა. მე, ხარაზების ოსტატი დავითამ ოსეფას სიტყვით მოწამეც ვარ და ვწერე.

ქ. როგორც ამ სიგელში სწერია, ასეც მოწამე ვარ მელიქმამასახლისი

ბეჟელი: მელიქმამასახლისი

502. განჩინება უმაჰანთ ოსაფას ვალის საჰმეზ

1778 წ. 16 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13055. დედანი. ქალაღი. 29,5×20,5 სმ.

მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თათო ან ორწერტილი.

ქ. ბედნიერის კელმწიფისათვის უმეკანთ ოსეფას არზა მიერთმევიანა: მამის ჩემის ვალი ბევრი დარჩაო. მოვალე[ე]ბი, დიად, მაწუხებენო, ილაჯი არა მაქვსო და ამ მიზეზით შვილებიც ყიზლარს გამექცენო და არ მოდიანო.

ბედნიერს კელმწიფეს ჩვენ, ქალაქის მოურავი დავითისათვის და მელიქ-მამასახლისი ავეტიქასათვის ოქში ებოძებინა, რომ: ამათი მოვალე[ე]ბი ერთად შეეჰყაროთ და ამათი რაც უპოვნონ მოვალე[ე]ბმა, თუმანათა გაიყონ; და თუ ვერა იპოვნონ რა, სახლი გაუყიდოთ და რაც თუმანათაც ერგოსო, ისე გაუყიოთ.

ჩვენც გამოვიძიეთ და მოვალე[ე]ბიც ეცადნენ. სახლის მეტი ვერა უპოვეთ რა; ეს სახლი დავაფასებინეთ, დაფასდა ოცდაერთ თუმნათ. ამისი თერთმეტი თუმნისა გირაოდ იყო და თორმეტი თუმანიც კიდევ ვალი ავადებინეთ, რომ ამისი მოვალე[ე]ბი, ვინც ჰუზურში იყვნენ, თუმანზე ოცდაათი შაური ერგოთ და გაიყვეს.

სახლი ამ მიზეზით ვერ გავასყიდინეთ, რომ რადგან მოვალის შიშით ყიზლარს თავიანთთვის ბინა ჩაეგდოთ, სახლიც რომ არა ჰქონებოდათ ქალაქს, რილას იმედით მოვიდოდნენ? ეგების ამას იქით ეცადნენ და თავიანთ სახლიც დაიხსნან.

და ახლაც რომ თორმეტი თუმანი ვალი აიღეს, რომ მოვალე[ე]ბს მისცეს, ისიც გარდიხადონ და არც კელმწიფის აზნი დაეკარგოს და არც მოვალე[ე]ბის მეზობელი. ამაზეთ ამას უწინდელი ვალი, რაც ჰუზურში მოვალე[ე]ბი იყვნენ, თუმანზე ოცდაათი შაური მიეცათ.

და თუ ვინმე იყოს, რომ ჰუზურში არ ყოფილიყოს და ან იმ ხანათ არ დაჯერებულიყოს, ყველანი ასე უნდა დასჯერდნენ, რომ თუმანზე ოცდაათი შაური გამოართვან. და სხვარიგად ამ ოსეფასთან და ამის შვილებთან მოვალეებს კელი არ აქვთ რა.

დაიწერა ესე წიგნი თებერვლის ივ, ქორონიკონს უნია.

ორი ბეჰელი:

1. მონა სიძე სიმაღლისა მოურავ მყო ტფილისისა და ვ ე თ

2. მამასახლისი ა ვ ე ტ ი ქ

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფ ე რ ე კ ლ ე ამ ქალაქის მოურავისა და მელიქის გარიგებულს სამართალს ვამტკიცებთ. თიბათვის ივ, ქორონიკონს უფგ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-ბულს, ე რ ე კ ლ ე.

კილზე:

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ის შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ამ ქალაქის მოურავისა და მელიქისაგან გასამართლებულს განჩინებას ვამტკიცებთ. იანვრის კვ, ქორონიკონს უფდ.

ბეჰელი: მე ფ ე ს ძ ე გ ი ო რ გ ი.

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ს შ ვ ი ლ ი პ ა ტ რ ო ნ ი ლ ე ო ნ ! ამ ქალაქის მოურავისა და მელიქისაგან გასამართლებულს განჩინებას ვამტკიცებთ. მარტის ი, ქორონიკონს უფგ.

ბეჰელი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

503. განჩინება კვეზერელისა და ბაჟანას მამულის საქმეზე

1778 წ. 20 აპრილი

ცხსა. ფ. 1450. დავთ. № 7. საბ. № 77. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[73v] ქონი ბ ა ლ დ ა ს ა რ ა ს შვილი ბ ე ჟ ა ნ ა დაკარგული ყოფილიყო და მისი ნაქონი ნაბაღარი ბედნიერს ხელმწიფეს მცხეთისათვის შეეწირა მისს უწმინდესობას კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ს ა ნ ტ ო ნ ის ის ნაბაღარი თავისის ყმის კ ვ ე ზ ე რ ლ ის ა თ ვ ის ებოძებინა.

კარგა ხანი გამოვიდა. ქონი ბალდასარას შვილი ბეჟანა მოვიდა და მისმა სიმაღლემ თავისი ნაქონი ნაბაღარი ისევ იმასვე უბოძა.

კვეზერელს რაც ხანი ის ნაბაღარი სჭეროდა, ემუშავნა, გაეკეთებინა და ხარჯი მოსლოდა. მისის სიმაღლისათვის კვეზერელს ხარჯის ბარობაზედ არზა მიერთმევინა.

და ამისი სამართალი ჩვენ, მსაჯულთათვის ებრძანებინა. თავილ-
დარი ყო რ დ ა ნ ა შ ე ი ლ ი ფ ა რ ს ა დ ა ნ, კრწა[74]ნელი ამირა-
ლას შვილი პო ლო ს ა, ზურაბას შვილი ს ტ ე ფ ა ნ ა, კალატოზი
სო ლო მ ა ნ, ო ნ ა ნ ა შ ე ი ლ ი მ ა ტ ი ა და მ ი კ ი რ ტ უ მ ა ესე-
ნი გავგზავნეთ.

და რაც კვერეზელს იმ ბაღზედ ემუშავნა და ხარჯი მოსვლო.
და, რომ ეანგარიშებინათ ლე ხტ (ოცდათვრამეტი თუმანი, ექვსი
მინალთუნი და ექვსი შაური) ამდენი მდგარიყო. კვეზერელს ბაღი-
დამ შესვლოდა იგ ჰ (ცამეტი თუმანი და ხუთი მინალთუნი), ამდენს
რომ გამოვედით, დარჩა კვეზერლის ხარჯი ბაღზედ კე ჩტ (ოცდა-
ხუთი თუმანი, ერთი მინალთუნი და ექვსი შაური). აქედამ რადგანც
ბეჟან შეუძლებელი იყო კრწანელების დამოწმებით, კვეზერელს ხე-
ლი ავადებინეთ და ჩაუტარეთ ი ჩტ (ათი თუმანი, ერთი მინალ-
თუნი და ექვსი შაური) ამდენი. დარჩა ძირს იე (თხუთმეტი თუმანი)
ამდენი.

ეს თეთრი ბეჟანამ კვეზერელს დავითს უნდა მისცეს. თუ უნ-
დოდეს, ახლავ მისცეს თავისი თეთრი. და თუ უნდოდეს, თავისი
ნახევარი ბაღი გირაოდ მისცეს. რაც იმ ნახევრის ბაღიდან გამო-
სავალი მოვიდეს, სარგებელში აიღოს. და თუ გადაარჩეს რამე, თავნ-
ში უანგარიშოს.

რაც ბეჟანას ბალისათვის კვეზერელს კედელი შემოველო, იმი-
სი ხარჯი მთლად ჩაუგდევით. თავსა და ბოლოს რომ კედელი შე-
მოუვლია კვეზერელს თავისის მიწისათვის, იმასთან ბეჟანას ხელი
არა აქვს.

იასაულო, მურვანის შვილი ქ ა ი ხ ო ს რ ო ვ, ეს ასე გაარიგე.

აპრილის კ, ქორონიკონს უმა

--

--

--

504. ზანიჩიზა სულხან მღვიმისა და მამუკა ბაგისზვილ ივრთიმის წულით სარგებლობის საქმეზე

1778 წ. 14 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 991. დედანი. ქალღდი. 30,5X15,6 სმ. მხელ-
რული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. სულხან მღვიმისა და მამუკა ბეგის შვილი
იბრეიმ წყლის გატარებაზედ ლაპარაკობდნენ. ამათი საჩივარი
გავშინჯეთ.

მეფის ეახტანგის სამართლით წყლის გატარებას ვერას ილაგს

ვერ დაუშლის, ვერც საყდარში, ვერც ზეარში და ვერც ხოდაბუნ-
ში, ყველგან გაქატარებს. მეორე, ეს ახლა კაცნი გავგზავნეთ, გავა-
შინჯეთ და არას უშლიდა. მესამე, კიდეც ეს მადამდის იბრეიმ იმ
ბაღს იშოვნინდა, უწინაც იმაზედ უვლია, რომელზედაც ახლა სულ-
ხან მდივანს მიჰყავს.

ამ მიზეზებით ვერ დაუშლის. როგორც ამას წინათ ედინოს,
მთლით იმავ გზაზედ უნდა გაქატაროს სულხან მდივანმა. იბრეიმ
ვერას ედავება. თუნდა კიდეც მცირეს უხდენდეს ბალისას, მაშინც
ვერას ედავება და ვერც დაუშლის.

მთიბათვის იღ, ქორონიკონს უფა.

იასაულო, ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ო ა მ ი ლ ღ ა ბ ა რ, ეს ასე გაქა-
რიგე.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთა-ცა გულის მმბჰომი
ღმერთგანცაა(?), ი ო ა ნ ე 1748
2. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ
4. მონა ღთისა ი ო ს ე ბ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე საქართველოსი ი რ ა კ ლ ი მ ე ო რ ე ამ განა-
ჩენს ვამტიციებთ.

[მ]კათათვის ე, ქორონიკონს უო.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე

505. განჩინება ფირყულაანთ ოსაფასა და გიოფგას გაყრის საქმეზე

1778 წ. 11 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 315. დედანი. თავი დაზიანებული. ქალღღი.
49,7×28,3 სმ. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახა-
რია ორწერტილი. ამავე ფონდში დაცულია ამ საბუთის მეორე დედანიც
№ 4240, რომლის მიხედვით აღდგენილია ჩვენი საბუთის დაზიანებული
ადგილები.

ქ. ნებითა გავიყარენით ჩვენ, ფირყულაანთ ნაზარ ბეგის შვი-
ლებმა ო ს ე ფ ა მ და გ ი ო რ გ ა მ ასე, რომე: ჩვენ ერთად დგომა
ვერ მოვანდინეთ, ერთმანერთს მოვშორდით და რაც რამ ღმრთის ნა-
ბოძები გვექონდათ, სახლი ან სახლის აჯნასი, თუ ნაღდი, თუ ვეჯი, თუ
ასაღები, თუ მოსაცემი, სულ ყველა ღმრთის წინაშე სწორე ორ-
წილად გავიყავით.

ე რ გ ო ო ს ე ფ ა ს: სახლებიდან თავის წილათ დარბაზი, დარ-

ბაზის შიგნით ამ კელმწიფის ბურჯიდან დაქერილი ქვემო ძველო
ოთახითა, გარეთ ღერეფანი თავისი პატარა ოთახითა, ამ ოთახს აკ-
რავს ძველებური ოთახი, თავისის სათორნითა და მარანითა რომ
ბურჯის თაბიას აკრავს. წინ ბალი, ბოლო ფრანგების ოთახს და გო-
გიას ოთახის კედლამდის; მესამე გვერდი. ამ სო ან თ- სახლების
მიჯნიდამ დაქერილი, ქვემო გოგიას ოთახების კედელი, ჩამოტანე-
ბული ფრანგების საყდრის მიჯნამდისინ; მეოთხე გვერდი ბურჯი-
დამ დაქერილი პატარა სათორნის მიჯნა და ოსეფას წილი ძველი
ოთახის კედლის მიჯნა და ღერეფნის მიჯნიდამ დაქერილი ბალის კე-
დელი, ჩატანებული ქვემო გოგიას წილი ოთახის მიჯნამდის. ამისი
კარი და გზა ამსოანთკენ არის და მანგოანთ ოპანასაგან ნას-
ყიდი.

ვერაზე ერთი ჩარეჟი წისქვილი.

და ყ ა მ ა ზ ა ნ თ გ ა ნ ნასყიდი ერთი ჩარეჟი წისქვილი.

და მ ე ლ ი ქ შ ე რ მ ა ზ ა ნ ა ნ თ ა გ ა ნ ნასყიდი ერთი ჩარეჟი
წისქვილი

და მ ე ლ ი ქ ა ე ე ტ ი ქ ა ს თ ა ნ საამხანაჲო ნახევარჩარეჟი
წისქვილი

და ჰავლაბრის ქარვასლის ადგილისა ჩვენი წილის ნახევარი

და გარეთუბნის ფ ი თ ო ა ნ თ გ ა ნ ნასყიდი ქარვასლის ალა-
გისა და სახლების ალაგისა და აგურხანის და თავის მიწისა—ამა-
ების ნახევარი

და ტ ე რ-შ მ ო ვ ა ნ ა ნ თ ა ნ საამხანაჲო გარეთუბნის ღუქნე-
ბისა ჩვენი წილის ნახევარი,

და სეიდაბათის საყინულოს ჩვენი წილის ნახევარი,

და ქვემო თათრის მეიდანში უსტა ი ა ს ი ა ნ თ გ უ რ გ ე ნ ა-
ს ა გ ა ნ და ასლანასაგან ნასყიდი ღუქნების ალაგს აშენებული სამი
ღუქანი, თავისი სისწორე ქვეითი ოთახებითა, ზემო ბაზრის [მ]ხრის-
კენ ი ა ს ე მ დ ი ვ ნ ი ს ღუქნის მიკრული,

და ბ ა ღ დ ა დ ა ნ თ ნასყიდას შვილი გ ა ს პ ა რ ა ს ა გ ა ნ
ნასყიდი ერთი ღუქანი,

და ტ უ ლ ო ა ნ თ ს ტ ე ფ ა ნ ა ს ა გ ა ნ ნასყიდი ერთი ღუ-
ქანი,

და ყ ო რ დ ა ნ ა ა ნ თ ა კ ო ფ ჯ ა ნ ა ს ა გ ა ნ ნასყიდი კონხა-
ნაში ერთი პატარა ღუქანი,

და ჩორსუს ზემოდამ ფ ი თ ო ა ნ თ გ ა ნ ნასყიდი ორი ღუქა-

ნი რომ ერთმანერთს აკრავს და ტერ-შ მოვანანთან საამხანა-
ჯო ორი ღუქნისა — ამქაებისა ნახევარი ღუქანი რომ ლალაზარა
ზის და ნახევარი რომ მკალავი ზის, რომ შეიქნა ერთი ღუქანი,

და ზემო უბანში პაპის ჩვენისეული მეჩოგურის ღუქანი და ყა-
საბი არაქელა რომ ზის, ის ღუქანი თავისი ოთახითა რომ ორივ
ერთმანერთს აკრავს.

ესენი ეს ზემო ნაწერი ოსეფას წილია. ამისი სახლების სარ-
თაფი ოსეფამ მისცა გოგიას თხუთმეტი თუმანი და ღუქნების სარ-
თაფი ოსეფამ მისცა გოგიას ოცდახუთი მინალთუნი. ესენი ოსეფამ
თავისი ქისილამ საკუთრივ მისცა და ყმებისაგან ერგო ოსეფას მიქე-
ლას შვილი ზურაბა.

ამისი ფარდი გოგიას ერგო: სახლებილამ თავის წილათ
ბიძა ბესანას ჯალაბილამ ნასყიდი სახლები თავისი ბაღითა და
მამისეული სახლის ალაგი თავისის ეზოთი. ამისი სამძღვარი: თავი
კელმწიფის ბურჯი, ერთი გვერდი ოსეფას წილი სათორნის და
ოთახის კედელი და დერეფანის კედლილამ და ბაღის კედელი ჩატა-
ნებული გოგიას წილი პატარა ოთახის კედელი ფრანგების ოთახის
ეღლამდის; მესამე გვერდი ბურჯილამ დაჭერილი კიკოანთ სახ-
ლების მიჯნამდის და ბოლო ჩვენი განაყოფი დანელას ჯალაბის
სახლის მიჯნილამ დაჭერილი განჯელი ოჰანეზას ბაღის მიჯნილამ
ჩამოტანებული ფიბოანთ ოსეფას სახლის მიჯნამდის და
გოგიას წილი პატარა ოთახამდის თავისი საკუთრივ გზითა და კარი-
თა, რომ ამ გზაზედ ოსეფამ ვერ დაივლის.

ამას აძევს: ოსეფას ქუჩისაკენ ფრანგებიანთგან ნასყი-
დი ორი ოთახი თავისი გზითა

და ფითოანთ ბეჟანასგან ნასყიდი ერთი სახლი,

და მანგოანთგან ნასყიდი ვერაზე ერთი ჩარეჟი წის-
ქვილი,

და ყამაზანთგან ნასყიდი ვერაზე ერთი ჩარეჟი წის-
ქვილი,

და ყამაზანთგან ნასყიდი ერთი ჩარეჟი წისქვილი,

და მელიქ შერმაზანთგან ნასყიდი ერთი ჩარეჟი
წისქვილი,

და მელიქი ავეტიქასთან საერთო ნახევარი ჩარე-
ჟი წისქვილი,

და ჰავლაბრის ქარვასლის ალაგისა ჩვენი წილის ნახევარი,

და ფითოანთგან ნასყიდი გარეთუბანში ქარვასლის და

სახლების ადგილისა და აგურხანის ადგილისა და მიწისა — ამქების
ნახევარი

და გარეთ უბანში ტერ-შმოვანანთან საამხანაქო ღუქ-
ნებისა ჩვენი წილის ნახევარი,

და თათრის მეიდანში უსტა იასიანთ გურგენასაგან
და ასლანასაგან ნასყიდი ღუქნების ალაგი, აშენებული ოთხი
ღუქანი თავისი სისწორე ქვეითი ოთახებითა, ყასაბი ასატურას
საბატონო ღუქნის [მ]ხრისკენ,

და ფითოანთ სიანუშასგან ნასყიდი ერთი ღუქანი,

და კონხანაში პაპეველი ერთი ღუქანი,

და დიდი ჩორსუში ნაზირი ოსეფასაგან ნასყიდი ერთი
ღუქანი,

და ოქოანთაგან ნასყიდი ერთი ღუქანი,

და ყორღანანთ აკოფჯანასგან ნასყიდი ერთი
ღუქანი,

და ზემო უბანში პაპეველი ორი ღუქანი: ერთი შადინანთ
სახლებს აკრავს და ერთი ბიძა ბესიანას ღუქანს აკრავს,

და ყმებისაგან ასლანა და მკრტუშა ზურაბას ფარ-
დათ მაგიერი ეს ორი ერგო.

ეს ზემო ნაწერი გოგიას წილია.

და ამ სახლების ერდოს წვიმის წყალი და თოვლი ყველამ თა-
ვისი წილი მამულში უნდა გააჩვენოს.

და ოსეფას ქალი ლალითარსას მზითვისათვის შუადამ
ორმოცდაათი თუმანი მიეცა.

და რაც სხვა წვრილი ანგარიშები გვექონდათ მეტნაკლები, ჩვენ
გავსწორდით. ასაღებისა და მისაცემისა ორ ნუხსა დაგვიწერია,
ორივე ერთის მაზმუნითა: ერთი ოსეფას აქვს, ერთი გოგიას. ერთ-
მანერტის ნუხსაზე ჩვენი კელი აწერია მელიქი ავეტიქას
ბეკდითა და პაპის ჩვენისა და მამის ჩვენის დებულის არის ვახშათ.

ოსეფამ თავისი მამულიდამ უნდა მისცეს ხურვირაბს საყდარს
საწირავად თვეში სამი აბაზი და ვანქის საყდარს სამთლის ფასად
თვეში ექვსი შაური.

და გოგიამ უნდა მისცეს ამ დებულისა თავის მამულიდამ ვან-
ქის საყდარს საწირავად თვეში ოთხი აბაზი და საკმლის ფასად ორი
შაური.

ვინც ეს დებულობა მოშალოს, ქრისტესთან მოვალე იყოს.

ჩვენ ამრიგად და ამ პირობით ერთმანერთს. მოვშორდით, რომ ამას იქით ყველას ზეირი და შარი თავთავიანთი არის.

თუ ამას იქით ან პაპეული ან მამეული ან ამას წინათ ჩვენი ნასყიდი სადავო გამოჩნდეს, თუ თეთრისა თუ მამულისა, ორთავე ერთათ უნდა პასუხი გავცეთ და ჩვენს შუაში საერთოთ გავსწოროდეთ. თუ ასაღები გამოჩნდეს, ისიც უნდა შუაში გავიყოთ.

ეს წიგნი ორია დაწერილი ერთის მაზმენითა: ერთი ოსეფას აქვს, ერთი გოგიას აქვს.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმიდანნი, კაცთაგან:

მელიქ-მამასახლისი ავეტიქ ბეკელი: ქ. მონა ღთისა, ბანდა მეფის ირაკლისა, მელიქმამასახლისი ავეტიქ.

აბესალამანთ პაპას შვილი ჰასრათა ბეკელი: ჰასრათ.

განჯელი ოჰანეზა

მუნთონთ მიკირტუმას შვილი ოსეფა ბეკელი: ოსეფ 1733

მირიმანანთ ოსეფას შვილი ოჰანეზა სომხური ბეკელი

ჩითახანთ პაპასშვილი ფარსადან ბეკელი: მონა ღთისა, ფარსადან

ტურფონთ ესტატეს შვილი მოსეს ბეკელი

ტულონთ ზურაბას შვილი გურგენა ბეკელი; მონა ღთისა, გურგენ

ენიბეგას შვილი ოსეფა ბეკელი

და მე, პოლოზას შვილს მწერალს ოსათას დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე გასამყრელ სიგელი მარიამობისთვის. ია გასულს, ქორონიკონს უნია.

მე, ფირყულანთ ნაზარბეგის შვილი გოორგამ ამის ყაბულო მაქვს ბეკელი: გიორგი.

კიდებუ:

ქ. როგორც ამ სიგელში სწერია, ასევე მოწამე ვარ მელიქმამასახლისი ბეკელი: მამასახლისი ავეტიქ.

1778 წ. 7 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1500. პირი. ქალაღი. მხედრული. საბუთის
პირები დატულია აგრეთვე Ad 796 და 2221-შიც.

ქ. წმინდის დავითის უდაბნოს არხიმანდრიტს გერმან-
ნეს მის სიმაღლის მეფისათვის არზით მოეხსენებინა ორს-სამ რი-
გად: უდაბნოს მამული ჩობახურისა, რომელიც კისისხევს
და კონდოლს შუა არისო, თქვენის მაღლის გამოძიებით მეხო-
დოსო.

მის სიმაღლეს მეფეს განწესება ბრძანებისაებრ ებრძანა: ბე-
ჟან ყორჩიბაშიშვილო და როსებ მაყაშვილო,
ამის გამოკვლევა ჰყავითო და რამაზ მდივანბეგთან წარაყენეთო
და სამართალი მისცესო.

მე, მდაბალმან რამაზ და ზემოკსენებულთ იასაულთ ბრძანები-
საებრ გამოვიკვლიეთ, რაოდენ ძალ-გვედვა, კონდოლ-კისისხევი-
ნანდალთაგან; და რაც გვითხრეს, ვიუწყევით და დავნიშნეთ.

შემდგომ ამისა მოვიწვიეთ სამართალში სუფრაჯი ქაიხოს-
რო ავალიშვილი და მდივანი ოთარ. ავალიშვილი გაღმა
იყო და კაცი გაუგზავნეთ; და მდივანი კი თელავს მოვიდა.

მდივანს ზემოწერილი ბრძანება და უდაბნოს მამის მოხსენება
წაეკითხეთ და სამართალში ჩაცვიდნენ.

მდივანი დიდად ფიცედა: მე უდაბნოს მამული არ მიჭირავს
რაო; და სხვის ჭერილს სამძღურებს კი ნიშნევდა.

უდაბნოს მამამ უპასუხა: ჯერ ზევითი თავი უნდა გამერჩესო,
ნას უკან ქვემოთი ბოლოო. ზემო თავს შენ გეცილებიო.

მდივანმა უპასუხა: რომლის გამოძიებით მედავებო.

უდაბნოს მამამ უპასუხა და მოწმებთაგან წერილნი წარმოაყენა:
ამათის გაგონებით და მოსამართლეთ სამართლით რაც გამიჩნდება
ჯერისაებრ, ვჯერვარო.

ამის პასუხად მდივანმა მაღლის კმით აღმოუტევა: ჩემს კელ-
მწიფეს უმტერ-უმოყვაროს კაცთათვის უნდა ებძანებინაო სამარ-
თალი და იასაულობაო; და მოწამენიც მტერნი არიანო.

ჩვენ ჩვენი სინდისი განვიხილეთ და ჭეშმარიტ იყო თქმული იგი. რომ მისი მტერნი ვიყავით. და ესეც ძიებულ ვყავით, რომ კახეთში ზემო ჩხენებულის მდივნის უმტერ-უმოყვრო კაცი ვერ ვპოეთ. და თვითონაც ვერ გაირჩივა. ამ მიზეზით ნახევარი ჩობახური ამასვე რჩებოდა. მაგრამ ამ საქმისა უდაბნოს მამამ ჯერ არა ჰყო.

მერმე ჩვენვე ეს დაუმტკიცეთ, როქმ: ჩავსულიყავით კონდოლს და თითონ ძიებულ ექმნა და ჯეროვანის საქმით გადაწყვეტილიყო. ამაზე კსენებული მდივანიც დაემტკიცა და პირი მოგვცა. მეორეს დილაზე მოვიდა, რომ უნდა წავსულიყავით. მეორეთაც პირი მიიდრიკა და ზემოვე უარის¹ ჰყოფა ქმნა. და აღარ წამოვიდა.

დაუტევეთ იგი მდივანი. და კონდოლს ავალისშვილთან ჩამოვედით. გაღმა კაცი გაუგზავნეთ. და დავიბარეთ; ორი დღე ვიყავით, არც ის გამოვიდა. ავდეგით და რაც ჯეროვანი ჩვენი ეალი იყო, ის საქმე დავიწყევით.

დავიწყეთ თავი საქმისა ამის, რაგვარადცა ამ საქმეების ძიება ყოფილა. პირველად ესე იოანე ბოდბელის დროს ერთს ალაგს წყერილნი ყოფილან მდივანი ოთარ; მელვინეთხუცესი ბერი და ერთი ამათთან სხუა, რომელიც ის კაცი მკედარი არის, და ამათთან დასწრებოდა აკურელი უდაბნოს ყმა.

ლაპარაკი შექნოდათ კსენებულს ჩობახურზე. და ავალისშვილზე. მელვინეთხუცეს ეთქვა: ნუ ლაპარაკობენო, თვარა მე ამისი გუჯარი მაქვსო. გამოვიტან, ყველას დავაშველებო. მდივანს ეთქვა: იმას ნუ გამოიტან, თვარა ბევრს შფოთს ააყენებსო.

ამ გუჯრისა გიორგი ნაზირის შვილის რა. შეეტყო, მელვინეთხუცესათვის ოთხი თუმანი და ერთი ცხენი ეძლივა, ის გუჯარი მე მომეცო. ეს თქმული თვით ავალიშვილმა: ქაიხოსრომ აღიარა: ჭეშმარიტია, ვაძლიეთ, კიდევ დაგვპირდა მოცემას. და აღარ მოგვცაო. მდივანმა დაამტკიცა: მართალ არის გუჯარი: მელვინეთხუცეს ჰქონდაო.

როდესაც ბოდბელს იოანეს ზემო კსენებული უდაბნოს ყმა აკურელი კაცი შემოჰყროდა, უანბო სადმე ამ საქმემ ასე გაიარაო, როგორც იმ გუჯრისა ელაპარაკათ მდივანთან. ერთი ეს ნიშანი რომე გიორგი ავალიშვილს ბოდბელს იოანესათვის თხუთმეტი თუმანი ეძლივა რამაზ ყორჩიბაშის შვილის პირით, რომ ნულარ მედავები, წიგნი მომეცო: რამაზს ასე ეთქვა: ოცს თუმანსაც მივსცემო, შენ არ გკითხავო, თუკი შეგვჯერდაო. მარამ

¹ უვარის.

იოანე ბოდბელს შორს დაეჭირა: მე უდაბნოს მამულს ვერ გაუ-
ყიდო.

დავით ბოდბელი თელავს მოსულიყო თავის კრებით. და
ეს გერმანე არხიმანდრიტიც თან ზღებოდა. რომე-
ლიც თავის გუჯრისა თქმულ იყო და იქ დამსწრე, რომელიც დღეს
მკედარია, ის მოეყუანიებინა და დაეფიცებინა; და იმას რო-
გო[რ]ც ენახა, ის ეთქვა და დაეწერინებინა, რო[მ] ის წერილი ახ-
ლაც კელთა აქვსთ. ასეც ეთქვა: თქვენ ამ წერილის პირზე დაიფიცე-
თო და იმ გრძელს სოფელს პასუხი გაცეთო. თუ ეს ჩემი ნათქვამი
ტყუილი იყოსო, ეს საქმე იცისო გემაზაშვილმა, ბასო-
შვილმა, ხუციის შვილმა, სვიმონის შვილმა, იერუ-
სალიმის ყმამ მღუდელმა. ამ წერილში ასე სწერია: სათელავოს შა-
რას ქვევით თევდორაშვილის მიწამდინაო, დასავლეთის კერ-
ძო საკონდოლო თუ რომ ჩამოივლის, თევდორაშვილის მიწამდინაო,
შარა რომ გაივლის, თევდორაშვილის აღმოსავლეთის კერძო გავ-
ლით კისისხევის ხევამდის უდაბნოსი არისო.

ამ ზემო მოწმების წერილზე ძიება ვყავით. სულ კისისხევმა
ბერმა და ყმაწვილთ ამ ზემოქსენებულთ წერილზე გაიარეს და და-
ნიშნეს: ამ ძველს სათელავს შარიდამ თევდორაშვილის მიწის შარამ-
დინ ჩობახური არისო და ბერებისაც არისო. ამაში დაყვა თავს
ნაობიშვილის წისქვილი, რომ სვიმონ მდივანს მიუყიდ-
ნია, მდივნის ზემოთი წისქვილისა ასე თქვეს: ლაზარეშვილმა
დათუნამ და ამისმა ძმამ გზირიშვილი დათუნა შეა-
გულიანესო, რო[მ] ახალი იმერეთიდან ჩამოსული იყო, ეს წის-
ქვილი ავაბრუნოთ, წამოვიდნენ ორთავ წისქვილის ქვები მოიტანეს
და დაყარესო და თხრა დაუწყესო.

იმ უამს ერთი დიდად მოდღევენებული კაცი იყო მეზვრი-
შვილი შიონა თბილელის ყმა. იმან გზირისშვილს უთხრა: მა-
გას რათ აყოლიხარო, ეგ ალაგი ბერებისა არისო, ქი[რ]ნახული ცუ-
დად ჩაგივლისო და აალებინაო. არცავენ ამაზე წისქვილის ბრუნვას
შეესწრებევართო, რა ახლა მდივანმა არ დააბრუნაო.

დღეს რომ მდივანმა ზვარი ააშენაო, ცოტას ალაგს აქეთ თბი-
ლელის ყმას მეზვრის შვილს ეჭირაო, ის ამოწყდა. მას უკან ამ მეო-
რეს დასახლებულს მეზვრეს ეჭირაო. დღევანდლამდე ესენი ხნე-
დენო და ახლა მდივანმა წააბრუნაო. ეს მიწაც ჩობახური არისო და
თბილელის ყმას რის მიზეზით ეჭირა ის კი არ ვიცითო.

ქვემოთის მდივნის წისქვილისა ასე თქვეს: ალაგი ჩობახურისა არისო. და წისქვილი არ შეგვისწავლიაო.

ქვემოთ ავალიშვილს რომ ვენახები უჭირავსო, მისი ასე თქვეს: ანტრაფელი ესახლა, ერთი ვენახი ჰქონდათო და თითონაც აქ ესახლენო. იმ ვენახის გვერდს იქით ბეითალმანი იყო და ბერებისას ეძახდნო და ჩობახურიც ჰქვიაო. გასწვრივ ავალიანთ წისქვილიც მიგ რჩება.

ამ ზემო წერილით საქმეებმა ასე [გაიარეს] ღმრთის წინაშე. ამ გამოძიებაში დაესწრა ა[რ]ხიმანდრიტი გერმანე თავისის ბერებით, დეკანოზი ან დ რ ი ა და ჩვენ ამ საქმის გამრიგებელნი.

ახლა შევხედოთ ამ ზემო თქმულთ გამოძიებათ, რო[მ] ის გუჯარი ვის უნდა ჰქონდეს. რადგან მელვინეთხუცისას ალარა ჩანს, ვთქვათ, რომ უნდა ჰქონდეს ავალიშვილს და მდივანს ოთარს. ავალიშვილს ეს მიზეზი უჩანს, რო[მ] ოთხი თუმანი და ცხენი რაში აძლივა, თუ ეს მამული უდაბნოსი არ იყო. ან ეს რით შევიტყოთ, რო[მ] იმ მელვინეთხუცესმა არ მისცა ის გუჯარი. იქნებოდა ამისთვის იჭირვოდა ავალიშვილი, რო[მ] უდაბნოს მამული საქონლად არ უნდოდა და ამის გარჩევისათვის იჭირვოდა. ეს დიახ კარგი ქველის საქმეა, მაგრამე, რადგან არ მისცა დაპირებული იგი გუჯარი, რასათვის უდაბნოს მამას არ უთხრა, თქვენი გუჯარი ამ კაცსა აქვსო, ვეცადე და არ მომცაო. ეს უდაბნოს მამები ხომ აღვილ გამოართმევდენ სამართლით იმ მელვინეთხუცეს, თავისი პირით თქმულს არ უკუათქმევენებდენ. სხვაც რომ არა ყოფილიყო რა, თავიანთ¹ მამულის გარჩევას მაშინაც ეტყოდათ ან პირს მისცემდათ.

აქავ ერთს ნიშანს იძლევა, ასე რო[მ]: ბოდბელს იოანეს ოც თუმანს რათ აძლევდა, ამით უეჭველად ვცნობთ, რო[მ] ამას უნდა ჰქონდეს.

მეორეს ამ ნიშანს[ს] აძლევს: ეს ავალიშვილი თავ[ის] მდივნის ჭერილს მამულზე ადგამს ფეხს და თავისას კი არ არჩევს. ეგრეთვე მდივანი ამის ჭერილს მამულს ფარგლავს და აყენებს ავალიშვილისა სულ უდაბნოსი არისო.

მდივნისა ამ მიზეზით გვაქვს აზრი: თუ ავალიშვილს დაპირდა და აღარ მისცა, კი იქნებოდა ხათრი უფრო შეენახა, ამ მდივანს მისცა და ავალიანთ უარი უთხრა.

მეორე ამ ნიშანს აძლევს, რო[მ]: ამ ავალიანთ ჭერილს საზღვარზე ფეხს ადგამს და მოწამენიც ორისავე დანიშნულთ ალაგებს ფარ-

¹ თავიანთ

გლვენ და ორისავე თქმულს ამტკიცებენ — ზემო ავალიშვილის ნათქვამს და ქვემო მდივნის დასახულს.

მაშ, თურმე სცოდნიათ გუჯრის ძალი, თავთავისას მალვენ და ერთმანეთისას კი უნიშვნენ; და მოწამეთაგან თქმული სწორად აღმოჩანს, ორთავე თქმულთ უმტკიცებენ და საზღვარსა მათსავე უნიშვნენ. ამ საქმეში იმ გუჯრის ძალი ორთავე სცოდნიათ და თითონვე აღიარებენ მელვინეთხუცეს[ს] ჰქონდაო. და ამავე ძალსა ზემო ქსენებული მოჰყვდრის კაცის დანაწერი ბოდბელს დავითთან დაწერილიც ამავე თქმულს ამტკიცებს.

შეიქნა უეჭველი, ამისთვის რომ სჯული გვიბძანებს: ორისა და სამის მოწამით დამტკიცდესო. პირველი მოწამე — მკვდრის მოცემული წერილი, მეორე — მდივანი, მესამე — ავალისშვილი, მეოთხე — მრავლობითი სოფელი, მეხუთე — წმინდის უდაბნოს გუჯარი, რომელსაც თვით წამებენ და ერთმანეთს უნიშვნენ. ამით შეიქმნა მტკიცე, [და] უფრო ამით, რომ[მ] მოწამენიც ამათვე შეუღლებიან.

ჩვენ ამ ზემო წერილების საზღვარი ამ გზით განვაწესეთ:

ეს შემოფარგვლით სახელდებული ჩობახური სრულიად უდაბნოს მამას გერმანეს დაენებეთ ამ გზით: თუ გუჯარი გამოჩნდ[ა], ეს რაგვარადცა იმ გუჯარმა გაარჩიოს, იმ წესით დაიჭიროს. თუ არ გამოჩნდეს, რაგვარადცა დღეს მიბარებია, იმ წესით ეჭიროს. გუჯარი ქაიხოსრომ და მდივანმან ოთარ იპოვონ. თუ უკვდესთ, გამოაჩინონ; თუ არა. ნება აქვსთ. მთხრობელნი თითონ არიან და ამათვე ეცოდინებათ.

რაც ამ მამულში შენობა დარჩათ, უდაბნოსი შეიქმნა სამართლის ძალით, უდაბნოსი ყოვლითურთ ამ სამართლების განაწესებით: ბერძული სამართალი სკვ მეფისა იუსტინიანესი: ძალად მონასტრის მამულს ნურავინ დაიჭერსო; და უკეთუ დაიჭიროს ვინმე და ააშენოს ვინმე რამე, აშენებული მამული მონასტერს დარჩესო. ეს სამართალი შემოკლებით დაიწერა.

სამართალი მეფის ვახტანგის თქმულნი შემოკლებით სიჴ რიცხვი: თუ ცილებით მონასტრის მამულში დანერგოს ვინმე რამე და ეჭირნახულოსო, სულ ეკლესიას დარჩესო.

საქართველოჲსა კათალიკოზ პატრიარხის მალაქას და აფხაზეთის კათალიკოზის ევდემონის განწესება სჯულის კანონისაებრ რიცხვი კ: ვინცაჲინ ეკლესიის მტეხელნი მართალი მრუდათ გამოიკვლიოსო, მრუდი განამართლოსო, შეჩვენებული იყოსო.

ამათივე თქმული კა. სამართალი: რომელმაც მონასტრის მამული გამოახვას¹ შეჩვენებული იყოსო.

ამ ზემო სამართლების ძალმან დაანება წმინდას უდაბნოს. რიგიც აძლევს, რომ სხვანიც შეშინდნენ, რომელთაც ღმრთისა არა იციან რა, ამით შეშინდებიან და ამრიგს საქმეს კელს არა ჰყოფენ.

მაგრამე ჩვენის ქვეყნის ჩვეულება არის, რომ[მ] სამართალს აგრე ადვილ არ შეიწყნარებენ. ამისთვისცა რიგს დავაწესებთ. ჩვენთვის რომ[მ] სანდოება არა გვაქვს, რომე არ გვექირვება.

რომელიც ჩობახურად შემოიფარგლა, და იმაშა ვინც როგორმე იტყვის, ეს ჩემი მიწა არისო, ან წისქვილი, ან ვენახი ამისი ასე განვაწესეთ: იმ ჩემელმან უძლიერესი მოწამენი წარმოაყენოს და მით გაიტანოს, და თვით უძლიერესი მოწამენი ვერ წარმოაყენოს, სამართლის საზღვრით ფიცით გაიტანოს. ამ გატანას გარდა დანარჩენი იმავე უდაბნოს დარჩეს.

ეს ზემო განჩინება ჩვენის გონებით ქეშმარიტებით გამოგვიძიებია და განგვიჩენია. და თუ ჩვენის უმეცრებით ნაკლულევანებ რამე გვაქვს და ცთომილ ვართ ბუნებისაებრ ჩვენისა, ნება მისის სიმაღლისა იყოს.

ჩლოგ წელს, ოკდონბერს ზ.

ქ. ბ ე ე ა ნ და რ ო ს ე ბ! ამ ზემო შემოფარგლულს ჩობახურზე კელი ამართეთ და უდაბნოს მამას მიაბარეთ.

ერთი ამ პირის განაჩენი მდივნის ოთარისათვის მიგვიცია და ერთი ქაიხოსროსათვის, რომ სამი დაწერილა.

რ ა მ ა ზ მ დ ი ე ვ ა ნ ბ ე გ ი.

507. განწესება ფიცისა ჩობახურის მამულის საქმეზე

1778 წ. 9 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 361. დედანი. ქალაღი. 30,5×10,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ამ წესით უნდა დაიფიცოს მ დ ი ე ვ ა ნ მ ა ო თ ა რ მ ა, მ დ ი ე ვ ა ნ მ ა ს ვ ი მ ო ნ მ ა და პ ა რ თ ე ნ მ ა:

მდივანს უნდა მიყვეს მ ე მ ც ხ ვ ა რ ი შ ვ ი ლ ი, სვიმონს უნდა მიყვეს ა ლ ა დ ა შ ვ ი ლ ი და პარტენს. — მეორე მემცხვარის-შვილი.

¹ გამოამხვას.

ასე უნდა შეფიცონ უდაბნოს მამასა, რო[მ]: ზემო სათელაოს შარიდამ მოკიდებული ქვემოთ, სადამდინ მდივანი ფეხს დაადგემდეს თავის მამულობით, რო[მ] არც იყოს ჩობახური და არც მეფეებისგან შეწირული უდაბნოსი. და ის მამული თავის მამულობით უნდა დაიფიცოს, ხატი უნდა ჩაისვენოს და შემოუაროს.

მას უკან, თუ ამ ფიცს უკან, გუჯარი გამოჩნდეს, გუჯარმა გააჩიოს. და თუ არადა, ეს საზღვარი ასე გარდაწყდა.

ბატონო ბეჟან ყარჩიბაშის შვილო და როსე ბეჟაშვილო! ესენი ასე უნდა დააფიცოთ¹ და მიჯნები ჩაყაროთ. ღვინობისთვის თ, ქორონიკონს უმა.

ბეჟელი: რამაზ.

508. განჩინება მროველისა და ნიქოზელის საჰევაზ

1778 წ. 1 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 349. დედანი. ქალაღი. 20×17,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჩვენ, მისის უწმიდესობის შეკრებულებასთან, ყოვლად სამღვდელო მროველი გერმანე უჩიოდა ნიქოზელს დიობის საქმეზე.

ჩვენ ასე გავარჩიეთ: რომელიც საეფესკოპოზო საქმე არის ან მოხსენება ან ღრამა ან სახუცო და ან საკანონო და ან ვისაც საწირავი აძევს, ამაში ნიქოზელს საქმე არა აქვს² რა, მროველისა არის.

და მიქოზელი რადგანაც ჯვარის მამა არის, რომელიც ქორციელი და საბატონყმო საქმე არის, ეს მიქოზლისა არის. ამაში მროველს საქმე არა აქვს რა.

ეს ასე გაგვირიგებია.

გიორგობისთვის ა, ქორონიკონს უმა.

ორი ბეჟელი:

1. არ ირჩევა

2. საბა.

თავში:

ჩვენ, ორთავე საქართველოთა მეფე ირაკლი მცხის უწმიდესობის შეკრებულებისაგან განჩინებას ვამტკიცებთ.

გიორგობისთვის ა, ქორონიკონს უმა.

ბეჟელი: მე ფეხთვანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

¹ დაიფიცონ.

509. განჩინება ჩირიკასუვილების გზის საქმეზე

1774 წ. 14 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. № 3066. დედანი. ქალაღი. 24X15,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჩირიკასუვილი ტურა და მახარა რაზის თავის სახლის წინ გზაზედ ელაპარაკებოდნენ, ჩვენც ამ გზაზედ საურამე გზა გვქონიაო.

ამისი სამართალი მის სიმაღლეს ჩვენთვის ებძანათ. სამართალში ვალაპარაკეთ მოწმე[ე]ბი, არც ერთის მკრიდამ არა ჩნდნენ, რომ იმით გაგვეჩიოა, ფიცი ხდებოდა; რადგანც მაგდენი საქმე არა იყო ამაზედ ფიცი არც ჩვენ ვამჯობინეთ და არც თითონ ინებეს.

ერთმანერთის ნებაყოფლობით ღმრთის[ი] წინაშე ორი თანასწორი ბარათი დავსწერეთ, ძელს ქეშმარიტთან დავდევი, ფხოვლურს მახარობელს მღვდელს ბარათი ამოვალეზინეთ. და საურამე გზა რაზის წინ ჩი[რი]კასუვილებს¹ დარჩათ და შარად დაიდვა.

მაისის იღ, ქორონიკონს უფბ.

ხუთი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა მოურავი რევაზ
2. მონა ღთისა დავით
3. სულხან
4. მონა ღთისა მდივანი ოთარ
5. მონა ღთისა ვაჩნაძე თამაზ

ბოლოში ბეჭედი: გლ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე სრულიად საქართველომსა მეორე ირაქელი ვამტყიცებთ. მაისის იღ, ქორონიკონს უფბ.

ბეჭედი: მეფეთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

510. განჩინება პაატა მითრიშვილის შვილის მრავალშვილობის საქმეზე

1774 წ. 8 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 8. საბ. № 149. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[193v] მეითრის შვილი პა[ა]ტა და ამისი ყმა ბატონის ციხელი ერეკლეს შვილი პაპუას შვილი ბერუა და ქიტე-

¹ + საურამე გზა.

ს ა უჩიოდნენ. მის [ს]იმაღლეს ჩვენს კელმწიფეს ამათი სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანა. ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ, ამათი სამართალი გავშინჯეთ.

ეს ერაპიტაშვილები ამას ამბობდნენ: ჩვენ თავდახსნილნი ვართო. ამაში ამათი უჯათი მოვთხოეთ. არაფერი უჯათი არა ჰქონდათ რა.

მასუკან პა[ა]ტას უჯათი მოვთხოეთ. პა[ა]ტამ [194] ამათის ნასყიდობის სიგელი გამოიტანა, რომ ს ო ლ ა ღ ა შ ე ი ლ ი ს გ ა ნ უყიდნიათ. ამას გარდა ოცდორის წლის მასუკანდელი ბატონის ე რ ე კ ლ ე მ ე ფ ი ს წყალობის წიგნი ჰქვს, რომ ეს კაცი კიდე ბატონსაც ამათთვის უბოძებია. ამას გარდა ეს კაცი ქსნის ერისთავს დ ა ვ ი თ ს მძლავრობით სკერია. პა[ა]ტას ბატონთან უჩივლია. ერისთავს ნასყიდობის სხვა კაცების წიგნები ჰქონია. გამოუტანიათ ის სიგელი, უნახამთ. ეს კაცი იმაში არ წერებულან. ქორონიკონს უნე ამ რიცხვში სამართლით ეს კაცი პა[ა]ტას დანებებია და მას აქეთ პა[ა]ტასათვის უმსახურნიათ. ამ პა[ა]ტას თუ მარტო ნასყიდობის წიგნი ჰქონოდა, რადგან თავდახსნილობას ანბობს, კაცი კიდე იტყოდა, არამც ერთის მიზეზით ხელმიორედ ჩავარდნოდეს ხელში, მაგრამ ბატონის წყალობის წიგნი რომ აქვს და ერისთავისაგან გამოტანილობაც და ნასყიდობის სიგელიც. [v] ჩვენი მიხედულობით ესენი პა[ა]ტას ყმანი ყოფილან და არიან. დიდი ხნის კახეთში ჩასულობას რომ ლაპარაკობენ, ამაზედ მისის სიმაღლისაგან განჩინება არის. იმისის მიხედულობით ნება მათი აღსრულდეს. მთიბათვის გ,

ქორონიკონს უმბ.

--	--	--	--	--	--

ქ. ჩვენ, ორთავე საქართველოსა — ქართლისა და კახეთისა მპყრობელი მეორე მ ე ფ ე ი რ ა კ ლ ი ვამტიკიებთ ამ სამართალსა. თიბათვის იღ, ქორონიკონს უმბ.

ეს კაცი იქ უნდა ესახლოს და ცალკე ოქმი გებოძება პა[ა]ტასათვის, რომ რაც იმ ოქმში ეწეროს, იმას უნდა ემსახურებოდეს.

511. ბანინება ვასილისა და გაბრიელის გაპარის საქმეზე

1774 წ. 25 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 7064. დედანი. ქალაღი. 9X11,3 სმ. მხედ-
რული. განვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ვასილასა და გაბრიელს სახლებიც გაუყავით და
ვენახიცა; და გზაც მივეციტ გაბრიელსა.

ქ. გაბრიელს ერგო ქვევრები: ერთი დიდი ქვევრი და ერთი პა-
ტარა. გარეთ არის ეს ქვევრები.

ქ. კიდეე საფარდოდ ერგო მარნისათვის სახლი.

ქ. კიდეე სამკვიდრო ბალისა ერგო ორი წილი, გაუსამნეთ. ამ
ბალზე სიტყვა აღარავის აქვს.

ქ. საწნახელი სამმო არის; და წრეულს ვასილის თაღარში უნდა
დაწეროს გაბრიელმა და მერმის თავისთვის უნდა ჩაუდგას გაბ-
რიელმა თაღარი.

ქ. ამისი მოსამართლეთ ვიყავით: როსტომ ჩიკოძე, კო-
ნითელი შოშია, ბიძინა ჩუბინიშვილი.

ავგისტოს კე, ქორონიკონს უფბ.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ერისთვის ძე ბატონი შალვა ვამტკიცებ.

ბეჭედი: შალვა

512. ბანინება ერისთავის მამულის საქმეზე

1774 წ. 28 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5339. დედანი. ქალაღი. 39,8X15,7 სმ.
მხედრული. განვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ქსნის ერისთავნი რომ იყრებოდნენ, მაშინ რომელიც სოფ-
ლები სახასოდ დაიდვა, ის სოფლები მისმა სიმაღლემ ისევ ქსნის
ერისთავიანთ უბოძა და მის შოვნაზედ რაც ფეშქაშათ მონდომოდა,
ქსნის ერისთავს კურთხეულს დავითს დაეხარჯა.

ჩვენ, მსაჯულთ, გიორგი ერისთავს, იასეს და შალ-
ვას რომ თავეთი ყმა და მამული გაუყავით, რომელიც სახასო
სოფლები მისმა სიმაღლემ ახლა უბოძა, ისიც გაუყავით და თავთა-
ვისის წილის ყმისა და მამულის ბარათები მივეციტ.

სახასო მამულების შოვნაზედ ფეშქაში რადგანც საკუთრად კურთხეულს დავით ერისთავს დაეხარჯა, რაც იასემ და შალვამ საბუთი ქნან, რომ დახარჯოდესთ, იმის ნახევარი ახლავ გიორგი ერისთავმა იასეს და შალვას უნდა მისცეს.

და თუ თეთრის მიცემა ახლა ვერ შეიძლოს, ტყევიაცი სოფელი რადგან სახასაოდ დადებული იყო და ახლად იშოვნეს, იმ ტყევიავის სოფელში გიორგი ერისთავს რაც ბარათით უმა და მამული რგებოდეს, იასესა და შალვას გირაოდ დაუდვას და მანამდის თეთრს მისცემდეს, თავის წილს ტყევიავთან გიორგი ერისთავს ჰელი ნუ აქვს.

და როდესაც გიორგი ერისთავმა თეთრი მისცეს, თავისი წილი ტყევიავი თითონვე დაიჭიროს.

ალიწერა აგვისტოს 4^ს, ქორონიკონს უფ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე 1748.
2. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ
3. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი ს უ ლ ხ ა ნ
4. მონა ღთისა ი ო ს ე ბ.

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფე სრულიად საქართველომსა მე ო რ ე ი რ ა კ-
ლ ი ვამტკიცებთ განჩინებასა ამას. მაისის 4^ს, ქორონიკონს უფ.

ბეჭედი: მე ფეხთანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

513. ზანჩინება ვასილისა და გაბრიელის წიგნების საქმეზე

1774 წ. 1 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11500. პირი. ქალაღი. მხედრულა.

ქ. ვ ა ს ი ლ ი და ამისი ძმისწული გა ბ რ ი ე ლ წისქვილზე ლაპარაკობდენ. მე, რ ო ს ტ ო მ ჩ ი კ ო ი ძ ე ს ა¹, შ ო შ ი ა კ ო ნ ი-
თ ე ლ ს ა და ბ ი ძ ი ნ ა ჩ უ ბ ი ნ ი შ ვ ი ლ ს ბატონის ერის-
თ ვ ი ს ძ ი ს შ ა ლ ვ ა ს ა გ ა ნ ამათზე მოსამართლობა გვებძანა.
ვასილი და ამისი ძმისწული გაბრიელ ორნივე ერთად ვალაპარაკეთ.

ასე გაეფარაგეთ: ვასილს რადგან წისქვილზე ამაგი ჰქონდა და

¹ ჩიელძესა.

აეშენებინა, ორი წელიწადი ისევ ვასილს უნდა ჰქონდეს. როცა რომ ორი წელიწადი გავა, ეს წისქვილი და იარაღი ორისათვისვე საბჭო არის და ერთმანერთზე მეტნაკლები წილი არა აქვსთ; და ქვებიც ორთავ საძმოდ უნდა დადვან. ეკენისთვის ა, ქორონიკონს უფ.

მე, დიაკონს ზ ო ს ი მ ე ს ამა მოსამართლეების ნება დართვით დამიწერია.

ბეჭედი: შ ა ლ ვ ა.

თავში:

ქ. ჩვენ, ბატონი ერისთვის ძე შალვა ამ განაჩენის პირს ვამტკიცებ, როგორც [გაუჩენიათ].

ავვისტოს კე, ქორონიკონს უფ.

ბეჭედი: შ ა ლ ვ ა.

514. განჩინება ავთანდილ და ქაიხოსრო შანველიშვილებზე მის საძმეზე

1774 წ. 18 დეკემბერი.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10395. დედანი. ქაღალდი. 43,5×16,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ფ ა ნ ვ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ს ა ვ თ ა ნ დ ი ლ, სალთხუციშვილი გ ლ ა ხ ა თავის სახლისკაცს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს ც ხ ი ნ ვ ა ლ ს მსახლობელს მ ე ლ ქ უ ა ს შ ვ ი ლ ზ ე' უჩიოდა.

გ ლ ა ხ ა ასე ჩ ი ო დ ა: ოსმალოს დროს ამ ქაიხოსროს მამა-ბიძათ ოსმალეები დაეხრცათ, თითონ კი გაქცეულიყვნენ. თათრებს მელქუაშვილი დაეჭირათ და ერთის ოსმალისათვის მიეყიდნათო. მერმე იმ ოსმალისაგან შ ა ნ შ ე ე რ ი ს თ ა ვ ს ეყიდნაო და ის ნასყიდობის წიგნი ამ ქაიხოსროს მამა-ბიძათ დაებეჭდათო. მასუკან მამაჩემი და ესენი ერთად შეიყარნენ. მამაჩემი და იმის სახლისკაცი შ ა ლ ვ ა ე რ ი ს თ ა ვ ს შ ა ნ შ ე ს შეეხვეწნენ, ჩვიდმეტი თუმანი მიეცათ და ერისთვისაგან დაეხსნათო. დახსნილობის წიგნში თავს მამაჩემი წერებულა და მერე თავის სახლისკაცო შალვაო და ეს თეთრიც საერთო ყმაში მოუკრეფიათო და ახლა მელქუაშვილში წილს არ მიდებსო.

ქ ა ი ხ ო ს რ ო ამას უ პ ა ს უ ხ ე ბ დ ა: მელქუაშვილი პირველს ჩვენს გაყარაში საუფროსოთ აღებული ჩემი ყმა არისო. ეს მელქუაშვილი ოსმალეებმა დაიჭირეს, შარი მოეგონათ და თეთრი წაერთმიათ. რაც წაურთმევიათ თეთრი, მელქუაშვილს თავისი მიუცია და თითონ შანშე ერისთავს ეყმო. ერისთავს ჩემ[მა] ძმამ შალვამ ლა-

პარაკი დაუწყო. ერისთავმა ეს მელქუაშვილი დაგვანება, მაგრამ ათი თუმანი დაგვეხარჯაო. შვიდი თუმანი ისევ მელქუაშვილს გამოვართვითო და სამი თუმანი ყმაში მოვეკრიფეთო. ერისთავს არც ნასყიდობის წიგნი მოუცია და არც თავდახსნილობის წიგნი მოუციაო. მე ერისთვისაგან მოცემულ წიგნი არც მინახავს და ამის მეტად არც შემიტყვიო.

ჩვენ ამისი სამართალი ასე გავაჩინეთ: წადგეს ქაიხოსრო. ფანელიშვილი თავდათავ და ასე შეჰფიცოს, რომ: «შანშე ერისთავს ეს მელქუაშვილი ნასყიდი არა ჰყოლოდეს და მძლავრობით სჰეროდეს და ერისთავმა როცა დაანება, ერისთვისაგან მოცემული დახსნილობის წიგნი არც ენახოს და არც სწორეთ შეტყობილი ჰქონდეს და სამის თუმნის მეტი ამაში საერთოს მამულადამ არ გაეღოსთ».

თუ ასე დაიფიცა, მელქუაშვილი საკუთრათ ქაიხოსროს დარჩება და რაც საერთოს მამულიდამ გაულიათ, გლახას თავისი წილი უნდა მისცეს. და თუ ვერ დაიფიცა, ეს მელქუაშვილები შუა უნდა გაიყონ. მაგრამ თუ დაიფიცა და ფიცს უკან გლახამ საბუთი უყო, რომ ერისთავს შანშეს მელქუაშვილი ნასყიდი ჰყოლოდეს და როცა დაეხსნათ ერისთვისაგან, ამ მელქუაშვილის თავდახსნილობის წიგნში ავთანდილისა და შალვას სახელი ორისავე წერებულ იყოს, თუ ამის საბუთი უყო, ქაიხოსროს ფიციც ჩაუვლის, მელქუაშვილში გლახას წილი მიეცა და ქაიხოსროს ტყუილათ ფიცისათვის ჯარიმაც გარდანდება.

აღიწერა დეკემბერს იგ, ქორონიკონს უაზ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომილმერთგანცა(?), იო ა ნ ე 1748.
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი თ ე მ უ რ ა ზ.
4. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ.

ქ. ჩვენ, მე ფე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ განაჩენს ვამტკიცებთ. ეშვიკადაშო დ ი მ ი ტ რ ი! ამას იასაული უჩინეთ და როგორც ამ განაჩენში ეწეროს, ისე აღასრულოს. დეკემბერს იღ, ქორონიკონს უაზ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

ქ. როგორც ამ განაჩენში სწერია, გლახამ ამაზე სამი სარწმუნო მოწამე გაატარა, ერისთვისაგან რომ დაუხსნიათ, ერისთვის დახსნილობის წიგნიც მოუცია, ავთანდილისა და შალვას სახელი ორსავე

წერებულა. სამართლით მელქუაშვილების ნახევარი გლახა თან-
ველიშვილს დარჩა. ეს მელქუაშვილები შუა უნდა გაიყონ. ივნისის
იე, ქორონიკონს უად

სამი ბეჭელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ლმერთგანცაა(?), იოანე 1748.

2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო.

3. მონა ლთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ.

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ განა-
ჩენს ვამტიცებთ. იასაულო*, ეს ასე გაარაგე. ივნისის ივ, ქორო-
ნიკონს უად.

ბეჭდი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ჯადიდე ე რ ე კ ლ ე.

515. ბანინება გოდერძი ბანანასშვილისა და პაპუნა თევდორეს

შვილის მამულის საძმეზე

1775 წ. 2 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2323. პირი. ქალაქი. მხედრული.

ქ. ბ ა ნ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი გ ო დ ე რ ძ ა და ამისი ძმა დ ა ვ ი თ ა
და ქ ი ტ ე ს ა და ამათი განაყარი და სახლისკაცი თ ე ვ დ ო რ ე ს
შვილი პ ა პ უ ნ ა ერთმანერთს უჩიოდენ. და ამათი სარჩელი და
სამართალი ჩვენ, მისმა უწმიდესობამ წმიდამ პატრიარქმა, კნიაზს
გ ე დ ე ო ნ ი ს ძეს სარდალს შ ი ო შ ს. თ[ავ]მგზგულის მოურავს
გვიბძანა, რადგან ჩვენ ამათი მოურავი ვიყავით და ჩვენი სახე-
ლონი იყუნენ.

ორნივე ეს გოდერძა და ამისი ძმა დავით და ქიტესა და ამათი
განაყარი თევდორეს შვილი პაპუნა მოვიყუანეთ და ჩვენს წინაშედ
ორნივე ვალაპარაკეთ; და ამათი სოფლის კაცნი ყველანი ვინც იყუ-
ნენ, სამართალშიდ დავისწარით და ზედმიწევნით ამათი სამართალი
გამოვიძიეთ და გამოვიკითხეთ.

რომელსაც მამულსა და საწყლისპიროზედ ეს თევდორ[ა]ს შვი-
ლი ედავებოდა და უჩიოდა გოდერძისა და ამის ძმებსა, ამისი ვერ-
ცარავინ მოწმე იშოვა ამ თევდორასშვილმა პაპუნამ, არც წიგნი ქონ-
და, არც არავინ დამსწრე კაცნი ყუანდენ. ჩნდა სამართლით, რომე
თევდორას შვილი პაპუნა ტყუოდა და ტყუილათაც ედავებოდა გო-
დერძასა და ამის ძმებსა.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი იასაულის სახელის ჩასაწერად.

გოდერძამ მოწამეც იშოვნა და მახსოვარნი დამსწრე კაცნიცა, რომე გოდერძასი იყო. ის მამული და საწყლისპირო. წიგნებიც ქონებოდა ძველთა კემწიფეთა და პატრიაქთაგან ამ ბანანას შვილებსა. რადგან გოდერძიმ მოწამენი იშოვნა და დამსწრენი კაცი, სამართლით მამული და საწყლისპირო გოდერძის და ამის ძმათ დარჩათ. და ჩვენც ამათ უბოძეთ და ამათ დავანებეთ და ამათ უნდა ეჭიროს.

დღეს [და] დღეის უკან ამ თევდორეს შვილის პაპუნას აღარც- არა სიტყუა აქვს და ვერცარას ელაპარაკება და აღარც ამათში ლაპარაკი იქნება. ამათი სამართალი ასე გარდასწყდა.

გოდერძის რაცა ძველთა კემწიფეთა და პატრიაქთაგან წყალობისა და მამულის წიგნები ჰქონებოდა, ავის დროსა და ლეკის ოჯრებისაგან ოდესცა თქვესგვრულთა ლეკთ აეოჯრებინათ და ამათი სახლკარი დაეწოთ, მაშინ დასწოდათ ის წიგნები. ამისნი მოწამენიც იშოვნა გოდერძიმა.

არის ამ მამულებისა და საწყლისპიროს ნიშანი: ერთი გვერდი გამოღმა პატარა ნახილურის მიჯნა; მეორე გვერდი ნახურ[ე]ვის მიჯნა. ეს ასე გარდასწყდა.

ფეხერელის ბ, ქორონიკონს უფგ.

თავში:

ქ. ჩვენ ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი მეფის ძე ანტონი ვამტყიცებ ამ განაჩენსა. ფეხერელის ზ, [წელსა] ჩლოე.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი განჩინებასა და ამას ვამტყიცებ. სეკდემბერს კგ, ქორონიკონს უბზ.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

516. ბანჩინება სულხან ხიმშიაშვილისა და შალვა პირიასაშვილის სახისხლო საქმეზე

1775 წ. 5 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6747. დედანი. ქაღალდი. 31,2×20 სმ. მხედ- რული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. მისს სიმადლეს მეფის ძეს გიორგის ხიმშიაშვილის სულხანისა, უთრუთის და პირმისაშვილის შალუას სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისათვის ებძანათ. ჩვენ ესენი ერთათ სამართალში ვალაპარაკეთ.

პირმისაშვილი შალუა ამას ამბობდა: მე მთაში ლო[რებ]ი მყვან-
დაო; ის მთა კათალიკოზისაც არისო და ამ ხიმშიაშვილებისცაო, რაც
იქ ღორის საბალახეს აიღებენო, ნახევარ[ს] კათალიკოზის კარის კა-
ციები აიღებენო და ნახევარს ესენიო. კათალიკოზის კაცი მოვიდაო,
სულ იმან გამამართვაო; რაც ჩემის ღორიდან საბალახე ერგებოდა-
თო, ნახევარი იმან წაიღო და ნახევარი ამ ხიმშიაშვილებს მისცაო.
ამას არ დამჯერდნენო, ამათ ერთი ღორი კიდევ წამარჯვესო; ამის-
თვის ჩხუბი მოგვივიდაო და სულხანის შვილს თავი გაუტყდაო:

ხიმშიაშვილები ამას ამბობდნენ: ჩვენ შენთვის საბალახე არ გა-
მოგვირთმევიაო, უწინა კათალიკოზის კაცს გამოერთმიაო შენთვის
საბალახეო; ერთი ღორი კიდევ შენზედ დარჩომილ იყო, ის ნაცვალ-
მა გამოგართვაო. ჩვენ შენთან დანაშაული არ ღვქონდაო, რაც
ტყუილით არ მოგვიხეო; ერთს შვილს თავი გაუტეხეო და ორი შვი-
ლიც გამილახეო.

პირმისაშვილმა შალუამ თავის პირით სამართალში თქვა: ვისაც
ჩემი ღორი დაეკლაო, მიველ; იმ დაკლულს ღორს ვთხოვდიო, იმან
მითხრაო: ამ დაკლულს ნულარ წაიღებ და წადიო და ხიმშიაშვი-
ლებს გამოართვიო; მოველო და ამათ თხოვნა დაუწყეო, იმიტომ
ჩხუბი მოგვივიდაო.

ჩვენ, მსაჯულ[თ] ამათი¹ საჩივარი რომ გავშინჯეთ, ხიმშიაშვი-
ლებს მაგდონი დანაშაული არა ჰქონდათ რა; ამისი სამართალი ასე
განვაწესეთ:

ეს ხიმშიაშვილები საბატიოს კაცის შვილები არიან, მესამეს თა-
ვადში არიან ჩადგებულნი. ამ ხიმშიაშვილისთვის, რომ პირმისა-
შვილს შალუას თავი გაუტეხია. სამართლის ძალით ამ პირმისა-
შვილმა შალუამ სისხლი უნდა მისცეს ხიმშიაშვილს. რომ გაუზო-
მათ გატეხილი თავი, ორის ქერის მარცვლის ზომა ქონო გატეხი-
ლი; და საბატიოს კაცის შვილის სისხლი თავის გატეხისა ერთის ქე-
რის მარცვლის ზომა ექვსი თუმანი და სამი მინალთუნი არის განწე-
სებული; ორის ქერის მარცვლისა იქნება თორმეტი თუმანი და ექვსი
მინალთუნი. ეს უნდა პირმისაშვილმა შალუამ ხიმშიაშვილს მისცეს..

და ხიმშიაშვილები რომ ორის შვილის გალახვასაც უჩივიან, ის
სამართალმან აღარ განუწყესეთ იმისი საუპატოო; ამისთვის, რომ
რადგან ერთის სისხლი უნდა მისცეს, იმათის ერთის ხელის წაკერი-
სთვის არა ეთხოვება რა. სამართალმა აპატივა.

და ეს ზემოხსენებული თავის გატეხის სისხლი თორმეტი თუ-

¹ ქმათი.

მან[ი] და ექვსი მინალთუნი პირმისაშვილმა შალუამ უნდა ხიმშია-
შვილებს მისცეს.

იასაულო, ციცი ს შვილო ბოქოულთხუცესო ივანე, ეს
ასე უნდა გაქარიგო როგორათაც ამ განაჩენში ეწეროს.

ალიწურა მარტის უ, ქორონიკონს უფგ.

სამი ბეჟელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჟომი
ღმერთგანცა(?), იოანე 1748.
2. ქაიხოსრო
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თეშურაზ.

თავში:

ჩვენ, ბატონის შვილი გიორგი ვამტყიცებთ განაჩენ-
სა ამას. ასე, რომ ამ მსაჯულთ ქეშმარიტი სამართალი უსაჯიან და
შეუძლელობისათვის ჩვენ ზოგი ვაპატიეთ: ასე, რომ ექვსი თუმანი
[მისცეს და] სხვა ვაპატიეთ, ამიტომ რომ ის კაციც დარჩეს. მარტის
ზ, ქორონიკონს უფგ.

ბეჟელი: მეფის ძე გიორგი

517. განჩინება ბაჰრანთ ალაჯანას, სააპას და თათულას ყოვლის

საჰმეზი

1775 წ. 27 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 12. საბ. № 83. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[104] ქაურას შვილებმა აღაჯანამა, საქამ და თა-
თულამ იჩივლეს, რომ ჩვენ ბაბანას ყმანი არა ვართ, ერევ-
ნილამ მოსულნი ვართო.

ბაბანამ მოწმეები მოიყვანა ამაზედ, რომ აღაჯანა ნასყიდი არის
და მეორე ძმები კი არაო. და ბაბანა ამას ჩიოდა: აღაჯანამ მოახლე-
[ე]ბი გამიწვილაო.

და მოკითხული ვქენით, რომ მართ[ვ]ალი ყოფილიყო და აღაჯა-
ნამაც აშოროს ვერა თქვა; რადგანც აღაჯანა ნასყიდი ყოფილიყო, და
მხლებლის გაწბილებისათვის თორმეტი თუმანი სისხლი დაედებო-
და, ამისთვის სამართლიანად აღაჯანა ნასყიდად დარჩა ბაბანას. და
მეორე ძმები სააკა და თათულა ხიზნათ უნდა იყვნენ. რაგვარადაც
ამ ქვეყნის რიგი არის და სხვანი ხიზანს იმსახურებენ, ბაბანამაც
ისრე უნდა იმსახუროს, სხვა ძალა და უსამართლო არ უნდა უყოს.
ასე, რომ აღაჯანა ყმა არის და ყმურებ უნდა იმსახუროს;

და სააკა და თათულა ხიზნები არი[ან], რაგვარც ხიზნის მართე-
ბული არის, ისრე უნდა იყვნენ. მარტის კზ, ქორონიკონს უფგ.

ქ. იასაულო, იოანე ციციშვილი, რაგვარადაც ამ [105] განაჩენში სწერია, ისრე გაარიგე.

თავში:

ქ. ჩვენ, საქართველოს უფლისწული ბატონის შვილი გიორგი ვამტკიცებთ განაჩენსა ამას. მარტის იჲ, ქორონიკონს უმჯ.

518. განჩინება შაჰურიშვილების გაყრის საქმეზე

1776 წ. 27 მარტი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 30. საბ. № 175. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[140] შაბურის შვილი მათე და თავის ბიძაშვილი გიორგი გაყრილიყვნენ. და გიორგი ჩიოდა, რომ ჩემს კაცს მამული ცოტა აქვსო.

ჩვენ, საქართველოს უფლისწულმან ბატონის შვილმან გიორგი ეს სამართალი უბოძეთ, რომ: რაგვარადაც ყმა და მამული გაუყვიათ, ის ისრეე უნდა ქონდესთ. და რადგანაც გიორგის წილს კაცს მამული ნაკლებათ აქვს, ბაშარაძის ბეითალმალი მამული რომ არის, იმის ნახევარი გიორგის კაცს უბოძეთ და ნახევარი მათეს საჭირნახულოთ უბოძეთ. და რაც შორს მამულები აქვსთ, ღმერთმან მშვიდობა ქმნას, როდისაც ხელი მიუწვდესთ, მაშინ სწორედ გაიყონ ის მამულები.

მარტის კჲ, ქორონიკონს უმჯ

მეფის ძე
გიორგი

ბატონისშვილის გიორგის სიკეთით სახსოვარო მოურავის შვილო გოგიაე! მერე ამათთვის როგორც ეს განაჩენი მიგვიცია, ისე უნდა გაარიგო. მეორეთ ველარ მოვშლით ჩვენს განაჩენს. მაისის ი, ქორონიკონს უმთ. ამ განაჩენზედ უნდა და[ა]ყენო. რომელმაც არ დაგიჯეროს, ავთ მოეპყარ და ის[ე] დაჯერებინე.

მეფისძე
გიორგი

ჩვენ, სრულიად საქართველოს მეფის ძე ვახტანგ ჩვენის ძმის გიორგის ზოძებულს განაჩენსა ამას ვამტკიცებთ.

მაისის ი, ქორონიკონს უოვ.

ბატონიშვილი
ვახტანგ

519. განჩინება ლუარსაზ ბარაშანიძის შვის ბარშაშვილების საქმეზე

1775 წ. 24 აპრილი

ცსსა. ფ. 1450. დავთ. № 13. საბ. № 221. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[167] გარაყანიძე ლუარსაზ ჯაჭველს ბერუკაშვილებს ქიტესასა და გიგისას ყმობით უჩიოდა.

ჩვენ, მსაჯულთ ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ.

ლუარსაზ ამას ამბობდა: ბერუკა ჩემი ყმა იყო და ჯაჭველი.

მამულზედ მსახლობელი. ავის დროსაგან რომ ის სოფელი აიყარაო, ეს ბერუკაც იქილამ აიყარა და ქალაქს ჩამოვიდაო, თავისის ხიზნი-თაო და გარეთ უბანს დადგაო. მერე ბიძაჩემი ჩამოვიდა და იმ კაც-სა ჰყრიდაო და ავკალას მიჰყვანდაო; ბერუკა შეეცვქვა: შვილებს კი ნუ წამომაყვანიებო, რომ ხელობაში მიბარიაო და მარტოკა მე კი გიახლებიო, ეს ჩემი შვილები ხელობას ისწავლიანო და თქვენიც გამოსადეგი ყმანი იქნებიანო. და ბერუკა წაიყვანა თავისის ცოლითა. [v] ყიზილბაშობას ბიძა ჩემს ფარემუზას ორი ნოქარი სთხოესო, და ერთი ის ბერუკა თავისი ყმა და ერთი გელაშვილი ნოქრად დააყენაო.

ამაზედ ბერუკაშვილი ამაზედ იდგა: არცა მამა ჩემი ბერუკა შენი ყმა იყოო და არც ჩვენ შენი ყმანი ვართო და არც მამა ჩვენი ჯაჰველი იყოო. ჩვენ გარეთ უბანს ვიდექითო, სახელმწიფო სახასო ნი ვიყავითო, შენი ყმანი არა ვართო.

ჩვენ ლუარსაბ გარაყანიძეს სარწმუნო მოწმე[ე]ბი ვსთხოვეთ, რომ ბერუკა შენი ყმაც ყოფილიყოს და ჯაჰვას მსახლობელიც ყოფილიყოს და ბიძა შენს ფარემუზს თავისის ყმობით იქედამაც აეყაროსო და ნოქრადაც დაეყენებინოსო.

ლუარსაბმა ერთის თავისის ყმის ჯაჰველის კაცის მოხუცებულის წერილი მოიტანა და ფიცით ემოწმებინა, რომ ბერუკა ჯაჰვს მსახლობელი ყოფილიყოსო და ბატონის ჩემის ყმაც იყოსო.

რადგანც ლუარსაბის ყმა იყო, მისს მოწმობას ამისთვის ვერ ვერწმუნენით.

მერე ლუარსაბს მოწმათ ორი ავკალელი გურამის შვილის ყმა ვთხოეთ და ორი გურამისშვილის ყმა მოწმათ მოიყვანა და ერთი ჩოკასშვილის ყმა. [168] სამთავ ფიცით ასე იმოწმეს: ავკალა რომ აშენდაო, გარაყანიძე ფარემუზ ქალაქს ჩამოვიდაო და ბერუკას აქედამ ჰყრიდაო და ავკალის მიჰყვანდაო. ეს ბერუკა შეეხვეწა: შვილები შაგირდათ ხელობაში მიმიცითო, ამათ შაგირდობილამ ნუ მომამლქვიანებო და მე კი გიახლებიო. თითონ ბერუკა ამოიყვანა და ფარემუზთან იყო. და მასუკან ნოქრად დააყენაო, ამისი ყმაც იყო და მემკვიდრე ჯაჰველიცაო.

ამ მოწმებით ლუარსაბმა რომ გაიმტყუენა, მერე ბერუკაშვილი ქიტესა სამართალში წამოდგა და თავისის პირით აღიარა: გარაყანიძის ლუარსაბის ყმაცა ვარო მემკვიდრეო და ჯაჰველიცა ვარო.

რადგან ქიტესამ თავისის პირით ეს სიტყვა აღიარა, სამართლით ქიტესა და მისი ძმა გიგია ლუარსაბს ყმად დარჩა, ამისი ყმანი

არიან, სხვა კაცს ჭიტესასთან და მის ძმას გოგიასთან საბატონეშოთ ხელი არავისა აქვს და ვერცავინ ედავება.

აპრილის კდ, ქორონიკონს უფგ.

520. ბანჩინება რეპაზ ამილახორისა და გიორგი მინაშის მამულის

საქმეზე

1775 წ. 6 მაისი

ცსა. ფ. 1450. დავთ. № 13. საბ. № 145. პირი. ქალაღი. მხედრული.

[114v] ამილახორი შეილის დავითისაგან რევაზ ამილახორის ყმას ავეტიქას ცხინვალს მამული რომ ეყიდნა, ამილახორი შეილს გიორგი მინაშს ბედნიერის კელმწიფის ოქმი ჰქონდა, რომ ამის ძმის დავითისაგან ამის შეუკითხვათ მამული არავის უნდა ეყიდნა. ამ ავეტიქას ნასყიდობის წიგნი რამდენსამე წელიწადს იმ ოქმს უკან იყო დაწერილი, ბატონის ბძანებით და სამართლით ის მამული ისევ გიორგი მინაშს უნდა დაეხსნა.

ამათმა საჩივარმა ამას წინათ ჩვენ მოსამართლეებთან გაიარა. იმ მამულში ავეტიქას შენობა ბევრი ექნა. ჩვენ იმისი დაფასება რამდენსამე კაცთ დავადევით. ამ ჩვენის შევარდნილის [115] კაცებისაგან ერთი ბაბალაშვილი იყო და ერთი ქარელი — ეს ორნი კი არ დასწრებოდნენ ამის დაფასებაზე. და სხვანი კი ვინც განწესებულნი იყვნენ, ისინი მისულიყვნენ და დაეფასებინათ.

ახლა მინაშს გიორგის მათის უმაღლესობისათვის არზა მიერთმია, რომ იმ დამფასებლებმა მეტათ დააფასესო, ვაზი დასთვალესო, ფასი ისევ დაზღვესო და რაც იქ ვაზი იდგაო, რიცხვშიაც მეტი ჩაეგდათო.

ამის გასინჯვა და სამართლის განსჯა მათს უმაღლესობას ჩვენ, მოსამართლეთათვის ებძანა. ჩვენ ეს გამოვიძიეთ და ვაზის დათვლით დაფასება კვლავ სამართლით არ გაჩენილა და არც ჩვენგან იყო განწესებული, რადგან მაშინ ვინც დამფასებელათ განწესებულნი იყვნენ და იმათგანი რამდენიმე ჰკლებოდნენ და მერე ვაზის დათვლით დაფასება იმ დამფასებლებს უმართებულოთ მოსვლოდათ, ახლა ასე გაგვიჩენია:

იმ მამულის შენობის დასაფასებლათ ბაბალაშვილი გიორგი, ქარელი შედანაშვილი კაციია. კასრაძე იოსებ, მღვდელი ცერაძე ივანე, მღვდელი უნაძე მამუ-

ქ ა, ლ ა ლ ა შ ე ლ ი მ ო ს ე ს ა და ცხვირა შერმაზანა[ვ]შვილი
ო ჰ ა ნ ე ზ ა — ესენი მივიდნენ, თავის სულსა და ღმერთს ქვეშ ის
შენობა კარგათ გაშინჯონ და დააფასონ; და როგორც ამდენ[მა] კაც-
მა დააფასოს, ორნივ დასჯერდნენ.

მაგრამ ეს დამფასებელი კარგათ სიფრთხილით მოიქცნენ, ან
მიდგომით ან გაუშინჯაობით მეტ-ნაკლებობა არა მოუხდესთ რა,
თვარემ სამართლისაგან გარდახდებათ. ღმრთის წინაშე რასაც მიხვ-
დნენ, ჭეშმარიტებით და სიმართლით მოიქცნენ.

და როგორც იმათ დააფასონ, ამ ფასის მესამედი გიორგი მინ-
ბაშმა ახლავ მისცეს და ორი წილი რომ დარჩება, იმის გირაოთ იმავ
მამულის წისქვილი მისცეს; სარგებელში ავეტიქამ იმ წისქვილის გა-
მოსავალს სჰამოს.

და როცა გიორგი მინბაშმა ავეტიქას თეთრი შეუსრულოს და
მისცეს, თავის წისქვილი მინბაშს დაანებოს. მაგრამ ორს წლამდინ
კი უნდა გიორგი მინბაშმა ავეტიქას თავის თეთრი შეუსრულოს.
რომელიც მამული ავეტიქას მაჩაბლის კაცისაგ[ა]ნ ან ფავნელიშვი-
ლისაგან უყიდნია, იმის დახსნის ვალი გიორგი მინბაშს არა აქვს,
ვისაც უნდოდეს, ავეტიქამ მიჰყიდოს.

იასაულო, ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე ვ დ ა ვ ი თ. ეს ასე გაარიგე, ამას
ნულარ დააყოვნებ; როგორც ამ განაჩენში სწერია, ასე აღასრულე,
ამაში [116] სისწორითა მოიქეც.

ალიწერა მაისის ვ, ქორონიკონს უფგ.

მათს სიმაღლეს ბედნიერს მეფეს ჩვენ, ც ი ც ი ს შ ე ლ ი ს
მდივანბეგის თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს ა და თ უ მ ა ნ ი შ ე ლ ი ს ს უ ლ-
ხ ა ნ მდივნისათვის ებძანათ ოქმის მოწერით: ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი რ ე-
ვ ა ზ და გ ო გ ი ა მიმბაში ქცხინვალს ვენახზედ რომ ჩივიან, ამ
გზით სამართალი გარდაუწყვეტეთო; როდესაც ამილახორი რევაზ
გოგია მიმბაშის ძმის დ ა ვ ი თ ი ს ა გ ა ნ ვენახს სყიდულობდა, თუ
მაშინ მიმბაშს ნება დაურთავს და დამოწმებია, ამილახორი ამის სა-
ბუთს უზამს, გოგია მიმბაშს ვენახთან საქმე აღარა ექნება რაო.

თუ ამილახორმა ამისი საბუთი ვერ შეიძლოსო, ვენახის სყიდ-
ვაზედ რომელიც მოციქული ყოფილიყოს, ის დააფიცეთო; და რო-
გორც იმან დაიფიცოს, იმ გზით სამართალი მიეცითო. ათი ღლე ვა-
და ებძანათ. ათს ღლეზედ ერთის გზით გარდასწყვეტეთო.

ამილახორს რევაზს ათი ღლე ვადა მივეცით, ვერც მოწმე[ე]ები
იზოვნა, რომ საბუთი ექნა და არც მოციქული დააფიცა. რადგანც

ვერც ერთი ვერ შეიძლო, ჩვენც ბძანებისაებრ ეს განაჩენი დავამტკიცეთ. როგორც ამაში სწერია, ისე უნდა აღსრულდეს.

[v] და რაც ამ ვენახისა ან ნასყიდობის სიგელი არის და ან განაჩენი, ისიც გოგია მიმბაშს უნდა მიეცეს.

მარიამობის იღ, ქორონიკონს უფგ.

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ამ მოსამართლეთაგან გარიგებულს სამართალს ვამტკიცებთ. როგორც ამათ ამ განაჩენით გაურიგებით, ჩვენც ასე დავვიმტკიცებთ. ნოემბერს იზ, ქორონიკონს უფგ.

თავში:

ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი ამ სამართალს ვამტკიცებთ. ისაულო, ეს ასე გაარიგე, როგორც ამ განაჩენში სწერია. ამას ძირს ნულარ დაადგებ, ახლავ წადი და ასე გაარიგე. აღი-

წერა მაისის ვ, ქორონიკონს უფგ.

521. ბანჩინება იმსა მაჩაბლისა და გივი ყანდუაშვილის წისკვილის სამძეუბ

1775 წ. 11 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 755. დედანი. ქალაღი. 54,7×22,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ყანდუაშვილი გივი ცხინვალს წისკვილზე რომ ჩიოდა, ამის სამართლის გაჩინშვა მათს უმაღლესობას ჩვენ, მოსამართლეთათვის ებძანა.

ჩვენ ამის საქმე გამოვიკითხეთ. ეს წისკვილი ძველათ ამილახორის ყმის ბაჩიძის ყოფილიყო. ამ ბაჩიძეს ნახევარ წისკვილი ყანდუაშვილისათვის მიეყიდნა. მასუკან არეულობის მიზეზით იმ საწისკვილოზე მაჩაბელს იესეს წისკვილი აებრუნებინა. ამ ყანდუაშვილს თავის ნახევარ წისკვილი იესე მაჩაბლისათვის ბევრჯელ ეთხოვნა. ისიც მოცემას დაჰპირდებოდა, მაგრამ დარჩომილიყო. იმ წისკვილის ნახევარ[ი], რომელიც ამილახორის ყმის წილი ყოფილიყო, ამილახორს მაჩაბლისათვის გამოერთმია და ამ ყანდუაშვილის წილი კი დარჩომილიყო.

ჩვენ რომ ეს მოვიკითხეთ, ის წისკვილი არც მაჩაბლის მამული ყოფილა და არც ნასყიდი ჰქონია. ამ ყანდუაშვილს ნასყიდობის

წიგნიც ჰქონდა და ამილახორის რევანშის მოწმობის წიგნიც მოიტანა და ორნი ცხინვალელნი ქეთხუდებიც მოწმობდნენ — ხოჯაშვილი ხოსრო და იოსებაშვილი კაცობა, რომ იესე მაჩაბელთან მოციქულები ესენი ყოფილიყვნენ და მოციქულს დაჰპირებოდა. სამართლით ეს ნახევარ წისქვილი ყანდუაშვილს გივს დარჩა. მაჩაბლებს ამ წისქვილთან ხელი არა აქვთ.

აღიწერა მაისის ია, ქორონიკონს უფა.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცა(?), იო ა ნ ე 1748.
2. ქ ა ი ხ ო ს რ ო
3. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი ი ე ს ე
4. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე ი მ უ რ ა ზ .

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ მოსამართლეთაგან განჩენილს სამართალს ვამტკიცებთ.

იასაულო, ზ ა ა ლ და ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ო! როგორც ამ განჩენში ეწეროს, ეს ასე ფაარიგე. აღიწერა მაისის იგ, ქორონიკონს უფა.

ბეჭედი: მეფე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

ქ. ჩვენ, საქართველოს და კახეთის დედოფალთ-დედოფალი დადიანის ასული პატრონი დარეჯან ამ [მ]ს[ა]კულთ განჩინებას ვამტკიცებთ. მაისის კგ, ქორონიკონს უფა.

ბეჭედი: ვინ არს მიზეზი არსთა მკობისა, მანმცა წიაღი დედოფლობისა, დარეჯან.

ქ. ჩვენ, საქართველოს კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ -პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი მეფის ძე ა ნ ტ ო ნ ი ვითაც მის სიმაღლეს ჩემს ძმას მეფეს დაუმტკიცებია ეს განჩენი, ჩვენც ვამტკიცებთ.

ხელთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ამ მსაჯულთაგან განჩინებას ვამტკიცებთ. მაისის იგ, ქორონიკონს უფა.

ბეჭედი: მეფის ძე გ ი ო რ გ ი

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ლ ე ო ნ ამ მსაჯულთაგან განჩინებას ვამტკიცებთ. მაისის ით, ქორონიკონს უფა.

ბეჭედი: მრჩობლთა მეფეთა ძესა ლ ე ო ნ სახელად მძესა.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13181. დედანი. ქალაღი. 30,7X20 სმ. მბედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ყოვლად უწმინდეს საქართველოს პატრიარქს ებძანა მათ მო-
ნათათვის პ ა პ ა ს ჯ ა ლ ა ბ ი ს ა და ი ე ზ ა შ ვ ი ლ ი ო ა ნ ე ზ ა ს
სამართალი.

ასე გავსინჯეთ რომე, გ ი ო რ გ ი' მ ე ლ ი ქ ს რომე ექრთამნა
იეზაშვილის ადგილი ერთი ოთახისა ადლი თექესმეტი, ი ო [ა] ნ ე
პ ა ტ რ ი ა რ ხ ი ს წიგნი ჰქონდა პაპას მეუღლეს. იმ წიგნის ძალით
სვეტისცხოვლის მამულობა ვირწმუნეთ და ისევე სყიდვის რიგზე
ოპანეზა იეზას შვილს ვარგინეთ (sic) და ფასი გამოვართვიო და პა-
პას მეუღლეს ქეთავანს მივეცით. და შაიქნა ისევე იეზას შვილის მა-
მული.

დღეის იქით პაპასშვილს და პაპას მოსადევარს იეზას შვილს
იოანეზასთან საქმე არა აქვს რა, ძმობის მეტი. ამ ადგილას მიჯნა
ცალი გვერდი და მეორე გვერდი ისევე პაპას სახლებსიკენ და ორი
გვერდი იეზაშვილი ოანეზას სახლებსიკენ. ასე გავსინჯეთ და ორი-
სავ ნებით გავასამართლეთ ჩვენ სურფნიშანის საყდრის დ ე კ ა-
ნ ო ზ ი ტ ე რ - ნ ი კ ო ლ ო ს ა სოფხური და ამავე საყდრისა ტ ე რ -
ს ტ ე ფ ა ნ ა სოფხური და ფ ა რ უ ხ ა ნ თ ასატურას შვილი ა რ უ-
თ ი ნ ა ფარუხან
არუთინ და შაროას შვილი მ ა მ ა ს ა ხ ლ ი ს ი გ ა ბ-
რ ი ე ლ.

დაიწერა მაისის იბ, ქორონიკონს უფგ.

კარის ადგილი არცერთს არა ჰქონიათ. საც[ა] მართებული[ა].
თავიანთ კედლებში გა[ა]ღონ, ქალაქის რიგზე.

ბეჭედი: გ ა ბ რ ი ე ლ.

თავში:

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრიარქი მეფის
ძე ანტონი ვამტკიცებთ განაჩენსა ამას. ივლისის კჳ, [წელსა] ჩლოვ.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

523. ბანკინება სოლომონ გელმანისშვილის მოახლის გაწვივების

საქმეზე

1775 წ. 21 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2983. დედანი. ქაღალდი. 33×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. გ ე დ ე ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს რ ე ვ ა ზ ი ს შვილი სოლომონ ფ ა ვ ლ ე ნ ი ს შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს მოახლის გაწვივებას უჩიოდა. ჩვენ, მდივანბეგმა ი ე ს ე მ, ა ვ თ ა ნ დ ი ლ მდივანი ჩვენთან დავისწარით და ამათი საჩივარი ორისავე გავეგონეთ.

სამართალში დავითმა თავის პირით აღიარა: დამნაშავე ვარ, მაგრამო შვილი რომ ყავსო. ის ჩემგან არ არისო.

სოლომან ამას უპასუხებდა: მოახლეც შენ გამიწვილეო და შვილიც შენგან ყავსო.

ჩვენ ამისი სამართალი ასე განვაწყესეთ: რადგან ამ დავითმა თავისი პირით აღიარა ამ სოლომონის მოახლესთან სიძვა, დავითმა სოლომანს თავისის მოახლის გაწვივების სისხლი უნდა მისცეს.

ეს სოლომან დაბალი აზნაურშვილია, ამ ხელის აზნაურშვილის მოახლის სისხლი სამართლით ექვსი თუმანი გაუჩნდებოდა; მაგრამ, რადგანაც ეს დავით ხელმოკლე კაცი არის და შეუძლებელი, ორი თუმანი სამართალმა იპატივა და ოთხი თუმანი დავითმა სოლომანს მისცეს. ამ ოთხს თუმანში ნახევარი ვეჯი უნდა მისცეს და ნახევარი ნაღდი.

იასაულო, როგორც ამ განაჩენში ეწეროს, ასე უნდა გა[ა]რიგო. თიბათვის კა, ქორონიკონს უფგ.

ორი ბეჭედი:

1. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე.

2. მონა ღთისა [მ]დივანი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ.

524. არზა მუხრანბაგონის ძალისა წისპილის საქმეზე მღივანებებთან

ბანკინებთა

1775 წ. 5 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 787. დედანი. ქაღალდი. 46×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

[არზა]

ქ. ლმერთმან ბედნიერის კელმწიფის პირი მოსცეს ცოდვილს მოზონს მუხრანის ბატონის ქალს.

მერე ამას მოვახსენებთ მათს სიმაღლეს: მანდ გახლდით თქვენს ბედნიერს ტახტზედ, შემოგებევწე წისქვილის საქმეზედ და წყალობა დამმართეთ, მოწმე[ე]ბი მიბძანეთ. ორი მოწამე თქვენი სახასო კაცნი მანდ ვიშოვნე, თქვენს ოქმზედ კელი მოაწერეს. ყ ა ნ -

დუაშვილმა კელი ამიმართა წისქვილზედ; ჩაველ ქცხინ-
ვალს, ვინცავენ უფროსნი კაცი იყვნენ მახსოვარნი, თქვენი მზე
ვაფიცე, ამათაც კელი მოაწერეს. თქვენი თავის წყენას ვიშიშვოდი,
მაგრამ ეს მოწმეები რომ ვიშოვნე, თავი იმისთვის გაწყინეთ, ნე-
ტარკსენებულის პაპის თქვენის მეფეს ვახტანგს აქეთ არა-
ვინ წამოსდავებია. ერთს ღარიბს მონასტერში თითოს სამთელს ვან-
თებ თქვენის შვილების სადღეგრძელოდ, ზედაშეს და სეფისკერს
იქიდან ვცოდვილობ, ისე ვრჩები.

ამ წყალობას ვითხოვ: ამისი მოწყალება მაღირსოთ, ეს წის-
ქვილი არ წამერთოს. მე ველარ ჩამოვაწივე, თქვენს საფარველს
ქვეშ ამ მონასტერში თქვენი და თქვენის შვილების მლოცველი მამ-
ყოფოთ.

თიბათვის ა, ქორონიკონს უფ.

კიდეზე:

უფალნო მსაჯულნო! ამის სამართალი როგორ განაწესეთ, გვა-
ცოდინეთ, ჩვენ აღარ გვახსოვს. აღიწერა იენისის ა, ქორონიკონს
უფ.

ბეჰელი: ქნარს მიცემს, დავით მიგმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხე-
ბულს, ერეკლე.

[განჩინება]

ქ. ამისი აღილათი ებძანებინა ბედნიერს ხემწიფეს ჩვენ, მსა-
ჯულთათვინ.

ყანდუაშვილს ნასყიდობის წიგნი ჰქონდა ამ წისქვილისა.
მასუკან მაჩაბელს აებრუნებინა ის წისქვილი და ყანდუაშვილს
ორჯერ მოციქული მიუგზავნია მაჩაბელთან: ჩემი წისქვილი მევე
დამანებეო. მაჩაბელიც დაპირებოდა მოგცემო. მაჩაბელს ხომ აღარ
დასცალდა, ველარ მიუცია.

აზლა ჩვენ რომ სიგელი და მოწმეები¹ ვნახეთ, სამრათალმა ის
წისქვილი ყანდუაშვილს დაქანება. მთიბათვის ე, ქორონიკონს უფ.

სამი ბეჰელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი
ღმერთგანცაა(?), იოანე 1748.
2. ქაიხოსრო
3. მონა ღთისა მღივანბეგი თემურაზ

თავში:

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ვამტკი²
ცებთ განჩინებასა ამას. მთიბათვის იგ, ქორონიკონს უიღ.

ბეჰელი: მე ფეხტგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე.

¹ + რომ.

525. ბანინება ზაალ დავითისშვილისა და თეიმურაზ ფანავლისშვილის
მამულის საქმეზე
1775 წ. 20 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9437. დედანი. ქალაღი. 41X16 სმ მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ზაალ დავითისშვილი სამართალში ჩიოდა: ბროწლედს რაც ყმა და მამული გეჭონდა ერთობაში, მაჲის ჩემის ძმებმა ფანელისშვილებს მიჰყიდეს. მამა ჩემა უფროსი ძმა იყო, მაგრამ ამ მამულის გასყიდვა არა ჰკითხეს და რაც ფასი აიღეს, იმაში წილი არ დაუდევს. სიგელში მაჲის ჩემისა არც სახელი სწერია და არც ბეჰედი უზით. სამართლით მაჲის ჩემის წილს ყმასა და მამულს ვითხოვო.

ფანელისშვილმა თეიმურაზ ნასყიდობის სიგელი წამოაყენა. სიგელი გავსინჯეთ. ზაალ დავითისშვილის მაჲისა არც სახელი ეწერა და არც ბეჰედი იჭდა. რადგანც უფროსი ძმა ზაალის მამა ყოფილა, არც სიგელში სწერია და არც ბეჰედი დაუსვამს, ეს სამართალი განესაჩეთ:

ზაალის მამა რომ თავის ძმებს გაჰყარია, თუ გაყარაში ამ მამულისა და ყმის საჰაგიეროდ ან სხვაგან წილა აუღია, ან ამ მამულის ნავაჰრში წილი აუღია და ან ძმებს საერთოდ საოჯახოს საქმეხედ დაუხარჯავსთ და ამ სამში ერთსაც არის, თეიმურაზ ფანელისშვილი საბუთსა იქს, ზაალ დავითისშვილს ამ ყმასა და მამულთან სალაპარაკო საქმე აღარ ექნება რა.

და თუ საბუთს ვერა იქს. რაც სიგელში ყმა და მამული უწერია, რადგანც ზუთსავე ძმას მიუყიდნათ, სიგელში დაწერილან და ბეჰედები დაუსხამთ, ზუთის ძმის წილი ყმა და მამული თეიმურაზ ფანელისშვილს და მის ძმებს დარჩება და მეექვსედი წილი ყმა და მამული საუფროსოთ ზაალ დავითისშვილს უნდა დაანებოს.

როგორც ზემორე დაგვიწერია, თუ იმ გზით თეიმურაზ ფანელისშვილმა საბუთი შეიძლო, ზაალ დავითისშვილს სიტყვა აღარ ექნება. და თუ ამ შემოდგომამდის საბუთი ვერ ქნა, მეექვსედი წილი ყმა და მამული საუფროსოთ უნდა ზაალს დაანებოს.

თიბათვის კთ, ქორონიკონს უჟგ.

ზუთი ბეჰედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქაიხოსრო

3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე ი მ უ რ ა ზ

4. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ

5. ს უ ლ ხ ა ნ (?)

თავში:

ქ. ჩვენ, მე ფ ე რ ე კ ლ ე ვამტკიცებთ განჩინებასა ამას.
[მ]კათათვის ბ, ქორონიკონს უფგ.

526. განჩინება თამაზა ბაქრაძის მამულის საჩუქარად

1775 წ. 30 ივნისი

ცსსა. 1448. № 1557. დედანი. ქალაღი. 45,6×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ბ ა ქ რ ა ძ ე თ ა მ ა ზ ა ს თავისი მეზობლები მერელნი საკნავს მიწაზედ ედავებოდნენ: გ უ ლ გ უ ლ ა ს იქიდამ დიდ ღელეს გაღმა, ნ ა ს ა ძ რ ო ხ ლ ი ს თავს ამ მიწას თავს საახატლო შარა გაუვლის, ბოლოს — საქალავერდო. ამ მიწაზე დაობდენ მერელები, რომ საჩვენო სასოფლო არისო.

ეს ზემორ ხსენებული ბაქრაძე ამას უპასუხებდა: ეს მიწა ბატონის ჩო ლ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი ს დ ი დ ი ს ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ალავერდლისაგან მაქვს ნაბოძები და წიგნები დამწვიაო.

ამაში ჩვენ დიდათ ვეცადენით, რომ სწორედ ზედმიწევნით შეგვეტყო.

და ამავე მერელთ და ამ ბაქრაძემ თამაზამ გულგულიდამ მახსოვარნი და მოწამენი იმოწმეს და მოიწვიენეს: კ ო ლ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ი ნაცვალი გ ი ო რ გ ი და ჩ ა ვ ე ლ შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი და კ ა ც ი ა შ ვ ი ლ ი ი ო რ დ ა ნ ე .

ამათ ღმრთის წინაშე ასე იმოწმეს: ნაცვალმა გიორგიმ ასე იმოწმა: «ღმრთის წინაშე, ასე გამიგონია მამის ჩემისაგან, ეს მიწა ბაქრაძისა არის, მერელთ საქმე არა აქვსო; თვითან კნევდა და თუ სხვა მოკნევდა, ღალას ბაქრაძე იღებდაო»;

ჩაველშვილმა ასე იმოწმა: დიდის ნიკოლოზ ალ[ა]ვერდელს მოცსწრებივარო და ეს მიწა ბაქრაძეს ეჭირა, მოდავე არავინ ყვანდათო; კაცი აშვილმა იორდანემ ასე იმოწმა: ტყე იყო ეს მიწა. ბ ა ქ რ ა ძ ე ბ ე რ ო მ, ამ თამაზას მამამ, თავისობაზე გამატეხინა და მე ვკნევდი და ღალას ვაძლედი და სხვა მოდავე არავინ ყვანდაო.

ამ მახსოვართ მოწმობა, რადგან ასე იმოწმეს და სარწმუნოს სიტყვით გვარწმუნეს, ეს მიწა ამათის მოწმობის ძალით თამაზა ბაქრაძეს დარჩა, რომ მერელთ სიტყვა აღა[რა] აქვთ რა. მიწა მკვიდრათ ბაქრაძეს დარჩა.

ამ მოწმობაში დამსწრენი: ბატონის კარის მღვდელი ზა[ა]ლ-
შვილი გიორგი, რომ ის მოწმობის წიგნიც ამისი დაწერილი
არის, რომ დღეს ბაქრაძეს კელთ უჭირავს სალთხუცესი დი-
მიტრი და ალავერდელის მოურავი ევგენ[ი] და ჯე[ი]-
რანაშვილი ნასყიდა, ესენი მოწმობაში დამსწრენი არიან. ამ
მიწასთან აღარ[ა] მერელთ აქვს სიტყვა და აღარც მერის წინა-
მძღვარს, რომ მკვიდრი ბაქრაძისა შეიქნა.

იენისის ლ, ქორონიკონს უფგ.

ორი ბეჭედი:

1. ალავერდელი ზენონ

2. ალავერდელი ნიკოლოზ

თავში:

ქ. ჩვენ, სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა მეფე გი-
ორგი ამ კურთხეულთ ალავერდელთაგან [მი]ცემულს სამართალს
ვამტკიცებთ ამ ბაქრაძეს ამ სამართალს ვერავინ მოუშლის.

იენისის ლ, ქორონიკონს უფგ.

ბეჭედი: გიორგი

კიდეზე:

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრი-
არხი, მეფის ძე ანტონი ამ განაჩენს ვამტკიცებ. როგორც
ალავერდელს ზენონს განუსჯია და გულგულელნი ჰმოწმობენ, ის
მიწა ამ თამაზას უნდა მობარდეს.

ნოემბრის 8, ქორონიკონს უპთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

527. ბანჩინება ამილგარ სახლთუხუცესისა და გლახა თარხნისშვილის

სასისხლო საქმეზე

1775 წ. 20 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1713. ღედანი. ქაღალდი 35,3X15,3 სმ.

მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უწყმიდესობის კათალიკოზის სახლთუხუცესი
ამილგარ სამართალში ჩიოდა: ყაბახზე სეირათ ვიყავ, თარხ-
ნისშვილმა გლახამ ბანჯის ძვლით გატენილი თოფი მეს-
როლა და დამკრაო.

გლახა ამას ამბობდა: ხუმრობით თამაშობაში ფათერაკათ მამი-
ვიდა, მდომით არ მამსვლიაო.

მათის სიმაღლის მეფისაგან ახალი განწყესება არის: რომელიც
კაცი ფათერაკად კაცს მოჰკლავს, მთელი სისხლი უნდა დაუუწვოს.

ჩვენ, მსაჯულთ ბლორძელი ქაიხოსრო მოვაყვანინეთ, რომ ამას ეწამლებინა ამილბარ სალთხუცისათვის. დიდის ღმრთის ქვეშ შევდებით ვკითხეთ და ფიცით ასე გვარწმუნა: საზარდულთან ჰქონდა მოხვედრებულ და ცალის კაკლის ჰანჭალი გატანილი. ასე ძალიან ჰკრილობა ჰქონდა, რომ ერთი თვე ნამეტნავი ძნელის ავად-მყოფობით იწვა. და საზარდულთან ეგოდენი ხორცი მოჰფლეთო-და, რომ ერთი ქათმის კვერცხი დაემალებოდაო; და შვიდის ქერის მარცვლის ოდენი ჰკრილობა თუ მეტი არა, ნაკლები არ ჰქონიაო.

ჩვენ, მსაჯულთ ეს სამართალი განვსაჩეთ: რადგანც თოფით არის დაჭრილი, ერთი ორად იანგარიშება, რომ იქნება ქერის მარ-ცვალი თოთხმეტი.

ამილბარსა სალთხუცესს მესამე თავადის სისხლი სდის. მესამე თავადის ერთის ქერის მარცვლის სისხლი მეფის ვახტანგის სამართლის წიგნით $\frac{3}{4}$ (ექვსი თუმანი და სამი მინალთუნი) ამდენი არის ჩავარდნილი, რომ იქნება თოთხმეტის ქერის მარცვლის სისხ-ლის ჯამი $\frac{3}{4}$ (ოთხმოცდარვა თუმანი და ორი მინალთუნი) ამდე-ნი სამართალმა იბატევა. აქედამ ოთხის ქერის მარცვლისა რომ იქ-ნება $\frac{1}{2}$ (ოცდახუთი თუმანი და ორი მინალთუნი) ამდენი და ათი ქერის მარცვლის სისხლი, რომელიც იქნება ჯამი $\frac{1}{2}$ (სამოცდასამი თუმანი) ამდენი. ეს უკლებრივ უნდა დაუთუროს თარხნისშვილმა გლახამ ამილბარს სალთხუცეს[ს], ნახევარი ნალდი და ნახევარი ჯინსი.

აღიწერა მკათათვის კ, ქორონიკონს უჲგ.

ოთხი ბეჭედი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა გულის მმბჰომი ღმერთგანცაა(?), იოანე, 1748
2. ქაიხოსრო
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თემურაზ
4. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი სულხან

თავში:

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველომსა მეფე მეორე ირაკ-ლი გამტკიცებთ ამ მსაჯულთაგან განჩინებას.

მკათათვის კ, ქორონიკონს. უჲგ.

ბეჭედი: მეფესთანბანილთა მიერ ეკლესია ვაღიდე, ერეკლე.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 2189. დედანი. ქალაღი. 40,6×17,7 სმ. მხედ-
რული. ვანკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტალი.

ქარუმიძეები ჩიოდნენ: გვერდის ძირის ტყეში ჩვენი
თხუთმეტი კაცი ურმით შეშის მოსატანად წავიდნენ, მრულისშვი-
ლები დახვდნენ: შეშას რათა სჭრიოთ, დალახეს, იარაღები აჰყარეს,
დაცარცვეს და ისე გამოჰყარესო.

მრულისშვილები ამას ეპასუხებოდნენ: მართა-
ლია, თქვენი კაცები ჩვენს ტყეში შეშას სჭრიდნენ, დაეითხოეთ, არ
დაიშალეს, კიდეც დავლაზეთ და იარაღიც ავეყარეთო. მაგრამ მეორეს
დღეს მრულისშვილი იორამის შვილი გორს მივიდოდა და ურმით
შეშა მიჰქონდა, გზაზედ დახვდით, გალახეთ და ურემი და კარებიც
წაართვითო.

ქარუმიძეები მრულისშვილის გალახვას თავს დებულობდნენ,
გული დამწვარი გვქონდა, გზაზედ შემოგვეყარა და გავლახეთო.
მაგრამ კარგა ხანი გამოვიდა, დამშვიდებულნი ვიყავით, არცერთს
ერთმანეთისათვის აღარა გვეწყენინებინა რა და რაც ერთმანერთში
წანართმევი გვქონდა, ისიც ერთმანერთს გაუგზავნეთ.

მასუკან მრულისშვილი იორამის შვილი გორს ყოფილიყო,
თორტიზაზედ გამოიარა, პაატა ქარუმიძეს თავისი
ზედ საჯდომი ცხენი თავის სახლის სიახლოეს ნიგოზ ქვეშ ება, მო-
იტაცა და წაიყვანაო. მოტაცება მაშინვე შევიტყვევით, მაგრამ ბა-
ტონის შიშით და ჩხუბის შიშით უკან აღარ გაუდღეჭითო.

ბედნიერს კელმწიფეს ამისი სამართალი ჩვენ, ამილახორის
რევაზისა და მსაჯულთათვის ებძანათ.

ქარუმიძეებმა მრულისშვილებს ეს რაც უთბრეს, ყველაზედ და-
ნაშაული თავს იღვეს, მაგრამ ამას ამბობდნენ: ჩვენს მამულში შე-
შის მოჭრა დაუშალეთ, არ დაიშალეს და ჩხუბი იმაზედ მოგვივი-
დაო.

მეფის ვახტანგის სამართლის წიგნი რობ აძდენს
რიცხვში ასე აცხადებს: ბარის კაცს მთა და ბარი ამიტომ არ დაე-
ჭირვის, თუ სახლს არ ააშენებს და შეშით არ დარჩების, ქვეყანა-
ზედ შენობა მოაკლდების და კელმწიფეს ლაშქარ-ნადირობა დააკლ-
დებისო.

რადგან სამართლით მთის პატრონი ბარის კაცს შეშის მოჭრას

ვერ დაუშლის და კვლავაც მუდამ ქარუმიძეებს საერისთოს მთაში შეშა უქრიათ და არ დაუშლიათ, ახლა მრულისშვილებმა კი დაუშალეს, კაცები დალახეს და გასცარცეს და შფოთის მიზეზი შეიქნენ. იორამის შვილის მრულისშვილის გალახვა ამაში გავატარეთ.

მრულისშვილი იორამის შვილი რომ მიხდომოდა და სასახლიდამ ცხენი მოეტაცნა, ამის საუპატიოდ ქარუმიძეს პაატას სისხლის მეოთხედი გაუჩნდა. ქარუმიძე პაატა შუა აზნაურშვილი არის. მეფის ვახტანგის სამართლით შუა აზნაურშვილის სისხლი ოთხმოცდათექვსმეტი თუმანი არის. ამის მეოთხედი იქნება ოცდაოთხი თუმანი, რომ ეს უნდა მრულისშვილმა იორამის შვილმა პაატა ქარუმიძეს მისცეს.

რადგანც სიღარიბე და ავი დრო არის, აქედამ სამართალმა იპატივა თორმეტი თუმანი; და თორმეტი თუმნისა ნახევარი ჯინსი და ნახევარი ნაღდი უკლებლად უნდა დაუშუროს.

სასახლეში მიხდომისათვის სამართლით უფრო ბევრი გაუჩნდებოდა, მაგრამ რადგანც ჩხუბი და ავად მოპყრობა და სისხლი არა მამხდარიყო რა, ამისთვის შევამსუბუქეთ და ასე გარდავსწყვიტეთ.

და დღეის იქით ველარც ტყეში შესვლას და ხის მოჭრას დაუშლიან მრულისშვილები. ცხენი რომ ჰყავსთ მოტაცებული, ისიც უნდა მისცეს მრულისშვილმა ქარუმიძეს. და თუ რამ ერთმანერთში მოტაცებული ჰქონდესთ რამე, ყველა ერთმანერთს მისცენ და ასე გასწორდნენ.

ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ო მ ა ნ უ ჩ ა რ! ეს ასე გაარიგე. მარიამობის ი, ქორონიკონს უაგ.

ოთხი პეკედი:

1. მეფისა მტერთა ლახვარი ვამტყიცებ ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი რ ე ვ ა ზ.
2. მონა ღთისა ამილახვრისშვილი მოუტრავი ი ე ს ე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ
4. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი ს უ ლ ხ ა ნ.

529. ბანჩინაზა შაჰმულა ბაჰონაშვილისა და ალიხანას მამულის

საქმეზე

1775 წ. 27 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4187. დედანი. ჭალაღი. 29,3×17,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. გორელი ა ლ ი ხ ა ნ ა ს უ ლ ხ ა ნ მ დ ი ვ ნ ი ს ყმა უჩიოდა კა[რალ]ელს გე მ ო ნ ა შ ვ ი ლ ს შ ა ვ ყ უ ლ ა ს: ჩემი ნასყიდი ვენახი უქირამს, დედაჩემისაგან უყიდნია ნატყუერათ; მოველ და ვედავე, რაც დედის ჩემისათვის ფასი მიეცა, ის ისევ მივე და ნას-

ყილობის წიგნი გამოვართვიო. ჩემი ვენახი ცხრა კვალი იყო და ორის მეტი არ დამანებაო.

შ ა ვ ყ უ ლ ა ეპასუხებოდა: ამ ოთხის კვალის მეტი არ არის შენი; გამოიკეთებია, ამაგი მიქნია, ნახევარი ჩემია და ნახევარი შე-
ნი[ა]ო.

ა ლ ი ხ ა ნ ა ეუბნებოდა: ცხრა კვალიაო.

ამ დავაში ორთავე მოწმები მოვთხოვეთ და არცერთს არა ყვან-
და. ალიხანას ჯერი დავადევით, რომ სადამდინაც შენია, გამოიფი-
ცეო. ალიხანამ ეს ვენახი ცხრა კვალი გამოიფიცა: ჩემი ალალი შამა-
პაპის ნასყიდიაო. მაშული ალიხანას დარჩა.

ამ ცხრა კვალში სამი კვალი ამაგისათვის შევყულას მივეცით
და ეს სამი კვამლი ისევ ალიხანასათვის უნდა დაეხსნევიდნენ. იმ
სოფლის კაცნი გავატანეთ, ღმრთის წინაშე ეს სამი კვალი თორმეტ
მინალთუნათ და[ა]ფასეს. ალიხანას თორმეტი მინალთუნი¹ მივაცე-
მინეთ და ეს ვენახი სრულათ ალიხანას დარჩა.

ჩვენ, ამილახვარმა რევან და მსარჯულთა ამათი საჩივარი ასე
გარდავსწყვიტეთ.

ავგისტოს კჳ, ქორონიკონს უფგ.

თითონ ჩვენ კ ა რ ა ლ ე თ შ ი ვიყავით და იმ ვენახში თ ა მ ა -
ზ ა მ ი რ ზ ა შ ე ი ლ ი და გ ო გ ი შ ე ი ლ ი ო თ ა რ ი გავგზავ-
ნეთ; და ის სამი კვალი იმათ გაუჩინეს ამაგათ და ფასიც იმათ დას-
დვეს ამ სამს კვალს თორმეტი მინალთუნი¹.

სამი ბეჭედი:

1. მეფისა მტერთა ლახვარი ვამტკიცებ ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი
რ ე ვ ა ზ
2. მონა ღთისა ამილახვრის შვილი მოურავი ი ე ს ე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ

ქ. ამ განაჩენით მამის ჩემისათვის დანებებული კარალეთს ვე-
ნახი ჩვენ, ალიხანას შეილებმა გ ო დ ე რ ძ ი მ და ს ტ ე ფ ა ნ ა მ
შენ, პოლკოვნიკის თავადის შანშე ერისთავის ყმათ: გ ო გ ი ა შ ე ი -
ლ ე ბ ს ბეჟანას, აკოფას და დავითას და შვილთა თქვენთა მოგყი-
დეთ საუკუნოდ. და ავიღევით ფასი სრულებით, რომ ჩვენი თქვენ-
ზედ აღარა დარჩა რა. ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროთ.

ამ მამაჩემის განაჩენის სიგელს ხელ...^{*} ნებით და ყაბულობით
ეს ჩემ...^{*} როგორც უნდოდეს...^{*} რადგანც თავიანთი ნასყიდი...^{*}
თანახმა ვარ...^{*}

¹ მილანთუნი.

^{*} ტექსტი გადასულია. აკლია სამი-ოთხი სიტყვა.

კიდევ:

ჩვენ, ალიხანაშვილი გოდერქას ძმა უნცროსი ამ მამაჩემის განაჩენის სიგელს ხელს ვაწერ. ეს ჩემი ხელია. ღმერთმა მოახმაროს, როგორც თავის გული ეწაფებოდეს.

სტეფანას დამიწერია და ყაბ[ული] მაქცეს.

530. ბანინება გიორგი მაღალაშვილისა და გიორგი ფალავანდიშვილის ვალის საქმეზე

1775 წ. 26 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1879. დღანი. ქალაღი. 37×16,8 სმ. მხედ-
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. კათალიკოზის სახლთუხუცესი მაღალაშვილი გიორ-
გი ჩიოდა: ჩემის ძმის დემეტრესი გიორგი ფალავან-
დისშვილს ათი თუმანი თეთრი, ერთი ქათიბი, ერთი ჩოხა, ერთი
ქუდი, ერთი ხმალი და ერთი საპირისწამლე ემართა. ხუთი თუმანი
თეთრი, ქათიბი, ჩოხა, ქუდი, ხმალი, საპირისწამლე მისცა. სხვა ისევ
იმაზედვე დარჩა და არ მაძლევსო.

გიორგი ფალავანდიშვილი სამართალში მოქცაყვანინეთ და ვა-
ლაპარაკეთ. ამას ამბობდა: მთლად დემეტრე მაღალაშვილისათვის
მიმეზარებიაო, ჩემზედ აღარა დარჩომილა რაო.

გიორგი სალთუხუცესმა გიორგი ფალავანდისშვილისაგან მიცე-
მული ყაბზი წარმოაყენა.

მაგრამ გიორგი ფალავანდისშვილი ამას უპასუხებდა: დემეტრე
შენის ძმის ბათილამის ყაბზი მქონდა. ქცხილვანი რომ ლეკებმა აიკ-
ლეს, მაშინ დამეკარგაო.

მოწამე არც ერთს მხარეს არ ჩნდა რომ იმით გარდაგვეწყვიტა.

ჩვენ, ამილახორმარევაზ და მსაჯულთ ეს სამართალი
მივეცი: გიორგი სახლთუხუცესმა ფალავანდისშვილს გიორგის
თავისი მეზობლის ყმა უმეტერ-უმოყრო. ორი გლეხი მოძღვრიანი
კაცი შეუგდოს: ორში ერთი იშოვნოს, ერთი თავისი კაცი მიაყო-
ლოს და ასე შეაფიცოს, რომ: «ათი თუმანი თეთრი უკლებლად დე-
მეტრე მაღალაშვილისათვის მიეცეს და აღარა დარჩომილიყოს რა».

თუ ასე შეაფიცა, გიორგი სალთუხუცესი ვეღარას შეუა. და
ყაბზი რომ აქვს, ისიც უნდა მოსცეს. თუ კაცნი ვერ შეაფიცა, შვი-
დი თუმანი თეთრი გიორგი ფალავანდისშვილმა უნდა გიორგი სალ-
თუხუცეს მისცეს. ერთს თვეზედ ან უნდა იფიცოს და ან თეთრი მისცეს.

იასაულო, კვალიაშვილო სოლომან! ეს ასე გაარიგე.
ენკენისთვის კვ, ქორონიკონს უფგ.

1. მეფისა მტერთა ლახვარი ვამტკიცებ ამილახვარი რევაზ
2. მონა ლთისა ამილახვრისშვილი მოურავი იესე
3. მონა ლთისა მდივანბეგი თემურაზ
4. მონა ლთისა თუმანიშვილი მდივანი სულხან

531. განაჩინება გიორგი და როსტომ ერისთავთშვილების ამა-მამულის საქმეზე

1775 წ.

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 5751. დედანი. ქალაღი. 31×18,2 სმ. მარჯენა მხარე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჩვენ, ამილახორი რევაზ, ციცის [შვილი თემურაზ მდივანბეგი და თუმანი [შვილი სულხან მდივანი მათმა სიმალემ ქსნის [ერისთვისშვილების სამართლის გარდასაწყვეტლად განგვაწესა. ერისთავთ მსაჯულთან ელაპარაკნათ...* [სახელოზედ და საბატონიშვილოზედ...* [როსტომ] ერისთავს ფეშქაში დაეხარჯა; იმ დანახარჯისათვის გიორგი ერისთავის წილი ტყვიავე გირაოდ მიეცათ, სანამდის დანახარჯის ნახევარი თეთრი მიეცემოდათ, უნდა კელთ სჭეროდათ და ყმისა და მამულის გამოსავალი ელთ.

და თუ გიორგი ერისთავს სალაპარაკო ამაზედ ჰქონოდა რამე, სამართლით გაეტანა. ამდენს ხანს [აქეთ] ერისთავს გიორგის არც სამართალში ელაპარაკნა და, არც თავის წილი ტყვიავე დაენებებინა დავით[ისათვის]. როსტომ ამაზედ სამართალს ითხოვდა.

[ჩვენ ეს სამართალი] მივეცი: როგორადაც მსაჯულთ საქმართლის ძალით გირაოდ მიეცათ, ახლა ჩვენც იმ[რავად გავაჩინეთ]: რაც ერისთავს გიორგის ყმა და მამულ[ი როსტომ ერისთვის შვილისათვის გირაოდ მიეცა, სანამ] ან სამართლით გაიმტყუნებდეს და ან [დანახარჯის ნახევარს მისცემდეს, გიორგი ერისთავს კელი [ნუ აქვს, როსტომ]ს ეჭიროს და ყმისა და მამულის გამოსავალიც [რაც სამართლით ედვასთ, იმასაც როსტომ აიღებდეს ხოლმე.

[ჩვენ] ეს განაჩენი ამისთვის მივეცი, რადგანც მაიის სიმალის [ბძანებით ერისთავიანთ სამართლის საქმეზედ ზემო. ქართლში. ვიმყოფებით. თუ ერისთავს ამაზედ ერთი რამ ჰქმდარიტი სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში მოვიდეს და სამართლით გაიტანოს. [რომ]

* აკლია ერთი-ორი სიტყვა.

დღეის იქით 'შფოთი აღარა ჰქონდეს...*' აქვს მანამ თეთრს მის-
ცემდეს.

აღიწერა... ქორონიკონს უფგ.

სამი ბეველი:

1. მეფისა მტერთა ლახვარი ვამტკიცებ ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი
რ ე ვ ა ზ

2. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ

3. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი ს უ ლ ხ ა ნ.

ქ. პ ა ა ტ ა ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ო! გიორგი ერისთავი[სშვილის მა-
მულზე]ედ ჯელი ამართე და როსტომ ერისთვის[შვილს მოაბარე. ს]ა-
ნამ ან სამართლით გაიტანდეს და ან [თეთრს მისცემდეს], ეს როს-
ტომს უნდა ეჭიოს სამართლის ძ[ალით].

532. განჩინება თემიურაზ ჯავახიშვილისა და ნინიაშვილების საქმეზე

1776 წ. 31 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10207. დედანი. ქალღდი. 29,5×10,5 სმ.

მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ეშიკალასბაში დ ი მ ი ტ რ ი ს ღ[ვ]თის წყალობათ საგულევებე-
ლო ძმაო ბატონო თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ ო მ ა მ მ უ კ ა ვ ***, მრავალი
მოკითხვა მომიხსენებია.

მერმე, ნ ი ნ ი ა შ ვ ი ლ ე ბ ი რომ ჯ ა ვ ა ხ ი ს შ ვ ი ლ ს თ ე ი-
მ უ რ ა ზ ს ა და ვახუშტის უჩიოდა, მაგათი სამართალი ასრე გარ-
დასწყდა და განაჩენიც ასრე დასწერეს, რომ: მაგ ნინიასშვილებმა
ოთხი მუხტაბარი კაცი თუ შემოაფიცეს ამ თავეთს ბატონსა, რომ ის
რაზედაც ჩივის, ის კაცი მაგ ნინიაშვილებისაგან ნასყიდი ყოფი-
ლიყვნენ, ხომ ისევ ნინიაშვილებს უნდა დარჩეს. და თუ მაგ ნინია-
შვილებმა მოფიცრები ვერ იშოვნეს, ისევ ამ თეიმურაზსა და ვა-
ხუშტის უნდა დარჩეს.

ახლა შენ ასე უნდა ჰქნა, რომ ორი კვირა ნინიასშვილებს მუ-
ლათი მიეც; თუ ორს კვირამდინ მოფიცრები იშოვნეს და შეჰფი-
ცეს, ხომ მაგათ დარჩება. და თუ ორს კვირამდინ მოფიცარი ვერ
იშოვნეს, ამ ჯავახიშვილებს უნდა დარჩესთ.

ეს საქმე ასრე უნდა გაწარიგოთ. ორი კვირა არ იყოს მულა-
თი, ერთი თვე იყოს მულათი, თუ მოფიცრებს იშოვნინან; თუ არადა,
მოფიცარი ვერ იშოვნონ ერთს თვემდინა, ისიც მე შემატყობინე.

* აკლია ორი-სამი სიტყვა.

** „მამუკავ“ საბუთის თავში სწერია.

ვისაც ის კაცი დარჩება, საიესაულო იმას უნდა გამოართო.

იანერის ლა, ქორონიკონს უჟღ.

ბიჰელი: მ[ო]ნა ლ[ვთი]სა ტმ. ორ ბელ იანი დიმიტრი

533. ბანინება ღავით მოურავიშვილის ხმის გიორგი ღორაკუაშვილის საქმეზე

1778 წ. 15 თებერვალი

ცსა. ფ. 1448. საბ. № 4027. დედანი. ქალაღი. 7,2×16 სმ. მხედრული.
განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღორაკუდაშვილი გიორგი გაუყოფელი იყო. ეს გიორგი დავით მოურავიშვილის ლეკისაგან დაეხსნა. ახლა ერთმანერთის ნებაყოფლობით ასე გარიგდნენ. ამ გიორგის ქვრივი და ობოლი მზექაბუკმა და პაატამ ზაქარიასა და აბელს დაანებეს. და ამის სამუქფოთ ზაქარიამ თავის ბარათში ნარგები ბალოშვილის გურგენის ობოლი უმაჟულოთ მზექაბუკსა და პაატას დაანება. და ზაქარიას ამ ბალოშვილის ბარათი რომ აქვს, ის ბათილია.

ღორაკუდაშვილის გიორგის ვალი რომ მართებია გარეჯელის დედაკაცისა სამი, ეს სამი თუმანიც ზაქარიამ უნდა გარდაიხადოს.

თებერვლის იე, ქორონიკონს უჟღ.

სამი ბეჰელი:

1. მონა ღთისა მოურავი რევაზ
2. ქაიხოსრო
3. მონა ღთისა სულხან.

534. ბანინება ზაქარია მოურავიშვილისა და მისი სახლისაყვანის

სამართო ქონების საქმეზე

1778 წ. 17 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1303. დედანი. ქალაღი. 41×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ქისიყის მოურავი რევაზ, მდივანბეგი ქაიხოსრო, მილახვარი იესე და სოლომონ მოურავიშვილი თავის სახლის მოურავიშვილის ზაქარიას და პაატას უჩიოდნენ საერთო ხატების წილზე და ქოდალის ციხეზე.

ამათის სამართლის განსჯა მათს უმაღლესობას მათის მონის მდივანბეგებისათვის ებძანა. ჩვენ ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ.

ღმრთაების ხატი მურასათ მოჰედილი საერთო ყოფილიყო და ახლაც საერთო არის; წმინდა სახარება ოქროთ მოჰედილი საერთო ყოფილიყო და ახლაც საერთო არის.

წმინდის ღმრთისმშობლის ხატი მურასათ მოჰედილი რომ აქვსთ,

ზაქარია მოურავიშვილი ამას ამბობდა: ეს ხატი პაპას ჩემს თავის საკუთრის თეთრით ისპაანს მოუჭედინებიაო. თუ ზაქარიამ და პაატამ ამის საბუთი ქნან, რომ პაპას ამათს თავისის საკუთრის თეთრით მოეჭედინებინოს, ამაზე სახლისკაცები ველარას შეუვლენ. და თუ საბუთი ვერ შეიძლო, საერთო იქნება.

წმინდის სტეფანეს ნაწილიანი ჯვარი საერთო არის. მაგრამ რევაზ მოურავი ამას ამბობდა: ეს ჯვარი ღროშათ ჰქონიათო და რომელიც ქისიყის მოურავი ყოფილა ჩვენს ოჯახში, იმას ჰქონიაო.

მათმა უმაღლესობამ ამის ჰალიდათი მცოდნეთაგან მოიხსენოს. თუ ასე ყოფილა, მოურავს უნდა ჰქონდეს, თუ არა საერთოდ უნდა ჰქონდესთ.

წმინდა სახარება ოქროთი მოჭედილი საერთოთ რომ სწერია, ეს თ ა მ ა ზ მო უ რ ა ვ ს გაეყიდნა. მასუკან პ ა პ უ ა მო უ რ ა ვ ს, ქაიხოსრო მდივანბეგს და დ ა ვ ი თ მო უ რ ა შ ვ ი ლ ს ექვს-ექვსი თუმანი გაეღოთ და თვრამეტ თუმნათ დაეხსნათ. ამაზე თუ სახლისკაცები ელაპარაკებიან, როგორც სამართალმა გააჩინოს, ზაქარიამ პასუხი უნდა გასცეს.

ქოდალის ციხე სამისავ სახლის კაცისა საწილო არის; ამისთვის, რომ ერთობაში გაუკეთებიათ.

ზაქარია მოურავიშვილი ამას ამბობ[და]: ამის გაკეთებაზე საერთო ყმის მუშაობას გარდა მამის ჩემის დანახარჯი ბევრი არისო.

სახლისკაცები ამას უპასუხებდნენ: სახლის უფროსი იყო, ყმა და მაჰული იმას ეჭირაო და თუ რამ დახარჯა, მამულიდამ და ყმიდამ დახარჯაო.

ჩვენც სამართალში ასე გავშინჯეთ. რადგან უფროსი იყო და მამულიდამაც ორს წილს გამოსავალს იღებდა, თუნდა თავის მამულის გაკეთებისათვის გარჯილიყოს და ან დაეხარჯოს რამე, სახლის კაცებს ვერ გამოეკიდება. ეს ციხე სამათ გაიყონ; და ციხის წინ რომ მოედანი არის, ისიც სამათ გაიყონ.

ზაქარია მოურავიშვილი ამას ამბობდა. ვისიც ეს მიწა არისო, ეს ბეითალმანი მე მერგოო. მაგრამ ის ციხე ამათ გაყრას უწინ აშენებულა და როცა ის ციხე ააშენეს, იმის წინ იმ ალაგსაც იმ ციხის შესასვლელ-გასასვლელათ და[ამზადებდნენ.

მაგრამ ზაქარია ამ მამულის პატრონის ბეითალმანის რგებას რომ ამბობს, რომელიც იმის ფარდი ყოფილა, იმის მამულიც გაიშინჯოს და ამ მოედანს გარდა ამის წილის მამულოც გაიშინჯოს. და თუ ამაში ზაქარიას აკლდეს, იმის მაგიერ მამული სახლ[ის]კაცებმა სხვას ალაგს მისცენ და შეუსრულონ.

და ამათის ამ საჩივრის სამართალი ასე გარდასწყდეს. აღიწერა თე-
ბერვალს იზ, ქორონიკონს უად.

ხუთი ბეჭელი:

1. ქ. სჯის მსჯელი, ტეფრავს ორბელთაცა გულის მმპკომი
ღმერთგანცაა(?), იო ა ნ ე, 1748
2. მონა ღთისა ამილახვრის შვილი მოურავი ი ე ს ე
3. მონა ღთისა მდივანბეგი თ ე მ უ რ ა ზ
4. მონა ღთისა თუმანიშვილი მდივანი ს უ ლ ხ ა ნ
5. მონა ღთისა ს უ ლ ხ ა ნ.

ქ. ჩვენ, მე ფ ე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ სამარ-
თალს ვამტკიცებთ.

ეშიკალთბაშო გ ა რ ს ე ვ ა ნ! ეს ასე გაარიგე, როგორც ამ გა-
ნაჩენში სწერია. თებერვლის კვ, ქორონიკონს უად.

ბეჭელი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ე რ ე კ ლ ე.

29¹. პანინიზა პაპუნა და ფალავანოსრო ბარათაშვილების

მამულის საქმეზე

1646 წ.

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 2. საბ. № 143. პარი. ქაღალდა. მხედრული.

[141] ზე აღიდნეს ღმერთმან ძლიერი და უძლეველი მეფეთ-
მეფობა პ ა ტ რ ო ნ ი ს რ ო ს ტ ო მ ი ს ა. ბძანებითა მათითა დავსხე-
ლით ღმრთის შიშს ქუეშე ბჳედ და მოსამართლედ სახლთხუცესი
ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი პატრონი მ ა ნ უ ჩ ა რ, მდივანბეგი ჯ ა ვ ა ნ ი-
შ ვ ი ლ ი პატრონი რ ო ი ნ, მდივანი თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ბ ი რ-
თ უ ე ლ ი — ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს ფ ა ლ ა ვ ა ნ ხ ო ს რ ო ს ა და
პ ა პ უ ნ ა ს მამულის გარდასაწყუეტად.

ქ უ ა თ ე თ რ ი ს ი პირველადაც ძმათაგან ფალავანოსროს
რგებოდა; და მერმე ვირშელი შვილი და ფალავანოსროს შვილი ამ
მამულზედ გარდაციდებულყუნენ და ამათ შუა ბევრი რამ საქმე
მამხდარიყო.

თვითან დ ი დ ი ბ ა ტ ო ნ ი ლ უ ა რ ს ა ბ მობძანებულყო და
ბჳედ¹დამჳდარიყო, ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი პატრონი ბ ა რ ძ ი მ, ც ი ც ი-
შ ვ ი ლ ი პატრონი ც ი ც ი, ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი პატრონი ზ ა ზ ა და
მ ი წ ო ბ ლ ი ძ ე ქ ა ი შ ე რ — ესენი გუერც იახლებინა², მოკი-
თხული ექნათ.

¹ ბეჭედ. ²+ დამჳდარიყო. ³ სახლის.

ვითაც სამართლით ძმათაგან პირველადაც ამით რგებოდა, და ვისაც ისარი ესროლა, ის კაციც წასისხლად ფალავანხოსროსათვის [v] დაენებებინა; და ქუათეთრის წილად ნარგები ყოფილიყო და ამათსაც სახლს¹ დარჩომოდა; დროშემოგდებით პაპუნას მამას ზუ-რ ა ბ ს ეშოვნა.

ფალავანხოსროს ძველი ნაპქობი წიგნი უნახეთ და ხელახლა კიდევ გაუსმართლეთ. პაპუნას მოფიცრად აზნაურიშვილი და გლეხები შევაგდევიტ და ვერავინ იშოვნა.

და სამართლიანის საქმით მთით ბარამდისინ ქუათეთრისი ხელ-მწიფემ ფ ა ლ ა ვ ა ნ ხ ო ს რ ო ს , ზ ა ა ლ ს და მათ შვილთ დაანე-ბა, რადგან წილში ნარგები მათი სამკუიდრო მამული იყო. ამათთან ხელი აღარავის აქუს და ნურცავინ ეცილებინ.

ქორონიკონს ტლდ. ხელრთვა.

62¹. მორიგავის წიგნი პაპუნა ფაჰნალიშვილისა ბაადურ მაჩაბლისაჲში

1066 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8710. დედანი. ქალაღი. 30×15,7 სმ. მხედ-რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამ-წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწეენითა მღთისათა, ესე წიგნი მოგეცით ჩუენ, ფ ა ვ ნ ე ლ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ პატრონმა პ ა პ უ ნ ა მ ა და შვილმა ჩუენმა ჯ ა ზ დ ა ნ და ძმამა ჩუენმა თმოგუელმა ნიქოზელმა პატ-რონმა ნ ი კ ო ლ ო ო ზ და შ ი ო შ და ძმისწულმა ჩუენმა ი ო -რ ა მ, გ ი ო რ გ ი მ, ი ო ს ე ბ, ზ ა [ა] ლ და პ ა [ა] ტ ა მ ა და ი ო -თ ა მ თქუენ, მ ა ჩ ა ბ ე ლ ს პატრონს ბ ა ა დ უ რ ს და შვილთა თქუენთა ბ ა ი ნ დ უ რ ს და ფ ი რ ა ნ ს და ძმისწულთა თქუენთა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, შ ე დ ა ნ ს და ზ ა [ა] ლ ს და ძმასა თქუენსა ლ ო მ კ ა ც ი ს და შვილსა მისსა ა მ ი ლ დ ა მ ბ ა რ ს, რ ო ს ე ბ ს და რ ო ს ტ ო მ ს, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე.

ჩუენსა და თქუენს შუ[ა] ცოტა რამ სამდურავი ჩამოვარდა. და მღთის ძალ[ი]თა დაბძანდა მე ფ ე თ-მ ე ფ ე პატრონი შ [ა] ჰ ნ ა ვ ა ზ და მათ გვერც იახლა ბატონიშვილი პატრონი კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი, ბატონიშვილი პატრონი კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ე, ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი პ[ა]-ტრონი გ ი ვ ი, ე რ ი ს თ ვ ი შ ვ ი ლ ი მღივანბეგი პატრონი ე დ ი-შ ე რ, ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი სახლისუხუცესი პატრონი ზ ა ზ ა, ს ა [ა]-

¹ სახლის.

კ ა ძ ე თ ბ ი ლ ე ლ ი, რ ე ვ ი შ ვ ი ლ ი ბო ე ნ ე ლ ი, ბოქაულთუხუცესი
ე ლ ი ზ ბ ა რ და ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი რ ე ვ ა ზ.

ჩუენი ძველი და ახალი საჩივარი კელმწიფესა და ამ დარბაი-
სელთ გავასინჯვეთ და მათცა გასინჯეს და იგულისკმეს და ჩუენსა
და თქუენში სალაპარაკო საქმე აღარა დაადგეს რა, არც ძველი და
არც ახალი, ძმობისა და მოყრობის მეტი.

მერმე თქუენთვის ნიქოზელს დაეპატოჲა და ღვინოში ერთი
ჩუენი მსახური შემოგაკვდათ და კემწიფემაც გაქსამართლა და
იმისი არა გისაყუედუროთ რა, არც თქუენა და არც თქუენს აზნაურ-
შვილს გა მ ყ რ ე ლ ი ძ ე ს ა, ძმობისა და მოყრობის მეტი.

თუ ამაში გაგიტყუნდე, თავად ვიყო მლთის შემცოდე და
მერმე შ [ა] კ ნ ა ვ ა ზ მე ფ ი ს ა.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა ტმიდ.

ბეჭელი: ფ ა ვ ე ნ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი პ ა პ უ ნ ა. + + + + + + + +

413¹. არზა სამანა მამვრლისშვილისა ჟმოგის თაოზაჲმ განინებათ

1788 წ. 10 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 48. საბუთი № 110. პირი. ქაღალდი. მხედ-
რული. ა მეტ-ნაკლული.

[არზა]

[80] ღმერთმან ბედნიერის კემწიფის ჳირი მოსცეს მათ ფეხთა
მიწა-მტვერს გარეჯელს მკევერლისშვილს სამანას.

მერმე ამას მოვახსენებთ ჩვენს მოწყალესა, რომ ჩემი და მა-
ყ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ლ უ ა რ ს ა ბ ი ს დავა არ გარდასწყდა და ამას
წინათაც სამართალი მიყავით, რომ თავდათავ უნდა [v] შემეფიცა
და კიდევაც ვფიცავდი¹, მაგრამ ყაბული არა ქნა. ახლა გარდამკიდე-
ბია და მოწამეებს მთხოვს. და თქვენც მოვახსენებთ, რომ ქვეყანა
დაღერილი არის, მაშინ[დ]ელს მოწამეებს ახლა ვინ მამცემს. ერთი
ბიძა ქართლში მყავს მამის ჩემის განაყარი, და სხვაი კაი არავინ მე-
გულებს; და რამტონჯერათაც აქ ჩამოვალ, იასაულებს სულ თან მა-
ღვენებს.

და თქვენათ გასამარჯვებლათ ამისი ხელიდამ ერთხელ დამიხ-
სენით ბედნიერო კემწიფევე. დაიწერა ქრისტისშობის მ, ქორონი-
კონს უნგ.

თავში:

ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო! რადგან ლუარსაბის
ყმობა შენვე სთქვი და ახლა ისევ უკუიფიცე, ამიტომ შენ აღარა და-

¹ ვფიცავდი] ვაფიცა უფადა.

გეჭერება რა და ასეთი მოწამე უნდა იშოვო, რომ უმტერ-უმოყრო
იყოს და ისინი გაატარო. ქრისტიანობის თ, ქორონიკონს უნგ.

[განჩინება]

ეს სამანას შვილი სამანა ძველთაგან მარიამჭერელი მაყაშვი-
ლის ყმა ყოფილიყო. და მერე ჟამთა ვითარებისაგან საბარათაშვი-
ლოში გამოსულიყო. მასუკან იქილამ ისევ აყრილიყო და კახეთს გა-
სულიყო, მაყაშვილი ლუარსაბისათვის ეთქვა: მე
შენი მემკვიდრე ყმა მარიამჭერელი ვარო. მასუკან ისევ აშაზე
შედგა: მე ბარათაშვილის ყმა ვარო, ამ მაყაშვილის ყმა არ
[ვ]ყოფილვარო.

რადგან თავის პირით ჯერ ამ მაყაშვილის ლუარსაბის ყმობა
ეთქვა და მერე უარს ამბობდა, ამისთვის იმ სამანას ერთის მოფი-
ცრით ფიცი დავადევით, მაყაშვილისათვის უნდა შეეფიცნა, რომ
ამის ყმა არ ყოფილიყო. ახლა იმ სამანამ ველარ დაიფიცა და სა-
მართლით მაყაშვილს ლუარსაბს დარჩა. არც ბარათაშვილს და არც
სხვათ ამ სამანასთან ხელი აღარ აქვთ.

აღიწერა იანერის ი, ქორონიკონს უნდ.

460¹. არზა ღათუნიკა მინსურაძისა სამართლის მიცამაჲმ მღივანებათა
განჩინებით

1709 წ. 28 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 49. საბუთი № 146. პირი. ქალღლი.
მხედრული.

[110v] ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მისცეს იმერელს
მაისურაძე დათუნიას.

შარშან ღიდ მარხოში ქართლში გიხელ, ერთი იმერელი გარდ-
მომყვა, იმან მილალატა და ოსებში მიეყვანდი გასასყიდალად. ღმრთი-
თა და თქვენის დოვლათითა მოვრჩი და გიხელ, ის ჩემი დამჭერი
და წამყვანი კელში ჩავიგდე. თქვენ რომ შარშან ბელოთს მო-
ბრძანდით, მაშინ ის კაცი იქ დაჭერილი იყო, თქვენთან ჩივილს [v]
ვაპირობდი, არ მომიშვეს, კარგათ გაგარიგებთო; თქვენ რომ წა-
მობრძანდით, ლოლადემ ბორკილიანი კაცი თავისთან წაიყვანა,
მე აღარაფერი სამართალი მამცა.

ამის სამართალი გვაღირსეთ. ივნისის კზ, ქორონიკონს უნგ.

თავში:

მამუკავ ეშიკაღაბაშო! ამაზე კაცი დააყენე. ამის სისხლი ლო-
ლ ა ძ ე ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ უნდა მისცეს, მდივანბეგებთან მიაყვან[ი]-
ნე და რაც სისხლი იმათ გაუჩინონ, ის ლოლაძეს გამოართვას და ამ
არზის პატრონს მოსცეს. თიბათვის კლ, ქორონიკონს უნჯ.

მეფე
ერეკლე

[განჩინება]

ბედნიერ კელმწიფეს ამ არზის პატრონისა და ამისი მოადის
სამართალი ჩვენ, მდივანბეგებისთვის ებჰანათ. ჩვენ ესენი ვალაბა-
რაკეთ, ამათი საჩივარი გავიგონეთ. ეს კაცი რომ თავის სიმაგრსა,
ცოლის ძმასა ოსისთვის მიუციათ, ის ოსიც ამხანაკი გამხდარა. ამ
სამთ ეს კაცი დაუჭერიათ, ამ ოსს წაუყვანია გასასყილათ; მერე ამ
კაცისთვის ღმერთს ხელი მოუმართავს და მეოთხე დღეს გამოჰარუ-
ლა და მოსულა. ამა გამსყიდველებს ხომ თავეთის შეძლებით ეს
კაცი გაუყიდნიათ.

ჩვენ, მდივანბეგებმა ამისი სამართალი ასე განვაწესეთ. რადგან
რომ ამ კაცის სიმაგრე, ცოლის ძმა ამ ლოლაძეს ყმათ ყოფილა და
იმათ ეს კაცი გაუყიდნიათ და ამათი ამხანაკი ოსიც დაჭერილი ყოფი-
ლა და ეს ოსიც ამ ლოლაძეს გაუშვია და ამ კაცისათვის პაჟუხი
არცერთისთვის მოუცემინებია, ამის გულისათვის ამ კაცის სისხლი
თორმეტი თუმანი სამართალმა ამ ლოლ ა ძ ე ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს
დაადვა. ეს თორმეტი თუმანი ამ კაცის სისხლი რომ ამ ლოლაძეს
დაედვა, ამისგან ოთხი თუმანი სამართალმა აპატივა ამ ლოლაძესა და
რვა თუმანი ამ ლოლაძემ ამ კაცს უნდა მისცეს; და მერმე ამას თუ
უნდოდეს, ამის გამსყიდველებს ედაოს.

თიბათვის კლ, ქორონიკონს უნჯ.

საქონლები

საკუთარ სახელთა საძიებელი

ა. პირთა სახელები

- ბ
- აბაზა უსტა 233
- აბაზუღიხანი 165, 209
- აბაშიშვილი დავით 34, 151
- „ ზაქარია 34, 35
- „ ლევან 335
- „ როსტომ 335
- „ გუგუნა 335
- აბაშიძე გიორგი 140
- „ ფინეზ 140
- „ პაატა 140, 150, 432, 597, 610
- „ ზურაბ 327, 406
- „ ვახუშტი 309, 326, 335, 406, 609, 610
- „ ქეთევან 316
- „ ქაიხოსრო 477, 612
- „ ნიკოლოზ 591—593, 609, 610
- „ გიორგი 592
- აბდულ ბეგი 351, 396, 594
- აბდულშელიშვილი ხოხონა 317
- „ გიორგი 327
- „ პაატა 327
- „ მოსე 477
- „ გიორგი 540
- აბელ მოურავი 166
- აბესალამაშვილი 31
- აბირმუსაშვილი ქაშუნა 11
- აბრამ წინამძღვარი 250
- აბრამ დეკანოზი 335
- აბრამაშვილი ალაი 40
- აბრამისძე ბაამან 10
- „ ზაალ 10
- აბრამიშვილი ზაზა 438
- „ ათანასე 51
- აბულა მკერვალთუფროსი 70—71
- აბულაძე თამაზა 556
- აბულვარდა 27
- აბულვარდი გიორგი 132
- აბულვარდიშვილი ბერი 168
- „ ზაალ სახლთბუცესი 334
- აგათოშვილი დათუნა 209
- „ ბეჟან 209
- „ ზაზა 216
- ავალიშვილი გიორგი 239
- „ ზაალ 239
- „ ზაზა 239
- „ ლუარსაბ 239, 261
- „ სალუაფლან 239, 240
- „ ზაალ 461, 462
- „ გივი 462
- „ ქაიხოსრო 536, 653
- „ ელია 536, 563, 564
- „ პეტრე 567
- „ გიორგი 654
- ავბენჯასშვილი 116
- ავტამაშვილი 10
- ავეტიზაშვილი კირაკოზა 123
- ავეტიქ მელიქ-მამასახლისი 322, 590, 591, 643—646, 652
- ავთანდილ მდივანი 66, 86, 92, 99, 184
- ავთანდილ მდივანი 497, 553, 677
- ავთანდილ სუფრაჯი 86, 175, 206, 261, 334
- ავთანდილ მელიქი 128, 176, 178
- ავთანდილ ეშიკალასბაში 174
- ავთანდილ სომხითის მელიქი 201, 261, 314
- ავთანდილ მოურავი 238, 239
- ავთანდილ მღვანეზეი იხ. ერისთვიშვილი ავთანდილ
- აზიზაშვილი ხოჯა 16
- აზირაშვილი გიორგი 151
- ათაბეგა კალატოზი უსტა 233
- ათანასე დეკანოზი 237

ათილასშვილი სუმბათ მდივან-მწიგნობარი 35

აკოფაშვილი 11, 199

ალადათიშვილი გოგილა 578

ალადაშვილი ესტატე 122

ალავერდელი ჩოლაუაშვილი ნიკოლოზ 166, 167, 181, 182, 214, 215, 236, 276, 312, 333, 346, 347, 356, 371, 391, 447, 680, 681

ალავერდელი ზაქარია 333

ალავერდელი ზენონ 626, 627, 681

ალახიშვილი კაცო 592

ალექსა ბაყალი 233

ალექსანდრე პატრონი 43

ალექსანდრე იმერთა მეფე 140, 157, 160

ალექსანდრე V მეფე იმერთა 327, 330, 344, 345, 410, 411, 416, 417

ალექსანდრე კახთა მეფე 339, 421, 626, 627

ალექსანდრე ბატონიშვილი 361

ალექსანდრე უშიკალასბაში 476

ალექსანდრე სარდალი 491

ალექსიძე იოთამ 317

ალექსიძე 418

ალექსიძე ვარდან 373

ალექსიძე როსებ 472

ალთიბარშალი 623

ალი მირზა მდივანბეგი 332

ალიუული ბეგ 423

ალიუულიუნ ბატონი 297

ალიუულიხან (იესე მეფე) 86

ალიხანაშვილი მელქუა 514

ალიხანაშვილი გოდერძა 686

ალიხანის ბატონი 346

ამად ფირაბი 17

ამად ყული 17

ამბალაშვილი 12

ამბრიაშვილი ამბრამა 393

ამბროსეშვილი მახარობელი 87

ამიკიდაშვილი 11

ამილახორი (ამირახორი, ამილახვარი)

.. თაყა 9, 33, 35, 36

.. ბარძიმ 35

.. ფარსადან 47

.. იოთამ 66—68, 157, 173

.. ბეჟან 73

.. გივი 117, 121, 125, 155, 157, 160, 161, 325, 335, 348

.. ანდუყაფარ 158

.. ავთანდილ 157, 197, 206, 208, 234, 238, 260, 263, 271, 308

.. ოთარ 349, 350

.. ამირინდო 365, 402, 406, 432—437, 443, 444, 449, 450, 461, 464, 465, 468, 470, 484, 485, 517, 526

.. გივი (შაჰყულიხანად წოდებული) 406, 407, 426, 436, 610, 611

.. დიმიტრი 636

.. გიორგი 435

.. რევაზ 365, 609, 610, 611, 672, 673, 675, 683—688

.. ბარძიმ 691

ამილახორიშვილი (ამირახორიშვილი, ამილახვარიშვილი)

.. გიორგი 139

.. ავთანდილ ყულარალასი 166

.. რევაზ ბოქოულთხუცესი 179

.. ნიკოლოზ კათალიკოსი 172

.. ოთარ 275, 325

.. გიორგი 308

.. ანდუყაფარ 197, 198, 325

.. იოთამ 325

.. დემეტრე 325

.. იასე 325

.. დავით 325

.. თეიმურაზ 325

.. ედიშერ 325

.. აბდულბეგ 325

.. ერასტი 325

.. ამირინდო 325

.. ზარამ 325

.. ავთანდილ 325

.. ქაიხოსრო 360

.. დავით 392, 432, 449, 468

.. დემეტრე 365, 407, 432, 449, 471, 519, 524

.. რევაზ 406, 432, 450, 489,

- 490, 502, 503, 517, 520, 524, 526, 544, 609, 610, 611
- „ იესე 406, 432, 450, 511, 526
- „ თეიმურაზ 406, 432
- „ ნიკოლოზ 406, 444, 469, 482
- „ ბეჟან 524
- „ მოურავი იესე მდივანბეგი 543, 553, 555, 556, 559, 562, 564, 567, 568, 570, 571, 573, 578, 580, 582, 605, 606, 609, 613, 615, 624, 630, 639, 648, 665, 675, 677, 684, 685, 637, 691
- „ დავით 672
- „ გიორგი მინბაში 522, 598, 672, 673
- „ გივი 692
- ამილბარ სახლობეცესი 681
- ამირა ქალაქის მამასახლისი 70—72, 87
- ამირანაშვილი 21
- ამირასწავლი ესტატე მენაღარე 341
- ამირალაშვილი ოსინა 122
- „ ქრისტესა 488
- ამირეჯიბი ქუცნა 15
- „ გიორგი 69, 92
- „ როსებ 141
- „ ზაალ 141
- „ ქაიხოსრო 174, 206, 261
- „ დავით 476
- „ სვიმონ 510, 601
- „ ქაიხოსრო 561
- „ ზაზა 561
- „ დავით 561
- ამლუჯისწავლი 21
- ანა ბატონი 195
- ანა დედოფალი, თანამეცხედრე იმამყულიანისა 232, 244, 249
- ანა დედოფალი, თანამეცხედრე თეიმურაზ II-ისა 372, 385
- ანა ხანუშ 132
- ანაშენაშვილი 199
- ანბაკო კარის წინამძღვარი 346
- ანდერმანი 100
- ანდერმანიშვილი ლიპარიტ 168
- „ გოშპარ 250
- ანდრია მწერალი 354
- ანდრია დეკანოზი 656
- ანდრიაშვილი ანდრია მამასახლისი 139
- ანტონ I 387, 407, 421, 426, 432, 440, 445, 447, 498, 503, 533, 535, 562, 635, 642, 646, 667, 675
- ანტონ II 681
- ანტონ ქალაქის მელიქი 383
- ანჭიუფასწავლი ბაგრატ 94
- არაბასწავლი დათა 637
- არაქელა ქეთხელა 179
- არაქელაშვილი 26
- არღაზიანდი გიორგი 70, 71
- „ პაპუნა 70, 71
- „ შიოშ 71
- არღაზიანდისწავლი 10
- არღაშენაშვილი შავერდა 71
- არღაშენისწავლი 59
- არეშინი 120
- არეშისწავლი აშა 9
- „ პაპუნა 100
- არსენ ჭვარის მამა 206
- არუთინა მესანაუე 290
- არუთინა მწერალი 288, 289, 290
- არღუთაშვილი ბანდურბეგ 164
- „ ბახუტა 571
- „ ფარსადანა 171
- „ ღურამიშან 514
- არჩვაძე ადამ 641
- არჩილ მეფე 370, 371, 406
- არჩილ ბატონიშვილი 476, 477
- არჩევანაშვილი 40
- ასათაშვილი 10
- ასათაშვილი გოდერძი 369
- „ გიორგი 387
- „ დავით 387
- „ გაბრიელ 387
- „ პეტრე 387
- „ დემეტრე 388
- ასანფაშა 358
- ასატურაშვილი პაპინა 117
- ასლაშაშვილი მელიქ-მამასახლისი 87, 112, 197, 288, 289
- ასლაშაშვილი ხანი 351
- ასლან მოღარეთხეცესი 166
- ასლან თარხანი 214, 215

ასლან ეშკადასბაში 407
 აუშვილი ანთა 425
 აფციაური პაპი 466
 აფხაზი ივანე 442
 „ დავით 478
 აფხაზიშვილი დათუნა 230
 „ ივანე 354
 ალა ყულა 17
 ალა მირიშქარბაში 381
 ალა მელიქი 175
 ალა მელიქ-მამასახლისი 344, 353, 365, 501
 ალა მისკარბაში 572
 აღათანგი ბატონი 59
 აღათანგი ბოქოულთხუცესი 91
 აღამონ ვეზირი 91, 92
 აღაპიშვილი ოთარა 252
 „ გოდერძი 471
 აღდგომელაშვილი 30
 აღმურაშვილი როსტომა 72
 აღნიაშვილი ბერუა 603
 აშეკაშვილი 21
 აშოთან ბატონიშვილი 125, 185
 აშოთან მუხრანბატონი 157
 აშხარბეგ მელიქ-მამასახლისი 246, 266, 269, 290, 297, 316, 322, 324, 331, 590
 აწკარუნაშვილი ქიტესა 520
 ახვლედიანი ზოსია ლეჩხუმის ბატონი 124
 ახუსიაშვილი ხატისა 71

ბ

ბაკა სახლისხუცესი 183
 ბაბადიში გიორგი 422
 ბაბა ჭანგაბა 40
 ბაბალაშვილი გიორგი 672
 ბაბლიაშვილი გიორგი 639
 ბაბლიძე მახარა 132
 ბაგრატ ბატონი 35, 51, 142
 ბაგრატ VII, 54, 85, 86
 ბაგრატ საბარათიანოს სარდარი 70
 ბაგრატიონი თეიმურაზ 33
 ბადრიაშვილი ბეჟან 556
 ბადრიშვილი ბერი 461
 ბადურაშვილი გლახა 418

ბაზილიძე გიორგი 524
 ბაინდურ, ძე არაგვის ერისთავისა 54
 ბაინდურ არაგვის ერისთავი 206
 ბაინდურ ნაზირი 170, 299
 ბაინდურა კალატოზი 290
 ბაინდურაშვილი დემურა 123
 „ ბეჟან კაკაბეთის მოურა 182
 „ არუთინა 220
 „ გიორგი 376
 ბაირაშაშვილი 31
 ბაკიძე პაპუნა 253
 ბაკურაშვილი მახარა 38
 ბალოშვილი გურგენ 689
 ბანანაშვილი გოდერძა 666
 ბარათაშვილი ორბელი 9
 „ ბარათა 9
 „ გერმანოზ 9
 „ გიორგი 9
 „ გოსტასაბი 9, 12
 „ გუგუნა 9, 10, 12
 „ თაყა 9, 12
 „ იარალი 9
 „ ფლავანოსრო 9, 12
 „ ქუმსი 9, 10, 12
 „ იოთამ 15
 „ დავით 33
 „ ივანე 33
 „ ყაფლან მდივანბეგი 68, 70, 71
 „ ზურაბ სარდარი 68
 „ ყაფლან სახლთხუცესი 85, 86, 91, 104, 109, 110, 125
 „ ულიყორჯი 88
 „ პაპუნა 88, 104, 125, 691, 692
 „ ქაიხოსრო 88
 „ იოთამ 91, 104
 „ ასლან 104, 125, 168
 „ ბარათა 100, 101
 „ ვახტანგ 104, 125
 „ თამაზ 104, 125, 146, 147
 „ ორბელი 104
 „ გიორგი 104, 120, 125
 „ აბაში 103
 „ ბეჟან 120

"	ერასტი 120	"	თამაზ 680
"	გივი 120	"	ბერო 680
"	ზაალ ბოქოულთხუცესი 121, 146, 692		ბაღანაშვილი ასპანა 41
"	პაატა მეჩინიბეთხუცესი 125		ბაღდინასშვილი მეიარაყე 290
"	თაყა 146, 147		ბაციცაშვილი ღიპარიტა 37
"	ბარათა 146, 147		ბახტაძე მიქელა 39
"	ზურაბ 146, 147		ბახუტა მოლარე 97
"	ლათუნა 146, 147		ბახუტა მამასახლისი 298
"	იასე 146, 147		ბახუტაშვილი გოგა 392
"	საამ ბოქოულთხუცესი 195, 208, 210		ბებურიშვილი ასლან 338
"	ქაიხოსრო, საამის შვილი 210, 229		" გივი 359
"	ქაიხოსრო, ფალავანხოს-როს შვილი 210		" თამაზ 490, 494, 515
"	მანუჩარ 210		" ბებურ 494, 622
"	იესე მდივანბეგი 533, 538, 543, 551, 565, 599, 612, 613, 638		" დავით 494
"	ფალავანხოსრო 84, 147, 184, 691, 692		" გიორგი 494
"	რევაზ 692		" ასლან 494
ბარამ ყორჩიბაში 96, 97			" ომან 622
ბარამ ყორჩიბაშის შვილი 482			ბეგაშვილი სურხანა 38
ბარამაშვილი ღიისავარ 639			" ლომკაცი 279
"	მაწიტა 129		ბეგეულისშვილი ზურაბა 256
"	ეპიფანე ბერი 182		ბეგთაბეგის ძე სულხან მდივანბეგი 321
"	ზაალ 376, 389		ბეგიაშვილი 11
"	ზაალ 631		ბეგინასშვილი მამუკა 130
ბარამიშვილი 16			ბეგლიკაშვილი მერაბა 87
ბართლომაშვილი 39			ბეგოშვილი 134
ბარძიმ მდივანბეგი იხ. ერისთავი ბარძიმ			ბელიანაშვილი 11
ბარძიმ (ბიძაშვილი ავთანდილ ამილახო-რისა) 197, 198			ბელიანაშვილი ბასილ 192
ბასილა მეგრელი 236			" ესტატე 523
ბასილაშვილი 26			ბედრაული პაპა 388
ბასილაშვილი ბერი 132			ბეთუაშვილი თომა 252
ბასილიშვილი 31			ბეკაძე გოდერძი 409
ბატიყულდფიაშვილი ივანა 129			" თედორე 409
ბატკაშვილი მახარობელი 71			ბელაშვილი ბაღუჩა 113, 114
ბაქარ მეფე 258, 273, 280—287, 309, 351			ბენიათიშვილი ნიკოლოზ სახლთხუცესი 491
ბაქარძე ავთანდილ 626			ბეჟან ყორჩიბაში 166, 214, 215, 312
			ბეჟან სახლთხუცესი 350
			ბეჟან თაგილდარი 425, 445
			ბეჟან ცხინვალის მამასახლისი 639
			ბეჟანაშვილი ზაქა 40
			ბეჟანიშვილი აბულვარდი 36
			" სამანა 37
			ბეჟიაშვილი 23
			" გიორგი 397
			ბეჟუა მოლარე 152

ბერაძე ესტატე 286

" ლთისია 286

ბერეკაშვილი მამულა 484

ბერინა კრწანისის მამასახლისი 72

ბერიშვილი ლაშარე 138

" ნონია 138

" ზაზუტა 138

" ქიტია 138

" თამაზა 138

" ბერუა 138

" ბერა 522

" გრიგოლა 592

ბერიძე 30

ბერუკაშვილი დავით 477

" უჭი 426

" ქიტესა 670

" გიგია 670

ბერძენაშვილი ჭავჭავი 523

ბერძენიშვილი შანშე 189

" ლევან 369

ბერძინიშვილი 10

ბერძინიშვილი ზავარდა 588

" ტარიელ 639

" ლევან 639

" გოგია 639

ბესალაშვილი იმედა 112

ბესარიონ კაუალიკოზი 266

ბესარიონ წინამძღვარი 366

ბესარიონ ეპისკოპოსი 508

ბესარიონ მთავარეპისკოპოსი 578, 631

ბეხვრემაშვილი გოგია 523

ბირინაშვილი 27

ბიტაშვილი კაცია 524

ბიძინა სუფრაჰი 66, 96, 97

ბლუაშვილი დათია 140

ბიქიაშვილი ზაქარია 342, 404, 423, 496

ბლორძელი შამუკა 100, 101, 108

" გიორგი 100, 101, 108

" ოტია 100, 101, 108

" გულბათ 100, 101, 108

" კახოსრო 685

ბოგველი ნენია 252, 254

" გიუა 441

" ივანე 594

ბოდბელი ზაქარია 192, 214, 215

" იოანე 654, 656

" დავით 655, 657

ბოვნელი იოსებ 125

ბოვნელი რევიშვილი 693

ბოსტოშვილი თარიშან 631

ბოქორაძე ზაალ 309

ბოქორაძე ბერი 631—634

ბრეკაშვილი ბერი 345

ბუქულაშვილი 10

ბურდული ივანე 602

ბუტულაშვილი ლაშარე 97

" ოთარ 616

ბ

გაბაშვილი გოდერძი 15

" სამადავლე 42, 43

" გიორგი 51

" ინდია 181

" გივი 191

" ზაზა 191

" ინდო 191

" პაპუნა 419

" რევაზ 428, 430, 488

გაბრიელ მგალობელი 148

გაბრიელ წინამძღვარი 168, 169

გაბრიელ დეკანოზი 324

გაბრიელ მღვდელი 399

გაბრიელ მოძღვარი 616, 618

გაბრიელ მამასახლისი 676

გაბრიელაშვილი იაგულაი 38

გაბრიელაშვილი თანია ომფორის მოლა-

რე 95, 96, 137

გაბუნია კაცია 76

გაგელაშვილი აბრამა 274

გაღიაშვილი მამუკა 385

გალიკაშვილი 16

გალუსტაშვილი სტეფანა 585

გამგებელი გიორგი 20

გამდლიშვილი ველია 123

გამყრელიძე ავთანდილ 134

გაშინაშვილი პეტრე 166

განჯილაშვილი მოსე 388

გარეჯანიძე ლუარსაბ 634, 670, 671

" ფარემუზ 671

გარეჯანიძე 67

გარსევან ეშქილასბაში 192, 214, 215

გარსევან ნაცვალა 234

გარსევან თიანეთის მოურავი 277	-	ვუნა 337
გარსევან ეშიკალაბაში 691	"	პაატა 363, 424
გარსევანაშვილი გიორგი 235	"	ქაიხოსრო 353
" საბა 235	"	იესე 378
" სვიმონ 235	"	ოთარ 424
" მარკოზ 235	"	პაპა 405
" იასე 235	გვარამაული დათუნა 430	
" დიმიტრი 636	გვარამაძე ლომი 418, 537, 533	
" პეტრე 636	გვერდწითელი ამირან 491, 531	
გასპარაშვილი ისაია 486	გვრიტაძე ესტატე 570	
გაფშუტიასშვილი 129	" გიორგი 570	
გახაბაშვილი ნადირა 40	გვრიტი მამასახლისი 534	
გეგეხასშვილი დათუნა მამასახლისი 389	გვრიტიშვილი რევაზ 519	
გედევანიშვილი (გედეონიშვილი)	გზირიშვილი ტეტია 520	
" პაპუნა სარდალი 91, 98	" დათუნა 655	
" ქაიხოსრო ჭვარისმტკირთ-	გზირიშვილი 18	
ველი 95, 96	გივი სახლისუტეცისი 106	
" გიორგი 137	გივი მლივანი 120, 191, 251, 313, 480,	
" გედევან 161, 295	436, 512	
" დავით 237	გივი მესკარბანი 349, 350	
" გაბრიელ სარდალი 295,	გივი სახლთუტეცისი 346	
419	გივი სუფრაჩი 346	
" ზურაბ 295	გილასშვილი გრიგოლ 535	
" პეტრე 535, 641	გილდაშვილი პაპუა 250	
" რევაზ 677	გიოგაშვილი 435	
" გლახა 641	გიორგაძე ფიანე 577	
" ბეცია 641	გიორგი VIII (?) 14	
" როსტომ 641	გიორგი II მეფე იმერთა 46	
" ზურაბ 641	გიორგი პატრონი 50	
" სოლომონ 677	გიორგი ღარი მოურავი 55, 64	
გედეონისძე პაატა 443, 444	გიორგი კარის მლივანი 103	
" შიოშ 666	გიორგი ბატონიშვილი, ძე შაჰნავაზისა	
გელახური დათუნა 252, 254	125, 132, 135, 139	
გელიაშვილი ბერუა 255	გიორგი მამასახლისი 128	
" გიორგი 257	გიორგი მირზა 142	
გემონაშვილი შავყულა 684	გიორგი XI 143—149, 156, 165, 168,	
გენათელი გაბრიელ 327	179, 238, 259, 284	
გერგიძე ოთარ 162, 163	გიორგი მლივანი 141, 185, 222	
გერმანე მთაწმიდის მამა 97	გიორგი მღვდელი 150	
გერმანე დავითგარეჯის არხიმანდრიტი	გიორგი მელიქი 179, 194, 220, 226, 233	
616, 619, 653, 655—657	გიორგი ბაზიერთუხუტეცისის შვილი 209	
გერმანოზიშვილი ოთარ 94, 162, 163	გიორგი სუფრაჩი 166, 214, 215	
" პაატა 94	გიორგი ხურო 233	
" პაპუა 163, 203, 223	გიორგი გრძელი 228	
" ვუგუნა 163, 203	გიორგი ბოქოულთუხუტეცისი 248, 249	
" ვარაზა 203	გიორგი ეშიკალასბაში 271, 282	

გორგო აქოთხუტე 326, 369
 გორგო ნახაი 326
 გორგო ზედა 326, 343
 გორგო აქოთხუტე 326, 369
 გორგო კახეთის აქოთხუტე 352
 გორგო 311, 326, 399, 475, 531
 გორგო ზაფხუშვილი 369, 374, 533,
 536, 538, 590, 591, 622—624, 625,
 626, 627, 636, 650, 659, 671, 673
 გორგო მანასილი 453
 გორგო გიორგი მანასილი 459
 გორგო ელვალი 517—559, 599
 გორგო ქუჩელი 454
 გორგო გონი 459
 გორგო ზედა 675
 გორგო დეგეტა 354
 გორგო ზურაბი 353
 „ ივანე 353
 გორგო ავთანდილ 95
 გორგო 73, 114
 გორგო ზახუტაძე ჯვარისმა 301
 „ ტარიელ 333
 „ მანუჩარ 333
 „ ლუარსაბ 359
 „ ფრიდონ 367
 „ ელიზბარ 367
 „ გორგო 389, 390, 465
 გორგო 29
 გორგო 34
 გორგო თამაზ 243
 გორგო მანასი ი. ანთონიშვილი გი-
 რგი
 გორგო ივანე 395
 „ ბეჟან 685
 „ დავით 625
 „ აკოფა 685
 „ გორგო 492
 გორგო 156
 გორგო ოთია 167, 168
 გორგო მირველი 130
 გორგო ოთარა 469
 გორგო ალექსი 130
 გორგო ოთარ 685
 გორგო 140
 გორგო პაატა 131

გორგო აქოთხუტე 326, 369
 გორგო ნახაი 326
 გორგო ზედა 326, 343
 გორგო აქოთხუტე 326, 369
 გორგო კახეთის აქოთხუტე 352
 გორგო 311, 326, 399, 475, 531
 გორგო ზაფხუშვილი 369, 374, 533,
 536, 538, 590, 591, 622—624, 625,
 626, 627, 636, 650, 659, 671, 673
 გორგო მანასილი 453
 გორგო გიორგი მანასილი 459
 გორგო ელვალი 517—559, 599
 გორგო ქუჩელი 454
 გორგო გონი 459
 გორგო ზედა 675
 გორგო დეგეტა 354
 გორგო ზურაბი 353
 „ ივანე 353
 გორგო ავთანდილ 95
 გორგო 73, 114
 გორგო ზახუტაძე ჯვარისმა 301
 „ ტარიელ 333
 „ მანუჩარ 333
 „ ლუარსაბ 359
 „ ფრიდონ 367
 „ ელიზბარ 367
 „ გორგო 389, 390, 465
 გორგო 29
 გორგო 34
 გორგო თამაზ 243
 გორგო მანასი ი. ანთონიშვილი გი-
 რგი
 გორგო ივანე 395
 „ ბეჟან 685
 „ დავით 625
 „ აკოფა 685
 „ გორგო 492
 გორგო 156
 გორგო ოთია 167, 168
 გორგო მირველი 130
 გორგო ოთარა 469
 გორგო ალექსი 130
 გორგო ოთარ 685
 გორგო 140
 გორგო პაატა 131

გრიგოლ კანდელაკი 324
 გრიგოლ მოურავი 467
 გრიგოლაშვილი მახარა 41
 „ დათუნა 462
 გრძელაშვილი 114
 გუდაბრელიძე ბეჟან 144
 გუდასძე 12
 გუდუა მარტყოფის ნაცვლი 151
 გუდუაშვილი იოვანე მღვდელი 87
 გუზადაშვილი შიო 256
 გულბათისშვილი 90
 გულიაშვილი ღვინია 39
 „ ქურციკა 118
 გულივერდაშვილი დათუნა 133
 გულისაშვილი ქაიხოსრო 251
 გულიკაშვილი აშუან 393
 გულისაძეშვილი თევდორა 435
 გულისაძეები 20, 24, 31
 გუდუაშვილი ბერუა 257
 გურამიშვილი გურამ ბოქოულთხუცესი
 165, 214, 215
 „ დურამიშხან 251
 „ ფარემუშ 336
 „ გურამ 336
 „ ზაალ 582, 642
 „ გივი 582
 გურგენ ბოქოულთხუცესი 209
 ჯურგენ მდივანი 345
 გურგენიშვილი ავთანდილ მდივანშვი-
 ნობარი 278
 გუქა მდივანბეგის ქალი 250

დ

დადიანი ლევან 75
 „ ბეჟან 327
 „ გრიგოლ 399
 დავით X 9
 დავით ბექე 44
 დავით ბოქოულთხუცესი 114
 დავით წინამძღვარი 118, 119
 დავით ქელმწიფის დეკანოზი 119
 დავით ბატონიშვილი 134
 დავით კანდელაკი 137
 დავით სახლთხუცესი 182
 დავით მდივანი 234, 251, 326

დავით ნაზირი 346
 დავით ბოქოულთხუცესი 346
 დავით მოურავი 377
 დავით მაქსახლისი 404, 408
 დავით სუფრაჯი 334
 დავით ბაზიართხუცესი 346, 356
 დავით დეკანოზი 406
 დავით მეგვიდრე 430, 534
 დავით მღვდელი 454
 დავით მეითარი 457
 დავით მოურავისშვილი 478, 479
 დავით ელისეთ მოურავი 580
 დავით მოურავი 606
 დავით დეკანოზი 406
 დავით ქალაქის მოურავი 645, 646
 დავით მოურავიშვილი 690
 დავითაშვილი 37
 დავითაშვილი დავით 385
 „ ელიშერ 385
 „ ფანე 385
 დავითიშვილი 50
 დავითიშვილი დავით ბოქოულთხუცესი
 68
 „ კოსტანტინე 68
 „ ელიზბარ 68, 98
 „ ელიზბარ ბოქოულთხუ-
 ცესი 137, 188
 „ ელიზბარ სახლთხუცესი
 109
 „ დავით 146, 188
 „ გიორგი 189
 „ როსტევენ 388
 „ ბერი 402
 „ ზაალ 567, 569, 675
 „ დავით 569
 „ ელიზბარ 261, 306, 312
 „ კოსტანტილე 261, 301
 306
 დავითაშვილი 359
 დავითაშვილი 389
 დავითიშვილი გიორგი 427
 დავითიშვილი 10
 დათუნა ენისელთ მოურავი 388
 დათუნა ჭანიშინი 404
 დათუნაშვილი 14

დათუნაშვილი შიო 300
 დაკარგულიშვილი მახარა 102
 დალაბაძე 434
 დანელ დეკანოზი 264, 295
 დანიბეგაშვილი ვართანა 220
 დანიელა მელიქის შვილი 212
 დანიელაშვილი ანეშელა 71
 დარბიაშვილი თამაზა 255
 დარეჭან დედოფალი 675
 დარჩიაშვილი დედმორე 139
 „ თამაზა 230
 დაუთხანი 285
 დედაბრიშვილი ბაინდურა 116
 დედანაშვილი 40
 დედანაშვილი ქავთარ 189
 „ შოშია 638
 დევანასშვილი ნონია 136
 დევდარიანი იოსებ ხუცესი 293, 294
 „ ვაიწო 293, 294
 დევიძე ოთარა 403
 დევნილისძე 41
 დეკანოზიშვილი რამაზ 137
 „ არდშელ 161
 დემეტრაშვილი ბერია 295
 დემეტრე დეკანოზი 15
 დემეტრე ბოქოულთხუცესი 166, 215
 დემეტრე მღვდელი 366
 დემეტრე სახლთხუცესი 395
 დემეტრე მოურავი 462
 დემეტრე ეშიკალაბაში 550, 665
 დემეტრე სახლთხუცესი 544, 681
 დესპუაშვილი დათუნა 354
 დვალი 38, 39
 დვალი მახარე 332
 დვალიშვილი მარტია 395
 დიასამიძე ვარამ 33
 „ ევდემოვ კათალიკოსი 206,
 208, 545
 „ კაცია 120
 „ დიასა 148
 „ იოვანე კათალიკოსი 155—157,
 160—166, 183
 „ დავით 457, 508
 „ იოვანე 457
 „ ლოარსაბ 457

„ ნიკოლოზ 457
 „ ვარამ 457
 „ ტეგია 508, 570, 571
 დიდებულშვილი ხვითო 202
 დივანაშვილი ნაზარა 78
 დილარგეთისშვილი 71
 დილენჯაშვილი რეჟანდა 11
 დიმიტრი მღვანბეგი 209, 210, 215, 217
 დიმიტრი სახლთხუცესი 484, 485
 დიმიტრი ნაზირი 491
 დოლენჯიშვილი ვახტანგ 352
 „ ივანე 585, 595
 დოლმაჯაშვილი დოლმაჯ 170
 „ ნასყიდა 170
 „ დავით 317
 დომენტი III კათალიკოსი 125, 136,
 137
 დომენტი IV კათალიკოსი 219, 231, 238,
 252—257, 260, 263, 266, 294, 295,
 304, 308, 349, 350, 554
 დოლიძე პაპუნა 247, 273
 დოლასძე გულია 37
 დოქისშვილი გივი 603
 დრეიძე ბეჟიტა 90
 „ იასე 97
 „ საჩინო 97
 დულარიძე დემეტრა 133
 „ გოგილა 133
 დულასძე მახარა 38
 დურმიშხან სახლთხუცესი 166
 დურსუნაშვილი 24
 დულაძე ბასილი 279

ე

ედიშერ ბოქოულთხუცესი 100, 117
 ედიშერ მღვანბეგი იხ. ერისთვიშვილი
 ედიშერ
 ედიშერ სახლთხუცესი 200, 206, 214,
 215, 231
 ედიშერ სახლთხუცესი შვილი 181, 190,
 193
 ედიშერ მღვანე ნაზირი 273
 ედიშერ იასაული 419
 ედიშერ მღვანე იხ. თუმანიშვილი ედი-
 შერ

ევანგელისტები 22
 ევანგელისტების მოქმედება 681
 ევანგელისტები დათუნა 385
 ევანგელისტ კათალიკოსი 68
 ეთიოპიური 90
 ელენე, ხოსროშე ბატონიშვილის ქა-
 ლი 455
 ელენე ამილახორის ქალი 461
 ელიაშვილი გოდერძი 317
 ელიაშვილი ბასილა 116
 ელიზბარ მოლარეთუცესი 456
 ელიზბარ მოქრავი 466
 ელიზბარ ბოქოლთუცესი 693
 ელიზბარაშვილი მანანა 199
 ელიზბარიშვილი ელიზბარ 312
 ელიოზიშვილი აბიათარ 217, 219, 258
 „ ბახუტა 217, 219
 „ დათუნა 217, 219
 „ ზაალ 217, 219
 „ ოტია 217, 219
 „ პაპუა 217, 219
 „ სეხნია 217, 219
 „ დავით 603
 ელიოზიძე 89
 ელიოზიძე ზურაბ 103
 ენალა მელიქი 87, 285
 ენდრონიკაშვილი ზაალ ყორჩიბაში 181,
 214, 215
 „ დავით 214, 345
 „ ოთარ 214, 215, 216
 „ ზაალ 485
 „ ოტია 485
 „ დავით 485
 „ ქიხოსრო მღივანბეგი
 498, 543, 549—551, 553, 555, 559,
 562, 564—571, 573, 578, 580, 582,
 596, 597, 620, 624, 665, 666, 669, 675,
 678, 679, 682, 689, 691
 „ რამაზ, მღივანბეგი 478,
 482, 488, 510—514, 517, 519, 529,
 533, 539, 601, 602, 611, 619, 621—623,
 626, 653, 658
 ერანეტაშვილი ზურაბა 148
 ერასტი მღივანბეგი იხ. ორბელიშვილი
 ერასტი

ერასტიშვილი რამაზ 381
 ერასტიშვილი 22
 ერეკლე პატრონი 35, 36, 43,
 ერეკლე I (ნაზარაღიანი) 153—157, 160,
 162, 167, 175, 179, 180, 194, 195, 198,
 200, 201, 203, 206, 208, 217, 261—
 265, 314, 331
 ერეკლე II 156, 232, 321, 339, 340,
 356, 369, 372, 374, 377, 388, 397, 399,
 406—408, 417, 421, 422, 425, 432,
 437, 438, 445, 447, 456, 461, 467,
 472—476, 478—481, 484—487, 490,
 491, 494, 498, 510, 512—516, 517,
 524, 526, 527, 529, 533, 536, 537,
 541, 545—550, 557, 559, 569, 571,
 574, 577, 579, 581, 584, 587, 589,
 590, 595, 599, 601, 602, 603, 605, 606,
 608, 609, 610, 616, 617, 620, 624, 625,
 627, 629, 630, 634, 635, 636, 638, 641,
 642, 648, 659, 660, 661, 663, 665, 666,
 675, 678, 680, 682, 691
 ერეკლე მუხრანბატონი 206, 238, 239,
 260, 271
 ერისთავი ბაიზდურ 15, 54, 206
 „ ნუგზარ 54
 „ შანშე 33, 66, 67
 „ ზურაბ 66
 „ იესე 68
 „ ზაალბეგ 68
 „ ზაალ კახეთის სარდალი 96,
 97
 „ (ქსნისა) ელიზბარ 117
 „ ბარძიმ მღივანბეგი 153—157,
 164, 165, 186, 201, 348, 359
 „ (არაგვისა) გიორგი 155—157,
 160, 165, 210, 238, 239, 241,
 260, 263, 271, 282, 308
 „ (ქსნისა) დავით 157, 160, 206,
 239, 260, 271
 „ პაატა მღივანბეგი 169, 206,
 227, 311
 „ (ქსნისა) შანშე 325, 383, 401,
 406, 664, 665, 685
 „ ჭიმშერ 388, 422, 449, 450
 „ (არაგვისა) ბეჟან 406

„ გიორგი 554, 663, 687
 „ (ქსნისა) დავით 490, 557, 558,
 571, 572, 599, 661—663
 „ როსტომ 593, 687
 „ ლომინა 593
 „ ბარძიშ 588, 589
 ერისთავიშვილი ედიშერ მღვიანბეგი 120,
 121, 123, 153, 692
 „ ავთანდილ მღვიანბეგი 263,
 271, 262—284, 308
 „ რომანოზ 396
 „ ვაშიუ 166
 „ ავთანდილ 166
 „ ნუგზარ 183
 ერისთავისძე სარიდან მღვიანბეგი 478,
 489, 493, 494, 526, 527,
 529, 533, 535, 539
 „ შალვა 662, 663
 ერუმაშვილი 86
 ესაიაშვილი 39
 ესიტაშვილი დათუნა 250
 ესიტაშვილი ივანე 389
 ესმინაშვილი ძაძულა 39
 ესტატე მღვდელი 324
 ეფთვიმე ქვათახევის წინამძღვარი 155
 ესტიბერიშვილი პაპინა 130

3

ვაზნაძე 34
 ვაშიუ ერისთავიშვილი 166
 ვაუიკაშვილი 20
 ვაუინაშვილი ნიკოლოზ 20
 ვარამიშვილი 40
 ვარდანძე 435
 ვარდი 27
 ვარდანაშვილი ზიზანა 166
 ვარდიაშვილი იასე 255
 „ პაპუა 230
 ვართაიაშვილი ავეტიზა 123
 ვართანა ნალბანდი უსტა 233
 ვართანაშვილი 19
 ვართევანასშვილი 31
 ვართევანასშვილი 22
 ვარქიელაშვილი 20
 ვარძელა უსტა 233

ვაშაყმაშვილი 11
 ვაჩნაძე 96, 97
 ვაჩნაძე ლუარსაბ 209, 216
 „ ქაიხოსრო 209
 „ ზურაბ 209
 „ უზუბარ 216
 „ დურმიშხან 230
 „ გომეზარ 230
 ვახტანგ მღვიანბეგი იხ. ორბელიშვილი
 ვახტანგ
 ვახტანგ V (შაჰნავაზ) 117, 119, 120, 122,
 125, 126, 132, 135, 138, 140, 146,
 147, 153, 154, 171
 ვახტანგ VI 210, 222, 223, 227, 229,
 232, 238, 239, 241, 243, 258, 261,
 262, 270, 272, 273, 284, 285, 299—
 309, 317, 351, 368, 378, 429, 435,
 440, 460, 498, 509, 512, 528, 536,
 545, 568, 571, 574, 578, 594, 601,
 607, 624, 637, 638, 647, 678, 683
 ვახტანგ ბატონიშვილი, ძე როსტომ მე-
 ფისა 88, 103, 104, 115
 ვახტანგ ბატონიშვილი, ძე ერეკლე II-
 ისა 462, 466, 467, 525, 670
 ვახტანგ პატრონი 35
 ვახტანგ სუფრაჩი 72
 ვახტანგ სახლთუხუცესი 282, 308
 ვახუშტი ბატონიშვილი 282, 302, 304,
 431
 ვახუშტი ზინდარი 171
 ვახუშტი მღვიანო 198
 ვახუშტი ბაზიართხუცისშვილი 482
 ვედრაული დემეტრე 369
 ველიხამად 351
 ვიკალშიძე ელისე 393
 ვიპრიაშვილი ლაზარე 137
 ვირშელაშვილი 40
 ვირშელიშვილი პაპუნა 125
 „ შანშე 125

გ

გაალ ბოქოულთხუცესი 47
 გაალ სუფრაჩი 66
 გაალ მარტყოფის მოურავი 166

ზაალ სარდლის შვილი 172
 ზაალ ეშვიკაძე 214
 ზაალ სახლთუხუცესი 234
 ზაალ ფარეშთუხუცესი 306
 ზაალ ბაზიართუხუცესი 346
 ზაალ ბაზიართუხუცესი 453
 ზაალ ბოლნისის მამასახლისი 571
 ზაალ ეშვიკაძე 492, 616
 ზაალ ალა 405
 ზაალ ნაზირი 478, 493, 494
 ზაალ მდივანბეგი იხ. ჯანდიერშვილი
 ზაალ
 ზაალიშვილი იოანე 499
 „ გიორგი 681
 ზავრაშვილი ტარიელ 298
 ზაზა სახლთუხუცესი 125
 ზაზა ბაადურის შვილი 195
 ზაზა ეშვიკაძე 405, 465, 616
 ზაზა ყორისაულბაში 497, 555
 ზაზა დავითგარეჯის მოხელე 616
 ზაზუტაშვილი ბერია 257
 ზალია მამასახლისი 341
 ზალინა ნაზირი 148
 ზამთარასძე 38
 ზარიძე გიორგი 511
 ზაქარაშვილი აბიხონა 223
 ზაქარაშვილი ივანე 614
 ზაქარია კათალიკოსი 81
 ზაქარია ქუთათხუცესი წინამძღვარი 65
 ზაქარია დეკანოზი 137
 ზაქარია მდივანი 152
 ზაქარია ხუცესი 503—507
 ზაქარია სომეხი არქიეპისკოპოსი 590
 ზაქარია მოურავის შვილი 623, 689
 ზებედე კათალიკოსი 41
 ზედგინიძე (ზედგინიძე) გივი 92
 „ სვიმონ 92
 „ ავთანდილ 92
 „ იმარინდო 92
 „ შიომ სახლთუხუცესი 133—
 136
 „ ვახტანგ 188
 „ ზუა 464, 465, 598
 „ სვიმონ 464, 465
 „ გლაზა 519

„ გოგია 592
 „ კიკოლა 598
 ზილიხან მოლოზანი 436
 ზოსიმაშვილი ქერცია 131
 ზოსიმე მღვდელი 102
 ზუბიაშვილი თამაზა 253
 „ სეხნია 402
 ზუბიტაშვილი გოგია 223
 ზუკაიშვილი მაზიტა 97
 ზუმბულიძე გიორგი მღვდელი 264
 ზურაბ ასისტავი 150, 151
 ზურაბ მელიქი 176, 178, 246
 ზურაბ ენისელთ მოურავის შვილი 181
 ზურაბ კიკოლაშვილი 217
 ზურაბ ეშვიკაძე 260—261
 ზურაბ ქალაქის მამასახლისი 267, 269,
 288—290, 322
 ზურაბ სახლთუხუცესი 273
 ზურაბ თეშთ მოურავი 345, 425, 426
 ზურაბ მდივანი 346
 ზურაბ მესრიბი 405
 ზურაბ ბოქოულთუხუცესი 474
 ზურაბ ეშვიკაძე 595, 586
 ზურაბა თეშთალი 142
 ზურაბა გორის მამასახლისი 234
 ზურაბა ფარეშ 279
 ზურაბაშვილი ნიკოლოზ 132
 „ რევაზ 180
 „ ბაღდასარა 220
 ზურაბიშვილი მამუკა 344
 „ რამაზ 429

თ

თაგუისყუდაშვილი 10
 თალია 346
 თაყეიშვილი ხოსიტა ეშვიკაძე 273
 თაზიშვილი ზაალ 89
 „ პაატა 89
 „ გივი 89
 „ ბეჟან 89
 „ ელიზბარ 89
 „ ლევან 89
 „ ავთანდილ 219
 „ ზაალ 219
 „ პაატა 295, 387, 443, 444

. იოსებ 602, 603
 „ ზაზა 603
 თათარაშვილი ბერუა 524
 თამაზ სარდალი 155, 157, 160, 203
 თამაზ ყულიხან ბორჩალოს გეპატრონე 164
 თამაზ ქისიყის მოურავი 388
 თამაზ მოურავი 479, 480, 690
 თამარ დედოფალი, თანამეცხედრე ლუ-
 არსაბ I-ისა 33
 თამარ ბატონი, თანამეცხედრე დიდი
 მოურავისა 58, 60, 64
 თამარ დედოფალი, თანამეცხედრე თეი-
 მურაზ II-ისა 305, 345, 357, 617, 637
 თამარაშვილი 28
 თანდილაშვილი 24
 თანდილაშვილი ივანე 442, 443
 თანდულაშვილი 18
 თანდრიყურაშვილი 12
 თარაშვილი გივი 321
 თარხანი ავთანდილ მეჭინბეთუხუცესი 155
 „ გიორგი 155
 „ ლუარსაბ 326, 335, 349
 თარხანოვი დიმიტრი 213
 თარხნიშვილი ავთანდილ 169
 „ ზაზა 367, 387, 554, 556, 602, 603, 629, 630
 „ ბერი 603
 „ გლაზა 681, 682
 „ მამუკა 688
 „ დავით 378
 თაქთაქიშვილი ივანე 502
 „ ელიზბარ 491, 492, 502
 თაქლას აღსაყალუ 528
 თაყაშვილი 199
 თაყაშვილი ვახტანგ 337
 თბილელი იხ. ტფილელი
 თეგასძე ნარიშანა 37
 თეგაძიშვილი გიორგა 255
 თევდორაშვილი შოშიტა 392
 თეიმურაზ ბაგრატიონი 33
 თეიმურაზ მუქრანბატონი 54

თეიმურაზ I 59, 62, 63, 65, 66, 153, 169, 264
 თეიმურაზ ბატონიშვილი 167, 238, 244, 249
 თეიმურაზ სახლთუხუცესი 223
 თეიმურაზ II 156, 331—333, 338, 346, 355—358, 362, 363, 367—370, 378—380, 385, 396, 402—407, 419, 421, 424, 426, 429, 430, 432, 437, 445, 447, 455—458, 450, 461, 465, 466, 479, 536, 583, 589, 609, 611, 613, 615, 617, 637
 თეკლიაშვილი 29
 „ ყანდია 129
 „ ნადირა 131
 თერაშვილი 29
 თექთურმან ბოქოულთუხუცესი 326, 388
 თიბელაშვილი ოქროპირ 37
 „ გაბრიელა 38
 თითინიშვილი გიორგი 265
 თომიაშვილი 10
 თორელი ქაბულ 41
 თოფჩაშვილი მიქელა 16
 თოხჩაშვილი ბერია 128
 თუთუნაშვილი დავითა 523
 თუთუშიძე რამაზ 390
 თუმანიშვილი მირველ მდივანთუხუცესი 32
 „ ნასრი კარის მდივანი 55, 65
 „ თაყა 74, 115
 „ ბირთუელ კარის მდივანი 76, 84, 85, 92, 99—101, 103, 104, 108, 109, 111, 112, 115, 117, 120, 691
 „ ბაიდურ 84
 „ ზურაბ 138, 179
 „ სულხან 138, 148, 179, 324
 „ ყალანდარ 138
 „ გივი მდივანმწიგნობარი 160, 173, 198, 199, 211, 263, 282, 286
 „ ოთარ 170

- „ დათუნა 168
 „ ბახუტა 199
 „ ლიპარიტ 227, 268
 „ ფირან 243
 „ ქაიხოსრო 258
 „ მანუჩარ 243, 282, 301, 585
 „ შიოშ 282
 „ ნიკოლოზ 282
 „ გიორგი 282
 „ ქარიშხა 282
 „ ქიშერი 282
 „ ბირთუელ 282, 359, 444
 „ ქრისტეფორე 389
 „ გორჩასი 389, 437, 486
 „ ივანე 436
 „ გიორგი 585
 „ სულხან მღივანი 562, 589, 601, 605, 606, 609, 624, 630, 634, 647, 663, 673, 680, 684, 687, 688, 691
 „ ედიშერ მღივანი 419, 487, 517, 529, 533, 538, 543, 560, 611, 636
 თურმანბეგი 103
 თურმანიძე როსტვან 9
 „ თურმან 72, 113
 „ ჯაქარია 148
 თურქისტანიშვილი 14, 84
 „ ბერუკა 99, 145
 „ სეხნია 99
 „ თამაზა 99
 „ ბეჟან 99
 „ ბახუტა 99
 „ ბაგრატ 99, 154, 201
 „ ჯაალ 99
 „ თურქისტან 242
 „ გიორგი 627
 „ ალადალ 627
 თუშმღიშვილი 221
 თუხარელი ნიკოლოზ 603
 „ როსტომ 603, 631—634
 „ გოგია 641
 იაგულაშვილა ნადირა 102
 იათაბასშვილი გლაზა 524
 იაღლუშვილი ელიზბარ 134
 იაღლუშვილი ბეჟან 519
 იანვარაშვილი 39
 იანტელიძე ნადირა 134
 იარალიშვილი 34
 იარალიშვილი როსებ მეჩინიბეთუბე-
 სი 179, 181, 251, 335
 იასე სახლთუცესი 49
 იასე ყულარალასი 325
 იასე მღივანი 649
 იაღამაშვილი 11
 იეზაშვილი ასლამაზა 335
 იესე მეფე 86, 260, 263, 267, 268, 318, 319, 320, 334, 429
 იესე ბატონიშვილი 172, 173
 იესე ბედისმწერლიშვილი 136
 იესე მღივანბეგი იხ. ბარათაშვილი იესე
 იესე მორდალი 588
 იესე საგარეკოს ნაცვალა 616
 იესე მილახვარი 689
 იესონ სახლთუცესი 454
 ივანაშვილი 30
 ივანე მღვდელი 389
 ივანე ამილახვრის ბოქოულთუცესი 467
 ილარიშვილი 37
 ცმაქული სუფრაჯი 291
 იმამქულიხანი 167, 209, 213, 215, 217, 224, 227, 230—232, 243, 275, 406, 421, 462, 485, 531
 იმამაშვილი პაატა 360
 იმონათამიშვილი შერმაღინ 170
 ინაშვილი გიორგი 102
 იოანე ზუცესი 16
 იოანე ბედისმწერალი 134
 იოანე ქოთაქევის წინამძღვარი 366
 იოანე ყორჩიბაში 482
 იოანე მღივანბეგი იხ. ორბელიანი იო-
 ანე
 იოანე ნაზირი 595
 იოანე პატრიარხი 676
 იოანესშვილი 23, 24
 იოვანე კათალიკოზი 155—157, 160, 161,

164, 166
 იოვანე წინამძღვარი 309
 იოვანე, ძე ქსნის ერისთავისა 325
 იოვანესწვილი ბერუა 131
 იოთამ ბოქოულთხუცესი 467
 იოთამიწვილი 120, 121
 „ გივი 151
 „ შერმაღინ 153
 იონაწვილი 21
 იორამ მოურავი 357, 397, 399
 იორამ ბატონიწვილი 111
 იორამ საგარეჯოს მოურავი 426
 იორამაწვილი მერაბა 521
 იორდანაწვილი იოვანე 38
 „ მამულა 167
 იორდანე ხუცესი 20
 იოსებ მღივანი 605, 648, 649
 იოსებაწვილი 40
 „ კაცობა 675
 იოსებწვილი 65
 იოსიძე მამულა 385
 ირემა ზერტის მამასახლისი 218
 ირემაწვილი ხუცი 223
 „ დათუნა 392
 ისაია მწერალი 323, 401, 502, 645, 652
 ისაუბეგ ბატონიწვილი 354, 461
 ისაუ ფაშა ვეზირი 335
 ისახან სულთანი 104
 ისმეილბეგი 405
 იტყულიაწვილი 37, 112
 იშხნელი 393

კ

კავთიაწვილი მაზიტა 149
 კაწვილი იოვანე 38
 კაკაწვილი გიორგი 37
 „ კაკილა 132
 კაკელოძე 131
 კაკიაწვილი პეტრია 354
 კაკნიაწვილი ლამბარა 38
 „ სურხანა 38
 კალატოწვილი აბელ 563
 კაპანაძე ნასყიდა 140
 კარაპეტასწვილი 24

კარიჭაწვილი დემეტრა 252, 254
 კასრაძე იოსებ 672
 კაცია მეფის ბოქოულთხუცესი 76
 კაციაწვილი იორდანე 680
 კაქკაპანთ დავით 468
 კაქკაპაწვილი ავთანდილ 173
 კაქკაპაწვილი მანუჩარა 326
 კახაკისძე მამია 41
 კახიწვილი მათე 102
 „ გიორგი 482
 „ შემაწა 132
 კაჯაწვილი ნადირა 40
 „ ნარიმანა 41
 კბილაწვილი 40
 კელაპტრიწვილი ბერია 255
 „ თამაწა 254—257
 „ ესტატე მღვდელი 255
 კვეწერელი დავით 647
 კვირიკაწვილი გოგინა 23
 კირილე კათალიკოსი 24
 კირილე მთავარეპისკოპოსი 349, 350, 418, 508, 554
 კლიმიაწვილი 232
 „ დათუა 580, 581
 „ კაცია 580
 კობალაძე ჯურაბ 566
 კობიაწვილი ქუმსი 251
 „ ჯაწა 425
 კოწმან ბექე 44
 კოკუაწვილი 39
 კოლაწვილი ბეჟუა 604
 კოლელიწვილი გიორგი 680
 კონითელი შოშია 662, 663
 კონტასაწვილი მაზიტა 199
 კოპაძე ნარიმან შვილი 131
 „ ბერი 252, 254, 441
 „ ივანე 255
 კორინთელი იასე 326
 კოსტანტინე მეფე 51
 კოსტანტინე მეფე (მამადყულისანი) 321, 332, 616
 კოსტანტინე მუხრანბატონი სახლთუხუცესი 390
 კოსტანტინე ბატონიწვილი 692
 კოშაძე შიო 39

კორეაშვილი ფარემუზ 227
 კორივარაშვილი 435
 კორუა ბატატია 199
 კუდაშვილი იოანე 616, 618
 კუერცხიშვილი 82
 „ პაპუნა ხუცესი 144

კურატაშვილი მღთისია 151
 კუპატაძე გლაზა 598
 კურდღელაშვილი პაპუნა 257
 კუსრაძე ივანე 481
 კუტმანაშვილი იორდანე 256

ლ

ლაბაძე გიორგი 470
 ლაგარასძე მხთისია 36, 37
 ლაზარე მდივანი 66
 ლაზარე მღვდელი 139, 354
 ლაზარეშვილი ბეჟან 268
 „ დათუნა 655
 ლაზისშვილი პაატა 95, 96
 ლალა ფაშა 70
 ლალაშვილი მოსესა 639, 641, 673
 ლალაძე 65
 ლაჭანდრიშვილი ხოსია 419
 ლევან ბატონიშვილი, ძე შაჰნავაზისა
 125, 148, 170, 241—242
 ლევან სახლთუხუცესი 270
 ლევან მუხრანბატონი 282, 308
 ლელუაშვილი ნადირა 116
 ლელუა მამუკა 441
 ლელუკა, დედა ფირან ჩოლაყაშვილისა
 216
 ლეონ კახთა მეფე 44
 ლეონ ბატონიშვილი, ძე ერეკლე II-ისა
 467, 533, 585, 586, 590, 613, 641, 646,
 675
 ლილუაშვილი კაციელა 540
 ლიქოკელი იმედა 388
 ლოლაძე სულხანა 131
 „ ქაიხოსრო 695
 ლომიაშვილი 24
 ლომიჭაშვილი 131, 199
 ლომიძე ლევია 476
 „ ათანა 476
 ლომკაციშვილი ლთისია 560

„ ლომი 560
 ლორაშვილი 24
 ლორთქიფანიძე დემეტრე 47
 „ სვიმონ 412
 „ ბუჭუა 412
 „ ოტია 412
 ლოსიაშვილი 23
 ლუარსაბ I 9, 15, 33, 35, 41, 42, 104,
 105, 153, 154, 691(?)
 ლუარსაბ ბექე 44
 ლუარსაბ II 77, 103, 691(?)
 ლუარსაბ, ძე როსტომ მეფისა 89
 ლუარსაბ ყულარაღასი 157, 160, 166
 ლუარსაბ სომხით-საბარათიანოს სარდა-
 ლი 170, 171, 238, 239, 260

მ

მაჯანაშვილი 32
 მაშანიშვილი 16
 „ ვარძულა 129
 მათეშვილი ბერუა 102
 მათიაშვილი ბერუკა 256
 მათურელი თორღა 388
 მაისაშვილი საბა 441
 მაისურაძე გიორგი 256
 „ დათუნია 694
 მაკარი მღვდელი 152, 153
 მაღაქია აფხაზ-იმერთა კათალიკოსი 75
 მაღაცისძე ესტატა 41
 „ იმედა 41
 მამაგულაშვილი ივანე 253
 მამადა ქელმწიფის ნაცელი 96
 მამადუღი 209
 მამადუღიხან, კახთა მეფე კოსტანტინე
 321, 332
 მამაცაშვილი პაპუნა 189
 „ დათუნა 232
 „ ქაიხოსრო 358, 560
 „ გარსევან 392
 „ ჯურაბ 392
 „ ნიკოლოზ 472
 მამესწარაშვილი გიორგი 166—167
 მამისაშვილი 37
 მამისაშვილი ხოსიტა 169
 მამისბედაშვილი დათუნა 119

მამისიშვილი 20	ავთანდილ მდივანი 86,
მამისთულაშვილი შირიჭანა 11	92, 99, 113, 120
მამუკა მეფის მდივანი 76	„ თუმანა 123
მამუკა თუშთმოურავი 166, 214, 215	„ ბეგთაბეგ მდივანმწიგ-
მამუკა მუხრანბატონი 323	ნობარი 126, 151, 152
მამუკა ეშიკალაბაში 695	„ ფარსადან მდივანი
მამუკაშვილი ჩიტისკუა 435	161
მამულაშვილი ლომკაცა 218	„ ბეგთაბეგ 392
„ პაპია 255	„ ზაალ 407
„ არუთინა 312	მარქარაშვილი 22
„ ბეჟუა 340	მარჩილაშვილი პაპა 376
„ ბერუა 340	მასხარაშვილი ელია 47, 48
მანაგაძე მახარებელი 40	მატაბაშვილი 29
მანგლელი ტატიშვილი 119	მაქაძე ზაქუტა 140
მანგლელი ჭავჭავიშვილი 168	მაქსიმე აფხაზ-იმერთა კათალიკოსი 540
მანგლელი გოშტამაბიშვილი პაპუნა 191	მაღალაშვილი (მაღალაძე) პაპუა სახლ-
მანგლელი ნიკოლოზ 232, 239	უხუცესი 73, 91, 95, 115, 137, 139,
მანგლელი აბაშიშვილი 335	142, 157, 164, 166, 239, 252—256,
მანგლელი ნიკოლაოს 508	304
მანდენაშვილი მანდენა ქალაქის უფრო-	„ გედეონ 98, 139
სი 87	„ ზურაბ 217, 219
მანდიაშვილი 29	„ ერასტი 258, 295
მანელაშვილი თამაზა 97	„ იესე 155, 258
მანველაშვილი ბერუა 354	„ სოლომონ მდივანი 252—
მანველიშვილი 27	256, 295, 304, 423, 442,
მანთეშაშვილი მანთეშა კელმწიფის ია-	444
საული 230	„ ფირან 294
„ კუპრა კელმწიფის ია-	„ გიორგი 294
საული 230	„ როსებ 295
მანუკაშვილი 11	„ ხუცია 335
მანუჩარ სახლთუცესი 72	„ სარიდან 252—256, 340
მანუჩარ მერიქიფეთუხუცესი ქალაქის	„ ზურაბ 340
მოურავი 111	„ ელისუმან 340
მანუჩარ მორდარი 115	„ გიორგი 686
მანუჩარ მეთარი 205, 225	„ დემეტრე 686
მარიამ დედოფალი, თანამეცხედრე როს-	მაღალაძე (მაღალაშვილი) ნიკოლოზ 142,
ტომ მეფისა 68, 87—91, 99, 104, 105	149, 155, 161, 175, 179, 194, 206, 331,
მარიამ, ოთარ გერმანოზიშვილის ქვრივი	423, 441, 442
: 62, 163	„ რევაზ 142, 149, 155
მარიამ ბატონიშვილი, მამიდა ერეკლე	„ ადამ 142, 149, 155
II-ისა 557	„ ზურაბ 142, 155
მარკოზ ქადაგი 14	„ სენია 149, 155
მარტიროზიშვილი გურგენ სუფრაჩი 72	„ ხუცო 155
„ შალვა მდივანმწიგნო-	„ ამილხარ სახლთუცესი
ბარი 73, 87	252—256, 295, 335

„ საამ 237, 295
 „ დავით 441
 „ სვიმონ 441
 „ გიორგი სახლთუბუცესი
 441—444
 „ რევაზ სახლთუბუცესი
 „ 442
 მაღაციძე პაატა 118
 მაღრაძე მამუკა 183
 „ იასე 194, 313
 „ გიორგი 194, 313
 „ გლახა 491
 „ ავთანდილ 579
 მაყაშვილი მაყა 214, 237
 „ ქაიხოსრო 214, 215, 237
 „ ლუარსაბ ელიალაჭი 377,
 „ 569, 624, 693, 694
 „ იოსებ 653, 658, 659
 მაშანაშვილი მხითარა 115
 მაჩაბელაშვილი 73
 მაჩაბელი ქაბულ 15, 35, 42, 88
 „ ქაიხოსრო 69, 692
 „ ალხაზ 238
 „ ამილამბარ 298, 692
 „ ფირან 298
 „ ფარსადან 318
 „ ბესია 369
 „ იესე 427, 429—431, 460, 495,
 496, 674
 „ ბარძიმ 427, 429, 430, 460
 „ ძალღუა 427, 429, 430, 460
 „ ზაზა 427, 429, 430
 „ თეიმურაზ 431, 432
 „ ბაადურ 692
 „ ბაინდურ 692
 „ შედან 692
 „ ზაალ 692
 „ ლომკაცი 692
 „ როსებ 692
 „ როსტომ 692
 მაჩაბლისძე იესე 106
 მაჩხიძე 240, 241
 მაწყურერილი ქრისტეფორე 33
 მაჭავარიანი შალვა 47
 „ ძალღუა 317

„ იესე 519
 „ ედიშერ 519
 „ გოგია 519
 „ ბერი 579
 მაქარაშვილი ნინია 317
 მახანაშვილი ნონია 113, 114
 მახარაშვილი 24, 67
 მახარებელი იმარინდო !!
 მახარებელი მღვდელი 219
 მახარებელიშვილი 27
 მახარიტაშვილი პაპუნია 435
 მახატელაშვილი სულია 37
 მახატელი 474
 მახვილაძე ზურაბა 343
 „ თათარა 343
 მახნიაშვილი დათუნა 323
 „ ბერი 395
 მახტუმაშვილი 10
 მახუილისძე 10
 „ დამბარა 37
 „ როსტომა 37
 „ სურამელა 37
 მაჰმად ალა 316
 მაგლობელი იორამ 149
 მაგლიაშვილი სეხნია 234, 236
 „ პაპუნა 234
 მაგლიტა ქეშა 182
 მაგალიშვილი შიო 520
 მაგვრიშვილი შიონა 655
 მაკავრიშვილი 144
 მაგლაძე ლაზარე 253
 მაგლიქ ყორსამაზ 111
 მაგლიქაშვილი 32
 „ მაგლქუნა 314
 „ თემურა 314
 „ ბაინდურა 314
 „ თანდილა 314
 მაგმარნიშვილი 16
 მაგშვილდისშვილი 10
 „ ზურაბა 520
 მაგრაბ მოურავი 214, 215, 248, 384, 391
 მაგრაბაშვილი ბერიკა 148
 მაგრაბიშვილი შერმაზან 151
 მაგსხი ვარძიელა 65
 „ ბიძინა 415

„ პაატა 416
 მესხიშვილი მამისა 38
 მესხიძე ბერი 596
 „ ზაზა 596
 მეფარიძე კაცია 133
 მექუაზისშვილი პაპია 130
 „ ამირასლან 71
 მეშველაშვილი ტეტია 523
 მუქეაბუჯ ბატონიშვილი 343
 მინდიაშვილი შოშია 38
 მირაშვილი გიორგი 548
 მირზა ყიასა 473
 მირზა ისმელია 473
 მირზაშვილი 11
 „ დავით 502, 600, 637
 „ ნიკოლოზ 600, 601, 637
 „ თამაზა 600, 685
 მირიანაშვილი იესე 568, 605
 „ დავით 122
 მირიაშვილი 24
 მირიანაშვილი 16
 მირუანაშვილი 40
 მირუაშვილი 32
 მისიდაშვილი 24
 მიტიაშვილი 11
 მიქაძე ამბროსი ჭუარისმტვირთველი 41, 42
 მიქელ მწერალი 3
 მიქელ მღვდელი 564
 მიქელაშვილი თამაზა 218
 „ ზურაბ 233
 მიქელაძე გიორგი 152
 მიქოშელი იხ. ნიქოშელი
 მიწობელი 43
 მიწობლიძე 162
 „ დათუნა 96
 „ გორჯასპი 237
 „ გარსევან 237
 „ ზაალ 237
 „ პაატა 237
 „ გაბრიელა 335
 „ ქაიშერ 691
 მიხითარაშვილი 163
 მკევერისშვილი სამანა 693
 მკერვალიშვილი იესე 274

მოლა ასანა 17
 მოლა აჭაი 17
 მონახელიძე ხახანა 149
 „ ელისბარ 256
 მოურავიშვილი თამაზ 346
 „ დათუნა 346
 მრეკელიშვილი ზაალ 74
 „ დავით მღვდელი 218
 მროველი ფილიპე 179, 392
 „ ეპიფანე 309
 „ გედეონ 43
 „ იოსებ 426, 427
 „ გერმანე 508, 659
 „ ნიკოლოზ 560
 მუზუაშვილი როსტომ 608
 მურვანიშვილი იესე 114
 „ რევაზ 483
 „ იასე 484, 534, 620
 „ ქაიხოსრო 534
 მუსტაფა ალა 224
 მუსტაფა ბეგი მუხრანბატონი 395
 მუსხალაშვილი დათუნა 270
 მუსხელაშვილი აზორ 189
 „ დავით 605
 მულრიაშვილი სოლომა 11
 მუშელასშვილი 24
 მუშთურალისშვილი სანდაურ 426
 მუჩათიძე ბეჟუნ 132
 მუჩიაშვილი ესტატე 354
 მღებრიშვილი ბაღდასარა 613
 მწეურაძე ბეჟან 144
 მკედელიშვილი 20, 21
 „ მახარა 38
 „ ამილბარა 38
 „ პატატი 167
 მხიარულა 255—256
 მკედელიძე თამაზ 205
 „ მოსე 523
 მხითარაშვილი 22, 32
 მკეციხიძე 14

ნახერალი 266
 ნახიკერიშვილი ბეჟან 429
 ნადიმაშვილი 39

ნადირაშვილი 41, 466
 ნადირაშვილი გიორგი 323
 ნადირაძე ნასუიდა 523
 ნადირუაენი 549
 ნადირშა 406, 531, 547
 ნავროზაშვილი 11
 ნავროზაშვილი ოთარა 228
 ნაზარალიზან (ერეკლე I) 153—157, 160,
 162, 167, 175, 179, 180, 194, 195, 198,
 200, 201, 203, 206, 208, 217, 285
 ნაზარაშვილი ბეჟანა 378
 ნათანლიშვილი გიორგი 393
 „ გივი 543
 ნაღჩაგარი გეორქა 643
 „ ოსეფა 643
 ნამანგლელაშვილი ვახტანგ 543
 ნამორაძე 189
 ნამორაძე ოქროპირ 94
 „ ბეჟია 519
 „ ბერუა 519
 ნამორაშვილი 202
 ნანიკასშვილი 192
 ნანიტაშვილი 41
 ნანიტაშვილი პაპუნა 119
 ნარიშანაშვილი ზურაბა 148
 ნასიძე გულზად 36, 43
 ნასრადლაშვილი 34
 ნასუიდაშვილი გოგია 640
 „ ზანტი 640
 „ ლაზარე 640
 ნასუიდე მამასახლისი 404
 ნაუასშვილი არუთენა 522
 ნაცელიშვილი იესე 393
 „ მამუკა 321
 „ დავით 616
 ნახუტრიშვილი ქაიხოსრო 497
 „ ზურაბ 546, 572
 ნახშირაშვილი გიორგი 627
 ნეკრესელი ნიკოლოზ 214, 215
 ნესტანდარეჯანი, თანამეცხედრე ლევან
 დადიანისა 75
 ნიკოლოზ ქადაგი 139
 ნიკოლოზ რუისის მთავარეპისკოპოზი
 152
 ნიკოლოზ მამამთავარი 156

ნიკოლოზ არქიმანდრიტი 206
 ნიკოლოზ მთავარეპისკოპოსი 251
 ნიკოლოზ სახლთუხუცესი 373
 ნიკოლოზ უზბაში 450
 ნიკოლოზ ღვკანოზი 500
 ნიკოლოზ კათალიკოსი 554
 ნიკოლოზაშვილი 41, 45
 ნინიაშვილი ონოფრე 563
 ნინიაშვილი ოტია 614
 ნინოწმინდელი მაყაშვილი ჯაქარია 90
 „ იოსებ 214, 215, 243,
 244, 617—619
 „ საბა 365, 399, 508, 554,
 616, 618, 619, 635
 „ იოვანე 552
 ნიორასძე შალვა 37
 ნიქოზელი ნიკოლოზ 134
 „ იულიოს 360
 „ დავით 491, 492, 502, 503
 ნიჟუაძე ივანე 140
 ნოდარ ენისელთ მოურავი 166, 181
 ნოდარ სახლთუხუცესი 209, 217, 248,
 249, 277, 384
 ნოდარ, დავით სუფრაქისძე 334
 ნოდარიშვილი ჯაზისია 263
 „ აშრაბ სახლთუხუცესი
 338, 346, 377
 „ მამუკა 346
 ნონიაშვილი ზეიდალა 256
 „ იესე 435
 ნონინა ნალბანდი 179
 ნუქრაძე აბრამ 152

ო

ოთარ მდივანი 146
 ოთარ ნაცვალი 192
 ოთარ სახლთუხუცესი 192
 ოთარ მდივანი 279, 356, 375
 ოთარ უზბაში 318
 ოთარ მდივანი 442, 444, 517, 626, 627,
 653, 654, 657, 658, 660
 ოქიმეშვილი ზებედე 256
 ოლგანიშვილი სფირიდონ 230
 ომანიშვილი 97

ონანა მდივანი 336
 ონანაშვილი ფარსადან 338
 „ ლუარსაბ 548
 ონოფრე დავითგარეჯის წინამძღვარი
 243, 244
 ონაშვილი პაპა 522
 „ მატია 647
 ორბელიანი 34
 ორბელიანი იოანე მდივანბეგი 335, 376,
 379—381, 409, 440, 463, 481, 484,
 497, 498, 510—514, 516, 517, 519,
 526, 527, 529, 533, 535, 538, 543,
 547—551, 553, 555, 556, 559, 562,
 564, 573, 578, 580, 582, 589, 595,
 596, 601, 605, 611, 619, 621, 624,
 630, 634, 639, 648, 663, 665, 666, 669,
 673, 675, 678, 679, 682, 691
 ორბელიანი პაპუა მდივანბეგი 357, 376,
 377
 „ რევაზ სარდალ-მდივანბე-
 გი 460, 463, 534
 „ ზალბეგ 463
 „ დიმიტრი 528, 621, 688
 „ დავით სარდალ-სახლთ-
 უხუცესი 575, 608, 609,
 637, 638
 „ მშეკაბუკ 621
 „ ქიზოსრო სარდალი 637
 ორბელიშვილი ვახტანგ მდივანბეგი
 141—143, 145, 148, 222
 „ ასლან 157
 „ თამაზ სარდალი 162
 „ ლუარსაბ სახლთუხუცესი
 206, 208, 282, 308
 „ ერასტი მდივანბეგი 191,
 212, 222, 223, 227, 238,
 239, 261, 271, 286, 299,
 406
 „ ქიზოსრო სარდალ-მდი-
 ვანბეგი 325, 337, 339, 349, 352
 ორკოდაშვილი ნასყიდა 482
 ორსტატიშვილი იორდანე 637
 ორჭედაშვილი ლომიბა 119
 ორჯონიკიძე გიორგი 358, 417
 „ პაპუა 438

„ ზალიკა 566
 ოსებაშვილი ბასილა 363
 ოსიაშვილი ჯაქიტა 37
 „ ოსიყმა 38
 ოსინასშვილი იოსებ 454
 ოტიაშვილი ივანე 524
 ოქროშქედელი იორამ 113
 ოქროშქედელიშვილი 16, 27
 „ დავით 399
 ოქროპირაშვილი ჯაქარია 139
 ოქროპირიშვილი 27
 ოქროპირიძე ბეჟიტა 113
 ოქრუაშვილი ივანა 139
 ოქუაშვილი ლომიბა 139
 „ არუთინა 335
 ოხიუჟორჩი პაატა 166, 190
 ოხიუჟორჩიშვილი დავით 96

პ

პაატა მეჩინიბეთუცესი 109
 პაატა ფარეშთუცესი 111
 პაატა მამასახლისი 116
 პაატა მეგრელი 130
 პაატა მდივანბეგი იბ. ერისთავი პაატა
 პაატა ყორჩიბაში 175, 179
 პაატა მოურავიშვილი 181, 230, 231
 პაატა მდივანბეგი იბ. ჭანდღერიშვილი
 პაატა
 პაატა ეშქიკლასბაში 209, 215, 217, 230,
 231, 391
 პაატა მორდალი 346
 პაატა კათალიკოსის მოღარეთუცესი
 352, 366
 პაატა მეითრის შვილი 473, 474, 480,
 512, 660
 პაატა მოურავი 479
 პავლე მიტრაპოლიტი 239
 პავლიაშვილი 10
 პაპა მამასახლისი 196, 197, 383, 400,
 419, 440
 პაპა კურსა ნაცვალა 369
 პაპანაშვილი გუტა 223
 პაპაჩაშვილი დათუნა 151
 პაპია თოფჩიბაში 73

პაპიაშვილი 29

პაპუა სახლთუხუცესი იხ. ქალაქიშვილი
პაპუა

პაპუა მამასახლისი 176, 179, 194, 246

პაპუა ბაზიერთუხუცესი 214

პაპუა მეჩინიბეთუხუცესი 94

პაპუა კისიყის ნაცვალა 216

პაპუა ყორჩიბაში 346

პაპუა მოურავი 624, 690

პაპულიშვილი ნასყიდა 392

პაპუნა დალაქი 279

პაპუნა შათირი 436

პაპუნასშვილი 133

პარკაძე გიორგი 519

პარპარაშვილი 24

პატარაშვილი ბეჟია 521

„ ოტია 521

პატივაშვილი მამულა 10

პეტრე კანდელაკი 295

პეტრესშვილი 28

პეტრიაშვილი კურთიკა 37

„ შოშია 37

„ პეტრე 277

„ ალექსი ბატონის მეხალა-
ხე 425

„ ყაყაჩი 453

„ რამაზ 453

„ გიორგი 453

„ პაატა 453

პეტროშაშვილი 23

პირმისაშვილი შალვა 667—669

უ

უამიერაშვილი აბრამა 38

უამიერაშვილი 134, 390

უოჟონაშვილი დათუნა 393

უურული ზურაბ 388

რ

რამაზ, ძმა დიდი ლუარსაბისა 70

რამაზ ყორჩიბაშის შვილი 389, 481, 482

რამაზ მღვიანბეგი იხ. ენდრონიკაშვილი
რამაზ

რამაზ ეშვიკლასი 479

რამაზ სუფრაქი 479

რამაზ მოურავი 577

რამაზ საგარეგოს მოურავი 616, 619,
622, 623

რამაზ ყორჩიბაში 654

რამაზანაშვილი ჯანგირა 224

რამაზიშვილი გიორგი 261

„ ბეჟან 385

„ ვახტანგ 385

რამინიშვილი ქაიხოსრო 401

რავიშვილი ხუცია 94

„ მთავარეპისკოპოსი 238

„ ზაზა 310

„ ზურაბ 310

„ ლუარსაბ ფარეშთუხუცესი
310

„ იოსებ 310

„ ოთარ 310, 607

„ ოთი 310

„ ბეჟან 607, 608

რაჭაბაშვილი ოთარა 598

რევაზ ბჟე 44

რევაზ სახლთუხუცესი 66, 161, 187, 336

რევაზ მღვიანმწიგნობარი 137

რევაზ ბეგ 164, 165

რევაზ კისიყის მოურავი 181

რევაზ, ბიძაშვილი ავთანდილ ამილა-
ხორისა 197, 198

რევაზ კახეთის ჯანიშინი მოურავი 214,
215, 237

რევაზ მოურავი 391, 660, 689, 690

რევაზ უზბაში 514

რიშმანაშვილი ბასილა 195

რიკაძე 192

„ ლევან 309

„ გიორგი 385

„ ჩინელი 385

რომმისშვილი იასე 129

როდინაძე 12

როშიაშვილი იობა 354

როინ მღვიანბეგი იხ. ჯავახიშვილი როინ

რომანოვ ერასთესიშვილი 396

რომელაშვილი კაცია 431

„ ბერა 431

„ გელა 431

როსაბასწილი 28
 როსტევან ბჟე 44
 როსტევან გლიკანი 126, 139, 142, 148
 როსტევანაწილი 22, 38
 როსტომ მეფე 68, 70, 72, 73, 76, 83—
 122, 133, 140, 227, 262, 286, 305, 691
 როსტომ წინწყაროს მამასახლისი 170
 როსტომა გელიქის წილი 285
 როსტომა მამასახლისი 341
 როსტომაწილი 19
 როსტომაწილი თანდილა 584
 როშაქიწილი პაატა 250
 როშაქიწილი (როშაქიანი) 391, 474,
 493
 როქიაწილი რომანოზ 357
 - ზაალ 402
 რუსთველი ჩოლოყაწილი ნიკოლოზ
 165, 167
 - ქრისტეფორე 215
 - დოშენი 346, 347
 რუსისწილი აბიბო 320, 377
 - გუნა 320
 - შერმაზან 320
 - ზაალ 377
 რჩელაწილი 108
 რჩელაწილი შერმაზან 149

ს

სააკაწილი მანუჩარ 52
 სააკაჲ როსტევან 9
 - გიორგი 9. 69
 - ივანე 33
 - თამაზ 65
 - ზურაბ 88, 169
 - დათუნა აღანდარი 86
 - გივი 148
 - შალვა 148
 - გიორგი 247
 - ონოფრე 259
 - პაუნაბეგ 310
 - ბეჟან 554, 608
 სამ სსლთხუცესი 154
 სამწილი ბეცია 634
 საბაწილი აღდგომელი 102
 საბაწილი 35

სავანაწილი 9, 65
 „ გორგასპი 149
 „ ზურაბ 314
 „ იორამ 314
 „ პაპუა 314
 „ ბეჟან 221, 360
 „ ივანა 387
 „ წინამძღვარი 477
 „ სვიმონ 499
 „ მამუკა 442, 539
 „ რამაზა 602
 „ იასე 602
 „ გვარუა 602
 საღუნაწილი 10
 სავანელი თამაზა 183
 „ კახა 401
 „ თამაზა 591, 593, 596, 597
 „ გილია 596, 597
 საწვერელი 38, 333
 საწვერელი ოთარ სსლთხუცესი 275,
 276, 450
 საიბეგაწილი საიბეგ 298
 სალარიჲ გიორგი 141
 „ ბერა 256
 სალმირევანი 10
 სალყუზანასწილი 23
 სალხინაწილი დათუა 169
 სამადანიწილი გიორგი 189
 „ სეხნია 146
 „ გარსევან 393
 „ ბეჟან 393
 სამებელი მაყაწილი ნიკოლოზ 186,
 190, 192, 193, 214, 215, 217, 231, 276
 „ მაყაწილი იოანე 250
 სამთავნელი ყანჩელი იოსებ 197
 „ კვიპრიანე 234
 „ ბენედიკტე 432, 471
 „ ფილიპე 484, 485
 სამსონაწილი მახარა 38
 „ იმედა 37
 „ შოშიტა 392
 სანთლიყუდაწილი პაპალა 563
 საონაწილი ნადირა 40
 სარგისასწილი 21
 სარქისა კალატოზი 354, 406

საფარაშვილი ივანე 130
 „ ბაღდასარა 454
 საღირაშვილი 28
 საყვარელიძე გიორგი 477, 593
 „ შიოშ 519
 „ ხუცია 593
 საყურაიძე გიორგი 388
 სახვისასშვილი ბერუა 128—129
 საპაქა მელიქ-მამასახლისი 196, 197, 400, 408, 419, 440
 სეზიკურაძე თევდორე 140
 სეფიკურაძე პავლე 402
 სეფიყულა მოურავის შვილი 175
 სეფიხან 370
 სეზნია მოლარეთხუცესი 335
 სვანისშვილი გიორგი 16
 სვიმონ I 50, 51, 70
 სვიმონ II 55, 64
 სვიმონ ბატონიშვილი 238, 260, 263, 271, 282, 308, 312, 429
 სვიმონ მდივან-ნაზირი 454
 სვიმონ მდივანი 655, 658
 სთუელიაშვილი გიორგი 39
 სისაური მამუკა 131
 სიქანელი ტატი 37
 სოლადაშვილი 345
 სოლადაშვილი ზაზა 396
 სოლომონ I 539
 სოლომონ II 399
 სოლომონ მორღალი 389
 სოლომონ მდივანი 553
 სოლოლაშვილი შალვა 9, 35
 „ არდაშელ 51
 „ ელისბარ ბოჭაულთხუ-
 „ ცესი 73
 „ დათუნა 85, 99
 „ იორამ 99
 „ ბეჟოა 220
 სპანდიერაშვილი გიორგი 37
 სპანდიერი 10
 სპანდის ძე 12
 სომელულაშვილი ივანე 15
 სოსანაშვილი გიორგი 426
 სოღრუაშვილი პაპია 87
 სტეფანაშვილი 38

„ ნასყიდა 151
 „ სურამელა 166
 სუიმონაშვილი 41
 სულთამიშვილი 10
 სულიაშვილი მახარა 40
 სულიანაშვილი 32
 სულმამაშვილი 40
 სულთა აბდარი 298
 სულხან მდივანი 141, 148, 324
 სულხან ალავერდის მეღვინეთხუცე-
 სი 182
 სულხან ალავერდის სახლთხუცესი
 277
 სულხან ბეგთაბეგისძე მდივანბეგი 321
 სულხან ეშქაღასბაში 346, 357, 388, 479
 სულხანიშვილი მახარებელი 83, 84
 სუნდულიშვილი 10
 სურამელაშვილი 28
 სუხიტაშვილი 129
 „ დავით 482

ტ

ტაველაშვილი შერმაზანა 148
 ტარიელიშვილი გიორგი 332
 „ ოთარ 332
 ტარიასძე ჯაქიტა 38
 ტატიშვილი პაპუა 133, 135
 „ ხოსია 133
 „ თამაზა 135
 „ ბეჟან 135
 „ ოთარ 135
 „ იოთამ 135
 „ ჭაჭდან 135
 „ ათანასე 135
 „ დავით 146
 „ გოგია 385
 „ სვიმონ 385
 „ იესე 433
 „ გარსევან 490
 „ შიშია 524
 ტატუიშვილი 39
 ტატულაშვილი 434
 ტერ-გაფრელა დეკანოზი 322
 ტერ-გრიგოლ მღვდელი 87

ტერ-სარქისა მღვდელი 246
 ტერ-ფახიელა ღეკანოზი 383
 ტერნაკაშვილი ავეტიქა 582
 ტერ-ნიკოლოზ ღეკანოზი 590, 676
 ტერტერაშვილი 21
 „ ზურაბა 621
 ტერუნაშვილი გიორგი 253
 „ ივანე 441
 ტეტიანაშვილი გიუა 255
 ტოიძე სეხნია 255
 ტოლაშვილი ჭავჭავიძე 523
 ტოტოშვილი ბასილ ღეკანოზი 71, 87
 „ მახარობელი 87
 ტოქსაშვილი 24
 ტოხაძე 187
 ტრამაკიძე დავით 403
 „ კიკოლა 403
 „ ხუცი 403
 ტუსისშვილი პატარაკაცი 388
 ტუშური ივანე 250
 ტფილელი ანტონ 9
 „ დომენტი 35, 43, 206, 319
 „ საგინაშვილი იესე 68, 70
 „ იოსებ 125, 147, 149
 „ ელისე 115
 „ ევდემოზ 239
 „ ეფთვიმე 349, 350
 „ ათანასი 365, 499, 526, 527
 „ ქრისტეფორე 499, 500, 508, 526, 527
 „ სააკაძე 692—693
 ტუაბუნაშვილი 29, 34
 ტუაბუნაშვილი ივანე 29
 „ ხატისა 119

უ

უგანაძე 67
 უგანაძე იასე 519
 უგლავა 415
 უთნევირეშვილი 67
 უკუწირაძე თევდორე 71
 უმაზაშვილი ოტია 470
 უნაძე მამუკა 672
 უნდილაძე 65
 ურბნელი ნიკოლოზ 350
 ურისშვილი ივანე 388

უსეინ ბეგი 396, 405
 უსუბეგიშვილი 351
 უსუფაშვილი გიორგი 354
 უსუფბეგიშვილი ქაიხოსრო 337
 ულულური ნასყიდა 151
 უჭარმელაშვილი ბერუკა 208
 „ ხუცო 208
 უჭიშვილი სადარ 426

ფ

ფადარასშვილი შიო 252, 254
 ფაველიშვილი (ფაველნიშვილი, ფანე-
 ლიშვილი)
 ფაველიშვილი დავით 33
 „ როინ 35
 „ თმოგუელი 42
 „ ქაიხოსრო 95, 96
 „ შიომ სახლთუხუცესი 148, 360, 692
 „ პაპუნა 205, 692, 693
 „ ჭაჭდან 692
 „ ნიკოლოზ 692
 „ იორამ 692
 „ გიორგი 692
 „ იოსებ 692
 „ ზაალ 692
 „ პაატა 692
 „ იოთამ 692
 „ ბიძინა 360
 „ იესე 360, 615
 „ თეიმურაზ 360
 „ ტეტია 419
 „ ავთანდილ 431
 „ შალვა 431
 „ ბახუტა 431
 „ პაპუნა 563, 573, 615
 „ ქაიხოსრო 665
 „ ავთანდილ 664
 „ გლაზა 664
 „ დავით 677
 „ თეიმურაზ 679
 ფაზაშვილი კობტა 204
 ფალავანდიშვილი ფეშანგი 42
 „ ნიკოლოზ მონაზონი 95, 96

„ ვახტანგ 426, 438
 „ თეიმურაზ 426
 „ ბარძიშ 426
 „ ფეშანგი 426
 „ იესე 426
 „ ერეკლე 639
 „ გიორგი 686
 ფანიაშვილი ნიკოლოზ 607
 ფარეშუ მღვივანი 174, 246
 ფარეჭანისშვილი 26
 ფარიკაქანასშვილი 37
 ფარსლუსაშვილი 10
 ფარსადან მეითარი 209, 237, 251
 ფარსადან ქალაქის მამასახლისი 220, 226, 233
 ფარსადან მწერალი 290, 316, 322, 324, 327, 344, 353, 409, 440
 ფარსადან გორის პელიქი 341, 342
 ფარსადან მღვიანბეგი იხ. ციციშვილი
 ფარსადან
 ფარსადანაშვილი მოსია 456
 ფარსადანისშვილი ავთანდილ 134
 „ დურმიშხან 337
 ფარსმანაშვილი რამაზა 151
 ფარსილაშვალი 20
 ფარეშუშათაშვილი რამაზა 87
 ფაფრაშვილი პაპუნა 130
 ფერიაშვილი 23
 ფერისაშვილი 39
 ფერონაშვილი 470
 ფეიქრიშვილი ბერუკა 255
 ფეროსაშვილი აზარა 265
 ფინეშაშვილი ფეშანგი 212
 ფირაიზასშვილი 23
 ფირაზიზა 16
 ფირალი სალაროს მუშრიბი 77
 ფირალი კარის მწერალი 92
 ფირან ქალაქის მოურავი 166, 175, 391
 ფირსიაშვილი 37
 ფირუასშვილი ბერია 116
 ფიჩიაშვილი 19
 ფიჩუაშვილი 22
 ფოდიაშვილი ქიტა 151
 „ რამაზა 151
 ფოთოლაშვილი რამაზა 482

ფურცელაძე 67
 ფურცელაძე ზურაბ 472
 ფულანთ სტეფანა 500
 ფხაკაძე იასე 491, 531

ძ

ქავთარაძე როსებ 323
 „ დავით 360, 361, 395
 „ შალვა 9
 ქავთარიშვილი სულხან 251
 „ ელიშერ 252, 337, 459
 ქათიაშვილი ივანა 136
 „ გიორგი 136
 ქაიხოსრო, ძმა მუხრანბატონისა 54
 ქაიხოსრო დეკანოზი 98
 ქაიხოსრო სუფრაი 146, 147
 ქაიხოსრო სახლთუხუცესი 152
 ქაიხოსრო ემიკალასაში 192
 ქაიხოსრო ნაცვლი 178
 ქაიხოსრო მეჭინბეზუხუცესი 214, 215
 ქაიხოსრო ბოქოლთუხუცესი 215
 ქაიხოსრო კიაურთ მოურავი 216
 ქაიხოსრო ყულარაღასი 239
 ქაიხოსრო ნაცვლი 285
 ქაიხოსრო მეითარი 341
 ქაიხოსრო მილახვარბაში 350
 ქაიხოსრო მარტყოფის მოურავი 388
 ქაიხოსრო მეითრის შვილი 424
 ქაიხოსრო მღვიანბეგი იხ. ენდრონიკა-
 შვილი ქაიხოსრო
 ქაიხოსრო ნაზირი 450
 ქაიხოსრო ჩერქეზი 635
 ქაიხოსრობეგ სარდარი 363
 ქამხაძე აბრამა 388
 ქარსიძე თამაზა 73
 „ ამილდამბარ 95, 96
 „ დავით 137
 ქარუშიძე პაპუა სახლთუხუცესი 161
 „ ქაჭანა 189
 „ ჯაალ სახლთუხუცესი 197, 471, 519
 „ გარსევან 197
 „ ჯაჯა 198
 „ ოტია 198
 „ ჭამასპი 198

- ავთანდილ 463
- .. ოთარ 544
- .. პაატა 683, 684
- ქარციძე დავით მესტუმრე 91
- ქაშიაძე 415
- ქაცაბაშვილი ავთანდილა 524
- .. გაბრიელა 524
- .. ივანე 524
- ქვინიშვილი თამაზა 182
- ქერუაშვილი ბეჟან 230
- ქერიიშვილი ზურაბ 423
- ქაბაშვილი გიორგი 492
- .. მახარა 492
- ქინკლაძე ბერუა 250
- ქიტაშვილი კიკია 489
- ქიტებაშვილი 133
- ქინძიაშვილი 23
- ქიქნაძე ინდუა 129
- ქიშოტი სახლთუხუცესი 150
- ქოზულიშვილი ზურაბ 410
- .. ზაზა 430
- .. ზაალ 430
- ქოკილაშვილი ოტია 250
- ქრისტესიაშვილი 465
- ქრისტეფორე კათალიკოზი 76, 90, 95, 96
- ქრისტეფორე ქვათახევის წინამძღვარი 149
- ქრისტეფორე მთავარეპისკოპოსი 155—157, 160, 206, 208
- ქრისტეფორე წინამძღვარი 576
- ქუაბაშვილი 12
- ქუაბულაშვილი 11
- ქუბაშვილი ბერუა 311
- .. გიორგი 311
- .. შიო 311
- ქულივიძე მათია 59
- ქუმსიაშვილი ოქროპირ 603
- ქურდაძე ბერუა 579
- ქურციკაშვილი იესე 151
- ქურხული 90
- ქურხული ზურაბ კათალიკოსის ნაცვა-ლა 399, 616

- ღაზნელი დამარ 198
- ღაზნელი 435
- ღაზნელიძე ღაზნელი მეღვინეთუხუცესი 55, 65
- ღვინიაშვილი დათუნა 392
- ღთისიაშვილი ფარსადან 520
- ღმთისაფარ მამასახლისი 587
- ღობერიძე 494
- ღორაკუდაშვილი გიორგი 689
- ღორიკედაშვილი გოგია 40
- .. მხთისია 41
- ღოღაძე ბერუა 131
- ღუღუშაური გივი 407
- .. შამახა 407

- ყავლიასშვილი 22
- ყაერისშვილი გიორგი კელმწიფის ყაფიჩი 96
- ყაზარაშვილი 31
- ყაზუასშვილი გოგია 132
- ყათაშვილი 26
- ყაიბულაშვილი იმამყერდა 291
- ყალანდარაშვილი 188
- ყანდინაშვილი 200
- ყანდულაშვილი გივი 674
- ყანჩაველი შიოშ 258
- ყანჩელი ოთარა 68
- .. ბიძინა 73, 74
- .. ქაიხოსრო 198
- .. ფეშანგი 198
- ყანჩიელი უთრუთ 161
- .. შიოშ 161
- .. იოსებ წინამძღვარი 161
- .. ზაზა 517
- .. ვაჩე 517
- .. ზაალ 517
- .. ქაიხოსრო 517
- .. გიორგი 544
- .. ოთარ 544
- .. იასე 544
- ყარა მდივანი 405
- ყარაგოზიშვილი 10
- .. ადამ 602

ყარალაშვილი შიოშბეგ 278
 " მამუკა 278
 " რევაზ 332
 " ლუარსაბ 332
 " ქაიხოსრო 332
 ყარაშინიშვილი 31
 ყარაულაშვილი ნადირა 627
 ყარაშვილი 34
 ყარაშვილი ზილფი 433
 ყარახანაშვილი კირაკოზა 123
 ყასიმაშვილი ბაჩია 462
 ყაფლანიშვილი სულხან 180
 " გორჩასპი 368
 " პაპუა 368
 " ზურაბ 368
 " ზაალ 468, 548
 " დიმიტრი 542
 " ტეტი 547
 ყაჯალაშვილი გაბრიელა 38
 ყიასა ვეზირი 166, 291
 ყიფიანიშვილი ამირან 337
 ყოდალაშვილი დემეტრე მდივანმწიგნო-
 ბარი 210
 ყორსაშვილი მელიქი 111
 ყორფანთ ბეჟანა 501
 ყორფანაშვილი მერაბ მდივანი 115,
 117
 ყორღანაშვილი 13
 ყორღანაშვილი მერაბ კარის მდივანი
 70—72
 " შველი 86
 " ბეჟან ყაფიჩი 142
 " გიორგი 337
 " ადიბეგა 582
 " ფრიდონა 582, 585
 " ოსეფა 582
 " ქაიხოსრო თავილდარი
 583, 584
 " ფარსადან 647
 ყორჩიბაშიშვილი ბეჟან 653, 658, 659
 ყოშაძე მათია 343
 ყოჩიაშვილი ფარსადანა 343
 ყუავილაძე თამაზა 295
 ყუთულიშვილი ესტატე 470
 " ნადირა 470

ყულიშვილი 11
 ყურდილაშვილი 12
 ყურთიბეგი 405
 ყურშიაშვილი 10

შ

შაბურიშვილი მათე 670
 შავბალახაშვილი გიორგი 390
 შაველაშვილი უთი 426
 შავერდი ნაცვალე 91
 შავშიშვილი ნავროზა 40
 " ზაქა 40
 " მეტეხელა 40
 " თეველორე 463
 შალამბრაშვილი 24
 შალვა, ძმა ელიზბარ ერისთავისა 118
 შალვასშვილი 23
 შალვიაშვილი გაგელა 274
 შალიაშვილი იასე 256
 შალიკაშვილი ალიხანა 85
 " პაატა 201
 " როსტომ 260
 " იესე 573
 შამბარაშვილი გული 200
 შალვაძე გლახა 641
 შანაზარა ყაფიჩი 171
 შანაშვილი 74
 შანაშვილი გივი 161
 შანთიძე ზაალ 147
 " აბულა 147
 " პატატა 147
 " ბერია 147
 " იმედა 147
 " სიუმია 147
 " გარსევან 147
 " გიორგი 147
 შანშე ბატონის ზურაბის შვილი 94
 შანშიაშვილი პაპია 123
 " დოღმაზა 123
 შარვაძე ნასხიდა 540
 შასულთან უსეინი 209
 შატბერაშვილი ბურნაშ 9
 შატბერაშვილი 198, 199
 შაუამაშვილი 26
 შაქარაშვილი დავითა 131

შალბუთაშვილი 16
 შაყულისშვილი 17
 შახისლამი 394, 395
 შაჰაბაზი 77, 100
 შაჰნავაზ (ვახტანგ V) 117, 119, 120, 122, 125, 126, 132, 135, 138, 140, 146, 147, 153, 154, 171, 186, 208, 221, 222, 274, 275, 692, 693
 შაჰყულიხან 191, 196, 197, 210, 212, 261
 შედანაშვილი კაცია 672
 შემაზასშვილი გიორგი 94
 შენოზ ხანი 306
 შერმადინ მღვიანი 229
 შერმაზან ბექე 44
 შერმაზან მელიქის შვილი 87
 შერმაზან მერიქიფეთუხუცესი 95
 შერმაზან ასისტავი 216
 შერმაზან ქევეზა 230
 შერმაზან პატრიაქის ნაცვალა 616
 შერმაზანაშვილი ოზანეზა 673
 შვილობულისძე მიქელა 38
 შიო სვეტიცხოვლის კანდელაკი 91, 95
 შიოშ მელვინეთუხუცესი 91, 95, 137
 შიოშ სახლთუხუცესი 91
 შიოშაშვილი შიო 194, 313
 „ გიორგი 251
 „ ბეჟუა 313
 „ სეხნია 313
 „ გიორგი 323
 შირველასშვილი 23
 შიხიაშვილი 16
 შიხმასურიშვილი თამაზა 189
 შორელი მახარა 595
 შოშიაშვილი პაპია 171
 „ სეხნია 596
 „ ხიზნა 596
 შოშიტაშვილი 26
 შულანიკაშვილი 25
 შუხიბიშვილი 10

ჩ

ჩაბაშვილი 188
 ჩაველშვილი გიორგი 687
 ჩაისელაშვილი მგელა 167

ჩაისერასშვილი 129
 ჩამოვარდნაშვილი შანშია 458
 ჩარგაზასშვილი 21
 ჩალათაშვილი 138
 ჩაჩანიძე პაპუნა 133
 ჩაჩიკაშვილი მამაცა 15
 „ ასლამაზ 100
 ჩიკურიშვილი თევდორა 386
 ჩერქეზიშვილი საამ 326
 „ ალადალ 346
 „ დემეტრე 346, 515
 „ რამაზ 346
 „ ქაიხოსრო 346
 ჩივაძე მახარებელი 59, 60
 „ ბეჟან 182
 ჩიკვაძე დათუნა 197
 ჩიკოძე დათუნა ბოქოულთუხუცესი 161
 „ როსტომ 662, 663
 ჩიკოტიძე ავთანდილ 73
 ჩინჩალაძე ქაიხოსრო 491
 ჩირიკაშვილი ტურა 660
 „ მახარა 660
 ჩიჩინიკაშვილი 11
 ჩილაყაშვილი (ჩილოყაშვილი)
 „ ზაალ 44
 „ გურასპი 44
 „ ყანდურალ 44
 „ ანდერმან 44
 „ ბიძინა 115
 „ ნიკოლოზ 190
 „ ფირან ქალაქის მოურავი 214
 „ ფარსადან მეითარი 214
 „ ქაიხოსრო 214, 228, 374
 „ რევაზ 214
 „ ოთარ 214, 228
 „ ავთანდილ 215
 „ რამაზ 214, 228
 „ იორამ 346
 „ ადამ 374
 „ ანდერმან 374
 „ ზაალ უზბაში 374
 „ ომან კიაურთ მოურავი 374

„ ჭიშკერ თეშთ მოურავი 374
 „ გრიგოლ სახლთუხუცესი 369, 387
 „ დიმიტრი 538
 ჩოქელაშვილი ნადირა დეკანოზი 388
 ჩრდილელიშვილი ჩრდილელი 407
 „ რევაზ 407
 ჩუბინაშვილი ბიძინა 662, 663
 ჩუტყერაშვილი ბერუა 472
 ჩულუნაშვილი ჯაქუტა 166
 ჩხეიძე შედან 76
 „ ნიკოლოზ მთაწარეპისკოპოსი 125
 „ ბეჟან პატრონი 125, 126
 „ ქაიხოსრო 174, 183
 „ თეიმურაზ 183
 „ სენია 241
 „ ბანა 410, 592
 „ გორგასალ 483
 „ დავით 484, 592
 „ ქაიხოსრო 579
 „ ღათები 579

ც

ცაგარელი ფულარიანი 124
 ცალქალამანიძე 55, 56, 58, 59, 64, 156
 „ დავით 581
 „ გოგია 519
 ცერაძე ივანე 672
 ცეცხლაძე შიღელა 520
 ციმაკურიძე 434
 ცლესარი ებიჭა 134
 „ ელიზბარ 136
 ციციშვილი მერაბ 9
 „ ქაიხოსრო 15, 128—132, 143, 157, 160
 ბაადურ 35, 77—83, 251
 „ ბეგა 43
 „ მანუჩარ სახლთუხუცესი 66, 77—83, 85, 143, 691
 „ უაია სახლთუხუცესი 77—83, 99, 102, 109
 „ პაპუნა 77—83, 89, 194
 „ ხოხონა 77—83

„ ციცი 128—132, 135, 136, 152, 183, 391, 691
 „ ფარსადან 128—132, 303, 326, 335, 357, 372, 418, 432, 449
 „ იასე 143, 303
 „ ჯაალ 143, 194, 207, 313
 „ ჯაჯა 194, 200, 208, 261, 308, 491, 691, 692
 „ ედიშერ სახლთუხუცესი 194, 200, 206, 207, 274, 275, 313, 319
 „ პაპუნა 194, 207, 328, 313
 „ უთრუთ 194, 201, 203, 313
 „ ვახტანგ 238, 303
 „ ბაგრატ 271
 „ ნოდარ 271, 275, 319, 417
 „ დავით 491
 „ ჯაქარია 567
 „ მერალიბეგ ქალანთარი 358
 „ მანუჩარ 368
 „ იოანე 372
 „ დემეტრე 372
 „ ალექსანდრე 372
 „ ბაგრატ 396
 „ ღათოა 395
 „ ბარბიშ 391, 395
 „ ციცი 391
 „ გლახა 425, 465, 496, 566
 „ ალექსანდრე სარდალი 432
 „ დიმიტრი (ედიშერის შვილი) 438, 472, 473
 „ დიმიტრი (პაპუნას შვილი) 438, 472, 473
 „ ედიშერ 529
 „ ქაიხოსრო 529
 „ ჯაქარია 529
 „ პაატა 537
 „ ფარსადან მღიფანბეგი 481, 486, 487, 497, 498, 510—514, 516, 519, 526, 527, 529, 533, 535, 543, 547—551, 555, 556, 559, 562—571, 573, 578, 580, 582, 589, 601, 602, 605, 606, 609, 611, 613, 615, 620, 621, 638
 „ ნიკოლოზ 512, 640, 641

„ ნოდარ 512
 „ ივანე 514
 „ გოგია 606
 „ ქანთარ 636
 „ თეიმურაზ მღვიანბეგი 624,
 530, 631, 634, 639, 648, 663, 665, 666,
 669, 673, 675, 678, 680, 682, 684—
 688, 691
 „ ამილღაბარ 648
 „ მანუჩარ 684
 „ პაატა 688
 ცქიტიშვილი ბეუკია 539
 ცხადაშვილი იმედა 38

დ

ძაბილონაშვილი ძაბილონ 521
 ძაგანაშვილი შალიკა 39
 ძაგანაძე გლახა 521
 ძაგნიძე ელია 133
 ძამაშვილი შოშიტა 205
 ძამიაშვილი ბიძინა 256
 ძამორაშვილი 38
 ძმასარასაშვილი ნატრია 253
 ძნელაშვილი თამაზა 91

წ

წამალაშვილი 20, 130
 წარიაშვილი ამილღაბარა 39
 წატურაშვილი 11
 წერეთელაშვილი 38
 „ ბერუა 342
 „ ესტატე 342
 წერეთელი ოქროპირ 358
 „ ზაალ 316, 327
 „ გიორგი 316
 „ პაპუნა 327, 344
 „ ბერი 477
 „ ბეჟან 477
 „ დავით 539
 „ ნიკოლოზ 539
 წითელაური კურდღელა 388
 წითელაშვილი გიორგი 9, 42
 წინამძღვრისშვილი ზაზალა 200
 „ ყაყა 201

წულუკიძე პაატა 76
 წურიაშვილი ტარიელ 433
 წყალობასშვილი გიორგი 117

ჭ

ჭაგურიძე ხუცესი 129
 ჭავჭავაძე (ჭიჭვივაძე) მამუჩი 95, 96
 „ გიორგი 95, 96
 „ გულბათ 95, 96
 „ იასონ 95, 96
 ჭავჭავაძე რამაზ 214, 215
 „ რამაზ მღვიანბეგი 249, 357,
 384
 „ მელქისაძე 346
 „ ქაიხოსრო 584
 ჭავჭიანიძე 414
 ჭანგასძე ნადირა 39
 ჭარმაული იასე 136
 „ ქაიხოსრო 295
 ჭაქიაშვილი დავით 456
 ჭერემელი რუსიშვილი ეპიფანე 96, 97
 ჭიაბერაშვილი აბრამ ნაცვალა 399
 ჭიაბრიშვილი 192
 ჭილაშვილი იასე 297
 ჭილაძე ჭავჭაზ ბოქოულთხუცესი 76
 ჭინჭარაული იოსებ 387
 ჭიტაშვილი მოსესა 458
 ჭიჩოელი კურდღელა 388
 ჭიჭინაძე 133
 ჭლაქიშვილი 73
 ჭყაპუაშვილი მახარა 40
 ჭყონდიდელი 76
 ჭყონდიდელი გაბრიელ 345

ხ

ხანეა მამასახლისი 150
 ხანაგიშვილი მახარებელი 250
 ხანდამაშვილი 17
 ხანჭალაშვილი არუთინა 523
 „ ბეჟანა 598
 ხანჭალ ხანი 359, 484, 637
 ხარაზიშვილი მახარა 392
 ხარეზასშვილი 23
 ხარეზასძე მახარა 38
 ხარიტონ წინამძღვარი 192, 275

-	როკიკა 112	-	ელიშვილი 357
"	ზურაბ 167, 168	"	ზაზა 355
"	შერმაზან 167, 168	"	თარხან 357
"	ფარემუზ 168, 227, 238, 269, 278, 281, 455	"	ზაალ მდივანბეგი 489, 497, 517, 519, 529, 535, 611
"	ზაალ. ფარემუზის ძე 227	"	ჭანდია 485
"	ქაიხოსრო 227, 368	ჭანიაშვილი როსტევენი 15, 32	
"	გივი 227	ჭანიბეგაური 12	
"	ზურაბ 227, 238	ჭანდილაშვილი 40	
"	ბაქარ 227	ჭანიშინი-დათუნა 523	
"	დავით 227	ჭანოშვილი დავით 346	
"	ნიკოლოზ 238	ჭანუაშვილი მკრტიჩი 72	
"	გომარ 238, 274	"	ნასუიდა 256
"	როინ 274, 279, 281	"	დავით 592
"	ნაბერალი 281	ჭარებაშვილი 21	
"	ერასტი 278, 455, 542	ჭარიშვილი ზურაბ 250	
"	ავთანდილ 278, 281, 368, 404, 423, 456, 541	ჭაფარიძე გიორგი 491	
"	სვიმონ 333, 368	"	ონოფრე 540
"	მჭეკაბუკი 541, 573	ჭაშიტაშვილი ქაიხოსრო 629	
"	თეიმურაზ 496—498, 541, 543, 573, 614, 688	ჭეირანაშვილი ნასუიდა 681	
"	ვახუშტი 541, 543, 573, 577, 614, 688	ჭიგრაშვილი ბერუკა 392	
"	ზაალ 543	"	შოშიტა 392
"	დავით 519, 604	ჭიმშერ სახლთუხუცესი 356	
"	იოსებ 604	ჭიმშიტაშვილი დათუნა 338	
ჭაზღან ბექე 44		ჭინჭინასშვილი მათელა 131	
ჭამასპი მდივანბეგი 137		ჭიცძე ქრისტესია ქემბა 182	
ჭამასპი ბოქოულთუხუცესი 275		ჭობინაშვილი საბა 567	
ჭამნარაშვილი ლაზარე 354		"	გულასა 567
"	რამაზა 354	ჭოეშვილი 14	
ჭანალაშვილი ზურაბა 284		ჭოლბორდი გიორგი 470	
ჭანასლანი 628		"	რამაზა 470
ჭანაშვილი ბერო 514		ჭორაშვილი ბერია 378	
"	დათუნა 552, 554	ჭორჭასძე ივანე 41	
"	გიორგი 454	ჭორჭაძე მერაბ 66	
ჭანდიერ ბოქოულთუხუცესი 209		ჭოჭვისძე ივანე 385	
ჭანდიერიშვილი გივი 96		ჭულაბაანთ დავით 469	
"	როსებ საგარეჯოს მო- ურავი 95, 96	ჭულაბაშვილი დავით 615	
"	გარსევანი 166	ჭულფანისშვილი 59	
"	გივი 181, 214	ჭურიაშვილი თამაზა 386	
"	ბაატა მდივანბეგი 190, 277, 312	ჭ	
"	მანუჩარ 214, 216	პაშაბეგ სუფრაჩი 111	
		პანესაშვილი მურადა 123	
		ბახვერდბეგი 549	
		პოქილოთ ბაღდასარა მწერალი 251	

ა

აბანო 69, 125, 262, 274, 306, 308
 აბანოს ვეძა 384
 აბუეტი 45
 ავაზანი 30, 434, 471
 ავაზნის წყარო 121
 ავანხევი 25
 ავდარა 105
 ავეთი 128, 129
 ავლაბარი 343, 381, 382
 ავნევი 426, 435
 ავქალა 671
 აზიკური 12
 აკაურთი 18, 19
 აკოფას სოფელი 105
 აკრავაშენი 514
 აკურა 190, 204, 231, 232, 292, 294
 აკურთა 121, 151
 აკურისი 35, 84
 აკურისქევი 237
 ალაზანი 237
 აღგეთი 148, 152, 218, 229
 აღმატი 248
 აღონი 450, 453
 ამბრაული 20
 ამლევი 12
 ანაგა 230
 ანგრევანი 21
 ანდორეთი 521
 ანდრია? 336
 არადეთი 132, 531
 არაშენდა 192
 არბუვი 248
 არბუზი 45
 ართანა 277, 451
 არქაუნი 160, 522
 ატენი 435, 473, 524, 608
 აფნისი 132, 491
 აღაიანი 136, 255
 აღეკი 127
 აღუმარე 25
 აშპახანა 381
 აშურიანი 521

აშულლარი 521
 აჩხოტი 332
 ახალგორი 225
 ახალდაბა 116, 243, 282, 422
 ახალსოფელი 132, 419, 522, 598, 599
 ახალქალაქი 269, 524
 ახალშენი 11, 34, 40, 41, 252—256
 ახალციხე 117, 462, 630
 ახაშენი 422, 441
 ახთალა 479
 ახმეტა 332, 338, 483, 493
 ახმაჭი 520
 ახოთა 256, 257
 ახოტი 103, 217, 219
 ახპატი 164
 ახრისი 433, 517

ბ

ბაბია 34
 ბალახური 28
 ბანოსა (ფანოსა) 546, 547
 ბარამეთი 129
 ბარამეთუბანი 129
 ბარგისქევი 33
 ბარქაღარა 105
 ბასილის უბანი 44, 45
 ბაღალარი 126
 ბატრიონი 374, 375, 450, 451
 ბედენი 94
 ბედიყარი 293
 ბეთენია 12, 35
 ბელოთი 694
 ბეშოეთი 434, 524
 ბერთუბნი 616
 ბირბიტაშენი 393
 ბიწმენი 237
 ბოგვი 314
 ბოდბე 549
 ბოლნისი 123, 212, 297, 389
 ბოლო 280, 281
 ბორი 123
 ბორჩალო 164, 531
 ბოსლეზი 26

ბოსლეთი 131
 ბოძორა 32
 ბრბონა 132
 ბრეთი 240, 536
 ბრინჯის ხევი 36
 ბროწლეთი 69, 136, 262, 679
 ბრუტიანის მთა 110
 ბუშატი 97

გ

გარა? 462
 გარგალი 39
 გარეთ უბანი 265, 441, 649, 650, 651
 გარეჯვარი 116, 236, 282
 გარისი 100, 101
 გაურარხი 210
 გაჭნიხევი 384
 გელას სოფელი 25
 გელდიგილსნი 25
 გერისთავი 520
 გვერდის ძირი 384
 გვეძინეთი 131, 132
 გვირგვინეთი 34
 გიორგწმინდა 397
 გოგას გუერლი 103
 გოგას წყარო 96, 97
 გოგალჩელი 25
 გოზალას სოფელი 521
 გოლისი 476
 გომარეთი 20, 241
 გომთწყალი 96, 97
 გომი 265
 გორი 117, 121, 258, 282, 359, 376, 434, 454, 520, 524, 536, 578, 598, 608, 613, 636
 გორიჭვარი 522, 523
 გოჭანხევი 248
 გრაკალი 436, 598
 გრემი 45, 46, 248, 384, 452
 გუარეთი 12
 გუდარეკი 29, 34, 65, 66, 94
 გულგულა 680
 გულეული 26, 32
 გუნანეთი 260
 გძელა 199

დ

დაასტუზანდი 165
 დაბას კალა 31
 დადვალეთი 34
 დავით-გარეჯი 275
 დალანი 103
 დამპალა 234
 დამღალუს წყალი 274
 დარბაზი 110, 115, 117
 დარუბანდი 184
 დალესტანი 564
 დევიპედი 39
 დევთ ნასახლარი 96, 97
 დელუყულიჩანას სოფელი 105
 დელიცნუტი 571
 დვალთა 12
 დვანი 113, 120
 დიაკნის ქვა 105
 დიბა 434
 დიდი ბაბია 34
 დიდი გორა 43
 დიდი ეგრისი 334
 დიდი ლილო 258
 დიდი ქარელი 371
 დირბი 659
 დისუელი 42, 121
 დიღმაშენი 21
 დიღოში 252—256, 433, 441, 549
 დმანისი 18, 33, 550
 დმანის ციხე 15, 33
 დოესი 128, 373, 436, 532
 დურნუკი 229

ე

ეგრისი 334, 637
 ენაგეთი 10, 13, 33, 377
 ერდო 260
 ერტისი 11, 34
 ერწო 12, 370
 ესტაწმიდა 58
 ეშუის წყარო 13
 ეჩმიადინი 381

ვაკე 351
 ვანთა 24, 97, 180, 190, 231
 ვანქი 34
 ვარდანას ჭალა 442
 ვარდის გორა 74
 ვარდის უბანი 155, 293
 ვარდოვანა 198, 444
 ვარიანი 208, 430, 431, 523, 522
 ვარცლა 258
 ვარხუნა 120, 154
 ვაჭირი 230
 ვერე 58, 129
 ვერხვანალა 204
 ვლონეთი 255

ზ

ზა 34
 ზაკუი 39
 ზედულეთი 43
 ზემათხავი? 429
 ზემო ოროშმანი 25
 ზემო ჭახობი 145
 ზემო მძივლეთი 133
 ზემო სობისი 436
 ზემო ხვითი 598
 ზერტი 161, 253—256, 441
 ზიარი 485, 489
 ზიკურტი 317

თ

თაგოეთი 131, 183
 თავლათუბანი 132
 თავმგრუგულაი 137, 138, 666, 667
 თათოზა 521
 თათრის მელიდანი 649, 651
 თალა 34
 თაკუი 12, 351
 თანდრულალი 26
 თაფანი 11, 34, 368
 თაწმილა 110
 თევდორწმილა 11
 თეთრი სოფელი 111
 თეთლაგორი 511
 თელავი 653, 655

თელას ღელე 258
 თელეთი 173, 433, 521
 თერგვენი 426, 526
 თეძამი 58
 თიანეთი 216, 331
 თიხრევი 69, 188, 252, 306
 თლენავი? 435
 თორმანეული 262
 თორტიზა 116, 304, 683
 თრელვი 129
 თრეხი 129
 თრიალეთი 218, 252—256, 523
 თუშეთი 331, 388

ი

იარდას უბანი 32
 იაღლუზია 25
 იის ციხე 129
 ილემი 140
 ილზა 476
 ინდოეთი 173, 174, 176
 ინწობა 452
 იორი 181
 ირისკოპოზი 142
 ისპანი 209, 215, 261, 371, 462, 529, 571, 690
 იულთა 278, 422, 451
 იყალთო 483

კ

კავთისქევი 59, 254—256
 კალოუბანი 265
 კარალეთი 270, 325, 685
 კარალის ხევი 485
 კარბი 43, 434, 521
 კარდანეხი 230
 კარსანი 136
 კარშაგარი 22
 კასპი 433, 434, 470, 520, 522, 598
 კაქაკუტი 274
 კაქრეთი 486
 კახეთი 388, 642
 კახისუბანი 248
 კერნაკი 117

კენისჯვარი 130
 კეზეთი 216
 კვანტასლისი 34
 კვანჭალა 247
 კვარხითი 73
 კვესეთი 34
 კვირიკეთი 34
 კისის ქევი 97, 312, 653, 655
 კლდისა 33
 კლდის წყარო 262—263
 კოდა 99, 258
 კოდის წყარო 523
 კოდმანი 132
 კოია 34
 კოლბოული 317
 კონდოლი 216, 312, 653
 კოტჩაწეგლეცი 25
 კოხტა 34
 კრეფა 30, 153
 კრკონის მონასტერი 38, 39
 კრცხილა 31
 კრობანი 130
 კრწანისი 219, 545
 კუშისი 99
 კუშირეთი 598

ლ

ლავამასტევი 74
 ლავაშა 199
 ლარები 257
 ლევის უბანი 31
 ლუთეთი 77, 194, 195
 ლერწამი 218
 ლეტი 384
 ლეჩხუმი 123
 ლიახვი 305, 314
 ლისი 11, 70
 ლიპარიტისაშა 20
 ლიპნი 12
 ლიჩი 476
 ლიუურეთი 110
 ლოპოტა 278, 384, 453
 ლორაშენი 25
 ლორე 104, 105, 164

ლოკის შთა 25
 ლული 614

მ

მალამხსული 25
 მანავი 451, 515
 მანაქერტი 18
 მარაბდა 24, 34, 203, 204, 404, 405
 მარიამნი 34, 279
 მარმაროვანი 96, 97
 მატანი 45, 474, 475
 მაშავერა 151
 მაჩხაანი 230
 მახარაღაჭი 158, 433, 522
 მგრგვალი ჭალა 45
 მელე 41, 119
 მელისკერელი 199
 მერე 626, 691
 მეტეხი 295, 577
 მეძლეი 103
 მეჭვრისკევი 304, 433, 521, 571
 მეჭუღის წყალი 304
 მთიულეთი 406
 მიტაშენი 28
 მიტარბისი 241
 მიწოზი 131
 მიჭა 25
 მლაშე 54
 მოდამნახე 34
 მოდამნახის ციხე 96, 97
 მოქრისი 70
 მოხისი 521, 554
 მუავა 166
 მუხათი 155
 მუგუთი 28, 31
 მუსეფრიანი 82
 მუტვისი 22
 მუხათი 99, 241, 242
 მუხრანი 43
 მღვრიეს ქევი 237
 მურალის წყარო 229
 მშელის ნახტომი 452
 მცხეთა 77, 252—256, 441
 მცოვრეთი 223
 მძივლეთი 133

ბ

ნადარბაზევი 522
 ნაკაშური 123
 ნარბალი 237
 ნარეკუავი 43, 44
 ნასაძროხალი 680
 ნასაპარსევი 523
 ნატბეურა 258
 ნაფარეული 452
 ნაქალაქევი 34, 325, 521
 ნაციხვარი 112, 113
 ნაწრეთი 521
 ნახიდური 137, 138
 ნახჩევანი 454
 ნეფის წყარო 270
 ნიაბი 252—257, 441
 ნიგოზწყალი 617
 ნიონჭევი 112, 113
 ნიქოზი 362, 470, 523
 ნიჩბისი 77, 82, 128, 144, 194, 313
 ნორის უბანი 151
 ნოსტე 57, 62
 ნოჯის ქევი 188
 ნუგზარას სოფელი 434
 ნული 50, 146, 262, 306, 307
 ნუზლი 158, 346

ო

ოკამი 36, 523
 ორბეთი 155
 ორბოძალი 521
 ორთაშუა 100
 ოროზმანი 26
 ორტაშენი 434—436, 471
 ოსიაური 594
 ოღნიანი 384
 ოჩიაურის ქევი 257
 ოჩლური 155
 ოძისი 40, 41
 ოხერა 313

პ

პატარა ეგრისი 324
 პატარა მარიამნი 34
 პატარძელი 371
 პიტლოვანი 188

რ

რატევანი 27, 42, 43
 რასტაბაზარი 226, 381
 რევანენი 34, 204
 რეხა 116, 433, 436, 470, 520, 522, 554
 რეხულა 326
 რიკაძე (სოფელი) 69, 262
 რუისი 132, 263, 302, 319, 342, 435, 470, 531, 607, 613
 რუისპირი 483
 რუსეთი 396
 რხვითი 362

ს

საათაბაგო 377, 379
 საამილახორო 434, 522
 საპარათიანო 70, 105
 საპარათაშვილო 105, 694
 საბატი 113
 საბუე 346, 452, 467, 476
 საბუშატლო 338
 საგარეჯო 96, 97, 366, 371, 425
 საგურამო 227
 საღვთისთავილო 134, 136
 საღვთი 239, 240
 სათარხნო 577
 სათბილელო 70
 საკარისი 26, 608
 საკირე 31
 სალორო 105
 სამაგარა 26
 სამაღანთ კარაქა 33
 სამანგლელო 380
 სამთავისი 522
 სამთის წყარო 199
 სამლაშე 117, 118
 სამროვლო 358
 სამშვილდე 594
 სამწევრისი 77, 80, 129

სამწყალი 146
 სამწყარაძეო 194, 208
 სანოორე 278
 სანაინი 142, 143
 სანებლისი 130
 სარკინეთი 34, 110
 სასაღტია 148
 სასირეთი 73, 367, 419, 465, 603
 სასომხითო 105
 სატივე 69, 262
 სატეხი 346
 საუაერე 39
 საუანჩიელო 517
 საშაბურო 462
 საჩერკეზო 258
 საჩოლაუნო 338
 საცაგერლო 124
 საციციანო 195, 531, 532
 საციციშვილო 61, 134
 საცხენისი 402
 საძაგანო 517
 სახვევი 218
 სახუევანი 103
 საკორცე 238
 საკოპის კალა 90
 საქუნდარი 123
 საჯავახიანო 106, 577
 საჯავრისი 393
 სეიდაბათი 382, 473, 649
 სენები 126
 სველნეთი 198, 342
 სვიმონას სოფელი 221, 433, 521
 სიონთა 39
 სილნალი 515
 სკრა 37, 403, 567
 სიქიშხანი 20
 სობისი 161, 436, 521
 სომხითი 32, 274
 სოსნის ნასოფლარი 171
 სტამბოლი 621
 სტოკა 69, 262
 სულგედია 25
 სულუტი 31
 სურამი 61, 62

სხალნარი 33, 204
 სხერტა 295

ტ

ტაბახმელა 86
 ტაშალია 26
 ტანძია 26, 91
 ტაშირი 104, 105
 ტაშისკარი 241
 ტახტის გორა 451
 ტბისი 11, 13, 33, 147, 203
 ტბეთი 524
 ტირნისი 384
 ტირძნისი 567
 ტნუსის სოფელი 26
 ტფილისი 406, 441, 503
 ტუვიავი 553, 663, 687

უ

უბისი 140
 უდაბნო 276
 უზემაფირმადის სოფელი 26
 უზუნაური 237
 უკანდალეთი 339
 უკანგორი 24
 უკუდარი 35
 ულუმბა 561
 ურცთალა 274
 უსანეთი 325
 უსისტყე 522
 უტო 249, 332, 492, 493, 538

ფ

ფაზანთ კარაქა 33
 ფარეჩეკი 25
 ფელის ციხე 58
 ფიტარეთი 20, 109, 110, 204
 ფიცე 39
 ფიცხისი 70
 ფონთხელა 136
 ფრისი 523
 ფურნავისი 523
 ფშავი 369

ფცა 309

ფხვინისი 435, 521, 522, 525. 598

ძ

ქალიგენი 34

ქარელი 131, 371, 491

ქართლი 379, 388, 418, 642, 695

ქედის ეკლესია 25

ქეთილაშენი 25

ქემერტი 495

ქერანდენი 25

ქვაბევანი 23

ქვათახევი 149

ქვაჭალა 474

ქვახვრელი 436

ქვემო აბანო 32

ქვემო ბოლნისი 297, 389

ქვემო თაგუთი 24

ქვემო მძივლეთი, 133

ქვემო ოროშმანი 25

ქვემო რეხი 236

ქვემო სობისი 434

ქვემო საბუზარა 34

ქვემო უბანი 253, 441

ქვემო შინდლარა 26

ქვემო ხვითი 598

ქენა ტკოცა 554, 556

ქინძათი 262, 306, 307

ქინძარა 523

ქისიყი 515

ქოთიში 260

ქოდალის ციხე 689, 690

ქოლაგირი 521,

ქორდი 475

ქსანი 280, 281, 311, 325, 326, 557

ქსოვრისი 73

ქუათეთრისი 691, 692

ქუნადრისი 40, 41

ქუნაფლაზი 131

ქუთაისი 414

ქუჩა მონასტერი 31

ქუჩათი 34

ლ

ლანიზანი 103

ლანუქი 293

ლართისკარა 407

ლვერეთი 69, 133, 262, 524

ლვერაულა 306

ლლანა 218

ლოლორა 476

ლოლოვანა 98, 222, 250, 260

ლორთეთი 34

ლორთთავა 94

ლუკისხევა 129

ლურო 165

შ

უაბაღა 14

უაღრუჟელი 25

უაესკეთი 25

უაზანარაშვილის სოფელი 31

უაზაბი 517

უამიში 25

უანდარა 429

უანდუჭა 105

უარაია 191

უარაბაღა 164

უარაბულახი 275

უარაქილდისი 25

უარადაჭა 112, 455, 456, 542

უარაში 25

უელტყეული? 502

უენეთი 131

უენდრება 123

უინცვისა 132, 417

უოთონიშულახი 224

უორანია 42, 43

უორნევი 224

უოროვანი 151

უომაქილისა 105, 522

ურის ქევი 183

უუდრო 221

უურისი 241

უ

უაგოგოზი 24

უაენი 70

უავსაყდარი 26

უაისულანი 433, 449, 522, 598

უაისულემი 150

შანკავერი 167
 შანშის სოფელი 315
 შარაფხანა 43, 44
 შაჰიანი 96, 97
 შერთულა 615
 შეხუეტილა 103, 218
 შილა 320, 346, 377, 452
 შინდნარი 110
 შინდისი 219, 637, 639
 შირაქი 91
 შირვანი 479
 შირჩაპატი 105
 შიშთავა 105
 შუაბი 123
 შულავერი 111

ჩ

ჩალა 199
 ჩალიანი 258
 ჩალაუბანი 549, 577
 ჩალის ციხე 30
 ჩანგილარი 36
 ჩელთი? 452
 ჩეკური 216
 ჩინას ჭალა 31
 ჩინახაური 21
 ჩირაგმეშენი 25
 ჩიქუნური 51
 ჩიხური 412, 43
 ჩოჩეთი 252—256, 441
 ჩრდილის უბანი 279
 ჩობახური 653—657, 659
 ჩორსუ 225, 381, 651
 ჩუხურეთი 269
 ჩხერის ციხე 140
 ჩხიკვათა 33, 386
 ჩხობანი 142

ც

ციხეზღავი 252—256, 441
 ციხედიდი 252—256, 304, 441, 442
 ცოვრეთი 29, 34

ცული 346
 ცუქითი 131
 ცხეკვი 229
 ცხვილოზი 470, 520, 522
 ცხინვალი (ქრცხინვალი) 318, 460, 490, 523, 564, 598, 664, 672, 674, 678, 696
 ცხირეთი 40, 41
 ცხნარი 12
 ცხრაშუხა 610
 ცხუკური 412
 ცხურისი 12, 34

ძ

ძარი 202
 ძალღათხევი 241
 ძეგვი 252, 264, 265, 441
 ძევერა 305, 434, 470, 605
 ძვიმღეთი 325
 ძიძის მონასტერი 131
 ძოვრეთი 373

წ

წაბლოვანა 69, 262
 წავკისი 79
 წაკულთა 524
 წარუთი 31
 წიაბეთი 216
 წერაქვი 259
 წითელი ეკლესია 26, 105
 წილქანი 44
 წინანდალი 97
 წინანაური 260
 წინარეხი 252, 348, 441
 წინწყარო 152, 170, 229, 515
 წირაშთა 94
 წიწამური 166
 წნორი 31
 წოლადი 325
 წორბისი 598
 წუნეთი 128, 382

ბ

ბალა 113, 524, 598
 ბანდრის ქევი 248
 ბანავსკუთი 283
 ბაობი 34, 113, 136
 ბენკები 113
 ბერემის წყალი 96, 97
 ბვიროსი 167, 168
 ბიაური 479
 ბიკპიკის წყალი 94
 ბიბეკის წყალი 274
 ბიტები? 523
 ბუიროსი 111
 ბუკის სოფელი 105
 ბრეში 110
 ბური 199

ბ

ბალები? 131
 ბანბოძოარი 25
 ბანდაკი 40, 62, 423
 ბატის სოფელი 26
 ბაშმი 275—276
 ბეკორძი 387
 ბენგალი 200
 ბეფინისხევი 476
 ბედეურეთი 129, 208, 373
 ბიდისთავი 247, 473
 ბოლაშენი 97

ბოგლე 33, 57, 281, 496
 ბოვლევის ციხე 573
 ბოზეთი 12
 ბონი 76
 ბორასანი 547
 ბორისები 34
 ბოფისი 65
 ბოშაძემარი 241, 242
 ბული 24

გ

გელთუბანი 115, 282, 301, 305, 306,
 585
 გეთუბანი 304

ჯ

ჯაბა 110
 ჯაფახეთი 367, 547, 591, 637
 ჯავის ხეობა 524
 ჯაზიანი 26
 ჯვარები? 238
 ჯვარი 246
 ჯილღი 105
 ჯიმიტი 485

ჰ

ჰავლაბარი 343, 649, 650

ტერმინთა საძიებელი*

ბ

- აბაზი 145, 651
 აბანო 186, 212, 213, 291
 აბდარი 298
 აბრეშუმი 266
 აბჯარი 13
 აგურხანა 649, 651
 აღლი ყეენის ა. 122; 133, 289, 290, 299, 439, 676
 აგადმოპყრობა 684
 აგეჭულობა 341
 ავი ა. დაგმართებია 57; ა. და უკაცრ-
 ული 62'
 ავაცობა 61, 183, 555
 აზატი 492
 აზნაურშვილი სწორი ა. 9, 10, 33, 49, 59, 63, 64, 67, 77—83, 98, 107—110; მო-
 დებული ა. 118; 158, 159, 164, 240, 272, 389, 412—415, 441, 509, 518, 560, 563; შუათანა ა. 573, 601, 644; ცალ-
 მოგვი ა. 601; 627, 692
 აზნი ქელმწიფის ა. 645
 ათეული ბოლნისთა ა. 41
 ათი ღალას ათზედ აილებდეს 172
 ათისთავი ქვეყრის ა. 283; 498, 623
 აივანი 306, 307
 ალაგი 35, 42, 90, 103; სასარხლო ა. 42; 56; საცილობელი ა. 90 მოუგონე-
 ბელი ა. 156; განაფიცი ა. 477; სასი-
 კვილო ა. 591
 აღება? მამული ბატონს უალოს 53
 აღნება? 412
 ამაგი ა. და კირნახული 398
 ამბოხი 499
 ამოვარდნილი 86, 247
 ამოწუხეტილი ა. და დაობლებული 79; 435
 ამიანაგობა 291
 ანაწერი 329, 412
 ანბრი 307
 ანგარიში 400, 532; სათხოვრის ა. 560; 651
 ანეული 111
 ანდერძება მამული მიანდერძაო 53
 ანდერძი 264, 459, 460, 514
 აოჭრება 56
 არაწმინდება 75
 არბაზობა 571
 არეკალი 163
 არსა 163, 482, 515, 564, 627, 646
 ასისთავი 216
 აფორაქება (იხ. დაფორაქება) საქონე-
 ლი აიფორიაქესო 79
 აფუშვა დედაწულთ აფუშვისათვის 356
 აღაპი 66
 აღთქმა 448
 აღიდათი 224, 678, 690
 აჟრა გლეხი აუყაროს 126, 412
 აშა 419, 438, 465, 509, 671, 694
 აშორო 49, 52, 53, 56, 59, 61, 62, 77—
 83, 106, 109, 117, 118, 127, 164, 176, 177, 212, 238, 279, 284, 286, 298, 300, 302, 317, 318; უაშორებდა 328, 348, 361, 372, 385, 410—416, 423, 458, 465, 593
 ასალშენი 133
 ასი 629
 ასო 145, 171, 183, 204; ა. გაეტეხათ 235; 622
 ასისყალუ 233
 აჯნახი 290, 296, 315, 330, 353, 381, 400, 500, 609

* ყველა გვერდი მითითებული არ არის.

ბაგა 117, 235, 283, 392, 470, 478, 479
 ბადალი 386; ბ. გლეხი 579
 ბათილამა 686
 ბათილი 511, 606
 ბათლი თალი 196
 ბალი 257
 ბაქი 433
 ბაშა 111
 ბანი 300; სახლის ბ. 355
 ბაუი 264, 265, 525, 526
 ბარა 362, 363
 ბარათი ცოლი და შვილი ბ-ში გაუცეს 111; 170, 215, 216, 239, 240—243, 248, 253, 259, 282, 283, 308, 334, 341, 351, 368, 373, 377; ბ-ში ჩაეგდოთ 403; 414, 422, 426, 441, 486, 543, 594, 604, 622, 660
 ბარგი 406
 ბარქაში 12
 ბარძიმი 347
 ბატანი 172
 ბატონი (მეფე) 35, 47; კახის ბ. 60, 62, 217; ქართველის ბ. 60, 62; იმერლის ბ. 60, 62; 68; მეფეიდრე ბ. 79, 84; 106—107, 190, 214, 215, 227, 273, 285, 306, 354, 378, 398, 406, 407, 414, 480—482, 513, 564, 629
 ბატონგაწყრომილი 153, 154
 ბატონიშვილი ბ. მდივანბეგი 151
 ბატონუშობა 561
 ბალი 150, 176, 177, 304, 310, 386, 421, 433, 442, 469, 544, 589, 598, 599, 640; 649, 662
 ბაღა 19, 46, 127, 149, 225, 226, 353, 363
 ბაუალი 233, 296, 315
 ბეგარა 203, 476
 ბეგლარბეგი ყარაბაღის ბ. 164
 ბედოვლათი 174
 ბეზლობა 56, 599
 ბეითალმანი (ბეითალმალი) 513, 524, 576, 617, 640, 656, 670, 690
 ბელდარი 233
 ბემაიობა 267

ბესაზობა 555
 ბიგება მესისხლეს ბ. დაუწყო 108
 ბიკი 108, 133, 192, 204—206, 234, 235, 257, 363, 382, 394, 413; ნასყიდი ბ. 417; 567, 591, 605
 ბოგანო 116; ბ. უმაგულოდ 132; 205, 393; ბ. და მეკომური გლეხი 543; 622
 ბორჯალი ფიცის ბ. 50; 189
 ბოსელი 17, 218, 386
 ბოსტანი 118, 133, 150, 172, 277, 393, 640
 ბოქოულთხუცობა 45
 ბრალი 619
 ბულმაზა? 248
 ბუში 223, 530
 ბუქულა (წისკელი) 494
 ბჰე (ბრჰე) 44, 46, 51, 52, 55, 72, 81, 102, 118, 119, 144, 331, 337, 411, 476; დავსხედით კარისა ბრჰენი და მო-ურაენი 46; დავსხედით ბჰედ და მოსა-მართლედ 691
 ბჰობა (პჰობა) 56, 63, 83, 262, 231, 545

გაზაბება 13
 გაბათილება განაჩენი გაგვიბათილებია 554
 გაბარათება მამული გაუბარათეთ 115, 214
 გაბრა საქორწილოში გაუბრა 148; იმა-ში გაეაბარეთ 385, 386
 გაბჰობა (გაბრჰობა, გაპჰობა) 35, 56, 63, 64, 72, 102, 118, 166, 333, 345, 412, 445, 611, 625
 გაგდებით გ. რომ ყოფილიყოს 112
 გაგინება 300
 გათხოვება 341, 567, 587
 გაკეთება გ. და წაქდენა 106
 გაკითხვა ალათანგი გავიკითხეთ, ჩივაძე გავიკითხეთ 61
 გალავანი 307, 346, 355, 435, 438, 522, 599
 გალაშქრება სანადიროდ გაილაშქრა 91
 გალახვა 211, 333, 410, 413, 489, 668, 683, 684

გალახულობა 334, 457
 გამდელი 67
 გამთავე 141
 გამოთრევა უკაცრაული გ. 58, 77, 80
 გამონახვა 13
 გამოსავალი 218, 292, 320, 398, 456, 465; ყმისა და მამულის გ. 530; 581, 587, 622, 647, 673, 690
 გამოსაღები სამელიქო გ. 201; 578
 გამრიგე 251
 გამოფიცვა 58, 64, 68, 83, 86, 96, 97, 110, 133, 169, 213
 გამოფიცული გ. მამულები 69; ორჯერ გამოფიცული იყო და აღარც მესამე დაედებოდა 91
 გამოლარიბება გ-ში ნაყილობა 216
 გამოცდა 403
 გამოძიება 41
 გამოძიებულობა 15
 გამოწვევა გამოაწვია თავს დასასხამათ 413
 გამოხსნა 108
 გამოხუება 75
 გამჟღავნება 79
 გამსყიდველი 197
 გამწეობა 227
 განაყარი 693
 განაყოფი 85, 137, 241, 340, 422, 423, 430
 განაჩენი 35, 50, 53, 83, 92, 93, 100, 111, 120, 146, 153, 160, 185, 186; ბატონის გ. 371, 482; 404, 407, 413, 418, 421, 428; მეფის ვახტანგის გ. 435, 509; 459, 462, 463, 466, 497, 510, 516; გ. გაცუღდა 518, 529, 536, 563, 568, 572, 574, 581, 593, 602, 607, 638, 669, 673, 676
 განგებულება 15
 განდრეკა განჩინების გ. 559
 განდრეკილება 448
 განზრახვა ნდომით და გ-ით 318
 განმატიჟება დაისჯებიან და განიპატიჟ-ვიან 500
 განრინება წყევლისაგან განარინეს სული მისი 160

განსჯა 445
 განყოფობა 480
 განჩინება 160, 429, 467, 525, 533; დიდი გ. 525; 558, 559, 562, 568, 575, 589, 590, 619, 622; ქურდობის გ. 625; 634, 641, 646, 659, 661
 განწესება 539; ახალი გ. 596, 681; სა-ქართველოს გ. 623
 გარდაბრუნება გარდამიბრუნდა და ბეზ-ლობა დამიწყო 56
 გარდაყიდება მამულზედ გარდაყიდებუ-ლიყვენ 691
 გარდამავლობა გ. კანუნთასა 445
 გარდასვლა სამართალს გ. 83; ბრძანებას გარდავა 122; განაჩენს გარდავა 124, 144
 გარდაშეება გარდაუშვით და არა ზედა-აც 46
 გარდაწყვეტილი 51
 გარდახდომა პირობას გარდაჰხდენ 54
 გარდახუენა 58, 77, 79, 108
 გარდახუენილი გ. და დაბალთულნი 78
 გარდაქლვენიება 55
 გარიგება 146
 გარონიება ტყუილი იყო და გავარონი-ნეთ 155; 412
 გარჯა 240; ხელდახელ გ. 457
 გარჯილი 223
 გასადევარი 237
 გასავალი 231
 გასამართლება 15, 73, 92, 183, 333, 388
 გასამწნა გაუსამწნეს და გაუსამძღვრავს 91; 242
 გასამყრელი 172, 191, 260, 378, 379, 558
 გახინჯვა საკომლოთ გაცხინჯეთ 65
 გასყიდული 197
 გასყიდულობა მამულის გ. 232
 გატება საფიცრის წიგნი გამიტებეთ 44; ქურდები გატებოს 67; ფიცი და პირო-ბა გაგუიტებეს 82; მქნელი გაუტებოს 164; სახლის გ. 227; ახოს გ. 237; ლო-ყა გაუტება 600; ცხვირი გაუტება 602; ბრძანება გაუტებია 630
 გატეხილობა 601

გატყდომა ამჟამი გატყდა 228
 გაუგებლობა 272
 გაუკაცრავებული 63
 გაურჩეულად 148
 გაფიცული გ. და გასამძღრული 90
 გაქურდვა 411
 გაღარიბება ძმა და და გავლარიბდითო 80; 410
 გაუენება ტყე გააყენა 142, 143
 გაყიდვა 141, 144, 173, 174, 180; ტყვის გ. 192; ნასყიდი მამული გაყიდა 232; 249, 338, 356, 360, 377, 401, 402; გლეხი კაცი მამულს ვერ გაყიდის თუ არ ნასყიდსა 390; უბატონო ყმა თავს ვერ გაყიდის 570; 581; კაცი გაუყიდნათ 695
 გაყოფა 9; ძმურად გაიყონ 12—14; სწორად გაიყონ 14; შუა გაიყონ 39; სულზე გაუყონ 46; ძმაზედ გაიყონ 446; მკლავზედ უნდა გაიყონ 622; სულზედ გაიყონ 622
 გაყრა 10, 15; მოყრობიდან გამყარაო 59, 61; 127, 157—160, 189, 203, 205, 214, 444
 გაშარიკება 291
 გაშორება 214
 გაჩენა 9, 12—14; სამართლის გ. 83
 გაჩენილი 14
 გაცარცა 53, 67, 68, 396, 609, 684
 გაცალცავება გაგვიცალცავებია 124
 გაცემა გაქცა და დაგასხეს 166
 გამძლიანება 239
 გატუდება 46; ხელი გატუდეს 48; გუცლი გატუდლა 80; განაჩენი გატუდეს 154, 367; სიგლით გაგვიცუდებია 160; 185, 253, 263; სიგელი გატუდებულია 455; განაჩენი გატუდლა 518
 გატუდებული 51
 გაწბილება 92, 93, 386; ცოლის გ. 396; მოახლე გაწბილებინა 438; მხლებელი გაუწბილებია 552; მოახლე გაგვიწბილა 552, 669; 677
 გაწილვა ბარათით გაეწილათ 216
 გაწყრომა ბატონი გაგწყრომია 53; მოუჩაყის სახლი გამიწყრაო 56; ბატონი

გამიწყრომა 56; მეფე გაწყრომოლა და მოეკლა 153
 გახარება თავი გაიხაროს 336
 გახეიბრება 59
 გერი 382
 გინება 355, 509
 გირაო 176, 177, 193; გ. ექიროს 237; გ. ლიხსნას 237; 323, 375, 392, 396, 408, 455, 456, 464, 487, 501, 542, 565, 596, 598, 645, 647, 663, 673, 686, 687
 გლეხი 13, 14; მეგუიღრე გ. 36, 43; 47—52; კუპლი გ. 57, 77, 83, 111, 198, 243; სამკუიღრო გ. 278; გასამყრელი გ. 278, 281; გ. იქრთამე 413; გ. მოსთხარე 412; მეკმუტი და ბოგანო გ. 543
 გოგო 176, 204, 235; ნასყიდი გ. 383; 385, 411, 570
 გომური 306, 307
 გობი? 517
 გუერცმოყენება გუერც მოიყენაო 56
 გუთანი 111, 436
 გულავად გ. იყენით და გარდიკიდენით 107
 გულის გაერთება გულიც გაუერთეთ 81
 გუჯარი 41, 73, 74, 235; საწყევრის გ. 276; 320; გ. ნასყიდობისა 339; გ. შეწირულობისა 339, 421; 617, 657

დ

დაბალთული 78
 დაბეზლება 59, 64, 411, 423, 424, 599
 დაბეჭდვა წიგნი დაუბეჭდეთ 262
 დაგდება ქალიც დამიდლო 59—62
 დაგირავება 396, 536, 542, 575, 576, 583, 584, 587
 დაგირავებული 177
 დაგლეჯა წიგნი დაგლეჯონ 51; წვერი დაგლეჯა 600; ქოჩრის დაგლეჯა 600
 დავა 155; დ. გავაშვებინეთ და ჩავატარეთ 336; 406; დ. და ლაპარაკი 442; 479, 485, 511
 დავთარი 264, 422, 486, 487, 512, 524, 525, 560, 578
 დათმევა ველარ დავითმევით 82
 დათრევა ცოლშვილი დამითრევს 58

დათხოვა არაშელაშვილს დავითხოვეო 59

დათხრა თვალები დაუთხრია 623

დაკარგვა ცოლშვილიც დაუკარგეო 108

დაკოდვა 140, 316, 328 დედათქვენი დავ-კოდეთ 140

დაკოდლობა 48, 49, 439.

დალაქი 246, 382

დალაშქრვა 370

დალახვა 683

დამარცხება მსახურსა და აზნაურშვილს არცაა დამარცხებია 59; 414

დამკვიდრება 69; დავუიმკვიდრებია მითი ბარამდისინ 105; დაამკვიდრა სამარ-თალმა 589

დამნაშავე 75

დამოყვრება 55, 56, 60

დამოციქულება 108

დამცვრევა 412

დამხდომი 217, 230, 231

დამხდური 71, 91, 161, 168, 174, 176, 220, 233, 341, 354

დანარჩუნება სამართალმა დაგანარჩუნა 72

დანაშაუები 53, 58, 140

დანაშაული 125, 264, 272, 557, 559, 620, 623

დანიშნული 59, 643

დანახარჯი 532, 687, 690

დაობა 274

დაობლებული ამოწყუეტილი და დ. 79

დაპატიჟება 81, 82

დაპატრონება 70

დარბაისელი 15, 69, 212, 248

დარბევა 58, 68, 106, 161, 182

დარდისარი 224

დასაკლისი 278

დასარჩობად 76

დასაქმება 606

დასახლება 491

დასინენა 414; ბატონის დ. 593

დასტურად დ. და მართლად 71

დასტური 61

დასტუხათი 408, 565

დატაცებული 126

დატყვევება 370

დაურეება 77; სისხლშიდ დაურევა 124
დაუსაკლისობა 278

დაფიცება 14; ნაბნით დაიფიცოს 47—50;
ხელშეხრით დაიფიცოს 47—50; ხატ-
ზედ დაიფიცოს 50; ტყუილად დაფი-
ცება 546

დაფორაქება (დაკარგვა) საქონელი დამი-
ფორაქეს 56; საბადულობა დამიფორა-
ქეს 58; ცოლშვილის დაფორაქება 108

დაფილვა 395

დაყოლა ფიცსა დაპყლოდეს 35

დაშავება ენის საქმით დაშავებულიყო 125; 184, 410, 439

დაშავებული 410

დაშველება 112, 187

დაჩემება 477

დაჩენა წყალობად დავიჩენო 60

დაჩეხვა ფარი დამაჩეხე თავს 48

დაცარცვა 683

დაცურცილი 58, 63, 106

დაწამება 192, 329

დაწინდვა 328; ქალწული დაიწინდა 445

დაწუხობა დავიწყვენით 106

დაქერა 13, 74; მოყურად დაუქირავსო 56; საბადულობით მამული არ დაი-
ქირვოდა 74; სახასოთ დაქერა 153;
166; შორს დავიქირეთ 417; მამული
ქლმით დავიქირეთ 557

დაქიდება მამულს ოხრობითა დასქიდე-
ბისართ 70

დაქრა 47, 48, 135, 166, 339, 428, 592

დაქრილი 133

დაქრილობა 339

დახიზნვა 301

დახსნეილება 108

დღოგი 224

დებულობა 320; ბატონყმობის დ. 595

დედაკაცი საბატო დ. 63

დედაწული 356

დედოფალი 47

დეკანოზობა 264, 265

დეგრეფანი 17, 225, 289, 290, 315, 353,
400, 439

დივანი დ. ვუყავ 184

დივლათი დ. მეფეს 201
 დიკასტრია 360
 დოვლათი 694
 დრამა 156, 659
 დრო დროს შემოგდებით 141, 275
 დრომოუდევარი 274

ბ

ბზო 17
 ბზოსახდელი 17
 ბკუდერი 109, 110, 133
 ბელი 224
 ბელიაღი 377
 ბენის მოკრა 534
 ბენისტარება 157
 ბერთობა 261
 ბერთახლობა 106, 157, 160
 ბერისთავი 60
 ბესთიბრიანი 482
 ბეშკალასი 356

გ

გალი 124, 126, 150, 162, 178, 240,
 245, 260, 264, 301, 309, 321, 323, 330,
 343, 363, 381, 394, 397, 398, 400, 408,
 424, 425, 483, 565, 576, 628, 643, 644,
 673, 689; ბადალი გ. 365
 გარისი 162, 487; საქონლის გ. 621
 გარისობა 621
 გაქარი 319
 გახში 381, 382, 383, 651
 გეზირი 433
 გენახი 13, 19, 112, 119, 134, 144, 163,
 169, 195, 243, 277, 336, 352, 361, 390,
 397, 421, 430, 433, 435, 470, 492, 536,
 580, 589, 604, 617, 640, 658, 673, 684
 გეკილი 292
 გეკილ-გეზირი 69, 88, 89, 105
 გეჭი 296, 400, 511, 620, 648; გ. თუ
 ნაღდი 400

დ

დავთი 473
 დაკვა 584
 დარალი 420

დარარი 511, 518
 დელდასხმა 356
 დელაშე 678
 დელსიძე 205
 დვარი (ბუარი) ნასყიდი ზ. 13; 201,
 123; სახასო ზ. 133; 152, 166, 167;
 227, 236, 240, 260, 307, 363, 436,
 470, 520, 543, 598, 648
 დიანი 106, 158, 382
 დითევი იბ. მზითევი
 დოლო 356, 357

ე

ეაბია ბურჯის თ. 649
 ეავალი 15, 65, 336, 406, 422, 452;
 ეაქინებელი თ. 15; 550, 561; მესამე
 თ. 573, 603, 668, 682
 ეავალიშვილი თ. კახეთში არ იყო 346:
 369, 509
 ეავლათავ თ. შეფუცვა 693
 ეავდარბაზი 31
 ეავდასხმა 62, 77—82, 165, 413
 ეავდახსნა 481, 571
 ეავდახსნილი 442, 443
 ეავდახსნილობა 661
 ეავდები 511, 628
 ეავდებობა 327
 ეავისგასამტებლო 284
 ეავის გატება 211, 212, 284, 302, 438,
 456, 601, 669
 ეავისგატეხილობა 439
 ეავის დამსხვრევა 211
 ეავისნატები 302
 ეავილდარი 362, 583
 ეავლა 353, 400
 ეავნი 164, 228, 268, 312, 425, 455, 456.
 647
 ეავს გახვლა ეავს ვერ გაუვიდოლით 46
 ეავსმდეგი 217
 ეავქელობა 259
 ეათრობა 529
 ეამამათ ფ. ეამამათ 337; თუმანი თ. 396
 ეამასუქი 164, 176, 177, 220, 226, 228,
 268, 290, 301, 319, 375, 376, 397, 405,

406, 408, 455, 456, 487, 542, 564, 565,
621, 622

თანადგომა 69, 105

თანამკვიდრი 15

თარხანი 205, 208; თ. და მოყალნე 212

თარქიმნად ასი მარჩილი თ. მიაართოს 59;

სოფელი თ. დავვიდონ 110, 111

თასი 12

თაფრალა 549

თაღარი? 118, 134, 235, 662?

თეთრი 49, 52, 57, 65, 80, 108, 144,
148, 158, 163, 164, 170, 174, 219, 234,
240, 245, 250, 266, 267, 301, 317, 318,
341, 351, 368, 375, 382, 394, 401,
405, 414, 418, 423, 427, 428, 438,
455—458, 465, 466, 479, 480, 483, 487,
511, 526, 531, 532, 542, 543, 564,
565, 577, 583, 584, 617, 628, 629,
663, 673, 686—688, 690

თემი 412

თესლი თ. კაცი 70

თეფში 12

თვალი თ-ები დაუთხრია 623

თივილა 319

თლილა 427

თოფი ჩახმახის თ. 303; 427; თ. ესრო-
ლათ 620

თოფჩიბაში 261, 262

თოფ-ხმალი 634

თრევა 82

თუთუნჯაგი 224

თუმანი 52, 57, 63, 83, 141, 163, 226,
245, 272, 292, 312, 341, 375, 394,
424, 455, 501, 526, 563, 592, 620, 634,
652, 668, 682, 695

თუშმალი 143

თხემი მოწამეთა თ. 75

თხოვნა ქალიც მთხოვა 55, 59; ცოლი
უთხოვნია 59

ო

იარალი 46, 53, 134, 401, 427

იასაული 395

ილათი 274

ილაჯი 561, 645

ილეოთი 245

იმზომიერთი 47

იორარი 461, 469

ისარი 48; ი. ესროლა 692

იბტიარი 378

პ

კათალიკოზი ბატონი კ. 72—74

კალატოზი 233, 290, 292, 433

კალო 283, 475

კალო-საბჰელი 123, 172, 218, 386, 393,
604

კარაბალინი საბაზიეროს კ. 303

კარავი 303

კარი მიველით ყაენის კარშიგან 52; მო-
გვიდგეს კარსა დარბაზისა ჩუენისა-
სა 54; კარზედ უბჰანა 248; კარზე ილა-
პარაკონ 260; კარზე მოიყვანე 260

კარკაცობა 62

კარპანი? 17

კაცი საპატიო (საბატიო) კ. 13, 35, 54,
93, 108, 336, 356, 389, 423, 611, 637,
668; მცნობელი კ. 13; მოსხმული კ.
14; მასხოვარი კ. 42, 74, 87, 99, 667,
678; მკვიდრი კ. 45, 112; ყაღარი კ. 57,
63, 71, 472; მომსმინო კ. 59; მოკეთე
კ. 62; მოპირე კ. 62; ამოვარდნილი კ.
65; უფროსი კ. 67, 99, 243, 273, 366,
397, 443, 678; თესლი კ. 70; ქელშემ-
დები კ. 76; შესახელებული კ. 52, 63,
72, 93, 107; შეუსახელებელი კ. 57, 63,
77, 78, 79, 107; შეგდებული კ. 72,
101, 103, 311, 318, 395; სწორი კ.
77—82, 107; მოღალატე კ. 78; მაცნე
კ. 79; მონასყიდე კ. 84; აფა კ. 87;
ხორცშესხმული კ. 88; მოდებული კ.
101; თემის კ. 101, 111; ნაყმევი კ. 108;
მკულელო კ. 108; მეპატრონე კ. 120;
საცაგერლო კ. 124; მეგვიდრე კ. 127,
229, 489, 560; სოფლის კ. 161; ესთი-
ბრიანი კ. 229; ახსაყალუ კ. 233; მარ-
თლის მცოდინარე კ. 244; აყრილი კ.
280; ხატის კ. 287; ზითვის კ. 293; მო-
დავე კ. 317; გასყიდული კ. 336; ტო-
ლი კ. 359; მოსტიბარი კ. 373, 374;

მსახლობელი კ. 380; მიეოლილი კ. 391, 413; სულისმოყვარე კ. 421; საამილახორის სახასო კ. 434; სარწმუნო კ. 495; მიკედლებული კ. 510; სათავისთაო კ. 523; საციციანოს კ. 532; მოთაბარი კ. 539; ამოწყვედილი კ. 542; აშარი კ. 554; ორგული კ. 557; დატყვევებული კ. 557; ნასყიდი კ. 560; დამსწრე კ. 667; შევარდნილი კ. 672; სახასო კ. 677; მოძღვრიანი კ. 686; მუხტაბარი კ. 688

კაცისკვლა 349, 461

კბილი კ-ის ჩადგდბინება 212

კერძი 13, 110; წ. და კერძი 398

კელათ ყოჟნ თუმანიშვილის კელათ ვიყავო 585

კვალი ვენახი ცხრა კ. 685

კვლა (მკვლელობა) 140, 160, 153, 189, 208, 209, 303, 336

კოდი 314, 348, 393, 428

კოკა 314

კომლი 31, 260, 309, 339; საწოლი კ. 31; სამკვიდრო კ. 281

კორდი 133

კოშკი 56, 133; 253—254, 306, 307, 604

კულუხი 195, 358, 362, 545, 596

ლ

ლაგაზი 355

ლაღაზარა 650

ლაპარაკი 155, 157, 210, 294, 325, 331, 464, 473, 479, 495, 538

ლაშქარი ლ. მომისხაშს 48; 62, 63; ლ. შეიყარა 77, 78; ლ. დამასხეს 79; ლ. მოგუეხდუნებინოს 79

ლაშქრობა 260, 554

ლეკობა 197, 377

ლიტრა 191, 266, 628

ლიტურღია 448

ლოჟა ლ. მომიტეხეს 49; ლ. გაუტეხა 600

მ

მადლის გარდაქდა (საპატარძლოსათვის)
მადლი გარდაქდევინე 61

მადლგარდაქდილი (საპატარძლო) 6!
მაზლი 482

მაზმუნი 644, 651, 652

მათრაკი მ-ის დაკერა 357

მალი 571

მალუჯათი 362, 377, 418, 531, 571, 572

მალუჯათობა 481

მამამთავრობა 156, 256

მამასახლისი 111, 161, 173; ხეობის
მ-ები 273; ქვეყნის მ. 515

მამინაცვალი 118

მამულ-ღედული 341

მამული 9—13; სახასო მ. 13, 97, 283, 313, 404, 422, 434, 435, 520, 594; ნასყიდი მ. 13, 52, 72, 169, 232, 342, 360, 367, 371, 404, 462, 470, 563, 564, 641; საკომლო მ. 33, 250; სამეგრეო მ. 39, მ. ბატონს უალს 53; მ. უქადეს 57; მ. და საქონელი 51; სამკვიდრო მ. 52, 72, 84, 104, 214, 215, 368, 529, 532, 615, 632, 692; სამუქუო მ. 84; საგლეხო მ. 84, 573; მ. ვიყიდეთ 52; მ. ვიქრთამეთ 52; მ. მიშოვნია 52; საერთო მ. 52, 434, 436, 488; მ. საერთოდ დადევით 52; მ. დაიჭირა 61, 368; საბაღურობით მ. არ დაიჭირვოდა 74; გამოფიცული მ. 69, 238, 261; სამოურაო მ. 97; საცილობელი მ. 111, 117, 144, 277; მ. გაუბარათეთ 115, 214; წყლის მ. 119; ხატის მ. 122, 436, 495; უკაცო მ. 132; მკუდრი მ. 148; წილი მ. 162; მ. სკეროდეს 164; გასყიდული მ. 174, 640; შემატებული მ. 214, 215, 351; ნაშოვი მ. 214, 215; კერძი მ. 244; ფიცით გატანილი მ. 247; წანართმევი მ. 261 ბატონის უდასტუროდ მამულს ვერც იყიდის, ვერც გაჰყიდის 280; მ. უქამიათ 281, 390; მ. ეყიდა 325, 371; ნასისხარი მ. 332; საღაო მ. 368; გლეხიკი მამულს ვერ გაყიდის, თუ არ ნასყიდსა 390; გირაო მ. 396; მ. და აღგილი 410; მ. ექამო 418; მ. უყიდნია 420; საყდრის მ. 422; სახნავი მ. 434; გაუყოფარი მ. 379,

468; ხარაბა მ. 520, 537; შენი თუ ხა-
 რაბა მ. 537; მ-ის მეგვიდრობა 542;
 მ-ის სამეგვიდრობა 615
 მამულლობა მ-ით მიეყიდნა 338
 მამულწარმოქმნილი 153
 მარანი 17, 123, 235, 254, 307, 330,
 353, 386, 439, 442, 492, 573, 649, 662
 მარგალიტი 593
 მართლება ფიცმან ამართლოს 47—50
 მარიფათი 400
 მარჩილი 59, 64, 77, 80, 134, 139, 150,
 158, 219, 264, 309, 328, 330, 385,
 394, 413, 415, 427, 438
 მასლაპათი 220
 მაცნე 79
 მახსოვარი 74, 87, 98—100, 184, 249,
 279, 422
 მდევარი 566
 მდივან-მორდლობა 253
 მდივნობა 256, 442
 მღურება 280
 მფარაუე 290, 371
 მებზე 241
 მებატონე 421, 425, 557, 558
 მებალაზე ბატონის მ. 425
 მებჭვე 414
 მეზანდუე 296
 მეზერე 144, 235, 236, 361, 655
 მეზობელი 125
 მეზურნე 144
 მეომური მ. და ბოგანო გლეხი 543
 მელიქ-მამასახლისი 176, 193, 233, 268
 მეგვიდრე 113, 514, 515, 608
 მეგვიდრედ მ. ეკილებიან 638
 მეგვიდრობა მ. მეგვიდრობა 542; მ.
 ახსნიან 542
 მენაღარე 314, 341, 575
 მენახვერე 244
 მენახირე 256
 მენახსოვრე 372
 მეპატრონე 35, 41, 65, 69, 105, 136,
 164, 231, 263; ლორეს მ. 164; ბორ-
 ჩალოს მ. 164; ძველი მ. 638
 მერუე 111, 161

მესანთლე 290
 მესისხლე 55, 108; მ-დ ამინდალ 55.
 მესისხლეობა 61
 მეტოქე 530
 მექანარობა 314
 მექვაბე 296, 592
 მეღალე 210
 მეღორე 409
 მეშველი 355
 მეჩანგე მ. მუახლე 529
 მეჩითე 523
 მეჩოგურე 650
 მეძაობა 625
 მეტურქულე 382
 მეხრე 191, 356
 მეჩინიბე 524
 მეჯორე 382
 მწარეული 382
 მითევი (ზითევი) 285, 293, 303, 322,
 379, 400, 401, 415, 424, 425, 434,
 459, 460, 492, 643, 644
 მთა მ. კამონ 182
 მთავარდიაკვანი 66
 მთხრობელი 395, 657
 მიზლი 420
 მიზდღეჩი 67
 მიზეზმომოუღებელი 274
 მილახვარბაში 350, 592, 593
 მილახვრობა 531
 მიმოკვეთება სოფლის მ. 421
 მიმუიდველი 434
 მინალთუნი 178, 234, 240, 288, 302,
 509, 543, 546, 582, 627, 643, 647,
 650, 668, 682, 685
 მიმძლავრება 265
 მინასყიდობა 200
 მინდი 152, 494
 მირი 348; მ. ამოიკუთვოს 349
 მირიშქარბაში 381
 მირობა 349
 მისაცემი 162
 მიუტოლა მიიყოლოს ფიცში 510
 მიტევება 272
 მიუცემლობა 61
 მიშქარბაში 350, 487

მიწა სახასო მ. 133, 134, 194, 393, 465;
 სათემო მ. 137; სათავისთაო მ. 198;
 მოსყიდული მ. 199, 200; საკომლო მ.
 249; ხატის მ. 278; სანახირო მ. 283,
 476; დღის მ. 299, 393; სამი დღის სა-
 ხნავი მ. 376; ურწყავი მ. 393; საქნავი
 მ. 443; ათი დღის მ. 470; საღალღო მ.
 493
 მიქდობა 57, 58, 208, 684
 მიჯნა 375, 421
 მკერვალი 381
 მკვიდრი მ. კახი 386; მ. ჯავახი 387
 მკვლეილი 309
 მკლავზედ გაუფა ენახის გამოსავალი
 მკლავზედ უნდა გაიყონ 622; ქერი
 მკლავზედ უნდა გაიყონ 622
 მკლავი 650
 მოადო 695
 მოახილი 512, 569, 605
 მოახლე (მუახლე) 53, 56, 162, 228, 383;
 ნასყიდი მ. 438; 605, 669
 მოგებული 56, 409; მ. რჩობა და ყოფა
 124
 მოღავე 362, 425, 516, 517, 608, 680
 მოგება 187, 206
 მოღაობა 374
 მოდგომა საქმეში მომდგომოდეს 56
 მოდებული მ. აზნაურშილები 118
 მოვალე 343, 487, 551, 576, 645
 მოთაბარი მ. მოწმე 538, 577 მ. შეადგოს
 539
 მოთემე 205
 მოკეთე 62
 მოყიდება სახლისკაცად კელარ მოვკი-
 დეთ 157
 მოკითხულობა 83, 373, 527
 მოლარე 46
 მოღეწვა ფერხი მომაღლე 49
 მომსმინო სიტყვის მ. კაცი 59
 მომსყიდველი 199, 280
 მომპირნე 104, 141
 მონაგარი 52, 245, 287, 604
 მონასიბი 621
 მონასყიდე 84, 199, 340, 367, 434, 437,
 541, 628

მონაწილე 530
 მოპირე მ. კაცი 62
 მორწყვა 277, 279, 281
 მორკმა ქონებით მორკმელიყო 206
 მორკმა-გადიდება 104
 მოსაპართლე 51, 55, 56, 81, 93, 102,
 151, 162, 208, 231, 251, 262, 275,
 277, 281, 394, 476, 482, 490, 511, 528,
 529, 532, 538, 545, 607, 632, 672; ბე-
 და მ. 691
 მოსამხაზურე 56, 133, 530, 627
 მოსაქმე 35, 69, 88, 89, 105, 171, 172,
 200, 204, 205, 221, 231, 241, 260, 283,
 284, 313; ბატონის მ. 126; მ-მ ალაპა-
 რაკოს და გაურიგოს 144
 მოსისხარი 92
 მოტება ლოყა მომიტებეს 49
 მოუღევარი 136
 მოურავი ბატონი მ. 55—65; 106; სოფ-
 ლის მ. 625
 მოურაობა 136, 253, 256, 264, 265, მ.
 ექამა 295
 მოფიცარი 35, 36, 47, 71, 73, 99, 138,
 144, 145, 154, 159, 188, 229; მ. შეუგ-
 დოს 311, 314; მ. შეუსახელოს 318,
 396; მ. უშვოს 311, 318, 334, 396;
 შეგდებული მ. 311, 391; შეუგდებული
 მ. 311; ყადარი მ. 334, 396; მ. მიაყო-
 ლოს 334; მ. შეადგოს 391, 472; ამ ხა-
 რისხის მ. 574; მ-რად შევაგდევით 692
 მოქალაქე 87, 186, 233, 292, 394, 545
 მოღალატე 78
 მოღალატეობა 79
 მოყადაღე 301, 302
 მოყალნე 173
 მოყენება საქმე არ მოვიყენე 56
 მოყვრობა 55, 60, 61, 65, 119, 609;
 შეამავლობით და მ-ით 591
 მოყუარე 55—57, 79, 106, 125, 245;
 მ-რად გამოველოდიო 55, 56; მ-რად
 დაუქირავსო 56, 57
 მოშლა საქმე მოშალოს 66
 მოჩივარი 166
 მოცილე 638
 მოციქულობა 48

მოძალე 276
 მოწამე 72, 96, 97, 137; გარეშე მ. 143:
 შეგდებული მ. 346, 510; მუხტაბარი
 მ. 487; სარწმუნო მ. 556, 581, 603,
 626; მოთაბარი მ. 538, 577; შეგდებუ-
 ლი მ. 611
 მოწამლვა 141
 მოწმობა 69, 147, 239; მ. ექნა 406;
 სარწმუნო მ. 603
 მოწოდება სამართალში მოუწოდეთ 599
 მოკირვება კიდევ მოვიკირვებ 60
 მოკირვებით მ. ებძანა 74
 მოკირნახულე 341
 მოხელდახელე 592
 მოხელე 46, 175; ეკლესიის მ. 422
 მოკლომა 81, 82
 მოკალაბე 412
 მოკამაგირე 314, 397, 570, 594
 მოკვნელი 271
 მსახური 46, 52, 58, 59, 63, 64; შესა-
 ხელებული მ. 58, 59, 77—83, 98,
 107, 109, 111, 139, 148, 164, 173, 191,
 203, 240, 264, 283, 401, 402, 428, 595,
 596, 614, 627, 693
 მსაჭული 530, 533, 557, 590, 613, 662,
 669, 675
 მსუიღველი 142, 199, 280, 360
 მსჯავრი 499
 მტერობა უკაცრაული და მ. 61; აკვაცო-
 ბა და მ. 61; მ. გამოიჩინა 62; მ. და
 წყენა 125
 მტრობა 349
 მტყუნება ფიცმან ამტყუნოს 47—50
 მულათი 688
 მუსავადი? 241
 მუსაიბობა 337, 360
 მულქნა ბელაშის მ. 248
 მუმეიზი? ხელმწიფის მ. 358
 მუშა 236, 305
 მუჩალგა 270, 271, 543
 მუცლის წახდენა 509
 მუხანათი 559
 მუხტაბარი 460, 487, 537, მ. ქეთხელე-
 ბი 613; 688
 მუჭალამა 509

მქნელი 62; მ. გაუტეხოს 164
 მქონებელი 16—32, 519
 მცვედანი 170
 მძღავრობა მ-ით სკერია 661, 665
 მხევალი 270, 529
 მხლებელი 162—164, 227, 386, 416, 552

6

ნაბაგვარი 257, 258
 ნაბადი 427
 ნაბალარი 235, 646
 ნაბნით ნ. ლაიფიცოს 47—50
 ნაბოსტნარი 235
 ნაბრკობი 35, 51, 107, 188
 ნავაქრი 679
 ნავენაკობი 83, 390
 ნაზურევი 98, 117, 231, 247, 441, 470,
 494, 520, 543, 640, 667
 ნათესავი 87, 88, 366, 390
 ნათესაობა 558
 ნაილაქი 291
 ნაიონჯარი 452
 ნაკალოვარი 450
 ნაკოშკარი 270, 306
 ნაკრაულობა 272, 300
 ნალაპარაკევი 55
 ნალბანდი 233, 524
 ნამარცხი 414
 ნამაქიარამი 159
 ნამშითვი 293, 407
 ნამრუშები 499
 ნამსახური 104
 ნამსახურობა 558
 ნამტერალი 126
 ნამტერევი 412
 ნაოხარი 37, 110, 186, 248, 253, 336,
 442
 ნარბევი 126, 191
 ნარუვალი 450, 451
 ნასადგომარი 79
 ნასახლარი 235, 257, 283, 306, 474,
 617
 ნასისხარი ნ. მამული 332
 ნასისხლად ნ. და საუპატოდ გაგვიჩენია
 93; ნ. მოგართვით 140, 141

ნასისხლი ნ. სოფელი 69
 ნასოფლარი 9, 13, 217, 219, 238, 239
 ნასყიდათ ნ. ღაღეცს 172; ნ. ისარჩლო-
 ღით 192; ნ. იპერს 570
 ნასყიდი 13, 52, 45, 46, 72, 124, 130,
 152, 163, 169, 175, 195, 197, 200—202,
 225, 237, 247, 254, 269, 275, 276, 282,
 296, 314, 325, 326, 333, 341, 360, 370,
 372, 385, 390, 392, 407, 420, 421, 423,
 426, 431, 434, 444, 454, 461, 462,
 495, 502, 535, 542, 575, 614, 618, 640,
 650, 665; ნ. მამული 13, 52, 72; მკვიდ-
 რი ნ. 45; ნ. ენახი 169; ნ. ბიკი 175;
 გლეხი კაცი მამულს ვერ გაყიდის თუ
 არ ნასყიდსა 390; ნ. ან სამკვიდრო
 575
 ნასყიდობა 124, 137, 142, 172, 216, 218,
 253, 280, 282, 286, 293, 338, 348, 349,
 351, 358, 367, 368, 406, 407, 433—437,
 442, 462, 474, 480, 481, 502, 529, 532,
 536, 541, 563, 564, 583, 596, 615, 628;
 ნასყიდობით მეკიდებიანო 482; მრუ-
 დი ნ. 552
 ნატამალი 307
 ნატბევევი 450
 ნატკენობა 302
 ნატუყარი 328
 ნაფაქი 414
 ნაფუძარი 118, 168, 235, 306, 325, 343,
 372, 390, 392, 589, 604
 ნაქადები 44
 ნაქმარი (ნაქმნარი) 58, 59
 ნაქონი 499
 ნაქრამევი 52, 379
 ნაქურდლად 83; მიწები ნ. გიქირაესთ
 638
 ნაქურდალი 54, 188, 245
 ნაღდი 296, 382, 511, 546, 648; ნ. თუ
 კეჩი 400
 ნაშენი 133, 170, 226
 ნაშენობა 186, 421, 434
 ნაშოვარი საკუთარი ნ. 605
 ნაცარცვი 359, 427, 428
 ნაცემი 211
 ნაცემობა 302

ნაცემულობა 211
 ნაძალადევი ნ. სამამულე საქმე 83; 414
 ნაძარცუი 14, 54
 ნაწისქვილარი 404
 ნაწისქვილევი 42, 127
 ნაწუალობევათ მამულს ნ. ირჩოდა 72
 ნაწუენი 59, 126, 185
 ნაპირნახულები 133
 ნახარჯი 65
 ნახიარი ნ. წამოესხა 57, 58
 ნახსენები თქუენი და ზურაბისათვის ნ.
 იყო 88
 ნდომა ნ-ით და განზრახვით 318
 ნებაწადილობა 225
 ნებისმყოფელი 158
 ნიგოზი 403, 492
 ნივთი 206
 ნიშანი წიგნი და ნ. 64, 69; ბძანება და
 ნ. 69, 83, 84, 88, 89, 103, 104; ნიშან-
 ზე ელაპარაკებოდა 635; მიაართვას შე-
 კაზმული ცხენი ნიშნათ 635
 ნიშანშემზღუდი (საპატარძლო) 61
 ნოქარი ნ-რის ხარჯი 582; 671
 ნუწლი ჩანახი ნ. 585
 ნუსხა (ნუსხა) 47, 199, 230, 276, 277,
 280, 298, 311, 323, 400, 500, 651; მზი-
 თვის ნ. 460

ო

ოლა 203
 ომფორი 75
 ორგულობა 559
 ორთითი 302
 ორიანობა 67
 ორხაო 12
 ოსმალთა 351, 405, 547, 552, 553, 581
 ოსმალ-ყიზილობაშობა 360
 ოქმი ო. და ბძანება 641; ო. გვებოძა
 661
 ოქრომკედელი კარის ო. 397
 ოცისთავი 173, 498, 624
 ოქრობა 70
 ოჯახი ო-ის მოშლა და დამცრობა 158,
 159

პარვა ცხენი მოეპარა 251; 361, 625
 პარტახტი 47, 540
 პატიუი 511
 პატრონი 9, 15, 33, 35, 42—44; მამუ-
 ლის პ. 632
 პირადგამოღება გარიგების მოშლა პი-
 რად გამოიღოს 159
 პირი ორი პირი ცხუარი 58
 პირისმიდრეკა პირი მიიღრეკა 654
 პირსწადგომა სამართალში პირს წამო-
 უღდა 534
 პირუტყვი ცხენი და პირუტყვი ჰყვან-
 დო 55
 პრინება აღარ ეპრინებოდეს 60, 216,
 272
 პრეე იხ. ბეე
 პური ურემი პ. 61; კოდის ნამცხუარი პ.
 66; 531

რ

რაზი 209, 224, 249, 257, 292, 372, 428,
 431, 467, 470, 481
 რაყამი 240, 262, 351, 352; კელმწიფის
 რ. 532
 რიგი ბატონეშობის რ. 561
 როგორყოფილობა 523
 რუ სათემო რ. 161, 234
 რუქუმი 330
 რჩა ირჩოდეს 12—15; 35; ირჩოდეს და
 რჩოდეს 46; ნასეიდობით ირჩოდა 137
 რჩევა 410
 რჩომა მოგებელი რ. და ყოფა 124;
 შმრალი რ. 172; 351, 410
 რძალი 80
 რჭული რ-დან შემეტულა 56

ს

საანჯმნოდ 559
 საადაპო 37, 39, 40, 41
 საადაპოდ მამული ს. დაუდგეს 102
 საბადულობა 58
 საბადურობა ს-ით მამული არ დაიჭირ-
 ეოდა 74

საბალახე 224, 249, 384, 453, 475, 522,
 668
 საბაზიერო 451
 საბაჟო 18
 საბატიო ს. კაცი 13, 35, 54; ს. დედაკა-
 ცი 63
 საბატონიშვილო 614
 საბაღე 149
 საბელი 118, 119; სიგძით ერთი ს. 118
 საბეჭდავით ს. მიეტათ 495; 551
 საბოგანო ს. ხარაბა 520
 საბოსტენ 39, 149, 283
 საბრჭოდ 63, 68; დედაკაცი ლაშქარში
 ს. ვიარებოდეს 63
 საბუღარი 120
 საბქო 663
 საბძელი 218, 235, 296, 475; საბძელ-ბო-
 სელი 469
 სადავო 127, 139, 245, 285, 322, 326,
 350, 353, 408, 423, 425, 426, 501, 611,
 612, 644
 სადეკანოზო 264, 325
 საერო 452
 საწენაქროთ 544, 640
 სათემოთ ს. დახარჯულიყოს 144
 საზიანო 142, 278
 საზლაური 251, 271; ქურდობის ს. 624;
 სისხლის ს. 624
 სათავისთავო 328, 523, 524, 536
 სათავისოდ 44, 114, 126, 143, 145, 146,
 157, 184, 186, 187, 201, 203, 211
 სათავნო 543
 სათესი 231
 სათიბი 126, 218, 248
 სათიბური 17
 სათივე 241
 სათლი 303
 სათორნე 17, 118, 178, 193, 218, 220,
 225, 290, 315, 330, 353, 364, 400, 439,
 442, 469, 649
 სათქმელი 155
 სათხოვარი 560, 578
 საიასაულო 183, 268, 510, 688
 საკანონო 156, 625, 659
 საკომლო (საკუამლო) ს-თ გავსინჯეთ 65:

საგლებო ს. 195 ს. ეყიდა 216, 223;
248, 249, 313, 384, 498, 524
საკუთარი 41, 329; ს. ნაშოვარი 605
სალაპარაკო 65, 74, 81, 97, 134, 156,
187, 203, 245, 260, 289, 294, 311, 322,
326, 350, 353, 408, 423, 426, 464,
467, 481, 485, 501, 511, 532, 610, 611,
612, 622, 644, 693
სალარო 306, 307
სალაპი 178, 193, 233, 289, 315, 400
სალიანი 380
სამამათავრო 253, 265, 442
სამამულედ 224, 275, 334
სამამულსო ს. აღარაინ ღარჩა 70
სამანი 183, 221, 222, 229, 234, 242
სამართალი კელმწიფის ს. 15, 567; 54,
65; ს. უყონ 69; ს. გაუჩინეთ 77; ს.
დაედებოდა 77; ქალაქის ს. 87; ს. ვქე-
ნით 102, 138; ს. გაუჩინეთ 138; ს-ში
ვალაპარაკეთ 142; ს-ით დავანარჩე-
ნეთ 154; გაყრის ს. 157; ს-ში ვერას
შეუიდა 172; ს. ექნათ 209, 221; ბატო-
ნის ს. 227; საქართველოს ს. 240, 591,
592; 273, 277; ს-ში ჩაეცვინდით 317;
ს-ში ვერა შეუეიდნენ 320; ს. დაეკ-
ლოთ 261; სასირცხო ს. 356, 357; ს.
განუსაზღვრეთ 387; ს-ში დავსხედით
391; უფროსი ს. 395; წყლის ს. 419;
ქართული ს. 529; ძველი ს. 596; ს-ში
მოუწოდეთ 599; ს-ში ჩაეციდნენ 653
სამართალი ბერძული 552, 657
სამართალი სომხური 552
სამართალი ვახტანგისა 439, 545, 624,
637, 647, 657, 682, 683
სამართალი კათალიკოზთა 657
სამარცხებელი 156
სამარხი 82, 83, 226, 288, 290, 303,
314, 315, 321, 364, 425, 460
სამარხო 622
სამდივანბეგო 268, 312, 313, 425, 426,
625
სამდივნოთ ს. საქმე გამიხდა 102
სამდურავი 157, 271, 692
სამეზერეგო 231
სამელიქო 201

სამეკრეო 172, 203, 205, 210
სამწარეული 307
სამთო 522
სამკაული 397
სამკედრო 303
სამკვიდრებელი 529
სამკვიდრო 67; ს. შეკულოდა 85; ს-ზედ
მისულიყო 113; 561, 562, 587, 589;
ნასყიდი ან ს. 575
სამკვიდრობა მამულის ს. 615
სამკუილობით ს. ირჩოდა 72; ს. იჩემებ-
და 121—122
სამკუილოდ ს. და სამამულოდ 70; ს.
ღარჩა 120
სამლაშე 522
სამლოცველო 499
სამოსახლო 427
სამოურაო 295, 586
სამროვლო 358
სამსახური 66, 69, 561, 563, 596
სამსჯავრო 499
სამუქვო (სანუქვო) 133, 147, 170, 187,
202, 247, 295, 304, 324, 449, 542
სამლუდელი 452
სამქმო 105; ქალა ს-თ დაენებეთ 181
სამქრო საყდრის ს. 319
სანათი 104
სანაღარო 314
სანახშირე სისხლი და ს. 107
საორაგული 137
საოჩხე 265
საპალნე 66, 162, 163, 164
საპარაკლისო 499
საპირისწამლე 686
სარგებელი 106, 162, 228, 236, 250,
264, 267, 312, 349, 394, 397, 455, 456,
466, 483, 577, 647, 673
სარგო 191, 218, 453; საქუარისმტეირ-
თველო 41; მემალობის ს. 41
სარდაფი 225, 290, 400, 439, 501, 650
სართი 353
სარამე? 365
სარტყელი 427
სარუვე 187
სარჩელი 44, 55, 67, 70, 77, 85, 92,

- 100, 239, 239, 241, 271, 274, 282, 264, 294, 304, 308, 336, 401, 418, 430, 465, 473, 495, 532, 535, 666
- სარჩლობა** 13, 47, 53, 54, 64, 68, 83, 85, 86, 113, 118, 137, 151, 163, 187, 188, 219, 203; ნამეკობრეცსა სარჩილდეს 47; კმალსა სარჩლობა 53, 54; ისარჩლებოდი 68; ცუღებრალოდ ესარჩლებოდა 85; ნასყიდობით სარჩლობა 151
- სარჩო** 158, 206, 227, 303, 621
- სარწყავი** 111
- სასამართლო ს. და სალაპარაკო** 209
- სასამღურავო** 65
- სასარე** 154, 211
- სასახლე** 12, 17, 45, 46, 112, 123, 133, 195, 254, 393, 469, 596
- სასარჩლო** 42, 184
- სასაფლაო** 56, 58, 109, 110, 126, 133, 149, 156, 168, 195, 234, 248, 249, 260, 302, 303, 308, 428, 430, 495, 541, 543, 561, 589, 604
- სასაქმით საქმე ს. ჩაუგდოს** 47
- სახვინაო** 173, 191
- სასიარცხო ს. სამართალი** 356, 357
- სასისხარი** 125
- სასტუმრო** 369
- სასწაული (ხატი) ს. მოუხვეწოს** 109
- სასჯელი განჯანონების ს. 446; მამამთავრობითი ს. 499**
- სატევარი** 427, 634; ს. დაეკრა 591
- საუარესო** 128—132, 240, 282, 386, 624
- საუკაცრაო** 58
- საუმცროხო** 123, 133, 157, 215, 234, 282, 308, 386, 399, 469, 441, 442, 498, 536, 558, 604, 622, 623
- საუპატიო** 50, 75, 76, 92, 93, 125, 126, 162, 228, 271, 303, 319, 330, 356, 416, 489, 546, 601, 634, 668
- საუპატიურო** 83
- საური** 139, 529
- საუფროსო** 9, 12, 13, 36, 45, 52, 112, 128—132, 157, 171, 214, 216, 234, 240, 252—256, 259, 260, 281, 282, 290, 308, 311, 321, 370, 373, 386, 392, 399, 400, 439, 449, 498, 536, 558, 573, 604, 622, 623, 631, 664, 679
- საუფლისწულო** 160, 434, 517, 525, 526
- საუხუცესო** 15, 17, 18, 20, 22, 23, 29, 31
- საფარი** 429
- საფიცარი** 81, 143, 162, 163, 328, 336; ს. გაგიტეხით 141
- საქვეწაქროთ** 544, 640
- საქვრიო** 173, 191, 567
- საქმე საგანაყოფო ს. 44; ს. სასაქმით ჩაუგდოს 47; ს. ასაქმოს 47; საყარყაშო ს. 63, 65; უპატიური ს. 77; ავი ს. 77, 81, 88, 140, 166, 182, 331; უკაცრაული და ურიგო ს. 82; ნაძალადევი სამამულე ს. 83; გასამძღრული და გაფიცული საქმე 90; ს. სამდიგნოთ გამიხდა 102; სასისხარი ს. 106; საცილობელი ს. 113, 121, 124; ფიცის ს. 121; სალაპარაკო ს. 122; ენის ს. 125; ს-ს უღებდენ 126; ნაწყენი და ნამტერალი ს. 126; გასამართლებული და გასარიგებელი ს. 154; ურიგო და უმართებულო ს. 165; ნაყვაცევი ს. 182; ნასაქმი ს. 416; უწესო და ქვეყნის დამაქვეყელი ს. 417; საუფლისწულო ს. 449; სასჯელო ს. 499; უპატიო ს. 634; საბატონეშო ს. 659**
- საქმობა ს-ბით წამხდარხარ 57, 59; ბატონმა ასაქმა 416**
- საქონელი** 55, 56, 67, 68, 79, 83; მამული და ს. 46, 51; საერთო ს. 52; მონაგარი ს. 52; ს. და პირუტყვი 64; 114, 164, 176, 266, 287, 299, 303, 309, 311, 319, 324, 332, 335, 356, 386, 398, 406, 419, 459, 460, 489, 490, 536, 541, 552, 593, 621, 624, 656; ზითვის ს. 379; სისხლიანი ს. 541
- საქორწილო** 148, 205, 381, 623
- საქურდალი** 336
- საღალატოდ** 78
- საღალო** 320
- საღორე** 420
- საუანე** 124
- საუარყაშო** 127, 139, 362
- საუდარი** 122, 126, 133, 249

- საყინულე 406
 საუმო 79
 საუბრე 270, 271
 საუბრელო 453
 საშუალო 157, 259, 282, 498
 საშუალო ს. ლაშქარი მომისხამს 48
 საჩივარი 54, 55, 67, 70, 77, 92, 100, 114, 126, 143, 145, 146, 155, 157, 201, 203, 211, 238, 239, 336, 418, 429, 430, 432, 465; სიტყვა და ს. 509; 511, 538, 693, 695
 საჩინო 15
 საჩხუბარი 92
 საცილო 151
 საცილობელი 74, 90, 98, 109, 121, 122, 384, 391
 საძალოდ 110
 საძოვარი 155
 საწბილო 356
 საწინამძღვრო 561
 საწირავი 499, 635, 659
 საწისქვილო 42, 114, 155, 185, 204, 362, 372, 434, 538, 604
 საწნახელი 118, 134, 151, 235, 257, 283, 307, 504, 662
 საწოლი? 45, 306
 საწულისპირო 265, 488, 666, 667
 საქეთმპურობელი 75
 საჭირნახულო 36, 170, 171, 227, 254—256, 308, 310, 373, 449, 457, 558, 573, 623, 624, 670
 სახაბაზო 307
 სახასადრო 41
 სახასო 39, 124, 216; ს. სოფელი 229; 431; ბატონის ს. 473; 545, 548, 549, 603, 608
 სახასოდ ს. დაიდვას 158, 159; ს. ეწეროს 512; ს. დაიჭირეს 530
 სახელო 219, 253, 257, 407, 442
 სახიზრათ 138
 სახლთხუცობა 442
 სახლი 9, 17, 56, 61, 67, 68, 421; ს-ის უფროსი 690
 სახლისკაცი 92, 93, 130, 131, 150, 157—160, 340, 366, 390, 407, 417, 429, 441, 449, 465, 474, 479, 480, 514, 517, 518, 524, 525, 536, 542, 556, 558, 603, 606, 615, 664, 690
 სახლისკაცობა 157, 191, 197, 215; 282, 308, 350, 406, 449, 480, 556, 557; ისახ-ლისკაცეს 558
 სახლოსნობა 324
 სახნავი სახასო ს. 46; 111, 117, 126, 218, 231, 242, 243, 248, 320, 470
 სახსარი 108, 142, 564
 სახუნდარი 172
 სახუცო 659
 საქარკო 53
 საქდელი 441
 საქელო 531
 საქმარი 397
 საჯამავირო 490
 საჯარო ს. ვაფიციე 366
 საჭილდაო 429
 საჭილდაოდ ს. ებოძებინა 103
 საჭინობო 17, 171, 253, 255, 257, 307, 386, 433, 599
 საჯოგე 452
 სენაკი 39, 149
 სესხება 328
 სეფისკვერი 678
 სიდედრი 164
 სიღრუე 448
 სიკუდილი ს. მიყო 58; 107, 108; საბა-ტიოს კაცის ს. უმისაგან არა გამოსო და ნურც დაწესდებისო 108; კელად ს. 125
 სიმთვრალე 272
 სიმტუფუნე 245
 სირაჩიბაში 574
 სირონი 421
 სისხლი 61—63, 77, 82, 83, 92, 93, 102, 108, 114; ს. და სანახშირე 107; კრი-ლობის ს. 135; ს-ს წამოგედავენით 139; ს-ის მიცემა 140; ს-ის სანუქბო 141; ს. და ვალი 215; ს-თ ვერ ასლო-და 162; მცირე და უკადრისი ს. 166; ს. გაეპტო 209; ს. დასდებოდა 209; ს. და საუპატიო 211; ს. სდის 272; ს. დაუმცირდების 272, 300, 302; ს. გაა-

ჩინეს 309; მთელი ს. 332, 413, 509, 510; მართებული ს. 332; ს. დაედვა 345; ს-ს ედავებოდნენ 346; ს. გარდა-
გვიწყვიტე 354; დაშვების ს. 411; ს. იპატივა 411; ნახევარი ს. 412, 457, 489; ს-ლათ გვითხავთ 417; ს. გამო-
ვართვით 425; თავის გატების ს. 439; კბილის ს. 516; მოახლის ს. 553; 591, 592, 610; ს. გაუპკო 625; ს. გაუჩნდე-
ბოლა 633, 634; ს. განწესდებოდა 633; ს. დაედებოდა 633; ს. დამძიმდებოდა 633; 668, 669, 677, 681, 684, 695

სიტყვა უთქმელი, უხამსი და ურიგო ს. 155; ასაშლელი ს. 157; ბათილი ს. 164; ს-ით შეპყროდნენ 211; ს. გამორეო-
დით 271; კელი და ს. 408; ს. და სა-
ჩივარი 509

სიტყვება ავად ღარჩნენ და სიტყვეს 159
სიტყვისგება 504

სიცრუე ს. აღიარა 534; 588

სიძე ს-ს შევეყრებით 60

სიძვა 489, 677

სიძულელი 349

სოფელი ს-ის მიმოკვეთება 421; 422;
სახასო ს. 662

სროლა თოფი ესროლათ 620

სულადი 53, 394

სულება რაც რომ ისულეს 122; საიბე-
გამ ისულა 298

სულზედ შეგდება ღმერთსა და ს-ზედ
შევაგდეო 100

სული მოწმეები სულსა და ღმერთს ქვეშ
შევეყარეთ 142

სულღმერთება როგორც ისულღმერთოს
53; დაიფიცა და ისულღმერთა 87

სურსათი 380, 554

სჭულიყანონი 75

სჭური ს. და საჩივარი 468

ბ

ბაბლი 303

ბანი ტ. მიწა 229

ბაროსი ტ. იპოვა 63

ბივი 144, 531

ბუე 120, 126; ტ. გააყენა 142, 143;

145; ტ. კამონ 182; ტ. გააყენოს 204;
ტ. გამატეხინა 680

ბუე (ტუე) 53, 108, 192, 316; გასყი-
დული ტ. 377; 385, 414—416, 461,
513, 577, 580, 581; მოსული ტ. 621,
622

ბუეობა 331, 418, 514, 577, 593

უ

უარშიობა 159

უღიერი უ. დაგვმართებოდა 80

უყადრულობა(?) 48

უყაცრალა 55—64; უ. მკადრაო 55;

უ-ს მემართლებოდაო 56; უ. მიყავო
56; უ. გამოჟრევა 58; სირცხული და
უ. 58; უ. და მტერობა 61; ავი და უ.
62; 82

უჟუღგომა ქართველნი უკუგვიდგნენ 165
ულაყი 483

უმამულო 45

უმართლე 147

უმსგავსო 75

უნდომლად უ. მომიხდაო 272

უომრობა (ხმალში) 347

უპატიობა 49, 50, 58, 75; უ. და უკაც-
რალა 58

უპატიურობა 77, 82

უპირული უ. ქართული 61

ურდობა 268

ურუმობა 362, 547

უსამართლობა 214

უსტა 233

უფიცრობა 384

უფროსი სახლის უ. 690

უფროსობა 158

უყვარულობა 349

უშობელი 172

უშურბარა 224

უცილობელი 136

უცოლშვილო 45

უნესო 75

უჩათი 661

ფ

ფაგაბში 224

ფათერაყი ფ-სავით მომიხდაო 272; ფ-
კათ მომივიდა 681

ფარდი 290, 297, 322, 324, 330, 353, 373, 422, 481

ფარვანა 50, 69

ფარი 48; ქარგაღნის ფ. 303

ფასი 127, 141, 162, 179, 180, 188, 196, 269, 340, 420, 433, 435, 479, 481, 644;

ფ. გათავებით 188; ფ. თამაშით 337; სრული ფ. 340, 537

ფეიქარი 382, 523

ფერხი ფ. მომილუწეს 49

ფეტვი 111, 144, 195

ფეშქეში 379, 663, 687

ფილი 265

ფიცი 35, 36; ფ-ით გამიტეხეთ 44; ფ. შევარდნოლა 44; ფ. მან ამართლოს 47—50, 118, 411; ფ-მან ამტყუნოს 47—50, 67, 411; ფ. შევადღეთ 68, 90; ფ-თ გამოიტანა 69; ფ. დაადვა 73; ფ. დავადეთ 77, 86, 110, 287, 419, 631; ფ-ით დაშველდნენ 83; ორჯერ გამოფიცული იყო და აღარც მესამე ფიცი დაედებოდა 91; ფ-ში გამოატანონ 110; ფ-ით გაიტანა 118, 144, 227; ფ. შეეგდო 121; ფ. გაუჩინეთ 138; ფ-ით გარდაწუებული შევაპირეთ 138; ფ. შეუგდეთ 138; ფ-ს იშოვნო 147; ფ. შემოგვადღეთ 148; ფ. ეშოვნათ 153; თავკაცად იფიცოს 156; ფ-ით გამოგვეტანინებინა 170; 183, 189, 192; ფ-ს იჭიროდენ 183; ფ-ში ჩაატანა 231; ფ-ით გამოეტანა 247, 248, 261; ფ-ით გაატანინონ 279; ფ-ით გამოიტანოს 311; ვაფიცეთ საჯაროთ და ცალკეცა 366; ფ. დასდებით 467; ფ-ში მიიყრილის 510; ღარიბია და დაიფიცავს და ფიცის ცოდვა ჩვენ დაგვედება 527; ფ-ში ჩაატანოს 527; ფ-ით გაიტანეს 631, 658; ფ. ჩაუღლის 665

ფულური 438, 634

ფული 531

ფური მზითვის ფ. 172

ფურკანბერი 634

ძ

ქადაგობა 253, 256, 442

ქადება მამული უქადეს 57

ქათალიკოზი 47

ქათიბი 686

ქალანთარი 613

ქართული უპირული ქ. 61; ქ. ილაპარაკეს 96; ქ-ები ვთქვით 108; 147, 180, 213

ქარქაში 303

ქარხანა 307

ქეთხულა (ქეხხულა) 176, 178, 186, 193, 220, 233, 234, 267, 269, 273, 291, 297, 315, 341, 376, 468, 487, 489, 516, 578, 613, 614

ქერი 111

ქევერი 17, 46, 241, 243, 253, 307, 434, 492, 544, 573, 617, 662

ქევუანა 476, 515

ქვრივი ქ. გამიყდიდა 566; 604

ქისა 245

ქიშპოზა 139

ქიშაგი ქ. ექნა 272

ქნილობა ქ-ით დამეგართაო 56, 57

ქონება 162, 206, 207, 234, 225, 290, 296

ქორი (გამოსალები) ქ. დაადვა 248, 431

ქორწილი 160, 394, 446

ქრთამი 45, 52, 53, 122, 145, 159, 170, 191, 240, 260, 285, 313, 335, 359

ქუაბი 12; ქ-ები სახიზრათ 138; საარაყე ქ. 605

ქუეყანა აშლილ ქ. 63; ყიზილბაშის ქ. 173, 174; 476, 515; ქ. დაცვრილი არის 693

ქულბაქი 178, 206

ქურდობა 126, 411, 625

ქურდულად ქ. ეზღვევინებოდა 270

ლ

ლაღა 111, 122, 142, 144, 172, 173, 188, 195, 199, 200, 210, 248, 280, 284, 358, 375, 380, 453, 488, 545, 680

ლაღატი 77, 80—83, 141; ლ. შევაცნიკეთ 81; ლ-ში გაერინეს 88; ლ-ში გარეული 88

ღართი 144

ღვინო ლ. საპალნე 66; 531

ყ

ყაბჯი ბათილამის ყ. 686
 ყადარი 57, 391, 396, 472
 ყენი (ყენი) 52, 54, 58, 59, 62, 81,
 158—160, 165, 240, 381, 406
 ყათლი 165
 ყანა 144, 195
 ყარარი 419, 487
 ყარაული 359
 ყარყაში 90, 245
 ყასაბი 650, 651
 ყეენობა 361
 ყიღვა 112, 124, 127, 137, 162, 168,
 169, 173, 174, 188, 195, 197—199,
 202, 203, 206, 216, 217, 226, 247, 249,
 250, 273, 275, 276, 280, 284, 325,
 336, 337, 340, 370, 387, 390, 392, 401,
 402, 405, 410, 411, 413, 414, 416—
 418, 435—437, 552, 590, 596, 604,
 605, 617, 628, 640
 ყიზილბაში 80, 81, 173, 174, 370, 588,
 609, 610
 ყიზილბაშობა 359, 418, 571, 581, 671
 ყიშლადი 224
 ყმა მეშვიდრე ყ. 14, 52, 186, 201,
 314, 365, 421, 443, 548, 549, 694; სა-
 ყდრის ყ. 227, 417, 495; მკვიდრი ყ.
 369, 370, 373, 387, 511, 515, 554, 555,
 568, 585, 586, 594; სამკვიდრო ყ. 373;
 სახასო ყ. 374, 671; ნების ყ. 382; ნას-
 ყიდი ყ. 454, 537; ყ. და მამული 441;
 ეკლესიის ყ. 554, 625; მონასტრის ყ.
 576; წყალობის ყ. 615; სახასო ყ. 621,
 625—627; თავადის ყ. 625.
 ყმობა მეშვიდრე ყ. 567; მკვიდრი ყ.
 585
 ყორული 211, 287, 452
 ყორულობა 453
 ყოფა მოგებული რჩომა და ყ. 124; 410
 ყოფაცხოვრება 410

შ

შათირი 383
 შამსწეობა 228
 შარი 176, 178, 245, 288, 290, 297, 315,

322, 324, 336, 343, 353, 381, 382,
 400, 501, 644, 652
 შაური 144, 645, 646, 651
 შეგდება მოფიცრად შეაგლო 35, 86;
 ფიცი შევადღეთ 68, 90; შევადღევით
 და დაფიცეს 118; მოფიცარი შეაგ-
 ლოს 391, 472; სულსა და ღმერთს
 ქვეშ შევავალო 142, 166; გარეშე მო-
 წამე არ შეუვადღევით 143; მოფიცრე-
 ბად შევადღევით 154; მოწმეები შამო-
 გიდევით 192, 692; თავის ყადარი კა-
 ცი შეუვადღოს 472; ღვთის ქვეშ შევად-
 ღებ 527; შუათანა აზნაურშვილი შე-
 უვადღოს 573, 574; მესამე თავადი შე-
 უვადღოს 573; მსახური შეუვადღოს 574
 შეგდებული შ. მოფიცარი (მოწამე) 72,
 86, 101, 110, 143, 163; შ. კაცი 186;
 189, 311, 318, 346, 391, 395
 შედგომა შ-ითა დი ზაკეთ 584
 შედება სისხლი შეიღვა 60
 შევარდნა მოფიცრად შევარდნოდა 221
 შევარდნილი შ. კაცი 672
 შეთავება 13
 შეითხულობა 58, 159
 შეკუთხულობა 410
 შელაპარაკება 508
 შელევწვა სახლისკარი შემომილეწეს 49
 შემდურება 201
 შემოკედომა 272, 327—328, 345, 354
 შემოუსარჩლებლათ 69
 შემოჩენილობა 141
 შემოხიზნვა 596
 შემცოდე 54, 178, 181, 275, 532
 შენაცოდარი 92
 შენი მამული შ. თუ ხარაბა 537
 შენობა 225
 შერთვა 88
 შენდობა 272, 349, 350, 446, 447
 შერიგება 65, 140
 შერცხვენა 356
 შესავალი 231
 შესარჩლება 41, 91, 185, 300
 შესაფარდი 330
 შესახებლება კაცი შეუსახელოს 52, 71,

107, 185; ყმა შეუსახელონ 229;
 გარეშე ექუსი შეუსახელოს 396
 შესახელებული შ. კაცი 52, 57—59, 63,
 67, 72, 80—82, 93, 107, 109, 110, 114;
 შ. ყმა 185, 361
 შეუბმელობა (ხმალში) 347
 შეუგდებელი შ. მოწმე 193; შ. მოფიცა-
 რი 311, 323, 395
 შეურაცხება 602
 შეუსახელებელი შ. კაცი 57, 63, 67,
 77—82, 107
 შეუღვლილება 445
 შეუძლებელი შ. კაცი 647
 შეუძლებლობა 669
 შეფიცება 13, 46, 54, 67, 81, 83, 110,
 387; თავდათვე უნდა შემეფიცა 693;
 თავკაცად შეფიცონ 465; ხატზე შეფი-
 ცოს 466
 შექცევა ნაძარტეი შეაქციონ 14; ნახირი
 შეაქცივს 58; რაც წაერთვას, შეაქ-
 ციოს 68
 შეჯენება შეუყენა ქურდები 67, 68
 შეჟრა (გაერთსახლება) 85; სახლისკაცთ
 შეყრილიყვნენ 214, 631; ძმთ შევიყა-
 რე 264; კელაქელ შეყრილიყვნენ
 300
 შეყრილობა 458
 შეშარიქება 291
 შეჩვენება 445, 448; შ-ში თავი შეივლეს
 588
 შეცილება 98, 184, 198, 221, 230
 შეცნევა ღალატში შევაცნივეთ 81
 შეცოდება არა შემციოდებია 58; 62, 89,
 95, 134, 135, 144, 161, 189, 219, 242
 შეცოდებული 446
 შეძგერება ცხენი შეგვიძგერებია 49, 50
 შეწამება ქალი შესწამაო 146
 შეწევნა 69
 შეწილება 12
 შეწირულობა 65, 475
 შეწყობა შევიწყუენით 65
 შეჭერება 46; პასუხი გასცენ და შეიჭე-
 რიონ 84; ერთმანეთს შესჭერდენ 276
 შეხელდახელება 600
 შეილება მამულზედ უშეილებია 514

შვილი სტლის შ. 175, 176
 შთამომავალი 15
 შილთახი 128, 242, 378
 შილთახობა 299
 შინაყმა 327
 შინიქდომა 339, 356
 შიში შ. დავადევით 54
 შლილობა ეპის შ. 421
 შოლტი შ. ამოკრას 356
 შუადამდომი 179, 194
 შუადამხდური 137
 შუაყაცი 176, 313, 400, 500, 643
 შუაშემოსვლა შამოვედით შუა 74
 შუაჩამოვარდნა ჩამოუარდით შუა და
 შევარიგეთ 138; 148
 შუაჩამოსვლა 65, 140, 158, 159; ჩამო-
 უიღეს ჩუენ შუა საბატოო კაცნი 65;
 მღივანბეგი და ღარბაისელნი შუა ჩა-
 მოვედით 212; შუაში მეზობლები ჩა-
 მოსულიყვნენ 463
 შუაჩამოყენება 158
 შულლი 81, 90, 300
 შულლობა 181
 შფოთი 349, 499, 534, 620, 654, 684
 შჭული 15

ჩ

ჩათრევა ნიფხვითა ოდენ გამიშვლებუ-
 ლად ჩათრიონ 356, 357
 ჩამოკიდება ჩამამეკილა და ბატონი გა-
 მიწყრომა 56
 ჩამოხსნა ათანასე ჩამოხსნას 51
 ჩამომავალი სახლის ჩ. 68, 69
 ჩანახი ჩ. ნუზლი 585
 ჩარდახი 364
 ჩარეკი 289, 382; ჩ. წისკელი 492
 ჩარონინება 53, 55, 57, 64, 77; ნალა-
 პარაკევი ჩ-თ 55; საქმე ჩ-თ 82; და-
 ნაშუალი შეუფარდეთ და ჩ-თ 68, 69;
 საჩივარი ჩ-თ 189, 336
 ჩასარონინებელი 77
 ჩვეულება 658
 ჩინური 12
 ჩოხა 686
 ჩუქება 293, 382

ჩხუბი 139, 141, 156, 157, 211, 212, 238, 239, 245, 271, 280, 301, 355, 428, 485, 509, 510, 540, 545, 591, 600, 601, 683, 684

ც

ცეცხლი ც. შეაყრევინა 77; სახლს ცეცხლი შეუქიღე 102
ცეცხლის წაქიდება 318
ცთომილება ბოროტი ც. 448
ცილება 99, 101, 105, 120, 127, 138, 144, 183, 210, 239, 284, 317, 338
ცილისწამება 101
ციხე ც. და სიმაგრე 58; 421
ცოდვა 141; ც. საფლავზე შედგომით აიკილოს 203, 204; 272; ც. აიკილოს 402; ფიცის ც. 527
ცოდვილება აცოდვილა და ალაპარაკა 480
ცუდი განაჩენი ც. არის 208
ცხენი ც. და პირუტყვი 55; 173, 401, 402, 410, 415, 634
ცხვარი 172

ძ

ძაბრი კულის ძ. 303
ძალდატანება 81
ძალდამართებული 331
ძალი ძ. დაემართებოდა 162; 324
ძალწამოტანება 214
ძმა გაყიდული ძ. 566
ძღვენი 122

წ

წადგომა წადგეს და დაიფიცოს 51, 52
წაქიდება ჩხუბსა და წ-ში 212
წამოდავება სისხლს წამოგედავენით 139, 148
წამოყენება წამოაყენოს აზნაურშვილი 49; განაჩენები ვერ წამოაყენეთო 153
წამოცილება მიწებს წამოსცილებოდენ 222
წანართმევი 143, 683
წარმართი ურჯულო და წ. 421
წარჩინებული 15

წაქედნა დამკარგა და წამაქედნა 56; ჩემის საქმობით წამქდარხარ 57; მისის ენით წაგუაქედნა 64; წ. მოვიკითხო 82; ჩუენი გაქეუება და წ. 196; 140, 184, 158, 159, 410

წაქდომა 56, 57, 61; ყუელა წამიქდა 56; საქონლის წ. 57; საქონელი წაგუიქდა 64; საქონელი წაქდომოდეს 83

წესი ქალაქის წ. და ჯერი 175; საქართველოს წ. და რიგი 259, 262, 282, 286

წვერი წ. დაეგლიჯა 600

წიგნი საფიცრის წ. 44; განაჩენი წ. 92, 101, 118, 137, 164, 371; განაყარი წ. 104, 105; სამართლის წ. 96, 420, 623; გაყრილობის წ. 127, 297; გარიგების წ. 157; სახერხო წ. 160; ნაბჭობი წ. 188, 692; ნასყიდობის წ. 143, 201, 218, 276, 317, 318, 326, 337, 340, 367, 378, 390, 397, 430, 454, 473, 479, 483, 487, 492, 495, 502, 567, 574—576, 583, 588, 604, 664, 665; მონასყიდობის წ. 200; ანდერძის წ. 264, 265, 459; თავისუფლობის წ. 492; მუჩალგის წ. 493; განჩინების წ. 498; გასამყრელო წ. 500, 575, 576, 645; აზატობის წ. 572; მოწმობის წ. 603; გაშუელების წ. 119; საპასუხო წ. 120; ამხანაგობის წ. 291; ბატონის წ. 379; საუღაო წ. 416; დახსნილობის წ. 442
წილი 10—14, 180, 216, 239, 240, 241, 441, 444

წილობა წ. ყმა და მამული 603

წინამძღუარი 66, 198, 199

წისქვილი 46, 114, 117, 119, 126, 127, 152, 174, 218, 231, 234, 269, 283, 323, 334, 372, 389, 393, 404, 419, 420, 463, 469, 477, 484; ჩარევი წ. 492, 649, 650; 636, 655—658, 663, 678

წყალი სარწყავი წ. 277; სახასო წ. 285; წყლის გატარება 647

წყარო 403

წყენა მტერობა და წ. 125; 184, 327

წყრომა 272

ქალა 113, 127, 181, 191, 248, 270, 315;
საძოვარი ქ. 491, 524
ქამა ტყე გაყენეს და სკამენო 143; მთა
კამონ 182, 249; მამული კამონ 184,
250, 281; მოურაობა ეკამა 294; გამო-
სავალი სკამონ 292; მამული ეკამა
480
კანკრობი 283
კერა მიწები ნაქურდლათ გიქირაესთ
638
კიდება უსამართლოდ ეკიდებოდა 103,
153 —
კირდებულება 557
კირნახული მრავალი ქ. ექნა 157, 223;
380, 481, 589, 604, 655
კირნახულობა 65, 341
კიქა 12
კიშკარი 225
კონი 178
კონხანა 649, 651
კრილობა 135, 156, 208, 300, 356, 439
კური 39, 133, 134; სახასო ქ. 133
კურმარანი 112
კურპელი 12
კუონდიდელ-ცაგარელი 124

ბ

ბაბაზი 382, 383
ბაინად ბ. დარჩომილი 159
ბალვარი 531, 532
ბანი 52, 190, 336, 348, 352
ბანჯალი ბ. ჩაქანებია 272; 303
ბარაბა აბანო ბ. შექნილიყო 186, 285;
380; 449; 520—524; საბოგანო ბ. 520,
521; ბ. სოფელი 523, 573; მამული შე-
ნი თუ ბ. 537, 561
ბარაზი 364
ბარისხი ამ ბ-ის მოფიცარი 574
ბარჯი ბ-ში მოგიდგებიო 186; 241, 292,
407; მამულის ბ. 363; 381, 531, 532,
578; ნოქრის ბ. 582; 604; 646, 647
ბასა 394
ბატი ბ-ზედ დაიფიცოს 50; ბ. ასუენონ

71; ბ. არტემისა 138; ბ. ყოვლადწმი-
ლისა 143; ბ. საგებისა 143
ბევისთავი 47, 144, 626
ბეირი 176, 178, 245, 288, 290, 297,
315, 322, 324, 331, 343, 353, 381, 382,
400, 501, 644, 652
ბელადმწენელი 330, 359, 416
ბელთქერა მამული ხელთ გეჭირათ 84,
104
ბელშენრით ბ-ით დაიფიცოს 47—50
ბიზანი 67, 102, 406, 524, 515, 516, 566,
571, 622, 669, 642, 671
ბიზნობა 138
ბილნარი 133
ბლათი 274
ბმლი ბ-ში გაატანონ 347; 427
ბოლაბუნი 12, 110, 120, 134, 136, 166,
167, 199; სახასო ბ. 203; ბატონის ბ.
229; 248, 256, 257, 259, 283, 307, 313,
363, 377, 393, 427, 434, 441, 444, 445,
450, 485, 543, 648
ბუნდი ბ-ში ეყვარნით 628

გ

გელადმიგდება ჩემი თავი და მამული
თქვენს ხელად მიმიგდია 141
გელად შემდები (ხელმყოფი) კაცი 76
გელთდარჩენა საქონელი გელთდარჩა 79
გელდებულნი 66; გ. მონასტერი 576
გელთდაქერა ბატონმან გელთ დამიჭირა
53
გელთმიცემა თუ არ გაებრკოს, გელთ
მივსცეთო 63; ქურდებს გელთ მივს-
ცემთ 67; კაცი გელში მისცეს 357
გელთქერა მამული გელთ ეჭირათ, ფიცი
ამათი იყო 207
გელი გ. და სიტყვა 408
გელიერთ ქ. პირობით 78
გელიერთად 54
გელის ამართვა 232, 361, 602
გელის მოყიდება ქაიხოსროს გელი მოყ-
კიდეთ 55
გელშეუვალად 254
გერკი 410

კნალი 53; კ. დაეკრათ 620
კმლისგადება კ. გააგდო 62; სამართალ-
ზედა კმალი ვკერათო 62; კ. გაგუენი-
ნა 62

ჯ

ჯაპრი 474, 561
ჯაზიური 605
ჯალაზი 80, 82, 83, 364, 379, 401, 406,
407, 420, 421, 492, 643, 650
ჯამაგირი 489, 531, 552
ჯანიშინი საქართველოს ჯ. 210, 212, 222
ჯარი 329; ლეკის ჯ. 346
ჯარიმა 178, 273, 369; შეიდეულათ ჯ.
493; 567, 570, 602, 665
ჯერი ქალაქის ჯ. 175; ჯ-იც ითხოვს 207;
ჯ. ვერ მისცეს 352; ჯ. დავადევით 685
ჯვარი 238

ჯიბრი 427
ჯინში (ჯინსი) 381, 382, 511, 546; ჯ. და
ნალდი 684
ჯინჯილი 271; ოქროს ჯ. 364
ჯორი 141
ჯოხი ჯ. დაეკრა 601
ჯუარისმტურთველი 41
ჯურუმბი 161; შევარდნის ჯ. 219
ჯულაბი? 373

ჟ

ჟაუზხანა 226
ჟალილათი 690
ჟაშა 394
ჟოქმი 104
ჟუზური 375, 500, 643, 645, 646

ს ა რ ჩ ე ვ ი

წინასიტყვა	V—VIII
1. განჩინება დავით X-ისა ბარათაშვილთა გაყრის საქმეზე 1523 წ.	9
2. განჩინება ლუარსაბ I-ისა იოთამ და ორბელ ბარათაშვილთა გაყრის საქმეზე 1537—1538 წწ.	14
3. განჩინება ლუარსაბ I-ისა ბარათაშვილთა გაყრის საქმეზე 1543 წ. 20.IV	33
4. განჩინება ლუარსაბ I-ისა პატრონ ერეკლესა და ბარძიმ ამილახორის მამულის საქმეზე 1527—1558 წწ.	35
5. განჩინება ლუარსაბ I-ისა გომფარ და როინ ჭავჭავიშვილების გაყრის საქმეზე 1527—1558 წწ.	36
6. განჩინება ლუარსაბ I-ისა ამბროსი მიქაძისა და ქაბულ თორელის სარგოს თაობაზე 1558 წ. 6.IV	41
7. განჩინება ლუარსაბ I-ისა კათალიკოზისა და გერმანოზ ბარათაშვილის მამულის საქმეზე 1527—1558 წწ.	42
8. განჩინება ლუარსაბ I-ისა კათალიკოზისა და წილენელის მამულის საქმეზე 1527—1558 წწ.	43
9. განჩინება ლეონ მეფისა ჩოლოყაშვილთა ყმა-მამულის საქმეზე 1514—1578 წწ.	44
10. განჩინება ელია მაქავეარიანისა და კოსტანტილეს სასისხლო საქმეზე 1565—1583 წწ.	46
11. გარდაწყვეტილობის ფარვანა სვიმონ I-ისა დავით დავითიშვილის და ხერხეულიძის მამულის საქმეზე 1596 წ. 1.III	50
12. განჩინება ბატონ ბაგრატიისა და ათანასე აბრამიშვილის მამულის საქმეზე XVI ს. II ნახ.	51
13. განჩინება ფინეზისა და ასლამაზის ყმა-მამულის საქმეზე 1556—1600 წწ.	51
14. განჩინება ბაგრატ VII-ისა თეიმურაზ მუხრანბატონისა და ნუგზარ არაგვის ერისთავის მამულის საქმეზე 1616—1619 წწ.	54
15. განჩინება სვიმონ II-ისა დიდი მოურავისა და ქაიხოსრო ჭავჭავიშვილის სასისხლო საქმეზე 1620 წ. 15.IV	55
16. გარდაწყვეტილობის წიგნი დიდი მოურავისა ქაიხოსრო ჭავჭავიშვილისადმი 1620 წ. 15.VII	64
17. განჩინება თეიმურაზ I-ისა თამაზ სააკაძისა და საგინაშვილების მამულის საქმეზე 1606—1632 წწ.	65
18. განჩინება თეიმურაზ I-ისა შანშე ერისთავისა და იოთამ ამილახორის ყმა-მამულის საქმეზე 1606—1632 წწ.	66

19. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა დავით და რამაზ დავითა- შვილების მამულის საქმეზე 1634 წ. 23.X	68
20. განჩინება თბილელისა და ყორღანაშვილების მამულის საქმეზე 1635 წ. 14.XI	70
21. განჩინება შავერდა არდაშელაშვილისა და სხვათა მამულის საქმეზე 1638 წ. 20.III	71
22. განჩინება როსტომ მეფისა პაატა ელიზბარის შვილისა და გლურჯიძეების მამულის საქმეზე 1638 წ.	72
23. განჩინება სვეტიცხოველისა და ბეჟან ამილახვრის მამულის საქმეზე 1639 წ.	73
24. განჩინება ლევან დადიანისა ვახუშტისა საქმეზე 1628—1639 წწ.	75
25. განჩინება როსტომ მეფისა მანუჩარ და პაპუნა ციციშვილების სასისხლო საქმეზე 1640 წ. 21.VI	76
26. განჩინება მახარებელ სულხანიშვილისა და მერაბის მამულის საქმეზე 1641 წ.	83
27. სამართალი როსტომ მეფისა თურქისტანიშვილის ყმის მამულის საქმეზე 1644 წ.	84
28. განჩინება ალიხანასა და ალავერდას ყმის საქმეზე 1645 წ.	85
29. განჩინება როსტომ მეფისა სოლოლაშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1646 წ.	85
29 ¹ . განჩინება პაპუნა და ფალავანხოსო ბარათაშვილების მამულის საქმე- ზე 1646 წ.	691
30. განჩინება ტოტუაშვილებისა და აჯახუნუშას შვილების მამულის საქმეზე 1648 წ. 22.V	86
31. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა ლალატში გარეულ ზურაბ სააკაძისათვის საცოლეს წართმევის შესახებ 1648 წ. 1.X	88
32. გარდაწყვეტილების წიგნი როსტომ მეფისა თაზიშვილების მამულის საქმეზე 1650 წ.	89
33. გარდაწყვეტილების წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოსისა ნინოწმინდელთა და თვალთა მამულის საქმეზე 1651 წ. 29.V	90
34. განჩინება როსტომ მეფისა ბარათაშვილების მამულის საქმეზე 1651 წ.	91
35. განჩინება როსტომ მეფისა გივი და სვიმონ ზედგინიძეების სასისხლო საქმეზე 1652 წ.	92
36. განჩინება გუდარეხელთა და ღორისთველთა მამულის საქმეზე 1653 წ. 10.VII	94
37. გამოფიტულობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოსისა სვეტიცხოვლის მამულების საქმეზე 1654 წ. 2.I	95
38. სამართლის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოსისა სვეტიცხოვლის მამულის საქმეზე 1654 წ. 2.II	96
39. განჩინება როსტომ მეფისა ნახიდურელთა და თავმგრუთაღელთა მამულის საქმეზე 1654 წ.	98
40. გარდაწყვეტილობის წიგნი როსტომ მეფისა თუქისტანიშვილთა და სოლადაშვილთა მამულის საქმეზე 1656 წ. 3.I	99
41. განჩინება ანდერმანისა და კახთ ყმის საქმეზე 1656 წ. 1.V	100
42. განჩინება როსტომ მეფისა ბლორძელთა და სარქისაშვილთა მამულის საქმეზე 1656 წ. 28.VI	100
43. განჩინება ხიზანასა და მედის სასისხლო საქმეზე 1657 წ.	102

44. განჩინება აბაში ბარათაშვილისა და ზურაბ ელიოზიშვილის მამულის საქმეზე 1657 წ.	103
45. განჩინება როსტომ მეფისა ყაფლან ბარათაშვილისა და ისახან სულთანის სამამულო დავის გამო 1657 წ.	104
46. განჩინება როსტომ მეფისა ჭავჭავიანთ სასისხლო საქმეზე 1632—1658 წწ.	106
47. განჩინება რჩეულაშვილებისა და ოსიას სასისხლო საქმეზე 1632—1658 წწ.	108
48. განჩინება როსტომ მეფისა ბარათაშვილთა ემა-მამულის საქმეზე 1632—1658 წწ.	109
49. განჩინება შულავერისა და თეთრი სოფლის მამულებისა და წყლის საქმეზე 1632—1658 წწ.	110
50. განჩინება როინ და პაატა ჭავჭავიშვილების მამულის გაყოფის საქმეზე 1632—1658 წწ.	111
51. განჩინება როსტომ მეფისა პაატა და როქია ჭავჭავიშვილების მამულის საქმეზე 1632—1658 წწ.	112
52. განჩინება ნონია მახანაშვილისა და იორამ ოქრომქედლის უმის საქმეზე 1632—1658 წწ.	113
53. განჩინება როინ ჭავჭავიშვილისა და გლურჯიძის სასისხლო საქმეზე 1632—1632—1658 წწ.	114
54. განჩინება ისე მურვანისშვილისა და გრძელაშვილების წისკვილის საქმეზე XVII ს. შუა წლ.	114
55. განჩინება თუმანიშვილების მამულების გაყოფის საქმეზე 1632—1658 წწ.	115
56. განჩინება შაჰნავაზ მეფისა კათალიკოზის, ქსნის ერისთავის ელიზბარისა და გივი ამილახორის მამულის საქმეზე 1659 წ.	117
57. განჩინება პაატასა და ამბრაიას გაყრის საქმეზე 1661 წ.	118
58. განჩინება ბარათაშვილთა და არეშიანთ მამულის საქმეზე 1661 წ.	119
59. განჩინება კაცია დიასამიძისა და იორამ ოქრომქედლის მამულის საქმეზე 1630—1661 წწ.	120
60. განჩინება ბარათაშვილთა მამულის საქმეზე 1662 წ. 20.V	121
61. განჩინება საუბატაშვილისა და გოგინაშვილის მამულის საქმეზე 1664 წ.	121
62. განჩინება შაჰნავაზ მეფისა ურბნელისა და რუისელთ მამულის საქმეზე 1666 წ.	122
62 ¹ . მორიგების წიგნი პაპუნა ფავენელიშვილისა ბაადურ მაჩაბლისადმი 1666 წ.	692
63. განჩინება დონმაზა და პაპია შანშიაშვილების გაყრის საქმეზე 1667 წ.	123
64. განჩინება ცაგერის ტაძრისა და ლეხანელთა მამულის საქმეზე 1669 წ. ახლო	124
65. განჩინება შაჰნავაზ მეფისა ბარათაშვილებისა და ვირშელიშვილების სასისხლო საქმეზე 1670 წ.	125
66. განჩინება ალიყულა ზაუმიშვილისა და ხოსროვ დალალაშვილის მამულის საქმეზე 1671 წ.	126
67. გაყრილობის წიგნი ნასყიდასი, ბაღდასარასი და ჭანუასი 1672 წ. 8.III.	127
68. განჩინება ციციშვილების გაყრის საქმეზე 1664—1673 წწ.	128
69. განჩინება ტატიშვილების გაყრის საქმეზე 1674 წ. 11.I.	132
70. გარდაწყვეტილობის წიგნი ტატიშვილების სასისხლო საქმეზე 1674 წ.	134
71. განჩინება დომენტი III-ისა ისე ქარმაულის შვილებისა და ზაქარაიას გაყრის საქმეზე 1675 წ. 3.V.	136

72. განჩინება გომეზარისა და მისი განაყოფის მამულის საქმეზე 1658—1675 წწ.	137
73. განჩინება ნახიდურელთა და თავგერგუალებთა მამულის საქმეზე 1658—1675 წწ.	137
74. გარდაწყვეტილობის წიგნი ბერიშვილებისა და თუმანიშვილების საქმეზე 1676 წ. 3.XII	140
75. სისხლის ზღვევის წიგნი გიორგი აბაშიძისა პაატა აბაშიძისადმი 1658—1675 წწ.	140
76. განჩინება გიორგი სალარიძის ყმობის საქმეზე 1677 წ. 1.III.	141
77. განჩინება ზურაბ თუშმალისა და ირისკოპოზის სოფელელთა მამულის საქმეზე 1679 წ. 10.VI	142
78. განჩინება გიორგი XI-ისა ციციშვილების მამულისა და სხვა სადავო საქმეებზე 1679 წ. 5.VIII	143
79. განჩინება ზაქუმას შვილებისა და შალიკას შვილების მამულის საქმეზე 1679 წ.	145
80. განჩინება გიორგი XI-ისა დავით ტატიშვილისა და სეხნია სამაღანიშვილის მამულის საქმეზე 1680 წ.	146
81. განჩინება ზაალ და თაყა ბარათაშვილების ყმის საქმეზე 1682 წ. 24.I	146
82. განჩინება იოსებ თბილელისა და შანთიძეების მამულის საქმეზე 1682 წ. 24.VIII	147
83. განჩინება დომენტისა და ზაქარია თურმანიძის ვალის საქმეზე 1682 წ.	148
84. განჩინება ქრისტეფორე წინამძღვრისა და მაღალაძეთა მამულის საქმეზე 1683 წ.	149
85. განჩინება ნიკოლოზ მაღალაძის ყმის მონასელიძის საქმეზე 1684 წ. ახლო	149
86. განჩინება ხოლუაშვილების ვალის საქმეზე 1675—1685 წწ.	150
87. განჩინება ბარათაშვილების მამულის საქმეზე 1687 წ.	151
88. განჩინება იოანესა და მაკარი მღვდლის მამულის საქმეზე 1688 წ. თე-ბერკლის დამდგეს	151
89. განჩინება გიორგი მიქელაძისა და პაპუნა გოსტაშაბისშვილის საქმეზე 1688 წ. 21.I	152
90. განჩინება იოანესა და მაკარი მღვდლის მამულის საქმეზე 1688 წ. ახლო	152
91. განჩინება ერეკლე I-ისა ბარათაშვილების მამულის საქმეზე 1689 წ.	153
92. განჩინება ერეკლე I-ისა საამ სახლთუხუცესისა და ზაალისშვილების მამულის საქმეზე 1690 წ.	154
93. განჩინება ერეკლე I-ისა თარხნიშვილებისა და მაღალაძეთა საქმეზე 1691 წ.	155
94. განჩინება ერეკლე I-ისა ამილახვართა ერთსახლობის საქმეზე 1692 წ. 15.III	157
95. განჩინება იოანე კათალიკოსისა და გივი ამილახორის რეუბის საქმეზე 1692 წ. 3.V	161
96. განჩინება ოთარ გერმანოზიშვილის ცოლისა და ძმისწულების ყმა-მამულის საქმეზე 1692 წ. 15.VI	162
97. განჩინება ოთარ გერმანოზიშვილის ცოლისა და ძმისწულების ყმა-მამულის საქმეზე 1692 წ. ახლო	163
98. განჩინება ერეკლე I-ისა რევაზ-ბეგისა და არღუთაშვილის მამულის საქმეზე 1693 წ. 1.X.	164

99. განჩინება ერეკლე 1-ისა გურამ გურამიშვილისათვის სისხლის გაჩენის შესახებ 1694 წ. 4.VI	165
100. განჩინება ჭავჭავიშვილებისა და გოგიბედაშვილების მამულის საქმეზე 1695 წ. 6.IV	167
101. განჩინება ჭავჭავიშვილებისა და გოგიბედაშვილების მამულის საქმეზე 1695 წ.	168
102. განჩინება დათუა სალხინაშვილისა და ხოსიტა მამისაშვილის მამულის საქმეზე 1696 წ. 29.I	169
103. განჩინება ნასყიდა და ნაზარა დოღმაზაშვილების გაყრის საქმეზე 1696 წ. 25.III	170
104. განჩინება შაშიაშვილების გაყრის საქმეზე 1696 წ. 1.V	171
105. განჩინება ზაალ ბარათაშვილისა და ხატისთელეთელ გამოსაღების საქმეზე 1691—1696 წწ.	172
106. განჩინება გიგი თუმანიშვილისა და ავთანდილ კაქკაიშვილის მამულის საქმეზე 1697 წ. 20.III	173
107. განჩინება ყამაზანთ ბაღდასარასა და საპაის საქმეზე 1697 წ. ახლო	175
108. განჩინება ბაღდინას შვილებისა და არაქელას ბაღისა და ვალის საქმეზე 1698 წ. ივლისის დამდეგს	176
109. გაყრის წიგნი სარქისა და გასპარა ხითარასშვილებისა 1699 წ. 1.III	178
110. განჩინება შერმაზან ჭავჭავიშვილისა და თუმანიშვილების მამულის საქმეზე 1699 წ.	179
111. განჩინება რევაზ ზურაბიშვილისა და სულხან ყაფლანიშვილის მამულის საქმეზე 1700 წ. 2.VI	180
112. განჩინება კაკაბეტა და შიბლიანელთა მამულის საქმეზე 1700 წ. ნოემბრის ნახევარს	181
113. განჩინება იოანე კათალიკოსისა ჩივილების საქმეზე 1688—1700 წწ.	182
114. განჩინება ბააკა სახლთხუცესისა და მამუკა მალრაძის მამულის საქმეზე XVII ს. II ნახ.	183
115. განჩინება ფალავანსოსოსა და გომარელთა მამულის საქმეზე XVII ს. II ნახ.	184
116. განჩინება ბორტისა და მანუჩარ თუმანიშვილის მამულის საქმეზე XVII ს. II ნახ.	184
117. განჩინება სამებელ მაყაშვილისა და ლუარსაბ ქსნის ერისთვის ყმის საქმეზე XVII ს. უკანასკნელი მეოთხედი	185
118. განჩინება მელიქის შვილების აბანოს საქმეზე XVII ს. უკანასკნელი მეოთხედი	186
119. განჩინება კათალიკოსისა და ზიშიაშვილების ყმა-მამულის საქმეზე XVII ს. ბოლო	187
120. განჩინება ნიქოზელზე ფიცის განწესების შესახებ XVII ს.	188
121. განჩინება გურამისა და ფარემუზის სასისხლო საქმეზე XVII—XVIII სს. მიჯნა	189
122. განჩინება დავითგარეჯის მამულების საქმეზე XVIII ს. დასაწყ.	190
123. განჩინება გაბაშვილთა სახლისკაცობის გარიგების საქმეზე XVIII ს. დასაწყ.	191
124. განჩინება რიკაძის ტყვეების საქმეზე XVIII ს. დასაწყ.	192

125. განჩინება ოთარ სახლთუცის შვილისა და ნიკოლოზ სამებლის მა- მულის საქმეზე XVIII ს. დასაწყ.	192
126. გაყრის წიგნი ზურაბა და გასპარა ოპანეზას შვილებისა 1701 წ. 1.IV	193
127. განჩინება ციციშვილების. ყმა-მამულის საქმეზე 1702 წ.	194
128. განჩინება ბასილა რიზმანაშვილისა და ზაზა ბაღურიშვილის მამულის საქმეზე 1702 წ.	195
129. განჩინება მელიქ შერმაზანთ შვილებისა და გულასპანთ მანუჩარას სახ- ლების საქმეზე 1703 წ. 24.VI	196
130. განჩინება ამილახორთა სახლისკაცობის საქმეზე 1703 წ.	197
131. განჩინება წინამძღვრისა და შატბერაშვილების მამულის საქმეზე 1688— 1703 წწ.	198
132. განჩინება ერეკლე I-ისა ციციშვილების მამულის საქმეზე 1688— 1703 წწ.	200
133. განჩინება მელიქ ავთანდილისა და უთრუთ ციციშვილის მამულის საქ- მეზე 1688—1703 წწ.	201
134. განჩინება აბელისა და ყაყა წინამძღვრიშვილის მამულის საქმეზე 1688—1703 წწ.	201
135. განჩინება გერმანოზიშვილების გაყრის საქმეზე 1688—1703 წწ.	203
136. განჩინება ერეკლე I-ისა ქსნის ერისთავისა და მანუჩარ მეითრის შვი- ლების ყმის საქმეზე 1688—1703 წწ.	205
137. განჩინება ერეკლე I-ისა ციციშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1701— 1703 წწ.	206
138. განჩინება ერეკლე I-ისა ბიძინასა და დუშეას სასისხლო საქმეზე 1701— 1703 წწ.	208
139. განჩინება ლუარსაბ ვაჩნაძისა და დათუნა ავათოშვილის სასისხლო საქმეზე 1704 წ. 31.VII	209
140. განჩინება შაჰყულიხანისა გიორგი არაგვის ერისთავისა და ბარათაშვი- ლების მამულის საქმეზე 1704 წ. 26.IX	210
141. განჩინება შუაბოლნელთა და ზემობოლნელთ სასისხლო საქმეზე 1703—1704 წწ.	211
142. განჩინება შაჰყულიხანისა აშხარბეგასა და დანიელას აბანოს წყლის საქ- მეზე 1703—1704 წწ.	212
143. განჩინება ჩოლოყაშვილების გაყრის საქმეზე 1705 წ. 27.III	213
144. განჩინება მაღალაშვილებისა და ელიოზიშვილების მამულის საქმეზე 1705 წ. მაისი	217
145. განჩინება დომენტი IV-ისა ავთანდილ და ზაალ თაზიშვილების მამულის საქმეზე 1705 წ. 6.XI	219
146. გასამყრელო წიგნი აბესალამთ ჭიხოსროსა და ოსეფასი 1706 წ. 3.IV	219
147. განჩინება თუმელიშვილებისა და სვიმონასოფელთ მამულის საქმეზე 1706 წ. 10.VII	221
148. განჩინება ვახტანგ VI-ისა მარნეულელთა და პაპუნა გოსტაშვილების მამულის საქმეზე	222
149. განჩინება გერმანოზიშვილის ბუშისათვის მამულში წილის დადების თაობაზე 1707 წ. 25.I	223
150. განჩინება მერაბა პოუარავისა და მუსტაფა აღას მამულის საქმეზე 1708 წ. 22.II—21.IV	224

151. გასაშკრელო წიგნი ამირჩანათ ბაღდინას შვილებისა 1708 წ. 15.VI .	225
152. განჩინება ჭავჭავიშვილების მამულის საქმეზე 1708 წ. 4.XII .	227
153. განჩინება დათუნასა და ოთარა ნავროზაშვილის საქმეზე 1703—1709 წწ.	227
154. განჩინება ვახტანგ VI-ისა კახთ სახლთუხუციშვილების ვალის საქმეზე 1710 წ. 2.II .	228
155. განჩინება საამიშვილებისა და ღერნუჯელთა მამულის საქმეზე 1710 წ. მარტის ნახევარს .	229
156. განჩინება ზურაბ და ღერმეშხან ვაჩნაძეებისა და დათუნა აფხაზიშვილის მამულის საქმეზე 1710 წ. 11.V .	230
157. განჩინება ვანთის წმინდა დავითის მამულების საქმეზე 1710 წ. 1.VII .	231
158. განჩინება რუისის საყდრის მამულის საქმეზე 1708—1710 წწ.	232
159. განჩინება პაპუჩოშვილებისა და მარტიაშვილების გზის თაობაზე დავის გამო 1711 წ. 30.III .	233
160. განჩინება გარსევანაშვილების გაყრის საქმეზე 1711 წ. 15.XII .	234
161. განჩინება ჭანდირიშვილთა, ვაჩნაძეთა და ახურელთა მამულის საქმეზე 1711 წ.	236
162. განჩინება ღომენტი IV-ისა მიწობლიძეთა და ბიწმენელთ მამულის საქმეზე 1711 წ.	237
163. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ციციშვილებისა და ჭავჭავიშვილების მამულის საქმეზე 1703—1711 წწ.	238
164. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ავალიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1703—1711 წწ.	239
165. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ერისთავ გიორგისა და თურქისტანიშვილების მამულის საქმეზე 1703—1711 წწ.	241
166. სამართალი ვახტანგ VI-ისა თუმანიშვილების ყმის საქმეზე 1703—1711 წწ.	243
167. განჩინება დოდოელთა და მგალობლის მამულის საქმეზე 1712 წ. 9.V .	243
168. გაყრილობის წიგნი უმეკანთ ზაღინას შვილების მარტიროზისა და სტეფანასი 1712 წ. 3.VI .	244
169. განჩინება პაპუნა დოქიძისა და ზალიაშვილების მამულის საქმეზე 1712 წ. 17.VI .	247
170. განჩინება ნოდარ სახლთუხუცესისა და მერაბ მოურავის მამულის საქმეზე 1712 წ.	248
171. განჩინება სამებლისა და გილდაშვილების მამულის საქმეზე 1712 წ.	249
172. მორიგების წიგნი გოსტაშვილებისა მდივანბეგის ქალ გუქასადმი 1712 წ.	250
173. განჩინება ლავარსაბ შიომისწვილის საქმეზე 1713 წ. 9.II .	251
174. განჩინება ღომენტი IV-ისა მაღალაძეთა გაყრის საქმეზე 1713 წ. 25.IV .	252
175. განჩინება ღომენტი IV-ისა მაღალაძეთა გაყრის საქმეზე 1713 წ. ივნისის ნახევარს .	254
176. განჩინება ღომენტი IV-ის მაღალაძეთა გაყრის საქმეზე 1713 წ.	256
177. განჩინება მაღალაძეთა მამულის საქმეზე 1713 წ.	257
178. განჩინება კოდას-ლილოელთ საზღვრების საქმეზე 1714 წ. 15. VIII .	258
179. განჩინება გოსტაშვილების გაყრის საქმეზე 1711—1724 წწ.	259
180. განჩინება ელიზბარ დავითიშვილისა და გიორგი რამაზიშვილის მამულის საქმეზე 1715 წ. 27.II .	260

181. განჩინება ზუმბულიძეებისა და დანიელ დეკანოზის საქმეზე 1715 წ. 19.IV
182. განჩინება აკოფჯანასა და ფასუას საქმეზე 1715 წ. 1.XI
183. განჩინება აკოფჯანასა და სოლრანთ ფასოას საქმეზე 1715 წ. 10.XI
184. განჩინება ლიპარიტ თუმანიშვილისა და ბეჟან ლაზარეშვილის ვალის საქმეზე 1703—1714 წწ.
185. განჩინება ბანდურასშვილების არუთენასა და გიორგის გაყრის საქმეზე 1716 წ. მარტის ნახევარს
186. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ქსნის ერისთავის, თუმანიშვილებისა და გორელების მამულის საქმეზე 1703—1711 წწ.
187. განჩინება ნაპოვნი ნივთის გაყიდვის საქმეზე 1703—1714 წწ.
188. განჩინება ბაგრატ და ნოდარ ციციშვილების სასისხლო საქმეზე 1717 წ. 8.II
189. განჩინება პაპუნა ღოჭიძისა და პაპანაშვილის წყლის საქმეზე 1717 წ. 13.III
190. განჩინება შანშიაშვილებისა და ოფრეთელთა მამულის საქმეზე 1717 წ. 10.IV
191. განჩინება ჭავჭავიშვილების მამულის საქმეზე 1717 წ. 25.X
192. განჩინება ნათლისმცემლის წინამძღვარ ხარიტონისა და სამებლის ყმა-მამულის საქმეზე 1718 წლის თიბათვის გასულს
193. განჩინება იმამყულიხანისა ყარალაშვილების და საგინაშვილების მამულის საქმეზე 1718 წ.
194. განჩინება ბაქარ მეფისა ჭავჭავიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1719 წ. 12.V
195. განჩინება ბაქარ მეფისა მარიამელთა და ჩრდილისუბნელთა მამულის საქმეზე 1719 წ. 9. VI
196. განჩინება ბაქარ მეფისა ბოლელთა და ახალგორელთა მამულების ნასყიდობის საქმეზე 1717—1719 წწ.
197. განჩინება ბაქარ მეფისა ჭავჭავიშვილების წყლის საქმეზე 1717—1719 წწ.
198. განჩინება ბაქარ მეფისა თუმანიშვილისა და მისი ბიძაშვილის გაყრის საქმეზე 1717—1719 წწ.
199. განჩინება ბაქარ მეფისა პაპუაშვილებისა და ჭანალაშვილების მამულის საქმეზე 1717—1719 წწ.
200. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ენალა მელიქის შვილების აბანოს საქმეზე 1717—1719 წწ.
201. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ხუდადაშვილებისა და ბერძენების საქმეზე 1717—1719 წწ.
202. განჩინება ბაქარ მეფისა ელიზბარისა და ხატისკაცის მამულის საქმეზე 1717—1719 წწ.
203. გასამყრელო წიგნი ამირჯანა და მოსესა აყოფას შვილებისა 1720 წ. 10.VIII
204. გასამყრელო წიგნი ეანგინანთ ზალინასი და ასლამაზასი 1720 წ. 20.XI
205. გასამყრელო წიგნი პასრათას შვილების სარქისასი და ზალინასი 1721 წ. დეკემბრის დამდეგს
206. განჩინება ყიასა ვეზირისა და იმამვერდა ყაიბულშვილის აბანოს საქმეზე 1722 წ. 20.VIII

207. განჩინება იმამყულიხანისა მდივანბეგისა, თარხნისა და დავითგარეჯის ყმა-მამულის საქმეზე 1703—1722 წწ.	292
208. განჩინება დომენტი IV-ისა ფირან და გიორგი მაღალაშვილების სახე- ლოს საქმეზე 1724 წ. 1.III.	294
209. გასამყრელო წიგნი ოქრომჭედელ გარსიას შვილებისა 1724 წ. აპრი- ლის დამდეგს	296
210. განჩინება აბოვაშვილის მამულის საქმეზე 1724 წ. 20.IV	297
211. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ამილამბარ და ფირან მაჩაბლების საქმეზე 1703—1724 წწ.	298
212. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ბაინდურაშვილების ყმის საქმეზე 1703— 1724 წწ.	299
213. განჩინება ვახტანგ VI-ისა დათუნაშვილისა და ნავროზაშვილების სა- სისხლო საქმეზე 1703—1724 წწ.	300
214. განჩინება ვახტანგ VI-ისა აბაშიძისა და ჭვარის მამის ძმის ვალის საქ- მეზე 1703—1724 წწ.	301
215. განჩინება ვახუშტი ბატონიშვილისა მანუჩარ და ბირთველ თუმანიშვი- ლების სასისხლო საქმეზე 1703—1724 წწ.	301
216. განჩინება ვახტანგ VI-ისა დავითაშვილების სასაფლაოს საქმეზე 1710— 1724 წწ.	302
217. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ფარსადან ციციშვილისა და მისი რძლის სა- ქონლის გაყოფის საქმეზე 1716—1724 წწ.	303
218. განჩინება დომენტი IV-ისა სოლომონ და პაპუნა მაღალაშვილების სა- სახლოს საქმეზე 1716—1724 წწ.	304
219. განჩინება ვახტანგ VI-ისა თუმანიშვილებისა და ქარუმძივების რუსა და წყლის საქმეზე 1716—1724 წწ.	304
220. განჩინება ელისბარ და კოსტანტილე დავითიშვილების გაყრის საქმეზე 1716—1724 წწ.	306
221. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ელისბარ და კოსტანტილე დავითიშვილების გაყრის საქმეზე 1716—1724 წწ.	308
222. განჩინება რამაზაშვილის სასისხლო საქმეზე 1725 წ. 3.VII	309
223. განჩინება რატიშვილების მამულის საქმეზე XVIII ს. პირველი მეოთ- ხედი	310
224. განჩინება ბერუა და შიო ქუბაშვილების წისკილის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	311
225. სამართალი სვიმონ ბატონიშვილისა ელიზბარ ელიზბარიშვილის ვალის საქმეზე 1691—1711 წწ.	312
226. განჩინება ალავერდელისა და ყორჩიბაშ ბეჟანის მამულის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	312
227. განჩინება ციციშვილების ყმა-მამულის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	313
228. განჩინება ტატულასშვილის დახრჩობის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	314
229. განჩინება პაპუა საგინაშვილის ყმის მელიქაშვილების საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	314
230. განჩინება მათიშვილთა და შანშისოფლელთ მამულის საქმეზე XVIII ს. I მეოთხედი	315
231. გასამყრელო წიგნი მამაჩანას შვილების პაპასი და არუთინასი 1726 წ.	

ივლისის დამდეგს	315
232. სისხლის ზღვევის წიგნი წერეთლებისა და აბაშიძეებისადმი 1727 წ. ახლო	316
233. განჩინება იესე მეფისა დავით დოღმაზაშვილისა და გოდერძი ელიარა- შვილის მამულის საქმეზე 1714—1727 წწ.	317
234. განჩინება იესე მეფისა ფარსადან მაჩაბლისა და ბეჟანის საქმეზე 1714— 1727 წწ.	318
235. განჩინება იასე მეფისა ტფილელისე და დავითიშვილის ყმის საქმეზე 1714—1727 წწ.	319
236. განჩინება რუსიშვილებისა და ნეკრესელის ყმა-მამულის საქმეზე 1728 წ. 18.III	320
237. სამართალი კოსტანტინე მეფისა მამუკა ნაცვლისშვილისა და გივი თა- რასშვილის წისკვილის საქმეზე 1728 წ.	321
238. განჩინება ამსარქისანთ მამუკოას შვილების გაყრის საქმეზე 1729 წ. ივლისის დამდეგს	321
239. განჩინება როსებ ქავთარაძისა და დათუნა მახნიაშვილის მამულის საქ- მეზე 1730 წ. ივლისის გასულს	323
240. გასაყრელო წიგნი ძმების აბრამისა და ივანესი 1730 წ. 10.XII	323
241. განჩინება მამულაშვილების გაყრის საქმეზე 1731 წ. 10.I	324
242. მორიგების წიგნი შანშე ქსნის ერისთავისა გივი ამილახორისადმი 1731 წ. 12.IX	325
243. განჩინება ალექსანდრე V-ისა პაპუნა და ზაალ წერეთლების საქმეზე 1721—1732 წწ.	327
244. განჩინება მიქოანთ აბოვას შვილების გაყრის საქმეზე 1733 წ. მაისის დამდეგს	330
245. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ყარალაშვილებისა და ტარიელშვილების სასისხლო საქმეზე 1733 წ. 15.VIII	331
246. განჩინება გიორგი შიოშაშვილისა და სეიმონ ჭავჭავიშვილის სასისხლო საქმეზე 1706—1733 წწ.	333
247. განჩინება იესე მეფისა ნოდარ სუფრაჯის შვილისა და ვათიაშვილის წისკვილის საქმეზე 1714—1727 წწ.	334
248. განჩინება დეკანოზ აბრამისა და მისი ძმების გაყრის საქმეზე .XVIII ს. I შესამედი	335
249. განჩინება მანგლელისა და მისი ძმების საქმეზე 1724—1735 წწ.	335
250. განჩინება გურამ და ფარემუზ გურამიშვილების სასისხლო საქმეზე 1730—1735 წწ.	336
251. მორიგების წიგნი ქაიხოსრო უსუფბეგის შვილისა ამირან ყიფიანიშვი- ლისადმი 1736 წ. 12.V	337
252. განჩინება თეიმურაზ II-ისა აშრაბ ნოდარიშვილისა და ჩოლაყაშვილე- ბის მამულის საქმეზე 1736 წ. 17.V	338
253. განჩინება თბილელისა და მერაბის შვილის აბაშის საქმეზე 1736 წ. 20.V	339
254. განჩინება ალექსანდრე მეფისა ბებურიშვილისა და ონანიშვილის სა- სისხლო საქმეზე 1737 წ. 21.I	339
255. გარდაწვეტილობის წიგნი მალალაშვილებისა ვართანას შვილებისადმი 1737 წ. ივლისის დამდეგს	340

256. განჩინება ამირაღანთ დოღმაზასა და გაბრიელას შვილ ქრისტესიას გაყრის საქმეზე 1737 წ. 23.IX	341
257. გადაწყვეტილების წიგნი წერეთელაშვილისა ბიჭიკაშვილისადმი 1738 წ. 24.II	
258. გასამყრელო წიგნი სოღროანთ ოსეფასი და მამაჯანასი 1738 წ. 14.XII	343
259. სისხლის ზღვევის წიგნი ალექსანდრე V-ისა პაპუნა წერეთლისადმი 1722—1738 წწ.	344
260. სამართალი თამარ დედოფლისა ენდრონიკაშვილისა და სოღადაშვილის მამულის საქმეზე 1738 წ.	345
261. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ენისელთ მოურავის დავითისა და სახლთ-უხუცეს აშრაპის სასისხლო საქმეზე 1739 წ. 14.I	345
262. განჩინება კირილე კათალიკოზისა დავითისა და სოლომონის ყმა-მამუ-ლის საქმეზე 1738—1739 წწ.	348
263. განჩინება დომენტი IV-ისა იორამ მოურავისშვილისა და ამილბარის ქალის გაქორწინების საქმეზე 1740 წ. 8.II	349
264. განჩინება ბეჟან სახლთუცისა და მისი ბიძაშვილის ავთანდილის გაყ-რის საქმეზე 1740 წ. 21.VI	350
265. განჩინება დავით გოსტაშვიშვილისა და უსუბეგიშვილის მამულის საქმეზე 1740 წ.	351
266. განჩინება ვახტანგ დოღენჯიშვილისა და ლასურის საქმეზე 1744 წ. 20.IV	352
267. განჩინება ხუცნთ სრაპიონას შვილების გაყრის საქმეზე 1741 წ. 24 დე-კემბერი	353
268. გარდაწყვეტილობის წიგნი დიღმელებისა გიორგი უსუფაშვილისადმი 1742 წ. 7 ივნისი	354
269. განჩინება დათუა დესპუაშვილისა და ივანე აფხაზისშვილის ყმის საქმეზე 1743 წ. 3 მარტი	354
270. განჩინება თეიმურაზ II-ისა გიორგი გოგნიაშვილისა და ზაზა ჯანდი-რიშვილის სასისხლო საქმეზე 1743 წ. 14 ივნისი	355
271. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ქაიხოსრო მამაცაშვილისა და მერალიბეგ ციციშვილის ყმის თაობაზე 1744 წ. 17 სექტემბერი	358
272. განჩინება ოქროპირ წერეთლისა და გიორგი ორჯონიკიძის სასისხლო საქმეებზე 1753—1758 წწ.	358
273. განჩინება ბირთველ თუმანიშვილისა, გივი ბებურისშვილისა და ლუ-არსაბ გლურჯიძის საქმეებზე 1736—1744 წწ.	359
274. განჩინება ნიქოზის ეკლესიის მამულების საქმეზე 1744 წ. ახლოს	360
275. განჩინება დავით ქვეთარაძისა და პაატა იმაშაშვილის მამულის საქ-მეზე 1744 წლის ახლოს	361
276. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ქრცხინვალებებისა და ფავნელიშვილების მამულის საქმეზე 1745 წ. 13 ივნისი	362
277. განჩინება სვიმონ და ავთანდილ ჯავახიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე თეიმურაზ II-ის ოქმით 1745 წ. 17 ივნისი	363
278. განჩინება მუშრიბი ნასყიდას შვილების მანუჩარასა და ოსეფას გაყრის საქმეზე 1746 წ. 20 იანვარი	364
279. მორიგების წიგნი ამილახორთა საბა ნინოწმიდელისადმი 1746 წ. 11 მაისი	365

280. განჩინება ზაზა თარხნიშვილისა და ელიზბარ გლურჯიძის მამულის საქმეზე 1746 წ. 10 ივლისი	367
281. განჩინება თეიმურაზ II-ისა მანუჩარ ციციშვილისა და ქაიხოსრო გერმანოზიშვილის მამულის საქმეზე 1746 წ. 15 სექტემბერი	368
282. განჩინება ერეკლე II-ისა გრიგოლ სახლთხუცისა და გოგოლაურის სასისხლო საქმეზე 1747 წ. 18.I	369
283. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ბესია მაჩაბლისა და ლევან ბერძნიშვილის ყმის საქმეზე 1747 წ. 4.III	369
284. განჩინება არჩილ მეფისა დავით და ბექან გოსტაშაბისშვილების ყმის საქმეზე 1747 წ. 20. XII	370
285. განჩინება გვირიშვილისა და დავითგარეჯის ყმის საქმეზე 1737—1747 წწ.	371
286. განჩინება ციციშვილების მამულის საქმეზე 1747 წ. 5.IV	372
287. განჩინება ერეკლე II-ისა ჩოლოყაშვილების და პანკელების მამულის საქმეზე 1748 წ. 2.VIII	374
288. განჩინება სიმოვანასა და ზურაბას ვალის საქმეზე 1748 წ. ახლო	375
289. განჩინება გიორგი ბაინდურაშვილისა და გორელების ვალის საქმეზე 1749 წ. 27.II	376
290. განჩინება პაპა მარჩილაშვილისა და ზაალ ბარამიშვილის მამულის საქმეზე 1749 წ. 8.VI	376
291. განჩინება აბიბო და ზაალ რუსისშვილების საქმეზე 1749 წ. 5.VII	377
292. განჩინება თეიმურაზ II-ისა დავით თარხნისშვილისა და ბერია ჯორასშვილის მამულის საქმეზე 1749 წ. 7.VII	378
293. განჩინება ოთარ გერმანოზიშვილისა და ზაალ ყორღანაშვილის ყმა-მამულის საქმეზე 1749 წ. 8.VII	379
294. განჩინება ჯავახიშვილების გამოსაღები ხარჯის საქმეზე 1749 წ. 13.VIII	380
295. გასაყვრელო წიგნი აშხარბეგისშვილებისა 1749 წ. 23.X	381
296. განჩინება მოურავ მერაბისა და საღთხუცეს ნოდარის მამულების საქმეზე 1746—1749 წწ.	384
297. განჩინება ჩინელი და გიორგი რიკაძეების საქმეზე 1750 წ. 3.V	385
298. განჩინება ჭურიაშვილის ყმის ჩეკურიშვილის საქმეზე 1750 წ. 11.V	386
299. განჩინება ზაზა თარხნიშვილისა და პაატა თაზიშვილის ყმის საქმეზე 1750 წ. 31.V	387
300. შერიგების წიგნი ფშავეხესურთა მოურავ გრიგოლ ჩოლოყაშვილისადმი 1750 წ. 6.VII	387
301. განჩინება სახულასშვილისა და დათვიაშვილის გაყრის საქმეზე 1736—1750 წწ.	389
302. განჩინება გიორგი გლურჯიძის ყმა-მამულის საქმეზე 1750 წ. 9.VIII	389
303. განჩინება რამაზ თუთუშოძისა და გიორგი შავბალახაშვილის მამულის საქმეზე XVIII ს. I ნახ.	390
304. განჩინება ფირან მოურავისა და როშაქიშვილების მამულების საქმეზე XVIII ს. I ნახ.	391
305. განჩინება ბეჟანიშვილისა და ზაალიშვილის მამულის საქმეზე XVIII ს. I ნახ.	392

306. განჩინება მამაცასშვილების გაყრის საქმეზე XVIII ს. I ნახ.	392
307. განჩინება ელისე ვიკალშიძისა და მოხელიშვილის წისკვილის საქმეზე XVIII ს. I ნახ.	393
308. განჩინება ძმების გიორგი, ფირან, ივანე და ესტატეს გაყრის საქმეზე XVIII ს. I ნახ.	393
309. განჩინება ბეჟანას შვილის მელქონასა და სარქისას შვილის მარტიონას ვალის საქმეზე XVIII ს. II მეოთხედი	394
310. განჩინება დვალისშვილებისა და ქავთარაძეების ყმის საქმეზე XVIII ს. II მეოთხედი	395
311. განჩინება ფუჭიშვილის ცოლის გაწბილების საქმეზე XVIII ს. II მეოთხედი	396
312. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ზაზა სოლღაშვილის ვალის საქმეზე 1751 წ. 13.I	396
313. განჩინება გიორგი და რამაზა ბეგიაშვილების სახლისა და მამულის საქმეზე 1751 წ. 18.V	397
314. გასამყრელო წიგნი ტერ-ასატურანთ სრაპიონის შვილებისა 1751 წ. 26.VIII	400
315. განჩინება კახა სავანელისა და ქაიხოსრო რამინიშვილის საქმეზე 1751 წ. 20.XI	401
316. განჩინება სეხნია ზუბიაშვილისა და ბერი დავითიშვილის მამულის საქმეზე 1751 წ. 22.XI	402
317. განჩინება როკიკაშვილებისა და ბასტამაშვილების ყმის საქმეზე 1751 წ. 30.XII	403
318. განჩინება კიკოლა ტრამაქიძისა და ოთარა დევიძის მამულის საქმეზე 1752 წ. 3.I	403
319. განჩინება ავთანდილ ჭავჭავიშვილისა და ზაქარია ბიკიკაშვილის წისკვილის საქმეზე 1752 წ. 14.I	404
320. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოთარ და პაატა გერმანოზიშვილების მამულის საქმეზე 1752 წ. 15.IV	404
321. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ამილახვართა სასახლის საქმეზე 1752 წ. 2.VI	405
322. განჩინება ერეკლე II-ისა ჩრდილელშვილისა და ლუდუშაურის სასახლო საქმეზე 1752 წ. 2.VII	407
323. გასამყრელო წიგნი უმიკანთ ოსეფასი და გიორგისი 1752 წ. 2.VII	408
324. განჩინება გოდერძი ბეკაძის და თევდორეს საქმეზე 1752 წ. 23.XII	409
325. განჩინება ალექსანდრე V-ისა ბაანა ჩხეიძისა და კიკოს შვილის საქმეზე 1720—1752 წწ.	410
326. განჩინება ალექსანდრე V-ისა სვიმონ და ბუქუა ლორთქიფანიძეების საქმეზე 1720—1752 წწ.	412
327. განჩინება ალექსანდრე V-ისა პაატა მესხისა და იაშვილის სასახლო საქმეზე 1720—1752 წწ.	416
328. განჩინება ალექსანდრე V-ისა გიორგი ორჯონიკიძის საქმეზე 1720—1752 წწ.	417
329. განჩინება ერეკლე II-ისა პეტრე მღვდლის გაყიდვის თაობაზე 1753 წ. 5.IV	417

330. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ფარსადან ციციშვილისა და გლახა ბადურ- იშვილის საქმეზე 1753 წ. 10.V	418
331. განჩინება ფვენელიშვილისა და სარდალ გაბრიელ გედევანიშვილის ყმის საქმეზე 1753 წ. 24.V	419
332. განჩინება გრიჟორა გოდაგაშვილის და პაპუნა გაბაშვილის წისკვილის საქმეზე 1753 წ. 28.VII	419
333. განჩინება თეიმურაზ II-ისა გლურჯიძეებისა და ზაზას ჯალაბის მამუ- ლის საქმეზე 1753 წ. 2.IX	420
334. განჩინება ერეკლე II-ისა კახეთში სვეტიცხოვლის მამულების შე- სახზე 1753 წ. 8.XII	421
335. განჩინება გიორგი ბაბადიშისა და მამუკა საგინაშვილის მამულის საქ- მეზე 1753 წ. 9.XII	422
336. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ნიკოლოზ მალაღაძისა და ავთანდილ ჯავა- ხიშვილების ყმის საქმეზე 1754 წ. 22.I	423
337. განჩინება მეთიორისშვილ ქაიხოსროსა და ლომინასშვილების ვალის საქ- მეზე 1754 წ. 25.I	424
338. განჩინება დავითგარეჯის ყმის ელიზბარისა და ანთა აუაშვილის სასის- ხლო საქმეზე 1754 წ. 9.II	425
339. განჩინება ვახტანგ და თეიმურაზ ფალავანდიშვილების გაყრის საქმეზე 1754 წ. 24.II	426
340. განჩინება თეიმურაზ II-ისა იესე და ბარძიმ მაჩაბლების სისხლისა და ყმა-მამულის საქმეზე 1754 წ. 25.II	427
341. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ბარძიმ და იესე მაჩაბლების ყმის საქმეზე 1754 წ. 27.II	429
342. განჩინება იესე, ბარძიმ და ზაზა მაჩაბლების მამულის საქმეზე 1754 წ. 2.III	430
343. განჩინება თეიმურაზ II-ისა იასე მაჩაბლისა და ფვენელისშვილების ყმის საქმეზე 1754 წ. 3.III	431
344. განჩინება ამირინდო ამილახორისა და მისი ბიძაშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1754 წ. 15.VI	432
345. განჩინება პაპუა ორჯონიკიძის მოახლის გაწბილების თაობაზე 1754 წ. 2.VIII	438
346. განჩინება თეიმურაზ II-ისა დიმიტრი ნაზირის სასისხლო საქმეზე 1755 წ. იანვარი	438
347. გასაყრელო წიგნი ტერ-ხითარასი და ტერ-სარქისასი	439
348. განჩინება ანტონ I-ისა მალაღაძეთა გაყრის საქმეზე 1755 წ. 1.VII	440
349. განჩინება ოთარ მდივნისა და ივანე აფხაზის ყმის საქმეზე 1755 წ. 4.VII	442
350. განჩინება კრწანელებისა და თელეთელების მამულის საქმეზე 1755 წ. 9.VII	443
351. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოთარ მდივნისა და ბეჟან თავილდრის მამულის საქმეზე 1755 წ. 3.XII	444
352. განჩინება თეიმურაზ II-ისა და ანტონ I-ისა თავადი გიორგისა და თა- მარის უხვედრი ქორწინების გამო 1744—1755 წწ.	445
353. განჩინება კათალიკოზს ანტონის ზედა 1755 წ. 16.XII	447
354. მორიგების წიგნი ამილახვართა სახლიკაცობის საქმეზე 1756 წ. 12.I	449

355. განჩინება პეტრიაშვილების მამულების გამიჯვნის თაობაზე 1756 წ. 19.I	450
356. განჩინება თეიმურაზ II-ისა იოსებ ოსინაშვილის ყმის ბაღდასარ საფარასშვილის საქმეზე 1756 წ. 2.VI	454
357. განჩინება ერეკლე II-ისა ხოსრომზე ბატონიშვილის ქალის ელენესა და ჭავჭავაძეების ვალის საქმეზე 1756 წ. 7.VI	455
358. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ოსეფა ფარსადანას შვილისა და მოსიას სასისხლო საქმეზე 1756 წ. 4.X	456
359. განჩინება თეიმურაზ II-ისა დავით და იოანე დიასამიძეების მამულის საქმეზე 1757 წ. 7.I	457
360. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ბეჟან ხერხეულიძისა და მოსესა კიტაშვილის ღუქნების საქმეზე 1757 წ. 5.II	458
361. განჩინება კონი გიორგის ცოლის მარიამის ქონების საქმეზე 1757 წ. 26.II	459
362. განჩინება თეიმურაზ II-ისა მაჩაბლების ყმათა საქმეზე 1757 წ. 6.III	460
363. განჩინება თეიმურაზ II-ისა და ერეკლე II-ისა ამილახორთა ყმა-მამულის საქმეზე 1757 წ. 25.III	461
364. სამართალი ერეკლე II-ისა გივი ავალიშვილის ყმის საქმეზე 1757 წ. 1.VI	461
365. განჩინება საამ კობიაშვილისა და ლომი ბუჩაშვილის ყმა-მამულის საქმეზე 1757 წ. 19.VIII	462
366. განჩინება ავთანდილ ქარუმიძისა და თევდორე შავშიშვილის წისკვილის საქმეზე 1757 წ. 15.IX	463
367. მორიგების წიგნი იოვანე მღივანბეგისა ზალბეგისადმი 1757 წ. 16.IX	463
368. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ამირინდო ამილახორისა და ზედგინიძეების მამულის საქმეზე 1757 წ. 26.X	464
369. სამართალი თეიმურაზ II-ისა გიორგი და ფრიდონ გლურჯიძეების მამულის საქმეზე 1758 წ. 11. VII	465
370. განჩინება აფციაურებისა და მათი სახლისკაცების მამულის საქმეზე 1758 წ. 27.VIII	466
371. განჩინება ერეკლე II-ისა გურამიშვილების მამულის საქმეზე 1758 წ. 27.X	467
372. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ზაალ ყაფლანიშვილისა და დავით ამილახორიშვილის ყმის საქმეზე 1758 წ. 6.XI	468
373. განჩინება პაპასანთ შვილების გაყრის საქმეზე 1759 წ. იანვრის დამდეგს	468
374. განჩინება ნიკოლოზ და რევაზ ამილახორიშვილების გაყრის საქმეზე 1759 წ. 3.I	469
375. განჩინება თეიმურაზ II-ისა ამირინდო ამილახორისა და სვიმონ ზედგინიძის მამულის საქმეზე 1759 წ. 26.X	471
376. განჩინება ერეკლე II-ისა დიმიტრი ციციშვილისა და ზურაბ ფურცელაძის ყმის საქმეზე 1760 წ. 23.IV	472
377. განჩინება პაატა მეთორის შვილისა და მირზა ისმეილა შვილების ბაღის საქმეზე 1760 წ. 14.VI	473
378. განჩინება ერეკლე II-ისა როშაქიანთა და გრიგოლ სახლთუხუცესის მამულების საქმეზე 1760 წ. 14.VII	474

379. განჩინება დავით ამირეჯიბის ბეგრის საქმეზე 1760 წ. 13.X	476
380. განჩინება ბებურიისა და ომანის წისკვილის საქმეზე 1760 წ. 13.XI	477
381. განჩინება დავით მოურავის შვილისა და დავით აფხაზის მამულის საქმეზე 1760 წ. 29.XI	478
382. განჩინება ერეკლე II-ისა რევაზ ეშიკალასისა და დავით მოურავიშვილის მამულის საქმეზე 1761 წ. 20.II	479
383. განჩინება პაატა მეთიორიშვილის ყმის საქმეზე 1761 წ. 13.VI	480
384. განჩინება რამაზ ყორჩიბაშის შვილისა და ივანე კუსრაძის მამულის საქმეზე 1762 წ. 28.I	481
385. განჩინება ჩიგილაშვილის ყმის სუხიტაშვილის საქმეზე 1762 წ. 7.II	482
386. არზა მამუკა ბერიკაშვილისა ვალის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1762 წ. 13.VIII	483
387. განჩინება რევაზისა და ნიკოლოზის წისკვილის საქმეზე 1768 წ. 8.IX	484
388. განჩინება ენდრონიკაშვილებისა და ჭიმიტელთ მამულის საქმეზე 1762 წ. 12.IX	485
389. განჩინება ერეკლე II-ისა მუხრანბატონისა და ერასტის შვილების ყმის საქმეზე 1762 წ. 27.IX	486
390. განჩინება გოჯასპი თუმანიშვილის ყმის ისაია გასპარაშვილის საქმეზე 1762 წ. 7.XII	486
391. განჩინება გაბაშვილთა მამულის საქმეზე 1763 წ. 28.II	488
392. განჩინება ჯანდაგის შვილებისა და გულშაბარაშვილის მამულის საქმეზე 1763 წ. 14.IV	489
393. განჩინება ბიჭიკო ქიტაშვილისა და ანა ბარაჩაშვილის საქმეზე 1763 წ. 23.IV	489
394. განჩინება რევაზ ამილახვრის ყმის ავეტიქას საქმეზე 1763 წ. 27.VIII	490
395. მორიგების წიგნი დიმიტრი ნაზირისა ალექსანდრე სარდლისადმი 1763 წ. 2.IX	491
396. განჩინება გონგლიაშვილისა და გოგიაშვილის წისკვილის საქმეზე 1763 წ. 3.IX	492
397. განჩინება ზაალ ეშიკალასაშის და გიორგი ქიბრუწაშვილის მამულის საქმეზე 1763 წ. 5.X	492
398. განჩინება ბებურიანთ წისკვილის საქმეზე 1763 წ. 19.XII	494
399. განჩინება თაქთაქიშვილებისა და იესე მაჩაბლის მამულის საქმეზე 1764 წ. 25.I	495
400. არზა ზაქარია ბიჭიკაშვილისა ყმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1766 წ. 22.V	496
401. არზა თეიმურაზ ჯავახიშვილისა საშუალოს მიცემაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1770 წ. 6.III	499
402. განჩინება ანტონ I-ისა სიმონ მღვდლისა და ნიკოლოზ დეკანოზის საქმეზე 1764 წ. 10.VII	498
403. გასამყრელო წიგნი ფულანთ სტეფანასი და არუთინასი 1764 წ. 14.VIII	500
404. განჩინება ელიზბარ თაქთაქიშვილისა და დავით მირზაშვილის მამულის საქმეზე 1764 წ. 29.VIII	502
405. განჩინება საეკლესიო კრებისა ზაქარია ზუცესის საქმეზე 1764 წ. 18.X	503
406. განჩინება დავით და ტეტია დიასამიძეთ სასისხლო საქმეზე 1765 წ. 18.III	508

407. განჩინება გიორგი ზარაიძის ყმობის საქმეზე 1765 წ. 21.III	511
408. განჩინება პაატა მეითრისშვილის ყმის არუთინას საქმეზე 1765 წ. 28.III	512
409. განწყობა ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ისა შინმოსულ ტყვეთა ყმობი- დან განთავისუფლების შესახებ 1765 წ.	513
410. განჩინება ალიხანა არლუთაშვილის მამულის საქმეზე 1765 წ. 21.VII	514
411. განჩინება რევაზ უზბაშისა და ლორელების ყმის საქმეზე 1765 წ. 13.VIII	514
412. ირზა გიორგი იორამაშვილისა ყმობის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინე- ბით 1765 წ. 15.VIII	516
413. განჩინება დავით და ტეტია დიასამიძეთა სასისხლო საქმეზე 1765 წ. 29.XII	516
413 ¹ . არზა სამანა მკვერლისშვილისა ყმობის თაობაზე განჩინებით 1766 წ. 10.I	693
414. განჩინება ზაალ და ქაიხოსრო ყანჩელის ყმა-მამულის საქმეზე 1766 წ. 16.I	517
415. განჩინება ბეჟანა დათასშვილის ყმის აბუაშვილის საქმეზე 1766 წ. 6.II	518
416. განჩინება დემეტრე ამილახერიშვილისა და მისი სახლისკაცების გაყ- რის საქმეზე 1766 წ. 10.II	519
417. არზა რევაზ ამილახორისა მამულის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1766 წ. 28.II	525
418. არზა თფილელ ქრისტეფორესი ეალის თაობაზე მდივანბეგების განჩი- ნებით 1766 წ. 8.III	526
419. განჩინება დიმიტრი ორბელიანისა და თაქლა აღსაყალუს ყმის საქმეზე 1766 წ. 15.III	528
420. განჩინება ზაქარია და ედიშერ ციციშვილების მამულის საქმეზე 1766 წ. 5.V	529
421. განჩინება სურამის მამასახლისის გვრიტის საქმეზე 1766 წ. 25.V	534
422. განჩინება ერეკლე II-ისა პეტრე გედევანიშვილისა და გრიგოლ გილას- შვილის საქმეზე 1766 წ. 15.VI	535
423. განჩინება ქაიხოსრო და ედია ავალიშვილების მამულის საქმეზე 1766 წ. 7.X	536
424. განჩინება ედია ქალანთრის შვილისა და ლომი გვარამაძის ყმა-მამულის საქმეზე 1766 წ. 10.X	537
425. განჩინება გრიგოლ სახლბუტეისისა და დიმიტრი ჩოლაყაშვილის ობ- ლის მამულის საქმეზე 1766 წ. 28.XII	538
426. განჩინება სოლომონ I-ისა დავით წერეთლისა და ბეჟიკი ცქიტიშვი- ლის სასისხლო საქმეზე 1766 წ.	539
427. განჩინება ზაალ ზურაბის შვილისა და ავთანდილ ნაბიჭერის შვილის გაყრის საქმეზე 1767 წ. 8.I	541
428. განჩინება ჯავახიშვილების გაყრის საქმეზე 1767 წ. 5.IV	541
429. განჩინება ყანჩელთა ყმა-მამულის საქმეზე 1767 წ. 26.V	544
430. განჩინება კრწანელთათვის საუბატოოს დადების შესახებ ტყუილი და- ფიცების გამო 1767 წ. 8.VIII	545

431. განჩინება ტეტია ყაფლანიშვილის ყმის სარქისას საქმეზე 1767 წ. 10.VIII	546
432. განჩინება გიორგი მირაშვილის ყმობის საქმეზე 1767 წ. 10.X	548
433. არზა ჰახვერდიბეგისა ყმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1767 წ. 30.X	549
434. განჩინება იესე მდივნისა და კვეზერელის მამულის საქმეზე 1768 წ. 8.I	551
435. განჩინება ნინოწმინდლის ყმის ბერო ჯანაშვილის საქმეზე 1768 წ. 9.V	552
436. არზა სვეტიცხოვლის მოხელეებისა ყმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 15.V	554
437. განჩინება ზაზა თარხნიშვილისა და მიროტაძის ყმის საქმეზე 1768 წ. 21.V	556
438. განჩინება ერეკლე II-ისა ქსნის ერისთავ დავითისა და ყულარალას გიორგის გაყრის საქმეზე 1768 წ. 22.V	557
439. განჩინება იოსებ თუმანიშვილის ყმის ღთისია ლომკაციშვილის საქმეზე 1768 წ. 25.V	560
440. განჩინება ამირეჯიბთა და ულუმბელთა ბატონყმობის საქმეზე 1768 წ. 30.V	561
441. განჩინება ჯავახიშვილებისა და ნინიაშვილების ბატონყმობის საქმეზე 1768 წ. 2.VI	563
442. არზა პაპალა სათლიყულაშვილისა მამულის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 5.VI	563
443. განჩინება ასლანას შვილის პაპას ვალის საქმეზე 1768 წ. 7.VI	564
444. არზა ზურაბ კობალაძისა ყმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 10.VI	566
445. განჩინება ზაქარია ციციშვილისა და დავით მირზაშვილის ყმის ჯობინაშვილების საქმეზე 1768 წ. 16.VI	567
446. განჩინება თუმანიშვილებისა და ქარუმძიეების რუს საქმეზე 1768 წ. 17.VI	568
447. არზა დავითიშვილებისა ყმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 18.VI	569
448. განჩინება იოვანე მდივანბეგისა და დავით ქსნის ერისთავის ყმების საქმეზე 1768 წ. 22.VII	571
449. განჩინება ჯავახიშვილების გაყრის საქმეზე 1768 წ. 31.VII	573
450. განჩინება ფავლენიშვილებისა და იესე შალიკასშვილის მამულის საქმეზე 1768 წ. 16.VIII	573
451. განჩინება არუთინას, საყას და ასატურას სახლების საქმეზე 1768 წ. 6.X	575
452. განჩინება მონასტრის ყმის ღთისიას ვალის საქმეზე 1768 წ. 10.XI	576
453. არზა ივანე გიორგაძისა ყმობის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1768 წ. 21.XI	577
454. განჩინება გორის ეპისკოპოსის ბესარიონის ყმის გოგილა ალადათაშვილის საქმეზე	579
455. განჩინება ქაიხოსრო და დათები ჩხეიძის ყმის საქმეზე 1768 წ. 21.XII	579
456. არზა ელისელთ მოურავის დავითისა მდივანბეგთა განჩინებით 1769 წ. 13.III	580

457. განჩინება დათუა და კაცია კლიმიაშვილის მამულის საქმეზე 1769 წ. 16.III	580
458. განჩინება ზაალ გურამიშვილის ყმის ავეტიქა ტერნაკაშვილის საქმეზე 1769 წ. 10.V	582
459. განჩინება ყორღანაშვილების ყმების საქმეზე 1769 წ. 12.V	582
460. განჩინება ულუხანას შვილის არუთინას ყმობის საქმეზე 1769 წ. 27.V	585
460 ¹ . არზა დათუნია მასიურაძის სამართლის მიცემაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1769 წ. 28.VI	694
461. განჩინება ამირალას შვილის რამაზისა და მისი რძლის მამულის საქმეზე 1769 წ. 9.IX	587
462. განჩინება ბერძნიშვილებისა და მირზაშვილის მამულის საქმეზე 1769 წ. 18.IX	588
463. განჩინება სადაო გზების შესახებ 1769 წ. 24.IX	590
464. განჩინება თამაზა სავანელის სასისხლო საქმეზე 1769 წ. 13.IX	591
465. განჩინება როსტომ ერისთავისა საყვარელიძეების ქონების საქმეზე 1753—1769 წწ.	593
466. არზა მახარა შორელისა ყმობის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1770 წ. 23.II	594
467. განჩინება იოვანე ნაზირის ყმათა გამოსაღების საქმეზე 1770 წ. 9.III	595
468. განჩინება თამაზა და გელია სავანელის ყმის საქმეზე 1770 წ. 9.IV	596
469. განჩინება თამაზა და გელია სავანელის ყმის საქმეზე 1770 წ. 9.IV	597
470. განჩინება გოგია მინაშისა და დავითის გაყრის საქმეზე 1770 წ. 28.VII	598
471. განჩინება ერეკლე II-ისა დაბეზლებისათვის არჩევისა და რამინის დავით ქსნის ერისთავისათვის მიცემის შესახებ 1770 წ. 4.IX	599
472. განჩინება დავით და ნიკოლოზ მირზაშვილების სასისხლო საქმეზე 1770 წ. 20.IX	600
473. განჩინება ადამ ყარაგოზიშვილისა და ივანე ბურდელის სასისხლო საქმეზე	602
474. განჩინება ზაზა თაზიშვილის ყმების საქმეზე 1770 წ. 10.XII	602
475. განჩინება დავით და იოსებ ჭავჭავიშვილების გაყრის საქმეზე 1770 წ. 19.XII	604
476. არზა გოგია ციციშვილისა ყმის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1770 წ. 21.XII	606
477. განჩინება ბექან რატიშვილისა და ნიკოლოზ ფანიაშვილის ყმის საქმეზე 1770 წ. 22.XII	607
478. განჩინება ბექან სააკაძისა და დავით ორბელიანის ყმის საქმეზე 1771 წ. 9.I	608
479. განჩინება რევაზ ამილახორისა და ნიკოლოზ აბაშიძის მამულის საქმეზე 1771 წ. 17.I	609
480. განჩინება საბატონიშვილო ყმების მღებრიშვილების საქმეზე 1771 წ. 4.II	613
481. განჩინება ჭავჭავიშვილებისა და ნინიაშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1771 წ. 5.IV	614
482. განჩინება ფაულენიშვილებისა და დავით ჭულაბაშვილის მამულის საქმეზე 1771 წ. 11.IV	615

483. განჩინება ნინოწმინდის ყმის კუდაშვილების საქმეზე 1771 წ. 11.V	616
484. განჩინება იასე მურვანიშვილისა და როსტომ ხიდირბეგიშვილის სა- სისხლო საქმეზე 1771 წ. 3.VI	620
485. განჩინება ორბელიანთა ყმის ზურაბა ტერტერაშვილის საქმეზე 1771 წ. 24.VI	621
486. განჩინება ბებურ და ომან ბებურიანთა გაყრის საქმეზე 1771 წ. 13.XI	622
487. განჩინება ქიზიყის მოურავიანთ გაყრის საქმეზე 1771 წ. 13.XII	623
488. განჩინება ნინოწმინდისა და დავითგარეჯის ყმის სისხლისა და ქურ- დობის საზღაურისა 1771 წ. 18.XII	624
489. განჩინება ალავერდის ყმის ავთანდილ ბაქრაძის საქმეზე 1772 წ. 20.V	626
490. განჩინება თურქისტანიშვილების ყმების მკელდიშვილების საქმეზე 1772 წ. 24.V	627
491. განჩინება ქაიხოსრო ჯაშიტაშვილისა და ზაზა ყორიასულბაშის ვალის საქმეზე 1772 წ. 1.VI	629
492. განჩინება ერეკლე II-ისა ჩალაუბნელთა და მაღაროელთა მამულის საქმეზე 1772 წ. 3.VI	630
493. განჩინება როსტომ თუხარელისა და ბერი ბოჭორიძის სასისხლო საქ- მეზე 1772 წ. 8.VI	631
494. განჩინება ერეკლე II-ისა ქაიხოსრო ჩერქეზის მიერ ნიშნის გამოსაღე- ბის თაობაზე 1772 წ. 12.VII	635
495. განჩინება გარსევანიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1772 წ. 17.VII	636
496. განჩინება დავით ორბელიანისა და მირზაშვილების ყმების საქმეზე 1772 წ. 20.VIII	637
497. განჩინება ელიზბარ ხერხეულიძისა და შოშია დედანაშვილის მამუ- ლის საქმეზე 1772 წ. 27.VIII	638
498. განჩინება ბერძნიშვილებისა და მირზაშვილის ყმა-მამულის საქმეზე 1772 წ. 7.IX	639
499. განჩინება გედევანიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1772 წ. 24.XI	641
500. განჩინება ზაალ გურამიშვილის ყმის ბეჟანას საქმეზე 1772 წ. 13.XII	642
501. განჩინება ნალჩაგარ გევორქასა და ოსეფას გაყრის საქმეზე 1772 წ. 15.XII	643
502. განჩინება უმეკანთ ოსეფას ვალის საქმეზე 1773 წ. 16.II	645
503. განჩინება კეჭერელისა და ბეჟანას მამულის საქმეზე 1773 წ. 20.IV	646
504. განჩინება სულხან მდივნისა და მამუკა ბეგისვილ იბრეიმის წყლით სარგებლობის საქმეზე 1773 წ. 14.VI	647
505. განჩინება ფირეულანთ ოსეფასა და გიორგას გაყრის საქმეზე 1773 წ. 11.VIII	648
506. განჩინება დავითგარეჯისა და ავალიშვილების მამულის საქმეზე 1773 წ. 7.X	653
507. განწესება ფიცისა ჩობახურის მამულის საქმეზე 1773 წ. 9.X	658
508. განჩინება მროველისა და ნიქოზელის საქმეზე 1773 წ. 1.XI	659
509. განჩინება ჩირიკასიშვილების გზის საქმეზე 1774 წ. 14.V	660
510. განჩინება პაატა მეთიურიშვილის ყმების ერაპიტაშვილების საქმეზე 1774 წ. 3.VI	660

511. განჩინება ვასილისა და გაბრიელის გაყრის საქმეზე 1774 წ. 25.VIII .	662
512. განჩინება ერისთავების მამულის საქმეზე 1774 წ. 28.VIII .	662
513. განჩინება ვასილისა და გაბრიელის წისკვილის საქმეზე 1774 წ. 1.IX .	663
514. განჩინება ავთანდილ და ქაიხოსრო ფანველიშვილების ყმის საქმეზე 1774 წ. 13.XII .	664
515. განჩინება გოდერძი ბანანასშვილისა და პაპუნა თევდორეს შვილის მამულის საქმეზე 1775 წ. 2.II .	666
516. განჩინება სულხან ხიმშიაშვილისა და შალვა პირმისაშვილის სასისხლო საქმეზე 1775 წ. 5.III .	667
517. განჩინება ქათრანთ აღაჯანას, სააკას და თათულას ყმობის საქმეზე 1775 წ. 27.III .	669
518. განჩინება შაბურთაშვილების გაყრის საქმეზე 1775 წ. 27.III .	670
519. განჩინება ლუარსაბ გარაყანიძის ყმის ბერუჯაშვილების. საქმეზე 1775 წ. 24.IV .	670
520. განჩინება რევაზ ამილახორისა და გიორგი მინბაშის მამულის საქმეზე 1775 წ. 6.V .	672
521. განჩინება იესე მაჩაბლისა და გივი ყანდუაშვილის წისკვილის საქმეზე 1775 წ. 11.V .	674
522. განჩინება პაპას ჭალაბისა და იეზაშვილ ოპანეზას მამულის საქმეზე 1775 წ. 12.V .	676
523. განჩინება სოლომონ გედევანიშვილის მოახლის გაწბილების საქმეზე 1775 წ. 21.VI .	677
524. არზა მუხრან ბატონის ქალისა წისკვილის საქმეზე მდივანბეგთა განჩინებით 1775 წ. 5.VI .	677
525. განჩინება ზაალ დავითიშვილისა და თეიმურაზ ფანელისშვილის მამულის საქმეზე 1775 წ. 29.VI .	679
526. განჩინება თამაზა ბაქრაძის მამულის საქმეზე 1775 წ. 30.VI .	680
527. განჩინება ამილბარ სახლთუხუცესისა და გლაზა თარხნისშვილის სასისხლო საქმეზე 1775 წ. 20.VII .	681
528. განჩინება ქარუმძიძეებისა და მრულისშვილების სასისხლო საქმეზე 1775 წ. 19.VIII .	683
529. განჩინება შაყუღა გემონაშვილისა და ალიხანას მამულის საქმეზე 1775 წ. 27.VIII .	684
530. განჩინება გიორგი მაღალაშვილისა და გიორგი ფალავანდიშვილის ვალის საქმეზე 1775 წ. 26.IX .	686
531. განჩინება გიორგი და როსტომ ერისთავიშვილების ყმა-მამულის საქმეზე 1775 წ. .	687
532. განჩინება თეიმურაზ ჯავახიშვილისა და ნინიაშვილების საქმეზე 1776 წ. 31.I .	688
533. განჩინება დავით მოურავიშვილის ყმის გიორგი ღორაკუდაშვილის საქმეზე 1776 წ. 15.II .	689
534. განჩინება ზაქარია მოურავიშვილისა და მისი სახლისკაცების საერთო ქონების საქმეზე 1776 წ. 17.II .	689

Памятники Грузинского права, т. IV

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

გამომცემლობის რედაქტორი ლ. კოტრიკაძე

მხატვარი გ. ნადირაძე

გადაეცა წარმოებას 7.5. 1970; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 15.9. 1972

ქაღალდის ზომა 60×90¹/₁₆; ნაბეჭდი თაბახი 49,25;

სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 43,92;

ტირაჟი 1400; შეკვეთა 1188;

ფასი 3 მან. 97 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издат. «Мецниереба» АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკად. სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН ГССР, Тбилиси, 380060, Кутузова, 9

შემაჯავთნო შეცდომების გასწორება

გვ.	ზემ.	ქვემ.	და ბ ე კ ი ლ ი ა	უ ნ დ ა ი ე ო ს
24		3	ქვე[ე]მო	ქვემო
31		5	თევდორო	თევდორე
51		3	მამულილამან	მამულიდალმან
70	3		2449	1775
72	1—2		ბაის [ფ]ულსა	ბაისულსა
75		15	იმფორისა	ომფორისა
78		13	სახლისუხუცესი	სახლისუხუცესი,
83		10	1642	1641
95		12	იმფორის	ომფორის
97	12		სასაკლაომდინ	სასაფლაომდინ
97		2	ქრისტეფორე	ქრისტეფორე.
98	13		საქმითა	საქმითა
99	4		4421	14421
127	2		ქალის	ქალას
130	4		ბედი[ი]ს	ბედის
137		9	შაჰნავაზ	შაჰნავაზ მეფე
173	12		თითო შაურს	ოთ შაურს
175	10		პასაკის	საპაკას
178	11		სალაქათით	სალაქითა
193	17		სალაქ[თი]თა	სალაქ[ი]თა
242		4	ხომამეგრელთა	ხომამეგრელთა
246	11		საგლისა	სიგლისა
248	17—18		საგლეხე, ღალა	საგლეხე ღალა,
260	18		მოგებრუნეთ	მოგებრუნდეთ
„	19		უზამთ	უზამთ.
426	13		ფაღავენდის შეილები	ფაღავენდის შეილებას
607		1	1788 წ.	1778 წ.